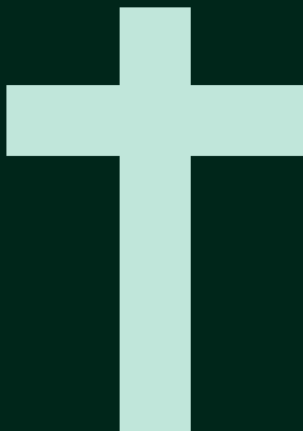

Mpohwoe Hungkuno
Songofoho

The New Testament and Genesis in the *Safeyoka*
(Ampeeli-Wojokeso) language of Papua New Guinea

**Mpohwoe Hungkuno Songofoho
The New Testament and Genesis in the Safeyoka
(Ampeeli-Wojokeso) language of Papua New Guinea
Buk Stat na Nupela Testamen long tokples Safeyoka long
Niugini**

copyright © 1988 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Ampeeli-Wojokeso (Safeyoka)

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2011-12-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020
f526da1e-a607-571c-ba86-56367d7583f3

Contents

FRT	1
Matiyu	3
Mak	86
Luk	136
Joun	232
Apousel	303
Loum	378
1 Koulin	423
2 Koulin	470
Ngkolesiya	499
Efesos	514
Filipai	528
Koulousi	539
1 Tesolounika	548
2 Tesolounika	557
1 Timouti	562
2 Timouti	576
Taitas	585
Filemoun	591
Hip+lu	594
Jem+s	626
1 Pita	637
2 Pita	650
1 Joun	658
2 Joun	667
3 Joun	669
Jut	671
Toho Wojo Honajo Hungkuno	675

Mpohwoe Hungkuno Songofoho

The New Testament in the Safeyoka (Ampeeli-Wojokeso) language of Papua New Guinea

Nupela Testamen long tokples Safeyoka long Niugini

Mpohwoe Hungkuno Songofoho

The New Testament in the Safeyoka (Ampeeli-Wojokeso) language of
Papua New Guinea
[apz]

© 1988 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Print Publisher, 1988 by Dorothy West Weimer Memorial Fund and Wold
Home Bible League

Web version

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

<http://pngscriptures.org>

www.ScriptureEarth.org

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons license (Attribution-Noncommercial-No Derivative Works).

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0>

Your are free to share — to copy, distribute and transmit the text under the following conditions:

- **Attribution.** You must attribute the work to *Wycliffe Bible Translators* (but not in any way that suggests that they endorse you or your use of the work).
- **Noncommercial.** You may not use this work for commercial purposes.
- **No Derivative Works.** You may not alter, transform, or build upon this work.
- **In addition,** you have permission to port the text to different file formats, as long as you don't change any of the text or punctuation of the Bible.

Notice — For any reuse or distribution, you must make clear to others the license terms of this work.

Tok Orait

Dispela Buk Baibel i kam wantaim tok orait na lo bilong Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivative Works license. Em i tok olsem **yu ken givim kopi long narepela manmeri.** Yu ken wokim kopi na givim long husat i laikim. Tasol, yu mas tok klia dispela samting i kam long <http://>

tokplesbaibel.org. Yu no ken kisim mani na salim dispela. **Yu mas givim nating.** Na tu, **yu no ken senisim Tok.**

Ol piksa i kam wantim ol Baibel na narapela buk i stap long dispela sait i gat tok orait long usim wantaim dispela samting tasol. Sapos yu laik narapela tok orait, yu mas askim husat i papa bilong copyright long dispela ol piksa. Sapos yu laik stretim samting i no orait long dispela tok orait, stretim tok, salim Buk Baibel, o tainim Tok bilong God long nupela tok ples, yu ken **askim mipela.**

Olgeta tok orait na lo long tok ples English i stap long <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/legalcode>.

Sapos yu gat askim long dispela, **plis askim mipela.**

Mpohwoe Hungkuno Songofoho

Matiyu Olo Hungkuno Wop+ngo loso Matiyu Mti'mokumentisofoho. Olo Hungkuno S+mo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto s+mentiso sohonta soswo *teti* (30) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Jisas+ye inomokomoyo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwa mta'ango kakoe yofe Matiyu mti'mokumentisofoho. Oso Matiyu huhwo sohwo yofe hufa'unjo hweho. Nom'ne yofeso ole, Lifaiyoho. Matiyu huhwo sohwo s+mo'mo kako ango Koponeyam sopo a'amu mta'ni hamniyoho mayo syoho imojo hweho. Oso ango hopo sopo Jisas i'mofawento Matiyumo ul+mento, K+ko ngkimo t+fi nn+ngkape. Jisas ose ulahon+ngki Matiyu a'amu mta'ni hamniyoho mayo syohoso noho'nasyonto Jisas+mo in+ngkamentisofoho. T+fi Matiyu Jisas+ye inomokomoyo imo'n+mentisofoho. (Oso hungkuno hiso Matiyu sohe engo 9 hon+ngkano we'e 9. Osopo weho.)

Mak sohwoe iyoswoso s+mo'mo mti'mokumentisofoho. T+fi Matiyu'nji Luk+i'nji mti'mokumentisiyefoho. Oso'no Mak+ye hungkuno pi'n+ngo fehohnjoso Matiyuye hungkunomo weho. S+mo'mo a'amu toho wojo li+motofo sohwa ole li+mentohofi *Mesaiya* ifaweneponoho. Ose li+mentohofu so'no a'amu Jutaso nohontohumentan+ngkofi olo iyoswo loso Matiyu Jisas sohwo olo *Mesaiya* oloho hweho. Kako nto ifawo'maho. Ose ul+mento mti'mokumentisofoho.

Olo iyoswo hiloso Matiyu kako a'amu Juta Jisas+mo in+ngkamentohofu somo ufo'mayo'ne mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo mti'mokiyoso Ngk+lik hungkunomo mti'mokumentisofoho. Oso'no olo iyoswo Matiyu mti'mokumentisofoho hiloso nakumo huno nafohotofo'nefoho. Oso huno nafohotofo hwap+ngo neso olenoho. Nakwo atofu lihwasi huno syaf+syiyoso Matiyu kako olo iyoswo loso t+hwamne'no mti'mokumentisofu. Oso'no Matiyu kako a'amu Jutaso atofu likuji Jisas+mo in+ngkafitne'ento mti'mokumentisofu kalohi nakwo atofu lihwasi Jisas+mo un+ngkohwano.

*Jisas K+lais+ye hofiyakwosafe yofeso olenoho.
(Luk 3:23-28)*

¹ Olo a'amu lohwa Jisas K+lais+ye hofiyakwosafoho. Jisas kako hwe yofe engo'njo Ntefit sohwo'nji Ap+loham'njiye temtitofu mta'ango hweho.

² Ap+loham sohwo Aisak+ye kan+ngkwohweho.

Aisak sohwo Jekoup+ye kan+ngkwohweho.

Jekoup sohwo Juta'nji homn+ngkwa'wehwosanjiye kan+ngkwohweho.

³ Juta sohwo kako Peles+i'nji Sela'njiye kan+ngkwohweho. Sikoe kona'wohisi Temafoho.

Peles sohwo Hes+loun+ye kan+ngkwohweho.

Hes+loun sohwo Lam+ye kan+ngkwohweho.

⁴ Lam sohwo Aminotap+ye kan+ngkwohweho.

Aminotap sohwo Nasoun+ye kan+ngkwohweho.

Nasoun sohwo Sal+moun+ye kan+ngkwohweho.

⁵ Sal+moun sohwo Mpouas+ye kan+ngkwohweho.

Mpouas+ye kona'wohisi Lehap+yo.

Mpouas sohwo Oupetiye kaningkwowheho. Oupetiye kona'wohisi Lutiyoho.

Oupet sohwo Jesiye kaningkwowheho.

⁶ Jesi sohwo hwe yofe engo'njo Ntefitiye kaningkwowheho.

Ntefit sohwo Yulaiyafe ape nomanto Soulomoun tipema'mentisofoho.

⁷ Soulomoun sohwo Leyapouamiye kaningkwowheho.

Leyapouam sohwo Apiyafe kaningkwowheho.

Apiya sohwo Asafe kaningkwowheho.

⁸ Asa sohwo Jehousofatiye kaningkwowheho.

Jehousofat sohwo Joulam'iye kaningkwowheho.

Joulam sohwo Usiyafe kaningkwowheho.

⁹ Usiya sohwo Joutamiye kaningkwowheho.

Joutam sohwo Ehasiye kaningkwowheho.

Ehas sohwo Hesekiyafe kaningkwowheho.

¹⁰ Hesekiya sohwo Monaseye kaningkwowheho.

Monase sohwo Emoun'iye kaningkwowheho.

Emoun sohwo Jousaiyafe kaningkwowheho.

¹¹ Jousaiya sohwo Jekounaiya'nji homningkwa'wehwosanjiye kaningkwowheho. Hohosohonta a'amu Mpapilounnta'angoso a'amu Isilael somo impe intofontifi ango Mpapiloun ne'no motawo'mentohofofoho.

¹² Mpapiloun ne'no motawo'mentohofoho sohonta Jekounaiya sohwo Siyalitiyeliye kaningkwowheho imo'nimentisofoho.

Siyalitiyel sohwo Selopapeliye kaningkwowheho.

¹³ Selepapel sohwo Apiyoutife kaningkwowheho.

Apiyout sohwo Elaiyakimiye kaningkwowheho.

Elaiyakim sohwo Esoufe kaningkwowheho.

¹⁴ Esou sohwo Satoukiye kaningkwowheho.

Satouk sohwo Ekim'iye kaningkwowheho.

Ekim sohwo Elaiyat'iye kaningkwowheho.

¹⁵ Elaiyat sohwo Eleyasafe kaningkwowheho.

Eleyasa sohwo Mataniye kaningkwowheho.

Matan sohwo Jekoupiye kaningkwowheho.

¹⁶ Jekoup sohwo Jousepiye kaningkwowheho.

Jousep sohwo Maliyafe hwe hweho.

Maliya Jisasimo ma'mentisofoho. Jisas huhwo sohwo hofi'ko yofe Kilaisiyoho mulmentohofofoho. Hwe huhwo sohomo Anitu uhwosopento nakwoe hwaho lopono uhwatimentisofoho.

¹⁷ Apiloham kakoe imuso hofi'ko'montohwa aho hufa'u hopi'nono nom'ne sife mta'ni osofosofahu'no mjimo'nim+wahon'ngkofi Ntefit imo'nimentisofoho. Ntefitiye imuso hofi'ko'montohwa aho hufa'u hopi'nono nom'ne sife mta'ni osofosofahu'no mjimo'nim+wahon'ngkofi a'amu Isilael somo ango Mpapiloun ne'no motawo'mentohofofoho. Osohonta hofi'ko'montohwa aho hufa'u hopi'nono nom'ne sife mta'ni osofosofahu'no mjimo'nim+wahon'ngkofi Jisas Kilais imo'nimentisofoho.

Maliya Jisas Kilaisimo aswo ma'mentisofoho.

(Luk 2:1-7)

¹⁸ Olo hungkuno Jisas Kilais imo'nimentiso so'noyolohoso ole, Jousep Jisasiye kona'wohi Maliya simo kako'ne ape nto ufohoto'mentohofofoho. I oso'no Jousep Maliyamo momaso sohonta Maliya simo Anituye

Towahuno mta'ango imo'n+mentisofoho. ¹⁹ Maliyafe hwehwo Jousep kako hwe wop+ngo'nohino hweho. Jousep ole syaf+hu'mento, Maliya won+mango unonoho. Ose syaf+syonto olo hungkuno hiloso hiyaso waweno syaf+hu'mentisofoho. Oso'no ngko hungkuno ape mayo'ne wamt+hupo'mo. ²⁰ Oso hiso'no ko syaf+syonto wojo hon+ngkan+mentisoso a'amu An+tu mta'ango sohwo kakimo u'manto ul+mento, Jousep, Ntefit+ye imu sohwosi, k+ko ape Maliya mayoso'no iyoho kin+ngkuhwoloho. Upa'nyo. Maliyafe s+mehomomehomi nto imo'n+maho. Oso hiso An+tuye Towahuno uy+maso hweho. ²¹ Maliya hwomu nomahwoso'no kiko yofe ole muso, Jisas+yoho. Yofe hwap+ngoso ole, olo hwe lohwo kako a'amufe wonyoso wae yaof+hwosi asomo ut+mayo'ne hweho. Ose ul+mentisofoho.

²² Hohonta An+tu hwe Aisaiya sohomo hungkuno uyahon+ngki kako a'amumo ul+mojo sohwo kako hungkuno hiso mt+ 'mokumentisofoho. Olo hiloso ne imo'nyo so'no Maliya mehomi'nji imo'n+mentisofoho. ²³ Ole mt+ 'mokumento, Upa'n+mno. Ape sijo wop+ngosi hwehwo momasosi kako s+meho imo'n+ngkuhwosi hwomu nomaniyoho.

Hwomu huhwo sohwo ole mul+fitnnefo Iman+wel.

Yofe hwap+ngoso ole, Mpohwo An+tu nakwo'nji humayo'nefoho.

²⁴ Jousep oso wojo hiso hon+ngkanonto nol+kafonto a'amu An+tu mta'ango sohwoe hungkunomo haloho pento kako Maliyamo ma'mentisofoho. ²⁵ I oso'no siko afapo ko humanji afa saho mofosyawosofoho. Ose humamojijyofoho. Oso'no ose humamojiye sohonta Maliya kako hwomu ma'mentisofoho. Nomahon+ngki Jousep hwomu huhwo sohomo yofe Jisas+yoho mul+mentisofoho.

2

A'amu huno engo'njo An+tuye hungkuno mupa'nyo mofehi'nyo si'mofapiso'mjo sohwa Jisas+mo uhwon+mentohofofoho.

¹ Hwe yofe engo'njo Helout kako hwaho Jutiya mokosyohumamojo sohonta oso hwaho ango Mpetilehem sopo Maliya Jisas+mo aswo ma'mentisofoho. Hwangu sohonta a'amu temtitofu kengo mta'ango fihwa hof+ko hwaho mofehi'nyo si'mofapiso mta'ango sohwa hntokwaliyo uhwonont+fi huno engo ti+pema'mentohofu sohwa Jelusalem si'mofapont+fi a'amu sohwo ul+mentohofi, ² Mehomi milongo a'amu Jutafe hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo'ne sohwo imo'n+ngkohoho. Oso huhwo sohwo nt+mo humaho. Kakoe sikuno imo'nyo'ne so'no hntokwaliyo mofehi'nyo si'mofapiso sohohnta'ni ahwomo somo uhwonontani nakwo kakine'no hwomtame ulohofu'ne pi+hwono. ³ Ose ulahon+ngkofi hwe yofe engo'njo Helout nupa'nonto yomo engo imentisofoho. A'amu Jelusalem humamotofoso nupa'nontifi yomo engo imentohofofoho. ⁴ Hwe engo Helout kako a'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu hon+ngkano hungkuno luti+hwamotofo sohwanjimo joho ulonto ulohon+mento, K+lais hwe An+tu uhwosopento nakwoe hwahopono uhwat+mentiso sohune'no nakwo a'amu Juta so'nwi uhwontohumayo sohwo ango nt+po u'mofapmmontolo. ⁵ Ose ulahon+ngki ul+mentohofi, Hwaho Jutiya ango Mpetilehemnho. A'amumo An+tu hungkuno uyahon+ngki li+motofu sohwa ole mt+ 'mokumentohofi,

⁶ U, Mpetilehem, sekwo ango we'e soku, sekwo hwaho Jutiya sopo ango yofe we'e pa'nyo'maho.

O'o, hwe yofe engo'njo nje a'amu Isilael somo mokosyohumane sohwo sekwoe angopo imo'nonefoho.

Hohonta ose mti'mokumentohofofoho.

⁷ Oso'no Helout a'amu mofehi'nyo si'mofapiso hohnta'ango sohwanne'no joho hiyaso lutimanto Helout'nji uhu'mokontifi Helout hwe huhwo sohwamo hntokwaliyo hiso i'mofapmentiso sikuno so'no ulohonimentisofoho. ⁸ Ulohon'ngkahon'ngki hofiko Heloutmo hungkuno asomo ulahon'ngkofi Helout ulimanto, Sekwo ango Mpetilehem sopo nowekuji hafihafe fitipmno. Sekwo notipemafikuji hungkuno hiso ngkiyepono waponu. Ngko nupa'nimo kakine'no hwomtame ulohomne'no selohono. Oso hwasyo hungkuno hiso ulonto Mpetilehemne'no luhwatimentisofoho.

⁹ Oseso hofiko Heloutiye hungkuno upa'nontifi umentohofofoho. Nowentan'ngkofi hntokwaliyoso hofikoe angopo uhwonmentohofohi hiso apa'no i'mofaponto hofikimo simo'mo upeehon'ngki hofiko tifi in'ngkamentohofofoho. Oso hntokwaliyoso nowento ango hwomu wentanjo antife sopo limentisofoho. ¹⁰ Hofiko hntokwaliyo hiso uhwonontifi yomo yontifi simoho wop'ngo umonimentisofoho. ¹¹ Simoho wop'ngo umon'ngkahon'ngki hofiko ango homo somo noswontifi hwomu kona'wohi Maliya'nji siko'inta'imo uhwonmentohofofoho. Nuhwonontifi hwomtame ulohofontifi kakoe yofe ho'noma'mentohofofoho. Hofikoe ipofu nofijontifi yo'mayo wonyoangkafo hamniyoho engo mpe iyo so'no uyimentohofofoho. Sojo wonyoangkafo so'nji nom'neso hwamno pa'nyo akino wop'ngo'ne so'nji hwone mijo wonyohofiyo'nji uyimentohofofoho. ¹² Oso hohosohonta hofiko wojo hon'ngkanmentohofoso Anitu ulimanto, Sekwo Heloutiyepono asomo nukutoho. Ose hon'ngkanontifi hofiko hon'ngkano nom'nemo ikitokwawentifi hofikoe angopono umentohofofoho.

Jousep'ya'yu sikoe hwomu'nji hwaho Ijipmne'no hiyaso motamentisiyefoho.

¹³ Nohumpeehon'ngkofi Jousep huhwo kako wojo hon'ngkanimentisoso a'amu ahwomo mta'ango Jousepimo u'manto ulimanto, Kiko hwomu'nji kona'wohi'nji nomahoji hwaho Ijipmne'no hiyaso motawe. Ijip sopo nohumentan'ngkiji nom'ne ango sopone'no hano iyo so'no hwangu hungkuno apa'no wakilmonnho. Hwap'ngoso Helout jije hwomu sohumo wofonjahumonto tipeelofoho. ¹⁴ Ose ulahon'ngki Jousep oso sikwo'miyo somo kako Maliya'nji kakoe hwomu'nji nomanto Ijipmne'no womentohofofoho. ¹⁵ Jousep hwaho Ijip sopo nohumentan'ngki Helout poyo pe'nimentisofoho. Oseso hungkuno hohontajo hwe fihumo Anitu uyahon'ngki limojo sohwo mti'mokumentiso hiso ne imo'nimentisofoho. Hungkuno ole, Nje hwomu Ijip nohumentan'ngki lutima'mentohofefoho.

Oso hohosohonta oso hungkunoso ne imo'nimentisofoho.

Helout kakoe a'amu itokuso'njo sohwaso hungkuno ulahon'ngki hwomu milongo pi'n'ngo engoso fongkumeeo'mentohofofoho.

¹⁶ A'amu mofehi'nyo si'mofapiso hohnta'ningo sohwa Heloutiye hungkuno mehomi songo imon'ngkiso'eno ngkimo ntohapmno, ose ulimentiso somo hwe huhwo sohwa tifi min'ngkayo'njo yahon'ngkofi Helout nupa'nonto simoho tohino umnimentisofoho. Simoho tohino umnimentiso so'no kako a'amu itokuso'njo sohwaso ango Mpetilehem'nji

ango mofone sopone'no uhwojahon'ngki hofiko hwomu hopi'nono soswo hufa'u muyakolofe'njo sohwaro fongkumeeo'mentohofofoho. Hwap'ngoso hwe hntokwaliyo uhwon'mentohofohohwa ole ul'imentohofi, Hntokwaliyo hiso simo'mo imo'n'ngkahon'ngki soswo hufa'u uyakolo'mentiso so'no ul'imentohofofoho. ¹⁷ Helout oso wonyo hiso imentiso sohonta hungkuno hohontajo hwe Jelemayi sohumo Anitu hungkuno uyahon'ngki limojo sohwo mt'i'mokumentisoso ne imo'n'mentisofoho. ¹⁸ Hungkuno hiloso ole,

Ango Lama Mpetilehem mofone sopo mampaho ho'n'mentisofoho.

Mampaho hiloso humotaho we'e ho'n'mentiso'maho.

Jekoupiye ape Lesel kakoe imuso hofikoe mehomi sohwarne'no humotaho lalokwofo.

Hofikoe simo'ho wop'ngi apa'no mmo'nonehoho.

Hofikoe mehomi ni'hu'nahone poyo imo'n'ngkahon'ngki humotaho ne'no lalokwofo.

Ose mt'i'mokumentisofoho.

Jousep'iya'u sikoe hwomu'nji hwaho Ijip ul'iko'mant'ifi anga Nasalet sopo asomo i'mofapmentohofofoho.

¹⁹ Hwangku Helout poyo pe'n'ngkahon'ngki a'amu Anitu mta'ango sohwo Jousep hwaho Ijip nohumentan'ngki i'mofaponto Jousep'mo wojo'mo ul'imento. ²⁰ Nolikafohoji k'iko hwomu'nji kona'wohi'nji nomahoji hwaho Isilael sopone'no asomo fiwan'mno. A'amu hopi'nono mehomi wofonjosityant'ifi imentohofohohwa poyo moi'wonoho. ²¹ Ose ulahon'ngki Jousep nolikafonto hwomu'nji kona'wohi'nji nomanto hwaho Isilael sopo ne'no asomo womentohofofoho.

²² Jousep'montohwa nowent'ifi upa'n'mentohofoso hwe Akelaus sohwo kan'ngkwohwo Heloutiye yofe engo nto ma'maho. Ose upa'nonto iyoho un'ngkahon'ngki olo hwaho lopo mohumamonehono nolonto apa'no wojo hon'ngkan'mentisoso Anitu Jousep'mo hungkuno nom'ne ulahon'ngki kako hwaho Ngkaliline'no umentisofoho. ²³ Kako hwaho hopo sopo anga Nasalet sopo humamentisofoho. Oso hiso'no hungkuno hohontajo nom'ne hwe sohumo Anitu hungkuno uyahon'ngki limojo sohwo mt'i'mokumentisoso ne imo'n'mentisofoho. Hungkuno hiso ole, Hwe Nasaletnnta'ango hweho wolant'ifeho, l'imentisofoho.

3

Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo hungkuno loma'mentisofoho.
(Mak 1:2-8; Luk 3:1-18; Joun 1:19-28)

¹ Oso hohosohonta Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo i'mofaponto hwaho Jutiya a'amu mohumunyo sopo nohumanto hungkuno loma'mentisofoho mohumunyo sopo. ² Ole ul'imento, Sekwoe hon'ngkano wonyoso hohujo fikinjaopmno. Simo'ho fiwolo'mokumno. Anituye sikuno nakumo yokumpohn'nyo nemokosyohumayo'ne mofoneponoho. Ose luti'hwamentisofoho. ³ Hwe Aisaiya sohumo Anitu hungkuno uyahon'ngki limojo sohwo Joun'mne'no olo hungkuno hohonta mt'i'mokumentisofoho. Hungkuno hiso ole,

Upa'n'mno. Hwaho a'amu mohumunyo fi'mo hwe fihwoe mampaho engo ole ho'n'mento,

Hwe Engo sohumne'no hon'ngkano ito'no fesyohumamno.

Kakoe hano emoyo'ne so'no hon'ngkano hiso ito'no mi'hwat'mno.

⁴ Jouniye nem'no manji'mofo hwaho fi'nyohwe yahu *kamel* lohwa so'nji mti'mokumentisofoho. Yahu paho ahulohoso loho'n+mentisofoho. Kako kusimo'nji wosopayo t+me mijo'ntnnohini n+mojo hweho. ⁵ Hohosohonta a'amu pone engo Jelusalem mta'ango so'nji a'amu hwaho Jutiya mta'ango so'nji a'amu hopi'nonohino Mijo Joutan tifo nesoponjo so'nji hofiko Jounimo u'ma'mentohofoho. ⁶ A'amu hiso hofikoe wonyo yoloho lijwaofahon+ngkofi Joun hofikimo Mijo Joutan sohumo kiyoma'mentisofoho.

⁷ A'amu Falisi pi'n+ngo sohwanji a'amu Satiyusi sohwanji hofiko mijo wokiyonemano lonti'fi nopahon+ngkofi Joun nuhwononto ul+mento, Sekwo homa mehomi soku, t+hwo sel+masoto. Anitu a'amufe wonyo hon+ngkano somne'no tohino m+kun+mposo uyo somne'no i'waho fiy+mno. Ose t+hwo selahon+ngki n'+mahofu kulo. ⁸ Sekwoe hon+ngkano wonyo somne'no hohujo ukinjaofano lifijo'manji e'wano wop+ngo'nohini ut+hwa'nyopo fiy+mno. ⁹ Sekwoe simeho mo'mo ole syaf+sy+kutoho. Nakwo Ap+lohamiye imu hn'n+mo oso tohino engo hiso mone'manehoho. Oseso nohn+ngkutoho. Ngko hungkuno nehopi'nohino wasel+monne'no yohono. Olo sojo loso Anitu kako Ap+lohamiye imuhwa wamt+mokumo loso'manji kako hopoeni wamt+mokumontonoho. ¹⁰ Anitu kako iyomo m+ngo lofo'ne iwa'm+ngo ikafe'mo mokosyalohofoho. Iyo ipisayo wop+ngo minto'nyo'njo somo nolofehwosi tohomo wolofae'mtonoho.

¹¹ A'amuso hofikoe hon+ngkano wonyomne'no simeho tango umn+ngkahon+ngki n+hu'nahone hohujo ikinjaofu somo ngko sekumo mijo'nohini kiyosemawo'n+ngkohe hwo'nyoho. I oso'no nje yofe we'e hwaho lopo weho. Hwe t+finjo sohwo kakoe yofe engo yokintahopo nje yofemo n+yakolofonefoho. Kakoe yofe engo m+kun+mposo so'no ngko sohwo'ni kakimo momayo ulohofiyu'ne hwo'nyoho. Hwangku oso hwe huhwo sohwo kako a'amu sekumo Anituye Towahuno Wop+ngo sohwo'nji toho'nji wokiyosema'montonoho. ¹² Kako hwahomo mno ijyio'neso mokosyohumunyo hweho. Kako hwahomo mno ijihwosi neso ijomahwosi pahoso wae yaof+hwosi wosopayo neso kakoe angomo woho'nahumontonoho. Pahoso toho mas+mp'e'nyo ne'no sij+wo'n+ngkiso somo woho'nae'montonoho.

Joun Jisas+mo mijo kiyoma'mentisofoho.
(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22; Joun 1:29-34)

¹³ Oso hohosohonta Jisas hwaho Ngkalili ul+ko'manto Mijo Joutan ne'no nowento Joun mijo wokiyon+mano lonto Joun+mo u'ma'mentisofoho. ¹⁴ Nu'mahon+ngki Joun ul+mento, O'o, k+ko ngkimo mijo kiyon+mayoso hoponoho. Ngkiyepono pipine'no pohino. ¹⁵ Ose ulahon+ngki Jisas ul+mento, O'o, k+ko mijo kiyon+mayo so'no nekwo ole yasoso Anituye hon+ngkano lakisiyo imentohofu somo imokiyoso hoponoho. Oseso Joun kakoe hungkunomo t+fi in+ngkawento mijo kiyoma'mentisofoho.

¹⁶ Mijo kiyomahon+ngki Jisas mijomo kunto'no ul+ko'manto s+mentisofoho. Nosahon+ngki ahwomo mtampo lohofahon+ngki uhwon+mentisoso Anituye Towahuno y+hufo ntlofiyo hopa imo'nonto Jisas+mo wekehuhummentisofoho. ¹⁷ Mampaho ahwomo mta'ni ho'n+mento, Olo nje Hwomu hweho. Ngko simeho wop+ngo m+kun+mposo uy+wo'n+ngkohe hweho. Kakine'no yo'mayo wop+ngo iwo'n+ngkiso so'no nje simeho wop+ngo n+mo'nantofoho.

4

Seten Jisasimo yamofo uloho'mentisofoho.

(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

1 Oso hohosohonta Anituye Towahuno Wopingo Jisasimo hwaho a'amu mohumunyopono ipemotasimentisofoho. Osopo Seten Jisasimo honingkano wonyo imokiyo'ne yamofo uloho'mentisofoho. ² Jisas kako Mpohumo jomo ulimo lonto wopayo manyo'njo nohumentaningki mofehi'nyo *fouti* (40) sikuno *fouti* (40) uyakolofahoningki Jisas mijoho engo umentisofoho. ³ Jisas mijoho'no nohumentaningki Seten i'mofaponto ulimento, Kiko Anituye Hwomu Nehwosi'manji olo sojo pi'n'ingo lomo hungkuno ulohojo'no wosopayo umonono. ⁴ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Anituye hungkuno ole nal'wo'n'ngki, A'amu wosopayo'nohini n'ngkuhwoso sohwo kako ito'no mohumanohoho. O'o, a'amu Anituye hungkuno hopi'nonohinomne'no syafisyi'wo'n'ngkohofoso oso hofikoe huyo'mango songo humayo'nefoho.

⁵ Ose ulahoningki Seten Jisasimo pone wopingo pone'no ipemotasonto Anituye tajo ango engo anti'fe yokintahopo uhumajonto ⁶ ulimento, Kiko Anituye Hwomu hwosi'manji kiko olopo nta'ni fil'kofamofoho. Ose ul'kwato lohofonto ulimento, Anituye hungkuno nal'wo'n'ngki, Anitu kakoe a'amu ahwomomjo sohwo kikumne'no ul'hwoso'no hofiko jije ahomo kumakukuji jije sifemo sojo mentofomatnehino. Tohino momatnohino.

⁷ Seten ose ulahoningki Jisas ulimento, Nom'ne ifalifaliyo mt'i'mokumentohofoso ole, Kiko jije Hwe Engo Anitu sohomo yamofo nulohofohotoho. Kiko jije hunomnohino in'ngkuso'manji ole syafisyi'kutoho. Anitu wonimokosyohumamtonoho. Ose syafisyi'kutoho.

⁸ Ose ulahoningki Seten Jisasimo hwofiki'nyo yokintaho engo sopeno'no utimotasonto olo hwaho hopi'nonohino a'amu so'nji yo'mayo hwahoponjo yokumpohn'nyo so'ntnno Jisasimo ut'hwamentisofoho. ⁹ Ose ut'hwanto ulimento, Kiko ngkine'no hwomtame ntohofohoji jije simeho ntapisoso yo'mayo uhwonalokunoso wokijapmmonnoho. ¹⁰ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Kiko i'waho ntohoho. Kengopono fiwano. Anituye hungkuno ole nal'wo'n'ngki, Kiko jije Hwe Engo Anitu kakine'nohino hwomtame ulohofo. Kakine'nohino syoho ulohofiyo.

Ose ulimentisofoho.

¹¹ Ose ulahoningki Seten Jisasimo ul'iko'mahoningki a'amu ahwomo mta'angoso nu'mant'fi Jisasimo ufo'ma'mentohofohoho.

Jisas kako syoho hwaho Ngkalili nta'ni ema'mentisofoho.

(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

¹² A'amu filhwa hofiko Jounimo impo'angomo intofahumentohoho so'no Jisas kako nupa'nonto kako hwaho Ngkaliline'no umentisofoho.

¹³ Kako ango Nasalet ul'iko'manto ango Koponeyam osopo humamentisofoho. Oso ango hopo sopo Mijo Ngkalili mit'mom'ngoponoho. A'amu Sepiyulan'nji Napitalai'njiye imu sofe hwahoponoho. ¹⁴ Hwe Aisaiya sohomo Anitu hungkuno uyahoningki li'mojó sohwo hohonta ifalifaliyo mt'i'mokumentisoso hohosohonta ne imo'n'imentisofoho. Ole mt'i'mokumento,

15 Mijo Joutan nongkihnta'ni mijo ayo mom'ingopo hwaho Sep'yulan'nji Nap'italai'nji hi'njoponoho.

A'amu tentitifo kengo Anituye hungkuno mupa'n'immotofa sofeponoho.

16 Hofiko sikwo'mjoho'mo humafijoso pomponaho engo uhwon'ifitnnefoho.

A'amu sikwo'mjoho so'mo we'enepe ni'hu'nahone wape'nano likuji yontan'ingkuji pomponaho engo wonyoangkafoso u'mofapmmontonoho.

Ose mt'i'mokumentisofoho.

17 Oso hohosohonta Jisas kakoe hungkuno loma'mentisofoho. Ole ulimento, Sekwoe hon'ingkanu wonyo somta'ni fiwolo'mokumnu. Anitu nemokosyohumayo sohwoe sikuno mofoneponoho.

Jisas a'amu inaniku syoho'njo sohwoe kakimo tifi in'ingku'ne joho ulimentisofoho.

(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11; Joun 1:35-51)

18 Jisas Mijo Ayo Ngkalili mom'ingo sopo nowento hwe hufa'u inaniku syoho'njo siko'n'ikwa'imo uhwon'imentisofoho. Sikoe yofeso Saimoun'nji Entilu'njoho. Saimoun'ye yofe nom'neso Pitafoho. Siko inaniku ho'yo mijomo ho'naofontan'ingki u'ma'mentisofoho. Inaniku ifamiyoso sikoe hamniyoho syohofoho. 19 Nu'manto ulimento, Siko tifi nn'ingkapinyo. Siko inaniku mawo'n'ingkiyiye pa'n'ingoso Anitumne'no a'amu mayo'ne wolosetihwamo. 20 Ose ulahon'ingki sikoe inaniku ho'yo komo'no nuliko'manji Jisas'nji umentohofofoho.

21 Nowenti'fi Sepetiye hwomu sohwa'u Jem'is'i'nji Joun'njimo uhwon'imentisoso siko hamn'ingkwowho Sepeti'nji yofayokinomo nohumant'fi inaniku ho'yo ito'no esyohumentan'ingki uhwononto joho ulahon'ingki 22 siko homn'ingkwowho'nji yofayokino'nji komo'no uliko'manji Jisas'nji umentohofofoho.

Jisas Anituye hungkuno a'amu somo lut'ihwanto a'amu mnokino'njo somo wop'ingo umokumentisofoho.

(Luk 6:17-19)

23 Jisas hwaho Ngkalili ho'mo so'meemo emoyonto hwe moya'mi somo hofi'koe tajo angu somo Anituye hungkuno so'nji Anitu wonyoangkafo nemokosyohumayo so'ntnno lut'ihwamojofoho. Kako nolut'ihwanto a'amu mnokino kengo kengo'njo a'apaho wonyo umokumajo somo wop'ingo umokumentisofoho. 24 Jisas olo wonyoangkafo hiloso imentiso so'no hwaho Siliya ho'mo so'meemo ho'n'imentisofoho. A'amu hiso nupa'nont'fi a'amu yo'mayo tango'njo mnokino'njo somo Jisas'yepono ipemotapmmen-tohofofoho. A'amu towahuno wonyo'njo so'nji a'amu nop'wasyont'fi yomo yomo iwo'n'ingkohofa so'nji a'amu sife aho pe'nnyo'njo so'nji hopi'nonohino somo ipemotopahon'ingko'fi Jisas wop'ingo umokumentisofoho. 25 Wop'ingo umokahon'ingki a'amu pi'n'ingo engo Jisas'imo in'ingkaumentohofofoho. A'amu Ngkalili, Ntekapolis, Jelusalem, Jutiya, Mijo Joutan nongkihnta'angu a'amu pi'n'ingoso in'ingkaumentohofofoho.

1 A'amu pi'n'ingo engo uhu'mokontan'ingko fi Jisas nuhwononto yafe we'le so'mo nosonto humamentisofoho. Osopo nohumentan'ingki inomokomoyo sohwa nu'mahon'ingko fi 2 Jisas kakoe hungkuno ole lut'hwamento, An'itu a'amumo mokosyohumayoso olenoho.

Jisas kako a'amu simonyo iyo somne'no hungkuno uyimentisifoho.
(Luk 6:20-23)

3 A'amu fiso An'itune'no huno engo muyo'njoso hofiko An'itumne'no huno wop'ingo wotipemano lifijo'manji hofiko simeho wop'ingo umo'nono. An'itu hofikimo umokosyohumayo hweho.

4 A'amu simeho tango'njo humalofoso simeho wop'ingo umo'nono An'itu kako oso a'amu somo simeho wop'ingo umokumontonoho.

5 A'amu fiso hofikoe yofemo monje yahinont'ifi An'ituye yofe ho'nomalokwofoso simeho wop'ingo umo'nono. Yo'mayo wop'ingo An'itu wosejapmmo ul'imentisoso hofiko'nefoho.

6 A'amu wopayo mijoho pe'nyoso wopayo'no hi umo'nyo hopaso a'amu An'ituye hon'ingkanu wop'ingomne'no hi umo'noso'manji oso hi-somo An'itu kakoe hungkuno hisofe simehomo wopayo simeho hopaso uhnnimontonoho. Oseso hofikoe simeho wop'ingo umo'nono.

7 A'amu fiso nom'ne a'amu hofikimo wonyo ulohof'wo'n'ingkohofo somne'no hitoho ulofahon'ingki wop'ingo'nohini ulohof'wo'n'ingkohofoso simeho wop'ingo umo'nono. Oso'no An'itu hofikimo wop'ingo uloho'montonoho.

8 A'amu sife aho timo simeho haloho anga'nohino'njoso hofiko simeho wop'ingo umo'nono. Oso a'amu hiso An'itumo uhwonant'ifeho.

9 A'amu simano hintotohino'njo somo ni'hoholof'wo'n'ingkohofoso simeho pompenjiyo umone'ent'ifi iwo'n'ingkohofoso simeho wop'ingo umo'nono. An'itu ul'montonoho, Nje mehomi kuyoho.

10 A'amu An'ituye hungkunomo in'ing kayo'no syoho wop'ingo yontan'ingki a'amu nom'neso oso a'amu somo sitofu ujo so'nji wonyo ulohofu so'no kako simeho wop'ingo umo'nono. An'itu umokosyohumamontonoho.

11 Sekwo a'amu soku ngkimo tifi nn'ingkawowo'n'ingkohofu so'no a'amu nom'neso sekumo wonyo hungkuno'nji hwasyo hungkuno'nji sejo so'nji sefotofu selohof'kujon'no sekwo simeho wop'ingo wasemo'nono. 12 Sekwo simeho wop'ingo semo'n'ingkuhwoso'no simonyo fiy'imno. Sekwoe yahino wop'ingo olo hwaho lopo iwo'n'ingkohofu lo'nji ngkimo tifi nn'ingkape lo'nji mpe iyo pa'nyoso ho'yango ahwomomo weho. Oso sefotof'wo'n'ingkohofu hopaso hofiko hohonta a'amumo An'itu hungkuno uyahon'ingki ul'motofu somo ufoto'fotofoho. Oso a'amu hiso hofikoe yahino wop'ingo so'no mpe iyo hopaso ahwomomo ma'mentohofu hopaso sekwo wopant'ifeho.

An'ituye a'amu neso sa'nji pomponaho'nji pa'nyofoho.
(Mak 9:49-50; 4:21; Luk 14:34-35; 8:16; Joun 8:12)

13 Sekwo olo hwaho lophonjo sa pa'nyo kuyoho. I oso'no sa fosyo mijo'nohino imo'n'ingkuhwosi kakoe yokumpohn'nyo nonto wonyo imo'nososo apa'no sa hiso wop'ingo imo'nyoso pipi uyantanto. Awonoho. N'ihu'nahone wonyo umo'nimotonoho. A'amu sa hiso mopijoso me-miyonehoho.

14 Sekwo hwahoponjo pomponaho pa'nyo kuyoho. Ant'imeng engo hwof'iki'nyo sophonjo molinyoso oso hiyae'm'maho. O'lo, ut'ihwa'nyophonoho. 15 A'amu sikiloho mongkujont'ifeso ahwontemo

kipitofahinyo'maho. O'o, hofiko ijempohopo ho'nahinyofoho. Oso a'amu ango somo humafijo somo pomponaho ulohofono. ¹⁶ Olo hiloso sekwo hmno'nimno. Sekwoe pomponahoso a'amufe timopo wolasyono. A'amu hofiko sekwoe honingkano wopingomo uhwonifijos hofiko Mpohwo Anitu ahwomomo humaso sohwoe yofe woho'nomantifeho.

Jisas Mousesiye honingkano hungkunomne'no ulimentisofoho.

¹⁷ Sekwo ngkine'no huno ole seyihwoloho. Ngko Mousesiye honingkano hungkuno'nji a'amumo Anitu hungkuno uyahonngki limotofo sohwafe hungkuno ntnne'no wae yao'mne'nji pmmentohe hwo'nyoho. O'o ngkine'no huno ose seyihwoloho. Ngko hungkuno hiloso wae ya'mne'enji pmmentohe hwonim'aho. O'o, ngko hungkuno hiloso ne utihwayo'ne pmmentohefoho. ¹⁸ Hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. A'amu fiso oso honingkano hungkuno ifalifaliyo we'e somo wae meeofonehoho. O'o, olo hwaho lo'nji ahwomo lo'nji moi'wo imo'noso sohonta olo hungkuno hopi'nonohino hiloso nowentanngkuhwosi hungkuno hopi'nonohino ne imo'nonefoho. ¹⁹ A'amu fihwo Mousesiye honingkano hungkuno'nji a'amumo Anitu hungkuno uyahonngki limotofo sohwafe hungkuno'nji anga'nohinoso mtihupesoso a'amu nom'ne somo oso honingkano mtihupe so'no lutihwaso'manji oso a'amuso Anituye angomo s'imofoso sohonta Anitu ulonefoho. Jije yofe monje innyo hwosoho. A'amu fiso Anituye hungkuno hopi'nonohino loso inngkawesoso a'amu nom'ne somo oso honingkano wopingomo inngkayo'ne lutihwaso'manji oso a'amuso Anituye angomo s'imofoso sohonta Anitu ulonefoho. Kiko yofe engo'njo hwosoho. Ose ulonefoho. ²⁰ Sekwo upa'nimno. Sekwoe honingkano wopingoso a'amu Falisi sohwanji a'amu Mousesiye hungkuno lutihwayo syoho'njo sohwanjiye honingkano wopingomo muyakolofe'manji sekwo Anituye angopo kako yokumpohn'nyo semokosyohumayo'ne mu'mapitnnehofo. O'o, mango mta'nnohino li'wo'nngkohofoku honingkano wopingo somo humayoso hopo'maho.

Hungkuno ito'no mihwajiyo'ne hungkunofoho.

(Mak 11:25; Luk 12:57-59)

²¹ Mousesiye honingkano hungkuno ole nto upa'nivo'nngkohofu, A'amumo fonjasiyo'eno. A'amu nom'nehumo fonjasyoso sohwo kakoe hungkuno ikwolofoneso wo'nnyo hweho. ²² I oso hiso'no nje hungkuno waselimonne'no yohono. A'amu fihwo kakoe a'amumne'no simeho tohino umnyo'eno. A'amu simeho tohino umnoso sohwo kako tifi no'mo Anitu'nji hungkuno ikwolofoneso wo'nnyo hweho. A'amu fihwo kakoe a'amu sohummne'no sitofu ujo'eno. Sitofu uloso sohwo kako Anitu'nji hungkuno ikwolofoneso wo'nnyo hweho. A'amu fihwo nom'nehumo ilo'nnyo hwosoho ujo'eno. O'o, oso a'amu huhwo sohwo kako tikanomo wene hweho.

²³ Kiko tajo ango somo noswohoji jije wonyo wae yafo'ne Anitumo jomo ulimo lohoji kiko nom'ne sohummne'no kikine'no simano hintotohino umnoso so'no syafisyohoji ²⁴ u, kiko tajo ango somo uliko'mahoji oso a'amu huhwo sohwoepono komo'no uhuji hungkuno ito'no mihwajo. Hungkuno ito'no mihwajohosisi simeho pompengo inngkahosisi tajo ango somo asomo fusyo. Osopo Anitumo jije wonyo wae yafo'ne jomo uso.

²⁵ A'amu fihwo kikimne'no simeho tohino umnoso so'no kiko komo'no simeho wopingo hmninyo. A'amu hungkunomo ito'no efisopihwajiyo sopo nokumotawenoho. Kako a'amu hungkunomo ito'no efisopihwajiyo'njofepono kumotaweso'manji osopo a'amu

hwapife tifo'njo sohwa nokit+mafikujji impo'angomo intofakohufitnnoho. ²⁶ Ngko nehopi wasel+monne'no yohono. Kiko impo'angoso kunto'no uliko'ma'mne hwosi'maho. O'o, simo'mo kiko jije yahino somne'no yo'mayo hamniyoho hopi'nonohinoso woho'nahumonnoho. Ose ulimentisofoho.

A'mohufo iyo'ne hungkuno ulimentisofoho.

²⁷ Hungkuno nom'ne nto upa'n+wo'n+ngkohofoso ole, a'mohufo iyo'eno. ²⁸ I oso hiso'no nje hungkuno wasel+monne'no yohono. Hwe fihwo nom'ne a'mu fisimo uhwonoto hufo woma'mo lonto a'mu simne'no kakoe simo'ne fefoyo uyahon+ngki oso hwe huhwo sohwo a'mu si'nji kakoe hunomo hufo nto iso hweho.

²⁹ Timo aho angahohnta'angoso hon+ngkano wonyo kumokososo yo'mayo somo timo uhwon+ngkohoji huno wonyo syaf+hujo'manji oso hiso ni'hu'no yohotoho. Kiko wonyo iso'no'manji timo anga'no fit+hwotofafo. Timo wop+ngo hufa'u'njo sohwo si'tikanomo uhnoho. O'o timo anga'nohino'nji hon+ngkano wop+ngomo fiso. ³⁰ Jije aho angahohnta'ni hon+ngkano wonyo kumokososo aho hiso hntofamo lohohohoji foho'nafo. Aho wop+ngo hufa'u hi'njo hwosi tikanomo uhnoho. O'o, aho anga'nohino'nji hon+ngkano wop+ngomo fiso.

Jisas ape ho'nasiyo'ne hungkuno ulimentisofoho.

(Matiyu 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18)

³¹ Hungkuno nom'ne nupa'n+wo'n+ngkohofoso ole, Hwe fihwo kako kakoe ape woho'nahumo lihwo si'ape ho'nasiyo'neso iyoswo mt'i'mokuhwosi uyono. ³² I oso hiso'no nje hungkuno wasel+monne'no yohono. Hwe fihwo kakoe ape hon+ngkano wonyo mmofe'njo simo ho'nasyoso sohwo kakoe apefe hon+ngkano wonyo umokumontonoho. Hwap+ngoso ape hisi nom'ne hwe sohomo uma'nososo An+tu kako timo uhwoyoso hwe hufa'u'njiyoho. I nom'ni'hu'no kako ape nom'ni'hu'no ho'nasyoso somo maso sohwo kako huhwo ape ito'no mayo hon+ngkano somo mt'ihupososo so'no kako huhwo hon+ngkano wonyo'njo hweho.

Jisas kako hungkuno nehopi yokintahopone'no lohono joso'no limentisofoho.

³³ Hungkuno nom'ne upa'n+wo'n+ngkohofoso ole, Hwasyo hungkuno nom'ne'no yokintahopo ne-eso nolikutoho. Hwe fihwo ole lososo, Ngko nehopi hufa'u si'hune hwamne'no lohono. Ngko yo'mayo yo'mayo uyimo. Ose loso sohwo kako ito'no uyono. Hwe Engo sohwo olo hiso'no nuhwon+ngkuhwosi ito'nohino wosyaf+hu'montonoho. Ose nto upa'n+wo'n+ngkohofofoho. ³⁴ I oso hiso'no nje hungkuno wasel+monne'no yohono. Sekwoe hungkuno nehopi imo'nyo'ne so'no hungkuno pi'n+ngo nolikutoho. O'o, hungkuno ne'njo'nohino filimno. Sekwo a'amu yokintahoponjo sohwanne'no jije hungkuno nehopi imo'nyo'ne nolikutoho. Ni'hu'no ni'jwo'eno. O'o, yo'mayo ahwomomjo sohwanne'no nolikutoho. Ahwomoso An+tuye epohumayofoho. Osopo yo'mayoso mokosyohumawo'n+ngkisoponoho. ³⁵ Sekwo yo'mayo hwahoponjo somne'no sekwoe hungkuno nehopi imo'nyo'ne nolikutoho. O'o, hwahoso An+tuye epohumayo sife ho'nasiyo'nefoho. Olopo yo'mayoso mokosyohumawo'n+ngkisoponoho. Sekwo Jerusalemne'no sekwoe hungkuno nehopi imo'nyo'ne nolikutoho. O'o, Jerusalem sopo An+tuye angoponoho. ³⁶ Sekwo sekwoe mnokinomne'no sekwoe hungkuno nehopi

imo'nyo'ne so'no nolikutoho. O'o, sekwoe mijiyu halojo wofokafono. Sikwo'mno wofokafono, lisoso halojo wofoka'montolaho. Sikwo'mno wofoka'montolaho. Awonoho. ³⁷ Oso'no sekwo hungkuno ne'njo'nohino ulimno. Eno, eso'nji Awonoho, eso'nji oso'nohinoho. Hungkuno nom'neso hwe wonyo Seten mta'ango linyofoho.

Jisas yahino wonyo a'amumo asomo ulohof'eno ulimentisofoho.
(Luk 6:29-30)

³⁸ Hungkuno nom'ne nto upa'n'wo'n'ngkohofoso ole, Hwe fihwo jije timomo wonyo kumokososo kiko kakoe timo wonyo umojo. Hwe fihwo jije mango fonjokujakumofososo kiko kakoe mangomo fonjokulipijafo. ³⁹ I oso hiso'no nje hungkuno waselimonne'no yohono. Hwe fihwo kikimo wonyo kilohofososo kiko kakimo ilojimofe'eno. O'o, awonoho. Hwe fihwo kako jije manjijohopo kupososososo manjijoho fehohnjo utihwaho. Osopo wakuposono. ⁴⁰ Hwe fihwo kikine'no hungkuno hi'njo sohwo jije manji'mofo woma'mo lososo osohomo jije manji'mofo'nji sife manji'mofo ntne'no uyo. ⁴¹ Hwe yofe engo'njo fihwo kako sekwo'nji hano ho'yangonji tifo lopo wemoyano selososo sekwo hano sawemo sopono fisimno. ⁴² Hwe fihwo ole seloso, Sekwo yo'mayoso ntapmno. Ose selososo sekwoe yo'mayoso uyimno. Hwe fihwo ole seloso, Sekwoe ho'yangonjo yo'mayoso nokiso ntapmno. Ose selososo sekwo hohujo ikinjimofikutoho.

Jisas mango hwamne'no simeho umonyo'ne hungkuno ulimentisofoho.
(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ Hungkuno nom'ne nto upa'n'wo'n'ngkohofoso ole, A'amu sekwo'njo mofone sopo humalofo somo simeho umonyo'ne uyimno. I oso'no sekwo mango hwamo simeho umonyo'ne ukutoho. ⁴⁴ I oso hiso'no nje hungkuno waselimonne'no yohono. Sekwoe mango hwamo simeho umonyo'ne ufijosos a'amu wonyo selohof'wo'n'ngkohofoso somne'no Mpohumo jomo ulimno. ⁴⁵ Ose ifijo so'no sekwoe Mpohwo ahwomomo humaso sohwoe yahinomo un'ngkowantifeho. Anitu kakoe mofehinyoso a'amu wopingonji wonyonji humalofo somo ulono lonto uy'wo'n'ngkiso hweho. A'amu hon'ngkano wopingonjo hon'ngkano ito'no min'ngkayo'njo somo ifoyos wosapijono lahon'ngki syuwo'n'ngkohoho. ⁴⁶ Sekwo a'amu simeho umonyo'ne sejab'wo'n'ngkohofoso osomne'nohini simeho umonyo'ne uyifijosos Anitu kako wopingo peho'no wosejapmmontolo. Awonoho. A'amu hon'ngkano wonyonjosose iwo'n'ngkohofofoho. ⁴⁷ Sekwo sekwoe a'amu'nohino somo wopingo uwo'n'ngkohofoso so'no sekwoe hon'ngkano nom'ne somo uhwofilofoso pipilo. Awonoho. A'amumo Mpohwo Anitumo min'ngkayo'njo hi ose iwo'n'ngkohofofoho. ⁴⁸ I oso'no sekwoe Mpohwo Anitu ahwomomo humaso sohwo pa'nyo hmmo'n'imno. Sekwo a'amu wopingonji wonyonjo somo wopingo ulohof'kujo'no Anitu kako humaso hopa fehummno.

6

Jisas a'amumo ufo'mayo'ne hungkuno ulimentisofoho.

¹ Sekwo olo yahino loso'no i'waho fiyimno. Sekwo yahino wopingo wopingosos a'amu wonahonife likuji ikutoho. O'o, ose ifijosos sekwoe Mpohwo Anitu ahwomomo humaso sohwo sekumo oso hiso'no wopingo mosejape'njo uyimntonoho.

² Sekwo a'amu umofonyo iwo'n'ngkohoho somo yo'mayo uyano l'fijo'manji e'wano, hiyaso uyimno. A'amu mango'nohinoso wonahonife lonti'fi Anitu tajo angon'jo sopo hon'ngkano uti'hwanyopo iwo'n'ngkohofohoho. Hofiko hwe moya'mi nakwoe yofe wo'nonemapife lonti'fi iwo'n'ngkohofohoho. Upa'n'imno. Oso a'amu hiso nom'ne wop'ngoso Anitu mta'ango momasofoho. O'o, a'amu hwahoponjoso hofikoe yofe ho'noma'nyoso oso mpe hopaso nto mahoho. Hofikoe nom'ne mpe iyo hopaso ahwomomo mauyoho. ³ Sekwo a'amu nom'ne somo ufo'mano l'fijo'manji e'wano noho ufo'mapmno. I oso'no a'amu nom'neso sekwoe yofe noho'nosemapitnnoho. Masehon'fitnnehoho. ⁴ O'o, hiyaso fiyimno. Yo'mayo wop'ngo hiyaso iwo'n'ngkohoho so'no Mpohwo Anitu kako nosehon'ngkuhwosi wop'ngo wosejapmmontonoho.

Jisas Mpohumo jomo ujo'ne hungkuno ulimentisofoho.
(Luk 11:2-4)

⁵ Sekwo Mpohumo jomo ulano likuji sekwo a'amu mango'nohinoso yahinomo in'ngkakutoho. O'o, hofiko a'amu wonepa'nife lonti'fi Anitu tajo angon'jo hon'ngkano mom'ngo engo sopo lohofonti'fi uli'wo'n'ngkohofohoho. Upa'n'imno. Oso hiso'no a'amuso hofikoe yofe ho'nomayoso mpe pa'nyoso nto mahoho. ⁶ I oseso kiko soh'wosi Anitumo jomo ulimo lohoji kiko'nohini jije angomo swohoji angu hoku'yoso pijwasyohoji jije Mpohumo jomo uso. Kako oso angu hiyaso so'mo kiko'nji humaho. Jije Mpohwo osopo kohon'ngkuhwosi yo'mayoso wokijapmmontonoho.

⁷ Kiko Mpohumo jomo ulimo lohoji osohonta hungkuno pi'n'ngo engo li'wo'n'ngkohofoso pa'nyo ujo'eno. A'amu Anitu ne sohune'no huno muyo'njoso hofikoe hwasyo anitu soh'wamo hungkuno pi'n'ngo engo uli'wo'n'ngkohofohoho. Hofiko huno ole, Nakwo hungkuno pi'n'ngo engo uli'hwasi nakwoe anitu soh'wo kako nonepa'n'ngkuhwosi wonejapmmontonoho. ⁸ Oso pa'nyo sekwo ikutoho. O'o, yo'mayo umofonyo yohojo so'no Mpohwo kako huno nto uyohoho.

⁹ Sekwo Mpohumo ole ulimno.

Nakwoe Mpohwo soh'wosi, kiko ahwomomo humahno.

Nakwo jije yofe wop'ngo'nohinoso ne'no nowenti'hwonefoho.

¹⁰ Oso sikuno kiko yo'mayo hopi'nono yokumpohn'nyo nemokosyohumayoso komo'no umonono.

Jije hungkunomo a'amu ahwomomjo so'nji yo'mayo so'nji kin'ngkawowo'n'ngkohoho hopaso nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi ose wokin'ngkopano.

¹¹ Olo sikuno lomne'no nakwoe wosopayo fonejape.

¹² Nom'ne a'amu nakumo wonyo nalohofi'wo'n'ngkohoho sofe wonyo wae yao'malohwone hopaso nakwoe wonyoso wae fenamofe.

¹³ Kiko nakumo yamofe nalohoho somo nonehumajohotoho.

O'o, Hwe wonyo soh'woe yo'mayoso ne'mahwoso'no yo'mayo wonyo somo uyakolofone fonejape.

[Enemokosyohumayo h'wosoho. Yokumpohn'nyo ne hwap'ngo h'wosoho. Pomponaho ne somo humahno h'wosoho.

Ne'nohinu nowenti'hwonefoho. Hungkuno nehopeho.]

¹⁴ Upa'n'imno. Sekwo a'amu wonyo selohoho sofe wonyoso n'ihu'nahone hohujo hohnta'ne meho'nafikujo'no sekwoe Mpohwo ahwomomo humaso soh'wo kako sekwoe wonyo hiso wae weesemo'mtonoho. ¹⁵ I

oso'no sekwo a'amu wonyo selohofosofe wonyoso hohujo hohnta'ni mo-meho'nasiyo'manji sekwoe Mpohwo Anitu sohwo kako sekwoe wonyo wae meesemofonehoho.

Jisas wosopayo manyo'njo humayo so'no hungkuno ulimentisofoho.

¹⁶ Sekwo Mpohumo jomo ulano likuji Mpohune'no huno anga'nohino so'no wopayo manyo'njo nohumentan'ngkuji sekwo a'amu mango'nohinoso simano wonyo ikin+wo'n'ngkohoho hopa humafikutoho. O'o, hofikoe simano wonyo ikinyoso a'amu wonahonifentifi a'amu wop'ngofoho wonalife nolontifi iwo'n'ngkohofofoho. Mpohune'maho. O'o, hofikoe yofe'nohini ho'nomayo'ne iwo'n'ngkohofofoho. Oso'no hofikoe yofe nto ho'noma'mentohoho so'no hofikoe mpe pa'nyofoho. Mpe pa'nyo nom'neso ahwomomo mauyoho. ¹⁷ O'o, sekwo Mpohune'no wopayo manyo'njo humafikuji sekwoe mijiyomo hwone mijo ehaloho'n'ngkuji sekwoe simanomo mijo fiyatiku'n'mno. ¹⁸ Ose ikuji a'amu nom'neso kiko manyo'njo humentan'ngkijo so'no hofiko huno muyonehoho. O'o, kiko yo'mayo hiyaso'mo iwo'n'ngkinoso jije Mpohwo a'amu muhwonyo'njo sohwo kako'nohini kohon'ngkuhwosi mpe hopa wokijapmtonoho.

Jisas ho'yangyo hu'meesiyo'ne hungkuno ulimentisofoho.
(Luk 12:33-34)

¹⁹ Olo hwaho lopo sekwoe yo'mayo yo'mayo ho'yangyo wop'ngoso nohu'meesyikutoho. O'o, olo hwaho loponjo nangkumeho syuhwosi hwaho ifulohofihwosi ho'yangoso wonyo umo'n'imontonoho. Oseso a'amu hufo'nohino yiwo'n'ngkohofoso tojo nowonampekuji hufo uyantifeho. ²⁰ Oso'no sekwoe ho'yangyo ahwomomo fohu'meehumno. Oso hopo sopo nangkumeho maswonehoho. Hwaho mifulohofonehoho. A'amu hufo mifitnnehoho. ²¹ Ango jije ho'yangyo yo'mayo wop'ngo wojo sopo jije simeho hi oso hopo weho.

Jisas a'apahomjo pomponaho so'no hungkuno ulimentisofoho.
(Luk 11:34-36)

²² Sekwoe timoso sekwoe huyo'mangofe pomponaho pa'nyofoho. Timo anga'nohino'manji sekwo pomponahopo humalofo. ²³ Timo pi'n'ngom'nanji sikwo'mjoho'mo humalofo. Sekwo pompohahopo humalofo soku yahino pi'n'ngom'nanji apa'no sikwo'mjoho'mo fosyohumafikutoho. Ose ifijo'manji jije hunomo nihu'no sikwo'mjoho engo mjaofoho.

Hwe fihwo kako hwe engo hufa'u sohwa'umo syoho ulohofiyonehoho.
(Luk 16:13)

²⁴ Hwe fihwo kako hwe engo hufa'u sohwa'umo syoho ulohofiyoso hopo'maho. O'o, hwe engo hufa'u sohwa'umo syoho ulohofiyoso so'manji syoho ulohofiyoso sohwo kako hwe engo fihumo simeho wop'ngo uyihwosi nom'nihune'no simeho wonyo uyimontonoho. U, anga'nohino sohwoe syoho somne'no hi umo'n'ngkuhwoso'no nom'nihumne'no ngkilaho unimontonoho. Kiko Anituye syoho so'nji yo'mayo hwahoponjo yahino so'nji oso hufa'uyo sohwa'umo kemokosyohumahojoso kiko syoho ito'no mihneho.

Jisas yo'mayoso hi umo'nyo so'no huno pi'n'ngom'nanji engo syafisiyo'ne hungkuno ulimentisofoho.
(Luk 12:22-31)

²⁵ Oso'no ngko ole selalokweno. Sekwo sekwoe fosyohumayo so'no huno pi'n'ingo engo syafisyikujji ole nolikutoho. Nakwo peho wosopayo wonantanto. Nakwo mijo peho nanehwono. Sekwo sekwoe a'apahomne'no huno pi'n'ingo engo syafisyikujji ole nolikutoho. Ngko nje a'apahomo peho wekojisyahinimontto. Nakwo songo humalohwoneso wopayo'nohini nyo'netaho. Nakwo a'apaho hi'njo'nwi nem'no manji'mofoyoye'ne'nohinotaho. Awonoho. ²⁶ Sekwo yihufu somo uhwonimno. Hofiko wopuyo huliwon'ningkohofomaho. Hofiko wopayo ango somo wopayo momohu'meesyiwon'ningkoho yohofofoho. O'o, seningkwohwo Anitu ahwomomo humaso sohwo kako hofikimo wosopayo yomayoso uyiwon'ningkohoho. Sekwo Mpohwo Anitu yihufu sikinyo somne'no wonyoho fiyo mokosyohumaho. I amu sokumo Mpohwo wopingo wosemokosyohumamtolaho. Ou, ikono. ²⁷ Hwe fihwo sekumtani'ni kako huno pi'n'ingo pi'n'ingo syafisyihwosi nje soswo sawemo umokinimne'no yohoho lososo ne umonimontolo. Awonoho.

²⁸ Oseso sekwo hwapife nem'no manji'mofoyoye'no huno pi'n'ingo engo peho'ne syafisyiwon'ningkohoho. Sekwo wokoso fofu so'no huno fisyafihupmno. Hofiko yomayo syoho anefoho. Hofiko ne yomayoso mojiyofiwon'ngkiyohoho. ²⁹ I oso'no ole woselimonne'no yohono. Hohonta hwe engo Soulomoun hamniyoho hwapingo'njo sohwo kako kakoe hwapife wonyoangkafo yomayo wokoso nanohino so'nji inonteso kako olo wokoso fofu we'e somo muyakolofonehoho. ³⁰ Ou, oso wokoso fofu sikuno fihumo syohopo lohofososo mon'ngkanta amu nolofekujji tohomo wolofefantifeho. I oso'no oso wokoso fofu Anitu wonyoangkafo mtimokuwom'ngkiso somo uhwonontaneso wopingofoho liwom'ngkuhwono. Oseso sekwo soku wokoso fofomo yakolo'nnyo hokumo Anitu kako hofiyo wosemokosyohumamontonoho. Sekwo Anitumo simoho hinntnono we'e'nohinoso peho'no uyalokwofo. ³¹ Oso'no sekwo huno pi'n'ingo engo syafisyikutoho. Sekwo ole likutoho, Nakwo wopayo peho wonantanto. Mijo peho nanehwono. Hwapife peho yanehwono. Ose likutoho. ³² Awonoho. Amu kengo hopi'nohinoso hofiko yomayo yomayo mayo'ne huno pi'n'ingo pi'n'ingo syafisyiwon'ningkohoho. I oso'no sekwoe Mpohwo Anitu ahwomomo humaso sohwo kako yomayo so'no sekwo umofonyo yahon'ngkohofoso kako huno nto uyohoho. Kako wopingo wosemokosyohumamontonoho. ³³ I simomno Anitu semokosyohumayo so'nji kakoe hon'ngkano wopingo'ntnno huno fisyafisyiwon'ngkuno. Oso'no syafisyiwon'ngkujji Anitu kako yomayo yomayo umofonyo ifijoso wosejapmmontono. ³⁴ Oso'no yomayo mon'ngkajo somne'no huno syafisiye'eno. Sikuno huhwo huhwi yomayo tango imofapiwon'ngkisofoho. Mon'ngkajo sikuno sohwoe tangoso mon'ngkanefoho. Olo sikuno lomo imofaposo tangoso olo sikuno lomnefoho.

7

Jisas amu nom'ne somo wonyo ulohofu'ne hungkuno ulimntisofoho.
(Luk 6:37-38, 41-42)

¹ Sekwo nom'ne amufu hunomo yano ilofikujji wonyofoho nulikutoho. Ose ifijo'manji Anitu huhwo sekwoe huno somne'no wonyofoho maselonehoho. ² Sekwo nom'ne somo yomayo ulohofiwon'ngkohoho so'no oso pa'nyoso Anitu waselohomontonoho. Sekwo yomayo amumne'no

yano uy'wo'n'ngkohoho hopaso An'itu kakoe yo'mayoso aku wosejapm-montonoho.

³ Kiko jije hnn'ngkwa'wehwoe t'momjo hintalinyo wojo somo peho'no uhwonalkuno. I jije t'momjo iyo feejo engoso hofoki'nawojo so'no kiko huno makiyotaho. Kiko jije t'momjo iyo feejo engoso hofoki'nakuwojoso momeho'namo'nyo sohwoosi ⁴ kiko jije hnn'ngkwa'wehwoe ole pone'no ulalokuno. Ngko jije t'momjo hintalinyo wojo we'eso wae weekumo'mne'no yohono. Ose ulohoji pipi uy'imonto. ⁵ Kiko mango'nohino hwosoho. Simo'mo kiko jije t'momjo iyo feejo engoso hofoki'nakuwojoso wae kaki'no feemo'nyo. Ose yohoji kiko t'mo ito'no uhwon'ngkohoji hwangku jije hnn'ngkwa'wehwoe t'momjo hintalinyo we'eso wae fiyo.

⁶ A'amu hon'ngkano wonyo'njo siwojo pa'nyo somo An'tuye hungkuno wop'ngoso nolut'hwaf'ikutoho. Lut'hwaf'ijoj'manji hof'iko ikinjaof'ikui woselantifeho. Sekwo sekwoe nijwo yo'mayo wop'ngoso hwahomo ho'nahuf'ijoj'manji yahu hwotoho hul'mo l'fi'fitnnoho. Oso pa'nyo a'amu An'tuye hungkunomo hwotoho fewo'n'ngkohoho somo An'tuye hungkuno nul'ikutoho.

Jisas Mpohumo jomo ujo'ne hungkuno ul'mentisofoho.
(Luk 11:9-13)

⁷ Sekwo Mpohumo jomo ne'no ul'ifijoso kako yo'mayo wosejapm-montonoho. Sekwo yo'mayo so'no haf'ihafe tipentan'ngkuji sekwo oso hiso uhwonantifeho. Sekwo hoku'yopo hwan'ngo fon'j'ikuj'no An'itu kako sekumo wosehwosampo'montonoho. ⁸ A'amu hopi'nonohinoso An'tumo yo'mayo so'no jomo ul'ikuj'no An'itu uy'montonoho. A'amu yo'mayo so'no hof'iko haf'ihafe tip'ifijoso wotipemantifeho. A'amu hoku'yopo hwan'ngo fongkupijoso An'itu kako wosehwosampo'montonoho.

⁹ Ou, sekwoe hwe fihwoe mehomi kan'ngkwohumo wopayo ntape ulososo kan'ngkwohwo sojo uy'mtolaho. Awonoho. ¹⁰ Ou, hwomu fihwo kan'ngkwohumo inan'ku ntape ulososo kan'ngkwohwo homa wonyo umtolaho. O'o awonoho. ¹¹ Oseso sekwo hon'ngkano wonyo'njo huhwasi sekwoe mehomimo yo'mayo wop'ngonohini uy'wo'n'ngkohoho so'no sekwo huno ole waseyono. Sekwo sekwoe sen'ngkwohwo An'itu ahwomomo humaso sohomo jomo ul'ikuj'no kako kakoe Towahuno wop'ngoso yo'mayo hwahoponjomo yakolo'nnyoso wosejapm-montonoho.

¹² A'amu nom'neso sekumo wop'ngowonahop'ife semo'n'ngkiso'manji e'wa, sekwo simo'mo oso yahino hiso hof'ikimo ulohopmno. Sekwo oso hiso ifijoso Mouses'ye hon'ngkano hungkuno so'nji a'amumo An'itu hungkuno uyahon'ngki l'motofoto sohwanjiye hungkuno hwap'ngo somo un'ngkowantifeho.

Jisas angosongo ne'no humayo'ne hoku'yo we'e so'no ul'mentisofoho.
(Luk 13:24)

¹³ Sekwo soku hoku'yo we'e somo fohumno. A'amu tohino mayo'ne hon'ngkanoso engofoho. Oso hon'ngkano engo homo somo a'amu pi'n'ngo engoso t'ifi in'ngkwalokwofo. ¹⁴ Hon'ngkano songo ne'no humayo'neso we'efoho. Hoku'yoso engo'maho. Olo hon'ngkano homo somo yafe engo pa'nyo so'mo syoho engo w'nnyofoho. A'amu anga'no anga'no oso hon'ngkano somo wotipemantife'no yalokwofoso t'ifi in'ngkwalokwofo. Oso hoku'yo we'e homo somo sekwo fohumno.

Jisas a'amū hwasyo hungkuno'njo somne'no hungkuno limentisofoho.
(Luk 6:43-44; 13:25-27)

¹⁵ Sekwo A'amū Anituye hungkuno'nji hwasyo hungkuno'nji mesy+luti+hwayo somne'no i'waho ito'no fiyimno. Oso a'amū hiso hofikoe a'apaho sohohtani wop+ingofoho. I simeho ajwomo'mo pisakino'njofoho. Oso a'amū hiso hofiko s+wojo pa'nyofoho. Sekumo wonyo wosemokantife'no yalokwofo. ¹⁶ Yo'mayo hon+ingkano imof+wo'n+ngkohofoso sekwo uhwon+fijoso hofikoe hwap+ingoso huno waseyono. Kiko iyo hiyayo yongo'njo nont+imjoso ipisayo me'wampe'njo wamj+mtaho. Awonoho. Solongkoyo sayo pa'nyoso kakoe iyo nont+imo unto'nawo'mtonoho. Oso iyo hiyayo ipisayo ane'njo pa'nyoso a'amū hon+ingkano wonyo'njo somta'ni hungkuno wop+ingo upo'nantantaho. Awonoho. ¹⁷ Oso pa'nyoso iyo wop+ingoso ipisayo wop+ingo unto'n+imontonoho. Iyo wonyoso ipisayo wonyo unto'n+imontonoho. ¹⁸ Iyo wop+ingoso ipisayo wonyo unto'n+imonto'maho. Iyo wonyoso ipisayo wop+ingo unto'n+imonto'maho. ¹⁹ Ou, iyo ipisayo wonyo into'nyoso hofiko nolofekuji tohomo wolofefantifeho. ²⁰ Oso'no a'amū hwasyo hungkuno'njosofe hon+inganomo uhwon+ingkuji hofikoe hwap+ingoso sekwo huno waseyono. Seten+yefoho. ²¹ Sekwo huno ole syafisy+kutoho. Hwe moya'mi hopi'nonohinoso hofiko ngkimo ole nt+wo'n+ngkohofi, Hwe Engofo, Hwe Engofo, ose nt+wo'n+ngkohofoso Anitu mokosyohumaso angoso sopo nohufitnnefoho. Ose syafisy+kutoho. N+hu'no awonoho. A'amū fihwo kako nje Mpohwo ahwomomo humaso sohwoe hungkunomo tifi in+ngkaweso sohwo kako Anitu mokosyohumaso angoso not+p+hwononefoho. ²² Oso S+kuno Engo hungkuno ikwolofone somo hwe moya'mi pi'n+ingo engoso ole nt+fitnnefoho, Hwe Engo sohwo, nakwo a'amū somo j+je hungkuno wop+ingo luti+hwawo'n+ngkuhwone'nwoho. A'amū towahuno wonyo ehunnamo'nnyo somo j+je yofe lontaneso towahuno wonyo somo wae yaof+wo'n+ngkuhwonefoho. Nakwo j+je yofe lontaneso yo'mayo wonyoangkafoso a'amūmo uti+hwayo'ne iwo'n+ngkuhwone'nwoho. ²³ Ose nt+fijoso ole ul+mnefoho. Ngko sekumne'no huno maniyohoyohoho. O'o wonyo imotofo kuyoho. Ngko'njopo nohumaf+kutoho. Noho fohumpopmno.

Jisas angō mojo yahino hufa'yūyo so'no ulimentisofoho.
(Luk 6:47-49)

²⁴ A'amū fihwo olo nje hungkunolo nupa'n+ngkuhwosi tifi in+ngkaweso sohwo kako hwe huno wop+ingo'njo hweho. Oso hwe huhwo sohwo kako angō hwaho wop+ingopo molinyo hweho. ²⁵ Ango wop+ingopo nomolahon+ngki ifoyo syonto mijo ifofayo yonto t+imayo yokumpohn'nyo yonto oso angō homo somo ifofo mo'wohojwafefoho. O'o, angō hiso hwaho wop+ingopo molinyo so'no mop+wasyonehoho. ²⁶ A'amū nom'nihwo olo nje hungkunolo nupa'n+ngkuhwosi tifi monn+ngkaposō sohwo hwe huno'maso sohwo angō wosohopo molinyo sohweho. Hwe huhwo sohwo mijo tafepo kakoe angō nomolahon+ngki ²⁷ ifoyo engo syonto mijo ifofayo yonto t+imayo ikwato lohofonto angō nont+imo jwohojwoho'namo loho'mentisoso p+wahu'mentisofoho. Oso angō nop+wasyonto pomuyo engo ho'n+mentisofoho. Nje hungkuno osohopeho.

²⁸ Jisas ose ulahon+ngki a'amū nupa'nont+ifi kakoe hungkuno so'no yomo imentohofofoho. ²⁹ Hwap+ingoso hofiko a'amū hon+ingkano hungkuno

lutihwamotofo sohwa oso pa'nyo hwa'maho. O'o, Jisas sohwo kako hungkuno hwap'ingo wo'nnyo hweho. Ose limentohofofoho.

8

A'amu a'apaho uyo wonyo'njo sohumo Jisas wop'ingo umokumentisofoho.

(Mak 1:40-44; Luk 5:12-14)

¹ Jisas kako hwofiki'nyo sopo nuliko'manto womentisoso a'amu pi'n'ingo engo kakimo tifi in'ingkawomentohofofoho. ² Osohonta hwe fihwo a'apaho uyo wonyo'njo sohwo Jisasimo nu'manto hwomtame ulohofonto ulimento, Hwe Engofo, kiko ngkimo wop'ingo wan'imokumo liso'manji jije yokumpohn'nyoso hoponoho. ³ Ose ulahon'ingki Jisas kako aho kisusyonto hwe sohumo ulimento, Ou, wop'ingo wakumokumonne'no yohono. Kiko wop'ingo hmmo'nyo. Ose ulahon'ingki hwe huhwo sohwo wop'ingo komo'no imo'n'imentisofoho. ⁴ Wop'ingo imo'n'ingkahon'ingki Jisas ulimento, Upa'nyo. Kiko olo hilo so'no nom'ne a'amu somo nulohotoho. O'o, komo'no nuhuji a'amu tajo ango syoho'njo sohumo jije a'apaho wop'ingo loso utihwaho. Nokohon'ingkuhwosi kiko hohonta Mouses yo'mayoso limentiso hopaso Anitumo uyohojayo. Jije mnokino moi'wo imo'nyo so'no isamoyokafoho. Oso hiso'no a'amuso uhwon'ingkuji jije a'apaho uyo wonyoso wop'ingo imo'n'ingkiso so'no huno wosyofisyantifeho. Jisas ose ulimentisofoho.

Jisas hwe yofe engo'njo sohwoe syoho ulohofiyi sohumo wop'ingo umokumentisofoho.

(Luk 7:1-10)

⁵ Jisas hwaho Koponeyamne'no womentisoso oso hopo sopo hwe fihwo yofe engo'njo a'amu Loum sofe a'amu itokuso'njo sohwo mokosyohumayo sohwo Jisasimo nu'manto hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, ⁶ Hwe Engofo, nje syoho ntohofiyi sohwo kako mnokino uyahon'ingki angom'no fosyohumaho. Kakoe a'apaho songo songo miyo'njo yonto tohino mikun'imposo umnalofoho. ⁷ Ose ulahon'ingki Jisas ulimento, Ngko nu'mo wop'ingo umokumo.

⁸ Ose ulahon'ingki ulimento, Hwe Engofo, oso'ne'maho. O'o, kiko nje angomo ko swapihneso ngko hwe wop'ingo hwo'nnye ango'maho. O'o, kiko hungkuno'nohini lisoso nje syoho ntohofiyi sohwo kako wop'ingo umo'nono. ⁹ Ihwoni. Ngko huhwo'ni hwe engo sohwo enjwa'mo humale so'no ngko hofikoe hungkunomo tifi ito'no in'ingkawo'n'ingkohe hwo'nyoho. U, hofiko ngko huhwo'nimo nom'nihwa enjwa'mo humalofo. Oseso ngko hwe fihumo Mpano uli'me'no kako wantonoho. U, nom'ne sohomo oyomo uli'me'no kako wapmmontonoho. U, ngko nje syoho ntohofiyi fihumo, Olo syoho fiyo uli'me'no kako syoho uyimontohono. Oseso kiko hungkuno'nohini ulohojo'no ngko huno niyohoho. Nje syoho ntohofiyi sohwo wop'ingo umo'nimontonoho. Ose ulimentisofoho.

¹⁰ Ose ulahon'ingki Jisas yomo yonto kakoe inomokomoyo sohwo ulimento, Hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. Ngko a'amu Isilael sofe simeho hi'ntnnono ntapinyo yahinoso oso hwe huhwo sohwoe pa'nyoso muhwonyo'njo hwo'nyoho. ¹¹ Upa'nimno. Hwe moyami hungkuno kengo kengo'njoso Anitu a'amumo esemokosyohumayo sopo nosyukuji hofiko sekwoe seyakwosa Apilohamiyo Aisakiyo Jekoupiyo oso hwanji nohumafikujoso wopayo non'fitnnefoho. ¹² I, A'amu Isilael

Apilohamiye imu fehohnjo soku esemokosyohumayo sopo nta'ni Anitu kako sekumo wae yasemofososo sekwo sikwo'mjoho'mo fesyohuman-tokutnne kuyoho. Oso hopo sopo fesyohumafikuji sekwo hul'ngkwajingo ifaloho'n'ngkuji humotaho engo l'fitnne kuyoho.

¹³ Kakoe inomokomoyo sohwaro ose ulonto hwe yofe engo'njo sohumo ul'mento, Kiko simeho hi'ntnnono ngkimo ntape so'no yo'mayo so'no kumo'n'ngkisoso wakilo'nono. Ose ulahon'ngki oso hohosohonta syoho ulohofiyoyo sohwo wop'ingo imo'n'imentisofoho.

Jisas Pitafe konemimo wop'ingo umokumentisofoho.

(Mak 1:29-31; Luk 4:38-39)

¹⁴ Oseso Jisas Pitafe angomo noswonto uhwon'imentisoso Pitafe konemi a'apaho tohomt'no'njosi saho fesyowentan'ngki uhwon'onto ¹⁵ kakoe ahomo nupm'mokahon'ngki a'musi kakoe a'apaho toho mt'nosoi'wo imo'n'ngkahon'ngki a'musi kako nolikafonto a'amumne wopayo iloho humisoyofoho.

Jisas a'amu pi'n'ingo engo somo wop'ingo umokumentisofoho.

(Mak 1:32-34; Luk 4:40-41)

¹⁶ Oso sikuno ne so'nji a'amuso hofiko hwe moya'mi towahunyo ehuhnamo'nnyo somo Jisas nohumentanjopo motapmentohofofoho. Nomotopahon'ngkofi Jisas hungkuno lonteso towahunyo wonyo somo wae yaofonto a'amu mnokino'njo hopi'nonohino somo wop'ingo umokumentisofoho. ¹⁷ Oso hohosohonta oso hungkuno Anitu Aisaiya sohumo uyahon'ngki luti'hwajoyo sohwo hungkunoso ne imo'n'imentisofoho. Hungkuno hiloso ole,

Kako nakwoe mnokino wonyoso wae enao'mentisofoho.

Nakwoe yo'mayo tangoso kako ma'mentisofoho.

Oso hungkunoso Aisaiya hohonta l'imentisofoho.

A'amu fihwo Jisas'imo un'ngkamo l'imentisofoho.

(Luk 9:57-60)

¹⁸ Jisas kako a'amu pi'n'ingo engo kakimo ifeehu'mo yimahon'ngkofi uhwon'onto kakoe inomokomoyo sohwaro ul'mento, Nakwo mijo lomo nongkihnta'nne'no wowekehano. ¹⁹ Ose ulahon'ngki hwe fihwo hon'ngkano hungkuno luti'hwajoyo syoho'njo sohwo Jisas'imo u'manto ul'mento, Nje Lonti'hwajoyo sohwo, kiko ango nt'i'mno usoso ngko tifi wokin'ngkamonnho. ²⁰ Ose ulahon'ngki Jisas ul'mento, Sikis'wojyo sohwa hofiko hofikoe sokimo hi'njo hwafoho. Yihufo sohwa hofiko hofikoe aifoso hi'njo hwafoho. I oso'no ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko ango saho fesyawe'neso ane hwo'nyoho. ²¹ Ose ulahon'ngki nom'ne hwe Jisas'imo in'ngkawowo'n'ngkiso sohwo Jisas'imo ul'mento, Hwe Engofo, ngko huhwo'ni tifi wokin'ngkapmmonnoho. I oso'no sime'mo ngko nje mpohwo kaki'no pi'nimomo ijopijisyasi'mo pe-eso. Wop'ingotaho. ²² Ose ulahon'ngki Jisas ul'mento, Awonoho. A'amu ngkimo tifi monn'ngkap'fijoso hofiko ujopijisyahufe. Kiko ne'no nn'ngkape.

Jisas ifofo engo somo moi'wo hmmo'nyo ul'imentisofoho.

(Mak 4:36-41; Luk 8:22-25)

²³ Ose ulonto Jisas yofayokinomo nokotosahon'ngki kakoe inomokomoyo sohwa tifi in'ngkamentohofofoho. ²⁴ Yofayokinoso mijopo nowentan'ngki mijo ayoso hwofiki'nyo pa'nyo imo'n'onto yofayokinomo

ufehu'mokahumonto yahon'ngki Jisas kako saho humofosyawentisofoho. ²⁵ I inomokomoyo sohwa hof'iko Jisasimo komo'no ul'ikafont'ifi ul'imentohofi, Hwe Engofo, fonefo'maho. We'enepe nakwoe yofe moi'wo umo'nantane'no yalokuhwono. ²⁶ Ose ulahon'ngkofi Jisas ul'imento, Sekwo iyoho peho'no sen'ngkohoho. Sekwoe s'meho hi'ntnnonoso we'e'njo hwasoho. Ose ulonto nol'ikafonto ifofo so'nji mijo so'njimo hungkuno ulahon'ngki mijo apa'no songo songo miyo'njo n'hu'nahone lifawo'mentisofoho. ²⁷ Inomokomoyo sohwa ose uhwonont'ifi yomo yont'ifi hnn'imentohofi, Olo hwe lohwo peho sohwo. Ifofo'nji mijo'nji kakoe hungkunomo haloho'nohini yohoho. Ose hnn'imentohofofoho.

Jisas hwe hufa'u towahuno wonyo ehuhnnamo'nnyo sohwa'umo wae yao'mentisofoho.

(Mak 5:1-17; Luk 8:26-37)

²⁸ Jisas mijo ayo somo nongkihnta'ni hwaho Ngkatola sopo i'mofamentisofoho. Oso hohosohonta hwe towahuno wonyo ehuhnnamo'nnyo sohwa'u u'ma'mentisiyefoho. Oso hwe sohwa'u hiko a'mopijohino sopo humohumantisiyo hwa'u pmmmentisiyefoho. Oseso oso hwe sohwa'u towahuno n'hu'no wonyo ehuhnnamo'nnyo sohwa'u a'mopijohino hon'ngkano somo wopanjit'ikenont'ifi a'amuso iyoho un'imojofoho. ²⁹ Osohonta siko Jisasimo joho mohm'no lonji ul'imentisiyo, K'iko Anituye Hwomu Ne hwasoho. K'iko nekumo peho weloho'mne'elo. Nekwoe sikuno mmo'nyofoho. K'iko nekumo tohino wejapmmonne'no lapohino. Ose ul'imentisiyefoho. ³⁰ Hopo sopenjo yahu pi'n'ngo engoso kengo nompo humant'ifi mno humijohofofoho. ³¹ Oseso towahuno wonyo sohwa Jisasimo ul'imentohofi, K'iko wae wena'o'mji'manji k'iko oso yahu pi'n'ngo engo nongkwanjo nompono fonehwajo. Nakwo yahu somo wehuhnaofano.

³² Ose ulahon'ngkofi Jisas ul'imento, E'wa, sekwo mpan'imno. Ose ulahon'ngki towahuno wonyo hiso oso hwe hufa'uyo sohwa'umo ul'iko'mant'ifi yahu somo ehuhnao'mentohofofoho. Ehuhnaofahon'ngkofi yahu hiso hof'iko hano kunto kunto'no went'ife iwo'mangomo mt'iku'nont'ifi mijo ayomo n'hu'nahone mehulo'mentisofoho. Nomehulofahon'ngki mijomo poyo imo'n'imentohofofoho.

³³ Oso yahu mokosyohumayo sohwa angopono komo'no went'ifi oso hungkuno hopi'nonohinoso ul'imentohofofoho. Hof'iko mpoyo hwe hufa'u towahuno wonyo ehuhnnamo'nnyo sohwa'umo yo'mayo u'ma'mentiso so'no humalohofofoho. ³⁴ Osohonta a'amuo angu hopo sopenjoso hof'iko Jisas humentanjopo naswo'nont'ifi Jisasimo nuhwonont'ifi hungkuno ole ul'imentohofi, K'iko nakwoe hwaho lopo nofosyohumahofoho. Nom'ne angopono f'wano. Ose ul'imentohofofoho.

9

Jisas hwe s'ife aho pe'nnyo sohomo wop'ngo umokumentisofoho.

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ Jisas yofayokinomo kotasonto ayo mom'ngo somo ku'mokwawento kakoe angu hwap'ngo sopo i'mofamentisofoho. ² I'mofaohwahon'ngki a'amuso hof'iko hwe nom'ne s'ife aho pe'nnyo sohwo kakoe ijempohopo'nohini saho fosyawowo'n'ngkiso sohomo Jisas'yepono itokwopmentohofofoho. Itokwopahon'ngkofi Jisas kako uhwon'mentisoso hof'iko

kakine'no simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyohon+ngkofi uhwononto Jisas oso a'amu mnokino'njo sohomo ulimento, Nje hwomu sohwo, kiko iyoho kin+ngkuhwoloho. Ngko jije hon+ngkano wonyoso wae nto yakumofohono.

³ Ose ulahon+ngki a'amu hon+ngkano hungkuno lut+hwamotofo sohwa nohumantifi ole hnn+mentohofi, Olo hwe lohwo sohwo kako Anitu pa'nyo pojijalofoho.

⁴ Ose hnn+ngkahon+ngkofi, hofikoe hunoso Jisas kako huno moi'wonoho. Oso'no Jisas ulimento, Sekwoe simeho mo'mo huno wonyoso peho'no syon+fsyantokwofo. Ole losyon+fsyantikwofo, ngko a'amufe wonyo wae meefonehoho losyon+fsyantikwofo.

⁵⁻⁶ Anitu kako ngkimo a'amumo ufo'mayo'ne ni+hwatimentiso sohwo'ni olo hwaho lopo a'amufe hon+ngkano wonyo wae yafo'ne yokumpohn'nyoso hi'njo hwo'nyoho. I oso'no a'amu fihwo jije hon+ngkano wonyo wae weekumo'mo loso sohwoe hungkuno somo ne imo'nyo so'no sekwo simeho mo'mo muhwon+fitne kuyoho. Oso yokumpohn'nyo ngko seloheso hi'njo sohwo'ni uti+hwanyopo setihwahm'me'no hungkuno nom'ne kengoso hwe lohomo ulimonne'no yohono. Hofikimo ose ulonto kako hwe mnokino'njo sohomo ulimento, kiko nolikafohoji jije ijempohoso nomahoji jije angopo ne'no mpano.

⁷ Ose ulahon+ngki hwe huhwo sohwo nolikafonto kakoe angomno umentisofoho.

⁸ Nowahon+ngki hwe moya'miso nuhwonontifi iyoho un+ngkahon+ngki hofiko ole limentohofi, Anitu kakoe yokumpohn'nyo engoso olo pa'nyo loso hwe lohomo uyohoho. Huno ose uyahon+ngki hofiko Anituye yofe ho'noma'mentohofofoho.

Jisas Matiyumo uhwosopo'mentisofoho.

(Mak 2:13-17)

⁹ Oseso Jisas hano wento uhwon+mentisoso hwe fihwo hamniyoho mayo syoho'njo sohwo kakoe angoso humamentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe yofe Matiyu. Oso hwe huhwo sohomo Jisas nuhwononto ulimento, Kiko ngkimo tifi nningkape. Ose ulahon+ngki Matiyu nolikafonto tifi in+ngkamentisofoho.

¹⁰ Jisas Matiyuye angomo nohumentan+ngki a'amu nom'ne hamniyoho mayo syoho'njo hon+ngkano wonyo'njo sohwanji a'amu wonyo hon+ngkano'njo nom'ne so'nji nohumentan+ngkofi hofiko Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwanji wopayo ni+mentohofofoho. ¹¹ Nonontan+ngkofi a'amu Falisi fehohnji sohwa nuhwonontifi Jisasiye inomokomoyo sohwo ulimentohofi, Sekwoe Hwe Engo lohwo kako a'amu hamniyoho mayo syoho'njo lohwanji a'amu wonyo hon+ngkano'njo lo'nji wopayo peho'no nalofoho.

¹² Ose ulahon+ngkofi Jisas nupa'nonto pahnnimo hungkuno ulimento upa'nimno. A'amu mnokino ane'njo wop+ngo humalofoso hofiko a'amu uyohofahosiyonjo sohomo mu+mapitnnehofo. O'o, a'amu mnokino'njo so'nohini u'mantifeho. ¹³ Oso pa'nyoso ngko a'amu hon+ngkano wop+ngonjo hwona'nyoho liwo'n+ngkohoho somne'no joho lut+mayo'ne pmmentohe hwon+maho. O'o, ngko a'amu hon+ngkano wonyo'njo somne'no pmmentohe hwo'nyoho. Sekwo Anituye hungkuno somne'no huno waseyono. Hungkuno ole, Sekwo nom'ne somne'no hitoho ulofoso'no ni+mo'n+ngkohoho. I sekwo ngkine'no hwomtame ko ntahofontifi nom'ne a'amu somne'no hitoho mulofe'njo'manji ngkilaho. Oso hungkuno somne'no huno waseyono.

Jisas kakoe yahino songo'nji hohontajo yahino so'ntnne'no ulimentisofoho.

(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39; Joun 3:29-30)

¹⁴ Oso hohosohonta Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwoe inomokomoyo sohwa Jisasimo u'ma'mentohofofoho. Nu'mantifi ulimentohofi, Nakwo'nji a'amu Falisi sohwanji wopayo manyo'njo humayoso Anitumo jomo ujo'ne yahinoso iningkawowo'nngkuhwonefoho. I oso'no jije inomokomoyo sohwa hofiko wosopayo manyo'njo humayo yahino somo miningkayo'njo peho'no yalokwofo.

¹⁵ Ose ulohoningkahoningkofi Jisas pahnnimo hungkuno ulimento, Hwe fihwo kako ape songo mayo sohonta osohwo kakoe a'amunji nohumahwosi hofiko simeho tango'nji wohumantifi taho. Awonoho. Hofiko simeho wopingo'nji wopayo engo wonantifeho. I oso'no hwangku oso hwe ape maso huhwo sohomo a'amu nom'ne sohwa hofiko kakoe a'amu mta'ni kompemafikujji fonjasyikujjo'no kakoe a'amu hiso kako ane humafikujjoso simeho tango'njo humafikujji wosopayo manyo'njo uyantifeho. Ose ulonto pahnnimo hungkuno nom'ne ulimento,

¹⁶ Hwe fihwo manji'mofo tontamo imo'nnyo sohwo kako hwapife nom'ne songo we'eso nomahwosi tontamo somo lojwohofojasi lohofihwosi yakife uyimtolaho. Awonoho. Engo womnahotimontonoho.

¹⁷ Ose ulonto pahnnimo hungkuno tiffinjoso ole ulimento, Ou, a'amu fihwo kako mijo iloho uyimo lihwosi te fisiyo woma'montolaho. O'o, awonoho. Kako te fisiyo mahwosi mijo ihm'mofihwosi iloho yososo mijo wahumpomontonoho. Te fisiyoso nihu'nahone wonyo umonimontonoho. U, hwe huhwo sohwo kako te songoso mahwosi mijo ihm'mofihwosi iloho yososo mijo ito'no wolifawomontonoho. Ihwoni. Yahino hohontajo so'nji songo so'nji nem'no hu'mingoso ito'nohino'maho.

Jisas hwe yofe engo'njo sohwoe mumo songo ulika'mentisoso a'mu fisi kako Jisas'ye manji'mofomo pm'mokumentisosi'nji wopingo umokumentisofoho.

(Mak 5:22-43; Luk 8:41-56)

¹⁸ Jisas oso hungkuno hiso ulontaningki hwe yofe engo'njo sohwo Jisasimo u'manto hwomtame ulohofonto ulimento, Nje mu olohonta nto pe'ningkohoho. I oso'no kiko nopohoji kakimo jije ahoso fikisyusyo. Kako apa'no songo wolikafono. ¹⁹ Ose ulahoningki Jisas nolikafonto kakoe inomokomoyo sohwanji hwe huhwo sohomo tifi iningkamentohofofoho.

²⁰⁻²¹ Nowentaningkofi nom'ne a'musi Jisasimo iningkawomentisofoho. A'musi imoiho ne'no yontaningki soswo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'u uyakolomojofoho. Oso a'mu hisi kako Jisasimne'no hnnimento, Ngko olo hwe lohwoe manji'mofo somo aho kisahumeso ngko wopingo umonimonnoho. Ose hnnonto kako Jisas'ye hohujo hohnta'ni u'manto kako Jisas'ye hwapife tokwajo somo aho upm'mokumentisofoho.

²² Nopm'mokahoningki Jisas ikinjamo lohofonto a'mu simo nuhwononto ulimento, Nje mufo, jije simeho wopingo wakumo'nono. Kiko ngkimo simeho hi'ntnnono ntapohino so'no wopingo nto imo'nngkino kiyoho. Ose ulahoningki oso hohosohonta a'musi wopingo imonimmentisofoho.

²³ Oseso Jisas kako nowento hwe engo sohwoe angomo swonto uhwonimentisoso a'amu hofiko te somo hmpehpehpe lontaningkofi a'amu wosofe honowentaningki nuhwononto ²⁴ Jisas ulimento, Sekwo

mpanimno. Mu we'esi poyo'maho. Kako saho fosyaweho. Ose ulahonngki hofiko Jisasimne'no tikafo ujimentohofofoho. ²⁵ Tikafo ujimentohofoso Jisas hofikimo mempo hohnta'ni uhwajonto humentisofoho. Noswonto oso mu sopiye ahomo nomahonngki mu sopi lika'mentisofoho. ²⁶ Lika'mentiso so'no oso hungkuno hiso ango'meemo ho'nimmentisofoho.

Jisas hwe timpinyo sohwa'umo wopingo umokumentisofoho.

²⁷ Jisas oso ango hopo sopo nuliko'manto nowentanngki hwe timpinyo sohwa'u Jisasimo tifi inngkawenji joho ole ulimentisi, Ntefitiye Imu sohwo, nekumne'no hitoho wakilofono. ²⁸ Ose ulahonngki Jisas kako angomo swahonngki oso hwe timpinyo sohwa'u Jisasimo u'mahonngki Jisas ulimento, Ngko sikimo wopingo semokiyo so'no simeho hi'ntnnono lontapisiyo. Ose ulahonngkahonngki ulimentisi, Ou, Hwe Engofo, eno. ²⁹ Ose ulahonngki Jisas sikoe timopo aho kisasyonto ulimento, Siko ngkimo sikoe simeho hi'ntnnono ntapisiyo'manji yo'mayo siko nosemo'nngkisoso wose'mano. ³⁰ Ose ulahonngki sikoe timo honimentisiyefoho. Oseso Jisas sikimo hungkuno yokumpohn'nyo ole ulimento, Upa'ninyo. Wopingo semokohe so'no nom'ne a'amu fihumo nulohosiloho. Ose ulimentisofoho. ³¹ I oso'no siko mempo hohnta'ni noswonji yo'mayo Jisas imentiso so'no hwaho ae'mo a'amu somo ulimentisiyefoho.

Jisas hwe iloho'nyo sohomo wopingo umokumentisofoho.

³² Oso hwe huhwo sohwa'u nosontanngki a'amu nom'ne sohwa hofiko hwe iloho'nyo towahuno wonyo ehuhnnamo'nyo sohomo ipemotapontifi Jisasiyepono umentohofofoho. Oso towahuno wonyo huhwo sohwo hwe sohomo mampinyo mesyimokumentisofoho. ³³ Oseso Jisas oso hwe sohwo towahuno wonyo wae yaofahonngki kako hungkuno limentisofoho. Hungkuno lahonngki hwe moya'mi hofiko yomo yontifi huno pi'nngo syafihu'mentohofi, Hohonta olo yahino loso a'amu Isilael hn'nimo m'mofape'njo imojofoho. ³⁴ Ose lahonngkofi a'amu Falisi sohwa ole limentohofi, Towahuno wonyo hopi'nohino sohwafe hwe engoso Setenyoho. Oso humta'ni Jisas kako yokumpohn'nyo nomanto towahuno wonyo homo somo wae yaofalofoho. Ose ulimentohofofoho.

Jisas kako hwe moya'mimne'no hitoho ulo'mentisofoho.

³⁵ Oseso Jisas ango'meemo nowento a'amu sofe tajo ango somo kakoe hungkuno Anitu a'amumo umokosyohumayo so'no luthwanto a'amu wonyo'wonyo mnokino'njo somo wopingo umokumentisofoho. ³⁶ Jisas hwe moya'mi pi'nngo engo somo uhwonimentisoso yo'mayo tango engo'njo a'amu somo u'mahonngki yokumpohn'nyo ufo'ma'nyo'neso anefoho. Yahu kakwo'yohwo ane pa'nyofoho. Ose uhwononto kako hitoho ulo'mentisofoho. ³⁷ Hitoho ulofahonngki Jisas kakoe inomokomoyo sohwo pahnnimo hungkuno ulimento, Wopayo syoho sponjo pi'nngo engoso toyo nto imaho. I oso hiso'no a'amu wopayo toyo mjiyo'ne syoho'njo sohwa hopenohino hwa'maho. ³⁸ Oseso sekwo olo syoho loso mokosyohumawo'nngkiso kakwo'yohumo jomo ulikujo'no kako oso wopayo toyo homo somo mjiyo'ne a'amumo lhwajiyo'ne jomo ulimno. Ose ulimentisofoho.

10

Jisas'iye inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwafe yofefoho.

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Oseso Jisas kakoe inomokomoyo aho hopi'nonohino sife mta'ni hufa'u sohwafe yofe olenoho. Simo'mjoso Saimoun'yoho. Saimoun huhwo kakoe nom'ne yofe olenoho. Pitafoho. Nom'nihwo Ent'lu, Saimoun Pitafe kon'ngkwa'we hweho. Nom'ne sohwa'u Jemisi'nji kon'ngkwa'wehwo Joun'yoho. Oso huhwo sohwa'u Sepetiye hwomu hwa'uyoho.

² Oso inomokomoyo (*apousel*) aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwafe yofe olenoho. Simo'mjoso Saimoun'yoho. Saimoun huhwo kakoe nom'ne yofe olenoho. Pitafoho. Nom'nihwo Ent'lu, Saimoun Pitafe kon'ngkwa'we hweho. Nom'ne sohwa'u Jemisi'nji kon'ngkwa'wehwo Joun'yoho. Oso huhwo sohwa'u Sepetiye hwomu hwa'uyoho.

³ Nom'nihwa'u ole, Filipi'nji Mpatoulomiyu'njoho. Nom'nihwa'u Toumasi'nji hamniyoho mayo syoho'njo sohwo Matiyu'njoho. Nom'ne Tatiyosi'nji Alifiyosiye hwomu Jemisi'njoho. ⁴ Nom'nihwa'u Saimoun Selouti'nji Jutas Isikaliyouti'njoho. Jutas huhwo sohwo Jisasimne'no tokoyo'ofu yonto a'amu Jisasimo fonjasio'ne sohwafe ahomo uyimentisofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo aho hopi'nonohino sife mta'ni hufa'u sohwafe syoho uyimentisofoho.

(Mak 6:7-13; Luk 9:1-5)

⁵ Jisas oso hwe aho hopi'nonohino sife mta'ni hufa'u huhwo sohwafe hungkuno ulonto uhwa'timentisofoho. Hungkuno hiso olenoho. Sekwo a'amu temtitofu kengo sofe ango sopone'no ango Someliya sopone'no nukutoho. ⁶ O'o, a'amu Isilaeli'nohino sofepono fiwanimno. A'amu Isilaeliso hofiko yahu isipeemofu pa'nyo hon'ngkano'no t'ipeelokwofo. ⁷ Sekwo nukuji hungkuno ole so'no ulimno. Anitu a'amumo yokumpohn'nyo mokosyohumayo sikuno mofonepo nto imo'nimaho. Oso'no ulimno. ⁸ Sekwo a'amu mnokino'njo somo wopingo umokukuji a'amu poyo pe'nyo somo songo ulikafikuji oso mnokino uyo wonyo'njo (*lepila*) wopingo imo'ningkujo'no towahuno wonyo wae hmmopmno. Olo yokumpohn'nyo loso hamniyoho'njo mahofomaho. O'o, ngko sejapohefoho. Oso'no sekwo olo yokumpohn'nyo lo'nji yo'mayo uyifijoso hamniyoho momaso'njo uyantifeho.

⁹ Sekwo hamniyoho ki'yo'nji nomokaho'ningkutoho. ¹⁰ Sekwo yo'mayo ho'yo nomokaho'ningkutoho. O'o, manji'mofu nom'neso sif'kwongo fosyo nom'ne so'nji mno hwanji nomokaho'ningkutoho. Awonoho. A'amu syoho yoso sohwo kakoe wopayo nyoso wotipema'montonoho.

¹¹ Oseso sekwo ango engo fipo ufijo'manji ou, ango we'e fipo ufijo'manji osopo sekwo timo ito'no uhwon'ngkuji oso ango hopo sopo hwe wopingo ito'nohinoso t'ihwo kofosyohumaho, uhwon'fijoso oso hwe wopingo sohwoe angomo fosyohumamno. Oso ango hopo sopo ne'no nohumafikuji wohumpeeno likujoso oso hwe huhwo sohwo'nji fosyawent'fijo sohwaso fohumpopmno. ¹² Oseso oso ango homo somo hufijoso sekwo oso hwe moyo'mi angomjo somo ole ulimno. Nakwoe a'amu soku Anitu wopingo waselohofono. ¹³ Ose ulahon'ngkuji hofiko Anituye hungkuno upo'nano

lifijo'manji hofikoe simehoso ito'nohini'manji sekwo simeho pompenjiyoso oso a'amu somo uyifijoso hungkuno simo'mo nto ulifijoso nehopi umo'nimontonoho. I oso hiso'no hofiko Anituye hungkuno nakwolaho lifijo'manji sekwoe hungkuno wopingoso nom'ne ango pone'no motawomno. ¹⁴ Hwe fihwo kako kakoe angomno mipesemotayo'njo yihwosi Anituye hungkunomo haloho maseposo'njo ifijo'manji oso hopo sopo nuli'ko'mafikuji hopo sponjo hwaho semongki'nososo hofiko nesehontohumentan'ngkuji oso hintalinyo hiso wae feemo'nimno. Oso homo somo sehonifijoso huno ole uyimontonoho. Hungkuno haloho maposoneo hungkuno tango'njo weho. ¹⁵ Upa'nimno. Nje a'amu sohwaso, ngko hungkuno waselimonne'no yohono. Sikuno ae'uyo somo a'amuso yahino wonyo so'ne hungkuno ikwolofone sohonta oso ango hufa'u sopo Soutom'nji Ngkumoula'nji a'amuso hofikoe yahino pisakino'njo somne'no tohino engo wotipemantifeho. I oso'no a'amu sekumne'no hohujo ikinjase-mofoso hofikoe tohinoso Soutom'nji Ngkumoula'nji a'amufe tohino somo yakolo'nnyofoho.

*Yo'mayo tango i'mofape-e'ne hungkunofoho.
(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)*

¹⁶ Upa'nimno. Ngko sekumo sehwojalokweso sekwo yahu osyuyo pa'nyo hwasoho. A'amu sikisiwojo pa'nyoso wonyo wosemokantife'no yalokwofe. Oso'no sekwo yo'mayo ifijo so'no huno ito'no syafisyikuji nom'ne somo wonyo mulohofe'njo fiyimno. ¹⁷ Sekwo yo'mayo yo'mayo a'amu selohofone noselikujo'no huno ito'no fisyafihupmno. *Kaunisol'i'njopo ipesemotafitnnoho. Hofiko tajo ango somo hwan'ngo sefongkupitnnoho.* ¹⁸ Hofiko ngkimo simeho monje wenisyano likuji hofiko sekumo hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwafepono upesemotowantifeho. Oso'no sekwo a'amu yofe engo'njo sohwanji a'amu temtifo kengo so'njimo nje hungkuno wolutihwantifeho. ¹⁹ Hofiko sekumo hungkuno'no ipemotasewofijo sohonta sekwo iyoho sen'ngkuhwaloho. Huno ole syafisyikutoho. Hofiko hungkuno nalohon'ngkujo'no nakwo peho hungkuno ulantanto. Ose syafisyikutoho. O'o, ofaholohumo Anitu hungkuno nolifitneso wolosetihwamtonoho. ²⁰ Sekwoe hungkuno'maho. O'o, sekwoe Mphwoe Towahuno sohwo sekwoe mango mta'ni hungkuno walimontonoho.

²¹ Hwangku sohonta a'amuso kon'ngkwa'wehumo hungkuno liwo'n'ngkohofe spono ipemotakuji osopo hungkuno likuji nofonjahufitnnefoho. Hwe fihwo kakoe mehomimne'no oso pa'nyo ulohofonefoho. Mehomiso kan'ngkwowho'ya'umne'no mangohwa imo'n'ngkuji fonjahufitnnefoho. ²² Oseso a'amu hopinono sekumne'no simeho tohino mikun'imposo umnonefoho. Hwap'ngoso nje yofeso sekumo weho. Oso'no a'amu fihwo yokumpohn'nyo ne'no lohofontan'ngkuhwosi sikuno ae'uyo sohonta Anitu kako oso hwe sohwo uti'ma'montonoho. ²³ Ango fipo hofiko fonjofepmnasemofikujo'no sekwo nom'ne angopo hiyaso fiwan'imno. Ngko nehopi waselimonne'no yohono. Sekwo a'amu Isilael sofepono nowentan'ngkuji syoho moi'wo mmo'nyo'njo yontan'ngkuhwosi A'amufe Hwomo wakkamtonoho.

²⁴ Hwomu sikule syoho iwo'n'ngkiso sohwo kako a'amu kakimo lutihwawo'n'ngkiso sohomo uyakolo'montolaho. A'amu nom'ne somo umokosyohumayoso kakoe syoho ulohofiyoso kakimo muyakolofoneho.

²⁵ Yo'mayo lutihwayo sohomo i'mofapososo oso pa'nyo kakoe sikule syoho iwo'n'ngkohoho sohomo umo'n'montonoho. Yo'mayo hwe nom'ne sohomo umokosyohumayo sohomo i'mofapososo oso pa'nyo kakoe syoho ulohofiyi sohomo umo'n'montonoho. Hofiko ango kakwo'yohwo sohomo sitofo ole ulimentohofi, Jije yokumpohn'nyo Seten mta'ango hwasoho. Ose ulimentohofi so'no hofiko kakoe mehomi sohomo hungkuno wonyoso yakolo ulohofonefoho.

A'amu kako Anitu ne sohune'no iyoho unono.
(Luk 12:2-7)

²⁶ Oso hiso'no sekwo hofikine'no iyoho sen'ngkuhwoloho. Yo'mayo hiyaso'mo wojoso hwangu utihwa'nyopo u'mofapmmontonoho. Yo'mayo sekwo hiyaso mokosyohumawo'n'ngkohoho hungkuno hiyaso'mo lontifeso yahino wonyo hiyaso'mo yontifi tifi no'mo utihwa'nyopo i'mofapihwsoso'no a'amu timo uhwonantifeho. ²⁷ Hungkuno hiyaso'mo selimaleso sekwo mofehi'nyo lahon'ngkuhwosi filikuno. Hungkuno hofiyoka upa'n'ngkohofoso sekwo utihwa'nyopo mango engo'nji filikuno. ²⁸ A'amu jije a'apahomo kufongkiyo so'no iyoho kin'ngkuhwoloho. Hofiko jije a'apaho'nohini wokufonjantifeho. Jije huyo'mangoso mofonjakohufitnehofo. O'o, Anitune'no iyoho wakinono. Kako jije a'apaho'nji jije huyo'mango'nji tikanomo m'hwajososo hoponoho.

²⁹ Yihufu we'e sohwa'umne'no a'amu hamniyoho touya anga'no mpe iwo'n'ngkohofohoho. I oso yihufu hiso'no kako poyo pe'nyo so'no sekwoe Mpohwo Anitu kako huno uyohoho. Mpohwo kako yihufu so'no nope'n'ngkuhwoloho lososo yihufu huhwo sohwo mape'nonehofo.

³⁰ Sekwo soku, Anitu kako yo'mayo hopi'nonohinoso huno'njo hweho. Kako jije mnokinomjo mijiyo kenga'no kenga'nohinoso Anitu kako atofonto limentisohoho. ³¹ Oso'no sekwo poyo semokiyo sohwanne'no iyoho sen'ngkuhwoloho. O'o, oso yihufu nihu'no we'e Anitu in'ngo mamofe'njo hofiyi mokosyohumawo'n'ngkiso somo sekwo yakolo'nnyo kuyoho.

Jisas'ye yefe yoloho lijwafo'ne hungkunofoho.
(Luk 12:8-9)

³² A'amu fihwo kako a'amufe timopo ngkine'no hungkuno lijwaofoso sohwo oso humne'no ngko nje Mpohwo ahwomomo humaso sohwoe timopo hungkuno wolijwao'monnoho. ³³ I oso'no a'amu fihwo kako a'amufe timo sopo ngkine'no hohujo ikinjan'mofoso sohwo oso humne'no ngko huhwo'ni nje Mpohwo ahwomomo humaso sohwoe timopo hohujo ikinjimo'mnefoho.

Jisas pmentiso so'no ikujoho i'mofapmmentisohoho.
(Luk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Ole losyonifisyant'kwofu. Olo hwaho lophonjo ikujoho yo'mayo yahnoso moi'wo esojwafo'ne pmentiso hweho. O'o, ngko ikujoho moi'wo imo'nyo'ne pmentohe hwonimaho. Awonoho. Ngko a'amu husilofone pmentohefoho. ³⁵ Ngko olo hwaho lopone'no pe-eso ikujoho ulikafo'ne pmentohohoho. Hwomu fihwo kako ngkimo nn'ngkapihwsoso'no kakoe kan'ngkuhwow ngkine'no ngkilaho walimontonoho. I mu fisi kako ngkimo nn'ngkapihwsoso'no kona'wohi ngkilaho wantimontonoho. U, a'amu fisi kako ngkimo non'ngkapihwsoso'no kakoe hwomufe ape mangohwo umo'n'montonoho. ³⁶ Oso ango afa somjo so'nji oso hopa imo'n'fitnefoho.

³⁷ Hwe fihwo kaningkwohwo'ya'umne'no umo'n'iwon'ningkiso sohwo kako ngkine'no umo'nyoso yakolo'nnyo mumo'nyo'njo yososo nje a'amu nehwo'maho. Hwe fihwo kakoe hwomu'nji mu sopi ntnne'no simeho umo'nyoso yakolo'nnyo umo'nyo sohwo kako ngkine'no mumo'nyo'njo yososo nje a'amu ne hwo'maho. ³⁸ Hwe fihwo kako kikimo wokiningkapmmo ntoso sohwo kako nje yofe'no poyo imo'nyo so'no iyoho unoso sohwo kako nje a'amu ne imo'nyoso hopo'maho. ³⁹ Hwe fihwo olo hwaho lopo humahwosi kako kakoe yahino yokumpohn'nyo kesyohumaso sohwo kako songo humayoso motipihwonone hweho. Hwe nom'nehwo ngkimo tifi nningkaponto kakoe yahino ho'naofalokunjo sohwo kako songo humayo'ne notipemane hweho.

*Anitu kakoe a'amu somo wopingo uyo'ne hungkunofoho.
(Mak 9:41)*

⁴⁰ A'amu wopingo selohofoso sohwo kako ngkimo wopingo ose ntohofantofoho. Oso a'amu wopingo ntohofantofonjo sohwo nje Mpohwo nihwatimentiso sohwo oso wopingo hiso ose'nohini uyalofoho. ⁴¹ Hwe fihwo Anitu kakoe hungkuno'no uhwatimentiso sohwo a'amu nom'ne oso hwe huhwo sohwo uhwononto syafihumento, Olo hwe lohumo Anitumne'no wopingo uloho'mo loso sohwo kakoe angomo hwe huhwo sohwo wopingo umokosyohumasoso oso hwe huhwo sohwo hwe Anitu uhwatimentiso hopa wopingo nomane hweho. Ou, hwe nom'ne kako hwe wopingo sohwo uhwononto hwe wopingo sohwo wopingo uloho'mo loso sohwo wopingo sohwo pa'nyoso kako wopingo nomanefoho. ⁴² Ou, hungkuno nom'ne upa'nimno. Hwe fihwo kako a'amu yofe engo ane pa'nyo'njo ngkimo nningkawowo'ningkiso sohwo nonwoyo sosayo usontaningkuhwosi osohwo uhwoningkuhwosi Jisas'ye a'amumo ufo'ma'mo loso sohwo pompenjiyo mijo noswanyo sponjoso uyoso sohwo kako wopingo nomane hweho. Jisas ose ulimentisofoho.

11

*Joun kako kakoe inomokomoyo sohwamo Jisas'yepono uhwatimentisofoho.
(Luk 7:18-35)*

¹ Jisas kakoe inomokomoyo aho hopi'nonohino sife mta'ni hufa'u sohwamo hungkuno moi'wo ulonto kako oso ango hopo sopo uliko'manto nowento antime pi'ningo mofone hopo sponjo hwe moya'mimo lutihwamentisofoho.

² Joun impo'angomo nohumanto yo'mayo Jisas imentiso so'no nupa'nonto Joun kako kakoe inomokomoyo sohwamo Jisas'yepono lihwatimentisofoho. ³ Luhwojahon'ngki hofiko Jisas'mo ulimentohofi, Joun ole nalimaho, Hwe tifi wapmmontonoho ho'nimentiso sohwosilaho. I, nakwo nom'nihune'no wohontohumantantaho.

⁴ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Sekwo nukuji yo'mayo uhwon'ngkohofa so'nji nupa'ningkohofa so'ntnno Jounimo ulimno. ⁵ Uhwonimno. A'amu timpi'nyoso timo apa'no honalokwofo. A'amu sife wonyo'njoso apa'no hano ito'no walokwofo. A'amu a'apaho uyo nihu'no wonyo'njoso (*lepila*) hofikoe a'apahoso wopingo imo'ningkohoho. A'amu haloho pikun'nyoso apa'no ito'no haloho upo'nalokwofo. A'amu poyo pe'nyoso apa'no songo likofalokwofo. A'amu yo'mayo so'no umofonyo iyoso Anituye hungkuno wopingo upo'nalokwofo. ⁶ A'amu ngkine'no

hwahoponta'ango hwołikeno Anıtuye hwołikeno, ose mosyafısiyo'njo yontıfi hofıko sımeho hi'ntnnono kenga'no ntopantokwofoso hofıko sımonyo uyıfe. Sekwo nukujı oso hungkuno hiso Jounımo ulımnno.

⁷Ose ulahonıngki Jounımo inomokomoyo sohwa nuhwahonıngkofi Jıas hwe moyamı someho Joun ne'no hungkuno ole ulımento, Hohonta sekwo hwaho a'amı anepono hano umentohofı sohonta sekwo pehomo uhwonano lontıfi umentohofoto. Sekwo hwe mohufıyo pa'nıngo sohwo ifofo ilojao'mentıso sohomo uhwonano lontıfi umentohofotaho. O'ı, ose'maho.

⁸Sekwo pehomo uhwonano lontıfi umentohofı. Sekwo hwe fıhwo hwapıfe yo'mayo wonyoangafo hu'meesıyoso uhwonano lontıfi umentohofotaho. O'ı, a'amı hofıko hwapıfe wopıngo wopıngo'nohını yalokwofoso hwe engo sohwoe angomo humalofı. ⁹Oseso sekwo peho'no umentohofı. A'amumo Anıtı hungkuno uyahonıngki hungkuno najo sohomo uhwonano lontıfi imentohofotaho. Ou, osohıfoho. Upa'nımnno. Oso hwe sekwo uhwonımentohofı sohwo kako a'amı hopı'nonohınomo Anıtı hungkuno uyahonıngki nalıwo'nıngkohofı somo yakolo'nnyo hweho. ¹⁰Oso hwe huhwo sohıme'no Anıtuye hungkuno Kakoe Hwomumo ole nalohı, Upa'nyo. Ngko hwe fıhumo nje hungkuno motawe'ne wolıhwatımonnoho. Oso huhwo sohwo kako kıkımo sımo'mo kupe-e'ne hweho. Kako jıje honıngkano ıto'no esyohumayo'ne hweho.

Ose nalohıho. ¹¹Ngko nehıpi selohıno. Joun a'amumo mıjo kıyoma'mojı sohwo kako olo hwaho loponjo imo'nımentohofı somo yakolonohı. I oso hiso'no a'amı yofe ane pa'nyo'njo Anıtı a'amumo yokumpohn'nyo mokosyohumayo sopo humaso sohwo kako Jounımo nuyakolofonefoho.

¹²Joun A'amumo Mıjo Kıyoma'mojı sohwoe sıkuno syoho ema'mentıso sohonta oso mta'ango olohontajo'njı a'amı ahwomomo Anıtı mokosyohumayo sopo wohotoswano lontıfi yohoto yohotofo yalokwofo. A'amı yokumpohn'nyo ikujohı'njoso oso hiso'no womano lalokwofo.

¹³A'amumo Anıtı hungkuno uyahonıngki lımotofı hopı'nonohıno sohwanjı Mouses kakoe honıngkano hungkuno'njı Anıtı ahwomomo mokosyohumayo sopone so'no ne'no lımwahonıngkofi Joun imo'nontı oso hungkuno hiso ne'no lutıhwamentısofoho. ¹⁴Hohonta a'amumo Anıtı hungkuno uyahonıngki lımotofı sohwa ole ulımentohofı, Hwe İlaıja pa'nyo sohwo asomo noponefoho. Oso hungkuno somo sımeho wopıngo semo'noso'manjı ole upa'nımnno. Joun sohwo kako İlaıja pa'nyo hweho.

¹⁵A'amı halohı'njo hwo'manjı upa'nono.

¹⁶A'amı olohonta humalofoso peho pa'nyo lımnehono. Hofıko mehomi pa'nyofohı. Kako ose ulontı pahnnımo hungkuno Joun'njı kakıne'ntnno ulımentısofoho. Ole ulımento, Mehomıso hofıko angopo nohumantıfi nom'ne mehomi syohı'nyo hutonıwo'nıngkohofı sohwanjıne'no johı lalokwofo,

¹⁷Nakwo hmpehıpe yoka sımonyo'ne kulımokahonıngkuhwonı sekwo sımonyo mıyo kuyoho.

Nakwo wosafe lahonıngkuhwonı sekwo humotaho majıfoho.

¹⁸Joun nopontı wosopayo manyo'njo humaho humanto ipısayo mıjo (*wain*) manyo hweho. Oseso hofıko sıtofo lımentohofı, Towahano wonyo Jounımo ehıhnnamo'nnyo hweho. Ose lımentohofıfoho. ¹⁹Oseso A'amufe Hwomu hwo'ni noponjı ahu'mo wosopayo'njı ipısayo mıjo pompenjıyo so'njı nıwo'nıngkohe so'no hofıko ngkıne'no ole lalokwofo. İhwonı. Hwe

wopayo pi'n'ingo engo nyo'njo hweho. Ipisayo mijo pompenjiyo pi'n'ingo engo nyo'njo hweho. Kako a'amumu hamniyoho mayo syoho'njo sohwanji a'amumu hon'ngkano wonyo'njo so'njiye a'amumu hweho. Ose ngkine'no li'wo'n'ngkohofihwashoho. I oso hiso'no Anituye hunoso ne'njofoho. A'amumu Anituye yahinomo in'ngkawo'n'ngkohofoso huno ole uyonefoho. Yo'mayo Anitu iwo'n'ngkisoso ito'nohinoho.

*A'amumu Jisasimne'no simeho m'walo'mokiyo'njo sofe hungkunofoho.
(Luk 10:13-15)*

²⁰ Ango hopi'nonohino somo Jisas yo'mayo kengo wonyoangkafoso a'amumu miy'wo'n'ngkiyohofoso imentisoso a'amumu simeho m'walo'mokiyo'njo somne'no Jisas yoka ul'mentisofoho. Hwap'ngoso hofikoe hon'ngkano wonyo somne'no hohujo mikinjaofe'njofoho. ²¹ Jisas ole ul'mento, U, a'amumu Koulasin sokunonji a'amumu Mpetisaita sokunonji sekwo Anituye tohino somne'no i'waho ito'no fiyimno. Ngko sekwoe angopo yo'mayo wonyoangkafoso a'amumu miy'wo'n'ngkiyohofoso eset'hwamentohe somo a'amumu angu Taiya'nji angu Saitoun'nji hohonta humamotofoso hofiko hofikoe yahino wonyo somne'no hul'ngkwajingo a'apahopo loho'n'ngkuji hofikoe hon'ngkano wonyo somo hohujo nto ikinjaofikuttnesohilo. I sekwo yo'mayo wop'ngo ngko imalesomo ko uhwonontifi sekwoe yahino wonyo somne'no hohujo mikinjao'mmalofu kuyoho. ²² Oso'no ngko sekumo hungkuno selalokweno. Sikuno ae'uyo somo Anitu kako a'amufe hon'ngkano wonyo somne'no yano ilofoso sohonta Taiyajo a'amumu so'nji Saitounjo a'amumu so'nji hofiko Anituye tohino engo tipemapitnnefoho. I oso'no sekwoe tohinoso yakolo'nnyo kuyoho. ²³ I, oso sikuno homo somo angu Koponeyamjo a'amumu hamawo'n'ngkohofu soku ngko sekumne'no pehofu selimnehono. Sekwo sekwoe yofu yokintahopo ko ho'noma'n'wo'n'ngkohofu soku, sekwo tikonomo ufitnne kuyoho. U, a'amumu fihwo yo'mayo sekwoe angopo eset'hwamale hopaso a'amumu angu Soutom hon'ngkano wonyo'njo somo uti'hwantentesi hofikoe hon'ngkano wonyo somo hohujo ikinjaofikujji hofikoe angu ne'no nowent'hwonesohilo. ²⁴ U, ngko sekumo wasel'imonne'no yohono. Sikuno ae'uyo somo a'amufe yahino wonyo so'ne hungkuno ikwolofu'ne sohonta oso angu Soutommjo a'amumu hofikoe yahino pisakino'njo somne'no tohino engu wotipemantifeho. I oso'no a'amumu hohujo ikinjasemofoso hofikoe tohinoso Soutommjo a'amufe tohino somo yakolo'nnyofoho. Ose ul'mentisofoho.

*Sekwo ngkiyepono usijo'no ni'mapmno.
(Luk 10:21-22)*

²⁵ Oso hohosohonta Jisas ole ul'mento, U, Mpohwo, kiko ahwomomjo yo'mayo so'nji hwahoponjo yo'mayo so'nji hwap'ngo hwasoho. Ngko ole so'no isamoyoka kilalokweno. Yo'mayo iwo'n'ngkinoso kiko a'amumu hwahoponjo huno engu tipema'mentohofu somta'ni hiyaso ho'nahumentohinofoho. I a'amumu hofiko mehomimne'no simeho kan'ngkwowho'ya'umo uy'wo'n'ngkohofu hopa kijopontan'ngkofi kiko ujo ehontojwahumahnnofoho. ²⁶ Ou, Mpohwo, kiko ose imo'none'enji imentohinoso olohopeho. ²⁷ Ose ulonto kakoe inomokomoyo sohwaso ul'mento, Nje Mpohwo kako yo'mayo hopi'nonohinoso nje ahomo ho'nani'humentisofoho. Olo hwaho loponjo a'amumu fihwo kako nje hwap'ngo sopone'no huno inyoso ti'hwolo. Awonoho. Nje Mpohwo kako'nohini huno uyohoho. U, Mpohwoe hwap'ngo sopone'no huno

tihwolo. O'o, ngko kakoe Hwomu hwo'nnohini huno niyohoho. U, ngko Mpohumo wasetihwamo uliwo'n'ngkohe a'amuso hofi'ko hi'nji ngko'ntnnohini huno nayohoho. Ose uli'mentisofoho.

²⁸ A'amu tango engo'njo mokoho'nawent'fi usijo'no wohumano lalokwofu soku sekwo ngkimo ni'mapmno. Ngko usijo'no wosehumati'mo. ²⁹ Nje hungkunomo n'ngkafijoso ngko woloseti'hwahm'mo. Ngko a'amumo wop'ingo ulohofi'wo'n'ngkohe hwo'nyoho. Nje yofemo moho'noma'n'wo'n'ngkiyohofoho. O'o, ngko nje yofe monje yasyi'wo'n'ngkohefoho. Oso'no sekwo nje pompenjiyo so'no woti'pemant'fi yalokwofoso wonyo pompenjiyomo wohumantanoho. ³⁰ Syoho sejapontnneso engo'maho. O'o, nosefo'mawo'n'ngkohe hwo'nyoho. Tango mokoho'nyo so'no sejapmmeso tango engo'njo'maho.

12

Sikuno iyoho humayo somo syoho miyo'ne hungkunofoho.
(Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)

¹ Nom'ne sohonta sikuno iyoho humayo Salole somo Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji syoho'mo emoyont'fi inomokomoyo sohwa mijoho uyahon'ngki ipisayo mjan'mentohofofoho. ² Nomjon'ngkahon'ngkofi a'amu Falisi sohwa nuhwonont'fi Jisas'mo uli'mentohofi, Ihwoni, jije inomokomoyo sohwa olo sikuno iyoho humayo lomo wopayo mjan'ngkohofu so'no nakwoe hon'ngkano hungkunoso mt'ihupehoho. ³ Ose ulahon'ngkofi Jisas uli'mento, Sekwo Ntefit imentiso so'no iyoswo mt'i'mokumentohofoso atofu majo hwasilaho. Oso sikuno kakoe a'amu so'nji mijoho engo humamentohofu sohonta'ne'no selohon'ngkono. ⁴ Ntefit kako An'itumne'no hwapi'fe ango molinyo somo swonto wosopayo An'itune'no ho'nahumotofoso ni'mentohofofoho. Oso wosopayo hiso a'amu siki'ngo somne'maho. O'o, a'amu An'ituye tajo ango syoho'njo sohwanne'nohinofoho. I oso'no Ntefit kako nonto kakoe a'amu sohwanu nuy'mentisofoho. Sekwo oso hungkuno homo somo atofu majo'njo imentohofu so'no sekwo nje inomokomoyo sohwanu oso hungkuno hiso ulohon'ngkohofotaho. ⁵ Nom'ne hon'ngkano hungkuno somjo so'no huno maseyo'njotaho. Hungkuno ole, a'amu An'ituye tajo ango syoho'njo sohwa hofi'koe syoho somne'no sikuno iyoho humayo somo hon'ngkano hungkuno somo mt'ihupe'wo'n'ngkohofoso wonyo'maho. O'o An'ituye syoho wop'ingofoho. Oso hungkuno so'no huno maseyo'njotaho. ⁶ Ose ulonto pahnn'mo hungkuno kakin'e'no hnn'mentisofoho. Nje hungkuno waseli'monne'no yohono. An'ituye ango engo olo hwaho laponjo somo anga'nohinohwo yakolonoho. ⁷ An'ituye hungkunomo ole wo'nnyoponoho. Sekwo nom'ne somne'no hitoho ulofu so'no ni'mo'n'ngkohoho. Sekwo yahu ilohu yont'feso ntap'i'wo'n'ngkohofu so'no nom'ne somne'no hitoho mulofe'njo'manji ngkilaho.

Oso hungkuno neso huno ito'no seyontentesi a'amu wonyo miyi'wo'n'ngkiyohofu somo tango sohwo'ni sikuno iyoho humayo'ne somo hwapi'ngo hwo'nyoho. Oso'no uli'mentisofu.

⁸ Ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni sikuno iyoho humayo'ne somo hwapi'ngo hwo'nyoho. Oso'no uli'mentisofu.

Sikuno iyoho humayo somo Jisas hwe aho wonyo'njo sohomo wop'ingo umokumentono.
(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

9-10 Oso syoho hopo sopo Jisas nuliko'manto tajo ango we'e somo hwe aho songo songo miyo poyo hopa wo'nnyo sohwo humunyo sopo Jisas humentisofoho. Oso hopo sopo a'amu Jisasimo hungkuno ito'no mihwajiyo ango somo ipemotowane'entifi ole ulimentohofi, Sikuno iyoho humayo somo a'amu mnokino'njo sohomo wopingo umokiyoso wopingotaho. 11 Ose ulahon'ingkoifi Jisas hofikimo ulimento, Sekwoe yahu sikuno iyoho humayo somo pi'nimomo usi'mofawesoso asomo womantifetaho. 12 Ou, womantifeho. Oseso sikuno iyoho humayo somo yo'mayo wopingo ulohofoso ito'nohinoho. Oso'no sekwo yahu sohomo ufo'mapijo so'no a'amu mnokino'njo wopingo umokufitnne'elaho. Ou, ikono. A'amufoho. 13 Ose ulonto hwe aho wonyo'njo sohomo ulimento, Jije aho so sihwaho fisipofoh. Ose ulahon'ingki aho sihwaho sipento aho wopingo imo'nonto nom'ne aho fehohnjo pa'nyo imo'nimentisofoho. 14 A'amu Falisi sohwa nuhwonontifi ango homo somo nuliko'mantifi Jisasimo fonjosyane'entifi hungkuno limentohofofoho.

Jisas Anituye syoho ulohofiyi ne hweho.

15 Jisas kakimo fonjosiyo'ne huno uyahon'ingki ango homo somo nuliko'mahon'ingki a'amu pi'n'ingo engo Jisasimo in'ingkowahon'ingkoifi Jisas a'amu mnokino'njo somo wopingo umokumentisofoho. 16 Wopingo umokonto ulimento, Olo hilo so'no a'amumo nulikutoho. 17 Oso'no hwe Aisaiya sohomo Anitu hungkuno uyahon'ingki limojo sohwoe hungkuno oso sikuno somo ne imo'nimentisofoho. Hungkuno hiloso ole mtimokumento, 18 Olo hwe lohwo sohwo uhwasopo'mentoheso nje syoho ntohofiyi ne hweho.

Ngko simeho wopingo uyiwon'ingkohe hweho.

Nje simeho kakine'no wopingo nimon'iwon'ingkisofoho.

Nje Towahuno kakimo uyime'no kako a'amu temtitofo kengo somo hon'ingkanoh ito'nohinohoso uyonefoho.

19 Kako yoka hungkuno mohm'no malonefoho.

Kako hon'ingkanoh engo somo hungkuno yokumpohn'nyo malonefoho.

20 A'amu yokumpohn'nyo ane somo hwotohoh mafenefoho.

Nje hungkuno a'amufe simeho mo'mo tohoh we'e sijalofonjo pa'nyo'njoso tohoh hiso masimpilofasyonefoho.

Kako syohoh mjimihwosih yahinoh wopingo neso u'mofapmmontohohoh.

21 Nom'ne a'amu temtitofo kengo kengoso kakimoh simehoh hi'ntnnonoh uyikuji kakine'no wohontohumantifeho.

Oso hungkunohoso Aisaiyah mtimokumentisofoho.

Hofiko Mpelisepul sohwo Jisasimo ufo'malofohoh limentohofofohoh.

(Mak 3:20-23; Luk 11:14-23; 12:10)

22 Hohosohontah a'amu hofiko hwe nom'ne towahunoh wonyoh ehuhn'namon'nyoh sohomo Jisasiyeponoh ipemotapmmontohofofohoh. Oso hwe huwhoh sohwo hungkunoh majo'njoh mampi'nyoh hweho. Timoh timpi'nyoh hweho. Jisas kakoh wopingo umokahon'ingki hungkunoh lontoh timoh wopingo honimentisofohoh. 23 Oso hisoh'no a'amu nuhwonontifi yomoh yomoh yontifi hnnimentohofi, Olo hwe lohwo Ntefitiye Imu hwolikenoh, tihwolikenoh. Ose hnnimentohofofohoh. 24 I oso'no a'amu Falisih sohwah nupa'nontifi limentohofi, Mpelisepul towahunoh hopi'nonohinoh somoh mokosyohumayoh sohwo kakoh yokumpohn'nyosoh Jisasimo uyahon'ingki Jisas towahunoh wonyoh somoh wae yaofalofohoh. Ose limentohofofohoh.

²⁵ A'amu Falisi sohwafe huno somo Jisas huno moi'wo uyahon'ngki ole ul'mento, Hwaho fiponjo a'amu hopi'nnonohino humawo'n'ngkohofoso hofiko hotitopijo sohonta ikujoho fongki'n'ngkuji hofikoe hwaho wop'ngo foyohumayo'neso wonyo umo'n'montonoho. Ango fipo a'amuso husilo lohof'kuji ikujoho fongki'n'ngfijoso oso angoso wonyo umo'n'montonoho. ²⁶ Sekwo ole ntohofo, Seten kakoe yokumpohn'nyo kijpahon'ngki towahuno wonyo somo wae yaof'wo'n'ngkino hwasoho. Ose ntohofo. I ose'manji Seten kakoe towahuno wonyo somo wae yamo'nyontentesi kakoe yokumpohn'nyo pipi imo'n'ngkuhwonesohilo. ²⁷ I Seten kako towahuno wonyo wae yaof'ne ngkimo n'fo'mantokuso'manji sekwoe inomokomoyo towahuno wonyo wae yaof'wo'n'ngkohofoso somo ti'hwu ufo'mahwoso'no weefant'feto. O'o sekwoe inomokomoyo huhwa towahuno wonyo somo wae yaofalokwofo so'no nakwo huno ole nayohoho, Sekwo ngkine'no hwasyo hungkuno lalokwofo. ²⁸ I oseso An'ituye Towahuno sohwo towahuno wonyo wae yaof' so'no ngkimo n'fo'maso'manji oso sikuno An'itu wosemokosyohumamonto isoso nto se'mahon'ngki sekwo hiso'no hohujo ikinjaofalokwofo.

²⁹ Hwe fihwo hwe yokumpohn'nyo sohwoe angomo hufo umo lihwo si swososo simo'mo oso hwe yokumpohn'nyo huhwo sohwi nano kilofasy'hwosi i kako oso angoso homo somjo kakoe yo'mayoso woma'montonoho.

³⁰ A'amu fihwo kako nje a'amu mmo'nyo'njo yoso sohwo kako nje mango hweho. A'amu nje syoho somne'no n'fo'maso sohwo kako homo somo fon'fonyo imokalofoho.

³¹ Oseso ngko sekumo wasel'imonne'no yohono. Yo'mayo hon'ngkano wonyo so'nji sitof' so'nji An'itu kako wae yaofonefoho. I oso'no a'amu fihwo An'ituye Towahuno Wop'ngo sohomo sitof' uloso sohwo oso wonyoso An'itu wae meeofonefoho. ³² A'amu fihwo ngkine'no sitof' ntososo kako oso wonyo hiso'no An'itumo wae yaof'ne jomo ulososo An'itu kako wae weeo'montonoho. I oso'no a'amu fihwo An'ituye Towahuno sohume'no sitof' uloso sohwo oso wonyo hiso An'itu wae meeofonehoho. O'o, wonyo hiso ne'no wawo'montonoho. Olohontajo'nji hwangkunjo'nji ose'nohinofoho. Yo'mayoso An'ituye Towahuno iwo'n'ngkiso so'no a'amu sitof' ole lososo Seten'yefoho ose lososo oso wonyo hiso An'itu wae meeofonefoho.

Iyo wonyoso ipisayo ne wonyo unto'n'imontonoho.
(Luk 6:43-45)

³³ Ipisayo wonyoso iyo wonyo mta'angofoho. A'amu ipisayo wop'ngo somo uhwon'fijoso'manji huno ole umontonoho. Olo iyo wop'ngofoho. A'amu ipisayo wonyo somo uhwon'fijoso wolant'feho. Iyo wonyofoho. ³⁴ Sekwo homa mehomi soku sekwo hungkuno wop'ngo pipi lifit'nehofo. A'amufe hungkunoso yo'mayo si'meho mo'mo mnawojo somta'angofoho. ³⁵ Hwe wop'ngo sohwo kakoe hunomo wop'ngo'nohino mnawojo so'no kakoe hungkunoso wop'ngo'nohino hweho. Hwe wonyo sohwo kakoe hunomo huno wonyo mnawojo so'no kakoe hungkunoso wonyo'nohino hweho.

³⁶ Upa'n'imno. Nje hungkuno wasel'imonne'no yohono. Hwangku sohonta sikuno hungkuno ikwolof'ne somo yo'mayo hungkuno sik'injo wonyo yo'mayo so'no An'itu selohononefoho. ³⁷ Ji'je hungkuno

wopɨngɨnohino somne'no Anɨtu hwe wopɨngɨ hwosoho kilonefoho. Hungkuno wopɨngɨ ane sohwsimo hwe wonyo hwosoho kilonefoho.

A'amuso yo'mayo kengo wonyoangkafo so'no uhwonano limentohofofoho.

(Mak 8:11-12; Luk 11:29-32)

³⁸ Oso hohosohonta a'amu honɨngkano hungkuno lutɨhwamotofo so-hwanji a'amu Falisi sohwanji Jisasɨmo ulɨmentohofi, Hwe Engofo, yo'mayo kengo wonyoangkafo a'amu miyɨwo'ningkiyohoho somo uhwonano. Kiko fonetɨhwaho.

³⁹ Ose ulahonɨngkofi Jisas ulɨmento, A'amu olohonta humalofo soku, honɨngkano wonyo imofɨwo'nɨngkohofoso yo'mayo wonyoangkafosonetɨhwayo'ne jomo lɨwo'nɨngkohofofoho. Oso'no mosetɨhwamnehono. O'o, ngko yo'mayo hwe Jouna sohomo Anɨtu hungkuno uyahonɨngki lɨmojo sohomo i'mofapmentiso oso'nohino wosetɨhwamonne'no yohono. ⁴⁰ Hohonta Jouna inanɨku mɨkunɨmposo sohwoe sɨmehomo humentanɨngki sɨkuno hufa'u sɨhune memjao'mentisofoho. Oso pa'nyoso ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni hwaho ajwomo'mo humentanɨ'mo sɨkuno hufa'u sɨhune womemjanɨmo'montonoho. ⁴¹ Anɨtu kako a'amufe wonyo somjo tohinoso yano ilofiyɨ'ne sɨkuno somo a'amu angɨ Ninifonta'angoso nolɨkafɨkujɨ sekwo olohonta humalofo sokumo ole selɨfitnnefoho. Sekwo sekwoe honɨngkano wonyo somne'no sɨmeho mɨwolo'mokiyo'njo peho'no imentohofokulo. Ose selɨfitnnefoho. Hwapɨngoso a'amu Ninifoso hofɨko oso hungkuno Jouna lɨjwao'mentiso somo upa'nontɨfi hofɨkoe honɨngkano wonyo somne'no sɨmeho iwolo'mokumentohofofoho. I olo so'no olohonta hwe fihwo Jounamo yakolo'nnyo sohwo sekwo'njo olopo ko humasoso sekwo sekwoe honɨngkano wonyomne'no sɨmeho mɨwolo'mokiyofoho. ⁴² Hwangku a'amufe yahino wonyo somne'no Anɨtu kako yano ilofɨ'ne sɨkuno somo i'mofapɨhwoso'no oso a'mu yofe engo hwaho mokosyohumayo'nesi kako hwaho mongkihnta'ni mokosyohumamojosi kako nolɨkafɨhwosi sekwo olohonta humalofo sokumo ole selonefoho. Sekwo Anɨtumo minɨngkayoso peho'nekulo. Ose selonefoho. Hwapɨngoso hohonta hwe yofe engo'njo Soulomoun humamojo sohonta oso a'musi kako hwaho ikanopo mta'angosi kako Soulomoun Anɨtuye hungkuno wolontɨhwano lonto kako sapmentisofoho. I oso'no olohonta hwe nom'ne Soulomounɨmo yakolo'nnyo sohwo sekwo'nji olopo ko humaso sohomo sekwo kakimo minɨngkwalokuyohoho.

Towahuno wonyo asomo pe-e'ne hungkunofoho.

(Luk 11:24-26)

⁴³ Towahuno wonyo kako a'amufe sɨmeho mo'mo humamojo sohomo oso angɨ somta'ni ulɨko'mahwosi nom'ne hwaho a'amu mohumun-yopo usijo'no humayo'ne hafɨhawe wonyopi tɨpehwosi ⁴⁴ kakoe angɨ sɨmo'mjo somne'no asomo wapmmontonoho. Asomo nopɨhwosi a'amufe sɨmeho homo somo towahuno nom'ne sohwo anepo uhwonɨngkuhwosi sɨmeho hiso kiho'maso, hintalinyo yo'mayo wae nto yososo wopɨngomo uhwonɨmontonoho. ⁴⁵ Ose uhwonɨngkuhwosi kako nuhwosi nom'ne towahuno wonyo aho fehohnjo hopi'nono fehohnjo nom'ne mta'ni hufa'uyoso hofɨko hofɨkoe wonyoso sɨmo'mjo sohwoe yakolo'nnyo somo kako utɨmahwosi kakoe angɨ homo somo humayo'ne upemotawom-ontonoho. Oseso oso hwe huhwo sohwo sɨmo'mo kakoe wonyo humamojo sohwo kako olohonta wonyo mɨkunɨmposo somo humaho. Oso

pa'nyo a'amu olohonta honingkano wonyomo humawo'ningkohofosomo u'mofapmmontonoho.

Jisasiye kona'wohi'nji koningkwa'wehwosanjiye hungkunofoho.
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Jisas a'amu somo hungkuno ulontaningki Jisasiye kona'wohi'nji hamningkwa'wehwosanji i'mofapontifi yoloho'mo lohofapontifi Jisasi'nji hungkuno wolantane'yihwono ulimentohofofoho. [⁴⁷ Ose ulahoningkofi hwe fihwo Jisasi'mo ulimento, Hnna'wohi'nji hnningkwa'wehwosanji hofiko yoloho'mo lohofontifi kiko'nji hungkuno wolantife'no yalokwofo.] ⁴⁸ Ose ulahoningki Jisas ulimento, Nje na'u tihwolo. Nje ningkwahwosa tihwalo. Ose ulimentisofoho. ⁴⁹ Jisas ose ulonto kakoe inomokomoyo sohwasimo aho upiyofonto ulimento, Uhwonimno. Olo nje na'uja, nje ningkwahwosa, olohohwa humalofoho. ⁵⁰ A'amu nje Mpohwo ahwomomo humaso sohwoe hungkunomo tifi iningkawo'ningkohofoso nje ningkwahwosanji, nje nampohwosanji, na'ujanjoho. Ose ulimentisofoho.

13

Jisas ufongoyo fisosomokao'mentiso so'ne hungkuno ulimentisofoho.
(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Oso hohosohonta Jisas angomo nuliko'manto mempo hohnta'ni humentisofoho. Noswonto kako ayo momingo sopo humamentisofoho. ² Osopo nohumentaningki a'amu pi'nningo engo uhu'makohoningkofi uhwononto Jisas yofayokinopo kotasonto osopo humamentisoso hwe moyamiso ayo momingo sopo loho'mentohofofoho. ³ Oseso Jisas pahnnimo hungkuno pi'nningoso a'amu somo ulimentisofoho.

Ole ulimento, Hwe fihwo kakoe syohopo ufongoyo fisosomokao'mentisofoho. ⁴ Fisosomokofahoningki ufongoyo fehohnjoso honingkanopo piwesyahoningki yihufosohwa nopontifi manimentohofofoho. ⁵ U, ufongoyo fehohnjoso hwahosojo'njoso sopo piwahu'mentisofoho. Oso hwahoso hiso engo mo'mjo'maho. Oso'no oso ufongoeso komo'no fokamentisofoho. ⁶ Oseso mofehinyo ulonto ufongoyo pmpongo hwahomo'mo munjilofe'njoso yonto yofohomentisofoho. ⁷ U, ufongoyo fehohnjoso nantipe yongo'njoso sopo piwesyahoningki nantipe yongo'njoso komo'no fokofikwato lohofonto ufongoyo nontimo kingkulo'mentisofoho. ⁸ U, ufongoyo fehohnjoso hwahosoafonjoso sopo piwahu'mentisoso ne wopingo into'nimentisofoho. Ipiyasoyefehohnjoso pi'nningo engo (*wan hanilet*, 100), ipiasoyenom'neso engo we'e (*sikisiti*, 60), nom'ne we'e'nohino (*teti*, 30), ose into'nimentisofoho. ⁹ Jisas ose ulonto ulimento, A'amu haloho'njoso hwo'manji haloho upa'nono. Ose ulimentisofoho.

Jisas a'amu somo pahnnimo hungkuno'nohino ulimentisoso hwapingosolenoho.
(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

¹⁰ Oseso Jisasiye inomokomoyo sohwa Jisasi'mo u'mantifi ulimentohofi, Yoloho mujoso pahnnimo hungkuno'nohino peho'no ulalokuno. ¹¹ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, Anitu kako yomayo ahwomomjoso'no hiyasowo'mojoso sekwo sohwasimo nto setihwamentisofoho. I olo a'amu lomne'no Anitu huno muyo'njoso uyono ulimentisofoho. ¹² U,

hwe fihwo ngkine'no huno engo syafisyoso sohumo ngko huno nom'ne wop'ingo pi'n'ngo engo uyimnefoho. I hwe nom'ne sohwo ngkine'no huno mosyafisiyo'njo sohumo ngko huno nom'ne wop'ingoso muyimnefoho. ¹³ Oso'no pahnnimo hungkuno'nohini ulalokweno. Hofiko yo'mayo somo uhwonontifeso hwap'ingoso yofe mihwofe'njo iwo'n'ngkohofoho. Yo'mayo so'no upa'nontifeso neso huno muyofoho. ¹⁴ Hwe Aisaiya sohumo Anitu hungkuno uyahon'ngki lutihwamojo sohwo kako olo hungkunolo a'amu lomne'no mtimokumentisoso ne imo'nalofoho. Kako ole mtimokumento, U, sekwo haloho upa'nifijoso sekwo oso hwap'ingo hiso huno maseyonehoho.

U, sekwo yo'mayo somo uhwonifijo kofi sekwo yofeso mihwopitnehoho.

¹⁵ Oso a'amu hiso hofiko huno anefoho.

Hofikoe haloho pijwomokosyohumunimentohofoho.

Hofiko timo pijyo'nyofoho.

Ose miyo'njo yontifijontentesi ito'no nuhwon'ngkutnesohilo.

Hofiko haloho mopijwomokosyohumunyo'njo yontifijontentesi nupa'n'ngkutnesohilo.

Oseso hofikoe huno ito'no uyihwonesohilo.

Hofiko ikinjaofikuji ngkiyepono pontifijontentesi ngko wop'ingo umoku'mnesohilo.

Aisaiya ose mtimokumentisofoho.

¹⁶ I sekwo soku, sekwo simonyo fiymno. Sekwoe timoso yo'mayomo yofe uhwofiwo'n'ngkohofoho. Sekwoe halohoso sefojiwo'n'ngkisofoho.

¹⁷ Ngko nehopi waselimonne'no yohono. Hohonta a'amu Anituye hungkuno lutihwamotofo sohwanji a'amu nom'ne hon'ngkano wop'ingo'nohini sohwanji yo'mayo sekwo uhwon'wo'n'ngkohofoho somo uhwonano lontifi yontifeso muhwon'mmentohofoho. Yo'mayo sekwo upa'n'wo'n'ngkohofoho so'no upo'nano lontifi yontifeso mupa'n'mmentohofoho.

Jisas pahnnimo hungkuno fisosomokao'mentiso so'ne hwap'ingo lutihwamentisofoho.

(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹⁸ Sekwo pahnnimo hungkuno fisosomokao'mentiso so'no hwap'ingoso upa'nimno. ¹⁹ A'amuso Anitu a'amumo mokosyohumayo so'no upa'nontifi huno muyoso hofiko ufongoyo hon'ngkanopo piwasyonte pa'nyofoho. Hwe wonyo Seten noponto a'amufe hunomjo Anitu ho'nasyonteso wae yaofiwo'n'ngkohoho. ²⁰ Ufongoyo hwaho sojo sopo piwasyonteso oso pa'nyoso a'amu kako hungkunomo upa'nonto kako komo'no simoho mo'mo meho'nasyonto simonyo iwo'n'ngkohoho. ²¹ I oso'no kakoe pmpongo anefoho. O'o, kako we'nenepi nolohofontan'ngki a'amu nom'neso Anituye hungkunomo hwotoho wahmmo lososo oso a'amu nolohofontanjo huhwo sohumo tango engo uyahon'ngki kakoe pmpongo ane so'no piwasyiwo'n'ngkohoho. ²² U, fehohnjo nantipe yongo'njo sopo piwahi'nyoso ole, a'amu Anituye hungkunomo upa'nonteso i, yo'mayo hwahoponjo somne'no huno syafisyonto hamniyoho engo woma'mo lonto yahon'ngki oso hiso Anituye hungkunomo kingkulofiwo'n'ngkohoho. Oso huhwo sohwo ne ane hweho. ²³ Ufongoyo hwaho wop'ingo sopo piwahi'nyoso oso a'amu haloho pento huno ito'no unyosofoho. Oso huhwo sohwo ne into'n'wo'n'ngkohoho. Ne hiso ole, fiso pi'n'ngo engo (*wan*

hant#let, 100), fiso engo we'e (*sik#s#ti*, 60), fiso we'e'nohino (*teti*, 30). Ose ul#mentisofoho.

Hoja yongo'njo syohopo fokafo'ne pahnn#mo hungkunofoho.

²⁴ Jisas pahnn#mo hungkuno nom'ne ul#mento, An#tu a'amumo mokosyohumayoso olo pa'nyofoho. A'amu fihwo kako uyo wop#ngoso syohopo ho'naofiwo'n#ngkisofoho. ²⁵ Oso hwe huhwo sohwo kakoe a'amu'nji saho fesyowentan#ngkofi kakoe mango sohwo noponto hoja wonyo yongo'njoso uyo wop#ngo'njo sopo ho'nasyonto womentisofoho. ²⁶ Oso'no uyo wop#ngoso ne unto'n#mo lonto yahon#ngki a'amuso uhwon#mentohofoso hoja wonyo yongo'njo nolohofontan#ngki uhwon#mentohofofoho. ²⁷ Uhwonontifi syoho ulohofiyoso syoho kakwoepono nowentifi ul#mentohofi, Hwe engofo, k#ko uyo wop#ngoso jije syohopo fisosomokao'mentohinofoho. I olo hoja wonyo yongo'njo loso nt#mta'angoto. Pipi yonto fokofalofoho.

²⁸ Ose ulahon#ngkofi ul#mento, Mango fihwo olo hiloso imentisofoho. Ose ulahon#ngki syoho ulohofiyi sohwa ul#mentohofi, Oso hoja wonyoso nakwo wae yaofu'ne lakumo'n#ngkohoho. ²⁹ Ose ulahon#ngkahon#ngkofi ul#mento, Awonoho. Sekwo hoja wonyoso wae yaop#fijoso uyo wop#ngo so'nji sokapitnnoho. ³⁰ O'o, waweno. Uyo wop#ngo so'nji hoja wonyo so'nji wofokafiyi. Hwangku ne mayo sohonta ngko a'amu syoho hilo'njo somo ul#mo. Sekwo hoja wonyo kaki'no mi#hwofikupmno. Oso fosyo engoso toho nyo'nefoho. I, uyo wop#ngo neso nje angomo mehu'meehumno. Ose ul#mentisofoho.

Iyo'ne pahnn#mo hungkunofoho.

(*Mak 4:30-32; Luk 13:18-19*)

³¹⁻³² Ose ulonto pahnn#mo hungkuno nom'ne ul#mento, An#tu a'amumo mokosyohumayoso olo pa'nyofoho. Iyo fiso kakoe yofe *mas#tet*. Kakoe neso nom'ne iyo ipisayo pa'nyo'maho. O'o, n#hu'no we'efoho. Hwe fihwo oso we'e hiso kakoe syohopo hulahon#ngki engo imo'nonto nom'ne iyo syoho sopenjo somo yakolonoho. Engo imo'n#ngkahon#ngki y#hufoso nopontifi kakoe pamo sopo hof#koe aifo syontifi osopo kehumawo'n#ngkohofofoho.

'Yis' i'ne pahnn#mo hungkunofoho.

(*Luk 13:20-21*)

³³ Ose ulonto Jisas pahnn#mo hungkuno nom'ne ul#mento, An#tu a'amumo mokosyohumayoso oso *yis* pa'nyofoho. U, a'mu fisi kako wosopayo *polowa*'nji oso wosopayo *polowa* homo somo engo imokiyo'ne hwamno pa'nyo kakoe yofe *yis*, oso'nji iwolo'mokososo oso *polowa* hiso engo umo'n#montonoho.

Jisas pahnn#mo hungkuno'nohini ul#mentisofoho.

(*Mak 4:33-34*)

³⁴ Jisas yo'mayo yo'mayo so'no pahnn#mo hungkuno'nohini a'amu pi'n#ngo engo somo ul#mentisofoho. Kako yoloho'nji ul#mentiso'maho. O'o, kako pahnn#mo hungkuno'nohino ul#mentisofoho. ³⁵ Hwap#ngoso ole, hwe fihumo An#tu hungkuno uyahon#ngki lut#hwamojo sohwo hohonta hungkuno mt#mokumentisoso oso hohosohonta ne imo'n#mentisofoho. Hungkuno ole, Ngko a'amu somo hungkuno ul#mo li'mo pahnn#mo hungkuno ul#mo.

Yo'mayo hwaho songo imo'n+mentiso mta'ango hiyaso mokosyohumayo so'no ngko wolijwao'mne'no yohono.

Ose mt'i'mokumentisofoho.

Hoja yongo'njo fokafo'ne pahnn+imo hungkuno hwap+ingofoho.

³⁶ Oseso Jisas a'amu pi'n+ingo engo somo nul'iko'manto angomno humentisofoho. Kakoe inomokomoyo sohwa kakimo nu'mant'ifi ul'imentohofi, Oso pahnn+imo hungkuno hoja yongo'njo syohoponjo so'no yolohoso fonaso. ³⁷ Ose ulahon+ingkofi Jisas ul'imento, Hwe kako uyo wop+ingo fiso-somokafo sohwo A'amufe Hwomu hwo'nyoho. ³⁸ Syohoso oso olo hwaho humalohwone loponoho. Uyo wop+ingoso oso hwe moya'miso An+ituye a'amu nefoho. Oso hoja wonyo yongo'njo pa'nyoso Seten+ye a'amufoho. ³⁹ Oso hwe wonyo mango sohwo hoja wonyo uyo mof+wo'n+ingkiiso sohwo Seten+yo. S+kuno wosopayo mayo sohonta olo hwaho loponjo s+kuno moi'wo imo'noso sohonta oso a'amu syoho ulohofiyi sohwa a'amu ahwomomjofoho. ⁴⁰ U, hof'iko hoja wonyoso nom+hwo'fijikuji tohomo ho'nayopitnnefoho. Oso pa'nyoso hwangu s+kuno moi'wo imo'noso sohonta imo'nonefoho. ⁴¹ Ou, A'amufe Hwomu sohwo'ni nje ahwomomjo a'amu syoho ulohofiyi somo uhwojahon+'mo hof'iko olo hwaho loponjo a'amu nom'ne somo wonyo imokuwo'n+ingkohofoho so'nji a'amu hon+ngkano wonyo'njo somo nom+hu'mokukuji ⁴² toho engo nont+imo noho'naopitnnefoho. A'amu wonyoso tohomo nohumafikuji tohino engo umn+ingkuhwoso'no humotaho engo likuji hof'ikoe mango toho lo'n+fitnnefoho. ⁴³ Oso hohosohonta An+ituye a'amuso hof'iko An+tu'njopo nohumafikuji mofehi'nyo liso hopa imo'n+fitnnefoho. Jisas ose ulonto ul'imento, A'amu haloho'njo hwo'manji kako upa'nono. Ose ul'imentisofoho.

A'amu hamniyoho engo hwaho mta'ni t+ipemayo'ne pahnn+imo hungkuno-foho.

⁴⁴ An+itu a'amumo mokosyohumayoso olo pa'nyofoho. Hwe fi-hwo nom'ne sohwoe hwahopo nohumanto hamniyoho ipofu yo'mayo wonyoangkafo hi'njoso ijopijisyahumentohofoso uhwononto s+monyo yonto apa'no hiyaso ekoi+syahumentisofoho. Ekoi+syasyonto kakoe ho'yang'o hwaho yo'mayoso nom'ne somo uyahon+ngki oso hiso'no hamniyoho uyahon+ngkofi kako hamniyoho hiso'nji oso hwaho hamniyoho ipofu'njo spono mpe imentisofoho.

N+kuyoho wop+ingo hwofilo'nnyo'ne pahnn+imo hungkunofoho.

⁴⁵ Hungkuno nom'ne ole, An+itu a'amumo mokosyohumayoso olo pa'nyofoho. Hwe fi-hwo kako n+kuyoho wop+ingo'ne syoho imojo hweho. Kako n+kuyoho wonyoangkafo'nohinoso wot+ipema'mo lonto imojo hweho. ⁴⁶ Oso hwe huhwo sohwo n+kuyoho nom'ne somo hwofilo'nnyo sohomo uhwononto mpe uy+imo l'imentisofoho. Oseso kakoe ho'yang'o yo'mayoso nom'ne somo uyonto oso homo somta'ni hamniyoho nomanto n+kuyoho hwofilo'nnyo somo mpo'mentisofoho.

Inan+iku ho'yo'ne pahnn+imo hungkunofoho.

⁴⁷ Hungkuno nom'ne ole, An+itu a'amumo mokosyohumayoso olo pa'nyofoho. A'amu inan+iku ho'yo mijo ayomo motaswont+feso yo'mayo yo'mayo inan+iku pasy+wo'n+ingkohofofoho. ⁴⁸ Ho'yo mangonepo yonto

a'amuso hofi'ko hojjiyopono ifohus+mpemotawent+fi osopo nohumant+fi hojjiyopo ifaofont+fi inan+ku wop+ngoso iku'yopo nomeho'nasyont+fi inan+ku wonyoso nihu'nahone wae yaof+wo'n+ngkohofofoho. Ose ulonto ul+mento, ⁴⁹ Olo hwaho moi'wo imo'noso sohonta oso hopa ifitnnefoho. A'amu ahwomomjoso nop+kuji a'amu wonyoso a'amu wop+ngo'njo lopo humalofo osomo wae yaopitnnefoho. ⁵⁰ Hofi'ko nomaf+kuji tohomo ho'nayopitnnefoho. Oso a'amu wonyoso tohomo nohumaf+kuji humotaho engo l+kuji tohino engo umn+ngkuhwoso'no hofi'koe mango toho lo'nefitnnefoho. Ose ul+mentisofoho.

Ho'yango songo'nji yofoho'ntnne hungkunofoho.

⁵¹ Oso hungkuno moi'wo lonto inomokomoyo sohewamo ulohon+mento, Yo'mayo hungkuno seloheso hwap+ngoso huno ito'no laseyohoho. Ose ulahon+ngki ul+mentohofi, Eno. Huno nayohoho. ⁵² Ose ulahon+ngkofi ul+mento, Huno ito'no seisoso'no a'amu hon+ngkano hungkuno lut+hwawo'n+ngkiso sohwo kako nje inomokomoyo imo'noso'manji oso hwe huhwo sohwo ang'o engo kakwo'yohwo pa'nyo hweho. Kako kakoe ho'yango ang'o mta'ni yo'mayo songo'nji yofoho'nji womotoswapmmontono. Hon+ngkano hungkuno wop+ngo so'nji nje hungkuno songo so'nji huno uyohoho.

A'amu Nasalet+iso Jisas+mo hohujo ikinj+mo'mentohofofoho.

(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ Jisas oso pahnn+mo hungkunoso moi'wo ulonto kako oso ang'o sopo uli'ko'ma'mentisofoho. ⁵⁴ Nuli'ko'manto kako kakoe ang'o hwap+ngopono umentisofoho. Osopo nowento hofi'koe tajo angomo An+ituye hungkuno lut+hwahon+ngki a'amuso nupa'nont+fi yomo yont+fi li+mentohofi, Kakoe huno hwap+ngo'njo loso kakoe yokumpohn'nyo yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy+wo'n+ngkiyohofoso umokiyo'ne loso nti'mta'ni ma'masoto. ⁵⁵ U, olo hwe lohwo sohwo kako ang'o mol+mojo sohwoe hwomuhwolaho. Kakoe kona'wohisi Maliyataho. Ou, Jem+is, Jousep, Saimoun, Jutas oso homn+ngkwa'wehwo sohwaloho. ⁵⁶ Ou, kakoe nampohwosa nakwo'nji humalofo. I oso yo'mayo hopi'nonohino loso nti'mta'ni ma'masoto. ⁵⁷ Hofi'ko ose lont+fi kakine'no s+meho wonyo umo'n+mentisofoho. I oso'no Jisas ul+mento, A'amumo An+itu hungkuno uyahon+ngki li+mojo sohwo ang'o kengo hopi'nonohinopo kakoe yofe engo ho'nomawo'n+ngkohofofoho. I kakoe ang'o neso yofe ane hweho. Ose ul+mentisofoho. ⁵⁸ Oseso Jisas oso ang'o hopo sopo a'amumne'no yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy+wo'n+ngkiyohofoso pi'n+ngo imentiso'maho. O'o, hwap+ngoso hofi'ko s+meho hi'ntnnono muyo'nefoho.

14

Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo poyo imo'n+mentisofoho.

(Mak 6:14-29; Luk 3:19-20; 9:7-9)

¹ Hohosohonta hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo Helout osohwo yo'mayo Jisas imentiso so'no upa'n+mentisofoho. ² Nupa'nonto kakoe syoho ulohofiyi sohewamo ul+mento, Olo hwe lohwo sohwo Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo hweho. Kako poyo imo'n+mentiso sohwo apa'no songo lika'mentisofoho. Oso'no yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy+wo'n+ngkiyohofoso kako iwo'n+ngkiso so'ne yokumpohn'nyo i'mofapmmmentisofoho. Ose ul+mentisofoho.

³ Helout kako oso hunoso peho'no syaf+hu'mentisoto. Hwap+ngoso Helout kako Joun+mo impo'angomo muhumajonto ahwomo nano kilofahumentisofoho. Helout Joun+mo impo'angomo peho'ne muhumati'mentisoto. Hwap+ngoso kola'wehwoe Filipiye ape Heloutiyasi'mne'nefoho. ⁴ Hohonta Joun Helout+mo ulimento, Kiko olo ape mahino loso hopo'maho. O'o, oso hon+ngkano pisakino'njofoho. Ose uli'wo'n+mentisofoho. ⁵ Ose ulahon+ngki Helout Joun+mo wofonjahumo lonto yonteso kako a'amumne'no iyoho un+mojo hweho. Hwap+ngoso a'amuso Joun+mne'no ole syaf+hu'mentohofi, Joun sohumo An+tu hungkuno uyahon+ngki lut+hwamojo hweho. Ose li'mentohofoho.

⁶ Sikuno nom'nehwi Helout kona'wohi aswo ma'mentiso sikuno somne'no huno syafisiyo'ne a'amu pi'n+ngo engo so'nji Helout+nji uhu'mokahon+ngkofi Heloutiyasiye mu kako a'amu somne'no simonyo yahon+ngki Helout simeho wop+ngo umo'n+mentisofoho. ⁷ Simeho wop+ngo umo'nyo so'no kako a'mu simo ulimento, Yokintahopone'no wakilimo. Ou, kiko ngkimo yo'mayo so'no ntisoso wokijapmmnonho. ⁸ Ose ulahon+ngki a'mu simo kona'wohi huno uy+mentisoso a'mu hisi Helout+mo ulimento, Kiko Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwoe mnokino noswanopo yiwojwosalokumphehoji ntape.

⁹ Ose ulahon+ngki Helout kakoe simeho tango umentisofoho. I oso'no a'amu hopi'nonohino nje hungkuno yokintahopone so'no upa'n+ngkohofoho so'no syafisyonto ulimento, Oso a'musi nto lisofoho. Noho fiy+mno. ¹⁰ Ose ulahon+ngki a'amu syoho ulohofiyo sohwa impo'angomo noswont+fi Jouniye ti'wango iwofito'mentohofofoho. ¹¹ Oseso Jouniye mnokinoso noswanopo iwojwosalokumpent+fi a'mu sijo simo nuyahon+ngkofi nomotawento kona'wohimo uy+mentisofoho. ¹² Oseso Joun kakoe inomokomoyo sohwa kakoe pijafoso nomant+fi ijopijisyasyont+fi Jisasiyepono nowent+fi Joun ne'no ulimentohofofoho.

Jisas a'amu 'faif tausen' (5000) sohwo wopayo umentisofoho.
(Mak 6:32-44; Luk 9:10-17; Joun 6:1-15)

¹³ Jisas kako Jouniye hungkunoso upa'nonto oso ango hopo sopo nuliko'manto yofayokino manto hwaho a'amu anepono kako'nohino umentisofoho. A'amuso Jisas osopo humaho upa'nont+fi hofikoe ango sopo nuliko'mant+fi Jisas womentiso somo hofiko hwakano womentohofoho. ¹⁴ Jisas kakoe yofayokino ifohohosasyonto uhwon+mentisoso hwe moya'mi pi'n+ngo engo somo uhwononto hitoho ulofahon+ngki hofikoe a'amu mnokino'njo somo wop+ngo umokumentisofoho.

¹⁵ Oso hohosohonta sikuno'nji kakoe inomokomoyo sohwa nopont+fi ulimentohofi, Olo hwaho hopo lopo sopo a'amu aneponoho. Mofehi'nyo moi'wonoho. Kiko olo hwe hwoya'mi lomo filuhwajo. Hofiko nukuji wosopayo mpe uyife. ¹⁶ Ose ulahon+ngkofi Jisas ulimento, Peho'no ufitnnehofi. Sekwo huhwasi wosopayo uy+mno. ¹⁷ Ose ulahon+ngki ulimentohofi, Nakwo wopayo ane hwona'nyoho. O'o, wopayo aho fehohnjo hopi'nonohino'nji inan+ku hufa'u'nji oso'nohino weho. ¹⁸ Ose ulahon+ngkofi ulimento, Ngkiyepono wopayoso motapmno.

¹⁹ Ose ulonto a'amu somo ulimento, Sekwo hoja lopo fosyohumamno. Ose ulonto oso wosopayo aho fehohnjo hopi'nohino so'nji inan+ku hufa'u'nji nomanto kako ahwomomo t+mo uhwontohumanto An+tumo isamoyoka ulimentisofoho. Isamoyoka nto ulonto kako wopayo

hiso kutikujo lohofonto kakoe inomokomoyo sohwamo nuyahon'ngki hofiko a'amu somo uyim'entohofofoho. ²⁰ A'amu hopi'nonohinosa wopayo hiso moi'wo nontifi simeho uhn'ngkahon'ngki hofiko wosopayo nulifonao'mentohofoso nuhu'mokontifi sohwo ho'yo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u mohu'memeehumentohofofoho. ²¹ Oso hwe oso wosopayo nimentohofoho sohwa *faif tausen* (5000) hwafoho. Moya'mi mehomiso atofoma'jofoho.

Jisas kako mijopo hano umentisofoho.
(Mak 6:45-52; Joun 6:15-21)

²² Jisas kakoe inomokomoyo sohwamo ulim'ento, Sekwo yofayokino nomafikuji oso hwaho nongkihnta'ni sekwo simo'mo mpanimno. Ose ulonto a'amu nom'ne somo hofikoe ango pone'no luhwatimentisofoho. ²³ Noli'hwajonto ngko'nohini humahm'mo Mpohumo jomo ulimo lonto hwofiki'nyo we'e spono kotasimentisofoho. Sikuno'nji kako'nohini hwofiki'nyo sopo humamentisofoho. ²⁴ Hohosohonta yofayokino mijo ajwo nompo nowahon'ngki ifoyo yonto mijo engo ikwato lohofonto yofayokinomo ilokilojo mjoloho'mmentisofoho. ²⁵ Iyoho wolongkonimonto yahonjoso'nji Jisas mijo yokintahopo hano wento inomokomoyo sohwamo u'ma'mentisofoho. ²⁶ Nowentan'ngki inomokomoyo sohwa nuhwonontifi iyoho un'ngkahon'ngki lim'entohofi, Mewosofoho. Ose lontifi iyoho yontifi youwo youwo lim'entohofofoho. ²⁷ Oseso Jisas hofikimo komo'no johoulim'ento, Sekwo yokumpohn'nyo hmmo'nimno. Ngkonoho. Sekwo iyoho ikutoho.

²⁸ Ose ulahon'ngki Pita ulim'ento, Hwe Engofo, Kiko Jisas ki'manji ngkimo ole njo, Mijopo likofafohoji ngkiyepono fipe. Ose njo. ²⁹ Ose ulahon'ngki Jisas ulim'ento, Oyomo. Ose ulahon'ngki Pita yofayokinomo nuliko'manto mijo yokintahopo Jisasimo u'ma'mo lonto umentisofoho. ³⁰ Nowonto ifoho somo nuhwononto iyoho un'ngkahon'ngki kako mijo womihulo'mto imentisofoho. Oso'no Pita Jisasimo johoulim'ento, Hwe Engofo, nifo'maho.

³¹ Ose ulahon'ngki Jisas komo'no Pitamo aho umakonto ulim'ento, Pita, jije simeho hi'ntnonohinosa we'e'njo hwosoho. Kiko ngko hopol'keno eso peho'no hnn'ngkino. ³² Ose ulonto siko yofayokinomo kotosahon'ngki ifoho moi'wo imo'nimentisofoho. ³³ Oseso a'amu yofayokinomo humohuman-tohofo sohwa nuhwonontifi hwomtame ulohofontifi ulim'entohofi, Kiko Anituye Hwomu Ne hwosoho. Ose ulim'entohofofoho.

Jisas a'amu Ngkenesalet mnokino'njo somo wop'ngo umokumentisofoho.
(Mak 6:53-56)

³⁴ Hofiko mijopo nowakentifi Ngkenesalet nongkihnta'ni ifohohosahumentohofofoho. ³⁵ Oso a'amu hopo soponta'angoso hofiko yofe uhwofontifi lim'entohofi, Jisas'yoho. Ose lontifi ango hofiko'njo mofone sponjo a'amu mnokino'njo somne'no johoulim'entohofoso hofiko a'amu mnokino'njo somo kakiyepono itokwapmmentohofofoho. ³⁶ Itokwapontifi Jisasimo ulim'entohofi, Hwe Engofo, nakwo jije manji'mofomo aho wokupm'mokano. Ose ulontifi hofiko kakoe manji'mofomo aho upm'mokumentohofoso hofikoe mnokino moi'wo imo'nimentisofoho.

15

*Anıtuye yahinoso yahino hohontajo somo yakolonoho.
(Mak 7:1-13)*

¹ Oso hohosohonta a'amū Falisi sohwanji a'amū honingkanohungkuno lutihwamotofo sohwanji hofiko Jelusalem uliko'mantifi hofiko Jisasiyepono pmentohofofoho. ² Nu'mantifi ulimentohofi, jije inomokomoyo lohwa nakwoe neyakwosafe yahino somo miningkayo'njo peho'no yalokwofo. Hofiko wosopayo wonantifeso hofiko aho mijo ito'no miyatiku'nyofoho.

³ Ose ulahoningkofi Jisas ulimento, I sekwo sekwoe yahinomnolini iningkayo'ne Anıtuye hungkunomo hwotoho peho'no feelokwofo. ⁴ Anıtu ole limento, Kiko jije mpohwo na'umo tifi finingkayo. U, a'amū fihwo kako hungkuno wonyo kaningkwohwo kona'wohimo uloso osohwo kako poyo wape'nono. Anıtu ose limentisofoho. ⁵ I sekwo ole liwo'ningkohoho, Hwe fihwo kako hamniyoho hi'njo sohwo kaningkwohwo kona'wohimo ufo'mayo so'no, i kako sikimo ulimontonoho. Ngko hamniyoho yo'mayoso wosejapmmonji ko yoheso ngko ole nto limalefoho. Ngko Anıtumo uyimne'no yohono. Ose lososo kako kaningkwohwo ya'umo mufo'manehoho. Ose liwo'ningkohofihwasoho. ⁶ Oso'no sekwo oso yahino homo somo iningkawowo'ningkohoho so'no sekwo Anıtuye hungkunomo hwotoho fewo'ningkohofihwasoho. ⁷ Sekwo a'amū mango'nohino hwasoho. Hohonta hwe Aisaiya sekumne'no hungkuno nehopi limentisofoho. Ole nalimento,

⁸ Olo a'amū loso hofiko hofikoe mango mta'ni nje yofe ho'nonimawo'ningkohofofoho.

I, hofikoe simehoso ngkimo mantape'njo iwo'ningkohofofoho.

⁹ Hofiko a'amū hwahoponjo sofe hunoso nomantifi Anıtu mta'angofoho lontifi a'amū somo lutihwawo'ningkohofofoho.

Oso'no hofiko ngkimo wonyopi jomo nıwo'ningkohofofoho.

Aisaiya ose limentisofoho.

*Yo'mayo a'amufe honingkanohungkuno wonyo imokiyo'ne hungkunofoho.
(Mak 7:14-23)*

¹⁰ Jisas hwe moya'mimo ngkiyepono wapifento joho ulimentisofoho. Nopahoningkofi ulimento, Sekwo ito'no nıpa'nıngkuji huno fisyafihupmno. ¹¹ Yo'mayo jije mangomo johufase'mofososo oso jije honingkanohungkuno wonyo imo'nnyo'ne'maho. O'lo, yo'mayo jije mango mta'ni lisoso oso jije honingkanohungkuno wonyo imokiyo'nefoho. ¹² Ose ulahonıngki kakoe inomokomoyo sohwa Jisasi'mo nu'mantifi ulimentohofi, Oso hungkuno lohinoso a'amū Falisi sohwa nupa'nontifi simeho wonyo umo'nıngkohoho. Oso hiso'no kiko huno lakiyohoho.

¹³ Ose ulahonıngkofi Jisas ulimento, Yo'mayo ipisayo uyo'neso nje Mpohwo ahwomomo humaso sohwo kako mahulinyoso siki fokafoso somo Mpohwo kako pmpongo hi'nji wae yaofonefoho. ¹⁴ Sekwo a'amū Falisi sohwanne'no uhwontohumamno. Hofikoe syohofoho. Hofiko tımpi'nyo hwafoho. A'amū tımpi'nyo huhwo sohwa nom'ne a'amū tımpi'nyo somo honingkanohungkuno iputihwawo'nıngkohofihwafoho. Hwe tımpi'nyo sohwo nom'ne tımpi'nyo sohwo honingkanohungkuno iputihwasoso oso hwa'u pi'nımomo wopıwesyanyijoho.

¹⁵ Ose ulahon'ngki Pita ul'imento, Oso pahnn'mo hungkuno nto lohinoso yoloho fonaso. ¹⁶ Ose ulahon'ngki Jisas ul'imento, Sekwo hoku huno ane kulaho. ¹⁷ Ihwoni, yo'mayo hopi'nono mangomo josyohumawo'n'ngkiso oso hiso simehomo wowo'n'ngkohoho. Simeho mta'angoso monje noswaponto i'ango pi'n'momo wowo'n'ngkohoho. ¹⁸ I, yo'mayo mango mta'ni swapiwo'n'ngkisoso a'amufe huno mta'ni swapiwo'n'ngkohoho. Oso hiso a'amufe hon'ngkano wonyo imo'n'wo'n'ngkohoho. ¹⁹ Yo'mayo huno mta'ni swaponteso ole, huno wonyo syafi'siyo, a'amumo fonjasiyo, nom'ne hwafe ape hufo iyo, ape siki'ngjomo wonyo ulohoho, yo'mayoso hufo iyo, hwasyo hungkunojo, sitofo hungkunojo, ²⁰ oso yo'mayo hiso a'amufe hon'ngkano wonyo imokiyo'nefoho. Ou, a'amu fihwo kako kakoe aho mijo miyati'ku'nyo'njo ilohofi'hwosi wosopayo nososo oso hiso kakoe hon'ngkano wonyo mmokonehoho. Ose ul'imentisofoho.

A'mu Kenannta'angosi Jisas'mo simeho hi'ntnnono nehopi uy'mentisofoho.

(Mak 7:24-30)

²¹ Oseso Jisas oso ango hopo sopo nul'iko'manto nom'ne hwaho pone hufa'u Taiya'nji Saitoun'nji osopono umentisofoho. ²² A'mu temtitofo kengosi hwaho Kenannta'ango noponto Jisas'mo nu'manto joho ul'imento, U, Hwe Engofo, k'iko Ntefiti'ye imu hwosoho. K'iko ngkine'no hitoho wakilofono. Towahuno wonyo sohwo nje mumo humaho. Ni'hu'no wonyo ulohofalofoho. ²³ Ose ulahon'ngki Jisas kako oso a'mu siye hungkunomo asomo mujo'njo imentisofoho. Oseso kakoe inomokomoyo sohwa Jisas'mo nu'manti'fi ul'imentohofi, Olo a'mu losi kako joho lonto lonto t'ifi kin'ngkopalofoho. K'iko asomo fil'hwajo.

²⁴ Ose ulahon'ngkofi Jisas ul'imento, A'amu Is'laeliso hon'ngkano'no t'ipeelokwofo. Oso a'amu somne'no An'itu lonuhwojahon'ngki pmmentohe hwo'nyoho. A'musi kako a'amu Is'lael mta'angi'maho. Kako temtitofo kengiyoho. ²⁵ Ose ulahon'ngki a'musi kako noponto Jisas'njo ne lopo hwomtame ulohofonto ul'imento, Hwe Engofo, k'iko ngkimo n'ifo'maho. ²⁶ Ose ulahon'ngki Jisas a'amu Is'lael so'ntnno a'amu temtitofo kengo so'ntnno pahnn'mo hungkuno ul'imento, U, nakwo mehomife wosopayo mehwasi s'wojomo woho'n'imofantantaho. O'o, awonoho. Oso wonyofoho. ²⁷ Ose ulahon'ngki a'musi syafi'hu'mento, Ngko a'amu Is'lael'n'i'maho. O'o, s'wojo pa'nyi'nyoho. Ose syafi'syonto ul'imento, Hwe Engofo, k'iko nehopi lohino. I s'wojoso hofiko ilifiso hofekwo'yohwosa wosopayo nonontifi hu'mumokwojahon'ngkofi n'wo'n'ngkohofofoho. ²⁸ Ose ulahon'ngki Jisas ul'imento, U, a'mu losiyo, jije simeho hi'ntnnohinoso engo'njo kiyoho. K'iko peho'no kumo'noso oso k'iko wot'ipema'monnoho. Ose ulahon'ngki oso hohosohonta oso a'mu siye mu wop'ngo imo'n'imentisofoho.

Jisas a'amu mnokino'njo somo wop'ngo umokumentisofoho.

²⁹ Jisas oso ango hopo sopo nul'iko'manto Mijo Ayo Ngkalili mom'ngo mofone sopo nowento hwofiki'nyo we'e sopo nosonto osopo humamentisofoho. ³⁰ Nohumentan'ngki hwe hwoya'mi pi'n'ngoso nu'manti'fi a'amu s'ife wonyo'njo so'nji a'amu t'imp'i'nyo so'nji yokino kokato'nnyo so'nji a'amu mampi'nyo so'nji wonyo'nyo mnokino'njo so'nji oso pi'n'ngo engo somo Jisas'ye s'ifi'ki'nyo'mo uhumat'i'mentohofofoho. Uhumojahon'ngkofi Jisas wop'ngo

umokumentisofoho. ³¹ Oseso a'amuso uhwon+mentohofoso a'amu mampi'nyoso hungkuno nihu'no ito'no lahon+ngkofi a'amu yokino kokato'nnyo'njoso wop+ngo imo'n+ngkahon+ngkofi, a'amu sife wonyo'njoso hano uhwan+ngkofi a'amu t+mpi'nyoso t+mo hon+ngkahon+ngkofi osomo uhwonont+fi pisopisaho mjal+m+went+fi hof+ko Isilaelife An+tu kakoe yofe ho'noma loho'mentohofofoho.

Jisas a'amu 'foua tausen' (4000) sohwaro wosopayo uy+mentisofoho.
(Mak 8:1-10)

³² Jisas kakoe inomokomoyo sohwaro joho ulonto ul+mento, Ngko olo hwe hwoya'mi lomne'no hitoho ntokwoho. Sikuno hufa'u s+hune ngko'nji humantohofofoho. Hof+ko wosopayo anefoho. Mijoho'nohinofoho. Ngko lihwat+me'manji u, hof+ko hon+ngkanopo t+mo s+kuno'no ikuji nop+wahupitnnoho. ³³ Ose ulahon+ngki kakoe inomokomoyo sohwa ul+mentohofi, Olo hwaho lopo a'amu mohumunyoponoho. Nakwo olo a'amu pi'n+ngo engo somne'no wosopayo nti'mta'ni manehwono. ³⁴ Ose ulahon+ngkofi Jisas ul+mento, Sekwo wopayo alale weho. Ose ulahon+ngki ul+mentohofi, Nakwoe wosopayoso aho fehohnta'ni hopi'nono fehohnta'ni hufa'uyoho. Oso'nji inan+ku we'eso anga'no anga'nohinoho.

³⁵ Ose ulahon+ngkofi Jisas hwe moyam'i somo ul+mento, Sekwo hwaho lopo fosyohumanno. ³⁶ Ose ulonto kako wopayo aho fehohngo hopi'nono fehohnta'ni hufa'uyo oso'nji inan+ku'nji nomanto An+tumomo isamoyoka ulonto wopayoso kut+kujo lohofonto kakoe inomokomoyo sohwaro uy+mentisofoho. Nomant+fi oso hwe moyam'i somo uy+mentohofofoho. ³⁷ A'amuso wopayo nont+fi s+meho uh+n+ngkahon+ngki nul+fee'mentohofoso m+hu'mokumentohofofoho. Nom+hu'mokont+fi ho'yo aho fehohngo hopi'nonohino fehohnta'ni hufa'u mehu'memeehumentohofofoho. ³⁸ Hwe sohwa oso wosopayo n+mentohofoso *foua tausen* (4000) hwafoho. Oseso moyam'i mehomi so'no hof+ko atofomal+mentohofofoho. ³⁹ Jisas oso hwe moyam'i somo noluhwajonto yofayokinomo nokotasont+fi hwaho Makatan nongkihnta'ni wako'mentohofofoho.

16

Yo'mayo kengo wonyoangafu a'amu miy+wo'n+ngkiyohofu somo uhwanomol+mentohofofoho.

(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ A'amu Falisi sohwanji Sat+yusi sohwanji Jisas+mo u'mant+fi Jisas+mo yamofu ulohofano lont+fi ul+mentohofi, Yo'mayo kengo wonyoangafu a'amu miy+wo'n+ngki yohofoso fonet+hwaho. ² Ose ulahon+ngkofi Jisas ul+mento, Mofehi'nyo won+ngku'n+montomohon+ngki ole liwo'n+ngkohofi, Ahwomo hon+ijwo imo'n+ngkisoso mo'n+ngka jefu umontonoho. Ose liwo'n+ngkohofofoho. ³ Im+ngo'nji sekwo himo sikwo'mno'nji ahwomo hon+iyonohinomo uhwonont+fi ole liwo'n+ngkohofi, Ifoyo wahu'montonoho liwo'n+ngkohofofoho. Sekwo ahwomomo uhwonont+fi ifoyo yo'mayoso huno sey+wo'n+ngkisofoho. I oso'no yo'mayo olohntajo imo'nalokunjoso An+tu uhwasopom+mentisohwo sekuye pono uhwat+mentisohwomo uhwonont+fesoyofe m+hwofe'njo yalokwofo. ⁴ A'amu olhonta humalofu soku hon+ngkano wonyo'njo kuyoho. Sekwo ngkine'no yo'mayo wonyoangafu somo

uhwonano ntontifi lontantokwofo. Ose ko ntiwo'n'ngkohofoso ngko oso hiso muti'hwamonnehono. O'o, Jouna hohonta humamojo sohwo ulohon'mentiso hopaso oso'nohini woseti'hwamonnoho. Ose ulonto Jisas hofikimo nul'iko'manto umentisofoho.

A'amu Falisi sohwanji Satiyusi sohwanjiye sa'ne hungkunofoho.

(Mak 8:14-21)

⁵ Jisas iye inomokomoyo sohwa mijo nongkihnta'ni i'mofawentifi wopayo motayo so'no in'ingo mo'mentohoho so'no uhwon'ngkahon'ngkofi ⁶ Jisas pahnn'mo hungkuno ul'imento, Upa'n'mno. Sekwo a'amu Falisi sohwanji Satiyusi sohwanjiye yahino somne'no i'waho fiy'imno. Ito'no uhwonto-humamno. ⁷ Ose nupa'nontifi inomokomoyo sohwa ole hnn'mentohofi, Nakwo wopayo momotape'njo ihwone so'no lohoho. ⁸ Ose hnn'mentohoho so'no Jisas huno uyahon'ngki hofikimo ulohon'imento, Wopayo umofonyo iyo so'no peho'no hnnalokwofo. Sekwo ngkimo simeho hi'ntnnono mantape'njo peho'no iwo'n'ngkohofihwasilo. ⁹ Huno ne'no maseyoho liyohoho. Ngko a'amu *faif tausen* (5000) sohwanne'no wopayo aho fehohnjo hopi'nonohino somo kutikujo ulohohmmale so'no in'ingo laseyohoho. Sohwo ho'yo alale hu'meemmalofoto ¹⁰ I nom'ne sikuno somo wopayo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoso hwe *fou tausen* (4000) sohwannekofo. Osohonta ho'yo alale hu'meemmalofoto. ¹¹ Ngko wosopayo so'no masejo'njo yalokwe so'no huno maseyo'njo peho'neto. O'o, a'amu Falisi sohwanji Satiyusi sohwanjiye wopayo sa somne'no i'waho fiy'imno. ¹² Ose ulahon'ngki inomokomoyo sohwa hofiko huno ito'no syafi'hu'mentohofofoho. Jisas wosopayo so'no hungkuno mujo'njo imentisofoho. O'o, a'amu Falisi sohwanji Satiyusi sohwanjiye hungkuno kokato'nnyo luti'hwawo'n'ngkohoho so'no i'waho fiy'imno ul'imentisofoho.

Pita Jisasimne'no ul'imento, Kiko Kilais Anitu kuhwosopo'mentiso hwosoho.

(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21; Joun 6:67-71)

¹³ Jisas kako ango Sisaliya Filipai osopono wento kakoe inomokomoyo sohwa ul'imento, A'amuso nohumantifi A'amufe Hwomu sohune'no pehofo mjo'ni'walokwofo. ¹⁴ Ose ulohon'ngkahon'ngki ul'imentohofi, A'amu fehohnjo ole lalokwofo, Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo'keno. A'amu nom'ne fehohnjo ole lalokwofo, Ilaijat'keno. Nom'ni'ha ole lalokwofi, Jelemai'at'keno. Nom'ne a'amumo Anitu hungkuno uyahon'ngki li'mojo sohwo'keno. Ose mjo'ni'walokwofo. ¹⁵ Ose ulahon'ngkofi Jisas ul'imento, Sekwo sohwaso ngkine'no pehofo ntiwo'n'ngkohofihwasilo.

¹⁶ Ose ulohon'ngkahon'ngki Saimoun Pita ul'imento, Kiko Kilais Anitu kuhwosopo'mentiso hwosoho. Anitu songo humaso sohwoe Hwomu Ne hwosoho.

¹⁷ Ose ulahon'ngki Jisas ul'imento, Saimoun Jouni'ye hwomu sohwo, kiko simonyo uyimono. Ou, olo hilo so'no a'amu hwahoponjo fihwo mokiti'hwaho yohoho. O'o, awonoho. Olo hungkuno ntohino loso nje Mpohwo ahwomomo humaso sohwo kitihwahoho. ¹⁸ Oso'no wakil'mo. Kiko Pita * kiyoho. Oso engkwosaho huhwo sohwo'ni hopo sopo ngko nje ango wamol'nnoho. Seten'nji yo'mayo hwahoponjo yokumpohn'nyo so'nji ngko iyo kopmmo'meehume somo milojaofoneho. ¹⁹ Anitu a'amumo

* **16:18:** Nakwoe hungkunoso oso yofe ole engkwosaho yokumpohn'nyo pa'nyo hwosoho.

mokosyohumayo so'no hwosampe-e'neso wokijapmmonnoho. Yo'mayo hwaho lopo kiko wonyofoho lohoji nano mtitojoso i, oso hiso'no Anitu ahwomomo nto mtitokwoho. Yo'mayo hwaho lopo kiko wopingofoho lohoji oso hiso'no Anitu kako ahwomomo wopingofoho nto lohoho. ²⁰ Ose ulonto inomokomoyo sohwamo ulimento, Sekwo nom'ne a'amu somo olo Kilais Anitu uhwosop'ulmentiso lohweho ulikutoho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako poyo imo'nyo so'ntnno tohino engo mayo so'ntnne hungkuno ulimentisofoho.

(Mak 8:31-9:1; Luk 9:22-27)

²¹ Oso hohosohonta inomokomoyo sohwaro Jisas kako poyo imo'nyo so'ne yoloho uloma'mentisofoho. Ole ulimento, Ngko Jerusalemne'no uhwahon'i'mo hwe engo sohwanji a'amu tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu honngkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji ngkimo tohino engo ntapikuji fonjanihufitnnefoho. I oso'no sikuno hufa'u sihune memjanimofihwoso'no ngko apa'no songo wolika'monnoho.

²² Ose ulahonngki Pita Jisasimo we'nenepi ipemotawento yoka ole uloma'mento, Hwe Engofo, olo nalohino loso Anitu ihwoloho. O'o, osohiso kikimo moku'manehoho. ²³ Ose ulahonngki Jisas ikinjonto Pitamo ulimento, Pita, jije hungkunoso ngkilaho. Anituye'maho. O'o, Seteniye hungkunofoho. Kiko Seten sohwo si'waho ntohoho. Jije hungkunomo ngko haloho mokupa'nimnehono. Kiko nje hohujo lo'mo filoho'nawofo.

²⁴ Ose ulonto inomokomoyo nom'ne sohwaro Jisas ulimento, U, a'amu fisoku ngkimo wonngkopano lifijo'manji sekwo sekwoe yo'mayo hi semo'n'wo'n'ngkiso so'nji sekwoe yofe so'nji monje yahinngkuji sekwo nje yofe'no poyo pe'nyo so'no iyoho miyo'njo ifijoso ngkimo mofone sopo tifi nningkapmno. ²⁵ A'amu fihwo kakoe songo humayoso yokumpohn'nyo womokosyohumamo lososo kakoe songo ne'no humayoso wopiwahu'mtonoho. Oso'no a'amu fihwo ngkine'no huno uyahonngkuhwosi kakoe humayoso piwasyososo hwangu kakoe humayoso wotipema'montonoho. ²⁶ A'amu fihwo kako Anitumne'no hohujo ikinjaofihwosi kako olo hwaho lophonjo ho'yango hamniyoho yo'mayoso engo hu'meesyontoso sohwo kako tikanomo wesomanji oso ho'yango yo'mayoso pipi ufo'maneto. Awonoho. I, kakoe songo humayoso ne ane'manji kako pipi yone'elo. Awonoho. Kako songo humayo'ne neso mpe pipi uyimtolo. ²⁷ A'amufe Hwomu sohwo kaningkwowoe yokumpohn'nyo so'nji a'amu ahwomomjo so'nji pososohonta a'amu olo hwaho lopo humalofo somo yo'mayo yahino iwo'n'ngkohoho so'no yano ulofiyonefoho. ²⁸ Ose ulonto ole ulimento, Ngko hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. A'amu olo hwaho lopo nakwo'nji olo'honta humalofo fehohnjoso mape'nontanngkuji A'amufe Hwomu kako hwe yofe engo'njo sohwo a'amu mokosyohumayo'ne pososohonta nuhwon'fitnnefoho. Ose ulimentisofoho.

17

Jisasiye a'apahoso nom'ne kengo imo'n'imentisofoho.

(Mak 9:2-13; Luk 9:36)

¹ Sikuno aho fehohnjo hopi'nono fehohnta'ne anga'no memjaofahonngki Jisas kako Pita'nji siko'n'kwa'i Jemisi'nji Jounja oso hwa nutimanto hofiko hwofikin'nyo sawemo engo sopono kotasimentohofofoho. Hofiko'nohini humamentohofofoho. ² Nohumantifi Jisasiye a'apahoso

nom'ne ulohopisahonjoso uhwonimentohofofoho. Kakoe si'mo'mangoso mofehi'nyo lawo'nnyo imo'n'imentisofoho. Kakoe manji'mofu yo'mayo hopi'nono ni'hu'no halojo imo'n'imentisofoho. ³ Ose uhwonontifi uhwonimentohofoso hwe hufa'u ahwomo mta'ango sohwa'u Mousesi'nji Ilaija'nji siko noponji Jisas'i'nji hungkuno hnnimentohofofoho. ⁴ Pita kako huno pi'ningo syofisikaofonto Jisasimo ul'mento, Hwe Engofo, nakwo olopo humentani sehon'ngkuhwoneso wop'ngofoho. U, ngko olopo ango hufa'u si'hune molimeso wop'ngotaho. Anga'no ki'ko'ne, nom'ne Mousesimne, nom'ne Ilaijamnefoho.

⁵ Ose ulontan'ngki himo engo pomponaho pa'nyoso hofi'kimo ifeehu'mo kohumentisofoho. Oso himo homo somta'ni ole ho'n'mento, Olohwo nje Hwomufoho. Ngko kakine'no hi ni'mo'ni'wo'n'ngkiso hweho. Kakoe yahino so'no nje si'meho wop'ngo ni'mo'n'ngkohoho. Kakoe hungkunomo sekwo haloho upa'n'imno.

⁶ Ose ho'n'ngkahon'ngki Jisasi'ye inomokomoyo sohwa nupa'nontifi iyoho un'ngkahon'ngki hofi'koe si'mano hwahomo mongkuto'mentohofofoho. ⁷ Ose nohumentan'ngkofi Jisas hofi'ko'njo tifo lopo noponto aho umakumentisofoho. Numakonto ul'mento, Sekwo fil'kapmno. Iyoho ikutoho. ⁸ Ose ulahon'ngki hofi'ko t'imo honontifi nom'ne a'amumo muhwonyofoho. O'o, hofi'ko Jisas kako'nohini humentan'ngki uhwonimentohofofoho.

⁹ Hofi'ko oso hwofi'ki'nyo hopo sopo nokotapontifi Jisas hungkuno yokumpohn'nyo ul'mento, Olo hiloso nuhwon'ngkohofu loso'no nom'ne a'amumo olohonta nul'kutoho. O'o, hwangu A'amufe Hwomu sohwo poyo imo'n'ngkuhwosi apa'no songo likafoso sohonta ou, sekwo filut'ihwan'ngkuno.

¹⁰ Ose ulahon'ngki kakoe inomokomoyo sohwa ul'mentohofi, A'amu hon'ngkano hungkuno lut'ihwamotofo sohwa ole li'wo'n'ngkohofi, Ilaija kaki'no wapmmontonoho. Tifi sohonta Ki'lais hwe Anitu uhwasopo'mentisohwo wapmmontonoho. Oso hiso peho'no lalokwofo.

¹¹ Ose ulahon'ngkofi Jisas ul'mento, Ou, hungkuno nehapi lalokwofo. Ilaija kako nop'hwosi yo'mayo hopi'nono ito'no wesyo humamtonoho. ¹² I, ngko waseli'monne'no yohono. Ilaija kako nto pmentisofoho. Oso-hune'no a'amuso yofe m'ihwofe'njo yontifi hofi'ko hofi'koe hwahoponjo hunomnohini in'ngkawentifi yo'mayo wonyo uloho'mentohofofoho. Oso pa'nyo hwangu A'amufe Hwomu sohomo tohino engo uy'fitnnefoho. ¹³ Jisas ose ulahon'ngki kakoe inomokomoyo sohwa huno ole uy'mentisofu kako Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo Ilaija pa'nyo sohune'no nalohoho. Ose syafi'hu'mentohofofoho.

Jisas hwomu towahuno wonyo ehuhnamo'nyo sohomo wop'ngo umokumentisofoho.

(Mak 9:14-29; Luk 9:37-42)

¹⁴ Oseso hwofi'ki'nyopo nta'ni nokotapontifi a'amu pi'n'ngo engo'njo sopo ifiwahon'ngkofi hwe fihwo kako Jisasimo nu'manto hwomtame ulohofonto ul'mento, Hwe Engofo, ki'ko nje hwomumne'no hitoho wakilofono. Kako nopi'wasoyenteso yomo yomo iwo'n'ngkiso hweho. ¹⁵ Kakoe a'apahoso ni'hu'no wonyofoho. Si'kuno pi'n'ngo somo kako tohomo hwafi'wo'n'ngkiso hweho. U, si'kuno fehohnjo kako mijomo hwafi-tohm'mofi'wo'n'ngkiso hweho. ¹⁶ Ngko ji'je inomokomoyo sohwo nje

hwomumo uhwojahohweso. I, hofi'ko wop'ingo mmokoho yohoho. Hofi'ko hopo'maho.

¹⁷ Ose ulahon'ngki Jisas ul'imento, Hwe moya'mi olohonta humalofu soku, sekwo An'itu s'meho hi'ntnnono muyo kuyoho. Sekwo hon'ngkano ito'nohino'maho. Oso yahino hiso ne'no weso'manji ngko sekwo'nji humayoso s'ikuno alale womemjan'mo'montol'ikeno. Ngko sekwoe tango ngkimo n'i'mayoso s'ikuno alale womemjan'mo'montol'ikeno. Ngko'njo lopo hwomu huhwo sohwo uhwojapmno. ¹⁸ Ose ulonto Jisas oso towahuno wonyo sohumo yoka ulahon'ngki towahuno wonyo sohwo oso hwomu sohumo ul'iko'ma'mentisofoho. Hwomu huhwo wop'ingo komo'no imo'n'imentisofoho.

¹⁹ Oseso kakoe inomokomoyo sohwa Jisas'iyepono nopont'ifi hofi'ko'nohino nohumant'ifi ul'imentohofi, Pipilo. Nakwo oso towahuno wonyoso wae meeofesofu.

²⁰ Ose ulahon'ngkofi Jisas ul'imento, Ou, ngko nehopi wasel'monne'no yohono. Sekwo ngkimo s'meho hi'ntnnonohiniso montopantokuyohoho. Sekwo ngkimo nn'ngkape-eso n'ihu'no we'e patnnyo uyo pa'n'ngo'manji u, sekwo olo hwofi'ki'nyo lomo k'iko nol'ikafohoji fiwano, ose ul'ikuj'no hwofi'ki'nyo sohwo wamtonoho. Sekwoe s'meho hi'ntnnonohiniso oso patnnyo uyo we'eso pa'nyo hi'njo hwas'i'manji u, sekwo yo'mayo hopi'nonohiniso ikutne hwasoho. ²¹ [I oso hiso'no olo towahuno wonyo loso'no wae yaofu'neso hon'ngkano anga'nohino weho. Oso hon'ngkanoso olenoho. Sekwo Mpohumo jomo'nohino ujo'manji wosopayo manyo'njo humayo so'ntnno ifijoso olo towahuno wonyo loso a'amumo ul'iko'mayo'nefoho.]

Jisas kakoe poyo imo'nyo so'no apa'no ul'imentisofoho.

(Mak 9:30-32; Luk 9:43-45)

²² Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji hwaho Ngkalili i'mofawent'ifi Jisas ul'imento, Ngko A'amufe Hwomu sohwo'n'mo nje mango sohwafe ahomo ho'nani'sy'ikuj'no ²³ hofi'ko wofonjon'syant'ifeho. I oso huhwo sohwo s'ikuno hufa'u s'hune memjaofi'hwoso'no An'itu apa'no songo ul'ika'montonoho. Ose ulahon'ngki inomokomoyo sohwa s'meho tango engo uy'imentisofoho.

Jisas tajo angomne'no hamniyoho ho'na'mentisofoho.

²⁴ Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji ango Koponeyam i'mofiwahon'ngkofi a'amu tajo angomne'no hamniyoho mawo'n'ngkohofu sohwa Pitamo nu'mant'ifi ul'imentohofi, Sekwoe hwe engo sohwo kako tajo angomne'no hamniyoho ho'naofi'wo'n'ngkiso hwolaho.

²⁵ Ose ulahon'ngkofi Pita ul'imento, Ikofo.

Ose ulonto Pita angomo noswahon'ngki Jisas Pitamo kaki'no ul'imento, Saimoun, k'iko huno peho'no kiyohoho. Olo hwaho loponjo hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwa hofi'ko hamniyoho yo'mayoso t'ihumta'ni mawo'n'ngkohofoto. Hofi'ko'montohwa mta'n'ngotahoho. A'amu kengo sohwa mta'angotahoho.

²⁶ Ose ulohon'ngkahon'ngki Pita ul'imento, A'amu kengo sohwa mta'ango mawo'n'ngkohofofoho. Ose ulahon'ngki Jisas ul'imento, I, ose'manji hofi'ko'montohwa hamniyoho moho'naopitnnehofo. Oso'no ngko An'ituye hwomu sohwo'ni peho'no uy'monnto. ²⁷ I oso hiso'no hofi'ko nakumne'no huno wonyo nosyonaf'hupitnnoho. K'iko mijo mom'ngopono

uhuji ingkuso finjasyo. Inan+ku s+mo'mjo injwapojoso kakoe mangomo k+ko hamniyoho tajo angomne'no hopaso wot+pema'monnoho. Oso hamniyohoso nomahoji nekumne'no tajo angomne'no foho'namofo. Ose ul+mentisofoho.

18

A'amu nom'ne somo yakolo t+hwolo.

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ Hohosohonta Jisasiye inomokomoyo sohwa kakimo nu'mant+fi ul+mentohofi, An+tu a'amumo mokosyohumayo so'no nakwo sohwna'ni yofe engo hwofilo'nnyoso t+hwolo.

² Ose ulohon+ngkahan+ngkofi Jisas mehomi fihumne'no joho ulonto kako'njo lopo m+humajonto ³ul+mento, Hungkuno nehopi wasel+monne'no yohono. Sekwo hon+ngkano wonyo somne'no s+meho m+wolo'mokiyonjo ifijoso olo mehomi lohwo pa'nnyo mmo'ny'njo'manji sekwo An+tummo mohumafitnnefoho. ⁴An+tu a'amumo mokomosyohumayo so'no a'amu fihwo ngko yo'm+ngohwon+maho loso oso humo An+tu ole ulonefoho. K+ko yofe engo'njo hwasohoho. Ose ulonefoho. ⁵A'amu fihwo kako olo mehomi lopa'nnyo sohomo nje yofe ho'non+mayo'ne ufo'maso sohwo kako ngkimo n+fo'makwoho.

*Yahino wonyoso a'amufe s+meho hi'ntnnonohino somo wonyo imokiy-
ofoho.*

(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)

⁶Olo mehomi ngkimo s+meho hi'ntnnono ntap+wo'nyo sohomo a'amu huno wonyo'njo fihwo ulososo, Jisasi+mo hohujo fikinjafo. Hon+ngkano wonyo lomo t+fi fin+ngkayo. Ose uloso sohwo mehomi huhwo sohwo hon+ngkano wonyomo in+ngkayo so'no oso hwe huno wonyo'njo huhwo sohomo An+tu tohino m+kun+mposo uyonefoho. Oso'no oso hwe huhwo sohwo wonyo hiso miyo sohonta sojo m+kun+mposo engo so'nji kakoe t+wangomo impe ifakojuj+kuji mijomo ho'naofont+fitentesi wop+ngo'nesohilo.

⁷A'amu nom'ne sohwoe hon+ngkano wonyo umokiyohumne'no hitoho ntokwoho. I oso yahino imo'nyoso a'amu huhwo sohwo tohino m+kun+mposo nomane hweho. Oso'no kakine'no hitoho ntofantofoho.

⁸Jije sife aho hon+ngkano wonyo imokososo sife aho hiso nohwempehoji foho'namofo. A'amu sife aho anga'nohino'njo sohwo hon+ngkano wop+ngo t+pemayoso wop+ngofoho. U, sife aho hufa'u'njo hon+ngkano wonyo imokuhwoso'no n+hu'nahone t+kanomo wenefoho. ⁹Jije t+mo hon+ngkano wonyo imokososo t+moso fit+hwotofafo. A'amu t+mo anga'nohino'njo sohwo hon+ngkano wop+ngo t+pemayoso wop+ngofoho. U, t+mo hufa'u'njo sohwo hon+ngkano wonyo imokuhwoso'no n+hu'nahone t+kanomo wenefoho.

¹⁰Olo mehomi lomne'no sekwo yo'm+ngohwas+maho ul+kutoho. O'lo, sekwo upa'n+mno. A'amu ahwomomjoso mehomi lomo ito'no mokosyohumawo'n+ngkohofofoho. Yo'mayoso mehomi lomo u'maso so'no Mpohumo ul+wo'n+ngkohofofoho. [¹¹Hwap+ngoso A'amufe Hwomu sohwo'ni a'amu wonyo hon+ngkanomo humentan+ngkuji somne'no ut+moyo'ne pmmentohefoho.]

Yahu 'sipsip' anga'nohino is+peeofone pahnn+mo hungkunofoho.

(Luk 15:3-7)

¹² Huno pipi seyohoho. Hwe fihwo kako yahu *sipsip wan hantiletinjo* (100) sohwo yahu anga'nohino sohwo isi^{pee}ofoso sohune'no haf^hhafe moti^pemaso'njo umontolaho. Awonoho. Oso yahu *nainti nain* (99) sohwa hofi^kko wopayo nontan^{ng}kuji kakwo'yohwo sohwo nulⁱko'mahwosi yahu isi^{pee}ofo sohune'no notⁱpehwosi woti^ppema'montonoho. ¹³ Notⁱpemahwosi kako yahu anga'nohino isi^{pee}ofo sohune'no si^monyo umontonoho. Nom'ne yahu *nainti-nain* (99) misⁱpeefe'njo so'no huno mosyafⁱsyonehoho. ¹⁴ Oso pa'n^yo sekwoe Mpohwo ahwomomo humaso sohwo kako we'e lomne'no ole lalofi, Ngko mehomi lomne'no misⁱpeefe'njo yohono. Ose lalofoho.

Nom'ne sohwo wonyo kilohofososo'no kiko pipi uloho'monnto.

¹⁵ Jije a'amu kikimo wonyo kilohofososo kiko kakimo u'mahoji siko'nohini humahosiⁱ kakoe wonyo'no yoloho uso. Kako jije hungkunomo nupa'n^{ng}kuhwosi'manji u, jije a'amu ne apa'no umo'nⁱmontonoho. ¹⁶ Kako Jije hungkunomo haloho maposo'njo'manji kiko nom'ne a'amu anga'nohinoti^kkeno hufa'uli^kkeno oso hwa ti^ppemahoji hwe wonyo kilohofoso sohwoepono fi^wanⁱmno. Osopo i'mofakuji a'amu hufa'uli^kkeno hufa'u si^hhuneti^kkeno oso hwa wolⁱjwaopi^fe. ¹⁷ Kako hofi^koe hungkunomo haloho maposo'njo'manji e'wa, a'amu hopi'nonohino sekwo'nji Anⁱtumne'no uhu'mokuwo'n^{ng}kohoho sokumo ulⁱmno. I a'amu hopi'nonohino sofe hungkunomo haloho maposo'njo'manji, e'wa kako a'amu kengo pa'n^yo hweho. Oso a'amu huhwo sohwo kengopo uhumajipijo osopo wohumamontonoho.

¹⁸ Hungkuno nehopi waselⁱmo. Yo'mayo olo hwaho lopo sekwo wonyofoho likuji nano mtit^ojoso i, oso hiso'no Anⁱtu ahwomomo nto mtit^okwoho. Yo'mayo olo hwaho lopo sekwo wopi^{ng}ofoho likuji oso hiso'no Anⁱtu kako ahwomomo wopi^{ng}ofoho nto lohoho.

¹⁹ Hungkuno nom'ne waselⁱmo. Olo hwaho lopo a'amu hufa'u hwa'u yo'mayo so'no si^meho afa in^{ng}kohosiⁱ Mpohumo oso hiso'no jomo ulisoso nje Mpohwo ahwomomo humaso sohwo wosejap^mmontonoho. ²⁰ A'amu hufa'u sohwa'u si^hhune sohwa hofi^kko nje yofemne'no uhu'mokukuji nohumentan^{ng}kuji ngko hofi^kko'njo ajwo'mo wohumamonnoho.

A'amu yo'mayo so'no siki mayoso moho'nasiyo'ne pahnnimo hungkunofoho.

²¹ Oso hohosohonta Pita Jisasi^mo u'manto ulⁱmento, Hwe Engofo, nje a'amu sohwo wonyo ntohofi^wo'n^{ng}kiso so'no ngko oso wonyo so'no wae alale uyⁱmonnto. Wayo yao'mneso aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u oso hopolaho.

²² Ose Ulohon^{ng}kahon^{ng}ki Jisasi^mo ulⁱmento, Ngko aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo makilohoyohono. O'o, wae iyoso ne'nohini *sefenti* (70) ne ti^ppemayo aho hopi'nono nom'ne hufa'uyo fiyohoho kilohono.

²³ Oso'no Anⁱtu a'amumo mokosyohumayo so'no kako a'amufe wonyo wae yaof^o'ne yahinoso olenoho. Hwe yofe engo'njo sohwo kakoe syoho ulohofiyo sohwa yo'mayo siki mawo'n^{ng}kohoho so'no hamniyoho hwangku ho'nasiyo'ne hungkuno mⁱhwajiyo'ne uyⁱmo li^mentisofoho. ²⁴ Oso'no kako syoho emanto syoho ulohofiyo anga'nohino fihwo kakoe yo'mayo siki mawo'n^{ng}kiso sohwo kakoe hamniyoho moho'naofe'njoso olenoho.

Ten miliyon (10,000,000) kinafoho. ²⁵ Kakoe hamniyoho n̄hu'no ane hweho. Oso'no hwe engo sohwo ul̄mento, Olo hwe lohwo'n̄ji kakoe ape'n̄ji mehom'n̄ji yo'mayo hopi'nonohino so'n̄ji nom'ne sohwa hof̄koe siki syoho ulohofiyō so'no mpe uyife. Hamniyoho mpe ifijoso kako moho'naofe'nefoho. ²⁶ Ose ulahon̄ngki hwe huhwo sohwo kakoe hwe engo sohwoe sife ki'nyo'mo hwohtame ulohofonto humotaha lonto ul̄mento, Nje hwe engofo, we'enehi nohontohumaho. Nohontohumahoji ngko hamniyoho hopi'nono wokijapmmonho. ²⁷ Ose ulahon̄ngki hwe engo huhwo sohwo kakine'no hitoho ulofahon̄ngki hamniyoho moho'nasiyo'n̄jo imentiso so'no wae yaofahon̄ngki hwe sohwo yo'mayo siki mawo'n̄ngkiso so'no hamniyoho n̄hu'nahone muyehoho.

²⁸ I oso'no syoho ulohofiyō sohwo noswol̄kofaponto uhwon̄mentisoso kakoe syoho afa'nono iyo sohmo uhwon̄mentisofoho. Osohwa kakinta'ni yo'mayo siki ma'nnyoso *wan hant̄ilet* (100) kina moho'nasiyo'n̄jo sohmo uhwon̄to t̄i'wangomo aho p̄p̄l̄i'mokonto ul̄mento, Nje hamniyoho moho'nan̄syohinoso komo'no ntape.

²⁹ Ose ulahon̄ngki hwe syoho afa'nono iyo sohwo hwohtame p̄wehumawento ul̄mento, Ngkine'no hitoho kilof̄hwoso'no nohontohumaho. Jije hamniyoho wokijapm̄mo. ³⁰ Ose ulahon̄ngki ngkilaho ulonto impo'angomo intofahumentisofoho. Osopo intofasyonto ul̄mento, K̄ko osopo nohumahoji nje hamniyoho n̄tapohojō'no ngko wakisi'hutō'mnoho. Ose ul̄mentisofoho.

³¹ Ose yahon̄ngki syoho afa'nono nom'ne sohwa yo'mayoso uhwon̄t̄ifi s̄imeho tohino umn̄mentisofoho. S̄imeho tohino umn̄ngkahon̄ngki hwe yofe engo'n̄jo sohmo oso hiso'no ul̄mentohofofoho. ³² Ose nupa'n̄nto syoho ulohofiyō huhwo sohune'no johō ulonto ul̄mento, K̄ko syoho n̄tohofiyō wonyo hwasoho. Ose ulonto ul̄mento, S̄imo'mo k̄ko ngkimo humotaha sontahon̄ngkini hamniyoho hopi'nono montape'n̄jo imentohino so'no ngko wae yakumo'male hwasoho. ³³ Ngko kikine'no hitoho n̄tofiso hopaso k̄ko nom'ne a'amu syoho afa'nono iyo sohume'no hitoho makilofe'n̄jo peho'neto. ³⁴ Ose ulonto s̄imeho tohino umn̄ngkahon̄ngki tohino engo uȳiwo'n̄ngkohofō sohwafe ahomo ho'nahumentisofoho. Ho'nasyonto ul̄mento, K̄ko osopo humahoji nje hamniyoho hopi'nonohinoso n̄tapohojō'no wakisi'hutō'monnoho. ³⁵ Oso pahnn̄mo hungkunoso Jisas n̄lonto ul̄mento, Sekwo nom'ne sofe wonyo selohopijoso wae meefe'n̄jo ifijo'manji u, oso pa'nyo nje Mpohwo waselohō'montonoho. Ose ul̄mentisofoho.

19

Jisas kako ape ho'nasiyo'ne hungkuno ul̄mentisofoho.
(Mak 10:1-12; Luk 16:18)

¹ Jisas oso hungkunoso hopi'nono losojwaofonto kako Ngkalili nul̄ko'manto kako hwaho Jutiya Mijo Joutan nongkihnta'ni wako'mentisofoho. ² Oso hopo sopo a'amu pi'n̄ngo engoso Jisas̄mo t̄ifi in̄ngkamotofofoho. A'amu mnokino'n̄jo somo Jisas wop̄ngo umokumentisofoho.

³ Oseso a'amu Falisi sohwa Jisas̄mo yamofō ulohofano lont̄ifi nu'mant̄ifi ole ulohon̄mentohofi, Hon̄ngkano hungkunoso ole wo'n̄nyotaho. Hwe fiho yo'mayo wonyo'wonyo so'no kakoe ape wae yaofoso wop̄ngotaho.

⁴ Ose ulohon+ngkahon+ngkofi Jisas ul+mento, Sekwo An+ituye hungkuno olo so'no huno maseyo'njo liyohoho. An+ituye yo'mayo hopi'nono mt+imokumentiso sohonta kako hwe'nji ape'nji mt+imokumentisofoho. ⁵ Nomti+mokonto ole l+mento, Olo hilo so'no fihwo kan+ngkwowho kona'wohimo ul+ko'mahwosi kakoe ape'nji nem'no makotoku woloho'nanjiyoho. Siko'ya'u anga'nohino umo'nanjiyoho. ⁶ Oseso siko a'amu hufa'u umo'nanji'maho. O'o, sikoe a'apahoso anga'nohino umo'nanjiyoho. Oso'no An+itu osiya'umo nto mekot+ijwahumasofoho. U, oloso nomti+huposo'eno.

⁷ Ose ulahon+ngki a'amu Falisi sohwa ul+mentohofi, I oso'no Mouses kako olo hungkunolo peho'no mt+imokumentisoto. A'amu kako ape woho'nahumo lihwosi oso hiso'no iyoswomo mt+imokuhwosi a'mu simo uyahoj+hwosi woho'nahumontonoho. Oso pipilo.

⁸ Ose ulohon+ngkahon+ngkofi Jisas ul+mento, A'amu yokumpohn'nyo imo'n+mentohofi so'no Mouses olo hungkunolo mt+imokumentisofoho. I si+mo'mo ne'mo olo yahino loso mmo'n+mmojofoho. ⁹ Ngko nje hungkuno wasel+monne'no yohono. Hwe fihwo kakoe ape hon+ngkano wonyo mmofe'njo simo hwehwo kako wae yaof+hwosi nom'ne ape masoso oso hwe sohwo kako ape ito'no mayo hon+ngkano somo mt+hupeso sohwo kako ose yososo kako hon+ngkano wonyo'njo hweho.

¹⁰ Ose ulahon+ngki kakoe inomokomoyo sohwa ul+mentohofi, Hwe kakoe ape'nji fesyohumayo yahinoso ose'manji i, hwe songo ape momaso sohwo kako hwasijo lohofoso wop+ngofoho.

¹¹ Ose ulahon+ngkofi Jisas ul+mento, Hwe moya'mi olo hungkuno hwasijo sohwafe hon+ngkano somo in+ngkayo so'no fehohnjo hopo'maho. O'o, An+itu a'amu anga'no anga'nohino somo kakoe yokumpohn'nyo uyososo oso a'amuso hofi+ko olo hungkuno lomo un+ngkafe. ¹² Ihwoni. Hwe anga'no anga'nohino sohwa hofi+ko ape momapitne hwafoho. A'amu fehohnjo kona'wohi aswo ma'nyo somta'ni ape mayoso'no hofi+koe a'apaho ito'nohino'maho. A'amu fehohnjo nom'ne sohwaso ape momaso'njo iyo'ne ipisayo sihu peet+motofofoho. A'amu fehohnjo An+ituye syoho somne'no syafi+syonte so'no hofi+ko ape mayo hon+ngkano hano pito-fahin+wo'n+ngkohofofoho. Olo hungkuno loso'no hwe fihwo oloso uy+mo loso sohwo kako uyono.

*Jisas mehomi we'e somo aho ulonjimokumentisofoho.
(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)*

¹³ Oso hohosohonta a'amu fehohnjo hofi+koe mehomi we'eso Jisas kako aho ulonjimokono lontifi Jisas+yepono mehomi somo uhwat+mentohofofoho. Nuhwojahon+ngkofi kakoe inomokomoyo sohwa yoka ul+mentohofofoho. ¹⁴ Jisas ul+mento, Sekwo mehomi somo nop+jumofi+kutahoy. O'o, hofi+ko ngkiyepono wap+fe. An+itu a'amumo mokosyohumayoso mehomi pa'nyomnoho. ¹⁵ Ose ulonto kako mehomi somo mnokinopo aho ulonjimokumentisofoho. Kako moi'wo ulonjimokonto oso hopo sopo nil+ko'manto umentisofoho.

*Hwe songo sohwo kako yo'mayo ho'yango pi'n+ingo'njo hweho.
(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)*

¹⁶ Hwe fihwo Jisas+mo u'manto ul+mento, Nje Lont+hwayo sohwaso, ngko songo ne'no humayo'neso yo'mayo wop+ngoso pipi i'mo ma'mnehono.

17 Ose ulohon+ngkahon+ngki Jisas ul+mento, Kiko yo'mayo wop+ngo so'no peho'no ntohon+ngkino. Nihu'no anga'nohino sohwo wop+ngo hweho. Mpohwo kako'nohinoho. U, kiko songo ne'no humayo'neso woma'mo lohoji kiko hon+ngkano hungkuno hopi'nonohino somo tifi fin+ngkahwoho.

18 Ose ulahon+ngki ul+mento, Hon+ngkano hungkuno ntisoto. Ose ulahon+ngki Jisas ul+mento, Hungkuno ole, Kiko nom'nihumo nofojasiyo'eno. Kiko ape ito'no mayo'ne yahino somo nomt+huposo'eno. Yo'mayoso hufo iyo'eno. Nom'nehumo hwasyo hungkuno ujo'eno.

19 Jije mpohwo'nji na'u'njiye hungkunomo tifi fin+ngkayo. Sikoe yofe foho'nomaho. Kiko kikine'no ku'mo'n+won+ngkiso hopa a'amu kiko'njopo humalofa somne'no wakumo'nono.

20 Ose ulahon+ngki hwe huhwo sohwo ul+mento, Oso hungkunoso ngko in+ngkwalokweno. Nom'neso peho imnehono.

21 Ose ulahon+ngki Jisas ul+mento, Jije hon+ngkano wop+ngo hwofilo'nnyo umo'n+mo lohoji'manji jije ho'yango yo'mayo hopi'nonohinoso a'amu mpe wakilohopife. U, kiko hamniyoho maho oso hiso nomahoji a'amu yo'mayoso umofonyo iwo'n+ngkohofa somo uyo. Kiko ose isoso kiko ahwomomjo ho'yango neso woma'monnoho. Ose yohoji kiko ngkimo tifi nn+ngkape.

22 Ose ulahon+ngki oso hwe songo sohwo nupa'nonto simeho tango uyahon+ngki kakoe angopono umentisofoho. Hwap+ngoso kakoe ho'yango yo'mayoso pi'n+ngo'njo a'amu somo muy+mneho lonto umentisofoho.

23 Nowahon+ngki Jisas kakoe inomokomoyo sohwo ul+mento, Ngko hungkuno nehopi wasel+monne'no yohono. A'amu hamniyoho yo'mayoso engo'njo yokumpohn'nyo kemokosyohumaso sohwo kako ahwomomo An+tu umokosyohumayo sopone'no ijijoyonefoho. 24 Ngko apa'no wasel+monne'no yohono. Yahu fihwo kako yongo imo pa'nyo so'mo wahumo lihwosi yososo wonyopi umontonoho. Oso pa'nyoso hwe ho'yango hamniyoho yo'mayoso aho yokumpohn'nyo kemokosyohumantoso sohwo An+tumo enjwa'mo wohumamo lihwosi yososo hopo'maho. O'o, kako yahu sohwo yongo imo pa'nyo so'mo wahumo lihwosi ijijo wonyopi yoso hopaso oso hwe ho'yango engo'njo sohwo oseno yonefoho.

25 Ose ulahon+ngki kakoe inomokomoyo sohwa oso hungkunoso nupa'nontifi yomo imentohofofoho. Hofiko l+mentohofi, Ose'manji a'amu An+tu'nji ango wop+ngo sopo songo ne'no humayo'neso tihwo woma'montolo.

26 Ose ulahon+ngkofi Jisas hofikimo t+mo uhwononto ul+mento, A'amuso hopo'maho. Oso hiso An+tu yososo hoponoho.

27 Ose ulahon+ngki Pita ul+mento, Ihwoni, nakwo yo'mayo hopi'nonohinoso ho'nasyontani kikimo tifi kin+ngkopalokuhwono. Oso'no nakwo peho manehwono.

28 Ose ulahon+ngkofi Jisas ul+mento, Ngko nehopi wasel+monne'no yohono. Hwangku yo'mayo songo i'mofaposo sohonta A'amufe Hwomu sohwo kakoe yokumpohn'nyo'nji hwe engo sohwoe epohumayo wonyoangkafo sopo nohumentan+ngkuhwosi ou, sekwo oso hohosohonta sekwo ngkimo tifi nn+ngkap+wo'n+ngkohofa sohwasu sekwo hwe engo sohwoe epohumayo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sopo nohumat+kutnnefoho. 29 Hwe moya'mi hopi'nonohinoso hofiko hofikoe ango homn+ngkwa'wehwosaji hapiyos+janji mpohwo na'u mehomi hwaho yo'mayoso ngkine'no nje hungkunomne'no ul+ko'mapijoso i, oso a'amu oso hiso'no yo'mayo pi'n+ngo engo wop+ngoso mapitnnefoho.

Oso'nji hofiko songo ne'no humayo'neso notipemapitnnefoho. ³⁰ Hwe fihwo kako olo hwaho lopo nohumanto hwe engo hwo'nyoho syofisyalokusoso oso hwe huhwo sohwo Anituye ponemo soso sohwo kako hwe engo'maho. We'yo hweho. Hwe nom'nihwo kako olo hwaho lopo nohumanto hwe engo hwo'nimaho. We'yo hwo'nyoho syofisyalokuso sohwo oso hwe huhwo sohwo kako Anituye ponemo soso sohwo kako hwe engo imo'none hweho.

20

Ipsae Syoho'njo sohwife hungkunofoho.

¹ Anitu a'amumo mokosyohumayo so'no pahnnimo hungkunoso olenoho. Hwe ipisayo syoho kakwo sohwo kako im'ngon'nji nowento a'amu kakoe ipisayo syoho ulohofiyone utima'mentisofono. ² Nowento a'amu syoho ulohofiyone so'nji hungkuno lontifi simeho afa inontifi olo sikuno lomne'no hamniyoho kina anga'no anga'no nano mtitofontifi ipisayo syoho hwapingo sohwo syoho ulohofiyone somo kakoe syohopono luhwatimentisofoho. ³ Mofehi'nyo'nji ipisayo syoho hwapingo sohwo apa'no nowento a'amu uhu'mokiyo sopo uhwonimentisoso a'amu fihwa syoho ane sohwa siki humolowentan'ngkofi uhwononto ⁴ ulimento, Sekwo soku nje ipisayo syohopo syoho ntohofiyimno. Ngko hamniyoho ito'no wosejapmmnonho. ⁵ Ose ulahon'ngki hofiko umentohofoho. Ipsae syoho hwapingo sohwo syoho ulohofiyone somne'ento uhwonamo lonto hinjopo umentiso sohwo apa'no akupo'nyo'nji umentisofoho.

⁶ Mofehi'nyo ukwo'mokumonto yahonjoso'nji ipisayo syoho hwapingo sohwo apa'no nowento a'amu siki humentan'ngkoko somo uhwononto ulimento, Olo mofehi'nyo nopouloson'ngki sekwo syoho miyo peho'no humalofoho.

⁷ Ose ulahon'ngki ulimentohofi, A'amu syoho monejape hn'nwi humalohwono. Ose ulahon'ngkofi ulimento, Sekwo hisoku nje ipisayo syoho'no fiwan'imno. Ose ulimentisofoho.

⁸ Oseso mofehi'nyo moi'wo imo'n'ngkahon'ngki ipisayo syoho hwapingo sohwo kakoe syohomo uhwontohumayo sohomo ulimento, Syoho ntohofiyone somo joho ulohoji tiffinjo pohofone so'nji simo'mjo pohofone so'njimo hamniyoho uyo.

⁹ Ose ulahon'ngki a'amu sikuno'nji pmentohofone somo kina anga'no anga'no uyimentisofoho. ¹⁰ A'amu simo'mjo pmentohofone ose uhwonontifi ole hnnimentohofi, U, nakwo hamniyoho engo woman-tanoho. Ose hnn'ngkahon'ngkofi hofiko huhwa kina anga'no anga'no ma'mentohofoho. ¹¹ Nomantifi ipisayo syoho hwapingo sohomo yoka ulimentohofoho. ¹² Ole ulimentohofi, A'amu tiffinjone syoho we'enehwo yahon'ngkofi kiko hamniyoho nakumo nejapohino hopaso uyohino. Nakwo im'ngon'nji nta'n'ngone so'nwi syoho tango'njo yontan'ngkuhwoni mofehi'nyo we'e nalimaso'nimaho.

¹³ Ose ulahon'ngkofi ipisayo syoho hwapingo sohwo hwe anga'no ajwopo lohofontanjo sohomo ulimento, Nje a'amuhwe, ngko kikimo wonyo makilohofone hwo'nyoho. Kiko ngko'nji hamniyoho kina anga'no mayoso'no simeho afa minyohwoya'ilaho. ¹⁴ Oso'no hamniyoho mahoji mpano. Ngko hamniyoho kijapohe pa'nyoso a'amu tiffinjone somo uyo'manji ¹⁵ nje syohofoho. Nje hamniyoho so'nji yomayo imeso wop'ngotaho. Ngko

a'amu fihwo yofe engo woma'mo loso sohwo kako a'amufe syoho ulohofiyo umo'nono. ²⁷ Sekwoe a'amu fihwo ngko nom'ne somo womokosyohumamo loso sohwo kako nom'ne somne'no siki syoho ulohofiyo pa'nyo umo'nono. ²⁸ Oso pa'nyo A'amufe Hwomu sohwo kako a'amu nom'neso kakimo syoho ufo'mayo'ne pmmentiso'maho. O'o, hofikoe syoho ulohofiyo'ne pmmentiso hweho. Kako a'amu sikwo'mjohohosi humentan'ngkofo somo uhwononto asomo utimayo'ne kakoe hon'yo usohuma'mne'ento pmmentiso hweho.

*Jisas a'amu t'mpi'nyo sohwa'umo t'mo wop'ngo umokumentisofoho.
(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)*

²⁹ Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji ango Jelikou uliko'mant'ifi pahon'ngkofi a'amu pi'n'ngo engo Jisasimo t'ifi in'ngkappmentohofofoho.

³⁰ Hwe t'mpi'nyo hufa'u sohwa'u Jisas palofoho upa'nonji hon'ngkano mom'ngopo nohumanji Jisasine'no joho ole ulimentisi, Ntefitiye Imu hwasoho. Kiko nekumne'no hitoho wakilofono. ³¹ Ose ulahon'ngki a'amuso yoka ulimentohofi, Siko mampi'nyo fosyohumunyo, Ose ko ulahon'ngkofi oso huhwo sohwa'u joho engo ulimentisi, Hwe Engofo, Ntefitiye Imu sohwo, nekumne'no hitoho wakilofono.

³² Ose ulahon'ngki Jisas nolohofonto sikine'no joho ulonto ulimento, Ngko sikimo pipi seloho'mnehono. ³³ Ose ulahon'ngkahon'ngki siko ulimentisi, Hwe Engofo, kiko nekwoe t'mo wop'ngo wemokonontayo'no kilalokuhwoyo. ³⁴ Ose ulahon'ngki Jisas sikine'no hitoho ulofahon'ngki sikoe t'mopo aho kisosyahon'ngki t'moso komo'no ito'no hononji Jisasimo t'ifi in'ngkamentisiyefoho.

21

*Jisas hwe yofe engo'njo pa'nyo ango Jerusalemno humentisofoho.
(Mak 11:11; Luk 19:28-40; Joun 12:12-19)*

¹ Hofiko Jerusalem mofone sopo i'mofapont'ifi ango Mpetifase hwof'iki'nyo Oulif osopo humamentohofofoho. Osopo Jisas nohumanto kakoe inomokomoyo sohwa'umo ole l'hwat'imento, ² Siko oso ango we'e nonjo lopo nuhusisi oso hopo sopo siko ahwomo yahu *toungki* hofiko impe intofahumalofoso kakoe mu hi'nji wot'ipemanjiyoho. Oso yahu sohwa'u ikwolofo mahosisi ngkiyepono motapinyo. ³ I hwe fihwo sikimo hungkuno sel'hwoso'no manji ole ulinyo. Nakwoe Hwe Engo sohwo kako olo yahu lohumne'no syoho weho. Ose ulahosisyo'no kako komo'no uhwojapmmontonoho. Ose l'hwaj'imentisofoho.

⁴ Oso hiso imo'n'ngkahon'ngki oso a'amu sohomo An'itu hungkuno uya-hon'ngki l'mojo sohwoe hungkuno ne imo'n'mentisofoho. Hungkunoso olenoho.

⁵ A'amu ango Saiyon sopo humalofoso somo ole ul'mno. Uhwon'mno. Sekwoe Hwe Engo sekuyepono ntopohoho. Kako hwe yofe ane pa'nyo ahwomo yahupo kehumaho. Oso yahu hiso ho'yango mokaho'nyo'nefoho.

⁶ Oseso inomokomoyo hufa'u sohwa'u nowenji yo'mayo Jisas ulimentiso hopa imentisiyefoho. ⁷ Siko yahu kona'wohi'nji kakoe mu'nji nomotaponji sikoe manji'mofoso yahupo miyopeehumentisiye sopo Jisas kehumamentisofoho. ⁸ Hwe moya'mi pi'n'ngo engoso hof'iko hof'ikoe hwap'ife Jisas kako hano wene hon'ngkano sopo hu'meehumentohofofoho. A'amu

fehohnjo ipamo lopo'memantifi Jisasiye yofe ho'nomayo'ne honingkanopo hu'meehumentohofofoho. ⁹ Hwe hwoya'mi simo'mjo so'nji tfinjo so'nji hofiko joho ole limentohofi

Ntefitiye Imu sohwoe yofe woho'nomano.

Kako wopingo'nohini hweho.

Olo hwe lohomo nakwoe Hwe Engo Anitu sohwo nakwoe hwahopone'no uhwatimentiso hweho.

Kakoe yofe woho'nomano.

Anitu ahwomomo humaso sohumo isamoyoka ulano.

Ose limentohofofoho.

¹⁰ Jisas Jelusalemno noswahoningki oso hopo sopenjo hwe moya'mi hofiko yomo yontifi ulimentohofi, Olo hwe lohwo tihwolo. ¹¹ Ose ulohoningkahoningkofi hwe moya'mi Jisasi'nji pmentohofoso ulimentohofi, Olo Jisas Anituye hungkuno liwo'nngkiso hweho. Ango Nasalet hwaho Ngalilinta'ango hweho. Ose ulimentohofofoho.

Jisas Anituye tajo anggo engo somo a'amu mpe yontaningkofi a'amu yomayo somo wae yao'mentisofoho.

(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Joun 2:13-22)

¹² Jisas Anituye tajo anggo engo somjo mempo anggo somo noswonto a'amu yomayo mpe yontaningkofo somo wae yao'mentisofoho. Hofikoe ijempoho hamniyoho iwolo'mokomayo yontife ho'nasiyo'ne so'nji a'amu yihwofe mpe uyantifi epohumayo yiwon'ngkohofoso Jisas kako mehu'mee'mentisofoho. ¹³ Wayo yaofonto Jisas ulimento, A'amu Anituye hungkuno mtimokumento sohwa ole mtimokumentohofi, Olo nje anggo somne'no ole lifitnefeho. Mpohumo jomo ujo'ne angofoho. I oso hiso'no nje anggo loso sekwo a'amu hamniyoho hiyaso'mo hufu mawon'ngkohofoho sohwafe anggo hopa imokalokwofo. Ose mtimokumentohofofoho ulimentisofoho.

¹⁴ Jisas tajo angomo nohumentaningki a'amu timpi'nyo so'nji sife wonyo'njo so'nji kakimo u'ma'mentohofofoho. Nu'mahoningkofi Jisas wopingo umokumentisofoho. ¹⁵ Oseso hwe yofe engo'njo tajo anggo syoho'njo sohwanji a'amu honingkanohungkuno lutihwayo syoho'njo sohwanji hofiko uhwonimentohofoso Jisas a'amu wopingo umokumentisoso uhwonontifi upa'nimentohofoso mehomi tajo anggo somo Jisasimne'no joho ulimentohofi, Ntefitiye Imu sohwoe yofe woho'nomano. Ose lontaningkofi nupa'nontifi hofiko simano hintotohino umnimentisofoho.

¹⁶ Simano hintotohino umningkahonngki Jisasi'mo ulimentohofi, Olo hungkuno mehomi lohwa lalokwofo loso nto lupa'nngkino. Ose ulohoningkahonngkofi Jisas ulimento, Ou, upo'nalokweno. Sekwo olo hungkuno loso'no huno maseyo'njotaho. Hungkuno ole,

Mehomi engo so'nji mehomi milongo so'nji jije yofe woho'nokumapife.

¹⁷ Ose ulonto, nuhwotimofonto Jelusalem mta'ni noswaponto anggo Mpetani'no nowento osopo saho fosyawo'mentisofoho.

Ikwongo yofoho imentisofoho.

(Mak 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Imingonji Jisas Jelusalemno asomo simentisoso mijoho engo uyimentisofoho. ¹⁹ Kako uhwonimentisoso ikwongo honingkanohungkuno lohofontanngki uhwononto oso hopo sopenjo umentisofoho. U, oso homo somo ikwonjajo anefoho. Swo'nohinofoho. Ose uhwononto Jisas iyo

somo ulimmento, Kiko ne apa'no minto'n'ngkohotnnehino. Nihu'nahone hwasoho. Ose ulahon'ngki iyoso yofoho komo'no imentisofoho. ²⁰ Kakoe inomokomoyo sohwa oso hiso nuhwonont'fi hofiko yomo imentohofofoho. Yomo yont'fi limentohofi, Oso iyo yofoho komo'no isoso pipilo. ²¹ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimmento, Ngko nehopi wasel'monne'no yohono. Sekwo simeho hi'ntnnono nehopi ufijoso u, sekwo simeho hufu'ane hwasimanji sekwo ngko iyo lomo ulohe hopaso uyant'feho. Oso'nohinimaho. O'o, sekwo simeho hi'ntnnono nehopi ufijomanji sekwo olo hwofiki'nyo lohomo ole ul'fijoso, Kiko nol'kafohoji oso mijo ayo mompo fil'kofafo. Ose ul'fijoso hwofiki'nyo sohwo wawontonoho. ²² U, sekwo simeho hi'ntnnono nehopi uy'kuji yo'mayo so'no Mpohumo jomo ul'fijoso womant'feho.

Jisas iye yokumpohn'nyo hwap'ngo so'no ulohon'mentohofofoho.
(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ Jisas tajo angomo asomo swonto a'amumo lut'hwentan'ngki a'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji Isilaelife hwe engo sohwanji hofiko nu'mant'fi ulimentohofi, Kiko olo syoho iwo'n'ngkino loso t'hwokilimaso'no iwo'n'ngkinoto. Yokumpohn'nyoso t'hwokijapmmasojni iwo'n'ngkinoto.

²⁴ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimmento, Ngko huhwo'nyi hungkuno anga'no waselohon'mne'no yohono. Olo hungkuno hiloso sekwo asomo nt'fijomanji e'wa, yo'mayo yalokwe so'no hwap'ngo waselimo. ²⁵ Joun a'amumo mijo kiyoma'mojo sohwo kakoe yokumpohn'nyo hwap'ngoso nt'mta'angoto. Anitu mta'angotaha. Hwahoponjo a'amu mta'angotaha. Ose ulohon'ngkahon'ngki hofiko ole hnn'mentohofi, Joun kakoe yokumpohn'nyo Anitu mta'ni ma'mentisofoho ulaso'manji ole wonal'montonoho. Ose'manji sekwo Joun iye hungkunomo simeho hi'ntnnono muyo'njo peho'neto. ²⁶ I, Joun kakoe yokumpohn'nyo hwahoponjo a'amu mta'ni ma'mentisofoho ulaso'manji hwe moya'mi peho nalohopitnehoho. Oso'no iyoho nenalofoho. Hwe moya'mi hiso ole syafisyiwo'n'ngkohofi, Anitu kako Jounimo hungkuno uyahon'ngki nal'mentisofoho. ²⁷ Ose hnnont'fi Jisasimo ulimentohofi, Nakwo huno monayohoyohoho. Ose ulahon'ngkofi Jisas hofikimo ulimmento, Ose'manji ngko huhwo'ni nje yokumpohn'nyo yo'mayo iwo'n'ngkohe hwap'ngo so'no masel'mnehono. Ose ulimentisofoho.

Hwe fi'ho hwomu hufa'u'njo sohwoe pahnn'imo hungkunofoho.

²⁸ Olo hungkuno selohe so'no sekwo huno pipi seyohoho. Hwe fi'ho kako hwomu hufa'u'njo hweho. Kako hwomu tisimaso sohomo ulimmento, Nje hwomufo, olhonta nuhuji ipisayo syohomo syoho ntohofiyo. ²⁹ Ose ulahon'ngki kakoe hwomu sohwo ulimmento, Ngkilaho. Ose ko ulonto hwangu kako huno esyafisyonto syoho ulohofimentisofoho. ³⁰ Oseso kan'ngkwohwo nom'ne hwomu sohwoepono nowento oso hungkuno tisimaso sohomo ulimentisoso apa'no, Ulahon'ngki hwomu sohwo ulimmento, Ou, Mpohwo, ngko syoho wakilohofimo. Ose ko ulonto kako syoho somne'no mawommentisofoho. ³¹ Oso'no huno pipi seyohoho. Oso hwomu sohwa'u kan'ngkwohwoe hungkuno somo t'hwoin'ngkamentono.

Ose ulohon'ngkahon'ngki, Simo'mjo sohweho ulimentohofofoho.

I, Jisas ulimonto, Ngko hungkuno hiso'no yoloho'nohini waselimonne'no yohono. A'amu honingkanu wonyo'njo hamniyoho mayo syoho'njo sohwanji moya'mi hwa'nte sofa honingkanu wonyo imofiwon'ningkohofu sofanni hofiko simo'mo Anituye honingkanu so'no nakwolaho lontifi lohonta simo'mo yiwolo'mokalokwofu. Oso'no Anituye ango sopone'no simo'mo sepopitnefufu. ³² Hwapingoso Joun a'amumu mijo kiyoma'mojo sohwo sekuyepono pmentisofufu. Kako honingkanu wopingo imofu setihwamentiso so'no i, sekwo simo'mo hi'ntnnono muyo hwasoho. I, a'amu hamniyoho mayo syoho'njo sohwanji moya'mi honingkanu wonyo imofiwon'ningkohofu sofanni hofiko Jouniye hungkunomu simo'mo hi'ntnnono uyimentohofufu. Sekwo oso hiso'no ko uhwonontifi sekwo huno mikwesiyafisiyo'njo yontifi simo'mo hi'ntnnono muyo hwasoho.

A'amu wonyo ipisayo syoho mokosyohumawo'ningkohofu so'no pahnnimo hungkunofufu.

(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ Jisas ulimonto, Sekwo pahnnimo hungkuno nom'ne upa'nimno. Hwe fihwo hwahe engo'njo sohwo kako ipisayo syoho hulonto tojo emontofasyonto syoho ajwomo'mo ipisayo mijo'ne kompusyoho mtimokumentisofufu. Ose yonto ango yokintahopo ipisayo syoho somo uhwontohumayo'ne molimentisofufu. Ose imentisoso kako oso syoho homo somo mokosyohumayo'ne kako a'amu hamniyoho syoho emawon'ningkohofu sohwafe ahomo honosyonto kako ango ikanopo nawento osopo ne'no humamajofufu. ³⁴ Hwangku ipisayo ne mayo sohonta kakoe syoho ulohofiyu sohwahe kakoe ipisayo fehohnjo'ne kakoe ipisayo syoho pone'no uhwatimentisofufu. ³⁵ Uhwojahon'ngki a'amu ipisayo syoho mokosyohumayo sohwa kakwo'yohwoe syoho ulohofiyu sohwahe ma'mentohofufu. Anga'nohino sohomo hwan'ngi fonjontifi nom'ne sohomo sojo'nji fongku'mentohofufu. ³⁶ Ose ulohofahon'ngkofi kakwo'yohwo nom'ne syoho ulohofiyu pin'ngi sohwahe uhwatimentisofufu. Simo'mjo uhwatimentiso sohwa pin'ngi'maho. Oso a'amu ipisayo syoho mokosyohumayo huhwo sohwa syoho ulohofiyu simo'mjo hopaso tfinjo sohwahe wonyo ulohomentohofufu. ³⁷ Hwangku sohonta kakwo'yohwo kakoe hwomu sohomo uhwatimentisofufu. Uhwajonto limento, Hofiko nje hwomufe hungkunomu haloho upeentifeho. Ose limentisofufu. ³⁸ I, a'amu ipisayo syoho mokosyohumayo sohwa kakoe hwomu huhwo sohomo uhwonutimantifi ole hnnimentohofi, Olo a'amu lonwo sohwo kako hwangku sohonta kan'ngkwohwoe yomayoso nomane hweho. Komo'nohino nakwo kakimo poyo wofonjosyano. Oseso olo kakoe syoholo mane'eno. ³⁹ Ose hnnontifi hwomu sohomo nutimantifi mempo hohnta'ni ipisayo syoho sopo swoho'naofontifi osopo poyo ni'nohohone fonjahumentohofufu. ⁴⁰ Sekwo huno pipi seyohoho. Hwangku oso ipisayo syoho kakwo'yohwo sohwo kako nopihwosi a'amu syoho mokosyohumayo huhwamo pipi ulohomontolo.

⁴¹ Ose ulohon'ngkahon'ngki a'amu sohwa Jisasimo ulimentohofi, Kako nopihwosi a'amu huhwo sohwahe ni'no wonyo ulohofihwosi poyo umokumontonoho. I ose yososo kako kakoe ipisayo syohoso nom'ne a'amu mokosyohumayo sohwahe umontonoho. Osohwa sikuno ipisayo ne mjiyo sohonta hofiko kakwo'yohumu neso uyantifeho.

⁴² Ose ulahon+ngkofi Jisas ul+mento, An+tuje hungkuno loso'no sekwo huno maseyo'njotaho. Hungkuno ole,

Olo sojo engkwosaho pa'nyo a'amu ango injuwo'n+ngkohoho sohwa wae yao'mentohoho loso,

olohontajo engkwosaho loso angomo sosofitofone hwap+ngohwo imo'n+ngkohoho.

Nakwoe Hwe Engo sohwo ole li+mentisoso imo'n+mentisofoho.

Nakwo olo so'no uhwonontaneso wonyoangkafofoho lalokuhwono.

Oso pahnn+mo hungkunoso An+tu li+mentisofoho.

⁴³ Oseso ngko sekumo waseli+monn'no yohono. An+tu kako a'amumo mokosyohumayo sopo sekwoe angoso sekumta'ni semahwosi nom'ne a'amu ne wop+ngo ito'nohino somo umontonoho. Ose ulonto pahnn+mo hungkuno a'amu kakimne'no min+ngkayo'njo somne'no ul+mentisofoho.

⁴⁴ [Olo engkwosaho loso'no seloheso a'amu fihwo oso sojo engkwosaho pa'nyo homo somo entofomahwosi pi+wasyososo oso a'amu hiso kakoe a'apaho kempu mt+mt+me lohof+hwosi wahu'mehinawo'montonoho. I, oso'no oso engkwosaho huhwo sohwo kako a'amu fihwoe a'apahopo pi+wasyososo fonjont+hupeeofoso oso hwe huhwo sohwo kakoe a'apahoso hintalinyo pi'n+ngo umo'n+montonoho.]

⁴⁵ A'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu Falisi sohwanji Jisasiye pahnn+mo hungkunomo upa'nont+fi hofi+kine'no hungkuno hiloso li+mentiso so'no huno umentisofoho. ⁴⁶ Oseso hofi+ko kakimo aho wokant+fi ko imentohofoso hofi+ko hwe moya'mimne'no iyoho un+mentisofoho. Hwap+ngoso hwe moya'mi ole syafisy+wo'n+mentohofi, Jisas sohwo An+tuje hungkuno li+mojo hweho. Ose li+mentohofofoho.

22

Ape mant+fi elijwanyo'ne pahnn+mo hungkunofoho.

(Luk 14:16-24)

¹ Jisas pahnn+mo hungkuno apa'no a'amu somo ul+mento, ² An+tu a'amumo mokosyohumayo so'no olo pa'nyofoho. Hwe yofe engo'njo kakoe hwomu ape mante elijwan+wo'n+ngkohoho pa'nyofoho.

³ Si+mo'mo kako a'amu pi'n+ngo engo elijwanyo wosopayo ni+fitnne'ento uhwosopo'mentisofoho. Oso hohosohonta wopayo elijwanyo si+kuno somo kakoe syoho ulohofiyo sohwapo a'amu uhwosopo'mentiso sohwa pi+fitnne'ento uti+mayo'ne li+hwat+mentisoso hofi+ko nakwolaho ul+mentohofofoho. ⁴ Oso'no syoho ulohofiyo nom'ne sohwapo li+hwajonto ul+mento, A'amu uhwosopo'mentohe somo ole ul+imno. Wopayo nto li+ku'maho. Nje yahu'nji tongo'nji fonjasyont+fi li+ku'maho. Sekwo oyon+imno. Ose ul+imno.

⁵ Ose ulahon+ngki nowahon+ngkofi a'amu uhwosopo'mentisoso hahn'nyo yont+fi hofi+ko hofi+koepe syoho'mno humpo'mentohofofoho. Nom'nihwo kakoe wopayo syohomno umentisofoho. Nom'nihwo kakoe kwope syohomno umentisofoho. ⁶ Nom'neso hwe engo sohwoe syoho ulohofiyo sohwapo wonyo ulohofont+fi fehohnjo sohwapo hwan+ngo fonjahon+ngkofi nom'ne sohwapo fonjahumentohofofoho. ⁷ Oseso hwe engo sohwo si+meho tohino umn+ngkahon+ngki kakoe a'amu itokuso'njo sohwapo luhwat+mento, Sekwo a'amu nje syoho ntohofiyo sohwapo fonjahumalofo somo nofonjasy+kuji hofi+koe ango toho fi+hm+mopmno.

Ose luhwatimentisofoho. ⁸ Ose yahon'ngkofi hwe engo sohwo kakoe syoho ulohofiyo sohwo ul'mento, Nje wosopayo nto liku'maleno. I, a'amu uhwosopo'mentohe sohwafe yahino hopo'maho. ⁹ Oso'no sekwo hon'ngkano'meemo humpekuj i a'amu nuhwon'ngkuji nje wosopayo'ne ul'mno. Sekwo nakwo'nji wohwano. Ose ul'mno. ¹⁰ Ose ulahon'ngki syoho ulohofiyo sohwa hon'ngkano'meemo nohumpentifi a'amu hopi'nono wop'ngon'ji wonyo'nji uhwon'mentohofoho somo lit'mantifi utimotapmentohofofoho. Oso'no hwe yofe engo'njo sohwoe angosomo uhu'mokumentohofofoho. Ango hiso a'amu hopo imentisofoho.

¹¹ Hwe moya'mi angomo nohumentan'ngkofi hwe yofe engo'njo sohwo kako a'amu swahopohofoho somo uhwon'imo lonto noswonto uhwon'mentisoso hwe fihwo kako manji'mofowonyo'njo sohwo nohumentan'ngki uhwononto, ¹² Ul'mento, Nje a'amu sohwo, olo sikuno lomo nje hwomu ape masolo'no wel'jwonantane'no yalokuhwono. Oso'no kiko manji'mofosongo miyo'njo yonji peho'no swaponji humahnno. Ose ulahon'ngki hwe huhwo sohwo mampinyo imentisofoho. ¹³ Oseso hwe engo sohwo kakoe syoho ulohofiyo sohwo ul'mento, Olo hwe lohwo kakoe sife aho nano mtitofikuji mempo hohnta'ni sikwo'mjoho so'mo foho'naopmno. Osopo a'amu humotaho engo liku'j hul'ngkwajingo ifaloho'nifitnnefoho. ¹⁴ Ose ulonto Jisas ul'mento, An'itu a'amu pi'n'ngon'go engo somne'no woswapife lonto johoko ulonteso i, a'amu anga'no anga'nohino somo uhwosopo'mentisofoho.

A'amu sohwa hofiko hamniyoho hwe yofe engo'njo sohumne'no ho'nasiyo'ne Jisasimo ulohon'mentohofofoho.

(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ A'amu Falisi sohwa nuhu'mokontifi hungkuno hnn'mentohofi, Jisas nakumo hwasyo hungkuno nalone'no pipi ulohofanehwono. Hwasyo hungkuno nal'hwoso'no impo'angomo untofosyano. Oso'no nohnnontifi ¹⁶ hofiko hofikoe inomokomoyo fehohnjo sohwanji Helout kakoe inomokomoyo fehohnjo sohwanjimo luhwo jahon'ngkofi Jisasimo nu'mantifi ul'mentohofi, Nakwoe Lonet'ihwayo sohwo, kiko hungkuno nehopi'nohini l'wo'n'ngkino so'no nakwo huno nayohoho. Kiko An'ituye yahino so'no a'amu somo ito'nohini lut'hwawo'n'ngkino hwosoho. A'amu kikine'no huno wonyo syakufisiyo so'no kiko iyoho makinyofoho. ¹⁷ Oso'no kiko olo hilo so'no jije huno mta'ango fonaso. Nakwo hwe yofe engo'njo Sisa kako hwaho mokosyohumayo sohumne'no hamniyoho (takis) ho'nasiyoso wop'ngotaho.

¹⁸ Ose ulahon'ngkofi Jisas kako hofikoe yahino kakimo yamofu ulohofone so'no huno uyahon'ngki ul'mento, Sekwo hwasyo hungkuno hwap'ngon'jo hwasoho. Sekwo ngkimo yamofu peho'no ntohofalokwofo.

¹⁹ Sekwo ngkimo hamniyoho anga'no nt'hwamno. Ose ulahon'ngki hofiko hamniyoho anga'no kakiyepono motapontifi ut'hwamentohofofoho.

²⁰ Oseso Jisas hamniyoho somo uhwononto ul'mento, Olo huyo'mango lo'nji yofe lo'nji t'hweto.

²¹ Ose ulahon'ngki ul'mentohofi, Sisafefoho.

Ose ulahon'ngkofi Jisas ul'mento, E'wano, Sisafe yo'mayo so'manji Sisamo uyimno. I An'ituye yo'mayo so'manji An'itumo uyimno. ²² Ose ulahon'ngki nupa'nontifi hofiko yomo yontifi Jisasimo ul'iko'mantifi umentohofofoho.

Hofiko Jisasimo a'amu nope'nontifeso songo likafu so'no ulohonimentohofofoho

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ Oso sikuno homo samo a'amu Satiyusi fehohnjo Jisasimo u'ma'mentohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwa ole luti'hwawo'n'ingkohofi, A'amu poyo pe'nyo sohwa hofiko ni'hu'nahone pe'n'wo'n'ingkohofi. Apa'no songo molikafe'nefoho. ²⁴ Oso a'amu Satiyusi Jisasimo ul'imentohofi, Nakwoe Lonet'hwawo sohwo, Mouses ole luti'hwawo'ntono. Hwe fihwo mehomi ane sohwo poyo pe'nososo kon'ingka'wehwo kakoe apemo woma'montonoho. Oso hwe huhwo sohwo kola'wehwo pijohinomne'no kon'ingka'wehwo mehomi woti'pema'mtonoho. Ose luti'hwawo'ntono. ²⁵ Oseso hwe aho fehohnjo hopi'nono nom'ni mta'ni hufa'u sohwa humamotofofoho. Tis'maso sohwo ape ma'mentisofoho. Nomanto mehomi moti'pemaso'njo pe'n'mentisofoho. Nope'n'ingkahon'ingki kon'ingka'wehwo apeso ma'mentisofoho. ²⁶ Oseso aku'mu sohwo ose imentiso so'no ose'nohini mji'm'went'fi ae usaho sohwo pe'n'mentisofoho. ²⁷ Oso hwe hopi'nono pe'n'ingkahon'ingki ape hiso kako tifi pe'n'mentisofoho. ²⁸ E'wano. Ole fonaso. A'amu poyo pe'n'fijoso songo likapijo sohonta oso homn'ingka'wehwo sohwa olo ape losi ti'hwawo woma'montolo. Hwaho lopo hopi'nono ma'mentohofofoho.

²⁹ Ose ulahon'ingki Jisas ul'imento, Sekwo Anitu'ye hungkuno so'nji Anitu'ye yokumpoh'nyo so'ntnne'no huno maseyohoyohoho. Oso'no hwasyo hungkuno ntohofo. ³⁰ A'amu poyo pe'n'imentohofoso likapijo sohonta hwe moya'mi ape momaso'njo ifitnefoho. O'o, hofiko a'amu ahwomomjo ape momaso'njo pa'nyo imo'n'ifitnefoho.

³¹ I, a'amu poyo pe'nyoso songo likapitne so'no Anitu'ye nal'imentiso so'no huno maseyo'njotaho. ³² Anitu'ye ole nal'imento, Ngko Ap'lohama Aisakija Jekoupi'jefe Anitu'ye hwo'nyoho. Ose nal'imentisofoho. Oso a'amu hiso ahwomomo songo humalofo. Anitu'ye kako poyo pe'nyo sofe Anitu'ye hwo'maho. O'o, kako a'amu songo humalofo sofe Anitu'ye. ³³ Olo hungkuno loso ulahon'ingki hwe moya'mi hofiko yomo imentohofofoho.

Anitu'ye hungkunomo in'ingkeyoso nom'ne hungkuno samo yakolo'nnyofoho.

(Mak 12:28-31; Luk 10:25-38)

³⁴ Olo hungkuno Jisas a'amu Satiyusi sohwo ulahon'ingki hofiko hungkuno nom'ne majo. Mampi'nyo humamentohofofoho. A'amu Falisi upa'n'imentohofoso a'amu Satiyusi mampi'nyo humamentohofoso nupa'nont'fi Jisas'njopo uhu'mokumentohofofoho. ³⁵ Hofiko'njo ajwo lopo hwe fihwo hon'ingkanu hungkuno luti'hwawo syoho'njo sohwo Jisasimo yamofu ulohomo lonto ole ulohon'imento, ³⁶ Anitu'ye hungkunomo in'ingkeyoso nom'ne hungkuno samo yakolo'nnyoso ntisoto.

³⁷ Ose ulahon'ingkahon'ingki Jisas ul'imento, Hungkuno ole, Kiko jije Hwe Engo Anitu'ye sohune'no simeho uyohoji jije simeho hopi'nonohinoso kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo sohune'no jije simeho uyohoji jije huyo'mango hopi'nonohinoso kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo Anitu'ye sohune'no jije simeho uyohoji jije huno hopi'nonohinoso kakimo uyo. ³⁸ Olo hungkuno loso in'ingkeyoso nom'ne samo hwofilo'nnyofoho.

³⁹ Hungkuno ti'finjoso simo'mjo pa'nyofoho. Ole, kiko hi kumo'nto

simeho kumo'n'iwon'ingciso pa'nyoso a'amu nom'nemne'no kiko'njo mofone sopo humalofo somo uyo. ⁴⁰ Oso hungkuno sofa'u hon'ingcano hungkuno so'nji a'amu Anitu hungkuno uyahon'ingki lutihwamotofo sohwafe hungkuno so'njimo hwap'ingo wo'nyofoho.

Jisas a'amu Falisi sohwaro Kilais'ine'no ulohon'imentisofoho.

(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ A'amu Falisi nuhu'mokontifi nohumentan'ingkofi Jisas ulohon'imento, ⁴² Sekwo Kilais Anitu uhwasopo'mentiso sohumne'no huno pipi seyohoho. Tihwoe imu hwolo. Ose ulohon'ingkahon'ingki hofiko ul'imentohofi, Ntefitiye imu hweho.

⁴³ Ose ulahon'ingkofi Jisas ul'imento, I, Ntefitiye Kilais sohumne'no nje Hwe Engofo l'imentiso sohonta olo hungkuno hilo so'no Anituye Towahuno Ntefitiye hunomo peho'no ho'nahumentono. Ntefitiye ole ul'imento,

⁴⁴ Anitu kako nje Hwe Engo Kilais.

Anitu nakwoe hwahopo l'hwat'imentiso sohumo ole ul'imento, Kiko nje aho anga sohohtani fosyohumaho.

Oso kiko nohumahoji ngko jije mango sohwaro jije sifiki'nyo'mo enjwa'mo wokuhumati'monnoho.

⁴⁵ Oso Hwe Engo huhwo sohune'no Ntefitiye imu hweho mul'imentono. O'o, nje Hwe Engofo ul'imentisofoho. Oso'no oso hwe huhwo sohwo Ntefitiye imu'nohino hwolaho.

⁴⁶ Ose ulohon'ingkahon'ingki hwe nom'ne Jisasiye hungkunomo asomo mujo'njo imentisofoho. Oso sikuno somo oso a'amu Falisi sohwa Jisasi'mne'no iyoho unoma'mentisofoho. Oso'no hofiko Jisasi'mo hungkuno nom'ne'no mujo'njo imentohofofoho.

23

A'amu hon'ingcano hungkuno lutihwamotofo sohwanji a'amu Falisi sohwanjiye yahino so'no Jisas ul'imentisofoho.

(Mak 12:38-39; Luk 11:43, 46; 20:45-46)

¹ Hwangku sohonta Jisas kako hwe moya'mi so'nji kakoe inomokomoyo sohwanjimo hungkuno lutihwamentisofoho. ² Kako ole ul'imento,

A'amu hon'ingcano hungkuno lutihwamotofo syoho'njo sohwanji a'amu Falisi sohwanji hofiko hofikoe yofemnohini ho'noma'nyo'ne Mousesiye hungkuno yoloho losetihwawo'n'ingkohofihwafoho. ³ Oso'no oso hungkuno hofiko losetihwawo'n'ingkohofoso sekwo haloho nopekuji tifi fin'ingkamno. I oso'no yo'mayo hungkuno hofikoe huno mta'angoso hofikoe yo'mayo yahino hofiko iwo'n'ingkohofoso sekwo ikutoho.

Oso hungkuno lutihwawo'n'ingkohofoso somo hofiko koko tifi min'ing kayo'njo iwo'n'ingkohofofoho. ⁴ Ose ulonto Jisas a'amu huhwo sohwafe hungkunomo in'ing kayo'ne pahnn'imo hungkuno ul'imentisofoho. A'amu huhwo sohwa yo'mayo hon'ingcano hungkuno hofikoe huno mta'angoso ho'yango ki'yo tango'njo pa'nyo imo'nyoso hofiko esyohumantifi a'amufe hohujopo intofasyi'wo'n'ingkohofofoho.

I oso'no hofiko a'amu ho'yango ki'yo tango'njo somo ufo'mayo'neso ajo'miyonjo ho'yango we'e momokaho'nyo'njo iwo'n'ingkohofofoho. O'o, ane'njo wowo'n'ingkohofofoho. Yolohoso ole, oso hungkuno ko lutihwantifi hofiko min'ing kayo'njo iwo'n'ingkohofofoho.

⁵ Yo'mayo iwo'n'ingkohofoso hofikoe yofe ho'nomayo'ne a'amu

wonahonife lontifi iwo'n'ngkohofofoho. Anituye hungkuno ho'yo we'e somo ho'nasyontifi yomohu'nyopo ahopo utihwa'nyopo intofasyiwo'n'ngkohofofoho. Hofikoe manji'mofomo'ngolo lopo wokoso sawemo engo mt'i'mokuwo'n'ngkohofofoho. ⁶ A'amu elijwanyo'ne so'nji tajo angomjo so'nji nuhu'mokuwo'n'ngkohofoho sopo hofiko epohumayo simo'mjo wop'ngonohino so'no umo'n'ngkohoho. ⁷ Hofiko antime engo ajwo lopo a'amu pi'ningo engo uhu'mokuwo'n'ngkohofoho sopo lohofontan'ngkofi a'amu hofikoe yofe ho'nomayo so'no umo'n'ngkohoho. U, hofiko nakwoe lonetihwayo hwasoho ujo'njo so'no umo'n'ngkohoho.

⁸ Oseso a'amu sekumo ole selikutoho. Nakwoe lonetihwayo hwasoho. Ose selikutoho. O'o, Anitu anga'nohino sohwo sekwoe Hwe Losetihwayo'ne hweho. Sekwo hopi'nono afa'nohino kuyoho. ⁹ Olo hwahe lopo sekwo hwe nom'ne sohune'no ole likutoho. Olo hwe nakwoe hwe engo lohwo nakwoe mpohweho eso nolikutoho. O'o, anga'nohino sohwo ahwomomo humaso sohwo sekwoe Mphweho. ¹⁰ U, a'amu hofiko ole selikutoho. Nakwoe Hwe Engo hwasoho. Ose selikutoho. Awonoho. Sekwoe hwe engo anga'nohino'njo kuyoho. Oso huho sohwo Kilais Anitu uhwasopo'mentiso hweho. ¹¹ Oseso sekwoe hwe engo neso kako sekwoe syoho selohofiyi pa'nyo hweho. ¹² U, a'amu fihwo kako kakoe yofe'nohino ho'noma'n'wo'nontoso sohomo Anitu kako monje weehumontonoho. I, a'amu fihwo kakoe yofe somo monje yahingkuhwo sohomo Anitu wop'ngowo'nyo'ngakafo ulohofihwosi kakoe yofeso woho'n'ima'montonoho.

Jisas a'amu mango'nohino somne'no hungkuno ulimentisofoho.
(Mak 12:40; Luk 11:39-42, 52; 20:47)

¹³ Sekwo a'amu hon'ngkano hungkuno lutihwayo syoho'njo sohwa hnnonji a'amu Falisi sohwanji sekwo yo'mayo tango se'mayo so'no i'waho fiyimno. Sekwo mango'nohino hwasoho. Sekwo Anitu a'amumo mokosyohumayo sopone'no a'amu sofe simanopo hon'ngkano pijwamo ulohofontifeso sekwo soku masyuyo'njo hwasoho. Hwe moya'mi hofiko woswantifi yahon'ngkofi sekwo pijumofalokwofo.

¹⁴ [Sekwo a'amu hon'ngkano hungkuno lutihwamotofo sohwa hnnonji a'amu Falisi sohwanji sekwo yo'mayo tango se'mane so'no i'waho fiyimno. Sekwo mango'nohino hwasoho. Sekwo Anitumo hungkuno sawemo engo jomo ulontifi sekwo apiwojo sofafe ango yo'mayo so'no wosemokosyohumano poji ulontifi ango hiso sekwo ni'hu'nahone emawo'n'ngkohofihwasoho. Oseso hwanguku sekwo tohino engo notipemapitnefoho.]

¹⁵ Sekwo a'amu hon'ngkano hungkuno lutihwamotofo sohwa hnnonji a'amu Falisi sohwanji sekwo yo'mayo tango se'mae so'no i'waho fiyimno. Sekwo mango'nohino hwasoho. Sekwo mijopo hwahopo ango'meemo emoyiwo'nontifi a'amu tifi sen'ngkayo'ne tipewo'n'ngkohofofoho. Notipemantifi sekwoe inomokomoyo imokuwo'n'ngkohofihwasoho. Oseso kako Setenye mehomi sekwo hopa imo'nonto kakoe yahino wonyoso sekumo yakolonoho.

¹⁶ A'amu Falisi sohwa Anitumne'no huno ito'no mosyafisiyo'njo yontifi yo'mayo wonyo'wonyo yahino yontife so'no Jisas yoka ulimentisofoho. Sekwo t'mpi'nyo sohwaso sekwo a'amu nom'ne somo hon'ngkano utihwano liwo'n'ngkohofihwasoho. Sekwo yo'mayo tango se'mae

so'no i'waho fiyimno. Ole lutihwawo'n'ngkohofi, Hwe fihwo kakoe hungkuno nehopi syafisiyo'ne'ento kako Anituye tajo ango engo somne lohono loso sohwo, u, kakoe hungkuno ne mmo'nyo so'no sekwo ole liwo'n'ngkohofi, Kakoe syohofoho. Hungkuno anefoho. I, hwe fihwo kako sojo wonyoangkafoso Anituye tajo ango engo somo wojo so'no nehopi lohono loso sohwo u, kakoe hungkuno nehopi umokono. Nehopi mmo'nyo'njo yahon'ngki sekwo oso hwe huhwo sohomo lintofasyiwo'n'ngkohofihwasoho. ¹⁷ Sekwo a'amu huno ane sohwasi t'impinyo pa'nyo hwasoho. Hungkuno yokumpohn'nyo yakolo'nnyoso ntisoto. Oso sojo wonyoangkafoso Anituye angomo wojoso yakolo'nnyotaho. U, Anituye angoso sojo wop'ngo imokiyoso yakolo'nnyo ntisoto. Anituye angokofo. ¹⁸ Sekwo ole lutihwawo'n'ngkohofi, Hwe fihwo kakoe hungkuno so'no a'amu nehopi syafisiyo'neso ole lososo. Oso ijempoho yo'mayo Anitumne'no ho'nasiyo sopone'no hungkuno nehopi lohono. Ose loso sohwo ou, kakoe hungkuno ne mmo'nyoso kakoe syohofoho. Hungkuno anefoho. I, hwe fihwo kakoe hungkuno so'no a'amu nehopi syafisiyo'neso ole lososo, Oso yano iyoso Anituye ijempoho ho'nasyiwo'n'ngkohofi so'no hungkuno nehopi lohono. Ose loso sohwo u, kakoe hungkuno nehopi umonono. Nehopi mmo'nyo'njo yahon'ngki sekwo oso hwe huhwo sohomo lintofasyiwo'n'ngkohofihwasoho. ¹⁹ Sekwo a'amu huno ane sohwasi t'impinyo pa'nyo hwasoho. Hungkuno yokumpohn'nyo yakolo'nnyoso ntisoto. A'amu oso yo'mayo Anitumo yano uyotaho. Oso ijempoho yo'mayo Anitumo yano uyo somo wop'ngo umokiyosotaho. Ntisoto. Anituye ijempohokofo. ²⁰ Oseso hwe fihwo kako Anituye ijempoho so'no lohono loso sohwo kako yo'mayo sopenjo ho'nasyiwo'n'ngkohofi so'ntnne lalofoho. ²¹ Oseso hwe fihwo kako Anituye ango engo so'no lohono loso sohwo kako Anituye ango so'nji Anitu oso ango somo humaso so'ntnne lalofoho. ²² Oseso hwe fihwo kako ahwomomne'no lohono loso sohwo kako ahwomoni Anituye ephumayo'nji Anitu osopo humaso so'ntnne lalofoho.

²³ Sekwo hon'ngkano hungkuno lutihwamotofu syoho'njo sohwa hnnonji a'amu Falisi sohwanji, sekwo tohino t'ipemapitnne so'no ngko hitoho ntokwoho. Sekwo mango'nohino hwasoho. Sekwo hamniyoho wosopayo ka'nyo, sopopayo, ampu'we yo'mayo mawo'n'ngkohofoso sekwo hotitofont'fi aho hufa'u hopi'nono imo'n'ngkahon'ngki anga'no Anitumne'no ko ho'nasyantifeso sekwo oso hon'ngkano hungkuno we'e somo ito'no in'ngkawowo'n'ngkohofihwasoho. I, hon'ngkano hungkuno engoso a'amufe hungkuno ito'no m'hwajiyoso, a'amumo hitoho ulofoso, Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso, oso hungkuno engo wonyoangkafoso sekwo min'ngkayo'njo hwotoho fewo'n'ngkohofihwasoho. Oso yahino yo'mayo aho hopi'nonohino wojo so'no anga'nohino Anitumne'no ho'nasiyoso noho'nafikutoho. I oso hon'ngkano hungkuno engo so'ntnne'no fin'ngkamno. ²⁴ Anituye hungkuno we'e somo ko in'ngkawent'fi Anituye hungkuno engo somo hwotoho fewo'n'ngkohofi so'no sekwo a'amu t'impinyo pa'nyo nom'ne somo hon'ngkano utihwawo'n'ngkohofihwasoho. Sekwo mijo nyo'ne somjo wopmpeso we'eso wae yont'fi soku i, humpotofu engo sohwo sekwo wosopayo mijo sopo kehumanteso muhwonyo'njo yont'feso hi'nji niwo'n'ngkohofihwasoho.

²⁵ Sekwo a'amu hon'ngkano hungkuno lutihwamotofu syoho'njo hnnonji a'amu Falisi sohwanji sekwo yo'mayo tango se'mane

so'no i'waho fiyimno. Sekwo mango'nohino hwasoho. Sekwoe noswanyo yo'mayo somo ko yajijwontifeso sekwo humayoso kiho'njo hwasoho. I ajwomo'mo hufu yahino oso'nji sekwoe a'apahomne'nohini syafisyontifeso weho. ²⁶ Kiko Falisi timpi'nyo sohwsosi, noswanyo ajwomo'mo yo'mayo wojoso kaki'no mijo yajijwohoji paho hohnta'ni kiho'maso umo'nimontonoho.

²⁷ Sekwo a'amu honingkanano hungkuno lutihwamotofo sohwa hnnonji a'amu Falisi sohwanji sekwo yo'mayo tango se'mae so'no i'waho fiyimno. Sekwo mango'nohino hwasoho. Sekwo a'amu poyo pe'n'ngkahon'ngkofi ho'nasyiwo'n'ngkohoho pa'nyo hwasoho. Hwaho tojwa lopo wokoso wonyoangkafo'njoaponoho. I, hwaho ajwomo'mo poyo pe'nyo sohwafe yokino'nji yo'mayo pisakino'njo wo'nnyoponoho. ²⁸ Oso pa'nyo kuyoho. Sekwoe a'apaho hohnta'ni a'amu uhwonifijosso wopingo uhwonantifeho. I, simeho ajwomo'mo hwasyo hungkuno'nji yo'mayo wonyoso engo yamo'nnyoponoho.

Jisas a'amu honingkanano hungkuno lutihwayo syoho'njo sohwa tohino engo mapifitne so'no ulimentisofoho.
(Luk 11:47-51)

²⁹ Sekwo a'amu honingkanano hungkuno lutihwamotofo sohwa hnnonji a'amu Falisi sohwanji sekwo yo'mayo tohino mayo'ne so'no i'waho ito'no fiyimno. Sekwo mango'nohino hwasoho. A'amumo Anitu hungkuno uyahon'ngki limotofoto sohwanne'no oso hwamo huno syafisiyo'no hofikoe pijafa ho'nahumentohofoto sopo ango wopingo mol'wo'n'ngkohofihwasoho. Sekwo a'mopijohino sopo wokoso wopingo hul'wo'n'ngkohofihwasoho. ³⁰ I oso'no ole li'wo'n'ngkohofihwasoho. Nakwo nan'ngkwowhosafe sikuno somo humentontasi nakwo a'amumo Anitu hungkuno uyahon'ngki limotofoto sohwanne fonjasiyo so'ne mufo'mehwanesohilo. ³¹ Sekwo oso lifitne so'no ole lonetihwalokwofo, A'amumo Anitu hungkuno uyahon'ngki limotofoto sohwanne fonjahumentohofoto sohwafe imuhwasoho. Oso sekwoe hwapingo so'no lonetihwalokwofo. ³² Oso'no yo'mayo seyakwosa ema'mentohofoso sekwo wesejwaofantifeho. ³³ Sekwo homa mehomi hwasoho. Sekwo wonyo sohwafe mehomi hwasoho. Sekwoe honingkanano wonyo somne'no tohino mayo so'no sekwo hiyaso le'mofoso pipilo. Awonoho. Sekwo hiyaso male'mopitnehofo.

³⁴ Oseso sekwo upa'nimno. Sekuyepono olo hwamo uhwatimo. A'amumo Anitu hungkuno uyahon'ngki li'wo'n'ngkohofoto sohwanji a'amu huno'njo sohwanji Anituye honingkanano hungkuno lutihwawo'n'ngkohofoto sohwanji sekuyepono uhwatimo. Sekwo'njopo nohumentan'ngkuji sekwo a'amu fehohnjo sohwanne fonjasyikuji nom'ne sohwanne iyo hwojiyafiku'nnyo sopo fonjinto'ofasyikuji nom'ne sohwanne sekwoe ango uhu'mokiyo somo hwan'ngko fonjikuji nom'ne angopono wofonjofepmnaofantifeho. ³⁵ Ose ifijo so'no a'amu honingkanano wonyo ane somo siki fonjahumentohofoto so'no sekwo tohino engo nomapitnefoho. A'amu Apelimo fonjahumentiso somta'ango ne'no fonjahum'wentifi fonjahum'wentifi ayoso Pelekaiyafe hwomu Sekolaiya oso humo sekwo Anituye tajo ango engo somo oso ijempoho yo'mayo Anitumne'no ho'nasyiwo'n'ngkohofoto'njo sopo fonjahumentohofofoho. ³⁶ Ngko nehopi

waselɪmonne'no yohono. Oso a'amū hopi'nonohino somo fonjahumen-tohofo sofe tohinoso sekwo olohonta humalofo sohwasi tohino hiloso nomapitnnefoho.

Jisas Jelusalemne'no humotaha lɪmentisofoho.
(Luk 13:34-35)

³⁷ U, nje a'amū Jelusalem humamopmmotofo sokunonji olohonta humalofo sokunonji sekwo a'amūmo Anɪtu hungkuno uyahonɪngki selɪmotofo sohwaso fonjasyontɪfi a'amū sekumo sefo'mayo'ne Anɪtu uhwojɪwo'nɪngkiso sohwaso sojo'nji fonjɪwo'nɪngkohoho kuyoho. Sɪkuno pi'nɪngo engo somo ngko sekumo ole hopa womasemoku'monji imalefoho. Yɪhufoso hofɪkoe polonyo somo muhu'mokontɪfi efemokosyawowo'nɪngkohoho hopaso ngko sekumo wosemokosyohumamonji ko imaleso sekwo nakwolaha lɪmalofofoho. ³⁸ Sekwo upa'nɪmo. Sekwo engo Jelusalem sopo Anɪtu kako nto ulɪko'ma'maho. ³⁹ Hungkuno nehopi waselɪmonne'no yohono. Olohonta sekwo ngkimo apa'no manohonyo'njo ne'no yontanɪngkuji sɪkuno pi'nɪngo woseyakolo'montonoho. Tɪfi no'mo sekwo nakwo oso a'amū Anɪtu uhwatɪmentiso sohumne'no yofe woho'nomano lɪfijo sohonta sekwo ngkimo apa'no wonehonantɪfeho.

24

Jisas Anɪtuye tajo angō engoso wonyo imo'none so'no ulɪmentisofoho.
(Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Jisas Anɪtuye tajo angō engo somo nulɪko'mahonɪngki kakoe inomokomoyo sohwa kakimo nu'mantɪfi Jisasɪmo angō hiloso utɪhwano lontɪfi yahonɪngkofi ² Jisas ulɪmento, Olo angō homo losomo sekwo lɪhwonalokwofo. Hungkuno nehopi waselɪmonne'no yohono. Olo angō lomjo sojo anga'nohinoso nom'nepo kihn'nawesoso awonoho. O'o, hofɪko olo angō wopɪngo losomo mtɪhupekuji womehu'mmokwojantɪfeho.

Jisas yo'mayo tango engo'njo i'mofapone so'no ulɪmentisofoho.
(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³ Jisas hwofɪki'nyo Oulif sopo nohumantanɪngki kakoe inomokomoyo sohwa nu'mantɪfi hofɪko'nohini nohumantɪfi ulɪmentohofi, Oso hungkuno nalohinoso sɪkuno ntisomo i'mofapone. Kɪko asomo piso sohontalaho. Sɪkuno moi'wo imo'none so'nji sɪmo'mo peho imo'noneto. Nakwo oso sɪkuno so'no huno pipi nayoneto.

⁴ Ose ulohonɪngkahonɪngkofi Jisas ulɪmento, Ito'no uhwontohumamno. A'amū sekumo hwasyo honɪngkanomo ipemotasewofitoho. ⁵ Hwangku a'amū pi'nɪngo engo i'mofapɪkuji hofɪko nje yofe ntɪkuji ole selɪfitnnefoho. Ngko Kɪlais hwo'nyoho. Anɪtu nɪhwosopomentiso hwo'nyoho. Ose selɪfijosō a'amū pi'nɪngo hofɪkoe hungkunomo inɪngkafitnnefoho. ⁶ Sekwo ikujoho fongki'nyo'ne hungkuno upa'nɪngkuji iyoho senyo'eno. Ikujoho fongki'nyoso i'mofapososo sɪkuno moi'wo mmo'nyofoho. ⁷ Hwangku a'amū temtitōfo kengo sohwanji temtitōfo nom'ne sohwanji hofɪko ikujoho fongki'nɪfitnnefoho. I, a'amū hwaho kengoponta'ango sohwa nom'ne hwaho kengoponjo sohwanji ikujoho fongki'nɪfitnnefoho. Ango kengo kengo sopo mijoho engo i'mofapososo nom'ne angō kengo kengo sopo hwaho hwomɪhwo mjɪmɪwenefoho. ⁸ Olo tango we'eso emayofoho. Tango mɪkunɪmososo tɪfi no'mo weho.

⁹ Osohonta a'amuso nosetimafikuji tohino nosejapikuji nofonjasehufitnnefoho. Hwe moya'mi hopi'nono sekumne'no simeho tohino mikunimposo umnonefoho. Hwapingoso sekwo nje a'amu sokune'efoho. ¹⁰ Hohosohonta hwe moya'mi pi'ningo engo Anitumne'no simeho hi'ntnnono unyoso noho'naofikuji hofikoe a'amu somne'no hungkuno wonyoso tokoyo'ofa ifitnnefoho. Hofiko hi hofikoe a'amumne'no mangohwa imo'nifitnnefoho. ¹¹ Osohonta a'amu pi'ningo hwasyo hungkuno'njo lutihwafikuji a'amu honingkano hwasyomo ipemotawofitnnefoho. ¹² Yahino wonyo mikunimposo imo'ningkuhwosi a'amu nom'ne somne'no hitoho ulofoso noho'napitnnefoho. ¹³ I, a'amu fihwo yokumpohn'nyo ne'no lohofontaningkuhwosi sikuno ae'uyo imo'nososo Anitu kako oso huhwo sohomo utimanefoho. ¹⁴ Anitu a'amumo mokosyohumayo hungkuno wopingoso ango'meemo lutihwafijoso a'amu hopi'nono nupa'ningkuji humentaningkuji sikuno moi'wo imo'nyoso i'mofaponefoho.

Hwahoponjo anitu hwasyo sohwo huyo'mango wonyo sohwo i'mofaponefoho.

(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

¹⁵ Hohosohonta sekwo hwahoponjo anitu hwasyo sohwo huyo'mango ni'hu'no wonyo sohwo Anituye tajo ango engo Jelusalem sopo uhwonifitnnefoho. Nuhwoningkuji yomo engo ikuji youwo lufitnnefoho. Olo hilo so'no hohonta Ntaniyel hwe fihumo Anitu hungkuno uyahoningki limojo sohwo limentisofoho. A'amu olo hungkuno loso atofa loso sohwo huno ito'no wosafisyono. ¹⁶ Ose uhwoningkuji youwo likuji a'amu hwaho Jutiya sopo humunyoso hofiko hwofiki'nyopono hiyaso komo'nosifitnnefoho. ¹⁷ Hwe fihwo antifepo humaso sohwo kako hwahopo piwelikofaohwosi kakoe ho'yango ango mta'ni moswomanehoho. ¹⁸ A'amu syoho'mo lohofontoso sohwo kakoe angopo nta'ni ife womamo lososo momawenefoho. O'lo, le'mo'nohini lohofonefoho. ¹⁹ Oso sikuno somo moya'mi simeho'njo sofanni mehomi we'e amno unyo sofantne'no ngko hitoho ntokwoho. Hwapingoso oso sikuno homo somo olo hwaho lopo tango mikunimposo i'mofapihwosi Anituye simeho tohinoso oso hwe moya'mi somo u'manefoho. ²⁰ Olo sikuno hiyaso le'mofone wojoso sikuno meefoso so'nji i'mofaposo'manji sekwo le'mofoso pipilo. Sikuno iyoho humayo so'nji i'mofaposo'manji le'mofoso pipilo. Oso'no sekwo Mpohumo jomo ulikuno. Sikuno meefosomo iyoho humayo somo imo'ningkuhwoloho. Oso'no Mpohumo jomo ulikuno. ²¹ Oso sikuno somo tango mikunimposo wo'nyofoho. Hwaho songo imo'nimentiso sohonta mjamom'ni'ni'wento olohonta tango oso pa'nyoso mmo'nyofoho. Hwangku tango apa'nohinoso ose'ne'maho. ²² Oso sikuno tohino mayo somo Anitu kako tifo mmokiyo'manji a'amu hopi'nono poyo nto imo'nifijo'nesohilo. I, oso'no Anitu kakoe a'amu uhwasopo'mentiso somne'no huno syafisyihwosi sikuno oso tohino mayo so'no tifo imokonefoho.

²³ Hohosohonta hwe fihwo ole noselonefoho. Uhwonimno. Kilais olopo humaho. Ou, Kilais oso nompohumaho. Ose selikujo'no sekwo hofikoe hungkunomo tifi iningkayo'eno. ²⁴ Osohonta a'amu fihwa ngko Kilais hwo'nyoho loso sohwanji a'amu Anituye hungkuno hwasyo lutihwayo sohwanji i'mofapikuji yo'mayo wonyoangkafoso yamofa

sekumo eseti hwafitnnefoho. A'amu Anituye hungkunomo in'ngkayo'njo hopi'nonohinosa oso hisofe hungkunomo in'ngkafitnnefoho. I, Anituye a'amu neso hungkuno hwasyomo un'ngkowan'fitikeno likuji yo'mayo wonyoangkafoso yamofo eseti hwafitnnefoho. ²⁵ Olo yo'mayo hilo so'no nto selohefoho. Oso'no yo'mayo uhwon'fijo so'no huno ito'no seyonefoho.

²⁶ Oseso hofiko sekumo ole sel'fitnnefoho. Uhwon'mno. Kilais kako a'amu ane nempo humaso lohunonoho. Ose sel'ikuj'o'neso sekwo muh-wonafitnnehofo. Ou, hofiko ole sel'fitnnefoho. Uhwon'mno. Kilais kako olo ango lomo humaho. Ose sel'ikuj'o'neso oso hungkuno somo sekwo in'ngkakutoho. ²⁷ Emta'm'ingo mofehi'nyo sapiso mo'mta'ni yonteso mofehi'nyo n'ngku'n'ngkiso so'mo posomjijohosawowo'n'ngkiso hopaso A'amufe Hwomu sohwo oso pa'nyo noponefoho.

²⁸ Ose ulonto pahnn'imo hungkuno ulimento, A'amu poyo pe'nyo sohwoe pijafa wo'nnyo sopo y'ihufu aji'mango oso hopo sopo nop'ikuji uhu'mokufitnnefoho.

Hwangku A'amufe Hwomu sohwo noponefoho.

(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)

²⁹ Oso tango hiso moi'wo imo'n'ngkuhwoso'no mofehi'nyo n'ihu'no komo'no sikwo'mno imo'n'ngkuhwoso'no hamno majo'njo ihwosi hntokwaliyo not'ihwo'meefonefoho. Yo'mayo ahwomomjo hntokwaliyo yomo yomo yahon'ngkuhwosi uhwon'fitnnefoho. ³⁰ A'amufe Hwomu sohwo pone so'no ahwomomo yamofo i'mofap'ihwoso'no a'amu hwahoponjo humalofoso nuhwon'ngkuji humotaho l'fitnnefoho. Osohonta uhwon'fijoso A'amufe Hwomu sohwo kako himopo kakoe yokumpohn'nyo engo'nji pomponaho engo'nji pontan'ngkuhwosi uhwon'fitnnefoho. ³¹ Hohosohonta kounoho yoka engo ho'n'ngkuhwosi Anitu kakoe a'amu ahwomomjo somo uhwaj'ihwosi ango'meemjo a'amu uhwosopo'mentiso somo nuhu'mokonefoho. Hwaho ae efohoto'nawojo'meemjo m'ihwofojonefoho.

Iyoswo uyon'imofo somo uhwon'ngkuji huno ole waseyono jefo iyo'nefoho.

(Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)

³² Sekwo iyo mijisiyo somo uhwon'mno. Uyon'imofofo uhwon'ngkuji jefo uy'monte'nefoho wolant'ifeho. ³³ Oso pa'nyo yo'mayo so'no seloheho uhwon'ngkuji huno ole waseyono. Kakoe sikuno nto i'mofapohoho. Kako hoku'yopo lohokwoho. Huno ose waseyono. ³⁴ Hungkuno nehopi wasel'monne'no yohono. Hwe moya'mi olo hwaho lopo ne'no nohumentan'ngkuji yo'mayo hiso imo'nonefoho. ³⁵ Olo ahwomo'nji hwaho'nji moi'wo imo'noso sohonta nje hungkunoso moi'wo mmo'nyo'njo. Ne'no nowent'ihwonefoho.

Hwe fihwo oso mofehi'nyo so'nji sikuno so'nji huno muyofoho.

(Mak 13:32-37; Luk 17:30, 34-36)

³⁶ Oso sikuno somne'no nakwo huno monayofoho. A'amu ahwomomjo sohwanji ngko'nji huno monayofoho. O'o, Mpohwo Anitu kako'nohini huno uyalofoho. ³⁷ Oso a'amu hohonta N'wa'nji humamotofoso kako yofayokinomo humentiso sohonta yo'mayo yahino imotofo pa'ningoso sekwo yontan'ngkuji A'amufe Hwomu sohwo noponefoho. ³⁸ Hohonta mijo a'amu somo muhulo'mentiso sohonta hofiko wopayo'nji mijo'nji n'fitnneso ape mapitneso mjim'wentan'ngkofi N'wa kako yofayokinomo

humentisofoho. ³⁹ A'amu hiso yo'mayo so'no huno mosyafisiyo'njo yontifi nohumentan+ngkofi mijo muhulofahon+ngki pe'nimentohofofoho. Oso pa'nyoso a'amu huno mosyafisiyo'njo yontan+ngkuji A'amufe Hwomu komo'no noponefoho. ⁴⁰ Oso hohosohonta hwe hufa'u syohopo lohofontan+ngkohosisi Anitu anga'nohinohumo nutimahwosi nom'nehumo nuliko'manefoho. ⁴¹ A'mu hufa'u fa'u wopayo sihu kolofontan+ngkohosisi Anitu nom'nimo utimahwosi nom'nisi wohumamontonoho. ⁴² Oso'no sekwo ito'no fohontohumantokuno. Oso sikuno sekwoe Hwe Engo sohwo'no ito'no fohontohumantokuno. Oso sikuno sekwoe Hwe Engo sohwo pone so'no sekwo huno maseyofoho. ⁴³ Sekwo olo so'no huno fisyafihupmno. Hwe fihwo kakoe angomo humahwosi a'amu nom'neso kakoe ho'yang hufu iyo'ne'entifi sikuno somne'no huno uyihwoso'no kako timo wohontohumantonoho. Nohontohumentan+ngkuhwosi a'amu kakoe angomo maswonehoho. ⁴⁴ Oso'no sekwo soku sikuno engolopohamo ito'no fesyohumantokuno. Ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni sikuno sekwo huno mosyofisiyomokosyohumentan+ngkujo somo wopmmnonoho.

Syoho ulohofiyo wop+ngo sohwo'nji wonyo sohwo'njiye pahnnimo hungkunofoho.

(Luk 12:42-46)

⁴⁵ Syoho ulohofiyo huno wop+ngo'jo sohwo tihwolo. Olenoho. Oso hwe huhwo sohomo kakoe hwe engo sohwo ulonteso, Kiko nje a'amu syoho ntohofiyo somo uhwontohumaho. Ose lonto uhwsopeehon+ngki kako a'amu somo mokosyohumanto wopayo uyimojo hweho. ⁴⁶ Tifi sohonta syoho ulohofiyo wop+ngo sohwoe hwe engo asomo poso sohonta kako syoho wop+ngo mokosyohumentan+ngkuhwosi uhwon+ngkuhwosi oso syoho ulohofiyo sohwo simeho wop+ngo umo'nimontonoho. ⁴⁷ Ngko hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Oso hwe engo huhwo sohwo kako kakoe yo'mayo hopi'nonohinosa olo syoho ulohofiyo huhwo sohomo enjwa'mo woho'nahumantonoho. ⁴⁸ I oso'no, oso syoho ulohofiyo huhwo sohwo kakoe huno ole wosyafihu'montonoho. Nje hwe engo sohwo kako asomo komo'no maponehoho. ⁴⁹ Ose syafisyahon+ngkuhwosi kakoe syoho ulohofiyo sohomo uhwontohumayo ikujoho fonjihwosi a'amu mijo syohompohn'nyo nontifi nonilohofiwon+ngkohoho so'nji wopayo'nji mijo'nji wanimontonoho. ⁵⁰ Oso syoho ulohofiyo sohwo ose yoso'manji kakoe hwe engo sohwo sikuno fihumo syoho ulohofiyo sohwo kako huno mosyofisiyo'njo yo'mayo ito'no mesyohontohumentan+ngkuhwosi asomo wapmmntonoho. ⁵¹ Poso sohonta syoho ulohofiyo huhwo sohomo tohino mikhun+mposo uyihwosi a'amu hwasyo hungkuno'njo so'nji uhmajoso sopo hofiko hul+ngkwajingo ifaloho'n+ngkuji humotaho engo lifitnnefoho.

25

Moya'mi aho hopi'nohino sofamne'no pahnnimo hungkunofoho.

¹ Jisas kako a'amu somo ole ulimento, Hohosohonta Anitu a'amumo mokosyohumayo so'no olo pa'nyofoho. Hwe fihwo kako ape woma'mo lonto pmmntisofoho. Moya'mi aho hopi'nonohino sofa wopayo engo nyo'ne'entifi hofikoe sikiloho nomantifi hwe sohomo ufohon+timano lontifi umentohofofoho. ² Oso moya'mi aho hopi'nonohino hofa aho fehohnjo huno anefafoho. Aho fehohnjo huno'njofafoho. ³ Oso moya'mi

huno'maso sofa hofi'ko sikiloho'nohini motawent'fi mijo'nji momotawomentohofofoho. ⁴ Moya'mi huno'njo sofa hofi'ko sikiloho motawent'fi mijo nom'ne so'nji motawomentohofofoho. ⁵ Oso hwe ape mayo'ne sohwo komo'no mape'njo yahon'ngki saho fesyawo'mentohofofoho.

⁶ Saho fesyowentan'ngkofi kuntoliyo sopo joho ole ho'nimento, Hwe ape mayo sohwo nto pohoho. Sekwo toho'nji ufohon'it'mamno. ⁷ Ose ho'n'ingkahon'ngki moya'mi hopi'nonohino sofa nolikafont'fi hofi'koe sikiloho ito'no esyohumamentohofofoho. ⁸ Moya'mi huno'maso sofa moya'mi huno'njo sofamo ul'imentohofi, Sekwo sikiloho mijo hmnonejapmno. Nakwoe sikiloho si'mpe'nalofoho. ⁹ Ose ulahon'ngkofi moya'mi huno'njo sofa ole ul'imentohofi, Nakwoe sikiloho'nji sekwoe'nji mijo hopo'maho. O'o sekwo nowekuji ho'yango ango mta'ni sekwo'ne mijo mpopmno. ¹⁰ Ose ulahon'ngkofi moya'mi huno'maso sofa mijo mpe'no wentan'ngkofi oso hwe ape mayo sohwo nopahon'ngki moya'mi ito'no humesyohumantohofofofanji angomo wopayo engo wonano lont'fi swont'fi hoku'yo n'hu'nahone pijwahumentisofoho.

¹¹ Hwangku sohonta moya'mi nom'ne sofa i'mofapont'fi ul'imentohofi, Hwe Engofo, hano fonehwosampofa. ¹² Ose ulahon'ngkofi hwe ape mayo sohwo ul'imento, Ngko sekune'no huno maniyohoyohoho. Ose ul'imentisofoho. ¹³ Jisas ose ulonto ul'imento, Sekwo ito'no fohontohumamno. Sekwo oso si'kuno somne'no huno maseyohoyohoho.

Syoho ulohofiyi sohwa hamniyoho mokosyohumayo'ne pahnnimo hungkunofoho.

(Luk 19:11-27)

¹⁴ An'itu a'amumo mokosyohumayo sohonta olo pa'nyofoho. Hwe fihwo hano emayo'ne kakoe ango ul'iko'ma'mo lonto kakoe syoho ulohofiyi somo kakoe ho'yango yo'mayoso mokosyohumayo'ne umentisofoho. ¹⁵ Hofi'koe yahino so'no syafisyonto kakoe hamniyoho yano ulohmmentisofoho. Nom'nehumo *faif tausen* (5,000) kina uy'mentisofoho. Nom'ne sohomo *tu tausen* (2,000) kina uy'mentisofoho. Nom'nehumo *wan tausen* (1,000) kina uy'mentisofoho. Ose uyonto umentisofoho. ¹⁶ Oso syoho ulohofiyi *faif tausen* (5,000) kina ma'mentiso sohwo komo'no nowento oso hamniyoho so'nji syoho engo yonto *faif tausen* (5,000) kina nom'ne ma'mentisofoho. ¹⁷ Syoho ulohofiyi nom'ne *tu tausen* (2,000) kina ma'mentiso sohwo kakoe hamniyoho nomanto oso'nji syoho engo yonto nom'ne *tu tausen* (2,000) kina ma'mentisofoho. ¹⁸ I, oso'no oso hwe *wan tausen* (1,000) kina ma'mentiso sohwo kako hamniyoho nomanto pi'n'momo ijopijijasyonto kakoe hwe engo sohwoe hamniyoho hwahomo hiyaso ho'nahumentisofoho.

¹⁹ Si'kuno pi'n'nggo engo memjaofahon'ngki oso syoho ulohofiyi sofe hwe engo sohwo asomo noponto oso hamniyoho umentiso so'no hungkuno ul'imo lonto pmentisofoho. ²⁰ Syoho ulohofiyi *faif tausen* (5,000) kina ma'mentiso sohwo nom'ne *faif tausen* (5,000) kina so'nji motaponto ul'imento, Hwe engofo, oso *faif tausen* (5,000) kina ntapmmentohino so'nji ngko syoho engo yonji nom'ne *faif tausen* (5,000) kina ma'mentohofoho. Oso'no *ten tausen* (10,000) kina olopo weho. ²¹ Ose ulahon'ngki hwe engo sohwo ul'imento, Ki'ko nje syoho nthofiyi wop'nggo hwosoho. Ki'ko syoho wop'nggo yonji syoho ito'nohini mokosyohumawo'n'ngkino hwosoho. Ki'ko olo syoho we'e lomo wop'nggo mokosyohumawo'n'ngkino

so'no ngko nom'ne syoho engo mokosyohumayo'ne wokijapmmnonho. Kiko ngko'njopo nopohoji ngko'nji simonyo uyaho.

²² Ose ulahon'ngki syoho ulohofiyu *tu tausen* (2,000) kina ma'mentiso sohwo nom'ne *tu tausen* (2000) kina so'nji motaponto ul'mento, Hwe engofo, oso *tu tausen* (2,000) kina ntapmmmentohino so'nji ngko syoho engo yonji nom'ne *tu tausen* (2,000) kina ma'mentohefoho. Oso'no *foua tausen* (4,000) kina olopo weho. ²³ Ose ulahon'ngki hwe engo sohwo ul'mento, Kiko nje syoho ntohofiyu wop'ngo hwasoho. Kiko syoho wop'ngo yonji syoho ito'nohini mokosyohumawo'n'ngkino so'no ngko nom'ne syoho engo mokosyohumayo'ne wokijapmmnonho. Kiko ngko'njopo nopohoji ngko'nji simonyo uyaho.

²⁴ Ose ulahon'ngki syoho ulohofiyu *wan tausen* (1,000) kina ma'mentiso sohwo noponto ul'mento, Hwe engofo, ngko huno moi'wonho. Kiko hwe yokumpohn'nyo hwasoho. Nom'ne sohwa syoho hulont'ife somta'ni wopayo mawo'n'ngkino hwasoho. Nom'ne sohwa ufongoe fisosomokaofont'ifeso kiko neso nomehu'meesyonji mawo'n'ngkino hwasoho. ²⁵ Oso hiso'no huno niyahon'ngki iyoho nn'ngkahon'ngki jije hamniyoho nomotawenji hwahomo hiyaso mokosyohumamentohefoho. Uhwonyo. Olo jije hiloso kakwosi maho.

²⁶ Ose ulahon'ngki hwe engo sohwo ul'mento, Kiko nje syoho ntohofiyu wonyo hwasoho. Kiko piso'mo'nyo'njo hwasoho. Ngko nom'ne sohwa syoho hulont'ife so'nji nom'ne sohwa fisosomokaofont'ife somta'ni mawo'n'ngkohe so'no huno nto kiyohoho eso nto tohino. ²⁷ I, oso'no nje hamniyohoso kako a'amu hamniyoho mokosyohumayo sohwafe angomo moho'nan'siyon'jo peho'no imentohinoto. Ho'nosyontentesi nopm'mo nje hamniyoho so'nji nom'ne we'e so'nji nomahm'mnesohilo. ²⁸ Ose ulonto ul'mento, Olo hwe lohwoe *wan tausen* (1,000) kina nomaf'kuji oso hwe *ten tausen* (10,000) kina mokosyohumasoso sohomo umasy'imno. ²⁹ Hwap'ngoso ole, a'amu yo'mayoso ito'no mokosyohumawo'n'ngkohofu somo ngko nom'ne pi'n'ngo engoso uy'omnonho. A'amu yo'mayoso ito'no momokosyohumayo'njo yontoso sohuma'ni oso yo'mayo we'e kako mokosyohumasoso ngko woma'monnoho. ³⁰ Olo syoho ntohofiyu wonyo sohomo sikwo'mjoho hohnta'ni meho'naopmno. Osopo a'amu hul'ngkwajingo ifaloho'n'ngkuji humotaha engo l'fitnnefoho.

A'amufe Hwomu sohwo a'amu hopi'nonohino somo yano ilofonefoho.

³¹ A'amufe Hwomu sohwo yofe engo hwofilo'nnyo'njo sohwo kakoe a'amu ahwomomjo so'nji poso sohonta kako hwe engo sohwoe epohumayo wonyoangkafo sopo humanefoho. ³² Osopo nohumahwosi a'amu hopi'nonohinoso uhu'mokahon'ngkuji kako hwe yahu mokosyohumayo pa'nyo sohwo a'amu somo yano ilofonefoho. A'amu yahu *sipsip* pa'nyo somo kengopo uhwaj'hwosi a'amu yahu *meme* pa'nyo somo kengopo uhwajonefoho. ³³ Yahu *sipsip* somo kakoe aho angahohnta'ni uhumaj'hwosi yahu *meme* somo kakoe aho hwonamonyo hohnta'ni uhumajonefoho. ³⁴ Oso hohosohonta hwe yofe hwofilo'nnyo'njo sohwo a'amu aho angahohnta'ni humalofo somo ole ulonefoho. Nje Mpohwo yo'mayo wop'ngo sejape so'no sehwasopo'mentiso soku, hohonta hwaho songo mi't'mokumentiso sohonta olo ango yo'mayoso Mpo-hwo sekumne'no yahumentisoso nop'kuji mapmno. ³⁵ Hwap'ngoso ngko mijoho niyahon'ngki wopayo ntapmmmentohofofoho. Ngko mijo'no ni'mo'n'ngkahon'ngki mijo ntapmmmentohofofoho. Ngko ango kengopo

nta'ni pahonꝑngko sekwo ngkimo sekwoe angomo ipenꝑmotapontꝑfi wopꝑnggo nꝑmokosyohumamentohofofoho. ³⁶ Ngko hwapꝑfe ane nohumentanꝑngko sekwo yo'mayoso ntapmmmentohofofoho. Ngko mnokino'nji nohumentanꝑngko sekwo wopꝑnggo nꝑmokosyohumamentohofofoho. Ngko impo'angomo nohumentanꝑngko sekwo nohonapmmmentohofofoho.

³⁷ Ose ulahonꝑngkuhwosi a'amu wopꝑngoso ole ulꝑfitnnefoho. Hwe Engofo, ntohontalo. Kꝑko wosopayo mijoho kiyahonꝑngki nakwo wosopayo kijapmmmentꝑhwoneso, ntohontalo. Kꝑko mijo'no kumo'nꝑngkahonꝑngki nakwo mijo kijapmmmentꝑhwoneso. ³⁸ Ntohontalo. Nakwo anggo ken-goponta'ango hwsosimo kohonontani nakwoe angomne'no ipekumotamentꝑhwoneso, kꝑko hwapꝑfe yo'mayoso ane nohumentanꝑngkini ntohonta kijapmmmentꝑhwoneto. ³⁹ Ntohontalo. Kꝑko mnokino'nji impo'angomo humentanꝑngkinoso ntohonta kohonꝑmentꝑhwoneto. Ose ulohonꝑfitnnefoho.

⁴⁰ Hwe yofe engo'njo sohwo ulonefoho. Ngko nehopi waselꝑmonne'no yohono. Yo'mayoso nje a'amu yofe engo ane'njo somne'no uloho'mentohinoso ngkine'no imentohinofoho.

⁴¹ Ose ulꝑhwosi a'amu hwonamonyo hohnta'nꝑnggo somo ulonefoho. Sekwo wonyo soku, mpanꝑmno. Anꝑtu sekumne'no sꝑmano hintotohino umnalofoho. Sekwo ngkimo ntꝑko'mafꝑkuji oso toho ne'no sijalokunjoso Mpohwo kako Seten'nji kakoe a'amu so'ntnne'no ho'nahumentiso somo fꝑwanꝑmno. ⁴² Hwapꝑngoso hohonta ngko mijoho niyahonꝑngki wopayo montape'njo imentohofofoho. Mijo'no nꝑmo'nꝑngkahonꝑngki mijo montape'njo imentohofofoho. ⁴³ Ngko anggo kengopo nta'ni pahonꝑngko sekwo ngkimo anggo mantape'njo imentohofofoho. Ngko hwapꝑfe manji'mofo ane nohumentanꝑngko sekwo sekwoe yo'mayoso montapmmmentohofofoho. Mnokino'njo nohumentanꝑngko impo'angomo nohumentanꝑngko sekwo monohonayo'njo imentohofofoho.

⁴⁴ Ose ulahonꝑngkuhwosi ulꝑfitnnefo, Hwe engofo, Ntohontalo. Kꝑko mijoho'nji mijo'tnno nokumo'nꝑngkahonꝑngki, kꝑko nom'ne angopo nta'ni ponji, kꝑko hwapꝑfe ane hwosi, mnokino'njo hwosi, kꝑko impo'angomo nohumentanꝑngkini nakwo wopꝑnggo makilohofe'njo ntohonta imentꝑhwoneto.

⁴⁵ Ose ulohonꝑngkahonꝑngkuji ole ulonefoho. Ngko nehopi waselꝑmonne'no yohono. Nje a'amu yofe engo ane'njo somne'no yo'mayoso mulohofe'njo imentohofoso ngkine'no mantohofe'njo imentohofofoho. ⁴⁶ Ose ulahonꝑngkuhwosi a'amu hiso nukuji hofꝑkoe wonyomne'no tohino engo ne'no nomapitnnefoho. I a'amu wopꝑngoso hofꝑko anggo wopꝑnggo sopo i'mofahokuji engolopohamo songo ne'no nohumantokutnnefoho.

26

Hwe engo sohwa Jisasꝑmo fonjosyane'entꝑfi hungkuno nano mtito'mentohofofoho.

(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2; Joun 11:45-53)

¹ Jisas oso hungkuno hopi'nono moi'wo ulonto kakoe inomokomoyo sohwo ulꝑmento, ² Sekwo huno moi'wonoho. Sikuno hufa'u mem-jaofꝑhwoso'no Anꝑtu Kako A'amu Isꝑlael somo Uyakolo'mentiso somne'ne

Syafisiyo Sɔkuno Engo * i'mofaposo sohonta A'amufe Hwomu sohomo iyo hwojiyafɔku'nnyo somo wofonjinto'ofosyantifeho. Ose ulɔmentisofoho.

³ Hohosohonta hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu Isɔlael sohwife hwe engo sohwanji hwe yofe hwofilo'nnyo tajo ango syoho'njo Kaiyofas oso hwoe ango somo uhu'mokumentohofoho.

⁴ Osopo nuhu'mokontifi Jisasɔmo hiyasomɔ aho kehwasɔ wofonjisyano limentohofoho. ⁵ Ole hnnɔmentohofi, Olo hiloso Anɔtu A'amu Isɔlael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sɔkuno Engo osomo wopayo engo nontanngkuji Jisasɔmo aho kehwaso'no nonahonngkuji a'amu hofɔko nakumo ikujoho nafongkupitnnoho. Oso hiso'no Sɔkuno Engo homo somo nakwo Jisasɔmo aho mokanehwono. Ose hnnɔmentohofoho.

*A'musi Jisasiye mnokinopo hwone mijo akino'njoso usohumentisofoho.
(Mak 14:3-9; Joun 12:1-8)*

⁶ Jisas kako Saimouniye ango Mpetani osopo humamentisofoho. Saimoun huhwo sohwo a'apaho uyo wonyo'njo hweho. ⁷ Osopo Jisas nohumentanngki a'mu anga'nohinisi Jisasɔmo nu'manto kako sojo ahwonte hwone mijo akino wonyoangkafo'njo hamniyoho yokintahopo'njoso nomotaponto Jisas epohumayo sopo nohumentanngki kakoe mnokinopo mijoso usohumentisofoho. ⁸ Ose yahonngki inomokomoyo sohwa nuhontifi simeho tohino umnɔngkahonngki hnnɔmentohofi, Olo a'mu losi mijo siki peho'no sisoyohoho. ⁹ Oso mijo wonyoangkafoso a'amu nakumta'ni mpe nalohofontifijontentesi nakwo hamniyoho engo nomehwasi a'amu ho'yangɔ umofonyo iwo'nɔngkohoho somo uyɔhwanesohilo.

¹⁰ Ose hnnɔngkahonngkofi Jisas hofɔkoe hungkunomo huno uyahonngki ulɔmento, Sekwo a'mu losimo simeho tango peho'no uyalokwofo. Kako ngkimo wopɔngo ntahokwoho. ¹¹ A'amu umofonyo iwo'nɔngkohofoso sekwo'nji engolopohamo ne'no humawo'nɔngkohofoho. I, oso'no ngko sekwo'nji humaleso sɔkuno moi'wo we'nenepi umo'nɔmontonoho. Oso'no a'amu ngkimo wopɔngo ntohoho'ne sɔkuno pi'nɔngo mauyoho. ¹² Oso a'musi kako nje a'apahopo hwone mijo ehantohofisoso kako nakwoe yahino a'amufe pijafo ito'no yasyiwo'nɔngkuhwone hopaso ehantohokwoho. ¹³ Hungkuno nehopi waselɔmo, Ango yawojo'meemo nje hungkuno wopɔngo a'amu somo ulɔfijo so'no olo a'mu losi ntahofiso so'nji ulɔfitnnefoho. Oso'no a'amu pi'nɔngo engo olo a'mu losimne'no syafɔhupitnnefoho.

Jutas hwe engo sohwaso Jisasɔmne'no ulɔmne'ento hungkuno ho'nahumentisofoho.

(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Jisasiye inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u sohwa anga'nohino sohwo kakoe yofe Jutas Isɔkaliyout. Oso hwe huhwo sohwo hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwaso nu'manto ulɔmento, Ngko sekumo Jisas sejapmme so'no sekwo peho wontopantifito. Ose ulohonngkahonngki ulɔmentohofi, Nakwo hamniyoho

* **26:2:** Oso sɔkuno sɔmo'moso hwaho Ijip sopo a'amu ahwomo mta'angoso mehomi tisiɔmaso somo poyo imokumentisofoho. Oseso a'amu Isɔlaelɔso yahu sipsip honiyofo hofiko mitipitihwayo'nji hoku'moponjo iyo fijihofaki'nnyo'nji osomo ulohomentohofoho. A'amu ahwomo mta'angoso oso homo somo uhwononto uyakolo'mentisofoho. Oso sɔkuno somne'ne Anɔtu Kako A'amu Isɔlael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sɔkuno Engo lɔwo'nɔngkuhwwonefoho.

sojo *teti* (30) wokijopantanoho. Ose ulontifi hamniyoho uy+mentohofofoho. ¹⁶ Oso hohosohonta Jutas Jisas+mo ut+hwamne'ento hon+ngkano imofo'ne syofisyoma'mentisofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo osomne'no wosopayo nimentohofofoho.

(Mak 14:12-21; Luk 22:7-14, 21-23; Joun 13:21-30)

¹⁷ Sikuno Engo uhwon+motofo simo'mjo somo a'amu Juta wopayo nom'ne kengo niwo'n+ngkohoho so'no Jisasiye inomokomoyo sohwa kakimo nu'mantifi ul+mentohofi, Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo osomne'no wopayo naneso nti'mo esyohumanehwono. ¹⁸ Ose ulohon+ngkahon+ngkofi Jisas ul+mento, Sekwo anti+me engo somo nukuji hwe fihumo nu'maf+kuji ulimno. Nakwoe hwe engo hungkuno mesyoloneti+hwawo'n+ngkiso sohwo ole nalohoho. Nje sikuno mofoneponoho. Ngko nje inomokomoyo sohwanji Sikuno Engo somne'no wosopayo jije angomo wonontane'no yihwono. ¹⁹ Ose ulahon+ngki inomokomoyo sohwa Jisasiye hungkunomo in+ngkawentifi Sikuno Engo so'no wosopayo ito'no esyohumentohofofoho.

²⁰ Sikuno'nji Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji nohumantifi Jisas ul+mento, ²¹ Hungkuno nehopi waselimo. Hwe fihwo kako olo angolomo sekwo'nji humaso sohwo kako mango sohwafe ahomo woho'nani+humonte hweho. Tokoyo'ofowantohomtonoho. ²² Ose ulahon+ngki inomokomoyo sohwafe simeho tango uyahon+ngki a'amu anga'no anga'nohino sohwa Jisas+mo ul+mentohofi, Hwe Engofo, ngkolaho. ²³ Ose ulohon+ngkahon+ngkofi Jisas ul+mento, Hwe fihwo ngko'nji wopayo noswanomo yomaso sohwo kako ngkine'no a'amumo tokoyo'ofoyu+nte hweho. ²⁴ A'amu Anituye hungkuno luti+hwamotofo sohwa iyoswomo mti'mokumentohofopa'nyoso A'amufe Hwomu sohwo poyo umonimntonoho. I oso'no oso hwe ngkine'no nje mango sohwo tokoyo'ofonohofone sohune'no hitoho ntokwoho. Tohino engoso nomane hweho. Kona'wohi aswo momaso'njonyontentesi wopingo'nesohilo. ²⁵ Ose ulahon+ngki Jutas oso hwe Jisas+mo tokoyo'ofoymentiso sohwo Jisas+mo ul+mento, Hwe Engofo, ngkolaho. Ose ulohon+ngkahon+ngki ul+mento, Kiko nto lohino. Ose ul+mentisofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji wopayo'nji mijo'nji ae'uyo nimentohofofoho.

(Mak 14:22-26; Luk 22:15-20; 1 Koulin 11:23-25)

²⁶ Hofiko wopayo nontan+ngkofi Jisas wopayo nomanto Anitumo isamoyoka ulonto kutikujo lohofonto inomokomoyo sohwo uyonto ul+mento, Oloso nje a'apahofoho. Sekwo nomaf+kuji hm+nimno. ²⁷ Ose ulonto kako noswanyo ipisayo mijo'nji nomanto Anitumo isamoyoka ulonto hof+kimo uyonto ul+mento, Olo mijo loso sekwo hopi'nonohino sohwasihmnaopmno. ²⁸ Olo nje hon+yo loso a'amu pi'n+ngo sofe wonyo wae yasemofone usohumahono. Hon+yo loso Anitu'nji sekwo'nji makotiku'nyo'ne ushumahono. Nje hon+yo losomo Anitu uhwon+ngkuhwosi sekwo Anitu'nji makotiku'nyoso ne imo'nyo'nefoho. ²⁹ Hungkuno waselimo. Nom'ne sikuno somo olo ipisayo mijo'no manimnehono. Manyo'njo nohumentanimo sikuno memjaofihwoso'no

ngko sekwo'nji nje Mpohwoe ango a'amumo mokosyohumayo sopo mijo songo nonanefoho.

³⁰ Ose ulahon'ngki hofiko ta anga'no lontifi noswapontifi hwofiki'nyo Oulifine'no kotasimentohofofoho.

Jisas kako Pita Jisasimne'no hwasyo hungkuno a'amu somo ulone so'no ulimentisofoho.

(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Joun 13:36-38)

³¹ Jisas ulimento, Olo sikwo'miyo lomo sekwo ngkimo n'hwajikuji hiyaso wahumpeentifeho. Anituye hungkuno mtimokumentohofoho so-hwa ole mtimokumentohofi, A'amu yahu mokosyohumayo sohumo fonjasyikujono yahu sohwa hiyaso wahumpeentifeho. ³² I, oso'no songo likahm'mo Ngkaliline'no simo'mo sepo'mnefoho. ³³ Ose ulahon'ngki Pita ulimento, Nom'ne sohwa hofiko ko kuhwotimopijoso ngko makuhwotimo'mnehono. ³⁴ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Ngko hungkuno nehopi wakilimonne'no yohono. Olo sikwo'miyo lomo yihufo tosika yoka malontan'ngkuhwoeso sohonta kiko ngkine'no hwasyo hungkuno hufa'u sihune ole ulimonnoho. Ngko Jisasimne'no huno maniyohoyohoho. Ose ulohoho'no yihufo sohwo yoka walimontonoho. ³⁵ Ose ulahon'ngki Pita ulimento, Ngko kikumne'no huno maniyohoyohoho eso mulimnehono. O'o, ngko kiko'nji ko fonjan'siyo'manji oso hungkunoso mulimnehono. Ose ulahon'ngki inomokomoyo hopi'nonohino sohwa oso hopa ulimentohofofoho.

Jisas Ngketisemani sopo humanto Mpohune'no jomo ulimentisofoho.

(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji Ngketisemani iyo uyo syoho sopo umentohofofoho. Osopo nohumanto kakoe inomokomoyo sohwaso ulimento, Sekwo olopo fosyohumamno. Ngko oso nompono u'mo Mpo-humo jomo ulimo. ³⁷ Ose ulonto kako Pita'nji Sepetiye hwomu sohwa'u'nji utimanto umentohofofoho. Nowentifi Jisas simeho tango mikunimposo umentisofoho. ³⁸ Oso'no ulimento, Nje simeho tango mikunimposo'njo hwo'nyoho. Tango hiloso poyo wanimokumtolikeno. Ngko'njopo fosyohumafikuji ngkimo nohontohumamno. ³⁹ Ose ulonto we'enehwo nowento simano hwaho hohnta'ni ipitofawento Anitumo ulimento, U, nje Mpohwo, olo tohino loso noni'mahwosi woniyakolofono. I oso hiso'no nje hunomo n'ngkahutoho. O'o, jije hunomnohino hmn'ngkayo.

⁴⁰ Ose ulonto kakoe inomokomoyo sohwafepono umentisofoho. Kako nu'manto uhwonimentisoso kakoe inomokomoyo sohwa saho nofosyowentan'ngkofi uhwononto Pitamo ulimento, Kiko ngkimo monohontohumayo peho'neto. ⁴¹ Sekwo ngkine'no nohontohumafikuji Mpohumo jomo ulimno. Seten sekumo yamofa selohofonoho. Sekwo wop'ngo'nohini uyano ko lifijoso sekwoe yokumpohn'nyo hopo'maho.

⁴² Ose ulonto Jisas apa'no we'enehwo nowento ulimento, Nje Mpohwo, olo tohino loso ngkimo manimnonehoho n'ngkohoho. I, oso'no nje hunomo min'ngkomnehono. O'o, jije hunomnohini un'ngkapmmnono.

⁴³ Ose ulonto asomo ponto uhwonimentisoso inomokomoyo sohwa timo saho un'ngkahon'ngki saho fosyowentan'ngkofi uhwonimentisofoho.

⁴⁴ Ose uhwononto apa'no nuliko'manto Mpohumo jomo simo'mjo ulimentisohopaso apa'no nowento ulimentisofoho. ⁴⁵ Ose ulonto kakoe inomokomoyo sohwanjo sopo noponto ulimento, Sekwo saho ne'no lofosyawotofa. Upa'nimno. Nje sikuno nto imofapmmaho. A'amufe

Hwomu sohumne'no a'amu wonyo sohwamo tokoyo'ofu nto imasofoho. ⁴⁶ Sekwo filikapmno. Wohwano. Uhwonimno. Oso hwe ngkine'no tokoyo'ofu ntoho'maso sohwo nto pohoho.

Jutas Jisasimo a'amu wonyo sohwamo uyimentisofoho.

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Joun 18:3-12)

⁴⁷ Jisas oso hungkuno ulontaningi Jutas Jisasiye inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u sohwo i'mofapmentisofoho. A'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu Isilael hwe engo sohwanji a'amu pi'ningo engo itokuso'njo hosimno'njo sohwamo luti'hwahoninkofi Jutas kako Jisasiyepo ipemotasimentisofoho. ⁴⁸ Jutas oso a'amu sohwamo yaofu itihwayo'ne ole ulimento, Hwe sohumo nu'mahm'mo hinjoho hu'nimeso oso hwe huhwo sohwo Jisasiyoho. Osohumo sekwo aho fikopmno. Ose nto ulimentisofoho. ⁴⁹ Oso'no Jutas Jisasi'mo komo'no nu'manto ulimento, Nje Hwe Engofo. Ose ulonto hinjoho hu'nimentisofoho. ⁵⁰ Ose yahoningi Jisas ulimento, Kiko umonji pohino sohwo komo'no fiyo. Ose ulahoningi hofiko Jisasi'mo u'mantifi aho yokumpohn'nyo ko'mentohofofoho.

⁵¹ Hwe fi'hwu Jisasi'nji humamentiso sohwo kakoe hwakuhwajo nomanto hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwoe syoho ulohofiyoso humo haloho loku'mentisofoho. ⁵² Ose yahoningi Jisas ulimento, Jije hwakuhwajo asomo fohonasyo. A'amu fi'hwu kako hwakuhwajo'nji nom'ne sohwamo lofososo oso hwe huhwo sohumo hwakuhwajo'nji wolo-fosyantifeho. ⁵³ Kiko huno makiyoho liyohoho. Ngko nje Mpohumo jomo uli'me'no kako ahwomomjo a'amu pi'ningo engo nifo'mayo'ne ni'hwajihwonesohilo. ⁵⁴ I oso hiso'no ngko ose i'me'no a'amu Anituye hungkuno nje poyo imo'nyo so'no mti'mokumentohofu oso hungkunoso ne pipi imo'ninkuhwonesohilo. O'o, nje poyo imo'nyoso oso pa'nyo umo'nimontonoho. Ose ulimentisofoho.

⁵⁵ Oso hohosohonta Jisas a'amu itokuso'njo somo ulimento, Sekwo a'amu hufo iwo'ninkiso sohune'no aho wokano lontifi hwakuhwajo'nji itokuso'nji lomotalokwofo. Sikuno engolopohamo ngko Anituye tajo ango engo somo humanji a'amu somo Anituye hungkuno luti'hwahoninko sekwo ngkimo osopo manikoso'njo iwo'ninkohofihwasoho. ⁵⁶ I oso'no a'amumo Anitu hungkuno uyahoningi luti'hwamotofu sohwafe hungkuno ne imo'nyo'ne so'no yo'mayo imo'ninkohoho. Ose ulahoningi inomokomoyo sohwa Jisasi'mo uliko'mantifi hiyaso humpo'mentohofofoho.

A'amu 'kaunisol' syoho'njo sohwafe pone'no nowentifi Jisasi'mne'no hungkuno limentohofofoho.

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Joun 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Oso a'amu sohwa Jisasi'mo aho kentifi hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo Kaiyofas oso hwoe angonne'no kemotamentohofofoho. A'amu honinkano hungkuno luti'hwamotofu sohwanji a'amu Isilaelife hwe engo sohwanji osopo uhu'mokumentohofofoho. ⁵⁸ Pita Jisasi'mo ko in'ngkawomentisoso kakimo mufantohi'nyofoho. O'o, kako po'mtopo'mtisyu humulohom'i'wesofoho. Kako Kaiyofasiye tojo somo noswonto a'amu uhwontohumayo sohwanjo sopo yo'mayo imo'nyo so'no uhwontohumamo lonto humamentisofoho.

⁵⁹ A'amu tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu *kaunisol* syoho'njo sohwanji hofiko a'amu Jisasi'mne'no hwasyo hungkuno ujiso'ne Jisasi'mo

fonjosyane'entifi wotipemantifi imentohofofoho. ⁶⁰ A'amu pi'ningo hwasyo hungkuno'njo sohwa ko i'mofopahon+ngkofi nofonjosyane'entifi hungkunoso wonyopi tipmentohofofoho. Hwangku ae'uyo sohwa'u i'mofaponji ⁶¹ ulimentisiyo, Olo hwe lohwo ole limaso hweho. Anituye anggo engoso ngko wae yahm'mo songo molimeso sikuno hufa'u sihune memjaofihwoso'no anggo moi'wo umo'nimontonoho. Ose limaso hweho.

⁶² Ose ulahon+ngki hwe yofe engo'njo tajo anggo syoho'njo sohwo nolikofalohofonto Jisasimo ulimento, Kiko hungkuno asomo mujo'njo peho'no yalokuno. Pipilo. Olo hungkuno kikimo kilalokusiyo losofo.

⁶³ Ose ulahon+ngki Jisas mampi'nyo humentan+ngki hwe yofe engo'njo sohwo ulimento, Anitu songo ne'no humayo sohwo jije hungkuno kupo'nalofoho. Kiko hungkuno nehopi'nohini fonaso. Kiko Kilais, Anitu kuhwosopo'mentiso Anituye Hwomu Ne hwosilaho.

⁶⁴ Ose ulohon+ngkahon+ngki Jisas ulimento, Kiko nehopi ntohino. I wakilmonne'no yohono. Hwangku sohonta sekwo A'amufe Hwomu sohwo Anitu Yo'mayo Yokumpohn'nyo Hwap+ngo sohwoe aho anga sohohnta'ni humentan+ngkuhwosi uhwon+fitnnefoho. Kako himo ahwomo mta'ango sopo nohumahwosi pihwoso'no uhwon+fitnnefoho.

⁶⁵ Jisas ose ulahon+ngki oso hwe tajo anggo syoho'njo sohwo simano hintotohino umn+mentiso so'no kakoe manji'mofo we'ene sisimpento ulimento, Kako Anitune'no sitofo ulohoho. Nakwo nom'ne a'amu Jisasimne'no hungkuno jo'neso johoho peho'no ulanehwono. O'o, sekwo kakoe hungkuno somo nto upa'n+ngkohoho. ⁶⁶ Sekwo huno pipi seyohoho. Ose ulohon+ngkahon+ngki ulimentohofi, Kako wonyo imaso hweho. Kako poyo umo'nono.

⁶⁷ Ose ulontifi Jisasiye simo'mangopo me mijo uyati'mofontifi fongku'mentohofofoho. A'amu fehohnjo nufonjontifi ⁶⁸ Ulimentohofi, Kiko Kilais sohwo Anitu hungkuno kijopahon+ngki li'wo'n+ngkino hwosi, tihwo kufonjohoho. Noho fonaso. Sitofo ose ulimentohofofoho.

Pita Jisasimne'no hwasyo hungkuno, Ngko huno maniyohoyohoho ulimentisofoho.

(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Joun 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Pita angkuhwafo ponjo tojo somo nohumentan+ngki hwe yofe engo'njo sohwoe syoho ulohofiyosi nu'manto ulimento, Kiko huhwosi Jisas hwaho Ngkalili mta'ango sohwo'nji humawo'n+ngkino hwosoho. ⁷⁰ Ose ulahon+ngki a'amu hopi'nono nuhwon+ngkahon+ngkofi Pita ulimento, Awonoho. Olo hungkuno ntohino loso'no ngko huno maniyohoyohoho. ⁷¹ Ose ulonto kako noswonto kontolompo'ango somo nohumentan+ngki nom'ne a'mu syoho ulohofiyosi Pitamo uhwononto hwe sohwo ulimento, Olo hwe lohwo Jisas anggo Nasaletnnta'ango sohwo'nji humawo'n+ngkiso hweho. ⁷² Ose ulahon+ngki Pita apa'no yofe hiyaso yonto ulimento, Nehopi yokintahopono lohono. Ngko oso hwe sohomo huno maniyohoyohoho. Ose ulimentisofoho. ⁷³ We'enepi a'amu fehohnjo likofohumamentohofoho osohwa Pitamo nu'mantifi ulimentohofi, Nehopi kilihwono. Kiko hofiko'njo mta'ango hwosoho. Jije mampahoso Ngkalilinta'ango pa'n+ngko ho'n+ngkohoho. ⁷⁴ Ose ulahon+ngkofi Pita hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Ngko hwasyo hungkuno selimeso Anitu tohino wontapono. Oso hwe sohomo ngko huno maniyohoyohoho. Ni'hu'no nehopi lohono. Ose ulimentisoso tosi'ka yoka limentisofoho.

⁷⁵ Yoka lahon+ngki nupa'nonto Pita hungkuno Jisas ulimentiso so'no

huno syafihu'mentisofoho. Hungkuno ole ulimento, Yihufo tosiika yoka molontanngkuhwooso sohonta kiko ngkine'no mango hufa'u sihune ole walimonnoho. Ngko Jisasimne'no huno maniyohoyohoho. Ose ulohojo'no yihufo sohwo yoka walimontonoho. Pita kako huno ose syafisyonto mempono swonto kakoe yahino wonyo so'no simeho tango mikunimposo uyahonngki humotahoe engo ne'no limentisofoho.

27

A'amu Pailotiyepono Jisasimo ipemotawomentohofofoho.
(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Joun 18:28-32)

¹ Imingo ne so'nji a'amu tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu Juta sofe hwe engo sohwanji Jisasimo fonjosyane'entifi hungkuno limentohofofoho.

² Jisasimo aho kentifi ahwomo nano kilofontifi hwe engo hwaho mokosyuhumayo Pailot oso hwoepono ipemotawomentohofofoho.

Jutas poyo pe'nimentisofoho.
(Apousel sohwife Syoho 1:18-19)

³ Jutas kako Jisasimo tokoyo'ofu uloho'mentiso sohwo uhwonimentisoso hofiko Jisasimo tohino uyantifi yahonngkofi uhwononto kako simeho tango uyahonngki huno ole syafihu'mento, Wonyo imalefoho. Ngko oso hamniyoho sojo teti (30) ma'maleso asomo uyimo. Ose ulonto kako a'amu tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu Juta sofe hwe engo sohwanjimo uyonto ⁴ ulimento, Ngko wonyo imalefoho. Ngko hwe wonyo ane sohomo setihwamale sohwo wape'nimontonoho. Ose ulahonngki ulimentohofi, Nakwo'maho. Jije'nohinofoho. ⁵ Ose ulahonngkofi Jutas oso hamniyohoso Anituye ango engo somo noswoho'nofawento nowento nano hmentisofoho.

⁶ Hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwa hamniyoho hiso nomantifi hnnimentohofi, Olo hamniyoho hiloso a'amumo fonjasiyo'ne mpe'nefoho. Nakwo olo hamniyoho lo'nji tajo angomjo hamniyoho nem'no ho'nasiyoso wopingo'maho. ⁷ Ose lontifi hungkuno nom'ne ole kotiku'mentohofi, Nakwo a'amu hwontoho mt'i'mokuwo'nningkohofoho sohwa mta'ni olo hamniyoho loso'nji hwaho mpe uyano. Hwaho hiloso a'amu kengo mta'ni nopikuji poyo pe'nningkujo'no pijafo ho'nasiyo'nefoho. Ose kotijwontifi imentohofofoho. ⁸ Oso'no hwaho hopo sopo hwaho honiyo lifawojoponoho lwo'nningkohofofoho. Oso yofe hiso olohonta weho. ⁹ Oso hohosohonta hwe Jelemaiya sohomo Anitu hungkuno uyahonngki lutihwamojo sohwoe hungkuno ne imo'nimentisofoho. Hungkuno ole, A'amu Isilaeliso oso hamniyohoso kakine'no mpe uyano lontifi imentohofofoho oso hamniyoho hiso nomantifi

¹⁰ a'amu hwontoho mt'i'mokuwo'nngkiso sohwoe hwaho mpe imentohofofoho.

Oso hwe engo nmentiso pa'nyofoho.

Oso hungkunoso hohonta Jelemaiya ose limentisofoho.

Pailot Jisasimo hungkuno ulohonimentisofoho.
(Mak 10:2-5; Luk 23:2-5; Joun 18:29-38)

¹¹ Hwe yofe engo'njo hwaho mokosyuhumayo sohwo'njo sopo Jisas loho'mentisofoho. Oso hwe engo huhwo sohwo Jisasimo ulohonimento, Kiko a'amu Jutafe Hwe Engo sohwsilaho. Ose ulahonngki Jisas ulimento,

Hungkuno hiso kiko nehopi lohino. ¹² Hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji Juta sohwafe hwe engo sohwanji hofi:kio Jisas+imne'no hungkuno ulahon+ngkofi Jisas hungkuno asomo mujo'njo imentisofoho. ¹³ Oseso Pailot Jisas+imo ul+mento, Oso hungkuno kikine'no ntohofoso kiko mupa'nyotaho. ¹⁴ Ose ulohon+ngkahon+ngki Jisas hungkuno mujo'njo yahon+ngki Pailot yomo yonto huno pi'n+ngo engo syaf+hu'mentisofoho.

Pailot Jisas+imne'no iyomo fonjinto'ofahumno ul+mentisofoho.
(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Joun 18:39-19:16)

¹⁵ Oso Sikuno Engo wopayo iloho yanimotofo sikuno somo soswo huhwo huhwi hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwo kako hwe impo'angomjo fihumo isihutof+hwaj+mojo hweho. A'amu sohwa oso hwe impo'angomjo sohune'no yofe hwe engo sohomo uliwo'n+ngkahon+ngkofi oso hwe huhwo sohomo isihutof+hwaj+mojo hweho. ¹⁶ Oso hohosohonta hwe wonyo Mpolapas kako impo'angomo humohumentisofoho. ¹⁷ Hwe moya'mi nuhu'mokahon+ngkofi Pailot ul+mento, Ngko sekuyepono tihumo isihutof+hwaj+mnehono. Ngko Mpolapas isihutof+hwaj+mnehono. Ngko Jisas a'amu Kilais+yoho uliwo'n+ngkohoho sohomo isihutof+hwaj+mnehono. Ose ulohon+mentisofoho. ¹⁸ Pailot olo so'no huno moi'wonoho. A'amu pi'n+ngo engoso Jisas+imo in+ngkamotof so'no a'amu Juta sofe hwe engo sohwa si'mano hintotohino umn+mentisofoho. Oso'no kakiyepono hungkuno hiso ipemotapmmentohofofoho.

¹⁹ Pailot kako hungkuno jo'ne ango sopo humentan+ngki kakoe ape hungkuno ole lihwat+mento, Kiko oso hwe wop+ngo sohomo kiko wonyo ulohofohotoho. Ngko sikwo'miyomo oso hwe sohune'no wojo uh-won+ngkoheso ngko si'meho tango nisofoho. Ose lihwat+mentisofoho.

²⁰ Hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji Juta sofe hwe yofe engo'njo sohwanji hofi:kio hwe moya'mi somo ul+mentohofi, Sekwo Mpolapas+imne'no jomo ul+mno. Jisas kako poyo umo'nono. Ose humulohofofoho. ²¹ Hwe yofe engo'njo sohwo a'amu somo ulohon+mento, Olo hwe lohwa'u osopo humasiyo loso tihumo usihuto+mnehono. Ose ulahon+ngki hofi:kio ul+mentohofi, Mpolapas+imo usihutofo. ²² Ose ulahon+ngkofi Pailot ul+mento, Ngko Jisas a'amu Kilais hwosoho uliwo'n+ngkohoho sohomo pipi imnehono. Ose ulahon+ngki a'amuso ul+mentohofi, Iyopo fonjinto'ofasyo. ²³ Ose ulahon+ngkofi Pailot ul+mento, Peho'neto. Olo hwe lohwo peho wonyo imaso hwolo. Ose ulahon+ngki a'amuso mohm'no uliwo'n+mentohofi, Iyopo fonjinto'ofasyo. Iyopo fonjinto'ofasyo.

²⁴ Ose lontan+ngkofi Pailot huno ument, kakoe hungkunoso hopa mmo'n+ngkahon+ngki ikujoho u'mofapmmento yahon+ngki Pailot kako a'amu wanohon+fento mijo nomanto a'amuso uhwontohumentan+ngkofi kakoe aho mijo yat+ku'nonto ul+mento, Olo hwe lohomo fonjasiyo'neso nje huno'maho. O'lo, sekwo hwap+ngo kuyoho. Oso'no nje aho mijo yat+ku'n+ngkohono. ²⁵ Ose ulahon+ngki a'amuso ul+mentohofi, Olo hwe lohomo poyo fonjasiyo'ne tohino nakumo ne'masoso nakwoe mehomi ntne'no wone'ma'montonoho. ²⁶ Ose ulahon+ngkofi Pailot Mpolapas+imo isihutof+hwajonto kakoe hwe itokuso'njo sohwa mo ul+mento, Jisas+imo impe'nji fonj+kuji iyopo fonjinto'ofahumno.

A'amu itokuso'njo sohwa Jisas+imne'no sitofo li+mentohofofoho.
(Mak 15:16-20; Joun 19:2-3)

²⁷ Oseso Pailotiye a'amu itokuso'njo sohwa hwe yofe engo'njo sohwafe angomo ipemotaswont'fi osopo hwe itokuso'njo hopi'nonohino sohwa Jisasimo u'ma'mentohofofoho. ²⁸ Hofiko kakoe manji'mofomo yajont'fi hofiko manji'mofomo nom'ne honiyo'nohinoso uloho'mentohofofoho. Oso manji'mofomo honiyo'nohinoso a'amu yofe engo hwaho mokosyohumayo sohwafe manji'mofofoho. ²⁹ Ose yont'fi hofiko impe yongo'njo nomant'fi nopopojont'fi hnnimentohofi, Olo hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwoe mnokino manji'mofomo pa'nyofoho. Ose lont'fi Jisasiye mnokinopo monji'mofahumentohofofoho. Hofiko fo'me nomant'fi kakoe aho angahohnta'ni umanjont'fi ulimentohofi, Olo fo'me loso hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwoe pa'n'ngo sohwoysiye aho mo kumanj'hwono. Ose lont'fi kako'njopo hwomtame poji ulohofont'fi sitofu ulimentohofi, Ou Hwe Engo sohwo, kiko a'amu Juta somo mokosyohumawo'n'ngkino sohwo silaho. ³⁰ Ose ulont'fi kakoe simo'mango sopo memijo uyati'mofont'fi oso fo'me aho mo umangku'mentohofoso nomant'fi mnokinopo fongku'mentohofofoho. ³¹ Hofiko sitofu moi'wo ulont'fi oso manji'mofomo honiyo'nohinoso yojasyont'fi kakoe manji'mofomo uloho'mentohofofoho. Ose yont'fi kakimo fonjinto'ofasiyo'ne spono ipemotasimentohofofoho.

*Hofiko Jisasimo iyopo fonjinto'ofahumentohofofoho.
(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Joun 19:17-27)*

³² Ipemotasont'fi hwe fihwo Sailininta'ango kakoe yofe Saimoun osohomo nu'mant'fi kwokwe umofont'fi kako Jisasiye iyo hwojiyafiku'nnyo intofone'ent'fi ulimentohofofoho.

³³ Kako intofahon'ngki hofiko hwaho Ngkoulikota si'mo'mentohofofoho. Oso hwaho hopo spono yofe hiso hwap'ngo olenoho. Mnokino yokino huyo'mango pa'nyo ponoho. ³⁴ Osopo nohumant'fi hofiko ipisayo mijo'nji nom'ne molasin tohino mumnyo'njo so'ne so'nji iwolo'mokont'fi Jisasimo uyahon'ngkofi kako yamofu imentisiso manimentisofoho. ³⁵ Oseso hofiko Jisasimo iyopo fonjinto'ofasyont'fi kakoe manji'mofomo yo'mayoso tihwo woma'montolikeno lont'fi syohi'nyo imentohofofoho. Hwe sohwa syohi'nyo hiso yakolo ulohofont'fi yo'mayoso hu'mema'mentohofofoho. ³⁶ Ose yont'fi osopo nohumant'fi Jisasimo uhwontohumamentohofofoho. ³⁷ Kakoe iyo hwojiyafiku'nnyo yokintaho spono olo hungkunolo kakine'no mt'i'mokumentohofi, OLO HWE LOHWO JISASYOHO. A'AMU JUTAFE HWE ENGO HWEHO. Ose mt'i'mokont'fi iyoswo hofojahumentohofofoho.

³⁸ Jisasi'njopo hwe hufa'u hufa'nji ikujoho'nji imojiyo sohwa'umo fonjinto'ofahumentohofofoho. Nom'nihwo Jisasiye aho angahohnta'ni, nom'nihwo aho hwonamonyo hohnta'ni fonjinto'ofahumentohofofoho. ³⁹ Hwe moya'miso nopohotawent'fi mnok'ngkwa'n'ngkwa'nnyo yont'fi sitofu ulimentohofi, ⁴⁰ Kiko ole li'wo'n'ngkini, Anituye tajo ango engoso ngko wae yaohm'mo apa'no songo molimeso sikuno hufa'u si'hune memjaofihwoso'no ango moi'wo umo'n'montonoho. Ose li'wo'n'ngkino hwasoho. Kiko Anituye Hwomu Ne hwaso'manji kiko fo'ma'nyo. Iyopo nta'ni fikotape. ⁴¹ Hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu hon'ngkano hungkuno lut'hwamotofu sohwanji a'amu Jutafe hwe engo sohwanji oso pa'nyo sitofu ulimentohofofoho. ⁴² Ole ulimentohofi, Kako a'amu nom'nemo ufo'mawo'n'ngkiso sohwo kakimo mufo'ma'nonehoho.

Kako Isilael sofe hwe engo hwolaho. Kako iyopo nta'ni kotap+hwoso'no uhwon+ngkuhwasi nakwo simeho hi'ntnnono uyano. ⁴³ Kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyonto ole limento, Ngko Anituye Hwomu hwo'nyoho. Ole limentiso hweho. Anitu kakine'no umo'n+ngkuhwoso'no/manji kako olohonta ufo'mano. Ose ulimentohofoho. ⁴⁴ Oso hwe wonyo Jisas+njopo fonjinto'ofahumentohofohuhwa'u Jisasimo sitofo ulimentisiyefoho.

Jisas poyo imo'nimentisofoho.

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Joun 19:28-30)

⁴⁵ Hinjo ajwo kuntoliyopo oso sikuno mjaofonto mofehi'nyomo hoholo yasyonto akupo'nyo'nji tili (3) kilouk oso'nji apa'no longkon+ngkahon+ngki mofehi'nyo limentisofoho. ⁴⁶ Sikuno wammonto yahon+ngki Jisas joho mohm'no limento, *Eli Eli lema sapakitani*. Oso hungkuno hiso neso ole, Nje Mpohwo Anitu, peho'no nisikwojantokuno. ⁴⁷ Ose lahon+ngki a'amu kako'njopo humamentohofoso upa'nontifi huno muyahon+ngki limentohofi, Olo hwe lohwo kako Ilaija osohomo Anitu hungkuno yahon+ngki limojo sohumne'no joho lalofoho. ⁴⁸ Ose ulahon+ngkofi hofiko'njopo a'amu humunyo sohwo komo'no Jisasimo u'manto hwapife we'e mijo yokumpohn'nyo mangkinyo'njo yomanto oso hiso tokemo yamjonto Jisas wanononto uyimentisofoho. ⁴⁹ I oso hiso'no nom'neso ole ulimentohofi, Hofahiyo. Nakwo uhwontohumano. Ilaija nopihwosi ufo'ma'mtolikeno. Ose ulimentohofoho. ⁵⁰ Jisas apa'no joho mohm'no lonto kakoe huyo'mango uhwajonto poyo pe'nimentisofoho.

⁵¹ Oso hohosohonta Anituye tajo anggo engo somjo hwapife engo oso ajwoponjo anggo we'e Anitu humayo'nefoho limentofoto sopo hoku'yopo pmpilipeehinyoso yokintahopo nta'ni tomonte sisimpo lohofonto hofa'u imo'nimentisofoho. Hwaho hwom+hwo yonto sojo engoso tihwo'mentisofoho. ⁵² Oso hwaho a'mopijafu ho'nahinyo sopo hwaho hwasampo lohofahon+ngki Anituye a'amu pi'n+nggo pe'nimentohofoso songo likamentohofoho. ⁵³ Nolikafontifi sikuno nom'nemo Jisas pe'nonto songo likamentiso somo hofiko anggo Jelusalem wop+nggo somo noswahon+ngkofi a'amu pi'n+nggo engo oso a'amu somo uhwon+mentohofohofoho. ⁵⁴ Hwe a'amu itokuso'njo sohwo mokosyohumayo sohwo kakoe a'amu'nji nohumantifi Jisasimo uhwontohumantifi hwom+hwo yo'mayo so'nji imo'n+ngkahon+ngki uhwonontifi iyoho unimentisofoho. Ole ulimentohofi, Olo hwe lohwo Anituye Hwomu Ne hweho. Ose limentohofohofoho.

⁵⁵ Moya'mi pi'n+nggo engo Ngkalilinta'ango Jisasimo tifi in+ngkamotofoto sofa Jisasimo ufo'mano lontifi Ngkalili uliko'mantifi Jisas+nji Jelusalemno pmentohofohofoho. Osofa nohumantifi Jisasimo uhwon+hwojamentohofohofoho. ⁵⁶ A'mu hofiko'njo loponta'angosi Maliya Makitola nta'angiyoho. A'mu nom'nesi kakoe yofe Maliya Jem+s+nji Jousep+njiye kona'wohiyoho. A'mu nom'nesi Sepetiye hwomu sohwa'uye kona'wohiyoho.

Jisasiye pijafoso sokimomo ho'nahumentohofohofoho.

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-55; Joun 19:38-42)

⁵⁷ Sikuno'nji hwe hamniyoho engo'njo Alimateyanta'ango sohwo imofapmentisofoho. Kakoe yofe Jousep+yoho. Kako Jisasimo in+ngkamajo hweho. ⁵⁸ Kako hwe engo Pailot osohomo u'manto, Jisasiye

pijafu mayo'ne ulohon+mentisofoho. Ose ulahon+ngki Pailot ul+mento, Jisas+ye pijafoso olo hwe lohomo uy+mmo. ⁵⁹ Ose ulahon+ngki Jousep pijafoso nomanto hwap+fe songo halojo somo ifohumpento ⁶⁰ kakoe sokimo songomo ho'nahumentisofoho. Oso sokimoso kako sojo engo somo imo engo il+mentisofoho. Osopo ho'nasyonto sojo engo y+wolo'mo y+wolo'mo lohofonto sokimo hoku'yo somo pijwahumentisofoho. ⁶¹ Maliya Mak+tolanta'angosi+nji nom'ne Maliyasi+nji sokimo mom+ngo sopo humanji hum+hwontohumantisiyofoho.

A'amu itokuso'njo sohwa Jisas+ye sokimo'njo mofone sopo humohuman-tohofofoho.

⁶² Mo'n+ngka honta s+kuno iyoho humayo'ne yo'mayo ito'no esyohumayo sohwi nuyokolofahon+ngki hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu Falisi sohwanji Pailot+mo u'ma'mentohofofoho. ⁶³ Nu'mant+fi ul+mentohofi, Hwe engo oso hwe hwasyo hungkuno'njo sohwo songo humamentiso sohonta ole l+mento, S+kuno hufa'u s+hune memjaof+hwoso'no ngko songo nol+ka'mnefoho l+mentisoso huno nayohoho. ⁶⁴ Oso hiso'no kiko jije a'amu sohwapo ole uso, Jisas+ye pijafu somo sekwo p+kupijo esyant+ngkujoso s+kuno hufa'u s+hune womemjaofono. Ose uso. Kakoe inomokomoyo sohwa nukuji kakoe pijafoso hufu ikuji hwe moya'mi somo hwasyo ole ul+fitnnoho, Jisas songo nto l+ko'maho. Oso hwasyo hungkunoso hwasyo hungkuno s+mo'mjo somo nuyakolofono. ⁶⁵ Ose ulahon+ngkofi Pailot ul+mento, Sekwo sekwoe a'amu uhwontohumayo'ne sohwapo uhwap+fijoso hof+ko sokimo somo yokumpohn'nyo wop+jwosyafe. ⁶⁶ Ose ulahon+ngki hof+ko nowent+fi pijwahumentohofofoho. Oso hiso hano pitofasiyo so'no sohe ho'nahumentohofofoho. Oseso hof+ko a'amu itokuso'njo sohwa sokimo homo somo uhwontohumayo'ne uhwat+mentohofofoho.

28

Jisas songo l+ka'mentisofoho.

(Mak 16:1-10; Luk 24:1-10; Joun 20:1-18)

¹ S+kuno iyoho humayoso moi'wo imo'n+ngkahan+ngki Sante im+ngo'nji mofehi'nyo wosi'mofapmmonto yahonjo so'nji Maliya Mak+tolanta'angosi Maliya nom'nesi'nji siko Jisas ho'nahumalofo sopo uhwonaho lonji pmentisiyefoho. ² Oso hohosohonta hwaho hwom+hwo yahon+ngki a'amu ahwomomjo sohwo nul+ko'manto noponto sojomo iwolo'mo iwolo'm+ngo lohofonto sojo nomeho'naofonto sojo yokintahopo humamentisofoho. ³ A'amu ahwomomjo sohwoe simano emta'm+ngo yonte pa'nyo kakoe manji'mofoso n+hu'no halojo'nohinofoho. ⁴ A'amu itokuso'njo sohwa osohomo uhwonont+fi yomo yont+fi iyoho un+ngkahan+ngki poyo hopa wo'mentohofofoho.

⁵ I oso'no a'amu ahwomomjo sohwo a'mu sofa'umo ul+mento, Siko iyoho sen+ngkuhwoloho. Ngko huno ole niyohi, Siko Jisas a'amu iyopo fonjinto'ofahumalofo sohune'no t+peelokusiyo. Ose ulonto ul+mento, ⁶ Kako olopo mohumuyoho. Hohonta kako l+mentiso hopa nto l+ka'maho. Oyoninyo. Hof+ko Jisas+mo noho'nahumalofo lopo uhwoninyo. ⁷ Siko komo'no uhusisi kakoe inomokomoyo sohwapo hwe poyo imo'n+maso sohwo pi'n+mo mta'ni nto l+ka'maho. Ose ulinyo. Kako Ngkaliline'no

simo'mo nto sepo'maho. Sekwo osopo nosokuji uhwon+mno. Hungkuno seloheso in'ngo seyo'eno.

⁸ Ose ulahon'ngki a'mu sofa'u iyoho un'imentisoso siko simeho wop'ngo umo'n'ngkahon'ngki pi'n'momo nul'ko'manji komo'no nowenji kakoe inomokomoyo sohwaro olo hungkuno loso ulohonanji umentisiyefoho.

⁹ Nowentan'ngki Jisas hon'ngkanopo uswo'nonto ul'imento, Nje nam-pohwo fa'uyo. Ose ulahon'ngki t'fonepo nowenji Jisasiye sife hwom-pahomo aho upm'mokonji Jisasimo hwomtame uloho'mentisiyefoho.

¹⁰ Jisas ul'imento, Siko iyoho sen'ngkuhwoloho. Siko nuhusisi nje n'ngkwahwosamo ulinyo. Hofiko hwaho Ngkalili nosokuji osopo wanohonife. Ose ulinyo ul'imentisofoho.

A'amu itokuso'njo sohware hungkunofoho.

¹¹ Oso a'mu sofa'u nowentan'ngki a'amu fehohnjo itokuso'njo sokimo somo uhwontohumayo sohwa hofiko angopo i'mofawentifi a'amu yofe engo'njo tajo angosyoho'njo sohwaro yo'mayo imo'n'imentiso so'no ul'imentohofofoho. ¹² Ose ulahon'ngkofi a'amu huhwo sohwanji a'amu Jutafe hwe engo sohwanji uhu'mokontifi yo'mayo yane'entifi hungkuno mtito'mentohofofoho. Hofiko hamniyoho engo a'amu itokuso'njo sohwaro uyontifi ul'imentohofi, ¹³ Sekwo a'amu somo ole ul'mno. Kakoe inomokomoyo sohwa hofiko sikwo'miyomo nopontifi nakwo saho fosyowentan'ngkuhwoni kakoe pijafoso hufo ma'malofofoho. Ose ul'mno. ¹⁴ Hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwo olo so'no upa'n'ngkuhwos'i'manji nakwo kakimo afofo umokantanoho. Kako sekumo yoka masejo'njo uyimontonoho. ¹⁵ Ose ulahon'ngkofi a'amu itokuso'njo sohwa hamniyoho nomantifi hofikoe hungkunomo in'ngkamentohofofoho. Olo hungkuno Jisasiye pijafoso hufo mayo loso a'amu Jutafe angomeemo ho'n'ngkowahon'ngki ne'no lontifeso olohonta ose weho.

Jisasiye inomokomoyo sohwa Jisasimo uhwon'mentohofofoho.

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Joun 20:19-23)

¹⁶ Inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni anga'nohino sohwa oso hwofiki'nyo hwaho Ngkalili sopo Jisas nto ul'imentiso spono simentohofofoho. ¹⁷ Hofiko Jisasimo uhwonontifi hwomtame uloho'mentohofofoho. I oso'no a'amu anga'no anga'no Jisasit'keno nom'ne hwol'keno lontifi huno pi'n'ngo syafihu'mentohofofoho. ¹⁸ Jisas hofikimo t'fonepo u'manto ul'imento, Anitu yo'mayo yokumpohn'nyo ahwomo'nji hwaho'ntnne'no mokosyohumayo'ne ntapisofoho. ¹⁹ Oso'no sekwo nowekuji hwaho hopi'nono angomeemjo a'amu somo nje hungkuno lut'hwafikujo'no nje inomokomoyo umonife. Sekwo hofikimo mijo kiyomayoso Mpohwoe yofe'nji kakoe hwomufe yofe'nji kakoe Towahunofe yofe'nji likuji fikiyomapmno. ²⁰ Ngko hungkuno hopi'nono sejanontneso a'amuso hungkuno hiloso in'ngkape-e'ne filut'hwamno. Upa'n'mno. Ngko sekwo'nji engolopohamo nohumentan'i'mo sikuno mol'wo imo'n'ngkuhwoso'no ne'no hument'hwanefoho.

Mak Olo Hungkuno Wop+ngo loso Mak Mt+'mokumentisofoho. Olo Hungkuno S+mo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto s+mentiso sohonta soswo sife aho hopi'nono mofonepo nto uyokolofahon+ngki Mak olo iyoswo loso mt+'mokumentisofoho. Mak sohwo yofe hufa'unjo hweho. Nom'ne yofeso olenoho. Joun+yoho. I oso'no yofe hiso nehm'no hu'mo ole: Joun Mak+yoho. (Oso hungkuno hiso *Apousel* sohe engo 12 hon+ngkano we'e 25. Osopo weho.) Mak sohwo yofe hufa'u mulinyo hwap+ngoso ole: Yofe Mak+yeso Ngkilik hungkuno mta'angofoho. Yofe Joun+yeso Hip+lu hungkuno mta'angofoho. Mak+ye na'usi Maliyafoho. (Oso hiso *Apousel* sohe engo 12 hon+ngkano we'e 12. Osopo weho.) Mak huhwo sohwoe kona'wohiye angoso a'amu Jisas+mo in+ngkunyoso aho ku'mo ku'm+ngo ne'no uhu'mokumotofomnoho. Mak sohwo Jisas+ye inomokomoyo hwo'maho. O'o, Jisas+ye inomokomoyo Saimoun Pita'nji angoso Loum sopo syoho imojiye hwa'uyoho. Olo iyoswo hiloso Mak angoso Loum humanto mt+'mokumentisofoho. A'amu fehohnjo hofiko huno ole, Mak sohwo Hip+lu hungkuno so'nji Ngkilik hungkuno so'nji huno moi'wo'nnyo hweho. Oso'no angoso Loum sopo Pita'nji nohumanji Mak kako Pitafe hungkuno iwolo'mokiyo syoho imoji hweho. Pita kako An+ituye hungkunoso Hip+lu hungkunomo lahon+ngki a'amu Loumjoso upa'nyo'ne Mak kako Ngkilik hungkunomo iwolo'mokumojoho hweho. Oso'no a'amu Loumjo sofe hunoso olenoho. Hwe fihwo kako n+hu'no yokumpohn'nyo hwo'manji nakwoe Hwe Engo hweho. Ose syof+syantan+ngkofi Mak kako Jisas+inne'no ole ul+imonto mt+'mokumentisofoho. Jisas sohwo hwe yokumpohn'nyo sohwofe yokumpohn'nyo somo Jisas+ye yokumpohn'nyoso yakolonoho. Jisas sohwo An+ituye Hwomu Ne hweho. Kako a'amu mnokino'njo so'nji a'amu towahuno wonyo'njo somo wop+ngo umokiyo'ne yokumpohn'nyoso hi'njo hweho. A'amu Loumjo somo Mak ose ul+imonto mt+'mokumentisofoho. Olo iyoswo hiloso Mak a'amu Ngkilik Jisas+mo in+ngkuno somne'no mt+'mokumentisofoho. Mak mt+'mokumentisofoho iyoswo hiloso nakumo huno nafohotofo'nefoho. Huno nafohotofo hwap+ngo neso ole: Jisas sohwo yo'mayo hopi'nono hwaho lophonjofe yokumpohn'nyo somo yakolownnyo hweho. Oso'no nakwo olo iyoswo hiloso atofolo l+hwasi Jisas+mo un+ngkohwano.

*Joun Hwe A'amumo Mijo Kiyoma'mojoho sohwo hungkuno
lut+hwamentisofoho.*

(Mat+yu 3:1-12; Luk 3:1-9, 15-17; Joun 1:19-28)

¹ Ngko Mak'ni An+ituye Hwomu Jisas Kilais sohune'no hungkuno wop+ngo wamt+'mokumonne'no yohono. ² Hungkuno ae lomayoso ole. Hohonta An+itu kako Aisaiya sohomo hungkuno uyahon+ngki iyoswo ole mt+'mokumento,

An+itu kakoe hwomumo ul+imonto, Upa'nyo. Ngko hwe fihumo nje hungkuno motawe'ne wol+hwat+monnoho. Oso huhwo sohwo kako kikimo s+mo'mo kupe-e'ne hweho. Kako j+je hon+ngkano ito'no esyohumayo'ne hweho.

³ Olo hwe huhwo lohwo hwaho a'amumo humunyo fi'mo hwe fihwoe mampaho engo ole ho'nimento,

Hwe Engo sohumne'no honingkano ito'no fehummamo.

Kakoe hano emoyo'ne so'no honingkano hiso ito'no mihwatimno.

Oso hungkuno Aisaiya mti'mokumentisofoho.

⁴ Oseso Joun a'amumo mijo kiyoma'mojo sohwo hwaho a'amu mohumunyopo i'mofaponto a'amu pi'n'ngo uhu'mokahoningkofi ole lutihwamento, Sekwo sekwoe honingkano wonyo somne'no hohujo ikinjaofikujono Anitu kako sekwoe wonyo hiso wae yasemofihwaso'no ngko mijo wokiyosema'mo. Ose ulimentisofoho. A'amumo sekwoe honingkano songoso utihwayonefoho. ⁵ A'amu hwaho Jutiyanta'ango so'nji pone engo Jelusalem mta'ango pi'n'ngo engo so'nji Jounimo u'mantifi kakoe hungkuno upa'nontifi hofikoe wonyo yoloho lijwaofahoningkofi Joun hofikimo Mijo Joutan sohumo kiyoma'mentisofoho.

⁶ Jouniye nem'no manji'mofohwo hwo fi'njohwe yahu *kamel* lohwa'nji mti'mokumentisofoho. Yahu paho ahulohoso loho'nimentisofoho. Kako kusimo'nji tme mijo'nji nimojo hweho. ⁷ Joun a'amumo ole lutihwamojofoho. Hwe nom'nehwo tifi noponefoho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe yokumpohn'nyoso nje yokumpohn'nyomo nyakolofonefoho. Ngko sohwo'ni oso hwe huhwo sohwoe yofe engo so'no ngko kakimo momayo ulohofiyone hwo'nyoho. ⁸ Ngko sekumo mijo'nohino kiyosemawoningkono. Hwe tifiho sohwo kako Anituye Towahuno Wopingonjo sohwo wokiyosema'montonoho.

Joun Jisasimo mijo kiyomahoningki Seten Jisasimo yamofu ulohomentisofoho.

(Matiyu 3:13-17; Luk 3:21-22; Joun 1:29-34)

⁹ Osohonta Jisas pone Nasalet hwaho Ngkalili uliko'manto Jounimo nu'mahoningki Joun kakimo Mijo Joutan sohumo kiyoma'mentisofoho.

¹⁰ Jisas mijo mta'ango nosi'mofaponto uhwonmentisoso ahwomo mtampo lohofahoningki Anituye Towahuno yihufu ntolofiyu pa'nyo sohwo Jisasimo wekehupmentisofoho. ¹¹ Oso hohosohonta ahwomo mta'ni ole ho'nimento, Kiko nje Hwomu sohwohne'no, ngko simeho wopingo mikunimposo kijapalokweno. Kiko yo'mayo wopingo iwo'nningkino so'no nje simeho wopingo nimo'nantofoho. Ose ho'nimentisofoho.

Seten kako Jisasimo yamofu ulohomentisofoho.

(Matiyu 4:1-11; Luk 4:1-13)

¹² Ose ho'ningkahoningki Mijo Joutananta'ango Anituye Towahuno Wopingo sohwo Jisasimo nom'ne hwaho a'amu mohumunyo iyo yo'mayo ane spono uhwatimentisofoho. ¹³ Osopo Jisas nohumentaningki sikuno *fouti* (40) memjaofahoningki Seten Jisasimo wonyo umokumo lonto Jisasimo yamofu ulohomentisofoho. Oso hwaho sopo sikiswojo yo'mayoso nohumentaningkofi a'amu ahwomomjo sohwa Jisasimo ufo'ma'mentohofofoho.

Jisas syoho emayoso Ngkalili nta'ni emamentisofoho.

(Matiyu 4:12-17; Luk 4:14-15)

¹⁴ Hwangku sohonta Helout hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwo kako Jounimo impo'angomo intofahumentisoso Jisas hwaho Ngkalili sopo nowento Anituye hungkuno lutihwoma'mentisofoho. ¹⁵ Ole

ulimento, Upa'nimno. Olohonta Anituye sikuno mofoneponoho. We'enepi Anitu kako kakoe a'amu so'nyumo yokumpohn'nyo enemokosyohumanefoho. Sekwoe honingkano wonyo somne'no hohujo ikinjaofikuji Anitumo simeho hi'ntnnono uyimno. Ose lutihwamentisofoho.

Hwe osofosofahu'no inan'ku syoho'njo sohwanne'no Jisas joho ulimentisofoho.

(Matiyu 4:18-22; Luk 5:1-11)

¹⁶ Sikuno fihwi Jisas Mijo Ayo Ngkalili momingopo hano emoyonto uhwonmentisoso Saimoun koningkwa'wehwo Ent'lu'nji siko inan'ku ho'yo mijomo ho'naofontan'ngki uhwonmentisofoho. Inan'ku ifamiyoso sikoe hamniyoho syohofoho. ¹⁷ Jisas nuhwononto ulimento, Siko ngkimo tifi nn'ngkapinyo. Siko inan'ku mawo'n'ngkisiye pa'n'ngoso Anitumne'no a'amu mayo'ne wolosetihwamo. ¹⁸ Ose ulahon'ngki sikoe inan'ku ho'yo komo'no nuliko'manji Jisasi'nji umentohofoho.

¹⁹ Hofiko we'enepi mitmomingo somo noku'mokwawentifi Jisas uhwonmentisoso Sepetiye hwomu sohwa'u Jemisi'nji Joun'nji siko yofayokinomo nohumanji inan'ku ho'yo ito'no esyohumentan'ngki uhwonmentisofoho. ²⁰ Jisas nuhwononto sikine'no komo'no joho ulimento, Oyoninyo. Ose ulahon'ngki Jemisi'nji Joun'nji siko komo'no kan'ngkwohumo uliko'ma'mentisiyefoho. Kan'ngkwohwo Sepeti kakoe a'amu syoho ulohofiyo sohwanji hofikoe yofayokinomo nohumentan'ngkofi Jemisi'nji Joun'nji siko uliko'manji Jisasi'nji umentohofoho.

Jisas a'amu anga'nohino sohunta'ni towahuno wonyoso wae yao'mentisofoho.

(Luk 4:31-37)

²¹ Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwanji nowentifi pone Koponeyam i'mofawentifi sikuno Salolemo a'amu iyoho fosyohumayo'ne sikuno somo hofiko a'amu Jutafe tajo angomo noswontifi Jisas hwe moya'mimo hungkuno lutihwamentisofoho. ²² A'amuso hofiko kakoe hungkunomo upa'nontifi yomo imentohofoho. Hwap'ngoso hofiko a'amu honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwa pa'nyo hwo'maho. O'o, Jisas sohwo kako hungkuno hwap'ngo wo'nyo hweho.

²³ Osohonta hwe towahuno wonyo'njo sohwo tajo ango homo somo joho mohm'no ulimento, ²⁴ Jisas Nasaletnnta'ango sohwo si kiko nakumo peho wonaloho'mne'no sopalokuno. Kiko nakumo wonyo wonamokumonne'no losopalokuno. Ngko kikine'no huno niyohoho. Kiko Anituye Hwomu Wop'ngo Ne hwosoho. ²⁵ Ose ulahon'ngki Jisas kako towahuno wonyo sohomo yoka ulimento, Mampi'nyo fosyohumaho. Kiko olo hwe lohomo uliko'maho. ²⁶ Ose ulahon'ngki towahuno wonyo huhwo sohwo joho mohm'no lonto hwe sohomo yomo yomo engo umasiyonto uliko'ma'mentisofoho. ²⁷ A'amuso ose uhwonontifi yomo engo yontifi hnn'mentohofi, Olo pehotikeno. Olo hungkuno nom'ne songofoho. Olo hwe lohwo yokumpohn'nyo'njo lohwo hungkuno lahon'ngki towahuno wonyo sohwa kakoe hungkunomo haloho pentifi tifi in'ngkahwofo. Ose hnnontifi ²⁸ olo yo'mayo Jisas imentiso so'no hwaho Ngkalili sopo mjaho'nimmentisofoho.

Jisas Pitafe konemimo wop'ngo umokumentisofoho.
(Matiyu 8:14-15; Luk 4:38-39)

²⁹ Jisas tajo ango mta'ni noswaponto kako Saimoun'nji Ent'lu'nji siko'n'kwa'iyie angomo humentohofofoho. Jem'si'nji Joun'nji hofi'ko'nji humentohofofoho. ³⁰ Saimoun konemi siye a'apaho tohohmtno uhn'ngkahon'ngki kako ijempohopo humamentisofoho. Oso'no Jisas noswapahon'ngki oso hungkuno hiso komo'no ul'imentohofofoho. ³¹ Ose ulahon'ngkofi a'musi mnokino'nji nohumentanjo u'manto Jisas kakoe aho nomanto a'mu simo nul'ikofahon'ngki a'apaho tohohmtno moi'wo imo'n'ngkahon'ngki kako wop'ngo imo'n'imentisofoho. Wop'ngo imo'nonto kako a'amumne wopayo iloho humisyofoho.

Jisas a'amu pi'n'ngo somo wop'ngo umokumentisofoho.
(Mat'iyu 8:16-17; Luk 4:40-41)

³² Oso sikuno somo a'amuso hofi'ko a'amu nom'ne yo'mayo yo'mayo mnokino'njo so'nji a'amu towahuno wonyo'njo so'nji ipemotapmmen-tohofofoho. ³³ A'amu hopi'nono oso ango Jisas humentanjo hoku'yo sopo uhu'mokumentohofofoho. ³⁴ A'amu yo'mayo yo'mayo mnokino'njo so'nji towahuno wonyo'njo so'nji wop'ngo umokumentisofoho. Towahuno wonyo huhwo sohwa Jisas An'tuye hwomu sohumo yofe uhwo'mentohofoho so'no Jisas hofi'kimo hungkunojo so'ne mampi'nyo umokumentisofoho.

Jisas hwaho Ngkalili sopo An'tuye hungkuno lut'ihwamentisofoho.
(Luk 4:42-44)

³⁵ Iyohohwe'nji Jisas nol'ikafonto kengopo a'amu mohumunyo sopo nowento osopo kako An'tumo jomo ul'imentisofoho. ³⁶ Saimoun kakoe a'amu'nji Jisas'ine'no tipeent'ifi ³⁷ Jisas'imo tip'ihwonont'ifi ul'imentohofi, A'amu hopi'nono kikine'no wot'ipekohon'imo'nant'ifi yalokwofo. ³⁸ Ose ulahon'ngkofi Jisas ul'imento, Hofi'koe syohofoho. Nom'ne ango mofone sopo wohwano. Nom'ne a'amumo hungkuno wop'ngo wolut'ihwamne'no yohono. Oso'ne pmmentohe hwo'nyoho. ³⁹ Ose ulahon'ngki nowent'ifi hwaho Ngkalili ho'mo so'mo tajo ango somo lut'ihwanto towahuno wonyo somo wae yao'mentisofoho.

Jisas hwe a'apaho uyo wonyo'njo sohumo wop'ngo umokumentisofoho.
(Mat'iyu 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ Hwe a'apaho sompote'njo sohwo Jisas'imo humotaho sulonto hwa-hopo hwomtame ulohofonto jomo yokumpohn'nyo ul'imento, Kiko ngkimo wop'ngo wan'mokumo liso'manji, jije yokumpohn'nyoso hoponoho. ⁴¹ Jisas nupa'nonto hitoho ulofahon'ngki aho kisusyonto hwe sohumo ul'imento, Ou wop'ngo wakumokumonne'no yohono. Kiko wop'ngo hmmo'nyo. ⁴² Ose ul'imentiso so'no oso uyo wonyo huhwo sohwo moi'wo komo'no i'mo'n'kahon'ngki kako wop'ngo humamentisofoho. ⁴³⁻⁴⁴ Wop'ngo humentan'ngki Jisas hwe sohumo yoka yokumpohn'nyo ul'imento, Olo yoheso nom'ne a'amumo nulohotoho. O'o, kiko komo'no nowehoji oso a'amu tajo ango syoho'njo sohumo jije a'apaho ut'ihwahoji yo'mayo Mouses selimentiso so'no An'tumo yano uyo. Oseso a'amu hopi'nonohinoso uhwon'ngkuji jije a'apaho uyo wonyoso wop'ngo imo'n'ngkiso so'no huno wosyof'syantafeho. Jisas ose ul'imentisofoho. ⁴⁵ L'ihwojahon'ngki hwe huhwo sohwo kako a'amu hopi'nonohinomo oso Jisas kakoe a'apaho wop'ngo umokumentiso so'no ul'imentisoso oso hungkuno hiso ango'meemo ho'n'imentisofoho. Oso'no Jisas kako nom'ne angkuhwafopo m'mofayofoho. Kako mempo hohnta'ni humentan'ngki a'amu ango kengo kengoponta'ni kakimo u'ma'mentohofofoho.

2

Jisas hwe sife aho songo miyo'njo sohomo wop'ngo umokumentisofoho.
(Mat'yu 9:1-8; Luk 5:17-26)

¹ Sikuno nom'ne memjaofahon'ngki Jisas Koponeyam asomo nopa-hon'ngki a'amuso Jisas kakoe angopo * humaho upa'n'imentohofofoho. ² A'amu hopi'nono ango Jisas humentan'jopo uhu'mokont'ifi angomo angiyoho'mo a'amu pi'n'ingo engo uhula'mo'mentohofofoho. Uhu'mokahon'ngkofi Jisas An'tuye hungkuno lut'hwamentisofoho. ³ Hwe osofosofahu'nohino sohwa hwe mnokino'njo sohomo ijempoho emotapmmentohofofoho. Oso mnokinoso sife aho songo miyofoho. Pompenjiyo'nohinofoho. Osohwa Jisasi'njopo i'mofapmmentohofofoho. ⁴ A'amu pi'n'ingo uhula'mo'mentohofoho so'no uhwonont'ifi hofiko Jisasi'njopo mitofasiyofoho. Oso'no sokango ant'ifepo kotasont'ifi ikulyo nofent'ifi a'amu mnokino'njo sohwo kakoe ijempoho hi'nji Jisas humentan'jopo momp impe intofuyoho'mokumentohofofoho. ⁵ Jisas kako uhwon'mentisoso oso a'amu itokwapmmentohofoho sohwa hofiko Jisasi'mo simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyahon'ngkofi Jisas uhwononto hwe mnokino'njo sohomo ul'imento, Olo hwomu lohwosi, ngko jije hon'ngkano wonyoso wae nto yakumofohono. Ose ulahon'ngki ⁶ a'amu Jutafe hon'ngkano hungkuno lut'hwamotofoho sohwa humupo'ntohumantohofofoho. Hofikoe simeho mo'mnohini ole syafi'hu'mentohofi, ⁷ Oso pipilo An'itu anga'no kako'nohino a'amufe wonyo wae iyoso hoponoho. Hwe hwahoponjo sohwo a'amufe wonyoso wae miyonohoho. Olo hwe lohwo An'tumo sitofu ulalofoho. ⁸ Ose syofis'yahon'ngkofi hofikoe huno somo Jisas huno uyahon'ngki ul'imento, Sekwoe simeho mo'mo oso hunoso peho'no syofis'ikomonalokwofo. ⁹ Olo hwe mnokino'njo lohomo pehofo ul'imne'elo. Hungkuno nohayo ntisoto. Jije hon'ngkano wonyo wae weekumo'mo ul'imnehono. Nom'ne hungkuno ole, Fil'ikaho. Jije ijempoho nomahoji mpano. Pehoho ul'imnehono. ¹⁰ Oseso sekwo huno waseyono. Ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni olo hwaho lopo a'amufe wonyo wae yafo'ne yokumpohn'nyo hinjo hwo'nyoho. Ose ulonto hwe mnokino'njo sohomo ul'imento, ¹¹ Wakil'mo. Fil'ikaho. Jije ijempoho nomahoji jije angopono fiwano. ¹² Ose ulahon'ngki hwe sohwo nolikafonto kakoe ijempoho nomanto, noswopahon'ngki a'amuso nuhwonont'ifi yomo yont'ifi An'tuye yofe ho'nomant'ifi ul'imentohofi, Hohonta nakwo oleso muhwonyofoho.

Jisas Lifaine'no joho ul'imentisofoho.
(Mat'yu 9:9-13; Luk 5:27-32)

¹³ Jisas apa'no Mijo Ayo Ngkalili mom'ngo sopo ku'mokuwahon'ngki osopo a'amu pi'n'ingo engo nu'mahon'ngkofi kako a'amumo An'tuye hungkuno lut'hwamentisofoho. ¹⁴ Jisas hano nowonto Lifai Al'ifiyos'ye hwomu sohwo a'amu hamniyoho mayo syoho'njo sohwo kakoe ango somo nohumentan'ngki Jisas Lifaimo nuhwononto ul'imento, K'iko ngkimo t'ifi nn'ngkape. Ose ulahon'ngki Lifai nolikafonto Jisasi'mo t'ifi in'ngkamentisofoho.

* 2:1: Oso'no nakwo huno monayofoho. Ti'hwoe angot'ikeno. Oso hiso Jisas kako oso ango homo somo humamentisofoho. Ango Koponeyam sopo a'amu fiso hofikoe hunoso ole, Pita'nji Ent'ilu'nji angot'ikeno. (Sohe engo 1 hon'ngkano we'e 29 somo uhwonyo.)

15 Tifi sohonta Jisas kakoe a'amu'nji Lifaiye angomo wopayo nontan'ngkofi osopo nom'ne a'amu hamniyoho ho'naofo syoho'njo sohwanji a'amu wonyo hon'ngkano'njo so'nji hofiko Jisasimo tifi in'ngkuno huhwanji humohumantohofofoho. 16 A'amu Falisi sohwa hofiko Jutafe hon'ngkano hungkuno huno'njo fehohnjo sohwa hofiko Jisas'nji a'amu wonyo so'nji wopayo nontan'ngkofi uhwonontifi Jisasiye inomokomoyo sohware ulimentohofi, A'amu hamniyoho ho'naofo syoho'njo sohwanji a'amu wonyo hon'ngkano'njo so'nji Jisasi'nji wopayo peho'no nalokwofo. 17 Olo hungkuno loso Jisas nupa'nonto ulimento, A'amu mnokino ane'njo wop'ngo humalofoso hofiko a'amu uyohofaho siyo'njo sohomo mu'mapitnnehofo. O'o, a'amu mnokino'njo so'nohini u'mantifeho. Oso pa'nyoso ngko a'amu hon'ngkano wop'ngo'njo hwona'nyoho liwo'ngkohofoso somne'no johu lutimayo'ne pmentohe hwon'maho. O'o ngko a'amu hon'ngkano wonyo'njo somne'no pmentohe hwo'nyoho. Ose ulimentisofoho.

Wopayo humaho humayo yahino so'ne hungkunofoho.

(Matiyu 9:14-17; Luk 5:33-37)

18 Sikuno nom'ne fihwi Joun a'amumo mijo kiyoma'mojo sohwoe inomokomoyo sohwanji a'amu Falisi sohwanji An'tuye yofe ho'nomayo'ne wopayo humaho humentan'ngkofi a'amu nom'ne sohwa Jisasimo u'mantifi ulimentohofi, Joun'ye inomokomoyo sohwanji Falisiye inomokomoyo sohwanji hofiko wopayo manyo'njo humayoso An'tumo jomo ujo'ne yahinoso in'ngkawowo'n'ngkohofofoho. I oso'no jije inomokomoyo sohwa hofiko wopayo manyo'njo humayo yahino somo min'ngkayo'njo peho'no yalokwofo. 19 Ose ulohon'ngkahon'ngkofi Jisas ulimento, Upa'nimno. Hwe ape songo mayo sohwo kako kakoe a'amu'nji wopayo iloho engo yontifeso hofiko wopayo humaho wohumantifitaho. O'o simeho wop'ngo'njo wonantifeho. 20 I oseso hwangku sohonta oso hwe ape maso huhwo sohomo a'amu nom'ne sohwa hofikoe a'amu mta'ni kompemafikui fonjasy'kujo'no kakoe a'amu hiso kako ane humaf'kujoso simeho tango'njo humaf'kui wopayo manyo'njo uyantifeho.

21 Ihwoni. Hwe fihwo manji'mofotantamo imo'nnyo sohwo kako hwapife nom'ne songo we'e nomahwosi tontamo somo lojwohofojasihwosi yakife uy'ntolaho. Awonoho. Engo womnahoti'montonoho. 22 Ose ulonto Jisas pahnn'mo hungkuno t'finjoso ole ulimento, A'amu fihwo kako mijo iloho uy'mo lihwosi te fisiyo woma'montolaho. O'o, awonoho. kako te fisiyo mahwosi mijo ihm'mofihwosi iloho yososo mijo wahumpo'montonoho. Te fisiyoso ni'hu'nahone wonyo umo'nimontonoho. U, hwe huhwo sohwo kako te songoso mahwosi mijo ihm'mofihwosi iloho yososo mijo ito'no wol'fawo'montonoho. Oso pa'nyoso hohontajo yahino so'nji yahino songo so'nji nem'no hu'mokomokosyohumayoso hopo'maho.

Salolemo sikuno iyoho humayo somo yo'mayo syoho miyo'ne hungkunofoho.

(Matiyu 12:1-8; Luk 6:1-5)

23 Salolemo iyoho humayo'ne sohonta Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji hofiko syoho'mo nowentifi mijoho uyahon'ngki wopayo we'e songoso nomantifi aho hwoso'mokontifi pahoso fuyo lontifi neso ni'mentohofofoho. 24 Nontan'ngkofi a'amu Falisi sohwa uhwonontifi

Jisasimo ulimentohofi, Ihwoni. Nakwoe honingkano hungkunoso yo'mayo syoho sikuno iyoho humayo somo iyo'neso hano pitofahinyofoho. Oso hiso'no sekwo sikuno iyoho humayo losomo wopayo peho'ne mantifi ningkohofoto. ²⁵ Ose ulohoningkahoningkofi Jisas ulimento, Sekwo Ntefit imentiso so'no iyoswo mt'i'mokumenthofoso atofu majo hwasilaho. Oso sikuno Ntefit kakoe a'amu'nji hofiko wopayo umofonyo yontifi mijoho engo humamentohofu sohonta ne'no selohoningkohono. ²⁶ Osohonta Apiyata hwe engo tajo ango syoho'njo sohwo nohumentaningki Ntefit kako Anitumne'no hwapife ango molinyo somo swonto wosopayo Anituye simanopo ho'nahinyoso swomentisofoho. Oso wopayo hiso a'amu sikinjo somne'no'maho. O'lo a'amu Anituye tajo ango syoho'njo sohwanne'nohinofoho. I oso'no Ntefit kako nomanto kakoe a'amu sohwanu nuyimentisofoho. Sekwo oso hungkuno homo somo atofu majo'njo imentohofu so'no sekwo nje inomokomoyo sohwanu oso hungkuno hiso ulohoningkohofotaho. ²⁷ Ose ulonto Jisas nom'ne hungkuno Falisi sohwanu ulimento Anitu kako sikuno iyoho humayoso peho'ne mt'i'mokumentisoto. Kako hwe moyami ufo'mayo'ne mt'i'mokumentisofoho. I a'amufe honingkanomo hano pitofasyo iyo'ne mt'i'mokumentisofoho. I sikuno iyoho humayo homo a'amumo ufo'mayo'ne mt'i'mokumentisofoho. ²⁸ Oseso ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko sikuno iyoho humayo'neso hwapingo hwo'nyoho. Ose ulimentisofoho.

3

Sikuno iyoho humayo somo Jisas kako hwe aho wonyo'njo sohomo wopingo umokumentisofoho.

(Matiyu 12:9-14; Luk 6:6-11)

¹ Jisas a'amu Jutafe tajo ango somo apa'no swahoningki osopo hwe fiho aho songo songo miyo poyo hopa wo'nnyo sohwo humunyoponoho. ² A'amu Falisi sohwa hofiko nohumantifi Jisasimo hungkuno ito'no mihwajiyo ango somo ipemotowane'entifi ole syafihu'mentohofi, Jisas kako sikuno iyoho humayo lomo hwe aho wonyo'njo sohomo wopingo umokumontolikeno. Ose syafisyontifi Jisasimo uhwontohumamentohofoho. ³ Jisas hwe aho wonyo'njo sohomo ulimento, Kiko ajwo lopo filhofape. ⁴ Ose ulonto hofikimo ulimento, Oso honingkano hungkuno Mouses neyakwosamo uyimentisoso sikuno iyoho humayo lomne'no pehofu nalohoho. Nakwo olo sikuno lomo yahino wopingo uyantantaho. Wonyo uyantantaho. I nom'ne a'amu somo wopingo umokantantaho. Wonyo umokantantaho. Ose ulohoningkahoningki hofiko mampi'nyo imentohofoho. ⁵ Jisas hofikimo fe'nihwononto simeho tohino umningkahoningki a'amu Falisiye simehomo uhwonimentisoso hofiko a'amumo hitoho mu lofe so'no simeho tango uyimentisofoho. Jisas a'amu aho wonyo'njo sohomo ulimento, Jije ahaso sihwaho fisipofu. Ose ulahoningki kako haloho'no yonto aho sihwaho sipo'mentisoso kakoe aho wopingo umonimentisofoho. ⁶ A'amu Falisi sohwa uhwonontifi komo'no nowentifi Helontiyu a'amu sohwanji uhu'mokontifi Jisasimo poyo fonjosyane'entifi honingkano tippmentohofoho.

A'amu pi'ningo engoso mijo momngopo uhu'mokumentohofohofoho.

⁷ Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji oso ango sopo nuliko'mantifi mijo ayopo nohumentan'ngkofi a'amu pi'n'ngo engo Jisasimo u'ma'mentohofofoho. Oso a'amu hiso ango kengo kengoponta'angofoho. Hwaho Ngkalili, hwaho Jutiya, ⁸ pone Jelusalem, Itumeya, Mijo Joutan nongkihnta'ni, Taiya pone engo nongkihnta'ni Saitoun pone hiso nongkihnta'ni oso a'amu pi'n'ngo engo hiso yo'mayo Jisas imentiso oso'no upa'nontifi Jisasimo u'ma'mentohofofoho. ⁹ Jisas inomokomoyo sohwaro ul'mento, Sekwo yofayokino ito'no fesyohumamno. A'amu we'yo mohumuyoho. Hofiko hwotoho nif'fittnoho. Ose ul'mentisofoho. ¹⁰ Hwap'ngo ole, Jisas a'amu pi'n'ngo engo somo a'apaho wop'ngo umokumentiso so'no a'amu mnokino'njo hopi'nonohinoso a'amu yohoto yohotofo mjoloho'nim'wentifi Jisasimo upm'mokantane'no yihwono ose l'imentohofofoho. ¹¹ A'amu towahuno wonyo'njoso Jisasimo uhwon'it'mantifi hwahopo ipitofawentifi joho ul'imentohofi, Kiko An'tuye Hwomu Ne hwosoho. ¹² Ose ulahon'ngkofi Jisas hofikimo hungkuno yokumpohn'nyo ul'mento, Olo hilo so'no a'amumo nulikutoho.

Jisas kakoe inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwaro uhwasopo'mentisofoho.

(Mat'yu 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ Oso hohosohonta Jisas hwofiki'nyopo nosonto kakoe inomokomoyo'ne uhwasopo'mo lonto a'amu somo joho ulahon'ngki hofiko sapmento-hofofoho. ¹⁴ Jisas a'amu aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwaro kakoe inomokomoyo'ne uhwasopento ul'mento, Ngko'nji fesyohumayo'ne sehwasopehe sohwaso, Hwangku a'amu nom'ne somo sekwo lut'ihwayo'ne woloset'hwamo. ¹⁵ Noloset'hwahm'mo nje yakumpohn'nyo towahuno wonyo wayo'ne wosejapmmo. Ose ul'mentisofoho.

¹⁶ Hwe fihwo uhwasopo'mentisoso Saimouniyoho. Oso hwe huhwo sohomo Jisas kako Pitafoho mul'imentisofoho. ¹⁷ Jemisi'nji kon'ngkwa'wehwo Joun Sepetiye hwomu sohwa'umo Jisas nom'ne yofe mul'mentiso Mpouaneses. Oso yofe hwap'ngo ole hwe yokumpohn'nyo ahwomo liwo'n'ngkiso pa'nyo hwa'uyoho. ¹⁸ Nom'nihwa Ent'ilu'nji Filip'i'nji Mpatoulom'iyu'njoho. Nom'nihwa'u Mat'yu'nji Toumasi'njoho. Nom'nihwo Jem'is osohwo kako Al'fiyos'ye hwomu hweho. Nom'nihwa'fi Tatiyosi'nji Saimoun Selouti'njoho. ¹⁹ Nom'nihwo Jutas Isikaliyouti'njoho. Jutas huhwo sohwo Jisasimne'no tokoyo'ofoyonto a'amu Jisasimo fonjasiyo'ne sohware ahomo uy'mentisofoho. Oso a'amu huhwo sohwo Jisas uhwasopento, kakoe angopo umentisofoho.

Jisasi'nji Mpel'isepul'i'nji sikoe hungkunofoho.

(Mat'yu 12:24-37; Luk 11:15-23; 12:10)

²⁰ Jisas kakoe Nasalet osopono wahon'ngki a'amu pi'n'ngo engo osopo uhu'mokumentohofofoho. Angomo uhu'mokumentohofoho so'no Jisas kakoe a'amu'nji hofiko wopayo manyo'njo imentohofofoho. ²¹ Jisasi'ye temtitofoho sohwa oso hiso nupa'nontifi, Jisasi'ye hunoso ito'no'maho. Kakoe hunoso ilonnyo hwol'ikeno. Ose lonti'fi kakimo uti'mano lonti'fi pmmentohofofoho.

²² A'amu Jutafe hon'ngkano hungkuno lut'ihwamotofoho sohwa Jelusalem mta'ni nopontifi l'imentohofi, Mpel'isepul oso towahuno wonyo hopi'nohino sohware hwe engo sohwo Jisasi'ye simeho mo'mo humaho. Towahuno wonyo somo wae yaofiwo'n'ngkohoho. ²³ Ose lahon'ngkofi

Jisas hofikine'no joho lutimanto pahnnimo hungkuno ulimento, Seten kako wae yamo'nyoso pipilo. ²⁴ Hwaho fiponjo a'amu hopi'nonohino hu'mawo'n'ingkohofoso hotitopijo sohonta ikujoho fongki'n'ingkuji hofikoe wopingo foyohumayoso wonyo umo'n'imontonoho. ²⁵ A'amu ango anga'nohinomo foyawe sohwa hofiko ehusilofo humafikuji ikujoho fongki'n'fijoso hofiko yosesamo wohumpeentifeho. ²⁶ Oseso Seten kakoe towahuno wonyo'njo sohwa hofiko ehusilofo humafikuji ikujoho fongki'n'fijoso hofikoe yokumpohn'nyo ane umo'nantifeho.

²⁷ Hwe fihwo hwe yokumpohn'nyo sohwoe angomo hufo umo lihwo si swososo simo'mo oso hwe yokumpohn'nyo huhwo sohwi nano kilofasyihwosi i kako oso ango homo somjo kakoe yo'mayoso woma'montonoho. Oso pa'nyoso ngko Setenimo uyakolo'mentohe so'no ngko kakoe towahuno wonyo sohwa wae yaofalokweno.

²⁸ Olo hungkunolo in'ngo seyo'eno. A'amu hopi'nonohino hofikoe wonyoso sifajo hungkunoso wonyo hungkunoso Anitumo jomo ul'fijo'manji kako wae weesemo'montonoho. ²⁹ I oso'no a'amu kako Anituye Towahuno Wopingo so'no sitofo lososo oso wonyo hiso Anitu kako wae meefonehoho. Oso wonyo hiso kakoe simeho'mo ne'no nowentihwonefoho. Ose ul'mentisofoho. ³⁰ Jisas kako Anituye Towahunofe yokumpohn'nyo so'nji towahuno wonyo somo wae yao'mentiso so'no hofiko Jisasimo kiko towahuno wonyo'njo hwosoho ul'mentohofofoho. Oso'no Jisas oso hungkuno tango'njo ul'mentono.

Jisasiye kona'wohi'nji hohmn'ngkwa'wehwosanji i'mofapmmentohofofoho.
(Mat'iyu 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Oso hohosohonta Jisasiye kona'wohi'nji kon'ngkwa'wehwosanji i'mofapontifi ango mempo hohnta'ni humantifi Jisasi'ne'no lihwatimentohofofoho. ³² A'amu pi'n'ngo engo Jisasi'nji humantifi Jisas ajwopo nohumentan'ngki a'amu kakimo ul'mentohofi, Upa'nyo. Jije na'u hnn'ngkwa'wehwosanji hnnampo'wohijanji humantifi kikine'no joho kilalokwofo. ³³ Jisas nupa'nonto ul'mento, Nje na'u n'ngkwahwosa tihwalo. ³⁴ Jisas a'amu nohumentan'ngkofi fe'n'hwononto ul'mento, Uhwonimno. Olo nje na'uja nje n'ngkwahwosa, olohi humalofo. ³⁵ A'amu Anituye hungkunomo tifi in'ngkawowo'n'ingkohofoso nje n'ngkwahwosa nje nampohwosa na'ujafoho. Ose ul'mentisofoho.

4

Hwe fihwo ufongoyo fisosimoka'mentiso so'no pahnnimo hungkunofoho.
(Mat'iyu 13:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Jisas kako Mijo Ayo Ngkalili sopo nohumanto a'amumo apa'no lutihwamentisofoho. Osopo nohumentan'ngki a'amu we'yo uhu'mokumentohofomaho. Oso'no Jisas yofayokinopo kotasonto osopo humamentisoso hwe moya'miso mom'ngo sopo loho'mentohofofoho.

² Kako pahnnimo hungkuno pi'n'ngo engo hofikoe huno ufohotofo'ne lutihwamentisofoho. Ole ul'mento, ³ Sekwo upa'nimno. Hwe fihwo kako kakoe syohopo ufongoyo fisosomokao'mentisofoho.

⁴ Fisosomokofahon'ngki ufongoyo fehohnjoso hon'ngkanopo piwesyahon'ngki yihufu sohwa nopontifi manimentohofofoho. ⁵ U,

ufongoyo fehohnjoso hwaho sojo'njo sopo p̄wahu'mentisofoho. Oso hwaho hiso engo mo'mjo'maho. Oso'no oso ufongoyoso komo'no foka'mentisofoho. ⁶ Oseso mofehi'nyo ulonto ufongoyo pmpongo hwahomo'mo munjilofe'njo yonto yofoho imentisofoho. ⁷ U, ufongoyo fehohnjoso nantipe yongo'njo sopo p̄wahu'mentisoso nantipe yongo'njo sohwo komo'no fokofikwato lohofonto ufongoyo nontimo kingkulofonto oso ufongoyo hiso ne minto'nimmentisofoho. ⁸ U, ufongoyo fehohnjo hwaho afofo'njopo p̄wahu'mentisoso engo fokafonto ne pi'ningo into'nimmentisofoho. Ne fiso we'e (*teti*, 30), fiso engo (*sikisiti*, 60), fiso pi'ningo engofoho (*wan hantlet*, 100). ⁹ Jisas ose ulonto ulimento, A'amu fihwo nje hungkuno upa'nyo'ne haloho hi'njo hwo'manji kako upa'nono. Ose ulimentisofoho.

Jisas pahnnimo hungkuno so'no ulimentisofoho.
(*Mat̄yu 13:10-17; Luk 8:9-10*)

¹⁰ Hwangku inomokomoyo sohwanji nom'ne a'amu fihwa kakoe hungkunomo upa'nimentohofohofoho. ¹¹ Jisas ulimento, An̄tu sohune'no kako a'amumo mokosyohumayo yahino hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso sekwo sohwasiwo nto setihwamentisofoho. I oso'no a'amu kengo sohwa hofiko pahnnimo hungkuno'nohini upa'nife. Sekumo yoloho waselimo. ¹² Hohonta Aisaiya ole mt̄imokumento, Hofiko nuhwon̄ngkuji neso nuhwon̄fitne'maho. Hofiko nupa'n̄ngkuji oso hungkunoso huno ito'no uyone'maho. Hofiko hon̄ngkano wonyo somo hohujo mikinjaopijoso An̄tu hofikoe wonyo wae mmofonehoho. Ose mt̄imokumentisofoho.

Jisas pahnnimo hungkuno hwap̄ngoso ulimentisofoho.
(*Mat̄yu 13:18-23; Luk 8:11-15*)

¹³ Jisas ose ulonto ulimento, olo pahnnimo hungkuno hwe ufongoyo fisisimoka'mentisoso sekwo huno maseyoho liyohoho. I pahnnimo hungkuno nom'ne songoso sekwo huno pipi seyohoho. ¹⁴ Upa'n̄mmo. Hwap̄ngoso olenoho. Hwe ufongoyo'njo sohwo An̄tuye hungkuno a'amumo luti'hwayo pa'n̄ngofoho. ¹⁵ Fiso ufongoyo hon̄ngkanopo p̄wahu'mentisoso oso hwe moya'mi hofiko hungkuno wop̄ngopo upa'n̄wo'n̄ngkohofoho pa'nyofoho. I oso'no Seten kako noponto oso hungkuno wop̄ngopo simeho mo'mo ho'nosyahon̄ngki Seten wae yamo'mentisofoho. ¹⁶ Nom'ne a'amuso ufongoyo hwaho sojo'njopo p̄wahu'mentisoso pa'nyo hwafoho. Oso a'amu hiso An̄tuye hungkuno upa'nontifi hofiko komo'no simeho mo'mo meho'nasyontifi simonyo iwo'n̄ngkohofohofoho. ¹⁷ I oso'no hofikoe pmpongo anefoho. O'o, hofiko we'ene'pi nolohofontan̄ngkofi a'amu nom'neso An̄tuye hungkuno hwotoho wahmmo lososo oso a'amu nolohofontanjo huhwo sohwo tango engo uyahon̄ngki hofikoe pmpongo ane so'no p̄wasyiwo'n̄ngkohofohofoho. ¹⁸ Nom'ne a'amu ufongo hwaho nantipe yongo'njo pa'nyofoho. Hofiko An̄tuye hungkuno upa'nimentohofoso ¹⁹ i, yo'mayo hwaho lophonjo somne'no huno engo syafisyontifi hamniyoho engo womano lontifi yahon̄ngkofi hofiko ho'yango yo'mayo so'no hi umo'nyoso oso hiso An̄tuye hungkunomo kingkulofiwon̄ngkohofohofoho.

Oso huhwo sohwa ne ane hwafoho. ²⁰ Nom'ne a'amuso hofiko ufongoyo hwaho afofo'njo pa'nyofoho. Hofiko Anituye hungkuno upa'nontifi oso hungkuno hiso in'ngkawentifi hofiko Anitumne'no yo'mayo syoho wopingo yiwo'n'ngkohofofoho. Oso ne into'nnyofoho. Ne fiso we'e (*teti*, 30), nom'ne engo (*sik'is'iti*, 60), fiso pi'n'ngo engofoho (*wan hant'let* 100). Ose ulimentisofoho.

Sikiloho pomponahoso hiyaso kipitofasiyo'eno.
(Luk 8:16-18)

²¹ Jisas nom'ne pahnnimo hungkuno ulimento, A'amu fihwo sikiloho mongkujihwosi oso pomponaho hiso ahwonte'mo kipitofasiyo'eno. Epohumayo enjwa'mo ho'nasiyo'eno. Awonoho. Kako ijempohopo ufoho'ofahumntonoho. ²² Yo'mayo olohonta a'amu hiyaso mokosyohumawo'n'ngkohofoso hwangu a'amu hopi'nono pomponahopo uhwonantifeho. Yo'mayo olohonta pahnnimo hungkuno liwo'n'ngkoheso hwangu a'amu neso upo'nantifeho. ²³ Sekwo haloho'njo ku'manji nje hungkunomo haloho popmno.

²⁴ Ose ulonto nom'ne hungkuno ulimento, Yo'mayo pahnnimo hungkuno upo'nalokwofoso hwapingo ne ngko selalokwe so'no huno ito'no fisyafihupmno. Sekwo nom'ne a'amumo hofikimo ufo'mayo'ne Anituye hungkuno ulikuno. Sekwo a'amumo Anituye hungkuno ufijo hopaso Anitu kako sekumo wosejapmmntonoho. Sekwo ose ifijo'manji sekwo Anitumne'no huno engo wotipemantifeho. ²⁵ Hwe fihwo Anituye hungkuno simeho mo'mo mnawo'nnyo sohwo oso hungkuno hiso kako ito'no in'ngku lohofososo Anitu kako huno engo umntonoho. Hwe nom'nehwo Anituye hungkuno we'enhini simeho mo'mo mnawo'nnyo sohwo oso hungkuno we'eso ito'no min'ngkayo'njoso oso hungkuno we'eso moi'wo um'ntonoho. Ose ulimentisofoho.

Ipisayo fokafone pahnnimo hungkunofoho.

²⁶ Jisas nom'ne pahnnimo hungkuno ulimento, Hwe fihwo olo hwaho lopo kakoe syoho'mo ipisayo hulimentisofoho. Oso hiso Anitu kakoe a'amumo emokosyohumayo pa'nyofoho. ²⁷ Hwe huhwo sohwo nohulonto kakoe angopono nowento sikuno pi'n'ngo foyowelikafo imojo hweho. Ipisayo hiso pipi foka'mentisoto. Fokafone hwapingoso hwe sohwo huno muyofoho. ²⁸ Hwahomjo afososo ipisayo engo imokiyofoho. Simo'mo swo in'kwato lohofihwosi osopo simo'me ipehwosi tifi ipisayo unto'nimntonoho. ²⁹ Ipisayo mojo ihwoso'no hwe huhwo sohwo kako nolofamjonefoho.

Iyo masitet ipisayo'ne pahnnimo hungkunofoho.
(Mat'yu 13:31-32, 34-35; Luk 13:18-19)

³⁰ Nom'ne hungkuno Jisas ulimento Anitu kakoe a'amumo mokosyohumayoso ngko pehofo losetihwamnehono. Oso'no pahnnimo hungkunoso pehofo selimnehono. ³¹ Olenoho. Iyo fihwo kakoe yofe *masitet* kakoe neso nom'ne iyo ipisayo pa'nyo'maho. O'lo, ni'hu'no we'efoho. Oso neso a'amu syohopo hul'iwon'ngkohofofoho. ³² Syohopo hulahan'ngkofi oso ipisayo hiso engo imo'nonto nom'ne iyo syoho sopenjo somo yakolonoho. Kakoe pamo sopo y'hu'aifo syuhwosi pompenjiyo hofiyo wonyoangkafopo wokehumantifeho.

³³ Jisas pahnnimo hungkuno pi'n'ngo engo ulimentisoso hofiko huno syafihupitne'ento ulimentisofoho. ³⁴ Kako a'amu somo pahnnimo

hungkuno'nohini ulimentisofoho. Kako kakoe inomokomoyo sohwantnnohini humantifi kako yoloho ulimentisofoho.

Jisas mijo'nji ifofo'njimo hungkuno ulahon'ngki moi'wo imo'nimentisofoho.

(Mat'yu 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ Oso sikuno hiso mofehi'nyo nton'ngku'n'ngkahon'ngki Jisas kakoe inomokomoyo soh wamo ulimento, Mijo nongkihnta'ni woekhwano.

³⁶ Ose ulahon'ngki hofiko a'amu pi'n'ngo engo uhu'mokumentohofosomo uliko'mantifi yofayokinomo Jisas humamentiso somo kotasantifi hofiko mijo ayopo wako'mentohofofoho. Wako'mentohofoso nom'ne a'amu hofiko hofikoe yofayokinomo hofiko'nji wako'mentohofofoho.

³⁷ Nowekentan'ngkofi ifofo engo ikwato lohofonto mijo yofayokinomo ifeuhu'mo lohofonto mijo yofayokinomo engo weeo'mto imentisofoho.

³⁸ Jisas yofayokinomo fehohnta'ni mnokino ikwo'ofoyasyonto saho fosowentan'ngki hofiko Jisas'mo ulikafontifi ulimentohofi, Lonetihwayo sehwsosi t'fonepo nakwoe yofe moi'wo umo'nantanoho. Kiko nakune'no huno mosyafisiyo'njo liyalokuno. ³⁹ Ose ulahon'ngkofi Jisas nolikafonto ifofomo yoka ulimento, Moi'wo hmmo'nyo. Ose ulonto mijomo ulimento, Nta'noho. Ito'no filufawofo. Ose ulahon'ngki ifofo moi'wo imo'n'ngkahon'ngki mijo apa'no songo songo miyo'njo n'hu'nahone lifawo'mentisofoho. ⁴⁰ Ito'no lifawo'mentisoso inomokomoyo soh wamo ulimento, Sekwo iyoho peho'no sen'ngkohoho. Sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono muyo'njo liyalokwofo. ⁴¹ Ose ulahon'ngki hofiko iyoho engo un'ngkahon'ngki hnnimentohofi, Olo hwe lohwo ifofo'nji mijo'nji kakimo haloho'nohini upesolo tihwoe huhwolo.

5

Hwe towahuno wonyo'njo sohumo Jisas wop'ngo umokumentisofoho.

(Mat'yu 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji mijo nongkihnta'ni a'amu Ngkelasafe hwahopo i'mofapmmentohofofoho. ²⁻⁶ Hwe towahuno wonyo'njo sohwo hwahopo sopo humunyoponoho. Oso hwe huhwo sohwo kako a'mopijohino sokimo somo humunyoponoho. A'amu angoponjo sohwa kakimo impe into'mentohofofoho. Hofiko ahwomo nano yokumpohn'nyo nomantifi hwe sohwoe sife aho ahwomo nano kilof'wo'n'ngkahon'ngkofi kako nano hotito'mentisofoho. Kakoe yokumpohn'nyo hofikimo uyakolof'wo'n'mentisofoho. Sikuno huhwo huhwi oso hwe huhwo sohwo a'mopijohinopo hwof'ki'nyopo humemayonto joho mohm'mo limojo hweho. Kako sokisihu'nji kakoe a'apahomo fongkin'wo'n'mojofoho. Oso hwe huhwo sohwo ikanopo nta'ni Jisas'mo uhwon'hwajawento, kako hano komo'no nowento, Jisas yofayokino mta'ni swapmentisoso hwe sohwo i'mofaponto, Jisasiye sifeki'nyo'mo ipitofawo'mentisofoho. ⁷⁻⁸ Jisas towahuno wonyo sohumo ulimento, Kiko towahuno wonyo sohwsosi olo hwe lohomo uliko'maho. Ose ulontan'ngki towahuno wonyo sohwo joho mohm'no ulimento, Jisas, kiko Anitu Yokintahoponjo sohwoe Hwomu Ne hwosoho. Kiko ngkimo peho wantoho'monne'elo. Anitu nupa'n'ngkuhwoso'no ngko jomo wakil'monne'no yohono. Kiko ngkimo tohino nontapohotoho. ⁹ Ose ulahon'ngki ulimento, Nje yofe *Ami* hwona'nyoho. Nakwoe hungkuno ole:

A'amu sisihwayo apa'no, pi'n'ngo engofoho. Nakwo towahuno wonyo we'e mohumulohwono. ¹⁰ Towahuno wonyo huhwo sohwo Jisasimo joho yokumpohn'nyo ulimento, Kiko ango ikanom'no lonehwajohotoho.

¹¹ Oso hwofiki'nyo mofone sopo yahu pi'n'ngo engoso hofiko mno ijontan'ngkoko somne'no ¹² towahuno wonyo sohwa Jisasimo yokumpohn'nyo ulimentohofi, Kiko nakumo oso yahu pi'n'ngo engo nongkwanjo nompone'no filonehwajo. Nakwo yahu somo wehuhnnofano. ¹³ Ose ulahon'ngkofi Jisas hofikimo timo honihwajimentisofoho. Oseso oso towahuno wonyo hiso hwe sohomo nuliko'mantifi yahu somo ehunawo'mentohofofoho. Euhunnaofahon'ngkofi yahu hiso *tu tausentiso* (2000) hofiko hano kunto kunto'no wentifi iwo'mangomo mtiku'nontifi mijo ayomo mihulofahon'ngki ni'hu'nahone poyo pe'n'mentohofofoho.

¹⁴ Hwe yahu mokosyohumayo sohwa komo'no nowentifi hwe moya'mi ango sopenjo so'nji oso'mo so'meemjo so'ntnne'no oso hungkuno hiso lijwaofahon'ngkofi ho'n'mmentisofoho. Oso hungkuno hiso ho'n'ngkahon'ngki hwe moya'mi hopi'nonohinosa uhwonano lontifi imentohofofoho. ¹⁵ Hofiko Jisasimo nu'mantifi hwe towahuno wonyo humamojo sohomo uhwonmentohofoso kako he yofonto kako huno wop'ngon'jo imo'n'mentisofoho. Ose uhwonontifi hwe moya'mi iyoho imentohofofoho. ¹⁶ A'amu yo'mayo uhwonmentohofoso hofiko i'mofapmmentohofoso somo yo'mayo hwe ilo'nnyo sohwo imentiso so'no yahu poyo imo'n'mentiso so'no ulimentohofofoho. ¹⁷ Ose ulontifi hofiko Jisasimo hungkuno yokumpohn'nyo ulimentohofi, Kiko nakwoe hwahopo humahnoso wop'ngoma'ho. Mpano.

¹⁸ Ose ulahon'ngkofi hwe towahuno wonyo wae imentiso sohwo Jisasimo jomo yokumpohn'nyo ulimento, Ngko kiko'nji wowantayo'no yohono. ¹⁹ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, O'o jije a'amufe angopo nowehoji yo'mayo wonyoangkafo Anitu kilohomaso so'no filutihwaho. Anitu hitoho engo kikimo kufoma'maso so'no a'amumo uso. ²⁰ Ose ulahon'ngki hwe sohwo nowento oso hwaho Ntekapolis ango aho hufa'u hopi'nono sopmeemo yo'mayo Jisas ulohomentiso so'no lutihwomentisoso a'amu hopi'nono nupa'nontifi huno pi'n'ngo syafisyontifi pisopisaho mjal'mmentohofofoho.

Jailosiy mu'nji a'mu nom'ne Jisasiye hwapifemo upm'mokumentiso osofa'umo wop'ngo umokumentisofoho.

(Matiyu 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ Jisas hofiko'nji yofayokinopo mijo ayo somo apa'no wakentifi nongkihnta'ni ki'mofiwahon'ngkofi osopo a'amu pi'n'ngo engo uhu'mokahon'ngkofi Jisas mitimom'ngopo humamentisofoho. ²² Hwe yofe engon'jo tajo ango mokosyohumayo sohwo kakoe yofe Jailos. Osohwo noponto Jisasimo uhwononto kako hwo'mtame ehumanto ²³ simeho tango'njo humanto jomo yokumpohn'nyo ulimento, Nje mu wape'nimonte'no yalofoho. Kiko nopohoji kakimo jije ahaso fikisyusy. Kako wop'ngo imo'n'ngkuhwosi kako songo wohumano. ²⁴ Ose ulahon'ngki Jisas hwe sohwo'nji womentisiyefoho.

Womentisiyeso a'amu pi'n'ngo engo siko'nji nowentifi hofiko yohoto yohotofo loho'n'mentohofofoho. ²⁵ A'mu fisi mnokino engon'josi humunyoponoho. Oso hisi kako engolopohamo imoihoso ne'no yontan'ngki soswo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u uyakolo'mojofoho.

26 A'amu uyo hofaho syoho'njoso hofiko kakine'no molasin ko uyahon'ngkofi kako tohino engo ma'mojofoho. Kakoe hamniyoho ho'yangho hopi'nono moi'wo ihn'namo'n+mojofoho. Oseso wop'ingo mmo'nyofoho. O'o, mnokino engo umojofoho. 27-28 Oso a'mu hisi yo'mayo Jisas imentiso so'no upa'nonto kako huno ole syafihu'mento, Ngko olo hwe lohwoe manji'mofa samo aho kisahumeso ngko wop'ingo umo'n+monnoho. Ose lonto oso a'musi Jisasiye hohujo hohnta'ni u'manto kakoe hwapifemo aho upm'mokumentisofoho. 29 Upm'mokumentisoso kakoe mnokinoso moi'wo imo'n+ngkahon'ngki kakoe a'apaho wop'ingo imo'n+mentisofoho. Wop'ingo imo'nonto simeho wop'ingo komo'no umo'n+mentisofoho. 30 Jisas a'amumo wop'ingo imokonto huno uy+mentisoso komo'no ikinjamo lohofonto ulimonto, Tihwo n+pm'mokohoho. 31 Ose ulahon'ngki kakoe inomokomoyo sohwa ulimtohofi, Hwe moya'mi pi'ningo ifehu'mokokumaso so'no kiko tihwo n+pm'mokohoho eso peho'no lohino. Nakwo huno monayofoho. Tihwolikeno. 32 Jisas a'amu upm'mokiyo so'no fe'n+hwon'ngkahon'ngki 33 a'musi a'apaho wop'ingo imo'n+ngkohoho huno uyahon'ngki iyoho un'ngkahon'ngki yomo yomo yonto Jisasiye sifiki'nyo'mo hwo'tame ulohom'mentisofoho. Yo'mayo hopi'nonohino so'no Jisas+mo ulimtohofi. 34 Jisas kakimo ulimonto, Nje mupe, Kiko ngkimo simeho hi'ntnnono ntapohino so'no lohonta kiko wop'ingo imo'n+ngkino. Kiko simeho wop'ingo'njo uhuji fohumantono. Jije a'apaho nihu'nahone wop'ingo kumo'n+ngkohoho.

35 Ose ulontan'ngki hwe fihwo Jailosiye angopo nta'ni noponto Jailosimo u'mantifi ulimtohofi, U, nakwoe hwe engofo, jije mu poyo nto pe'n+ngkohoho. Oseso kiko olo Lutihwayo lohomo jije angopone'no peho'no ipemotowalokuno. Kako wohumano. 36 Ose ulahon'ngkofi Jisas upa'nonto Jailosimo ulimonto, Kiko iyoho yohotoho. Kiko ngkimo jije simeho hi'ntnnono ntape. 37 Ose ulonto Jisas kako hwe moya'mi hopi'nonohinomo angomo l'humajonto Pita'nji Jemisi'nji kon'ngkwa'wehwo Joun'nji hofiko'nohino Jisasi'nji nowentifi 38 hofiko Jailosiye angomo i'mofawentifi Jisas a'amu pi'ningo uhwon'mentisoso hofiko humotahon'ji wosofe angiyu husontan'ngki 39 kako noswonto ulimonto Peho'no wosofe lalokwofo. Mu lopi poyo'maho. O'o saho fosyaweho. 40 Ose ulahon'ngki hofiko kakimne'no sitofo ulontifi tikafo uj+mentohofofoho. Oseso Jisas hofikimo mempo hohnta'ni wae sweefaopmmentisoso Jisas mu lopiye kan'ngkwowho'ya'u'nji inomokomoyo sohwanji angu mu sopi fosyowentanjo samo humentohofofoho. 41 Jisas mu poyo simo aho manto kakimo a'amu Jutafe hungkunomo ulimonto, *Talita kumi*, Oso hungkunoso ole, Olo mu lopi, filikaho. 42 Ose ulahon'ngki mu lopi nolikafonto hano umentisofoho. Mu lopiye soswoso aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'u uyakolo'nyoho. A'amuso homo samo uhwonontifi yomo engo imentohofofoho. 43 Jisas kan'ngkwowho'ya'umo hungkuno yokumpohn'nyo ulimonto, Ngko mu songo umokohe so'no siki noho'nom+hwo'loho. Mu lopimo wopayo unyo. Ose ulonto umentisofoho.

6

*A'amu Nasaletihnjoso Jisas ne'no nakwolaho limentohofofoho.
(Matiyu 13:53-58; Luk 4:16-30)*

¹ Osopo nta'ni Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji nowent'ifi Jisasiye ango Nasalet u'mofamentohofofoho. ² Salolemo a'amu Juta sofe iyoho humayo sikuno somo Jisas tajo angomo lutihwahon'ngki a'amuso pi'n'ngo nohumant'ifi upa'nont'ifi Jisasiye huno engo so'no yomo yont'ifi ulimentohofi, Olo hwe lohwoe hungkuno nt'i'mta'angoto. Oso huno engo'nji pipi imo'n'ngkohoho. Yo'mayo wonyoangkafon'jo a'amu miyoso olo hwe lohwo y'iwo'n'ngkiso hweho. ³ Olo hwe lohwo kako ango mol'mojo lohwohwo. Maliyafe hwomufoho. Jem's, Jousep, Jutas, Saimoun hofikoe hofila'wehweho. Homnampija olo ango lopo nakwo'nji humalofo. Ose ulont'ifi hofiko simano hintotohino um'ngkahan'ngki nakwolaho limentohofoho. ⁴ Jisas ul'mento, A'amumo hwe fihumo Anitu hungkuno uyahon'ngki limojo sohwo ango kengo hopi'nonohinopo kakoe yofe engo ho'nomowo'n'ngkohofofoho. I oso'no osohwo kakoe temtitofe kakoe kan'ngkwowhwo'ya'u ham'ngkwowhwo hofiko kakoe yofe moho'nomasofoho. Ose ul'mentisofoho. ⁵ A'amu hiso hofiko Anitu Jisasimo oso syoho hiso'no uhwosopo'mentiso so'no simeho hi'ntnnono muyon'jo imentohofe so'no Jisas osopo yo'mayo wonyoangkafoso pi'n'ngo mimmentisoso a'amu mnokino'njo anga'no anga'nohinomo kako aho kisasyonto wop'ngo umokumentisofoho. ⁶ Hofiko Jisasimo simeho hi'ntnnono muyo so'no yomo imentisofoho. Oso hwaho sopo kako angkuh-wafo sohwa'i emayonto, Anituye hungkuno lutihwamentisofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwanjo syoho umentisofoho.

(Mat'iyu 10:5-15; Luk 9:1-6)

⁷ Jisas kakoe inomokomoyo sife mta'ni hufa'uyo sohwanne'no joholahon'ngki hofiko nuhu'mokahan'ngkofi Jisas kakoe yokumpohn'nyo yano uy'mentisofoho. Oso yokumpohn'nyoso a'amufe a'apaho'mjo towahunu wonyo wae yaofon'ne umentisofoho. Umentisoso hwe sohwanjo hufa'u hufa'u lihwat'mentisofoho. ⁸ Jisas hofikimo ul'mento sekwo ho'yangone ane fiwan'mno. Mno'nohini mtamno. Wopayo, ho'yo, hamniyoho, oso nomotakutoho. ⁹ Manji'mofohufa'u nomafikutoho. O'o, manji'mofohufa'u anga'nohino'nji sekwoe sif'kwongofosyo'nji manji'mo'n'ngkuji fiwan'mno. ¹⁰ Sekwo ango fipo i'mofahokuji ango anga'nohino somo saho fosyawopijo. Oseso sekwo oso ango somo nul'ko'mafikuji nom'ne angopono fiwan'mno. ¹¹ Nom'ne angopo sekwo'ne ango mosejape'manji i sekwo oso ango hopo sopo nul'ko'mafikuji hopo sopo hwaho semongki'nososo hofiko nosehontohumentan'ngkuji oso hintalinyo hiso wae feehumno. Oso homo somo uhwon'ngkuji hofiko hofikoe yahino somne'no huno ole wosyafi'hupife. U, nakwo wonyo y'hwono. Ose syaf'sy'kuji iyoho unono. ¹² Ose ulahon'ngki inomokomoyo sohwan nowent'ifi a'amu somo hungkuno ole ulimentohofi, Sekwo simeho fiwolo'mokumno. ¹³ Ose ulont'ifi towahunu wonyoso wae yaofont'ifi a'amu mnokino'njo somo hofiko hwone mijo mnokinopo usisyont'ifi wop'ngo umokumentohofofoho.

Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo poyo pe'n'mentisofoho.

(Mat'iyu 14:1-12; Luk 3:19-20; 9:7-8)

¹⁴ Yo'mayo Jisas imentiso so'no a'amu pi'n'ngo engo limotofoso hwe yofe engo'njo Helout kako upa'n'mentisofoho. Fiso a'amu Jisasine'no

ole ulimentohofi, Olo hwe lohwo Jouniyoho. Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo poyo pe'nonto apa'no lika'maso hwolikeno. Oso'no yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwon'ningkiyohofoso kako iwo'ninkiso so'no yokumpohn'nyo i'mofapohoho. ¹⁵ A'amu nom'neso Jisasine'no ole ulimentohofi, Olo hwe lohwo Ilaija hohonta pe'nimentiso hweho. Nom'ne a'amuso ole ulimentohofi, Olo hwe lohwo a'amu hohonta Anitu hungkuno uyahonngki limojo pa'ningo hweho. Ose limentohofohoho. ¹⁶ Oseso Helout nupa'nonto ulimento, Olo Jouniyoho. Hwe a'amumo mijo kiyoma'mojo hweho. Ngko a'amu kakoe ti'wango fiwofitofosyamno ulimentoheso nto yiwafito'mentohofi sohwo apa'no lika'maso hwolikeno. Ose ulimentisofoho.

¹⁷ Hwapingoso hohonta Helout kako Jounimo impo'angomo mihumajonto ahwomo nano kilofahumentisofoho. Helout Jounimo impo'angomo peho'ne mihumatim'mentisoto. Hwapingoso kola'wehwo Filipiye ape Heloutiyasimnefoho. Helout olo simo ma'mentisofoho. ¹⁸ Hohonta Joun Heloutimo ulimento, Kiko hnnikwa'wehwo ape mahino loso hopo'maho. O'o oso honingkanano pisakino'njofoho. Ose ulimentisofoho. ¹⁹ Impe intofahonngkofi Heloutiyas simano likumpo lohofonto Jounimo poyo umokumonto ko imentisoso ²⁰ Helout Jouniye yofe ho'noma'mentisofoho. Joun kakoe honingkanano ito'nohino hwe wonyoangkafo hweho. Oso'no Helout huno uyahonngki, Heloutiyas Jounimo poyo koimokumne'ento Helout kako Jounimo impo'angomo ito'no mokosyohumamentisofoho. Helout Jouniye hungkuno upa'niwon'ningkiso so'no yomo ko yonto huno pi'ningo engo syafisyonto nom'ne hungkuno upa'nimo limentisofoho. Oso'no Heloutiyas Jounimo fonjasyihwoloho.

²¹ Oseso hwangku sohonta Heloutiyas Jounimo fonjasiyo'ne'ento honingkanano tipema'mentisofoho. Osohonta Helout kakoe sikuno kona'wohi aswo ma'mentiso somne'no huno syafisyonto a'amu syoho ulohofiyohohwa wopayo iloho yahonngkofi hwe engo a'amumo mokosyohumayo sohwanji nimentohofohoho. ²² Heloutiyasiye mu sijosi noswaponto hofikoe simoho wopingo umonono lonto simonyo imentisofoho. A'amu sohwanji Heloutinji nuhwonontifi simoho wopingo umonim'mentisofoho. ²³ Oso'no Helout musopimo ulimento, Kiko yo'mayo peho'no kumo'nososo ou kiko njo. Ngko wokijapmmo. Yo'mayo pi'ningo engo hi'njo hwo'nyoho. Kiko fehohnjo'no njisoso ou ngko fehohnjoso wokijapmnoho. Nehopi kilohono.

²⁴ Ose ulahonngki mu sopi noswonto kona'wohimo ulimento, Peho'no ulimnehono. Ose ulahonngki Heloutiyas ulimento, Ole uso. Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwoe mnokino'no nimo'ninkohoho. Kakoe mnokinoso iku'yopo ho'nasyohoji komo'no ntape. Ose uso. ²⁵ Ose ulahonngki mu lopi komo'no asomo noswonto Heloutimo ulimento, Kiko Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwoe mnokinoso noswonyopo yiwijosyalokumpehoji olopo ntape. ²⁶ Ose ulahonngki Helout kakoe simoho tango mikunimposo umnimentisofoho. I oso'no a'amu hopi'nono kakoe hungkuno, Nehopi kilohono, ose nto upa'ninkohoho so'no kako a'mu simo eno ulimentisofoho. ²⁷ Oseso Helout komo'no hwe Jouniye mnokino'no uhwojahonngki hwe huhwo sohwo impo'angomo nowonto osopo Jouniye ti'wango iwofitofonto ²⁸ Jouniye mnokinoso noswanyopo iwojwosalokumpentifi a'mu sijo simo nuyahonngkofi nomotawento

kona'wohimo uyimentisofoho. ²⁹ Jouniye inomokomoyo sohwa yo'mayo so'no upa'nontifi hofiko nopontifi kakoe pijafoso nomantifi sokimomo ho'nahumentohofofoho.

*Jisas a'amu 'faif tausen' (5000) sohwa wopayo umentisofoho.
(Mat'iyu 14:13-21; Luk 9:10-17; Joun 6:1-15)*

³⁰ Jisasiye inomokomoyo kako lihwatimentiso oso hwa asomo u'mantifi yo'mayo hofiko imentohofoho so'no hungkuno a'amumo lutihwamentohofoho so'no Jisasimo ulimentohofofoho. ³¹ Osopo a'amu pi'n'ngo engo nowentifi nopontifi nohnawe yahon'ngkofi oso'no Jisasiye inomokomoyo (*apousel*) sohwa wopayo manyofoho. Oso'no Jisas ulimento, Nakwo a'amu ane spono nowekehwasi osopo sekwo usijo'no fosyohumamno. ³² Ose ulahon'ngki hofiko'nohini yofayokinopo a'amu ane spono wowanontifi imentohofoho spono'no. ³³ A'amu pi'n'ngoso uhwonontifi hofikimo yofe uhwofontifi a'amu ango hopi'nonohino mta'angoso komo'no hon'ngkanopo nowentifi Jisas kakoe a'amu yofayokino'njo sohwa uyakolofontifi a'amu ane sopo simo'mo u'mofamentohofofoho. ³⁴ Jisas mit'mom'ngopo i'mofaponto uhwonimentisoso hwe moya'mi pi'n'ngo engo somo uhwononto hofiko yahwofekwosa ane pa'nyo hwafoho. Oso'no kako hitoho ulomentiso so'no hungkuno pi'n'ngo engo lutihwamentisofoho.

³⁵ Mofehi'nyo ukwo'mokumonto yahonjo so'nji Jisasiye inomokomoyo sohwa nopontifi ulimentohofi, Olo hwaho hopo lopo sopo a'amu aneponoho. We'enepi mofehi'nyo ukwo'mokumontonoho. ³⁶ Kiko oso hwe moya'mi somo ango somne'no lihwajohojo'no hofiko nukuji wosopayo mpe uyife. ³⁷ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, O'o, sekwo hwasi wosopayo uyimno. Ose ulahon'ngki ulimentohofi, Nakwo pipilo. Hamniyoho syoho sikuno *tu hantilet* (200) memjaofoso a'amumne'no wopayo mpe iyo'neso hopo'maho. ³⁸ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Wopayo alalelo weho. T'imo uhwonamno. Ose ulahon'ngki hofiko nowentifi uhwonowentifi ulimentohofi, Nakwoe wosopayo aho anga'no hopi'nonohinofoho. Inan'ku hufa'u weho.

³⁹ Ose upa'nonto Jisas kakoe inomokomoyo sohwa ulimento, Sekwo a'amu somo ulimno, Hoja lopo fosyohumamno. ⁴⁰ Ose ulohon'ngki hofiko nohumantifi fipo a'amu *wan hantilet* (100), nom'nepo a'amu *ffiti* (50), ose'no ose'no lihumaji'mentohofofoho. ⁴¹ Jisas kako oso wosopayo aho fehohnjo hopi'nonohino so'nji inan'ku hufa'u so'nji nomanto kako ahwomomo timo uhwontohumanto An'tumo isamoyoka ulimentisofoho. Isamoyoka nto ulonto kako wopayo'nji inan'ku'nji kutikujohofonto kakoe inomokomoyo sohwa a'amu somo yano ulofiyone hummentisofoho. ⁴² A'amu hopi'nonohinosa wopayo hiso moi'wo nontifi simoho uhnnimentisofoho. ⁴³ Simoho uhnn'ngkahon'ngki hofiko wosopayo nilifonao'mentohofoso nuhu'mokontifi sohwa ho'yo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo somo mohu'memeehumentohofofoho. ⁴⁴ A'amu oso wosopayo hiso Jisasiye aho mta'ni n'imentohofoso hwe we'le humamentohofomaho. Hwe'nohini oso wosopayo n'imentohofoho sohwa *faif tausen* (5000) humamentohofofoho.

*Jisas mijopo hano umentisofoho.
(Mat'iyu 14:22-33; Joun 6:16-21)*

⁴⁵ Osohonta Jisas kakoe inomokomoyo sohwamo ulimonto, Sekwo yofayokino nomafikuji oso hwaho nongkihnta'ni Mpetisaita'no simo'mo mpanimno. Ose ulonto a'amu nom'ne somo hofikoe ango pone lihwatimentisofoho. ⁴⁶ Ose ulonto a'amu somo uliko'manto kako hwofiki'nyo we'e sopo Anitumo jomo ulimo lonto simentisofoho. ⁴⁷ Sikuno'nji inomokomoyo yofayokino'njo sohwa mijo ajwopo nohumentan'ngkofi Jisas kako'nohini mitimom'ngopo humamentisofoho. ⁴⁸ Jisas uhwon'mentisoso yofayokino hono honi wahon'ngki hofiko yokino wonyopi imentohofofoho. Hwap'ngoso ole, ifofo engo pahon'ngki wonyopi imentohofofoho. Iyoho walongkonimonto yahonjo so'nji Jisas mijo yokintahopo hano wento inomokomoyo sohwamo u'ma'mentisofoho. Ngko hofikimo uyakolo'mo nolonto ⁴⁹ Jisas mijopo hano santan'ngki inomokomoyo sohwa hofiko nuhwonontifi yomo yomo yontifi huno ole syafihu'mentohofi, Mewosofoho. Ose syafisyontifi youwo limentohofofoho. ⁵⁰ Inomokomoyo hopi'nonohino sohwa Jisasimo uhwonontifi iyoho engo unimentisofoho. Oseso Jisas hofikimo komo'no joho ulimonto, Sekwo yokumpohn'nyo hmimo'nimno. Ngkonoho. Sekwo iyoho ikutoho. ⁵¹ Ose ulonto kako yofayokinomo kotasahon'ngki ifofo moi'wo imo'nimentisofoho. Inomokomoyo sohwa yomo yontifi simeho ulikofahon'ngki huno pi'n'ngo syafihu'mentohofofoho. ⁵² Jisas'ye yokumpohn'nyo hwap'ngo so'no huno muyofoho. Jisas kako wosopayo a'amu pi'n'ngo engomo umentiso so'no inomokomoyo sohwa huno ito'no mosyafisiyofoho. Oso'no yomo imentohofofoho. *

A'amu Ngkenesaletnnta'ango mnokino'njo somo Jisas wop'ngo umokumentisofoho.

(Mat'yu 14:34-36; Joun 6:22-25)

⁵³ Hofiko mijopo nowakentifi Ngkenesalet nongkihnta'ni ifohohosyahumentohofofoho. Ifohohosyayontifi osopo yofayokino ho'nahumentohofofoho. ⁵⁴ Hofiko yofayokino ho'nosyahon'ngkofi hwe moyami hopo soponta'angoso hofiko yofe komo'no uhwofontifi limentohofi, Jisas'yoho. ⁵⁵ Hofiko yofe uhwofontifi hopo sopo hano komo'no nowentifi Jisas ntopohoho lahon'ngkofi a'amu nupa'nontifi hofiko a'amu mnokino'njo somo Jisas'yepono itokwapmentohofofoho. ⁵⁶ Jisas ho'mo so'mo nowahon'ngki a'mokoso a'amu mnokino'njo somo intokwapontifi wopayo mpe yi'wo'n'ngkohoho sopo itofasyontifi Jisasimo ulimentohofi, Hwe Engofo, nakwo jije manji'mofomo aho wakupm'mokano. Ose ulontifi hofiko kakoe manji'mofomo aho upm'mokumentohofoso hofikoe mnokino moi'wo imo'nimentisofoho.

7

Anituye hon'ngkano hungkunoso a'mane hungkuno somo yakolo'nyofoho.

(Mat'yu 15:1-9)

¹ A'amu Falisi sohwaji a'amu Mouses'ye hon'ngkano hungkunoso luthwamotofu Jerusalem mta'ango sohwaji Jisas nohumentan'jopo

* **6:52:** Jisas kako hwe moyami somo wopae yano imentisoso kakoe yokumpohn'nyo nom'ne kengo itihwamentisofoho. Oso hofikoe yomo engo yontifi uhwonimentohofoso Jisas kako mijopo hano ponto ifofo somo yoka ulimentisofoho.

uhu'mokontifi ² Jisasiye inomokomoyo sohwamo uhwon+mentohofoso hofiko aho mijo miyotiku'nyo'njo wopayo niwo'n+ngkohofofoho. Falisi sohwafe yahinoso momaso'njo hwafoho. ³ A'amu Falisi sohwa a'amu Juta hopi'nonohino so'nji hofikoe yahino ole, Nakwo wopayo wonano lonti+feso si'mo'mo aho mijo yotiku'nontifi niwo'n+ngkohof+hwafoho. Hohonta homn+ngkwohwasafe yahino oloso ti+pema'mentohofofoho. Hofiko huno ole aho miyotiku'nyo'njo wopayo nososo ou si'meho mo'mo wonyo mnaweho. Ose syafi+hu'mentohofofoho. ⁴ A'amu huhwo sohwa wosopayo mpe yiwo'n+ngkohofo sopo nta'ni nopontifi aho mijo miyotiku'nyo'njo'manji hofiko wopayo manyofoho. Nom'ne yahino oso pa'nyoso pi'n+ngo weho. Hofikoe noswano, iku'yo, hwontoho yo'mayoso mijo ito'no yajijiwo'n+ngkohofoso kiho'ne'maho. O'o hofikoe yahinofoho. ⁵ Oeso a'amu Falisi sohwani Jutafe hwe engo sohwani Jisasi'mo ulohon+mentohofi, Ji'e inomokomoyo sohwa neyakwasafe yahinomo min+ngkayo'njo peho'no yalokwofo. Hofiko aho mijo miyotiku'nyo'njo wopayo niwo'n+ngkohofofoho. ⁶ Ose ulohon+ngkahon+ngkofi Jisas uli'mento, Hohonta Aisaiya hwe Anitu hungkuno ulahon+ngki a'amumo luti+hwamojo sohwo sekwo a'amu mango'nohino hwasyo nehopi mti'mokumento,

Olo a'amu loso hofiko mango mta'nohini ho'non+mawo'n+ngkohofofoho. I, hofiko ngkimo si'meho montapefoho.

⁷ Hofiko a'amu hwahoponjo sofe hunoso nomantifi Anitu mta'angofoho lonti'fi a'amu hwaho ayo'mjo somo luti+hwawo'n+ngkohofofoho.

Oso'no hofiko ngkimo wonyopi jomo ntiwo'n+ngkohofofoho.

Aisaiya ose mti'mokumtisofoho. ⁸ Sekwo Anituye hungkunomo haloho maposo'njo yontifi seyakwasafe yahinomnohini in+ngkawowo'n+ngkohof+hwasoho.

⁹ Ou, sekwo huno ole syafisiyo'n+ngkohofi, Nakwo huno'njo hwona'nyoho. Ose liwo'n+ngkohof+hwasoho. Sekwo Anituye hungkunomo hwotoho fewo'n+ngkohofoso seyakwasafe yahino somo yiwo'n+ngkohof+hwasoho. ¹⁰ Mouses hohonta ole li'mento, Kiko ji'e mpohwo na'umo tifi fin+ngkayo. U, a'amu fihwo kako hungkuno wonyo kan+ngkwohwo kona'wohimo uloso osohwo kako poyo wape'nono.

¹¹ I, sekwo ole liwo'n+ngkohofo, Hwe fihwo kako hamniyoho hi'njo sohwo kan+ngkwohwo kona'wohimo ufo'mayo so'no, i kako sikimo uli'montonoho. Ngko hamniyoho yo'mayoso wosejapmmonji ko yoheso ngko ole nto li'malefoho. Ngko Anitumo uyi'mne'no yohono.

¹² Oso hwe huhwo sohwo ose ulonto kan+ngkwohwo kona'wohimo mufo'maso'njo yiwo'n+ngkiso hweho. Oso'no sekwo Falisi sohwasi wopi+ngofoho lonti'fi liwo'n+ngkohofofoho. ¹³ Ose ulonti'fi Anituye hungkunomo hwotoho fewo'n+ngkohofofo. Seyakwasafe hunomnohini in+ngkawo'n+ngkohofofoho. Oso yahinoso anga'nohinofoho. Pi'n+ngo oso pa'nyoso weho.

Yo'mayo a'amumo wonyo imokuwo'n+ngkisofoho.

(Mat'yu 15:10-20)

¹⁴ Jisas hwe moyamimo ngkiyepono wapi+fento joho uli'mentisofoho. Nopahon+ngkofi uli'mento, Sekwo hopi'nono ito'no nupa'n+ngkuji huno fisiyafi+hupmno. ¹⁵ Yo'mayo nyo'neso a'amufe hon+ngkano wonyo umon+monte'maho. O'o yo'mayo si'meho mta'angoso a'amufe hunoso

wonyo hungkuno'njoso hon'ngkano wonyo umo'n'montonoho. ¹⁶ Sekwo haloho'njoku'manji nje hungkunomo haloho popmno.

¹⁷ Jisas oso a'amu huhwo sohwaro ul'iko'manto ango nom'nemo swahon'ngki kakoe inomokomoyo sohwa ul'imentohofi, Oso pahnn'mo hungkuno lohinoso ne pipilo. ¹⁸ Ose ulahon'ngkofi Jisas ul'imento, Sekwo huhwasi ngkine'no huno maseyoholiyohoho. Upa'n'mno. Yo'mayo toho nyo'neso hon'ngkano wonyo imokiyo'maho. ¹⁹ O'o wosopayo hiso s'mehomme'no n'kwato n'hu'nahone ho'namo. Wopayo hiso jije hunomme'maho. Ose ul'imentisofoho. Oso'no Jisas yo'mayo hopi'nono nyo'neso hano mopitofasiyo'njofoho. ²⁰ Jisas nom'ne hungkuno ul'imento, Yo'mayo a'amufe huno mta'angoso Anituye t'imo sopo oso hiso a'amufe hon'ngkano wonyo imokiyofoho. ²¹ Yo'mayo huno mta'ni swaponteso ole, huno wonyo syafisiyo ape sikiinjomo wonyo ulohofu, yo'mayoso hufo iyo, a'amumo fonjasiyo, nom'ne hwafe ape hufo iyo ²² a'amumo yo'mayo so'no hi umo'nyo, yo'mayo wonyo hon'ngkano, hwasyo hungkunojo, yokumpohn'nyo, s'meho wonyo, sitofo hungkunojo, ngko a'amu wop'ingo'nohino syafisiyo'ne, yo'mayo fonifonyo. ²³ Oso hopi'nono a'amufe hunomo mnaweho. A'amu fihwo oso wonyoso huno syafisyihwosi kako y'hwoso'no, kakoe hon'ngkano wonyo imo'n'onefoho. Ose ul'imentisofoho.

A'mu Founisiyanta'angosi Jisas'imo s'meho hi'ntnnono nehopi umentisofoho.

(Mat'iyu 15:21-28)

²⁴ Osopo nta'ni Jisas nol'kafonto, hwaho pone Taiya mofone sopo nowento osopo a'amu fihwoe angomo nohumanto a'amu ngkimo yofe man'hwofe'njo yohofu ose kolonto a'amu Jisas humentanjoso pone'no huno moi'wo umentisofoho. ²⁵ A'mu fisi oso ango sopo nta'ni kakoe mu we'e towahuno wonyo'njosi Jisas humaho upa'nonto komo'no noponto Jisas'ye s'ifilaku'nyo'mo hwomtame ehumentisofoho. ²⁶ Olo a'mu losi kako Juta a'mu'maho. O'o, kakoe a'amu Founisiya, hwaho Siliya nta'angiyoho. Kako Jisas'imo jomo ul'imento, Towahuno wonyo nje mumo humasolo wae ntohofiyo.

²⁷ Ose ulahon'ngki Jisas a'amu Juta somo ufo'mayo'nehwo pahnn'mo hungkuno ul'imento, U, nakwo mehomife wosopayo mehwasu s'wojomo woho'n'mofantantaho. O'o, awonoho. A'amu sohwo mehomi somo kaki'no wopayo uyant'ifeho. ²⁸ I ose ulahon'ngki a'musi syaf'ih'umento, Ngko a'amu Is'rael'ih'maho. O'o, s'wojo pa'niyoho. Ose syaf'isyonto ul'imento, Hwe Engofu, kiko nehopi lohino. Oseso mehomiso wopayo paho yo'mayoso umokwaj'ifijoso s'wojo wan'montonoho. Oso'no k'iko ngkimo n'fo'maho. ²⁹ Ose ulahon'ngki Jisas yomo yonto ul'imento, Oso hungkuno wop'ingo lohino so'no jije angopo nowehoji jije mumo uhwonjoso towahuno wonyo sohwo nto ul'iko'maso uhwon'monnoho. ³⁰ Ose ulahon'ngki a'musi kakoe angopo nowento uhwon'mentisoso kakoe mu saho foyowentan'ngki uhwon'mentisoso towahuno wonyo nto ul'iko'ma'mentisofoho. Hofiyo foyowentan'ngki uhwon'mentisofoho.

A'amu haloho p'iku'nyo melanyo tango'njo sohomo wop'ingo umokumentisofoho.

³¹ Jisas ango Taiya sopo nta'ni nul'iko'manto hwaho Saitoun uyakolofonto ango pone engo aho hufa'u hopi'nonohino Ntekapolis sopo uyakolofonto

Mijo Ayo Ngkalili sopo i'mofapmmntisofoho. ³² Osopo a'amu nom'neso Jisasimo a'amu haloho piku'nnyo melanyo tango'njo sohumo ipemotapontifi jomo ulimntohofi, Jiye aho olo hwe lohumo fikisasyo. ³³ Ose ulahon'ngkofi oso hwe huhwo sohumo Jisas utimanto Jisasinji we'enepi nowenji siko'nohino nohumanji Jisas kako ajo'miyoso hwe sohwoe halohomo kisahumentisofoho. Kisasyonto memijo ajo'miyomo emjoma'nonto hwe sohwoe melanyopo kisahumentisofoho. ³⁴ Jisas kako ahwomomo uhwononto simano esyaofonto ulimnto, *Efata*. Hwap'ngoso ole, Haloho wokuhwosampeno. ³⁵ Ose ulahon'ngki hwe sohwoe haloho komo'no hwosampo lohofahon'ngki kakoe melanyo wop'ngo imo'n'ngkahon'ngki hungkuno ito'no limentisofoho. ³⁶ Oseso Jisas a'amumo apa'no i'mofaponto ulimnto, Olo yohe loso'no sekwo nulikutoho.

Ose ko ulahon'ngki hofiko hahn'nyo yontifi a'amumo uliwo'n'imentohofofoho. ³⁷ Yo'mayo Jisas imentiso so'no hofiko pisopisaho mjalim'wentifi hofiko ulimntohofi, Yo'mayo Jisas y'wo'n'ngkisoso wonyoangkafo'nohinofoho. A'amu haloho piku'nnyoso upo'nalokwofo. A'amu ilo'nnyoso hungkuno ito'no lalokwofo. Ose limentohofofoho.

8

Jisas a'amu 'foua tausen' (4000) sohwo wopayo umentisofoho. (*Mat'yu 15:32-35*)

¹ Nom'ne sikuno somo a'amu pi'n'ngo engo apa'no Jisas nohumen-tanjopo uhu'mokumentohofofoho. Hofiko nohumantifi hwe moya'mi wosopayo moi'wo imo'n'ngkahon'ngki Jisas kakoe inomokomoyo sohwamne'no joho ulonto, ulimnto, ² Ngko olo hwe moya'mi lomne'no hitoho ntokwoho. Sikuno hufa'u sihune ngko'nji humantohofofoho. Hofiko wosopayo anefoho. ³ Mijoho'nohino hofikoe ango pone'no lihwatimeso hofiko hon'ngkanopo timo sikuno'no ulohofontifeho. A'amu fiso ikanopo nta'ni pmmalofofoho. ⁴ Ose ulahon'ngki kakoe inonokomayo sohwa ulimntohofi, Olopo a'amu mohumunyoponoho. Wosopayo hwe moya'mi somne'no nti'mta'ni tipemanehwo. Awonoho. ⁵ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulohonimnto, Sekwo wopayo alale weho. Ose ulahon'ngki ulimntohofi, Wopayo aho hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u weho.

⁶ Ose ulahon'ngkofi Jisas hwe moya'mi somo ulimnto, Sekwo hwaho lopo fosyohumamno. Ose ulonto, kako wopayo aho fehohnjo hopi'nono fehohnta'ni hufa'uyoso nomanto Anitumo isamoyoka ulonto wopayoso kutikujo lohofonto, kakoe inomokomoyo sohwo uyahon'ngki hofiko a'amumo hu'muyimntohofofoho. ⁷ Inaniku we'e tipemamntohofoso Jisas nomanto Anitumo isamoyoka ulonto inomokomoyo sohwo ulimnto, Olo'nji a'amumo fohu'muyimno. ⁸ Hofiko wopayo nonontifi simeho uhnn'ngkahon'ngki wopayo nilifee'mentohofoso inomokomoyo sohwa sohwo ho'yo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne nta'ni hufa'uyo somo mehu'memehumentohofofoho. ⁹ A'amu hiso we'e humamentohofomaho. A'amu *foua tausen* (4000) humamentohofofoho. ¹⁰ Jisas a'amu homo somo wopayo moi'wo uyonto hofikoe angopo ne'no lihwatimentisofoho. Kako kakoe inomokomoyo sohwanji yofayokinopo kotasantifi hwaho Ntalimanuta'no wako'mentohofofoho.

*A'amu Falisi sohwa Jisas'imo yamofu ulohofant'ifi imentohofofoho.
(Mat'iyu 16:1-4; Luk 12:54-56)*

¹¹ Osopo a'amu Falisi sohwa Jisas'imo u'mant'ifi kakimo yamofu ulohofone'ent'ifi yoka hnnoma'mentohofofoho. K'iko yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy'wo'n'ingkiyohofoso fonet'ihwaho. Ose uhwon'ngkuhwasi An'itu k'iko'nji humaho wolano. Ose lont'ifi huno syafihu'mentohofi, Olo hwe lohwo An'ituye Hwe Ne hwolikeno. ¹² Ose ulahon'ngkofi Jisas s'imeho tango uyahon'ngki s'imano esyamo lohofonto, ul'imento, Sekwo yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy'wo'n'ingkiyohofoso peho'no uhwonant'ife'ne lohoho. Hungkuno nehopi wasel'imo. A'amu olo hwaho lopo olohonta humalofoso hof'iko oso yo'mayo hiso muhwon'fitnnehoho. N'ihu'no awonoho. ¹³ Ose ulonto oso a'amu somo ul'iko'manto Jisas'nji kakoe inomokomoyo sohwa'nji hof'iko yofayokinopo apa'no kotasant'ifi asomo wako'mentohofofoho.

*A'amu Falisi sohwanji hwe engo Helout'nji hof'ikoe wosopayo engo imo'nyo'ne hungkunofoho.
(Mat'iyu 16:5-12)*

¹⁴ Nowakent'ifi inomokomoyo sohwa wopayo'no in'ingo mofont'ifi momasofoho. Wopayo kenga'nohini yofayokinomo wo'nnyofoho. ¹⁵ Nowekontan'ngkofi Jisas s'imano pento pahnn'imo hungkuno ul'imento, Upa'n'imo. Sekwo a'amu Falisi sohwanji Helout'nji hof'ikoe yahino somne'no i'waho fiy'imno. ¹⁶ Inomokomoyo sohwa nupa'nont'ifi hnn'imentohofi, Nakwo wopayo in'ingo mof'ihwone so'no hungkuno nalohoho. ¹⁷ Ose hnn'ngkahon'ngkofi olo hiloso Jisas huno uyahon'ngki hof'ikimo ulohon'imento, Wopayo umofonyo iyo so'no peho'no hnalokwofo. Sekwo huno'maseyotaho. Sekwo huno mosyaf'isiyo'njo liyohoho. ¹⁸ Sekwo t'imo hi'njo hwasoho. Muhwonalokuliyohoho. Sekwo haloho hi'njo hwasoho. Mupo'nalokuliyohoho. Sekwo in'ingo loseyalofoho. ¹⁹ Ngko wopayo aho fehohnjo hopi'nono kut'ikujohofonji a'amu *faif tausen* (5000) sohwa umaleso oso wopayo ni'ifeeo'malofoso sekwo ho'yo alale hu'memeehumalofo. Inomokomoyo sohwa ul'imentohofi, Aho hopi'nono s'ife mta'ni hufa'uyoho. ²⁰ Ose ulahon'ngkofi Jisas ul'imento, Nom'ne sohonta ngko wopayo aho fehohnjo hapi'nono nom'ne mta'ni hufa'u kut'ikujohofonji a'amu *foua tausen* (4000) sohwa umaleso oso wosopayo ni'ifeeo'malofoso sekwo ho'yo alale hu'memeehumalofo. Inomokomoyo sohwa ul'imentohofi, Aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoho. ²¹ Ose ulahon'ngkofi Jisas ul'imento, Oseso sekwo nje yokumpohn'nyo so'no huno maseyoholiyohoho. Wosopayo so'no huno pi'n'ingo peho'no syof'isyalokwofo. Ose ul'imentisofoho.

Hwe Mpet'saitanta'ango sohwoe t'imomo Jisas wop'ngo umokumentisofoho.

²² Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji ango Mpet'saita i'mofopahon'ngkofi a'amuso hwe t'ampi'nyo sohomo ipemotapont'ifi Jisas'imo jomo ul'imentohofi, Olo hwe lohomo k'iko aho t'imopo f'ikisyuso. ²³ Oseso Jisas kako hwe t'ipi'nyo sohwoe aho nomanto angkuhwafopo mempo hohnta'ni ipemotoswaponto kakoe t'imomo memijo uyati'mofonto aho kisusyonto ul'imento, K'iko yo'mayoso nto l'ihwon'ngkino muhwon'ngkoho liyohino. ²⁴ Ose ulahon'ngki hwe

sohwo fe'nihwononto ulimonto, Ngko a'amumo uhwon+ngkohono. Hofiko iyo hopa pohotowalokwofo. ²⁵ Ose ulahon+ngki Jisas hwe huhwo sohwoe timomo aho apa'no kisusyahon+ngki kako timo yokumpohn'nyo uhwononto timo wop+ngo imo'n+mentisoso, yo'mayo ito'no uhwon+mentisofoho. ²⁶ Ito'no uhwon+ngkahon+ngki Jisas ulimonto, Jije angopono fiwano. Olo angkuhwafo lopono asomo nopohotoho. Ose ulim+mentisofoho.

*Pita Jisasimo ulimonto, Kiko Kilais kiyoho.
(Mat+yu 16:13-20; Luk 9:18-21)*

²⁷ Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji hwaho Ngkalili uliko'mantifi hwaho Sisaliya Filipai nowentifi Jisas hofikimo ulohon+mento, A'amuso ngkine'no pehofo mjolim+walokwofo. ²⁸ Ose ulahon+ngki hofiko ulim+mentohofi, A'amu fehohnjoso kikine'no ole lalokwofi, Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo+keno. A'amu nom'ne fehohnjoso ole lalokwofi, Ilaijakul+keno. Nom'nehwa a'amumo Anitu hungkuno uyahon+ngki limojo sohwo+keno. Kikine'no ose mjokilim+walokwofo. ²⁹ Ose ulahon+ngkofi Jisas ulohon+mento, Sekwo sohwasu ngkine'no pehofo nt+wo'n+ngkohofihwasilo. Ose ulahon+ngki Pita ulimonto, Kiko Kilais kiyoho. Anitu nakwo a'amu Jutas+nimo nefe'mayo'ne kuhwot+mentiso hwasoho. ³⁰ Ose ulahon+ngki Jisas ulimonto, Oso hiso ntohinoso a'amumo nulohotoho.

*Jisas kakoe inomokomoyo sohwaso kako poyo imo'none so'no ulim+mentisofoho.
(Mat+yu 16:21-28; Luk 9:22-27)*

³¹ Jisas kakoe inomokomoyo sohwaso lut+hwoma'mento, A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko tohino engo noma'mne hwo'nyoho. A'amu Jutafe hwe engo sohwanji a'amu tajo ango syoho'njo sohwanji Jutafe hon+ngkano hungkuno lut+hwawo'n+ngkohoho sohwanji hofiko ngkine'no nakwalaho nt+kuji hohujo ikenjan+mof+kuji nofonjan+hufitnnefoho. Nofonjanisy+kuji sikuno hufa'u sihune memjan+mofihwoso'no ngko apa'no songo wolika'monnoho. ³² Ose ulonto olo hungkuno yoloho neso ulim+mentisofoho. Seten kako Pitamo huno ufohotofahon+ngki Pita kako Jisasimo we'enepi ipemotawento yoka uloma'mento, Jisas, oso hungkunoso wop+ngo'maho. Oso hunoso nosyafisyohtotoho. ³³ Ose ulahon+ngki Jisas ikinjamo lohofonto kakoe inomokomoyo nom'ne sohwaso uhwononto Pitamo yoka ole ulimonto, Pita, jije hungkunoso ngkilaho. Anituye'maho. Olo, Seten+ye hungkunofoho. Kiko Seten sohwaso i'waho ntohofo. Kiko nje hohujo lo'mo filoho'nawofo.

³⁴ Ose ulonto kako nom'ne hwe moya'mi so'nji inomokomoyo sohwanjimo joho ulonto ulimonto, U, a'amu fisoku ngkimo wonn+ngkopano lifijo'manji sekwo sekwoe semo'n+wo'n+ngkiso so'nji sekwoe yofe so'nji monje yahin+ngkuji sekwo nje yofe'no poyo pe'nyo so'no iyoho miyo'njo ifijoso ngkimo mofone sopo tifi nn+ngkapmno. ³⁵ A'amu fihwo kakoe songo humayoso yokumpohn'nyo womokosyohumamo lososo, Kakoe songo ne'no humayoso wop+wahu'mtonoho. Oso'no a'amu fihwo ngko'nji nje hungkuno'ntne'no huno uyahon+ngkuhwosi kakoe humayoso p+wasyososo hwangku kakoe humayoso wot+pema'montonoho. ³⁶ A'amu fihwo kako Anitumne'no hohujo ikinjaofihwosi kako olo hwaho loponjo ho'yango hamniyoho yo'mayoso engo hu'meesyontoso sohwo kako

tikanomo weso'manji oso ho'yango yo'mayoso pipi ufo'maneto. Awonoho.
³⁷ I, kakoe songo humayoso ne ane'manji kako pipi yone'elo. Awonoho.
³⁸ A'amu fihwo olo hwaho lopo a'amu hon'ngkano wonyo'njo humaso
 sohwo kako nje hungkuno so'nji ngko'ntnne'no hohujo ikinjan+mofoso
 sohwo ngko oso huhwo sohumne'no t'fi no'mo hohujo ikinj+mo'mnefoho.
 Ou, osohonta ngko nje Mpohwoe yokumpohn'nyo so'nji a'amu ahwom-
 omjo wop'ngo'nohino sohwafe yokumpohn'nyo'nji olo hwaho lopo asomo
 pmme sohonta a'amu ngkine'no hohujo ikinjan+mofoso sohune'no ngko
 hohujo ukinj+mo'monnoho.

9

¹ Jisas kako oso a'amu somo ul'imento, Ngko hungkuno nehopi
 waselimonne'no yohono. A'amu olo hwaho lopo nakwo'nji olohonta hu-
 malofa fehohnjoso mape'nontan'ngkuji Anitu kakoe yokumpohn'nyo'nji
 a'amumo wop'ngo wonyoangkafo mokosyohumayo somo uhwonant'ifeho.
 Ose ul'imentisofoho.

Jisas'ye a'apaho nom'ne kengo imo'n'imentisofoho.
 (Mat'yu 17:1-13; Luk 9:28-36)

² Sikuno aho fehohnjo hopi'nono fehohnta'ni anga'no memjaofa-
 hon'ngki Jisas kako Pita'nji Jem'isi'nji Jounja oso hwamo nut'manto hof'iko
 hwof'iki'nyo sawemo engo sopono nokotasont'ifi hof'iko'nohini nohument-
 tan'ngkofi Jisasi'ye a'apaho nom'ne kengo imo'n'ngkahon'ngki hof'iko
 uhwon'mentohofohofo. ³ Jisasi'ye manji'mofi n'hu'no halojo imo'nonto
 mofehi'nyo pa'nyo imo'n'imentisofoho. Oso manji'mofi halojoso a'amu olo
 hwaho lopo oso halojo pa'nyoso mamti'mokufitnnehofa. ⁴ Inomokomoyo
 sohwa uhwon'mentohofoso Ilaija'nji Mouses'i'nji ahwomo mta'ango so-
 hwa'u Jisasi'mo u'manji hungkuno hnn'mentohofohofo. ⁵ Pita kako huno
 pi'n'ngo syofisikaofonto Jisasi'mo ul'imento, Nakwoe Lonet'ihwayohwosi,
 nakwo olopo humentani sehon'ngkuhwoneso wop'ngofoho. Olo hilo so'no
 syafisiyo'neso ango hufa'u shune womolantane'no y'ihwono. Anga'no
 k'iko'nefoho. Anga'no Mouses'imnefoho. Nom'neso Ilaijamnefoho. ⁶ Pita
 kako oso hiso'no huno ito'no muyahon'ngki ose ul'imentisofoho. Inomoko-
 moyo sohwa iyoho we'e un'imentiso'maho. ⁷ Osohonta himo hof'ikimo
 ifeehu'mokosyahon'ngki mampaho himo mta'ango ole ho'n'imento, Olo-
 hwo nje Hwomufoho. Ngko simeho uy'wo'n'ngkohe hweho. Kakoe
 hungkunomo sekwo upa'n'imno. ⁸ Ose upa'nont'ifi fe'n'ihwon'mentohofoso
 hwe ahwomo mta'ango sohwa'u ne'no anepo uhwon'mentohofohofo.
 Jisasi'nohini humentan'ngki uhwon'mentohofohofo.

⁹ Jisasi'nji inomokomoyo sohwanji hwof'iki'nyo hopo sopo noko-
 tapont'ifi Jisas ul'imento, Olo sekwo uhwon'ngkohofa loso'no olohonta
 a'amumo nul'ikutoho. I, hwangu ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni
 poyo imo'n'i'me'no Anitu apa'no ntokafoso sohonta sekwo a'amumo
 olo uhwon'ngkohofa loso'no ul'ifijo. ¹⁰ Ose ulahon'ngki hof'iko a'amu
 nom'ne somo ul'imentohofa'maho. I, oso'no ole hnn'mentohofi, Kako
 poyo pe'n'ngkuhwosi apa'no songo likafo'ne hungkuno hwap'ngoso
 pipilo. ¹¹ A'amu hon'ngkano hungkuno lut'hwamotofa sohwa ole
 l'wo'n'ngkohofi, Ilaija kaki'no wapmmontonoho. T'fi sohonta K'lais hwe

Anitu uhwosopo'mentiso sohwo wapmmontonoho. Oso hiso peho'no lalokwofo. ¹²⁻¹³ Ose ulahon'ngkofi Jisas ul'mento, Ou, hungkuno nehopi lalokwofo. Ilaija kako s'imo'mo nopi'hwosi yo'mayo hopi'nono ito'no wesoyuhumantonoho. Hungkuno nom'ne mt'i'mokumentohofoso ole, Hwe Anitu uhwosopo'mentiso sohwo olo hwaho lopo tohino engo t'ipemanefoho. A'amu sohwa oso hwe sohomo nakwolaho ul'fitnnefoho. Oso'no sekwo huno f'isyaf'ihupmno. Ole selalokweno Hwe Ilaija kako p'mmentisofoho. Nopahon'ngki a'amu hof'ikoe huno hwahoponjo t'ipemant'ifi hwe huhwo sohomo wonyo umokumentohofofoho. A'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentohofoso oso hiso'no hohonta mt'i'mokumentohofoso olohonta ne imo'n'mentisofoho.

Jisas hwomu towahuno wonyo'njo sohomo wop'ingo umokumentisofoho. (Mat'iyu 17:14-21; Luk 9:37-43)

¹⁴ Hof'iko nom'ne inomokomoyo sohwaro u'mant'ifi uhwon'mentohofoso a'amu pi'n'ingo engo nohumentan'ngkofi a'amu hon'ngkano hungkuno lut'ihwamotofo sohwanji inomokomoyo sohwanji yoka hnn'mentohofofoho. ¹⁵ A'amu pi'n'ingo engoso Jisas nopontan'ngki uhwonont'ifi yomo yont'ifi hano komo'no went'ifi Jisas'imo u'mant'ifi, Nakwoe hwe engo hwosoho ul'mentohofofoho. ¹⁶ Jisas inomokomoyo sohwaro ul'mento, Sekwo yoka peho'no hnnalokwofo. ¹⁷ Ose ulahon'ngki hwe fi'hw a'amu'nji ajwo so'mo humohumatiso sohwo ul'mento, Nje Lont'ihwayo sohwo, towahuno wonyo nje hwomumo mango mampi'nyo mesimokinyo. Oso'no kikiyepono ipemotapohono. ¹⁸ Towahuno wonyo sohwo nje hwomumo humanto wonyo kimokuwo'n'ngkisofoho. Kako hwomumo hwahopo kumokwojahon'ngki hwomu sohwo makutotafo sapi'wo'n'ngkisofoho. Saponto mango kilompusy'wo'n'ngkisofoho. Kako a'apaho melohofaf'wo'n'ngkiso hweho. Oseso ngko jije inomokomoyo sohwaro ulohon'ngko, Towahuno wonyo lohomo wae feeopmno. I hof'ikoe hopo'maho.

¹⁹ Jisas ose nupa'nonto inomokomoyo sohwaro ul'mento, Hwe moyami olohonta humalofu soku, sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono muyo kuyoho. Ngko sekwo'nji humayoso s'ikuno alale womemjan'imo'montol'ikeno. Ngko sekwoe tango ngkimo n'i'maneso s'ikunoso alale womemjan'imo'montol'ikeno. Hwomu huhwo sohwo ngkiye pone'no ut'imatapmno. ²⁰ Ose ulahon'ngki hof'ikoe hwomu ipemotopahon'ngkofi towahuno wonyo sohwo Jisas'imo uhwononto kako hwomumo yomo yomo yokumpohn'nyo umokahon'ngki hwomu hwahopo pi'wasyonto, yi'wolo'mo yi'wolo'm'ingo lohofonto makutotafo halojo'nohino swapmmentisofoho. ²¹ Jisas kan'ngkwohumo ulohon'mento, S'ikuno alale yi'wo'n'ngkisoto. Ose ulahon'ngki ul'mento hwomu we'e sohwo imentisofoho. ²² Fehonta tohomo kehwofitofasyonto fehonta mijomo kehwofitofasyonto wofonjahumonto iwo'n'ngkisofoho. K'iko hopo'manji k'iko nakumo hitoho kilof'ihwoso'no, Fonefo'maho. ²³ Ose ulahon'ngki Jisas ul'mento, Ou, nehopi, jije simeho hi'ntnnonohinoso hopo'manji yo'mayoso k'iko woma'monnoho. ²⁴ Ose ulahon'ngki kan'ngkwohwo komo'no ul'mento, Simeho hi'ntnnono kijopalokweno. Oseso nje simeho hi'ntnnonohinoso we'efoho. N'ifo'maho.

²⁵ Ose ulahon'ngki Jisas a'amu pi'n'ingo engo uhu'mokontan'ngkofi uhwononto, towahuno wonyo sohomo yoka ulonto ul'mento, Towahuno wonyo sohwo hwomu lohomo mampi'nyo imokuwo'n'ngkino hwosoho.

Olo hwomu lohumo nihu'nahone uliko'maho. Apa'no nupaswohotoho. ²⁶ Ose ulahon'ngki towahuno huhwo sohwo joho mohm'no lonto, hwomumo hwhapopo kumokwajonto yomo yomo yokumpohn'nyo imokonto nihu'nahone uliko'ma'mentisoso hwomu sohwo poyo pa'nyo imo'n'ngkahon'ngki a'amu fiso ulimentohofi, Poyo pe'n'ngkohoho. ²⁷ Oseso Jisas hwomu sohwoe aho nomanto ulikofahon'ngki hwomu sohwo lika'mentisofoho.

²⁸ Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji angomo noswont'fi hofiko'nohini nohumant'fi Jisas'imo ulimentohofi, Pipilo. Nakwo towahuno wonyo wae meeofesofo. ²⁹ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Sekwo Anitumo jomo ulifijoso sekwo ose towahuno huhwo sohwo wae yaopitnehofo. Nom'ne hon'ngkano awonoho.

Jisas kako poyo pe'n'ngkuhwosi apa'no likafone so'no ulimentisofoho.
(Mat'iyu 17:22-23; Luk 9:43-45)

³⁰ Oso ango hopo sopo uliko'mant'fi hofiko hwaho Ngkalili ajwo sopo umentohofofoho. Jisas kako a'amu yofe manihwo so'njo uyife lonto imentisofoho. ³¹ Hwap'ngoso ole, kakoe inomokomoyo sohwo lutihwamne'ento imentisofoho. Kako ulimento, Ngko A'amufe Hwomu sohwo'nimo nje mango sohwoe aho samo ho'non'syahon'ngkuji hofiko wofonjonisyan'fefe. Poyo imo'nimo sikuno hufa'u s'hune mem-janifihwoso'no Anitu apa'no ntokafonefoho. ³² Ose lutihwahon'ngki inomokomoyo sohwa hofiko huno ito'no syafihu'mentohofomaho. I oso'no Jisas'imo ulohonyo so'no hofiko iyoho imentohofofoho.

Hwe yofe engo'njo yakolo'nnyo tihwolo.
(Mat'iyu 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Hofiko pone Koponeyam i'mofapont'fi osopo Jisas angomo nohumanto ulohon'mento, Sekwo hon'ngkanopo pehofo hnn'ngkohofoho. ³⁴ Inomokomoyo sohwa hofiko wonimango un'ngkahon'ngki mampi'nyo humamentohofofoho. Hwap'ngoso hon'ngkanopo ole hnn'mentohofi, Nakwo sohwoa'ni nakwoe hwe yofe'njo simo'mjo tihwolo. Ose hnn'mentohofofoho. ³⁵ Jisas ampo humanto inomokomoyo sohwo joho lutimanto ulimento, Sekwo hinjo hwasoho oyonimno. Upa'nimo. Hwe fihwo kako Anituye timopo hwe engo umo'nimo loso sohwo kako a'amufe timopo hwe yofe ane pa'nyo imo'noso sohwo a'amumne'no momayo ulohofiyi hweho. Osohwo kako yofe engo'njo imo'none hweho. ³⁶ Ose ulonto, mehomi fihwo utimanto, kakoe popapo momokosyohumanto inomokomoyo sohwo ulimento, ³⁷ A'amu fihwo kako olo mehomi lopa'nyo sohwo nje yofe ho'non'mayo'ne ufo'maso sohwo kako ngkimo nifo'mantofoho. A'amu fihwo ngkimo nifo'mayo oso pa'n'ngoso nje mpohwo ngkimo nihwatimentiso sohwo huhumo ufo'makwoho.

Hwe nakwo'njo hohnta'ni nefe'mayo sohwo nakwoe a'amufoho.
(Luk 9:49-50)

³⁸ Ose ulahon'ngki Joun ulimento, Nakwoe Lonetihwayo sohwo, nakwo uhwon'malohwoneso hwe fihwo kako jije yofe lonto, towahuno wonyo wae yaofontan'ngki uhwon'malohwonefoho. I oso'no kako nakwo kikimo t'fi mokin'ngkwaloku yihwone so'no nakwo kakimo ulimalohwono, Kiko Jisasiye yofe'nji towahuno wonyo wae yaofohotoho. ³⁹ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Sekwo ose uloho'malofoso wonyofoho.

Sekwo kakoe hon'ngkanomo nopijumofikutoho. A'amū nje yofe lososo yo'mayo wonyoangkafo yososo kako ngkimo sitofo komo'no mantone-hoho. ⁴⁰ A'amū nakwoe syoho somo mohwempenamofehwo'manji nakwoe a'amū hweho. ⁴¹ Hungkuno nehopi selalokweno, Hwe fihwo sehonasoso huno ole wosyafihu'montono, Anituye a'amū hwafoho. Ose syafisyihwosi mijo nyo'ne sejapososo, oso hwe sohomo Anitu wop'ingo uloho'mtonoho.

*Yo'mayo wonyoso a'amufe simeho hi'ntnnonohinomo wonyo imokiy-
ofoho.*

(Mat'yu 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴² Olo mehomi simeho hi'ntnnono ntap'wo'nyo sohomo a'amū huno wonyo'njo fihwo ulososo, Jisasimo hohujo fikinjafo. Hon'ngkano wonyo lomo tifi fin'ngkayo. Ose uloso sohwo mehomi huhwo sohwo hon'ngkano wonyomo in'ngkayo so'no oso hwe huno wonyo'njo huhwo sohomo Anitu tohino mikun'imposo uyonefoho. Oso a'amū huhwo sohomo sojo mikun'imposo engo so'nji kakoe t'wangomo impe ifakojukui mijomo ho'naofont'fijontentesi wop'ingo'nesohilo. ⁴³ Jisas ose ulonto pahnnimo hungkuno ulimeto, Oso'no jije aho hon'ngkano wonyo imofonoho lohoji ahoso hwempeemo lohofohoji aho anga'nohono'nji hon'ngkano wop'ingomo in'ngkahuji Anituye angopo sohoji wop'ingo wohumamon-noho. Ou kiko aho hufa'u'njo hon'ngkano wonyo imojoso toho ne'no sijalokunjo somo uhnefoho. Wonyo wohumamonnoho. ⁴⁴ [Oso hopo sopo pihnyo mape'nyofoho. Tohino ne'no wo'nyoponoho. Toho hiso masimpe'nyofoho.] ⁴⁵ Jije sife hon'ngkano wonyo imofonoho lohoji sifeso hwempeemo lohofohoji sife anga'nohino'nji hon'ngkano wop'ingomo in'ngkahuji Anituye angopo sohoji wop'ingo wohumamon-noho. Ou kiko sife hufa'u'njo hon'ngkano wonyo imojoso toho ne'no sijalokusomo uhnefoho. Oso wonyofoho. ⁴⁶ [Oso hopo sopo pihnyo mape'nyofoho. Tohino ne'no wo'nyoponoho. Toho hiso masimpe'nyofoho.] ⁴⁷ Jije timo hon'ngkano wonyo imofonoho lohoji tihwotofamo lohofohoji timo anga'nohino'njo hon'ngkano wop'ingomo in'ngkahuji Anituye angopo sisoso wop'ingofoho. Ou kiko timo hufa'u'njo hon'ngkano wonyo imojoso toho ne'no sijalokunjo somo uhnefoho. Oso wonyofoho. ⁴⁸ Oso hopo sopo pihnyo mape'nyofoho. Tohino ne'no wo'nyoponoho. Toho hiso masimpe'nyofoho. ⁴⁹ A'amū wopayopo sa mofikui nifijoso me-eso wop'ingo uyimtonoho. Oso pa'nyo tohino yo'mayo tango ne'mahwoso'no yamofa nalohofonefoho. Yamofa hiso wop'ingo namokonefoho. ⁵⁰ Nakwo wosopayo sa'nji n'wo'ningkuhwoneso wop'ingofoho. I oso'no sa fosyo mijo'nohino imo'ningkuhwosi kakoe yokumpohn'nyo nonto wonyo imo'nososo apa'no sa hiso wop'ingo imo'nyoso pipi uyantanto. Awonoho. I oso'no sa wop'ingo pa'nyo hmmo'nimno. Sekwo a'amū nom'ne so'nji pompenjiyomo fohuman-tokuno.

10

Jisas ape ho'nasiyo'ne hungkuno ulimentisofoho.
(Mat'yu 19:1-12; Luk 16:18)

¹ Osopo nta'ni Jisas nowento hwaho Jutiya uyakolofonto Mijo Joutan sohomo nongkihnta'ni wako'mentisofoho. Osopo a'amū pi'n'ngo

engo apa'no u'mahon+ngkofi kako hungkuno lut+hwamojo pa'nyo lut+hwamentisofoho.

² A'amu Falisi fihwa hofiko Jisasimo nu'mantifi kakimo yamofu ulohofono lontifi ulimentohofi, Nakwoe hon+ngkano hungkunoso ape ho'nasiyo so'no pehofo nalimotofo. Hwe fihwo kako kakoe ape ho'nasiyoso oso wop+ngotaho. ³ Ose ulohon+ngkofi Jisas ulimento, Mouses seyakwosamo olo so'no pehofo ulimojoto. ⁴ Ose ulahon+ngki hofiko ulimentohofi, Mouses ole ulimento, Hwe kako nje ape woho'nahumo lososo sohwo kako oso hungkuno hiso ifalifaliyo wamt+mokono. Oseso kako kakoe apemo nihu'nahone woho'nasyono. ⁵ Ose ulahon+ngkofi Jisas ulimento, Mouses kako sekwoe yokumpohn'nyo so'no oso hungkuno hiso mt+mokumentisofoho. ⁶ I oso'no simo'mo ne'mo Anitu yo'mayo hopi'nono mt+mokumentiso sohonta hwe'nji ape'nji mt+mokumentisofoho. Oso hungkuno hiso Mouses mt+mokumentisofoho. ⁷ Olo hilo so'no hwe fihwo kan+ngkwohwo kona'wohimo uliko'mahwosi kakoe ape'nji nem'no makotoku woloho'nanjiyoho. ⁸ Siko'ya'u anga'nohino umo'nanjiyoho. Oseso siko a'amu hufa'u umo'nanji'maho. O'o, sikoe a'apahoso anga'nohino umo'nanjiyoho. ⁹ Oso'no Anitu osiya'umo nto mokot+jwohumasofoho. U, oloso nomt+hupos'eno.

¹⁰ Oso hungkunoso ulahon+ngki Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji angomo noswontifi hofiko Jisasimo ape ho'nasiyo hungkuno hiso'no ulohon+mentohofofoho. ¹¹ Jisas ulimento, Hwe fihwo kako kakoe ape ho'nasyoso sohwo kako nom'ne ape masoso oso hwe huhwo sohwo ape hufo iyo hon+ngkano imokwoho. Olo hwe huhwo sohwo kakoe ape simo'mjo simo hon+ngkano wonyo imokiyofoho. ¹² Oseso ape kakoe hwehumo nuliko'mahwosi nom'nehumo uma'nyoso kako hon+ngkano wonyo imokonefoho. Ose ulimentisofoho.

Jisas mehomimo aho ulonjimokumentisofoho.

(Matiyu 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³ A'amu pi'n+ngoso hofiko mehomi Jisas mnokinopo aho ulonjimokonontifi motopahon+ngkofi Jisasiye inomokomoyo sohwa hofikimo yoka ulimentohofofoho. ¹⁴ Jisas nupa'nonto kakoe simo'ho tohino umn+ngkahon+ngki ulimento, Sekwo mehomi somo nop+jumof+kutoho. O'o, hofiko ngkiyepono wapife. A'amu olo mehomi lohwa pa'nyo imo'n+fijo'manji hofiko Anitumo enjwa'mo ito'no wohumantifeho. ¹⁵ I, hungkuno nehopi'nohino waselimonne'no yohono. A'amu olo mehomi lohwa pa'nyo mmo'nyonjo'manji hofiko Anitumo enjwa'mo humayoso hopa'maho. Nihu'no awonoho. ¹⁶ Ose ulonto kako mehomi somo hu'mema lohofonto kakoe huyo'no memokosyohumanto kako aho mnokinopo kisasyonto Anitumo jomo ulimentisofoho. Mehomi ito'no mokosyohumayo'ne'ento ulimentisofoho.

Hwe ho'yanggo engo'njo sohwoe hungkunofoho.

(Matiyu 19:16-30; Luk 18:18-30)

¹⁷ Jisas hon+ngkanomo nowentan+ngki hwe nom'nehwo Jisas nohumentanjopo komo'no i'mofawento hwomtame ulohomentisofoho. Kako Jisasimo yokumpohn'nyo ulimento, Kiko Anituye yahino wop+ngonetihwawo'n+ngkohino hwosoho. Ngko engolopohamo songo ne'no humayoso pipi t+pema'mnehono. ¹⁸ Ose ulahon+ngki Jisas ulimento, Kiko wop+nggo hwosoho eso peho'ne ntohino Anitu kako'nohino wop+nggo

hweho. ¹⁹ Kiko hon'ngkano hungkuno huno moi'wonoho. Kiko nom'nihumo nofonjasiyo'eno. Kiko ape ito'no mayo'ne yahino somo nomt'ihuposo'eno. Kiko yo'mayoso hufo iyo'eno. Nom'nehumo hwasyo hungkuno ujo'eno. Kiko jije mpohwo'nji na'u'njiye hungkunomo tifi fin'ngkayo.

²⁰ Ose ulahon'ngki hwe huhwo sohwo Jisasimo ulimento, Hwe Engofo, ngko hungkuno homo somo upa'nimopmmote sohwo'ni olohonta ne'no ose'nohini in'ngkwalokweno. ²¹ Ose ulahon'ngki Jisas kakoe simo'mangopo timo uhwononto simeho uyonto ulimento, Nom'ne syoho anga'no fiyo. Jije ho'yango yo'mayo hopi'nonohinoso a'amu mpe wak'ilohopife. U, kiko hamniyoho matnne'eno oso hiso nomahoji a'amu yo'mayoso umofonyo iwo'n'ngkohofu somo uyo. ²² Ose ulahon'ngki kako simano pento simeho tango uyahon'ngki kakoe angopono umentisofoho. Hwap'ngoso kakoe ho'yango yo'mayoso pi'n'ngonjo hweho. A'amu somo muy'imnehono lonto umentisofoho.

²³ Jisas timo fe'n'ihwononto inomokomoyo sohwo ulimento, Hwe kako ho'yango engo'njo yokumpohn'nyo mokosyohumaso sohwo kako Anituye yokumpohn'nyo mokosyohumayo sopo pipi swonehwolo. Hamniyoho ho'yangoso hof'koe hunomo wonyo umokuwo'n'ngkisofoho. ²⁴ Ose ulahon'ngki inomokomoyo sohwa hof'ko yomo imentohofofoho. Jisas apa'no ulimento, Hwomo lohwafo hwe kakoe ho'yango hwaho lophonjo'no ne'nohini syafisyiwo'n'ngkiso sohwo kako Anituye yokumpohn'nyo mokosyohumayo sopo pipi swoneto. ²⁵ Yahu fihwo kako yongo imo pa'nyo so'mo wahumo lihwasi yososo wonyopi umontonoho. Oso pa'nyo hwe ho'yango hamniyoho yo'mayoso aho yokumpohn'nyo kemokosyohumunyo sohwo Anitumo enjwa'mo wohumamo lihwasi yososo hopo'maho. O'o, kako yahu yongo imo pa'nyo so'mo wahumo lihwasi ijijo wonyopi yoso hopaso oso hwe ho'yango engo'njo sohwo ose yonefoho. ²⁶ Ose ulahon'ngki inomokomoyo sohwa hof'ko yomo engo m'kun'imposo yontifi ulimentohofi, Ose'manji a'amu Anitu'nji ango wop'ngoso sopo songo ne'no humayo'neso t'ihwo woma'montolo. ²⁷ Ose ulahon'ngkofi Jisas hof'kimo uhwononto ulimento, A'amu Anituye yokumpohn'nyo mokosyohumayo sopo a'amufe yokumpohn'nyo'nji wahumo loso sohwo kako hopo'maho. I oso'no Anitu yo'mayo hopi'nono hwap'ngoso sohwo iyoso hoponoho.

²⁸ Pita Jisasimo ulimento, Ihwoni nakwo yo'mayo hopi'nono ho'nasyontani kikimo tifi kin'ngkopalokuhwono. ²⁹ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Ngko hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. A'amu fihwo kako kakoe angonjo kon'ngkwa'wehwo kola'wehwo, kaisi, kona'wohi, mehomi kakoe hwahonji yo'mayo hopi'nono ngkine'no nje hungkunomne'no ho'nasyososo ³⁰ osohwo kako umofonyo miyonehoho. O'o, yo'mayo pi'n'ngoso engo nomane hweho. Yo'mayo ho'nasiyo'ne a'amu kakimo sitofu uliwo'n'fitnnefoho. I oso'no kako angoso songo ne'nohini humayo'neso nomane hweho. ³¹ Hwe fihwo kako olo hwaho lopo nohumanto hwe engo hwo'nyoho syofisyalokusoso oso hwe huhwo sohwo Anituye ponemo soso sohwo kako hwe engo'maho. We'e hweho. Hwe nom'nihwo kako olo hwaho lopo nohumanto hwe engo hwo'n'i'maho. We'e hwo'nyoho syofisyalokuso sohwo oso hwe huhwo sohwo kako Anituye ponemo soso sohwo kako hwe engo imo'none hweho.

*Jisas kako poyo pe'ningkuhwosi apa'no likafone so'no ulimentisofoho.
(Mat'iyu 20:17-19; Luk 18:31-34)*

³² Jelusalem hon'ngkanomo nosont'fi Jisas kako s'imo'mo kunto'no sahon'ngki kakoe inomokomoyo sohwo poyo imo'nyo so'no ul'imentiso so'no huno pi'n'ingo engo syaf'isyont'fi tifi in'ngkas'imentohofofoho. A'amu nom'neso hof'ikimo in'ngkas'imentohofo hi'nji imentohofofoho. Jisas kakoe inomokomoyo sohwanne'ento hontohumentan'ngki hof'iko nu'mahon'ngkofi kakimo yo'mayo u'mane so'no hungkuno ul'imentisofoho. ³³ Hungkuno ole, Upa'n'mno. Olohonta nakwo Jelusalemne'no wosontane'no y'hwono. Osopo A'amufe Hwomu sohomo a'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu hon'ngkano hungkuno lut'hwamotofo sohwanji hof'ikoe a'homo hof'iko ho'nasy'ikuji kakine'no hungkuno likuji kako poyo imo'nono likuji nano wamtitofant'feho. Oseso a'amu hof'iko nom'ne a'amu sohwo uyahon'ngkuji ³⁴ hof'iko kakimo sitofo ul'ikuji memijo n'yat'mof'ikuji impe yongo'njo fonj'ikuji wofonj'osyant'feho. I oso'no sikuno hufa'u s'ihune mjaof'ihwoso'no kako apa'no songo wol'ika'montonoho. Ose ul'imentisofoho.

Jem'is'i'nji Joun'nji siko yofe engo'njo umo'naho l'imentisiyefoho.
(Mat'yu 20:20-28)

³⁵ Sepetiye hwomu sohwa'u Jem'is'i'nji Joun'nji siko Jisas'imo u'manji ul'imentisiyo, Nekwo kikimo jomo wokilohonontayo'ne y'hwayo. K'iko weloho'mtaho. ³⁶ Ose ulahon'ngki Jisas ul'imento, Ngko pipi seloho'mne'no njisiyo. Nohonjinyo. ³⁷ Ose ulahon'ngki siko ul'imentisiyo, Hwangku sohonta j'ije pone mta'ni a'amu hopi'nono mokosyohumuso sohonta nekwo k'iko'nji hwe engo imo'n'ngkuhwosi a'amu hopi'nohinomo mokosyohumasoso wop'ingotaho. ³⁸ Ose ulahon'ngki Jisas ul'imento, Oso hungkuno nt'isiye neso siko huno moseyohoyohoho. Tohino ngkimo n'mnosohopaso mas'ososo siko hopolaho. Nje a'apahomo tohino ifeehu'mo yanisyoso hopaso sikoe a'apahomo ifeehu'mo yasesyososo siko hopolaho.

³⁹ Ose ulahon'ngki siko ul'imentisiyo, Ou, nekwo hoponoho. Ose ulahon'ngki Jisas ul'imento, Tohino ngko ma'me pa'n'ngoso siko nomasihnefoho. Tohino ngkimo ifeehu'mokonisyoso pa'nyoso sikoe a'apahomo ifehu'mokasyosonefoho. ⁴⁰ I oso hiso'no ngko a'amumo mokosyohumayo so'no nje aho angahohnta'ni nje aho hwonamonyo hohntani foyohumayo so'no a'amu nom'ne somo muhwosopo'mnehono. O'o, An'itu kako'nohino oso ito'no esyohumaho. Kakoe hunofoho. ⁴¹ Ose ul'imentisoso inomokomoyo nom'ne sohwa oso hungkuno hiso upa'nont'fi hof'iko Jem'is'i'nji Joun'njine'no s'meho tohino umn'imentisofoho. ⁴² Jisas hof'ikimo johu ul'imento, Sekwo huno seyohoho. Hwe engo hof'iko a'amumo mokosyohumayo sohwa hof'iko hof'ikoe a'amu enjwa'mjo somo syoho tango'nji uyont'feso a'amu enjwa'mjoso syoho hiso ito'no miyo'njo ifijo'manji hwe mokosyohumayo sohwa ikujoho woposant'feho. ⁴³ I oso'no sekwo oso hopa ikutoho. Sekwoe a'amu fihwo yofe engo woma'mo loso sohwo kako a'amufe syoho ulohofiyu umo'nono. ⁴⁴ Sekwoe a'amu fihwo ngko nom'ne somo womokosyohumamo loso sohwo kako nom'ne hopi'nonohino somne'no siki syoho ulohofiyu pa'nyo umo'nono. ⁴⁵ Oseso A'amufe Hwomu sohwo kako a'amu nom'neso kakimo syoho ufo'mayo'ne pmmentiso hwo'maho. O'o, hof'ikoe syoho somo ulohofiyu'ne pmmentiso hweho. Kako a'amu s'ikwo'mjohohosi humentan'ngkofo somo uhwononto asomo ut'mayo'ne kakoe hon'yo us'ihuma'mne'ento pmmentiso hweho. Ose ul'imentisofoho.

*Hwe tĩmpi'nyo sohomo Jisas wopĩngo umokumentisofoho.
(Matĩyu 20:29-34; Luk 11:30-43)*

⁴⁶ Hofĩko Jelikou i'mofapontĩfi Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji a'amu nom'ne pi'nĩngo engo so'nji Jelikou ulĩko'mantĩfi wentanĩngkofi hwe tĩmpi'nyo sohwo honĩngkanopo humohumantisofoho. Oso hwe huhwo sohwoe yofe Mpatimeyosiyoho, Timeyosiyehwomufoho. Mpatimeyos kako wosopayo'nji hamniyoho'ntnne'no jomo lĩmojo hweho. ⁴⁷ Mpatimeyos nohumanto Jisas ango Nasaletnnta'ango sohwo palofoho upa'nonto johu ulĩmento, Jisas, Ntefitiyeh Imu sohwo, kĩko ngkine'no hitoho wakilofono. ⁴⁸ Ose ulahonĩngki a'amu nom'neso yoka ulĩmentohofi, Mampi'nyo fosyohumaho. Ose ko ulahonĩngkofi oso huhwo sohwo johu engo lonto apa'no ulĩmento, Ntefitiyeh Imu sohwo ngkine'no hitoho wakilofono. ⁴⁹ Ose ulahonĩngki Jisas kako nolohafaponto ulĩmento, Oso hwe huhwo sohwo johu filutĩmapmno. Wapono. Ose ulahonĩngki hwe huhwo sohwo ulĩmentohofi, Kĩko sĩmonyo fiyo. Filĩkaho. Kikine'no johu kilalofoho. ⁵⁰ Ose ulahonĩngkofi kako upa'nonto kakoe manji'mofu yojamo lohofonto, nolĩkafonto Jisasĩmo u'ma'mentisofoho. ⁵¹ Jisas ulĩmento, Ngko kikimo pipi wantohofono kinĩngkohoho. Ose ulahonĩngki hwe tĩmpi'nyo sohwo ulĩmento. Hwe Engofu, ngko apa'no tĩmo wahonĩmo. ⁵² Ose ulahonĩngki Jisas ulĩmento, Kĩko mpano. Jĩje sĩmeho hi'ntnnonohinoso wopĩngo wakumo'nono. Jisas ose ulahonĩngki hwe huhwo sohwo tĩmo komo'no hononto kako honĩngkanopo Jisasĩmo a'amu so'nji tĩfi inĩngkappmentisofoho.

11

*Jisas hwe yofe engo'njo pa'nyo imo'nonto Jelusalemne'no humentisofoho.
(Matĩyu 21:1-11; Luk 19:28-40; Joun 12:12-19)*

¹ Hofĩko Jelusalem mofone sopo i'mofapontĩfi ango Mpetĩfase'nji Mpetani'nji nuhwontawentĩfi osopo hwofĩki'nyo we'e yofe Oulif u'mofawentĩfi Jisas inomokomoyo hufa'u sohwa'umo lĩhwatĩmentisofoho. ² Jisas oso huhwo sohwa'umo ulĩmento, Siko oso ango ne sopo u'mofahusĩ siko oso kuso somo noswohosĩ tĩmo uhwonisoso ahwomo yahu *toungki* yoka'no ho'nawo'nyoso impe into'nowntanĩngkuhwosi uhwonanjiyoho. Oso yahu songo imo'nĩmasoso a'amu mokehmunyofoho. Oso yahu hiso fisĩhufotomotapinyo. ³ Siko oso yahu hiso isĩhufotomotapohosiso'no a'amuso ole selĩkujo'no, Siko peho yalokusiyo. Ose selĩkujo'no siko ole ulinyo, Nakwoe Hwe Engo sohwo kako olo yahu loso'no syoho weho. Kako moi'wo emoy'hwoso'no komo'no womotopontayoho. Ose ulinyo. ⁴ Siko nowenji yahu mu honĩngkano hoku'yopo impe intofahinyoso nohumentanĩngki nuhwonĩma'nonji italofoma'mentisiyefoho. ⁵ Italofoma'mentisiyoso a'amu nom'ne sohwa ulĩmentohofi, Siko peho yalokusiyo. Yahu peho'no isĩhufotomalokusiyo ⁶ Ose ulahonĩngkofi hwe sohwa'u Jisasĩye hungkuno ulahonĩngki ulĩmentohofi, Wopĩngofoho. Noho motahnyo. ⁷ Nomotasonji sikoe manji'mofosu yahupo kisosyahonĩngki Jisas sokehumentisofoho. ⁸ A'amu pi'nĩngo engoso hofĩkoe hwapĩfe ife yo'mayoso Jisas wene honĩngkanomo ho'nosyahonĩngkofi a'amu nom'neso ipamo swo'njo lofontĩfi honĩngkanopo ho'nahumentohofoho. Oso hiso Jisasĩye yofe ho'nomayo'nefoho. ⁹ Jisas kako a'amu pi'nĩngo ajwomo yahupo

kehumentanꝯngki a'amu sꝯmo'mjo so'nji tꝯfinjo so'nji mohm'no ole lꝯmentohofi,

Anꝯtumo isamoyoka ulano.

Kako wopꝯngꝯnohino hweho.

Olo hwe lohomo nakwo Hwe Engo Anꝯtu sohwo nakwoe hwahopone'no uhwatꝯmentiso hweho.

Kakoe yofe woho'nomano.

¹⁰ Hwe engo Ntefit neyakwosamo hohonta mokosyohumamojo hopaso olo hwe lohwo wonemokosyohumano.

Anꝯtu ahwomomo humaso sohomo isamoyoka ulano.

Ose lꝯmentohofofoho.

¹¹ Jisas Jelusalem i'mofaponto Anꝯtuye angꝯ engo somo swonto yo'mayo somo fe'nꝯhwononto we'eneꝯi mofehi'nyo ukwo'mokumonto yahonꝯngki Jisas inomokomoyo aho hopi'nono sꝯfe mta'ni hufa'uyo sohwanji Mpetani fosyowane'entꝯi sꝯmentohofofoho.

*Jisas iyo fe sohomo ulꝯmento, ne apa'no minto'nꝯngkohotnnefoho.
(Matꝯyu 21:18-19)*

¹² Imꝯngꝯnꝯji nolꝯkafontꝯi Mpetani ulꝯko'mantꝯi Jelusalemne'no nosontꝯi osopo Jisas mijoho engo uyꝯmentisofoho. ¹³ Jisas iyo fesayo swo langꝯnꝯjo somo uhwonꝯhwojawento ipisayo hi'nꝯjotꝯkeno lonto iyo huhwo sohwo'nꝯjo sopo i'mofawento uhwonꝯmentisoso ne ane swo'nohino uhwonꝯmentisofoho. Oso iyo hiso ipisayo into'nyo sꝯkunomm'maho.

¹⁴ Jisas iyomo ulꝯmento, A'amu ipisayo apa'no momjakinyo'ne hwosoho. Ose ulahonꝯngki inomokomoyo sohwa upa'nꝯmentohofofoho.

Jisas a'amu Anꝯtuye tajo angꝯ engo somo hamniyoho mayo syoho yanꝯtanꝯngkofi wae yao'mentisofoho.

(Matꝯyu 21:12-17; Luk 19:45-48; Joun 2:13-22)

¹⁵ Hofꝯko Jelusalem i'mofapontꝯi Jisas kako Anꝯtuye tajo angꝯ engo somo noswonto a'amu hamniyoho syoho'nꝯjo a'amu yo'mayoso humesyahonꝯngkofi mpe ulohofꝯ syoho'nꝯjo sohwanjimo Jisas kako wae yaofꝯ syoho emamentisofoho. Hofꝯkoe ijempoho hamniyoho iwolo'mokumayo yontꝯife ho'nasiyo'ne so'nꝯji a'amu yꝯhufo mpe uyantꝯi epohumayo yꝯwo'nꝯngkohofꝯ so'nꝯji Jisas kako mehu'mee'mentisofoho.

¹⁶ Wayo yaofontꝯ, Jisas ulꝯmento, Olo angꝯ lomo yo'mayoso apa'no nomotoswapꝯkutoho. ¹⁷ Ose ulonto lutꝯhwamento, Anꝯtuye hungkuno mtꝯ'mokumentohofꝯ sohwa ole mtꝯ'mokumentohofi, Nje angꝯ loso a'amu hopi'nono Anꝯtumo isamoyoka ujo'ne angofoho. Ose mtꝯ'mokumentohofofoho. I oso'no nje angꝯ loso sekwo a'amu hamniyoho hiyaso'mo hufo mawo'nꝯngkohofꝯ sohwife angꝯ hopa imokalokwofo. Ose mtꝯ'mokumentohofofoho ulꝯmentisofoho. ¹⁸ Ose ulahonꝯngki a'amu hopi'nonohini Jisasiye hungkuno upa'nontꝯi pisopisaho mjalomꝯwentꝯi hungkuno hiso wonyoangkafofoho syafꝯhu'mentohofofoho. A'amu honꝯngkano hungkuno lutꝯhwamotofo sohwanji a'amu tajo angꝯ syoho'nꝯjo sohwanji hofꝯko Jisasꝯmo nfonjosyane'entꝯi honꝯngkano tꝯpꝯmentohofoso hofꝯko hwe moya'mi somne'no iyoho unꝯmentisofoho.

¹⁹ Mofehi'nyo nꝯngku'nꝯngkahonꝯngki Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji Jelusalem ulꝯko'ma'mentohofofoho.

Hwe fihwo Jisasimo simeho hi'ntnnono nehopi uyoso sohwo Anitumo jomo ulososo ne wotipema'mtonoho.

(Matiyu 21:20-22)

²⁰ Im'ingon'nji hon'ngkanomo apa'no nowenti'fi uhwon'imentohofoso oso iyo yofe fesayo sohwo ni'hu'nahone yofoho imentisofoho. ²¹ Pita huno syafisiyonto Jisasimo ul'imento, Nakwoe Lonetihwayofo, uhwonyo. Oso iyo kiko fosi a'amuso apa'no momjakinyo'ne hwosoho ul'mahnoso yofohofoho. Jije hungkunoso ne imo'n'ngkohoho. ²² Ose ulahon'ngki Jisas ul'imento, Oso limayoso syoho we'efoho. ²³ Hungkuno nehopi waselimo. Hwe fihwo kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso sohwo kako olo hwofiki'nyo lomo ole ulososo, Olo hwofiki'nyo lohwo, kiko nolikafohoji oso mijo ayo mompo filikofafo. Ose ulososo kakoe huno anga'nohino mnaweho. Hwofiki'nyo wawomtolikeno oso hunoso mosyafisiyo'njo. O'lo, ole'nohinoho huno syafisyososo. Ou, hwofiki'nyo sohwo kako nehopi wamontonoho. Oso hwe huhwo sohwo oso hungkuno olo so'manji ou oso hungkunoso ne imo'nonefoho. Nehopi selohono. ²⁴ Upa'nimno. Yo'mayo kiko Anitumo jomo ulisoso simeho mom'mo huno ole, Anitu wontapmmontonoho. Ose syafihujoso, ou kako wokijapmmontonoho.

²⁵ Sekwo simano hintotohino semnosom'nanji simo'mo sekwo oso a'amuwonyo selohofoso sohwoe wonyoso wae hmmo'pmmo. Ose isom'nanji, Mpohwo ahwomomo humaso sohwo kako sekwoe wonyoso wae weesemofono. [²⁶ I oso'no sekwo a'amuwonyo selohofoso sofe wonyoso hohujo hohnta'ni momemo'nasiyo'manji sekwoe Mpohwo ahwomomo humaso sohwo kako sekwoe wonyoso wae meesemofonehoho. Ose ul'imentisofoho.]

A'amu Jisasimo ulohon'imentohofi, Kiko yo'mayo yiwo'n'ngkinoso tihwoe yokumpohn'nyo'nji yalokuno.

(Matiyu 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷ Hofiko Jerusalem apa'no i'mofapont'fi Jisas Anituye tajo angoko engo somo ajwo'mo emoyontan'ngki a'amuwonyo tajo angoko syoho'njo sohwanji, a'amuwonyo hon'ngkanomo hungkuno lutihwamotofoso sohwanji, Jutafe hwe engoko sohwanji Jisasimo u'mant'fi ²⁸ ulohon'imentohofi, Kiko olo syoho iwo'n'ngkinoso loso tihwo kil'imaso'no iwo'n'ngkinoto. Yokumpohn'nyoso tihwo kijapmmasom'nji iwo'n'ngkinoto. ²⁹ Ose ulohon'ngkahon'ngkofi Jisas ul'imento, Ngoko huhwo'ni hungkuno waselohon'imne'no yohono. Olo hungkuno hiloso sekwo ntifijom'nanji e'wa, yo'mayo yalokwe so'no hwap'ngoko waselimo. ³⁰ Ole ntimno. Joun kako a'amumomo mijo kiyoma'mojo yokumpohn'nyoso Anitu mta'ango ma'mentisotaho. Hwahoponjo a'amuwonyo mta'ango ma'mentisotaho. ³¹ Sekwo ntimno. Ose ulohon'ngkahon'ngkofi hofiko ole hnn'ma'mentohofi, I Joun kakoe yokumpohn'nyo Anitu mta'ni ma'mentisofoho ulosom'nanji ole wonalimontonoho, Ose'manji sekwo Joun'nye hungkunomo simeho hi'ntnnono muyo'njo peho'neto. ³² I, nakwo ole lasoso, Joun kakoe huno mta'ni syoho imentisofoho lasom'nanji a'amuwonyo sohwo hofiko nolikafikujiji ikujoho wonefonjant'ifeho. Hwap'ngoko hofiko a'amumne'no iyoho un'imentisofoho. A'amuwonyo huhwo sohwoe huno ole, Joun sohomo Anitu hungkuno uyahon'ngki l'imojo hweho. ³³ Ose hnnont'fi Jisasimo ul'imentohofi, Nakwo huno monayohoyohoko. Ose ulohon'ngkofi Jisas ul'imento, Ose'manji ngoko huhwo'ni nje yokumpohn'nyo yo'mayo iwo'n'ngkohe hwap'ngoko so'no masel'imnehono.

12

A'amu wonyoso ipisayo syoho mokosyohumayo'ne pahnnimo hungkunofoho.

(Matiyu 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹ Ose ulonto Jisas pahnnimo hungkuno loma'mento, Hwe fihwo kako ipisayo syoho hulonto, tojo emontofasyonto syoho ajwomo'mo ipisayo mijo'ne kompusoho mt'i'mokumentisofoho. Ose yonto ango yokintahopo ipisayo syoho somo uhwontohumayo'ne molimentisofoho. Ose imentisoso kako oso syoho homo somo mokosyohumayo'ne kako a'amu hamniyoho syoho emawo'n'ngkohoho sohwafe ahomo ho'nasyonto kako ango ikano-pono nowento osopo kako ne'no humamojofoho ² Ipisayo syoho ulohofiyohu ipisayo'ne kakoe ipisayo syohopono lihwatimentisofoho. ³ Hwe syoho mokosyohumayo sohwa kakoe syoho ulohofiyohu sohomo uhwonontifi aho kemokosyohumantifi, ikujoho fonjontifi, ipisayo muyo'njo yontifi wae yao'mentohofoho. ⁴ Oseso kakwo'yohwo sohwo nom'ne syoho ulohofiyohu sohomo ipisayo'ne lihwojahon'ngki hofiko oso hwe sohwe mnokinopo ikujoho fonjontifi wonyo umokumentohofoho. ⁵ Nom'ne syoho ulohofiyohu sohomo lihwojahon'ngki a'amu ipisayo syoho mokosyohumayo sohwa hofiko fonjahumentohofoho. Kakwo'yohwo nom'ne syoho ulohofiyohu sohwo lihwaj'wo'nontan'ngki fehohnjo ikujoho fonjontifi fehohnjo fonjahumentohofoho. ⁶ Oseso syoho ulohofiyohu nom'neso mohumayofoho. Moi'wonoho. Oso'no kakoe hwomu anga'nohino sohomo ae'uyo lihwajonto limento, Hofiko nje hwomufe hungkunomo haloho wopeentifeho. Ose limentisofoho. ⁷ Hwomu huhwo sohwo nu'mahon'ngki hwe syoho mokosyohumayo sohwa uhwonontifi hnnimentohofi, Oso hwe sohwo kako hwangu sohonta kan'ngkwohwoe yo'mayoso nomane hweho. Oyon'mno. Nakwo komo'no kakimo poyo nofonjasyihwasi nakwo kakoe syohoso ni'hu'nahone womantanoho. ⁸ Ose hnnontifi hwomu sohomo aho kentifi fonjahumentohofoho. Nofonjasyontifi kakoe pijafa mempo swoho'nao'mentohofoho.

⁹ Kakwo'yohwo sohwo a'amu wonyo huhwo sohwo pipi ulohomontolo. Hwangu kako nopihwosi a'amu wonyo sohwo nofonjasyihwosi kako nom'ne a'amu sohwo syoho hiso mokosyohumayo'ne uyimontonoho.

¹⁰ Olo Anituye hungkuno loso'no sekwo huno maseyo'njotaho. Hungkuno ole,

Oso sojo engkwosaho pa'nyo a'amu ango injuwo'n'ngkohoho sohwa wae yao'mentohofoho loso olohntajo engkwosaho loso angomo sosofitofone hwap'ngohwo imo'n'ngkohoho.

¹¹ Nakwoe Hwe Engo sohwo ole limentisoso imo'nimentisofoho.

Nakwo olo so'no uhwonontaneso wonyoangkafoho.

Oso pahnnimo hungkunoso lalokuhwono Anitu limentisofoho.

¹² Jutafe hwe engo sohwa nupa'nontifi oso pahnnimo hungkunoso a'amu syoho mokosyohumayo'no nto ulimentiso so'no nto lohoho hofikine'no huno uyahon'ngki hofiko Jisasimo aho wokantifi ko imentohofoso a'amumne'no iyoho unimentisofoho. Oseso hofiko Jisasimo uliko'mantifi umentohofoho.

A'amu hofiko Jisasimo Sisamne'no hamniyoho uyo yahino so'no ulohonimentionohofoho.

(Matiyu 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ Nowentifi hofiko a'amu Falisi fihwanji a'amu Heloutimo uhwontohoho sohwanji Jisasiye hungkunomo yamoyo ulohoho'ne lihwatimentionohofoho. ¹⁴ Jisasi mo nu'mantifi afofo umokontifi ulimentionohofi, Nakwoe Lonetihwayo sohwo, kiko hwe hungkuno nehopi'nohino liwo'n'ngkino sohwohne'no huno nayohoho. Kiko a'amumne'no iyoho makin'wo'n'ngkiso hwasoho. Oso'no a'amu yofe engo'njo sohwanji a'amu yofe ane sohwantne'no kiko huno pi'n'ngko mokiyahon'ngki Anituye hon'ngkano nehopi'nohino lutihwawo'n'ngkino hwasoho. Oso'no hungkuno anga'no wakilohontane'no yihwono. Nakwoe hwe yofe engo'njo Sisa kako hwaho mokosyohumayo sohumne'no hamniyoho (*takis*) ho'nasiyoso wop'ngotaho. Wonyotaho. Nakwoe hon'ngkano hungkunoso pehofo nalohoho.

¹⁵ Ose ulahon'ngkofi Jisas hofikoe simeho hufa'u'njo so'no huno uyahon'ngki ulimentiono, Sekwo ngkimo yamoyo peho'no ntohofalokwofo. Hamniyoho anga'no ntapmno. Uhwonimo. ¹⁶ Ose ulahon'ngki nuyahon'ngkofi Jisas ulimentiono, Olo huyo'mango lo'nji yofe lo'nji tihwoeto. Ose ulahon'ngki ulimentionohofi, Sisafefoho. ¹⁷ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimentiono, Sisafe yo'mayo so'manji Sisamo uyimno. I, Anituye yo'mayo so'manji Anitumo uyimno. Ose ulahon'ngki hofiko huno pi'n'ngko engo syafihu'mentionohofoho.

A'amu Jisasimo ulohonimentionohofi, Hwe fihwo poyo pe'noso sohwo apa'no likafoso pipilo.

(Matiyu 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸ A'amu nom'nihwa hofikoe yofe Satiyusi Jisasi mo u'ma'mentionohofoho. Oso a'amu huhwa sohwa hofikoe huno ole uy'wo'n'ngkoho, A'amu poyo pe'nyo sohwa ni'hu'nahone pe'niwo'n'ngkohoho apa'no songo molikafe'nefoho. Ose syafisy'wo'n'ngkohohofoho. Jisasi mo u'mantifi ole ulohonimentionohofi, ¹⁹ Nakwoe Lonetihwayo sohwo, Mouses nakumne'no hungkuno ole mti'mokumentisofofo, Hwe fihwo kako ape nomahwosi kako mehomi motipemayo'njo sohwo poyo pe'n'ngkuhwoso'no oso ape hisimo kon'ngkwa'wehwo nomahwosi kola'wehumne'no mehomi wotipemano. Mouses ose mti'mokumentisofofo. ²⁰ Oseso hwe aho fehohnjo hopi'nono nomni mta'ni hufa'u hwa'u humamojiyefoho. Tisimaso sohwo ape nomanto mehomi ane poyo pe'nimentionsofofo. ²¹ Oseso kon'ngkwa'wehwo oso ape hisimo nomanto mehomi ane poyo pe'nimentionsofofo. Oseso kon'ngkwa'wehwo oso pa'nyo imentionsofofo. ²² Ose'no ose'nohinofoho. Homn'ngkwa'wehwosa hopi'nono mehomi ane poyo pe'nimentionohofoho. Tifi sohonta oso a'mu hi ose'nohini pe'nimentionsofofo. ²³ Oseso a'amu poyo pe'nyo sohwa likapijo sohonta tihwoe ape umo'nimontolo. Hofiko'n'kwehwa aho fehohnjo hopi'nono nom'ni mta'ni hufa'u sohwa ape hisimo nto ma'mentionohofoho.

²⁴ Ose ulahon'ngkahon'ngkofi Jisas ulimentiono, Sekwo Anituye hungkuno so'nji Anituye yokumpohn'nyo so'ntne'no huno maseyoho yohoho. Oso'no sekwo hwasyo hungkuno lalokwofo. ²⁵ Upa'nimno. A'amu poyo

pe'nimentohoho sohwa nolikafikuji hofiko ape moma'nifitnnefoho. O'o hofiko a'amu ahwomomjo ape momaso'njo pa'nyo imo'nifitnnefoho.

²⁶ Oso hungkunoso a'amu poyo pe'nimentohoho sohwa apa'no likapitne'no sekwo Mousesiye hungkuno atofu majotaho. Iyo tifo somta'ni toho sijontan'ngki Anituye mampaho ho'nimentisofoho. Apilohamjanji Jekoup Aisakijanji hofiko poyo pe'nimentohohofoho. I oso'no Anitu Mousesimo ulimento, Ngko Apilohamja Aisakija Jekoup+jafe Anitu'nyoho. ²⁷ Mouses kako ole syafihu'mento, Apilohamja Aisakija Jekoup+ja hofiko hohonta poyo ko pe'nimentohoho sohwa songo humalofo so'no syafisyonto oso hungkuno hiso lutihwamentisofoho. Anitu kako poyo pe'nyo sofe Anitu hwo'maho. O'o, kako a'amu songo humalofo sofe Anituyoho. Sekwoe hungkunoso hwayo hohnjofoho. Ose ulimentisofoho.

Anituye hon'ngkano hungkuno simo'mjofoho.
(Matiyu 22:34-40)

²⁸ Hwe fihwo Jutafe hon'ngkano hungkuno lutihwamojo sohwo hofiko oso hungkuno hnnontan'ngkofi upa'nimentisofoho. Jisasiye hungkuno huno'njoso nupa'nonto Jisasi mo nu'manto ulimento, Anituye hon'ngkano hungkunoso nom'ne somo yakolo'nnyoso ntisoto. ²⁹ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Hon'ngkano hungkuno engo simo'mjo yakolo'nnyoso olenoho. A'amu Isilael soku sekwo upa'nimno. Anitu sohwo kako'nohini nakwoe Anituyoho. ³⁰ Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no jije simeho uyohoji jije simeho hopi'nonohinosa kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no jije simeho uyohoji jije huno hopi'nonohinosa kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no jije simeho uyohoji jije huno hopi'nonohinosa kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no jije simeho uyohoji jije yokumpohn'nyo hopi'nonohinosa kakimo uyo. ³¹ Hon'ngkano hungkuno t'finjoso olenoho. Kiko hi kumo'nonto simeho kumo'n'ngkiso pa'nyoso a'amu nom'nemne'no kiko'njo mofone sopo humalofo somo uyo. Oso hon'ngkano hungkuno hufa'u sohwa'u hungkuno hopi'nohinomo yakolo'nnyofoho.

³² Ose ulahon'ngki hwe hon'ngkano hungkuno lutihwamojo sohwo Jisasi mo ulimento, Ou Nakwoe Lonetihwayo sohwo si, nehopi lohino. Anitu kako'nohini nakwoe Anituyoho. Anitu nom'nehwo mohumuyoho. ³³ Ou, jije simeho, jije huno, jije yokumpohn'nyo Anitumo hopi'nono uyo. Kiko kikine'no kumo'nyo hopaso kiko nom'ne a'amune'no wakumo'nono. Nakwo oso hon'ngkano hufa'umo in'ngkawasomanji oso yahinosa nakwoe wonyo wae yaofone yahu fonjokisasiyo yo'mayo Anitumo uyoso'no yakolo'nnyofoho. Ose ulimentisofoho. ³⁴ Oso hwe huhwo sohwoe hungkunoso Jisas nupa'nonto huno wonyoangkafofoho syafisyonto ulimento, Kikine'no Anitu yo'mayo yokumpohn'nyo mokosyohumayoso mofoneponoho. Ose ulahon'ngki a'amu nom'ne sohwa nom'ne hungkuno Jisasi mo ulohonyo so'no iyoho imentohofofoho.

Jisas hofikimo Kilais sohwo t'hwolo ulohon'mentisofoho.
(Matiyu 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Jisas Anituye angu engomo hwe moya'mi pi'n'ngo engomo lutihwamentisoso ulimento, A'amu Jutafe hon'ngkano hungkuno lutihwamotofu sohwa olo hungkunolo peho'no lutihwa'wo'n'ngkohoho. Kilais kako oso Anitu nakwoe hwahopo uhwatimentiso sohwo Ntefit hwe yofe engo'njo hohonta hwaho mokosyohumamojo sohwoe imu hweho.

Oseso pipi liwo'n'ngkohoho. ³⁶ Anituye Towahuno Wop'ngo hohonta olo hungkunolo Ntefitiye simeho mo'mo ho'nasyohon'ngki Ntefit ole mt'i'mokumento,

Anitu kako nje Hwe Engo Kilais, Anitu nakwoe hwahopo uhwatimentiso sohumo ole ulimento,

Kiko nje aho anga sohohtani fesyohumaho.

Osopo kiko nohumahoji ngko jije mango sohwamo jije sifiki'nyo'mo enjwa'mo wakuhumoti'monnoho.

Oso hungkunoso Ntefit mt'i'mokumentisofoho. ³⁷ Ihwoni. Oseso Ntefit kako oso hwe Anitu nakwoe hwahopo uhwatimentiso Kilais sohune'no nje Hwe Engo hweho limentiso so'no Kilais sohwo kako Ntefitiye imuhwo imo'nyoso pipilo. Ose ulahon'ngki a'amu nupa'nontifi hungkuno wonyoangkafoho syafihu'mentohofofoho.

*A'amu hon'ngkano hungkuno luti'hwamotofo sohwafe yahinofoho.
(Mat'yu 23:1-36; Luk 11:37-54; 20:45-47)*

³⁸ Jisas nom'ne hungkuno luti'hwamotofo, Sekwo a'amu hon'ngkano hungkuno luti'hwawo'n'ngkohoho huno'njo sohwafe yahino somne'ne i'waho ito'no fiyimno. Hofiko hofikoe yofe engo somne'no hwapife sawemo yontifi hon'ngkanopo emoyiwo'n'ngkohofofoho. Osopo emoyontan'ngkofi hwe moya'mi hofikimo uhwonontifi nakwoe hwe engo hwasoho uliwo'n'ngkohoho so'no umo'n'iwo'n'ngkisofoho. ³⁹ Oso'nji hofiko tajo angosomo a'amufe simanopo humayo'no umo'n'iwo'n'ngkisofoho. Oso'nji hofiko a'amu wopayo engo iloho yano sohonta epohumayo simo'mjo so'no umo'n'iwo'n'ngkiso hwafoho. ⁴⁰ Hofiko Anitumo hungkuno sawemo engo jomo ko ulontifi hofiko ap'iwojo sofafe angoyomayo so'no wosemokosyohumano poji ulontifi angohiso hofiko'ne ni'hu'nahone emawo'n'ngkohofihwafoho. Ose hwe huhwo sohwo tohino engo notipemapitnnefoho. Ose ulimentisofoho.

*Ap'iwojo fisi Anitumne'no hamniyoho ho'nahumentisofoho.
(Luk 21:1-4)*

⁴¹ Jisas kako Anituye tajo angosomo a'amu Anitumne'no hamniyoho ho'nasiyo sopo nohumanto hofiko ipofomo ho'nosyantaningkofi uhwonimentisofoho. A'amu hamniyoho engo'njo sohwa hamniyoho pi'n'ngo ho'nahumentohofofoho. ⁴² Ap'iwojo ho'yango anesi noponto hamniyoho we'e hufa'u ho'nahumentisofoho. Oso hamniyohoso touya anganohino pa'nyofoho. ⁴³ Jisas uhwononto kakoe inomokomoyo sohwamne'no joholuti'manto ulimento, Hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. Sekwo upa'nimno. Olo ap'iwojo losi kako hamniyoho ho'nasiyoso nom'ne a'amu hopi'nono Anitumne'no ho'nasyohofo somo kakoe we'eso uyakolokwoho. ⁴⁴ Nom'ne a'amu hamniyoho ho'nasyalokwofoso hofiko hamniyoho engo mokosyohumunyofoho. Oso'no hofiko oso hamniyoho engosomtani Anitumne'no we'e'nohini ho'nasyalokwofoho. Olo ap'iwojo losi kako hamniyoho mokosyohumunyoso hopi'nonohino Anitumne'no ho'nasyohofo. Kako nom'ne ho'yangoso nom'ne hamniyohoso ni'hu'no aniyoho.

¹ Jisas kako Anituye tajo ango engo mta'ango sohwo noswopahonngki inomokomoyo fihwo ulim ento, Nakwoe Lonetihwayo sohwo, timo uhwonyo. Olo ango wonyoangkafofoho. Sojo wopingo'nji molinyofoho. ² Ose ulahonngki Jisas ulim ento, Olo ango engo lomo luhwonalokuno. Hwangku olo ango lomjo sojo ango'nohinoso nom'nepo kihn'nawesoso awonoho. O'o hofiko olo ango wopingo losomo mtihupekuji womehu'mmokwojantifeho. Ose ulimentisofoho.

Jisas yo'mayo tango mikun'imposo i'mofapone so'no limentisofoho.
(Matiyu 24:3-14; Luk 21:7-19)

³ Jisas kako hwofiki'nyo Oulif sopo nosonto osopo nta'ni Anituye tajo ango engo somo uhwononto ampo humamentisofoho. Pita, Jemis, Joun, Entilu hofiko'nohini Jisasimo u'mantifi ulohonmentohofi. ⁴ Oso hungkuno ntonalohinoso sikuno ntisomo imo'noneto. Oso sikuno somo nakwo pipi yaneto. We'enepi u'mofapmmontolaho. ⁵ Ose ulohonngkahonngkohofi Jisas ulomamento. A'amu, sekwo hwasyo hungkuno sejo so'no sekwo i'waho ito'no fiyimno. ⁶ A'amu pi'nango engo i'mofapikuji hofiko nje yofe ntikuji ole selifitnnefoho, Ngko Kilais hwo'nyoho. Anitu nihwosopomentiso hwo'nyoho. Ose selifijos a'amu pi'nango hofikoe hungkunomo inngkafitnnefoho. ⁷ Hwangku a'amu hwaho kengoponjo sohwa hofiko nom'ne hwahoponjo sohwanji ikujoho fongki'nyo'ne so'nji a'amu hwaho afaponjo sohwa ikujoho fongki'nyo'ne so'ntnne oso hungkunoso nupa'nngkuji iyoho senyo'eno. O'o oso yo'mayoso i'mofapihwoso'no i ikujoho fongki'nyoso i'mofapososo sikuno moi'wo mmo'nyofoho. ⁸ Hwangku a'amu tentitifo kengo sohwanji tentitifo nom'ne sohwanji hofiko ikujoho fongki'nfitnnefoho. I a'amu hwaho kengoponta'ango sohwa nom'ne hwaho kengoponjo sohwanji ikujoho fongki'nfitnnefoho. Hwaho ango'meemo hwomihwo yihwosi wopayo ane mijoho engo i'mofaponefoho. Oseso olo tango we'eso emayofoho. Tango mikun'imposo tifi no'mo weho.

⁹ Yo'mayoso uhwonngkuji sekwo i'waho ito'no fiyimno. *Kaunisolij* njopo ipesemotafitnnefoho. Hofiko tajo ango somo sekumo ikujoho nosefongkupitnnefoho. Hofiko ngkimo monje wenisyano likuji hofiko sekumo hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwafeponjo upesemotowantifeho. Oso'no sekwo a'amu yofe engo'njo sohwo nje hungkuno wolutihwantifeho. ¹⁰ I, simo'mo a'amu hopi'nono ango'meemjoso nje hungkuno wopingo upa'nngkujo'no tifi sikuno moi'wo imo'nonefoho. ¹¹ Hofiko nosetimafikuji hungkuno mihwajiyo ango somo mesehumatipijo sohonta selohonfitnnefoho. Sekwo hungkuno ujosono huno pi'nango syafisiyo'eno. O'o, osohonta Anitu sekwoe simehomo hungkuno ho'nasesyihwoso'no sekwo ulifitnnefoho. Oso hungkuno hiso sekwoe'maho. O'o Anituye Towahuno Wopingo oso hungkunoso lonefoho. ¹² Osohonta a'amuso konngkwa'wehumo hungkuno liwo'nngkohofosopono ipemotakuji osopo hungkuno likuji nofonjasehufitnnefoho. Hwe fihwo kakoe mehomimne'no oso pa'nyo ulohofonefoho. Mehomiso kanngkwowho'ya'umne'no mangohwa imo'nngkuji fonjahufitnnefoho. ¹³ Oseso hwe moyami hopi'nono sekumne'no simeho tohino mikun'imposo umnonefoho. Hwapingoso nje yofeso sekumo weho. I, a'amu fihwo yokumpohn'nyo ne'no lohofontanngkuhwosi sikuno ae'uyo imo'nososo Anitu oso huhwo sohomo utimanefoho.

*Yo'mayo wonyo hwap'ingo sohwo i'mofaponefoho.
(Mat'iyu 24:15-28; Luk 21:20-24)*

14 Hohosohonta yo'mayo n'ihu'no wonyo hwap'ingoso ango kakine'no masyuyo'ne somo hwasyoponoho linyo sopo lohofi'hwoso'no uhwon'ifitnefoho. Ose uhwon'ingkuji youwo likuji a'amu Jutiya humalofoso hwof'iki'nyo pone'no hiyaso s'ifitnefoho. A'amu olo hungkuno loso atofu loso sohwo huno ito'no wosyaf'isyono. 15 Hwe fihwo anti'fepo humaso sohwo kako hwahopo p'iwelikofaohwosi olo wonyo hiso uhwon'ingkuhwosi kakoe ho'yango yo'mayo so'no kakoe angomo maswonehoho. 16 A'amu syoho'mo lohofontoso sohwo kakoe angopo nta'ni ife woma'mo lososo momawenefoho. O'o, le'mo'nohini lohofonefoho. 17 Oso s'ikuno somo moya'mi s'meho'njo sofanji mehomi we'e amno unyo sofantne'no ngko hitoho ntokwoho. Hofiko hiyaso komo'no le'mofoso pipilo. 18 Olo s'ikuno hiyaso le'mofone'ne wojoso s'ikuno meefoso so'nji i'mofaposo'manji sekwo le'mofoso pipilo. Oso'no sekwo Mpohumo jomo ul'ikuno. 19 Olo tohino t'ipemayo sohonta'ne'no selalokweso m'ikun'imposofoho. An'itu s'mo'mo yo'mayo mti'mokumentiso sohonta ajuyohwosa humapmmotofu sohonta, olohonta, olo hwaho lopo oso tohino pa'nyoso m'mofapefoho. Olo tohino engo t'ipemayo lohonta yakolo'nnyofoho. T'ifi no'mo tango apa'nnohinoso ose'ne'maho. 20 Oso s'ikuno tohino mayo somo An'itu kako t'ifo mmokiyo'manji a'amu n'ihu'no hopi'nono poyo nto imo'n'ifijo'nesohilo. I oso'no An'itu kakoe a'amu uhwosopo'mentiso somne'no huno syaf'isy'hwosi s'ikuno oso tohino mayo so'no t'ifo imokumne'ento imentisofoho.

21 Osohonta hwe fihwo ole noselonefoho, Olopo uhwon'mno. Kilais olopo humaho. Ou, a'amu nom'nihwo selososo, Uhwon'mno. Kilais oso nompohumaho. Ose selikujo'no sekwo hofikoe hungkunomo t'ifi in'ingkayo'eno. 22 Osohonta a'amu fihwo ole selososo, Ngko Kilais hwo'nyoho. Nom'nihwo An'ituye hungkuno hwasyo lut'ihwayo sohwa i'mofap'ikuji yo'mayo wonyoangkafo yamofu sekumo eset'ihwafitnefoho. A'amu An'ituye hungkunomo eset'ihwafitnefoho. A'amu An'ituye hungkunomo min'ingkayo'njo hopi'nohinoso oso hisofe hungkunomo in'ingkafitnefoho. I, An'ituye a'amu neso hungkuno hwasyomo un'ingkowant'ifit'ikeno likuji yo'mayo wonyoangkafoso yamofu eset'ihwafitnefoho. 23 Oso'no sekwo t'imo ito'no uhwontohumanno. Olo yo'mayo hilo so'no nto selohefoho. Oso'no yo'mayo uhwon'ifijo so'no huno ito'no seyonefoho

*A'amufe Hwomu sohwo hwanguku noponefoho.
(Mat'iyu 24:29-31; Luk 21:25-28)*

24 Oso tango hiso moi'wo imo'n'ingkuhwoso'no mofehi'nyo s'ikwo'mno imo'n'ingkuhwoso'no hamno majo'njo ihwosi 25 hntokwaliyo ahwomonta'ango nop'wasyonefoho. Yo'mayo ahwomomjo yokumpohn'nyo yomo yomo ifitnefoho. 26 Oso hiso i'mofopahon'ingkuhwosi A'amufe Hwomu sohwo kako himopo kakoe yokumpohn'nyo engo m'ikun'imposo'nji kakoe pomponaho engo'nji noponefoho. 27 Hohosohonta An'itu kakoe a'amu ahwomomjo somo uhwaj'hwosi angom'eemjo a'amu uhwosopo'mentiso somo nuhu'mokonefoho. Hwaho ae efohoto'nawojo'meemjo somo m'ihwofojonefoho.

Iyoswo yonimofoso uhwon'ngkuji ole huno waseyono jefo umon-toe'nefoho.

(Mat'iyu 24:32-35; Luk 21:29-33)

²⁸ Sekwo iyo mijisiyo somo uhwon'imno. Uyonimofoso uhwon'ngkuji jefo uyimonte'nefoho. ²⁹ Oseso oso pa'nyoso yo'mayo somne'no selohe somo uhwon'ngkuji huno ole waseyono. Kakoe sikuno nto i'mofapohoho. Kako hoku'yopo lohokwoho. Huno ose waseyono. ³⁰ Hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Hwe moya'mi olopo hwaho lopo nohumentan'ngkuji yo'mayo hiso imo'nonefoho. ³¹ Ahwomo'nji hwaho'nji moi'wo imo'noso sohonta nje hungkunoso moi'wo mmo'nonefoho. Ne'no nowenti'hwonefoho.

A'amu hopi'nono oso sikuno so'no huno muyonefoho.

(Mat'iyu 24:36-44; Luk 17:26-30, 34-36)

³² Oso sikuno somne'no nakwo huno monayofoho. A'amu ahwomo'mjo sohwanji ngko'nji huno monayofoho. O'o, Mpohwo An'itu kako'nohini huno uyalofoho.

³³ Oso sikuno hiso sekwo huno maseyihwoso'no sekwo ito'no fohontohumamno. ³⁴ Pismo'mo'nyo ikutoho. Pahnnimo hungkuno upa'n'imno. Ngko olo pa'nyo hwo'nyoho. Hwe engo sohwo hano ikanopo wa'mo lonto kako kakoe syoho ulohofiyi anga'no anga'nohino sohwo syoho yano ulofihwosi hwe hoku'yo mokosyohumayo sohomo ole ulimontono, Ito'no uhwontohumaho. Ose ulihwosi wamontonoho. Ose ulonto, ulimento, ³⁵ Sekwo olo hwe huhwo sohwo pone sohonta huno maseyonefoho. Sikuno'njilikeno. Sikwo'miyomtikeno. Yihufu yokajo'njilikeno. Im'ngo ne'njilikeno. Ose'manji timo ito'no fohontohumamno. ³⁶ Sekwo saho foyowentan'ngkuji kako komo'noponoho likuji ito'no fohontohumamno. ³⁷ Oso hungkuno seloheso a'amu hopi'nonohinomo ulalokweno. Ito'no fohontohumamno.

14

Jutafe hwe engo sohwa Jisasimo fonjosyane'entifi hnnimentohofoho.

(Mat'iyu 26:1-5; Luk 22:1-2; Joun 11:45-53)

¹ A'amu Jutafe Sikuno Engo imo'nyo sopo i'mofayo'ne sikuno hufa'u wentan'ngki oso sikuno simo'mjoso An'itu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyofoho. * Sikuno nom'nehwi hofiko wopayo engo mokamo'nnyoso n'imotofofoho. Oso sikuno engo hufa'u m'mofape sohonta sikuno hufa'u nowentan'ngki oso hwe tajo angoyoho'njo yofe engo'njo sohwanji a'amu hon'ngkano hungkuno lutihwayo syoho'njo sohwanji uhu'mokontifi, Hofiko Jisasimo aho hiyaso'mo kehwasino fonjosyane'entifi hon'ngkano'no t'pmentohofoho. ² Ole hnnimentohofi, olo hiloso An'itu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo osomo wopayo engo nontan'ngkuji aho kehwaso'no nonahon'ngkuji, a'amu hofiko nakumo ikujoho nafongkupitnoho. Oso hiso'no Sikuno Engo homo somo nakwo Jisasimo aho kehwaloho. Ose hnnimentohofoho.

* 14:1: Mt 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

A'mu fisi Jisas'iye mnokinopo hwone mijo akino wonyoangkafo'njoso usohumentisofoho.

(Mat'iyu 26:6-13; Joun 12:1-8)

³ Jisas kako Saimouni'ye ango Mpetani sopo humamentisofoho. Saimoun huhwo sohwo a'apaho uyo wonyo'njo hweho. Jisas hofi'ko'nji wopayo nontan'ngkofi a'mu fisi sojo ahwonte we'e hwone mijo akino wonyoangkafo'njoso motoswapmmentisofoho. Oso mijo so'no hamniyoho mpe we'e'maho. Nomotoswaponto ahwonte maneso hohwan'ipo lohofonto Jisas'iye mnokinopo mijo sohumentisofoho. ⁴ Nos'isyontan'ngki a'amu fi-hwa uhwonont'ifi si'mano hintotohino umn'ngkahon'ngki hnn'imentohofi, Oloso wop'ngo'maho. Hwone mijo wonyoangkafososi siki si'siyoso peho'neto. ⁵ Olo mijo loso'no a'amu fihwo hamniyoho m'kun'imposo (300 tenaliyo) † ne'apontentesi oso hamniyoho a'amu wopayo umofonyo iyo ne'no uyihwanesohilo. Ose hnnont'ifi a'mu simo yoka ul'imentohofofoho. ⁶ Yoka ulahon'ngkofi Jisas ul'imento, Kakoe syohofoho. Sekwo peho'no olosimo si'meho tango uyalokwofo. Kako ngkimo wop'ngo ntohokwoho. ⁷ A'amu yo'mayo umofonyo iwo'n'ngkohofososi sekwo'nji ne'nohino humawo'n'ngkohofofoho. Sekwo hofi'kimo ufo'mant'ifi'manji nohono ufo'mapmno. I oso'no ngko sekwo'nji olo hwaho lopo ne'no nohumant'ime hwon'i'maho. ⁸ Olo hiso ntohofisosi wop'ngofoho. Kako nakwo a'amufe pijafo pi'n'momo woho'nosyano lontani ehulohofi'wo'n'ngkuhwone hopaso ehontohokwoho. ⁹ Hungkuno nehopi waselimo. Ango yawojo'meemo nje hungkuno wop'ngo a'amu somo ul'ikujososi olo a'mu losi ntohofisosi sotnne'no ul'ifitnnefoho. Oso'no a'amu pi'n'ngo engo olo a'mu losimne'no syaf'hupitnnefoho.

Jisas'ine'no Jutas a'amumo tokoyo'ofosi imentisofoho.

(Mat'iyu 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Osohonta Jutas Isikaliyout kako Jisas'iye inomokomoyo a'amu aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u uhwosopo'mentisosi sohwo kako oso a'amu tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwaso Jisas'ine'no aho kopitnne'no ufo'ma'mo lonto hofi'koe angopo u'ma'mentisofoho. ¹¹ Hofi'ko nupa'nont'ifi si'meho wop'ngosi umo'n'ngkahon'ngki oso hiso'no hamniyoho wokijopano ul'imentohofofoho. Oseso Jutas Jisas'imosi utihwamne'ento hon'ngkano imofosi'ne syofi'syoma'mentisofoho.

Jisas kakoe inomokomoyosi sohwanji Sikuno Engo somosi wopayosi n'imentohofofoho.

(Mat'iyu 26:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; Joun 13:21-30)

¹² Sikuno Engo si'mo'mjosi Wopayosi Feejosi Lohon'motofosi Sikuno somosi hofi'kosi yahu fonjahumotofosi sohonta Jisas'iye inomokomoyosi sohwasi Jisas'imosi ul'imentohofi, An'itu A'amu Isilael somosi Uyakolosi'mentisosi somne'ne Syafisiyosi Sikuno Engo † osomne'no wopayosi nanesosi nti'mosi nti'mosi esyohu-manehwono. ¹³ Ose ulahon'ngkofi Jisas inomokomoyosi hufa'u sohwasi umosi ul'imento, Siko antime engosi sopo nowehosisi osoposi hwe fihwo kako mitihwontohosi'njosi sohumsosi uswosi'n'ngkohosisi kakimosi tifi fin'ngkunyo. ¹⁴ Kako angomosi syuhwososi'no ososi ango kakwosi'yohwosi sohumsosi ole ulinyo,

† 14:5: tenaliyo —hwe fihwosi hamniyohosi syohosi'njosi sohwasi sikunosi anga'nohinosi'no tenaliyosi kengasi'no masofoho. ††† hunt'ilet 300 tenaliyosi sosi ososi hamniyohosi soswosi anga'nohinosi'nefoho.)

‡ 14:12: Mt. 26:2 enjwasi so'mosi fehonolosi'mongkomahosi.

Hwe Engo sohwo kako hungkuno ole lehwojohoho. Ngko'ne ango nje inomokomoyo sohwanji Sɪkuno Engo iyoho humayo somo wopayoso ntɪpo wonantaneto. Ose lehwojohoho. ¹⁵ Ose ulohosiso'no kako ango tokilonjwa'mo molinyo yokintahoponjo somo wosetɪhwamontono. Ango somo epohumayo ijempoho yo'mayoso hi'njomnoho. Osopo wopayo nakune'no ito'no fesyohumunyo. Ose ulonto uhwantɪmentisofoho. ¹⁶ Uhwatɪmentisoso siko nowenji antɪme engo sopo i'mofaponji yo'mayo Jisas ulɪmentiso hopaso tɪpema'mentisiyefoho. Notɪpemanji siko wosopayo ito'no yahumentisiyefoho.

¹⁷ Sɪkuno'nji Jisas kakoe inomokomoyo nom'ne sohwanji i'mofapmmentohofofoho. ¹⁸ Hofɪko epohumayopo wopayo nopemo'nowentɪfi nonontanɪngkofi Jisas ulɪmento, Hungkuno nehopi waselɪmonne'no yohono. Hwe fihwo nakwo'nji wopayo nalokuhwone sohwo kako mango sohwafe ahomo woho'nanɪhumonte hweho. ¹⁹ Ose ulahonɪngki hofɪko simeho tango uyɪmentisofoho. Hwe anga'no anga'nohino sohwa Jisasɪmo ulɪmentohofi, Nakwolaho. Nakwolaho. Ose ulɪmentohofofoho. ²⁰ Ose ulahonɪngkofi Jisas ulɪmento, Nje inomokomoyo sohwasɪ hwe anga'no sekwo'njo mta'angohwo ngko'nji wopayo mijomo yomahwe oso hunonoho. ²¹ A'amu Anɪtuye hungkuno lutɪhwamotofohi sohwa iyoswomo mtɪ'mokumentohofohi pa'nyoso A'amufe Hwomu sohwo poyo umo'nɪmontono. I oso'no oso hwe ngkine'no nje mango sohwaso tokoyo'ofonohone sohune'no hitoho ntokwoho. Tohino engoso nomane hweho. Kona'wohi aswo momaso'njo yontentesi wopɪngo'nesohilo. Ose ulɪmentisofoho.

*Jisas kakoe inomokomoyo sohwaso mijo'nji wopayo'nji umentisofoho.
(Matɪyu 26:26-30; Luk 22:15-20; 1 Koulin 11:23-25)*

²² Hofɪko nontanɪngkofi Jisas wopayo nomanto Anɪtumo isamoyoka ulonto kutɪkujo lohofonto hofɪkimo uyonto ulɪmento, Sekwo mapmno. Olo wosopayo loso nje a'apahofoho. ²³ Ose ulonto kako noswanyo ipisayo mijo'njoso nomanto Anɪtumo isamoyoka ulonto inomokomoyo sohwaso uyahonɪngki hofɪko mijo nɪmentohofofoho. ²⁴ Jisas ulɪmento, Oloso nje honɪyofoho. A'amukune'no usɪhumahono. Olo honɪyoso ngko Anɪtu'nji sekwo'nji makotɪku'nyo'ne usɪhumahono. Nje honɪyo losomo Anɪtu uhwonɪngkuhwosi sekwo Anɪtu'nji makotɪku'nyoso ne imo'nyo'nefoho. ²⁵ Upa'nɪmno. Hungkuno nehopi'nohino waselɪmonne'no yohono. Nom'ne sɪkuno somo olo ipisayo mijo apa'no manɪmnehono. Manyo'njo uyɪmnoho. O'lo Anɪtu yokumpohn'nyo mokosyohumaso sopo ipisayo mijo songo nɪmnefoho. ²⁶ Ose ulahonɪngki hofɪko ta anga'no lontɪfi noswapontɪfi hwofɪki'nyo Oulifɪne'no kotasɪmentohofofoho.

*Jisas Pitamo ulɪmento, Kɪko hohujo ukinjanɪmo'monnoho.
(Matɪyu 26:31-35; Luk 22:31-34; Joun 13:36-38)*

²⁷ Jisas ulɪmento, Sekwo ngkimo nɪhwajɪkuji hiyaso wohumpeentɪfeho. Anɪtuye hungkuno mtɪ'mokumentohofohi sohwa on mtɪ'mokumentohofi, A'amu yahu *sipsip* mokosyohumayo somo fonjasyɪkujo'no yahu sohwa hiyaso wohumpeentɪfeho. ²⁸ I oso'no songo lɪkahn'mo Ngkalliline'no sɪmo'no sepo'mnefoho. ²⁹ Ose ulahonɪngki Pita ulɪmento, Nom'ne hopi'nonohino sohwa hofɪko ko kuhwotɪ'mopijoso ngko mokuhwotɪ'mo'mnehono. ³⁰ Ose ulahonɪngki Jisas ulɪmento, Ngko hungkuno nehopi wakilɪmonne'no yohono. Olo sɪkwo'miyo lomo yɪhufu

tosika yoka hufa'u malontan'ngkuhwosi kiko ngkine'no hwasyo hungkuno hufa'u sihune ole ulimono. Ngko Jisasimne'no huno maniyohoyohoho. Ose ulohojo'no yihufu sohwo yoka walimontonoho. ³¹ Ose ulahon'ngki Pita nihu'no yokumpohn'nyo ulimento, Awonoho. Ose'maho. Ngko kikumne'no huno maniyohoyohoho eso mulimnehono. O'o ngko kiko'nji fonjan'siyoso'manji oso hungkunoso mulimnehono. Ose ulahon'ngki inomokomoyo hopi'nonohino sohwa Jisasimo osenohino mjulim'mentohofofoho.

Jisas Ngketisemani sopo Anitumo jomo ulimentisofoho.
(Mat'yu 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Hofiko Ngketisemani iyo uyo syoho spono umentohofofoho. Osopo nohumanto kakoe inomokomoyo sohwo ulimento, Olopo foyohu-mamno. Ngko nu'mo Mpohumo jomo ulimo. ³³ Ose ulonto, kako Pita, Jemis, Joun'nji nutimanto we'eneppi nowent'fi Jisas simeho tango mikunimoposo umentisofoho. ³⁴ Oso'no Jisas ulimento, Nje simeho tango mokunimposo'njo hwo'nyoho. Tango hiloso poyo wanimokumtolikeno. Olopo sekwo ito'no foyohumafikui nohontohumamno. ³⁵ Ose ulonto we'enehwo nowento hwahopo ipitofawento kako Anitumo oso tohino hiso i'mofapososo uyakolofone jomo ulimentisofoho. ³⁶ Ole ulimento, Mpohwo, kiko yo'mayo hopi'nono ihnehino. Olo tango ni'masoso wae feenimofu. I oso'no nje nimo'nyo somo in'ngkahutoho. O'o jije kumo'nyo somo tifi fin'ngkayo.

³⁷ Ose ulonto nolikokwaponto inomokomoyo sohwa uhmojohamentiso sopo saho foyowentan'ngkofi u'manto Pitamo ulimento, Saimoun, saho peho'no foyawotnno. Kiko we'enehwo monohontohumayo'njotaho. ³⁸ Seten sekumo yamofu selohofonoho. Sekwo ngkine'no nohontohumafikui sekwo yamofu ne'masoso yahino wonyo somo nop'wesyanoho likui Mpohumo jomo ulimno. Sekwo wop'ngo'nohino uyano ko lifijosu sekwoe yokumpohn'nyo hopo'maho.

³⁹ Ose ulonto, we'eneppi nowento hungkuno Anitumo nto ulimentisoso apa'no ulimentisofoho. ⁴⁰ Ose ulonto asomo ponto uhwonimmentisoso inomokomoyo sohwa timosaho engo un'ngkahon'ngki saho foyowentan'ngkofi u'mahon'ngki hofiko wonimango'no yont'fi nakwo pehofo ulanehwono lont'fi imentohofofoho. ⁴¹ Jisas Mpohumo apa'no jomo ulonto asomo noponto ulimento, Sekwo saho ne'no lofosyawotofu. Nta'noho. Nje sikuno moi'wonoho. Ihwoni, A'amufe Hwomu sohumm'no a'amu wonyo sohwo tokoyo'ofu nto imasofoho. ⁴² Sekwo filikapmno. Wohwano. Uhwonimno. Oso hwe ngkine'no tokoyo'ofu ntoho'maso sohwo nto pohoho.

A'amu Jisasimo aho ko'mentohofofoho.
(Mat'yu 26:47-56; Luk 22:47-53; Joun 18:3-12)

⁴³ Ose lontan'ngki Jutas Jisasiye inomokomoyo aho hufa'u hopinono sife mta'ni hufa'u sohwo komo'no i'mofapmmentisofoho. A'amu yofu engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu hon'ngkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji a'amu Isilaelife hwe engo sohwanji a'amu pi'n'ngo engo itokuso'njo hosimno'njo sohwo lutimahon'ngkofi Jutas kako Jisasiyepo ipemotamentisofoho. ⁴⁴ Jutas oso a'amu sohwo yamofu itihwayone ole ulimento, Hwe sohomo nu'mahm'mo hinjoho hu'nimeso oso hwe huhwo sohwo Jisasiyoho. Osohumo sekwo aho kekuji fipemotawomno. Ose nto ulimentisofoho.

⁴⁵ Oseso Jutas Jisasimo u'manto ulimeto, Nje Lonti:hwayohwo, ulonto hinjoho hu'nimentisofoho. ⁴⁶ A'amu sohwa ose uhwonontifi Jisasimo aho yokumpohn'nyo ko'mentohofofoho. ⁴⁷ Jisasiye inomokomoyo fihwo kakoe hwakuhwajo iwasipento kako oso tajo angohohofihwo sohwa hwe yofe engo'njo sohwo kakoe syohohohofihwo sohwa halohomo loku'mentisofoho. Lojwahanngki halohoso piwahu'mentisofoho. ⁴⁸ Jisas ulohonimeto, Sekwo a'amu hufo iwo'ninkiso sohune'no aho wokano lontifi hwakuhwajo'nji itokuso'nji lomotopalokwofohohofihwo. ⁴⁹ Sikuno engolopohamo ngko sekwo'nji Anituye tajo angohohofihwo somo Anituye hungkuno lutihwahonngko sekwo osopo manikoso'njo iwo'ninkohofihwasohohohofihwo. I oso'no hungkuno hohonta mtimokumentohofohohohofihwo lohonta nehopi imo'nalohohohofihwo. Oso'no olo hiloso ntahohohohofihwo. ⁵⁰ Inomokomoyo hopi'nonohino sohwa Jisasimo uliko'mantifi hiyaso humpo'mentohofohohofihwo.

⁵¹ Hwomu fihwo kako hwapife'nohini inyohwo Jisasimo tifi iningkowahonngki a'amu sohwa hwomu sohomo aho wokano lontifi imentohofohohohofihwo ⁵² hwomu sohwoe hwapife mokoloswoma'mentohofohohohofihwo a'apahohohohofihwo le'ma'mentisofohohohofihwo.

A'amu 'kaunisol' sohwanne'no Jisasimo ipemotawomentohofohohofihwo.

(Mat'yu 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Joun 18:13-14, 19-24)

⁵³ Hofiko Jisasimo a'amu tajo angohohohofihwo sohwa hwe yofe engo'njo hwe engohohohofihwo pone Anitumne'no jomo limojo sohwoepono ipemotapontifi angopo u'mofopahonngkofi a'amu tajo angohohohofihwo yofe engo'njo sohwanji, a'amu honngkano hungkuno lutihwamotofohohohofihwo hofiko *kaunisol* syohohohohofihwo so'no uhu'mokumentohofohohohofihwo. ⁵⁴ Pita Jisasimo ko iningkawomentisohohohofihwo kakimo mufantohi'nyohohohofihwo. O'ohohohofihwo, kako po'mtopo'mtisohohohofihwo humulohohohohofihwo. Kako hwe engohohohofihwo tajo angohohohofihwo syohohohofihwo mokosyohumayohohohofihwo sohwa angkuhwafopo i'mofawento osopo a'amu uhwontohumayohohohofihwo syohohohofihwo sohwanji toho imokinimentisohohohofihwo. ⁵⁵ Pita nohumentanngki angomno a'amu tajo angohohohofihwo yofe engo'njo sohwanji a'amu *kaunisol* syohohohofihwo hopi'nonohino sohwanji Jisasimne'no hungkuno tango'njo poyohohohofihwo imo'nyohohofihwo ne wotipeentifi ko imentohofohohohofihwo ⁵⁶ a'amu pi'nngohohohofihwo Jisas yohohohofihwo imentisohohohofihwo so'no hwasohohohofihwo hwasohohohofihwo lontifi hofikohohohofihwo hungkunohohohofihwo kengohohohofihwo kengohohohofihwo limentohohohohofihwo. A'amu hufahu'no hungkuno afa majohohohofihwo. A'amu fihwa nolikafontifi hwasohohohofihwo hungkuno ulimentohohofihwo, ⁵⁷ Olo hungkunohohohofihwo upa'nimalohwonehohohofihwo. ⁵⁸ Jisas ole limasohohohofihwo. Anituye tajo angohohohofihwo engohohohofihwo a'amu aho'nji molimentohohofihwo somo ngkohohohofihwo wae weehohohohofihwo. Sikuno hufahu'no s'hunehohohofihwo memjaofihwosohohohofihwo no nom'nehohohofihwo angohohohofihwo wamolimonohohofihwo. Aho'nji wamolimontim'nahohohofihwo. ⁵⁹ Ose lontifi, Hwasohohohofihwo hungkuno pi'nngohohohofihwo lokwoposiwatim'mentohohohofihwo ne mmo'nyohohofihwo. ⁶⁰ Oso'no hofikohohohofihwo Jisasiyehohohohofihwo hungkuno tango'njohohohofihwo so'no wonyohohohofihwo opi t'peehonngkofi hwe yofe engo'njohohohofihwo tajo angohohohofihwo syohohohofihwo sohwo ajwopohohohofihwo nolikofalohohofihwo, Jisasimohohohofihwo ulimeto, Kikohohohofihwo hungkuno asomohohohofihwo mujohohohofihwo njohohohofihwo pehohohofihwo no yalokunohohohofihwo. Pipilohohohofihwo. Olo hungkuno kikimohohohofihwo kilalokwofohohofihwo losohohofihwo. ⁶¹ Ose ulahonngki Jisas hungkuno majohohohofihwo. Mampinyohohohofihwo humamentisohohohofihwo. Hwe yofe engo'njohohohofihwo sohwo apahohohohofihwo no ulohonimeto, Anituhohohohofihwo nakwohohohofihwo a'amu Juta hn'nimohohohofihwo nefohohohofihwo mayohohohofihwo ne lokuhwatimentisohohohofihwo hwasilahohohofihwo. Anituhohohohofihwo nakwohohohofihwo kakohohohofihwo yofe hohohohofihwo nomawohohohofihwo n'ngkuhwone sohwoe Hwomuhohohohofihwo Ne hwasilahohohofihwo. Awolahohohofihwo. ⁶² Ose ulahonngki Jisas ulimeto, Ouhohohohofihwo, osohohohofihwo hwo'nyohohofihwo.

Sekwo A'amufe Hwomu sohwo Anitu Yo'mayo Yokumpohn'nyo Hwapingo sohwoe aho anga sohohta'ni humentan'ngkuhwosi uhwon'fitnnefoho. Kako himo ahwomo mta'ango sopo pontan'ngkuhwosi uhwon'fitnnefoho. ⁶³ Jisas ose ulahon'ngki oso hwe tajo ango syoho'njo sohwa simano hintotohino umnimentiso so'no kakoe hwapife manji'mofo we'enehwo s'impento ulimento, Nakwo nom'ne a'amu Jisasimne'no hungkuno jo'neso joho peho'no ulanehwono. ⁶⁴ O'o sekwo kakoe hungkuno somo nto upa'n'ngkohoho. Kakimo pipi ulohofanehwono. Sekwo huno pipi seyohoho. Ose ulahon'ngki hofiko ulimentohofi, Hwe wonyo imaso hweho. Kako poyo umo'nono.

⁶⁵ Ose lontifi a'amu fehohnjo sohwa Jisasimo memijo uyati'mofontifi Jisasimo ikujoho fonjontifi ulimentohofi, Tihwo kufonjohoho. Yofeso fonaso. Ose ulahon'ngkofi a'amu mekino'njo sohwa Jisasiye s'imo'mango sopo aho pehusi'mentohofohoho.

Pita ole limento, Ngko Jisas hne'no huno maniyohoyohoho.
(Mat'iyu 26:69-75; Luk 22:56-62; Joun 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Nofonjontan'ngkofi Pita angkuhwafopo nohumentan'ngki a'musi hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo mokosyohumayo sohwoe syoho ulohofiyosi u'manto, ⁶⁷ Pita toho imokinontan'ngki uhwononto ulimento, Kiko Jisas Nasalet nta'ango sohwonji emoimotnno hwasoho. ⁶⁸ Ose ulahon'ngki Pita ulimento, Hwasyo lohino, Oso hwe sohune'no ngko huno maniyohoyohoho. Ose ulonto nolikafonto kusopo ko'mo'mentisofoho. ⁶⁹ Osopo nohumentan'ngki a'musi apa'no Pitamo uhwononto a'amu mofoponjo sohwo ulimento, Oso hwe nongkwo sohwo Jisasimo tifi inomokomoy'wo'n'ngkiso hweho. ⁷⁰ Ose ulahon'ngki Pita apa'no awonoho ulimentisofoho. Hwangku we'e nehwo a'amu mofopo humalohofontohoho sohwa Pitamo apa'no ulimentohofi, Nehopeho. Kiko hofiko'nji emoimotnno hwasoho. Kiko Ngkalilinta'ango hwasoho. ⁷¹ Ose ulahon'ngkofi Pita hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Ngko hwasyo hungkuno selimeso Anitu tohino wontapono. Oso hwe sekwo ntohoho sohwo ngko yofe m'hwofe'njo hweho. Nehopi lohono. ⁷² Ose ulahon'ngki komo'no tosika yoka apa'no limentisofoho. Pita nupa'nonto Jisas hungkuno ulimentiso so'no huno syaf'hu'mentisofoho. Jisas ose nto ulimentisofoho. Yihufu tosikasoyoka hufa'u lososo sohonta Pita kiko ngkine'no mango hufa'u shune ole walimonnoho. Ngko Jisasimne'no huno maniyohoyohoho. Oso hungkuno Jisas ulimentiso so'no Pita syafisyonto humotaha engo limentisofoho.

15

Hofiko Pailot'iyepono Jisasimo ipemetapmmmentohofohoho.
(Mat'iyu 27:1-2; Luk 23:1-5; Joun 18:28-38)

¹ Imingo ne'nji a'amu tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwanji a'amu Jutafe hwe engo sohwanji a'amu hon'ngkano hungkuno lut'hwamotofu sohwanji *kaunisol* a'amu hopi'nono nuhu'mokontifi Jisasimne'no hnnimentohofohoho. Nohnnontifi Jisasimo aho kentifi ahwomo nano kilofontifi Pailot hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwoepono Jisasimo ipemetapmmmentohofohoho. ² Ipemetopahon'ngkofi Pailot Jisasimo ulohon'mento, Kiko a'amu Jutafe hwe engo hwasilahoho. Ose

ulahon'ngki Jisas ul'mento. Hungkuno hiso k'iko nehopi lohino. ³ A'am u tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwa Pailot'mo hwasyo hungkuno Jisas'mne'no mjal'imentohofofoho. ⁴ Pailot Jisas'mo apa'no ulohon'mento, Oso hungkuno pi'n'ngo kikine'no mjakil'm'hwofu upa'n'ngkinoso k'iko aku hungkuno pehofo ul'mto. ⁵ Ose ulahon'ngki Jisas nom'ne hungkuno mujo'njo yahon'ngki Pailot yomo yonto huno pi'n'ngo syaf'ihu'mentisofoho.

*Pailot Jisas'ne'no ul'mento, Iyomo fonjinto'ofahumno.
(Mat'yu 27:15-26; Luk 23:13-25; Joun 18:39-19:16)*

⁶ Soswo huhwo huhwi oso sikuno iyoho humayo engo somo Pailot kako hwe fihumo impo'ango mta'angohwo n'ihu'nahone is'hutof'hwat'mojofoho. A'am u Jutaso hof'iko hwe fihwoe yofe ulahon'ngkofi Pailot hof'ikoe hungkunomo t'ifi in'ngkamojofoho. ⁷ Oso hohosohonta hwe fihwa yokumpohn'nyo sohwa hof'iko hof'ikoe hwe engo a'am u mokosyohumayo'njo sohwa ikujoho nofonjont'ifi a'am u fehoh'ngo somo fonjosyahon'ngkofi impo'angomo intofahumentohofofoho. Oso hwe huhwo sohwo impo'angomo humamentiso sohwo anga'no hwe kakoe yofe Mpolapas. ⁸ Hwe moya'mi pi'n'ngo engo uhu'mokont'ifi Pailot'mo u'mant'ifi ul'mentohofi, Olo Sikuno Engo lomo k'iko hwe anga'no impo'ango mta'ni us'hutof'hwat'monntaha. Oso yahinoso apa'no fiyo. ⁹⁻¹⁰ Oso'no Pailot kako hwe moya'mi hopi'nonohino somo ul'mento, Olo hwe lohwo yofe engo'njo semokosyohumayo'ne sohwo ngko us'hutofono lasen'ngkohoho. Pailot kako huno moi'wonoho. A'am u pi'n'ngo engo Jisas'mo is'hutof'hwajiyone ul'mentohofoho so'no a'am u tajo ango syoho'njo sohwa Jisas ne'no simano hintotohino umn'ngkahon'ngki Jisas'mo aho ko'mentohofofoho. ¹¹ Ose ulahon'ngki a'am u tajo ango syoho'njo sohwa hof'iko a'am u ajwo sopo lohofont'ifi a'am ufe s'mehomo ul'kofant'ifi ul'mentohofi, Mpolapas'ne'no ul'mno. Jisas nakwolaho. Mpolapas us'hutofu. Ose ul'mno. ¹² Ose ulahon'ngkofi Pailot apa'no ulohon'mento, Olo hwe yofe engo'njo semokosyohumayo'ne lohwo ngko pipi uloho'mnehono. ¹³ Ose ulahon'ngki a'am u hopi'nono joho l'imentohofi, Iyomo fonjinto'ofahumno. ¹⁴ Ose ulahon'ngkofi Pailot ulohon'mento, Peho'neto. Olo hwe lohwo peho wonyo imaso hwolo. Ose ulahon'ngkofi a'am u joho mohm'no l'wo'n'imentohofi, Iyomo fonjinto'ofahumno. ¹⁵ Ose ulahon'ngkofi Pailot hof'ikoe s'meho wop'ngo umo'nono lonto Mpolapas'mo is'hutof'hwajonto, kakoe hwe itokuso'njo sohwa ul'mento, Jisas'mo impe'nji fonj'kuji iyopo fonjinto'ofahumno. Ose ul'mentisofoho.

*A'am u itokuso'njo sohwa Jisas'mo sitofo ul'mentohofofoho.
(Mat'yu 27:27-31; Joun 19:2-3)*

¹⁶ A'am u huhwo sohwa Jisas'mo a'am u mokosyohumayo sohwoe tojo somo ipemotawont'ifi nom'ne hwe itokuso'njo hopi'nonohino sohwa'mne'no joho lut'mant'ifi uhwon'mno ul'mentohofofoho. ¹⁷ Nuhu'mokont'ifi manji'mofo miyo'nonohino so'nji Jisas'ye sangopo ho'nasyont'ifi impe yong'o'njoso nokikisont'ifi Jisas'ye mnokinopo monji'mofahumentohofofoho. ¹⁸ Ose imentohofoso, Jisas'mo at'ife it'hwant'ifi sitofo ul'mentohofi, Ou hwe engo sohwo si k'iko a'am u Juta somo mokosyohumawo'n'ngkino sohwo silaho. ¹⁹ Ose ulont'ifi

nom'nehwa fo'me'nji mnokinopo hwan'ngo fonjont'fi memijo s'imanopo yatu'mo lohofont'fi Jisasiye yofe ho'nomayo'no hwomtame poji uloho'mentohofofoho. ²⁰ Hof'iko sitofo moi'wo ulont'fi manji'mofo miyo'nohinoso yojasyont'fi kakoe manji'mofo uloho'mentohofofoho. Ose yont'fi kakimo mempo hohonta'ni iyomo fonjinto'ofasiyo'ne sopo ipemotas'imentohofofoho.

*Hof'iko Jisasi'mo iyomo fonjinto'ofahumentohofofoho.
(Mat'iyu 27:32-44; Luk 23:26-43; Joun 19:17-27)*

²¹ Nosont'fi hwe nom'nehumo uswo'n'imentohofofoho. Oso hwe huhwo sohwoe yofe Saimoun, Sailininta'ango hweho. Alek'santa'nji Lufosiyo kan'ngkwohweho. Saimoun kako syoho mta'ango sohwo Jelusalemne'no was'mo lonto ko yahon'ngki hwe itokuso'njo sohwa yokumpohn'nyo ul'imentohofi, Jisasiye iyo hwojiyafujiyo mokaho'nyo. ²² Ose ulont'fi Jisasi'mo hwof'iki'nyo we'e Ngkoul'kota sopo ipemotas'imentohofofoho. Oso yofe Ngkoul'kota hwap'ngo olenoho. A'momnokino yokino huyo'mango pa'nyoponoho. ²³ Osopo s'i'mofont'fi tohino umnonoho lont'fi hof'iko ipisayo mijo iyoho'njo Jisasi'mo uyahon'ngkofi kako n'imentiso'maho. ²⁴ Manyo'njo yohon'ngki hof'iko Jisasi'mo iyomo fonjinto'ofahumentohofofoho. Nofonjinto'ofosyant'fi hof'iko syohi'nyo yont'fi Jisasiye manji'mofo yo'mayo so'no t'ihwo woma'mtol'ikeno lont'fi yamofa imentohofofoho.

²⁵ Mofehi'nyo im'ngo'nji (9 *k'louk*) Jisasi'mo iyopo fonjinto'ofahumentohofofoho. ²⁶ Jisas kako poyo imo'nyo so'no iyoswomo mt'i'mokumentohofi, A'AMU JUTAFE HWE ENGO HWEHO. Oso iyoswo hiso Jisasiye iyo mnokino sopo hofojahumentohofofoho. ²⁷ Hwe hufa'u ikujoho'nji hufa'nji imojiyo sohwa'umo fonjinto'ofahumentohofofoho. Hwe nom'nihwo Jisasiye aho angahohnta'ni, hwe nom'nihwo Jisasiye aho hwonamonyo hohnta'ni fonjinto'ofahumentohofofoho. ²⁸ [Hohonta hungkuno mt'i'mokumentohofoso oso s'ikuno somo ne imo'n'imentisoso ole, Kako a'amu wonyo'njopo nohumentan'ngki a'amu huhwo wonyo hweho l'imentohofofoho.] ²⁹ Hwe moya'miso nopohotawent'fi mnok'ngkwa'n'ngkwa'nnyo yont'fi sitofo ul'imentohofi, K'iko ole l'iwon'ngkini, An'tuye tajo ango engoso ngko wae yaohm'mo apa'no songo mol'meso s'ikuno hufa'u s'hune memjaofi'hwoso'no ango moi'wo umo'n'imontonoho. Ose ulont'fi t'ikafo j'imentohofofoho. ³⁰ K'iko fo'ma'nyo. Ose ulont'fi ul'imentohofoho, Iyopo nta'ni f'ikotape. Ose ul'imentohofofoho. ³¹ A'amu tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwanji a'amu hon'ngkano hungkuno lut'hwamotofa sohwanji hof'iko a'amu ajwo somo lohofont'fi Jisasi'mo sitofo mohm'no hnn'imentohofi, Kako a'amu nom'nemo ufo'mawo'n'ngkiso sohwo kakimo mufo'ma'nonehoho. ³² Kako K'ilais An'tu uhwat'imentiso hweho. A'amu Is'laelife yofe engo'njo mokosyohumayo'ne hweho. Oso'no kako iyopo nta'ni kotap'hwoso'no uhwon'ngkuhwasi nakwo s'meho hi'ntnnono uyantanoho. Ose lont'fi t'ikafo j'imentohofofoho. Oso hwe wonyo Jisasi'njopo fonjinto'ofahumentohofoho huhwa'u'ntnne'no Jisasi'mo sitofo ul'imentisiyefoho.

*Jisas poyo imo'n'imentisofoho.
(Mat'iyu 27:45-56; Luk 23:44-49; Joun 19:28-30)*

³³ Hinjo ajwo kuntoliyopo sikuno mjaofonto mofehi'nyomo hoholo yasyonto akupo'nyo'nji (3 *kilouk*) oso'nji apa'no longkon'ngkahon'ngki mofehi'nyo limentisofoho. ³⁴ Sikuno moi'wo imo'n'ngkahon'ngki Jisas joho mohm'no limento, *Eloui, Eloui, lama sapakitani*. Oso hungkuno iwolo'mo ole, Nje Anitu, nje Anitu, peho'no nisikwojantokuno. ³⁵ Ose lahon'ngki a'amu kako'njopo humamentohofoso upa'nont'ifi huno muyahon'ngki limentohofi, Upa'nimno. Olo hwe lohwo kako Ilaija osohumo Anitu hungkuno uyahon'ngki limojo sohumne'no joho lalofoho. ³⁶ Hwe fihwo komo'no nowento hwapife we'e mijo mangkinyo'njo yomanto oso hiso tokemo yamjonto Jisas wanononto nuyonto ulimento, Hofahiyo. Nakwo uhwontohumano. Ilaija nopihwosi iyo mta'ni ufo'ma'mtolikeno. ³⁷ Ose ulahon'ngki Jisas joho mohm'no lonto poyo imo'n'mentisofoho.

³⁸ Poyo imo'n'ngkahon'ngki hohosohonta Anituye tajo ango engo somjo hwapife engo oso ajwopo ango we'e Anitu humayo'nefoho limotofu sopo hoku'yopo pmpilipeehinyoso yokintahopo nta'ni tomonte sisimpo lohofonto hufa'u imo'n'mentisofoho. ³⁹ A'amu itokuso'njo sohware hwe engo sohwo Jisasiye simanopo lohofonto, Jisas poyo imo'n'ngkahon'ngki uhwononto ulimento, Olo hwe lohwo Anituye Hwomu Ne hweho.

⁴⁰ Moya'mi sofa ikano nonje sopo lohofont'ifi Jisasi mo timo humuhwontohumantohofofoho. Moya'mi fifa yofe ole, Maliya Makitola nta'angiyoho. A'mu nom'nesi kakoe yofe Maliya Jemis hwe songo sohwo'nji Jousep'njiye kona'wohiyoho. A'mu nom'nesi Saloumiyoho. ⁴¹ Oso fanji nom'ne moya'mi sofa Jisas hwaho Ngkalili emoimojo sohonta hofiko tifi in'ngkawent'ifi ufo'ma'mentohofofoho. Oso moya'mi sofa Jisasi'nji Jelusalme'no pmmentohofofoho.

Hofiko Jisasiye pijafu sokimomo ho'nahumentohofofoho.
(*Matiyu 27:57-61; Luk 23:50-55; Joun 19:38-42*)

⁴²⁻⁴³ Oso sikuno Filaite somo mofehi'nyo ukwo'mokumto iyoso'nji Jousep ango Alimateyanta'ango sohwo i'mofapmmentisofoho. Kako *kaunisul* syoho'njo hweho. Kako hwe wop'ngo hweho. A'amu hopi'nono kakoe yofe ho'noma'motofofoho. Kako oso hwe Anitu uhwat'imo limentiso sohwe pe-e'ne sikuno so'no hontohumamojo hweho. Kako sikuno iyoho humayo'ne yo'mayo ito'no esyohumayo so'no syafisyonto kako iyoho we'e ko un'ngkahon'ngki yokumpohn'nyo imo'nonto Pailot'imo u'manto Jisasiye pijafu mayo'ne ulohon'mentisofoho. ⁴⁴ Ose ulohon'mentisoso Pailot yomo yonto syaf'ihum'mento nto kape'n'ngkohoho. Ose syafisyonto hwe engo itokuso'njo sohumo joho lutimanto ulimento, Jisas poyo nto limo'n'ngkohoho. ⁴⁵ Ose ulahon'ngki eno ulahon'ngki Pailot Jousep'imo ulimento, E'wano. Pijafoso maho. ⁴⁶ Ose ulahon'ngki Jousep hwapife halojo wonyoangkafo mpe yonto Jisasiye pijafoso iyo mta'ni nomanto hwapife somo ifohumpento sokimomo ho'nahumentisofoho. Oso sokimoso kako sojo engo somo imo engo ili'mentisofoho. Osoho ho'nasyonto sojo engo yiwolo'mo lohofonto sokimo hoku'yo somo pijwahumentisofoho. ⁴⁷ Maliya ango Makitolanta'angosi'nji Maliya Jousisiye kona'wohi'nji siko Jisas ho'nahumentohofu sopo uhwon'mentisiyefoho.

1 Sɩkuno iyoho humayo'neso nto memjaofahon'ngki Maliya ango Makɩtola nta'angosi, Maliya Jemɩsiye kona'wohisi'nji Saloumi'nji hofi'ko hwone mijo akino'njo Jisasiye pijafomo ehulohofone mpe imentohofoho. 2 Mo'n'ngka Sante im'ngon'nji iyoho longkon'ngkahon'ngki hofi'ko nolɩkafontɩfi Jisasi mo ho'nahumentohofoho sopo umentohofoho. 3 Nowentɩfi hnnɩmentohofi, Oso sojo mɩkunɩmposo hofi'ku'yopo pijwahumalofoso tɩhwo womeho'nonaofimontolo. 4 Ose hnnontɩfi uhwonɩmentohofoso sojo mɩkunɩmpososo nto meho'na'mentohofoho uhwonɩmentohofoho. Nto hwsompeehumentohofoho. 5 Oseso sokimo somo noswontɩfi uhwonɩmentohofoso hwe songo hwapɩfe halojo sawemo'njo sohwo moya'mi sofawe aho angahohnta'ni nohumentan'ngki uhwonontɩfi hofi'ko yomo yomo imentohofoho.

6 Oso hwe huhwo sohwo ulɩmento, Sekwo yomo ikutoho. Ngko huno niyohoho. Sekwo Jisas Nasaletnnta'ango a'amu fonjinto'ofohumalofoho sohune'no tɩpeelokwofo. Kako nto likakwoho. Olopo mohumuyoho. Uhwonɩmno. Noho'nohumalofoho sopo aneponoho. 7 Oseso sekwo nowekuji Pita'nji inomokomoyo nom'ne sohwo ulɩmno. Jisas Ngkaliline'no sɩmo'mo nto sepo'maho. Ose ulɩmno.

8 Ose ulahon'ngki noswapontɩfi yomo yomo yontɩfi komo'no umentohofoho iyoho unɩmentiso so'no a'amu nom'nemo yo'mayo uhwonɩmentohofoho so'no mulɩmentohofoho.

*Maliya ango Makɩtolanta'angosi Jisasi mo uhwonɩmentisofoho.
(Joun 20:11-18)*

9 Santemo iyohohwe'nji Jisas lɩkofahon'ngki Maliya ango Makɩtolanta'angosi Jisasi mo kaki'no uhwonɩmentisofoho. Oso hisimo Jisas hohonta towahuno wonyo aho anga'no hopi'nono nom'ne hnta'ni hufa'u sohwa wae yao'mentisofoho. 10 Maliya nowento a'amu Jisasi'nji emmotofohohwamo u'manto hofi'ko sɩmeho tango'nji humotaho lontan'ngkofi, 11 Maliya ulɩmento, Jisas songo humaho. Nuhwon'ngkokohi'nyoho. Ose ulahon'ngki nupa'nontɩfi huno syafɩhu'mentohofi, Hwasyo nalohoho syafɩsyontɩfi a'mu hisiye hungkunomo sɩmeho hi'ntnnono muyofoho.

Jisas kako inomokomoyo hufa'u hwa'umo hon'ngkanopo uswo'nɩmentisofoho.

(Luk 24:13-35)

12 Hwangku hwe hufa'u hwa'u ango Jelusalem ulɩko'manji hon'ngkanopo nowentan'ngki Jisas a'amu nom'ne pa'n'ngohwo u'mahon'ngki 13 siko yofe uhwo'mentisiyo so'no asomo nopenji inomokomoyo nom'ne sohwo ulahon'ngki hofi'ko haloho miyo'njo yontɩfi sɩmeho hi'ntnnono muyofoho.

*Jisas kakoe inomokomoyo sohwo u'manto syoho uyɩmentisofoho.
(Matɩyu 28:12-20; Luk 24:36-49; Joun 20:19-23)*

14 Hwangku inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni anga'no sohwa angomo nohwantɩfi wopayo nontan'ngkofi Jisas nu'manto yoka ulɩmentisofoho. Hwapɩngoso ole hofi'ko sɩmeho hi'ntnnono muyo'nefoho. A'amu nom'ne sohwa inomokomoyo sohwo Jisas nto lɩka'maho. Nakwo uhwon'ngkuhwono ulahon'ngkofi hofi'ko hwasyo hungkunofoho huno syafɩhu'mentohofoho. 15 Jisas ulɩmento, Sekwo ango'meemo humpekuji a'amu hopi'nonohino somo nje hungkuno wopɩngoso filutɩhwafɩkuno.

¹⁶ A'amu oso hungkuno hiso nupa'n'ngkuji simeho hi'ntnnono sejan'kuji mijo mapijoso Anituye a'amu ne imo'n'fitnnefoho. A'amu oso hungkuno somo simeho hi'ntnnono muyo'njo somo Anitu hofikoe hon'ngkano wonyo'ne hungkuno tango uyonefoho. ¹⁷ A'amu ngkimo simeho hi'ntnnono ntapifijoso ole ifitnnefoho. Nje yokumpohn'nyo'nji towahuno wonyo wae ifitnnefoho. A'amu kengofe hungkunoso l'fitnnefoho. ¹⁸ Hofiko homa aho kapijoso mijo pe'nyo'ne n'fijoso poyo mmo'n'fitnnefoho. Hofiko a'amu mnokino'njo somo aho kisasy'kuji ngkimo jomo nt'kujo'no wop'ngo imo'n'fitnnefoho.

Anitu Jisasimo ahwomomne'no utima'mentisofoho.

(Luk 24:50-53; Apusel sohwife Syoho 1:9-11)

¹⁹ Hwe Engo Jisas sohwo hungkuno moi'wo nto losojwaofahon'ngki Anitu Jisasimo utima'mentisofoho. Nosonto Anituye aho angahohnta'ni humamentisofoho. ²⁰ Inomokomoyo sohwa ango'meemo nowent'fi Anituye hungkuno luti'hwentan'ngkofi Jisas ufo'ma'mentisofoho. Nufomahon'ngki hofiko yo'mayo wonyoangkafo yahon'ngkofi a'amu uhwonont'fi ou, olo hungkunoso Anituye hungkuno nehopeho limentohofofoho. Hungkuno osohopeho.

Luk Olo Hungkuno Wop+ngo loso Luk mt+¹mokumentisofoho. Olo Hungkuno S+mo'mjofoho.

Olo iyoswo loso Jisas ahwomomne'no nto s+mentiso sohonta Luk soswo *teti* (30) mofonepo nto uyakolofahon+ngki mt+¹mokumentisofoho. Luk sohwo Jisasiye inomokomoyo hwo'maho. O'o, Luk sohwo a'amu uyohofaho syohoso wop+ngo imojo hweho. (Oso hiso Koulousi sohe engo 4 hon+ngkano we'e 14. Osopo weho.) Luk olo iyoswo hiloso komo'no mt+¹mokumentiso'maho. O'o, kako hano ne'no emoyonto a'amu Jisasi mo uhwon+mentohofoso mpoyo luti+hwahon+ngkofi kako hungkuno fiso'nji uhu'mokonto mt+¹mokumentisofoho. Luk sohwo a'amu Juda hwo'maho. A'amufe Hwomu Jisas sohwo a'amu wonyo hon+ngkanomo humentan+ngkujo somne'no not+¹pemahwosi ut+mayo'ne pmentiso hweho. (Oso hiso Luk sohe engo 19 hon+ngkano we'e 10. Osopo weho.)

Iyoswo hiloso Luk a'amu Ngkilik osomne'no mt+¹mokumentisofoho. Oso'no olo iyoswo Luk mt+¹mokumentiso hiloso nakumo huno nafohotofo'nefoho. Luk olo iyoswo hiloso nt+po humanto mt+¹mokumentisot+keno a'amu fisofe hunoso olenoho. Luk kako Sisaliya humanto mt+¹mokumentisofoho. Nakumo huno nafohotofo hwap+ngo neso olenoho. Jisas sohwo nakwo a'amu so'nwi yahino wonyo yontan+ngkuwhoni asomo net+mayo'ne pmentiso hweho. Oso'no nakwo hungkuno homo lomo atofu l+hwasu Jisasi mo t+fi un+ngkohwano.

Olo mpoyo loso Luk kako hwe engo Tiyoufilos+imne'no mt+¹mokumentisofoho.

¹ Nje hwe engo Tiyoufilos sohwo, k+ko nje hungkuno upa'nyo. K+lais kako olo hwaho lopo humamojo sohonta yo'mayo imo'n+mentiso somne'no a'amu pi'n+ngo engo sohwa hof+ko nakwo ifalifaliyo womt+¹mokano lont+fi yamofu imentohofofoho. ² Jisasiye inomokomoyo sohwanji nom'ne a'amu so'nji hof+ko yo'mayo Jisas imentiso s+mo'mta'ango somo t+mo uhwonont+fi a'amu nom'ne somo ulahon+ngkofi hof+ko mt+¹mokumentohofofoho. ³ I, ngko huhwo'ni Jisasiye mpoyoso kikiyepono wol+hwat+mo lonji mt+¹mokalokweno. Sikuno pi'n+ngo engo ngko syoho yokumpohn'nyo yonji hungkuno hiso'no ito'no yasiyo'ne a'amu pi'n+ngo engo somo yo'mayo s+mo'mta'ango somne'no ulohononji hungkuno hwap+ngo neso t+¹pemanji hungkuno ito'nohini kikine'no mt+¹mokalokweno. ⁴ Oseso yo'mayo hungkuno nto lokit+hawo'n+ngkohofu somne'no nehopit+keno hwasyot+keno syaf+syohoji+¹manji olo hungkuno kikine'no kumt+¹mokiyalokwe losomo atofu lohoji hungkuno neso wot+¹pema'monnoho.

A'amu ahwomomjoso kako Sekolaiya sohomo kakoe hwomu Joun i'mofapone so'no ul+mentisofoho.

⁵ Nje mpoyo lomayoso olenoho. Hwe engo Helout sohwo kako hwaho Jutiya mokosyohumamentiso sohonta hwe fihwo kakoe yofe Sekolaiya sohwo kako nohumanto kako tajo ango syoho'njo hweho. Oso syoho imotofu

huhwo sohwa hotito'mentohofoso a'amu fehohnjoso Apaija mokosyohu-
mamentisofoho. Sekolaiya hofi'ko'nji syoho imojo hweho. Sekolaiyafe ape
hiye temtitofo huhwa oso syoho imotofofoho. Kako Mouses'iye kola'wehwo
Elouniye imuyoho. A'mu hisi yofe Elisapeti'yoho. ⁶ Hisiya'u siko Anituye
timo sopo wonyohofiyo humamojiyeya'uyoho. Siko Anituye hon'ngkano
hungkuno ito'nohino somo in'ngkawanji hon'ngkano wonyo ane humamo-
jiyeya'uyoho. ⁷ Siko mehomi n'hu'no ane yaswoho. Hwap'ngoso Elisapet
kako hwonjo ape humanto siko a'mane imo'n'imentisiyeya'uyoho.

⁸⁻⁹ Sekolaiyafe a'amu hotito'mentohofoso sohwa hofi'koe s'ikuno Anituye
ango engo somo syoho iyo'ne i'mofopahon'ngki hofi'ko a'amu uhwosope
yahinoso yontifi Sekolaiya sohomo Anituye s'mano sopo lohofone
uhwosopo'mentohofofoho. Oseso kako oso ango ajwo so'mo Anituye
angofoho l'wo'n'ngkohoho sopo noswonto h'wamno pa'nyo akino
wop'ngon'joso Anitumne'no tikayo usimokumentisofoho. ¹⁰ Sekolaiya
kako oso tikayo usimokontan'ngki a'amu pi'n'ngo engo sohwa hofi'ko
mempo hohnta'ni nohumantifi Mpohumo jomo ul'imentohofofoho.
Hofi'koe yahino ose imotofofoho. ¹¹ Sekolaiya osopo nohumanto
uhwon'imentisoso Anituye a'amu ahwomomjo sohwo kako oso epohumayo
tikayo usimokiyo aho anga sohohnta'ni lohofontan'ngki uhwononto
¹² yomo engo yonto iyoho un'imentisofoho. ¹³ I oso'no a'amu ahwomomjo
sohwo kakimo ul'imento, Sekolaiya, kiko iyoho yohotoho. Anitu kako
jije jomo ujo somo nto kupa'nimaho. Jije ape Elisapeti'si kako hwomu
woma'montonoho. Notipemahosi'si kiko yofe ole muso Jouniyoho.
¹⁴ Hwomu huhwo sohwo i'mofopahon'ngkuhwosi siko s'monyoy engo
uyanjiyoho. I a'amu pi'n'ngo engo hi'nji s'monyoy engo uyantifeho.
¹⁵ Hwomu huhwo sohomo Anitu kako yofe engo mulonefoho. Kako
yo'mayo mijo yokumpohn'nyoso non'ngkuhwoloho. Kako kona'wohiye
simeho mo'mo mnawentan'ngkuhwoso sohonta Anituye Towahuno
Wop'ngo uhula'ofonefoho. ¹⁶ Kako Anituye hungkuno a'amu Juta
somo ul'hwoso'no hofi'ko hofi'koe hon'ngkano wonyo somne'no
hohujo ikinjaofi'kuji hofi'ko hofi'koe Hwe Engo Anitu sohomo apa'no
un'ngkwantifeho. ¹⁷ Kako oso a'amu sohomo Ilaija hohonta Anitu
hungkuno uyahon'ngki limojo sohwo yokumpohn'nyo pa'nyo sohwo
nohumahwosi kako oso hwe Anitu nakwoe h'wahopo uhwat'monte'no
yoso sohumne'no a'amufe hon'ngkano ito'no esyohumayo'ne hweho.
Kako Anituye hungkuno ul'hwoso'no hwe sohwa upa'n'ngkuji hofi'ko
hofi'koe mehomi simaho afa apa'no wepufisyantifeho. A'amu simaho afa
minyoy'njoso Anituye hungkunomo hwotoho fewo'n'ngkohofoso hofi'ko
a'amu hon'ngkano wop'ngo'njo sofe huno apa'no wotipemantifeho. Oseso
kako Hwe Engo sohumnne'no a'amu ito'no wesyohumamontonoho.

¹⁸ A'amu ahwomomjo sohwo ose ulahon'ngki Sekolaiya ul'imento, I,
pipineto. Ngko a'mane moi'wonoho. Nje ape hi a'mane moi'wonoho.
Jije hungkuno ne imo'nyoso ngko huno pipi wanimontolo. ¹⁹ Ose
ulahon'ngki a'amu ahwomomjo sohwo ul'imento, Ngko Ngkep'liyeyel
hwo'nyoho. Ngko Anituye s'manopo lohofi'wo'n'ngkohe hwo'nyoho. Olo
hungkuno wop'ngo'ne kilohe loso'no Anitu kako lon'hwat'maso'no pm-
male hwo'ni ku'mahono. ²⁰ I, kiko upa'nyo. Nje hungkuno hilo somo k'iko
simeho hi'ntnnono mantape so'no jije mango piku'nnyo imo'n'ngkohoji
k'iko hungkuno majo'njo uyimnonoho. Oso h'wapa nohumentan'ngkohoji
yo'mayo kiloheso ne umo'n'montonoho. Yo'mayo nje hungkuno kilo-

heso kakoe sikuno somo ne imo'n'ngkuhwoso'no kiko hungkuno apa'no wal'monnoho.

²¹ Oso hungkuno hiso hnnontan'ngki a'amu mempo hohnta'ni uhwontohumant'ifi huno pi'n'ngo engo syafisyont'ifi ole hnn'mentohofi, Peho u'mahon'ngki kiyalofoho. Sekolaiya kako An'itu'njopo nohumanto kunto'no moswape'njo yalofoho. Ose hnn'mentohofofoho. ²² Hwangku kako noswaponto kako hungkuno hwe moya'mi somo mujo'njo imentisofoho. O'o kako ilo'nnyo hopa imo'nonto kako kakoe aho'nji'nohini it'hwahon'ngki uhwonont'ifi ole syaf'ihu'mentohofi, Sekolaiya kako An'ituye angu we'e so'mo nohumanto yo'mayo wonyoangkafoso uhwon'ngkiso hwolikenho. Ose syaf'ihu'mentohofofoho. ²³ Kakoe syoho iyo so'no sikuno moi'wo imo'n'ngkahon'ngki kako kakoe angopono asomo umentisofoho.

²⁴ T'ifi sohonta kakoe ape Elisapet simeho ihn'nonto kako hiyaso'mo humentan'ngki hamno aho fehohnjo hopi'nono uyakolo'mentisofoho. Elisapet kako simeho'njo hon'ngkanonto ole hnn'mento, ²⁵ Nje Hwe Engo An'itu kako ngkimo wop'ngo ntohokwoho. Ngko mehomi mmo'nyo so'no won'mango nnontanjopo An'itu a'amufe t'imopo oso tango hiso wae yan'mokwoho. Ose hnnonto s'imonyo imentisofoho.

A'amu ahwomomjo sohwo kako Maliyamo Jisas imo'none so'no ul'imentisofoho.

²⁶ Elisapet simeho'njosi humentan'ngki hamno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohinoso uyokolofahon'ngki An'itu kako kakoe a'amu ahwomomjo Ngkep'liyel sohumo hwaho Ngkalili angu we'e Nasalet sopeno'no lihwat'imentisofoho. ²⁷ Oseso kako ape sijo siyepone umentisofoho. Oso a'mu hisimo kakoe hwehune'no uhwojano lont'ifi hwsopeehiniyoho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe yofeso Jousep'yoho. Hofiyakwosa hwe engu Ntefit'ye temtitofo mta'angu hweho. Oso a'mu siye yofeso Maliyafoho. ²⁸ Ngkep'liyel kako oso hisi'njo sopo i'mofawento ul'mento, Nje mupe mofehi'nyo'njoho. An'itu kako wop'ngo kilohofalofoho. Kako k'iko'nji humaho. ²⁹ Maliya oso hungkunoso nupa'nonto kako huno pi'n'ngo engo syaf'ihu'mentisofoho. Oso hungkuno njiso hiso hwap'ngo neso pipineto. ³⁰ Ose syofisyahon'ngki a'amu ahwomomjo sohwo ul'mento, Maliya, k'iko huno pi'n'ngo syafisyohotoho. Iyoho kinyo'eno. An'itu kako kikine'no simeho wop'ngo umo'nalofoho. ³¹ Upa'nyo. K'iko simeho ihn'n'ngkiji hwomu aswo woma'monnoho. Hwomu huhwo sohumo kakoe yofeso Jisasiyo muso.

³² Kako hwe engu umo'n'montonoho.

A'amu kakine'no ole wolant'ifeho.

Olo hwe lohwo yo'mayo hopi'nonohino somo hwofilo'nnyo An'ituye Hwomu hweho.

Ose wolant'ifeho.

Olo hwe lohomo kakoe ajuyohwo Ntefit yofe engo'njo hwaho mokosyohumamojo hopo sopo An'itu uhumat'montonoho.

³³ Kako a'amu Juta somo ne'no mokosyohumant'ihwone hweho.

Kakoe sikuno mokosyohumayo'neso moi'wo mmo'nonehoho.

Engolopohamo wawo'mtonoho.

³⁴ Ose ulahon'ngki Maliya ul'mento, Oso hiso pipi umo'n'montolo. Ngko hwehwo man'mahn'nyoho.

³⁵ Ose ulahon'ngki a'amu ahwomomjo sohwo ul'mento,

Hwangku Anituye Towahuno Wopingo kikiyepono pihwosi Anitu yo'mayo somo hwofilo'nnyo sohwoe yokumpohn'nyoso ufehu'mokakohumontonoho.

Oseso hwangku oso hwomu aswo majo huhwo sohune'no a'amu ole wolantifeho.

Hwomu wopingo sohwo Anituye Hwomu Ne hweho wolantifeho.

³⁶ Ose ulikwato lohofonto ole ulimento, Upa'nyo. Jije a'amu Elisapet a'manesi kako simeho'njoho. A'amu kakine'no hwonjo apefoho limotofosi kako simeho ihn'n'ngkahon'ngki hamno aho fehohnjo hopi'nono nom'ni mta'ni anga'nohinoso uyakolo'masofoho. ³⁷ Yo'mayo hopi'nono a'amu miy'wo'n'ngkiyohofoso Anitu kako yo'mayo hwapingo sohwo yososo ne umo'nimontonoho. ³⁸ Ose ulahon'ngki Maliya ulimento, Ihwoni, ngko Anituye syoho ulohofi'nyoho. Kiko ngkimo hungkuno ntohinoso nolohino hopaso Anitu kako ngkimo wantohofono. Ose ulahon'ngki a'amu ahwomomjo sohwo kako Maliyamo uliko'ma'mentisofoho.

Maliya Elisapetimo uhwonamentisofoho.

³⁹ Oso hohosohonta Maliya kako yo'mayoso ito'no esyohumanto nolikafonto kako hwofiki'nyo pone'no komo'no simentisofoho. Oso hwaho Jutiya anga we'e sopo si'mofapmmentisofoho. ⁴⁰ Si'mofaponto Sekolaiya sohwo angomo noswonto Elisapetimo nje a'amuyo ulonto hinjoho hu'nimentisofoho. ⁴¹ Elisapet Maliyafe mampaho upa'nto kakoe mehomi simeho mo'mo mnawo'nnyo sohwo kako yomo imentisofoho. Oso hohosohonta Anituye Towahuno Wopingo Elisapetimo uhula'mo'mentisoso ⁴² Elisapet kako mango engo ole ulimento, Anitu kako moya'mi hopi'nonohino sofamo wopingo ulohofi'wo'n'ngkiso somo kako kikimo wopingo kilohofoso yakolo'nnyo kiyoho. Oso mehomi jije simeho mo'mo mnawojo sohomo Anitu kako wopingo uloho'nnyo hweho. ⁴³ Nje Hwe Engofe na'u siki ngkiyepono peho'no pohino. Ngko yo'm'ngi'n'i'maho. Anitu kako wonyoangkafo ntohofantofoho. ⁴⁴ Upa'nyo. Ngko jije mampaho ngkine'no ntohinoso upa'nonji nje simehomjo mehomi mnawojo sohwo nolikafonto simonyo yohoho. ⁴⁵ Oso hungkuno Anitu kilimaso somo kiko simeho hi'ntnnono uyimahnno so'no simonyo fiyo. Oseso Hwe Engo sohwo nokilimaso hopaso wakiloho'montonoho. Elisapet ose ulimentisofoho.

Maliya kako Anituye yofe ho'nomayo'ne ta limentisofoho.

⁴⁶ Maliya ulimento,

Nje mampahoso Anituye yofe ho'nomalokweno.

⁴⁷ Nje huyo'mango Anitu nefa'mawo'n'ngkiso sohune'no simonyo yalokwemo.

⁴⁸ Ngko Anituye syoho ulohofiyohn'ni yo'm'ngi'n'i'maho.

I oso'no kako ngkimo wonyoangkafo ntohofantofoho.

Olohonta nihu hwangku no'mo nihu a'amu Anitu kako ngkimo simeho wonyoangkafo ntape so'no wolantifeho.

⁴⁹ Anitu kako Yokumpohn'nyo Hwofilo'nnyo sohwo kako ngkimo wopingo ntohoho so'no ngko kakoe yofe wopingo'nohinoso woho'n'ima'mo.

⁵⁰ Anitu kako a'amumne'no hitoho ulofahon'ngki a'amu kakoe hungkunomo enjwa'mo humawo'n'ngkohofoso hofiko Anitu kakoe hitohomo humalofa.

Hofiko'nohini'maho. O'o, hofikoe imu hwanji ne'no imu hwanjimo ne'nohini wentihwonefoho.

- 51 An+ituye yokumpohn'nyo itihwahan+ngki a'amu kakine'no yokumpohn'nyo imo'n+wo'n+ngkohoho somo An+itu kakoe aho yokumpohn'nyo engo so'nji ilojaofososo hofi'ko kengo'mo humpopitnnefoho.
- 52 An+itu kako hwe yofe engo hwaho mokosyohumamotofo sohwa moje yasy+hwosi a'amu yofe engo ane somo ho'nomawo'n+ngkisofoho.
- 53 A'amu mijoho unyo somo An+itu kako yo'mayo wop+ingo wonyoangkafo uy+montonoho.
A'amu yo'mayo ho'yango pi'n+ingo'njo somo kako nom'ne wop+ingoso muyonehoho.
- 54 Kako kakoe a'amu Juta hn'n+imo hofiyo nefe'mawo'n+ngkiso hweho. Oso hungkuno wop+ingo An+itu hitoho ulofo'ne hofi'kimo uy+mentiso so'no kako in+ingo momofalofiyoho.
- 55 Kako neyakwosamo Ap+loham sohwo'nji kakoe imu sohwa'ne'no hitoho ulofahon+ngki oso hitoho hiso engolopohamo ne'no nowent+hwonefoho.
Maliya ose li+mentisofoho.
- 56 Maliya kako Elisapet+nji nohumentan+ngki hamno hufa'u si+hune memjaofahon+ngki kakoe angopo ne'no asomo umentisofoho.

Elisapet kako Joun+imo aswo ma'mentisofoho.

- 57 Elisapet kakoe si+kuno moi'wo imo'n+ngkahon+ngki kako hwomu aswo ma'mentisofoho. 58 An+itu kako oso wop+ingo hiso Elisapet+imo uloho'mentiso so'no ho'n+ngkahon+ngki a'amu ango afaponjo so'nji Elisapet+ye temtitofo so'nji hofi'ko Elisapet+nji si+monyo imentohofofoho.
- 59 Si+kuno aho fehohnjo hopi'nono fehohnta'ni hufa'u si+hune memjaofahon+ngki a'amu huhwo sohwa hofi'ko hwomu sohwoe a'apahomo si+hu kolofone'ent+fi uhu'mokumentohofofoho. Hofi'ko kan+ngkwohwoe yofe Sekolaiyafeso womelompulano lont+fi imentohofofoho. 60 Ose yahan+ngkofi kona'wohi ul+mento, O'o, awonoho. Nakwo kakoe yofeso ole womulano. Joun+yoho. 61 Ose ulahon+ngki hofi'ko ul+mentohofi, I, sikoe a'amu sohwa oso yofe Joun+yoho eso hi'njo hwa'maho. Ni+hu'no awonoho. 62 Ose ulont+fi hofi'ko kan+ngkwohumo hungkuno mujo'njo mehomife yofe'no aho'nohino upiyo'mentohofofoho.
- 63 Upiyofahon+ngkofi Sekolaiya kako iyo feejo so'no ipiyofahon+ngki umentohofoso kako ole mt+imokumento, Kakoe yofeso Joun+yoho. A'amuso ose uhwonont+fi hofi'ko yomo yont+fi huno pi'n+ingo engo syafi+hu'mentohofofoho. 64 Oso hohosohonta Sekolaiyafe mango hwosampo lohofonto melanyo ito'no imo'n+ngkahon+ngki kako hungkuno lonto kako An+ituye yofe ho'noma'mentisofoho. 65 Oso a'amu ango afaponjoso hofi'ko yo'mayo homo somo uhwonont+fi yomo yont+fi iyoho un+ngkahon+ngki pisopisaho li+mentohofofoho. Oso yo'mayo imo'n+mentiso hiso'no oso hwaho Jutiya hwofi'ki'nyo'meemjo ango somo ho'nom+mentisofoho. 66 A'amu hopi'nonohino oso hungkuno homo somo upa'nont+fi huno pi'n+ingo engo syafi+yont+fi hofi'koe si+meho mo'mo ole hnn+mentohofi, Oso hwomu huhwo sohwo kako hwangku pipi wehumamontehwolo. Ose hnnont+fi huno ole umento, An+ituye yokumpohn'nyoso kakimo umokosyohumaho. Huno ose umentisofoho.

Sekolaiya kako An+ituye yofe ho'nomayo'ne ta li+mentisofoho.

⁶⁷ Jouniye kaningkwohwo Sekolaiya sohomo Anituye Towahuno Wopingo euhnaafahoningki Sekolaiya kako hungkuno Anitu uyimentisoso ulimentisofoho. ⁶⁸ Ole ulimento, Nakwo a'amu Isilael hn'nwiye Hwe Engo Anitu sohwoe yofe woho'nomano.

Kako kakoe a'amu hn'nwiyepono nefe'mayo'ne ne'manto kako honingkano wonyo somta'ni isihutofonemalofoho.

⁶⁹ Kako kakoe syoho ulohofiyi Ntefitiye temtitofu mta'ango hwe yokumpohn'nyo engo nefe'mayo'ne nejapohoho.

⁷⁰ Olo hilo so'no Anitu hohonta kakoe a'amumo hungkuno uyahoningki limotofu sohwa nakumo nalimotofofoho.

⁷¹ Ole nalimentohofi, Hwangku kako nakwoe mango sohwoe aho mta'ni woneti'ma'montonoho.

A'amu nakumne'no simeho wonyo umo'nivo'n'ngkiso sofe aho mta'ni woneti'ma'montonoho.

⁷² Ose nalonto nom'nepo ole nalimento,

Kako neyakwosamne'no hitoho engo ne'no ulofiwon'alofoho.

Oso hungkuno yokumpohn'nyo hohonta neyakwosamo uyimentiso somne'no kako huno akwe'no syafisyiwo'n'ngkiso hweho.

⁷³ Anitu neyakwo Apiloham sohomo ulimento, Ngko hungkuno nehopi'nohino yokintahopone'no wakilimonne'no yohono.

⁷⁴ Ngko sekwoe mango sohwoe aho somta'ni nosetimahm'mo sekwo iyoho masenyo'njo nje syoho wontohofiyantifeho

⁷⁵ Sekwo sikuno huhwo huhwi songo nohumafikuji sekwo nje timopo sekwo honingkano wonyo ane'njo wopingo'nohino fohumantokuno. Ose ulimentisofoho.

⁷⁶ Nje hwomu sohwo, a'amuso ole kilifitnnefoho.

Kiko Anitu yokumpohn'nyo hwofilo'nnyo sohwoe hungkuno lutihwayo'ne hwosoho.

Oso hwe Anitu nakuyepo uhwatimonte'no yalokuso sohumne'no kiko a'amu somo ito'no wesyo humamonnoho.

⁷⁷ Kiko Anituye hungkuno a'amu somo ulohojono hofiko huno ole uyimntonoho.

Anitu kako nakwoe wonyo wae enaofihwosi asomo woneti'ma'monte'ne yohoho. Huno ose uyimntonoho.

⁷⁸ Anitu nakumne'no hitoho engo ulofiwon'ngkiso sohwo simeho ne'njo nejapiwon'ngkiso so'no pomponaho ahwomo mta'ni iyoho longkon'wo'n'ngkiso hopaso nejapososo nakumo wonalongkon'montonoho.

⁷⁹ Oso pomponaho hiso kako a'amu sikwo'mjoho'mo humalofo so'nji a'amu hofiko poyo pe'nyo so'no iyoho unyo somo wolahu-montonoho.

Oso pomponaho hiso honingkano wopingo'nohino ito'no humayo'ne somo womikinjonehwatimontonoho.

Sekolaiya ose ulimentisofoho.

⁸⁰ Oso hwomu Joun huhwo sohwo kako engo wento Anitumne'no simeho uyonto kako hwaho a'amu mohumunyo sopo ne'no humamajoso kako a'amu Isilael somne'no Anituye hungkuno lutihwanne'ento Anituye syoho wema'mo lonto hofikonjopo utihwan'nyopo imofapmentisofoho.

2

Maliya Jisasimo aswo ma'mentisofoho.
(Matiyu 1:18-25)

¹ Oso hohosohonta hwe yofe engo'njo hwaho Loum mokosyohumayo sohwo Sisa Oukasitos, kako honingkano songo imofonto ulimeto, A'amu angom'ememo sofe yofe nakwoe iyoswomo wamtimokano.

² Ose ulahoningki oso soswo simomjo somo a'amufe yofe ifalifaliyo mtimokumentohofofoho. Oso hohosohonta hwe yofe engo'njo hwaho Siliya mokosyohumayo sohwo Kwiliniyosiyoho. ³ Oseso hwe moya'mi hopi'nonohino hofikoe ango hwapingopono hofikoe yofe mtimokiyo'ne humpomentohofofoho.

⁴ Jousep sohwo kako Ntefitiye imu hweho. Oso'no kako anga Nasalet hwaho Ngkalili nulikomanto hwaho Jutiya Ntefitiye pone Mpetilehemne'no umentisofoho. ⁵ Jousep kako kakoe ape ufohoto'mentohofosi Maliya simemo'njosi'nji nekwoe yofe wemapife lonji umentisiyefoho.

⁶ Oso hopo sopo nohumanji Maliyafe sikuno mehomi aswo mayo'ne imofapmentisofoho. ⁷ Kako hwomu tisimaso aswo manto hwapife ekojisasyonto yahu wopayo uyo kompuso somo uwotimentisofoho. Hwapingoso a'amu fosyawowo'ningkohoho angoso a'amu nto uhulamomentohofofoho.

A'amu ahwomomjoso a'amu yahu 'sipsip' mokosyohumayo sohwo hungkuno ulimentohofofoho.

⁸ Oso hwaho hopo sopo anga pone engo momingo sohohtantani a'amu ahwomo yahu mokosyohumayo sohwa hofikoe yahu oso sikwomiyi somo mokosyohumentaningkofi ⁹ a'amu ahwomomjoso numahoningki ahwomo mta'ango pomponaho engo losyahoningki a'amu yahu mokosyohumayo sohwa iyoho unimentisofoho. ¹⁰ Iyoho yahoningkofi a'amu ahwomomjo fihwo ulimeto, Sekwo iyoho ikutoho. Upa'nimno. Ngko hungkuno wopingo a'amu hopi'nonohino somne'no simemo wopingo umonyo'ne'nji motapohefoho. ¹¹ Olo sikuno lomo Ntefitiye pone engo Mpetilehem sopo a'amu fisi hwomu aswo makwoho. Olo mehomi lohwo a'amu sokumo asomo setimayo'ne hweho. Kako Kilais Hwe Engo huhwo sohomo Anitu uhwosopomentiso hweho. ¹² Sekwo nowekuji wotipemantifeho. Hwomu huhwo sohomo hwapifemo ifohumpento yahu wopayo uyo kompusoho somo honasyohoho. Oso hiso nuhwoningkuji sekwo huno ole waseyono. Olohohweho.

¹³ Ose ulahoningki nihu'no komo'no a'amu ahwomo mta'ango piningo engoso simomjo so'nji utihwan'yopo imofapontifi Anituye yofe honomayo'ne ole ulimentohofi,

¹⁴ Anitu ahwomo yokintahopo humaso sohume'no isamoyoka ulano. Kakoe yofe wohonmano.

A'amu hwahoponjo humalofoso Anituye simemo wopingo umokalokwofoso hofiko simemo wopingo'nji wohumantifeho.

Ose ulimentohofofoho.

A'amu yahu mokosyohumayo sohwa Jisasimo uhwonamentohofofoho.

¹⁵ A'amu ahwomomjoso nulikomantifi ahwomomo asomo simentohofosohonta a'amu yahu mokosyohumayo sohwa ole hnnimentohofi, Nakwo

Mpetilehem ne'no kunto'no wohwano. Olo hiloso nakwoe Hwe Engo sohwo nto lonetihwaso so'no uhwonowano. ¹⁶ Ose hnnontifi komo'no nowentifi hofiko Jousep'nji Maliya'nji sikoe hwomu yahu wopayo uyo kompusoho somo wentaningki t'p'ihwon'ima'n'imentohofofoho. ¹⁷ Hofiko nuhwonontifi hofiko olo hwomu lohummne'no yo'mayo hungkuno a'amu ahwomo mta'ni upa'nimentohofoho so'no lijwao'mentohofofoho. ¹⁸ A'amu hopi'nonohino oso hungkuno a'amu yahu mokosyohumayo sohwa ul'imentohofoso upa'nimentohofoho so'no huno pi'n'ngo engo syafihu'mentohofofoho. ¹⁹ Olo hungkuno a'amu ahwomomjoso yahu mokosyohumayo sohwamo ul'imentohofoho so'no Maliya nupa'nonto kakoe simehomo memeesyonto hunomo moho'nahu'mentisofoho.

²⁰ Oso a'amu yahu mokosyohumayo sohwa asomo nowentifi Anituye yofe ho'nalam'mentohofofoho. Yo'mayo upa'nimentohofoho so'nji yo'mayo a'amu ahwomomjoso nto ul'imentohofoho hopaso uhwon'imentohofoho so'ntnne'no Anitumo isamoyoka ulontifi simonyo imentohofofoho.

Jisas kako 'ne yofe mul'imentohofofoho.

²¹ Hwangku sikuno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u si'hune memjaofahon'ngki mehomi huhwo sohwoe a'apahomo sihu kolofontifi hofiko yofe ole mul'imentohofi Jisasiyoho. Oso yofe hiso mehomi huhwo sohwoe kona'wohi simeho mmo'nnyo sohonta a'amu ahwomomjoso sohwo Maliyamo ulapmmentisofoho.

Anituye tajo ango engo somo Simeyoun'nji Ana'nji Jisasi mo uhwon'imentisoyefoho.

²² Oso hon'ngkano hungkuno Mouses a'amu somo uy'imentisoso olenoho. Moya'mi sofa hofiko aswo mayo sohonta sikuno *fouti* (40) memjaofihwoso'no hofiko Anituye tajo ango engo somo mahufitnehoho. Sikuno hiso moi'wo imo'n'ngkuhwoso'no hofiko Anitumne'no yo'mayoso wofonjokisasyantifeho. Hon'ngkano hungkunoso osenoho.

Oseso Maliyafe sikuno moi'wo imo'n'ngkahon'ngki kako kakoe mehomi'nji Jousep'nji ango Jerusalem sopo Anitumo mehomi utihwayo'ne simentisoyefoho. ²³ Hwap'ngoso Hwe Engofe hungkuno ole wo'nnyofoho. Mehomi tis+masoso hwomu'manji sekwo Anitumo uy'imo. Hofiko Anituye hwafoho. ²⁴ Hungkuno nom'neso olenoho. Mehomi songo utihwayo sohonta yihufo ntolofiyu fa'utikeno kumakumuyo polonyo hufa'utikeno osofa'u Anitumne'no fonjokisasyo. Oseso siko oso hiso Anitumne'no fonjokisasyo'ne simentisoyefoho.

²⁵ Oso hohosohonta hwe fihwo ango Jerusalem humamojo sohwo kakoe yofeso Simeyouniyoho. Oso hwe huhwo sohwo kako hwe wop'ngo'nohino hweho. Kako sikuno huhwo huhwi Anitumne'no hwomtame ulohof'wo'n'ngkiso hweho. Kako oso hwe Anitu a'amu Isilael somne'no uhwat'monnoho l'mentiso sohune'no sikuno huhwo huhwi oso hwomu huhwo sohomo uhwonyo'ne hontohumayo imojo hweho. Anituye Towahuno Wop'ngo sohwo Simeyounimo humamentisofoho. ²⁶ Anituye Towahuno Wop'ngo sohwo kako Simeyounimo ole nto ul'imentisofoho. Kiko komo'no poyo mape'ntnne hwasoho. O'o, sime'mo kiko oso hwe Anitu uhwat'monnoho sel'imentiso sohomo kaki'no uhwon'ngkohoji kiko tifi wape'nimonnoho. Ose ul'imentisofoho.

²⁷ Oseso oso sikuno Jisasiye kan'ngkwowho'ya'u siko Mousesiye hon'ngkano hungkuno somo ito'no in'ngkayo'ne Jisasi mo Anituye tajo

ango engo somo motahumentisiyo sikuno somo Anituye towahuno sohwo kako Simeyoun+mo Anituye tajo ango engo somo syuyo'ne likofihwatimentisofoho. ²⁸ Simeyoun oso hwomu huhwo sohomo uhwononto nutimanto Anituye yofe ho'nomayo'ne ole ulimanto,

²⁹ U, Hwe Engofo, kiko hungkuno ntimentohinoso olohonta ne imokohino. Oso'no ngko jije syoho kilohofiyohohwoni hungkuno simo'mo ntimentohino hopaso ngko simeho wopingo'njo hwo'ni wape'nimonnoho.

³⁰ Hwapingoso ngko nje timo'nji oso hwomu nakumo asomo netimayo'ne kiko uhwasopomentohino sohomo nto uhwonngkohono.

³¹ Kiko olo huhwo lohomo emokosyohumanji hwe moya'mi temtitofo kengo kengo hopi'nonohino somne'no utihwa'nyopo ujo nto ehontojwasyohino.

³² Kako huhwo sohwo pomponaho hopa a'amu hopi'nonohino somo lisyihwosi kako jije yahino wopingoso utihwamte hweho.

Jije yofe engo so'nji jije yokumpohn'nyo engo so'nji a'amu Isilael somo utihwamontonoho.

³³ Simeyoun ose ulahoningki Jisas+ye kanngkwohwo'ya'u yo'mayo Jisas+me'no ulimentiso so'no upa'nonji yomo yonji huno pinngongo engo syafihumentisiyefoho. ³⁴⁻³⁵ Simeyoun Jisas+ye kanngkwohwo'ya'umo hungkuno wopingo'njo aho ulonjimokonto osopo kako kona'wohi Maliyamo ole ulimanto,

Olo hwomu lohumneno kiko tango mikun+mposo wot+pema'monnoho.

Hwapingoso a'amu Isilael pinngongo hwomu lohomo uhwonngkuji nakwolaho wolantifeho.

Ose lifijo so'no hofiko nihu'nahone nowahupitnnefoho.

I oeso a'amu nom'ne pinngongo hofiko olo hwomu lohumneno yokumpohn'nyo lohofikujisi monyo ifitnnefoho.

Kako a'amufe simeho mo'mo yo'mayo huno mnawojoso utihwa'nyopo ujo wehontojwahumontonoho.

Maliyamo ose ulimentisofoho.

³⁶⁻³⁷ A'mu fisimo Anitu hungkuno uyahoningki limojosi osopo humamentisofoho. Kakoe yofeso Anafoho. Kanngkwohwoe yofeso olenoho. Feenueliyoho. Kako Asyafe temtitofo mta'angiyoho. Kako nihu'no a'maniyoho. Hohonta kako hwehomo uma'nonto hwehwo'nji soswo aho fehohnjo hopinono nom'ne mta'ni hufa'u humamentisiyo sohonta hwehwo poyo pe'nngkahoningki a'musi kako'nohini nohumentanngki soswo *eti-foua* (84) uyakolo'mentisofoho. Kako Anituye tajo ango engo somta'ni noswap+wo'nngkisi'maho. O'lo, osopo ne'no humamojijoho. Sikuno'nji imingonji hinjopo sikwo'miyomo kako Anitumne'no hwomtame ulohomojijoho. Sikuno fisomo kako wosopayo manyo humanto Mpohumo jomo'nohino ulimojijoho. ³⁸ Oso hohosohonta kako hisi Jisas+mo u'manto Anitumo isamoyoka ulimentisofoho. Kako a'amu ango Jelusalem humamotofoso Anitu kako ngko hwe anga'no sekumo asomo setimayo'ne uhwatimonnoho limentiso sohumneno hon-tohumentanngkoho somo oso hwomu huhwo sohumneno hungkuno lujimo'mentisofoho.

Jousep+ya'u Nasaletne'no asomo umentisiyefoho.

³⁹ Yo'mayo honngkano hungkuno wo'nnyo somo ito'no nto inngkawenji Jousep+ya'u siko hwaho Ngkalili sikoe ango we'e Nasaletne'no umentisiyefoho. ⁴⁰ Hwomu sohwo kako engo wento yokumpohn'nyo manto kako

huno engo tipema'mentisoso hi'njo hweho. Anituye hitoho engoso kakimo wo'mentisofoho.

Jisas kako usufu sohwo Anituye tajo angu engo somo humentisofoho.

⁴¹ Soswo huhwo huhwi Jisas+ye kan'ngkwowho'ya'u siko angu Jelusalem sopo oso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo sikuno engo * somne'no simojiyofoho. Oso sikuno hiso a'amu Jutafe hofiyakwosamo Anitu kako hofikoe mango sohwafe aho mta'ni isihutofomayo'ne huno syafisiyo'nefoho. ⁴² Jisas kakoe soswo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'u uyokolofahon'ngki kako hofiko'nji oso Sikuno Engo somne'no simotofu hopenaso simentohofofoho.

⁴³ Oso Sikuno Engoso moi'wo imo'n'ngkahon'ngki hofikoe angu pone'no asomo womentohofofoho. Kan'ngkwowho'ya'u angu pone'no ko wahon'ngki Jisas kako Jelusalem humohumantisofoho. Osohonta kan'ngkwowho'ya'u Jisas siko'nji mohumayo so'no huno mosyafihu'mmentisiyefoho. ⁴⁴ O'o, huno ole syafihu'mentisi, Jisas kako nom'ne hwomu hwanji emoyalokwofo syafisyonji mofehi'nyo anga'no Jisas ane siko'nohini emoyimentisiyefoho. Mofehi'nyo moi'wo imo'n'ngkahon'ngki kan'ngkwowho'ya'u siko Jisas+me'no sikoe a'amu'njo so'mo hafihafe wonyopi tipementisiyefoho. ⁴⁵ Siko motipemayo'njo yonji siko angu Jelusalemne'no asomo nosonji hafihafe ne'no tipmmentisiyefoho. ⁴⁶ Sikuno hufa'u sihune memjaofahon'ngki Jisas kako Anituye tajo angu engo somo nohumentan'ngki uhwon+ma'nimentisiyefoho. Kako a'amu hon'ngkano hungkuno luti'hwamotofu sohwanji humamentohofofoho. Jisas hofikoe hungkunomo upa'nonto yo'mayo hofiko ulimentohofu so'no hofikimo kako aku ulohon+mentisofoho. ⁴⁷ A'amu huhwo sohwa hofiko Jisas+ye hungkunomo upo'nontifi yomo yontifi kakoe huno engo somne'no pisopisaho limentohofofoho. Yo'mayo hungkuno Jisas hofikimo aku ulmentiso so'no hofiko wonyoangkafofo syafihu'mentohofofoho.

⁴⁸ Kan'ngkwowho'ya'u siko Jisas+mo notipihwononji kakoe hungkunomo upa'nonji siko hiya'u yomo yonji pisopisaho limentisiyefoho. Maliya Jisas+mo ulimento, Olo hwomu lohwo sohwo si peho'no humahnno. Nekwo kikine'no hafihafe we'e motipeeloku yihwoyo. Kiko nekumo me-ejo'njo imahnno so'no nekwoe simoho tango we'yo'maho. ⁴⁹ Ose ulahon'ngki kako ulimento, Siko ngkine'no peho'no ntopeentikusiyu. Ngko nje Mphwoe angu lomo humayoso hoponoho. Siko huno ose maseyotaha. ⁵⁰ Ose ulahon'ngki siko oso hungkuno hwapingo ne so'no huno mosyafihu'mmentisiyefoho. ⁵¹ Oseso Jisas kako kan'ngkwowho'ya'u'nji asomo nowentifi hofikoe angu Nasalet u'mofamentohofofoho. Osopo Jisas kako nohumanto kan'ngkwowho'ya'uye hungkunomo haloho'no upo'mojo hweho. Maliyasi kako oso yo'mayo hiso'no kakoe simoho mo'mo mnawo'mojofoho.

⁵² Jisas kako engo wento kakoe huno wopingoso engo imo'nimentisofoho. A'amu hopi'nonohino so'nji Anitu huhwo'nji Jisas+mo uhwon+mentohofoso wopingo uhwon+mentohofofoho.

* 2:41: Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

3

Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo kako Anituye hungkuno lijwao'mentisofoho.

(Matiyu 3:1-12; Mak 1:2-8; Joun 1:19-28)

¹ Hwe engo yofe hwofilo'nnyo'njo Taipeliyos Sisa sohwo kako hwaho hopi'nono mokosyohumentan'ngki soswo aho hopi'nono sife nom'ne mta'ni osofosofahu'no uyakolo'mentiso sohonta olo a'amu hwaho we'e we'e mokosyohumamojo sohwa kakimo enjwa'mo humamotofoho. Pountiyos Pailot kako hwaho Jutiya sopo mokosyohumamojo hweho. Oso hohosohonta Helout kako hwaho Ngkalili mokosyohumamojofoho. Kola'wehwo Filip sohwo hwaho Ituliya'nji T'lakounitis'njimo mokosyohumamojo hweho. Osohonta Laiseniyas kako hwaho Apilene mokosyohumamojo hweho. ² Oso hohosohonta Anasi'nji Kaiyofasi'nji siko a'amu Anituye tajo ango engo mokosyohumayo syoho somne'no yofe engo'njo imo'n'mentisiyefoho. Oso hohosohonta Joun, Sekolaiya sohwoe hwomu sohwo, kako a'amu mohumunyopo humamojo sohomo Anitu kakoe hungkuno uy'mentisofoho. ³ Oseso Joun kako oso hwaho Mijo Joutan ajwo sopo nowakento nowekaponto yonto kako a'amu oso hopo sopenjo somo Anituye hungkuno lutihuku'mo'mentisofoho. Ole ul'imento, Sekwo sekwoe hon'ngkano wonyo somne'no hohujo ikinjaofi'kujo'no Anitu kako sekwoe wonyo hiso wae yasemofi'hwoso'no ngko mijo wakiyosema'mo. Ose ul'imentisofoho. ⁴ Joun ose imentiso pa'nyoso hohonta Anitu kako Aisaiyamo hungkuno uyahon'ngki iyoswomo ole mt'i'mokumento, Hwaho a'amu mohumunyo fi'mo hwe fihwoe mampaho engo ole ho'n'imento,

Hwe Engo sohumn'ne hon'ngkano ito'no fehumamno.

Kakoe hano emoyo'ne so'no hon'ngkano hiso ito'no m'hwat'mno.

⁵ Huyo so'mo ijakipokipe walohopife.

Hwofiki'nyo engo so'nji mno ijsangkisanjo weehufe.

Hon'ngkano ikito'nnyo somo ito'no womuhwatife.

Hon'ngkanopo sojo ipmp'ngo wo'nnyoso womehu'meeopife.

⁶ Ose ikujo'no hwe moya'mi hopi'nono hofi'ko oso hwe Anitu asomo net'mayo'ne uhwat'monte'no yalokunjo sohomo uhwonantifeho.

Aisaiya oso hungkuno mt'i'mokumentisofoho.

⁷ Hwe moya'mi pi'n'ngo engo mijo wokiyonemano lont'fi hofi'ko Joun'mo u'ma'mentohofoho. I'mofopahon'ngkofi Joun hofi'kimo ul'imento, Sekwo homa mehomi soku tihwo selimasoto. Anitu a'amufe wonyo hon'ngkano somne'no tohino m'kun'imposo uyo somne'no i'waho fiy'mno. Ose tihwo selahon'ngki n'mahofa kulo. ⁸ Sekwoe hon'ngkano wonyo somne'no hohujo ukinjaofano lifijo'manji e'wano yahino wop'ngo'nohini utihwa'nyopo fiy'mno. Sekwo ole nohnn'ngkutoho. Nakwo Apilohamiye imu hn'n'mo oso tohino engo hiso mone'manehoho. Ose nohnn'ngkutoho. Ngko hungkuno nehopi'nohino wasel'monne'no yohono. Olo sojo loso Anitu kako Apilohamiye imuhwa wamt'i'mokumo loso'manji kako hopeno wamt'i'mokumontono. ⁹ Anitu kako iyomo m'ngo lofo'ne iwa'm'ngo ikafe'mo mokosalohofoho. Iyo ipisayo wop'ngo minto'nyo'njo somo nolofehwosi tohomo wolofae'mtonoho.

¹⁰ Ose ulahon'ngki hofi'ko Joun'mo ulohon'mentohofi, Oso hungkuno nalohino hiso'no nakwo pipi yanehwono. ¹¹ Ose ulahon'ngkofi kako ul'imento, Hwe manji'mofo hufa'u'njo sohwo kako hwe fihwo

manji'mofone'no umofonyo inyo sohumo anga'no uyono. Oso pa'nyoso a'amu wosopayo wo'nnyo sohwo kako nom'ni hwamo uyono. Ose ulimentisofoho.

¹² A'amu hamniyoho ho'nasyontife mawo'n'ngkohoho a'amu fehohnjo sohwa mijo wokiyonemano lontifi Jounimo u'mantifi ulimentohofi, Nakwoe Lonetihwayo sohwoosi nakwo sohwo'ni pipi yanehwono. ¹³ Ose ulahon'ngkofi ulimento, A'amu nakwoe hwaho mokosyohumayo sohwa hamniyoho mayo'ne hungkuno yano sejap'wo'n'ngkohoho sponohini a'amu mta'ni mapmno. Sekwo nom'ne hamniyoho nakwo'ne womano ose syafisyikutoho.

¹⁴ A'amu itokuso'njo fehohnjo sohwa Jounimo ulimentohofi, I, nakwo pipilo. Nakwo peho uyantanto. Ose ulahon'ngkofi kako ulimento, Sekwo a'amu mta'ni hamniyoho mayo'ne hwasyo hungkuno mjikikutoho. Sekwo a'amu somo siki ikujoho ufonjikutoho. Sekwoe hwe engo sohwo hamniyoho sejap'wo'n'ngkiso somne'nohini sekwo simeho wop'ngo wasemo'nono. Nom'ne hamniyoho so'ne'no jomo ulikutoho. Ose ulimentisofoho.

¹⁵ A'amuso Jouniye hungkunomo upa'nontifi hofiko hofikoe hi ulikofahon'ngki huno pi'n'ngo syafisyontifi ole hnnimentohofi, Olo hwe lohwo Anitu olo hwaho lopone'no uhwatimo limentiso sohwo'keno. ¹⁶ Ose hnn'ngkahon'ngkofi Joun ulimento, Ngko sekumo mijo'nohini kiyosemawo'n'ngkohono. Hwangku hwe nom'ne fihwo kakoe yokumpohn'nyoso nje yokumpohn'nyomo yakolo'nnyo sohwo wapmmontonoho. Ngko sohwo'ni oso hwe huhwo sohwoe yofe engo so'no ngko kakimo momayo ulohofiyohwo'nyoho. Kako nopihwosi kako sekumo mijo'nohini makiyosemanehoho. O'o, kako Anituye Towahuno Wop'ngo sohwo'nji toho'nji wokiyosema'montonoho. ¹⁷ Kako hwaho mno ijiyo'neso mokosyohumunyo hweho. Kako hwaho mno jihwosi wosopayoso ijomahwosi pahoso wae yaofihwosi wosopayo neso kakoe angomo woho'nahumontonoho. Pahoso toho masimpe'nyo ne'no sij'wo'n'ngkiso somo woho'nae'montonoho.

¹⁸ Oso pahnnimo hungkuno ulonto kako nom'ne hungkuno pi'n'ngo engo oso pa'nyoso a'amufe hunomo ufohotofo'ne Anituye hungkuno wop'ngoso lut'hwamojo hweho.

Hwe engo Helout kako Jounimo impo'angomo impe intofahumentisofoho.

¹⁹ Tifi no'mo nom'ne sikuno somo hwe yofe engo'njo Helout kako hwaho mokosyohumayo sohwo kako kon'ngkwa'wehwoe ape Heloutiyasimo hufu ma'mentiso so'nji nom'ne hon'ngkano wonyo pi'n'ngo engo imentiso so'ntnne'no Joun kako Heloutimo yoka hungkuno ulimentisofoho. ²⁰ Oso hiso'no Helout kako nom'ne wonyo engo imentisoso olenoho. Kako Jounimo impo'angomo impe intofahumentisofoho.

*Joun kako Jisasimo mijo kiyoma'mentisofoho.
(Mat'yu 3:13-17; Mak 1:9-11)*

²¹ Sikuno fihwi hwe moyami pi'n'ngo engo somo Joun kako mijo nto kiyomanto humohumantohofofoho. Osohonta Jisas kako Jounimo u'mahon'ngki Joun Jisasimo mijo kiyoma'mentisofoho. Moi'wo nto kiyomahon'ngki Jisas kako Mpohumo jomo ulontan'ngki ahwomo mtampo'mentisofoho. ²² Ahwomo nomtompeehon'ngki Anituye Towahuno Wop'ngo sohwo yihufu ntolofiyohopa ponto Jisasimo wekehupmmentisofoho. Oso hohosohonta ahwomo mta'ni ole

ho'nimento, Kiko nje Hwomu sohwohne'no ngko simeho wopingo m'kun'imposo kijopalokweno. Kiko yo'mayo wopingo iwo'n'ingkinso'no nje simeho wopingo nimo'nantofoho.

Jisas'iye hofiyakwosafe yofefoho.
(Mat'iyu 1:1-17)

²³ Jisas kakoe soswo *teti* (30) uyakolofahon'ingki kako kakoe syoho neso ema'mentisofoho. Hwe moya'mi hofiko huno ole syafi'hu'mentohofofoho. Jisas kako Jousepi'ye hwomu hweho. Ose syafi'hu'mentohofofoho.

Jousepi'ye kan'ngkwohwo yofeso Heliyoho.

²⁴ Heliye kan'ngkwohwo sohwo Motati'yoho.

Motati'ye kan'ngkwohwo sohwo Lifaiyoho.

Lifai'ye kan'ngkwohwo sohwo Melikiyoho.

Meliki'ye kan'ngkwohwo sohwo Janaiyoho.

Janai'ye kan'ngkwohwo sohwo Jousepi'yoho.

²⁵ Jousepi'ye kan'ngkwohwo sohwo Mototiyasi'yoho.

Mototiyasi'ye kan'ngkwohwo sohwo Amousiyoho.

Amousi'ye kan'ngkwohwo sohwo Nahomiyoho.

Nahomi'ye kan'ngkwohwo sohwo Esiliyoho.

Esili'ye kan'ngkwohwo sohwo Nakaiyoho.

²⁶ Nakai'ye kan'ngkwohwo sohwo Mati'yoho.

Mati'ye kan'ngkwohwo sohwo Mototiyasi'yoho.

Mototiyasi'ye kan'ngkwohwo sohwo Semeniyoho.

Semeni'ye kan'ngkwohwo sohwo Jouseki'yoho.

Jouseki'ye kan'ngkwohwo sohwo Joutafoho.

²⁷ Joutafe kan'ngkwohwo sohwo Jouananyoho.

Jouananyi'ye kan'ngkwohwo sohwo Lesafoho.

Lesafe kan'ngkwohwo sohwo Selepapeli'yoho.

Selepapeli'ye kan'ngkwohwo sohwo Siyalitiyeliyoho.

Siyalitiyel'ye kan'ngkwohwo sohwo Neliyoho.

²⁸ Neli'ye kan'ngkwohwo sohwo Melikiyoho.

Meliki'ye kan'ngkwohwo sohwo Atiyoho.

Ati'ye kan'ngkwohwo sohwo Kousami'yoho.

Kousami'ye kan'ngkwohwo sohwo Elimotami'yoho.

Elimotami'ye kan'ngkwohwo sohwo Elifoho.

²⁹ Elife kan'ngkwohwo sohwo Jousyi'wafoho.

Jousyi'wafe kan'ngkwohwo sohwo Eliyesafoho.

Eliyesafe kan'ngkwohwo sohwo Joulimiyoho.

Joulimi'ye kan'ngkwohwo sohwo Matati'yoho.

Matati'ye kan'ngkwohwo sohwo Lifaiyoho.

³⁰ Lifai'ye kan'ngkwohwo sohwo Simeyounyoho.

Simeyouni'ye kan'ngkwohwo sohwo Jutafoho.

Jutafe kan'ngkwohwo sohwo Jousepi'yoho.

Jousepi'ye kan'ngkwohwo sohwo Jounami'yoho.

Jounami'ye kan'ngkwohwo sohwo Elaiyakimiyoho.

³¹ Elaiyakimi'ye kan'ngkwohwo sohwo Meleyafoho.

Meleyafe kan'ngkwohwo sohwo Menafoho.

Menafe kan'ngkwohwo sohwo Matotafoho.

Matotafe kan'ngkwohwo sohwo Nataniyoho.

Natani'ye kan'ngkwohwo sohwo Ntefitiyoho.

³² Ntefiti'ye kan'ngkwohwo sohwo Jesiyoho.

⁵ Ose ulahon'ngki Seten kako Jisas'imo hwofiki'nyo pone'no sihwojamentisofoho. Osopo nta'ni Seten kako hwaho hopi'nonohino a'amu yofe engo'njo sohwa mokosyohumawo'n'ngkohofoso Jisas uhwonono lonto n'ihu'no komo'no ujo ehontojwahumentisofoho. ⁶⁻⁷ Oseso Seten Jisas'imo ul'imento, K'iko ngkine'no hwomtame ntohofohojo'no ngko oso hwaho hopi'nonohino somo mokosyohumayo'ne yokumpohn'nyo so'nji yofe engo so'nji kikimo wokijapmmonne'no yohono. Yo'mayo uhwon'ngkohino loso nje'nohinofoho. Ngko hwe fihumo uy'imo li'me'manji ngko huhwo sohumo uy'imo li'meso hoponoho. K'iko ngkine'no hwomtame wantoho'monntaho. ⁸ Ose ulahon'ngki Jisas ul'imento, An'ituye hungkuno ole naliwo'n'ngki,

K'iko jije Hwe Engo An'itu kakine'nohini hwomtame ulohofoho.
Kakine'nohini syoho ulohofiy'imno.

Ose ul'imentisofoho.

⁹ Osohonta Seten kako Jisas'imo Jelusalemjo An'ituye tajo ango engo yok-intaho sopo sihumojawento ul'imento, K'iko An'ituye Hwomu hwosi'manji k'iko olopo nta'ni filikofamofoho. ¹⁰ Ose ul'kwato lohofonto ul'imento, An'ituye hungkuno ole naliwo'n'ngki,

An'itu kako kakoe a'amu ahwomomjo somo uluhwoso'no hofi'ko kikimo hofiyo wokufo'mant'ifeho.

¹¹ Hofi'ko jije ahomo aho kumakukuji jije si'femo sojo mentofomatnnohino. Tohinoso n'ihu'no momatnnohino.

¹² Ose ulahon'ngki Jisas ul'imento, An'ituye hungkuno ole wo'nnyofoho. K'iko jije Hwe Engo An'itu sohumo yamofoho nulohofohotoho.

¹³ Ose ulahon'ngki Seten kako Jisas'imo yo'mayo yamofoso moi'wo ulohofonto kako nom'ne sikunomo Jisas'imo apa'no yamofoho uloho'mne'ento uhwat'imo'mentisofoho.

*Jisas kako hwaho Ngkalili sopo kako kakoe syoho ema'mentisofoho.
(Mat'iyu 4:12-17; Mak 1:14-15)*

¹⁴ Jisas kako hwaho Ngkalili sopone'no asomo umentisoso kako An'ituye Towahuno Wop'ingofe yokumpohn'nyoso hi'njohwo umentisofoho. Oso hwaho Ngkalili hopo sopenjo ango so'meemne'no yo'mayo hungkuno Jisas'ine'no ho'n'ngkamentisofoho. ¹⁵ Jisas kako tajo ango we'e somo humanto An'ituye hungkuno luti'hwawo'n'ngkahon'ngki hofi'ko oso hungkuno homo somo upa'nont'ifi kakoe yofe ho'noma'mentohofohoho.

Ango we'e Nasalet sopenjo a'amuso Jisas'imne'no hohujo ikinj'imo'mentohofohoho.

(Mat'iyu 13:53-58; Mak 6:1-6)

¹⁶ Jisas kako we'e sohwo humamojo ango Nasalet sopo kako engo wento oso hopo sopo humamentisofoho. Jisas kako oso ango we'e sopo asomo wento kako si'kuno iyoho humayo somo An'ituye tajo ango we'e somo syuwo'n'imojo somne'no humentisofoho. Oso ango homo somo a'amu humentohoho somne'no An'ituye hungkuno atoho ujo'ne Jisas li'kofa loho'mentisofoho. ¹⁷ Nolohofahon'ngki hofi'ko oso hungkuno An'itu Aisaiyamo uyahon'ngki iyoswomo mt'i'mokumentisoso Jisas'imo uy'imentohofohoho. Jisas kako iyoswo hiso nomanto fisaku'mentisoso kako hungkuno ole mt'i'mokinyoso ti'pema'mento,

18 Anituye Towahuno sohwo kako ngkimo n+humanto ngkimo Anituye hungkuno wop+ngo a'amu yo'mayo somne'no umofonyo iwo'n+ngkohofho somo ujo'ne n+hwosopo'mentisofoho.

Olo kakoe hungkuno hiloso ujo'ne n+hwat+mentiso hwo'nyoho.

Sekwo a'amu impo'angomo into'nawotofo soku sekumo impo'ango somta'ni ngko isi+hutofosemahm'me'no sekwo fohumpopmno.

Sekwo a'amu t+mpi'nyo soku apa'no t+mo fohon+mno.

A'amu yo'mayo tango u'mantesomo ngko sekwoe syoho nohayo semokiyo'ne lon+hwat+mentiso hwo'nyoho.

19 Anitu kako kakoe a'amu ne somo asomo ut+mayo'ne s+kuno somne'no ujo'ne lon+hwat+mentiso hwo'nyoho.

20 Jisas ose ulonto kako iyoswo homo somo popojonto hwe iyoswo hiso mokosyohumawo'n+ngkiso sohomo uyonto kako ampo humamentisofoho. Tajo angu we'e somjo a'amuso hof+ko Jisas+mo t+mo yokumpohn'nyo humuhwontohumantohofofoho.

21 Oseso Jisas kako kakoe hungkuno lut+hwayoso loma'mentisofoho. Ole ul+mento, Oso Anituye hungkuno mt+mokinyo somjo seloheso sekwo nupa'n+ngkohofoso ne imo'nalofoho. 22 Jisas+ye hungkuno homo somo upa'nont+fi yomo yont+fi hof+ko kakoe hungkuno wonyoangkafo somne'no huno pi'n+ngo syaf+syont+fi kakoe yofe ho'nomant+fi hnn+mentohofi, Olo huno wop+ngo loso pipi t+pema'masoto. Kako Jousep+ye hwomu hwolaho.

23 Ose hnn+ngkahon+ngkofi Jisas hof+kimo ul+mento, Ngko huno niyohoho. Sekwo olo hungkuno hohonta l+motofo loso ngkimo wontant+feho. A'amu somo wop+ngo imokuhwaj+wo'n+ngkino sohwo si k+ko kakwo'yohwo sohwo si wop+ngo hnmokinyo. Hungkuno yolohoso ole wontant+feho. Yo'mayo yahino wonyoangkafo k+ko angu Koponeyam humanji imotnno so'no nakwo nto upa'n+malohwone hopaso k+ko olo jije hwap+ngo lophonjo a'amu hn'n+mo fonalohofho. 24 Ose ulonto ul+mento, Ngko hungkuno nehopi'nohino wasel+monne'no yohono. A'amumo Anitu hungkuno uyahon+ngki l+mojo sohwoe a'amu hwap+ngoponjoso hof+ko kakoe hungkuno somo ito'no min+ngkawo'n+ngkiyohofho. 25 U, nehopi. Hohonta Ilaija kako hwaho Is+lael humamojo sohonta ifoyo masiyonjo ne'no nohumentan+ngkofi soswo hufa'u s+hune hamno aho fehohnjo hopi'nonohino nom'ne mta'ni anga'no uyakolo'mentisofoho. Oso hohosohonta mijoho m+kun+mposo i'mofopahon+ngki ap+wojo sofa pi'n+ngo oso hwaho Is+lael sopo humamentohofofoho. 26 I oso'no Anitu kako Ilaija sohomo kako kakoe hwap+ngo Is+lael sopo ap+wojo fisimo ufo'mayo'ne uhwat+mentiso'maho. O'o, Anitu kako hwaho Saitoun angu Salefat oso ponjo ap+wojo anga'nohino simne'no yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy+wo'n+ngki yohofoso ulohofone'ento uhwat+mentisofoho.

27 U, nom'ne hungkuno mne'no fi+syaf+syo. Hohonta Ilaisa Anitu mta'ni hungkuno lut+hwa'mojo sohwo humamojo sohonta oso hwaho Is+lael sopo a'amu uyo n+hu'no wonyoso pi'n+ngo engo'njo humamotofofoho. I oso'no Ilaisa kako kakoe hwap+ngoponjo a'amu somo wop+ngo umokumentisofoho. O'o, kako hwe anga'no hwaho Siliyanta'angu Naman sohumnohini wop+ngo umokumentisofoho.

28 Jisas ose ulahon+ngki a'amu oso tajo angu homo somo humohumantohofho a'amuso hungkuno hiso upo'nant+fi s+meho tohino umn+mentisofoho.

29 Hof+ko nol+kafont+fi Jisas+mo aho kompemotawent+fi angu pone engo

somo Jisasimo momonyomo uyohotofano lontifi kompemotawomentohofoho. Oso ango antime hiso hwofiki'nyo yokintahopo molinyofoho. Oso hwofiki'nyo sopo nohumantifi Jisasimo honomiehwasi woho'naofano lontifi ko imentohofoso ³⁰ Jisas kako hofiko'njo ajwo'mo womentisofoho.

Jisas kako hwe sohumo towahuno wonyo ehuhnnamo'nnyo sohumo wae yao'mentisofoho.

(Mak 1:21-28)

³¹ Jisas kako hwaho Ngkalili ango Koponeyam ne'no umentisofoho. Osopo nohumanto kako sikuno iyoho humayo somo a'amu pi'n'ingo somo Anituye hungkuno lutihwamentisofoho. ³² A'amuso hofiko kakoe hungkunomo upa'nontifi yomo imentohofofoho. Hwap'ingoso a'amu sikuno iyoho humayo homo somo hungkuno limotofoso hofikoe huno mta'ni majofoho. O'o, nom'ne a'amu ulimotofoso ulimotofofoho. I, Jisas Anituye huno ne somta'ni hungkuno wop'ingo tipemanto yokumpohn'nyo so'nohini lutihwamentisofoho.

³³ Oso tajo ango we'e homo somo hwe towahuno wonyo'njo fihwo nohumanto kako mango mohm'no ole ulimento, ³⁴ Hoe, Jisas Nasaletnnta'ango sohwo, kiko nakumo peho wonaloho'mne'no sopalokuno. Kiko nakumo wonyo wonamokumonne'no losopalokuno. Ngko kikine'no huno niyohoho. Kiko Anituye Hwomu Wop'ingo Ne hwosoho. ³⁵ Ose ulahon'ngki Jisas kako towahuno wonyo sohumo yoka ulimento, Mampi'nyo foyohumaho. Kiko olo hwe lohomo uliko'maho. Ose ulahon'ngki towahuno wonyo huhwo sohwo kako hwe sohumo a'amu pi'n'ingo'njo sopo hwhahopo yohotofasyonto uliko'manto hwe sohumo nom'ne tohino muyo'njo imentisofoho. ³⁶ A'amu ose uhwonontifi yomo engo yontifi hofiko mjahnn'mmentohofi, Olo hungkuno yokumpohn'nyo hiloso peho hungkuno ulahon'ngki humpehofo towahuno wonyo sohwafo. Ose hnn'mentohofofoho. ³⁷ Oseso Jisasimne'no hungkunoso ango'meemne'no ho'n'mentisofoho.

Jisas kako Pitafe konemimo wop'ingo umokumentisofoho.

(Mat'yu 8:14-15; Mak 1:29-31)

³⁸ Jisas kako oso tajo ango somta'ni swaponto Saimouniye angoro humentisofoho. Saimouniye konemi siye a'apahoso tohohmtno mikun'mposo'njoho. Oso hiso'no hofiko Jisas oso a'mu simo ufo'mayo'no joho lutima'mentohofofoho. ³⁹ Jisas kako a'musi foyowentanjo sopo lohofawento kako a'apaho tohohmtno hwap'ingo sohumo yoka ulimento, Kiko mpano. Ose ulahon'ngki kakoe a'apaho tohohmtnosoi moi'wo imo'n'mentisofoho. Moi'wo imo'n'ngkahon'ngki a'musi kako komo'no nolikafonto a'amumne wopayo iloho humisyofoho.

Jisas kako hwe moya'mi pi'n'ingo engo somo wop'ingo umokumentisofoho.

(Mat'yu 8:16-17; Mak 1:32-34)

⁴⁰ Mofehi'nyo ikwo'makahon'ngki hwe moya'mi hofikoe a'amu mnokino'njo somo Jisasi'njo sopone'no motihu'mokumentohofofoho. Kako a'amu anga'no anga'nohino homo somo aho kisasyonto kako hwe moya'mi hopi'nonohino somo wop'ingo umokumentisofoho. ⁴¹ Jisas kako hwe moya'mi pi'n'ingo engo somta'ni towahuno wonyo wae yao'mentisofoho. Oso towahuno wonyo hiso hofiko joho mohm'no ole ulimentohofi, Kiko Anituye Hwomu Ne hwosoho. Ose ulimentohofofoho. Hofiko Jisas Kilais sohwo ahwomo mta'ni Anitu uhwat'mentiso

hweho huno umentiso so'no Jisas hofi:kimo yoka ul'imento, Sekwo nom'ne hungkuno ul'ikutoho. Ose ulahon'ngki hofi:ko mampi'nyo humamentohofofoho.

Jisas kako ang'o'meemo syoho iku'mo'mentisofoho.
(Mak 1:35-39)

⁴² Im'ingo ne so'nji Jisas oso ang'o hopo sopo nul'iko'manto hwaho a'amu mohumunyo sopone'no ngko'nohini we'enehwo wohumamo lonto umentisofoho. I oso'no hwe moya'mi hofi:ko hafi:hafe ti:pm'manti:fi u'ma'mentohofofoho. U'manti:fi yokumpohn'nyo ul'imentohofi, K'iko nakumo nonahwoti'mofohotoho. K'iko nakwo Koponeyam lopo wohumentihwano. ⁴³ Ose ulahon'ngkofi kako ul'imento, A'amu ang'o'meemjo somo Anitu kako wopingo wosemokosyohumante'no yalokunjo so'no ngko hofi:kimo hungkuno wopingo hiso wol'ijumo'monne'no yohono. Anitu kako oso syoho hiso'no ni:hwat'mentiso hwo'nyoho. Ose ul'imentisofoho.

⁴⁴ Oseso Jisas kako Anituye hungkuno wopingoso hwaho Jutiya sponjo tajo ang'o ang'a'no ang'a'nohino somo humolutihuku'mofisofoho.

5

Jisas kako Saimoun Pitamo hungkuno ul'imentiso so'no inaniku pi'n'ingo engo ifammentisofoho.
(Mat'iyu 4:18-24; Mak 1:16-20)

¹ S'ikuno nom'nemo Jisas kako mijo ayo Ngkenesalet * mom'ingo sopo nohumentan'ngki hwe moya'mi pi'n'ingo engoso Anituye hungkuno upo'nano lonti:fi hofi:ko Jisasi'njo mofonepo wohumano lonti:fi yohoto yohotofo mjaloho'ni:mopmmmentohofofoho. ² Jisas kako a'amu homo somo uhwononto uhwon'mentisoso yofayokino we'e hufa'u sohwa'u ifohohosasyonji nowentan'ngki hofekwosa sohwa hofi:ko inaniku ifamiyo ho'yoso mijo yoj'iwontan'ngkofi uhwon'mentisofoho. ³ Jisas kako Saimoun'ye yofayokino somo kotasonto Saimounimo ul'imento, Yofayokinoso nonje we'enehwo usitofu. Ose ulonto Jisas kako a'amu somo yofayokino mijo sopo wentanjo sopo ampo humanto Anituye hungkuno luti:hwamentisofoho.

⁴ A'amu somo luti:hwa lohofonto Jisas kako Saimounimo ul'imento, Yofayokino mijo ajwo nompone'no motayo. Osopo k'iko jije a'amu sohwanji inaniku ifamiyo ho'yoso mijo ajwo nomp'o foho'naopmno. ⁵ Ose ulahon'ngki Saimoun ul'imento, Hwe Engofo, olo s'ikwo'miyo lomo nakwo inaniku ufomeeno lontani syoho yokumpohn'nyo ko yi:hwoneso wonyopi ihwonefoho. Siki iyoho lonkononasiso hwona'nyoho. I oso'no k'iko ntohino so'no ngko inaniku ifamiyo ho'yoso woho'nao'mne yohono. ⁶ Ose ulahon'ngki hofi:ko ho'nao'mentohofu hiso inaniku pi'n'ingo engo ifammentohofoso inaniku ifamiyo ho'yoso we'enepe wamtihupo'monto imentiso so'no ⁷ hofi:ko nom'ne yofayokino sponjo a'amu sohwanne'no hofi:kimo ufo'mayo'ne joho luti:ma'mentohofofoho. Hofi:ko mofone lopo noponti:fi inaniku ifamiyo ho'yoso ho'noma'mentohofoso oso yofayokino hufa'u sohwa'umo inaniku nojaofonto yofayokino sohwa'u mijomo wemotoswamonto imentisofoho.

* **5:1** Yofe Ngkenesaletiyeso Mijo Ayo Ngkaliline nom'ne yofefoho.

⁸ Saimoun Pita kako yo'mayo i'mofapmmentiso somo uhwononto kako Jisas'iye sifiki'nyo so'mo hwomtame ulohofonto ulimonto, Hwe Engofo, kiko ngkimo nihwoti'mofohoji mpano. Ngko hwe wopingohwonimaho. Wonyo hwo'nyoho. Ose ulimentisofoho. ⁹ Hwapingoso kako oso inaniku ifammentohoho somo uhwononto iyoho uningkahonngki ulimentisofoho. Kako'nohinimaho. O'o, a'amu yofayokinopo humohantohoho huhwanji iyoho imentohofofoho. ¹⁰ Sepetiye hwomu sohwa'u Jemisinji Joun'nji siko Saimoun'nji syoho afa'no imotofo sohwa'u siko huhwa'u uhwononji iyoho imentisiyefoho. Oseso Jisas kako Saimounimo ulimonto, Kiko iyoho yohotoho. Olo inaniku ifamehino hopaso kiko hwangku hwe moya'mi ngko'nji songo ne'no humayo'ne somo utimatne hwasoho. ¹¹ Ose ulahonngki hofiko yofayokino mitimomango no'mo ifohohosasyontifi hofikoe ho'yango yo'mayoso ulikomantifi Jisasimo iningkamentohofofoho.

Hwe fihwo a'apaho uyo wonyo'njo sohumo Jisas wopingo umokumentisofoho.

(Matiyu 8:1-4; Mak 1:40-45)

¹² Jisas kako ango fipo nohumanto uhwonimentisoso hwe fihwo a'apaho uyo wonyo'njo sohwo nohumentanngki uhwonimentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako Jisasimo uhwononto kako Jisas'iye sifiki'nyo'mo ipitofawento hungkuno yokumpohn'nyo ulimonto, Hwe Engofo, Kiko ngkimo wopingo wanimokumo liso'manji jije yokumpohn'nyoso hoponoho. ¹³ Ose ulahonngki Jisas kako aho kisusyonto hwe sohumo ulimonto, Ou wopingo wakumokumonne'no yohono. Kiko wopingo hmmo'nyo. Ose ulimentiso so'no oso uyo wonyo huhwo sohwo moi'wo komo'no imo'nimentisofoho. ¹⁴ Oso moi'wo imo'ninkahonngki Jisas hungkuno yokumpohn'nyo ulimonto, Ngko jije a'apaho wopingo kumokohe so'no kiko nom'ne a'amu somo nulohotoho. O'o, kiko komo'no nowehoji oso a'amu tajo angomjo syoho'njo sohumo jije a'apahoso utihwaho. Utihwahojo'no kiko oso yahino Mouses nethwamentisoso ose hopa fiyo. Kiko wosopayo yo'mayoso nomahoji hwe huhwo sohumo uyohojo'no kako Anitumne'no woho'nasyono. A'amu oso homo somo uhwonngkuji jije a'apaho uyo wonyoso wopingo imo'ninkkiso so'no huno wosyofisyantifeho. Jisas ose ulimentisofoho. ¹⁵ I Jisas kako ose imentiso hiso'no ango'meemo ho'nimmentisofoho. A'amu piningo engo oso hungkuno hiso'no upa'nontifi ole syafihu'mentohofi, Nakwo kakoe hungkuno upo'ninkuhwaso'no kako nakumo wopingo wonamokumontonoho. Ose syafisyontifi hofiko Jisasimo u'ma'mentohofofoho. ¹⁶ I oso'no Jisas kako sikuno piningo engo somo hwaho a'amu mohumunyo sopo nowento kaningkwohwo Anitumo jomo ulimojofoho.

Hwe fihwo kakoe sife aho pe'nyo sohumo Jisas kako wopingo umokumentisofoho.

(Matiyu 9:1-8; Mak 2:1-12)

¹⁷ Sikuno fihumo Jisas kako hwe moya'mi somo Anituye hungkuno luthwentanngki a'amu Falisi sohwanji a'amu Jutafe honingkanohungkuno luthwamotofohowanji hofiko huhwa humunyoponoho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko hwaho Ngkalili ango hopo soponta'ango sohwanji hwaho Jutiya ango hopo soponta'ango sohwanji ango Jelusalem saponjo sohwanji hofiko Jisasinjo u'mantifi humamentohofofoho.

Anıtuye yokumpohn'nyo engoso a'amu mnokino'njo somo wopıngo umokiyo'ne Jisasımo wo'mentisofoho. ¹⁸ A'amu fehohnjoso hofıko hwe fihwo sife aho pe'nnyo sohomo ijempohopo Jisasıyepono itokwapmmmentohofofoho. Itokwapontıfi ango ne mo'mo Jisas humentanjo sopo utofosyano lontıfi ko imentohofoso ¹⁹ hwe moya'mi pi'nıngo engo ango huhwo sohwi nto uhulo'ofahonıngkofi hofıko mitofomoji'mofayo'njo imentohofofoho. Oseso hofıko ango antıfepo kotosantıfi iku'yo fehohnjo nofentıfi hwe mnokino'njo huhwo sohomo kakoe ijempoho hi'nji antıfepo nta'ni ango mo'mne'no impe monje intofuyoho'mokumentohofofoho. Oso hwe huhwo sohomo Jisasıye sımanopo meho'nahumentohofofoho. ²⁰ Jisas kako uhwonımentisoso oso a'amu itokwapmmmentohofoho sohwa hofıko Jisasımo sımeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyahonıngkofi Jisas uhwonoto hwe mnokino'njo sohomo ulımento, Nje a'amu sohwo sıngko jıje honıngkano wonyoso wae nto yakumofohono.

²¹ Ose ulahonıngki a'amu Jutafe honıngkano hungkuno lutıhwamotofohı sohwanji a'amu Falisi sohwanji Jisasıye hungkunomo upa'nontıfi hungkuno pi'nıngo hnnımentohofı, Olo hwe lohwo Anıtumne'no sıtofo ulalokunjo lohwo sohwo tıhwolo. Nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi a'amufe honıngkano wonyo wae yımofo'neso hopo'maho. O'o, Anıtu kako'nohino hoponoho. ²² Ose hnnontanıngkofi Jisas kako hofıkoe huno somjo hungkuno so'no huno uyahonıngki ulımento, Ngko Anıtumne'no sıtofo ulalokwe somne'no sekwo huno peho'no syofısikomo'nalokwofohı. ²³⁻²⁴ Anıtu kako ngkimo a'amumo ufo'mayo'ne nıhwatımentisohı sohwo'ni olo hwaho lopo a'amufe honıngkano wonyo wae yafo'ne yokumpohn'nyoso hi'njo hwo'nyoho. I oso'no a'amu fıhwo jıje honıngkano wonyo wae weekumo'mo loso sohwoe hungkuno somo ne imo'nyo so'no sekwo sımeho mo'mo muhwonıfıtne kuyoho. Oso yokumpohn'nyo ngko seloheso hi'njo sohwo'ni utıhwa'nyopo setıhwahmıme'no hungkuno nomıne kengoso hwe lohomo ulımonne'no yohono. Hofıkimo ose ulonto kako hwe mnokino'njo sohomo ulımento, Kıko nolıkafohoji jıje ijempohoso nomahoji jıje angopo ne'no mpano. ²⁵ Jisas ose ulahonıngki a'amu tımo uhwontohumentanıngkofi oso hwe huhwo sohwo kako komo'no nolıkafonto kakoe ijempohoso nomanto kakoe ango pone'no nowento kako Anıtuye yofe engoso ho'noma'mentisofoho. ²⁶ Oso ango hopo saponjo a'amuso hofıko uhwonontıfi hi umo'nıngkahonıngki hofıkoe sımeho mo'mo yomo yomo u'mahonıngki hofıko Anıtuye yofe engoso ho'noma'mentohofofoho. Ole lımentohofı, Olo wonyoangkafo uhwonıngkuhwone loso yahino nıhu'no wonyoangkafofoho. Ose njalımmmentohofofoho.

*Jisas kako Lifaimo kakimo inıngkayo'ne johu ulımentisofoho.
(Matıyu 9:9-13; Mak 2:13-17)*

²⁷ Tıfi sohonta Jisas kako hano emoyonto uhwonımentisoso hwe fıhwo a'amu mta'ni hamniyoho mayo syoho'njo sohwo kakoe yofe Lifaiyo sohwo nohumentanıngki uhwononto ulımento, Kıko ngkimo tıfi nnıngkape. ²⁸ Ose ulahonıngki Lifaiyo nolıkafonto kakoe yo'mayoso ulıko'manto Jisasımo tıfi inıngkamentisoso kakoe inomokomoyo imo'nımentisofoho.

²⁹ Lifai kako Jisasımne'no kakoe angomo wopayo iloho engo imentisofoho. Oso wosopayo engo hiso'no a'amu mta'ni hamniyoho mayo syoho'njo sohwanji a'amu nomıne sohwanji Jisas kakoe inomokomoyo huhwanji

oso hopo sopo nohumantifi wopayo nimentohofofoho. ³⁰ A'amu Falisi sohwanji nom'ne a'amu Falisi huhwa honingkano hungkuno lutihwayo syoho imotofo sohwanji hofiko nohumantifi a'amu wopayo nontanngkoko sohwaro uhwonontifi Jisasiye inomokomoyo sohwaro ulimentohofi, Sekwo a'amu mta'ni hamniyoho fehohnjo siki mayo syoho'njo sohwanji a'amu honingkano wonyo'njo so'nji wopayoso peho'no nalokwofo. ³¹ Ose ulahonngkofi Jisas ulimento, A'amu mnokino ane'njo wopingo humalofoso hofiko a'amu uyohofahosiyo'njo sohomo mu'mapitnnehofo. O'o, a'amu mnokino'njo so'nohini u'mantifeho. ³² Oso pa'nyoso ngko a'amu honingkano wopingo'njo hwona'nyoho l'wo'ningkohofosomne'no johu'ne lutimayo'ne pmentohe hwon'maho. O'o, ngko a'amu honingkano wonyo'njoso hofikoe wonyo somne'no hohuju ikinjaofikuji ngkimo nningkape-e'ne johu'ne pmentohe hwo'nyoho. Ose ulimentisofoho.

Hohontajo yahino wopayo manyo humayo so'no Jisas kakoe yahino songo somne'no lutihwamentisofoho.

(Mat'yu 9:14-15; Mak 2:21-22)

³³ Ose ulimentisoso hofiko Jisasi'mo ulimentohofi, Jouniye inomokomoyo sohwa hofiko sikuno fehohnjo somo hofiko Mpohumo jomo'nohini uli'wo'nontifi wopayoso honinonohinoso man'wo'n'ngkiyohofihwafoho. I a'amu Falisi sohware honingkanomo inngkawowo'ningkohofohuhwanji oso yahinoso iwo'n'ngkohofihwafoho. I oso'no jije inomokomoyo sohwa hofiko wopayoso'nji mijo so'nji nonje nonje'nohino n'wo'n'ngkohofofoho. ³⁴ Ose ulahonngkofi Jisas kakine'no olo pahnnimo hungkuno loso ulimento, Hwe fihwo kako ape maso sohonta kako kakoe a'amu'nji nohumantifi hofiko kakine'no simonyo iyo so'no wopayoso manyo'njo iwo'n'ngkohofotaho. O'o, awonoho. Hofiko kakine'no simonyo engo yontifi wopayo engo n'wo'n'ngkohofofoho. ³⁵ I oseso hwangu sohonta oso hwe ape maso huhwo sohomo a'amu nom'ne sohwa hofiko kakoe a'amu mta'ni kompemafikuji fonjasy'kujo'no kakoe a'amu hiso kako ane humaf'kujoso simeho tango'njo humaf'kuji wopayoso manyo'njo uyantifeho.

³⁶ Ose ulonto Jisas kako kakoe yahino songo somne'no pahnnimo hungkuno hufa'u ole ulimento, Hwe fihwo kako manji'mofotantamo imo'nyoso somo wopingo wamt'mokumo l'hwosi kako hwapife yokumpohn'nyo songo somta'ni t'fonehwo sisimpewosi lojwoma lohofihwosi manji'mofotantamo somo lojwohofojasyososo wopingo umo'n'montolaho. O'o, oso hwapife songoso manji'mofotantamo somo wohofojahumo l'hwosi sisimpemaso somta'ni wonyo umo'n'montonoho. Manji'mofotantamo huhwo sohomo lojwohofojasyoso hi'nji apa'no wonyo wasisimpo'n'montonoho.

³⁷ Ose ulonto Jisas pahnnimo hungkuno t'finjoso ole ulimento, A'amu fihwo kako mijo iloho uyimo l'hwosi te fisiyo woma'montolaho. O'o, awonoho. Kako te fisiyo mahwosi mijo ihm'mofihwosi iloho yososo mijo wahumpo'montonoho. Te fisiyoso n'hu'nahone wonyo umo'n'montonoho. ³⁸ U, hwe huhwo sohwo kako te songoso mahwosi mijo ihm'mofihwosi iloho yososo mijo ito'no wolifawo'montonoho. Oso pa'nyoso hohontajo yahino so'nji yahino songo so'nji nem'no hu'mokomokosyohumayoso hopo'maho. ³⁹ A'amu fehohnjo hofiko hohontajo yahino so'no hi umo'n'ngkahonngki hofiko

so'mo timo fe'nihwononto hwe aho wonyo'njo sohomo ulimonto, Jije ahaso sihwaho fisipofa. Ose ulahon'ngki hwe huhwo sohwo kako kakoe aho sihwaho sipeehon'ngki wopingo umo'nimentisofoho. ¹¹ A'amu huhwo sohwa ose uhwonontifi simano hntotohino um'ngkahon'ngki hofiko ole hnnimentohofi, Nakwo Jisasimo pipi ulohofanehwono. Ose hnnimentohofofoho.

Jisas kako kakoe hungkuno liku'mofo syoho so'no hwe aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwa umhosopo'mentisofoho.
(Mat'iyu 10:1-4; Mak 3:13-19)

¹² Oso hohosohonta Jisas kako Mpohumo jomo ulimo lonto kako hwofiki'nyo we'e sopone'no simentisofoho. Osopo nohumanto Anitune'no jomo ne'no ulontan'ngki iyoho longkonmentisofoho. ¹³ Mofehi'nyo si'mofopahon'ngki Jisas kakoe inomokomoyo sohwanne'no joho ulonto oso hwa mta'ni kako hwe aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo uhwasopo'mentisofoho sohwa kako yofe mulmentisoso apouseiyoho mulmentisofoho. Oso yofe apouseiso hungkuno hwap'ngoso olenoho. Anituye hungkuno liku'mofo syoho'njo hwafoho.

¹⁴ Hwe fihwo uhwasopo'mentisoso Saimouniyoho. Oso hwe huhwo sohomo Jisas kako nom'ne yofe Pitafoho mulmentisofoho. Nom'nihwo Entilu Saimoun Pitafe kon'ngkwa'we hweho. Nom'nihwa'u Jemis'nji Joun'nyoho. Nom'nihwa'u Filip'nji Mpatoulomiyu'nyoho. ¹⁵ Nom'nihwa'u Mat'iyu'nji Toumas'njoho. Nom'nihwo Jemis Alifiyosiyehwomu hweho. Nom'nihwo Saimouniyoho. Kakoe yofe nom'neso Seloutiyoho. ¹⁶ Nom'nihwo Jutas Jemis'iyehwomu hweho. Nom'nihwo Jutas Isikaliyoutiyoho. Kako Jisasimne'no kakoe mango sohwa tokoyo'ofomentisofoho.

Jisas kako hwe moya'mi pi'n'ngo engo somo ufo'ma'mentisofoho.
(Mat'iyu 4:23-25)

¹⁷ Oseso Jisas kako hwofiki'nyopo nta'ni kakoe inomokomoyo sohwanji nowentifi hintafo somo u'mofawentifi osopo inomokomoyo pi'n'ngo engo sohwanji loho'mentohofofoho. Oso hopo sopo nom'ne hwe moya'mi pi'n'ngo engoso hwaho Jutiyanta'ango so'nji ango Jelusalem so'nji oso ango hufa'u mit'mom'ngo sopenjo molinyo sohwa'u Taiya'nji Saitoun'nyonta'ango uhu'mokontifi humamentohofofoho. ¹⁸ A'amu hiso nakwo Jisasiyehungkuno upo'n'ngkuhwasi a'amu mnokino'njo hn'nimo wopingo wonamokono lontifi uhu'mokumentohofofoho. A'amu towahuno wonyo ehuhnamo'nnyo'njo so'nji Jisasimo u'mahon'ngkofi kako wopingo umokumentisofoho. ¹⁹ Oseso hwe moya'mi hopi'nono hofiko Jisasimo aho wokisyusyano lontifi imentohofofoho. Hwap'ngoso hofiko Jisasimo aho kisusyahan'ngkofi yokumpohn'nyo Jisas mta'ni hofikimo umentisoso hofikoe a'apahoso wopingo imo'nimentohofofoho.

Jisas kako a'amu simonyo iyo'njo humotaha jo'njo somne'no hungkuno uymentisofoho.
(Mat'iyu 5:1-12)

²⁰ Jisas kakoe inomokomoyo sohwa uhwononto ole ulimonto, Sekwo Anitune'no huno engo maseyo'njo soku sekwo Anitunne'no huno wopingo wotipemano lifijo'manji sekwo simeho wopingo wasemo'nono. Anitu sekumo semokosyohumayo hweho.

²¹ Sekwo wopayo mijoho pe'nyo soku wopayo'no hi semo'nyo hopaso sekwo Anıtuye honıngkano wopıngo mne'no hi semo'noso'manji Anıtu kakoe hungkuno sekwoe sıme homo wopayo sıme ho hopaso wosehnnımontonoho. Oseso sekwoe sıme ho wopıngo wasemo'nono.

Sekwo a'amu olohonta humotaho lalokwofo soku sekwo sımonyoyiyımmo. Hwangku sekwo tıkafo wojantıfeho.

²²⁻²³ Hwangku sekwo ngko A'amufe Hwomu sohwo'nımmne'no nnıngkopalokwofo so'no a'amu nom'neso sehonıngkuji hofıko sekune'no sıme ho nıhu'no wonyo umo'nımontonoho. Oso'no hofıko sekumne'no hohujo ikinjasemofıkuji sitofo woselantıfeho. Hofıko sekune'no hungkuno nıhu'no wonyo selıkujo'no sekwoe yofeso wopıwahu'montonoho. Yo'mayoso ose selohofıkujo'no sekwo sımonyoyiyımmo. Hwapıngoso sekwo upa'nımmo. Sekwo nje yofe somne'no yo'mayo tango olo se'mante so'no sekwoe ho'yango engo yo'mayoso ahwomomo weho. Oso a'amu sekumo wonyo selohofalokwofo hofıko ajuyohwosa huhwa hohonta a'amumo Anıtı kakoe hungkuno uyahonıngki lımototofı sohwa huhwamo wonyo uloho'motofıhwafoho.

²⁴ I oso'no sekwo a'amu hamniyoho ho'yango yo'mayoso engo yokumpohn'nyo mokosyohumunyo soku Anıtı tohino nejaponoho lıkuji sekwo iyoho wasenono. Sekwoe sıme ho wopıngo semokiyo'ne yo'mayoso olo hwaho lopo nto mo'malofı kuyoho.

²⁵ Sekwo a'amu olohonta wosopayo engo nonontıfı sıme ho nohnnalokwofo soku sekwo Anıtımmne'no inıngo nayonoho lıkuji iyoho wasenono. Hwangku sekwo mijoho engo nope'nıftnne kuyoho.

Sekwo a'amu olohonta tıkafo jalokwofo soku hwangku nakwo humotaho engo lıhwasi tımıjo engo neswaponoho lıkuji sekwo iyoho wasenono.

²⁶ Sekwo a'amu soku a'amu nom'ne pı'nıngoso hofıko sekwoe yofe ho'nosemawo'nıngkohofı so'manji Anıtı nakwoe yofe moho'nonemanoho lıkuji sekwo iyoho wasenono. Hohonta oso a'amu huhwo sohwafe ajuyohwosa huhwa a'amu Anıtıye hungkuno hwasyo lımototofı sohwafe yofe hi ho'noma'motofıfoho.

Jisas kako ole ulimentısofoho. Sekwo sekwoe mango sohwanne'no wasemo'nono.

(Matıyu 5:38-48)

²⁷ Sekwo nje hungkunomo haloho pewo'nıngkohofı soku sekwo upa'nımmo. Sekwo sekwoe mango sohwanne'no wasemo'nono. A'amu sekumo sıme ho wonyo seıapıwo'nıngkohofı somo sekwo hofıkımo wopıngo'nohını ulohopmmo. ²⁸ A'amu fehohnıjoso hofıko sekumo wonyo wosemokano lontıfı sıfajo selıkujo'no sekwo oso a'amu homo somo Anıtı kako wopıngo ulohofı'ne jomo ulımmo. A'amu sitofo selıkujo'no sekwo a'amu homo somne'no Anıtı ufo'mayo'ne jomo ulımmo.

²⁹ A'amu fıhwo jıje manjıjohopo kuposıhwoso'no jıje manjıjoho fehohnta'ni utıhwaho osopo wakuposono. Hwe fıhwo kako jıje manjı'mofı so'no hi umo'nıngkuhwoso'no kumahwoso'no kiko yoka ulohotoho. O'ıo, jıje hwapıfe hı'njı yuo. ³⁰ U, hwe fıhwo kako yo'mayo so'no jomo kılıhwoso'no kiko yano'nohıno yuo. U, hwe fıhwo kako jıje yo'mayoso wae yakumofıhwoso'no kiko apa'no aku kıjape-e'ne hungkuno ulohotoho.

³¹ Sekwo yo'mayo yahıno a'amu sekumo woselohofantıfe'no yalokwofo hopaso sekwo sımo'mo oso yahıno hıso hofıkımo ulohopmmo.

³² A'amu sekumne'no umo'n'iwow'ningkohoho osomnohini sekwo hofikine'no semo'ningkuwo so'no Anitu kako peho wopingo waselohomontolo. Awonoho. A'amu honingkano wonyo'njo Anitumne'no mosyafisiyo hi oso hopa yiwo'ningkohofofoho. ³³ A'amu sekumo wopingo selohofiwow'ningkohoho osomnohini sekwo wopingo ulohofikujimanji oso hiso'no Anitu kako peho wopingo waselohomontolo. Awonoho. A'amu honingkano wonyo'njo Anitumne'no mosyafisiyo'njo hi oso hopa yiwo'ningkohofofoho. ³⁴ Sekwo sekwoe yo'mayo so'no hwanguku aku nejapifitnne'entifi uyiwow'ningkohofomanji Anitu kako peho wopingo waselohomontolo. Awonoho. A'amu honingkano wonyo'njo Anitumne'no mosyafisiyo'njo hi oso hopa yiwo'ningkohofofoho.

³⁵ O'o, sekwo olo yahino loso fiymno. Sekwo sekwoe mango sohwanne'no wasemo'nono. Hofikimo wopingo ulohopmno. A'amu sekumo yo'mayo so'no jomo selikujono nakumo aku wonejapife sekwo huno nosyafisyikutoho. Sekwo oso yahino somo iningkafijomanji Anitu kako yo'mayo wonyoangkafoso sejapihwosi sekwo Anitu Yokintahopo Humaso sohwoe Mehomi Ne umo'nantifeho. Hwapingos Anitu kako a'amu kakine'no isamoyoka mujo'njo so'nji a'amu honingkano nihu'no wonyo'njo so'njimo wopingo ulohofiwow'ningkiso hweho. ³⁶ Seningkwowho Anitu sohwo kako a'amu hopi'nonohino somne'no hitoho ulofiwow'ningkiso hopaso sekwo a'amu hopi'nonohino somne'no hitoho waselofono.

Nom'ne a'amu somne'no yano ilofone hungkunofoho.
(Matiyu 7:1-5)

³⁷ Sekwo nom'ne a'amufe hunomo yano ilofikujoni wonyofoho nulikutoho. Ose ifijomanji Anitu huhwo sekwoe huno somne'no wonyofoho maselonehoho. Sekwo nom'ne a'amufe yahino somne'no tohino uyikutoho. Ose ifijomanji Anitu huhwo sekwoe yahino somne'no tohino mosejaponehoho. A'amu sekumo wonyo selohopijosefe wonyoso sekwo wae feeopmno. Oso wonyo hiso'no apa'no huno nosyafisyikutoho. Ose ifijomanji Anitu huhwo sekwoe wonyoso wae yasefihwosi oso hiso'no kako apa'no huno mosyafisyonehoho.

³⁸ Sekwo yo'mayoso a'amumo uyikujono Anitu huhwo kako sekumo yo'mayoso wosejapmmontonoho. Sekwo a'amu nom'nemo yo'mayoso uyikujono Anitu kako sekumo yo'mayoso sejapososo mangonepo ihwosi nohu'mepiwesyahonngkuhwosi kipo kipo lohofihwosi wosejapmmontonoho. Sekwo yo'mayo a'amumne'no yano uyiwow'ningkohoho hopaso Anitu kakoe yo'mayoso aku wosejapmmontonoho.

³⁹ Jisas kako pahnnimo hungkuno'nji ulimentisoso ole ulimento, A'amu timpi'nyo sohwo kako nom'ne a'amu timpi'nyo sohmo honingkano utihwamtalaho. Awonoho. Siko huhwa'u pi'nimomo woho'nimofanjiyoho. ⁴⁰ Hwomu sikule syoho iwo'ningkiso sohwo kako a'amu kakimo lutihwawow'ningkiso sohmo uyakolomontolaho. Awonoho. I oso'no kako syoho yokumpohn'nyo engo ihwosi hwanguku kako syoho lutihwayo pa'nyo umo'nimontonoho.

⁴¹ Kiko jije hningkwa'wehwoe timomjo hintalinyo wojo somo peho'no uhwonolokuno. I, jije timomjo iyo feejo engoso hofoki'nawojo so'no kiko huno makiyotaho. Kiko jije timomjo iyo feejo engoso hofoki'nakuwojo so'no manohonyo'njo sohwo ⁴² kiko jije hningkwa'wehmo ole peho'ne

ulalokuno. N'ngkwahwo jije t'momjo hintalinyo wojo we'eso wae weekumo'mo. Ose peho'no ulalokuno. K'iko mango'nohino hwasoho. S'imo'mo k'iko jije t'momjo iyo feejo engoso hofoki'nakuwojoso wae kaki'no feemo'nyo. Ose yohoji k'iko t'mo ito'no uhwon'ngkohoji hwanguku jije hnn'ngkwa'wehwoe t'momjo hintalinyo we'eso wae fiyo.

Iyo wonyo sohwo kako ipisayo wonyoso unto'n'montonoho.
(Mat'yu 7:17-20; 12:33-35)

⁴³ Iyo wop'ngoso ipisayo wonyoso minto'nonehoho. Oso pa'nyoso iyo wonyoso ipisayo wop'ngo minto'nonehoho. ⁴⁴ Nakwo iyomjo ipisayo somo uhwon'ngkuhwasi nakwo huno wonayono. Iyo wop'ngotaho, iyo wonyotaho. Huno ose wonayono. Nakwo hiyaso somta'ni ikwonjajo momjonanehwono. I nakwo wampeso iyo hiyae somta'ni momjonanehwono. ⁴⁵ Hwe wop'ngoso sohwo kakoe s'meho mo'mo huno wop'ngo'njo hweho. Oseso kako yahino wop'ngo'nohino wot'pema'monte hweho. Hwe wonyo sohwo kakoe s'meho mo'mo huno wonyo'njo hweho. Oseso kako yahino wonyo'nohino wot'pema'monte hweho. Yo'mayo huno s'meho mo'mo engo yamo'nyoso mango mta'ni l'wo'n'ngkohoho.

Ango mojo'ne yahino hufa'uyoho.
(Mat'yu 7:24-27)

⁴⁶ I, sekwo ngkimo Hwe Engofo, Hwe Engofo, peho'ne nt'wo'n'ngkohoho. Sekwo Hwe Engofo ko ntont'ifeso sekwo nje hungkunomo t'fi monn'ngkayo'njo kuyoho. ⁴⁷ A'amu ngkimo n'i'manto nje hungkunomo haloho pento t'fi nn'ngkawo'n'ngkiso sohwo kako olo pahnn'mo hungkuno loso pa'nyoso woloset'hwanne'no yohono. ⁴⁸ Oso hwe huhwo sohwo kako a'amu fihwo ango wop'ngo wamol'imo loso sohwo pa'nyo hweho. Kako hwosa'imo mno kengomo'mo j'ihwosi hwasaho n'hu'no yokumpohn'nyo wawont'montonoho. Osopo ango yokumpohn'nyo molososo ango huhwo sohwo wonyo mmo'nonehoho. O'o, ifofo engo ihwosi oso ango huhwo sohwo mo'jwohafonehoho. Hwap'ngoso kakwo'yohwo sohwo hwasaho yokumpohn'nyo molinyofoho.

⁴⁹ I oso'no a'amu fihwo kako nje hungkunomo ko nupa'n'ngkuhwosi ngkimo monn'ngkape'njo sohwo kako a'amu ango siki molahinyo pa'nyo hweho. Kako ango hwasaho ne mo'mo mawonjiyo'njo yososo iyo po'n'fo'nohino hwaho tojwaponohini wawont'montonoho. Oso hopo sopo ango mol'hwoso'no ifofo engo ihwosi oso ango moloso hiso w'joha'montonoho.

7

A'amu itokuso'njo mokosyohumayo sohwoe syoho ulohofiyu sohomo Jisas wop'ngo u'mokumentisofoho.
(Mat'yu 8:5-13)

¹ Jisas kako oso hungkuno hiso hwe moya'mi somo moi'wo ulonto kako ango Koponeyamne'no umentisofoho. ² Hwe fihwo kako a'amu itokuso'njo sohwo mokosyohumayo sohwo kakoe syoho ulohofiyu fihwo kako mnokino engo t'pemanto poyo mofonepo wope'n'monto imentisofoho. Oso hwe engo huhwo sohwo kako kakoe syoho ulohofiyu sohume'no s'meho uy'mojo hweho. ³ Kako Jisas mofonepo humaho upa'nonto kako Jutafe hwe engo fehohnjo sohwo Jisas a'amu mnokino'njo sohwo wop'ngo umokiy'o'no ut'mayo'ne l'hwat'mentisofoho.

⁴ Lihwojahon+ngki hofiko Jisasi+mo u'mantifi hungkuno yokumpohn'nyo akwe'no ulimentohofi, Olo hwe wopingo'nohini lohwo kako hon+ngkano ito'nohino iwo'n+ngkiso hweho. Oseso kiko kakimo ufo'maho. ⁵ Kako a'amu Loum ko huhwo kako nakwo a'amu Juta sohwo'na'n+mne'no hitoho ulof+wo'n+ngkiso hweho. Kako nakune'no An+tuwe tajo ang'o hwe'eso mol+mentisofoho. ⁶ Ose ulahon+ngkofi Jisas hofiko'nji umentohofofoho. Kako ang'o'njo t+fonepo i'mofowahon+ngki hwe yofe eng'o'njo sohwo kako kakoe a'amu nom'ne sohwo Jisasi+yepono lihwat+mentisofoho. Hofiko Jisasi+mo u'mantifi hwe huhwo sohwoe hungkuno motapontifi ulimentohofi, Nje ang'o ne sopo n+mayo so'no syoho eng'o ihnnoho. Hwe Engofo, kiko nje angomo ko swapihneso ngko hwe wopingo hwo'nnye ang'o'm'aho. ⁷ Oso'no ngko kikiyepono ko pnneso ngko hwe wopingo hwon+ma'ho. I oso'no kiko osopo nohumahoji hungkuno'nohini lisoso nje syoho ntohofiyo sohwo wopingo umo'n+montonoho. ⁸ Ihwoni. Ngko huhwo'ni hwe eng'o sohwo enjwa'mo humale so'no ngko hofikoe hungkunomo tifi ito'no in+ngkawo'n+ngkohe hwo'nyoho. U, hofiko ngko huhwo'n+mo nom'niha enjwa'mo humalofo. Oseso ngko hwe fihumo Mpano uli'me'no kako wamtonoho. U, nom'ne sohwo Oyomo uli'me'no kako wapmmontonoho. U ngko nje syoho ntohofiyo fihumo, Olo syoho fiyo uli'me'no kako syoho uy+montonoho. Oseso kiko hungkuno'nohini ulohoji'no ngko huno niyohoho. Nje syoho ntohofiyo sohwo wopingo umo'n+montonoho. Ose ulimentohofofoho.

⁹ Jisas kako oso hungkuno hofiko motapmmentohofoho homo somo upa'nonto kako yomo yonto kako oso hwe eng'o huhwo sohonne'no huno pi'n+ngo eng'o syaf+hu'mentisofoho. Oso hwe moya'mi pi'n+ngo eng'o kakimo in+ngkamentohofoho somne'no Jisas kako ikinjamo lohofonto pisopisaho lonto ulimeto, Ngko oso hwe eng'o huhwo sohonne'no hungkuno waselimonne'no yohono. Ngko a'amu Is+lael sofe simeho hi'ntnnono ntapinyo yahinoso oso hwe huhwo sohwoe pa'nyoso muhwo'nyo'njo hwo'nyoho. ¹⁰ Ose ulahon+ngki oso a'amu hwe yofe eng'o'njo sohwo lihwat+mentisofoho hofiko hofikoe ang'o pone'no asomo nowentifi uhwon+mentohofoso syoho ulohofiyo sohwo kako wopingo nohumentan+ngki uhwon+mentohofofoho.

Ap+wojo ang'o Nainnta'ango siye hwomu poyo pe'n+mentisofoho Jisas kako apa'no songo uli'ka'mentisofoho.

¹¹ Sikuno fehohnjo memjaofahon+ngki Jisas kako ang'o Nain sopone'no umentisofoho. Kakoe inomokomoyo sohwanji nom'ne hwe moya'mi pi'n+ngo eng'o hi'nji umentohofofoho. ¹² Oso ang'o hopo sopenjo kuso eng'o somo i'mofawentifi uhwon+mentohofoso a'amu sohwa hofiko a'amu poyo pe'nnyo sohwo itokwapmmmentohofofoho. Poyo pe'nnyo sohwoe kona'wohisi kako oso hwomu huhwo sohunnohini ma'mentisofoho. Kakoe hwehwo sohwo hohonta poyo pe'n+mentisofoho. Oso ang'o hopo sopenjo hwe moya'mi pi'n+ngo engoso a'musi'nji nopontan+ngkofi Jisas uhwon+mentisofoho. ¹³ Jisas uhwononto a'mu simne'no hitoho eng'o ulofahon+ngki a'mu simo ulimeto, Kiko humotaho lohotoho. ¹⁴ Ose ulonto mofonepo lohofawento a'amu poyo pe'nnyo sohwoe ijempoho sopo aho kisesyahon+ngki a'amu itokwapmmmentohofoho sohwa loho'mentohofofoho. Jisas ulimeto, Olo hwomo lohwo, ngko wakil+monne'no yohono.

Filikaho. ¹⁵ Ose ulahonɨngki oso hwomu huhwo sohwo songo likafonto hungkuno lɨmentisofoho. Oseso Jisas kako kona'wohimo uyɨmentisofoho.

¹⁶ Ose uhwonontɨfi hwe moya'mi hopi'nono iyoho yontɨfi hofɨko Anɨtuye yofe ho'noma'mentohofofoho. Ole ulɨmentohofi, Hwe Engo lohumo Anɨtu hungkuno uyahonɨngki najo'ne sohwo nto ifawotoho. Anɨtu kakoe a'amu ne somo ufo'mayo'ne nto ifawotoho. ¹⁷ Oso Jisas imentiso so'no hwaho Jutiya oso'mo ho'nomɨwento hwaho angomeemo ho'nɨmentisofoho.

Joun Jisasɨmne'no hungkuno luhwatɨmentisofoho.
(Matiyu 11:2-19)

¹⁸ Yo'mayo hungkuno Jisasɨmne'no ho'nɨngkiso so'no Jounɨye inomokomoyo sohwa upa'nontɨfi Jounɨmo ulɨmentohofofoho. ¹⁹ Joun kako upa'nonto kakoe inomokomoyo hufa'uhwa'umo Jisasɨyepono hungkuno lɨhwatɨmentisofoho. Hungkuno olenoho. Hwe tifi wapmmontonoho ho'nɨmentiso sohwasilaho. I, nakwo nom'nihune'no wohontohumantantaho. ²⁰ Ose lɨhwojahonɨngki siko Jisasɨmo u'manji ulɨmentisiyo, Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo kikimo ole kilahonɨngkohoho. Kiko hwe tifi wapmmontonoho lɨmentohe sohwasilaho. I, nakwo nom'nihune'no wohontohumantantaho. Jounɨye hungkuno ose ulohonɨmentisiyefoho.

²¹ Oso hohosohonta Jisas kako hwe moya'mi mnokino kengo kengo'njo somo wopɨngo umokumentisofoho. A'amu towahuno wonyo ehuhn-amo'nnyo somo wae yao'mentisofoho. A'amu tɨmpi'nyoso apa'no tɨmo honɨmentohofofoho. ²² Jisas kako Jounɨye inomokomoyo sohwa'umo ole ulɨmento, Siko nuhusisi yo'mayo nuhwonalokusiyoso so'nji yo'mayo upo'nalokusiyoso so'ntnne'no Jounɨmo ulohunyo. A'amu tɨmpi'nyoso tɨmo apa'no honalokwofo. A'amu sife wonyo'njoso apa'no hano ito'no walokwofo. A'amu a'apaho uyo nɨhu'no wonyo'njoso (*lepila*) hofɨkoe a'apahoso wopɨngo imo'nɨngkohoho. A'amu haloho piku'nnyoso apa'no ito'no upo'nalokwofo. A'amu poyo pe'nnyoso apa'no songo likofalokwofo. A'amu yo'mayo so'no umofonyo iyoso Anɨtuye hungkuno wopɨngoso upo'nalokwofo. ²³ A'amu ngkine'no hwahoponta'ango hwolɨkeno, Anɨtuye hwolɨkeno, huno ose mosyafisiyo'njo yontɨfi hofɨko simeho hi'ntnnono kenga'no ntopantokwofoso hofɨko simonyo uyɨfe. Siko nuhusisi oso hungkuno hiso Jounɨmo ulinyo.

²⁴ Ose ulahonɨngki oso hwe Joun lɨhwatɨmentiso sohwa'uhwa'nto wahonɨngki Jisas kako hwe moya'mi somo Jounɨmne'no hungkuno ulɨmentisofoho. Ole ulɨmento, Hohonta sekwo oso hwaho a'amu mohumunyo sopo umentohofoho sohonta pehomo uhwonano lontɨfi umentohofoto. Sekwo hwe mohufiyo pa'nɨngo sohwo ifofo ilojao'mentiso sohomo uhwonano lontɨfi umentohofotaho. O'o, ose'maho. ²⁵ Pehohumo uhwonano lontɨfi umentohofoto. Hwe fihwo hwapɨfe yo'mayo wonyoangkafo hu'meesisyoso uhwonano lontɨfi umentohofotaho. O'o, a'amu hwapɨfe yo'mayo wokoso'njo wonyoangkafo sohwa hofɨko hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwoe angomo humawo'nɨngkohofofoho. ²⁶ I, oso'no sekwo pehohumo uhwonano lontɨfi, umentohofoto. A'amumo Anɨtu hungkuno uyahonɨngki hungkuno najo sohomo uhwonano lontɨfi imentohofotaho. Ou, osohifoho. Upa'nɨmno. Oso hwe sekwo uhwonɨmentohofoho sohwo kako a'amu hopi'nonohinomo Anɨtu hungkuno uyahonɨngki nalɨwo'nɨngkohoho somo yakolo'nnyo

hweho. ²⁷ Oso hwe huhwo sohumne'no Anituye hungkuno kakoe hwomumo ole nalohi, Upa'nyo. Ngko hwe fihumo nje hungkuno motawe'ne wolihwatimonnoho. Oso huhwo sohwo kako kikimo simo'mo kupe-e'ne hweho. Kako jije honingkano ito'no esyohumayo'ne hweho.

Ose nalohoho. ²⁸ Ngko hungkuno waselimonne'no yohono. Hwe moya'mi hopi'nono olo hwaho lopo humalofoso hofiko Jounimo muyakolopitnehoho. I, oso'no a'amu yofe engo ane sohwo Anitumo enjwa'mo humaso sohumo Joun kako osohumo muyakolofonefoho. Jisas ose ulimentisofoho.

²⁹ Hwe moya'mi pi'n'ngo so'nji a'amu hamniyoho mayo syoho'njo sohwanji hofiko Jouniye hungkunomo upa'nontifi hnnimentohofi, Anituye yahino nto'nohino somo uningkwano lahoningkofi Joun hofikimo mijo kiyoma'mentisofoho. ³⁰ I oso'no a'amu Falisi sohwanji a'amu Jutafe honingkano hungkuno lutihwamotofo sohwanji hofiko Jouniye mijo kiyomayo so'no nakwolaho limentohoho so'no hofiko oso honingkano wopingo Anitu utihwamentiso somne'no hohujo ikinjao'mentohofofoho.

³¹ Oso a'amu huhwo sohwanne'no Jisas ole ulimento, Oso a'amu olonhonta humalofo sohwa peho pa'nyo hwasimo waselimonnto. A'amu peho hwalo. ³² Hofiko olo pa'nyo hwafoho. Mehomiso hofiko angopo humantifi nom'ne mehomi somne'no johohole limumofiwon'ningkohoho pa'nyo hwafoho. Nakwo hmpehpepe yoka simonyo'ne kulimokahoningkuhwoni sekwo simonyo miyo kuyoho.

Nakwo wosofe lahoningkuhwoni sekwo humotaho majofoho.

³³ Ihwoni. Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo kako i'mofaponto wosopayo'nji ipisayo mijo pompenjiyo so'nji manyo humohumantiso hweho. Osohumo sekwo uhwonontifi limentohofi, Towahuno wonyo ehuhnamo'nnyo hweho. ³⁴ I, ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni i'mofaponji ngko ahu'mo wosopayo'nji ipisae mijo pompenjiyo so'nji niwo'n'ngkohe so'no sekwo ngkine'no ole lalokwofo. Uhwonimno. Hwe wopayo pi'n'ngo engo nyo'njo hweho. Ipisae mijo pompenjiyo pi'n'ngo engo nyo'njo hweho. Kako a'amu hamniyoho mayo syoho'njo sohwanji a'amu honingkano wonyo'njo so'njiye a'amu hweho. Oso ngkine'no liwo'n'ngkohofihwasoho.

³⁵ I oso'no hwe moya'mi hofiko Anituye huno engo mawo'n'ngkohofoso hofikoe honingkano wopingo somo hofikoe ito'no humayo somo a'amu uhwoningkuji ne'njofoho wolantifeho.

A'mu honingkano wonyo'njosi kako Jisasiye sifemo hwone mijo ehuloho'mentisofoho.

³⁶ Falisi fihowo kako ngko'nji wosopayo wonaho lonto Jisasi'mo johohulimentisofoho. Jisas kako oso Falisi sohwoe angomo noswonto wosopayo nyo'ne humohumantisofoho. ³⁷ Oso hopo sopo a'mu honingkano wonyo'njosi humunyoponoho. Kako Jisas Falisiye angomo wosopayo nalofoho upa'nonto kako ahwonte hofiyohwone mijo akino wonyoangkafo'njoso nomanto Falisi huhwo sohwoe angomo humentisofoho. ³⁸ Kako noswonto Jisasiye hohujo hnta'ni sifepohwomtame ehumanto humotahohulimentisofoho. Kakoe timijoso Jisasiye sifepohon'ngkahon'ngki kako kakoe mijiyonji Jisasiye sifemjohyoko'nyosososayo usipohmentisofoho. Ose yonto a'musi kako Jisasiye sifemohinjohohuhononto hwone mijo akino wopingonjoso ehuloho'mentisofoho.

³⁹ Oseso oso Falisi Jisasimne'no waponu limentiso sohwo oso hisimo uhwononto Jisasimne'no huno ole syafi'hu'mento, Olo hwe lohumo Anitu hungkuno uyahonngki nalimojo ne hwo'manji kako oso a'mu siye yahinono huno uyihwonesohilo. Oso a'musi nihu'no wonyiyoho. Oseso ngko huno niyohoho. Kakimo Anitu hungkuno uyahonngki nalimojo ne hwo'maho. ⁴⁰ Oso hwe huhwo sohwoe hunomjo Jisas kako huno uyahonngki ulimento, Saimoun, ngko kikine'no hungkuno wakilimonne'no yohono. Ose ulahonngki Saimoun ulimento, Nakwoe Lonetihwayo sohwo, Nohonjo. Ose ulahonngki ⁴¹ Jisas ulimento, Hwe fihwo hamniyoho mokosyohumayo sohwo kako hwe hufa'u hwa'umo hamniyoho aku mayo'ne nokiso uyimentisofoho. Hwe fihumo kako *faif hantilet* (500) kina uyonto nom'nehumo *fifiti* (50) kina uyimentisofoho. ⁴² Oso hwe hufa'u huhwo sohwa'u siko aku uyoso hopo'maho. Oseso hwe hamniyoho mokosyohumayo sohwo kako hamniyoho hiso aku mayoso'no sikoe syohofoho lonto siko'ne nihu'nahonefoho, ulimentisofoho. Ose ulimentiso so'no oso hwe hufa'uyo huhwo sohwa'u siko oso hwe hamniyoho mokosyohumayo sohumne'no simemo umo'nyo engoso tihwolo. ⁴³ Ose ulohonngkahonngki Saimoun ulimento, Ngko huno ole syofisyalokweno. Oso hwe *faif hantilet* (500) kina ma'mentiso sohwo kako hwe sohumne'no simemo umo'nyoso engo umo'nimentisofoho. I oso hwe *fifiti* (50) kina'nohina ma'mentiso sohwo kako simemo we'e'nohoni uyimentisofoho. Ose ulahonngki Jisas ulimento, Jije huno nehopi kiyohoho.

⁴⁴ Ose ulonto kako a'mu simne'no ikinjamo lohofonto Saimounimo ulimento, Kiko olo a'mu losimo uhwonyo. Ngko jije angomo swapohe sohonta kiko nje sifemo mijo yatiku'nyo'neso montapefoho. I oso'no olo a'mu losi kako kakoe timijo'nji nje sifemo niyotijwantofoho. Kakoe mijiyonji sosayo nisipeentofoho. ⁴⁵ Ngko noswopahonngko kiko ngkimo hinjoho manihu'nyofoho. I ngko kahopi swapohe sohonta olo a'mu losi kako nje sifemo hinjoho ne'nohina nihu'nngkohoho. ⁴⁶ Ngko noswopahonngko kiko nje mnokinopo hwone mijo mehantohofefoho. I oso'no olo a'mu losi kako nje sifemo hwone mijo akino wopingo'njoso ehontohokwoho. ⁴⁷ Oso'no Saimounikimo, ngko ole wakilimonne'no yohono. Olo a'mu losi kako ose ntohofantokuso so'no kiko huno ole wakiyono. Kakoe honngkano wonyo pi'ningo engonjo ko hisi olohonta ngko wae nto yaofohono. Oseso kako ngkine'no simemo mikunimposo engo umo'nalofoho. U hwe fihwo kako kakoe yokumpohn'nyo so'nji honngkano wopingo iwo'nngkiso sohumo Anitu kakoe wonyo we'eso wae yaofososo oso hwe huhwo sohwo kako Anitumo simemo we'ene uyimontonoho. ⁴⁸ Ose ulonto Jisas kako a'mu simo ulimento, Ngko jije wonyoso wae nto yakumofohono.

⁴⁹ Ose ulahonngki oso a'amu kako'nji humohumantohofoso hofiko hofikoe hungkuno ole hnni'mentohofi, Olo hwe lohwo a'amufe wonyo wae yaofiwon'ningkiso lohwo sohwo tihwolo. Ose hnni'mentohofefoho. ⁵⁰ Jisas kako a'mu simo ulimento, Kiko ngkimo simemo hi'ntnnono ntapohino so'no kiko Anituye a'amu ne imo'nngkohino. Oseso kiko simemo wopingo'nji fosyohumantono.

8

Hwoya'mi fehohnjo sofa Jisasimo iningkamentohofu so'ne hungkunofoho.

1 Hwangku sohonta Jisas kako ango ho'mo ho'meemo uku'mo'mentisofoho. Oso a'amu homo somo Anitu a'amu kakimo enjwa'mo humawo'n'ingkohofoho somo hofiyo umokosyohumawo'n'ingkiso so'no liku'mo'mentisofoho. Jisasiye inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u sohwa kako'nji hano umentohofofoho. ² I, hwoya'mi fifa hofiko tifi in'ingkamentohofofoho. Oso hwoya'mi fehohnjo sofa Jisas kako towahuno wonyo ehuhnamo'nnyo somo wae yao'mentisofoho. Fifa mnokino'njo sofamo wop'ingo umokumentisofoho. A'mu fisi kakoe yofe Maliya. Oso hihne'no Maliya Makitola nta'angiyoho limentohofofoho. Hohonta oso a'mu simo towahuno wonyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoso ehuhnamo'nnyo simo Jisas kako wae yao'mentisofoho. ³ Nom'nesi Joanafoho. Oso a'mu siye ehewho sohwo kakoe yofe Husafoho. Kako hwe engo Heloutiye angomo mokosyohumayo syoho'njo hweho. Nom'nesi Susanofoho. Oso fanji nom'ne moya'mi pi'n'ingo sofani hofiko Jisasi'mo tifi in'ingkamentohofofoho. Oso moya'mi hofa hofiko Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwanjimo ufo'mano lontifi hofikoe hamniyoho yo'mayoso uyimentohofofoho.

Hwe sohwo ufongoyo fisosomokafo so'ne pahnnimo hungkunofoho.

(Mat'iyu 13:1-9; Mak 4:1-9)

⁴ Hwe moya'mi pi'n'ingo engo Jisasi'nji nohumantifi nom'ne hwe moya'mi ango ho'mo so'mta'ni hofiko'nji uhu'mokahon'ngkofi Jisas olo pahnnimo hungkuno ulimento, ⁵ Hwe fihwo kako kakoe syohopo ufongoyo fisosomokao'mentisofoho. Fisosomokofahon'ngki ufongoyo neso fehohnjoso hon'ngkanopo piwahu'mentisofoho. Oso homo somo a'amu nopontifi hwotoho hmentohofofoho. Fehohnjoso yi'hufo sohwa nimentohofofoho. ⁶ Ufongoyo fehohnjoso hwaho sojo'njopo piwahu'mentisofoho. Oso hiso nofokafonto hwaho mijo ane imo'nonto oso ufongoyo hiso yofoho imentisofoho. ⁷ Ufongoyo fehohnjoso nantipe yongo'njopo piwahu'mentisofoho. Nantipe hiso ufongo hiso'nji sofoka'mentisoso nantipe sohwo kako ufongomo kingkulo'mentisofoho. ⁸ Ufongoyo fehohnjoso hwaho afofo'njopo piwahu'mentisoso nofokafonto ipisayo ne pi'n'ingo engo into'nimentisofoho. Ufongoyo anga'nohino somta'ni pi'n'ingo engo imo'nimentisofoho. Jisas ose ulonto kako mohm'no ole ulimento, A'amu fihwo nje hungkuno upa'nyo'ne haloho hi'njo hwo'manji kako upa'nono. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako pahnnimo hungkuno peho'ne ulimentisoto. Hwap'ingoso olenoho.

(Mat'iyu 13:10-17; Mak 4:10-12)

⁹ Jisasiye inomokomoyo sohwa oso pahnnimo hungkuno homo somne'no hwap'ingo so'no Jisasi'mo ulohon'mentohofofoho. ¹⁰ Jisas ulimento, Anitu kako a'amumo mokosyohumayo yahino somne'no hiyaso wo'mojoso sekwo sohwasimo nto seti'hwamentisofoho. I oso'no hwe moya'mi nom'niso hofiko pahnnimo hungkuno'nohino upa'n'wo'n'ingkofofoho. Oseso hofiko yo'mayo somo timo ko uhwonantifeso yofe m'hwofe'njofoho. Hofiko yo'mayo somo haloho ko upa'nontifeso hofiko hwap'ingo neso huno muyofoho.

Ufongoyo fisosomokafo'ne pahnnimo hungkuno hwap'ingofoho.

(Mat'iyu 13:18-23; Mak 4:13-20)

¹¹ Ose ulonto Jisas ole ulimento, Oso pahnnimo hungkuno seloheso olenoho. Oso ufongoyo hiso Anituye hungkunofoho. ¹² Oso ufongoyo honingkanopo piwahu'mentisoso olo pa'nyofoho. A'amu fehohnjoso Anituye hungkuno upo'ninkahonngkofi tifi Seten hwe wonyo sohwo hofikoe simedomjo hungkuno somo wae yaofiwo'ninkkiso hweho. Seten kako huno ole syofisyalofoho. A'amu Anituye hungkuno simedomo mnawe'manji hofiko kakimo simeho hi'ntnnono uyikujo'no Anitu hofikimo asomo utimanoho. Ose syafisyonto wae yaofiwo'ninkkisofoho. ¹³ Oso ufongoyo hwaho sojo'njopo piwahu'mentisoso olo pa'nyofoho. A'amu fehohnjoso hofiko Anituye hungkuno upa'nontifi simeho mo'mo meho'nasyontifi simonyo iwo'ninkkohofofoho. I oso'no oso hungkuno meho'nasiyoso pmpongo muhwatnyo pa'nyofoho. Oso a'amu hiso hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono we'enehwo uyontifi yo'mayo tango u'mante so'no hofiko iyoho uninkahonngki hofikoe simeho hi'ntnnono uyo we'eso ho'naofiwo'ninkkohofofoho. ¹⁴ Oso ufongoe nantipe yongo'njopo piwahu'mentisoso olo pa'nyofoho. A'amu fehohnjoso hofiko Anituye hungkuno upa'nontifi Anitumo ko ininkowahonngkofi yo'mayo hwahoponjo tangoso u'manteso hofiko hamnyoho so'no huno pi'ningo engo syafisyontifi hofiko hofikoe a'apahomnohini syafisyahonngkofi oso yo'mayo hiso hofikoe simeho umonyo kingkulofwo'ninkkisofoho. Oso'no hofikoe ipisayoso mojo miyonefoho. Hofiko nom'ne a'amu somo Anituye honingkanono tipemayo'ne mufo'mapitnnefoho. ¹⁵ I oso'no oso ufongoe hwaho afofo'njopo piwahu'mentisoso olo pa'nyofoho. A'amuso hofiko Anituye hungkuno upa'nontifi simeho mo'mo meho'nasyontifi yokumpohn'nyo mokosyohumawo'ninkkohofofoho. Oso a'amu hiso hofikoe humayoso ito'nohinofoho. Hofiko nom'ne a'amumo Anituye hungkunomo ininkafitnne'entifi lutihwawo'ninkkohofofoho.

Sikiloho nomongkujikuji hiyae ifoho'ofasiyo'ne pahnnimo hungkunofoho. (Mak 4:21-25)

¹⁶ A'amu sikiloho'njoso hofiko nomongkujikuji ahwonte'mo wokip-itifosyantihm'maho. Epohumayo enjwa'mo woho'nosyantihm'maho. Awonoho. Hofiko ijempoho tojwapo ifoho'ofahufijoso a'amu oso anggo homo somo swapifijo somo oso pomponahoso hofikimo walohumntonoho. ¹⁷ Oso pahnnimo hungkunoso olene'no lonetihwalofoho. Yo'mayo hiyaso wojoso hwangku utihwa'nyopo i'mofapihwoso'no uhwonantano. Yo'mayo simeho mo'mjo hiyaso mokosyohumalohwoneso hwangku utihwa'nyopo i'mofapihwoso'no a'amu hopi'nono uhwonantifeho. ¹⁸ Sekwo Anitumo ininkawentifi aho yokumpohn'nyo kemokosyohumalofoso sokumo, Anitu kako engo'no engo'no wosejpmntonoho. I oso'no hwe fihwo kako Anitumo simeho we'e yoo sohwo, Ngko Anituye hungkuno nom'ne upa'nyoso peho'neto. Nta'noho, loso sohwo oso simeho we'e uyalokoso somo wae weeo'mntonoho. Jisas ose ulimentisofoho.

Jisasye kona'wohi'nji koningkwa'wehwosanjiye hungkunofoho. (Matiyu 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹ Oso hohosohonta Jisasye kona'wohi'nji koningkwa'wehwosanji kakiye pono pmentohofofoho. I oso'no hwe moya'mi pi'ningo engo Jisas'njopo uhu'mokumentohofoso so'no hofiko Jisas pone neso

m'mofapifitnnehofu. ²⁰ Oseso hwe fihwo Jisasimo ulimento, Hnna'wohi'nji hnnngkwa'wehwosanji hofiko yoloho'mo lohofontifi kikimo woku'mano lontifi humohumantohofofoho. ²¹ Ose ulahonngki Jisas ulimento, A'amu Anituye hungkunomo haloho pentifi inngkawo'nngkohofoso hofiko nje na'uja nje nngkwahwosafoho.

Jisas kako ifofo engo sohumo moi'wo hmmo'nyo ulimentisofoho.
(Matiyu 8:23-27; Mak 4:35-41)

²² Sikuno fihumo Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji hofiko yofayokinomo kotasantifi Jisas ulimento, Nakwo mijo lomo nongkihnta'ni weokano. Ose ulahonngki nihu'nahone yofayokino hano imentisofoho. ²³ Nowekontanngkofi Jisas kako saho fosyawo'mentisofoho. Nofosyowentanngki ifofo engo nto yahonngki oso yofayokino homo somo mijo ufehu'mokahumonto yahonngki yofayokino hiso mijo womuhulo'mto imentisofoho. ²⁴ Inomokomoyo sohwa hofiko Jisasimo komo'no ulikafontifi ulimentohofi, Hwe Engofo, Hwe Engofo, we'enepe nakwoe yofe moi'wo umo'nontane'no yalokuhwono. Ose ulahonngkofi Jisas nolikafonto ifofo so'nji mijo so'njimo hungkuno ulahonngki ifofo'nji mijo'nji moi'wo imo'nngkahonngki mijo apa'no songo songo miyo'njo nihu'nahone lofawo'mentisofoho. ²⁵ Oseso Jisas kakoe inomokomoyo sohwa ulimento, Sekwoe simeho hi'ntnnohinoso nti'mo weho. Ose ulahonngki hofiko yomo yontifi iyoho yontifi ole hnnmentohofi, Olo hwe lohwo kako ifofo'nji mijo'njimo yoka ulisolo haloho'nohini isolo tihwoe huhwolo.

Hwe sisi'masoho'njo sohumta'ni Jisas kako towahuno wonyo wae yao'mentisofoho.
(Matiyu 8:28-34; Mak 5:1-20)

²⁶ Hofiko hwaho Ngkalili sopo nta'ni mijo ayo somo nowakentifi hwaho Ngkekesa sopo ki'mofamentohofofoho. ²⁷⁻²⁹ Oso hopo sopo Jisas kako yofayokino mta'ni ifohohosyayahonngki oso ango sopenjo hwe fihwo u'ma'mentisofoho. Oso hwe huhwo sohumo towahuno wonyo sohwa kakimo ehunnamo'nyo hweho. Sikuno pi'nnggo engo somo kako he ane hweho. Kako ango ne so'mo mohumayo hweho. O'o, kako a'amufe pijajo sokimomo ho'nasiyo sopo humemmojo hweho. Sikuno pi'nnggo engo somo oso towahuno wonyoso oso hwe huhwo sohumo yokumpohn'nyo mokosyohumawo'nngkohofu sohonta a'amu angoponjoso aho kesyohumantifi ahwomo nano so'nji kakoe sife ahomo ko kilofontife sohwo kako ahwomo nano hiso mtihupewo'nngkisofoho. Towahuno wonyo homo somo hwaho a'amu ane sopone'no ipemotawowo'nngkohofofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako Jisasimo uhwononto joho mohm'no lamofonto Jisasiye sife ki'nyo'mo piwasyonto mango engo ulimento, Jisas kiko Anitu Yokintahoponjo sohwoe Hwomu Ne hwasoho. Kiko ngkimo peho wontohomonne'nelo. Hungkuno yokumpohn'nyo wakilmonne'no yohono. Kiko ngkimo tohino nontapohotoho. Oso hungkuno ulimentiso hwapingoso olenoho. Jisas kako oso towahuno wonyo sohumo ulimento, Kiko olo hwe lohomo uliko'maho. ³⁰ Ose ulonto nom'ne hungkuno ulimento, Jije yofe pi'hwon'nyo hwasilo. Ose ulahonngki ulimento, Nje yofeso Ami hwo'nyoho. (Nakwoe hungkuno ole, Sisihwayo pa'nnggo, pi'nnggo engofoho.) Hwapngoso towahuno wonyo pi'nngoso oso hwe huhwo sohumo ehunnamo'nnyofoho. ³¹ Towahuno huhwo sohwo hofiko

Jisasimo yokumpohn'nyo ulimentohofi, Kiko tohino mayo so'no tikano somne'no nolonehwajohotoho.

³² Oso hwofiki'nyo mofone sopo yahu pi'ningo engoso hofiko mno ijontaningko somne'no towahuno wonyo sohwa Jisasimo yokumpohn'nyo ulimentohofi, Kiko timo'nohino fohononehwajo. Nakwo oso yahu nongk-wafe pone'no wohwontane'no yihwono. Ose ulahoningkofi Jisas hofikimo timo honohwatimentisofoho. ³³ Oseso oso towahuno wonyo hiso hwe sohomo nuliko'mantifi yahu somo ehuhnao'mentohofofoho. Euhnao-fahoningkofi yahu hiso hofiko hano kunto kunto'no wentifi iwo'mangomo mtiku'nontifi mijomo nihu'nahono mihulo'mentisofoho.

³⁴ Oso yahu mokosyohumayo sohwa yo'mayo somo uhwonontifi hano kunto kunto'no wentifi hwe moya'mi ango engo sponjo so'nji oso'mo so'meemjo so'ntnne'no oso hungkuno hiso lijwaofahoningkofi ho'nimimentisofoho. ³⁵ Oso hungkuno hiso ho'ningkahoningki hwe moya'mi hopi'nonohinosa uhwonano lontifi imentohofofoho. Hofiko Jisasi'nji i'mofapontifi uhwonimentohofoso oso hwe towahuno wonyo ulikoma'mentohofoso hwe yofonto kako huno wopingo'njo imo'nonto kako Jisasiye sifiki'nyo'mo nohumentaningki uhwonimentohofofoho. Ose uhwonontifi iyoho imentohofofoho. ³⁶⁻³⁹ Oso a'amu tiffinjo i'mofapmentohofoso a'amu hofiko Jisas oso hwe towahuno wonyo uliko'ma'mentohofoso sohomo wopingo umokumentiso somo uhwonimentohofoso so'no mpoyo lutihwamentohofofoho. Ose upa'nontifi oso hwe moya'mi hopi'nono oso hwaho Ngkekeso so'meem mta'angoso hofiko Jisasimo ulimentohofi, Kiko nakumo noneliko'mahoji nom'ne angopono mpano. Ose ulimentohofoso hwapingoso ole'nefoho. Hofiko iyoho mikunimposo uningkahoningki ulimentohofofoho. Oseso Jisas kako yofayokinopo nokotosahoningki oso hwe towahuno wonyoso uliko'ma'mentohofoso hwe yofonto kako Jisasimo yokumpohn'nyo ulimento, Ngko kiko'nji wowahontnne'no yohono. Ose ko ulahoningki Jisas ulimento, Kiko jije angopono asomo uhuji yo'mayo wonyoangkafo Anitu kiloho'maso so'no jije a'amu somo filutihwaho. Ose lihwajonto Jisas kako nihu'nahone asomo wako'mentisofoho. Oseso oso hwe huhwo sohwo kako kakoe ango pone'no asomo nowento hwe moya'mi hopi'nonohinomo yo'mayo Jisas ulohomentiso so'no lutihwamentisofoho.

*Mu poyo pe'nyosi'nji a'mu mnokino'njosi'njiye hungkunofoho.
(Mat'yu 9:18-26; Mak 5:21-43)*

⁴⁰ Jisas kako mijo ayo nongkihnta'ni asomo wako'mentiso sohonta hwe moya'mi hopi'nono kakine'no humohontohumantohofoso Jisasimo uhwonontifi simonyo imentohofofoho. ⁴¹⁻⁴² Osohonta hwe fihwo kakoe yofe Jailos sohwo kako Jisasimo u'ma'mentisofoho. Oso hwe Jailos huhwo sohwo kako Anituye tajo ango we'e somo mokosyohumayo'ne yofe engo'njo hweho. Kako mu anga'nohino'njo hweho. Kakoe mu siye soswoso aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u uyakolo'nnyosi kako poyo wope'nimonto mofone sopo kaningkwohwo Jisasimo u'manto Jisasiye sifiki'nyo'mo hwomtame ehumanto Jisasimo yokumpohn'nyo ulimento, Kiko nje ango pone'no wowaho. Ose ulimentisofoho.

⁴³ Oso a'amu'njo hopo sopo a'mu fisi kako humunyoponoho. Oso hisi kako engolopohamo imoihoso ne'no yontaningki soswo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u uyakolo'mojofoho. A'amu fihwo kako oso a'mu hisiye

mnokino homo somo wopíngo umokone sohwo mohumunyoponoho. Kakoe hamniyoho hopi'nono a'amú mnokino'njo somo wopíngo umokiyo sohwo nto umojiyoho. ⁴⁴ Oso a'mu hisi kako Jisasiye hohujo hohnta'ni u'manto kako Jisasiye hwapífe tokwajo somo aho upm'mokahoníngki a'musi kakoe honíyoso sosayo komo'no sa'nímentisofoho. ⁴⁵ Oso hohosohonta Jisas ulímento, Ngkimo aho tíhwo n'ípm'mokantofoho. Ose ulahoníngki hofíko anga'no anga'no ulímentohofi, Ngko'maho. Ngko makupm'mokoho yohono. Ose lontaníngkofi Pita Jisasi'mo ulímento, Hwe Engofo, hwe moya'mi pi'níngo engo kikimo ifehu'mokokumantífi kakupm'mokohofi. ⁴⁶ Ose ulahoníngki Jisas ulímento, A'amú anga'no kako ngkimo aho kisanisyohoho. Nje a'apaho somta'ni yokumpohn'nyo fehohnjoso uhwohoe huno niyohoho. ⁴⁷ Ose ulahoníngki oso a'mu hisi kako Jisas ngkine'no huno nto uyohoho syafísyonto yomo yomo yonto Jisasiye sífíki'nyo'mo hwomtame ulohofonto a'amú hopi'nonohinofe tímopo kako Jisasi'mo aho kisuhumentiso hwapíngo so'no lutíhwanto ole ulímento, Nje mnokinoso níhu'no komo'no moi'wo imo'níngkohoho. ⁴⁸ Ose ulahoníngki Jisas ulímento, Nje mupe, kíko ngkimo símeho hí'ntnnono ntapohino so'no olohonta kíko wopíngo imo'níngkino. Kíko símeho wopíngo'njo siki uhuji fohumantono.

⁴⁹ Ose ulontaníngki hwe fíhwo Jailosiye angopo nta'ni noponto Jailosi'mo u'manto ulímento, Jíje mu poyo nto pe'níngkohoho. Oseso kíko olo hwe engo lohumo jíje angó pone'no peho'no ípemtowalokuno. Kako wohumano. ⁵⁰ Ose ulahoníngki Jisas kako upa'nonto Jailosi'mo ulímento, Kíko iyoho yohotoho. Kíko ngkimo símeho hí'ntnnono nta-hopohojó'no jíje mu wopíngo umo'nímontonoho. ⁵¹ Ose ulonto Jisas kako Jailosiye angopo í'mofawento oso hopo sopo Jisas kako Pita, Joun, Jemís oso hwanjí kaníngkwohwo'ya'u'njimo utí'manto hofíko'nohini angomo humentohofofoho. Nom'ne a'amú somo ole ulímento, Sekwo noswapíkutoho. ⁵² Ose ulahoníngki hwe moya'mi pi'níngo engoso hofíko mu hísi'ne'no humotaho lopemo'nowentaníngkofi Jisas ulímento, Sekwo humotaho líkutoho. Kako poyo'maho. Saho fosyaweho. ⁵³ Ose ulahoníngki a'amú hiso hofíko mu poyo nto pe'nímentiso so'no huno uyahoníngki hofíko Jisasi'mne'no sitofó ulontífi tíkafo ujímentohofofoho. ⁵⁴ I oso'no Jisas kako mu poyo pe'nímentiso siye aho manto mango mohm'no ole ulímento, Mupe, kíko filíkaho. ⁵⁵ Ose ulahoníngki oso mu hisiye huyo'mangoso nto umentisoso asomo ponto ka'wohimo uhulo'ofahoníngki mu sopi líka'mentisofoho. Nolíkofahoníngki Jisas kaníngkwohwo'ya'umo ulímento, Wosopayo uyinyo. ⁵⁶ Ose ulahoníngki kaníngkwohwo'ya'u siko yo'mayo somo uhwononji yomo engo ímentisiyefoho. Jisas kako kaníngkwohwo'ya'umo hungkuno yokumpohn'nyo ulímento, Olo hilo so'no siko yolohoso nom'ne a'amú nuluhosiloho. Ose ulímentisofoho.

9

Jisas kakoe inomokomoyo aho hopi'nono sífe mta'ni hufa'uyo sohwo kakoe syoho somo iyo'ne uhwatímentisofoho.

(Matíyu 10:5-15; Mak 6:7-13)

¹ Jisas kako kakoe inomokomoyo aho hopi'nono sífe mta'ni hufa'uyo sohwo lutí'manto yo'mayo mnokino'njo so'nji a'amú towahuno wonyo ehuhnamo'nnyo so'njimo wae yaofíkuiji wopíngo umokiyo'ne kakoe yokumpohn'nyo uyímentisofoho. ² Jisas hofíkimo ulímento, Sekwo

ango'meemne humpekuji An+tu kako a'amu somo umokosyohumamonto yalokunjo so'no lut+hwaf+kuji a'amu mnokino'njo somo wop+ngo umokumno. ³ Ose ulonto ul+mento, Sekwo yo'mayo hano emoyo so'ne'no mno, ho'yo, wopayo, hamniyoho manji'mofo nom'neso nomotawekutoho. O'o, hano'nohino fiy+ikuno. ⁴ Sekwo nom'ne angopo i'mofahokuji a'amu fihwo sekumo kakoe angomne'no set+maso sohwoe angomnohini fosyawent+fiyo sohwasi oso ango hopo sopo nul+iko'maf+kuji ango nom'nepono nje hungkuno lut+hwayo'ne fi+hwan+imno. ⁵ Ango fipo i'mofafijoso a'amu moset+maso'njo mikuj+manji oso ango hopo sopo nul+iko'maf+kuji hopo soponjo hwaho semongki'nososo hof+iko nosehontohumentan+ngkuji oso hintalinyo hiso wae feehumno. Oso homo somo uhwon+ngkuji hof+iko hof+ikoe yahino somne'no huno ole wosyaf+ihup+ife. U, nakwo wonyo yi+hwono. Ose syaf+syikuj iyocho uno.

⁶ Ose ulonto hof+ikimo uhwojahon+ngki hof+iko ango'meemne'no humpo'mentohofofoho. Ango ho'mo ho'mmeemo An+tuye hungkuno wop+ngoso liku'mofont+fi a'amu mnokino'njo somo wop+ngo umokumentohofofoho.

Hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo Helout sohwo kako Jisas+imne'no hungkuno upa'n+imentisofoho.

(Mat+iyu 14:1-2; Mak 6:14-16)

⁷ Hwe yofe engo'njo hwaho Ngkalili sopo mokosyohumayo sohwo kakoe yofe Heloutiyoho. Oso huhwo sohwo yo'mayo wonyoangkafo Jisas imentiso so'no upa'nonto kako huno pi'n+ingo syaf+ihu'mentisofoho. Hwap+ngoso a'amu fehohnjoso Jisas+imne'no ole ul+mentohofi, Joun poyo pe'n+imentiso sohwo kako pi'n+imo mta'ni apa'no songo nto likakwoho. ⁸ Nom'ne a'amuso ole ul+mentohofi, Ilaija sohomo An+tu hungkuno uyahon+ngki kako neyakwosamo hohonta lut+hwamojo sohwo kako poyo pe'n+imentiso sohwo apa'no nto likakwoho. Nom'ne a'amuso ole ul+mentohofi, U, nom'ne a'amu hohonta humamojo sohomo An+tu hungkuno uyahon+ngki lut+hwamojo sohwo nto likakwoho.

⁹ Helout oso hungkuno upa'nonto kako syaf+ihu'mento, Nje a'amu li+hwat+mentoheso hof+iko Joun+ye ti+wangomo m+ingo ntofil+jwamokwof+ihweho. Oseso olo hwe lohwo Joun+manji pipilo. I oso'no ngko pipine'no upa'n+ngkohono oso huhweho eso, hungkuno upa'n+maleso ti+hwolo. Ose syaf+syonto kako Jisas+imo uhwon+monto imentisofoho.

Jisas kako a'amu 'faif tausen' (5000) sohwo wopayo uy+imentisofoho.
(Mat+iyu 14:13-21; Mak 6:30-44; Joun 6:1-13)

¹⁰ Jisas kakoe inomokomoyo (*apousel*) uhwat+mentiso sohwa asomo nopont+fi hof+iko yo'mayo imentohof so'no Jisas+imo ul+mentohofofoho. Nto ulahon+ngkofi Jisas kako hof+iko'nji a'amu nom'ne hopi'nonohino somo uhwat+imofont+fi hof+iko'nohini ango Mpet+isaita ne'no umentohofofoho. ¹¹ Hwe moya'mi hopi'nonohinoso oso hiso'no huno uyahon+ngki hof+iko umentohof so'no in+ngkamentohofofoho. Jisas kako oso hwe moya'mi hiso kakimo nto in+ngkowahon+ngkofi uhwononto ul+mento, Sekwo oyon+imno. Jisas kako An+tu hwe moya'mi somo wop+ngo umokosyohumamonto iwo'n+ngkiso so'no hungkuno ulonto a'amu mnokino'njo somo wop+ngo umokumentisofoho.

12 Oso'no sɪkuno'nji kakoe inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwa Jisasimo u'mantifi ulimentohofi, Kiko oso hwe moya'mi somo ango so'mne'no lihwojohojo'no hofiko osopo fosyawekuji wosopayo wotipemapife. Olo humalohwone lopo a'amu ango yo'mayoso anepono. 13 Ose ko ulahonɪngkofi Jisas ulimento, O'o, sekwo huhwasi wosopayo uyimno. Ose ulahonɪngki hofiko ulimentohofi, Nakwo wosopayo pi'ningo'njo hwonan'imaho. Wopayo aho fehohnjo hopi'nonohino'nji inaniku hufa'uyo so'ntnnohini mokosyohumalohwono. I kiko ole losyofisyalokuno. Sekwo nowekuji ho'yango ango mta'ni a'amu hopi'nonohino somne'no wosopayo mpe uyamno. Ose losyofisyalokuno. Ose ulimentohofofoho.

14 Oso a'amu hiso *faif tausen* (5000) hwafoho. Jisas kako kakoe inomokomoyo sohwa ulimento, Sekwo hofikimo ulimno. A'amu *fifiti* (50), *fifiti* (50) mihu'mokinɪngkuji wohumafe. 15 Ose ulahonɪngki inomokomoyo sohwa hofiko Jisas ulimentiso hopa mihu'mohu'mi'ngo yi'hu'mati'mentohofofoho. 16 Jisas kako oso wosopayo aho fehohnjo hopi'nonohino so'nji inaniku hufa'uyo so'nji nomanto kako ahwomomo timo uhwontohumanto Anitumo isamoyoka ulimentisofoho. Isamoyoka nto ulonto kako wopayo hiso kutikujohofonto kakoe inomokomoyo sohwa a'amu somo yano ulofiyone hu'muyimentisofoho. 17 A'amu hopi'nonohinoso wopayo hiso moi'wo nontifi simeho uhnnɪngkahonɪngki hofiko wosopayo nɪlfonao'mentohofoso nuhu'mokontifi sohwo ho'yo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo somo mohu'memeehumentohofofoho.

*Pita Jisasimne'no Kɪlaisiyoho ose lɪjwao'mentisofoho.
(Matɪyu 16:13-19; Mak 8:27-29)*

18 Sɪkuno fihumo Jisas kako'nohini kanɪngkwohumo jomo ulontanɪngki kakoe inomokomoyo sohwa mofonepo humohumantohofofoho. Jisas kakoe inomokomoyo sohwa ulohonimento, A'amu ngkine'no pehofo mjolimɪwalokwofo. 19 Ose ulahonɪngki hofiko ulimentohofi, A'amu fehohnjo kikine'no ole lalokwofo, Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwojikenno. A'amu nom'ne fehohnjo ole lalokwofo, Ilaijatikenno. I nom'nihwa a'amumo Anitu hungkuno uyahonɪngki lutihwanto pe'nimentiso sohwo apa'no songo lika'maso hwolikenno. Kikine'no ose mjolimɪwalokwofo. 20 Ose ulahonɪngkofi Jisas ulimento, Sekwo sohwasɪ, ngkine'no pehofo ntiwo'ningkohofihwasilo. Ose ulahonɪngki Pita ulimento, Kiko sohwasɪ Anituye Kɪlaisikiyoho. Anitu nakwoe hwahohopone'no kuhwotimentiso hwosoho.

*Jisas kako poyo pe'nɪngkuhwosi apa'no songo likafone so'no hungkuno ulimentisofoho.
(Matɪyu 16:20-28; Mak 8:30-9:1)*

21 Pita ose ulahonɪngki Jisas kako inomokomoyo sohwa hungkuno yokumpohn'nyo ole ulimento, Sekwo oso hiso'no nom'nemo lujimofikutoho. 22 Ose ulonto ole ulimento, A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko tohino engo noma'mne hwo'nyoho. A'amu Jutafe hwe engo sohwanji a'amu tajo ango syohonjo sohwanji a'amu Jutafe honɪngkano hungkuno lutihwawo'ningkohofoho sohwanji hofiko ngkine'no nakwolaho nti'kuji hohujo ikinjanimofikuji nofonjanihufitnnefoho. I oso'no sɪkuno hufa'u sɪhune memjaofihwoso'no ngko apa'no songo wolika'monnoho.

²³ Ose ulonto hwe moya'mi hopi'nono Jisasimo iningkamentohofosomo ole ulimento, U, a'amu fisoku ngkimo wonningkopano lifijo'manji sekwo sekwoe yo'mayo hi semo'n'wo'n'ngkiso so'nji sekwoe yofe so'nji monje yahin'ngkuji sekwo sikuno huhwo huhwi nje yofe'no poyo pe'nyo so'no iyoho miyo'njo ifijoso ngkimo mofo ne sopo tifi nningkapmno. ²⁴ A'amu fihwo kakoe songo humayoso yokumpohn'nyo womokosyohumamo lososo kakoe songo ne'no humayoso wopiwahu'montonoho. Oso'no a'amu fihwo ngkine'no huno uyahon'ngkuhwosi kakoe humayoso piwasyososo hwangu kakoe humayoso wotipema'montonoho. ²⁵ A'amu fihwo kako Anitumne'no hohujo ikinjaofihwosi kako olo hwaho lophonjo ho'yango hamniyoho yo'mayoso engo hu'meesyontoso sohwo kako tikanomo wesomanji oso ho'yango yo'mayoso pipi ufo'maneto. Awonoho. ²⁶ A'amu fihwo kako nje hungkuno so'nji ngko'ntnne'no hohujo ikinjan'mofoso sohwo ngko oso huhwo sohumne'no tifi no'mo hohujo ikinjimo'mnefoho. Ou, osohonta ngko nje Mphowoe yokumpohn'nyo so'nji a'amu ahwomomjo wopingo'nohini sohwafe yokumpohn'nyo'nji nje yofe engo'nji olo hwaho lopo asomo pmme sohonta a'amu ngkine'no hohujo ikinjan'mofoso sohune'no ngko hohujo ukinjimo'monnoho. ²⁷ Ngko hungkuno nehopi wasel'monne'no yohono. A'amu olo hwaho lopo nakwo'nji olohonta humalofo fehohnjoso mape'nontan'ngkuji Anitu a'amumo wopingo wonyoangkafo mokosyohumayo somo uhwonantifeho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kakoe a'apaho simano nom'ne kengo imo'n'imentisofoho.
(Mat'yu 17:1-3; Mak 9:2-13)

²⁸ Sikuno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sihune memjaofahon'ngki Jisas kako Pitaja Jounja Jemis'jamo utimanto kako Mphumo jomo ulimo lonto hwofiki'nyo we'e sopone'no kotasimentohofofoho. ²⁹ Kako Mphumo jomo ulontan'ngki kakoe simo'mangoso mofehi'nyo pa'nyo imo'nonto kako manji'mofo sawemoso nihu'no halojo pomponaho pa'nyo imo'n'imentisofoho. ³⁰ Oso hohosohonta hwe hufa'u hohonta pe'n'imentisiye sohwa'u kako'njopo i'mofaponji hungkuno hnn'imentohofoso Mouses'nji Ilaija'njoho. ³¹ Siko ahwomomjo yokumpohn'nyo so'nji u'manji siko Jisas kako angu Jerusalem sopo yo'mayo Anitu kako Jisas yone'ento uyohotimentiso somo ne imo'nyo'ne poyo umo'n'montonoho, hnn'imentohofofoho.

³² Pitajanji nom'ne sohwanji saho humofosyawentohofosohwa nolikafontifi uhwon'imentohofoso Jisasiye pomponaho so'nji hwe hufa'u sohwa'u'njimo uhwon'imentohofofoho. ³³ Oso hwe hufa'u sohwa'u Jisasimo uhwoti'mofaho lonji imentisiyoso Pita kako huno pi'n'ngosyohofonto Jisasimo ulimento, Hwe Engofo, nakwo olopo humentani sehon'ngkuhwoneso wopingofoho. Olo hilo so'no syafisiyo'neso angu hufa'u sihune womolantane'no yihwono. Anga'no kiko'nefoho. Anga'no Mouses'mnefoho. Nom'neso Ilaijamnefoho. Pita kako oso hiso'no huno ito'no muyahon'ngki ulimentisofoho. ³⁴ Pita ose ulontan'ngki himo hwahonepo kepijiyofasyonto hofikimo ifeehu'mokosyahon'ngki inomokomoyo sohwa hofiko iyoho imentohofofoho. ³⁵ Oso himo ho'mo so'mta'ni mampaho ole ho'n'imento, Olo hwe lohwo sekumne'no uhwosopo'mentohe sohwo nje Hwomufoho. Kakoe hungkunomo sekwo upa'n'mno. ³⁶ Oso mampaho hiso moi'wo ho'n'kwato lohofahon'ngki

inomokomoyo sohwa uhwon+mentohofoso Jisas kako'nohini lohofontan+ngki uhwon+mentohofofoho. Inomokomoyo huhwo sohwa yo'mayo uhwon+mentohofoho sohonta hofiko nom'ne sohwo hungkuno mul+mentohofofoho. O'o, mampi'nyo humohumantohofofoho.

Hwomu towahuno wonyo ehuhnamo'nyo fihumo Jisas wop+ingo umokumentisofoho.

(Mat'iyu 17:14-21; Mak 9:14-29)

³⁷ Mo'n+ngkanta hofiko hwofiki'nyo we'e sopo uliko'mant+fi nowent+fi hwe moya'mi pi'n+ingo engo hon+ngkanopo Jisas+imo uswo'n+mentohofofoho. ³⁸ Hwe fihwo kako oso hwe moya'mi pi'n+ingo engo somta'ni Jisas+imo johu ul+mento, Hwe Engofo, ngko kikimo jomo wakil+monne'no yohono. Kiko nje hwomu lohumo t+imo uhwonyo. Ngko olo hwomu anga'nohino'njo hwo'nyoho. ³⁹ Towahuno wonyo sohwo kako hwomu sohomo u'manto aho yokumpohn'nyo kemokosyohumahon+ngki hwomu sohwo kako johu mohm'no liwo'n+ngkisofoho. Towahuno wonyo huhwo sohwo kako hwomu sohomo wonyo kimokonto mohm'no mohm'no ulohofahon+ngki hwomu sohwoe mango mta'ni makwoangoso sapiwo'n+ngkisofoho. Towahuno wonyo huhwo sohwo kako hwomu sohwoe a'apaho wonyo ne'no umokonto komo'no musya'ofe'njo yonteso hwomu sohwo kakoe a'apahoso kangotnyo imo'n+imojofoho. ⁴⁰ Oseso ngko j+je inomokomoyo sohwa hofiko towahuno wonyo hiso wae ween+mofife lonji humotaho ko loheso hofiko hopo'maho. ⁴¹ Ose ulahon+ngki Jisas ul+mento, Hwe moya'mi lohonta humalofo soku, sekwo An+itumo si+meho hi'ntnnono muyo kuyoho. Sekwo hon+ngkano ito'nohino'maho. Oso yahino hiso ne'no wesomanji ngko sekwo'nji humayoso sikuno alale womemjan+imo'montol+keno. Ngko sekwoe tango ngkimo ni'mayoso sikuno alale womemjan+imo'montol+keno. J+je hwomuso ngko'njo lopone'no motape.

⁴² Nomotowentan+ngki towahuno wonyo sohwo kako hwomu huhwo sohomo hwahopo kelopmmokwajonto mohm'no hnojwao'mentisofoho. Jisas kako towahuno wonyo huhwo sohomo yoka ulonto wae y+mofonto hwomu sohomo wop+ingo umokumentisofoho. Wop+ingo umokonto kan+ngkwohumo uy+mentisofoho. ⁴³ Hwe moya'mi hopi'nonohinoso hofiko An+ituye yokumpohn'nyoso utihwa'nyopo uhwonont+fi hi ulikofahon+ngki hofiko yomo imentohofofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwo kako poyo imo'none so'no apa'no ul+mentisofoho.

(Mat'iyu 17:22-23; Mak 9:30-32)

Hofiko Jisas kako imentiso so'no huno pi'n+ingo engo syof+syontan+ngkofi Jisas kakoe inomokomoyo sohwo ul+mento, ⁴⁴ Sekwo olo hungkuno loso seli'me'no haloho ito'no upa'n+mno. Sekwo in+ingo mofikutoho. Hwangku we'enepi ngko A'amufe Hwomu sohwo'n+imo nje mango sohwoe aho somo hofiko ngkimo woho'non+syant+feho. ⁴⁵ Ose ulahon+ngki hofiko oso hungkuno ul+mentiso so'no huno mumentisofoho. Hwap+ingososo oso hungkuno hiso hofikine'no hiyaso wo'nyo so'no hofiko huno mosyaf+siyo'njo yont+fi hofiko hwap+ingo ne so'no Jisas+imo ujosono iyoho un+mentisofoho.

Inomokomoyo nom'ni hwamo yakolo'nyoso t+hwolo.

(Mat'iyu 18:1-5; Mak 9:33-37)

⁴⁶ Inomokomoyo sohwa hofiko nakwoe hwe yofe engo'njo simo'mo yakoloso, tihwolikeno sohnohojikamo'nontifi ikujoho wofongki'nantifi imentohofofoho. ⁴⁷ Jisas kako hofikoe huno somjo huno wo'nnyo so'no huno uyahon'ngki kako mehomi we'eso utimanto, momemokosyohumamentisofoho. ⁴⁸ Oseso inomokomoyo sohwa mo ulimento, A'amu fihwo kako olo mehomi lohumo nje yofe ho'nonimayo'ne ufo'maso sohwo kako ngkimo nifo'makwoho. A'amu ngkimo nifo'maso sohwo kako hwe engo ngkimo nihwatimentiso sohwo huhumo ufo'makwoho. Hwe fihwo kako kakoe yofe engo somne'no huno mosyafisiyo'njo a'amu nom'nimo ufo'mayo'nohini sohwo kako Anituye timopo hwe engo ne simo'mjo hweho.

A'amu sekwoe yo'mayo syoho somo mohwempeesemofe hwo'manji sekwoe a'amu hweho.

(Mak 9:38-40)

⁴⁹ Jisasiye inomokomoyo Joun sohwo kako Jisasi mo ulimento, Hwe Engofo, Nakwo uhwonimalohwoneso hwe fihwo kako jije yofe ulonto towahuno wonyo wae yaofontan'ngki uhwonimalohwonefoho. I oso'no kako nakwo'nji kikimo mokin'ngkwaloku yihwono i oso'no nakwo kakimo ulimalohwono, Kiko Jisasiye yofe'nji towahuno wonyoso wae yaofohotoho. ⁵⁰ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Sekwo ose uloho'malofoso wonyofoho. Sekwo kakoe hon'ngkanomo nopijumofikutoho. A'amu sekwoe syoho somo mohwempeesemofe hwo'manji sekwoe a'amu hweho. Ose ulimentisofoho.

A'amu Someliyaso Jisas hofikoe angopo wahon'ngki hofiko Jisasi mo mutimammentohofofoho.

⁵¹ Jisasi mo Anitu ahwomomne asomo utimayo sikuno mofonepo imo'n'ngkahon'ngki Jisas kako Jelusalemne'no we-e'neso huno yokumpohn'nyo syofisyomanto Jelusalemne'no wawomo lonto hano simentisofoho. ⁵² Jisas kakoe inomokomoyo sohwanji Jelusalemne'no nowentan'ngkofi kako kakoe inomokomoyo fihwamo a'amu Someliyafe angofipone'no Jisas kakine'no angofito'no esyohumayo'ne ulohasiyo'ne lihwatimentisofoho. ⁵³ I oso'no oso angofihopo sopenjo a'amuso hofiko Jisasi mo hofikoe angomo ipemotasyuyo so'no nakwolaho lontifi mutimmaso'njo imentohofofoho. Hwap'ngoso kako Jelusalemne hweho lontifi mutimammentohofofoho. Hofiko Anitumne'no hwomtame ulohofoyahinoso Jelusalemnohini * uhwonyoso nakwolaho linyofoho. ⁵⁴ Jisasiye inomokomoyo hufa'u sohwa'u Jemisi'nji Joun'nji siko yo'mayo yo'mayo yahino somo uhwononji ulimentisiyo, Hwe Engofo, nakwo ahwomomjotoho so'no joholutimehwasi olo a'amu lomo nasiyoso wop'ngotaho. ⁵⁵⁻⁵⁶ Ose ulahon'ngki Jisas kako sikimo yoka ulimento, Siko sikoe simemo mo'mjo huno wonyoso huno maseyohiyohoho. Ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko a'amumo wonyo imokiyo'ne pmmentohe hwonimaho. O'no, a'amumo ufo'mayo'ne pmmentohe hwo'nyoho. Ose ulahon'ngki hofiko nom'ne angopone'no womentohofofoho.

* **9:53:** A'amu Someliyaso Hwofiki'nyo Ngkelisim sopo uhu'mokontifi Anituye yofe honomawo'n'ngkohofofoho. Oso'no a'amu Jutaso hofiko Jelusalem uhu'mokontifi Anituye yofe honomawo'n'ngkohofofoho. (Jn. 4:20 somo uhwonyo.) A'amu Someliyaso hofiko huno ole, A'amu Jutaso hofikoe yahino wop'ngo min'ngkawo'n'ngkiyohofoho. Oso'no hofiko Jisasi mo mufo'maso'njo imentohofofoho.

wonyo iwo'n'ngkiso sohwoe angopo i'mofafijoso sekwo Anitu wop'ingo uloho'monto iwo'n'ngkiso so'no simeho wop'ingo'njo fesyohumamno, ulifijoso hwe huhwo sohwo ngkilaho selihwosi mosefo'maso'njo ihwoso'no sekwo nom'ne angopo ne'no simeho wop'ingo'njo hwasi fohumpopmno. Anitu kako sekumo wop'ingo sefo'mahwosi oso a'amu huhwo sohomo mufo'manehoho. ⁷ A'amu fihwo kakoe angommne'no setimahwoso'no sekwo oso ango homo somnohini humafikuji yo'mayo wosopayo'nji mijo'nji sejap'kujo'no sekwo hmn'mno. Hwap'ingoso a'amu kakoe syoho somne'no kako yo'mayo mayoso yahino ito'nohinofoho. Sekwo ango anga'nohino somo fesyawekuji nom'ne angomno nonje nonje uyo'eno. O'o, oso ango anga'nohino somta'ni nje hungkuno filiku'mopmno. ⁸ Sekwo ango fipo i'mofahokujo'no a'amu hofiko sekumo setimafikuji yo'mayo mijo wosopayo so'nji sekune'no likuji yano selofifjoso sekwo umapmno. ⁹ Sekwo oso ango hopo sponjo a'amu mnokino'njo somo wop'ingo umokukuji hofikimo ole ulimno, Anitu sekumo wop'ingo semokosyohumayo'ne mofonepo nto i'mofapohoho. ¹⁰ I oso'no sekwo ango fipo i'mofahokujo'no a'amuso sekumo mosetimaso'njo miyikuji sekwo oso ango hopo sponjo hon'ngkano sopo lohofikuji ole ulimno, ¹¹ Sekwoe ango laponjo hwaho hintalinyo namongki'n'ngkisoso sekwo sekwoe yahino somne'no huno syafisiyo'no nakwo hintalinyo hiso wae yasyihwoneso sekwo'nefoho. Sekwo olo so'no huno ito'no fisyafigupmno. Anitu kako sekumo wop'ingo wosemokosyohumamonto ko yahon'ngki oso'no sekwo hohujo ikinjaof'wo'n'ngkohoho kuyoho. Oseso nakwo tohino manoho likuji Anitu semokosyohumayo so'no huno ito'no fisyafigupmno. Nto i'mofapohoho. ¹² Ose ulonto ole ulimento, Nje a'amu sohwaso ngko hungkuno waselimonne'no yohono. Sikuno ae'uyo somo a'amufe yahino wonyo so'ne hungkuno ikwolofo'ne sohonta oso ango Soutommjo a'amuso hofikoe yahino pisakino'njo somne'no tohino engo wotipemantifeho. I oso'no a'amu sekumne'no hohujo ikinjasemofoso hofikoe tohinoso Soutomjo a'amufe tohino somo yakolo'nnyofoho.

A'amu Anituye hungkunomo simeho miwolo'mokiyo somne'no sekwo Anituye tohino somne'no i'waho ito'no fiyimno, Jisas kako ose ulimentisofoho.

(Matiyu 11:20-24)

¹³ U, a'amu Koulasin sokunonji a'amu Mpetisaitajo sokunonji sekwo Anituye tohino somne'no i'waho ito'no fiyimno. Ngko sekwoe angopo yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy'wo'n'ngki yohofoso esetihwamentohe somo a'amu ango Taiya'nji ango Saitoun'nji hohonta humamotofoso hofiko uhwonontifijontentesi hofiko hofikoe yahino wonyo somne'no hul'ngkwajingo a'apahopo loho'n'ngkuji hofikoe hon'ngkano wonyo somo hohujo nto ikinjaof'kutnesohilo. I sekwo yo'mayo wop'ingo ngko imalesomo ko uhwonontifi sekwoe yahino wonyo somne'no hohujo mikinjao'mmalofa kuyoho. ¹⁴ Anitu kako a'amufe hon'ngkano wonyo somne'no yano ilofoso sohonta Taiyajo a'amu so'nji Saitounjo a'amu so'nji hofiko Anituye tohino engo tipemapitnnefoho. I oso'no sekwoe tohinoso yakolo'nnyo kuyoho.

¹⁵ I oso sikuno homo somo ango Koponeyamjo a'amu humawo'n'ngkohoho soku ngko sekumne'no pefoho selimnehono. Sekwo

sekwoe yofe yokintahopo ko ho'noma'n'iwow'n'ingkohofu soku sekwo tikanomo ufitne kuyoho.

¹⁶ Jisas ose ulonto kako kakoe inomokomoyo sohwo ul'mento, A'amu sekwoe hungkuno haloho'no sepewo'n'ingkiso sohwo nje hungkuno homo haloho'no n'pewo'n'ingkisofoho. A'amu sekumo hohujo ikinjase mof'wo'n'ingkiso sohwo ngko huhwo'n'imo hohujo ikinjan+mof'wo'n'ingkiso hweho. A'amu ngkimo hohujo ikinjan+mof'wo'n'ingkiso sohwo kako An'itu ni'hwat'mentiso sohwo huhumo hohujo ikinj+mofalofoho. Jisas ose moi'wo ulonto kako a'amu huhwo sohwo uhwat'mentisofoho.

Jisas kako a'amu kakoe syoho somne'no uhwat'mentiso sohwa asomo i'mofapmentohofoho.

¹⁷ Hwangku no'mo a'amu *sefenti-tu* (72) Jisas kakoe syoho somne'no uhwat'mentiso sohwa hof'iko asomo i'm'went'fi s'imonyo imentohofoho. S'imonyo yont'fi Jisas'mo ul'mentohofi, Hwe Engofo, nakwo towahuno wonyo somo jije yofe ul'malohwone so'no hof'iko jije yofe somne'no enjwa'mo paswont'fi hiyaso humpo'malofoho. ¹⁸ Ose ulahon'ingko Jisas ul'mento, Ngko Seten ahwomo mta'ni emta'm'ingo hopa yonto p'wesyahon'ingki uhwon'imentohofoho. ¹⁹ Sekwo upa'n'imno. Ngko nje yokumpohn'nyo sejapmentohe so'no sekwo homa wonyo so'nji a'nant'hwoyo so'njimo sekwo hwotoho f'ifijoso hoponohino hwasoho. Sekwo Seteniye yokumpohn'nyo somo uyakolof'ne yokumpohn'nyo hi'njo hwasoho. Yo'mayoso sekumo wonyo semokoneso awonoho. ²⁰ I oeso sekwo olo so'no s'imonyo ikuji huno ole syaf'isy'ikutoho. Towahuno wonyo sohwa nakwoe hungkunomo enjwa'mo humalofo. Oso'no sekwo s'imonyo ikutoho. O'o, An'itu sekwoe yofe ahwomomo mt'i'mokasehumentiso so'no s'imonyo fiy'imno. Ose ul'mentisofoho.

Jisas kakoe inomokomoyo sohwanne'no s'imonyo yonto Mpohumo isamayoka ul'mentisofoho.

(Mat'yu 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Oso hohosohonta An'ituye Towahuno Wop'ingo sohwo Jisasiye s'imeho wop'ingo umokahon'ingki Jisas kako s'imonyo yonto Mpohumo ul'mento, U, Mpohwoe, kiko ahwomomjo yo'mayo so'nji hwahoponjo yo'mayo so'nji hwap'ingo hwasoho. Ngko ole so'no isamayoka kilalokweno. Yo'mayo iwo'n'ingkinoso kiko a'amu hwahoponjo huno engo t'ipema'mentohofu somta'ni hiyaso ho'nahumentohinofoho. I a'amu hof'iko mehomimne'no s'imeho kan'ingkwowho'ya'umo uy'wo'n'ingkohofu hopa kijopontan'ingko k'iko ujo ehontojwahumahnnofoho. Ou, Mpohwo, kiko ose imo'none'enji imentohinoso olohopeho. ²² Ose ulonto kakoe inomokomoyo sohwo ul'mento, Nje Mpohwo kako yo'mayo hopi'nonohinoso nje ahomo ho'nani'humentisofoho. Olo hwaho lophonjo a'amu fihwo kako nje hwap'ingo sopone'no huno inyoso t'hwolo. Awonoho. Nje Mpohwo kako'nohino huno uyohoho. U, Mpohwoe hwap'ingo sopone'no huno inyoso t'hwolo. O'o, ngko kakoe Hwomu hwo'nnohino huno niyohoho. U, ngko Mpohumo woset'hwamo ul'wo'n'ingkohe a'amuso hof'iko hi'nji ngko'ntnnohino huno nayohoho. Ose ul'mentisofoho.

²³ Jisas kako kakoe inomokomoyo aho hopi'nono s'ife mta'ni hufa'uyo sohwan'nohino humant'fi Jisas hof'ikimnohino ul'mento, A'amu yo'mayo yo'mayo sekwo uhwon'wo'n'ingkohofu somo uhwon'ingkuji s'imonyo uy'ife.

²⁴ Ngko hungkuno waselimonne'no yohono. Hohontajo a'amu somo Anitu hungkuno uyahonngki limotofoto sohwanji a'amu yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo pin'ingo sohwanji hofiko yo'mayo sekwo uhwonalokwofoto somo uhwonano lontifi ko imentohofoso muhwonimmentohofofoho. Yo'mayo sekwo upo'nalokwofoto loso hofiko upo'nano lontifi ko imentohofoso hofiko mupa'nantohofofoho. Ose ulimentisofoho.

A'amu Someliyanta'ango sohwo kako kakoe mango sohune'no hitoho ulofahonngki ufo'ma'mentisofoho.

²⁵ A'amu Jutafe honngkano hungkuno lutihwamojo sohwo kako Jisasimo yamofoto uloho'mo lonto nu'manto ulimento, Nje Lontihwayo sohwo, ngko songo ne'no humayo'ne yo'mayoso pipi i'mo woma'monnto. ²⁶ Ose ulahonngki Jisas ulimento, Mousesiye honngkano hungkuno nejapmentisoso hungkuno pehofoto wo'nyoto. Atofo lonji huno pipi kiyohoho. ²⁷ Ose ulahonngki kako ulimento, Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no simeho uyohoji jije simeho hopi'nonohinoso kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no jije simeho uyohoji jije huyomango hopi'nonohinoso kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no simeho uyohoji jije yokumpohn'nyo hopi'nonohinoso kakimo uyo. Kiko jije Hwe Engo Anitu sohune'no jije simeho uyohoji jije huno hopi'nonohinoso kakimo uyo. Ose yohoji a'amu kiko'njopo mofonepo humawo'n'ngkohofoto somo kiko kikine'no kumo'n'wo'n'ngkiso hopaso nom'ne a'amu somne'no oseno wakumo'nono. ²⁸ Ose ulahonngki Jisas ulimento, Hopi lohino. Kiko oso hungkuno nto'nohino losomo in'ngkafijomanji kiko songo ne'no humayo'neso watipihwonimnonho. Noho fitipemaho. ²⁹ Ose ulahonngki hwe huhwo sohwo kako kakoe yofe wop'ngo umokinimonto yonto ole ulimento, Nom'ne a'amu ngko'njo mofonepo humawo'n'ngkohofoto somo ngko hofikine'no nimo'nyoso pipilo. ³⁰ Ose ulahonngki Jisas pahnnimo hungkuno ole ulimento,

Hwe fihwo kako angoto Jelusalem uliko'manto angoto Jelikou sopone'no womaso hweho. A'amu wonyo hufo'nohino sohwa honngkanopo uhwonima'nontifi hofiko kakoe ho'yango yo'mayoso moi'wo lonte'memantifi kakimo ikujohoto fongku'mentohofofoho. Ose ulohofontifi humpo'mentohofofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako honngkanopo nohumanto kako we'nenepi poyo wape'nimonto imentisofoho. ³¹ Oso hohosohonta hwe fihwo kako tajo angoto syoho'njo sohwo kako honngkano homo somo womentisofoho. Kako nowento hwe huhwo sohwo uhwononto kako ikitofonto uyakolo'mentisofoho. ³² Nto uyokolofahonngki hwe nom'ne Lifaiye temtitofoto mta'ango sohwo kako a'amu tajo angoto syoho'njo sohwo enjwa'mo syoho iwo'n'ngkiso sohwo kako hwe huhwo sohwo uhwononto kako huhwo ikitofonto uyakolo'mentisofoho. ³³ I oso'no oso hohosohonta hwe nom'ne hwaho Someliyanta'ango sohwo kako oso Jelikou honngkano homo somo nowento uhwonimmentisoso hwe huhwo sohwo nohumentanngki uhwononto hitoho ulo'mentisofoho. ³⁴ Kako hwe huhwo sohwo'njo mofone sopo nowento hwe ikujohoto fongku'mentohofoto sohwo ulikafonto mijo ilohoto emanto yopo'nyo fesyoma'mentisofoho. Fesyomanto kakoe uyo somo fosyo ufohumentisofoho. Nto ufosyonto kako hwe sohwo noho'nomanto kakoe yahupo mihumajonto angoto fosyawe'ne somo motawento wop'ngo umokosyohumamentisofoho. ³⁵ Mo'n'ngkanta kako oso angoto engoso mokosyohumawo'n'ngkiso kakwo'yohwo sohwo sife aho hopi'nonohino

kina uyonto ulim ento, Kiko olo hwe huhwo lohomo hamniyoho kijapoheso kakine'no yo'mayo mpe yohoji ito'no mokosyohumaho. Hamniyoho hiso moi'wo imo'n'ingkuhwoso'no jije hamniyoho ihn'namo'njo'manji ngko hwanguk asomo pmme sohonta ngko kikimo aku wokijapmmnonho. Ose ulonto umentisofoho.

³⁶ Jisas kako oso hungkuno hiso ulonto kako ulim ento, Kiko huno pipi kiyohoho. A'amu hufa'u sihune sohwa oso hwe fonjahumentohoho sohomo uhwontopahon'ingko fi oso a'amumo sim eho nehopi a'amu mofonepo humawo'n'ingkohoho hopaso tihwo u'masohwolo. ³⁷ Ose ulahon'ingki oso a'amu hon'ngkano hungkuno lutihwamojo sohwo ulim ento, Olo a'amu lohwo kako kakoe mangohwo ko huhumne'no hitoho ulofahon'ingki ufo'ma'maso hweho. Ose ulahon'ingki Jisas ulim ento, Kiko nuhuji a'amu somo ose'nohini ulohoho. Ose ulim entisofoho.

Jisas kako Mota'nji Maliya'nji siko'nopee'iy e angomno umentisofoho.

³⁸ Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwanji hofiko Jerusalemne'no hano ne'no nosontifi ango fipo i'mofamentohofoso osopo a'mu fisi kakoe yofe Mota kako uhwon'mentisoso kako Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwanjimo uhwononto kakoe angomno ipemotawomentisofoho. ³⁹ Motafe konampiye yofeso Maliyafoho. Jisas kako angomo noswopahon'ingki Maliya kako Jisasiye sifiki'nyo'mo humanto kakoe hungkunomo haloho humupo'ntohumantisofoho. ⁴⁰ Maliya osopo nohumantan'ingki Mota kako wosopayo nto'no esyohumayo syoho engo yonto kako yo'mayo so'no huno pi'n'ingo pi'n'ingo syofisikaofonto Jisasi'mo ulim ento, Hwe Engofo, nje nampohwo kako ngkimo monifo'maso'njo ngko'nohini wopayo iloho yo'mayoso yalokweno. Oso yahinoso wop'ingotaho. Kiko nje nampohumo filihwajo. Ngkimo wonifo'mano. ⁴¹ Ose ulahon'ingki Jisas ulim ento, Motafo, Motafo, kiko huno pi'n'ingo engo syafisyonji jije sim eho yo'mayo pi'n'ingo engo somne'no peho'no kilikakwoho. ⁴² Anga'nohino wonyoangkafoso yo'mayo hwahoponjo somo yakolo'nnyoso wo'nnyofoho. Kiko oso hisomne'no umofonyo yalokuno. Maliya kako oso wop'ingo hiso woma'monto nje hungkunomo upo'nalofoho. Oso wop'ingoso kakinta'ni wae meeofanehwono. Ose ulim entisofoho.

11

Mpohumo jomo ujo'ne yahinofoho. (Matiyu 6:9-15; 7:7-11)

¹ Sikuno fihumo Jisas kako Mpohumo jomo moi'wo ulahon'ingki kakoe inomokomoyo fihwo kakimo ulim ento, Hwe Engofo, hohonta Joun kako kakoe inomokomoyo sohwa mo Mpohumo jomo ujo'ne itihwamentisofoho. Oso hopa kiko olohonta fonetihwaho. ² Ose ulahon'ingki Jisas ulim ento, Sekwo Mpohumo jomo ulano likujoso sekwo olo pa'nyoso ulim no. Mpohwo jije yofe wop'ingo'nohinoso ne'nohini woho'n'iwon'ingkuhwono. Oso sikuno kiko yo'mayo hopi'nono yokumpohn'nyo nemokosyohu-mayoso komo'no umo'nono

³ Sikuno huhwo huhwi nakwoe wosopayo fonejape.

⁴ Nom'ne a'amu nakumo wonyo nalohofosofe wonyo somo nakwo wae yao'malohwone hopaso kiko nakwoe wonyoso wae fenamofa. Kiko nakumo yamofa nalohofa somo nonehumajohotoho.

⁵ Ose lutihwanto kako Mpohumo jomo ujo'ne nom'ne hungkuno lutihwamento, Sekwo anga'nohini fihwosi kiko sikwo'miyo kuntoliyopo a'amu kiko'njo mofone sopo humawo'n'ngkiso sohwoe angomo u'mahoji ulimnoho. Kiko wosopayo hufa'u sihune ntape. ⁶ Nje a'amu kako hon'ngkanomo noponto ngkimo ni'maso sohwo ngko wopayo nuyimneso ane hwo'nyoho. ⁷ Ose ulohojo'no kako oso hwe angomo homo somjo sohwo kako ole wakil'montonoho. Kiko ngkimo syoho engo peho'no ntopantokuno. Hoku'yo nto pijwasyonji nje mehomi'nji nakwo saho fosyawotowono. Ngko yo'mayoso nolikahm'mo mokijapmnehono. ⁸ Ose kilihwoso'no kiko pipi uyimono. Ngko sekumo waselimonne'no yohono. Oso hwe angomo somjo sohwo kako ole wosyafihu'montonoho. Oso hwe huhwo sohwo kako nje a'amu ko huhune'no ngko molikafe'njo i'mo ngko muyo'njo uyimono. Ose ko syafsihwosi kiko johomo ne'no liwo'ntan'ngkohojo oso a'amu angomo somjo sohwo kako nolikafihwosi yo'mayo hopi'nonohino kiko umofonyo inyoso wokijapmntonoho. Hwap'ngoso kiko kakimo jomo ne'no uliwo'n'ngkohino so'no wonimango munyofoho. ⁹ Oso pa'nyoso Mpohumo jomo ujo'ne yahino wo'nyofoho. Sekwo Mpohumo jomo ne'no ulifijoso kako yo'mayoso wosejapmntonoho. Sekwo yo'mayo so'no hafihafe tipentan'ngkuji sekwo oso hiso uhwonantifeho. Sekwo hoku'yopo hwan'ngo fonjikujo'no Anitu kako sekumo wosehwosampo'montonoho. ¹⁰ A'amu hopi'nonohino hofiko Mpohumo yo'mayo so'no jomo ulikujo'no Anitu uyimntonoho. A'amu yo'mayo so'no hofiko hafihafe tipifijoso wotipemantifeho. A'amu hoku'yopo hwan'ngo fongkupijoso Anitu kako wosehwosampo'montonoho.

¹¹ Sekwo mpohwosa sohwaso sekwoe hwomu sohwa inan'ku'ne selifijoso sekwo homa wonyoso uyantifetaho. Awonoho. ¹² I yihu'mno so'no selifijoso sekwo a'nantihwoyo uyantifetaho. Awonoho. ¹³ Oseso sekwo hon'ngkano wonyo'njo ko huhwaso sekwo sekwoe mehomimo yo'mayo wopingo'nohini uyiwon'ngkohoho so'no sekwo huno ole waseyono. Sekwo sekwoe sen'ngkwowho Anitu ahwomomo humaso sohomo jomo ulikujo'no kako kakoe Towahuno Wopingoso yo'mayo hwahoponjomo yakolo'nyoso wosejapmntonoho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako Setennta'ango towahuno wonyo wae yafo'ne yokumpohn'nyo malokuso so'no hwasyo hungkuno limentohofoho.

(Matiyu 12:22-30; Mak 3:20-27)

¹⁴ Sikuno nom'nehwi Jisas kako hwe ilo'nyo sohumta'ni towahuno wonyo wae yaofahon'ngki towahuno wonyo sohwo nto li'mofahon'ngki hwe huhwo sohwo hungkuno ito'no limentisofoho. A'amu pi'n'ngongo oso homo somo uhwonon'fi yomo yontifi pisopisaho mjalim'mentohofoho. ¹⁵ I oso'no a'amu fehohnjo sohwa ole limentohofi, Towahuno wonyo hopi'nonohino sohwafe hwe engoso Seten'yoho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe yofe nom'neso Mpelisepul'yoho. Oso humta'ni Jisas kako yokumpohn'nyo nomanto towahuno wonyo homo somo wae yaafalofoho. Ose limentohofoho. ¹⁶ A'amu nom'ne sohwa hofiko Jisas'mo yamofe uyano lontifi ulimentohofi, Kiko yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyiwon'ngkiyohofoso fonetihwaho. Ose uhwon'ngkuhwasi Anitu kiko'nji humaho wolano. ¹⁷ Ose ulahon'ngkofi Jisas kako hofikoe huno somo huno moi'wo uyahon'ngki ole ulimento, Hwaho fiponjo

a'amu hopi'nonohino humawo'n'ngkohofoso hofiko hotitopijo sohonta ikujoho fongki'n'ngkuji hofikoe wop'ingo fosyohumayo'neso wonyo umo'n'montonoho. I oso pa'nyoso a'amu hofiko'montohwa hofiko yoka hnn'ngkuji hofikoe fosyohumayoso wonyo umo'n'montonoho. ¹⁸ Oseso sekwo olo so'no peho'ne lalokwofo. Ngko Seten mta'ango yakumpohn'nyo towahuno wonyo wae yaof'o'ne mant'i'mtentesi Seten'ye a'amu sohwa hotitifikuji ikujoho fongki'n'ngkutnnesohilo. Ose'manji Seten'ye yokumpohn'nyoso pipi umo'n'montolo. ¹⁹ I Seten kako towahuno wonyo wae yaof'o'ne ngkimo n'ifo'mantokuso'manji sekwoe inomokomoyo towahuno wonyo wae yaof'wo'n'ngkohoho somo tihwo ufo'mahwoso'no weefantifeto. O'o, sekwoe inomokomoyo huhwa towahuno wonyo somo wae yaofalokwofo so'no nakwo huno ole nayohoho. Sekwo ngkine'no hwasyo hungkuno lalokwofo. ²⁰ I oso'no ngko Anitu mta'ango towahuno wonyo wae yaof'o'ne yokumpohn'nyo malokwe'manji oso s'ikuno Anitu wosemokosyohumamoto isoso nto se'mahon'ngki sekwo oso hiso'no hohujo ikinjaofalokwofo.

²¹ Seten kako kakoe yo'mayo yo'mayo somo kako kakoe mekino sampe yo'mayo so'nji yohofihwontohumawo'n'ngkisoso nom'nihwo kako yo'mayoso wae meeofonehoho. ²² I oso'no hwe nom'ne Seten'ye yokumpohn'nyo yakolo'nnyo sohwo nop'hwosi kako Seten'ye mekino sampe yo'mayoso kakimo yokumpohn'nyo imokinyo'ne mokosyohuman-toso somo wae yaof'hwosi kakoe yo'mayoso woma'montonoho.

²³ A'amu fihwo kako nje a'amu mmo'nyo'njo yoso sohwo kako nje mango hweho. A'amu nje syoho somne'no mon'ifo'maso sohwo kako syoho homo somo fon'fonyo imokalofoho.

Towahuno wonyo a'amumo nto ul'iko'maso sohwo asomo pe-e'ne hungkunofoho.

(Mat'iyu 12:43-45)

²⁴ Towahuno wonyo kako a'amufe simeho mo'mo humamojo sohwo oso ango somta'ni ul'iko'mahwosi nom'ne hwaho a'amu mohumunyopo usijo'no humayo'ne haf'ihafe wonyopi t'ipehwosi kakoe ango s'imo'mjo somne'no asomo wapmmontonoho. ²⁵ Asomo nop'hwosi oso ango homo somo uhwonososo ango homo somo hintalinyo wae nto yososo wop'ingomo uhwonimontonoho. ²⁶ Ose uhwon'ngkuhwosi kako nuhwosi nom'ne towahuno wonyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoso hofiko hofikoe wonyoso s'imo'mjo sohwoe yakolo'nnyo somo kako utimahwosi kakoe ango homo somo humayo'ne upemotawom-ontonoho. Oseso oso hwe huhwo sohwo s'imo'mo kako wonyo humamojo sohwo kako olhonta wonyo m'ikun'imposo somo humaho. Ose ul'imentisofoho.

Simeho wop'ingo t'ipemayo yahino neso olenoho.

²⁷ Oso hohosohonta hwe moya'mi pi'ningo engo nohumentan'ngkofi a'mu fisi nohumanto Jisas'imne'no johu ulonto ul'imento, Hnna'wohi kikimo kumanto anno kijapmmentisosi kako kikine'no s'imonyo uyono. ²⁸ Ose ko ulahon'ngki Jisas'ul'imento, O'o, s'imonyo iyo yahino neso olenoho. Hwe moya'mi hofiko Anituye hungkunomo upa'ninyoso in'ngkafijo'manji hofiko s'imonyo nehopi uyant'ifeho.

Yo'mayo kengo a'amu miy+wo'n+ngki yohofoso uhwonano lontifi Jisasimo joho utimentohofofoho.

(Matiyu 12:38-42; Mak 8:11-13)

²⁹ Hwe moya'mi pi'n+ngo engoso Jisasi'njopo uhu'mokontan+ngkofi Jisas kako olo hungkuno loso ul+mento, Hwe moya'mi olohonta humalofo soku wop+ngo ku'maho. Hwap+ngoso sekwo ole nt+wo'nalokwofo, Kiko yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy+wo'n+ngkiyohofoso yohojo'no'manji nakwo nokohon+ngkuhwasi nakwo huno wonayono. Kiko Anituye Hwomu Ne hwosoho. Ose ko nt+wo'n+ngkohofoso ngko oso hiso mut+hwamonnehono. O'o, Jouna hohonta humamojo sohwo uloho'mentiso hopaso oso'nohini woset+hwamonnoho. ³⁰ Hohonta yo'mayo Jounamo u'ma'mentiso somo a'amu Ninifoso uhwonontifi hofi+ko huno ole umento, Anitu Jounamo lonehwat+mentisofoho. Oso hopaso yo'mayo ngko A'amufe Hwomu sohwo'nimo ni+mante so'no olohonta a'amu humawo'n+ngkohofoso nohon+ngkujo'no hofi+ko huno ole uyono. Anitu ngkimo ni+hwat+mentiso hwo'nyoho. ³¹ Hwangku a'amufe yahino wonyo somne'no Anitu kako yano ilofone si+kuno somo i'mofap+hwoso'no oso a'mu yofe engo hwaho mokosyohumayo'nesi kako hwaho mongkihnta'ni mokosyohumamojosi kako nol+kafi+hwosi sekwo olohonta humalofo sokumo ole selonefoho. Sekwo Anitumo min+ngkayoso peho'nekulo. Ose selonefoho. Hwap+ngoso hohonta hwe yofe engo'njo Soulomoun humamojo sohonta oso a'musi kako hwaho ikanoponta'angosi kako Soulomoun Anituye hungkuno wolont+hwano lonto kako sapmmentisofoho. I oso'no olohonta hwe nom'ne Soulomoun+mo yakolo'nnyo sohwo sekwo'nji olopo ko humaso sohumo sekwo kakimo min+ngkwalokuyohofo. ³² Anitu kako a'amufe wonyo somjo tohinoso yano ilofiyo'ne si+kuno somo a'amu ango Ninifonta'angoso nol+kafi+kuji sekwo olohonta humalofo sokumo ole sel+fitnnefoho. Sekwo sekwoe hon+ngkano wonyo somne'no si+meho m+wolo'mokiyo'njo peho'no imentohofokulo. Ose sel+fitnnefoho. Hwap+ngoso a'amu Ninifoso hofi+ko oso hungkuno Jouna li+jwao'mentiso somo upa'nantifi hofi+koe hon+ngkano wonyo somne'no si+meho iwolo'mokumentohofofoho. I olo so'no olohonta hwe fi+ho Jounamo yakolo'nnyo sohwo sekwo'njo olopo ko humasoso sekwo sekwoe hon+ngkano wonyomne'no si+meho m+wolo'mokiyofoho.

Pomponahopo humayo'ne hungkunofoho.

(Matiyu 5:15; 6:22-23)

³³ A'amu fi+ha sikiloho mongkujontifi hiyaso'mo u, ahwonte enjwa'mo moho'nasiyo'njo hwafoho. O'o, hofi+ko ijempoho tojwa sopo ho'nasyontifeso a'amu ango homo somo nosyukuji pomponaho hiso uhwonantifeho. ³⁴ Sekwoe ti+moso sekwoe huyo'mangofe pomponaho pa'nyofoho. Ti+mo anga'nohino'manji sekwo pomponahopo humalofo. Ti+mo pi'n+ngo'manji si+kwo'mjoho'mo humalofo. ³⁵ Oseso sekwo huno ito'no fi+syafi+hupmno. Sekwo pomponahopo humalofo soku yahino pi'n+ngo pi'n+ngo mafi+kuji apa'no si+kwo'mjoho'mo fosyohu-mafikutoho. ³⁶ Sekwoe si+meho mo'mo si+kwo'mjoho ane hwasimani pomponaho'nohinopo'manji sekwoe si+mo'mangoso nom'ne a'amu somo pomponaho hopaso uloho'montonoho. Ose ul+mentisofoho.

Jisas kako a'amu Falisi sohwanji a'amu hon'ngkano hungkuno lut+hwayo sohwanjimo yoka hungkuno ul'imentisofoho.

(Mat'iyu 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 20:45-47)

³⁷ Jisas kako oso hungkuno ul'ikwato lohofahon'ngki a'amu Falisi fihwo kako kako'nji wopayo wonaho lonto Jisasimo joho lut+ma'mentisofoho. Oseso Jisas kako oso hwe huhwo sohwoe angomo noswonto wosopayo niwo'n'ngkohoho sopo humamentisofoho. ³⁸ Oso a'amu Falisi huhwo sohwo kako Jisas aho mijo miyat+ku'nyo'njo yonto wosopayo nyo'ne humahon'ngki uhwononto yomo yonto huno pi'n'ngo engo syafi'hu'mentisofoho. ³⁹ Jisas oso hwe huhwo sohwoe hunomo huno uyahon'ngki ole ul'imento, Sekwo a'amu Falisi sohwasi sekwoe noswanyo yo'mayo somo ko yajijwontifeso sekwoe humayoso kiho'njo hwasoho. Yo'mayo uhwonontifeso hi semo'n'wo'n'ngkohoho. Oso'nji simeho mo'mo yo'mayo hon'ngkano wonyo nom'ne wo'n'nyo hwasoho. ⁴⁰ Sekwo huno ane hwasoho. Sekwo mijo yat+ku'nyo'ne'nohini syof+syalokwofo. Anitu kako sekwoe paho hohnta'nnohini mti'mokumentiso'maho. O'o, ako sekwoe simeho mo'mo sekwoe huno so'nji mti'mokumentisofoho. ⁴¹ Sekwo sekwoe yo'mayo so'no aho yokumpohn'nyo kesyohumafikutoho. O'o, sekwo a'amu umofonyo iwo'n'ngkohoho somo yo'mayoso uy+kujo'no sekwoe simeho mo'mo kiho ane umo'n'montonoho. Ose ifijo'manji a'amu uhwonifijoso hofiko sekwoe simeho mo'mo kiho ane so'no huno uyimontonoho.

⁴² Sekwo a'amu Falisi sohwasi sekwo tohino tipemapitne so'no ngko hitoho ntokwoho. Sekwo hamniyoho wosopayo yo'mayo mawo'n'ngkohofoso sekwo hotitofontifi aho hufa'u hopi'nono imo'n'ngkahon'ngki anga'no Anitumne'no ko ho'nosyantifeso sekwo hon'ngkano ito'nohino somne'no huno mosyafisiyo'njo yontifeso Anitumne'no masemo'nyo'njo hwasoho. U, sekwo sekwoe yo'mayo wopingo fehohnjoso Anitumne'no ho'nasyiwo'n'ngkohofoso wop'ngofoho. I oso'no oso hungkuno selohe somo min'ngkayo'manji yahinoso wop'ngomaho.

⁴³ Sekwo a'amu Falisi sohwasi sekwo Anituye tohino engo somne'no i'waho ito'no fiyimno. Sekwo huno ole seinyo hwasoho. A'amu tajo angomo humawo'n'ngkohoho sofe simanopo hwe engo sohwoe epohumayo wop'ngo sopo wohumentanoho semo'nyo hwasoho. Sekwo hwe moyami uhu'mokiyo sopo nje hwe engofo selontife'no yiwo'n'ngkohofihwasoho.

⁴⁴ Sekwo Anituye tohino engo somne'no i'waho ito'no fiyimno. Sekwo olo pa'nyo hwasoho. A'mopijohinomo'mo ho'nasyiwo'n'ngkohoho sopo iyo mowontimofasiyo sopa'nyo hwasoho. Tojwa lopo wop'ngo sopo a'amu hano emoyontifi hwaho ajwomo'mo pisakino'njo wojo so'no huno muyofoho. Sekwo oso pa'nyo hwasoho.

⁴⁵ Jisas ose ulahon'ngki hwe fihwo kako hon'ngkano hungkuno lut+hwayo syoho'njo sohwo Jisasimo ul'imento, Nakwoe Loneti+hwayo sohwo, oso hungkuno tango'njo Falisi sohwo ulohinoso nakwo huhwo na'nnonjimo nelalokuno. ⁴⁶ Ose ulahon'ngki Jisas ul'imento, Sekwo a'amu hon'ngkano hungkuno lut+hwayo'n'ngkohoho huhwo sohwasi sekwo huhwaso Anituye tohino engo somne'no i'waho ito'no fiyimno. A'amu sekwoe hon'ngkano hungkunomo ito'no in'ngkayo'ne syoho m+kun+mposo uy+wo'n'ngkohofihwasoho. Sekwo a'amufe hohujopo tango m+kun+mposo kisasyohon'ngkofi hofiko mokoho'nyo'ne

syoho yokumpohn'nyo yiwo'n'ngkohofofoho. I oso'no sekwo hofikimo ufo'mayo'ne sekwoe ajo'miyopo tango mokihn'nasewoso hwasoho.

⁴⁷ Sekwo Anituye tohino engo somne'no i'waho ito'no fiyimno. Seyakwosa hohonta humamotofo sohwa hofiko a'amumo Anitu hungkuno uyahon'ngki limotofo sohwaro fonjahumentohofofoho. A'amumo fonjahumentohofohu hufwo sohware pijohino sopo sekwo wokosuyo yo'mayoso hulimotofihwasoho. ⁴⁸ Sekwo ose iwo'n'ngkohofoho so'no ole itihwalokwofoho. Neyakwosa hofiko a'amu huhwo sohwaro fonjahumentohofoho yahinoso wopingofoho. Ose lontifi sekwo wokosuyo hulimotofihwasoho. ⁴⁹ Anitu kako huno hwap'ngo'njo sohwo sekumne'no ole selalofi, Ngko a'amu fihwamo nje hungkuno uyahon'ngki lijwafo syoho'njo (*apousel*) sohwanji sekuyepono lihwa'imeso sekwo a'amu fihwamo fonjasy'kuji nom'ni hwaro wonyo ulohofantifeho. Ose selalofoho. ⁵⁰ Oseso a'amu fihwamo Anitu kakoe hungkuno uyahon'ngki hungkuno hiso lijwafo'ne syoho'njo sohwaro fonjahumentohofoso Anitu nakwoe hwaho mti'mokumentiso simo'mta'ango so'ntnne'no olohonta fonjahumomopmmalofoho so'ntnne tohinoso olohontajo hwe moya'mi humalofoho soku womantifeho. ⁵¹ Kein kako Apelimo fonjahumentiso somta'ni a'amu hofiko Sekolaiya sohumo Anitumne'no yo'mayo ho'nasyiwo'n'ngkohofoho sopo oso ango Anitu humaholimotofoho ajwo sopo fonjahumentohofoho oso'ntnne tohinoso a'amu olohontajo humalofoho soku womantifeho.

⁵² Sekwo hon'ngkano hungkuno luti'hwawo'n'ngkohofoho sohwaso sekwo Anituye tohino engo somne'no i'waho ito'no fiyimno. Sekwo Anituye hungkuno ne'njo somo min'ngkayo'njo yontifi hiyaso'mo honahumentohofoho so'no a'amu nom'neso hungkuno homo somo un'ngkowano ko lahon'ngkofi sekwo hofikoe hon'ngkanomo pijumokosyohumawo'n'ngkohofihwasoho. ⁵³⁻⁵⁴ Jisas ose ulonto oso homo somo uliko'mahon'ngki oso a'amu hon'ngkano hungkuno luti'hwawo syoho'njo sohwanji a'amu Falisi sohwanji hofiko simano likumpentifi oso sikuno homo somta'ni impo'angomo womuhwojano lontifi hungkuno mtitofahumentohofofoho. Oso hiso'no nakwo Jisasiye hunomo yamofoyo uyoano lontifi hwasyo hungkuno wonalono lontifi hofiko yo'mayo so'no Jisasi'mo ulohon'wo'n'imentohofofoho.

12

Yo'mayo hiyaso'mo mokosyohumawo'n'ngkuhwone hwasyo yahino somne'no i'waho ito'no fiyimno.

(Matiyu 10:26-27)

¹ Hwe moya'mi ni'hu'no pi'n'ngo engo uhu'mokumentohofoso hofiko ito'no humamentohofohomahoho. O'ho, hofiko nom'ne a'amu sofe sifemo hwotoho wosolongkufinantifi imentohofofoho. Oso hohosohonta Jisas kakoe inomokomoyo sohwaro ikinjamo lohofonto hofikimo simo'mo ole ulimonto, Sekwo a'amu Falisi sohware yahino somne'no i'waho ito'no fiyimno. Yahino hiso olenoho. Hofiko hofikoe yahino wonyo uti'hwawo'nyopo m'mofape so'no hwasyo hungkuno seliwo'n'ngkohofihwafoho. Oso yahino so'no selalokweno. ² Yo'mayo hiyaso'mo wojoso hwangku uti'hwawo'nyopo u'mofapmmontonoho. Yo'mayo sekwo hiyaso mokosyohumawo'n'ngkohofoho hungkuno hiyaso'mo lontifeso yahino wonyo hiyaso'mo

yontifi tifi no'mo utihwa'nyopo i'mofapihwoso'no a'amu timo uhwo-nantifeho. ³ Oseso yo'mayo hungkuno sekwo sikwo'mjoho'mo lontifeso hwangu mofehi'nyo'nji woho'nimontonoho. Yo'mayo hungkuno sekwo hiyaso'mo hofiyoka lontifeso hwangu utihwa'nyopo mango engo'nji wamjilimwantifeho.

Yo'mayo so'no iyoho seningkuwaloho. Anitumne'nohini iyoho wasenono.

(Matiyu 10:28-31)

⁴ Ose ulonto ole ulimento, U, nje a'amu soku, sekwo upa'nimno. Sekwo a'amu poyo semokiyo somne'no sekwo iyoho seningkuwaloho. O'o, hofiko sekwoe a'apaho poyo semokukuji osopo pipi selohopitnnehofo. O'o, awonoho. ⁵ I olo humne'no sekwo iyoho senyo'ne'no waselimonne'no yohono. Anitu kako sekwoe a'apaho poyo semokuhwosi sekwoe huyo'mangoso nihu'nahone tikanomo uhwajiyone yokumpohn'nyo hi'njo hweho. Osohumne'nohini iyoho wasenono. ⁶ Sekwo huno seyohoho. Yihufu nihu'no we'e popijamo pa'nyoso a'amu yihufu hiso aho fehohnjo hopi'nonohino somo touya hufa'u somne'no mpe yiwo'ninkohofofoho. I oso'no oso yihufu nihu'no we'e somne'no Anitu kako iningo mamofiwo'ninkiyohoho. ⁷ Anitu kako yo'mayo hopi'nonohinoso huno'njo hweho. Kako jije mnokinomjo mijiyi kenga'no kenga'nohinoso Anitu kako atofu nto limentisofoho. Oseso sekwo a'amu poyo semokiyo sohwanne'no iyoho seningkuwaloho. O'o, oso yihufu nihu'no we'e Anitu iningo mamofe'njo hofiyi mokosyohumawo'ninkiso somo sekwo yakolo'nyo kuyoho.

Jisasimne'no yokumpohn'nyo lohoho'ne hungkunofoho.

(Matiyu 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Olo so'no waselimonne'no yohono. A'amu fihwo kako a'amufe timopo ngkine'no hungkuno lijwaofoso sohwo oso humne'no ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni a'amu ahwomomjo sofe timopo hungkuno wolijwao'monnoho. ⁹ I oso'no a'amu fihwo kako a'amufe timo sopo ngkine'no hohujo ikinjanimofoso sohwo oso humne'no ngko huhwo'ni a'amu ahwomomjo sofe timopo hohujo ikinjimo'mnefoho. ¹⁰ I a'amu fihwo ngkine'no sitofu ntososo kako oso wonyo hiso'no Anitumo wae yafo'ne jomo ulososo Anitu kako wae weeo'montonoho. I oso'no a'amu Anituye Towahuno Wopingo sohume'no sitofu ulososo oso wonyo hiso Anitu kako wae meefonehoho. O'o, wonyo hiso ne'no wawo'montonoho. ¹¹ A'amu hofiko tajo ango we'e so'mo a'amu hwaho mokosyohumayo sohwanji a'amu yofe engo'njo sofe timopo ipesemotasokujo'no sekwo iyoho seningkuwaloho. Huno ole syafisyikutoho. Hofiko hungkuno nalohoninkuju'no nakwo peho hungkuno ulantanto. Ose syafisyikutoho. ¹² O'o, olo hoholohonta Anituye Towahuno Wopingo kako yo'mayo hungkuno sekwo ujo'ne so'no waselimonnoho.

A'amu hamniyoho engo'njo yo'mayo ho'yango yokumpohn'nyo aho kemokosyohumawo'ninkiso sohwoe pahnnimo hungkunofoho.

¹³ Hwe moyami pi'ningo engo nohumentaningkofi hwe anga'nohino sohwo Jisasimo ole ulimento, Nje Lontihwayo sohwo, nje mpohwo poyo pe'ninkahoninkiki nje tatohwo kako ho'yango hopi'nonohinoso ma'mentisofoho. Oseso olo hilo so'no kiko nje tatohumo uso. Ho'yango

hiso yano ilofihwosi fehohnjo ngkimo wontapono. Ose lonihwajohoho uso. ¹⁴ Ose ulahon'ngki Jisas ul'mento, I pipilo. Sen'ngkwowhwoe ho'yango yo'mayoso yano ilofone syohoso tihwo ntapmmentisoto. Awonoho. ¹⁵ Ose ulonto a'amu hopi'nonohino somo ole ul'mento, Sekwo huno ito'no fisyafihupmno. Nom'ne a'amufe yo'mayo somne'no hi semo'nyo so'no yahino so'no i'waho fuy'mno. A'amu ho'yango pi'n'ngo engo yokumpohn'nyo mokosyohumayo sohwo kako oso ho'yango somta'ni simeho wop'ngo neso mot'puhwonyo hweho.

¹⁶ Ose ulonto kako pahnn'imo hungkuno ole ul'mento, Hwe hamniyoho engo'njo fihwo kakoe wopasyoho somta'ni yo'mayo pi'n'ngo engo ma'mentisofoho. ¹⁷ Ose uhwonoto oso hwe hamniyoho engo'njo sohwo hnn'mento, Ngko pipi imnehono. Yo'mayo wosopayo ho'nasiyo'ne angoso hopo'maho. ¹⁸ Ose syafisyonto ole l'mento, U, ole uy'monnoho. Nje wosopayo ho'nasiyo'ne ango we'eso wae yahm'mo nom'ne engo mikun'imposo wamol'imo. Ose mol'imo ngko wopayo yo'mayoso oso ango songomo woho'nahumonnoho. ¹⁹ Ose i'me'no ngko nje huyo'mangomne'no ole wahn'imo, Jije yo'mayo wop'ngoso pi'n'ngo weho. Soswo pi'n'ngo engoso kiyakolofihwoso'no ho'yango yo'mayoso ne'nohino wakuwenti'mtefoho. Oseso syoho engo yohotoho. O'o, iyoho humahoji yo'mayo mijo wosopayo n'ngkohoji simeho wop'ngo'njo fosyohumaho. ²⁰ Ose ko hnn'ngkahon'ngki Anitu hwe huhwo sohmo ul'mento, Kiko huno ane hwasoho. Olo sikwo'miyo lomo kiko poyo wape'n'imonnoho. Jije ho'yango engo ito'no esyohumahnoso tihwo woma'mteto. ²¹ Oso pahnn'imo hungkunoso ulonto ole ul'mento, Oso pa'nyoso a'amu ho'yango yo'mayoso pi'n'ngo engo elofisosyalofonjo sohwo kako Anituye timopo ne so'no umofonyo yone hweho. Oso'no sekwo huno ito'no fisyafihupmno.

Yo'mayo yo'mayo so'no huno pi'n'ngo pi'n'ngo syafisiyo'ne hungkunofoho.

(Matiyu 6:25-34)

²² Ose ulonto Jisas kakoe inomokomoyo sohwaso ole ul'mento, Oso'no ole selalokweno. Sekwo sekwoe fosyohumayo so'no huno pi'n'ngo engo syafisyikui ole nol'kutoho. Nakwo peho wosopayo wonantanto. Sekwo sekwoe a'apahomne'no huno pi'n'ngo engo syafisyikui ole nol'kutoho. Ngko nje a'apahomo peho wekojisyahin'monnto. Ose syafisyikutoho. ²³ Hwap'ngoso nakwo peho'ne humolawotowono. Wosopayo'netaho. Hwap'ife'netaho. O'o, oso'ne'maho. ²⁴ Sekwo yihufone fisyafihupmno. Hofiko wopuyo hul'iwon'ngkohofom'aho. Hofiko wopayo mehu'meesyiwo'n'ngkohofom'aho. Hofiko wopayo angoso yo'mayo ho'nasiyo'ne ango hi'njo'maho. I oso'no Anitu kako hofikimo wosopayo yo'mayoso uy'iwon'ngkohoho. Sekwo hwe moya'mi soku Anitu kako sekumo sehonanteso sekwo yihufo somo yakolo'nnyo kuyoho. ²⁵ Hwe fihwo sekumtanti kako huno pi'n'ngo pi'n'ngo syafisyihwosi nje soswo sawemo umokin'imne'no yohono lososo ne umon'montolo. Awonoho. ²⁶ I sekwo oso we'e hiso ifitneso hopoenohini mmo'nyohwasim'ANJI sekwo nom'ne yo'mayo pi'n'ngo engo somne'no huno pi'n'ngo pi'n'ngo peho'ne syofisyalokwofo. ²⁷ Sekwo wokoso fofu so'no huno fisyafihupmno. Hofiko yo'mayo syoho anefoho. Hofiko he yo'mayoso mojiyofiwon'ngkiyohoho. I oso'no ole waselimonne'no yohono. Hohonta hwe engo Soulmoun hamniyoho hwap'ngo'njo sohwo kako kakoe hwap'ife wonyoangkafo yo'mayo wokoso na'nohino so'nji inonteso kako olo wokoso fofu we'e somo

muyakolofonehoho. ²⁸ Ou oso wokoso fofu sɪkuno fihumo syohopo lohofososo mo'nɪngkanta a'amū nolofekujɪ tohomo wolofefantɪfeho. I oso'no oso wokoso fofu Anɪtu wonyoangkafo mtɪ'mokuwɔ'nɪngkiso somo uhwonon-taneso wopɪngɔfoho lɪwɔ'nɪngkuhwono. Oseso sekwo soku wokoso fofomo yakolo'nnyo hokumo Anɪtu kako hofiyo wosemokosyohumamontonoho. Sekwo Anɪtumo sɪmeho hɪ'ntnnono we'e'nohinoso peho'no uyalokwofo. ²⁹ Oseso sekwo wopayo yo'mayo mijo so'no peho wonantane'nunto Ose syafɪsyɪkutoho. Huno pi'nɪngɔ pi'nɪngɔ seyo'eno. ³⁰ A'amū olo hwaho lopo Anɪtumo minɪngkayo'njo hofiko yo'mayo yo'mayo mayo'ne huno pi'nɪngɔ pi'nɪngɔ syafɪsyɪwo'nɪngkohoho. I oso'no senɪngkwohwo Anɪtu sohwo kako yo'mayo so'no sekwo umofonyo yahonɪngkohofoso kako huno nto uyohoho. Kako wopɪngɔ wosemokosyohumamontonoho. ³¹ Oseso sɪmo'mo sekwo Anɪtumo enjwa'mo humayo'ne hɪ semo'nɪngkuhwoso'no Anɪtu kako yo'mayo yo'mayo umofonyo ifijosɔ wosejapmmontonoho.

Ahwomomjo ho'yango wojo so'ne hungkunofoho.
(Matɪyu 6:19-21)

³² Nje yahu mehomɪ soku sekwo yo'mayo so'no iyoho senɪngkuhwoloho. Anɪtu kako kakimo enjwa'mo humayo'ne mesehumajiyɔ'neso hungkuno nto mtito'mentisofoho. Anɪtu kako sekumo semokosyohumayo so'no sɪmeho wopɪngɔ wɔmo'nalofoho. ³³ Sekwoe ho'yango yo'mayosɔ a'amū mpe waselohopife. Sekwo oso hamniyoho hɪso a'amū umofonyo iyo somo uyɪmno. Ose ifijo so'no sekwoe ho'yango neso ahwomomo weho. Ahwomomjo ho'yango wonyo mmo'nonehoho. Oso'no sekwo sekwoe ho'yango engo ahwomomo fohu'meehumno. Oso hopo sɔponjo ho'yangoso mpo'naofe'nefoho. A'amū ho'yango hufo iyoso aneponoho. Namɔ, mote, yo'mayosɔ ho'yangomo wonyo mmokonehoho. ³⁴ Ango jije ho'yango yo'mayo wopɪngɔ wojo sɔpo jɪje sɪmeho hɪ oso hopo weho.

Hwe engo sohumne'no ito'no esyohumayo'ne hungkunofoho.

³⁵ Sekwo sekwoe he ito'no yofɪkujɪ sikiloho mongkujɪkujɪ ito'no fesyohumamno. ³⁶ Ose ifijo'manji sekwo olo pa'nyo wohontohumantɪfeho. A'amufe hwe engo sohwo kako ape mayo'ne wopayo iloho engo somta'ni asomo poso sohonta kako hoku'yopo hwanɪngɔ fonjɪhwoso'no syoho ulohofiyo sohwa hano komo'no wohwosampɪtmantɪfeho. ³⁷ Oso syoho ulohofiyo huhwo sohwa hofɪko saho mofosyawoso uyantɪfeho. O'o, hofɪko hofɪkoe hwe engo sohumne'no yo'mayo ito'no esyohumentanɪngkujɪ hwe engo sohwo poso sohonta hofɪko sɪmonyo engo uyantɪfeho. Hungkuno nehɔpi waselɔmɔnne'no yohono. Oso hwe engo huhwo sohwo kako uhwonososo yo'mayo ito'no esyohumayo somo uhwonɪngkuhwosi kako huhwo kakoe syoho ulohofiyo sohwo wopayo nɪwo'nɪngkohoho epohumayo sɔpo uhumajɪhwosi kako wopayo uyɪmontonoho. ³⁸ I kako sɪkwo'miyo kuntoliyopo poso'manji u kako yɪhufo yoka sɪmo'mjo ho'nɪwo'nɪngkiso so'nji poso'manji kako kakoe syoho ulohofiyo sohwo uhwonososo hofɪko saho mofosyowentanɪngkujɪ uhwonɪngkuhwoso'no hofɪko sɪmonyo uyantɪfeho. ³⁹ Hwe engo sohwo kako asomo pe'e'ne mofehi'nyo sɪmo'me so'no huno ito'no seyoso'manji sekwo hopi'nonohino soku ito'no wesyohumantɪfeho. U, oso hopaso hwe engo mokosyohumayo sohwo kako nom'ne a'amū kakoe angɔ hopo sɔpo nta'ni yo'mayo hufo woma'mo lonteso'no sɪkuno huno uyontentesi kakwo'yohwo oso sɪkuno somne'no hontohumentanɪngkuhwosi a'amū hufo imojo sohwo kako

yo'mayoso momahwonesohilo. ⁴⁰ Oseso sekwo soku sɪkuno engolopohamo ito'no fesyohumantokuno. Ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni sɪkuno sekwo huno mosyofɪsyomokosyohumentanɪngkuji asomo wapmmnonho. Ose ulɪmentisofoho.

Syoho ulohofiyo wopɪngo sohwo'nji wonyo sohwo'njiye pahnnɪmo hungkunofoho.

(Matɪyu 24:45-51)

⁴¹ Pita ose upa'nonto Jisasɪmo ulɪmento, Hwe engofo, oso pahnnɪmo hungkuno nalohinoso nakumnohini lonalohino. Hwe moya'mi hopi'nonohino'nyumo lonalohino. ⁴²⁻⁴³ Ose ulohonɪngkahonɪngki Jisas kako nom'ne pahnnɪmo hungkuno ole ulɪmento, Hungkuno selalokwe loso olo humnefoho. A'amu fihwo huno wopɪngo'njo sohwo kakoe hwe engo sohwo osohumo nom'ne syoho ulohofiyo sohwo umokosyohumayo syohoso uyahonɪngkuhwosi syoho hiso ito'no inyo sohunne'no selalokweno. Oso hwe engo huhwo sohwo kako asomo pɪhwosi uhwonososo kakoe syoho ulohofiyo sohwo mokosyohumayo syoho'njo sohwo wosopayo uyontanɪngkuhwosi uhwonɪngkuhwoso'no oso syoho ulohofiyo sohwo sɪmonyoyuɪmontonoho. ⁴⁴ Ngko hungkuno nehopi waselɪmonne'no yohono. Oso hwe engo huhwo sohwo kako kakoe yo'mayo hopi'nonohinoso oso syoho ulohofiyo huhwo sohwo enjwa'mo woho'nahumntonoho. ⁴⁵ I oso'no oso syoho ulohofiyo huhwo sohwo kako huno ole wosyafɪhu'montonoho. Nje hwe engo sohwo kako asomo komo'no maponehoho. Ose syafɪsyɪhwosi'manji kako nom'ne syoho ulohofiyo hwe moya'mi sofanjimo ikujoho fonjomasoso kako yo'mayo wosopayo toho'nohino nɪngkuhwosi kako mijo yokumpohn'nyo nɪngkuhwosi wonilohofao'montonoho. ⁴⁶ Syoho ulohofiyo sohwo ose yoso'manji kakoe hwe engo sohwo sɪkuno fihumo syoho ulohofiyo sohwo kako huno mosyofɪsiyo'njo yo'mayo ito'no mesyohontohumentanɪngkuhwosi asomo wapmmntonoho. Oso hwe engo sohwo kako syoho ulohofiyo huhwo sohwo tohino engo uyɪhwosi a'amu kakoe hungkunomo haloho maposo'njo sopo uhumatɪ'montonoho.

⁴⁷ Syoho ulohofiyo sohwo kakoe hwe engo yo'mayo syoho yone'ento ulisoso kako huno ko uyahonɪngkuhwosi hungkuno homo somo minɪngkayo'njo yo'mayoso ito'no mesyohumayo'njo oso hwe huhwo sohwo tohino engo woma'montonoho. ⁴⁸ Syoho ulohofiyo nom'nehwo kakwo'yohwo sohwoe huno somo huno muyo'njo so'no kako yahino wonyo ko ihwosi kakune'no huno mosyafɪsiyo'njo yososo kakwo'yohwo sohwo tohino we'e'nohino uyonefoho. Anɪtuye syoho ulohofiyo fisomo yo'mayo wopɪngo pi'nɪngo engo u'mante so'no kako Anɪtumne'no syoho pi'nɪngo engo uyono. A'amu yo'mayo yo'mayo pi'nɪngo engo mokosyohumunyo sohwo Anɪtu kako osohumo nom'ne a'amumo ufo'mayo'ne yo'mayo so'no jomo ulɪmontonoho.

Jisas kako nakwoe hwahopo pmmntiso so'no a'amu wohotitofantɪfeho.
(Matɪyu 10:34-36)

⁴⁹ Ngko olo hwaho lopo ahwomo mta'ango toho womotapmmo lonji pm'mentohe hwo'nyoho. Oso toho hiso olohonta sijontentesi wopɪngo'nesohilo. ⁵⁰ Oso toho hiso mosijontanɪngkuhwoso sohonta ngko tohino engo woma'monnoho. Oso tohino engo mayo hiso'no nje hi tango mjonɪmopɪhwosi oso tohino moi'wo umo'nosojwao'montonoho. ⁵¹ Ole losyonɪfɪsyantɪkwofo. Olo hwaho loponjo ikujoho yo'mayo

yahinoso moi'wo esojwafofo'ne pmmentiso hweho. Ngkine'no ose losyonifisyantikwofo. O'o, sekwo upa'nimno. Ngko a'amu hotitofone pmmentohe hwo'nyoho. ⁵² Olohontajo'nji hwanguku nom'ne'ntnne'no hofiko'montohwa a'amu aho fehohnjo hopi'nonohinoso nohotitofahon'ngkuji a'amu hufa'uso siko a'amu hufa'u s'hune sohwafe mangohwa umo'nanjiyoho. I a'amu hufa'u siko ngkimo nningkapohosiso'no oso a'amu hufa'u s'hune sohwa sikoe mangohwa umo'nantifeho. ⁵³ I kan'ngkwohwo kako ngkimo nningkapihwoso'no kakoe hwomu ngkine'no ngkilaho walimontonoho. I mu fisi kako ngkimo nningkapihwoso'no kona'wohi ngkilaho wantimontonoho. U, a'amu fisi kako ngkimo nningkapihwoso'no kakoe hwomufe ape mangohwo umo'nimontonoho. Oso hopaso a'amu pi'n'ngoso hofiko wohotitofantifeho. Ose ulimentisofoho.

*Yo'mayo imo'nalokuso so'no huno tipemayo'ne hungkunofoho.
(Mat'iyu 16:2-3; Mak 8:11-13)*

⁵⁴ Olo hungkuno hilo so'nji a'amu homo somo ulimento, Sekwo mofehi'nyo ikwo'mokuwo'n'ngkiso sohohtanta'ni himo uhwon'ngkuji ole wolantifeho. Ifoyo wahu'montonoho. Ose likuji ou, nehopi wahu'montonoho. ⁵⁵ U, sekwo ifofo yokumpohn'nyo mongkihnta'ni sopahon'ngkuhwosi uhwon'ngkuji ole wolantifeho. Mofehi'nyo yokumpohn'nyo walimontonoho. Ose likuji ou, nehopi walimontonoho. ⁵⁶ Sekwo yo'mayo hwahoponjo so'nji ahwomomjo so'nji uhwonantifi sekwo huno ito'no syafisyi'wo'n'ngkohoho kuyoho. I oso'no yo'mayo olohonta imo'nalokuso somo ko uhwonontifi sekwo sekwoe yahino wonyo somne'no tohino mayoso'no huno maseyo'njo i'waho ito'no miyalokuyohoho. Hwap'ngoso peho'neto. Sekwo mango'nohino kuyoho.

*A'amu fihwo kako kikumne'no simeho tohino umnosu so'no kiko komo'no simeho wop'ngo hnmokinyo.
(Mat'iyu 5:25-26)*

⁵⁷ Sekwo huno wop'ngo syafisyi'kuji yahino ito'nohino somne'no yano milofahinyoso peho'neto. ⁵⁸ Hwe fihwo kako kikimo impo'angomo wolintofakohumo lihwosi ipekumotowahon'ngkuhwosi hon'ngkanopo humahosi osopo siko'nohino hungkuno ito'no filinyo. Majo'manji hwe engo hungkuno ito'no m'hwajijo syoho'njo sohwo kako impo'angomo wom-ekuhumatim'ntonoho. ⁵⁹ Ose yoso'manji kiko impo'angoso kunto'no uliko'ma'mne hwosi'maho. O'o, simo'mo kiko jije yahino somne'no yo'mayo hamniyohoso wo'nahumonnoho. Ose ulimentisofoho.

13

A'amu soku sekwoe hon'ngkano wonyo somne'no simeho m'iwolo'mokiyo'manji sekwo t'kanomo ufitne kuyoho.

¹ Oso hohosohonta a'amu fehohnjo hofiko nohumantifi Jisasimo ulimentohofi, A'amu Ngkalilinta'ango fehohnjoso hofiko Anituye tajo'ango engo Jelusalem sopo nohumantifi hofiko Anitumne'no yahu fonjokisyosyant'ngkofi hwe yofe engo'njo hwahe mokosyohumayo sohwo kako kakoe a'amu itokuso'njo sohwo m'lihwajohon'ngki hofiko a'amu Ngkalilinta'ango somo fonjahumentohofofoho. ² Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Ose ntohoho so'no sekwo huno ole

losyofiſyalokwofo. Oso a'amu Ngkalilinjho hiso hofiſkoe honingkano wonyoso nom'ne a'amu Ngkalilinta'ango somo yakolo'nnyo so'no oso tango m+kun+mposo tipema'mentohofofoho. Ose losyofiſyalokwofo. ³ O'o, sekwo ose syafiſy+kutoho. Ngko hungkuno nehopi'nohini wasel+monne'no yohono. Sekwo hopi'nono sekwoe yahino wonyo somne'no hohujo mikinjaopijo'manji sekwo hopi'nono oso tango hopaso not+pemapitne kuyoho. ⁴ I oso ango Silouam sopo a'amu aho hufa'u sife fehohnjoho hopi'nono nom'ne sife mta'ni hufa'u sihune nohumentaningkofi ango yokintahoponjo sawemo engo sohwo p+wasyonto a'amu homo somo kilopo'mentisofoho. Oso hwe moya'mi hofe sofe yahino wonyoso Jelusalemjo a'amu somo yakolo'nnyo so'no huno losyofiſyalokwofo. ⁵ O'o, oso'ne'maho. Hungkuno nehopi'nohini wasel+monne'no yohono. Sekwo hopi'nono sekwoe yahino wonyo somne'no hohujo ikinjaofiſkui An+tumne si+meho m+wolo'mo kiyo'manji sekwo hopi'nono oso tango hiso pa'nyoso not+pemapitne kuyoho.

Iyo ipisayo ito'no minto'n'wo'n'ngkiso so'no pahnn+mo hungkunofoho.

⁶ Jisas kako pahnn+mo hungkuno ole ul+mento, Hwe fihwo kakoe impohopo iyo ikwongo hul+mentiso so'no kako ikwonjajo ne into'nyo so'no wonyopi uhwonmahoso imojofoho. ⁷ Oseso kako syoho mokosyohumayo sohomo ul+mento, Kiko upa'nyo. Soswo hufa'u sihune ngko oso ikwonjajo hiso womji+monji potnneso huno uhwonap+wo'n'ngkohefoho. Oseso oso iyo huhwo sohwo olhonta kiko m+ngo filofeefo. Kako hwahomjo afofo siki mayoso wop+ngo'maho. ⁸ Ose ulahoningki syoho mokosyohumayo sohwo ul+mento, Hwe engofo, olo iyo huhwo lohwo sohwo olo soswo lohomo walohofono. Hwangku ngko kakoe pmpongomo mno iji'mo yahwoyoho ko'meehm'me'no ne ito'no unto'n+montolikeno. ⁹ Nom'ne soswomo ne minto'n'ngkuhwosi wop+ngofoho. Awo'manji ngko wolofeeo'monnoho. Jisas kako oso pahnn+mo hungkunoso ul+mentisofoho.

Sikuno iyoho humayo fisomo Jisas kako a'mu fisimo wop+ngo umokumentisofoho.

¹⁰ Sikuno iyoho humayo fisomo Jisas kako tajo ango we'e somo hwe moya'mimo An+tuye hungkuno lut+hwamentisofoho. ¹¹ Oso tajo ango homo somo a'mu fisi towahuno wonyo ehuhnnamo'nnyosi kako mnokino'nji ne'no nohumentaningki soswo aho hufa'u sife fehohnjo hopi'nono nom'ne sife mta'ni hufa'u sihune uyakolo'mentiso so'no kakoe hohujoso fahulo'mojiyoho. Oseso kako ito'no likofohumayoso miyommojojofoho. ¹² Jisas kako a'mu hisimo uhwononto joho lut+manto ul+mento, A'mu losiyo ngko jije mnokino engo kiwo'n'ngkiso somta'ni nto isi+hutofokumahono. ¹³ Ose ulonto Jisas kako a'mu hisimo aho kisuhumentisoso a'mu hisiye hohujo fahulo'nnyoso ni'hu'no komo'no ito'no mulohokumentisofoho. Jisas kako a'mu simo wop+ngo ose umokahoningki a'mu hisi kako An+tuye yofe ho'noma'mentisofoho.

¹⁴ Oso sikuno iyoho humayo homo somo Jisas kako a'mu simo wop+ngo imokumentiso so'no hwe engo oso tajo ango we'e somo mokosyohumayo sohwo kako si+meho tohino umn+ngkahon+ngki a'mu pi'n+ngo engo somo ul+mento, Sikuno aho fehohnjo hopi'nono aho nom'ne mta'ni anga'nohino somo yo'mayo syoho iyo'ne sikunofoho. Sekwo soku a'mu sohwo wop+ngo wonamokife l+kui'manji sekwo soku sikuno syoho iyo somo hm'mofapmno. Sekwoe a'apaho wop+ngo semokiyone sikuno iyoho

humayo losomo nopikutoho. ¹⁵ Ose ulahon'ngki Jisas ul'imento, Sekwo mango'nohino liwo'n'ngkohoho kuyoho. Sikuno iyoho humayo homo somo sekwo sekwoe yahu somo hofikoe ango somta'ni mawent'ifi mijomne'no ipemotap'iw'o'n'ngkohoho kuyoho. ¹⁶ Oseso ngko olo Ap'lohameye imu simo Seteniye towahunoso kakimo ne'no ehunnafontan'ngki soswo aho hufa'u sife fehohnjo hopi'nono nom'ne sife mta'ni hufa'u sihune uyakolo'nnyo simo olo sikuno iyoho humayo lomo wop'ingo umokoheso wonyotaho. ¹⁷ Jisas ose ulahon'ngki Jisasiye mango sohwa upa'nont'ifi wonimango engo un'imentisofoho. I hwe moya'mi pi'n'ngoso hofiko yo'mayo yo'mayo wonyoangkafo Jisas imentiso so'no simonyo imentohofoho.

Anitumo enjwa'mo humayo'ne pahnn'imo hungkunoso hufa'uyoho.
(Mat'iyu 13:31-33; Mak 4:30-32)

¹⁸ Jisas kako pahnn'imo hungkuno nom'ne ul'imento, Anitumo enjwa'mo humayo yahinoso peho pa'nyoto. Ngko yamofoso pehomne'no eset'hwamnehono. ¹⁹ Olenoho. Iyo fihwo kakoe yofe *masitet*. Kakoe neso nom'ne iyo ipisayo pa'nyo'maho. O'o, ni'hu'no we'efoho. Hwe fihwo oso we'e hiso kakoe syohopo hulahon'ngki engo imo'nonto nom'ne iyo syoho sponjo somo yakolonoho. Engo imo'n'ngkahon'ngki yihufoso nopont'ifi kakoe pamo sopo hofikoe aifo syont'ifi osopo kehumawo'n'ngkohohofo.

²⁰ Ose ulonto ole ul'imento, Pahnn'imo hungkuno nom'ne Anitumo enjwa'mo humayo yahino so'no ngko yamofoso pehomo eset'hwamnehono. ²¹ Oso hiso olo pa'nyofoho. A'mu fisi kako wosopayo *polowa*'nji oso wosopayo *polowa* homo somo engo imokiyo'ne hwamno pa'nyo kakoe yofe yis, oso'nji iwolo'mokososo oso *polowa* hiso engo umo'n'montonoho.

Anitumo u'mayo'ne hoku'yo we'e so'no pahnn'imo hungkunofoho.
(Mat'iyu 7:13-14, 21-23)

²² Jisas kako Jusalemne wasimonto imentisoso hon'ngkano mom'ingo somo ango pone mjamol'mohnnyo sponjo a'amu somo kakoe hungkuno lut'hwamosimentisofoho. ²³ Oso hohosohonta hwe fihwo ul'imento, Hwe Engofo, A'amu Anitumo u'mayo'neso a'amu anga'no anga'no sifitnnetaho. Hopi'nono s'ifitnnetaho. ²⁴ Ose ulahon'ngkahon'ngki Jisas ul'imento, Anitumo u'mayo'ne hoku'yoso we'efoho. I sekwo oso hoku'yo we'e homo somo syuyo'ne syoho yokino fyoho'nimno. Hwap'ingo so'no yolohoso wasel'imonne'no yohono. A'amu pi'n'ingo engoso hofiko oso hoku'yo homo somo woswano lifijoso hofiko yamofoko ko ifijoso hofiko hopo'maho. ²⁵ Hwangku oso ango homo somjo kakwo'yohwo sohwo nol'ikafihwosi hoku'yo we'e homo somo wop'ijwahumontonoho. Ni'hu'nahone nto pijwasy'hwoso'no sekwo mempo hohnta'ni lohof'ikui hoku'yopo hwan'ingo fonj'ikui johoho ole ul'ifitnefoho. Hwe Engofo, hoku'yo fonehwosampofoko. Ose ul'ifijoso kako ole wasel'montonoho. Sekwo nti'mta'ango kulo. Ngko sekumne'no huno maniyohoyohoho. ²⁶ Ose sel'hwoso'no sekwo ole ul'ifitnefoho. Nakwo k'iko'nji wopayo'nji mijo'nji ni'ment'ihwone lokono. K'iko nakwoe hon'ngkanopo lohofonji nakumo hungkuno lonet'ihwamentohino lokono. ²⁷ Ose ulahon'ngkuji kako apa'no ole wasel'montonoho. Sekwo nti'mta'ango kulo. Ngko sekumne'no huno maniyohoyohoho. Sekwo hon'ngkano wonyo y'iw'o'n'ngkohoho kuyoho. Sekwo ngkimo i'waho nt'ohopmno. Sekwo mpan'imno. ²⁸ Ose sel'hwosi kako sekumo wae yasemof'hwoso'no sekwo mempo hohnta'ni humaf'ikui

uhwonifijoso a'amu Anitumo enjwa'mo humalofoso Apiloham, Aisak, Jekoup sohwanji a'amu Anituye hungkuno lutihwamotofo sohwanjimo wosyihwonihwojowantifeho. Sekwo ose uhwoninkguji sekwo hulngkwajingo ifaloho'ningkuji humotaho engo lifitne kuyoho. ²⁹ Hwe moya'mi hofiko mofehi'nyo si'mofapiso mta'ni sahopi'kuji mofehi'nyo ningku'n'wo'ningkiso mta'ni u'mofapikuji a'amu yaposiyo yohosi yohohnta'ni i'mofapikuji hofiko Anitumo enjwa'mo nohumafikuji Anituye angomo wosopayo nifitnefoho. ³⁰ Oso hohosohonta a'amu fehohnjo somne'no sitofo uliwo'ningkohofoso hofiko yofe engo womantifeho. I a'amu fehohnjo hofikoe yofe olopo ho'nomawo'ningkohofoso hofiko yofe engo ane pa'nyo wohumantifeho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako angu Jerusalemne'no humotaho limentisofoho.
(Matiyu 23:37-39)

³¹ Oso hohosohonta a'amu Falisi fehohnjo sohwa hofiko Jisasimo u'mantifi ulimentohofi, Kiko olo angu lopo uliko'mahoji nom'ne angopono fiwano. Hwe yofe engo'njo Helout sohwo kako kikimo wofonjakohumonto yalofoho. ³² Ose ulahoninkgofi Jisas ulimento, Sekwo nukuji oso hwe wonyo sohwo, Helout, osohumo ngkine'no ole ulimno. Olohontajo'nji mo'n'ngkajo'nji ngko a'amu towahuno wonyo ehuhnnamo'nnyo somo wae yaohm'mo a'amu mnokino'njo somo wop'ngo umokomono. No'no mo'n'ngka sikuno hufa'u sihune sohonta ngko nje syohoso moi'wo wesojwao'monnoho. ³³ Oso'no olohontajo'nji mo'n'ngkajo'nji ne'no mo'n'ngkajo'nji nje syoho moi'wo i'mo ngko hano Jerusalemne'no wosy'i'mo'monnoho. Hwap'ngoso a'amumo Anitu hungkuno uyahonngki lutihwajo sohwamo angu nom'nepo fonjasyiwo'ningkohofopo'maho. O'o, angu Jerusalemhohini fonjasyiwo'ningkohofopono.

³⁴ U, nje a'amu Jerusalem humamopmmotofoto sokunonji olohonta humalofoto sokunonji sekwo a'amumo Anitu hungkuno uyahonngki selimotofoto sohwafo fonjasyontifi a'amu sekumo sefo'mayo'ne Anitu uhwojiwo'ningkiso sohwafo sojo'nji fonjiwo'ningkohofoto kuyoho. Sikuno pi'n'ngo engo somo ngko sekumo ole hopa womasemoku'monji imalefoho. Yihufoso hofikoe polonyo somo mihu'mokontifi efemokosyawowo'ningkohofoto hopaso ngko sekumo wosemokosyohumamonji ko imaleso sekwo nakwolaho limalofofoho. ³⁵ Sekwo upa'n'imno. Sekwo angu Jerusalem sopo Anitu kako nto uliko'ma'maho. Hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Sekwo ngkimo manohonyo'njo ne'no yontanngkuji sikuno pi'n'ngo woseyakolo'montonoho. Tifi no'mo sekwo nakwo oso a'amu Anitu uhwatimentiso sohumne'no yofe woho'nomano lifijo sohonta sekwo ngkimo apa'no wonehonantifeho.

14

Jisas kako a'amu a'apaho engu kamkamnyo sohomo wop'ngo umokumentisofoho.

¹⁻² Sikuno iyoho humayo fihwi Jisas kako hwe fihwoe angomo wopayo nimentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako a'amu Falisi sohwafo hwe engo hweho. Oso hopo sopo hwe fihwo kako a'apaho engo kamkamnyo sohwo Jisasimo mofonepo humunyo hweho. A'amu Falisi sohwa hofiko Jisas sohwo kako hwe a'apaho wonyo'njo sohomo pipi ulohofone kiyohoho lontifi humuhwontohumantohofofoho.

³ Jisas kako oso hwe mnokino'njo sohomo uhwononto kako a'amu hon'ngkano hungkuno lut'hwawo'n'ngkohoho sohwanji a'amu Falisi sohwanjimo ul'mento, Nakwoe hon'ngkano hungkuno s'ikuno iyoho humayo somne'no nakwo a'amu mnokino'njo somo wop'ingo umokiyoso wop'ingotaha. ⁴ Ose ulahon'ngki hof'iko mampi'nyo humamentohofofoho. Oseso Jisas kako oso hwe sohwoe ahomo nomanto wop'ingo umokonto, kakoe ango pone'no uhwat'imentisofoho. ⁵ Ose ulohofonto kako a'amu nom'ne sohwo ul'mento, Sekwo s'ikuno iyoho humayo somo syoho miwo'n'ngkiyohof'ihwasilaho. I sekwoe hwomutaha yahu mutaha s'ikuno iyoho humayo somo mijo kilafawoso somo us' mofawesoso sekwo komo'no ukuji utimant'ifitaho. Ou, utimant'ifeho. ⁶ Ose ulahon'ngki hof'iko kakimo aku hungkuno mul'imentohofofoho.

A'amu hof'ikoe yofe monje yahino'ne hungkunofoho.

⁷ Jisas kako oso ango hopo sopo nohumanto uhwon'imentisoso a'amu fehohnjoso oso ango homo somo swont'ifi hof'iko epohumayo wop'ingo'nohini so'no haf'ihafe t'ipeehon'ngkofi uhwononto kako a'amu huhwo sohwanne'no pahnn'imo hungkuno ole ul'mento, ⁸ A'amu fihwo kako ape ma'nyo sopenjo wopayo engo so'ne'ne kikine'no joho kilososo k'iko nuhuji epohumayo wop'ingo sopo nohumayo'eno. K'iko epohumayo wop'ingopo humuso'manji ango kakwo'yohwo sohwo kako nom'ne a'amu jije yofe engo somo kiyakolo'nnyo sohomo joho uloso'manji jije yofe engoso monje weekohumontonoho. ⁹ K'iko jije yofe we'e'njo sohwoi k'iko epohumayo wop'ingopo kaki'no humentan'ngkiji kohon'ngkuhwosi oso ango kakwo'yohwo sohwo kako ole wakil'montonoho. K'iko olo epohumayo wop'ingo loso olo a'amu lohomo uyo. Ose kil'hwoso'no k'iko won'mango engo kin'ngkuhwoso'no mom'ingo so'njo epohumayo sopo wohumamontnnoho. ¹⁰ I hwe fihwo kako kikimo kakoe angomo wosopayo nyo'ne joho kilosom'nanji k'iko noswohoji epohumayo n'ihu'no mom'ingo sopenjo sopo fosyohumaho. K'iko ose humuso'manji oso a'amu huhwo sohwo kako kikimo nokohon'ngkuhwosi ole wakil'montonoho, Nje a'amuhwe, k'iko olopo fisohumape. Ose kil'hwoso'no oso ango homo somjo a'amu wosopayo nont'ifijo a'amuso nokohon'ngkujo'no jije yofe engo umo'n'montonoho. ¹¹ A'amu kakoe yofe'nohini ho'noma'n'wo'nontoso sohomo Anitu kako monje weehumontonoho. I a'amu kakoe yofe somo monje yahin'ngkuhwoso sohomo Anitu kako wop'ingo wonyoangkafo ulohof'ihwosi kakoe yofeso woho'n'ma'montonoho.

A'amu jije angomo wopayo nyo'ne joho lut'mayo yahino neso olenoho.

¹² Oseso Jisas kakimo wopayo nyo'ne joho lut'ma'mentiso sohomo ul'mento, K'iko a'amumne wosopayo iloho iyo sohonta jije a'amu so'ntnne, jije temtifo so'ntnne, jije angoponjo a'amu hamniyoho engo'njo so'ntnne'no joho lut'mahotoho. K'iko ose isoso nom'ne s'ikunomo jije wosopayo somne'no hof'ikoe angomne'no joho kil'kuji hof'iko aku wok'ijopant'ifeho. ¹³ O'o, k'iko a'amumne'no wosopayo iloho yohojoso k'iko a'amu yo'mayo umofonyo inyo so'nji a'amu a'apaho wonyo'njo so'nji s'ife kokato'nnyo so'nji a'amu t'ampi'nyo so'njimo joho lut'mahoji uyo. ¹⁴ Oso a'amu homo somo hof'iko jije wosopayo somne'no aku kijapeso hopenohin'maho. Oseso k'iko s'imonyo uy'monnoho. Hwap'ingoso a'amu Anituye hungkunomo in'ngkawent'ife pe'nimentohofoso likapijo sohonta Anitu kako kikimo jije yahino wop'ingo somne'no yo'mayo wop'ingoso nokijaponefoho.

*Wopayo engo so'no pahnnimo hungkunofoho.
(Mat'iyu 22:1-10)*

¹⁵ Oso a'amu Jisasi'njopo wopayo nontan'ngkofi hwe fihwo nohumanto Jisasiye hungkunomo upa'nonto ul'mento, A'amu An'itumo enjwa'mo humasoso kako An'itu'nji humayo so'no si'monyo uyono. ¹⁶ Ose ulahon'ngki Jisas kako pahnnimo hungkuno ole ul'mento, Hwe fihwo kako wosopayo engo iloho umonto imentisofoho. Oseso oso si'kuno wopayo iloho iyo'ne somo pe-e'ne kako a'amu pi'n'ngo engo somo joho lut'ima'mentisofoho. ¹⁷ Oso si'kuno neso i'mofopahon'ngki kako kakoe syoho ulohofiyi sohumo lihwojahon'ngki kako a'amu si'mo'mo nto lut'ima'mentiso somo ole ul'mento, Sekwo oyon'mno. Wosopayoso ito'no nto esyohumantono. ¹⁸ Ose ko ulahon'ngki a'amu anga'no anga'nohinoso mape-e'ne hungkuno ul'mentohoho. A'amu anga'no kako ole ul'mento, Ngko hwaho songo mpe nto imale hwo'nyoho. Ngko oso homo somo uhwonamne'no yohono. Kiko nje a'amu sohumo ole uso, Ngko mapmnehono. Ose ntohoho uso. ¹⁹ U, nom'nihwo ole ul'mento, Ngko mpulimokau yahu aho hufa'u hopi'nonohino nje hwaho ij'wolo'mokiyo'no mpo'maesoyamofu ulohomonne'no yohono. Oseso kiko nje a'amuhumo ole uso, Ngko mapmnehono. Ose ntohoho uso. ²⁰ Nom'nihwo ole ul'mento, ngko olohonta ape songo mahe sohwo'ni mapmnehono.

²¹ Ose ulahon'ngkofi a'amu syoho ulohofiyi sohwo kakoe hwe engo sohumo hungkuno mopanehono ul'mentohoho so'no ulahon'ngki hwe engo sohwo si'meho tohino umn'imentisofoho. Si'meho tohino umn'ngkahon'ngki kako kakoe syoho ulohofiyi sohumo ul'mento, Kiko komo'no uhuji oso ango sopenjo hon'ngkano engo sopenjo so'nji hon'ngkano we'e we'e sopenjo so'njimo nje wosopayo nyo'ne joho filut'maho. A'amu yo'mayo umofonyo inyo so'nji a'apaho wonyo'njo so'nji t'imp'i'nyo so'nji sife wonyo'njo so'njimo lut'mahoji nje ango lomo fi'pemoswape. ²² Ose ulahon'ngki syoho ulohofiyi sohwo a'amu homo somo ipemotaponto ul'mento, Hwe engofo, ji'je hungkunomo in'ngkawenji epohumayo fehohnjoso siki weho.

²³ Ose ulahon'ngki hwe engo sohwo ul'mento, Kiko hon'ngkano engo somo uhuji syohoponjo toku'mango somo ku'mokwakuji oso ponjo hwe moyami pi'n'ngo engo somo ut'mahoji fi'pemoswape. Ngko nje ango somo a'amu uhula'mopife nn'ngkohoho. ²⁴ Ngko kikimo wakili'mo, Oso a'amu ngko si'mo'mo joho lut'ima'maleso hofi'ko nje wosopayoso ni'hu'no momapitnehoho. Oso pahnnimo hungkunoso Jisas ul'mentisofoho.

*A'amu fihwo kako Jisasi'mo un'ngkamo loso sohwo kako kaki'no huno ito'no ikwesya'fihu lohofihwosi yo'mayo ni'hu'nahone ho'nasy'hwosi Jisasi'mo un'ngkaweno.
(Mak 10:37-38)*

²⁵ Hwe moyami pi'n'ngo engo hofi'ko Jisasi'nji hano wentan'ngkofi Jisas kako ikinjamo lohofonto ul'mento, ²⁶ A'amu fihwo kako ngkimo won'ngkapmmo loso sohwo si'mo'mo kako huno ito'no uyono. Yo'mayo a'amumo kako si'meho uy'wo'n'ngkisoso kan'ngkwowho kona'wohi kakoe ape kakoe mehomi kon'ngkwa'wehwo kaisi i, kakoe wop'ngo humayo hi oso homo somo kako si'meho uy'wo'n'ngkisoso si'meho ntap'wo'n'ngkisoso yakolo'nnyo'manji kako nje inomokomoyo imo'nyoso hopo'maho. ²⁷ A'amu nje syoho somne'no yo'mayo tango ngkimo ni'mante hopaso u'mayo so'no wop'ngofoho loso sohwo kako nje inomokomoyo ne

umo'n+montonoho. I tango hiso ngkilaho loso'manji kako ngkimo monn+ngkape'njo hweho. Oseso kaki'no kako huno ito'no ukwesya+syono.

²⁸ Sekwo olo pahnn+imo hungkuno so'no fisyafi+hupmno. A'amu fihwo kako ango sawemo engo wamolimo loso sohwo kako kaki'no nofosyohumawosi oso ango huhwo sohune yo'mayo mpe iyo'ne hamniyoho so'no huno ito'no ukwesya+hu'montonoho. Olo so'no wosya+syono, Nje hamniyoho olo ango lomne'no moi'wo esojwaof+neso hopol+keno. Awo'manji mamolomnehono. ²⁹ Kako oso hopa huno mosya+siyo'manji kako hwosaho nto wonjososo ango neso moi'wo momolosojwaofe'njo'manji a'amu ango homo somo uhwon+ngkuji t+kafo j+kuji sitofo ulant+feho. ³⁰ Ole wolant+feho. Oso hwe sohwo kako ango molomo'maso sohwo kako momolosojwamofe hweho.

³¹ I nom'ne pahnn+imo hungkuno fisyafi+hupmno. Hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwo kako nom'ne hwe engo sohmo wofongki'naho lonto inyo sohwo kako kaki'no huno ito'no ukwesya+hu'montonoho. I nje a'amu itokuso'njo sohwa *ten tausen* (10,000) hwafoho. I nom'nihwo kakoeso *t+wenti tausen* (20,000) hwafoho. I oso'no nakwo hofiko'nji ikujoho fongki'n+ngkuhwasi nakwo hof+kimo wae weofant+keno. Hofiko nakumo wenaofant+fet+keno. ³² Kako mango sohwo moyakolofone so'no syafi+sy+hwosi kakoe mango sohwa ikanopo nohumentan+ngkuji a'amu s+meho pompengo isy+mofone wol+hwat+montonoho.

³³ Oso hopaso a'amu fihwo kako ngkimo wakin+ngkamo ntoso sohwo kako kaki'no huno ito'no ukwesya+syono. Kako yo'mayo yo'mayo mokosyohumayoso An+ituyefoho lihwosi kako An+tumne'no syoho yokumpohn'nyo uy+montonoho. Kako nje inomokomoyo ne hweho.

A'amu fihwo kako Jisas+imo un+ngkamo loso sohwo kako ajwopo ikinjao-fososo kako olo sa pa'nyo umo'n+montonoho.

(Mat+yu 5:13; Mak 9:50)

³⁴ Nakwo wosopayo sa'nji ni'wo'n+ngkuhwoneso wop+ngofoho. I oso'no sa fosyo mijo'nohino imo'n+ngkuhwosi kakoe yokumpohn'nyo nonto wonyo imo'nososo apa'no sa hiso wop+ngo imo'nyoso pipi uyantanto. Awonoho. ³⁵ Oso sa hiso nakwo syohopo ho'nosyasyoso hwaho afofo'njo umo'n+montolaho. O'o, sa hiso ni'hu'nahone siki ho'naof+wo'n+ngkuhwonefoho. A'amu fihwo nje hungkunomo haloho upa'n+imo lihwosi'manji haloho'njo hwo'manji haloho upa'nono.

15

Yahu imo'naof+ne pahnn+imo hungkunofoho.

(Mat+yu 18:12-14)

¹ A'amu mta'ni hamniyoho hu'memayo syoho'njo sohwanji a'amu hon+ngkano wonyo'njo so'nji hofiko Jisas+ye hungkunomo upo'nano lont+fi kakimo u'ma'mentohofofoho. ² A'amu Falisi sohwanji a'amu hon+ngkano hungkuno lut+hwamotofohowanji ose uhwonont+fi Jisas+imo sitofo ulmentohofi, Olo hwe lohwo kako a'amu hon+ngkano wonyo imof+wo'n+ngkohofoho so'nji majopohi'nonto wopayo ni'wo'n+ngkiso hweho.

³ Jisas oso hiso'no huno uyahon+ngki olo pahnn+imo hungkuno ul+mento, ⁴ Kiko yahu *sipsip wan hant+let* (100) mokosyohumunyo sohwo syo yahu

kenga'no isi'peeofihwoso'no kiko oso yahu *nainti-nain* (99) hiso hoja nontan'нкуji ul'iko'mahoji isi'peeofoso sohune'no hafihafe wotipmmonnoho. Hafihafe ne'nohini t'pehoji wotipema'monnoho. ⁵ Notipemahoji yahu hiso jije sangopo sa'ni kitofohoji simonyo'nji hofiyo womotawomonnoho. ⁶ Kiko jije angopo i'mofahoji jije a'amu so'nji jije a'amu afaponjo so'ntnne'no joho lutimahoho'no hofiko nuhu'mokukujo'no kiko ole ulimontnoho. Nakwo simonyo uyano. Nje yahu *sipsip* isopeeo'maso sohwo nto t'pemahono. Ose ulimontnoho.

⁷ Jisas ose ulonto ole ulimonto, Oso hopaso a'amu *nainti-nain* (99) hon'ngkano wop'ngo in'ngkuwo'n'ngkohofoso hofiko simeho m'wolo'mokiyo'njo humentan'ngkofi a'amu ahwomomjoso uhwonontifi simonyo miyofoho. I oso'no a'amu anga'no hon'ngkano ni'hu'no wonyo'njoso kako hon'ngkano wonyo homo somo hohujo ikinjaofihwosi Anitumne'no simonyo mikun'imposo uyantifeho.

Hamniyoho impo'naofo'ne pahnnimo hungkunofoho.

⁸ A'mu fisi kako hamniyoho aho hufa'u hopi'nono mokosyohumun-yosi kako anga'nohino impo'naofososo kako sikiloho mongkujihwosi angomjo hintalinyo huli'jusyihwosi timo ito'no fe'ni'hwon'ngkuhwosi ne'no t'pemihwosi wotipema'montonoho. ⁹ Notipemahwosi kako kakoe a'amu so'nji ango hopo saponjo humawo'n'ngkohofoso so'njimo joho lutimahwoso'no hofiko kakoe angopo i'mofapikujo'no ole ulimontnoho. Nakwo simonyo uyano. Nje hamniyoho impo'nao'mayoso olohonta ngko t'pemanji nje simeho wop'ngo ni'mo'n'ngkohoho.

¹⁰ Oso pa'nyoso ngko hungkuno waselimonne'no yohono. A'amu fihwo hon'ngkano wonyo'njo sohwo kako kakoe wonyo somne'no hohujo ikinjaofihwosi Anitumne'no simeho uyahon'ngkuhwosi a'amu ahwomomjoso hofiko simonyo engo uyantifeho.

Hwomu fihwo kako kan'ngkwohumo uliko'mayo so'no pahnnimo hungkunofoho.

¹¹ Jisas ose ulonto nom'ne pahnnimo hungkuno ulimonto, Hwe fihwo kako hwomu hufa'u'njo hweho. ¹² Aku'mu sohwo kan'ngkwohumo ulimonto, Mpohwo, yo'mayo ho'yangoso hamniyohoso tifi no'mo ejapmmne'enji elofisasyi'wo'n'ngkinoso njeso olohonta ntape. Ose ulahon'ngki kan'ngkwohwo eno ulonto kakoe hwomu hufa'u hwa'une ho'yangoso yano ulofiyonto aku'mu sohomo uyimentisofoho.

¹³ Sikuno we'enehwo memjaofahon'ngki aku'mu sohwo kako hamniyoho yo'mayo ho'yangoso nomihu'mokonto kako ango ikano engo sopone'no umentisofoho. Oso hopo sopo nohumanto nom'ne a'amu'nji syohi'nyo yonto mijo yokumpohn'nyo nonilohofonto kako kakoe a'apahomme'no hamniyoho hopi'nonohinoso hu'meeo'mentisofoho. ¹⁴ Kakoe hamniyoho yo'mayoso nto hu'meeofahon'ngki oso ango hopo sopo mijoho engo i'mofapmentisofoho. I'mofopahon'ngki kako hon'ngkanimentisoso kakoe yo'mayoso huno hon'ngkanimentisofoho. ¹⁵ Ose yonto kako hamniyoho syoho umo lonto t'pmmmentisoso syoho t'pema'mentisofoho. Oso hwaho hopo saponjo hwe fihwoe yahu somo wosopayo uyo syohoso t'pema'mentisofoho. ¹⁶ Kakoe yahu sohwa oso jopahoso menontan'ngkofi uhwononto kako huno ole syafihu'mento, Ngko huhwo'ni womanimo. Ose syofisyahon'ngki a'amu kakimo mufo'ma'mentohofofoho.

¹⁷ Oso hohosohonta kako huno ito'no ikwesyaŋsyonto kakoe hunoso ehohosŋsyahonŋngki ole hnnŋmento, Nje mpohwoe syoho ulohofiyo sohwa wosopayo engo nalokwofo. Ngko kakoe hwomu sohwo'ni olopo nohumanji mijoho we'e mope'nalikuyohono. ¹⁸ Ngkilaho. Ngko nolŋkahn'mo nje mpohwoepono asomo u'mo ole ulŋmo, Mpohwo, ngko honŋngkano wonyo imote so'no ngko Anŋtu'nji kŋko'njimo wonyo seloho'malefoho. ¹⁹ Oseso olohonta ngko hwe wopŋngo hwonŋ'maho. Kŋko ngkimo apa'no nje hwomufo nontohotoho. O'o, kikimo syoho kilohofiyo hwo'ni manŋmokufo. ²⁰ Ose hnnonto kako kanŋngkwohwoepono asomo umentisofoho.

Kanŋngkwohwo kakoe hwomu nopontanŋngki ikanopo nta'ni uhwonŋhwojawento kanŋngkwohwo kakine'no hitoho ulo'mentisofoho. Oseso kako hano kunto kunto'no nowento kakoe hwomumo kapopotohumo lohofonto hinjoho hu'nŋmentisofoho. ²¹ Ose ulohofahonŋngki hwomu sohwo ulŋmento, Mpohwo, ngko honŋngkano wonyo imentohe so'no ngko Anŋtu'nji kŋko'njimo wonyo seloho'malefoho. Oseso ngko hwomu wopŋngo hwonŋ'maho. Kŋko ngkimo apa'no nje hwomufo nontohotoho. ²² Ose ko ulahonŋngki kanŋngkwohwo kakoe syoho ulohofiyo sohwo ulŋmento, Sekwo nowekuji manji'mofo sawemo wonyoangkafoso komo'no motapŋkuji nje hwomumo ulohofano. Ajo'miyomjo wokoso wonyoangkafoso'nji ulohofano. Sŋfŋkwongofosyo'nji ulohofano. ²³ Sekwo *mpulŋmokau* yahu isiku'nnyo engoso fonjasyŋkuji iloho enŋngkuhwasi sŋmonyoyano. ²⁴ Hwapŋngoso olo nje hwomu lohwo kako poyo nto pe'nŋmentononji yŋwo'nŋngkohe sohwo olohonta kako apa'no songo i'mofapohoho. Kako nto isŋpeo'maso sohwo ngko apa'no tipemahono. Ose ulahonŋngki nŋhu'nahone sŋmonyoyano emamentohofofoho.

²⁵ Ose yontanŋngkofi hwomu tisŋmaso sohwo kako syoho'mo humamentisofoho. Osopo nta'ni kako asomo noponto ango ne so'mo i'mofaponto upa'nŋmentisoso ta'nji sŋmonyoyano ho'nowentanŋngki upa'nŋmentisofoho. ²⁶ Oseso tisŋmaso sohwo kako syoho ulohofiyo fihumo joho lutŋmanto ulŋmento, Hofŋko peho yalokwofo. ²⁷ Ose ulahonŋngki ulŋmento, hnnŋngkwa'wehwo sohwo nto i'mofapohoho. Oseso jŋje mpohwoe *mpulŋmokau* yahu isiku'nnyo engoso fonjiyontŋfi sŋmonyoyano yalokwofo. Hwapŋngoso hnnŋngkwohwo kakoe hwomu huhwo sohomo apa'no mayoso wonyo mmo'nyo'njo ito'no fosyohumayo'nefoho. ²⁸ Tisŋmaso sohwo ose upa'nonto sŋmeho tohino umnŋngkahonŋngki kako angomo masyuyofoho. Oseso kanŋngkwohwo mempo noswaponto tisŋmaso sohomo angomo woswapononto hungkuno hofiyo ulŋmentisofoho. ²⁹ Ose ko ulahonŋngki tisŋmaso sohwo ulŋmento, Soswo huhwo huhwi ngko kŋko'nji nohumanji kikimo syoho kilohofiyo siki'njo pa'nyo imo'nŋwo'nŋngkohe hwo'nyoho. Ngko jŋje hungkunomo yokumpohn'nyo mmo'nyo kitŋhwayo hwo'nyoho. I oso'no nje a'amu so'nji sŋmonyoyano niyo'ne kŋko yahu *meme* we'eso me aneso ntopahonŋngkini nje a'amu'nji sŋmonyoyano nimentŋhwonetaho. O'o, awonoho. ³⁰ I oso'no jŋje hwomu aku'mu lohwo kako jŋje hamniyoho ho'yango yo'mayoso hwoya'mi hwa'nte sofamo ihn'nakumo'maho. I olohonta kako apa'no ku'mahonŋngki kŋko sŋmonyoyano iyo'ne yahu isiku'nnyo me'wampe'njolo fonjiyalokuno.

³¹ Ose ulahonŋngki kanŋngkwohwo ulŋmento, Nje hwomu sohwo, sŋkuno huhwo huhwi nekwo majopohi'nŋwo'nŋngkuhwoyoyano montosa'yoho. Nje yo'mayo hopi'nonohinoso kŋko'nefoho. ³² I oso'no hnnŋngkwa'wehwo sohwo kako poyo nto pe'nŋmentononji iwo'nŋngkohehwo ifŋwalofoho.

Oseso nakwo sɪmonyɔ engo ihwasi sɪmeho wopɪngo'njo wohumano. Kako moi'wo nto imo'nɪmentiso ko huhwo sohwo nakwo olohonta apa'no tɪpemahwono. Ose ulɪmentisofoho.

16

Hwe fihwo nom'nihwoe syoho mokosyohumayo so'no huno'njo sohune'no pahnnɪmo hungkunofoho.

¹ Jisas kakoe inomokomoyo sohwamo pahnnɪmo hungkuno ole ulɪmento, Hwe hamniyoho engo'njo sohwo kakoe yo'mayo syoho umokosyohumayo'ne sohwo humunyo hweho. Oso hwe syoho umokosyohumayo huhwo sohune'no a'amu fehohnjo sohwa hwe engo sohomo ole ulɪmentohofi, Jije syoho kilohofiyo sohwo kako jije hamniyoho yo'mayo fonɪfonyo kilohofiwo'nɪngkiso hweho. ² Ose ulahonɪngki hwe engo sohwo kakoe syoho ulohofiyo sohomo joho lutɪmanto ulɪmento, Oso hungkuno kikine'no upa'nɪngkoheso pipi imahne'elo. Kiko nje syoho ntohofiyoso hopoenohinɪ'maho. Jije syoho moi'wonoho. Kiko nje yo'mayo syoho mokosyohumawo'nɪngkino so'no ngkine'no hungkuno yolohoso iyoswomo mtɪ'mojo.

³ Ose ulahonɪngki hwe huhwo sohwo kako ole hnnɪmento, Nje hwe engo sohwo kako ngkimo yo'mayo syoho mokosyohumayoso wae weenɪmo'mte'no yohoho. Ngko pipi imnehono. Nom'ni hwoe syoho tohohmtɪno'njo somne'no ulohofiyo so'no yokumpohn'nyo ane hwo'nyoho. Ngko nom'ni hwamo wopayo yo'mayo so'ne jomo ujo so'no wonɪmango'njo hwo'nyoho. ⁴ Nje hwe engo ngkimo wae yanɪmofososo a'amu hofɪkoe angomo ntɪmapijo so'no ngko pipi imnehono. Huno pi'nɪngo syofɪsikaofonto huno wopɪngo tɪpemanto ⁵ kako kakoe hwe engo sohwoe yo'mayo yo'mayo siki ma'mentohoho sohwamo joho lutɪma'mentisofoho. Sɪmo'mjo sohwo u'mahonɪngki ulɪmento kiko nje hwe engo sohumba'ni yo'mayo yo'mayo siki ma'mentohino so'no aku uyɪhneso alalelo. ⁶ Ose ulahonɪngki kako ulɪmento, Ngko sikilɪ'mijo ipofoso *wan hantɪlet* (100) siki ma'mentohofoho. Ose ulahonɪngki syoho mokosyohumayo sohwo ulɪmento, Kiko olopo komo'no fosyohumahoji olo iyoswo *wan hantɪlet* (100) mtɪ'mokinyo lomo *fifiti*'nohini (50) mtɪ'mojo. ⁷ Ose ulontanɪngki nom'nihwo tɪfi i'mofopahonɪngki osohomo ulɪmento, Kiko nje hwe engo sohumba'ni yo'mayo siki ma'mentohino so'no aku uyɪhneso alalelo. Ose ulahonɪngki ulɪmento wopaki'yo *wan hantɪlet* (100) ma'mentohofoho. Ose ulahonɪngki hwe mokosyohumayo sohwo ulɪmento, Kiko jije aku uhnne so'no iyoswo nomahoji *eti*'nohino (80) mtɪ'mojo. Ose ulɪmentisofoho.

⁸ Oso hwe huhwo sohwo ose imentiso so'no kakoe hwe engo sohwo ole hnnɪmento, Nje syoho ntohofiyoho hwe wonyo sohwo kako huno'njo hweho. Jisas oso pahnnɪmo hungkuno ulonto, kakoe inomokomoyo sohwamo ulɪmento, A'amu hwahoponjo yahinomo inɪngkawowo'nɪngkohofoso hofɪko hofɪkoe hofiyo humayo so'no yo'mayo ho'yango engo mayo'ne huno'njofoho. Oso huno engo tɪpemawo'nɪngkohofoso a'amu Anɪtumne'no syafɪsyiwo'nɪngkohoho somo uyakolo'nyofoho.

⁹ Oseso sekwo sekwoe hamniyoho ho'yango yo'mayo so'nji nom'ni hwamo wopɪngo'nohini ulohopijoso hwangu sekwoe sɪkuno moi'wo imo'noso sohonta hamniyoho yo'mayoso ulɪko'majo sohonta Anɪtu kako

kikimo wokit+ma'montonoho. Osopo wop+ngo ne'nohino nohumantohotnnefoho.

¹⁰ Kiko yo'mayo we'e somo ito'no mokosyohumayo'manji yo'mayo engo somo ito'no womokosyohumamonnoho. I hwe fihwo kako yo'mayo we'e somo syoho ito'no miyo'manji kako yo'mayo engo homo syoho ito'no miyoneho. ¹¹ Kiko hwahoponjo hamniyoho ho'yango yo'mayo somo ito'no momokosyohumayo'njo isoso ahwomomjo ho'yango neso mokosyohumayo syoho ne tihwo wokijapmmontolo. ¹² Kiko nom'nihwoe yo'mayo somo ito'no momokosyohumayo'njo isoso kiko'ne ho'yango yo'mayoso tihwo wokijapmmontolo.

¹³ Jisas ose ulonto ulimonto, Hwe fihwo kako hwe engo hufa'u sohwa'umo syoho ulohofiyoso hopo'maho. O'o, hwe engo hufa'u sohwa'umo syoho ulohofiyo so'manji syoho ulohofiyo sohwo kako hwe engo fihumo simeho uyihwosi nom'nihune'no simeho wonyo uyimontonoho. U, anga'nohino sohwoe syoho somne'no hi umo'n'ngkuhwoso'no nom'nihumne'no ngkilaha unimontonoho. Kiko Anituye syoho so'nji yo'mayo hwahoponjo yahino so'nji oso hufa'uyo sohwa'umo mokosyohumayoso syoho ito'no mihnehino.

A'amu Anitumo enjwa'mo humayo so'nji a'amu Mousesiye honingkanohungkunomo enjwa'mo humayo so'ntnne hungkunofoho.

(Matiyu 11:12-13)

¹⁴ A'amu Falisi hofiko hamniyoho'no hi umo'nyo sohwa Jisasiye hungkuno homo somo upa'nontifi hofiko Jisasimne'no simano wonyo ikinontifi sitofo ulimentohofofoho. ¹⁵ Jisas hofikimo ulimonto, Sekwo a'amufe t+mopo yahino wop+ngo'njo hwafoho nalifitne'entifi yahino ito'nohino iwo'n'ngkohofihwasoho. I oso'no Anitu kako sekwoe simeho mo'mjo so'no huno uyohoho. Sekwo yo'mayo iwo'n'ngkohofosomo a'amu uhwonontifi sekwoe yofe ko ho'nosemahon'ngkofi Anitu kako sekwoe simeho mo'mjo so'no huno unyo so'no kako wonyofoho selalofoho.

¹⁶ Mousesiye honingkanohungkuno so'nji a'amumo Anitu hungkuno uyahon'ngki limotofo so'nji ne'no nowentan'ngki Joun a'amumo mijo kiyoma'mojo sohwo i'mofapmmmentisofoho. M'mofape sohonta Anitu kako oso hungkuno simo'mjo somo nn'ngkapifitne'ento limentisofoho. I oso'no Joun i'mofapmmmentiso sohonta kako Anitumo enjwa'mo ito'no humayo so'no hungkuno wop+ngo loma'mentisofoho. Oseso olohonta a'amu pi'n'ngo engo Anitumo u'mano lontifi mjiyohoto yohotofo ko mjoloho'n'imopahon'ngkofi sekwo a'amu Falisi sohwasitimo'nohini uhwontohumawo'n'ngkohofohwasoho. ¹⁷ Hungkuno songo ko loma'mentisoso nakwoe hwahon'ji ahwomo'nji moi'wo ko imo'n'ngkuhwosi Anituye honingkanohungkunoso moi'wo mmo'nyo ne'no nowentihwonefoho.

Ape ho'nasiyo yahino so'no Jisas hungkuno ulimentisofoho.

(Matiyu 5:31-32; 19:9; Mak 10:11-12)

¹⁸ Hwe fihwo kako kakoe ape ho'nasyihwosi nom'ne ape maso sohwo kako ape ito'no mayo honingkanohungkuno somo mtihupesohungkuno sohwo kako ose yososo kako honingkanohungkuno wonyo'njo hweho. I nomnihwo kako ape nom'nihwo ho'nasyoso somo maso sohwo kako huhwo ape ito'no mayo honingkanohungkuno somo mtihupesohungkuno sohwo honingkanohungkuno wonyo'njo hweho. Jisas ose ulimentisofoho.

Hwe ho'yango engo'njo sohwo'nji Lasalos ho'yango ane sohwo'njiye hungkunofoho.

¹⁹ Jisas kako ole ulimento, Hwe fihwo kako hamniyoho yo'mayo ho'yango engo'njo sohwo nohumanto he wop'ingo wop'ingo'nohinoso yonto wosopayo wonyoangkafo'nohini nimojo hweho. ²⁰ Oso hwe huhwo sohwoe hoku'yo sopo a'amu fehohnjo sohwa hwe ho'yango ane fihumo motasont'ifi uhumati'motofofoho. Oso hwe huhwo sohwoe yofe Lasalos'yoho. Kakoe a'apaho uyo engo'njo hweho. ²¹ Oso hwe hamniyoho engo'njo sohwoe ijempoho sopo nta'ni yo'mayo wosopayo m'kufo p'wasyonteso womanimo lonto humamojofoho. Osopo nohumentan'ingki s'wojoso kakoe uyomo melanyo koto'motofofoho.

²² Hwangku sohonta oso hwe ho'yango ane sohwo poyo pe'n'ingkahon'ingki a'amu ahwomomjoso ut'motasont'ifi Ap'lohama'njopo uhumati'mentohofofoho. Hwe ho'yango engo'njo huhwo poyo pe'n'ingkahon'ingki a'amu sohwa hwahomo ijopijsyahumentohofofoho.

²³ Oso hwe ho'yango engo'njo sohwo kako t'ikanomo nohumanto a'apaho tohino m'kun'imposo'nji humanto t'imo yokintahopo uhwon'mentisoso Ap'lohama kengo nohopo nohumentan'ingki uhwononto Lasaloso'nji nohumentan'ingki uhwon'mentisofoho. ²⁴ Oso hwe ho'yango engo'njo sohwo ose uhwononto johohomo'no ulimento, Mpohwo Ap'lohama sohwo, k'iko ngkine'no hitoho wakilofono. K'iko Lasalos ngkiyepono fil'hwajo. Kako nop'ihwosi kakoe ajo'miyo mijo yomahwosi nje melanyopo ingo want'ipeno. Ngko olohonta tohomo humanji tohino engo n'nnantofoho. ²⁵ Ose ulahon'ingki Ap'lohama ulimento, Hwomuhwo, k'iko huno wakiyono. Hohonta k'iko songo humanji k'iko yo'mayo yo'mayo wop'ingo'nohini t'ipema'motno hwasoho. I, Lasalos sohwo kako yo'mayo wonyo'nohino t'ipema'mojo hweho. I olohonta Lasalos kako wop'ingo humentan'ingki k'iko tohino'nji fosyohumahnno. ²⁶ Oso'nji nom'ne huno ole wakiyono. Nakwo'nji sekwo'nji ajwo lopo An'itu kako momonyo m'kun'imposo ho'nahumentisoweho. A'amu olo hohnta'ni humalofoso sekuyepono wose'mano likuji oso momonyo somo nomt'ihupekujimose'mapitnnehoho. A'amu sekwo'nji humalofoso oso momonyo homo somo nomt'ihupekujimoh'iko nakuyepono mowekap'fitnnehoho.

²⁷ Ose ulahon'ingki hwe ho'yango engo'njo sohwo ulimento, Mpohwo hungkuno yokumpohn'nyo wakilm'onne'no yohono. K'iko Lasalos sohomo nje mpohwoepono fil'hwajo. ²⁸ Oso hopo sopo nje n'ingkwahwosa aho fehohnjo hopi'nonohino sohwa humalofo. Lasalos kako nje a'amu huhwo sohwo olo angotohino'njo lopono i'waho ito'no iyo'no hungkuno yokumpohn'nyo ulono. Hof'iko olopo nop'fitnnoho. ²⁹ Ose ulahon'ingki Ap'lohama ulimento, Hof'iko Mouses'ye hungkuno'nji a'amumo An'itu hungkuno uyahon'ingki l'motofohwafehungkuno hi'njo hwafoho. Oso hungkuno homo somo haloho upa'n'ife.

³⁰ Ose ulahon'ingki a'amu ho'yango'njo sohwo ulimento, O'o, Mpohwo Ap'lohama sohwo, hungkuno homo somo mupa'n'ifitnnehoho. I oso'no a'amu poyo sohwo songo nol'ikaf'ihwosi hof'ikimo u'mahwoso'no hof'iko simeho y'wolo'mo kukuji hon'ingkanowonyomo hohujo ukinjaofant'ifeho.

³¹ Ose ulahon'ingki Ap'lohama ulimento, Hof'iko Mouses'ye hungkuno so'nji a'amu An'itu hungkuno uyahon'ingki l'motofohwafehungkuno so'nji mupa'n'ifjo'manji a'amu poyo fihwo songo l'ikaf'ihwosi u'mahwosi

hungkuno uli+hwoso'no hofiako kakoe hungkuno homo si+meho hi'ntnnono muyi+fitnnehofu. Jisas ose uli+mentisofuho.

17

A'amu Anitumo si+meho hi'ntnnono uyo somo wonyo imokiyo'ne hungkunofuho.

(Matiyu 18:6-7, 21-22; Mak 9:42)

¹ Jisas kakoe inomokomoyo sohwaru uli+mento, A'amu Anituye hungkunomu si+meho uyi+wo'n+ngkohofu somo yo'mayo yahinu wonyo yamofu ulohofu'neso nehopi i'mofaponefuho. I'mofap+hwaso'no a'amu pi'n+ngoso wopi+wesyantifehu. I oso'no oso a'amu nom'nihwo pi+wasiyo'ne yamofu ulohofosu sohwo tohino engo manefuho. Oso'no kako hunu ito'no wasyofi+syono. ² Oso hwe huhwo sohwo kako nje mehomi we'e sohuru yamofu mulohofe'njo sohonta a'amu kakoe ti'wangomu soju mi+kun+i+mposo ifakojuj+kuiji mijo ayomu ho'naofont+i+jontesi wopi+ngo'nesohilo. Hwap+ngoso a'amu nje mehomi lohwaru pi+wasiyo'ne imokosu sohwo tohino mi+kun+i+mposo manefuho. ³ Oso yahinu hiso'no sekwo i'wahu ito'no fiy+i+mno. Ji+je ni+ngkwahwo wonyo kilohofu so'manji ki+ko oso yahinu wonyo somne'no yoka usu. Ulohojo'no kako kakoe yahinu wonyo somne'no si+meho tango ti+pemahwosi oso wonyo somo wae yaofu so'no kil+hwaso'no ki+ko oso wonyo hiso wae hmmofo. ⁴ Si+kuno anga'nohino fihuru kako kikimu wonyo ne'no kilohofontan+ngkuhwosi aho fehohnjo hopi'nono nom'ni mta'ni hufa'u ko imo'n+ngkuhwoso'no kako wonyo anga'no anga'no yoso somne'no, Tatohwo ki+ko nje wonyo wae feen+i+mofo, oseso ne'no kilontan+ngkuhwosi ki+ko kakoe wonyoso wae ne'no hmmofo.

Si+meho hi'ntnnono uyo yahinu hungkunofuho.

⁵ A'amu Anituye hungkuno luti+hum+i+ku'mofu syoho'njo (*apousel*) sohwa Jisas+i+mo uli+mentohofi, Nakwo si+meho hi'ntnnono kijopalokuhwone somo ki+ko engo fonamojo. ⁶ Ose ulahon+ngkofi Jisas uli+mento, Sekwo ngkimo si+meho hi'ntnnono montopantokuyohofu. Sekwo ngkimo nn+ngkape+eso ni+hu'no we'e patnnyo uyo pa'n+ngo'manji sekwo oso iyo ipisayo'njo sohuru ole uli+fijoso, Pmpongo hi'nji sokato lohohofuji mijo ayo nompofilohofayo. Ose uli+fijoj'manji iyo huhwo sohwo kako sekwo mangomu haloho wasepo'montonoho. I oso'no sekwo ngkimo mo'nn+ngkapohiyohofu. Jisas ose uli+mentisofuho.

A'amu syoho ulohofiyofu yahinu ito'nohini so'ne hungkunofuho.

⁷ Hwe fihwo sekwo'njopo humasu sohwo kako syoho ulohofiyu hi'njo hwo'manji oso syoho ulohofiyu sohwo kako syohopo hwahomu mno ijiyotahu, yahu mokosyohumayotahu, u kako moi'wo ihwosi kako kakoe hwe engo sohwo'njopo i'mofaponto kako wopayo mijoho ko uyahon+ngki kako komo'no humahopi+hwosi wopayo manonehoho. ⁸ O'o, simo'mo kako kakoe hwe engo sohwo wosopayo ito'no esyohumahwosi kakoe he wopi+ngo ihwosi wosopayo hiso iku'yopo ifosyalokumpehwosi hwe engo sohuru wosopayo uyi+mtonoho. Kakoe hwe engo sohuru wopayo moi'wo kaki'no uyi+hwosi kako ti+fi wan+i+montonoho. ⁹ Oso hwe engo huhwo sohwo kako kakoe syoho ulohofiyu huhwo sohuru kakoe syoho ito'no imentiso so'no isamoyoka uli+montolahu. O'o, awonoho. Hwap+ngoso kakoe syoho'nohinofuho li+hwosi isamoyoka mujo'njo uyi+montonoho. ¹⁰ Oseso

Hwomu Anitu uhwosopo'mentiso sohwo kakoe pe-eso emta'mingo uhwon'wo'n'ingkuhwone pa'nyoso i'mofapihwaso'no sekwo uhwon'fitnnefoho. ²⁵ I oso'no simo'mo oso Hwomu huhwo sohwo kako tohino engo umnososo a'amu olohonta humalofoso kakine'no hohujo ukinj'mofantifeho.

²⁶ Oso a'amu hohonta N'wa'nji humamotofoso kako yofayokinomo humentiso sohonta yo'mayo yahino imotofo pa'n'ngoso oso Hwomu Anitu uhwosopo'mentiso sohwo poso sohonta a'amu humalofoso uyantifeho. ²⁷ Hofiko humamotofo sohonta hofiko wosopayo'nji mijo'nji nonontifi ape ma'n'motofofoho. Oso yahino hiso ne'no mj'miwentan'ngkofi N'wa kako yofayokinomo noswahon'ngki mijo ifofayo engo yonto hwe hwoya'mi hopi'nonohinoso mijo mihulo'mentisofoho.

²⁸ Ap'lohama'ye kami Lout sohwo humamojo sohonta a'amu humamentohofoho oso hiso pa'nyo imotofofoho. Hofiko nohumantifi yo'mayo wopayo mijo nontifi yo'mayo ho'yango mpe yontifi nom'ni hwamo hamniyoho mayo'ne ho'yango uyontifi hofiko wopayo syoho yontifi ango mol'motofofoho. ²⁹ Ose yontan'ngkoho sohonta Lout kako ango Soutom uliko'manto ango kengopo nowahon'ngki toho'nji sojo hwoyango hnnyo so'nji ahwomo mta'ni ifoyo hopa syonto hwe hwoya'mi hopi'nonohino somo wonyo imokumentisofoho. ³⁰ A'amu oso pa'n'ngyo yontan'ngkuji oso hwomu Anitu uhwosopo'mentiso sohwo utihwa'nyopo i'mofape so'no Anitu ujo wehontojwahumontonoho.

³¹ Oso sikuno homo somo utihwa'nyopo i'mofaposo sohonta a'amu fihwo kako angkuhwapopo humaso hwo'manji kako hwomu huhwo sohomo uhwon'ngkuhwosi kakoe angomjo ho'yango yo'mayoso mayo'no huno mosyafisyonehoho. Oso pa'nyoso hwe fihwo syoho'mo humaso hwo'manji kako hwomu huhwo sohomo uhwon'ngkuhwosi kakoe angoponjo yo'mayoso mayo'no huno mosyafisyonehoho. ³² O'o, sekwo Lout'ye ape simne'no fisyafihupmno. Kako kakoe angoponjo yo'mayo so'no syafisyonto ikinjao'mentisoso sojo imo'n'mentiso somne'no fisyafihupmno.

³³ A'amu olo hwaho lophonjo humayo somo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumunyo sohwo kakoe fosyohumayoso moi'wo umo'n'montonoho. A'amu olo hwaho lophonjo humayo somo aho mokemokosyohumunyo sohwo kakoe fosyohumayo neso wotipema'monte hweho. ³⁴ Ngko waselimonne'no yohono. Sekwo ito'no upa'n'mno. Oso sikuno Hwomu sohwo poso sohonta hwe hufa'u hwa'u saho afapo fosyowentan'ngkohosisi Anitu nom'nihumo utimahwosi nom'nihwo wohumamontonoho. ³⁵ I a'mu hufa'u fa'u wopayo sihu kolofontan'ngkohosisi Anitu nom'nimo utimahwosi nom'nisi wohumamontonoho. [³⁶ I hwe hufa'u hwa'u syohopo lohofontan'ngkohosisi Anitu nom'nihumo utimahwosi nom'nihwo wohumamontonoho.]

³⁷ Jisas ose ulahon'ngki inomokomoyo sohwa nupa'nontifi Jisasimo ulmentohofi, Hwe Engfo ose nalohinoso imo'nyoso ntipo umo'n'montolo. Ose ulahon'ngkofi Jisas pahnnimo hungkuno ole ul'mento, A'amu poyo pe'nyo sohwoe pijafo wo'nnyo sopo y'hufu aji'mango oso hopo sopo uhu'mokufitnnefoho.

18

Jisas kakoe inomokomoyo sohwa hofiiko Mpohumo jomo ne'no ujo'ne pahnnimo hungkuno ulimentisofoho.

¹ Jisas kako a'amuso Mpohumo jomo ne'no ulikuji piso'mo'nyo mmunyo'njo iyo'ne pahnnimo hungkuno ole ulimento, ² Ango fipo a'amufe hungkuno mihwajiyo'ne hwe engo sohwo humunyofoho. Kako Anitu sohumne'no iyoho munyo'njo yonto a'amu somne'no hwotoho fewo'nngkiso hweho. ³ Oso hopo sopo apwojo fisi kako humunyoponoho. Sikuno engo sopamo kako oso hwe hungkuno ito'no mihwajiyo iyo sohwoepono pwo'nngkisiyoho. Ole ulimojo, Nje mango sohwa hofiiko ngkimo wonyo wonimokantife'no yalokwofo. Oso'no kiko ngkine'no hungkuno ito'no menihwajo. ⁴ Ose ko ulahonngki simo'mo hwe engo huhwo sohwo oso apwojo simo ufo'mayoso ngkilaho ko lonto tifi no'mo ole syafihumento, Ngko Anitumne'no iyoho ko miyonji a'amumne'no huno mosyafisiyo'njo ko yonji ⁵ i oceso olo apwojo losi kako ngkimo ne'no ni'mawo'nyosi syoho engo ntopantokuso so'no ngko kakimo ufo'ma'mo. Kakoe hungkunomo ito'no womihwatimonnoho. Kako ngkimo sikuno huhwo huhwi ni'mawo'nyo ihwosi nje a'apaho wonyo nimokonoho.

⁶ Jisas ose ulonto ulimento, Oso hwe engo hungkuno mihwajiyo syoho'njo wonyo sohwoe hungkuno haloho nto upa'nngkohoho so'no sekwo huno fisiyafihupmno. ⁷ Oso hwe wonyo sohwo ose imentiso so'no sekwo huno pipi seyohoho. Anitu kako kakoe a'amu uhwasopo'mentisoso hofiiko kakine'no jomo sikuno huhwo huhwi imingo'nji sikuno'nji uliwo'nngkohoho so'no kako hofikimo momuhwajiyo uyimontolaho. I komo'no womuhwatimontolaho. ⁸ Ngko sekumo waselimonne'no yohono. Anitu kakoe a'amumo komo'no womihwatimontonoho. I oso'no oso Hwomu Anitu nihwasopo'mentiso sohwo'ni nopm'mo a'amu ngkine'no simeho hi'ntnnono ntopontanngkujo wasehonimontaha.

Hwe Falisi sohwo'nji hwe nom'ne hamniyoho mayo syoho'njo sohwo'njiye pahnnimo hungkunofoho.

⁹ A'amu fehohnjo hofiiko hofiikoe yahino wopingo somne'no hofiikoe yofe ho'noma'nontifi a'amu nom'ne sohwanne'no wonyofoho liwo'nngkohoho somne'no Jisas kako olo pahnnimo hungkunolo ulimento, ¹⁰ Hwe hufa'u hwa'u siko Anitumo jomo ulaho lonji Anituye tajo ango engo somo humentisiyefoho. Hwe fihwo kako a'amu Falisi hweho. Nom'nihwo kako hamniyoho mayo syoho'njo hweho. ¹¹ A'amu Falisi huhwo sohwo kako nolohofonto kakoe simeho mo'mo ole hnnimento, Mpohwo Anitu, ngko nom'ne a'amu pa'nyo hwonimaho. Oso'no ngko isamayoka kilalokweno. Hofiiko yo'mayo hufo yontifi yo'mayo yahino itonohino somo miyontifi hofiiko ape ito'no ma'nyo honngkano somo mtihupewo'nngkohofihwafoho. Ngko oso pa'nyo hwonimaho. I ngko olo hwe hamniyoho mayo syoho'njo sohwo pa'nyo hwonimaho. ¹² O'o, ngko Sante huhwo huhwi sikuno hufa'u somo ngko wopayo manyo'njo humawo'nngkohe hwo'nyoho. Yo'mayo hopi'nonohino nomantneso ngko aho hofohu'nono hopi'nonohinoso mtihupo mtihupe lohofonji kenga'no kikine'no ho'nakisyo'wo'nngkohe hwo'nyoho.

¹³ Ose ulontaningi oso hwe hamniyoho mayo syoho'njo sohwo kako kengopo lohofonto kako ahwomomo timo uhwonyoso wonimango'no ingku'no humanto kakoe swokinopo hwaningo pohn'nonto ulimento, Anitu ngko hwe wonyo sohwo'ne'no kiko hitoho wakilofono.

¹⁴ Jisas oso pahnnimo hungkuno ulonto a'amu homo somo ole ulimento, Ngko waselimonne'no yohono. Oso hwe hamniyoho mayo syoho'njo sohwo kako Anitumo ose ulimentiso so'no Anitu kako uhwononto hwe wopingo hweho ulahoningi hwe huhwo sohwo kako kakoe ango pone'no asomo umentisofoho. I oso a'amu nom'ne Falisi sohwo ose'njo hwo'maho. O'o, a'amu kakoe yofe ho'noma'nwo'ninkiso sohumo Anitu kako monje ulohomontonoho. I oso'no a'amu kako kakoe yofe monje yahinuwo'ninkiso sohwoe yofeso Anitu kako woho'nima'montonoho.

Jisas kako mehomi we'e somo Anitu kako wopingo ulohofone jomo ulonto mnokinopo aho ulonjimokumentisofoho.

(Mat'yu 19:13-15; Mak 10:13-16)

¹⁵ A'amu piningo engoso hofiko hofikoe mehomi we'e somo Jisas mnokinopo aho ulonjimokonontifi motapmmenohofofoho. I oso'no Jisasiye inomokomoyo sohwa hofikimo ose uhwonontifi yoka ulimentohofofoho. ¹⁶ Yoka ulahoninkofi Jisas kako mehomi somo joh lutimanto inomokomoyo sohwo ole ulimento, Sekwo mehomi somo nopijumofikutoho. O'o, hofiko ngkiye pono wapife. A'amu olo mehomi lohwa pa'nyo imo'nifijo'manji hofiko Anitumo enjwa'mo ito'no wohumantifeho. ¹⁷ I hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. A'amu olo mehomi lohwa pa'nyo mmo'nyo'njo'manji hofiko Anitumo enjwa'mo humayoso hopa'maho. Nihu'no awonoho.

Hwe yofe engo'njo yo'mayo ho'yangso somo aho yokumpohn'nyo mokosyuhumawo'ninkiso sohwoe hungkunofoho.

(Mat'yu 19:16-30; Mak 10:17-31)

¹⁸ Hwe fihwo yofe engo'njo sohwo kako Jisasimo ole ulimento, Kiko Anituye yahino netihwawo'ninkohino wopingo hwosoho. Ngko engolopohamo songo ne'no humayo yahinoso pipi titema'mnehono. ¹⁹ Ose ulahoningi Jisas ulimento, Kiko wopingo hwosoho eso peho'ne ntohino. Anitu kako'nohino wopingo hweho. ²⁰ Kiko honingkanu hungkuno so'no huno moiwonoho. Ole nalohi, Kiko ape ito'no mayo'ne yahino somo nomtihuposo'eno. Kiko nom'nihumo nofonjasiyo'eno. Kiko yo'mayoso hufo iyo'eno. Nom'nehumo hwasyo hungkuno ujo'eno. Kiko jije mpohwo'nji na'u'njiye hungkunomo tifi finingkayo. ²¹ Ose ulahoningi hwe yofe engo'njo sohwo ole ulimento, Ngko hungkuno homo somo upa'nimopmmote sohwo'ni olohonta ne'no ose nohino iningkowalokweno. ²² Jisas oso hungkuno upa'nonto ole ulimento, Yahino anga'nohino somne'no kiko umofonyo yalokuno. Ole fyo. Kiko jije ho'yangso yo'mayoso a'amu mpe kilohofikujono kiko oso hamniyohoso nomahoji a'amu ho'yangso ane somo yano ulofyo. Kiko ose isoso kiko ahwomomjo ho'yangso neso woma'monnoho. Ose yohoji kiko ngkimo tifi nningkape. ²³ Ose ulahoningi hwe engo huhwo sohwo kako nupa'nonto simeho tango umentisofoho. Hwapngoso kako hamniyoho ho'yangso yo'mayoso mikunimposo'njo hweho.

²⁴ Jisas kako oso hwe huhwo sohwoe simeho tango uhwononto nom'ne a'amu somo ulimento, A'amu hamniyoho yo'mayo ho'yangso

aho yokumpohn'nyo kemokosyohumawo'n'ngkohofoso hofi'ko An'itumo enjwa'mo humayo'neso syoho engo ifitnnefoho. ²⁵ Yahu fihwo kako yongo imo pa'nyo so'mo wahumo lihwosi yososo wonyopi umontonoho. Oso pa'nyoso hwe ho'yango hamniyoho yo'mayoso aho yokumpohn'nyo kemokosyohumantoso sohwo An'itumo enjwa'mo wohumamo lihwosi yososo hopo'maho. O'lo, kako yahu sohwo yongo imo pa'nyo so'mo wahumo lihwosi ijijo wonyopi yoso hopaso oso hwe ho'yango engo'njo sohwo oseno yonefoho. ²⁶ Ose ulahon'ngki oso a'amu oso hungkuno hiso upa'n'imentohofi so'no hofi'ko yomo yont'ifi ole ulohon'imentohofi, Ose'manji a'amu An'itu'nji ango wop'ngo sopo songo ne'no humayo'neso ti'hwo woma'montolo. ²⁷ Ose ulahon'ngkofi Jisas ul'imento, Yo'mayo hopi'nono a'amu miy'wo'n'ngkiyohofoso An'itu yososo hoponoho.

²⁸ Ose ulahon'ngki Pita ul'imento, Nakwo nakwoe angopo yo'mayo yo'mayoso ul'iko'mentani kikimo kin'ngkopalokuhwono. ²⁹ Ose ulahon'ngki Jisas ul'imento, Ngko hungkuno nehopi'nohini wasel'imonne'no yohono. A'amu hofi'ko An'itumo enjwa'mo wohumano hnnont'ife so'no hofi'ko hofi'koe ango'nji ape'nji hamn'ngkwa'wehwosanji, kan'ngkwowho'ya'u'nji kakoe mehomi'nji ul'iko'mapijo so'no ³⁰ An'itu kako hofi'ko ose ul'iko'mapijoso hofi'kimo yo'mayoso pi'n'ngo engo aku uy'ihwosi tifi no'mo kako hofi'kimo songo ne'no humayoso uyonefoho.

Jisas kako poyo imo'n'ngkuhwosi apa'no songo likafone so'no hungkuno ul'imentisoso hufa'u si'hune imo'n'imentisofoho.

(Mat'iyu 20:17-19; Mak 10:32-34)

³¹ Jisas kako kakoe inomokomoyo aho hufa'u hopi'nono si'fe mta'ni hufa'uyo sohwo lut'imanto ul'imento, Upa'n'imno. Olohonta nakwo Jelusalemne'no wosontane'no y'hwono. Oso hopo sopo yo'mayo hungkuno An'itu a'amumo uyahon'ngki limotofo sohwa ngko oso Hwomu An'itu nihwosopomentiso sohwo'nne'no mt'i'mokumentohofoso olohonta ne umo'n'montonoho. ³² Oso hohosohonta a'amu Jutaso hofi'ko ngkimo a'amu temtitofi kengo sofe aho ho'nani'hufitnnefoho. Hofi'ko ngkimo sitofi nt'ikui ngkimo wonyo ntohof'ikui memijo niyati'mopitnnefoho. ³³ Hofi'ko ngkimo impojonyo n'fonj'ikui wofonjon'syant'ifeho. Nofonjon'sy'ikujono si'kuno hufa'u si'hune memjan'mof'ihwoso'no ngko apa'no songo wol'ika'monnoho. ³⁴ Ose ulahon'ngki inomokomoyo sohwa oso hungkuno somne'no huno mummmentisofoho. Hungkuno hwap'ngo ne so'no huno muyahon'ngki hnn'imentohofi, Olo hungkuno loso fahos'ihwoyo hungkuno konelalofoho. Ose hnnont'ifi hofi'koe hunoso mehos'ihumentisofoho.

Jisas a'amu t'impinyo sohomo wop'ngo umokumentisofoho.

(Mat'iyu 20:29-34; Mak 10:46-52)

³⁵ Jisas kako ango Jelikou mofonepo i'mof'iwahon'ngki hwe t'impinyo sohwo oso hon'ngkano mom'ngopo humanto a'amu mta'ni hamniyoho yo'mayoso woloma'mo lonto joho humalisofoho. ³⁶ Osopo humanto upa'n'imentisoso a'amu pi'n'ngo engo ntohumpotopahon'ngkofi upa'nonto a'amu kako'njopo solohofamentohofi somo ul'imento, Hofi'ko peho yalokwofo. ³⁷ Ose ulahon'ngki hofi'ko ul'imentohofi, Jisas ango Nasaletnnta'ango sohwo kako posalofoho. ³⁸ Ose ulahon'ngkofi kako joho mohm'no ul'imento, Jisas, Ntefit'ye Imu sohwo, k'iko ngkine'no hitoho wakilofono. ³⁹ Ose ulahon'ngki a'amu si'mo'mo sappmentohofoso

hofiko kakimo yoka ulontifi ulimentohofi, Mampi'nyo fosyohumaho. Ose ko ulahon'ngkofi oso huhwo sohwo joho engo lonto apa'no ulimento, Ntefitiye Imu sohwo, ngkine'no hitoho wakilofono. ⁴⁰ Ose ulahon'ngki Jisas kako nolohofaponto hofikimo ulimento, Oso hwe sohwo ngkiyepono fipematpmno. Ose ulahon'ngki oso hwe t'mpi'nyo huhwo sohumo mofonepo uhwojawahon'ngkofi Jisas ulimento, ⁴¹ Ngko kikimo pipi ntohoho kin'ngkohoho. Ose ulahon'ngki kako ulimento, Hwe Engofo, ngko apa'no t'imo wahon'imo. ⁴² Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Kiko t'imo fohonyo. Kiko ngkimo simeho hi'ntnnono ntapohino so'no jije simeho hi'ntnnonohinoso wop'ngo kumokohoho. ⁴³ Jisas ose ulahon'ngki hwe huhwo sohwo t'imo komo'no hononto Jisasimo in'ngkawento An'itumo isamoyoka engo ulimentisofoho. Hwe hwoya'mi ose uhwonontifi hofiko hopi'nonohinoso An'ituye yofe ho'noma'mentohofofoho.

19

Sakiyos'ye hungkunofoho.

¹ Jisas kako ango Jelikou sopo noswonto nom'ne ango pone'ento angkuh-wafo ajwo sopo pasimentisofoho. ² Hwe fihwo kakoe yofe Sakiyos sohwo humunyoponoho. Kako hwe mnokino engo'njo hamniyoho mayo syoho'njo sohwo hamniyoho engo'njo hweho. ³ Kako Jisasimo uhwon'imo lonto ko imentisoso hwe moya'mi pi'n'ngo engo hwe t'ifo huhwo sohumo hoholo hoholofo ulohofahon'ngkofi kako Jisasimo muhwonyo'njo yonto ⁴ kako a'amu pi'n'ngo homo somo nuyakolofonto hano kunto kunto'no fekwasi lohofonto iyo milontontanyemo kotasonto Jisas olopo pi'hwoso'no uhwon'imo lonto humokehumantisofoho. ⁵ Jisas oso hopo sopo i'mofawento t'imo yokintahopo uhwon'ngkisoso Sakiyos nohumentan'ngki uhwononto ulimento, Sakiyos, kiko komo'no fikotape. Ngko olohonta jije angomo wohumamonne'no yohono. ⁶ Ose ulahon'ngki Sakiyos kako komo'no welikofapi lohofonto simonyo yonto Jisasimo utimanto kakoe angomne'no ipematawomentisofoho. ⁷ Hwe moya'mi ose ipemotowahon'ngki uhwonontifi sitofo ole mjalim'mentohofi, Olo hwe lohwo kako a'amu hon'ngkano wonyo'njo lohwoe angomo wofosyawomonte'no yohoho.

⁸ Sakiyos kako Jisasin'jopo lohofonto ulimento, Hwe Engofo, kiko upa'nyo. Nje hamniyoho yo'mayo ho'yango so'nji ajwopo hotitohm'mo fehohnjo ngko mokosyohumahm'mo fehohnjo ngko a'amu umofonyo yalokwofo somo uyimonnoho. U, ngko a'amu fihumo hwasyo hungkuno lut'ma'mentohe'manji olohumo ngko hwasyo hungkuno lut'ma'mentohe so'no yo'mayoso kakimo osofosofahu'no uyimonnoho. ⁹ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Ose lohino so'no nakwo huno ole nayohoho. Olo sikuno lomo olo ango lophonjo hwe moya'milofe hon'ngkano wonyo somta'ni An'itu kako hofikimo nto isihutofomakwoho. Sakiyos huhwo Apilohamiye imu hweho. ¹⁰ A'amufe Hwomu sohwo'ni olo a'amu olo pa'nyo wonyo hon'ngkanomo humentan'ngkujo somne'no notipemahm'mo utimayo'ne pmmentohe hwo'nyoho. Jisas ose ulimentisofoho.

A'amu syoho ulohofiy'wo'n'ngkohoho sohwa hamniyoho ito'no mokosyohumayo'ne pahnn'imo hungkunofoho.
(Mat'iyu 25:14-30)

¹¹ Oso hungkuno hiso nto upo'n'ngkahon'ngkofi Jisas kako ango Jelusalem mofonepo u'mofapmmonto yahon'ngki a'amu hopo saponjoso ole syafi'hu'mentohofi, Oso sikuno An'tu kakoe a'amumo yokumpohn'nyo mokosyohumayo somo uti'hwah'nyopo ujo wehontojwahumonte'no yohoho. Ose syafi'hu'mentohofi so'no Jisas kako pahnn'imo hungkuno ole ul'mento, ¹² Hwe engo fihwo kako ango ikano fipo uhwosi osopo a'amumo mokosyohumayo'ne yofe engo mahwosi kakoe angopo asomo wapmmontonoho. ¹³ Oso hwe huhwo sohwo kako ango ikanopo wamonto imentiso sohonta kako kakoe syoho ulohofiyo aho hufa'u hopi'nonohino sohwo joho lut'manto hamniyoho aho sife hopi'nono kina aho sife hopi'nono kina hu'muyonto ul'mento, Sekwo olo hamniyoho sejapohe loso'nji ngko nom'ne angopo nohumentani'mo sekwo nom'ne hamniyoho engo emafi'kujoso ngko hwanguk wop'hwon'imo. Ose ul'mentisofoho.

¹⁴ Oso hwe huhwo sohwo angoponjo a'amu fehohnjoso hofi'ko kakine'no nakwolaho lont'fi kako nto womentisopo hwe fihwamo t'fi in'ngkayo'ne olo hungkuno motayo'ne lihwa'timentohofoso olenoho. Olo hwe lohwo nakwoe hwe engo humayoso nakwolaho. ¹⁵ Ose ko lihwojahon'ngkofi hwe huhwo sohwo yofe engo manto hofi'kimo mokosyohumayo'ne asomo pmentisofoho. Asomo noponto kako hamniyoho uyohojohamentiso syoho ulohofiyo sohwo hamniyoho alale kema'malofo uhwon'imo lonto joho lut'ma'mentisofoho.

¹⁶ Hwe nom'nehwo simo'mo u'manto ul'mento, Hwe engofo, oso aho sife hopi'nono kina ntapmmentohino somta'ni ngko *tu hant'let* (200) kina ema'malefoho. ¹⁷ Ose ulahon'ngki hwe engo sohwo ul'mento, Kiko syoho n'mokosyohumayo wop'ng hwasoho. Kiko oso syoho kijapmmontohe somo ito'no mokosyohumamahno so'no ngko syoho engo wokijapmmo. Kiko ango aho hufa'u hopi'nonohino somo mokosyohumaho.

¹⁸ Ose ulahon'ngki nom'ne syoho ulohofiyo osofeponjo sohwo u'manto ul'mento, Hwe engofo, kiko oso aho sife hopi'nono kina ntapmmentohino somta'ni ngko *wan hant'let* (100) kina ema'malefoho. ¹⁹ Ose ulahon'ngki hwe engo sohwo ul'mento, Ngko kikimo ango aho fehohnjo hopi'nonohinoso mokosyohumuhne'no syoho wokijapmmo.

²⁰ Ose ulahon'ngki syoho ulohofiyo nom'nehwo u'manto ul'mento, Hwe engofo, oso aho sife hopi'nono kina ntapmmentohinoso olo'mo weho. Ngko hwap'fe we'e somo fosyofosyonji hiyaso'mo ho'nahumentoho wolo'noho. ²¹ Hwap'ngoso ngko jije yahino so'no ngko huno niyohoho. Kiko hwe yokumpohn'nyo hwasoho. Yo'mayo nom'ne a'amu ho'nasyont'feso kiko mawo'n'ngkino hwasoho. Wosopayo nom'ne a'amu mofont'feso kiko iji'wo'n'ngkino. Oso'no ngko kikine'no iyoho n'ngkohoho. ²² Ose ulahon'ngki hwe engo sohwo kako kakoe syoho ulohofiyo sohomo ul'mento, Kiko syoho n'mokosyohumayoso wonyo hwasoho. Kiko nje yahino so'no huno ko kiyahon'ngki kiko ngkimo ito'no mantohi'mmahno so'no ngko wonyo hwasoho kilalokweno. Ou, nehopi. Ngko hwe yokumpohn'nyo hwo'nyoho. Yo'mayo a'amu ho'nasyont'feso ngko mawo'n'ngkohono. Wosopayo nom'ni'hu hulont'fe somta'ni ngko iji'wo'n'ngkohono. ²³ Kiko nje yahino so'no huno ito'no ko kiyahon'ngki kiko a'amu hamniyoho mokosyohumayo sohwafe angomo moho'nansi'yoso peho'no imahnnoto. Kiko osopo nje hamniyohoso ho'nasyont'fesi ngko asomo pm'mo nje hamniyoho somta'ni nom'ne hamniyoho honje i'mofaposo so'nji nto

mahm'mnesohilo. ²⁴ Ose ulonto kako nom'ne a'amu kako'njopo humalohofontohoho sohwo ul'mento, Sekwo oso aho sife hopi'nono kina olo hwe lohomo uy'mentoheho nomafikuji oso hwe *tu hant'let* (200) kina mokosyohumaso sohomo umasimno. [²⁵ Ose ulahon'ngki hofiko ul'mentohofi, Hwe engofo, kako *tu hant'let* (200) kina hi'njo wweho.] ²⁶ Ose ulahon'ngkofi hwe engo sohwo ul'mento, Nje hungkuno waselimonne'no yohono. Sekwo ito'no upa'nimno. A'amu yo'mayoso ito'no mokosyohumawo'n'ngkohoho somo ngko yo'mayo nom'neso uy'monnoho. A'amu yo'mayoso ito'no momokosyohumayo'njo yontoso sohumba'ni oso yo'mayo we'e kako mokosyohumasoso ngko woma'monnoho. ²⁷ Ose ulonto ul'mento, Nje a'amu fehohnjo olo anglo lophonjoso ngko hofikimo umokosyohumayo'neso nakwolaho ntontifi nje mangohwa imo'nalokwofo so'no sekwo oso a'amu somo nut'motap'kuji nje timo lopo fonjahumno. Jisas oso pahnm'mo hungkunoso ul'mentisohoho.

Jisas kako anglo Jelusalem sopone'no hwe yofe engo'njo pa'nyo imo'nonto humentisohoho.

(Mat'yu 21:1-11; Mak 11:1-11; Joun 12:12-19)

²⁸ Jisas oso hungkunoso moi'wo ulonto Jisas Jelusalemne hon'ngkano siyo somo kako simo'mo nto simentisomo hofiko tifi in'ngkasimentohohofoho. ²⁹ Jisas kako oso hwof'iki'nyo Oulif'no li'wo'n'ngkohoho sopo anglo hufa'u Mpet'fase'nji Mpetani'nji mofone sopo nosi'mofonto kakoe inomokomoyo hufa'u sohwa'umo ole lihwat'mento, ³⁰ Siko oso anglo ne sopo u'mofahusi siko oso kuso somo noswohosisi timo uhwonisoso ahwomo yahu *toungki* yoka'no ho'nawo'nyoso impe into'nowntan'ngkuhwosi uhwonanjyoho. Oso yahu songo imo'n'imasoso a'amu mokehumentisohoho. Oso yahu hiso fis'hutofomotapinyo. ³¹ Siko oso yahu hiso isihutofomahosiso'no a'amuso ole selikujo'no siko peho'no isihutofomasiyeto. Ose selikujo'no siko ole ulinyo. Nekwoe Hwe Engo sohwo kako olo yahu lohumm'no syoho weho, ose ulinyo.

³² Jisas ose lihwojahon'ngki siko nowenji yo'mayo Jisas luhwat'mentisoso t'pema'mentisiyefoho. ³³ Siko oso yahu huhwo sohunjo impe itolofontan'ngki oso yahu hofekwosa sohwa uhwonontifi ul'mentohofi, Siko peho uyanjiyo'no itolofalokusiyoye. ³⁴ Ose ulahon'ngkofi siko ul'mentisiyo, Nakwoe Hwe Engo kako olo yahu lohuno syoho weho. ³⁵ Ose ulonji siko oso yahu huhwo sohwo'nji Jisasiyepono motasimentisiyefoho. Siko sikoe manji'mofoso yahufe hohujopo pojisyoyahon'ngki Jisas oso hopo sopo kehumentisohoho. ³⁶ Noposokehumawento nowentan'ngki hwe moya'mi hofikoe hwap'ife Jisas kako hano wene hon'ngkano sopo Jisasiye yofe ho'nomayo'ne hu'meehumentohohofoho. Osopo Jisas kehumentanjo yahu sohwo hwotoho mjahmm'womentisohoho. ³⁷ Jisas kako hwof'iki'nyo Oulif' Jelusalem mofone sopo i'mofaponto oso hon'ngkano monje we sopo hwe moya'mi hofiko Jisasi mo inomokoho'nawo'mentohofoso yo'mayo syoho wonyoangkafo Jisas imojo so'no syafisyontifi hofiko simonyo yontifi mango engo lontifi Anituye yofe ho'noma'mentohohofoho. ³⁸ Mango mohm'no ole li'mentohofi,

Olo Hwe lohwo nakumo nemokosyohumayo'ne Anituye yokumpohn'nyo'nji palokuso lohwoe yofe woho'nomano.

Anitu kako nakwo hwahoponjo hwe moya'mi hn'nne'no simeho wopingo nejahopohoho.

Anitu yokintahopo humaso sohune'no yofe engo woho'nomano.

³⁹ Ose lontaningkofi a'amu Falisi fehohnjo sohwa hwe moya'mi pi'ningo'njo sopo lohofontifi Jisasi'mo ulimentionofi, Nakwoe Lonetihwayo sohwoi, oso hwe moya'mi kikimo inomokoho'nakuwotofo somo kiko yoka uso. ⁴⁰ Ose ulahoningkofi Jisas ulimentiono, Sekwo upa'nimno. Hungkuno waselimonne'no yohono. Olo a'amulo hofiko mampi'nyo humantifijontentesi olo honingkanano lophonjo sojolo mango engo likuji nje yofe hononimafikutnesohilo. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako pone engo Jerusalem sopo yo'mayo imo'none so'no humotaho limentisofoho.

⁴¹ Jisas kako Jerusalem u'mofawento pone hopo sopo kako uhwononto humotaho limentisoso ⁴² ole limento, A'amu Jerusalemjo soku, sekumo ito'no esehumajiyo'ne yahinoso ko se'mahoningki sekwo hohujo ikinjao-falokwofo. Oso'no yahino wopingo hiso hiyaso'mo wentaningkuhwosi sekwo motiphwonifitnnehofo. ⁴³ Sekwo upa'nimno. Hwangu sikuno nom'ne i'mofaposo somo sekwoe mango sohwa sekumo wosefonjano likuji sekikitofikuji meku'mofasi lohofikuji hofiko tojopo ko'mokwasokuji nolikofaofikuji ⁴⁴ sekwoe ango fonjowonampekuji sekwo sekwoe mehomi hi'nji hokunonji nihu'nahone poyo moi'wo imo'nifitnnefoho. Sekwoe sokango so'nji sokilojo so'nji we'e huhwo kihn'naweso mokihn'nawenefoho. Hwapingoso oso sikuno Anitu sefo'mayo'ne se'ma'maso sohonta sekwo yofe mihwofe'njo imalofu kuyoho.

Jisas kako Anituye tajo ango engo somo a'amu yo'mayo ho'yangosomta'ni hamniyoho mayo yontaningkofo somo wae yao'mentisofoho.

(Matiyu 21:12-17; Mak 11:15-19; Joun 2:13-22)

⁴⁵ Jisas kako Anituye tajo ango engo somo noswonto a'amu ho'yangoyo'mayoso hu'meesyontifi hamniyoho mentaningkofo somo wae yaofu syohoso ema'mentisofoho. ⁴⁶ Kako hofikimo ole ulimentiono, A'amu Anituye hungkuno mtimokumentohofu sohwa ole mtimokumentohofi, Olo nje ango loso Mpohumo jomo ujo'ne angofoho. I oso'no nje ango loso sekwo a'amu hamniyoho hiyaso'mo hufo mawoningkohofu sohwafo ango hopa imokalokwofo. Ose mtimokumentohofu ulimentisofoho.

⁴⁷ Ose imo'nimentiso so'no sikuno huhwo huhwi Jisas kako hwe moya'mimo Anituye tajo ango engo somo kakoe hungkuno lutihwamojofoho. A'amu tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwanji a'amu honingkanano hungkuno lutihwamotofo sohwanji a'amu Jutafe hwe engo sohwanji hofiko Jisasi'mo fonjasiyo'ne honingkanano wotipemantife'no imentionohofoho. ⁴⁸ Ose ko yahoningkofi hwe moya'mi hofiko Jisasiye hungkunomo upo'nano mjalimentionohofu so'no hwe engo sohwa hofiko Jisasi'mo fonjasiyo'ne honingkanano motipemamentionohofoho.

20

Hofiko Jisasi'mo kakoe yokumpohn'nyo hwapingo so'no ulohonimentionohofoho.

(Matiyu 21:23-27; Mak 11:27-33)

¹ Sɪkuno fihumo Jisas kako Anɪtuye tajo ango engo somo nohumanto hwe moya'mi somo kako Anɪtumo u'mayo yahino so'no hungkuno lutɪhwamentisofoho. A'amu tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu honɪngkano hungkuno lutɪhwamentohoho huno'njo sohwanji a'amu Jutafe hwe engo sohwanji hofɪko Jisasɪmo u'ma'mentohofoho. ² U'mantɪfi ulɪmentohofi, Olo so'no fonaso. Kɪko olo syoho iwo'nɪngkino loso tɪhwo kilɪmaso'no iwo'nɪngkinoto. Yokumpohn'nyoso tɪhwo kijapmmasɪnɪji iwo'nɪngkinoto. ³ Ose ulahonɪngkofi Jisas ulɪmento, Ngko huhwo'ni hungkuno anga'no waselohonɪmonne'no yohono. Sekwo olo so'no ngkimo ntohonɪngkofi so'no ngko sekumo waselɪmonne'no yohono. ⁴ Joun kako a'amumo mijo kiyoma'mojo yokumpohn'nyoso Anɪtu mta'ango ma'mentisotaho. Hwahoponjo a'amu mta'ango ma'mentisotaho. ⁵ Hofɪko ose upa'nontɪfi ole hnnɪmentohofi, Joun kakoe yokumpohn'nyo Anɪtu mta'ni ma'mentisofoho ulaso'manji ole wonalɪmontonoho. Ose'manji sekwo Jounɪye hungkunomo sɪmeho hi'ntnnono muyo'njo peho'neto. ⁶ I Joun kakoe yokumpohn'nyo hwahoponjo a'amu mta'ni ma'mentisofoho ulaso'manji hwe moya'mi upa'nɪngkuji hofɪko sojo wonefonjantɪfeho. Hwapɪngoso a'amu loso hofɪko huno ole syofɪsyalokwofo, Anɪtu kako Jounɪmo hungkuno uyahonɪngki nalɪmentisofoho. ⁷ Ose hnnontɪfi Jisasɪmo ole ulɪmentohofi, Nakwo huno monayofoho. Joun kako a'amumo mijo kiyoma'mojo yokumpohn'nyoso ntɪ'mto'angotikeno. ⁸ Ose ulahonɪngkofi Jisas ulɪmento, Ose'manji ngko huhwo'ni nje yokumpohn'nyo yo'mayo iwo'nɪngkohe hwapɪngo so'no maselɪmnehono.

A'amu wonyo ipisayo syoho mokosyohumawo'nɪngkohoho sohwanne pahnnɪmo hungkunofoho.

(Matɪyu 21:33-46; Mak 12:1-12)

⁹ Ose ulonto kako olo pahnnɪmo hungkuno oso a'amu homo somo ulɪmento, Hwe fihwo kako ipisayo syoho hulɪmentisofoho. Oso syoho homo somo mokosyohumayo'ne kako a'amu hamniyoho syoho emawo'nɪngkohoho sohwife ahomo ho'nasyonto kako ango ikanopo nowento osopo kako ne'no humamojofoho. ¹⁰ Osopo nohumanto oso syoho homo somjo ipisayo mayo'ne sɪkuno i'mofape somo kako kakoe syoho ulohofiyo fihumo ipisayo fehohnjo mayo'ne'ento kako oso a'amu kakoe syoho mokosyohumayo sohwapo i'mahwumi ipisayo mayo'ne lɪhwatɪmentisofoho. Oso a'amu syoho mokosyohumayo sohwa syoho ulohofiyo huhwo sohomo ikujoho fonjontɪfi ipisayo muyo'njo yontɪfi wae yao'mentohofofoho. ¹¹ Osohonta kakwo'yohwo sohwo kako nom'ne syoho ulohofiyo fihumo lɪhwatɪmentisofoho. Osohomo hofɪko ikujoho fonjontɪfi yahino wonyo umtɪ'mokontɪfi ipisayo muyo'njo yontɪfi wae yao'mentohofofoho. ¹² Kakwo'yohwo kako syoho ulohofiyo hufa'u sɪhune sohomo lɪhwojahonɪngki kako nowento a'amu'njopo i'mofowahonɪngki hofɪko osohomo ikujoho wonyo fonjimokontɪfi mempo hohnta'ni swoho'nofapmmentohofofoho. ¹³ Oseso syoho kakwo'yohwo sohwo ole hnnɪmento, Ngko pipi imnehono. Ngko nje hwomu lohuno ngko sɪmeho uyalokwe lohomo luhwatɪmeso hofɪko kakoe hungkunomo haloho upeentɪfetɪkeno. Ose syafɪsyonto hwomu huhwo sohomo lɪhwatɪmentisofoho. ¹⁴ A'amu syoho homo somo mokosyohumayo sohwa hwomu huhwo sohomo uhwonɪtumantɪfi ole hnnɪmentohofi, Oso hwe sohwo kako hwangku sohonta kanɪngkwohwoe yo'mayoso

nomane hweho. Komo'nohino, nakwo kakimo poyo wofonjosiyo. Ose fonjosiyo+hwaso nakwo kakoe syohoso ni'hu'nahone womantanoho. ¹⁵ Ose hnnontifi hofiko hwomu huhwo sohomo nokentifi mempo hohnta'ni ipisayo syoho sopo swoho'naofontifi osopo poyo ni'hu'nahone fonjahumentohofofoho. Jisas ose ulonto kako a'amu homo somo ulohon+mento, Ose imentohofoso'no ipisayo syoho kakwo'yohwo sohwo a'amu wonyo huhwo sohwaso pipi uloho'montolo. ¹⁶ Hwangku kako nop+hwaso oso a'amu wonyo sohwaso nofonjosiyo+hwaso kako nom'ne a'amu sohwaso syoho hiso mokosyohumayo'ne uy+montonoho. Jisas ose ulohon+ngki a'amuso upa'nontifi uli+mentohofi, U, kako oso hwolaho.

¹⁷ Ose ulohon+ngkofi Jisas hofi+kimo timo uhwononto uli+mento, Olo Anituye hungkuno iyoswomo mt'i+mokumentohofoso loso hwap+ingo neso huno pipi seyohoho.

Olo sojo engkwosaho pa'nyo a'amu ango injuwon'ningkohofoso sohwa wae yao+mentohofoso loso

olohontajo engkwosaho loso angomo sosofitofoso'ne hwap+ingohwo imo'ningkohoho.

Ose mt'i+mokumentohofofoho. ¹⁸ Nom'nepo Anituye hungkuno mt'i+mokumentohofoso olenoho. A'amu hopi'nono oso sojo engkwosaho pa'nyo homo somo entofomafikui pi+wahupijoso hofiko hofi+koe a'apaho kempi mt'i+mt'i'me lohofi+hwaso wuhu'mehinawo'montonoho. I oso'no oso engkwosaho huhwo sohwo kako a'amu fihwoe a'apahopo pi+wasyososo fonjomti+hupeeofososo oso hwe huhwo sohwo kakoe a'apahoso hintalinyo pa'n+ingo umo'n+montonoho. ¹⁹ Jisas oso pahnn+mo hungkuno ulohon+ngki a'amu hon+ngkano hungkuno luti+hwawo'ningkohofoso huno'njo sohwanji a'amu tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwanji hofiko huno ole uy+mento, Jisas oso pahnn+mo hungkuno nakumne'no lohoho. Nakwoe si+meho mo'mo me hopa nafe'no nalohoho. Huno ose syafi+syontifi oso hohosohonta hofiko Jisas+mo aho kehwaso wofonjosiyo lonti+imentionhofoso hofiko hwe moyam'i somne'no iyoho un+mentisofoho.

Hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo Sisa sohumne'no hamniyoho ho'nasiyo'ne hofiko Jisas+mo hungkuno ulohon+mentohofofoho.

(Mat'iyu 22:15-22; Mak 12:13-17)

²⁰ Oseso hofiko Jisas+mo fonjasiyo'ne'entifi hon+ngkano woti+pemano lonti+ Jisas+mo humuhwontohumantohofofoho. Hofiko Jisas+yepono a'amu fehohnjo sohwaso luhwojahon+ngkofi oso a'amu sohwa hofiko a'amu Jisas+ye hungkunomo wop+ingo hwofoho wonalono lonti+fe hwaso humupo'nontohumantohofofoho. Ose ko imo'nontifi hofiko pojiiyontifi hofiko Jisas+ye hungkunomo yamofu uloho'mentionhofofoho. Ole hnn+mentohofi, Jisas kako a'amu hwaho mokosyohumayo huhwo sohwaso'no hungkuno wonyo loso'manji nakwo aho kehwaso oso a'amu hwaho mokosyohumayo sohwaso ahopo noho'nosi+hwaso'no hofiko Jisas+mo tohino uyanti+feho. Ose hnnontifi Jisas+mo humuhwontohumantohofofoho. ²¹ Oseso hofiko Jisas+mo ole ulohon+mentohofi, Nakwoe Loneti+hwayo sohwaso, nakwo huno nayohoho. Kiko hwe moyam'imimo Anituye yahino so'no hungkuno luti+hwawo'ningkinoso nehopi'nohino luti+hwawo'ningkino hwaso. Kiko a'amu yofe engo'njo sohwaso'no iyoho makinyo'njo hwaso. Nakwo hopi'nonohinoso afaponohino. Hungkuno ito'nohino lwo'n+ngkino hwaso. ²² Oseso nakwo olo

so'no wakilohonantane'no yihwono. Kiko huno pipi kiyohoho. Nakwo hwe engo Sisa sohune'no hamniyoho woho'nosyano lakin'ngkohoho. Moho'nasiyo'njo uyano lakin'ngkohoho. ²³ Ose ulahon'ngkofi Jisas kako hofiko poji yamofo ulohofano lontifi imentohoyo so'no hwasyo yahino so'no huno uyahon'ngki ole ul'mento, ²⁴ Hamniyoho anga'no ntihwaho. Olo hamniyoho losomjo huyo'mango so'nji yofe so'nji tihwoeto. Ose ulahon'ngki ul'mentohofi, Sisafefoho. ²⁵ Ose ulahon'ngkofi Jisas ul'mento, E'wano. Sisafe yo'mayo so'manji Sisamo uyimno. I Anituye yo'mayo so'manji Anitumo uyimno. ²⁶ Jisas ose ulahon'ngki a'amu huhwo sohwa hungkuno wopingo somne'no hofikoe simeho mo'mo pisopisaho lontifi mampi'nyo humamentohofofoho. Oseso oso a'amu hofikimo lihwat'mentohofoho sohwa hofiko Jisasiye hungkuno somne'no hungkuno ito'no mihwajiyone hwe moya'mife timopo makekutnnesohilo.

A'amu Satiyusi sohwa Jisasimo a'amu poyo nope'nontifi apa'no songo likafoso so'no ul'mentohofofoho.

(Mat'iyu 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷ A'amu Satiyusi fehohnjo sohwa Jisasimo u'ma'mentohofofoho. A'amu Satiyusi huhwo sohwa hofiko huno ole uy'wo'n'ngkofi, A'amu poyo pe'nyo sohwa hofiko ni'hu'nahone pe'n'wo'n'ngkohoho. Apa'no songo molikafe'nefoho. Ose syafisy'wo'n'ngkohofofoho. ²⁸ Hofiko Jisasimo u'mantifi ole ulohon'mentohofi, Nakwoe Lonetihwayo hwosi, Mouses nakumne'no hungkuno ole moti'mokumentono. Hwe fihwo kako ape nomahwosi kako mehomi motipemayo'njo sohwo poyo pe'n'ngkuhwoso'no oso ape hisimo kon'ngkwa'wehwo nomahwosi kola'wehumne'no mehomi wotipemano. Mouses ose mti'mokumentisofoho. ²⁹ Oseso hwe aho fehohnjo hopi'nono nom'ni mta'ni hufa'u sohwa humamotofofoho. Tis'maso sohwo kako ape manto mehomi motipemaso sohwo poyo pe'n'mentisofoho. ³⁰ Oseso kon'ngkwa'wehwo aku'mu sohwo oso ape hisimo ma'mentisoso kako huhwo mehomi ane'njo pe'n'mentisofoho. ³¹ Oseso oso ape hisimo hinjo huhwa ose'nohini ma'mentohofoso mehomi ano pe'n'mentohofofoho. ³² Hwangku oso ape hisi poyo pe'n'mentono. ³³ Oseso a'amu poyo pe'nyo sohwa likapijo sohonta tihwoe ape umo'n'montolo. Hofiko'n'ikwehwa aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwa ape hisimo nto ma'mentohofofoho.

³⁴ Ose ulohon'ngkahon'ngkofi Jisas ul'mento, Hwe moya'mi olohonta humalofoso hofiko ape ma'n'wo'n'ngkohoho. ³⁵ I oso'no oso hwe moya'mi poyo pe'n'ifijoso apa'no songo likapijo hopaso apa'no likafikuji songo ne'nohino humafijo sohonta hofiko apa'no ape moma'n'fitnnefoho. ³⁶ Hofiko a'amu ahwomomjo pa'nyo nohumafikuji apa'no poyo mape'n'fitnnefoho. Anitu hofikimo poyo pe'nyo somta'ni ulikafoso so'no hofiko kakoe mehomi umo'nantifeho. ³⁷ Mouses huhwo kako a'amu poyo pe'nyo sohwa apa'no songo likafoso so'ne huno nafohoto'mentisofoho. Mouses kako oso iyo we'e toho ko n'mentisoso yofoho miyo loho'nnyo samo uhwononto ul'mento, Hwe Engo hwofilo'nnyo ne sohwo kako Apiloham'ye Anituyoho. Kako Aisakiye Anituyoho. Kako Jekoupiye Anituyoho. ³⁸ Ihwoni. Mouses kako ole syafihu'mento, Apilohamja Aisakija Jekoupiya hofiko hohonta poyo ko pe'n'mentohofoho sohwa songo humalofoso so'no syafisyonto oso hungkuno hiso l'mentisofoho. Anitu kako

poyo pe'nyo sofe Anitu hwo'maho. O'o, songo humalofo sofe Anituyoho. Anitu kakoe timopo a'amu hopi'nonohinosa songo humalofo.

³⁹ Jisas ose ulahon'ngki a'amu fehohnjo hon'ngkano hungkuno liwo'n'ngkohoho huno'njo sohwa Jisasimo ulimentohofi, Nakwoe Loneti'wayo sohwo, hungkuno wopingo nalohino. ⁴⁰ Ose ulonti'fi hofiko nom'ne hungkuno Jisasimo ulohonyo so'no iyoho imentohofohoho.

Jisas kako a'amu Falisi sohwo K'lais hwe Anitu nakwoe hwahopo uhwat'i'mentiso sohumne'no ulohon'i'mentisofoho.

(Matiyu 22:41-46; Mak 12:35-37)

⁴¹ Jisas a'amu Falisi sohwo ulimento, A'amu ole liwo'n'ngkohoho Kilais kako oso a'amu Anitu nakwoe hwahopo uhwat'i'mentiso sohwo Ntefit hwe yofe engo'njo hohonta hwaho mokosyohumamojo sohwo imu hweho. Oseso pipi liwo'n'ngkohoho. ⁴² Oso Ta'njo Iyoswo somo Ntefit ole limento,

Anitu kako nje Hwe Engo Kilais, Anitu nakwoe hwahopo uhwat'i'mentiso sohomo ole ulimento,

Kiko nje aho anga sohohtani foyohumaho.

⁴³ Osopo kiko nohumahoji ngko jije mango sohwo jije sifi'ki'nyo'mo enjwa'mo wakuhumoti'monnoho.

Ntefit ose limentisofoho. ⁴⁴ Oseso Ntefit kako oso hwe Anitu nakwoe hwahopo uhwat'i'mentiso Kilais sohune'no nje Hwe Engo hweho limentiso so'no Kilais sohwo kako Ntefit'ye imuhwo imo'nyoso pipilo.

A'amu hon'ngkano hungkuno luti'hwawo'n'ngkohoho huno'njo sohwafe yahino so'ne hungkunofoho.

(Matiyu 23:1-36; Mak 12:38-40; Luk 11:37-54)

⁴⁵ Hwe moyami hopi'nonohinosa hofiko Jisasiye hungkuno upa'nonti'fi nohumentan'ngkofi Jisas kakoe inomokomoyo sohwo ole ulimento,

⁴⁶ Sekwo a'amu hon'ngkano hungkuno luti'hwawo'n'ngkohoho huno'njo sohwafe yahino somne'no i'waho ito'no fiyimno. Hofiko hofikoe yofe engo somne'no hwapife sawemo yontifi hon'ngkanopo emoyi'wo'n'ngkohofohoho. Osopo emoyontan'ngkofi hwe moyami hofikimo uhwononti'fi nakwoe hwe engo hwasoho uli'wo'n'ngkohoho so'no umo'n'i'wo'n'ngkisofoho. Oso'nji hofiko tajo anga somo a'amufe simanopo humayo'no umo'n'i'wo'n'ngkisofoho. Oso'nji hofiko a'amu wopayo engo iloho yano sohonta epohumayo simo'mjo so'no umo'n'i'wo'n'ngkiso hwafoho. ⁴⁷ Hofiko Anitumo hungkuno sawemo engo jomo ko ulonti'fi hofiko ap'wojo sofafe anga yo'mayo so'no wosemokosyohumano poji ulonti'fi anga hiso hofiko'ne ni'hu'nahone emawo'n'ngkohofihwafoho.

Hwangku oso hwe huhwo sohwo tohino engo notipemapitnefoho.

21

Ap'wojosi yo'mayo so'no umofonyo inyosi kako Anitumne'no hamniyoho ho'nahumentisofoho.

(Matiyu 12:41-44)

¹ Jisas kako Anituye tajo anga engo somo ne'no nohumanto timo uhwon'mentisoso hwe moyami hamniyoho engo'njoso hofiko Anitumne'no hamniyoho ho'nasiyo ipofa so'mo ho'nosyant'ngkofi uhwon'mentisofoho. ² Osopo uhwon'mentisoso ap'wojosi ho'yango anesi kako Anitune'no touya hufa'u'nohino ho'nosyant'ngki uhwononto

³ Jisas kako a'amu kako'njopo lohoho somo ole ulimonto, Hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. Sekwo upa'nimno. Olo apiwajo losi kako hamniyoho ho'nasiyoso nom'ne a'amu ho'nasyohoho somo kakoe we'eso uyakolokwoho. ⁴ Nom'ne a'amu hamniyoho ho'nosalokwofoso hofiko hamniyoho engo mokosyohumunyofoho. Oso'no hofiko oso hamniyoho engo somta'ni Anitumne'no we'e'nohini ho'nosalokwofo. Olo apiwajo losi kako hamniyohomo yo'mayo so'no nihu'no umofonyo inyosi kako hamniyoho mokosyohumunyosi hopi'nonohino Anitumne'no ho'nasyohoho. Kako nom'ne hamniyoho wosopayo mpe-e'ne aniyoho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako Anituye tajo anga engo so'no tifi no'mo wonyo imo'none so'no hungkuno ulimentisofoho.

(Matiyu 24:1-2; Mak 13:1-2)

⁵ A'amu fehohnjoso hofiko tajo anga engo somne'no ole limentohofi, Olo tajo anga engo somjo sojo wonyoangkafoso hofiyofoho. Hwe moya'mi hofiko wokoso wonyoangkafoso Anituye yofe ho'nomayo'ne yahumentohoho somo uhwonontifi pisopisaha limentohofofoho. Ose lahonngkofi Jisas ulimonto, ⁶ Hwangku olo yo'mayo wopingo uhwalokwofo loso wonyo umonimontonoho. Sojo anga'nohinoso nom'nepo kih'nawesoso awonoho. O'o, hofiko olo anga wopingo losomo mtihupekuji wom-ehu'mmokwojantifeho. Ose ulimentisofoho.

Jisas kako yo'mayo tanga i'mofapone so'no ulimentisofoho.

(Matiyu 24:3-14; Mak 13:3-13)

⁷ Hofiko Jisasimo ole ulohonimentohofi, Nakwoe Lonetihwayo sohosi, oso yo'mayo hungkuno nalohinoso ntohonta umonimontolo. Simo'mo peho i'mofapihwoso'no huno wonayimontolo. Oso yo'mayoso i'mofape'ne sikunoso we'eneponoho eso. Fonaso. ⁸ Ose ulahonngkofi Jisas ulimonto, A'amu sekumo hwasyo hungkuno sejo so'no sekwo i'waho ito'no fiyimno. A'amu piningo engo i'mofapikui, hofiko nje yofe ntikui ole selfitnnefoho. Ngko Kilais hwo'nyoho. Anituye sikuno mofonepo nto i'mofapohoho. Ose selikujono sekwo hofikoe hungkunomo inngkakutoho. ⁹ Hwangku a'amu hwaho kengoponjo sohwa hofiko nom'ne hwahoponjo sohwanji ikujoho fongki'nyo'ne so'nji a'amu hwaho afaponjo sohwa ikujoho fongki'nyo'ne so'ntnne'no upa'nngkuji sekwo yomo ikutoho. Oso yo'mayoso simo'mo i'mofapihwoso'no sikuno ae'uyo imo'nyoso komo'no mmo'nonehoho.

¹⁰ Ose ulonto ulimonto, Hwangku a'amu temtifo kengo sohwanji temtifo nom'ne sohwanji hofiko ikujoho fongki'nfitnnefoho. I a'amu hwaho kengoponta'anga sohwa nom'ne hwaho kengoponjo sohwanji ikujoho fongki'nfitnnefoho. ¹¹ Hwangku hwaho lopo hwomihwo mikunimposo piningo engo i'mofaponefoho. Hwaho kengo kengo sopo mijoho engo i'mofapihwosi mnokino engo wotipemantifeho. Ahwomo sopo yo'mayo wonyo imonngkuhwosi nom'ne yo'mayoso ahwomo sopo i'mofapihwoso'no uhwonngkuji sekwo iyoho senonefoho.

¹² Oso yo'mayo noselohi sikuno somo m'mofopontanngkuhwoso sohonta sekwo nje yofe ulikujono hofiko sekumo aho sekekuji wonyo selohopitnnefoho. Hofiko tajo anga somo mesehumajikui hungkuno mjaselikui impo'angomo mintofasehufitnnefoho. Hofiko nje yofe monje yasiyo'ne

a'amu hwaho mokosyohumayo yofe engo'njo sohwafe s'imanopono ipesemotawofitnnefoho. ¹³ Oso nje yofe monje yasiyo'ne ko selohofahon'ingkuji sekwo hwe engo sohwafe s'imanopo lohof'ikujji ngko a'amu wonyo hon'ingkanono somta'ni isihutofomayo'ne pmmontohe sohwo'niye hungkuno sekwo ul'itnnefoho. ¹⁴ Oso hohosohonta oso hungkuno hofiko mjaseli'kujjo'no sekwo aku hungkuno ul'itnne so'no huno pi'n'ingo seyihwoloho. ¹⁵ O'o, ngko'nohino sekwoe mangomo sekwoe hunomo hungkuno wop'ingo wosejapmmonnefoho. Oso hungkuno sejapmme homo somo sekwoe mango sohwa hofiko nohnnaj'ikujji sekwoe hungkunomo monje maselohopitnnefoho. ¹⁶ Sekwoe a'amu so'nji selosen'ingkwejamo nje yofe ul'ikujjo'no hofiko sekwoe mango sohwafe ahopo mosehumoj'ipitnnefoho. A'amu fehohnjo sekwo'njo hohnta'ni humalofo somo poyo semokufitnnefoho. ¹⁷ Oseso hwe moya'mi hopi'nono sekumne'no simeho tohino mikun'imposo umnonefoho. Hwap'ingoso nje yofeso sekumo weho. ¹⁸ Oso hohosohonta ngko hofiyo semokosyohumameso sekwoe mnokino mta'ni mijiyo anga'nohino fihwo yofomahwosi moi'wo mmo'nonefoho. ¹⁹ Yo'mayo tangoso se'mahwoso'no sekwo ngkine'no yokumpohn'nyo ne'no lohopyoso sekwo songo ne'no humayo'ne neso notipemapitnnefoho.

*Ango Jerusalem wonyo imo'none so'no Jisas hungkuno ul'imentisofoho.
(Mat'iyu 24:15-21; Mak 13:14-19)*

²⁰ A'amu ikujoho'njo sohwa hofiko anga Jerusalem sopo hofoyo syukujjo'no sekwo uhwon'ingkuji huno ole seyonefoho. Ango Jerusalem wonyo imo'nyo'ne sikunoso mofone nto imo'n'ingkohoho. ²¹ Oso hohosohonta a'amu hwaho Jutiya sopo humunyoso hofiko hwof'iki'nyopono hiyaso komo'no s'ifitnnefoho. A'amu anga Jerusalem ne sopo humalofo soku sekwo nul'iko'maf'ikujji kengopono kunto'no ufitnnefoho. A'amu anga Jerusalem mempo hohnta'ni humafijoso hofiko apa'no anga ne mont'imo mahufitnnefoho. ²² Oso sikuno somo a'amufe hon'ingkanono wonyo somne'no Anitu kako tohino uyone sikunofoho. Anituye hungkuno a'amu oso hiso'no mt'i'mokumentohofoso oso sikuno somo ne imo'nonefoho. ²³ Oso sikuno somo moya'mi simeho'njo sofanji mehomi we'e amno unyo sofantne'no ngko hitoho ntokwoho. Hwap'ingoso oso sikuno homo somo olo hwaho lopo tango mikun'imposo i'mofapi'hwosi Anituye simeho tohinoso oso hwe moya'mi somo u'manefoho. ²⁴ A'amu fehohnjo hwakuhwajo'nji poyo imokuhwosi a'amu fehohnjo somo hofikoe mangohwa impe intofomotakujji anga kengo kengopo uhumajonefoho. A'amu An'tumne'no nakwolaha lalokwofoso hofiko anga Jerusalem somo hwotoho f'ifitnnefoho. Hofiko hwotoho ne'no fentan'ingkuji hofikoe sikuno moi'wo imo'nonefoho.

*Hwangku sohonta A'amufe Hwomu sohwo noponefoho.
(Mat'iyu 24:29-31; Mak 13:24-27)*

²⁵ Jisas ose ulonto ole ul'imento, Sekwo ahwomomo uhwon'ifijoso mofehi'nyo hamno hntokwaliyo sohwafo yo'mayo kengo kengo i'mofapi'hwaso'no uhwon'ifitnnefoho. Olo hwaho lopo mijo ayo engoso yoka engo ho'n'ingkuhwosi mt'hupo mt'hupe lohofahon'ingkuhwosi a'amu hwaho ho'mo ho'mto'ango oso hiso uhwon'ingkuji hofiko iyoho mikun'imposo unonefoho. ²⁶ Hwe moya'mi pi'n'ingo engoso hofiko

olo hwaho lopo yo'mayo imo'none so'no huno syafisy+kuji hofikoe simeho mo'mo iyoho mikun+mposo ehumaningkuji timo hwafihwafe mokomayonefoho. Yo'mayo ahwomomjo hntokwaliyo yomo yomo yahoningkuhwosi uhwon+fitnnefoho. ²⁷ Oso hiso i'mofopahoningkuhwosi A'amufe Hwomu sohwo kako himopo kakoe yokumpohn'nyo engo'nji kako pomponaho engo'nji noponefoho. ²⁸ Hwangku oso yo'mayoso i'mofape-ne ne mofone imo'n+ngkuhwoso'no osohonta sekwo likaf+kuji sekwo sekwoe mnokino likojwamo lohof+kuji ahwomomo uhwon+mno. Sekwo hon+ngkano wonyo somta'ni isihutofosemayo sohwo asomo setimayo'ne sohwo mofoneponoho.

Iyoswo songo inyo sohonta uhwon+ngkuji huno waseyono, Ifoyo wahu'montonoho.

(Matiyu 24:32-35; Mak 13:28-31)

²⁹ Ose ulonto Jisas kako olo pahnn+mo hungkuno ul+mento Sekwo iyo mijisiyo somo uhwon+mno. ³⁰ Iyoswo songo in+ngkiso loso uhwon+ngkuji ifoyo wahu'montonoho.

³¹ Oseso oso pa'nyoso yo'mayo somne'no selohe somo uhwon+ngkuji sekwo huno ole waseyono. Oso sikuno An+tu kako yo'mayo somo yokumpohn'nyo mokosyohumayo'ne sikunoso mofonepo nto i'mofapohoho. ³² Hungkuno nehopi wasel+monne'no yohono. Hwe moya'mi olo hwaho lopo ne'no nohumentan+ngkuji yo'mayo hiso imo'nonefoho. ³³ Ahwomo'nji hwaho'nji moi'wo imo'noso sohonta nje hungkunoso moi'wo mmo'nonefoho. Ne'no nowent+hwonefoho.

Jisasiye a'amuso kakine'no ito'no hontohumayo'ne hungkunofoho.

³⁴ I oso'no sekwo ito'no fohontohumamno. Sekwo yo'mayo hwa-hoponjo so'no huno pi'n+ngo syafisy+kutoho. Sekwo wosopayo engo n+ngkuji mijo yokumpohn'nyo n+ngkuji nonilohof+kutoho. O'o, ngkine'no huno fisyafisy+kuno. Sekwo siki humayoso wop+ngo'maho. O'o, sekwo oso pa'nyo humafijo'manji nje sikuno engo asomo pe-e'neso me tongo somne'no hmn+wo'n+ngkiso hopaso wosema'montonoho. ³⁵ Oso sikuno i'mofapeso hwe moya'mi hopi'nono ango'meemjo humalowotofo somo i'mofaponefoho. ³⁶ Sikuno engolopohamo sekwo ne'no fohontohuman-tokuno. Sekwo An+tumne'no yokumpohn'nyo sejapone'no jomo engolopohamo ul+kuno. Sekwo ose ifijo'manji yo'mayo tango i'mofaposo somo uyakolof+kuji A'amufe Hwomu sohwoe simanopo lohopotnnefoho. Ose ul+mentisofoho.

³⁷ Sikuno huhwo huhwi Jisas kako An+tuye tajo ango engo somo hwe moya'mimo An+tuye hungkuno lut+hwamojofoho. Oseso sikwo'miyomo kako oso hwofiki'nyo Oulif l+wo'n+ngkohof sopo saho fosyawo'mojofoho. ³⁸ Hwe moya'mi hopi'nonohinoso hofiko kakoe hungkuno upo'nano lontifeso im+ngo ne'nji likafontifi An+tuye tajo ango engo somo humotofoho.

1 Oso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo sɩkuno iyoho humayo engoso * umo'n+monte'no yohoho. Oso sɩkuno homo somo a'amu Jutaso hofi'ko wopayo iloho iyoso engo kafo'ne so'nji miyo'njo yontifeso wopayo feejo'nohini n+motofoho. 2 Oso hwe tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwanji a'amu honingkanu hungkuno luti'hwamotofo sohwanji hofi'ko Jisasimo fonjasiyone honingkanoso ko tɩpeenti'fi hofi'ko hwe hwoya'mi ikujoho nafongkupitnnoho syafisiyonti'fi iyoho uningkahonngki ole hnn+mentohofi, Nakwo Jisasimo pipi fonjonyanehwono. 3 Oso sɩkuno somo Seten kako Jutas Isikaliiyoutiye simeho mo'mo paswonto huno uy+mentisofoho. Jutas huhwo sohwo kako Jisasiye inomokomoyo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwa mta'ango hweho. 4 Jutas kako nowento oso a'amu yofe engo'njo tajo ango syoho imotofu sohwanji a'amu hwapife tifo'njo Anituye tajo ango engo somo uhontohumamotofo yofe engo'njo sohwanjimo u'manto Jisasimne'no tokoyo'ofu imentisofoho. 5 Oso a'amu huhwo sohwa Jisasiye hungkuno upa'nonti'fi simonyo yonti'fi hofi'ko hamniyoho uyo'ne'enti'fi hungkuno mtito'mentohofoho. 6 Jutas kako eno ulonto kako Jisasimo hofi'koe ahomo kumangkiyo'ne a'amu pi'n+ngo mohumunyo sohonta honingkanu tɩpeehumentisofoho.

Jisasiye inomokomoyo hufa'u sohwa'u oso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sɩkuno Engo somne'no siko wosopayo ito'no esyohumamentisiyefoho.

(Mat'iyu 26:17-25; Mak 14:12-21; Joun 13:21-30)

7 Oso hohosohonta oso sɩkuno engo iyoho humayo'ne a'amu Juta hofi'ko wosopayo iloho inyoso engo mokamo'nnyo feejo'nohini n+motofu sɩkunoso i'mofapmmentisofoho. Oso sɩkuno homo somo hofi'ko yahu sipsip honiyo hoku'yopo ulohofu'ne fonjohumotofu sɩkunofoho. 8 Oseso Jisas kako Pita'nji Joun'njimo lihwanjonto ul+mento, Siko nowehosisi sɩkuno engo iyoho humayo'ne somjo wosopayoso ito'no yasyohosi so'no nakwo wonano. 9 Ose ulahonngki siko ul+mentisiyo, Nekwo nti'mo wesyohumantayo'no kumo'n+ngkohoho. 10 Ose ulahonngki ul+mento, Upa'ninyo. Ango engo sopo nowehosisi hwe fihwo kako mit+hwontoho'njo sohomo uswo'n+ngkohosisi siko kakimo in+ngkasohosisi ango kako swoso somo fin+ngkasy+nnyo. 11 Siko noswohosisi ango kakwo'yohwo sohomo ole ulinyo. Nekwoe Loneti'hwayo sohwo kako kikine'no hungkuno ole lehwanjohoho. Ngko'ne ango nje inomokomoyo sohwanji sɩkuno engo somjo wosopayo nti'po wonantaneto. Ose lehwanjohoho. 12 Ose ulohosiso'no kako ango tokilonjwa'mo molinyo yokintahoponjo somo woset+hwamontonoho. Oso homo somo nakwoe wosopayo ito'no feesinyo. Ango homo somo epohumayo ijempoho yo'mayoso hi'njomnoho. 13 Jisas ose ulahonngki siko nowenji yo'mayo Jisas ul+mentiso hopaso tɩpema'mentisiyefoho. Notɩpemanji siko wosopayo ito'no yahumentisiyefoho.

Jisas kako kakoe inomokomoyo sohwanjo kakoe a'apaho'nji kakoe honiyo'nji nyo'ne uy+mentisofoho.

(Mat'iyu 26:26-30; Mak 14:22-26; 1 Koulin 11:23-25)

* 22:1 Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

14 Oso wosopayo nyo'ne sikunoso nto i'mofopahon'ngki Jisas kako wosopayo nyo'ne ijempoho sopenjo epohumayo sopo kakoe inomokomoyo *apousel* sohwanji humamentohofofoho. 15 Jisas nohumanto ulimento, Ngko ole'no nimo'nimojofoho. Ngko sekwo'nji olo Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo wosopayo wonantane'no yohono. Wosopayo non'ngkuhwasi tifi tohino engo woma'monnoho. 16 Sekwo nje hungkuno upa'nimno. Olo sikuno engo lomjo wosopayo nwo'n'ngkuhwone loso n'ngkuhwasi ngko olo hwaho lopo apa'no manimnehono. O'o, ngko poyo imo'nime'no olo sikuno engo lomjo wosopayo n'ngkuhwoneso ne u'mofapmmontonoho. Tifi no'mo Anituye a'amu kakimo enjwa'mo humafijo sohanta ngko olo sikuno lomjo wosopayo n'ngkuhwone hopa apa'no nononti'mnefoho.

17 Ose ulonto kako mijo nyo'ne noswanyo ipisayo mijo'njoso nomanto Anitumo isamoyoka ulonto ulimento, Sekwo olo mijolo nomafikuji yano filofan'mno. Ose ulonto ulimento, 18 Sekwo nje hungkuno upa'nimno. Olo mijo loso ngko manimnehono. Ngko ne'no manyo'njo humanti'me sohwo'ni hwangu Anituye a'amu kakimo enjwa'mo humafijo sohanta ngko apa'no nononti'mne hwo'nyoho. 19 Jisas ose ulonto kako wopayo nomanto Anitumo isamoyoka ulonto kutikujo lohofonto kakoe inomokomoyo sohwanjo hu'muyonto ulimento, Olo wosopayo loso nje a'apahofoho. [Sekumo sefo'mayo'ne mtihupenji sejapohono. Tifi no'mo sekwo ole mjanimikuji ngkine'no fisyani'fikuno. 20 Wosopayo moi'wo n'ngkahon'ngkofi kako wosopayo uyimentiso hopaso kako mijo homo ose'nohino uyimentisofoho. Kako mijo uyonto ulimento, Olo ipisayo mijo noswanyo lomjo loso nje honiyofoho. Sekwo Anitu'nji mokotiku'nyo'ne yahino songo lomne'no sekwoe wonyomne'no mpe iyo'ne usihumafefoho.] 21 I uhwon'mni. Olo a'amu nje mango sohwanjo ngkine'no tokoyo'ofyo yone lohwo'nji olo ijempoho lopo humalohwono. 22 I Anitu kako hohonta hungkuno mtito'mentiso hopaso ngko poyo umo'nimonne'no yohono. I oso'no oso hwe ngkine'no nje mango sohwanjo tokoyo'ofyo ntohofone sohune'no hitoho ntokwoho. 23 Ose ulahon'ngki hofiko anga'no anga'nohino sohwa humahnn'ngkofi, Oso yahino wonyo hiso tihwo uloho'monteto. Ose humahnn'ngkohofofoho.

Jisasiye inomokomoyo sohwa hungkuno toho pa'nyo ole hnnimentohofi, Nakwo yofe engo'njo nom'ni hwamo yakolo'nnyoso tihwolo.

24 Jisasiye inomokomoyo sohwa hofiko oso hungkunoso hnnontifi hofikoe hungkunoso toho pa'nyo imo'n'ngkahon'ngki ole so'no yoka hungkuno hnnimentohofi, Nakwo yofe engo'njo nomihwamo yakolo'nnyoso tihwolo. 25 Ose hnn'ngkahon'ngkofi Jisas ulimento, Hwe yofe engo'njo olo hwaho lopo a'amumo mokosyohumayo sohwa hofiko hofikoe a'amu somo syoho engo ko uyahon'ngkofi a'amu huhwo sohwa hofiko nakumo nefe'mayo'nefoho liwo'n'ngkohofofoho. 26 I oso'no sekwo oso hopa ikutoho. O'o, a'amu ngko yofe engo woma'mo loso sohwo kako nom'ne a'amumo enjwa'mnohino wohumano. I kako nom'ne hwamo womokosyohumamo loso sohwo kako oso huhwo sohwafe syoho ulohofiyi hopaso umonono. 27 Hwe engo s'imo'njoso tihwolo. A'amu ijempohopo wosopayo nwo'n'ngkiso sohwalaho. A'amu wosopayo iloho yonto uy'wo'n'ngkiso sohwalaho. I a'amu ijempohopo humanto wosopayo nwo'n'ngkiso oso hweho. I oso'no ngko yofe engo'njo huhwo'ni oso hopa

miyalokuyohono. O'o, ngko sekwoe syoho selohofiyu pa'nyo hwo'ni humaleno.

²⁸ Sekwo ngko'nji nohumentan'ngkofi yo'mayo tangoso ngkimo yamofotohofo'neso nu'mahon'ngki sekwo ngkimo man'hwat'i'mofefoho. ²⁹ I oso'no nje Mpohwo kako ngkimo yo'mayo hopi'nonohino enjwa'mo ho'nan'humentiso so'no ngko huhwo'ni yo'mayoso sekumo enjwa'mo ho'nosesyalokweno. ³⁰ Oseso ngko yo'mayo somo mokosyohumenta-hon'i'me sohonta sekwo nje epohumayo sopo nohumaf'kuji nje wosopayo'nji mijo'nji n'fitnnefoho. Sekwo ngko'nji nohumaf'kuji oso a'amu Is'lael hof'ikoe temtifofo aho hufa'u hopi'nono s'ife mta'ni hufa'uyo sofe hwe engo umo'nant'ifeho. Ose imo'n'ngkuhwoso'no sekwo hof'ikimo mokosyohumantokutnnefoho.

Jisas kako Pitamo ole ulimento, Kiko ngkine'no hohujo ukinjan'imo'monnoho.

(Mat'iyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Joun 13:36-38)

³¹ Jisas Pitamo ulimento, Saimoun, Saimoun, kiko upa'nyo. Seten kako sekumo wonyo wasemokumonto yalofoho. Kako sekwoe huno wop'ingo somo kehilo ehilofo waseloho'monte-e'no joho loset'malofoho. ³² Seten ose ko yontan'ngki ngko jije s'imeho hi'ntnnono ntopantokunoso poyo mape'nyo'njo yone'enji Mpohumo kikine'no jomo nto ul'maleno. Oseso kiko apa'no ngkimo nn'ngkapohoji kiko jije n'ngkwahwosamo n'ifo'mahoji yokumpohn'nyo usosofifofo. ³³ Ose ulahon'ngki Pita ulimento, Hwe Engofo, hof'iko kikimo impo'angomo intofakohufijo'manji ngko huhwo'nnonji untofaehufe. I hof'iko kikimo poyo kumokufijo'manji ngko huhwo'nnonji wemokufe. ³⁴ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Pita, ngko olo hungkuno wakil'monne'no yohono. Olo s'ikwo'miyo lomo tos'ika yoka moho'nyo kuntoliyopo kiko ngkine'no mango hufa'u s'ihune ole ul'monnoho. Ngko Jisas'mne'no huno maniyohoyohoho.

Yo'mayo hamniyoho ho'yo if'iki'yo hwakuhwajo so'ntnne'no hungkuno ul'mentisofoho.

³⁵ Hohonta sekwo nje hungkuno lut'ihwayo'ne losehwat'imentohe sohonta sekwo hamniyoho ki'yo'nji if'iki'yo'nji s'if'ikwongofosyohwanji mototayo'njo imentohofofoho. Oso hohosohonta sekwo yo'mayo so'no umofonyo imentohofotaho. Ose ulahon'ngki hof'iko ul'imentohofi, Awonoho. Umofonyo mimmment'hwonefoho. ³⁶ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, I olohonta kiko hamniyoho ho'yo hi'njo hwas'i'manji maho. I a'amu if'iki'yo hi'njo hwo'manji osenohini womano. I a'amu hwakuhwajo ane hwo'manji kako kakoe manji'mofu yaj'ihwosi nom'ne a'amu mpe ikujo'no kako hwakuhwajo mpe uyono. ³⁷ Hwap'ingoso a'amu An'tuye hungkuno mt'i'mokumentohofu sohwa hof'iko ngkine'no hungkuno ole mt'i'mokumentohofi, Hof'iko kakimo ut'ima'f'kuji a'amu wonyo hwanji m'ihumat'ipitnne hweho. Oso hungkuno ngkine'no mt'i'mokumentohofoso ne umo'n'montonoho. Yo'mayo ngkine'no An'tuye hungkuno mt'i'mokumentohofoso olohonta ne umo'n'montonoho. ³⁸ Ose ulahon'ngki hof'iko ul'imentohofi, Hwe Engofo, kiko uhwonyo. Nakwo hwakuhwajo hufa'u mokosyohumalohwono. Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Hoponoho, ose ul'imentisofoho.

Jisas kako iyo uyo syoho Ngket+semani sopo An+tumò jomò ul+mentisofoho.

(Mat+iyu 26:36-46; Mak 14:32-42)

³⁹ Jisas noswaponto kako oso hwofiki'nyo Oulif s+imojo sopo sahon+ngki kakoe inomokomoyo sohwa in+ngkamentohofoho. ⁴⁰ Jisas kako oso hopo sopo i'mofawento kakoe inomokomoyo sohwaro ole ul+mento, Yamofò se'maso sohonta wonyo p+wesyanoho likuji An+tumò jomò yokumpohn'nyo ul+mno. ⁴¹ Ose ulonto Jisas hof+ikimo we'enepi nonje ul+iko'motamentisofoho. Sawemopo'maho. O'o, a'amù sojo fonjont+fi p+was+y+wo'n+ngkiso hopa sople humawento An+tumne'no hwo+mame ulohofonto ole ul+mento, ⁴² Mpohwo, k+iko huno ole kiyoso'manji olo tango u'masoso ngko wae umo'mo. Huno ose kiyoso'manji olo tango n+masoso wae feen+mofò. I, huno ose makiyo'manji wae yan+mofohotoho. J+ije hunomnohini fin+ngkayo. Nje hunomò in+ngkahutoho. ⁴³ Ose ulahon+ngki a'amù ahwomò mta'ango sohwo u'manto Jisas+imo yokumpohn'nyo usofito'mentisofoho. ⁴⁴ Jisas kako tango m+kun+imposò engo uya-hon+ngki kako Mpohumo jomò yokumpohn'nyo ne'nohini ulontan+ngki kakoe a'apaho mta'ni wokino hon+yo pa'n+ngò hwahopo lo'n+mentisofoho.

⁴⁵ Jisas kako Mpohumne'no jomò moi'wo ulosojwamofonto nol+kafonto kakoe inomokomoyo sohwarepono umentisofoho. Kako nu'manto uh-won+mentisoso kakoe inomokomoyo sohwa saho foyowentan+ngkofi uh-won+mentisofoho. Hof+ikoe s+imeho tango ifisy+mofahon+ngki po'n+fo imo'nont+fi saho foyowento'mentohofoho. ⁴⁶ Ose uhwononto ul+mento, Sekwo saho peho'no foyawotofò. Fil+kapmno. Sekwo yamofò ne'masoso yahino wonyoso nop+wesyanoho likuji Mpohumo jomò ul+mno.

Jisasi+ye mango sohwa kakimò aho ko'mentohofoho.

(Mat+iyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Joun 18:3-11)

⁴⁷ Jisas ose ulontan+ngki hwe pi'n+ngò engo sohwa Jisas+imo u'ma'mentohofoho. Oso hwe Jutas Jisasi+ye inomokomoyo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo somta'ango sohwo kako a'amù pi'n+ngò engo huhwo sohwaro ipemotaponto Jisasi+ye huyo'mo nu'manto hinjoho uhu'n+mentisofoho. ⁴⁸ Ose uhu'n+ngkahon+ngki Jisas ul+mento, Jutas, k+iko A'amufe Hwomò sohwo'n+imo hinjoho n+hu'n+ngkinoso nje mango hwamò ujo wehontojwan+humne'no lantohofohino.

⁴⁹ Ose ulahon+ngki Jisasi+ye inomokomoyo kako'nji humunyo sohwa yo'mayo imo'none so'no nuhwonont+fi hof+iko ul+mentohofi, Hwe Engofo, k+iko huno ole lakiyohoho. Nakwo olo a'amù lohwaro hwakuh-wajo'nji wofonjosyano. Huno ose lakiyohoho. ⁵⁰ Ose ulontan+ngkofi inomokomoyo fihwo kako oso hwe tajo angò syoho'njo sohware hwe yofè engo'njo sohwo kakoe syoho ulohofityo sohwoe aho anga sohohnjo haloho somo hwakuhwajo'nji loku'mentisofoho. Lojwahon+ngki halohoso p+wahu'mentisofoho. ⁵¹ Jisas ose uhwononto ul+mento, Oso yahino wonyoso olohonta foho'namopmno. Ose ulonto oso hwe huhwo sohwoe halohopo aho upm'mokahon+ngki halohoso wop+ngò umo'n+mentisofoho.

⁵² Jisas wop+ngò ose umokonto kako a'amù tajo angò syoho'njo sohwanji a'amù An+ituye tajo angò engo somo uhwothumayo fefo tokuso'njo sohware hwe engo sohwanji a'amù Jutafe hwe engo sohwanji hof+iko kakimò aho ke-e'ne pmmmentohofò sohwaro ole ul+mento, Sekwo a'amù hufo iwo'n+ngkiso sohune'no aho wokano lont+fi hwakuhwajo'nji

itokuso'nji lomotopalokwofo. ⁵³ Sɪkuno pi'nɪngo engo somo Anɪtuye tajo ango engo somo ngko sekwo'nji nohumentanɪngko sekwo ngkimo aho manɪko'mmentohofofoho. I oso'no olhonta Setenɪye yokumpohn'nyo engo imo'nɪngkohoho. Oso'no sekwoe sɪkunofoho. Ose ulɪmentisofoho.

Pita ole lɪmento, Ngko Jisasɪne'no huno maniyohoyohoho.

(Matɪyu 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Joun 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Jisas ose ulahonɪngki hofɪko Jisasɪmo aho kentɪfi ipemotawom-entohofofoho. Ipemotawentɪfi hofɪko oso a'amɪ tajo ango syoho'njo sohwafe hwe engo sohwoe angomo motahumentohofofoho. Pita hofɪkimo ko inɪngkawomentisoso hofɪkimo mufantohi'nyofoho. O'o, kako pɔ'mtopo'mtisyo humuloho'mɪwesyofoho. ⁵⁵ Oso ango hopo sopenjo a'amuso tojo ajwo somo toho intofontɪfi humohumantohofofoho. Osopo Pita hofɪko'nji humamentisofoho. ⁵⁶ Pita kako tɪpomponaho sopo nohumentanɪngki a'mu syoho ulohofɪyo fisi kako Pitamo uhwononto ulɪmento, Olo hwe lohwo huhwo Jisasɪ'nji humawo'nɪngkiso hweho. ⁵⁷ Ose ulahonɪngki Pita ulɪmento, Olo a'mu losijo awonoho. Ngko kakine'no huno maniyofoho. Ose ulɪmentisofoho. ⁵⁸ Hwangku we'eneɪpi nohumantɪfi hwe fihwo kako Pitamo uhwononto ulɪmento, Kɪko huhwosi kakoe a'amɪ hwosoho. Ose ulahonɪngki Pita ulɪmento, Olo hwe lohwo ngko kakoe a'amɪ hwonɪ'maho. ⁵⁹ Pita ose ulonto oso hopo sopo ne'no nohumentanɪngki mofehi'nyo sɪmo'me anga'nohino uyakolofoso hwe fihwo Pitamne'no hungkuno yokumpohn'nyo ole ulɪmento, Hungkuno nehopi'nohini walɪmonne'no yohono. Olo hwe lohwo huhwo kako Jisasɪ'nji humawo'nɪngkiso lohwoɪ'keno. Kako Ngkalilinta'ango hweho. ⁶⁰ Ose ko ulahonɪngki Pita ulɪmento, Olo hwe lohwo kɪko hungkuno lohinoso ngko huno manyo'njo yohoho. Ose ulontanɪngki tosɪka yoka kunto'no ho'nɪmentisofoho. ⁶¹ Ose ho'nɪngkahonɪngki Jisas kako Pitamne'no ikinjamo lohofonto Pitamo uhwonɪmentisofoho. Pita kako Jisasɪye sɪmanomo uhwononto oso hungkuno Jisas Pitamo ulɪmentiso so'no huno ikwesyaɪihu'mentisoso olenoho. Olo sɪkwo'miyo lomo yɪhufo tosɪka yoka malontanɪngkuhwoso sohonta kɪko Pita ngkine'no mango hufa'u sɪhune ole walɪmonnoho. Ngko Jisasɪmne'no huno maniyofoho. ⁶² Pita kako huno ose syafɪsyonto kako mempo swonto kakoe yahino wonyo so'no sɪmeho tango mɪkunɪmposo uyahonɪngki humotaho engo lɪmentisofoho.

Hofɪko Jisasɪmne'no tɪkafo ujontɪfi kakimo ikujoho fongku'mentohofofoho.

(Matɪyu 26:67-68; Mak 14:65)

⁶³ A'amɪ Jisasɪmo aho ko'mentohofoso sohwa hofɪko Jisasɪmne'no sitofolo ulontɪfi ikujoho fongku'mentohofofoho. ⁶⁴ Hofɪko Jisasɪye tɪmomo hwapɪfe kotɪjɪswontɪfi ikujoho fonjontɪfi ulɪmentohofi, Kɪko huno hwapɪngo'njo sohwo sɪhwo kufonjohoho. Kɪko huno kisyo'manji oso hweho fonaso. ⁶⁵ Ose ulontɪfi hofɪko sitofolo mjalomumentohofofoho.

Hofɪko 'kaunɪsol' sohwafe tɪmopo Jisasɪmo nom'ne hungkuno ulohonɪmentohofofoho.

(Matɪyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Joun 18:19-24)

⁶⁶ Imɪngo ne mofehi'nyo sɪmofape so'nji a'amɪ kaunɪsol sohwa uhu'mokumentohofofoho. Oso a'amɪ huhwo sohwa fehohnjoso hofɪko tajo ango syoho'njo sohwafe hwe engo hwafoho. Fehohnjoso honɪngkano

hungkuno lutihwawo'n'ngkohofihwafoho. A'amu sohwa hofiko hofikoe *kaunisol* sohwafe pono Jisasimo ipemotasontifi ole ulimentohofi, ⁶⁷ Kiko yoloho fonaso. Kiko Kilais Anitu lokuhwatimentiso sohwsilaho. Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Ngko selimeso sekwo ngkimo simeho hi'ntnnono montapifitnnehofo. ⁶⁸ U, ngko sekumo nom'ne hungkuno selohonimeso sekwo nje hungkunomo aku mantifitnnehofo. ⁶⁹ I oso'no olohonta'nji sikuno engolopohamo memjaofihwoso sohonta A'amufe Hwomu sohwo'ni Anitu yo'mayo hopi'nonohino somne yokumpohn'nyo hwap'ingo'njo sohwoe aho anga sohohnta'ni wohumamonnoho.

⁷⁰ Ose ulahon'ngki ulimentohofi, Kiko sohwosi, kiko Anituye Hwomu Nehwsilaho. Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Sekwo ose lohofoso ngko ole huhwo'nyoho. ⁷¹ Ose ulahon'ngki hofiko hnnimentohofi, Kakoe mngo mta'ni nto upa'n'ngkuhwono. Nom'ne hungkuno pehofo upo'nanehwono. Awonoho. Nta'noho. Ose hnnimentohofohoho.

23

A'amu Jutaso hofiko hwe engo Pailot'ye timo sopo Jisasimo hungkuno ulohon'mentohofohoho.

(Mat'yu 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Joun 18:28-38)

¹ Oseso a'amu hopi'nonohinono nolikafontifi Pailot'yepono Jisasimo ipemotawomentohofohoho. ² Ipemotawentifi hofiko Jisasimne'no olo hwasyo hungkuno lomantifi mjalomumentohofi, Nakwo olo hwe lohumo uhwon'wo'n'ngkuhwoneso kako nakwoe a'amu somo hwasyo hon'ngkanomo ipemotawowo'n'ngkiso hweho. Nakwoe hwe engo Sisa sohune'no hamniyoho ho'nasyi'wo'n'ngkuhwone hon'ngkano somo wop'jwonao'mto iwo'n'ngkiso hweho. Kako ole hnni'wo'n'ngkiso hweho. Ngko Kilais hwo'nyoho. Ngko a'amu Jutafe Hwe Engo hwo'nyoho. ³ Ose ulahon'ngkofi Pailot Jisasimo ulohon'mento, Kiko a'amu Jutafe Hwe Engo hwsilaho. Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Hungkuno hiso kiko nehopi lohino. ⁴ Ose ulahon'ngki Pailot kako a'amu tajo anga syoho'njo sohwafe hwe engo sohwanji hwe hwoya'mi hopi'nonohino so'njimo ole ulmento, Ngko olo hwe lohunta'ni hon'ngkano wonyo motipemahoyohono. ⁵ Ose ulahon'ngki hofiko mohm'no olo hwasyo hungkuno ulimentohofi, Olo hwe lohwo kako hwaho Jutiya so'meemjo hwe moya'mimo hungkuno ulahon'ngki hofiko a'amu nakwoe hwaho mokosyohumayo sohwoe wae weefantife'no yalokwofo. Kako oso hungkunoso Ngkalilinta'angoso ne'no hwasyo mjalimopmmojojoso ae oloponoho. Hwasyo ose ulimentohofohoho.

Helout'ye timopo a'amu hofiko Jisasimne'no hungkuno ulimentohofohoho.

⁶ Pailot kako oso hungkuno upa'nonto hofikimo ulohon'mento, Olo hwe lohwo Ngkalilinta'ango hwalaho. ⁷ Ose ulahon'ngki hofiko hungkuno ulimentohofoso Pailot kako huno ole uy'mento, Jisas kako oso hwaho Helout mokosyohumamojo soponta'ango hweho. Huno ose uyahon'ngki kako Helout'yepono Jisasimo lihwatimentisohoho. Oso hohosohonta Helout huhwo'nji ango Jelusalem humamentisohoho. ⁸ Helout kako Jisasimo uhwononto simonyo imentisohoho. Hwap'ingoso kako Jisasimne'no yo'mayo hungkuno upa'nonto kako Jisas yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy'wo'n'ngkiyohofoso ihwoso'no uhwon'imo limojo hweho. ⁹ Oseso Helout kako yo'mayo hungkuno pi'n'ngo Jisasimo

ko ulohon+ngkahan+ngki Jisas kako hungkuno mujofoho. ¹⁰ A'amu tajo ango syoho'njo sohwife hwe engo sohwanji a'amu hon+ngkano hungkuno lut+hwamotofohofohofoho. ¹¹ Helout kakoe a'amu itokuso'njo sohwanji hofiko Jisas+mo wonyo umt+mokont+fi sitofo ul+mentohofohofoho. Oso'no hofiko hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwife manji'mofohonyoangkafoso a'amu oso homo somo uhwon+ngkuji tikafo ujiyo'ne ulohof+hwa+jont+fi Pailoti+yepono asomo lihwat+mentohofohofoho. ¹² Hohonta Helout+'nji Pailoti+'nji siko mangohwo pa'nyo humamojiyoso oso sikuno homo somo siko simeho afa inonji nje a'amuhwe hnn+mentisiyefoho.

Pailot kako Jisas+mo usihutof+hwat+mo ko lonto Jisas+mo fonjinto'ofasiyo'ne hungkuno ul+mentisofoho.

(Matiyu 27:15-26; Mak 15:6-15; Joun 18:39-19:16)

¹³ Oso'no Pailot kako a'amu tajo ango syoho'njo sohwife hwe engo sohwanji a'amu Jutafe hwe engo sohwanji hwe moyami hopi'nonohino somne'no lut+manto ¹⁴ ul+mento, Sekwo olo hwe lohomo ngkiyepono ipemotapohofohofohofoho lohune'no sekwo ntohofi, Kako hwe moyamife hunomo wonyo umokalofoho. Ose ntohofo so'no ngko oso hungkuno so'ne'no sekwoe timopo ulohon+ngkeso ngko kakoe hon+ngkano wonyoso mot+pemahoyohono. O'o, sekwo upa'n+mno. Sekwoe hungkunoso ne anefoho. ¹⁵ Helout kako ngkiyepono olo hwe lohomo asomo lihwat+maso so'no ngko huno niyohoho. Kako huhwo olo hwe lohwoe hon+ngkano wonyoso mot+pemuyonto lihwat+maso hweho. Upa'n+mno. Olo hwe lohwo peho wonyo imaso hune'no wofonjasyantanto. Awonoho. Wonyo ane hweho. ¹⁶ Oso'no ngko kakimo sohwe'nji ikujoho fonji'mo usihutof+hwat+monne'no yohono. Ose ul+mentisofoho. ¹⁷ [Oso humamotofohofohofoho yahino oleso wo'nnyoponoho. Oso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo sikuno iyoho humayo engo uhwon+motofohofohofoho homo somo Pailot kako a'amu impo'angomjo fihumo isihutof+hwat+mojofohofoho.]

¹⁸ Pailot kako Jisas+mo usihutof+hwat+mo limentiso so'no hwe moyami hopi'nonohino mango mohm'no ole ul+mentohofi, Oso hwe sohomo fonjasy+kuji Mpolapas nakuyepono fisihutof+hwat+mno. Ose ul+mentohofohofoho. ¹⁹ Oso hwe Mpolapas huhwo sohwo kako a'amu hwaho mokosyohumayo sohwanji ikujoho fongki'nont+fi hwe fihumo fonjahumentiso so'no hofiko impo'angomo uhumat+mentohofohofoho. ²⁰ Pailot kako Jisas+mo usihutof+hwat+mo lonto hungkuno apa'no ul+mentisofoho. ²¹ I oso'no hofiko mango mohm'no ul+wo'n+mentohofi, Iyopo fonjinto'ofahumno. Iyopo fonjinto'ofahumno. ²² Ose ulahon+ngkofi Pailot kako hungkuno hufa'u s+hune umo'nono lonto ul+mento, Peho'neto. Olo hwe lohwo peho wonyo imaso hwolo. Ngko olo hwe lohwoe wonyoso mot+pemahoyohono. Kako poyoso peho'no umo'n+montolo. O'o, ngko kakimo sohwe'nji ikujoho fonji'mo usihutof+hwat+monne'no yohono. ²³ Ose ko ulahon+ngki hofiko nihu'no yokumpohn'nyo imo'nont+fi fonjinto'ofasiyo'ne apa'no mango mohm'no ul+mentohofohofoho. Oso'no hofikoe mangoso Pailotiye mangomo hwotoho hmentohofohofoho. ²⁴ Oseso Pailot hofikoe hungkunomo haloho'no yonto Jisas+mo fonjasiyo'ne hungkuno ul+mentisofoho. ²⁵ Oso hwe kako a'amu hwaho mokosyohumayo sohwanji ikujoho fongki'nont+fi hwe fihumo

fonjahumentiso so'no hofi'ko impo'angomo uhumati'mentohoho sohumo Pailot kako isihutofi'hwat'mentisofoho. I Jisas sohune'no hofi'koe hungkunomo in'ngkawento Pailot kako kakoe a'amu itokuso'njo sohwafe ahomo ho'nahumentisofoho.

Hofi'ko Jisasimo iyo hwojiyafiku'nnyomo fonjinto'ofahumentohofoho.

(Mat'yu 27:32-44; Mak 15:21-32; Joun 19:17-27)

²⁶ Hofi'ko Jisasimo ipemotawenti'fi hwe fihwo Saimoun ango Sailinta'ango sohumo aho ka'mentohofoho. Saimoun huhwo sohwo kako syoho mta'ango sohwo angopono pontan'ngki hofi'ko Jisasiye iyo hwojiyafiku'nnyoso Saimouniye sangopo n'tofiyahon'ngkofi kako intofonto Jisasimo t'fi intofimj'mentisofoho.

²⁷ Nto wahon'ngkofi hwe moya'mi pi'n'ngo engo hofi'ko Jisasimo in'ngkawenti'fi moya'mi fifa hofi'ko Jisasimne'no hitoho ulofahon'ngki humotaho l'mentohofoho. ²⁸ Ose lontan'ngkofi Jisas kako ikinjamo lohofonto ul'mento, Sekwo Jelusalemjjo moya'mi sofasi sekwo ngkine'no humotaho peho'no ntant'kwofo. O'o, sekwo sekwo'ntnne'no sekwoe mehomi'ntnne'no humotaho engo fil'mno. ²⁹ Upa'n'mno. Hwangku sikuno wonyo i'mofap'hwoso'no ole l'fitnnefoho.

Moya'mi hwonjo sofanji,
moya'mi yawoso mmo'nyo'njo sofanji,
moya'mi mehomi amno manyo sofanji,
hofi'ko simonyo uyife.

³⁰ Oso sikuno homo somo hwe moya'mi hwofi'ki'nyo engo somo ole ul'fitnnefoho. Sekwo nakumo fikilopenahumno. I hwofi'ki'nyo we'e somo ole ul'fitnnefoho. Sekwo nakumo fifehu'mokonesyohumamno. Ose ul'fitnnefoho. ³¹ Hungkuno ole l'wo'n'ngkohoho, A'amu olo wonyo loso iyo mijo'njo t'pemapijo sohonta ifijo'manji iyo yofoho imo'n'ngkuhwoso'no pipi uyant'feto. Jisas kakine'no ose ul'mentisofoho.

³² Hwe hufa'u hon'ngkano wonyo imo'mojiyo sohwa'u Jisasi'nji fonjinto'ofasiyo'ne ipemotawomentohofoho. ³³ Oso hwofi'ki'nyo we'e yofe ole, A'momnokino Yokino Huyo'mango Pa'nyoponoho l'wo'n'ngkohoho sopo i'mofawenti'fi osopo Jisasimo fonjinto'ofahumentohofoho. Oso hwe wonyo imojiyo sohwa'u'nji anga'nohino sohwo Jisasiye aho anghohnta'ni fonjinto'ofasyonti'fi nom'ne humo Jisasiye aho hwanamonyo hohnta'ni fonjinto'ofahumentohofoho. ³⁴ Hofi'ko Jisasimo fonjinto'ofosyahon'ngkofi Jisas kako An'itumo ul'mento, Mpohwo sohwoi olo wonyo ntohofant'kwofo loso'no hofi'ko huno ito'no muyo hwafoho. Oso'no kiko hofi'koe wonyoso wae y'mofohoji hofi'kimo ufo'maho. Ose ul'mentisofoho. Hwe itokuso'njo sohwa hofi'ko Jisasiye manji'mofoyo'mayoso tihwo tihwo manekiyohoho lonti'fi syohi'nyo yonti'fi oso syohi'nyo homo somo uyakolo'mentiso a'amu sohwo ma'mentisofoho.

³⁵ Hwe moya'mi hopi'nono hofi'ko nolohofonti'fi humuhwontohuman-tohofoho. Hwe yofe engo'njo sohwa hofi'ko Jisasimne'no sitofole ul'mentohofi, Kako a'amu nom'nemo ufo'mawo'n'ngkiso hweho. Oso'no kako K'lais An'itu uhwsopo'mentiso ne hwo'manji kako ufo'ma'nono.

³⁶ Ose lahon'ngkofi a'amu itokuso'njo huhwa sitofole ulonti'fi hofi'ko Jisasi'njo mofone sopo wenti'fi mijo yokumpohn'nyo mangkinyo'njo ifomokosyohumanti'fi, Mono. Mijo hmnyo, ulonti'fi ³⁷ ul'mentohofi, K'iko a'amu Juta somo mokosyohumawo'n'ngkino nehwo'si'manji k'iko

fo'ma'nyo. Sitofu ose uli'mentohofofoho. ³⁸ Jisasiye iyo hwojijafiku'nnyo kakoe mnokino'njo tojwa sopo iyoswo hofojahumentohofofoho. Oso iyuswa homo somjo ifalifaliyoso olenoho. OLO HWE LOHWO A'AMU JUTAFE HWE ENGO HWEHO.

³⁹ Oso a'amumu wonyo sohwa'u Jisasi'nji fonjinto'ofahumentohofu sohwa'u nom'nehwo Jisasi'mo sitofu ole uli'mento, Kiko Kilais nehwosi'manji kiko fo'ma'n'ngkohoji nekumo fefo'maho. ⁴⁰⁻⁴¹ Ose ulahon'ngki nom'nehwo upa'nonto yoka uli'mento, Kiko pe'n'ngkino loso'no Anitumne'no iyoho makin'ngkoho liyohoho. Nekwoe yahino wonyo imotohwayo lomne'no tohino mahwoyo loso ito'nohinofoho. Olo hwe lohwo kako hon'ngkano wonyo ane hweho. I oso'no nekwo tohino mahwoyoso kako'nji afa'no mahwono. ⁴² Ose ulonto kako Jisasi'mo uli'mento, Hwangku kiko a'amumu mokosyohumayo'ne yofe engo majo sohonta kiko ngkine'no huno asyan'fohujo. ⁴³ Ose ulahon'ngki Jisasi'mo uli'mento, Ngko hungkuno nehopi'nohini wakili'monne'no yohono. Olo sikuno lomo kiko ngko'nji ahwomomjo angu wopi'nggo *Palatais* sopo wohumantayoho. Ose uli'mentisofoho.

Jisas kako poyo imo'n'imentisofoho.

(Matiyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Joun 19:28-30)

⁴⁴ Hino ajwo kuntoliyopo sikuno mjaofonto mofehi'nyomo hoholo yasyonto akupo'nyo'nji (3 *kilouk*) oso'nji apa'no longkon'ngkahon'ngki mofehi'nyo limentisofoho. ⁴⁵ Sikuno mjaofontiso hohosohonta Anituye tajo angu engo somjo hwapi'fe engo oso ajwoponjo angu we'e Anitu humayo'nefoho limentofu sopo hoku'yopo pmpil'peehinyoso yokintahopo nta'ni tomonte sis'impo lohofonto hufa'u imo'n'imentisofoho. ⁴⁶ Sis'impeehon'ngki Jisasi'mo mango mohm'no ole uli'mento, Mpohwo, nje huyo'mangoso jije ahomo woho'nakohumne'no yohono. Ose ulonto kako poyo imo'n'imentisofoho. ⁴⁷ Poyo imo'n'ngkahon'ngki a'amumu itokuso'njo sohwa'fe hwe engu sohwo oso homo somu uhwononto Anituye yofe ho'nomanto uli'mento, Ou, nehopi. Olo hwe lohwo kako hon'ngkano wonyo ane hweho. Kako ito'nohino hweho. Ose limentisofoho. ⁴⁸ Hwe moya'mi hopi'nono oso hopo sopo lohofonti'fi yomayo imo'n'imentiso somu timo humuhwontohumantohofoso simo tango mikuni'mposo uyahon'ngki hofikoe angu pone'no humpo'mentohofofoho. ⁴⁹ Jisasiye a'amumu so'nji moya'mi Ngkalili nta'ni Jisasi'mo in'ngkamotofu sofanji kengu nompoo lohofonti'fi yomayo imo'n'imentiso somu humuhwontohumantohofofoho.

Hofiko Jisasiye pijafoso sokimomo ho'nahumentohofofoho.

(Matiyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Joun 19:38-42)

⁵⁰ Hwe fi'ho kakoe yofe Jousepi'yoho. Oso hwe huhwo sohwo kako a'amumu Jutafe angu Alimateyanta'angu hweho. Kako hwe wopi'nggo'nohini hweho. Kako *kaunisol* syoho'njo ko huhwo ⁵¹ kako oso wonyo hofiko Jisasi'mo ulohom'entohofu so'no eno mujo'njo imentisofoho. O'o, kako oso hwe Anitu uhwatimo limentiso sohwoe pe-e'ne sikuno so'no hontohumamojo hweho. ⁵² Oso hwe huhwo sohwo kako Pailotimo u'manto Jisasiye pijafu mayo'ne ulohon'imentisofoho. ⁵³ Oseso kako Jisasiye pijafoso iyopo nta'ni nomanto hwapi'fe halojo somu ifohumpo lohofonto sokimo a'amuhwa hofiko mt'i'mokumentohofu somu ho'nahumentisofoho. Oso

sokimo homo somo nom'ne a'amu poyo pe'nnyoso moho'nasiyomnoho. O'o, songofoho.

⁵⁴ Oso sɪkuno Filaita somo hofiko sɪkuno iyoho humayo'ne yo'mayoso ito'no yasiyo'ne sɪkunofoho. Sɪkuno iyoho humayoso umo'nɪmonte'no yohoho. ⁵⁵ Oso moya'mi Ngkalili nta'ni Jisasɪmo inɪngkapmmentohofoho sofa hofiko Jousepɪ'nji nowentɪfi Jousep Jisasɪye pijafo sokimomo ho'nosyahonɪngki humuhwontohumantohofohoho. ⁵⁶ Osofa hofikoe ango pone'no humpo'mentohofohoho. Nowentɪfi yo'mayo yo'mayo akino'njoso Jisasɪye pijafo ehulohofane'entɪfi ito'no esyohumamentohofohoho. Oso sɪkuno iyoho humayo somjo honɪngkano hungkuno lɪmotofo hopaso hofiko iyoho humamentohofohoho.

24

Jisas kako apa'no songo lɪka'mentisofoho.

(Matɪyu 28:1-10; Mak 16:1-8; Joun 20:1-10)

¹ Santemo nɪhu'no imɪngo ne'nji oso moya'mi hofoho sofa hofiko Jisasɪye pijafo hwone mijo yo'mayo akino'njoso ehulohofone ito'no nto esyohumamentohofoso hu'memantɪfi sokimo Jisas wentanjo sopone'no umentohofohoho. ² Oso sojo ewafoso sokimo mango sopo pɪjwahumentohofoso nohwosompo'nowentanɪngki uhwonontɪfi ³ sokimomo swontɪfi uhwonɪmentohofoso Jisasɪye pijafo sotɪpɪhwonɪmmentohofohoho. ⁴ Oso hiso'no hofiko huno pi'nɪngo engo syafɪsyontɪfi humentanɪngkofi hwe hufa'u hwa'u manji'mofohofehi'nyo lawo'nnyo sohwa'u hofiko'njopo lohofahonɪngki ⁵ moya'mi sofa iyoho unɪngkahonɪngki hofiko ingku'ni ingku'ni lohofontɪfi humamentohofohoho. Hwe huhwo sohwa'u ulɪmentisiyo, Sekwo a'amu songo humaso sohune'no a'amu poyo pe'nɪmentohofoho lohwafepono peho'ne tɪpmopalo'kwofoho. [Kako olopo mohumuyoho. Anɪtu nto uliko'maho.] ⁶ Kako hwaho Ngkalili humanto selɪmentiso hungkuno so'no huno apa'no fɪkwesyafɪhupmno. ⁷ Ole so'no selɪmento, A'amufe Hwomu sohomo a'amu honɪngkano wonyo'njo sohwafe ahomo ho'nasyɪkujo'no hofiko iyo hwojɪyafɪku'nnyo somo fonjinto'ofasyɪkujo'no sɪkuno hufa'u sɪhune memjaofɪhwoso'no apa'no songo lɪkafone hweho.

⁸ Ose ulahonɪngki hofiko Jisas hofikimo hohonta ulɪmentiso so'no syafɪsyontɪfi ⁹ oso sokimo homo somo uliko'ma'mentohofohoho. Nuliko'mantɪfi hofiko Jisasɪye inomokomoyo aho hufa'u hopi'nono sɪfe mta'ni anga'nohino sohwanji nom'ne a'amu so'njimo yo'mayo so'no ulɪmentohofohoho. ¹⁰ Oso moya'mi hofoho sofa ole fafoho. Maliya ango Makɪtolanta'ango si'nji Jouana'nji Maliya Jemɪsɪye kona'wohisi'nji nom'ne moya'mi sofanji oso hungkuno hiso a'amu apousel sohwafo ulɪmentohofohoho. ¹¹ Oso a'amu apousel sohwa hofiko moya'mi sofafe hungkuno somo upa'nontɪfi ifoho hungkuno lohapohoho ose syafɪsyontɪfi hofiko sɪmeho hi'ntnnono mumentohofohoho. ¹² I oso'no Pita kako nolɪkafonto sokimomo uhwonɪmo lonto hano kunto kunto'no ufeelo'm'mentisofoho. I'mofawento mempo hohnta'ni hwomtame ehumu lohofonto tɪmo sokimomo'no monje syuhwonɪhwojahusyoso hwapɪfe halojo so'nohini wentanɪngki syuhwonɪhwojawento kakoe ango pone'no asomo ponto yo'mayo imo'nɪmentiso so'no huno pi'nɪngo engo humosyafɪsisofoho.

Hwe hufa'u hwa'u Emeyos honingkano sopo Jisasimo uhwonimentisiyefoho.

(Mak 16:12-13)

¹³ Oso sikuno homo somo hwe hufa'u hwa'u siko ango Emeyosine'no hano umentisiyefoho. Oso honingkano Jerusalem mta'ni ango ne sopo i'mofae so'no hano uyoso aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni anga'no kiloumitafoho. ¹⁴ Siko hano nowenji yo'mayo imo'nimentiso so'no humom-jahnnimihusiyefoho. ¹⁵ Siko hungkuno mjohnnimiwentanngki Jisas kako huhwo siko'njo mofonepo nta'ni imo'noma lohofonto siko'nji humahwofofoho. ¹⁶ Jisas siko'nji ko wentifi siko Jisasimo yofe mihwofe'njo imentisiyefoho. ¹⁷ Jisas sikimo ulimento, Siko peho hungkuno mjolimwalokusiyefoho. Ose ulahonngki siko lohofu lohofonji simeho tango'njo sohwa'u simano upo'mentisiyefoho. ¹⁸ Hwe nom'nihwo kakoe yofe Kiliyoupas sohwo kako Jisasimo ulimento, A'amu ango kengo kengoponta'angoso Jerusalem uhu'mokumalofo sohonta humamahno sohwo si yo'mayo imo'nimaso so'no kiko huno makiyoho liyohoho. ¹⁹ Ose ulahonngki Jisas ulimento, Peho imo'nimasoto. Ose ulahonngki siko ulimentisi, Oso yo'mayo hopi'nonohino imo'nimaso so'no lalokuhwayoso Jisas ango Nasaletnnta'ango sohomo imo'nimasofoho. Anitu kakimo hungkuno uyahonngki nalimojo hweho. Yo'mayo imojo so'nji hungkuno limojo so'nji wonyoangkafofoho. Nakwo a'amu huhwo sohwi uhwonmentihwone hn'nonniji Anitu huhwo'nji wopngo hweho lalokuhwono. ²⁰ Nakwo a'amu tajo ango syoho'njo sohwafe hwe engo sohwanji nakwoe hwe engo sohwanji hofiko hwe engo nakwoe hwaho mokosyohumayo sohwafe ahomo ho'nohumalofihweho. Noho'nosyahonngkofi hofiko poyo umonono lontifi kakimo iyopo fonjinto'ofahumalofo hweho. ²¹ I oso'no nakwo huno ole: Oso hwe sohwo kako a'amu Juta hn'nimo a'amu aho yokumpohn'nyo nemokosyohumentanngkujo sohwa mta'ni isihutofonemayo'ne hweho. I osohonta oso yo'mayo imo'nimasoso sikuno hufa'u shune memjao'masofoho. ²² Oso'no olo imingo lo'nji moya'mi fehohnjo nakwo'nji Jisasimo inngkamotofo sofa hungkuno nelahonngkofi nakwo yomo engo ihwonefoho. Hofiko olo imingo lo'nji Jisasiye pijafu ho'nohumalofo sopo ²³ huno uhwonawentifi asomo nopontifi ole nalohofi, Nakwo a'amu ahwomo mta'ango sohwa'umo uhwonngkahonngkuhwoni siko ole nalisiyo, Kako songo humaho. Ose nalohofu. ²⁴ A'amu fehohnjo nakwo'nji humantihwone sohwa hofiko Jisasiye pijafu ho'nohumalofo sopo uhwonowano lontifi umentohofoso moya'mi sofa uhwonngkahwofu hopa hofiko uhwonngkohofofoho. I oso'no hofiko Jisas sohomo muhwonngkiyohofu.

²⁵ Ose ulahonngki Jisas ulimento, Siko huno ane hwahusoho. Siko a'amu Anitu hungkuno uyahonngki limotofo sohwafe hungkunomo simeho hi'ntnnono muyo'njo peho'no imasiyoto. ²⁶ Hofiko ole nalimotofi, Kilais kako simo'mo yo'mayo so'no tohino mahwosi tifi no'mo kako yofe engo'nji yokumpohn'nyo engo'nji mane hweho. Ose nalimotofofoho. ²⁷ Ose ulonto Jisas kako Mousesiye hungkuno mta'ni lomanto a'amu Anitu hungkuno uyahonngki limotofo sohwafe hungkuno so'nji ulimentisofoho. Yo'mayo hungkuno kakine'no mti'mokumentohofoso Jisas sikimo lijumomentisofoho. Oso'no kako yoloho neso lutihwamentisofoho.

²⁸ Jisas kako ne'no lutihmuhwahonngki oso ango Emeyos siko wowanji imentisiyo sopo mofonepo i'mofawentifi Jisas kako hano ne'no wamonto

ko yahon'ngki ²⁹ siko hungkuno yokumpohn'nyo ul'imentisi k'iko nekwo'nji foyohumaho. Mofehi'nyo wan'ngku'n'monto isoso we'enepi s'ikuno won-ammontonoho. Ose ulahon'ngki Jisas siko'nji ango fihumo noswont'fi humamentohofofoho. ³⁰ Oseso hof'iko wosopayo nyo'ne epohumayo sopo humant'fi Jisas kako wopayo nomanto An'itumo isamoyoka ulonto wosopayo hiso nokujonto sikimo uy'mentisofoho. ³¹ Ose uyahon'ngki siko'e t'imo ehohosiyahon'ngki Jisas'imo yofe uhwo'mentisiyefoho. Yofe uhwo'fahon'ngki Jisas kako imo'nao'mentisofoho. Nto imo'naofahon'ngki siko kakimo apa'no muhwon'mmentisiyefoho. ³² Ose yonji ole hnn'imentisi, Nekwo kako'nji hon'ngkanopo nopontani kako An'tuye hungkuno yoloho neso le-et'hwamopiso so'no nekwoe s'meho wonyoangkafo emo'n'ngkisofoho.

³³ Ose hnn'imentisiyo sohonta siko nol'kafonji Jerusalemne'no asomo umentisiyefoho. Nowenji siko Jisas'ye inomokomoyo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni anga'nohino sohwanji nom'ne a'amuhof'iko'nji humamotofo so'njimo u'mahon'ngki ³⁴ hof'iko sikimo ul'imentohofi, Ou, nehopi. Nakwoe Hwe Engo nto liko'maho. Kako Saimoun'imo u'mahon'ngki Saimoun uhwon'ngkohoho. ³⁵ Ose ulahon'ngkofi oso hwe hufa'u sohwa'u sikimo yo'mayo hon'ngkanopo u'ma'mentiso so'no ulonji ole ul'imentisi, Jisas kako wopayo kujonto ejopahon'ngki nekwo kakine'no huno eisofoho.

Kakoe inomokomoyo sohwa hof'iko Jisas'imo uhwon'imentohofofoho.

(Mat'yu 28:16-20; Mak 16:14-18; Joun 20:19-23; Apousel sohwafe Syoho 1:6-8)

³⁶ Hof'iko oso hungkunoso hnnontan'ngkofi Jisas kako ajwo lopo nta'ni imo'noma lohofonto hof'iko'njo ajwo sopo lohofonto ul'imento, S'meho wop'ingo'njo foyohumamno. ³⁷ Ose ulahon'ngki hof'iko yomo yont'fi iyoho un'ngkan'ngki hnn'imentohofi, Pehot'ikeno. Mewosot'ikeno. ³⁸ Ose hnn'ngkahon'ngkofi Jisas ul'imento, Sekwo yomo peho'no epemo'nawehofo. Sekwoe s'meho mo'mo huno pi'n'ngo peho'no seyohoho. ³⁹ Nje sife aho nohon'ngkui sekwo aho n'ipmmokumno. Ngkonoho. Ngko songo humaleno. Ihwoni. Mewoso sohwa hof'iko a'apaho'nji yokino so'nji ngkimo nohon'ngkohoho pa'nyo'maho. O'o, mewoso yokino so'nji m'kufo so'nji anefoho. ⁴⁰ Ose ulonto kako kakoe sife'nji aho'nji hof'ikimo ut'hwamentisofoho. ⁴¹ Ose uhwonont'fi hof'iko kakimo s'meho hi'ntnnono muyilohwono ko syof'isyont'fi hof'iko s'imonyo yont'fi pisopisaho mjal'm'hwan'ngkofi Jisas ul'imento, Sekwo wosopayo fiso olopo wo'nnyo hwasilaho. ⁴² Ose ulahon'ngki hof'iko inan'ku iloho yahumentohofoso umosiyahon'ngkofi ⁴³ nomanto non'ngkahon'ngki hof'iko kakimo t'imo uhwon'mentohofofoho.

⁴⁴ Ose uhwon'ngkahon'ngkofi kako hof'ikimo ul'imento, Hohonta ngko sekwo'nji humanji ole sel'imento, Yo'mayo hungkuno Mouses ngkine'no mt'i'mokumentiso so'nji a'amuhungkuno uyahon'ngki ngkine'no l'imotofo sohwafe hungkuno so'nji a'amuhungkuno ngkine'no Ta'njo Iyoswomo mt'i'mokumentohofoho so'nji oso hungkuno hopi'nonohino ngkine'no mt'i'mokumentohofoso ne imo'none so'no nto sel'imentohefoho. ⁴⁵ Ose ulonto hof'ikoe hunomo ehohosiyahon'ngki hof'iko An'tuye hungkuno ne so'no huno ito'no umentisofoho. ⁴⁶ Ole ul'imento, An'tuye hungkunoso ole nalohi, K'lais oso hwe An'tu uhwat'mentiso sohwo tohino engo nomahwosi s'ikuno hufa'u s'hune memjaof'ihwoso'no kako poyo imo'nyoso sohwo songo wol'ika'montonoho. ⁴⁷ Oso hungkuno wop'ingoso a'amufe

hon'ngkano wonyo somta'ni isihutofomayo'ne hungkuno loso ango Jerusalem sopo nta'ni ango'meemo motahumpekuji wolutihwafikufe. Hungkuno hiso olenoho. Anitu kako a'amumo wop'ngo uloho'mentiso so'no a'amu hofikoe hon'ngkano wonyo somne'no ni'hu'nahone hohujo ikinjaofikujo'no Anitu hofikoe wonyoso wae umo'montonoho. ⁴⁸ Sekwo yo'mayo homo somo uhwonimotofoto sohwaso oso hiso'no sekwo a'amu nom'nemo filutihwafikuno. ⁴⁹ Upa'nimno. Ngko sohwo'ni oso nje Mpohwo wosejapmonnoho selimentisoso sekuyepono wolihwatimonnoho. Sekwo olo ango Jerusalem lopo nohumentan'ngkuji ahwomomjo yokumpohn'nyoso sekumo wose'ma'montonoho. Nose'mahwoso'no oso hiso'nji nakwo nom'ne angopono wohumpehwano lifijo'manji noho fohumpekuno. Ose ulimentisofoho.

Anitu kako Jisasimo ahwomomne'no motasimentisofoho.

(Mak 16:19-20; Apousel sohwafe Syoho 1:9-12)

⁵⁰ Oseso Jisas kako hofikimo ipemotawento ango Mpetani sopo uhwojamentisofoho. Oso hopo sopo kakoe a'amu somo aho ulonjimokumentisofoho. ⁵¹ Ulonjimokukwato lohofonto hofikimo uhwoti'mofahon'ngki Anitu Jisasimo ahwomomne'no motasimentisofoho. ⁵² Hofiko Jisasimne'no hwomtame nto ulohofontifi hofikoe simeho wonyoangkafo'njohwa Jerusalemne'no asomo pontifi simonyo imentohofofoho. ⁵³ Hofiko sikuno huhwo huhwi Anituye tajo ango engo somo humantifi Anituye yofe ho'noma'motofofoho.

Lukiye hungkunoso osohoponoho.

Joun

Olo Hungkuno Wopingo loso Joun mti'mokumentisofoho.

Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo mofonepo *sikisiti-foua* (64) nto uyakolo'mentisopo Joun Jisasiye inomokomoyo sohwo olo iyoswo loso mti'mokumentisofoho. Simo'mo olo Joun lohwo sohwo Joun A'amuno Mijo Kiyoma'mojo sohwoe inomokomoyo hweho. Tifi Jisasiye inomokomoyo imo'nimentisofoho. Olo iyoswo loso Matiyu, Mak, Luk'ja mti'mokumentohofa pa'nyo'maho. O'o, nom'ne kengofoho. Hwapingoso ole: Matiyu'nji Luki'nji siko iyoswo mti'mokiyoso Jisasiye hofiyakwosa mta'ni imentisiyefoho. Joun sohwo mti'mokumentisoso olenoho. Simo'mo ne'mo nakwoe hwaho'nji yo'mayo so'nji ane sohonta Kilais, Anituye Hungkuno sohwo, kako Anitu'nji humamentisofoho. Kako songo ne'no humawo'nngkiso hweho. (Oso hiso Joun sohe engo 1 hon'ngkano we'e 1-2. Osopo weho.) Olo iyoswo hiloso Joun peho'ne mti'mokumentisoto. Joun sohe engo 20 hon'ngkano we'e 31 osopo Joun kako olo iyoswo hilo mti'mokonto ole limento: Ngko olo iyoswo mti'mokohe loso'no sekwo Jisas Kilais'mo simeho hi'ntnnono uy'mno. Kako Anituye Hwomu Ne hweho. Sekwo simeho hi'ntnnono uy'fijo'manji songo ne'no humayo'neso wotipemantifeho. Joun mti'mokumentiso hungkuno hwapingo neso oshopeho. Oso'no iyoswo hiloso nakumo huno nafohotofo'neso olenoho. Joun mti'mokumentiso iyoswo hiloso Jisas sohwo Anituye Hwomu Ne hweho syafisyiku'ntnne'ento mti'mokumentisofoho. I oso'no nakwo iyoswo homo lomo atofa lihwasi Jisas sohwo Anituye Hwomu Ne hweho lihwasi nakwo kakimo tifi un'ngkohwano.

Songo ne'no humayo hwapingo sohwo a'amu imo'nimentisofoho.

¹⁻² Simo'mo ne'mo nakwoe hwaho'nji yo'mayo so'nji ane sohonta Kilais, Anituye hungkuno sohwo kako Anitu'nji humamentisofoho. Kako songo ne'no humawo'nngkiso hweho. Kako huhwo Anituyoho. ³ Anitu kakoe hungkuno sohwo'nji kako yo'mayo yo'mayo hopi'nonohinosa mti'mokumentisofoho. Yo'mayo yo'mayoso nom'ne hwapingo mta'ango'maho. O'o, kako'nohini yo'mayoso hwapingo hweho. ⁴ Kilais kako songo ne'no humayo hwapingo sohwo kako songo humayo hon'ngkano nejapmentiso so'no kako nakwoe pomponaho hweho. ⁵ Oso pomponaho huhwo sohwo kako nakwo a'amu hopi'nonohino sikwo'mjoho'mo humentan'ngkuhwaso hn'n'mo lonasiyo'ne hweho. Oso sikwo'mjoho hiso pomponaho huhwo sohwo mifehu'mokonasyonehoho. O'o, oso pomponaho huhwo sohwo ne'no noliwo'n'ngkuhwonehoho.

⁶ Anitu kako hwe fihumo uhwatimentiso sohwo kakoe yofeso Jouniyoho. ⁷ Joun kako oso pomponaho hiso'ne a'amu hopi'nonohino sono ujo'ne pmentiso hweho. A'amu hopi'nonohinosa oso hungkuno homo sono upa'n'ngkuji simeho hi'ntnnono uy'fitne'ento pmentisofoho. ⁸ Joun huhwo sohwo kako pomponaho hwo'maho. O'o, Anitu kako oso pomponaho hiso'no a'amu sono utihwayo'ne Joun'mo uhwatimentisofoho.

⁹ Pomponaho ne hiso kako a'amu hopi'nonohino hn'nimo honingkano netihwayo'ne lonasiyo'nefoho. Oseso Joun kako nohumentaningki oso pomponaho ne sohwo imo'nonto kako a'amumo honingkano wopingo utihwayo hweho. ¹⁰ Anitu kakoe hungkuno sohwo'nji olo hwaoho loso mt+mokumentiso sohwo olopo nopahoningki a'amu olo hwaoho lophonjoso kakimo yofe muhwo'mmentohofofoho. O'o, muhwoso'njo yontifi monje yahumentohofofoho. ¹¹ Kako kakoe hwapingopo i'mofiwahoningki kakoe temtitofa a'amu Jutaso hofiko kakimo simaho muyo'njo yontifi hwotoho hmentohofofoho. ¹² I oso'no a'amu fehohnjo sohwa hofiko Kilaisimo yofe uhwofontifi kakoe hungkunomo simaho hi'ntnnono uyimentohofofoho. I a'amu hopi'nonohinoso hofiko Kilaisimo simaho unyo somo Kilais kako kakoe yokumpohn'nyo uyimentiso so'no Anituye a'amu ne umokumentisofoho. ¹³ Moya'mi sofa hofiko mehomi aswo mawo'n'ngkohofa hopaso a'amu Anituye mehomi mmo'n'fitnnefoho. O'o, a'amufe yokumpohn'nyo mta'ni u, a'amufe huno mta'ni a'amu Anituye mehomi ne imo'nyoso mmo'n'fitnnefoho. O'o, Anitu kako huno ole syafihu'mento, A'amuso nje hwomumo simaho uyikujomanji hofiko nje mehomi ne imo'n'fitnnefoho. Ose syafihu'mentisofoho.

¹⁴ Anituye hungkuno hweho liwo'n'ngkuhwone sohwo kako a'amu imo'nonto Kilais huhwo sohwo nakwo'njo ajwo lopo humamentisofoho. Nohumanto kako a'amu hn'nimo wopingo'nohino nalohofonto kako hungkuno ne'njo'nohino lonetihwamentiso hweho. Nakwo a'amu fehohnjo hn'nwi nakwo Kilaisiye yokumpohn'nyo engo somo uhwonontani kakoe yofe engo uhwo'mentihwonefoho. Oso yofe engoso yokumpohn'nyo engoso Anitu kakoe Hwomumo uyahoningki uhwonontani Anituye Hwomu anga'nohino hweho uhwo'mentihwonefoho. ¹⁵ Joun kako i'mofaponto Kilais huhwo sohumne'no lijwao'mentisofoho. Ole lijwao'mento, Olo hwe lohumne'no ole nto selimentohefoho. Ngko simo'mo sekumo nto se'ma'mentohefoho. Tifi hwe nom'ne sohwo nose'mahwosi kako nje yofe engomo woniyakolo'montonoho. Hwapingoso ngko nje na'u aswo monimaso sohonta kako songo humamojo hweho. Kakoe yofe engoso ngkimo noniyakolofonefoho.

¹⁶ Kako nakumo wopingo nalohofoso hwapingso hweho. Oso'no nakwo wonyo'nohino ko hn'nimo kakoe wopingo'nohinoso nakumo wopingo ne'no ne'no nalohofiwon'ngkiso hweho. ¹⁷ Hohonta Anitu kako neyakwo Mousesimo kakoe honingkano hungkuno uyimentisofoho. Oso honingkano hungkuno homo somo a'amu nto'no min'ngkammentohofoso hofiko tohino engo tipema'mentohofofoho. I oso'no olohonta Jisas Kilais kako none'mahoningki kako honingkano neso nonetihwanto kako nakwoe wonyo somjo tohino nomanto kako wopingo'nohino nalohofiwon'ngkiso hweho. ¹⁸ Nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi nakwo Anitumo muhwonyo'ne'nwoho. I oso'no Anituye Hwomu Anga'nohino sohwo kan'ngkwowho'nji nohumanji kako Anituye yahino ne so'no nakumo netihwawo'n'ngkiso hweho.

Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwo, kako hungkuno limentisofoho. (Matiyu 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 3:1-17)

¹⁹ A'amu Jutafe hwe engo Jelusalem humamotofa sohwa hofiko a'amu fihwamo Jounimne'no uhwatimentohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu tajo ango syoho'njo

sohwamo enjwa'mo syoho y'wo'n'ngkohoho oso huhwo sohwa Li-faiyoho l'wo'n'ngkohoho, oso hwanji hof'iko Joun'mo nu'mant'fi ulohon'imentohofi, K'iko t'hwosilo. An'itu kako kuhwosopo'mentiso sohwsosilaho. ²⁰ Ose ulohon'ngkahon'ngkofi Joun kako hungkunoso hiyaso ho'nahumentiso'maho. O'o, kako yolohoso ole ul'mento. Oso hwe An'itu a'amu Juta sohwna'nimo nefe'mayo'ne nihwosopo'mentiso sohwni'maho. Ngko K'ilais'n'i'maho. ²¹ Ose ulahon'ngki hof'iko ul'imentohofi, I ose'manji k'iko t'hwosilo. K'iko neyakwo Ilaija kulaho.

O'o, Ilaijan'i'maho.

Ose ulahon'ngki apa'no ul'imentohofi, I k'iko oso hwe engo sohumo An'itu hungkuno uyahon'ngkuhwosi wonal'monte'no hontohumalohwone sohwsosilaho.

Ose ulahon'ngkahon'ngkofi ul'imento, O'o, ngko osoho hwo'n'i'maho.

²² Ose ulahon'ngki hof'iko ul'imentohofi, I k'iko t'hwosilo. Noho fonaso. Oso a'amu nonehwat'maloho sohwamo kikine'no pehofo ulanehwono. K'iko kikine'no pehofo hnnalokuno.

²³ Ose ulahon'ngkofi ul'imento, Hohonta Aisaiya sohumo An'itu hungkuno uyahon'ngki l'imojo sohwo ole l'imento, Hwaho a'amu mohumunyo sopo mampaho engo oleso noho'nonefoho. Nakwoe Hwe Engo sohwo wone'ma'montonoho. K'ikine'no hon'ngkano nto'no hnmopmno.

Oso hungkuno hon'ngkano imof'ne sohune'no Aisaiya hohonta l'imentisoso ngkine'no l'imentisofoho. Joun ose l'imentisofoho.

²⁴ Oso a'amu Joun'mo hungkuno ulohon'imentohoho huhwo sohwamo a'amu Falisi sohwa l'hwat'imentohofofoho. ²⁵ Hof'iko Joun'mo nom'ne hungkuno ul'imentohofi, An'itu a'amu fihumo nefe'mayo'ne uhwosopo'mentiso K'ilais sohwo k'iko oso hwosi'maho. K'iko Ilaija ki'maho. K'iko oso hwe engo sohumo An'itu hungkuno uyahon'ngkuhwosi wonal'monte'ne hontohumalohwone sohwsosi'maho. Ose'manji k'iko hwe moya'mi somo mijo peho'ne kiyomalokuno. ²⁶ Ose ulohon'ngkahon'ngkofi Joun ul'imento, Ngko a'amu somo mijo'nohini kiyomawo'n'ngkohono. I oso'no hwe fihwo kako sekwo'njo ajwo lopo humaso sohune'no sekwo huno maseyo hweho. ²⁷ Ngko s'imo'mo se'ma'mentohefoho. Oso hwe t'finjo yafe engo'njo sohwo kako nje yofe somo yakolo'nnyo hweho. Ngko hwe wonyo sohwo'ni oso hwe yofe engo'njo yokintahoponjo sohwoe yo'mayo momayo ulohofiyonohino hwo'nyoho. Joun ose ulonto kakoe yofe somo monje yahin'imentisofoho. ²⁸ Joun kako oso Mijo Joutan hopo sopo a'amu mijo kiyoma'mojo sopo oso hungkuno hiso ul'imentisofoho.

Jisas kako An'ituye Yahu 'Sipsip' Pa'nyo hweho.

²⁹ Mo'n'ngkanta Joun kako uhwon'ngkisoso Jisas kako nto pahon'ngki uhwononto a'amu kako'njoponjo somo ul'imento, Sekwo uhwon'mno. Olo hwe lohwo An'ituye Yahu *Sipsip* Pa'nyo hweho. Hwap'ngoso kako nakwo hwe moya'mi hwahoponjo hn'nwiye yahino wonyo somjo tohino mayo'ne poyo imo'nyo'ne hweho. ³⁰ Olo hwe lohumn'e'no ngko ole nto sel'malefoho. Ngko s'imo'mo sekumo nto se'ma'mentohefoho. T'ifi hwe nom'ne sohwo nose'mahwosi kako ngkimo woniyakolo'montonoho. Hwap'ngoso ngko nje na'u aswo mon'maso sohonta kako songo humamojo hweho. Kakoe yofe engoso ngkimo noniyakolofonefoho. Ose nto sel'malefoho. ³¹ Hohonta olo hwe An'itu nakwoe hwahopo nefe'mayo'ne uhwat'imentiso lohumo ngko huhwo'ni yofe m'hwom'malefoho. I oso'no kakoe hon'ngkano

ito'no esyohumayo so'no ngko a'amu Juta somo mijo kiyomawo'n'ngkohe hwo'nyoho. Oso'no olo hwe lohwo i'mofap'hwoso'no hofi'ko kakimo yofe uhwofant'feho. Hofi'kimo it'i'hwayo'ne hwo'nyoho. Ose ul'imentisofoho.

³² Joun kako uhwon'imento so'no oso a'amu huhwo sohwo ole ul'imento, Ngko nuhwononji ole uhwon'malefoho. An'ituye ango ahwomo mta'ni kakoe Towahuno Wop'ingo y'ihufo ntolofiyu pa'nyoso noponto olo hwe lohomo nto kehumahoho. ³³ Oso hohosohonta ngko oso hwe huhwo sohumne'no huno manimmasofoho. I oso'no An'itu kako a'amumo mijo kiyomayo'ne lon'ihwat'imento sohwo ole nt'imento, Hwangku k'iko An'ituye Towahuno Wop'ingo ahwomo mta'ango nop'ihwosi hwe fihumo kehumaso sohumo uhwon'ngkohoji k'iko huno ole wakiyono. K'iko a'amumo mijo kiyomam'ntnno hopaso oso hwe huhwo sohwo kako nje Towahuno a'amumo uhula'mo'montonoho. ³⁴ Ose nt'imento so'no olohonta ngko nuhwononji ole selalokweno. Olo hwe lohwo kako An'ituye Hwomu hweho. Joun ose ul'imentisofoho.

Jisas kako'ne inomokomoyo s'imo'mjo osofosofahu'nohino sohwo ma'mentisofoho.

³⁵⁻³⁶ Mo'n'ngkanta Jounjanji kakoe inomokomoyo hufa'u sohwa'u'nji nohumant'fi Jisas'imo uhwon'imentohofofoho. Jisas kako hano emoyontan'ngki Joun kakoe inomokomoyo sohwa'umu ole ul'imento, Siko uhwoninyo. Oso hwe sohwo kako An'ituye Yahu *Sipsip* Pa'nyo sohwo a'amufe wonyo somjo tohino mayo'ne poyo imo'nyo'ne hweho. ³⁷ Joun ose ulahon'ngki siko oso hungkunoso upa'nonji Jisas'imo t'fi in'ngkamentisiyefoho. ³⁸ Jisas kako ikinjaofonto uhwon'ngkisoso siko nto in'ngkopahon'ngki uhwononto ul'imento, Siko peho'no wot'peenji hwahusilo. Ose ulohon'ngkahon'ngki siko ul'imentisiyo, Hwe Engofo, k'iko An'ituye hungkuno nal'wo'n'ngkino sohwo, k'iko ango nt'ipo humawo'n'ngkino hwosilo. ³⁹ Ose ulahon'ngki Jisas ul'imento, Siko uhwonanji'manji e'wano. Noho f'ipinyo. Ose ulonto Jisas kako sikimo ipemotowahon'ngki siko Jisas humawo'n'ngkiso ango somo uhwon'imentisiyoso osopo kako'nji humamentisiyefoho. Hwap'ngoso mofehi'nyo akupo'nyo (4 *kilouk*) s'ikuno so'njoho. ⁴⁰ Oso hwe hufa'u sohwa'u Joun'ye hungkunomo upa'nonji Jisas'imo in'ngkawomentisiyo sohwa'u anga'nohino sohwo kakoe yofeso Ent'ilyoho. Saimoun Pitafe kon'ngkwa'wehweho. Nom'nihwo ngko Joun'ni olo hungkuno loso mt'i'mokalokweno. ⁴¹ Ent'ilu kako komo'no nowonto kola'wehwo Saimoun'imo t'p'ihwononto ul'imento, Nakwo oso hwe An'itu nefa'mayo'ne uhwasopo'mentiso sohumo nto t'p'ihwon'ngkuhwono. Kako K'lais'iyoho. ⁴² Ent'ilu ose ulonto kako Saimoun'imo Jisasiyepo ipemotowahon'ngki Jisas kako nuhwononto Saimoun'imo ul'imento, K'iko Saimoun sohwo Joun'ye hwomu hwosoho. Yofe songo womeekil'imo. Sifas kiyoho. Ose ul'imentisofoho. Oso Juta sohwafe hungkuno Sifasiyoho Ngk'lik hungkunoso ole Pitafoho. Hungkuno hwap'ingo neso sojo hweho.

Jisas kako Filip'i'nji Notaniyel'i'njimo nn'ngkapinyo ul'imentisofoho.

⁴³ Mo'n'ngkanta Jisas kako hwaho Ngkaliline'no wamonto kako Filip'imo uswo'nonto ul'imento, K'iko ngkimo nn'ngkape. ⁴⁴ Filip kakoe pone Mpet'saitanta'ango hweho. Oso ango hopo sopo siko'n'kwa'i Ent'ilu'nji Saimoun'nji humamojiyoponoho. ⁴⁵ Filip kako Notaniyel'imo t'p'ihwononto ul'imento, Oyomo. Hohonta Mouses kako An'ituye

hon'ngkano hungkuno mt'i'mokonto kako hwe fihwo An'itu nefe'mayo'ne uhwosopo'mentiso so'no mt'i'mokumentisofoho. A'amu An'itu hungkuno uyahon'ngki limotofo sohwantne'no olo hwe huhwo sohumne'no ifalifaliyo mt'i'mokumentohofofoho. Oso hwe huhwo sohumo ngko nto t'i'hwon'ngkohono. Kako Jisas sohwo pone Nasaletnnta'ango hweho. Jousepiye hwomu hweho. Oyomo. Uhwonayo. ⁴⁶ Ose ulahon'ngki Notaniyel ul'imento, O'o, a'amu Nasalet sohwa wop'ngo hwa'maho. Hwe wop'ngo oso ango sopo nta'ni pipi imo'noneto. Ose ulahon'ngki Filip ul'imento, Oyomo. Hungkuno nehopi kilalokweno. K'iko uhwonae.

⁴⁷ Notaniyel kako Jisasiyepono pontahon'ngki Jisas kakimo uhwononto nom'ne a'amu somo kakine'no ul'imento, Sekwo oso hwe sopalokunjo sohumo uhwon'mno. Oso a'amu Is'lael sohwo wop'ngo'nohini hweho. Kako hwasyo hon'ngkanoso ane hweho. ⁴⁸ Jisas ose ulahon'ngki Notaniyel kako nupa'nonto Jisasi'mo ulohon'imento, K'iko ngkine'no huno pipi kiya-hon'ngki nohon'ma'n'ngkohino. Ose ulohon'ngkahon'ngki Jisas ul'imento, J'je angomo'mo k'iko iyo fisayo pmpongo somo nohumentan'ngkini Filip kako mokohonontan'ngki ngko kaki'no kohon'ma'n'ngkohefoho. ⁴⁹ Ose ulahon'ngki Notaniyel ul'imento, Nje Lont'ihwayo sohwo, hungkuno lonet'ihwayo sohwo, k'iko An'tuye Hwomu hwosoho. K'iko nakwo Is'lael sohwna'niye Hwe Engo Ne hwosoho. ⁵⁰ Ose ulahon'ngki Jisas ul'imento, K'iko fisayo pmpongo somo nohumentan'ngkini kohononji kilohe so'no k'iko simeho hi'ntnnono ntapohino so'no hwangu yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy'wo'n'ngkiyohofoso ngko i'me'no k'iko uhwon'monnoho. ⁵¹ Ose ulonto a'amu hopi'nonohino somo ul'imento, Hungkuno nehopi selalokweno. Ahwomo nohwosompo'nawehwosi An'tuye a'amu ahwomomjo sohwa Ngko A'amufe Hwomu n'hwosopo'mentiso sohwo'niyepono nop'kuji nos'kuji yontan'ngkuji sekwo uhwon'fitnnefoho. Ose ul'imentisofoho.

2

Ango Kana sopo hwe fihwo kako ape ma'mentisofoho.

¹⁻² S'ikuno hufa'u si'hune memjaofahon'ngki oso hwaho Ngkalili ango Kana sopo hwe fihwo kako ape mayo'ne s'ikuno somo kakoe a'amu uhu'mokufitne'ento joho ul'imentisofoho. Oso ape mayo'ne ango homo somo Jisasiye kona'wohi humamentisofoho. Jisas kako'nji kakoe inomokomoyo sohwanji hofi'ko'nji uhu'mokumentohofofoho. ³ Oso hopo sopo a'amu pi'n'ngo engo uhu'mokumentohofoso hofi'ko oso ape mayo somjo ipisayo mijo pompenjiyo wain'iso moi'wo nto naofahon'ngkofi Jisasiye kona'wohi Jisasi'mo ul'imento, Hofi'koe mijoso moi'wonoho. ⁴ Ose ulahon'ngki Jisas ul'imento, Na'u, k'iko ngkimo peho'no ntohino. Nje yokumpohn'nyo a'amu somo ujo ehontjwasiyo'ne s'ikunoso mmo'nyofoho. ⁵ Ose ulahon'ngki kona'wohi oso a'amu ango homo somjo syoho ulohofiyi sohwa'mo ul'imento, Jisas kako sekumo yo'mayo peho peho'ne sel'ihwoso'no u, sekwo haloho'no fiy'mno. Ose ul'imentisofoho.

⁶ Oso ango hopo sopo hwakwontoho engo aho fehohnta'ni hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohino wo'nyoponoho. Oso hwakwontoho engo hiso a'amu Jutaso hofi'koe yahinoso ole aho mijo yat'juyo'ne hungkuno wo'nyofoho. Oso hiso olenoho. Nakwo oso hon'ngkano hungkuno homo somo ito'no in'ngkwalokuhwone so'no nakwo hn'nwi hon'ngkano wonyo ane'nwoho. Ose syaf'hu'mentohofofoho. Oso'no hwakwontoho mijo ihm'mofahinyoso oso ango homo somo

wo'nnyoponoho. Oso hwakwontoho m+kun+mposofoho. ⁷ Jisas kako syoho ulohofiyo sohwamo ul+mento, Sekwo hwakwontoho somo mijo mangonepo fihm'mopmno. Ose ulahon+ngki a'amu huhwo sohwa hofiko mijo mangonepo ihm'mo'mentohofofoho. ⁸ Moi'wo ihm'mofahon+ngkofi Jisas ul+mento nosisyasy+kuji nomotakuji oso wosopayo mokosyohumayo nongkumo uy+mmo. Ose ulahon+ngki hofiko sohumemotamentohofofoho. ⁹ Oso hwe engo wosopayo mokosyohumayo sohwo oso mijo hiso mun+ngkon+mentisoso mijo me'wampe'njo *wain* mun+ngkon+mentisofoho. Oso hiso hwap+ngo so'no kako huno mummmentisofoho. Oseso oso syoho ulohofiyo sohwa hofiko ahu'mo mijo ihm'mo'mentohofoho so'no huno umentisofoho. Oseso oso hwe engo wosopayo mokosyohumayo sohwo kako oso hwe ape mayo'ne sohune'no joh ul+mentisofoho. ¹⁰ Oseso olo hwe engo sohwo ape mayo sohomo ul+mento, A'amu hofiko wopayo engo iloho yan+wo'n+ngkohofoho sohwa hofiko a'amu hopi'nonohino somo mijo me'wampe'njo *wain* iso kaki'no uy+kuji hwangu hofiko oso mijoso simeho uhnn+ngkuhwoso'no oso mijo *wain* wonyo we'eso tifi wanife. I oso'no kiko oso yahinoso momahoyohino. O'o, kiko mijo me'wampe'njo wonyoangkafoso nowentan+ngki s+mo'mo mijo wonyo we'e motapohinoso nto n+ngkuhwonefoho. I moi'wo nontani humentan+ngkuhwoni kiko mijo wonyoangkafo me'wampe'njo motaponji nejapohino. Ose ul+mentisofoho.

¹¹ Oso syoho s+mo'mjo Jisas imentiso pa'nyoso a'amu hwahoponjo sohwa mifitnnefoho. Oso syoho s+mo'mjo hiso Jisas kako hwaho Ngkalili anga Kana hopo sopo imentisofoho. Oseso Jisas kakoe yokumpohn'nyo so'nji kakoe yofe engo'nji a'amu somo ujo ehontojwahumentisofoho. Jisas kakoe inomokomoyo sohwa oso homo somo uhwonont+ifi hofiko Jisas+mo simeho hi'ntnnono umentohofofoho. ¹² Oso hiso moi'wo imo'n+ngkahon+ngki Jisas anga Koponeyam sopone'no homn+ngkwa'wehwosanji kona'wohijanji kakoe inomokomoyo sohwani womentohofofoho. Osopo s+kuno fehohnjo somo humamentohofofoho.

Jisas An+tu ye tajo anga engo somo a'amu mpe yontan+ngkoko sohwafo yo'mayo yo'mayo wae yao'mentisofoho.

(Mat+yu 21:12-13; Mak 11:15-19; Luk 19:45-48)

¹³ Oso An+tu A'amu Is+lael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syaf+siyo s+kuno engo *l+wo'n+ngkohofoso mofonepo umo'n+imonto yahon+ngki Jisas kako anga Jerusalem sopone'no s+mentisofoho. ¹⁴ Osopo i'mofawento kako tajo anga angiyoho'mo uhwon+mentisoso yahu *mpul+imokau sip-sip*+nji y+hufo oso hu'mesyontan+ngkofi uhwon+mentisofoho. Oso'nji a'amu ahu'mo hamniyoho uyont+ifi nom'ne hamniyoho kengoso asomo ikuwolo'mokomayo yont+ifi hofikoe ijempoho sopo nohumentan+ngkofi uhwon+mentisofoho. ¹⁵ Jisas oso homo somo nuhwononto yahino wony- ofoho lonto impe nomanto nopopojonto *sipsip*+nji *mpul+imokau* oso'nji mofonjiyohoto'm+hwat+mentisofoho. Nom'ne a'amu hamniyoho ikuwolo'mokomayo syoho'njo sohwafo hamniyohoso iwonto'meeofonto ijempoho so'nji fonjojohoku'meeo'mentisofoho. ¹⁶ Ose yonto Jisas oso a'amu y+ihufomme'no hamniyoho a'amu mta'ni mawo'n+ngkohofoho sohwamo ul+mento, Sekwoe y+hufo nomafikuji mpan+mmo. Sekwo olo nje Mpo-hwoe anga loso sekwoe ho'yango anga imofone'maho. Mpan+mmo.

* 2:13: Mt. 26:2 enjwa'mo fehonolo'mongkomaho.

Ose ulimentisofoho. ¹⁷ Hwangku sohonta Jisas ose imentiso so'no kakoe inomokomoyo sohwa hofi'ko huno ikwesya'ihu'mentohofoho sohonta hungkuno anga'no Ntefit Jisas'imne'no mt'i'mokumentiso Anituye hungkunomo wo'nnyo so'ne'no sya'ihu'mentohofofoho. Hungkuno hiso olenoho.

Ngko olene'no nimo'n'ngkohoho.

Jije ango kiho ane wop'ingo'nohini wenti'hwone so'no nimo'n'ngkohoho.

Oso hiso'no ngko yokumpohn'nyo kemokosyohumameso'no wonyo n'umokufitnnefoho.

Inomokomoyo sohwa oso hungkuno homo somne'no huno sya'ihu'mentohofofoho.

¹⁸ Jisas kako yo'mayo yo'mayo Anituye ango mta'ni wae yao'mentiso somo a'amu Juta sohwafe hwe engo sohwa uhwonont'ifi simeho tohino umn'ngkahon'ngki Jisas'imo ulimentohofi, Olo hiloso t'ihwo kilisomo yohinoto. K'iko yo'mayo wonyoangkafo nakwo miy'wo'n'ngkuhwoneso uy'imne'no'manji u, nakwo huno wonayono. Olo yokumpohn'nyo loso Anitu mta'ni ma'imasofoho huno wonaimontonoho. ¹⁹ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Olo'nohini woset'ihwamonne'no yohono. Sekwo olo Anituye ango lomo wae yaopijo'manji s'ikuno hufa'u s'ihune memjaofihwoso'no ngko apa'no ango hiso nul'iko'mnefoho. ²⁰ Ose ulahon'ngki a'amu Juta sohwa ulimentohofi, Olo ango syoho ne'no yontan'ngkuhwoni soswo *fouti-sikis* (46) neyakolo'mentisofoho. I oso'no k'iko s'ikuno hufa'u s'ihune memjaofihwoso'no k'iko apa'no mojosso hopolaho. Awonoho. K'iko hopo'maho. Ose ulimentohofofoho.

²¹ I oso'no oso ango hiso'no Jisas ulimentisoso kakoe a'apahomne'no pahnn'imo hungkuno hnn'imentisofoho. ²² Hwangku sohonta Jisas kako poyo imo'n'ngkahon'ngki Anitu apa'no songo ul'ika'mentiso sohonta Jisas'ye inomokomoyo sohwna'ni olo hungkuno Jisas nal'imentiso somne'no huno ikwesya'isyontani yo'mayo hungkuno Anituye iyoswo somo a'amu mt'i'mokumentohofoho so'nji yo'mayo hungkuno Jisas nal'imentiso somne'no simeho hi'ntnnonohino ument'ihwonefoho.

Jisas kako a'amu hopi'nonohinofe yahino so'nji huno so'ntnne'no huno uy'imentisofoho.

²³ Oso Anitu A'amu Is'lael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Sya'isiyo s'ikuno engo † somo hofi'ko el'ijwonontan'ngkofi Jisas kako ango Jelusalem sopo nohumentan'ngki a'amu pi'n'ingo sohwa uhwon'mentohofoso Jisas yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy'wo'n'ngkiyohofoso yontan'ngki uhwonont'ifi ole hnn'imentohofi, Olo hwe lohwo Anitu mta'ango ne hweho. ²⁴ Ose ko hnn'ngkahon'ngkofi Jisas kako huno ole sya'ihu'mento, A'amu fehohnjoso hofi'ko simeho hi'ntnnono nehopi montape'njo yalokwofo. Ose sya'ihu'mentisofoho. ²⁵ Hwap'ngoso Jisas kako a'amu hopi'nonohino sofe simeho ne mo'mo huno unyo hweho. A'amufe yahino somne'no nom'nihwa Jisas'imo mul'fitnnefoho. O'o, kako a'amufe huno ikwesya'isy'wo'n'ngkohofoho so'no kako huno unyo hweho. Oseso hofi'ko olo hwe lohwo Anitu mta'ango ne hweho, ko hnn'ngkahon'ngkofi Jisas kako simonyo miy'ofoho. Hwap'ngoso hofi'ko huno ukwesya'isyont'ifeho un'ngkan'ngki kako timo'nohini uhwon'mentisofoho.

† 2:23: Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

3

Jisas kako Nikoutemos+nji hungkuno hnnimentisiyefoho.

1 Hwe fihwo kakoe yofe Nikoutemos kako a'amu Falisi sohware honingkanomo iningkamajo hweho. Kako a'amu Jutafe hwe engo hweho. 2 Sikuno fihumo sikwo'miyomo Nikoutemos kako Jisasimo nu'manto ulimento, Nje Lontihwayo sohwo, Anitu kako kikimo kakoe hungkuno lonetihwayo'ne lokuhwatimentiso hwasoho. Oso hiso'no nakwo huno nayohoho. Anitu kako kiko'nji mohumayontentesi kiko yo'mayo wonyoangkafo a'amu miyowo'ningkiyohofoso miyohotnesohilo. O'o, Anitu kiko'nji humaho.

3 Ose ulahoningki Jisas ulimento, Hungkuno ni'hu'no nehopi wakilmonne'no yohono. Kiko upa'nyo. A'amu fihwo kona'wohi aswo ma'mentiso hopaso kako songo apa'no mmo'no so'manji kako Mpohwo Anitumo enjwa'mo humayo somo motipihwononefoho.

4 Ose ulahoningki Nikoutemos ulimento, I, a'amu fihwo kako a'mane nto imo'nnyo sohwo kako apa'no songo imo'nyoso pipilo. Kako kona'wohiye aswo mo'mo swomnawesoso apa'no aswo mayoso pipilo. Oso'no kiko filontihwaho.

5-6 Ose ulahoningki Jisas ulimento, Hwe fihwo kona'wohi aswo mayo sohonta kako a'apaho'njo imo'nnyo hweho. I oso hwe huhwo sohomo Anituye Towahuno Wopingo ehuhnamo'nnyo sohwo kako towahuno songo'njo hweho. Kako a'amu songo pa'nyo imo'nnyo hweho. Hungkuno nehopi wakilmne'no yohono. A'amu mijo'nji towahuno'nji songo mumokoso sohwo kako Anitumo enjwa'mo humayoso motipihwononefoho. 7 Kiko songo apa'no hmmo'nyo kilohe so'no yomo yohotoho. 8 Ihwoni. Ifofoso kakoe yahinomnohini iningkawowo'ningkisofoho. Oso ifofo huhwo sohwo kengo kengo no'meemo mjimawowo'ningkohoho. Kiko ifofo neso muhwonhnehino. O'o, mo'mayo'nohini uhwonihwajowo'ningkino. Ifofo hiso nti'mta'ni i'mofapinyoto. Ntonte ehusasyiwo'ningkohoho. O'o, kiko huno makiyonehoho. Oso hopaso Anituye Towahuno sohwo kako a'amu fihumo songo apa'no umokiyoso pipi imo'noneto. O'o, kiko huno makiyofoho.

9 Ose ulahoningki Nikoutemos Jisasimo ulimento, Olo ntohino loso pipi i'mofaponeto.

10 Ose ulahoningki Jisas ulimento, Kiko a'amu Juta somo Anituye hungkuno lutihwayo yofe engo'njo sohwoi olo hungkuno losomme'no kiko huno nto'no mehohosakisiyotaho. 11 Hungkuno nehopi kilalokweno. A'amumo hungkuno lutihwawo'ningkuhwone hn'nwi nakwo yo'mayo huno nayo so'nji yo'mayo timo uhwonyo so'ntnne'no uliwo'ningkuhwone hwona'nyoho. I oso'no a'amu Jutaso yo'mayo hungkuno ulontane somo simeho muyo'njo yontifi hohujo ikinjaofalokwofo. 12 I ngko yo'mayo olo hwaho lophonjo i'mofopalokunjo so'no selahoningko sekwo oso hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono muyo'njo yalokwofo'manji ngko yo'mayo yo'mayo ahwomomjo i'mofopalokunjo so'no selime'no sekwo huno pipi waseimontolo. 13 A'amu hwahoponjo fihwo kako ahwomomo masiyofoho. Oso'no a'amu tihwo waselimontolo. Ngko yo'mayo yo'mayo ahwomo somjo wojoso uhwonihkohono eso tihwo waselimontolo. Osenoho esof. O'o, awonoho. Ngko'nohini A'amufe Hwomu sohwo'ni ahwomomo humanji pmmentohe hwo'nyoho. 14 Hohonta neyakwosa sohwa hwaho wonyo a'amu mohumunyopo nohumentaningkofi Mouses kako

homa huyo'mango mt'i'mokonto tokemo montitofosyahon'ngki a'amuso oso homa somo uhwonont'fi Anituye yofe ho'noma'mentohofoso songo humamentohofofoho. Oso pa'nyoso hwangu ngko A'amufe Hwomu sohwo'nimo iyo hwojiyahof'iku'nnyo sopo fonjinto'ofan'hufitnnefoho. ¹⁵ A'amu hopi'nonohinoso ngkimo simeho hi'ntnnono ntap'fijoso hof'iko songo wop'ngo ne'no nohumantokutnnefoho.

¹⁶ Ose ul'kwato lohofonto ul'mento, Anitu kakoe Hwomu nihu'no anga'nohino sohwo'ni humaleno. I oso'no Anitu kako sekwo a'amu hwahoponjo hopi'nonohino sokune'no simeho m+kun'imposo sejapmmentiso so'no kako ngkimo sekuyepono lonuhwat'imentisofoho. Oseso a'amu ngkimo simeho hi'ntnnono ntap'fijoso hof'iko hof'ikoe wonyomne'no tohino mayo'ne'maho. O'o, hof'iko songo ne'no engolopohamo humayo'nefoho. ¹⁷ Anitu kako ngkine'no ole mosyan'fisiyo'njo yonto olo hwaho lopone'no lon'hwat'imentono. Nje Hwomu sohwo kako a'amufe hon'ngkano wonyo'ne tohino engo uhumn'montonoho. Oso hunoso mosyan'fisiyo'njo imentisofoho. O'o, a'amu hof'ikoe hon'ngkano wonyo somo humentan'ngkuji hof'ikoe wonyomjo tohino maf'ikutnnehonto kako hof'ikimo isihutofomayo'ne ngkimo lon'hwat'imentiso hwo'nyoho. ¹⁸ A'amu ngkimo simeho hi'ntnnono ntap'nyoso hof'iko tohino hof'ikoe wonyomne'no mayo'ne'maho. I oso'no a'amu ngkimo t'fi monn'ngkape'njo yontoso sohwo kakoe tohinoso mayo'ne hweho. Hwap'ngoso kako Anituye Hwomu Anga'nohino sohwo'ne'no simeho hi'ntnnono montapmmojo hweho. ¹⁹ Oso tohino mayo hwap'ngoso olenoho. Pomponaho hon'ngkano wop'ngo wonyoangkafo somo uti'hwayo'ne nto pmmentisofoho. I oso'no a'amu fehohnjo hof'ikoe hon'ngkano wonyo so'nji hwahoponjo yahino wonyo so'ntnne'no umo'n'ngkahonjoso ole l'wo'n'ngkohofofoho. Nakwo pomponaho somo in'ngkayoso nakwolaho. O'o, sikwo'mjoho'mo wohument'hwano lonti'fi iwo'n'ngkohofofoho. ²⁰ A'amu hon'ngkano wonyomo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumalofoso hof'iko pomponaho hiso'no mangohya imo'n'wo'n'ngkohofofoho. Hof'ikoe yahino wonyoso pomponaho'njo sopo a'amu uhwon'fitnnohont'fi pomponaho so'no i'waho yont'fi sikwo'mjoho'mo humawo'n'ngkohofofoho. ²¹ I oso'no a'amu Anituye hon'ngkanomo t'fi nehopi'nohini in'ngkuwalokwofoso hof'iko pomponaho hopo sopo nto i'mofapont'fi osopo humolawotofo. Hof'iko oso pomponaho sopo nohumentan'ngkofi a'amu hof'ikoe yahino so'nji yo'mayo syoho iwo'n'ngkohofoho so'ntnne'no uhwonont'fi Anituye yokumpohn'nyo'nji yalokwofo hnn'mentohofofoho. Jisas ose ul'imentisofoho.

Joun kako a'amumo mijo kiyoma'mojo sohwo kako Jisas'ye hwap'ngo ne so'no lijwao'mentisofoho.

²² Oso hohosohonta Jisas kakoe inomokomoyo sohwna'nnonji nakwo oso hwaho Jutiya sopone'no ument'hwonefoho. Oso hopo sopo Jisas nakwo'nji nohumentani nakwo hwe moyami somo mijo kiyoma'ment'hwonefoho. ²³ Joun kako pone Ainoun Salimmjo mofone sopo humanto kako huhwo a'amu somo mijo kiyoma'mentisofoho. Oso ango hopo sopo mijo engoso hi'njoponoho. A'amu sohwa kakimo u'mahon'ngkofi kako mijo kiyoma'mentisofoho. ²⁴ Oso hohosohonta hwe

engo hwaho mokosyohumayo sohwo Helout kako Joun+mo impo'ango somo impe mintofasyiofoho.

²⁵ S+kuno fihwi Joun kakoe inomokomoyo sohwanji pone Ainoun nohumentan+ngkofi a'amu Juta anga'nohino sohwo hofikimo u'manto a'amu Jutafe hon+ngkano wop+ngo imokinyo'ne yo'mayoso mijo yat+ku'nyo yahino so'no yoka hungkuno hosi Joun+ye inomokomoyo sohwanji hnn+mentohofofoho. ²⁶ Oseso Joun+ye inomokomoyo sohwa hofiko Joun+mo u'mant+fi ul+mentohofi, Nakwoe lonet+hwawo sohwo, k+ko upa'nyo. Oso hwe Mijo Joutan nongkihnta'ni k+ko'nji humamentiso sohune'no k+ko kakine'no hungkuno lijwao'mentohino sohwo kako huhwo a'amumo mijo kiyomalofoho. Oso'no a'amu hopi'nonohinoso kakiyepono walokwofo. ²⁷ Ose ulahon+ngkofi Joun ul+mento, An+tu ahwomomo humaso sohwo kako a'amu anga'no anga'nohino somo hofikoe syohoso muyo'njo yontentesi hofiko syoho ane'njo'nesohilo. A'amu Jisasiyepono walokwofo so'no nakwo huno nayohoho. An+tu kako Jisasi+mo oso syoho hiso uy+mentisofoho. ²⁸ Olo hungkuno hohonta sel+mentohe loso nto upa'n+mentohofoho, Ngko Kilais oso hwe An+tu nakwoe hwahopo a'amumo ufo'mayo'ne lihwajone sohwon+'maho. O'o, a'amu oso hwe huhwo sohwoepono ufitnne hon+ngkanoso ito'no esyohumayo'neso An+tu lon+hwat+mentiso hwo'nyoho. ²⁹ Ose ulonto pahnn+mo hungkuno ul+mento, Hwe fihwo kako ape songo maso sohonta apesi kakoe hwehwopono uhwoso'no oso hwe huhwo sohwoe a'amuso hofiko kakine'no s+meho wop+ngo wonyoangkafo umo'n+montonoho. Oso pa'nyoso ngko Jisasiye a'amu sohwo'ni uhwon+ngkoheso a'amu pi'n+ngo Jisasiyepono walokwofo so'no uhwononji nje s+meho wop+ngo wonyoangkafo nto n+mo'n+maho. ³⁰ Jisasiye yofeso engo imo'nonefoho. Ngko kakimo enjwa'mo humahon+'mo nje yofeso monje wantoho'montonoho.

³¹ Ose ul+kwato lohofonto ole ul+mento, Hwe ahwomo mta'ango sohwo kako nakwo a'amu hwahoponjo hopi'nonohino hn'n+mo yakolo'nnyo hweho. A'amu olo hwaho loponta'angoso olo hwaho loponefoho. Hofiko yo'mayo olo hwaho lophonjo so'no liwo'n+ngkohofofoho. Hwe ahwomo mta'ango sohwo kakoe yofe engoso yo'mayo hwahoponjo somo hwofilo'nnyo hweho. ³² Oso hwe huhwo sohwo kako yo'mayo yahino wop+ngo kan+ngkwohwoe angto wop+ngo sopo uhwon+mentiso so'nji yo'mayo upa'n+mentiso so'ntnne'no lonet+hwawo'n+ngkiso hweho. I oso'no a'amu fehohnjo sohwa oso hungkuno lonet+hwawo'n+ngkiso homo somo nupa'nont+fi aho yokumpohn'nyo mokemokosyohumayo'njo iwo'n+ngkohofofoho. ³³ A'amu oso hungkuno homo somo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumunyo sohwo kako hungkuno homo somo s+meho uyonto An+tu kako nehopeho linyo hweho. ³⁴ Oso a'amu nakwoe hwaho lopone'no An+tu lihwat+mentiso sohwo kako An+tu ye hungkuno nal+wo'n+ngkiso hweho. Hwap+ngoso An+tu ye Towahuno Wop+ngo sohwo oso hwe huhwo sohomo ifehu'mokahumentisofoho. ³⁵ Mpohwo An+tu kako kakoe Hwomu huhwo sohomo s+meho uyonto yo'mayo hopi'nonohinoso kakimo enjwa'mo ho'nahumentisofoho. ³⁶ A'amu fihwo kako An+tu ye Hwomu sohomo s+meho hi'ntnnono uyoso sohwo kako songo ne'no wonyoangkafo humayo'ne hweho. I a'amu An+tu ye Hwomu sohwoe hungkunomo t+fi min+ngkayo'njoso hofiko An+tu ye enjwa'mo humayo somo mot+pi+hwon+fitnnefoho. O'o, hofikoe wonyomne'no tohino

mayo'nefoho. Hofikine'no Anituye simeho tohino uhmnonefoho. Joun ose ulimentisofoho.

4

Jisas+nji a'mu Someliyanta'ango si'nji hungkuno hnn+mentisiyefoho.

¹ Oso hohosohonta a'amu Falisi sohwa hofiko olo hungkuno upa'nimentohofi, A'amu pi'ningo engo Jisasiye inomokomoyo imo'n'ngkahon'ngkofi Jisas hofikimo mijo kiyoma'mentisofoho. Oso inomokomoyo huhwo sohwa Jouniye inomokomoyo sohwapo yakolo'nnyo hwafoho. Ose upa'nimentohofoho. ² Ose ko upa'nimentohofoso Jisas huhwo kako a'amu somo mijo makiyomaso'njo hweho. O'o, kakoe inomokomoyo sohwa'ni a'amu somo mijo kiyoma'mentihwonefoho. ³ Oso hungkuno homo somo a'amu Falisi sohwa upa'nimentohofoho so'no Jisas kako huno uyahon'ngki kako oso hwaho Jutiya hopo sopo uliko'manto kako hwaho Ngkaliline'no wawomne'no yohono limentisofoho. ⁴ Ose lonto kako hon'ngkano somo nowento kako hwaho Someliya sopo umentisofoho.

⁵ Oso hopo sopo nowento kako ango Saika sopo i'mofamentisofoho. Oso ango hiso hohonta Jekoup kako kakoe hwomu Jousepimo hwahe umentisoso mofoneponoho. ⁶ Oso hopo sopo mijimo Jekoup nihu'no hohonta ijmentisoso wo'nnyoponoho. Jisas kako osopo hano nowento oso mijimo'njo hopo sopo mofehi'nyo mijimo kwa'ofiyo ne lopo lohofontan'ngki (12 kilouk somo) Jisas kakoe a'apaho usijo'no oso hopo sopo humamentisofoho.

⁷ A'mu Someliyanta'angosi mijo u'monto pmentisofoho. Oso a'mu hisi nopahon'ngki Jisas ulimento, Mijo ntape. Ngko wanimo. Ose ulimentisofoho. ⁸ Jisas kakoe inomokomoyo sohwa'ni nakwo wosopayo mpe uyontane'no ango ne sopo nto umentihwoneponoho. ⁹ Jisas kako'nohini nohumentan'ngki oso a'mu Someliyanta'angosi Jisasimo ulimento, Kiko a'amu Juta hwasoho. Ngko Someliya a'mu'nyoho. Oso'no kiko mijo ntape. Ngko wanimo eso peho'no ntohino. Ose ulimentisofoho. Hwap'ngoso a'amu Juta so'nji a'amu Someliya so'nji hofiko hungkuno molan'motofofoho. Jomo mu'ma'nyo'njo imotofofoho. ¹⁰ Jisas kako oso a'mu simo ulimento, Anitu kako a'amumo yo'mayo wop'ngoso uyone so'ntnne'no, Ngko mijo ntape. Wanimo kiloheso sohwo'nnontnne'no kiko huno nto'no kiyontensi kiko ngkimo mijo'no jomo ntohojo'no ngko mijo songo ne'no humayo'ne kijapm'mnesohilo. ¹¹ Ose ulahon'ngki a'musi ulimento, Hwe Engofo, kiko mijo ifanyoso ane hwasoho. Olo mijimo loso kengo mo'mta'angofoho. Oseso oso mijo songo ne'no humayoso nti'mta'ni woma'monnto. ¹² Neyakwo Jekoup sohwo kako nakumo kakoe mehomi sohwanjimo olo mijimo loso nejapmentisofoho. Jekoup kako'nji kakoe mehomi sohwanji hofikoe yahu'nji olo mijimo lomta'ni hohonta n'motofofoho. Oseso nakwo jije mijoso peho'no womantantoho. Jije yofe engoso neyakwo Jekoup sohwo yofe engo somo yakolo'nnyo hwasilaho. ¹³ Ose ulahon'ngkahon'ngki Jisas ulimento, A'amu olo mijo loso n'wo'n'ngkohofoso hofiko nom'ne sikunomo mijo'ne apa'no umo'n'montonoho. ¹⁴ I oso'no a'amu fihwo kako olo mijo uyime loso noso'manji kako apa'no mijo'no mumo'nonehoho. O'o, olo mijo uyime loso non'ngkuhwosi kakoe simeho mo'mo mijol'mo hopa imo'n'ngkuhwoso'no oso mijo hiso ne'no swap'wo'n'ngkuhwosi kakoe songo ne'no humayoso

ne'nohino hweho. ¹⁵ Ose ulahon+ngki a'musi ul+mento, Hwe Engofo, oso mijo hiso ngkimo ntape. Oseso hwangu ngko mijo'no mijoho mape'n+imnehono. Oseso ngko olo mijo hiloso apa'no mifapmnehono.

¹⁶ Ose ulahon+ngki Jisas ul+mento, Kiko jije angopo nowehoji jije hwehumo ut+mahoji olopo asomo fipe. ¹⁷ Ose ulahon+ngki a'musi ul+mento, Ngko hwehwo ani'nyoho. Ose ulahon+ngki Jisas ul+mento, Ou, kiko hwehwo ani'nyoho ntohinoso ni'hu'no nehopi lohino. ¹⁸ Kiko hohonta hwehwa aho hopi'nonohino sohwo uma'n+imentohino kiyoho. I, olo hwe lohwo olohonta kiko'njo humasiyoso jije hwehwo'ma'ho. Oso jije hungkuno nehopi lohino. ¹⁹ Ose ulahon+ngki a'musi yomo yonto ul+mento, Hwe Engofo, ngko kikine'no huno niyohoho. Kikimo An+tu hungkuno kijopahon+ngki limotnno hwasoho. ²⁰ Nakwo a'amu Someliya hn'nwiye neyakwosa hof+iko olo hwof+iki'nyo lopo * An+tu yofe ho'nomayo'ne uhu'mokumotofohoho. I oso'no sekwo a'amu Juta soku ole l+wo'n+ngkohofi, A'amu hopi'nono ango Jelusalem sophonini An+tu yofe ho'nomayo'ne uhu'mokukuno.

²¹ Ose ulahon+ngki Jisas ul+mento, A'mu losi, nje hungkuno ne somo kiko si'meho hi'ntnnono uyo. Sikuno fihwi umo'n+imonto yalokunjo somo sekwo olo hwof+iki'nyo lopo Mpohwoe yofe ho'nomayo'ne muhu'mokufitnnehoho. I a'amu ango Jelusalem hopo oso hiso'ne muhu'mokufitnnehoho. O'o, a'amu ango'meemjoso hof+ikoe hwap+ingopo An+tu yofe ho'nomayo'ne uhu'mokant+feho. ²² I oso'no sekwo a'amu Someliya soku sekwo Mpohwoe yofe ho'nomayo'ne hwap+ingo neso huno Maseyofoho. Nakwo a'amu Juta hn'nwi nakwo An+tu yofe ho'nomawo'n+ngkuhwone ne sohomo nakwo huno nayohoho. Hwap+ingoso nakwo a'amu Juta hn'n+mta'ni An+tu kako hwe fihumo uhwasopeehon+ngki oso hwe huhwo sohwo kako a'amufe wonyomjo tohino somo is+hutofomayo'ne hweho. Oso'no hwap+ingo neso huno nayohoho. ²³ Oso sikuno hiso umo'n+imonte'no kilohe hiso olohonta nto i'mofapohoho. A'amu fihwo kako ngko An+tu yofe woho'noma'mo nehopi loso sohwo kako ole uy+imontonoho. Kako An+tu yofe Towahuno'nji nohumahwosi Towahuno huhwo sohwo An+tu yofe ho'nomayo'ne hon+ngkano neso ut+hwahon+ngkuhwosi oso hwo in+ngkohwoso'no kako An+tu yofe nehopi woho'noma'montonoho. Nje Mpohwo kako a'amu oso yahino so'njo somne'no umo'n+ngkohoho. ²⁴ An+tu kako Towahuno hweho. Oso'no a'amu An+tu yofe woho'noma'mo loso sohwo kako An+tu yofe Towahuno'nji nohumahwosi kako hon+ngkano nto'nohinomo un+ngkamontonoho. Oso yahinoso An+tu yofe ho'nomayo'ne nefoho. ²⁵ Ose ulahon+ngki a'musi ul+mento, Ngko huno ole niyohoho. An+tu kako ole nal+mento, Ngko sekumo sefo'mayo'ne uhwasopo'mentohe sohomo sekuepono uhwat+imnonoho. Oso a'amu huhwo sohumn'no Kilais+yoho l+wo'n+ngkuhwonefoho. Kako nop+hwoso'no kako yo'mayo yo'mayo so'no wolonet+hwamontonoho. ²⁶ Ose ulahon+ngki Jisas ul+mento, Olo ngko olo huhwo'nyoho. Ngko kiko'nji hungkuno lalokuhwoyosofo. Ose ul+mentisofoho.

²⁷ Ose ul+kwato lohofahon+ngki Jisasiye inomokomoyo sohwo'ni u'mentani uhwon+ment+hwoneso Jisas oso a'musi'nji hungkuno hnnontan+ngki uhwonontani yomo yontani nakwo huno pi'n+ngo syaf+hu'ment+hwonefoho. I oso'no nakwo a'mu simo ole mujofohoho. Kiko

* **4:20:** Oso hwof+iki'nyo sopo a'musi l+mentisoso Hwof+iki'nyo Ngkelisim hwaho Someliya sophonoho. (Lk. 9:53 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.)

peho'no kumo'n'ngkohoho. I Jisasimo ole mujofoho. A'mu simo peho'no ulalokuno. O'o, ose mujofoho. ²⁸ Oseso a'musi kako kakoe mijipo'nyoso nuliko'manto kakoe angopono asomo umentisofoho. I'mofawento a'amu hopi'nonohino somo ulimento, ²⁹ Sekwo nonpikuji olo hwe lohwo uhwonimno. Kako yo'mayo yo'mayo ngko hohonta imote so'no ntohoho. Oso hwe Anitu uhwatimnoho nalimentiso Kilais sohwo'likeno. ³⁰ Ose ulahon'ngki hofiko hofikoe angopo uliko'mantifi Jisasimo uhwonano lontifi pmentohofoho.

³¹ Oso hohosohonta Jisasiye inomokomoyo sohwo'na'ni Jisasimo ulimentihwoni, Nakwoe Lonetihwayo sohwo, kiko wopayo'ne mijoho kiyonoho. Wopayo hmnyo. ³² Ose ulahon'ngkuhwoni Jisas nalimento, Ngko wopayo sekwo huno masesyo ngko hi'njo hwo'nyoho. ³³ Ose nelahon'ngki inomokomoyo sohwo'na'ni ole hnnimentihwoni, A'amu fihwo kako Jisasimo wopayo nto uysisohwo'likeno. ³⁴ Ose syofisyahon'ngkihoni Jisas nalimento, Nje wosopayoso olenoho. Nje Mpohwo nihwatimentiso sohwoe hunomo tifi in'ngkayo'ne syohoso nje wosopayofoho. Oso syoho hiso wesojwao'monnoho. Oso syohoso wosopayo pa'nyo yokumpohn'nyo ntap'wo'n'ngkisofoho.

³⁵ Ose nalonto ole nalimento, Sekwo ole liwo'n'ngkohofi, Hamno osofosofahu'no neyakolofihwoso'no wosopayo toyo ihwoso'no woman'antoho. Ose liwo'n'ngkohoho kuyoho. I oso'no ngko ole selalokweno. Sekwo wosopayo somo fe'nihwonimno. Toyo nto imaho. ³⁶ I oso wosopayo selalokweso a'amumne'no selalokweno. Wopayo toyoso a'amu hofiko nje hungkunomo upa'n'ngkuji simoho komo'no wontapife ntne'no selalokweno. Hwe fihwo kako wosopayo hujo sohwo tifi no'mo kako wopayo toyo emahwoso'no oso wosopayo hiso kakoe ho'yango pa'nyofoho. Oso hopaso a'amu Anituye hungkuno nom'ne a'amumo uliwo'n'ngkohofoso hofikoe ho'yangoso olenoho. Hofikoe hungkunomo nom'ne a'amu upa'n'ngkuji Anitumo simoho uyifijo'manji oso a'amu hiso hofikoe ho'yangofoho. Hofiko oso ho'yango hiso'nji engolopohamo nohumantokutnefoho. Oseso oso wosopayo hul'wo'n'ngkiso so'nji kakoe a'amu wopayo toyo emawo'n'ngkohoho so'nji hofiko simonyo afa'no afa'no uyantifeho. ³⁷ Oseso oso hungkuno liwo'n'ngkohoho loso nehopeho. Hwe fihwo kako wopuyo hulahon'ngki nom'nihwo wosopayo toyoso emawo'n'ngkisofoho. Ose liwo'n'ngkohofoho. ³⁸ Sekwo wopuyo ko mahulimmalofoso sekwo wopayo toyo femapmno selohe so'no sekwo a'amu nom'ne sofe syoho yokumpohn'nyo imalofoso anta'ni wopayo toyo emalokwofo. Simo'mo a'amu nom'neso hofiko Anituye hungkuno nom'ne a'amumo luti'hwawo'n'ngkohoho so'no sekwo oso a'amu hisomo nje hungkuno ulikujo'no hofiko nje a'amu ne umo'nantifeho. Oso hiso'no sekwo wopayo toyo pa'nyo emalokwofo. Jisas ose ulimentisofoho.

³⁹ Oso a'musi Jisasi'nji hungkuno hnnimentisoyosi kako a'amu Someliya somo kako yo'mayo yo'mayo ngko hohonta imote so'no ntohoho ulimentiso so'no a'amu pi'n'ngo engoso Jisasimo simoho hi'ntnnono uyimentohofoho. ⁴⁰ Oso a'amu hiso Jisasi'njopo i'mofapontifi Jisasimo hungkuno yokumpohn'nyo ulimentohofi, Kiko nakwo'njo lopo foyohumaho. Ose ulahon'ngkofi Jisas hofiko'nji sikuno hufa'u humamentisofoho. ⁴¹ Osopo nohumentan'ngki a'amu pi'n'ngo engoso kakoe hungkunomo haloho upa'nontifi simoho hi'ntnnono

umentohofofoho. ⁴² Hofiko simeho hi'ntnnono uyontifi hofiko oso a'amu simo ulimentohofi, Simo'mo jije hungkunomo upo'nontani nakwo huno ole syafihu'malohwoni, Olo hwe lohwo hungkuno ne'njo hweho. I oso'no olohonta kakinta'ni kakoe hungkuno neso nakwo huno ole nayohoho. Olo hwe lohwo kako a'amu hwahoponjo hn'niwiye wonyo somjo tohino somta'ni isihutofonemayo'ne hweho. Huno ose nayohoho. Ose ulimentohofofoho.

Jisas kako hwe yofe engo hwaho mokosyohumayo sohwoe syoho ulohofiyohwoe hwomumo wopingo umokumentisofoho.

⁴³ Oso sikuno hufa'u sohwa'u moi'wo imo'n'ngkahon'ngki Jisas oso ango hopo sopo nuliko'manto Ngkalilino umentisofoho. ⁴⁴ Nom'ne sohonta Jisas olo hungkuno loso limentisofoho. A'amu fihumo Anitu hungkuno uyahon'ngki limojo sohwo kako kakoe hwapingo sopo yofe engo ane hweho. Ose limentisofoho. ⁴⁵ I oso'no Jisas kako kakoe hwapingo Ngkalili i'mofopahon'ngki a'amu hopo soponjoso hofiko Jisas pmentiso so'no simonyo imentohofofoho. Hwapingoso hofiko hi ango Jerusalem Sikuno Engo iyoho humayo uhwonyo somo simentohofofoho. Osopo nohumantifi yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy'wo'n'ngkiyohofoho Jisas yahon'ngki uhwonimentohofofoho.

⁴⁶⁻⁴⁷ Oso hwaho Ngkalili ango we'e Kana osopo Jisas asomo umentisofoho. Nom'ne sikuno somo oso ango hopo sopo Jisas humamentiso sohonta kako hungkuno lahon'ngki ahu'mo mijoso ipisayo mijo pompenjiyo *wain* imo'n'mentisofoho. Jisas kako oso ango Kana sopo nohumentan'ngki hwe nom'ne ango Koponeyam humamojo sohwo kako Jisas hwaho Jutiya sopo nta'ni hwaho Ngkaliline'no sopalofoho upa'n'mentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwoe syoho fehohnjo somo mokosyohumamojo hweho. Kakoe hwomu mnokino engo tipema'mentisofoho. Oso'no hwe huhwo sohwo ango Kana sopo nowento Jisasimo tipihwononto hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Nje hwomu kako poyo wape'n'monte'no mofoneponoho. Oso'no kiko ngko'nji ango Koponeyam nowehwasi nje hwomumo wopingo nimokiyo. ⁴⁸ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Ngko yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy'wo'n'ngkiyohofoso miyome'manji sekwo ngkine'no masemo'nyo'njo kuyoho, simeho hi'ntnnono montape'njo hwasoho. ⁴⁹ Ose ulahon'ngki oso hwe engo sohwoe syoho ulohofiyohwo sohwo ulimento, Hwe Engofoh, kiko komo'no fi'pe. Nje hwomu poyo pe'noloho. ⁵⁰ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Kiko jije angopono asomo fi'we. Jije hwomu sohwo wopingo wohumamontonoho. Ose ulahon'ngki oso hwe huhwo sohwo kako Jisasiye hungkunomo simeho hi'ntnnono uyonto kakoe ango pone'no asomo umentisofoho. ⁵¹ Nowentan'ngki kakoe syoho ulohofiyohwoe sohwa hon'ngkanopo uswo'nontifi ulimentohofi, Jije hwomu sohwo wopingo humaho. ⁵² Ose ulahon'ngkofi kako ulohonimento, Nje hwomu sohwo wopingo mofehi'nyo ntisohumo imo'nimaho. Ose ulahon'ngki hofiko ulimentohofi, Fosi mofehi'nyo soumjiyo sohonta kakoe a'apahohohmtnnoso moi'wo imo'n'ngkahon'ngki wopingo humaho. ⁵³ Ose ulahon'ngkofi kan'ngkwohwo huno ole uyimento, Fosi mofehi'nyo soumjiyohohonta Jisas kakimo ulimento, Jije hwomu wopingo wahumamontonoho. Ose ikwesyafisyonto kako kakoe a'amu hopi'nonohino sonji Jisasimo simeho hi'ntnnono umentohofofoho. ⁵⁴ Oso wonyoangkafo a'amu

miy'wo'n'ngkiyohofoso Jisas hwaho Ngkalili sopo imentisoso s'imo'mo ahu'mo mijomo *wain* imo'n'n'mentisofoho. Osofepo hwomu mnokino'njo sohumo wop'ingo umokumentisofoho.

5

Jisas kako mijo ayo we'e Mpetes'ita sopo hwe mnokino'njo sohumo wop'ingo umokumentisofoho.

¹ Oso moi'wo imo'n'ngkahon'ngki a'amu Jutafe Sikuno Engo iyoho humayo'ne i'mofopahon'ngki Jisas Jelusalemne'no s'imentisofoho. ² Oso ang'o Jelusalem sokilolo kuso anga'no yahu *sipsipmnefoho* l'motofofoho. Oso hopo sopo mijo ayo we'e wo'nnyoponoho. A'amu Jutafe hungkuno ole Mpetes'ita. Oso hopo sopo ang'o aho anga'no hopi'nono swoho ane iku'yo'nohinomo'nnyoso loho'nnyoponoho. ³ Oso ang'o hopo sopo a'amu pi'n'ng'o engo mnokino'njoso humamotofofoho. Fehohnjoso t'imp'i'nyo fehohnjo sife wonyo'njo fehohnjo a'apaho poyo pe'nnyo'njo oso a'amuso humamotofofoho. [Hof'iko oso mijo ayo we'e huhwo sohwo songo songo iyo'ne hontohumamotofofoho. ⁴ Hwap'ingoso sikuno fehohnjo Anituye a'amu ahwomomjo fihwo noponto mijo ajwomo'mo songo songo imokahon'ngki uhwonont'ifi a'amu mnokino'njo sohwo kako oso mijo somo s'imo'mo ho'n'ma'mentiso osohwo kakoe mnokinoso moi'wo imo'n'mentisofoho.]

⁵ Oso hopo sopo hwe mnokino'njo fihwo nohumentan'ngki soswo *teti-et* (38) uyakolo'mojo hweho. ⁶ Jisas noponto oso hwe huhwo sohwo fosyowentan'ngki uhwononto huno ole umento, olo hwe lohwo mnokino hohonta umojo hweho. Ose syafisyonto ul'imento, K'iko nje a'apaho wop'ingo wan'imo'nono lakin'ngkohoho. ⁷ Ose ulohon'ngkahon'ngki a'amu mnokino'njo sohwo ul'imento, Ou, hwe engofo, oso mijo songo songo yahonjo sohonta ngko a'amu nontomaf'ikuji mijomo men'humajone a'amuso ane hwo'nyoho. Ngko waho'nu'mo'mo ko lontneso nom'ne a'amuso niyakolof'wo'n'ngkohoho hwo'nyoho. ⁸ Ose ulahon'ngki Jisas ul'imento, k'iko nol'ikafohoji jije ife ho'yango yo'mayoso hu'memahoji hano mpano. ⁹ Ose ulahon'ngki ni'hu'no komo'no oso hwe sohwoe a'apaho wop'ingo imo'n'ngkahon'ngki kako nol'ikafonto kakoe ife yo'mayoso nohu'memanto kako hano umentisofoho. Oso s'ikuno hiso s'ikuno iyoho humayomnoho.

¹⁰ Oseso a'amu Jutafe hwe engo sohwa hof'iko oso hwe wop'ingo umokumentiso sohumo ul'imentohofi, Olo s'ikuno loso iyoho humayo'nefoho. Jije ife yo'mayoso mokoho'nawe'ne s'ikuno m'maho. K'iko nakwoe hon'ngkano hungkunomo mt'ihupeelokuno. ¹¹ Ose ulahon'ngkofi kako ole ul'imento, Oso hwe kako wop'ingo n'mokonto ntohoho, K'iko nol'ikafohoji jije ife yo'mayoso hu'memahoji hano mpano. Ose ntiso'nefoho. ¹² Ose ulahon'ngki hof'iko ulohon'mentohofi, T'ihwoe a'amuhwo killisoto. Jije ife yo'mayoso mahoji mpano eso. ¹³ Ose ulahon'ngkofi oso hwe wop'ingo imo'n'mentiso sohwo kako Jisas kakoe yofeso huno muyo hweho. Hwap'ingoso oso hopo sopo Jisas kako oso hwe huhwo sohumo wop'ingo umokonto a'amu pi'n'ng'o engo somo uhwononto kako komo'no ul'iko'ma'mentisofoho.

¹⁴ Hwangku sohonta Jisas kako oso hwe huhwo sohumo Anituye tajo ang'o engo somo t'ip'ihwononto ul'imento, K'iko upa'nyo. Wop'ingo nto

imo'n'ngkino hwasoho. I kiko hon'ngkano wonyoso apa'no yohotoho. Nom'ne tango engo m'ikun'imposo ku'manoho. ¹⁵ Ose ulahon'ngki oso hwe huhwo sohwo kako nowento a'amu Jutafe hwe engo sohwaso ul'imento, Oso hwe ngkimo wop'ingo n'imokumasohwo Jisas'yoho. Ose ul'imentisofoho. ¹⁶ Oso hohosohonta a'amu Jutaso hof'iko Jisas'imne'no wonyo ulohofano lont'ifi oso hiso'no hungkuno loma'mentohofofoho. Hwap'ingoso Jisas kako oso hwe wop'ingo umokumentisoso sikuno iyoho humayo somo imentisofoho.

¹⁷ Hof'iko Jisas'imo yoka hungkuno ulahon'ngkofi Jisas ul'imento, I nje Mpohwo kako sikuno huhwo huhwi a'amumo wop'ingo'nohino ne'no ulohof'iwon'ngkiso hweho. Kako usijo'no mofosyohumayo hweho. Oso pa'nyo sikuno huhwo huhwi ngko huhwo'ni a'amumo wop'ingo ulohof'iwon'ngkohe hwo'nyoho. Ose ul'imentisofoho. ¹⁸ Jisas ose ul'imentiso so'no a'amu Jutaso hof'iko Jisas'imo wofonjasyano lont'ifi imentohofofoho. Hwap'ingoso hof'iko huno ole syaf'ihu'mentohofi, Jisas kako sikuno iyoho humayo somo syoho iwo'n'ngkiso hweho. Oso'nohini'maho. O'o, kako An'itu nje Mpohweho nalis'o manji kako huno ole syof'isyalofoho. Ngko An'itu'nji afa hwo'nyoho. Ose syaf'isyont'ifi hof'iko Jisas'imo wofonjasyano lont'ifi imentohofofoho.

An'ituye Hwomu sohwo kakoe syoho iyo so'ne kako yokumpohn'nyo hi'njo hweho.

¹⁹ Jisas a'amu Juta huhwa sohwaso ul'imento, Hungkuno nehopi'nohino wasel'monne'no yohono. Ngko An'ituye Hwomu sohwo'ni nje huno mta'ni ngko yo'mayoso siki mimnehono. O'o, yo'mayo nje Mpohwo yalokunjo somo uhwononji ngko yalokweno. Yo'mayo Mpohwo yonteso Hwomu sohwo kako iwo'n'ngkohoho. ²⁰ Nje Mpohwo kako simeho engo m'ikun'imposo Ngkimo ntap'iwon'ngkiso so'no kako yo'mayo hopi'nonohino yalokusoso nt'hwawon'ngkisofoho. Oseso yo'mayo nt'iwon'ngkisoso ngko yalokweno. Olo syoho we'e imale somo sekwo t'imo uhwon'malofohwaso hwangku An'itu kako syoho engo olo syoho we'e homo lomo hwofilo'nnyoso ntap'ihwoso'no sekwo uhwon'ngkuji sekwo yomo uyant'ifeho. ²¹ Mpohwo kako a'amu poyo pe'nyo somo ul'ikafonte sohwo songo apa'no umokuwo'n'ngkiso hweho. Oseso Ngko huhwo'ni a'amu fehoh'nyo poyo pe'nyo somo ul'ika'mo limeso i ul'ika'monnoho. ²² Olohonta Mpohwo An'itu kako a'amufe hon'ngkano somne'no wop'ingofoho wonyofoho mujo hweho. O'o, kako oso syoho hiso kakoe Hwomu sohwo'n'imo ntap'mmentisofoho. ²³ Oseso hwe moya'mi hopi'nonohinoso hof'iko Mpohwoe yofe ho'nomawon'ngkohoho hopaso hof'iko kakoe Hwomu sohwo'niye yofe hi ho'n'on'imapitnne'ento syoho hiso ntap'mmentisofoho. I oso'no a'amu nje yofe moho'n'on'mayo'njo hwo'nanji hof'iko nje Mpohwo n'hwatimentiso sohwoe yofe hi moho'nomayo'njofoho.

²⁴ Ose ul'ikwato lohofonto ole ul'imento, Ngko nehopi'nohino wasel'monne'no yohono. A'amu hof'iko nje hungkunomo upa'n'ngkuji An'itu n'hwatimentiso sohomo simeho hi'ntnnono uy'kuji hof'iko songo ne'no wop'ingo humayo'ne hi'njofoho. Hwangku hof'ikoe yahino somne'no hungkuno ikwolofo angkuhwafo sopo m'mofapitnnefoho. Hof'iko poyo pe'nyo yahino somo hwotoho fent'ifi songo ne'no humayo yahinoso nto tipema'mentohofofoho. ²⁵ Hungkuno nehopi'nohino selalokweno. Oso sikuno u'mofapmmonto imentiso sohwi nto i'mofapohoho. Oso'no olohonta a'amu poyo pe'n'imentohofoso hof'iko

Anituye Hwomu sohwo'niye mango mta'ni nje hungkuno upo'nantifeho. Oso a'amu hiso oso hungkuno homo somo simeho uyikujimanji hofiko songo ne'no nohumantokutnefoho. ²⁶ Nje Mpohwo kako songo humayo hwapingo sohwo kako kakoe Hwomu sohwo'nnonji songo fosyohumayo'ne hwapingo nimumokumentisofoho. ²⁷ Oseso Anitu kakoe Hwomu sohwo'nimo oso syoho a'amufe yahino somne'no wopingofoho wonyofoho ujoso ntapmentisofoho. Hwapingoso Ngko A'amufe Hwomu nihwosopo'mentiso hwo'nyoho. ²⁸ Sekwo olo hungkuno lomne'no yomo ikutoho. Hwangku nom'ne sikuno imo'nyo sohwi imofapihwoso'no a'amu poyo nto pe'nontifi pinimomo wotofoso hofiko nje mampaho wonupo'nantifeho. ²⁹ Hofiko nupa'nngkuji apa'no songo wolikofantifeho. A'amu yahino wopingo imotofoso songo ne'no nohumantokutnefoho. A'amu yahino woyo imotofoso tohino engo tipemapitnefoho.

Anitu kako kakoe hwomufe hwapingo so'no ujo ehontojwahumentisofoho.

³⁰ Ngko a'amufe yahino somne'no yano milofihwajiyo syoho imeso nje huno mta'ni mimnehono. O'o, ngko nje Mpohwoe hungkunomo upa'nimo osomnohini ngko tifi iningka'mo ngko a'amumo yano milofihwajiyoso nto'nohino uyimonnoho. Hwapingoso ngko nje huno mta'ni uyimonjimaho. O'o, nihwatimentiso sohwo yomayo umonososo uyimonnoho.

³¹ Ngko sekumo ngkine'no hungkuno selime'no sekwo huno ole wosyofisyantifeho. Kakoe hungkuno nehopiikeno. Hwasyo kolalofoho. Ose wosyofisyantifeho. ³² I oso'no nom'nihwo nje Mpohwo oso hungkuno ngkine'no selokweso kako huhwo nje hwapingo so'no setihwalofoho. Oso ngkine'no setihwalokusoso ngko huno niyohoho, nehopeho. ³³ I nom'ne hungkuno upa'nyo. Oso hwe Joun A'amumo Mijo Kiyoma'mojo sohwoe hungkunomo sekwo upo'nane'entifi kakiyepono sekwoe a'amumo uhwatimentohofoho. Oso hwe huhwo'nji nje hwapingo so'no hungkuno nehopi nto selimojofoho. ³⁴ Ngko hwaho lophonjo hwe sohwoe hungkuno ngkine'no nje hwapingo so'no selimentiso so'no ngko huno piningo maniyantofiyoho. I oso'no sekwo ngkimo simeho ntapfitne'no sekwoe wonyomjo tohino somta'ni isihutofosemayo'ne Jouniye hungkunoso huno sefohotofo'ne selalokweno. ³⁵ Joun sohwo kako sikiloho hopo imo'nonto sekumne'no pomponaho losesiyo'ne hweho. Sekwo kakoe pomponahopo we'nenepi wohumano lontifi simonyo imentohofoho. ³⁶ I oso'no olohonta nom'ne wopingo Jounimo hwofilo'nnyoso nje hwapingo so'no losetihwalofoho. Oso hiso nje syoho wopingo Mpohwo ntapmentiso a'amu miywo'nngkiyohofoso yalokweno. Oso syoho hiso sekwo uhwonngkuji nje hwapingo so'no huno waseyono. Mpohwo Anitu lihwatimentiso hweho waseyono. ³⁷ Nje Mpohwo nihwatimentiso sohwo sekwo kakimo muhwonyo'njo ko yontifi kakoe mampaho somo mupa'nyo'njo ko yahonngkofi kako huhwo nje hwapingo so'no nto setihwamentisofoho. ³⁸ Kakoe hungkunoso sekwoe simeho mo'mo maseuyoho. Hwapingoso sekwo Anitu nihwatimentiso sohwo'nimo simeho hi'ntnnono montape kuyoho. ³⁹ Sekwo huno ole syofisyalokwofo. Nakwo Anituye hungkunomo sikuno huhwo huhwi atofu lwo'nasoso nakwo songo ne'no humayo'ne wotipemantanoho. Ose syafisyontifi sekwo oso hungkuno homo somo hafihafe tipewo'nngkohofoho. I oso'no oso

hungkuno hiso nje hwap+ngo so'no ko lijwaof+wo'n+ngkisoso ⁴⁰ sekwo ngko songo ne'no wonyoangkafo humayo hwap+ngo sohwo'n+imo n+mayo so'no nakwolaho liwo'n+ngkohofofoho. Oso'no sekwo songo ne'no humayoso mat+pmmpoپیو hwasoho.

⁴¹ Olo hungkuno loso sekwo nje yofe woho'n+on+mant+ife'no maselalokuyohono. ⁴² O'o, ngko sekwoe yahino somne'no huno niyohoho. Sekwo An+itumne'no Nakwolaho lalokwofo. ⁴³ Ngko nje Mpohwoe yokumpohn'nyo'nji noponji se'ma'mentoheho, Ngko An+itu mta'ango hwo'nyoho sel+mentohefoho. I oso'no sekwo nje hungkunomo moho'n+on+maso hwasoho. I hwe nom'nehwo kakoe huno mta'ni se'mahwosi kakoe yokumpohn'nyo'nji yo'mayoso ihwoso'no sekwo kakoe hungkunomo woho'n+on+mant+ifeho. ⁴⁴ Sekwo sekwoe yofe ho'noma'n+wo'n+ngkohofofoho. I oso'no sekwo sekwoe yahino somne'no An+itu kako huno pipi kuyalofoho eso huno mosyafisiyo'njo liyalokwofo. O'o, kakoe syohofoho lalokwofo. Oso hiso'no sekwo An+itu ne anga'nohino sohomo s+meho hi'ntnnono muy+fitnnehofo. ⁴⁵ Tifi no'mo sekwoe hon+ngkano somne'no hungkuno ikwolofo'ne sopo ngko nje Mpohumo sekumne'no mul+imnehono. O'o, Mouses sekwoe hungkuno ikwolofo'ne sopo sekwoe wonyo somne'no Mpohumo ulonefoho. Hwap+ngoso sekwo huno ole syof+syalokwofo. Nakwo Mouses+ye hon+ngkano hungkunomo ito'no in+ngkwalokuhwono. Oso'no nakwo songo ne'no wonyoangkafo humayo so'no wot+pemantanoho. Ose syof+syalokwofo. ⁴⁶ I oso'no sekwo Mouses+ye hungkunomo s+meho hi'ntnnono nehopi uyont+ffijontentesi sekwo nje hungkuno homo somo s+meho hi'ntnnono nontap+kutnnesohilo. Hwap+ngoso Mouses kako ngkine'no hungkuno mt+imokumentisofoho. ⁴⁷ Oso hungkuno Mouses ifalifaliyo mt+imokumentiso somo sekwo nto'no min+ngkayo hwas+manji sekwo nje hungkunomo s+meho hi'ntnnono pipi wot+peent+fito. Awonoho. Jisas ose ul+mentisofoho.

6

Jisas kako a'amu 'faif tausen' (5000) somo wosopayo uy+mentisofoho. (Mat+yu 4:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

¹ Oso hohosohonta Jisas kako mijo ayo Ngkalili nongkihnta'ni wako'mentisofoho. Oso mijo ayo yofe nom'neso Taipeliyas+yo. ² Osopo Jisas nowahon+ngki hwe moya'mi pi'n+ingo engoso Jisas+mo tifi in+ngkapmmentohofofoho. Hwap+ngoso yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy+wo'n+ngkiyohofoso Jisas yahon+ngki uhwon+mentohofofoho. A'amu mnokino'njo pi'n+ingo somo Jisas kako wop+ngo umokahon+ngki uhwonont+fi in+ngkapmmentohofofoho. ³ Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwo'n+nnonji nakwo oso hopo sopo hwof+ki'nyo we'e sopo kotosontani osopo humament+hwonefoho. ⁴ Oso a'amu Jutafe An+itu A'amu Is+lael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syaf+siyo S+kuno Engo * sohwi we'enepi umo'n+monte'no imentisofoho. ⁵ Jisas oso hwof+ki'nyo hopo sopo nohumanto t+imo fe'n+ihwon+mentisoso hwe moya'mi pi'n+ingo engoso Jisas+yepono sapontan+ngkofi uhwononto kako Filip+imo ul+mento, Olo hwe moya'mi lomne'no nakwo wosopayo mpe mt+imta'ni yanehwono. ⁶ Oso hungkuno hiso Jisas Filip+imo ko ul+mentisoso Jisas kako yo'mayo yone so'no huno nto syaf+hu'mentisofoho. I oso'no kako Filip+ye

* 6:4: Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

hunomo yamofu uloho'mo lonto oso hungkunoso ulohon+mentisofoho. ⁷ Jisas ose ulahon+ngki Filip kako ul+mento, I, nakwo hamniyoho syoho iyo s+ikuno *tu hantilet* (200) memjaofoso hi'njo'ntontentesi nakwo wosopayo mpe y+hwasi a'amu fehohnjo sohwa wopayo we'e'nohini n+ngkuji a'amu fehohnjoso manyo'njo ikutnesohilo. ⁸ Ose ulahon+ngki Jisas+ye inomokomoyo nom'ne sohwo kakoe yofe Ent+lu, Saimoun Pitafe kon+ngkwa'wehwo sohwo Jisas+mo ul+mento, ⁹ Olo hwomu lohwo kakoe wosopayo aho fehohnjo hopi'nonohino so'nji inani+ku kempinjo hufa'uyo so'nji mokosyohumunyo hweho. I oso'no olo a'amu pi'n+ngo engo lomne'no wopayo loso pipi uyanehwono. O'o, hopo'maho. ¹⁰ Ose ulahon+ngki Jisas kakoe inomokomoyo sohwna'n+mo nal+mento, Sekwo hwe moyami somo ampo fosyohumamno ul+mno. Ose nal+mentisofoho. Oso hopo sopo hoja pi'n+ngo'njoponoho. A'amu hiso hojapo nohumantifi hwe'nohino sohwa *faif tausen* (5,000) humamentohofofoho. Moyami sofamo atofu majofoho.

¹¹ Ose humentan+ngkofi Jisas kako oso wosopayo hiso nomanto An+umo isamoyoka ulonto oso a'amu hwe moyami hopi'nonohino somo yano ulofimentisofoho. Ose uyonto kako inani+ku kempinjo hufa'uyo so'nji yano ulofimentisofoho. Oso wosopayo so'nji inani+ku so'nji uyahon+ngki a'amu hofi+ko nonontifi simeho uhnn+mentisofoho. ¹² Hofi+ko wosopayoso nto n+ngkahon+ngkofi Jisas kakoe inomokomoyo sohwna'n+mo nal+mento, Sekwo oso wosopayo nonontifi nilifeefohofoso apa'no m+hu'mokumno. Fehohnjo siki wehwoloho. ¹³ Ose nelahon+ngki oso wosopayo aho fehohnjo hopi'nonohino somta'n+ngo nilifee'mentohofoso sohwo ho'yo aho hopi'nonohino sife mta'ni hufa'uyo somo mehu'mee'mment+hwonefoho.

¹⁴ Oso wonyoangkafo a'amu miy+wo'n+ngkiyohofoso Jisas imentiso so'no hwe moyami hofi+ko nuhwonontifi ole hnn+mentohofi, Oso hwe sohomo An+tu hungkuno uyahon+ngki nalone'no hontohumalohwoneso olo huhweho. Ose hnn+mentohofofoho. ¹⁵ Ose hnnontan+ngkofi Jisas kako huno uy+mento, Hofi+ko ngkimo aho yokumpohn'nyo n+kekuji hofi+koe hwe engomo men+humat+pitnnoho lonto kako'nohini hwofi+ki'nyopono kotas+mentisofoho.

Jisas kako mijo ayo sopo hano emoimentisofoho.

(Mat+yu 14:22-33; Mak 6:45-52)

¹⁶ Sikuno'nji Jisas kakoe inomokomoyo sohwna'ni nakwo mijo ayo mom+ngo so'mne'no woment+hwonefoho. ¹⁷ Osopo nohumantani Jisas+mne'no wonyopi hontohumentani nakwo yofayokinomo kotasontani nakwo oso mijo ayo sopo Koponeyamne'no woka'ment+hwonefoho. Nowekontan+ngkuhwoni ajwopo s+ikuno nto meehon+ngki Jisas nakumo komo'no mone'ma'mmentisofoho. ¹⁸ Oso hohosohonta ifofo engo yahon+ngki mijo songo songo engo yonto mijo engo imentisofoho. ¹⁹ Inomokomoyo sohwna'ni nakwo mijopo ne'no jonjempo jonjempe mji+m+wako'ment+hwoneso nakwo mijo ajwopo ne'no humantani uhwon+ment+hwoneso Jisas kako mijo ayo yofayokino'njo sopo hano nowentan+ngki uhwon+ment+hwonefoho. Ose uhwonontani iyoho engo nan+mentisofoho. ²⁰ I oso'no Jisas nakumo nal+mento, Ngkonoho. Sekwo iyoho sen+ngkuhwoloho. ²¹ Ose nelahon+ngki nakwo ut+mno lontani iment+hwoneso kako nakwo'njo ajwomo'mo humahon+ngki yofayokino hiso nakwo wowantani humiy+hwone sopone'no komo'no umentisofoho.

Hwe moya'mi hofi'ko Jisas+imne'no haf+ihafe t+ipmmentohofofoho.

²² Mo'n+ngkanta hwe moya'mi mijo ayo mom+ngo nongkihnta'ni humamentohofoso Jisas+mo uhwonano lont+fi hnn+mentohofi, Fosi yofayokino anga'no wentono. I, oso homo somo kakoe inomokomoyo sohwanohini kotas+malofofoho. Jisas+'nji'maho hofi'ko'nohini kotasont+fi humpo'malofofoho. Ose hnn+mentohofofoho. ²³ Oso hopo sopo Jisas kako wosopayo'no An+itumo isamoyoka ulonto a'amu homo somo yano ulofimentiso hopo sopo a'amuso nohumant+fi uhwon+mentohofoso yofayokino fiso Taipeliyasnta'ango i'mofopahon+ngki uhwonont+fi ²⁴ Jisas+'nji kakoe inomokomoyo sohwna'nnonji mohumunyo uhwonont+fi hofi'ko Jisas+mo wot+pemano lont+fi yofayokinomo kotasont+fi Koponeyamne'no wako'mentohofofoho.

Jisas ole limento, Ngko songo ne'no humayo'ne wosopayo hwo'nyoho.

²⁵ Nowakent+fi mijo ayo nongkihnta'ni Jisas+mo nto t+ip+hwon+mentohofoso hohonta Jisas+mo ul+mentohofi, Nakwoe Lonet+ihwayo sohwo, k+iko olopo ne'no ntohonta pmmahnno hwasilo. ²⁶ Ose ulahon+ngkofi kako ul+mento, Hungkuno nehopi wasel+monne'no yohono. Fosi ngko syoho wonyoangkafo a'amu miy+wo'n+ngkiyohoho imale so'no sekwo nje hwap+ngo neso huno ehohosasesiy'o'neso mont+peent+kuyohoho. O'o, ngko wosopayo sejapmmale so'no apa'no wonejapono lont+fi ntopeent+kwofo. ²⁷ Ose ulonto ul+mento, Sekwo wosopayo piso imo'nyo'ne syoho tohohmtno'njo ikutoho. O'o, oso wosopayo songo ne'no humayo'ne so'no syoho tohohmtno'njo fiy+kuno. Oso wosopayo hiso piso miyonehoho. Oso wosopayo hiso Ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni wosejapmmonnho. Ngko An+ituye yokumpohn'nyo'nji yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy+wo'n+ngkiyohoho yalokwe so'no An+itu kako ngkine'no ole set+ihwalofoho, Ngko songo ne'no humayo'ne hwap+ngo hwo'nyoho.

²⁸ Ose ulahon+ngki hofi'ko Jisas+mo ul+mentohofi, Nakwo pipi ihwasi yanehwono An+ituye syohosofo. ²⁹ Ose ulahon+ngkofi Jisas ul+mento, Sekwo An+ituye simeho wop+ngo umokano l+fijo'manji sekwo olo syoho sejapmmentisoso fiy+kuno. Sekwo oso hwe An+itu sekuyepono n+hwat+mentiso sohwo'n+imo simeho hi'ntnnono ntapmno.

³⁰ Ose ulahon+ngki ul+mentohofi, I k+iko nom'ne wop+ngo wonyoangkafo a'amu miy+wo'n+ngkiyohofoso yohojo'no'manji ou, nakwo ole wosyokufisyantanoho. An+itu kuhwat+mentiso nehwasoho. Ose wosyokufisyantanoho. Oso'no pipi ihnehino. ³¹ Neyakwosa sohwa a'amu mohumunyo sopo hofi'ko nohumant+fi hofi'ko wosopayo ahwomo mta'n+ngoso (*mona*) n+motofofoho. A'amu An+ituye hungkuno mt+'mokumentohofi sohwa ole mt+'mokumentohofi, Kako wosopayo ahwomo mta'angoso a'amumo uy+mojofoho. Ose mt+'mokumentohofofoho. ³² Ose ulahon+ngkofi Jisas ul+mento, Hungkuno nehopi'nohini wasel+monne'no yohono. Mouses kako oso wosopayo ahwomo mta'angoso muy+mjojofoho. O'o, nje Mpohwo uy+mojo hweho. I olohonta kako ahwomo mta'ango wosopayo neso wosejapmmonte'no yalofoho. ³³ Oso wosopayo neso a'amufoho. An+itu kako ahwomo mta'ni hwoho lopo uhwat+mentiso sohwo kako hwe moya'mi hopi'nonohino somo songo ne'no humayo'ne unyo hweho.

³⁴ Ose ulahon+ngki ul+mentohofi, Hwe engofo, oso wosopayo neso s+kuno huhwo huhwi engolopohamo k+iko fonejapohoho. ³⁵ Ose ulahon+ngkofi

Jisas hofikimo ulimmento, Ngko songo ne'no humayo'ne wosopayo ne hwo'nyoho. A'amu hwahoponjo wosopayo niwo'n'ngkohofoso hofiko mijoho apa'no uyimntonoho. I oso'no a'amu ngkimo ni'masoso mijoho apa'no muyonefoho. A'amu ngkimo simeho hi'ntnnono ntapososo kako mijo'ne apa'no mumo'nonehoho. ³⁶ I oso'no nje hwapingo ne so'no nto setihwamalefoho. Sekwo ngkimo ko nohonontifi simeho hi'ntnnono mantape'njo imalofofoho. ³⁷ A'amu fehohnjoso Anitu ngkimo ntapmmntisoso hofiko ngkine'no wonn'ngkopantifeho. Oso a'amu homo somne'no wae meeo'mnehono. Ngkilaho mulimnehono. ³⁸ Hwapingoso ngko ahwomo mta'ni pmmentoheho nje huno mta'ni pmmentohe hwonimaho. O'o, Anitu nihwatimentiso sohwoe hunomnohini in'ngkayo'ne pmmentohe hwo'nyoho. ³⁹ Anitu kako nihwatimentiso sohwo ole'ne'no umo'n'ngkohoho. Hwe moya'mi hopi'nonohinoso Anitu ngkimo nto ntapmmntisoso kalohi ngko anga'no musikwajimnehono. O'o, ngko hofikimo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumantimeso hwangku no'mo sikuno ae'uyo somo ngko hofikimo nulikahm'me'no hofiko songo ne'no nohumantokutnnefoho. ⁴⁰ Ou, olo so'no Mpohwo kako umo'n'ngkohoho. Hwe moya'mi hopi'nonohino Kakoe Hwomu sohwo'nimo nohon'ngkuji nje hwapingo ne so'no simeho hi'ntnnono ntapifijomanji hofiko songo ne'no humayo'neso nomafikujo'no sikuno ae'uyo somo ngko hofikimo songo nulika'mnefoho. Ose ulimentisofoho.

⁴¹ Jisas kako ngko wosopayo ne ahwomo mta'ango hwo'nyoho ulimentiso so'no hofiko hofikoe simeho wonyo umo'n'ngkahon'ngki Jisasimne'no sitofo hungkuno hnnimentohofofoho. ⁴² Ole hnnimentohofi, Pipineto. Olo hwe lohwo kako Jousepiye hwomu Jisasiyoho. Kan'ngkwowho'ya'une'no nakwo huno nayohoho. Ngko ahwomo mta'ni pmmentohe hwo'nyoho eso hwasyoso peho'no nelalofoho. ⁴³ Ose hnn'ngkahon'ngkofi Jisas ulimmento, Sekwo ngkine'no sitofo hungkuno hofiyoka peho'no hnnalokwofo. ⁴⁴ A'amu fihwo kako ngkimo tifi nn'ngkaposo sohwo kakoe huno mta'ni moni'manehoho. O'o, nje Mpohwo ngkimo nihwatimentiso sohwo kako a'amu sohomo ngkiyepono mikinjihwajiyoso kako ngkimo woni'ma'mntonoho. Oseso oso hwe ngkiyepono Anitu lihwasoso sohomo ngko sikuno ae'uyo somo ulika'mnefoho. ⁴⁵ A'amu Anitu hungkuno uyahon'ngki limotofo sohwa ole mtimokumentohofi, Hwe moya'mi hopi'nonohino somo Anitu kako hofikimo huno uyo'ne itihwanefoho. Ose mtimokumentohofofoho. A'amu hopi'nono Anituye hungkuno upa'n'ngkuji kakine'no huno nto'no syafisyikujono hofiko ngkimo woni'mantifeho. ⁴⁶ I a'amu hopi'nonohinoso hofiko nje Mpohwo Anitu sohomo muhwonyonjofoho. O'o, ngko'nohini Mpohwo'nji humunyo sohwo'nohini kakimo uhwononji kakoe pone somta'ni pmmentohe hwo'nyoho.

⁴⁷ Hungkuno nehopi'nohini selalokweno. A'amu ngkimo simeho hi'ntnnono ntaposo sohwo kako songo ne'no humayo'neso hi'njo hweho. ⁴⁸ Ou, ngko songo ne'no humayo'ne wosopayo hwo'nyoho. ⁴⁹ I seyakwosa sohwa hofiko oso hwaho a'amu mohumunyo sopo nohumantifi wosopayo ahwomo mta'ni (*mona*) nimotofo sohwa hofiko hohonta nto pe'nimentohofofoho. ⁵⁰ I oso'no oso wosopayo ne ahwomo mta'ni a'amu nosohwo'manji kako songo ne'no nohumantihwone hweho. ⁵¹ Ngko oso wosopayo ne songo ne'no humayo'ne sohwo'ni ngko ahwomomo uliko'manji pmmentohe hwo'nyoho. Oseso a'amu fihwo kako oso woso-

payo neso noso'manji kako songo ne'no humantihwonefoho. Oso wosopayo so'ne'no ngko sekumo selalokweso nje a'apahomne'no selalokweno. Hwap'ngoso ngko a'amu hwahoponjo somne'no poyo imo'n'i'me'no a'amu ngkine'no simeho ntapifijo'manji hofiko songo ne'no nohuman-tokutnefoho.

⁵² Ose ulahon'ngki a'amu Juta hofiko yoka hungkuno engo loma'mentohofofoho. Ole hnn'mentohofi, Olo hwe lohwo kakoe a'apaho nejapososo pipi nanehwono. ⁵³ Ose ulahon'ngki Jisas ul'mento, Ngko hungkuno nehopi selalokweno. Sekwo nje a'apaho so'nji nje hon'yo so'nji man'fijo'manji sekwo songo ne'no humayoso motip'hwon'fitnefoho. ⁵⁴ A'amu nje a'apaho so'nji nje hon'yo so'nji nnososo kako songo ne'no humayo'neso hi'njofoho. Oso sikuno ae'uyo somo oso a'amu homo somo ul'ka'mnefoho. ⁵⁵ Hwap'ngoso nje a'apahoso wopayo ne pa'nyofoho. Nje hon'yo mijo ne pa'nyofoho. ⁵⁶ A'amu kako nje a'apaho so'nji nje hon'yo so'nji nnososo ngko kakimo humahm'me'no kako ngkimo won'humamontonoho. Oso a'amu hiso kako nje hungkunomo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumunyofoho. ⁵⁷ Nje Mpohwo songo ne'no humaso sohwo kako n'hwat'mentiso so'no ngko nje Mpohwoe yokumpohn'nyo so'nji songo humaleno. Oso pa'nyoso a'amu fihwo kako sikuno huhwo huhwi wosopayo'nji mijo'nji n'wo'n'ngkiso hopaso kako ngkine'no sikuno huhwo huhwi huno syan'fisy'wo'n'ngkuhwoso'manji kako nje yokumpohn'nyo nomahwosi songo wohumamontonoho. ⁵⁸ Olo wosopayo ahwomo mta'ango lohwo'ni oso wosopayo seyakwosa sohwa hofiko a'amu mohumunyo sopo n'motofo pa'nyo hwo'n'i'maho. O'o, oso wosopayo hiso mantifi nontifeso hofiko poyo nape'nimotofofoho. I oso'no olo wosopayo lohwo'n'imo a'amu fihwo nnososo kako songo ne'no nohumantihwonefoho. ⁵⁹ Jisas kako oso angto Koponeyammjo tajo angto oso humanto oso hungkuno hiso lut'hwamentisofoho.

Jisas kako songo ne'no humayo'ne hungkuno hwap'ngo hweho.

⁶⁰ Oso hungkuno homo somo Jisasiye inomokomoyo pi'ningo sohwon'a'ni nupo'nontani fehohnjoso hnn'mentohofi, Olo hungkuno loso tango we'e'njo hwo'maho. Hungkuno hwap'ngo neso nakwo huno monayohiyohoho. Haloho t'ihwo upo'monteto. ⁶¹ Jisas kakoe inomokomoyo fehohnjoso oso hungkuno mjahnn'mentohofoso Jisas kakimo ko mulahon'ngkofi kako oso hiso'no huno uyahon'ngki hofiko ul'mento, Olo hungkuno ngko seloheso sekwoe hunomo wonyo lasemokohoho. Sekwo ngkimo won'hwoti'mofantifetaho. ⁶² I ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni ngko nje angto ne sopone'no asomo sime sohonta sekwo ngkimo nonon'fitne'manji sekwo huno pipi seyoneto. ⁶³ An'tuye Towahuno sohwo kako'nohni songo ne'no humayo'neso hwap'ngo hweho. Sekwo oso hwe huhwo sohuma'ni womantifeho. Sekwoe a'apahomjo yokumpohn'nyo mosefo'manehoho. O'o, a'amu An'tuye Towahuno momaso'njo sohwo kako songo ne'no humayoso motip'pemanehoho. I oso'no sekwo An'tuye Towahuno mayo so'no nto selohefoho. Nje hungkunomo in'ngkafijoso sekwo songo ne'no humafitnefoho. ⁶⁴ A'amu fehohnjo sekwo'njo ajwo so'no humalofoso hofiko ngkine'no simeho hi'ntnnono montape'njo yalokwofo. Ose nal'mentisofoho. Hwap'ngoso simo'mta'ango Jisas kako oso a'amu kakimo simeho hi'ntnnono muy'fitne somne'no kako huno nto syafi'hu'mentisofoho. Oso'nji kako oso a'amu kakine'no tokoyo'ofolo ulohofone sohune'no huno umentisofoho. ⁶⁵ Jisas a'amu huhwo sohwo

nom'ne hungkuno ulimento, Sekwo fehohnjo soku ngkimo simeho montape'njo yalokwofo so'no ngko olo hungkuno hiloso nto seloheso olenoho. Nje Mpohwo kako a'amu somo momikinjosehwajiyonjo yoso'manji sekwo ngkiyepono mapofitnehofo.

⁶⁶ Oso hungkuno hiso Jisas kako ulahon'ngki kakoe inomokomoyo pi'n'ngoso kakimo uhwati'mofontifi humpo'mentohofofoho. Hofiko kako'nji hano apa'no memayofoho. Nihu'nahone uhwati'mo'mentohofofoho. ⁶⁷ Oseso Jisas kako kakoe inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwna'nimo nalimento, Sekwo huhwasi won'hwot'i'mofantifetaho. ⁶⁸ Ose nelohon'ngkahon'ngki, Saimoun Pita ulimento, Hwe Engofo, Nakwo t'hwoepono humpeenehwono. O'o, k'iko'nohini songo ne'no humayo'ne hungkunoso hi'njo hwasoho. ⁶⁹ Jije hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono kijopalokuhwono. Nakwo huno ole nayohoho. K'iko Anituye hwomu ne sohwo si wop'ingo'nohini hwasoho. ⁷⁰ Ose ulahon'ngki Jisas nalimento, Nje inomokomoyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwaso ngko sehwsopo'mentohe hwasoho. I oso'no ngko sehnonji anga'nohino sohwo si towahuno wonyo Seten mta'angoso hi'njo hwasoho. Ose nalimentisofoho. ⁷¹ Oso hungkuno Jisas nalimentisoso kako Jutas, Saimoun Isikaliyoutiye hwomumne'no nalimentisofoho. Hwap'ngoso Jutas huhwo sohwo kako Jisas'iye inomokomoyo ko inomokomojo sohwo kako aku ikinji ehumanto Jisas'imne'no tokoyo'ofu uloho'mentisofoho.

7

Jisas kakoe homn'ngkwa'wehwosa Jisas'imo simeho hi'ntnnono mui'mentohofofoho.

¹ Oso hohosohonta Jisas kako hwaho Ngkalili sopo nowento hano emoimentisofoho. A'amu Jutafe hwe engo sohwa Jisas'imo wofonjonyano lontifi yahon'ngkofi kako hwaho Jutiya sopo hano memoyo'njo imentisofoho. ² Oso a'amu Jutaso hofikoe sikuno iyoho humayo nom'ne engoso mofonepo umo'nimonto imentisofoho. Oso sikuno hiso a'amu Jutafe hofiyakwosa hofiko hwap'ife anga molontifi humamotofo sohonta Anitu hofikimo hofiyo mokosyohumamojo so'no huno syafisiyo'ne sikunofoho. ³ Oseso Jisas kakoe homn'ngkwa'wehwosa kakimo sitofo hungkuno ulimentohofi, K'iko olo hwaho Ngkalili lopo sopo nohumahotoho. O'o, k'iko hwaho Jutiya'ne'no sohoji osopo yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy'wo'n'ngkiyohofoso k'iko yohojo'no a'amu pi'n'ngoso kikimo kohon'ngkuji jije yofe engo umo'nimontonoho. ⁴ K'iko yofe engo woma'mo lohosi'manji olo hiyaso lo'mo peho'no humahnno. K'iko yofe engo ne hi'njo hwo'si'manji k'iko yo'mayo wonyoangkafo a'amu hopi'nonohino somo fitihwaho. Ose ulimentohofofoho. ⁵ Hwap'ngoso homn'ngkwa'wehwosa huhwanji Jisas'imo simeho hi'ntnnono mumentohofofoho. ⁶ Jisas hofikimo ulimento, Ngko ango Jelusalemne'no utihwa'nyopo simne sikunoso m'mofapefoho. I sekwo yo'mayoso uyano likuji'manji sekwo a'amu hwahoponjo soku sikuno engolopohamo sekwoe sikunofoho. ⁷ Olo hwaho lophonjo hwe moyami hopi'nonohinoso hofiko sekumne'no simeho tohino mosejopalokuyohoho. O'o, simeho tohino ngkimnohini ntopantokwofo. Hwap'ngoso yo'mayo yahino wonyo hofiko iwo'n'ngkohoho so'no ngko lijwaof'wo'n'ngkohe so'no simeho tohino ntap'wo'n'ngkohofofoho.

⁸ Nje n̄ngkwahwoso sohwasi sekwo nos̄ikuji sekwo oso s̄ikuno iyoho humayo engo somo fis̄ihwonamno. I, ngko oso s̄ikuno iyoho humayo engo somo mos̄ihwonamnehono. Nje s̄ikuno ngko siyo'neso nto'no mmo'nyofoho. ⁹ Jisas kako ose ulonto oso hwaho Ngkalili sopo humamentisofoho.

Jisas kako oso Sikuno Engo hofiyakwosa hwapife anga molimentohofa somo s̄ihwojamentisofoho.

¹⁰ Jisas homn̄ngkwa'wehwosa sohwa hofiko oso S̄ikuno Engo somne'no s̄ikwato lohofahon̄ngkofi Jisas kako huhwo s̄imentisofoho. I oso'no kako ut̄ihwa'nyopo s̄imentiso'maho. O'o, hiyaso'mo s̄imentisofoho.

¹¹ A'amū Jutafe hwe engo sohwa hofiko oso S̄ikuno Engo somo humawo'n̄ngkohofa sopo humant̄ifi Jisas̄imne'no haf̄ihafe t̄ipent̄ifi a'amū somo ulohon̄mentohofi, Jisas kako nt̄i'mo humaho. ¹² Hwe moya'mi pi'n̄ngō engoso hofiko mtitofa mtitofa syohumolawent̄ifi a'amū fehohn̄joso ole l̄imentohofi, Jisas kako wop̄i'ngō hweho. A'amū fehohn̄joso ole l̄imentohofi, Jisas kako a'amūmo hwasyo hungkuno liku'mof̄iwo'n̄ngkiso hweho. Ose l̄imentohofofoho. ¹³ I oso'no a'amū hopi'nonohino hofiko hwe engo sohwanne'no iyoho un̄ngkahon̄ngki hofiko hungkuno ut̄ihwa'nyopo mahnn̄mentohofofoho.

¹⁴ Oso S̄ikuno Engo iyoho humayo ajwo sopo Jisas kako An̄ituye tajo anga engo somo noswonto a'amū somo ut̄ihwa'nyopo hungkuno loma'mentisofoho. ¹⁵ A'amū Jutafe hwe engo sohwa hofiko Jisas̄iye hungkunomo upo'nant̄ifi yomo yont̄ifi ole hnn̄mentohofi, Olo hwe lohwo kako huno engo loso nt̄i'mta'ni t̄ipema'masoto. Kako nakwoe s̄ikule anga hungkuno atofa lut̄ihwawo'n̄ngkuhwone somo masyuyo hweho. ¹⁶ Ose hnn̄ngkahon̄ngkofi Jisas kako hofikimo ul̄imento, Olo hungkuno selalokwe loso nje huno mta'anga moselalokuyohono. O'o, An̄itu kako ngkimo n̄ihwat̄imentiso sohwo ntahon̄ngki selalokweno.

¹⁷ A'amū fihwo kako An̄ituye hungkunomo un̄ngkamo loso sohwo kako olo nje hungkuno lomne'no kako huno ole uyono. Hungkuno loso kakoe huno mta'n̄ngō'maho. O'o, An̄ituye huno mta'n̄ngōfoho. Kako huno ose uyono. ¹⁸ Hwe fihwo kako kakoe huno mta'ni yo'mayo loso yoso sohwo kako yofe engo woma'mo lihwo si wal̄imontono.

I a'amū fihwo kako oso a'amū lihwat̄imentiso sohwo yofe engoso sekwo noho'nomapitnne'ento selalokuso'manji kako hwasyo hungkuno moselalofiyoho. Hon̄ngkano wonyo ane hweho. ¹⁹ Jisas ose ulonto ole ul̄imento, Hohonta Mouses kako seyakwosamo An̄ituye hon̄ngkano hungkuno uȳimentisofoho. I oso'no sekwo hopi'nonohino soku oso hon̄ngkano hungkuno somo hwotoho fent̄ifi nto'no min̄ngkayo'n̄jo imotofokuyoho. Sekwo ose imentohofa so'no sekwo ngkimo peho'no wofonjonisyant̄ife'no yalokwofo. ²⁰ Ose ulahon̄ngki hwe moya'mi hopi'nonohinoso hofiko Jisas̄imo ul̄imentohofi, Kikimo t̄ihwo wofonjakohumontolo. Awonoho. Kiko towahuno wonyo Seten mta'angoso hi'n̄jo hwosoho. ²¹⁻²³ Hofiko ose ulahon̄ngkofi Jisas ul̄imento, S̄ikuno iyoho humayo fihumo ngko hwe mnokino'n̄jo sohmo wop̄i'ngō umokuntohe so'no sekwo s̄imeho tohino ntap̄iwo'n̄ngkohofofoho. I oso'no sekwo soku s̄ikuno iyoho humayo somo syoho iwo'n̄ngkohofokuyoho. Seyakwo Mouses sohwo hon̄ngkano hungkuno ole seajpm̄mento, Sekwo s̄ikuno aho fehohn̄jo hopi'nonohino

aho nom'ne mta'ni hufa'u memjaofihwoso'no mo'n+ngkanta hwomu milongo sohwo a'apaho somo sihu fikolopmno. I Mouses oso hungkuno somne'no hwapingo hwo'maho. O'o, seyakwosa mta'angofoho. I oso'no oso sikunoso memjaofihwoso'no sikuno iyoho humayo so'manji sekwo oso sikuno somo syoho iwo'n+ngkohofihwasoho. Sekwo oso ko iwo'n+ngkohofoho so'no ngko hwe sohomo wopingo umokumentohe oso sikuno somo sekwo ngkine'no simeho tohino peho'ne ntopantokwofo. ²⁴ Sekwo yo'mayo yahino somo uhwon+ngkuji wonyofoho eso komo'no likutoho. O'o, sekwo simo'mo hwapingo ne so'no huno nto'no ikwesyafisy+kuji sekwoe hunoso yano nto'no mpopmno. Ose ikujo'no sekwo yahino wonyo so'nji wopingo so'nji huno nto'no wotipemantifeho. Ose ulimentisofoho.

A'amu fehohnjoso hofiko ole limentohofi, Olo hwe lohwo Anitu lihwatimentiso lohwo!keno.

²⁵ Hwe moya'mi fehohnjo Jelusalem sopo humamotofoso ole hnn+mentohofi, Olo hwe lohomo a'amu hwe engo sohwa wofonjonyano lontifi iwo'n+ngkohofoho lohwo!haho. ²⁶ I uhwon+mno. Kako utihwa'nyopo lohofonto kakoe hungkuno lontan+ngki hofiko yoka hungkuno mulalokuyohoho. I nakwoe hwe engo sohwa hofiko olo hwe lohonne'no Anitu uhwatimentiso hweho ose kosyofisyalokwofo. ²⁷ Ose hnnontifi nom'niso ole hnn+mentohofi, I oso'no olo hwe lohwoe hwoho lophonjo ango ne so'no nakwo huno nayohoho. Oso hwe Anitu uhwatimonho nalimentiso so'no kako i'mofape sohonta kakoe hwapingo so'no nakwo huno nto'no monayonefoho. Ose hnn+mentohofohofo.

²⁸ Jisas kako Anituye ango engo somo ajwo'mo nohumanto a'amu somo mango engo ulimento, Sekwo ngkine'no huno seyohoho. I sekwo nje ango sopeno'no huno moi'wonoho. I oso'no nje hwapingo neso nje Mpohwo ngkimo nihwatimentiso sohune'no sekwo huno nto'no maseyohiyohoho. Ngko nje huno mta'ni pmmentohe hwon+maho. O'o, nje Mpohwo kako nihwatimentiso sohwo kako yo'mayo yahino ne so'no hwapingo hweho. I sekwo kakimo huno ito'no maseyokuyoho. ²⁹ Ngko'nohini kakine'no huno moi'wonoho. Hwap+ngoso ngko kako'nji nohumentai kako huhwo ngkimo lonihwatimentiso so'no pmmentohe hwo'nyoho.

³⁰ Ose ulahon+ngki hofiko kakimo impe untofantifi ko imentohofoso a'amu fihwo kakimo aho mokisahumentisofoho. Hwap+ngoso Jisas kakoe sikunoso mmo'nyofoho. ³¹ Hwe moya'mi pi'n+ngoso hofiko Jisasimo simeho hi'ntnnono uyontifi ole hnn+mentohofi, Oso hwe sohomo Anitu uhwatimentiso sohwo nophwoso'no kako olo hwe lohwoe yokumpohn'nyo somo uyakolo'montolaho. O'o, awonoho. Olo hwe oloho hweho. Ose hnnontifi tifi in+ngkamentohofohofo.

A'amu itokuso'njo sohwo Jisasimo impe intofo'ne lihwatimentohofoho.

³² A'amu Falisi sohwa oso hungkuno a'amu Jisasimne'no hnn+mentohofoho homo somo upa'nontifi hofiko'nji a'amu tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwantne'no hofiko Anituye ango engo somjo a'amu hwapife tifo'njo sohwo Jisasimo impe intofo'ne lihwatimentohofoho. ³³ Lihwatimentohofoho so'no Jisas kako huno uyahon+ngki kako a'amu kako'njoponjo somo ulimento, Sikuno we'enehwo ngko sekwo'nji wos+monnoho. Nohumahm'mo ngko nihwatimentiso sohwoepono asomo wawomonnoho. ³⁴ Oso hohosohonta sekwo ngkine'no hafihafe

ko tipifijoso manohonifitnnehofo. Hwapingoso oso ango ngko nu'mo humame sopo sekwo moni'mapitnnefoho. ³⁵ Ose ulahon'ngki a'amu Juta sohwafe hwe engo sohwa ole hnnimentohofi, Oseso olo hwe lohwo kako nte te sopo uhwonantanto nakwo huno uhwonyosofo. Kako a'amu Ngk'lik sohwafe hwaoh sopo nowehwosi a'amu Juta oso hopo sopo humawo'n'ngkohoho so'nji a'amu temtitofo kengo Ngk'lik so'njimo kakoe hungkunoso wolutihwamtolikeno. ³⁶ Ole nalohi, Sekwo ngkine'no hafihafe ko tipifijoso manohonifitnnehofo. Ose nalonto ole nalohi, Sekwo ango ngko humame sopo sekwo moni'mapitnnefoho. Oso hungkuno nalisoso hwap'ingo neso pehomto. Ose hnnimentohofohofo.

Mijo songo ne'no humayo'ne hungkunofoho.

³⁷ Oso sikuno ni'hu'no engo iyoho humayo ae'uyo sohonta Jisas nolikafonto mango engo ole ul'imento, A'amu mijo'no umo'noso sohwo kako ngkiyepono nopihwosi ngkinta'ni wannono. ³⁸ A'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentohoho sohwa ole mt'i'mokumentohofi, A'amu ngkine'no simeho hi'ntnnono ntaposo sohwo kakoe simeho so'mo mijolimo hopa imo'n'ngkuhwosi oso mijo songo ne'no humayo'neso hano loho'nawo'nnyofoho. Ose mt'i'mokumentohofohofo. ³⁹ Mijo'no Jisas ul'imentisoso Anituye Towahuno Wopingo somne'no ul'imentisofoho. A'amu simeho hi'ntnnono unyo sohwa hofiko Anituye Towahuno mapitne'no ul'imentisofoho. I oso'no Jisas kakoe yofe engo so'nji kakoe yokumpohn'nyo hwofilo'nnyo so'nji momaso'njo oso'no Anitu kakoe Towahuno a'amu homo somo muyo'njo imentisofoho.

Hwe moya'mi sofanji ajwopo hotito'mentohofohofo.

⁴⁰ Hwe moya'mi fehohnjo sofanji Jisasiye hungkuno upa'nontifi ole hnnimentohofi, Ou, nehopeho. Oso hwe sohomo Anitu hungkuno uya-hon'ngki nalone sohune'no hontohumawo'n'ngkuhwoneso olo huhweho. ⁴¹ Ose hnn'ngkahon'ngkofi nom'ne a'amuso ole hnnimentohofi, Olo Kilaisiyoho. Anitu kako ahwomo mta'ni uhwatimentiso hweho. Ose lahon'ngkofi nom'neso ole hnnimentohofi, O'o, Kilais kako hwaoh Ngkalili sopo m'mofaponehoho. ⁴² I a'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentohoho sohwa olo hiso'no yoloho mt'i'mokumentohofohofo. Kilais kako hwe engo Ntefitiye temtitofo i'mofapihwosi oso ango Mpetilehem Ntefit humamojo hopo sopo u'mofapmmontonoho. Olo hwe lohwo kako Ngkalili sopo i'mofapmmmentisofoho. Oso huno hwasyo syafihu'mentohofohofo. ⁴³ Oseso a'amu Jisasimne'no huno kengo kengo syafisyontifi hwe moya'mi hofiko Jisasimne'no hotito'mentohofohofo. ⁴⁴ A'amu fehohnjo sohwa hofiko Jisasimo impe untofosyano lontifi ko imentohofoso a'amu fihwo Jisasimo aho mokisahumentisofoho.

A'amu Jutafe hwe engo sohwa hofiko Jisasimo simeho hi'ntnnono muyo'njo imentohofohofo.

⁴⁵ Oseso a'amu hwapife tifo'njo sohwa hofiko a'amu Falisi sohwanji a'amu tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwafe pone'no asomo nopahon'ngkofi hwe engo sohwa yoka ul'imentohofi, Sekwo Jisasimo impe mintokwape pipi yohoho. ⁴⁶ Ose ulahon'ngkofi hwapife tifo'njo sohwa ul'imentohofi, Jisas kako hungkuno wonyoangkafo lisoso nakwo hungkuno oso pa'nyoso nakwo mupa'n'ngkohoyihwono. ⁴⁷ Ose ulahon'ngkofi a'amu Falisi sohwa ul'imentohofi, I sekwo huhwahnnji Jisasimo

simeho uyahon'ngkofi hwasyo hon'ngkanomo ipesemotaseswesotaho. ⁴⁸ I nakwo hwe engo sohwna'nnonji a'amu Falisi sohwna'nnontne hwe fihwo kako Jisasimo simeho hi'ntnnono unyo sohomo lihwnalokwofo. Nihu'no awonoho. ⁴⁹ Olo a'amulo Jisasimo simeho uyalokwofo sohwa hofiko Mousesiye hon'ngkano hungkuno somo huno muyofoho. Oso'no Anitu a'amu homo somo tohino uyimontonoho. Oso hwasyo hungkuno ulimentohofofoho.

⁵⁰ Nikoutimos kako hohonta Jisasimo u'ma'mentiso sohwo kako huhwo a'amu Falisi hweho. Kako hofiko'nji nohumanto ulimento, ⁵¹ Nakwoe hon'ngkano hungkunoso ole nal'wo'n'ngkisotaho. A'amufe hungkuno mupa'nyo'mta'ni tohino siki uyo. Ose nal'wo'n'ngkisotaho. O'o, simo'mo kakoe hungkuno yoloho neso upa'n'ngkuhwasi yo'mayo iwo'n'ngkiso so'no huno nto'no nayihwaso'no u, osohonta kako'ne hungkuno nano womtitifantano.

⁵² Ose ulahon'ngki hofiko ulimentohofi, I kiko huhwo hnononji Ngkalili nta'ango hwasilaho. Anituye hungkunomo atofa fiso. Atofo lohoji olo so'no huno wotipema'monnoho. A'amu Anitu hungkuno uyihwoso'no nalone sohwo hwaho Ngkalili sopo m'mofaponehoho. Oseso kiko huno wotipema'monnoho. ⁵³ Ose ulahon'ngkofi hofiko hofikoe angopono humpo'mentohofofoho.

8

A'mu hwa'nte siye hungkunofoho.

¹ [Oso sikwo'miyo somo Jisas kako hwofiki'nyo Oulif sopo simentisofoho. ² Mo'n'ngka sohonta im'ng'o'nji Jisas apa'no Anituye tajo ango engo somo asomo noponto simentisofoho. Hwe moya'mi hopi'nonohino Jisasimo u'mahon'ngkofi Jisas kako ampo nohumanto kakoe hungkunoso lutihwamentisofoho. ³ Ose lutihwentan'ngki a'amu hon'ngkano hungkuno lutihwamotofa sohwanji a'amu Falisi sohwanji hofiko ape hwa'ntesimo ipemotasontifi Jisasi'njo ajwopo uhumatimentohofofoho. Oso apesi kako nom'ne hwe'nji saho fosyowentan'ngki hwe engo sohwa uhwonimentohofofoho. ⁴ Oseso hofiko Jisasimo ulimentohofi, Nakwoe Lonetihwayo sohwo, olo ape losi hufo yontan'ngki uhwonimalohwonyoho. ⁵ Mousesiye hon'ngkano hungkunoso ole nalimento, Hwoya'mi yahino wonyo'njo ose somo sojo mehwasiwofonjonyano. Ose nalimentisofoho. I oso'no kiko huno pipi kiyohoho. Pipi yanehwono. ⁶ Hofiko Jisasiye hunomo yamofa ulohofone oso ulohonimentohofofoho. Huno ole syafihu'mentohofi, Jisas kako Mousesiye hon'ngkano hungkunomo mti'hupe so'manji nom'ne hungkuno kengo naloso'manji nakwo kakimo impe untifantano. Ose syofisyahon'ngki Jisas kako ingku'nohumanto kako kakoe ajo'miyo'nji hwahomo ifalifaliyo mti'mokumentisofoho. ⁷ Hofiko Jisasimo ne'no ne'no ulohon'ngkahon'ngkofi Jisas kako nolikafonto ulimento, A'amu fihwo hon'ngkano wonyo nihu'no aneso sekwo'njo ajwo lopo sojo simo'mjoso a'mu simo woho'namofono. ⁸ Ose ulonto kako apa'no ingku'nohumo lohofonto hwahomo apa'no ajo'miyo'nji ifalifaliyo mti'mokumentisofoho. ⁹ Hofiko Jisasiye hungkunomo upa'nontifi a'amu anga'no anga'no hotahumentohofofoho. Hwe yofe engo'njo sohwa simo'mo hotoswopahon'ngkofi hwe nom'ne sohwa

hofi'ko tifi hotahumentohofofoho. A'amu hopi'nonohinoso Jisas'mo uli'ko'mahon'ngkofi Jisas kako'nohini nohumentan'ngki oso a'musi kako Jisas'ye si'manopo ne'no loho'mentisofoho.

¹⁰ Jisas nolikafonto a'mu simo uli'mento, Olo a'mu losi, a'amuso nti'mo humalofo. A'amu anga'nohinoso kikimo poyo wokumokano makiloho liyohofoho. ¹¹ Jisas ose ulahon'ngki a'musi uli'mento, Hwe Engofo, a'amu ose manjohofoho. Hopi'nono nto humpehofo. Ose ulahon'ngki Jisas uli'mento, Ngko huhwo'ni poyo makumokohoyohono. Kiko nowehoji oso wonyo hiso apa'no iyo'eno. O'o, hon'ngkano wop'ingo'nohini fiyohoho. Ose uli'mentisofoho.]

Jisas olo hwaho lopone pomponaho hweho.

¹² Jisas a'amu somo hungkuno apa'no uli'mento, Ngko olo hwaho lopone pomponaho hwo'nyoho. A'amu ngkimo tifi nn'ngkaposo sohwo kako si'kwo'mjoho'mo memoyonehoho. O'o, kako songo ne'no humayo'ne pomponaho hi'njo hweho. ¹³ Ose ulahon'ngki a'amu Falisi sohwa uli'mentohofi, Kiko kikine'no hnn'iwo'n'ngkino hwasoho. Oseso nakwo huno monayohoyohoho. Jije hungkuno nehopiti'keno, hwasyoti'keno. Nakwo huno monayohoyohoho. ¹⁴ Ose ulahon'ngkofi Jisas uli'mento, Ngko ngkine'no hnnalokweno. I oso'no nje hungkuno ne'njofoho. Hwap'ingoso ngko nje hwap'ingo ne pmmentohe sopo'no niyohoho. Oso'no ngko ango nos'mne sopone'no huno niyohoho. I oso'no sekwo nje hwap'ingo ne sopo'no huno maseyohoyohoho. Ngko hano umne sopo'no sekwo huno maseyohoyohoho. ¹⁵ Sekwo a'amu hwahoponjofe yahinomo yano ilofi'wo'ningkohofi'hwaso. I ngko a'amufe yahino somo oso hopa yano milofi'wo'n'ngkiyohe hwo'nyoho. ¹⁶ I oso'no ngko nom'ne a'amumne'no yano ilo'me'manji ngko nto'nohino ulo'mnoho. Hwap'ingoso ngko'nohin'i'maho. O'o, nje Mpohwo ni'hwatimentiso sohwo'nji nohumentai yalokuhwoyo. ¹⁷ Sekwoe hon'ngkano hungkuno somo ole wo'nnyofoho. A'amu hufa'u hwa'u hungkuno afa'nohini lisoso nakwo huno ole wonayono, Sikoe hungkunoso ne'njofoho. Ose wo'nnyofoho. ¹⁸ Ngko ngkine'no hungkuno hnn'iwo'n'ngkohofoho. I nje Mpohwo ni'hwatimentiso sohwo kako huhwo nje hwap'ingo so'no li'wo'n'ngkiso hweho. ¹⁹ Ose ulahon'ngki hofi'ko uli'mentohofi, Jije Mpohwo nti'mo humaho. Ose ulahon'ngkahon'ngkofi Jisas uli'mento, Sekwo ngkine'no huno nto'no mosyafisiyo'njohwasi kalohi sekwo nje Mpohwo huhune'no huno mosyafisiyo hwasoho. Sekwo ngkine'no huno nto'no seinyohwas'i'manji ou sekwo nje Mpohwo huhune'no huno nto'no waseyi'montonoho.

²⁰ Oso hungkuno hiso Jisas kako An'tuye tajo ango engo hamniyoho'njo ango ajwo sopo lohofonto hwe moya'mi somo hungkuno luti'hwamentisofoho. Kako uti'hwah'nyopo ko humentan'ngki a'amu kakimo impe mintafe'njo imentohofofoho. Hwap'ingoso kakoe sikuno poyo imo'nyo'ne sikunoso mmo'nyofoho.

Ngko ume sopo sekwo mafitne hwasoho. Jisas ose uli'mentisofoho.

²¹ Jisas kako nom'ne hungkuno apa'no uli'mento, Ngko ume sohonta sekwo ngkine'no hafihafe wonyopi wonyopi woti'peenti'feho. Sekwo sekwoe hon'ngkano wonyo somo poyo nope'n'ngkuji sekwoe wonyo somjo tohino somo ne'no humantokutnnefoho. Oso'no sekwo ngkimo mon'i'mapitnnehofo. ²² Ose ulahon'ngki a'amu Juta sohwa hnn'imentohofi,

Oso hungkuno nelalokunjoso hwapingo neso pehoto. Ole nelalofoho. Oso ango ngko u'mo humame sopo sekwo mafitnnehofo. Pipineto. Kako kakimo wofonjahinimtolikeno. ²³ Ose hningkahoninkofi Jisas ulimento, Sekwo enjwa'mta'ango kuyoho. Ngko yokintahoponta'ango hwo'nyoho. Sekwo olo hwaho loponta'ango kuyoho. Ngko ahwomo mta'ango hwo'nyoho. ²⁴ Oso'no ngko ole nto selohefoho. Sekwo poyo pe'ninkuji sekwoe wonyoso wawo'montonoho. Mpohwo kako ngkimo nihwatimentiso so'no sekwo simeho hi'ntnnono montape'njo ifijo'manji sekwoe wonyoso wawo'montonoho.

²⁵ Ose ulahonngki hofiko ulimentohofi, Kiko tihwosilo. Ose ulohonngkahoninkofi Jisas ulimento, Ngko oso hwe so hwo'nyoho. Simo'mo nto selimentohe so hwo'nyoho. ²⁶ I sekwoe yahino wonyo somne'no hungkuno pi'ningo hi'njo hwo'nyoho. I oso'no hwangu oso yahino somne'no hungkuno yano selofimnefoho. I olohonta yo'mayo nihwatimentiso sohwo ntimentiso so'nohini waselimonne'no yohono. Kakoe yahinoso ne'njo hweho.

²⁷ Jisas ose ulahonngki hofiko Jisas Anitumne'no hofikimo ulimentiso so'no huno muyo'njo imentisofoho. ²⁸ Oseso Jisas hofikimo ulimento, Hwangu sekwo ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni fonjan'syikuji oso hohosohonta sekwo ngkine'no huno ole seyonefoho. U, oso hwe Anitu uhwatimentiso sohweho. Sekwo huno ose wotipemantifeho. Ngko nje huno mta'ni yo'mayo syohoso imentohe'maho. O'o, yo'mayo hungkuno nje Mpohwo ntimentiso so'nohini selimentohefoho. ²⁹ Mpohwo kako nihwatimentiso sohwo kako ngko'nji humaho. Yo'mayo iwo'nngkoheso Mpohwo kakoe simeho wopingo umokiyo'ne iwo'nngkohe hwo'nyoho. Kako monisikwajonehoho. ³⁰ Ose ulahonngki hwe moya'mi pi'ningo engoso oso hungkunoso upa'nontifi Jisasimo simeho hi'ntnnono umentohofoho.

Hungkuno neso sekumo wopingo wasemokumontonoho.

³¹ A'amu Juta fehohnjoso Jisasimo simeho hi'ntnnono umentohofoso somo Jisas ole ulimento, Sekwo simeho nehopi ntapikujo'no sekwo nje hungkunomo tifi nehopi inngkafijo ku'manji sekwo nje inomokomoyo ne kuyoho. ³² Nje hungkuno nehopi somo huno seyoso'manji oso hungkuno hiso sekwoe yahino wonyoso kilo'mokomokosyehumamojo somta'ni usihutofosema'montonoho. ³³ Ose ulahonngki hofiko Jisasimo ulimentohofi, Nakwoe neyakwo Apiloham sohwoe imu hwona'nyoho. Nom'nihwo nakumo ntohonta kilo'mokomokonesyohumamojoto. Awonoho. Oso'no kiko peho'no nalohino, Nje hungkunoso sekumo usihutofasema'montonoho. Pipineto. ³⁴ Ose ulahonngkofi Jisas ulimento, Hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. A'amu hopi'nonohino honngkano wonyo'njo somo oso honngkano wonyo hiso hofikimo kilo'mokomokosyohumamojofoho. Oso'no oso a'amu hiso hofiko oso honngkano wonyo sohwoe syoho ulohofiyi pa'nyofoho. ³⁵ A'amu syoho ulohofiyi sohwo kako kakwo'yohwoe syohoso ulohofisoso kakoe hwe engo'njo nihuhahone humayo'ne hwo'maho. O'o, kako syoho ulohofiyi'nohino hweho. I oso'no hwe engo sohwoe hwomu sohwo'nohini engolopohamo humawo'nngkohoho. ³⁶ Oso'no Anituye Hwomu sohwo'ni ngko sekumo honngkano wonyo somta'ni usihutofasema'meso nom'nihwo sekumo mokilo'mokomokosyohumanehoho. O'o, nihuhuhone awonoho. Nje a'amu ne nto imo'nngkohoho. ³⁷ Sekwo Apilohamiye imu sohwo'nyoho

liwo'n'ingkohoho so'no ngko huno niyohoho. Apiloham sohwo kako Anituye a'amu ne hweho. I oso'no nje hungkuno so'no nakwolaho lontifeso sekwo ngkimo wofonjonisyantife'no yalokwofo so'no sekwo Apilohamiye imu ne hwasim'aho. ³⁸ Ngko nje Mpohwo'nji nohumanji yo'mayo ntahoningki losetihwawo'n'ingkohe hwo'nyoho. I oso'no sekwo sekwoe sen'ingkwohwo ne sohwoe yahino some nomantifi yalokwofo.

Sen'ingkwohwo sohwo Seteniyoho. Jisas a'amu Juta somo ose ulimentisofoho.

³⁹ Jisas ose ulahon'ngki hofiko ulimentohofi, Nakwoe mpohwo sohwo Apilohamiyoho. Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, I sekwo Apilohamiye imu ne hwasim'amanji sekwo Apiloham imojo yahinoso sekwo ikutnnesohilo. ⁴⁰ Yo'mayo hungkuno nehopi Anitu ntahoningki ngko seliwo'n'ingkohe hwo'nyoho. Oso hungkuno homo somo sekwo nakwolaho lontifi wofonjonisyantife'no yalokwofo. Apiloham kako a'amumo wofonjahumonto miyomentisofoho. ⁴¹ O'o, sekwo sekwoe sen'ingkwohwo ne sohwoe yahinomo in'ingkwowalokwofo.

Ose ulahon'ngki ulimentohofi, Nena'wohisi hwa'nyo yonto nakumo tipenema'mentiso hwonan'im'aho. Nan'ingkwohwo anga'nohino sohwo Anituyoho. ⁴² Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Sekwo Anitu sen'ingkwohwo nntentesi sekwo ngkimo sim'eho ntapikutnnesohilo. Hwap'ngoso ngko Anitu'nji nofosyohumanji pmmentohe hwo'nyoho. Nje huno mta'ni pmmentohe hwonim'aho. O'o, Anitu kako ni'hwojahon'ngki pmmentohe hwo'nyoho. ⁴³ Sekwo nje hungkunomo huno nto'no mosyafisiyo'njo peho'neto. Hwap'ngoso sekwo nje hungkunomo upa'nontifeso nakwolaho lontifeso haloho maposo'njo hwasoho.

⁴⁴ Sekwoe sen'ingkwohwo sohwo Seteniyoho. Sekwo yokumpohn'nyo yoho'nontifi sekwoe sen'ingkwohwoe yahinomo tifi in'ingkwowalokwofo. Kako simo'mta'ango a'amumo wofonjahumo limojo hweho. Kako hungkuno ne'njo somno ngkilaho limojo hweho. Hwap'ngoso yahino neso kakoe sim'eho mo'mo momnauyoho. Kako hwasyo hungkuno'nohini limojo hweho. Kako yo'mayo hwasyo hungkunoso hwap'ngo hweho. ⁴⁵ I ngko sekumo hungkuno nehopi ko selahon'ngko sekwo nje hungkuno homo somo sim'eho hi'ntnnono montopalokuyohoho. ⁴⁶ Ngko hon'ngkano wonyo yoheso'no tihwo wantimontolo. Awonoho. I oso'no ngko hungkuno nehopi'nohini seliwo'n'ingkohe'manji sekwo nje hungkunomo sim'eho hi'ntnnono montape'njo peho'ne yalokwofo. ⁴⁷ Anituye mehomi ne sohwa hofiko Anituye hungkunomo haloho pewo'n'ingkohohofoho. I sekwo Anituye mehomi hwasim'aho. Oso'no sekwo kakoe hungkunomo haloho maposo'njo hwasoho. Jisas ose ulimentisofoho.

Jisas ulimento, Apiloham mmo'nyo sohonta ngko ne'no humamote hwo'nyoho.

⁴⁸ Ose ulahon'ngki a'amu Jutafe hwe engo sohwa Jisasimo sitofo ulimentohofi, Ihwoni, nakwo kikine'no hungkuno nehopi liwo'n'ingkuhwo. Kiko a'amu Someliya pa'nyo hwasoho. Kiko mewoso hwasoho. Seteniyeh towahuno wonyoso kikimo ehunnakumo'nyo hwasoho. Nehopi liwo'n'ingkuhwo. ⁴⁹ Ose ulahon'ngkofi Jisas ulimento, Ngko towahuno wonyo ane hwo'nyoho. O'o, ngko nje Mpohwoe yofe engo ho'nomalokweno. I sekwo nje yofemo hwotoho nifeentokwofo. ⁵⁰ Nje yofe ho'noma'nyo'ne ngko syoho miyalokuyohono. O'o, Anitu kako

nje yofe engo umokumontonoho. I a'amu yo'mayo wonyo ngkine'no huno syafisywo'n'ingkohoho so'no Anitu kako tohino yano ulofiyonefoho. ⁵¹ Hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. A'amu fihwo nje hungkunomo nto'no in'ingkaweso'manji kako poyo mape'nyo'njo songo ne'no nohumantihwone hweho.

⁵² Ose ulahon'ingki a'amu Jutaso Jisasimo ulimentohofi, Ihwoni, kiko towahuno wonyoso nehopi hi'njo hwosoho. Apiloham kako poyo pe'nimentiso hweho. I a'amu Anitu hungkuno uyahon'ingki limotofo huhwanji pe'nimentohofofoho. I oso'no oleso peho'no lalokuno. A'amu fihwo nje hungkunomo nto'no in'ingkaweso'manji kako poyo mape'nyo'njo songo ne'no nohumantihwone hweho. Oso hiso peho'no lohino. ⁵³ Kiko neyakwo Apiloham poyo pe'nimentiso sohomo yakolo'nnyo hwsosilaho. I kiko oso a'amu Anitu hungkuno uyahon'ingki lontifi pe'nimentohofi sohomo uyakolo'nnyo hwsosilaho. Kiko tihwo pa'nyo umo'nimonji lalokuno.

⁵⁴ Ose ulahon'ingkofi Jisas ulimento, I ngko nje yofe engo imokiantimtentesi nje yofeso engo'maho we'e'nohinesohilo. I oso'no sekwo nan'ingkwohwo Anituyoho liwo'n'ingkohoho sohwo kako nje yofe engo nimokalofoho. ⁵⁵ I oso'no sekwo Anitu ne sohomo huno maseyo hwasoho. Ngko kakine'no huno niyohoho. Ngko ole lontimtentesi, Ngko Anitu sohomo huno maniyohoyohoho. Ngko ose lontimtentesi ngko sekwo hopa hwasyo hungkuno'njo hwo'nnesohilo. I oso'no ngko Anitu ne sohomo huno niyahon'ingki kakoe hungkunomo tifi in'ingkwawalokweno.

⁵⁶ Sen'ingkwohwo Apiloham sohwo kako Anituye hungkunomo haloho po'mentiso so'no kako ngko olo hwaho lopo pmne'no huno uyahon'ingki so'no kako ngkimo timo nehopi nohonimentisofoho. Oso'no kako ngkine'no simonyo imentisofoho. ⁵⁷ Ose ulahon'ingki a'amu Jutaso ulimentohofi, Soswo *fifiti* (50) mokiyakolofe hwsosho. Kiko Apilohammo timo uhwonimentohino hwsosilaho. Hungkuno hwasyo lalokuno. ⁵⁸ Ose ulahon'ingkofi Jisas ulimento, Hungkuno nehopi waselimonne'no yohono. Apiloham kako mmo'nyo sohonta ngko humamote hwo'nyoho. Ose ulimentisofoho. ⁵⁹ Oseso hofiko sojo nomantifi Jisasimo wofonjonyano lontifi ko imentohofoso Jisas kako a'amu pi'n'ingo engo'njo so'mo hiyaso ifohuni ifohuni lohofonto mempono swapmentisofoho.

9

Jisas kako hwe t'impinyo sohomo wop'ingo umokumentisofoho.

¹ Jisas kako hano emoyonto hwe t'impinyo fihumo uhwonimentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kona'wohi aswo mayoso t'impinyo humoma'mentisofoho. ² Jisas oso hwe huhwo sohomo uhwon'ingkahon'ingki Jisasye inomokomoyo sohwana'ni kakimo ulohonimentihwoni, Nakwoe Lonetihwayo sohwo, oso hwe sohwo t'impinyoso peho'ne imo'nnyoto. Kako hon'ingkanano wonyo imofonto imo'nimentisotaho. Kan'ingkwohwo'ya'u hon'ingkanano wonyo imo'mentisoyomo imo'nnyotaho.

³ Inomokomoyo sohwana'ni ose ulahon'ingkuhwoni Jisas nalimento, O'o, olo hwe lohwoe t'impinyo imo'nyo hwap'ingoso kakoe hon'ingkanano wonyo mta'ango'maho. Kan'ingkwohwo'ya'uye hon'ingkanano wonyo mta'ango'maho. O'o, olo t'impinyo imo'nyo hwap'ingoso Anitu kako olo hwe lohomo kakoe yokumpohn'nyo utihwa'nyopo uyimo limentisofoho.

⁴ Ose ulonto kako pahnni'mo hungkuno ole uli'mento, Mofehi'nyo ne'no lohofontan'ngkuhwosi nakwo yo'mayo syoho Anitu ngkimo ni'hwatimentiso sohwo nejapmmentisoso komo'no uyano. Sikuno mehwo'so'no nakwo syoho miyanehwono. ⁵ Ngko olo hwaho lopo nohumentan'i'mo olo hwaho lopo'pono pa'nyo hwo'nyoho.

⁶ Ose nalonto kako hwaho we'eso nomanto memijo hwahomo uyati'mofonto yoko'nyo imokonto t'mpi'nyo sohwoe t'mopo uloho'mentisofoho. ⁷ Ose ulohofonto uli'mento, Kiko nowehoji oso mijo ayo Silouam saponjo somo mijo fiyoma'nyo. Ose ulimentisofoho. Oso mijo yofe Silouamiyoso hwap'ngoso olenoho, Lihwajiyofe'nefoho. Oseso oso hwe huhwo sohwo kako mijopo nowento mijomo yoma'nonto asomo nosaponto kako timo wop'ngo honimentisofoho.

⁸ Hohonta oso hwe huhwo sohwo kako t'mpi'nyo nohumanto hon'ngkano mom'ngo sopo nohumentan'ngki a'amu nopasonti'fi nopawenti'fi yontan'ngkofi kako hofi'kinta'ni hamniyoho yo'mayo so'no jomo uli'mojo hweho. Oso a'amu huhwo sohwanji oso a'amu hwe t'mpi'nyo sohwo kakoe ang'o afaponta'ango sohwanji hofi'ko hnnimentohofi, Pipilo. Olo hwe lohwo kako hon'ngkano lopo nofosyohumanto nakumo hamniyoho yo'mayo so'no jomo nali'wo'n'ngkiso lohwo'laho. ⁹ Ose hnn'ngkahon'ngkofi a'amu fehohnjoso ole limentohofi, Ou, olo hwe lohwo sohwo olo huhweho. I nom'ni'hw'o ole limentohofi, O'o, awonoho. Oso hwe huhwo sohwo pa'nyo hwo'li'keno. Ose lahon'ngkofi oso hwe t'mpi'nyo wop'ngo umokumentiso huhwo sohwo ole uli'mento, Ngko olo huhwo'nyoho. ¹⁰ Ose ulahon'ngki hofi'ko ulimentohofi, Jije timo wop'ngo kumo'n'ngkisoso pipi yohinoto. ¹¹ Ose ulohon'ngkahon'ngkofi kako uli'mento, Oso hwe Jisasiyoho li'wo'n'ngkohoho sohwo kako hwaho'nji memijo'nji iwolo'mokonto kako nje t'mopo ntohofisofoho. Kako nantohofonto ntohi. Kiko nowehoji mijo ayo Silouam mta'ni mijo fiyoma'nyo. Ose ntahon'ngki ngko nowenji mijo yoma'n'ngkoheso nje timo wop'ngo ni'mo'n'ngkohoho. Timo yo'mayo somo uhwon'ngkohono. ¹² Ose ulahon'ngki hofi'ko ulimentohofi, Oso hwe huhwo sohwo ni'ti'mo humaho. Ose ulahon'ngkofi kako uli'mento, Kakoe humayo sopeno'no ngko huno maniyohoyohoho.

¹³ Ose ulahon'ngki hofi'ko oso hwe t'mpi'nyo emmojo sohomo a'amu Falisi sohwa'fepo ipemotamentohofoho. ¹⁴ Hwap'ngoso oso sikuno somo Jisas kako oso hwaho memijo'nji iwolo'mokonto hwe sohwoe timo wop'ngo umokumentisoso sikuno iyoho humayo somnoho. ¹⁵ Hofi'koe ang'o sopo i'mofaponti'fi hofi'ko kakimo apa'no ulohon'mentohofi, Jije timo wop'ngo imo'nyoso pipi yonji hon'mahnnoto. Ose ulahon'ngkofi kako uli'mento, Kako hwaho yoko'nyoso nomanto nje t'mopo ntohofahon'ngki ngko mijo yoma'n'maleso ngko timo hon'malefoho. Ose ulimentisofoho. ¹⁶ A'amu Falisi fehohnjo sohwa ole limentohofi, Oso Jisas huhwo sohwo kako sikuno iyoho humayo somo syoho iwo'n'ngkiso so'no nakwo huno ole nayohoho. Kako Anitu mta'ango hwo'maho. Ose lahon'ngkofi nom'ni'hw'a ulimentohofi, I kako nakwoe hon'ngkano wonyo'mta'ango hwo'manji kako olo wonyoangkafo nakwo miy'wo'n'ngkuhwone loso pipi imasoto. Ose lonti'fi hofi'ko hwasyp'o hotitofonti'fi yoka hungkuno hnnimentohofoho.

¹⁷ Oseso a'amu Falisi sohwa hofi'ko oso hwe huhwo sohomo apa'no ulohon'mentohofi, Oso hwe jije timo wop'ngo kumokumaso sohonne'no

kiko huno pipi kiyohoho. Ose ulohon+ngkahon+ngkofi kako ulimento, Oso hwe huhwo sohomo Anitu hungkuno uyahon+ngki nalwo'n+ngkiso hweho. Ose ulimentisofoho. ¹⁸ Oso a'amu Jutafe hwe engo sohwa hofiko oso hwe t+mpi'nyo emmojo sohwoe hungkunomo simeho hi'ntnnono mummentohofa so'no hofiko huno ole syafihu'mentohofi, Olo hwe lohwo kako t+mpi'nyo memmojo hweho. O'o, nom'ni hweho. Ose syafisyontifi kan+ngkwowho'ya'umne'no joho ulimentohofofoho. ¹⁹ Joho ulontifi ulimentohofi, Oloso sikoe hwomutaho. Kona'wohi aswo ma'mentiso sohonta t+mpi'nyo ma'mentiso hwo'manji i olohonta kakoe timo wop+ngo pipi imo'n+ngkohoho. ²⁰ Ose ulohon+ngkahon+ngkofi kan+ngkwowho'ya'u siko ulimentisiyo, Nekwo huno ole eyohoho. Oloso nekwoe hwomu hweho. Kona'wohi aswo ma'mentiso sohonta kako t+mpi'nyo ma'mentiso hweho. Oso'ntnne nekwo huno eyohoho. ²¹ I oso'no olohonta kako timo pipi yonto hon+ngkohoho. Oso'no nekwo huno meyhoyohoho. I oso a'amu kakoe timo wop+ngo umokumaso sohune'no oso'ntnne nekwo huno meyhoyohoho. I sekwo nekwoe hwomu sohomo ulohon+mno. Kako engo nto imo'n+mentono. Kako kakine'no sekumo hungkuno waselono.

²² Oso hungkuno kan+ngkwowho'ya'u ulimentisiyo hwap+ngoso hofiko Jutafe hwe engo sohwanne'no iyoho un+mentisofoho. Hwap+ngoso oso hwe engo sohwa olo hungkuno nto kotiku'mentohofa, A'amu fihwo kako Jisasimne'no kako Kilaisiyoho. Anitu uhwat+mentiso hweho lijwaofoso'manji hofiko oso a'amu huhwo sohomo tajo ango mta'ni wae yaopitnnefoho. ²³ Oso hungkuno nto kotiku'mentohofa so'no kan+ngkwowho'ya'u ulimentisiyo, Nekwoe hwomu engo nto imo'n+mentiso hweho. Kakimo ulohon+mno.

²⁴ Ose ulimentisiyo so'no hwe engo sohwa hofiko oso hwe t+mpi'nyo emmojo sohune'no apa'no joho ulontifi ulimentohofi, Olo wonyoangkafo imo'n+maso so'no kiko Anituye yofe'nohini foho'nomaho. Jisasiye yofe noho'nomahotoho. Kako hwe hon+ngkano wonyo'njo hweho. ²⁵ Ose ulahon+ngkofi kako ulimento, Jisas kako hon+ngkano wonyo'njo hwolikeno. Ngko huno maniyohoyohoho. I oso'no ngko olo'nohini huno nyohoho. Hohonta ngko t+mpi'nyo humamote hwo'nyoho. Olohonta ngko timo nto'no honalokweno. ²⁶ Ose ulahon+ngki hofiko ulimentohofi, Kako kikimo pipi kilohomasoto. Kako jije timo wop+ngo pipi kumokumasoto. ²⁷ Ose ulahon+ngkofi ulimento, Oso hungkuno hiso ngko nto selimalefoho. Sekwo nje hungkunomo haloho maposo'njo imalof+hwasoho. Sekwo apa'no upo'nantifi'no lolalokwofo. Sekwo kakoe inomokomoyo umo'nantifi'no lolalokwofo. ²⁸ Ose ulahon+ngki hofiko hungkuno wonyo ulimentohofi, Kiko kiko'nohini kakoe inomokomoyo hwasoho. I oso'no nakwo Mousesiye inomokomoyo hwona'nyoho. ²⁹ Anitu kako Mousesimo hungkuno ulimentiso so'no nakwo huno nayohoho. I oso'no olo Jisas lohwo kako ntimo i'mofapmmentiso hwolo. Nakwo huno monayohoyohoho. ³⁰ Ose ulahon+ngkofi kako pisipisaho lonto ulimento, Oso hwe sohwo kako nje timo wop+ngo n+mokumaso lohune'no sekwo kakoe hwap+ngo i'mofapmmentiso so'no sekwo huno maseyoho hwasoho. ³¹ I olo so'no nakwo huno nayohoho. Anitu kako a'amu hon+ngkano wonyo'njo sohwafe hungkunomo mupo'nalofiyoho. I oso'no a'amu fihwo kako Anitumo hwomtame ulofwo'n+ngkiso sohwo kako Anituye hungkunomo tifi in+ngkayo so'no kako Anituye simeho wop+ngo imokuwo'n+ngkiso osohomo Anitu kakoe hungkunomo haloho upo'nalofoho. ³² Simo'mta'ango sikuno memjao'moponto mpoyo olo pa'nyoso mawo'nnyoponoho. Hwe

fihwo kona'wohi ma'mentiso sohonta tĩmpi'nyo meesyoso sohwoe tĩmoso hwangku hwe nom'nihwo wopĩngo umokonefoho eso mupa'nyofoho. ³³ I Anĩtu oso hwe huhwo sohomo mĩhwatĩmentiso'manji kako oso wonyoangkafo ntoho'masoso miyĩhwonesohilo. ³⁴ Ose ulahonĩngki hofĩko ulĩmentohofi, Kĩko tohwo'nanjwo mehomi hwasoho. Nĩhu'no wonyo hwasoho. Kĩko Anĩtuye hungkuno wolonetĩhwamontahō. Mpano. Ose yokumpohn'nyo ulontĩfi kakimo wae yao'mentohofofoho.

A'amu simeho hi'ntnnono ane sohwo tĩmpi'nyo hwafoho.

³⁵ Oso hwe tĩmpi'nyo emmojo sohomo hwe engo sohwa tajo ango somta'ni wae yao'mentohofō so'no Jisas upa'nonto oso hwe sohumnē'no tĩpĩhwononto ulĩmento, Kĩko A'amufe Hwomu sohomo simeho hi'ntnnono luyalokuno. ³⁶ Ose ulahonĩngki ulĩmento, U, Hwe Engofo, oso A'amufe Hwomu sohwo tĩhwolo. Kĩko yoloho ntohojo'no ngko kakimo simeho hi'ntnnono uyĩmonnoho. ³⁷ Ose ulahonĩngki Jisas ulĩmento, Kĩko nto nohonĩngkohino. Ngko olo huhwo'ni kilalokweno. ³⁸ Ose ulahonĩngki kako Jisasĩmo ulĩmento, Hwe Engofo, ngko simeho hi'ntnnono kijopalokweno. Ose ulonto kako hwomtame ehumanto Jisasĩye yofe ho'noma'mentisofoho.

³⁹ Oseso Jisas nohumanto a'amu hopi'nonohino somo ulĩmento, Ngko olo hwaho lopo pmmntoheso a'amu olo hwaho lophonjofe yahino somo yano ilofo'ne pmmntohe hwo'nyoho. Oseso a'amu Anĩtuye yahino yo'mayo so'no nto tĩpema'mentĩhwone so'no nakwo huno hwapĩngonj'nyoho. Nom'ne huno songo tĩpemayo'ne syoho engo peho'ne yanehwono. Nakwo tĩmpi'nyo'nĩ'maho. Ose lĩwo'nĩngkohofoso hofĩko tĩmpi'nyo hwafoho. Hofĩkoe tĩmpi'nyo hisomo ujo wehontojwahumonji pmmntohono. I a'amu Anĩtuye yahino yo'mayo so'no nakwo huno'njĩ'maho lontĩfe oso a'amu hofĩko tĩmpi'nyo pa'nyo ko huhwo hofĩko huno wopĩngo tĩpemayo'ne syoho engo yalokwofo. I ngko honĩngkano ito'nohino somo hofĩkimo utĩhwamonji pmmntohō so'no hofĩko huno wopĩngo tĩpemayo'ne syoho engo yalokwofo so'no hofĩko tĩmo honyofoho. ⁴⁰ Ose ulahonĩngkofi a'amu Falisi fehohnjo sohwa Jisasĩ'njo mofonepo humamentohofō sohwa oso hungkuno hisomo upa'nontĩfi Jisasĩmo ulĩmentohofi, Nakwo sohwonā'ni tĩmpi'nyo hwona'ntahō. Ose lolalokuno. ⁴¹ Ose ulahonĩngkofi Jisas ulĩmento, Sekwo ole lontĩfijontentesi, Nakwo Anĩtumne'no huno nto'nohino nainyo hwona'nĩ'maho. O'lo, nakwo a'amu tĩmpi'nyo pa'nyo hwona'nyoho. Ose lontĩfijontentesi sekwo sekwoe honĩngkano wonyo somne'no tohino momapitnnesohilo. I oso'no sekwo ole lalokwofo. Nakwo Anĩtuye yahino somne'no huno hwapĩngonjō hwona'nyoho. Nakwo tĩmo honyo hwona'nyoho. Oseso sekwoe honĩngkano wonyo somne'no tohino nomapitnne hwasoho. Ose ulĩmentisofoho.

10

Yahu 'sipsip' ilojo'ne pahnnĩmo hungkunofoho.

¹ Jisas nohumanto ulĩmento, Ngko hungkuno nehopi'nohini waselĩmonne'no yohono. A'amu fihwo kako yahwolojo kuso sopo masyuyo'njo sohwo kako nom'nepo kotasyĩhwosi swoso sohwo kako hufo'ne hweho. ² Oso yahu kakwo'yohwo ne sohwo kako kuso ne sopo syuwo'nĩngkiso hweho. ³ A'amu kuso sopo mokosyohumawo'nĩngkiso sohwo kakwo'yohwo ne sohomo

uhwon'ngkuhwosi wohwosampo'montonoho. Kakwo'yohwo nosyuhwosi yahu mehomi hopi'nonohinoso hofi:koe yofe anga'no anga'no uli'hwoso'no kakwo'yohwo sohwoe mampaho upa'n'ngkuji kakwo'yohwo sohwo tifi un'ngkoswantifeho. ⁴ Kakwo'yohwo sohwo yahu somo mempono ipemotawonto kako simo'mo upeehon'ngkuhwosi yahuso kakoe mampahomo upa'n'ngkuji tifi un'ngkowan'tifeho. ⁵ Yahu hiso hofi:ko a'amu nom'nehumo min'ngkafitn'nehoho. Hwap'ngoso hofi:ko mampaho nom'ne kengo upa'n'ngkuji hiyaso'mo wowantifeho. ⁶ Jisas oso pahnn'imo hungkuno ko ulahon'ngki a'amuso hofi:ko hwap'ngoso ne so'no huno mosyafisiyo'njo imentohofofoho.

Jisas kako yahu mehomimo mokosyohumayo wop'ngoso hweho.

⁷ Oseso Jisas kako hungkuno homo somjo yolohoso ul'imento, Ngko hungkuno nehopi'nohini wasel'monne'no yohono. Ngko yahu mehomi hoku'yo hwo'nyoho. ⁸ A'amu ngko m'mofape sohontajo i'mofapmentohofoso hofi:ko hufo'ne i'mofapmentohofofoho. I oso'no nje yahu mehomi neso osohwafe mampaho somo haloho maposo'njofoho. ⁹ Ngko Jisas sohwo'ni hoku'yo hwo'nyoho. A'amu ngkimo nu'manto kako hoku'yo sohwo'n'imo noswahon'ngki ngko oso a'amu somo wop'ngoso nomokosyohumahm'me'no kako wop'ngoso ne'no nohumant'hweneho. Oso a'amu somo kakoe wonyo somjo tohino somta'ni usihutofoma'monnoho. Oseso oso a'amuso kako nosyuhwosi noswap'hwosi ihwosi wosopayo wan'montonoho.

¹⁰ A'amu hufo'nohinoso hofi:ko siki map'fitn'nehoho. O'o, hofi:ko yahu hufo'kuji wofonjasyant'fe'nofoho. Nihu'no wonyo umokantife. I oso'no ngko nje yahu mehomi somo songo ne'no humayoso uy'monji pmentoho hwo'nyoho. Yo'mayo tango nje mehomi somo ko u'masoso hofi:ko nje ahomo humawo'n'ngkohoho so'no hofi:ko simeho wop'ngoso engo yamo'nnyofoho. ¹¹ Ngko yahu mehomi mokosyohumayo wop'ngoso hwo'nyoho. A'amu yahu mehomi mokosyohumayo wop'ngoso sohwo huno ole syafisiwo'n'ngkiso, Nje mehomi poyo nope'n'fitn'noho lonji ngko hofi:kimo ufo'mayo'ne wape'n'monnoho. ¹² A'amu hamniyoho syoho'nohini iwo'n'ngkiso sohwo kako yahu somo nomokosyohumentan'ngki sikijo nopahon'ngki a'amu huhwo sohwo kako hiyaso li'mofiwo'n'ngkiso hweho. Hwap'ngoso kako yahu mokosyohumayo hwap'ngoso hwo'maho. Kakwo'yohwo hwo'maho. Oso'no sikis'wojo sohwo kako yahu somo toho lofototo'meefahon'ngki yahuso hiyaso humpewo'n'ngkohofofoho. ¹³ Hwap'ngoso oso a'amu huhwo sohwo kako hamniyoho'nohini syoho iwo'n'ngkiso hweho. Kako yahu somne'no huno mosyafisiyo'nji iwo'n'ngkiso hweho.

¹⁴⁻¹⁵ Ngko yahu mehomi mokosyohumayo wop'ngoso hwo'nyoho. Nje Mpohwo kako ngkine'no huno uyalokunjoso ngko kakine'no huno niyohoho. Oso pa'nyoso ngko nje mehomi ne somne'no huno nto'no niyohoho. Hofi:ko ngkimo huno nto'no uyohoho. Nje mehomi somo ufo'mayo'ne ngko poyo wape'n'monnoho. ¹⁶ Nje mehomi fehohnjoso olo tojo somo mohumunyoponoho. Oso hiso'nji ngko uti'ma'mo hofi:ko nje mampaho somo haloho wopeentifeho. Oseso oso yahu nom'ne so'nji nem'no afa'no umo'nantifeho. Hofi:ko mokosyohumayo sohwo kenga'nohino hwo'nyoho. ¹⁷ Ngko nje yahu mehomi somne'no poyo pe'n'imo ngko apa'no songo wol'ka'monnoho. Ose yalokwe so'no nje Mpohwo kako simeho engo ntopalofoho. ¹⁸ A'amu fihwo

kakoe huno mta'ni mofonjon+syanehoho. O'o, ngko nje mehomi lomo ufo'mayo'ne poyo wape'n+imonne'no yohono l+mentohe so'no hof+ko ngkimo wofonjon+syantifeho. Nje Mpohwo kako olo hilo so'no ntonto kakoe yokumpohn'nyo ntapmmentiso so'no ngko poyo pe'nyo'neso yokumpohn'nyo hi'njo hwo'nyoho. Ngko apa'no songo l+kafo'neso yokumpohn'nyo hi'njo hwo'nyoho.

¹⁹ Ose ulahon+ngki a'amu Jutaso oso hungkuno homo somo upa'nont+fi apa'no hotito'mentohofofoho. ²⁰ A'amu fehohnjo pi'n+ngoso ole hnn+mentohofi, Towahuno wonyoso kakimo ehuhnnamofiso'no kako ilohofalofoho. Kakoe hungkunomo peho'no upo'nalokwofo. ²¹ I oso'no a'amu fehohnjoso ole hnn+mentohofi, Olo hungkuno Jisas liso loso a'amu towahuno wonyo'njo oso hwa mta'ango'maho. U, towahuno wonyoso hof+ko a'amu t+mpi'nyo somo wop+ngo umokumontolaho. Awonoho. Ose hnn+mentohofofoho.

A'amu Jutafe hwe engo sohwa hof+ko Jisas+me'no mangohwa imo'n+imentohofofoho.

²² Oso ango Jelusalem sopo nom'ne S+kuno Engo iyoho humayo'ne i'mofapmmentisofoho. Oso S+kuno Engoso hof+ko hohonta An+tuwe tajo ango engo somo hano hwasayo'ne huno syafisiyo'nefoho. Oso hohosohonta kwongkwongonjohontanoho. ²³ Jisas kako osopo nohumanto kako tajo ango engo somjo mempo ango hiso Soulomoun+yefoho liwo'n+ngkohofofoho. ²⁴ Jisas osopo hano emoyontan+ngki a'amu Jutafe hwe engo sohwa hof+ko Jisas+mo ehof+mo komant+fi ul+mentohofi, Nakwo j+je hwap+ngo so'no huno akwe'no syafisy+hwoneso yolohoso ntohonta wonal+monnto. An+tu ngko hwe uhwat+monnoho nal+mentiso sohwasilaho. Yoloho fonaso.

²⁵ Ose ulahon+ngkofi Jisas ul+mento, Yolohoso nto sel+mentohefoho. I oso'no sekwo nje hungkuno homo somo s+meho hi'ntnnono montape'njo hwasoho. Yo'mayo syoho wop+ngo nje Mpohwoe yokumpohn'nyo so'nji iwo'n+ngkohe somo sekwo nuhwon+ngkuji An+tu uhwat+mentiso lohweho l+kutnnesohilo. ²⁶ I oso'no sekwo nje yahu mehomi hwas+maho. Oso'no sekwo ngkimo s+meho hi'ntnnono montape'njo hwasoho. ²⁷ Nje yahu mehomiso hof+ko nje mampaho nupa'nont+fesoso ngko hof+kine'no huno niyahon+ngki hof+ko ngkimo t+fi nn+ngkapiwo'n+ngkohofofoho. ²⁸ Nje mehomi homo somo ngko songo ne'no humayoso uy+mentohefoho. Oso'no hof+ko t+kanomo mafitnefoho. O'o, a'amu fihwo nje aho somta'ni nje mehomi hisomo wae meen+mofonefoho. ²⁹ Hwap+ngoso mehomi hiso nje Mpohwo An+tu sohwo kako ngkimo ntapmmentisofoho. Mpohwo kakoe yokumpohn'nyoso yo'mayo somo hwofilo'nyo hweho. Oso'no a'amu fihwo kako oso mehomi homo somo Mpohwoe aho somta'ni wae meeofonefoho. ³⁰ Ngko huhwo'ni nje Mpohwo'nji afa hwo'nyoho.

³¹ Ose ulahon+ngki a'amu Jutafe hwe engo sohwa hof+ko Jisas+mo wofonjosyano lont+fi sojo ma'mentohofofoho. ³² Sojo nomahon+ngkofi Jisas ul+mento, Nje Mpohwoe yokumpohn'nyo so'nji ngko syoho wop+ngo pi'n+ngko iwo'n+ngkohe somo sekwo uhwon+wo'n+ngkohofoho so'no syoho ntisomme'no wofonjon+syantife'no yohofo.

³³ Ose ulahon+ngkahon+ngki hof+ko ul+mentohofi, Nakwo j+je syoho wop+ngo so'ne wofonjokisyantane'no miyalokuy+hwono. O'o, k+ko An+tune'no sitofu ulalokuno so'no nakwo wofonjokisyantanoho. K+ko

a'amu olo hwaho lopo nta'n'ingo hwosoho. I oso'no k'iko ole nalohino, Ngko An'itu hwo'nyoho nalohino hwosoho.

³⁴ Ose ulahon'ingki Jisas ul'imento, Sekwoe hon'ing'kano hungkuno somo an'itu kako nom'ne hwe engo sohwanne'no ole ul'imento, Sekwo an'itu hwasoho. ³⁵ I nakwo huno ole nayohoho. An'tuye hungkunoso ne'njofoho. Oseso An'itu kako oso a'amu kakoe hungkuno uy'imentiso huhwo sohwanne'no ole ul'imento, Sekwo an'itu hwasoho ul'imentisoso hungkuno nehopeho. ³⁶ I oso'no ngko An'itu n'hwat'imentiso sohwo'ni ngko An'tuye hwomu hwo'nyoho sel'imentohe so'no sekwo An'itumo sitofa ulalokuno eso peho'ne ntant'ikwofo. ³⁷ Sekwo soku, ngko nje Mpohwoe syoho miyo nohon'ingkuji'manji sekwo ngkimo s'meho hi'ntnnono montape'njo uyant'ifeho. ³⁸ I oso'no ngko nje Mpohwo An'tuye syoho yalokweno. Oseso nje hungkuno selalokwe losomo sekwo ngkine'no s'meho hi'ntnnono montape'njo ifijo'manji yo'mayo syoho wonyoangkafo a'amu miy'wo'n'ingkiyohofoso ngko i'me'no oso syoho homo somo nohon'ingkuji oso syoho imesomo s'meho hi'ntnnono uy'itnnefoho. Ose ifijo'manji sekwo huno wop'ingo ole wosyof'isyant'ifeho. Ngko'nji nje Mpohwo'nji siko afafoho. Ngko huhwo'nne'no An'ituyoho wosyon'ifisyant'ifeho. Mpohwo ngkimo n'humaho. Ngko Mpohumo humaleno. ³⁹ Ose ulahon'ingki hof'iko Jisas'imo impe untofano lont'ifi ko imentohofoso Jisas kako hof'ikimo ul'iko'manto umentisofoho.

⁴⁰ Jisas kako asomo wento Mijo Joutan nongkihnta'ni wako'mentisofoho. Joun kako hohonta syoho yonto a'amumo mijo kiyoma'mojo sopo ki'mofamentisofoho. Kako noki'mofawento osopo humamentisofoho. ⁴¹ Osopo Jisas kako nohumentan'ingki hwe moya'mi pi'n'ingo engo hof'iko kakimo u'mant'ifi hnn'imentohofi, Joun kako yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy'wo'n'ingkiyohofoso miyo'njo hweho. I oso'no yo'mayo hungkuno olo hwe lohune'no nal'imentisoso ne imo'n'ingkohoho. ⁴² Ose hnnont'ifi hwe moya'mi pi'n'ingo engoso hof'iko oso hiso'no Jisas'imo s'meho hi'ntnnono umentohofofoho.

11

Lasalos kako poyo pe'n'imentisofoho.

¹ Hwe fihwo kakoe yofe Lasalos. Kako ang'o Mpetani sopo nohumanto mnokino engo t'ipema'mentisofoho. Oso ang'o hopo sopo Maliya'nji Mota'nji siko'nopee'i sikoe angoponoho. ² Oso a'mu Maliya hisi kako t'ifi no'mo nakwoe hwe engo Jisasiye s'ifemo hwonemijo usisyonto kakoe mijiyi sawemo so'nji sosayo usipo'mentisofoho. Oso hwe Lasalos kako mnokino'njo sohwo kako Maliyafe kon'ing'kwa'wehweho. ³ Oseso Lasalos kako mnokino t'ipemahon'ingki kaisifa'u siko Jisasi'mne'no hungkuno ole lih'wat'imentisi, Hwe Engofo, j'ije n'ingkwahwo Lasalos sohwo mnokino'njo hweho. Ose lih'wat'imentisoyefoho. ⁴ Lih'wojahon'ingki Jisas kako hungkuno homo somo nupa'nonto a'amu somo ul'imento, Olo mnokino loso n'ihu'nahone poyo pe'nyo'ne'maho. O'o, An'tuye yokumpohn'nyoso ut'ihwa'nyopo uhwonyo'nefoho. An'tuye Hwomu sohwo'ni yofe engo mayo'nefoho. Ose ul'imentisofoho.

⁵ Jisas kako Mota'nji konampi Maliya'nji Lasalos'jontnne'no s'meho engo uy'imentisofoho. ⁶ Jisas kako Lasalos mnokino'njo hweho ko upa'nonto

kako oso ango humamentiso sopo nom'ne sɪkuno hufa'u humamenti-sofoho. ⁷ Sɪkuno hufa'u memjaofahonɪngki Jisas kakoe inomokomoyo sohwna'nɪmo nalimento, Nakwo hwaho Jutiya Lasalosɪye ango sopo asomo wosɪhwano.

⁸ Ose nelahonɪngki kakoe inomokomoyo sohwna'ni ulɪmentɪhwoni, Nakwoe Lonetɪhwayo sohwosi, a'amu Jutiya sopenjo hwe engo so-hwa hofɪko kikimo sojo wokufonjantɪfi imalofo sopone'no kɪko asomo wosɪhwantane'no lonalohino.

⁹ Ose ulahonɪngkuhwoni Jisas kako pahnnɪmo hungkuno kakoe sɪkuno syoho iyo'ne ole nalimento, Mofehi'nyo lonto pomponaho yonte sopo a'amu hofɪko hano emoyɪkujoso mopɪwahupitnnehofu. Hwapɪngoso hofɪko olo hwaho lopenjo pomponaho somo yo'mayo yo'mayo uhwon-alokwofo. ¹⁰ I oso'no a'amu hofɪko sɪkwo'mjoho'mo hano emoyontɪfi hofɪko pɪwasyɪwo'nɪngkohofofoho. Hwapɪngoso pomponaho anefoho. Oseso nje syohomme'no Anɪtu pomponaho ntopalokuso somo sɪmeso mopɪwahu'mnehono.

¹¹ Ose nalonto tɪfi ole nalimento, Sekwo upa'nɪmno. Nakwoe a'amu Lasalos sohwo saho nto fesyawentono. I oso'no ngko nu'mo kakimo ulɪkofamne hwo'nyoho. ¹² Ose nelahonɪngki kakoe inomokomoyo sohwna'ni ulɪmentɪhwoni, Hwe Engofo, kako saho nehopi fesyaweso'manji kako wopɪngo umo'nɪmontonoho. Ose ulɪmentɪhwonefoho. ¹³ Jisas kako Lasalos poyo nto pe'nɪmaho huno ose ko uyahonɪngki saho fesyaweho nalimentiso so'no inomokomoyo sohwna'ni nakwo nakwo hunoso ole syafɪhu'mentɪhwoni, Lasalos sohwo kako saho nehopi fesyowentanɪngki nalohoho syafɪhu'mentɪhwonefoho.

¹⁴ Oso'no Jisas kako yoloho ole nalimento, Lasalos sohwo poyo nto pe'nɪmaho. ¹⁵ I sekwo ngkimo simeho hi'ntnnono ntapɪfitnne'nji Lasalos kako poyo pe'nɪmaso sopo ngko mohumayoso wopɪngofoho nnɪngkohoho. I oso'no olohnta kako poyo pe'nɪmaso sopone'no wosɪhwano.

¹⁶ Ose nelahonɪngki Toumas hufa'u mehomi imo'nɪmentiso sohwo kako nom'ne inomokomoyo sohwna'nɪmo nalimento, Nakwo hwaho Jutiya sopo a'amu Jisasɪmo sojo'nji wofonjasyano lontɪfi yalokwofo sopono noho wosɪhwano. Nakwo Jisasɪ'nji poyo umo'nano. Ose nelahonɪngki nakwo Jisasɪ'nji sɪmentɪhwonefoho.

A'amu poyo pe'nyo somo apa'no ulɪkafɪhwosi songo ne'no humayo'ne hwapɪngo sohwo Jisasɪyoho.

¹⁷ Oseso Jisas kako ango Mpetani sopo sɪ'mofonto kako honɪngkanopo lohofahonɪngki a'amuso hofɪko ulɪmentohofi, Lasalosɪye pijafoso sokimomo ne'no nowentanɪngki sɪkuno osofosofahu'no memjao'masofoho. Ose ulɪmentohofofoho. ¹⁸ Oso ango Mpetani sopo ango Jerusalem mofoneponoho. Honɪngkanoso sawemopo'maho, hufa'u sɪhune kilo-umitaponoho. ¹⁹ A'amu Juta pi'nɪngoso ango Jerusalem mta'angoso hofɪko Mota'nji Maliya'njiyepono konɪngkwa'wehwo pe'nɪmentiso so'no hofɪko sikoe simeho wopɪngo umo'nyo'ne humotaho'ne womentohofofoho.

²⁰ Mota kako hungkuno ole upa'nɪmento, Jisas ntopohoho. Ose upa'nonto komo'no nowento Jisasɪmo honɪngkanopo uswo'nɪngkahonɪngki Maliya kako angomo humohumantisofoho. ²¹ Mota Jisasɪmo uswo'nonto Jisasɪmo ulɪmento, Hwe Engofo, kɪko olopo humantontentesi nje nɪngkwahwo poyo mape'nɪngkuhwonesohilo. ²² I oso'no ngko huno niyohoho. Kɪko

yo'mayo so'no An+umo jomo ulisoso kako yo'mayo kiko ihneso wokijap-mmontonoho huno niyohoho.

²³ Ose ulahon+ngki Jisas ul+mento, Oso'no jije n+ngkwahwo apa'no songo wolika'montonoho. ²⁴ Ose ulahon+ngki Mota ul+mento, Ngko huno ole niyohoho, S+kuo ae'uyo somo a'amu likapijo sohonta Lasalos huhwo nolikafone hweho. ²⁵ Ose ulahon+ngki Jisas ul+mento, Ngko a'amumo apa'no songo ul+kafo so'nji songo ne'no humayo so'nji ngko hwap+ngo hwo'nyoho. A'amu ngkimo s+meho hi'ntnnono ntapinyoso kako poyo ko pe'noso sohwo kako songo ne'no wohumamontonoho. ²⁶ A'amu hofiko olo hwaho lopo songo humalofoso hofiko ngkimo s+meho hi'ntnnono ntap+fijomanji hofiko poyo mape'n+fitnnehoho. Olo hungkuno kilalokwe losomo s+meho hi'ntnnono luyalokuno.

²⁷ Ose ulahon+ngki Mota kako Jisas+mo ul+mento, Ou Hwe Engofo, kiko Kilais sohwo, An+tu kako olo hwaho lopone'no hwe fihwo sefo'mayo'ne uhwsopo'monnoho nal+mentiso sohwohne'no ngko kikine'no s+meho hi'ntnnono kijahopohono. Kiko An+tuye Hwomu Kilais hwsoho.

Jisas kako humotaho l+mentisofoho

²⁸ Mota ose ulonto kakoe angopo asomo nowento konampi Maliyamo joho ulahon+ngki Maliya kakimo u'mahon+ngki Mota hofiyoka ul+mento, Nekwoe Let+hwayo sohwo kako noponto kikine'no joho kilalofoho.

²⁹ Maliya ose upa'nonto komo'no mokolikapo lohofonto Jisas+yepono umentisofoho. ³⁰ Jisas kako anga ne sopo m'mofapmmentisofoho. O'o, Mota uswo'n+mentiso sopo humohumantisofoho. ³¹ A'amu Jutaso hofiko Maliya'nji anga'mo nohumant+fi Maliyamo s+meho tango uyoso'no kako'nji humohumantohofoso hofiko kakimo uhwon+ngkohofoso kako komo'no likafonto mempono nto poswahon+ngki uhwonont+fi hofiko kakimo uhwonont+fi hofiko huno ole syaf+hu'mentohofi, Kako kon+ngkwa'wehwoe pijafa ho'nahumalofo sopo humotaho wal+monjit+keno ose syaf+hu'mentohofofoho.

³² Maliya kako Jisas humentahonjo so'mne'no wento Jisas+mo uhwononto kako Jisas+ye s+fikinyo'mo hwomtame ehumanto ul+mento, Hwe Engofo, kiko olopo humantontentesi nje n+ngkwahwo sohwo poyo mape'n+ngkuhwonesohilo.

³³ Jisas kako Maliya humotaho lontan+ngki uhwononto uhwon+ngkisosomo a'amu Juta kako'nji humahwofoso humotaho nto mjol+m+wahon+ngkofi uhwononto kako kakoe s+meho tango uyahon+ngki ³⁴ ul+mento, Sekwo nt+mo ho'nahumalofo. Ose ulohon+ngkahon+ngki ul+mentohofi, Hwe Engofo, kiko nopohoji uhwonae. ³⁵ Ose ulahon+ngkofi Jisas kako humotaho l+mentisofoho. ³⁶ A'amu Juta fehohnjoso Jisas kako huhwo humotaho lontan+ngki uhwonont+fi hnn+mentohofi, Ihwoni, kako Lasalos sohomo s+meho mikun+moso uy+mojo hweho. ³⁷ I a'amu nom'nihwa ole hnn+mentohofi, Olo hwe lohwo kako a'amu t+mpi'nyo somo wop+ngo umokumentiso hopaso kako Lasalos+mo ufo'mantontentesi Lasalos kako poyo mape'n+ngkuhwonesohilo. Sitofo hungkuno ose hnn+mentohofofoho.

Jisas kako Lasalos+mo apa'no songo ulika'mentisofoho.

³⁸ Oseso Jisas kako s+meho tanga engo apa'no uyahon+ngki Lasalos+ye pijafa ho'nahumentohofoso sopo umentisofoho. Oso hopo sopo Lasalos+ye pijafa ho'nahumentohofoso sokimo hoku'yo sopo sojo ewafo engoso nomant+fi

pɪjwahu'mentohofofoho. ³⁹ Jisas oso hopo sopo nohumanto ulɪmento, Olo sojo pɪjwohumalofo loso wae feeopmno. Ose ulahonɪngki hwe poyo pe'nɪmentiso sohwoe konanisi Mota ulɪmento, Hwe Engofo, kakoe pi-jafɔ ho'nahumalohwoneso oso sɪkuno osofosofahu'no nto memjao'masoso kakoe pijafoso pisakino'njofoho. ⁴⁰ Ose ulahonɪngki Jisas ulɪmento, Olohonta nto kilohefoho. Kiko ngkine'no sɪmeho hi'ntnnono ntapiso'manji kiko Anɪtuye yokumpohn'nyoso uhwonɪmonnoho. Ose nto kilohefoho. ⁴¹ Motamo ose ulahonɪngki hofɪko sojo ewafo engo mehwsompeehumentohofofoho. Nomehwosompesyahonɪngkofi Jisas kako ahwomomo uhwononto a'amu kakoe mampaho upa'nyo'ne ole ulɪmento, Nje Mpohwo sohwoi kiko nje hungkunomo haloho nɪpewo'nɪngkino sohwohne'no ngko isamoyoka kilalokweno. ⁴² Ngko huno niyohoho. Kiko engolopohamo nje hungkuno jomo kil'wo'nɪngkohe somo nupa'n'wo'nɪngkino hwosoho. I oso'no olo a'amu oloponjo lohokwofo lohwa kiko ngkimo olo hwaho lopone'no nɪhwatɪmentohino so'no sɪmeho hi'ntnnono uyɪfitnne'engi kilalokweno.

⁴³ Ose ulɪkwato lohofonto johɔ mohm'no ulɪmento, Lasalos kiko noho fusyape. ⁴⁴ Ose ulahonɪngki a'amu poyo pe'nyo sohwo nolɪkafonto swapmentisofoho. Kakoe sɪfe aho hwapɪfe nano popojontɪfi kakoe sɪmo'mango hi hwapɪfe ifohumpeehumentohofɔ sohwo hi'nji swopahonɪngki Jisas ulɪmento, Yo'mayoso misɪhuto'meefɪkujo'no wopaweno. Ose ulahonɪngki hofɪko kakoe hungkunomo inɪngkamentohofofoho.

Hwe yofe engo'njo sohwa hofɪko Jisasɪmo fonjosyane'entifi hungkuno nano mtito'mentohofofoho.

(Matɪyu 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ A'amu Juta hwe moya'mi pi'nɪngo fehohnjoso Maliya'nji humamentohofoso Jisas kako oso hiso imentiso somo uhwonontɪfi hofɪko kakimo sɪmeho hi'ntnnono uyɪmentohofofoho. ⁴⁶ I oso'no a'amu fehohnjo sohwa hofɪko a'amu Falisi sohwafe angopono asomo nowentɪfi yo'mayo Jisas imentiso so'no a'amu Falisi sohwa mo tokoyo'ofɔ imentohofofoho. ⁴⁷ Ose yahonɪngkofi a'amu Falisi sohwanji a'amu yofe engo'njo tajo angɔ syoh'njo sohwanji hofɪko a'amu *kaunisol* syoh'njo sohwa mo uswɔ'nontɪfi hnnɪmentohofi, Nakwo pipi yanehwono. Olo hwe lohwo yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy'wo'nɪngkiyohofoso yalofoho. Pipi pɪjwaofanehwono. ⁴⁸ Nakwo kakoe yahino losomo mopɪjwaofe'manji a'amu hopi'nonohinoso hofɪko kakimo sɪmeho hi'ntnnono uyɪkuji kakimo tɪfi inɪngkafitnnoho. Ose ikujo'no'manji a'amu Loum nakwoe hwaho nemokosyohumawo'nɪngkohofɔ sohwa nonahonɪngkuji huno ole wosyofɪsyantɪfeho. A'amu Juta hofɪko nakwoe hungkunomo enjwa'mo mohumunyofoho. Ose syafɪsyɪkuji hofɪko nakwoe tajo angɔ engo somo wonyo umokantɪfeho. Nakwo a'amu Juta hopi'nonohino hn'nɪmo wonyo wonemokantɪfeho.

⁴⁹ Ose hnnontɪfi hwe fihwo hofɪko'nji humamentiso sohwo kakoe yofeso Kaiyofasiyoho. Oso soswo somo a'amu tajo angɔ syoh'njo sohwa mo umokosyohumayo'ne hweho. Kaiyofas huhwo sohwo kako nolɪkafonto ulɪmento, Sekwo huno mosyafɪsiyo'njo liyalokwofo. ⁵⁰ Sekwo olo a'amu losoku huno'maso kuyoho. Nakwo a'amu Juta hopi'nonohino hn'nɪmo a'amu Loum sohwa wonyo peho'no wonemokantɪfito. O'o, yahino

ito'nohinoso olenoho. Olo hwe anga'nohino lohwo kako hwe moyami hopi'nonohino somne'no ufo'mayo'ne poyo wape'nono.

⁵¹ Oso hungkuno ulimentisoso kakoe huno mta'ango'maho. O'o, Kaiyofas kako oso soswo somo a'amu tajo ango syoho so'no yofe engo ma'mentiso so'no Anitu oso huno hiso uyimentisofoho. Oso'no kako Jisas a'amu Juta somne'no ufo'mayo'ne poyo umo'nimontonoho eso ulimentisofoho. Ose ko ulimentisoso oso hungkuno Kaiyofas ulimentisoso a'amu angomeemjo somne'no ufo'mayo'ne Jisas poyo imo'none so'no huno muyo hweho. ⁵² O'o, Anitu kakoe mehomi angomeemjo hn'nwi temtitofa anga'nohino hopa imo'nifitne'no pe'none'ento Anitu oso hunoso Kaiyofasimo uyaningki ulimentisofoho.

⁵³ Oso a'amu huhwo sohwa Kaiyofas ulimentiso sikuno somta'ni oso hungkuno Jisasimo fonjasiyo'ne hungkuno loma'mentohofofoho. ⁵⁴ Oseso Jisas kako oso hwaho Jutiya sopo a'amu Jutafe timo sopo hano memmentisofoho. O'o, kako oso hwaho hopo sopo ulikomanto kako nom'ne ango Efilaim sopone'no kakoe inomokomoyo sohwna'nnonji umentihwonefoho. Oso ango Efilaim a'amu mohumunyo mofone sopo molinyoponoho. Oso ango hopo sopo kakoe inomokomoyo sohwna'nnonji humamentihwonefoho.

⁵⁵ Oso hohosohonta a'amu Jutafe Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engof * mofonepo umo'nimonto imentisofoho. Oso'no oso Sikuno Engo mmo'nyo sohonta a'amu angomeemjoso ango Jelusalemne'no wopayo engo nyo'ne hofiko hofikoe honingkano hungkuno ito'no iningkayo so'no hofikoe he yo'mayo mijo yojujosyihwasi nto'no wehumano lontifi ole syafihu'mentohofi, Nakwo ose ihwasimanji nakwoe honingkano kiho'maso umo'nantanoho. Ose syafisyontifi simentohofofoho. ⁵⁶ Hofiko nosimofontifi Jisasimne'no tipeentifi tajo ango engo somo uhu'mokontifi hofiko ole hnnimentohofi, Olo Sikuno Engo lomne'no Jisas kako wosapmmontolikeno. Ose hnnimentohofofoho. ⁵⁷ Hwapingoso a'amu Falisi sohwanji hwe engo sohwanji hofiko a'amu hisomo hungkuno yokumpohn'nyo ole lontifi, Sekwo Jisas humentahoningkuhwosi uhwoningkuji nowenetimapakujono nakwo huhwo sohomo impe untofano. Ose ulimentohofofoho.

12

Maliya kako Jisasieyefemo hwone mijo sohumentisofoho.

(Matiyu 26:6-13; Mak 14:3-9)

¹ Oso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo sikuno engo * mmo'nyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ni mta'ni anga'no nowentaningki Jisas kako ango Mpetani sopo umentisofoho. Oso ango hopo sopo Lasalos kako poyo pe'ningkahoningki Jisas kako ulikamentiso sopo umentisofoho. ² Oso ango Mpetani hopo sopo imofiwahoningki Jisasimne'no wosopayo engo iloho yontifi Mota kako wosopayo iku'yopo polofosalokumpento hummentisofoho. Jisasinji a'amu nom'ne so'nji Lasalos kako huhwonji hofiko nohumantifi wopayo nimentohofofoho. ³ Oso hohosohonta Maliya kako hwone mijo hamniyoho engo mpe imentisoso nomanto Jisasieyefemo sisyonto kakoe mijiyosawemo so'nji

* 11:55: Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

* 12:1: Mt. 26:2 enjwa so'mo

fehonolo'mongkomaho.

sifemo sosayo usipo'mentisofoho. Oso hwone mijo sohwoe akino wopingoso ango homo somo ehuhnnaloho'mentisofoho. ⁴ Jisasiye inomokomoyo fihwo kakoe yofe Jutas Isikaliyout kako Jisasimo fonjasiyo'ne tokoyo'ofu iyo'ne sohwo oso homo somo uhwononto ulimonto, ⁵ Oso mijo wonyoangkafoso kako peho'no sisoyoho. Olo mijo hiloso nom'ne a'amusu mpe yontifijontentesi hamniyoho mikunimposo a'amu hamniyoho syoho'njo sohwo soswo anga'nohino somjo hamniyoho hopi'nono nejapikuji nakwo a'amu umofonyo iwo'n'ngkohofu somo uyihwanesohilo. ⁶ Ose ulimentisoso kako a'amu umofonyo iwo'n'ngkohofu somne'no huno nehopi syafisyonto ulimentisom'aho. O'o, kako hamniyoho hufo imojo so'no ulimentisofoho. Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwonan'nonji nakwo hano emoyontan'ngkukwone Jutas Isikaliyout sohwo kako nakwoe hamniyoho ipofu mokosyohumante somta'ni hufo imojo hweho.

⁷ Oseso Jisas ulimonto, Olo a'musi kako olo ntohofiso loso'no kakoe syohofoho. Sekwo timo'nohino uhwontohumanno. Kako hwone mijo hiloso nomokosyohumentan'ngkuhwosi. Ngko poyo imo'nime sohonta nje pijafomo nto'no enisyohumaniyoho. ⁸ I a'amu umofonyo iwo'n'ngkohofoso sekwo'nji engolopohamo ne'no humawo'n'ngkohofofoho. I oso'no ngko sekwo'nji humaleso sikuno moi'wo we'enepe umo'nimontonoho. Oso'no a'amu ngkimo wopingo ntohofu'ne sikuno pin'ngko mauyoho.

A'amu tajo ango syoho'njo sohwa hofiko Lasalosimo fonjosyane'entifi hungkuno nano mtito'mentohofofoho.

⁹ A'amu Juta hwe moya'mi pin'ngoso Jisas ango Mpetani sopo humaho upa'nontifi oso pone'no womentohofofoho. Hofiko Jisasimnenohini uhwonantifi womentohofom'aho. O'o, Jisas kako Lasalos poyo pe'nimentiso sohomo ulikamentiso sohwo huhwo'njimo uhwonano lontifi womentohofofoho. ¹⁰ Oso a'amu tajo ango syoho'njo sohwa hofiko oso hiso uhwonontifi hofiko Jisasimne'nohini mtito'mentohofom'aho. O'o, Lasalos huhwo'njimo fonjasiyo'ne mtito'mentohofofoho. ¹¹ Hwap'ngoso a'amu Juta hwe moya'mi pin'ngoso hofiko Lasalosimne'no huno pin'ngoso syafisyontifi a'amu tajo ango syoho'njo sohwo uliko'mantifi Jisasimo simheho hi'ntnnono uyimentohofofoho.

Jisas kako ango Jerusalem sopone'no hwe yofe engo'njo pa'nyo imo'ntonto humentisofoho.

(Matiyu 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹² Oso ango Jerusalem hwe moya'mi pin'ngoso engoso oso Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo † somo uhwonano lontifi simentohofofoho. Oso hopo sopo nohumantifi upa'nimentohofoso Jisas kako mo'n'ngkanta Jerusalemne'no wappmantonoho upa'nimentohofofoho. ¹³ Oseso hofiko yomayo wokoso wopingo wopingoso nomotawentifi Jisasimne'no hon'ngkanopo hontohumamentohofofoho. Nohontohumantifi Jisasimne'no johole limentohofi, Anitumo isamoyoka ulano.

Kako wopingo'nohino hweho.

Olo hwe lohomo nakwoe Hwe Engo Anitu sohwo nakwoe hwahopone'no uhwatimentiso hweho.

Kakoe yofe woho'nomano.

† 12:12: Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

Nakwo a'amu Isilael hn'nwiye hwe yofe engo'njo nakumo nemokosyohu-mayo'ne hweho.

Ose li'mentohofofoho.

¹⁴ Jisas kako yahu osyuyo *toungki* anga'no notipemanto yahu sohwoe ho-hujopo kehumanto simentisofoho. Oso hiso'no ifalifaliyo ole wo'nnyofoho.

¹⁵ Sekwo a'amu ango Saiyon sopo humalofo soku sekwo iyoho sen'ngkuhwoloho.

Uhwonimno. Sekwoe Hwe Engo sohwo kako ntosapohoho.

Kako yahu *toungkipo* nokehumanto sopalofoho.

Oso ifalifaliyo hohonta mt'i'mokumentohofofoho. ¹⁶ Oso hohosohonta Jisasiye inomokomoyo sohwo'ni nakwo oso hungkuno ifalifaliyo mt'i'mokumentohofoho so'no huno monayo hwona'nyoho. I oso'no tifi no'mo Jisas kako ahwomomo simentiso sohonta nakwo oso ifalifaliyo hiso'no huno syafi'hu'mentihwoni yo'mayo wop'ngoso Jisasi'mne'no oso sikuno homo somo a'amu uloho'mentohofoho so'no huno ikwesyafi'hu'mentihwonefoho.

¹⁷ Hohonta Lasalos poyo pe'nonto kakoe pijafoso pi'nimomo wumentiso sohonta a'amu Juta pi'n'ngo engoso Jisasi'nji humamentohofofoho. Jisas kako Lasalosimo johu ulonto nulikofahonjoso hofiko uhwonimentohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko nom'ne a'amu pi'n'ngonjo sopo Jisas kako yo'mayo imentiso so'no lutihwamentohofofoho. ¹⁸ Oseso hwe moya'mi pi'n'ngo engoso yo'mayo wonyoangkafo Jisas imentiso so'no upa'nontifi oso a'amu hiso Jisasi'mo hon'ngkanopo uswo'nimentohofofoho. ¹⁹ Uswo'n'ngkahon'ngkofi a'amu Falisi sohwa hofiko nuhwonontifi simeho tango uyahon'ngki ole hnnimentohofi, Ihwoni, a'amuso hofiko nakumne'no huno mosyonefisyalokuyohoho. O'o, a'amu ango'meemjo hopi'nonohinoso hofiko nakumo nosikwojonaofontifi Jisasi'mnohini inomokoho'nawotofo. Ose hnnimentohofofoho.

A'amu Ngk'lik fehohnjo sohwa hofiko Jisasi'mo uhwonano lontifi imentohofofoho.

²⁰ A'amu pi'n'ngo engoso sikuno iyoho humayo engoso uhwonano lontifi ango Jelusalemne'no Anituye yofe ho'nomayo'ne simentohofofoho. A'amu Juta'nohini'maho. O'o, a'amu Ngk'lik fehohnjo hi'nji simentohofofoho.

²¹ Oso a'amu Ngk'lik huhwo sohwa hofiko Filipimo u'mantifi ulimentohofi, Hwe engofo, nakwo Jisasi'mo uhwonano lontani sahopi'hwone hwona'nyoho. Ose ulimentohofofoho. Filip huhwo sohwo kako hwaho Ngkalili ango Mpetisaita mta'ango hweho. ²² Filip kako hofikoe hungkuno hiso upa'nonto nowento Entilumo ulahon'ngki siko Jisasi'mo u'manji oso hungkuno hiso ulimentisoyefoho. ²³ Jisas kako sikimo ulimento, Ngko A'amufe Hwomu sohwo'ni poyo imo'ni'mo apa'no songo likahm'mo nje yofe engo mayo'ne sikunososo mofonepo nto i'mofapohoho. ²⁴ Ose ulikwato lohofonto kako poyo imo'nyo'ne pahnn'mo hungkuno ole ulimento, Hwe fihwo kako hamoyo mofososo hami hiso siki wehwosi piso n'ihu'nahone uyimontonoho. I oso'no hwe fihwo kako hami mofososo hami hiso piso ihwoso'no nom'ne timo sahopi'hwosi ne pi'n'ngo umo'montonoho. ²⁵ Oso pa'nyoso a'amu fihwo kako kakine'nohini huno syafi'hu'nonto kakoe yofe'nohini ho'noma'n'wo'n'ngkiso sohwo kakoe humayoso aho yokumpohn'nyo kemokosyohumanto poyo

pe'n'ngkuhwosi tohino engo nomane hweho. I oso'no hwe nom'nihwo kako kakine'no huno mosyafihu'nyo'njo yonto nom'ne a'amu somne'no ufo'mawo'nyo'ne'nohini syafisyiwo'n'ngkiso sohwo kako poyo pe'n'ngkuhwosi songo ne'no wonyoangkafo humayo'neso notipemane hweho. ²⁶ Oso a'amu Ngk'ilik huhwo sohwa hofiko nje inomokomoyo umo'nano l'fijo'manji siko nuhusisi hofikimo ole ulinyo. Hofiko ngkimo wonn'ngkopantifi'manji oyonimno lalofoho ulinyo. A'amu nje syoho ntohofiyoso hofiko ngkimo tifi nn'ngkap'wo'n'ngkohofofoho. Oseso ngko nje syoho ntohofiyoso ngko humame sopo hofiko wohumapife. Nje syoho ntohofiyoso ne somo Mpohwo Anitu sohwo kako hofikimo uhwon'ngkuhwosi kako hofikoe yofeso woho'noma'montonoho. Ose ulimentisofoho.

Hofiko A'amufe Hwomu sohomo woho'nomapife.

²⁷ Jisas kako nohumanto ulimento, Nje simeho tango mikun'imposo niyohoho. Ngko Mpohumo jomo pehofo ulimnehono. Nje Mpohwo sohosi olo tango engo ngkimo woni'ma'monto iso losomo kiko wae yanimotnnehino. Ose ulimnehono. O'o, olo tango hiloso ngko mayo'ne pmentohono. ²⁸ Oso hiso'no ngko nje Mpohumo hungkuno ole ulimo, Mpohwo sohosi olo a'amu hopi'nonohino loso hofiko jije yofe engo wojo so'no huno uyone'no yo'mayo wonyoso hofiko ngkimo ntapifijo'manji noho wontapife.

Jisas ose ulahon'ngki mampaho ahwomo mta'ango ole ho'n'imento, Ngko oso hwaho sopone'no kuhwot'mentohe sohonta a'amuso nje yokumpohn'nyo engo somo uhwonontifi nje yofe ho'non'ma'mentohofofoho. I kiko poyo imo'n'ngkohoho'no ngko apa'no songo kilika'me sohonta hofiko nje yokumpohn'nyomo apa'no uhwon'ngkuji nje yofe apa'no noho'non'mapitnnefoho.

²⁹ Ose ho'n'ngkahon'ngki hwe moya'mi kako'njo mofonepo humuhantohofoso oso mampaho hiso upa'nontifi a'amu fehohnjoso ole hnn'imentohofi, Ahwomo yoka ho'n'ngkohoho. A'amu fehohnjoso ole hnn'imentohofi, A'amu ahwomomjo sohwo kakimo hungkuno ulohoho.

³⁰ Ose hnn'ngkahon'ngkofi Jisas hofikimo ulimento, Olo mampaho ho'n'ngkiso loso ngko upa'nyo'ne ho'n'ngkiso'maho. O'o, sekwo upa'nyo'ne ho'n'ngkisofoho. ³¹ Oso'no olohonta Anitu kako yo'mayo yahino wonyo a'amu hwahoponjo ywo'n'ngkohofoso'no yano ulofihwoso'no hofiko hofikoe wonyo somjo tohino mayo'nefoho. Olohonta Anitu kako hwe wonyo Seten olo hwaho mokosyohumaso sohwoe yokumpohn'nyoso wae weeo'montonoho. ³² Ngko olo hwaho lopo nohumentanimo a'amu hofiko ngkimo iyo hwojiyahofiku'nnyo yokintaho sopo monihumatipijo sohonta ngko a'amumo wohu'mema'monnoho. ³³ Oso hungkuno ulimentisoso a'amu somo ngko poyo imo'n'mne'no hon'ngkano umofit'hwamo lonto kako oso hungkunoso ulimentisofoho.

³⁴ A'amu huhwo sohwa upa'nontifi Jisasi'mo ulimentohofi, Kiko poyo umo'n'monnoho lalohino. Nakumo Anituye hungkuno ole nalimento, Oso hwe Anitu a'amu ufo'mayo'ne uhwosopo'mentiso sohwo kako songo ne'no nohumant'hwane hweho. I oso'no kiko A'amufe Hwomu sohwsom'nanji iyo hwojiyahofiku'nnyo sopo womonihumojantifeho eso peho'no lohino. Oso A'amufe Hwomuso t'hwolo. ³⁵ Ose ulahon'ngkofi Jisas kako pomponaho pa'nyohwo kakine'no pahnnimo hungkuno ole ulimento,

Sekwo olopo nohumentan+ngkuji pomponaho we'enehwo sekwo'njo lopo wolasehumontonoho. Nolasesy+hwoso'no s+ikuno wammontonoho. Oseso pomponaho lasesyohwoso'no pomponahopo foyohumamno. S+ikuno semenoho. A'amu s+ikwo'mjoho'mjo hano wentoso sohwo kakoe humayoso ntontelo. Awonoho. Huno muyo hweho. ³⁶ I ngko pomponaho sohwo'ni sekwo'njopo nohumentan+mo sekwo s+imeho hi'ntnnono ntapmno. Sekwo nje hungkunomo t+fi nn+ngkap+fijo'manji ngko sekwoe pomponaho sohwo'niye mehomi umo'nantifeho. Ose ul+kwato lohofonto Jisas kako hof+ikimo ul+iko'manto hiyaso humamentisofoho.

A'amu Juta hwe moyo'mi pi'n+ngoso Jisas+imo s+imeho hi'ntnnono muyo'njo imentohofoho.

³⁷ Jisas kako yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy+wo'n+ngkiyohofoso ko yahon+ngki a'amu Juta pi'n+ngoso s+imeho hi'ntnnono muy+mmentohofoho. ³⁸ Oseso oso hungkuno hohonta Aisaiya sohomo An+tu uyahon+ngki l+mojo sohwo mt+imokumentisoso ne imo'n+mentisofoho. Hungkuno hiso olenoho.

Hwe Engofo, nakwoe hungkuno somo s+imeho hi'ntnnono t+ihwo wonejap+mmentolo.

Yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy+wo'n+ngkiyohofoso Hwe Engo ihwoso'no ne'njofoho eso t+ihwo wonal+mmentolo.

Aisaiya hohonta ose mt+imokumentisofoho.

³⁹ Oseso a'amuso hof+iko Jisas+imo s+imeho hi'ntnnono uyoso hopo'maho. Olo hiloso hwap+ingo so'no Aisaiya kako hungkuno nom'ne mt+imokumentisoso olenoho.

⁴⁰ An+tu kako a'amuso nohon+fitnnoho syaf+isyonto hof+ikoe t+imo upi+jyo'mentisofoho.

An+tu ngkine'no huno nto'no ikwesyaf+hupitnnoho syaf+isyonto hof+ikoe hunoso hwayohosile umasimentisofoho.

An+tu ose uloho'mentiso so'no hof+iko hof+ikoe hon+ngkano wonyo somta'ni ikinjaofi+kuji ngkiyepono pont+fijontentesi ngko hof+ikimo wop+ingo umoku'mnesohilo.

⁴¹ Aisaiya hohonta kako wojo hopa uhwon+mentisoso K+laisiye yokumpohn'nyo so'nji kakoe yofe engo so'nji uhwononto kako oso hungkunoso K+lais+imne'no l+imentono.

⁴² A'amu Jutafe hwe engo pi'n+ngo sohwa hof+iko Jisas+imne'no s+imeho hi'ntnnono ko uyahon+ngkofi hof+iko a'amu Falisi sohwanne'no iyoho un+ngkahon+ngki hof+iko Jisas+imne'no hungkuno yolohoso mol+jwaofe'njo imentohofoho. Hwap+ingoso ole syaf+hu'mentohofi, A'amu Falisi sohwa hof+iko nakumo An+tuye tajo ango somta'ni wae enamopitnnoho lont+fi mol+jwaofe'njo imentohofoho. ⁴³ An+tu hof+ikine'no yo'mayo so'no huno syaf+syonte so'no hof+iko huno mosyaf+hu'mmentohofoho. O'o, a'amu hwahoponjoso hof+ikine'no yo'mayo so'no huno syaf+syont+ife so osomnohini syaf+syont+ifi in+ngkamentohofoho.

Jisas kako a'amu hopi'nonohinofe yahino somo yano ilof+o'ne hungkunofoho.

⁴⁴ Jisas kako hungkuno yokumpohn'nyo ole ul+imento, A'amu fi+ihwo s+imeho hi'ntnnono ntopantokunjo sohwo kako ngkine'nohino montopantofiyoho. O'o, kako nje Mpohwo olo hwaho lopone'no lon+hwat+mentiso osohwo huhwo'ntnne'no ntopantofoho. ⁴⁵ A'amu

ngkimo t+mo nohonantokunjo sohwo kako ngkimnohino moneho-
nantofiyoho. O'o, kako nje Mpohwo ngkimo n+hwat+mentiso oso hwo
huhwo'njimo ehonalofoho. ⁴⁶ Ngko olo hwaho loponjo pomponaho
sohwo'ni a'amu ngkimo simeho hi'ntnnono ntap+fijo'manji hof+ko
s+kwom'joho'mo mohumafitne so'no pmmentohe hwo'nyoho. ⁴⁷ A'amu
fihwo kako nje hungkunomo haloho ko upa'n+ngkuhwosi hungkuno
homo somo tifi min+ngkayo'njo sohumo ngko kakoe yahino somne'no
tohino muy+mnehono. O'o, ngko a'amufe yahino somne'no tohino yano
uyo'ne pmmentohe hwon'+maho. Ngko a'amufe wonyomjo tohino mta'ni
is+hutofomayo'no pmmentohe hwo'nyoho. ⁴⁸ I a'amu ngkimo hwotoho
nifekuji nje hungkunomo tifi min+ngkayo'njoso hof+ko hof+kimo hof+koe
yahino wonyo somne'no tohino yano ulofiyi sohwo hi'njofoho. Oso s+kuno
ae'uyo somo yo'mayo hungkuno nto lijwasemo'mentohe hiso hof+koe
yahino wonyo somne'no tohino yano ulofiyonefoho. ⁴⁹ Hwap+ngoso
yo'mayo hungkuno sel+wo'n+ngkoheso nje huno mta'ango'maho. O'o,
nje Mpohwo kako n+hwat+mentiso sohwo kako yo'mayo hungkuno
hopi'nonohinoso lijwasemofone ntahon+ngki selalokweno. ⁵⁰ Ngko huno
ole niyohi, A'amu nje Mpohwoe hungkunomo tifi in+ngkaweso sohwo
kako songo ne'no humant+hwone hweho. Oseso yo'mayo hungkuno
hopi'nonohinoso Mpohwo nt+wo'n+ngkisoso ngko sekumo nto'nohini
selalokweno.

13

Jisas kakoe inomokomoyo sohwafe sifemo mijo yoma'mentisofoho.

¹ Oso An+tu A'amu Is+lael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syaf+siyo
s+kuno engo * iyoho humayo'ne no'no mo'n+ngka imo'none sohonta Jisas
kako huno ole uy+mento, Mo'n+ngka ngko olo hwaho lopo ul+ko'mahm'mo
nje Mpohwoe angopono was+mne hwo'nyoho. Ose huno umentisofoho.
Olo hwaho loponjo hwe moya'mi kakine'no hitoho ulof+wo'n+ngkohof
somo Jisas kako hitoho m+kun+mposo ulo'mentisofoho. Kako kakoe a'amu
ne somne'no hitoho ne'no ulofontan+ngki kakoe poyo imo'nyo s+kunos
i'mofapmmentisofoho.

² Jisasi'nji kakoe inomokomoyo sohwo'nanonji nohumentani s+kuno'nji
wopayo nontan+ngkuhwoni Seten kako Jutas Is+kaliyout Saimoun+ye
hwomu sohumo olo hunolo nto uy+mento, K+ko Jisasi'mne'no tokoyo'of
uy+monji yalokunos olohonta olo s+kwom'niyo lomo noho fiyo. Oso
hunoso Seten umentisofoho. ³ Oso hohosohonta Jisas kako huno ole
uy+mento, An+tu kako yo'mayo hopi'nonohinoso ngkimo enjwa'mo nto
ho'nan+humasofoho. Huno nom'ne olo so'nji huno uy+mento, Nje Mpohwo
kako olo hwaho lopo n+hwat+mentiso sohwo'ni ngko apa'no kakiyepo
asomo nos+mnefoho. Huno ose uy+mentisofoho. ⁴ Oseso Jisas kako
wopayo fehohnjo moi'wo manyohwo kako nol+kafonto kakoe nem'no
manji'mof wae yaofonto kako sosayo s+po'nyo nomanto kakoe simehopo
nano mtitofahin+mentisofoho. ⁵ Ose mtitofahinonto kako mijo nomanto
noswanopo sisasyonto kako kakoe inomokomoyo sohwo'niye sifemo
mijo yonema'mentisofoho. Ose yonemanto kakoe sosayo s+po'nyo kakoe
simehopo mtitofahin+mentiso so'nji sosayo nas+po'mentisofoho.

* 13:1. Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

⁶ Oseso Jisas kako Saimoun Pitamo u'mahon+ngki Pita ul+mento, Hwe Engofo, kiko nje sifemo mijo uyon+ma'monntaho. ⁷ Ose ulohon+ngkahon+ngki Jisas ul+mento, Olohonta olo kilohofalokwe loso kiko huno makiyohoyohoho. I oso'no hwangu kiko huno wakiy+montonoho. ⁸ Ose ulahon+ngki Pita ul+mento, Nje sifeso mijo niyan+mahotoho. Nihu'no ngkilaho. Ose ulahon+ngki Jisas ul+mento, Ngko jije sifemo mijo miyokumaso'manji kiko ngko'nji mohumayo'ne hwasoho. Kiko nje syoho mantohofiyone hwasoho. ⁹ Ose ulahon+ngki Saimoun Pita komo'no ul+mento, Hwe Engofo, ose'manji nje sifemnohini yon+mahotoho. O'o, nje aho mnokino hopi'nonohino lomo fiyon+maho. ¹⁰ Ose ulahon+ngki Jisas ul+mento, A'amu fihwo kakoe a'apaho hi'nji mijo nto yomo'n+ngkiso sohwo kako kiho ane imo'nyo so'no syoho engo'njo hwo'maho. O'o, kakoe sifemnohini mijo yomo'n+ngkuhwosi kiho ane'njo wohumamontonoho. Olo ango lomo humalohwone sohwaso anga'nohinohwo kiho'njohwo humaho. Nom'ne sohwaso kiho ane hwasoho. Ose ul+mentisofoho. ¹¹ Hwap+ngoso Jisas kako Jutas kakine'no tokoyo'ofa yone sohune'no huno uyahon+ngki, Anga'nohinohwo kiho'njohwo humaho eso ul+mentisofoho.

¹² Oseso Jisas hofikoe sifemo mijo moi'wo esojwamofonto kakoe nem'nomanji'mofo apa'no yonto nakwo'nji apa'no ampo humamenti-sofoho. Nohumanto nal+mento, Ngko sekwoe sifemo mijo yosemahe so'no huno ito'no nto laseyohoho. ¹³ Ose ulonto ul+mento, Sekwo ngkine'no Hungkuno Mesyolonet+hwayo hwasoho. Nakwoe Hwe Engo hwasoho nt+wo'n+ngkohof+hwasoho. Oso hungkuno nt+wo'n+ngkohofoso nto'nohinoho. Ngko huhwo'ne osenohinoho. ¹⁴ Ngko sekwoe hwe engo sohwo'ni sekumo hungkuno meselut+hwayo sohwo'ni ngko sekwoe sifemo mijo yosemahono. Sekwo nakwo hwe engo hwona'nyoho l+kuji nom'ne a'amu sofe sifemo mijo miyomapitnnoho lonji selohofohono. Oseso sekwo sohwaso sekwo nom'ni hwafe sifemo mijo y+maof+kuji'no hofiko sekwoe sifemo uyosemap+fe. ¹⁵ Olo selohofohwe yahino loso nto set+hwasoheso sekwo nom'ni hwamo ose ulohopmno. ¹⁶ Ose ulonto ole ul+mento, Ngko hungkuno nehopi'nohini wasel+monne'no yohono. Upa'n+mno. A'amu fihwa hofiko nom'nihwoe syoho ulohofiy+wo'n+ngkohofoso sohwa hofiko hofikoe hwe engomo muyakolopitne hwafoho. A'amu fihwa hungkuno motawowo'n+ngkohofoso sohwa hofiko a'amu l+hwat+mentiso sohmo muyakolopitne hwafoho. ¹⁷ Ngko sekwoe hwe engo sohwo'ni ngko olo hiloso selohofohwe so'no sekwo olo hungkuno selalokwe hwap+ngoso huno waseyono. Sekwo nom'ne hwamo ulohofoso ngko selohofohwe hopaso ifijo'manji sekwo simeho wop+ngo wasemo'n+montonoho.

¹⁸ Ose ulonto ole ul+mento, Olo hungkuno selalokwe loso sekwo hopi'nonohino sohwanne'maho. Ngko sehwasopo'mentohe sohwanne'no sekwoe yahino humayo so'no ngko huno niyohoho. I oso'no An+tuye hungkuno a'amu mt'i'mokumentohofoso ne umo'n+montonoho. Hungkuno anga'nohinoso olenoho.

Hwe fihwo ngko'nji wosopayo nososohwo kako ngkine'no hohujo ikin-jan+mof+hwosi nje mangohwo umo'n+montonoho.

Ifalifaliyo ose mt'i'mokumentohofohoho. ¹⁹ Oso hungkuno hiso ne imo'noso sohonta'ne'no selalokweno. Ne imo'n+ngkuhwoso'no sekwo huno ole wosyon+fisyant+feho. Jisas kako ne'njo hweho. Ose wosyon+fisyant+feho. ²⁰ Ngko hungkuno nehopi wasel+monne'no yohono. Ngko a'amu fihumo uhwojahon+'mo a'amuso osohumo ut+maf+kuji

wop+ingo ulohop+fijo'manji hofi'ko ngko huhwo'n+imo nt+maf+ikuji wop+ingo wontohofant+feho. A'amu ngkimo nt+malokwofo sohwa hofi'ko nje Mpohwo An+itu huhumo ut+malokwofo. Ose nal+mentisofoho.

Jutas kako Jisas+mo mango hwafe ahomo ho'nahumentiso so'ne hungkunofoho.

(Mat+yu 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-33)

²¹ Oso hohosohonta Jisas kako hi tango m+ikun+mposo uyahon+ngki kako hungkuno yolohoso ole lijwao'mento, Hungkuno nehopi wasel+monne'no yohono. Hwe fihwo kako ole ango lomo sekwo'nji humaso sohwo kako mango sohwife ahomo woho'nan+humonte hweho. ²² Ose nelahon+ngki kakoe inomokomoyo anga'no anga'nohino sohwana'ni hon+ngkonontani t+hune'no kalohoho huno syaf+hu'ment+hwonefoho. ²³ Ngko Joun ole hungkuno ifalifaliyo mt+mokalokwe sohwo'ni Jisas kako ngkimo s+meho engo ntap+wo'n+ngkiso so'no ngko Jisas+nji afapo humohumant+he hwo'nyoho. ²⁴ Oseso Saimoun Pita kako ngko Joun'ni uhwonyo'ne aho songo songo yahon+ngki ngko kakimo uhwon+ngkahon+ngko Pita ole nt+mento, Kiko Jisas+mo ulohonyo. T+hune'no kolalofoho. ²⁵ Ose nta-hon+ngki ngko Jisas+mo ikinjamo lohofonji ul+mentoho, Hwe Engofo, k+iko t+hune'no lalokuno. ²⁶ Ose ulahon+ngko Jisas nal+mento, Ngko wosopayo kutnnyoso mijomo yomahm'mo a'amu fihumo uy+monnoho. Oso huhweho. Jisas ose nalonto kako wosopayo kutnnyoso mijo yomanto Jutas, Saimoun Is+kaliyout+ye hwomumo uy+mentisofoho. ²⁷ Ose uyahon+ngki Jutas n+mentisofoho.

Oso hohosohonta Seten kako Jutas+mo ehuhnnao'mentisofoho. Jisas Jutas+mo ul+mento, Kiko yo'mayo umonji yohinoso olohonta komo'no fiyo. ²⁸ Oso hungkuno Jisas Jutas+mo ul+mentisoso kakoe inomokomoyo sohwana'ni osopo humohumant+hwoe sohwana'ni hwap+ingo neso huno monayo hwona'nyoho. ²⁹ O'o, fehohnjo sohwana'ni nakwo Jutas nakwoe hamniyoho ipofa mokosyohumawo'n+ngkiso so'no huno ole syaf+hu'ment+hwoni, Jisas kako oso S+ikuno Engo iyoho humayo so'ne yo'mayo mpe-e'ne lihwat+mentiso so'no syaf+hu'ment+hwonefoho. Fehohnjo sohwana'ni huno ole syaf+hu'ment+hwoni, Jisas kako a'amu umofonyo iyo somo hamniyoho uyo'no lihwaj+mentiso so'no syaf+hu'ment+hwonefoho. ³⁰ Jutas kako oso wosopayo nomanonto mempono komo'no humentisofoho. Noswonto uhwon+mentisoso s+ikuno nto mja'o'mentisoso uhwon+mentisofoho.

Jisas kako hon+ngkano hungkuno songo so'no kakoe inomokomoyo so-hwamo lut+hwa+mentisofoho.

³¹ Jutas kako syukwato lohofahon+ngki Jisas kakoe inomokomoyo nom'ne sohwana'n+imo nal+mento, Olohonta A'amufe Hwomu sohwo'niye yofe engo ut+hwa'nyopo u'mofapmmontonoho. Oso hiso'no An+ituye yokumpohn'nyo engo somo a'amu t+imo uhwon+ngkuji hofi'ko kakoe yofe engo woho'nomant+feho. ³² Ngko nje Mpohwoe yofe engo imoku'me'no Mpohumo kakoe yofe engoso kakoe Hwomu sohwo'n+imo komo'no wontapmmontonoho. ³³ Ose nel+kwato lohofonto ole nal+mento, Nje mehomi sohwasi ngko sekwo'nji we'nenepi nohumahm'mo wosel+ko'ma'monnoho. Oso hohosohonta sekwo ngkine'no haf+hafe wonyopi wot+peent+feho. Ngko a'amu Juta sohwamo hungkuno nto ul+maleso olohonta sekwo huhwahnnonji selalokweno. Ngko ume sopo sekwo olohonta ngkimo

mon'i'mapitnnohoho. ³⁴ Oseso ngko hon'ngkano hungkuno songo se-jopalokweno. Sekwo sekwoe a'amu somne'no simeho wosema'nono. Ngko sekumo simeho sejalokwe pa'nyoso sekwo sekwoe a'amu somo simeho uyimno. ³⁵ Sekwo oso hopa a'amu somo simeho uyikujo'no nom'ne a'amuso sehoningkuji ole waselife, Jisasiye inomokomoyo hwasoho. Ose woselantifeho.

*Jisas kako Pita kakine'no hohujo ikinj'mofone so'no ulimentisofoho.
(Mat'iyu 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)*

³⁶ Saimoun Pita kako Jisasi'mo ulimento, Hwe Engofo kiko nti'mne hwasilo. Ose ulohon'ngkahon'ngki Jisas ulimento, Ngko ume sopone'no kiko olohonta mann'ngkapihnnohino. I oso'no hwanguk sohonta kiko ngkimo n'i'matne hwasoho. ³⁷ Ose ulahon'ngki Pita ulimento, Hwe Engofo, olohonta ngko kikimo mokin'ngkapeso pipine'elo. A'amu so-hwa hofiko kikimo fonjakohufijo'manji hofiko ngkimo fonjanisiyoso wopingofoho. Ngko kikimo kufo'mayo'ne pe'nimeso wopingofoho. Wape'nimo. ³⁸ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Kiko ngkimo nifo'mayo'ne wape'nimo lalohino. Hungkuno nehopi'nohini wakil'monne'no yohono. Olohonta tosi'ka yoka maho'nyo sohonta kiko mango hufa'u si'hune ole wal'monnoho, Ngko Jisas sohune'no huno maniyo hwo'nyoho. A'amu somo ose ulimmonnoho. Jisas Pitamo ose ulimentisofoho.

14

Jisas sohwo kako Mpohwo Anitumo u'mayo'ne hon'ngkano hweho.

¹ Jisas kakoe inomokomoyo sohwna'nnonji nohumentani nakumo nalimento, Sekwo sekwoe simeho wonyo semo'ningkuhwoloho. O'o, sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono ne'no uyimno. Oso'no sekwo ngko huhwo'nimo simeho hi'ntnnono ntapmno. ² Nje Mpohwoe angoso sohe pi'n'ngon'jjoonoho. Oso hungkuno hiso ne ane'njontentesi ngko sekumo hohonta seli'mnesohilo. Ngko sekwoe ang'o ito'no wesoyuh-mamne hwo'nyoho. ³ Ngko sekwoe ang'o ito'no yasesi'mo ngko sekumo setimayo'ne asomo wapmne hwo'nyoho. Oso'no sekwo ngko'njo afa nohopo humenti'hwanefoho. ⁴ Ngko simne hon'ngkano somne'no sekwo huno seyohoho.

⁵ Ose nelahon'ngki Toumas ulimento, Hwe Engofo, kiko nti'mne hwasilo. Nakwo huno monayahoyohoho. Nakwo oso hon'ngkano somne'no hunoso pipi ihwasi syofisyanehwoho.

⁶ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Ngko sohwo'ni Mpohumo u'mayo'ne hon'ngkano hwo'nyoho. Ngko hungkuno nehopi'nohino hwapingo hwo'nyoho. Ngko songo ne'no humayo'ne hwapingo hwo'nyoho. A'amu fihwo kako Anitumo u'mayo'ne hon'ngkano nom'neso mauyoho. O'o, ngko'nohini Mpohumo u'mayo'ne hon'ngkano hwapingo hwo'nyoho.

⁷ Sekwo nje hwapingo ne so'no huno nto'no seyontentesi sekwo nje Mpohwo huhune'no huno sey'hwonesohilo. Olohonta sekwo Anitune'no huno nto seyohoho. Sekwo kakimo nto uhwon'ngkohoho. Sekwo ngkimo nohon'ngkohoho so'no sekwo Anitu huhumo uhwonont'fi kakine'no huno nto'no seyohoho.

⁸ Ose ulahon'ngki Filip ulimento, Hwe Engofo, kiko Mpohumo foneti'hwaho. Noneti'hwahojo'no nakwo simeho wopingo wonamo'n'montonoho.

⁹ Ose ulahon+ngki Jisas kako ul+mento, Filip ngko sekwo'nji s+kuno pi'n+ingo engo nto humantohe hwo'nyoho. I osomo k+iko ngkine'no huno ito'no makiyo'njo hwasilaho. A'amū ngkimo nohon+wo'n+ngkiso sohwo kako nje Mpohwo An+itumo uhwonalofoho. Oso'no pipine'no lohino. K+iko Mpohumo fonet+hwahō lohinosofo. ¹⁰ K+iko ole losyof+syalokuno. Jisas+i'nji kan+ngkwohwo'nji siko afa'maho. O'o, Jisas kako kengo hweho. Kan+ngkwohwo kengo hweho. Ose losyof+syalokuno. Hungkuno ngko sekumo selinyoso nje huno mta'ango'maho. O'o, Mpohwo An+itu kako ngkimo humaso sohwo kako yo'mayo syoho iwo'n+ngkohoho. ¹¹ Sekwo olo hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono uy+mno. Ngko nje Mpohumo humaleno. Mpohwo kako ngkimo humaho. Oso hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono muyo'manji i yo'mayo syoho wonyoangkafo a'amū miy+wo'n+ngkiyohoho iwo'n+ngkohe so'no sekwo huno ikwes+yaf+sy+kuij sekwo simeho hi'ntnnono ntapmno.

¹² Hungkuno nehopi'nohino wasel+monne'no yohono. A'amū ngkimo simeho hi'ntnnono ntaposo sohwo yo'mayo syoho ngko iwo'n+ngkoheso kako uy+mntonoho. Ou, ngko nje Mpohwoepono sime sohonta oso a'amū huhwo sohwo kako olopo nohumahwosi yo'mayo syoho ngko imentohe somo kako niyakolofososo ngko ufo'ma'monnoho. ¹³ Hwap+ngoso ole, sekwo nje Mpohumo yo'mayo so'no jomo ul+kuij nje yofe l+fijoso ngko yo'mayoso wosejapmmonnoho. Ngko yo'mayo sekumo sejapm'me'no nje Mpohwoe yofe sekwo noho'nomaf+kujo'no kakoe yofe engoso umo'n+mntonoho. ¹⁴ Sekwo nje Mpohumo nje yofe ul+fijoso ngko yo'mayo imneso'no jomo nt+kuij'no ngko uy+mmonnoho.

Jisas kakoe Towahuno Wop+ngo somo uhwajone'no hungkuno ul+mentisofoho.

¹⁵ Sekwo ngkimo simeho nehopi ntap+fijo'manji ou, sekwo nje hungkuno hopi'nonohino somo haloho pekuji ito'no wonn+ngkopant+feho. ¹⁶ Ngko Mpohumo jomo ul+me'no kako nom'nihwo sekumo Yokumpohn'nyo Sesofitofosyohumayo'nehwo wosejapmmonnoho. Oso huhwo sohwo kako sekwo'nji engolopohamo ne'nohini wofosyohument+hwant+fe hweho. ¹⁷ An+itu kakoe Towahuno sohumo sekuyepono uhwaj+hwoso'no Towahuno huhwo sohwo kako hungkuno nehopi'nohini waset+hvamntonoho. I oso'no a'amū hwahoponjo yahino somo in+ngkuwalokwofoso hof+iko oso Towahuno huhwo sohumo momaso'njofoho. Hwap+ngoso hof+iko kakimo t+imo muhwonyo'njo ikuij hof+iko kakine'no huno muyofoho. I oso'no sekwo kakine'no huno seyohoho. Hwap+ngoso olohonta kako sekwo'nji humaho. Hwangku kako sekwoe simeho mo'mo wohumamntonoho.

¹⁸ Ngko sehwt+i'mo'me sohonta An+ituye Towahuno sohwo sekwo'nji humaso so'no sekwo s+kumehomi pa'nyo mohumafitnnehofo. O'o, ngko sekuyepono asomo wapmmonnoho. ¹⁹ We'enepi olo hwaho lophonjo a'amuso hof+iko ngkimo apa'no manohon+fitnnefoho. I oso'no sekwo wononant+feho. Ngko songo ne'no humayo'ne hwap+ngo sohwo'ni kalohi sekwo hoku songo ne'no wohumant+feho. ²⁰ Ngko nje Mpohwoepono sehwt+i'mo'me sohonta sekwo huno ole waseyono. Ngko nje Mpohumo humaleno. Sekwo ngkimo wofosyonohumant+feho. Ngko sekumo wosefosyohumamonnoho. ²¹ A'amū fihwo kako nje hungkunomo haloho pehwosi hungkuno homo somo ito'no t+ifi in+ngkaweso sohwo kako ngkimo simeho nehopi ntopalofoho. A'amū ngkimo simeho ntap+wo'n+ngkiso osohumo

15

Jisas kako 'wain' iyo hwapingo ne hweho.

¹ Jisas kako kakoe inomokomoyo sohwo'nimo pahnnimo hungkuno ole nalimento, Ngko iyo hwapingo ne hwo'nyoho. Nje Mpohwo iyo uyo syoho sohwo'nimo mokosyon+humunyo hweho. ² Nje iyopamo ne minto'nyoso Mpohwo kako nolofehwosi wae weeo'mtonoho. Iyopamo ne into'nnyo hopi'nonohinoso kako nofasy+hwosi pamo ne'njoso wawo'montonoho. Hwapingosoy ipisayo engo into'nngkuhwosi ne engo imo'nyo'nefoho. ³ Oso pa'nyoso sekwo nje apamo sohwaso sekwo nje hungkunomo ito'no in+ngkwalokwofo so'no oso hungkuno hiso yo'mayo yahino wonyo imotofo somo wae esemofalofoho. Sekwo kiho'maso'njo humalofo. ⁴ Sekwo ngkimo fosyon+humamno. Ngko sekumo wofosyosehumamonnoho. Iyopamo fihwo kako iyo ne hwapingo somta'ni nosanj+hwosi p+wasyososo kako ipisayo neso minto'nonefoho. Oso pa'nyoso sekwo ngkimo monifohi'nyo'manji sekwo huhwasi ipisayo neso minto'nyo'ne hwasoho.

⁵ Ngko iyo hwapingo ne hwo'nyoho. Sekwo nje apamo hwasoho. A'amu fihwo ngkimo fosyon+humaso sohwo ngko kakimo wofosyohumamonnoho. Oso'no kako ipisayo ne engo'njo hweho. Sekwo ngkimo nis+kwat+fijo'manji sekwo yo'mayo neso mifitne hwasoho. ⁶ A'amu hwo'nyoho ngkimo nis+kwatnnyo sohwo a'amu iyopamo yofoho inyoso wae yaofontifi tohomo ho'naefiwo'n+ngkohoho hopaso nje Mpohwo kako hwe huhwo sohomo wae yaofonefoho.

⁷ Sekwo ngkimo non+humaf+kui sekwo nje hungkunomo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumaf+kui'nyo'nyo yo'mayo so'no semo'n+ngkuhwoso'no ngkimo jomo ntifijoso yo'mayoso sekumo wose'ma'montonoho. ⁸ Sekwo ose ifijo'manji sekwo nje inomokomoyo ne imo'n+ngkuji sekwo ipisayo ne engo'njo imo'n+fitne hwasoho. Oseso a'amu hofi'ko Anitu kako sekumo hofiyo semokosyohumentan+ngkuhwosi sehon+ngkuji hofi'ko nje Mpohwo yofe engo noho'nomapitnefoho. ⁹ Nje Mpohwo kako ngkimo simeho engo ntap+wo'n+ngkiso hopaso ngko sekumo simeho sejopalokweno. Oseso sekwo nohumaf+kui ngko hitoho engo sejopalokwe so'no huno syafisy+kui yo'mayoso ifitne so'no sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo fiyoho'nimno. ¹⁰ Ngko nje Mpohwo hungkunomo tifi ito'no in+ngkawowo'n+ngkohe so'no ngko huno niyohi, nje Mpohwo hitoho engo ntopalofoho. Oso pa'nyoso sekwo nje hungkunomo tifi ito'no in+ngkafijo'manji sekwo huno ole waseyono. Jisas kako hitoho engo nejopalofoho. ¹¹ Olo hungkuno selalokwe loso nje simonyo iyoso sekwo simeho mo'mo wasewenonji selalokweno. Oso simonyo iyoso simeho mo'mo engo mikunimposo wasemo'n+ngkuhwono.

¹² Jisas ose nalonto nalimento, Sekwo olo hungkuno losomo tifi ito'no fin+ngkamno. Ngko sekumo simeho sejopalokwe hopaso sekwo nom'ne a'amu somo ose uyimno. ¹³ A'amu fihwo kako kakoe a'amu somo simeho uyihwoso so'no kako a'amu hisofe mango sohwo ole ulimontonoho. Olo a'amu lomo sekwo nusi+hutof+kui ngkimnoini fonjan+humno. Ose loso sohwo kako kakoe a'amu hisomo simeho uyoso yakolo'nnyo hweho. ¹⁴ Sekwo sohwaso nje hungkunomo tifi ito'no nn+ngkap+fijo'manji sekwo nje a'amu ne hwasoho. ¹⁵ Syoho ulohofiyo sohomo kakoe hwe engo sohwo kako yo'mayo so'no yoloho mujo'njo hweho. O'o, syoho ulohofiyo sohwo

kako syoho'nohini inyo hweho. I ngko olohonta nje syoho ntohofiyo hwasoho eso apa'no masel'mnehono. O'o, yo'mayo hungkuno nje Mpohwo nt'mentiso so'no ngko yolohoso nto sel'malefoho. Oso'no olohonta nje a'amu hwasoho selalokweno.

¹⁶ Sekwo ngkimo s'mo'mo nakwoe Hwe Engo'ne hwehont'ifi n'hwosopo'mentohof'ihwoni'maho. O'o, ngko s'mo'mo sekumo nje a'amu ne imo'nyo'ne sehwsopo'mentohe hwasoho. Sekwo ipisayo ne into'nyo'ne sehwsopo'mentohe hwasoho. Oseso olo syoho sejopalokwe loso sekwo yahon'ngkuji a'amu pi'n'ngoso nje hungkuno nupa'n'ngkuji t'ifi nn'ngkap'ifijoso nakwo'nji ne'no nohumantokutnefoho. Oseso sekwoe syohoso ne imo'n'ngkuhwoso'no ne'no nowent'ihwonefoho. Sekwo ose ifijo'manji sekwo nje Mpohumo nje yofe ul'kuji yo'mayo so'no jomo ul'fijoso kako wosejapmmontonoho. ¹⁷ Oseso ngko olo hungkuno loso apa'no yokumpohn'nyo selalokweno. Sekwo a'amu somo s'meho nehopi uy'mno.

A'amu hwahoponjo sohwa hof'iko Jisasiye inomokomoyo sohwanne'no mangohwa imo'n'ifitne so'ne hungkunofoho.

¹⁸ Hwe moya'mi hwahoponjo yahinomo t'ifi in'ngkwalokwofoso hof'iko sekwoe mangohwa imo'n'fijo'manji sekwo huno ole waseyono, S'mo'mo ngkine'no mangohwa imo'n'malofofoho. ¹⁹ Sekwo olo hwaho lophonjo yahinomo t'ifi in'ngkafijontentesi u, a'amu hwaho lophonjoso sekumo nakwoe a'amu hwasoho sel'ifijoso s'meho sejap'ikutnesohilo. I oso'no sekwo olo hwaho lophonjo a'amu hwas'i'maho. O'o, ngko olo hwaho lophonjo yahino somne'no i'waho ito'no ehumayo'ne so'no sehwsopo'mentohofoho. Oseso hwe moya'mi hwahoponjoso hof'iko sekwoe mango hwafoho. ²⁰ Olo hungkuno nto selohe loso huno ito'no fi'syaf'ihupmno. A'amu syoho ulohofiyoh sohwoe yofe engoso kakoe hwe engo sohwoe yofe engomo muyakolofonehoho. Oso hiso'no sekwo in'ngo sey'hwoloho. Ngko sekwoe hwe engo sohwo'n'mo a'amu hwahoponjoso wonyo ntohof'iwon'ngkohoho hopaso hof'iko sekumo woselohofant'ifeho. I hof'iko nje hungkunomo haloho n'ipopijo'manji hof'iko sekwoe hungkunomo haloho wosepent'ifeho. ²¹ A'amu hwahoponjoso hof'iko An'itu n'hwat'mentiso so'no huno muyofoho. Oso'no sekwo ngkimo t'ifi nn'ngkap'iwon'ngkohoho so'no hof'iko yo'mayo wonyoso woselohofant'ifeho.

²² Ose nalonto nal'mento, Ngko olo hwaho lopo mape'njo nntentesi nje hungkuno hof'ikimo mulont'i'mntentesi hof'ikoe hon'ngkano wonyo somne'no hof'iko tohino engo momaf'ikutnesohilo. I oso'no nje hungkunomo nto ko upa'n'imotofoso hungkuno homo somo s'meho muyofoho. Oso'no s'ikuno ae'uyo somo ngko wonyo hwasoho ul'me'no hof'iko mampi'nyo ifitnefoho. ²³ A'amu nje mangohwo imo'noso sohwo kako nje Mpohwo huhune'no mangohwo osenohini umo'n'monte hweho. ²⁴ Yo'mayo syoho wonyoangkafo a'amuso hof'iko miy'w'on'ngkiyohofoso ngko hof'iko'njopo it'ihwamentohofoho. Oso syoho hiso ngko miyo'njo yont'i'mntentesi hof'ikoe wonyo hon'ngkano somne'no tohino engo momaf'ikutnesohilo. I oso'no olohonta oso syoho wop'ngo imentohe somo hof'iko t'imo uhwonont'ifi hof'iko ngkine'no nakwolaho nt'mentohofoso hof'iko ngko'nji nje Mpohwo huhwo'njiye mangohwa imo'n'imentohofofoho. ²⁵ Oseso hof'ikoe yahino homo somne'no oso An'tuye hungkuno anga'no mt'i'mokinyoso ne imo'nalofoho. Oso

hungkunoso olenoho. Ngko hofi+kimo wonyo ko mulohofahoningko hofi+ko ngkine'no siki mangohwa imo'nnyofoho.

²⁶ Ose nalonto nalimento, Ngko nje Mpohwoe pone'no nosi'mo Anituye Towahuno yokumpohn'nyo sosofitofosyosehumayo'ne sohumo ngko sekuyepono woli+hwat+monnoho. Oso Towahuno huhwo sohwo kako hungkuno ne'njo hweho. Kako Mpohwo'nji fosyohumawo'n+ngkiso sohwo kako sekuyepono wapmmontonoho. Kako nopi+hwosi ngkine'no hungkuno woli+jwasemo'montonoho. ²⁷ I sekwo ngko'nji nje syoho ema'mentohe sohonta humamotohwone so'no sekwo huhwahnnonji a'amu hopi'nonohino somo yo'mayo upa'nontifi uhwonontifeso filut+hwafikuno.

16

¹ Ngko sehwtot'i'mo'me sohonta sekwo ngkine'no hohujo ikinjan+mopitnnohonji yo'mayo yolohoso li+jwosemofalokweno. ² Hwangku sekumo a'amu Jutafe tajo ango somta'ni wae wesemofantifeho. I tifi no'mo a'amu fehohnjoso hofi+ko sekumo fonjasesyikujo'no hofi+ko huno hwasyo ole wosyofisyantifeho, Nakwo Anituye syoho wopi+ngo ulohofiyiwo'n+ngkuhwone so'no olo hwe lohumo wofonjosyano. Hwasyo ose wosyofisyantifeho. ³ Hwap+ngoso hofi+ko nje Mpohwo'nji ngko huhwo'nnontnne'no huno nto'no muyofoho. ⁴ Tifi no'mo olo yo'mayo loso i'mofaposo sohonta hungkuno ngko sekumo li+jwosemofalokwe loso'no sekwo apa'no huno ikwesiyafi+hupitnne'eni selalokweno.

Anituye Towahuno Wopi+ngo sohwo kakoe syoho iyo'ne hungkunofoho.

Hohonta ngko sekwo'nji humamote sohonta ngko yo'mayo hilio so'no masel+mmotefoho. ⁵ I oso'no olohonta Anitu kako ngkimo sekwoe ango lopone'no ni+hwat+mentiso sohwoepono asomo wasi'mne hwo'nyoho. Ngko wasi'mne hwo'nyoho ko selahoningko sekwo ngkimo peho'ne nehwtot'i'mofalokuno eso mantohonyofoho. ⁶ I olohonta ngko wasehwtot'i'mo'mne'no yohono selohe so'no sekwo sekwoe si+meho tango seyohoho. ⁷ I oso'no ngko hungkuno nehopi'nohino wasel+monne'no yohono. Ngko sekumo sefo'mayo'ne wasi'monne'no yohono. Ngko sekumo masehwtot'i'mofe'njo'manji Towahuno sekumo yokumpohn'nyo sosofitofosyohumayo'ne sohwo mose'manehoho. I oso'no ngko si+mehomanji ngko Anituye Towahuno huhwo sohumo sekuyepono wali+hwat+monnoho. ⁸ Kako nopi+hwosi syoho hufa'u si+hune yone hweho. Simo'mo kako a'amufe yahino wonyo ujo ehontojwasyi+hwoso'no hofi+ko yofe uhwopitnnefoho. Nom'ne syohoso kako hon+ngkano ito'nohinoso uti+hwamontonoho. Nom'neso a'amu yahino wonyo somne'no tohino mayo'ne Anitu kako yano ulofiyone so'ntnne'no uli+montonoho. ⁹ Hofi+koe yahino wonyo hwap+ngo so'no Anituye Towahuno sohwo ole uti+hwamontonoho. Hofi+ko ngkine'no si+meho hi'ntnnono montapmmotofoto so'no hon+ngkano wonyoso hi'njofoho. ¹⁰ Anituye Towahuno sohwo kako hon+ngkano wopi+ngo ito'nohino so'no ole uti+hwamontonoho. Ngko hon+ngkano homo somo into'nohino imote so'no nje Mpohwo kako ngkimo asomo ni+manefoho. Oseso sekwo olopo apa'no manohon+fitnnefoho. ¹¹ Anituye Towahuno sohwo kako a'amufe yahino wonyo somne'no yano ulofiyone so'no ole uti+hwamontonoho. Anitu kako hwe wonyo Seten olo hwaho lophonjo a'amu mokosyohumawo'n+ngkiso sohumo yano nto ulofimentiso so'no a'amu Setenimo in+ngkwalokwofoto so'ntnne'no

yano ulofiy+hwoso'no hofiko tohino engo nomapitnnefoho. Ose utihwamontonoho.

¹² Ose nalonto nalimento, Ngko sekumo hungkuno pi'ningo engo waselimonji ko yoheso sekwo oso hungkuno selime somo huno seyone so'no hopoenohino hwasi'maho. O'o, hopi'nono selime'no sekwoe simeho tango engo seyonoho. ¹³ I oso'no hwanguku Anituye Towahuno hungkuno nehopi'nohino sejo'ne sohwo kako nopihwoso'no kako sekwo'nji humahwosi kako yo'mayo hungkuno hopi'nonohino ne somne'no nto'no womikinjosehwatimontonoho. Kako kakoe huno mta'ni syofisyihwasi waselimonto'maho. O'o, yo'mayo hungkuno kako nupa'n'wo'n'ngkiso so'no waselimontonoho. Oso'nji yo'mayo tifi no'mo imo'none so'ntnne'no waselimontonoho. ¹⁴ Kako nje hungkuno selimentoheso nomahwosi sekumo selihwoso'no yoloho neso lijwasemofihwoso'no sekwo huno nto'no waseimontonoho. Oso'no kako nje yofe engo so'no wosetihwamontonoho. ¹⁵ Yo'mayo nje Mpohwo mokosyohumasoso njefoho. Oso'no hungkuno nto seloheso ngko apa'no waselimonnoho. Anituye Towahuno sohwo kako nje yo'mayo hungkunoso nomahwosi oso hiso'no wolosetihwamontonoho.

Simeho tango seyontososo iwolo'mo lohofikui apa'no simonyo uyantifeho.

¹⁶ Sekwo we'eneipi ngkimo manohonyo'njo uyantifeho. I oso'no sekwo we'enehwo humafikui hwanguku sohonta ngkimo nonohon+fitnnefoho. ¹⁷ Ose nelahon+ngki kakoe inomokomoyo fehohnjo sohwo'ni ole hnn+mentihwoni, Oso hungkuno nalisoso hwapingo neso peho'neto. Ole nalohi, We'eneipi sekwo ngkimo monohon+fitnnehofo. I oso'no we'enehwo nohumafikui ngkimo apa'no nohon+fitnnefoho. I nom'ne nalisoso ole, Ngko nje Mpohwoe pone hwo'nyoho. Ose nalisofoho. ¹⁸ Oso we'enehwo nalisoso peho'ne nalohoho. Yoloho neso nakwo huno monayohoyohoho.

¹⁹ Ose hnnontani nakwo Jisasimo ko mujo'njo yahon+ngkuhwoni Jisas nakwoe huno so'no huno uyahon+ngki nakumo nalimento, Sekwo olo hungkuno ngko selohe loso'no peho'ne hnnalokwofo. Ngko ole selohono. We'eneipi sekwo ngkimo manohon+fitnnehofo. We'enehwo humafikui apa'no ngkimo wonohonantifeho. Ose selohono. ²⁰ Ngko hungkuno nehopi'nohino waselimonne'no yohono. We'eneipi yo'mayo tango ni'mane so'no a'amu hwahoponjo pi'ningo engoso hofiko simonyo yontan+ngkui sekwo sohwasu humotaha engo likui simeho tango wasey+montonoho. I oso'no sekwoe simeho tango seyontososo iwolo'mo lohofikui sekwo simonyo engo uyantifeho. ²¹ Ose nalonto kako pahnnimo hungkuno ole nalimento, Olo selalokwe loso a'mu fisi kako mehomi aswo mayo pa'nyofoho. A'mu fisi kako aswo toho'ne yonto simeho tohino umnonte so'no kakoe simeho wop+ingo mmo'nyofoho. I oso'no kakoe mehomi aswo mahwosi kako oso tohino engo so'no in+ingo mofihwosi simonyo uy+montonoho. ²² Oso mehomi aswo mawo'n+ngkohoho pa'nyoso sekwoe simeho tango'nji humalofo. Oso'no hwanguku sohonta ngko apa'no sehoni'me'no sekwo simonyo engo apa'no uyantifeho. Oso simonyo iyo homo somo wae yafo'ne a'amu fihwo mohumuyohoho. O'o, awonoho. Simonyo iyoso ne'no nowentihwonefoho. ²³ Oso sikuno homo somo sekwo ngkimo yo'mayo yo'mayo so'no mant+fitnnefoho. O'o, ngko hungkuno nehopi'nohini waselimonne'no yohono. Sekwo nje Mpohumo yo'mayo yo'mayo so'no jomo ul+kuji nje yofe'nji ul+fijo so'no kako ngkine'no

syani+fsy+hwosi yo'mayo yo'mayoso wosejapmmontonoho. ²⁴ Hohonta oso hopaso sekwo mimmotof+hwaso. O'o, nje yofeso Mpohumo mulimmotofo soku olohonta sekwo Mpohumo nje yofe'nji jomo ulifijoso yo'mayoso wosejapmmontonoho. Oseso sekwo simonyo nehopi'nohini uyantifeho.

Jisas kako olo hwaho loponjo yahino somo yakolo'nnyo hweho.

²⁵ Ngko yo'mayo yo'mayo so'no pahnnimo hungkuno seliwo'n+ngkohefoho. I tifi no'mo ngko pahnnimo hungkunoso masel+mnehono. O'o, ngko nje Mpohumne'no hungkuno yoloho'nohini wolijwasemo'monnoho. ²⁶ Oso hohosohonta sekwo yo'mayo so'no Anitumne'no jomo ulifijo sohonta ngko ajwo sopo sekumo sefo'mayo'ne mohumamnehono. O'o, sekwo Mpohumo nje yofe ulifijoso kako yo'mayo so'no wosejapmmontonoho. ²⁷ Hwap+ngoso sekwo ngkimo simeho hi'ntnnono ntapontife sohwhanne'no Anitu ni+hwat+mentiso so'no huno seinyo sohwhanne'no Anitu kako simeho sejopalofoho. Kako sekwoe hungkunomo wosepa'nimontonoho. ²⁸ Ou nehopi. Hohonta Mpohwo kako ni+hwat+mentiso sohwo'ni olo hwaho lopono pmmontohe hwo'nyoho. I olohonta ngko olo hwaho lopo sehwti'mohm'mo nje Mpohwoepono asomo wasimne hwo'nyoho.

²⁹ Ose nelahon+ngki kakoe inomokomoyo sohwna'ni uli+ment+hwoni, Ihwoni. Olohonta kiko pahnnimo hungkuno monalohoyohino. O'o, hungkuno yoloho'nohini nalohino. ³⁰ Oso'no nakwo yo'mayo so'no huno nayohoho. Kiko huno hwap+ngo'njo hwosoho. Nom'ne a'amu hofiko huno'nohini syof+syant+fesohofikoe huno hiso kiko huno kinyo hwosoho. Oso'no nakwo olo hilo so'no simeho hi'ntnnono uyalokuhwono. Kiko Anitu mta'ango nehopi'nohino hwosoho.

³¹ Ose ulahon+ngkuhwoni Jisas nal+mento Olohonta sekwo ngkine'no simeho hi'ntnnono nehopi lontopant+kwofa. ³² Upa'nimno. Sekumo tango se'mayo'ne sikunoso we'enepe umo'n+monte'no yohoho. I nto i'mofapohoho. Oso'no hofiko ngkimo ni+kekujo'no sekwo ngkimo ni+hwot+mofikuji sekwo anga'no anga'no sekwoe angomne'no esesamo wohumpeentifeho. Oso'no sekwo ngkimo ni+hwot+mofikujo'no ngko'nohini nje mango sohwanji wohumamonnoho. I oso'no ngko'nohin+maho. O'o, Mpohwo kako huhwo ngko'nji wohumamontonoho. ³³ Yo'mayo tango se'mayo so'no ngko olo hungkuno hiloso selalokweno. Tango hiso se'mahon+ngkuhwosi sekwo ngkine'no ole wosyon+fsyant+feho. Ngko Jisasimo ufohi'nonji kako'nji humalohwono. Ose syani+fsy+kuji sekwo simeho wop+ngo'nji wohumantifeho. Sekwo olo hwaho lopo nohumentan+ngkuji yo'mayo tango wonyoso woselohofantifeho. I oso'no sekwo yokumpohn'nyo lohof+kuji simonyo fiy+mno. Hwap+ngoso ngko olo hwaho loponjo yahino somo hwotoho fenji nto uyakolo'maleno. Ose nal+mentisofoho.

17

Jisas kakoe inomokomoyo sohwanne'no Anitu ufo'mane'ento jomo uli+mentisofoho.

¹ Jisas kako oso hungkuno inomokomoyo sohwna'nimo nalonto kako ahwomomo timo uhwononto kan+ngkwohumo jomo uli+mento, Mpohwo, nje sikuno nto i'mofapohoho. Olo a'amu lohwo nje yofe engoso

utihwaho. Oseso kiko utihwahojo'no ngko jije hwomu sohwo'nne'no yofe engo nihwofikujo'no hofiko jije yofe woho'nomantifeho. ² Kiko a'amu hopi'nonohino somo ngkimo enjwa'mo uhumatimentohinofoho. Kiko a'amu fehohnjo ntapmmentohinoso kako songo ne'no humayoso yano uyine'enji ntapmmentohinofoho. ³ Songo ne'no humayo'neso olenoho. A'amu hiso hofiko nekwo'montosa'ine'no yofe ole wehwofantifeho. Kiko'nohino Anitu nehwosoho wokuhwofantifeho. Ngko Jisas Kilais sohwo'nne'no ole wonihwofantifeho. Nakwoe hwaho lopone'no Anitu uhwatimentiso hweho. Ose wonihwofantifeho. Yofe ose nihwofikuji hofiko wopingo'nohino humafikuji songo ne'no humantokutnnefoho.

⁴ Ngko olo hwaho lopo nohumanji jije yofe engoso jije yokumpohn'nyo engoso nto utihwamalefoho. Yo'mayo syoho ntapmmentohinoso ngko moi'wo nto esojwao'malefoho. ⁵ U, Mpohwo hohonta olo hwaho loso nekwo mamti'mokiyo sohonta ngko kiko'nji nohumanji ngko yo'mayo yokumpohn'nyo mokosyohumunyo hwo'nyoho. Ngko kiko'nji humanji mokosyohumamote pa'nyoso oso yofe engo so'nji yokumpohn'nyo engo so'nji kiko ngkimo asomo ntape.

⁶ Olo hwe lohwa hwaho lophonjo ntapmmentohino lohwa ngko hofikimo kikine'no lutihwamale so'no hofiko kikine'no yofe kihwofalokwofo. Jije a'amu huhwo sohwa kiko ngkimo ntopahon'ngkini hofiko jije hungkunomo haloho pentifi aho yokumpohn'nyo kemokosyohumantifi tifi in'ngkopalokwofo. ⁷ Oso a'amu kiko ntapmmentohinoso yo'mayo hungkuno ulahon'ngko hofiko huno ole syafihu'mentohofi, Olo hwe lohwoe hungkunoso Anitu mta'angofoho. Huno ose unyofoho. ⁸ Yo'mayo hungkuno kiko ngkimo ntapmmentohinoso ngko lutihwahon'ngko hofiko simeho hi'ntnnono uyontifi huno ole uyalofoho. Hohonta ngko kiko'nji humanji kiko olo hwaho lopone'no nihwatimentohinofoho. Oso hungkuno somo hofiko simeho hi'ntnnono uyalokwofo.

⁹ Olo a'amu huhwo lohwanne'no jomo wakil'monne'no yohono. A'amu nom'ne olo hwaho lophonjo somne'no mokilalokuyohono. O'o, olo a'amu kiko ngkimo ntapmmentohino lohwanne'no jomo kilalokweno. Jije a'amu hwafoho. ¹⁰ Hwe moya'mi hopi'nonohinoso nje hungkunomo tifi in'ngkawowo'n'ngkohofoso kiko'ne mehomifoho. Jije mehomi huhwo sohwa ngko huhwo'nnonji nekwoe mehomifoho. Hofiko nje yofe engo ho'nomalokwofo. Nje yo'mayo yo'mayo hopi'nonohinoso jifefoho. Jije yo'mayo yo'mayo hopi'nonohinoso njefoho.

¹¹ Ngko kikiyepono wosapmmo li'mo hofikimo uhwatimo'monnoho. Olo hwaho lopo hofiko'nohino wohumantifeho. Oso'no nje Mpohwo wopingo'nohino sohwo'so olo a'amu lohwa hofiko ngkimo simeho ntapifitne'enji uhwosopomentohino loso yo'mayo yahino wonyo somo uyakolopitne so'no kiko jije yokumpohn'nyo engo so'nji ufo'mahoji umokosyohumaho. Kiko ngko'nji simeho afa in'motohwoyo hopaso hofiko simeho afa unife. ¹² Ngko hofiko'nji nohumanji oso yokumpohn'nyo kiko ngkimo ntapmmentohino so'nji ngko hofikimo wopingo umokosyohumamote so'no anga'no ngkine'no hohujo ni'hu'nahone mikinjanimofefoho. O'o, ntapmmentohino hopi'nonohino sohwa wopingo nn'ngkopalokwofo. A'amu anga'nohino sohumne'no a'amu Anituye hungkuno mtimokumentohofoso ne imo'none hopaso kako anga'nohino sohwo tikanomo wene sohwo piwahu'mentisofoho. ¹³ Olohonta olo

a'amu loh wamo uh wot+i'mahm'mo kikiyepono wasapmmnonho. Ngko hofi'ko'nji olopo nohumanji yo'mayo hungkuno hofi'koe simeho wop'ngo umo'none'enji kilalokwe so'no nje simeho wop'ngo nimo'n'wo'n'ngkiso hopaso engo womantifeho.

¹⁴ Jije hungkunoso olo a'amu loh wamo nto umotefoho. A'amu hwe moya'mi olo hwaho lophonjoso hofi'koe mangohwa imo'n'imentohofofoho. Hwap'ngoso ngko hopa hofi'ko olo hwaho lophonjo yo'mayo somo min'ngkayo'njo hwafoho. ¹⁵ Ngko hofi'ko'nji yanimofo'ne makilohoyohono. O'o, ole kilalokweno. Hofi'ko olo hwaho lopo nohumentan'ngkuji oso hwe wonyo Seten kako a'amu loh wamo wonyo umokonohonji kiko hofi'kimo hofiyo mokosyohumane'enji kilalokweno. ¹⁶ Ngko olo hwaho lophonjo yahinomo in'ngkuno hwon'i'maho. Oso pa'nyoso hofi'ko huhwanji olo hwaho lophonjo yahinomo in'ngkunyohwa'maho. ¹⁷ Mpohwo jije hungkunoso hungkuno ne'njofoho. Oso hungkuno hiso olo a'amu loh wamo kiko itihwahon'ngkiji hofi'ko hofi'koe huno ehohosasyihwoso'no hofi'ko yo'mayo yahino wonyomo ul'iko'mafikuji jije yahino wop'ngo'nohini ikuji jije a'amu ne wop'ngo umo'nantifeho. ¹⁸ Hohonta kiko ngkimo n'hwajahan'ngkini ngko a'amu olo hwaho lophonjo lohwanjo ajwo'mo humamotefoho. Oso pa'nyoso ngko olo a'amu loh wamo hwe moya'mi hwahoponjo lohwanjo ajwo'mo wohumafenji hofi'kimo uhwojalokweno. ¹⁹ Ngko kiko'nji nohumahm'mo olo syoho simo'mjolo uy'monne'no yohono a'amu lohwa hofi'ko jije hungkuno so'ne huno ufohotofohojo'no hofi'ko jije yahino wop'ngo mayo'ne ufo'ma'mne'no yohono. Oseso hofi'ko jije a'amu ne wop'ngo umo'nantifeho.

²⁰ Ose ulonto ole ul'imento, Olo a'amu loh wamnohini mokosyohumaho eso makil'mneho. O'o, hwe moya'mi nom'neso hofi'ko olohawe hungkunomo haloho upa'n'ngkuji ngkimo simeho hi'ntnnono ntapifijo somo kiko hofiyo mokosyohumaho kilalokweno. ²¹ Ngko ole'no nimo'n'ngkohoho. Hwe moya'mi hopi'nono nekumo simeho ejap'kuji hofi'ko nekwo hopa simeho hunoso afa'njo umo'nantifeho. Mpohwo, kiko ngkimo n'humahno. Ngko kikimo kuhumaleno. Oso hopaso hofi'ko nekumo ehumayo so'no nimo'n'ngkohoho. Hofi'ko ose ehumafikujo'no a'amu hwahoponjoso hofi'koe yahino wop'ngo somo uhwon'ngkuji ole wosyofisyantifeho. Ou, An'itu kako Jisas K'ilais sohumo nakwoe hwaho lopo uhwat'mentiso sohweho likuji ngkine'no simeho wont'pantifeho. ²² Jije yokumpohn'nyo kiko ntapmmentohinoso ngko hofi'kimo uy'maleno. Oseso ole'no nimo'n'ngkohoho. Nekwo simeho afa inontai humalohwoyo hopaso hofi'ko simeho afa'njo umo'nantifeho. ²³ Jije hungkuno lontneso nje simehomo mnawojo hopaso nje hungkuno hofi'koe simehomo ose mnaweho. Oseso hofi'ko simeho afa in'ngkuji wop'ngo humafitne so'no nimo'n'ngkohoho. Oseso a'amu hwahoponjoso hofi'koe humayo somo uhwon'ngkuji ole wohnnantifeho. An'itu kako Jisasimo nakwoe hwaho lopone'no nehopi uhwat'mentiso hweho. An'itu Jisasimo simeho uy'wo'n'ngkiso hopaso kako olo a'amu lomo simeho uyalofoho.

²⁴ Ose ulonto ul'imento, Mpohwo, ole'no nimo'n'ngkohoho. Hwe moya'mi kiko ntapmmentohino hopi'nonohinoso hofi'ko ngko'njopo wohumantifeho. Olo hwaho loso nekwo mamt'i'mokiyo sohonta kiko simeho ntaaponji jije yofe engoso jije yokumpohn'nyo engo ntapmmentohinofoho. Olo a'amu lohwa hofi'ko oso yofe engo so'nji yokumpohn'nyo

engo so'nji ntapmmentohino somo uhwon+fitnne so'no n+mo'n+ngkohoho.
²⁵ Ou Mpohwo, kiko yo'mayo yahino ito'nohino iwo'n+ngkino so-
 hwosimo olo hwaho lophonjo a'amulo kikimo huno muyofoho. I oso'no
 ngko kikine'no huno niyohoho. Olo a'amu ngko'njo lopo humalofoso
 hofiko kiko ngkimo n+hwat+mentohino sohwo'nne'no huno unyofoho.
²⁶ Jije yahino yo'mayo so'no hofikimo nto uti+hwamaleso ngko ne'no
 uti+hwahm'mnefoho. Oseso kiko simeho engo ntopantokuno hopaso hofiko
 simeho engo unantifeho. Ngko hofikimo humahm'me'no kikimta'angoso
 hofiko simeho ose unantifeho. Jisas kako An+tumo ose ul+mentisofoho.

18

Jutas kako Jisasimne'no mango sohwo tokoyo'ofu imentisofoho.
 (Mat+iyu 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

¹ Jisas kako An+tumo ose ulahon+ngki kako kakoe inomokomoyo so-
 hwona'ni nakwo oso hopo sopo uliko'mentani mijo we'e Kitilon weken-
 tani nongkihnta'ni iyo uyo syoho sopo umentihwonefoho. ² Jutas kako
 Jisasimne'no tokoyo'ofu yone sohwo kako oso iyo uyo syoho sopone'no
 huno unyo hweho. Hwap+ngoso sikuno pi'n+ngo engo somo Jisas kakoe
 inomokomoyo sohwo'nnonji oso hopo sopo ne'no umotohwonefoho.

³ Hwe yofe engo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu Falisi sohwanji
 hofiko a'amu hwapife tifo'njo sohwanji a'amu itokuso'njo sohwanji Ju-
 tasi'nji uhwojahon+ngkofi Jutas kako oso iyo uyo syoho hopo sopone'no
 ipemotawomentisofoho. Hofiko kwefoho'nji sikiloho'nji yo'mayo ikujoho
 so'nji motapmmentohofofoho. ⁴ Jisas kako kakine'no yo'mayo u'mane
 so'no simo'mo huno nto unyo sohwo humentanjopo a'amu sohwo
 nuhwon+timanto ulimento, Sekwo tihune'no tipegokwofo. ⁵ Ose ulo-
 hon+ngkahon+ngki hofiko ulimentohofi, Nakwo Jisas Nasalet mta'ango
 sohune'no tipegokuhwono. Ose ulahon+ngkofi Jisas ulimento, Ngko
 olo huhwo'nyoho. Ose ulimentisofoho. Jutas oso a'amu Jisasimne'no
 tokoyo'ofu yone sohwo oso a'amu huhwo sohwanji humohumantisofoho.

⁶ Jisas kako olo huhwo'nyoho ulimentiso so'no hofiko iyoho yontifi ho-
 hokuhano asohosile we'enepe wentifi hwahopo piwahu'mentohofofoho.

⁷ Oseso Jisas kako apa'no ulimento, Sekwo tihune'no tipegokwofo. Ose
 ulahon+ngki hofiko ulimentohofi, Jisas Nasaletnnta'ango sohune'nefoho.

⁸ Ose ulahon+ngkofi Jisas ulimento, Nto selohefoho. Ngko olo huhwo'nyoho.
 Sekwo ngkimo want+mantifi pohofihwasi'manji nje inomokomoyo lo-
 hwamo t+mo'nohini fohon+hwat+mno. Hofiko wahumpopife. Jisas ose
 ulimentisofoho. ⁹ Simo'mjo Jisas kan+ngkwohumo ole nto ulimento, Oso
 a'amu ntapmmentohino sohwo ngko mokosyohumamote so'no anga'no
 ngkine'no hohujo ni+hu'nahone minkinjan+mofefoho. Oso hungkuno
 ulimentiso so'no huno ikwesya+syonto wahumpopife ulimentisofoho.
 Oso hohosohonta oso hungkuno kakoe inomokomoyo sohwo'ne'no
 ulimentisoso ne imo'n+mentisofoho.

¹⁰ Saimoun Pita kako nohumanto hwakuhwajo iwosipema'nonto a'amu
 fihwoe haloho angahohnjo somo loku'mentisofoho. Lojwahan+ngki halo-
 hoso piwahu'mentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako a'amu yofe
 engo'njo tajo ango syoho'njo sohwoe syoho ulohofiyu hweho. Kakoe
 yofeso Mal+kos. ¹¹ Pita ose yahon+ngki Jisas ulimento, Jije hwakuhwajoso
 asoso'mo fotofahinyo. Kiko huno pipi kiyalofoho. Yo'mayo tango nje

Mpohwo, Nje hwomu womano, limentisoso ngko woma'mo. Oso'no hwakuhwajoso fotofahinyo.

Hofiko Jisasimo Anasiyepono ipemotamentohofofoho.

¹² Oseso oso a'amu itokuso'njo sohwanji a'amu Jutafe hwapife tifo'njo sohwanji hofikoe hwe engo sohwanji hofiko Jisasimo aho kentifi kakimo impe intokwomentohofofoho. ¹³ Simo'mo hofiko Anasiyepono motawomentohofofoho. Anas huhwo sohwo kako Kaiyofasiye kanengkwowheho. Kaiyofas sohwo kako oso soswo somo a'amu tajo ango syoho'njo so'no yofe engo ma'mentisofoho. ¹⁴ Oso Kaiyofas huhwo sohwo kako a'amu Juta somo ole ulimento, Yahino ito'nohinoso olenoho. Olo hwe anga'nohino lohwo kako hwe moya'mi hopi'nonohino somne'no ufo'mayo'ne poyo wape'nono. Ose nto ulimentisofoho.

Pita ulimento, Ngko Jisasimne'no huno maniyohoyohoho limentisofoho. (Matiyu 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ A'amu sohwa hofiko Jisasimo ipemotosontan'ngkofo somo Saimoun Pita'nji ngko Joun'nnonji nekwo Jisasimo in'ngkasimentihwoyofoho. Oso hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwo kako ngkine'no huno uyo so'no ngko Jisas'nji oso hwe yofe engo'njo sohwoe tojo somo humentohefoho. ¹⁶ I oso'no Pita kako mempo hohnta'ni hoku'yo sopo foyohumamentisofoho. Oseso ngko hwe yofe engo'njo huno ninyo sohwo'ni ngko a'mu hoku'yo mokosyohumayo simo Pitamo ipemotasyuyo'ne ulimentohefoho. Oso a'mu hisi Pitamo ipemotawonto ¹⁷ Pitamo ulimento, U, kiko huhwosi olo hwe lohwoe inomokomoyo hwsilikeno. Ose ulahon'ngki Pita ulimento, Awonoho. Ngko'maho. Ose ulimentisofoho.

¹⁸ Oso engo sponjo syoho ulohofityo so'nji a'amu hwapife tifo'njo sohwanji kwongkwongo usahon'ngki toho intofontifi a'apaho toho imokin'mentohofofoho. Pita huhwo'nji hofiko'nji nolohofontifi a'apaho toho imokin'mentohofofoho.

Hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwo Jisasimo hungkuno ulohonimentisofoho.

(Matiyu 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

¹⁹ Hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwo kako Jisasiye inomokomoyo sohwantne'no yo'mayo hungkuno Jisas hofikimo lutihwawo'n'ngkiso so'ntnne'no Jisasimo ulohonimentisofoho. ²⁰ Oseso Jisas ulimento, Ngko hwe moya'mi hopi'nonohino somo utihwa'nyoponohini lutihwawo'n'ngkohe hwo'nyoho. Engolopohamo ngko Anituye tajo ango engo'njo sponjo tajo ango we'eso a'amu Juta uhu'mokuwo'n'ngkohoho sopo nje yo'mayo hungkunoso lutihwamentohofoho. Ngko hungkuno hiyaso'mo majofoho. ²¹ Oso'no kiko ngkimo peho'no ntohonantokuno. Kiko oso a'amu nje hungkuno upa'n'wo'n'ngkohoho somo ulohonyo. Oso hungkuno ngko l'wo'n'ngkoheso hofiko huno moi'wo'nyofoho.

²² Ose ulahon'ngki hwe hwapife tifo'njo fihwo kako Jisasi'njopo lohonto Jisasiye manjihohopo hwan'ngo fonjonto ulimento, Kiko olo hwe yofe engo'njo lohomo hungkuno oso pa'nyoso nulohotoho. Ito'nohini uso. ²³ Ose ulahon'ngki Jisas ulimento, Ngko hungkuno wonyo uloheso'no lanifonjohino. I ngko hungkuno wonyo uloheso'no manji kiko olo a'amu lohwo uso. I ngko hungkuno nehopi uloheso'no manji peho'ne nifonjohino.

Ose ulimentisofoho. ²⁴ Oseso oso impe Jisasimo into'mentohofoso Jisas into'nowntanngki Anas kako oso hungkuno Jisasimo ulohonmentiso sohwo kako Kaiyofas hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwoepono lihwatimentisofoho.

Pita apa'no Jisasimne'no ngko huno maniyohoyohoho ulimentisofoho. (Mat'yu 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵ Saimoun Pita a'amu'nji lohofonto a'apaho toho imokinontanngki a'amu huhwo sohwo ulimentohofi, Kiko huhwosi kakoe inomokomoyo hwsilikeno. Ose ulahonngkofi Pita hwasyo hungkuno ulimento, Awonoho. Ngko kakoe inomokomoyo hwonimaho.

²⁶ Ose ulahonngki oso hwe yofe engo'njo sohwoe syoho ulohofiyono nom'ne sohwo kako oso a'amu Pita kako haloho lojwao'mentiso sohwoe a'amu sohwo kako Pitamo ulimento, Ou, nehopi. Kiko Jisasinji oso iyo uyo syoho sopo nohumentanngkini ngko kohonngkohe hwsosoho. ²⁷ Ose ulahonngki Pita apa'no ulimento, Awonoho. Ngko osoho hwonimaho. Ose ulahonngki yihufo tosika yokaso oso hohosohonta ho'nimentisofoho.

Hofiko Jisasimo Pailotiyepono ipemotamentohofofoho. (Mat'yu 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5)

²⁸ A'amu Loum hofiko Kaiyofas nta'ni Jisasimo utimantifi oso hwe engo a'amu Loum mta'ango sofe hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwoe ango engo sopone'no imingo ne hosiwosiwewe iyo so'nji Jisasimo ipemotamentohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko hofikoe Anitu Kako A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo * iyoho humayo somne'no nto'no esyohumayo'ne hofikoe he a'apaho yomayoso mijo nto yatiku'mentohofofoho. Oso'no hofiko huno ole syafihu'mentohofi, A'amu Loum nakwoe yahinomo miningkayo'njo sohwafe angomo nakwo syukwato lohofihwosi kiho'njo imo'ningkuhwasi nakwo elijwanyo engo sopo wopayo monanehwono. Ose syafisyontifi mempo hohnta'ni humamentohofofoho. ²⁹ Oseso oso hopo sopo nohumentanngkofi Pailot mempono noswaponto ulimento, Sekwo olo hwe lohomo olo hungkuno nto'no mihwajiyo ango lopone'no peho'no ipemotapohofihwolo. Peho wonyo imaso'neto. ³⁰ Ose ulahonngki hofiko ulimentohofi, Olo hwe lohwo kako yahino wonyo miyo'njo yontentesi nakwo olo ango lopo kikiyepono mipemotapihwonesohilo. ³¹ Ose ulahonngkofi Pailot ulimento, Sekwo a'amu Juta soku sekwoe honingkano hungkuno somne'no huno syafisyikui kakoe hungkunoso nto'no mihwatimno. Ose ulahonngki a'amu sohwa ulimentohofi, Sekwo a'amu Loum sohwaso nakwo a'amumo fonjasiyo'no honingkano somo pijwonaofiwon'ningkohofofoho. † Ose ulimentohofofoho. ³² Hohonta Jisas kako kakoe a'amu somne'no kako poyo imo'none so'no lutihwamentiso sohonta kako a'amu Loum sohwa a'amumo iyo hwojiyafiku'nnyo sopo fonjinto'ofahumotofo hopaso wape'nimontonoho nalimentisofoho. Oso hohosohonta oso hungkunoso ne umonimonte'no yohoho.

³³ Oseso Pailot kako ango engo somo apa'no swonto Jisasimne'no joho litimanto ulimento, Kiko a'amu Jutafe Hwe Engo hofikoe hwaho

* **18:28:** Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho. † **18:31:** A'amu Loumjo sohwa Jutafe hwaho mokosyohumayo hwafoho. Oso'no hofiko hungkuno mihwajiyo'neso yono limentihofofoho. Oso'no hofiko honingkano yokumpohn'nyo ho'nahumentohofofoho. A'amu anga'no mape'nyoso wopingofoho.

mokosyohumayo'ne hwosilaho. ³⁴ Ose ulahon'ngki Jisas ul'imento, Oso hungkuno ntohinoso jije huno mta'ni lantohino. I a'amumu Jutaso hof'iko kilimalofoyoho kantohino. ³⁵ Ose ulahon'ngki Pailot ul'imento, Ngko a'amumu Juta hwo'ntaho. Jije temtifo Juta sohwanji hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji hof'iko ngkiyepono kumotapohofo. Kiko peho imahno'neto. ³⁶ Ose ulahon'ngki Jisas ul'imento, Ngko a'amumu mokosyohumayoso olo hwaho lopo'ma'ho. O'o, ngko olo hwaho lophonjo a'amumu mokosyohumayo'ne hwo'ntontosi nje inomokomoyo sohwa hof'iko a'amumu Juta sohwanji fongki'n'ifijoso a'amumu Juta sohwa mon'maf'ikutnnesohilo. I oso'no ngko a'amumu mokosyohumayo kiko pa'nyo hwoni'ma'ho. ³⁷ Ose ulahon'ngki Pailot ul'imento, Ose'manji kiko hwe engo a'amumu mokosyohumayo hwosoho. Ose ulahon'ngki Jisas ul'imento, Kiko hwe engo a'amumu mokosyohumayo hwosoho ntohinoso hungkuno nto'nohinoho. Ngko olo hwaho lopo imo'n'imentoheso syoho anga'nohinoho hungkuno nehopi'nohinoho lijwa'of'ineso imo'n'imentohe hwo'nyoho. A'amumu hof'iko hungkuno nehopi'nohinoho umo'n'iw'o'n'ingkisoso nje hungkunomo haloho pewo'n'ingkohof'ohofo. ³⁸ Ose ulahon'ngki Pailot ul'imento, A'amumu hungkuno ne so'no huno unyoso t'hwolo. Ose ul'imentisof'oho.

Pailot kako Jisas'imo iyo hwojijaf'iku'nnyo somo fonjinto'ofasiyo'ne l'imentisof'oho.

(Mat'iyu 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25)

Pailot ose ulonto kako mempono a'amumu Jutafepono apa'no noswonto ul'imento, Ngko olo hwe lohwo kakoe yahino wonyoso mot'ip'ihwon'ngkiyohono. ³⁹ I oso'no sekwoe yahinoso ole wo'nnyof'oho. An'itu A'amumu Is'ra'el somo Uyakolo'mentiso somne'no Syaf'isiyo S'ikuno Engo † iyoho humayo somo sekwoe a'amumu anga'no impo'ango mta'ni is'ihutofomayo'ne jomo nt'iw'o'n'ingkohof'ihwasoho. Oseso ngko sekwo a'amumu Juta sokuye olo hwe engo lohomo us'ihutofonehwajono lasemo'n'ingkohoho. ⁴⁰ Ose ulahon'ngki hof'iko mango engo mohm'no ul'imentohofi, Olo hwe lohomo nus'ihutofohotoho. O'o, kiko Mpolapas sohomo us'ihutof'oho. Mohm'no ose ul'imentohof'ohofo. Mpolapas huhwo sohwo kako a'amumu fonjasyonto a'amufe yo'mayoso hufo ma'mojo hweho. Hwe wonyo hweho.

19

¹ Oseso Pailot kako Jisas'imo ut'imanto kakoe a'amumu itokuso'njo sohwo impe'nji fongkupmno, ul'imentisof'oho. ² Hof'iko Jisas'imo nofonjont'ifi impe yongo'njoso nokikisont'ifi hnn'imentohofi olo hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwo mnokino'manji'mofo pa'nyof'oho. Ose lont'ifi Jisas'iyeh mnokinopo monji'mofahumentohof'ohofo. Ose yont'ifi hof'iko manji'mofo sawemo miyo'nohinoso a'amumu hwaho mokosyohumayo yofe engo'njo sohwa iwo'n'ingkohoho hopaso Jisas'imo uloho'mentohof'ohofo. ³ Ose ulohofont'ifi kakimo u'mant'ifi sitofo ulont'ifi ul'imentohofi, Ou, Hwe Engo sohwo, kiko a'amumu Juta somo mokosyohumawo'n'ingkinoho sohwo silaho. Ose ulont'ifi kakoe manjijohopo fongku'mentohof'ohofo.

⁴ Osohonta Pailot apa'no mempono noswaponto a'amumu Juta somo ul'imento, Ihwoni. Ngko mempone'no ipemotoswapmme sohwo sekwo huno waseyono. Kako wonyo hon'ngkano ane hweho. ⁵ Ose ulahon'ngki

† 18:39. Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

Jisas kako mempono swapmmentisofoho. Oso mnokino manji'mofo yongo'njo mt'i'mokumentohofoso Jisasiye mnokinopo monjimofahumentohofofoho. Oso manji'mofo miyo'nohinoso hi'njo hweho. Jisas osopo nohumentan'ngki Pailot a'amu somo ul'mento, Ihwoni, olo hwe lohomo uhwon'mno. ⁶ Ose ulahon'ngki a'amu yofe engo'njo tajo angosyoho'njo sohwanji a'amu hwap'ife tifo'njo sohwanji hofiko Jisasi'mo uhwonont'ifi joho mohm'no ul'mentohofi, Iyomo fonjinto'ofahumno. Iyomo fonjinto'ofahumno. Ose ulahon'ngkofi Pailot ul'mento, Olo hwe lohwoe hon'ngkano wonyoso ngko mot'iphwonyo'njo yohono. Sekwo soku ut'maf'ikuj iyo mo fonjinto'ofahumno. ⁷ Ose ulahon'ngki a'amuso ul'mentohofi, Olo hwe lohwoe kako An'itumne'no sitofonali'mentisofoho. Ngko An'ituye Hwomu hwo'nyoho nali'mentisofoho. Oso'no nakwoe hon'ngkano hungkuno olo yahino loso'no wape'nono nali'wo'n'ngkohoho.

⁸ Pailot oso hungkuno homo somo upa'nonto iyoho engo m'kun'imposo un'imentisofoho. ⁹ Pailot oso angosyoho engo somo apa'no noswonto Jisasi'mo ul'mento, K'iko nt'i'mta'ni pmentohino hwasilo. Ose ulahon'ngki Jisas oso hungkuno ul'mentiso somo asomo mujo'njo yahon'ngki ¹⁰ Pailot ul'mento, Pipilo. K'iko ngkimo hungkuno manjoso mampi'nyo peho'no humahnno. Ngko kikimo kis'hutofone yokumpohn'nyoso hi'njo hwo'nyoho. I ngko kikimo iyomo fonjinto'ofakisio'ne yokumpohn'nyoso hi'njo hwo'nyoho. Oso'no k'iko huno makiyoho liyohoho. ¹¹ Ose ulahon'ngki Jisas ul'mento, Oso yokumpohn'nyo engo mokosyohumahnoso An'itu ahwomomo humaso sohwoe kako kikimo mokijape'njo yontentesi k'iko ngkimo wonyo mantohofohotnnesohilo. Oso a'amu ngkimo j'ije ahomo ho'nani'humalofo sohwa hofikoe wonyoso j'ije wonyo somo yakolo'nyofoho. Hofikoe wonyoso m'kun'imposofoho.

¹² Pailot kako Jisasiye hungkunomo upa'nonto Jisasi'mo usihuto'mo lonto huno pi'n'ngo engo syafi'hu'mentisofoho. A'amu Juta sohwa oso hiso'no upa'nont'ifi hofiko Pailot'mo mango engo ul'mentohofi, K'iko olo hwe lohomo isihutofihwaji so'manji k'iko Sisa hwe yofe engo hwofilo'nnyo sohwoe a'amu hwas'i'maho. A'amu fihwo ngko a'amumo mokosyohumayo hwo'nyoho l'wo'n'ngkiso sohwoe kako Sisafe mango hweho. ¹³ Pailot kako oso hungkuno homo somo upa'nonto kako Jisasi'mo mempono ipemotowapmmentisofoho. Noswaponto Pailot kako hungkuno nto'no m'hwajiyone epohumayo sopo ampo humamentisofoho. Oso hopo sopo yofe ole l'imotofofoho, Sokumnango ponoho. A'amu Hip'uluso oso hiso'no hofikoe hungkunoso ole l'imotofofoho, Ngkapatofoho l'imotofofoho. ¹⁴ Oso hohosohonta a'amu Jutafe An'itu A'amu Is'iael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syaf'isiyo Sikuno Engo * iyoho mo'n'ngkanta humayo'ne yo'mayo ito'no esyohumayo'ne sikunomnoho. Oso homo somo mofehi'nyo ajwo kuntoliyopo posahon'ngki Pailot a'amu Juta somo ul'mento, Olo hwe lohwoe sekumo semokosyohumayo'ne hwe engo hweho. Sekwo uhwon'mno. ¹⁵ Ose ulahon'ngki hofiko joho mohm'no ul'mentohofi, Wayo yaf'ikuj iyo fonjahumno. Iyomo fonjinto'ofahumno. Ose ulahon'ngkofi Pailot ul'mento, Ngko sekwoe hwe engo sohomo iyomo wofonjinto'ofahumonntaho. Ose imne'no lasemo'n'ngkohoho. Ose ulahon'ngki a'amu yofe engo'njo tajo angosyoho'njo sohwa ul'mentohofi, Olo hwe lohwoe nakwoe hwe engo hwo'maho. Nakwoe hwe engo anga'nohino

* 19:14: Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

sohwo Sisafoho. ¹⁶ Ose ulahon+ngkofi Pailot kako Jisas+mo iyomo fonjinto'ofasiyo'ne a'amu huhwo sohwafe ahomo ho'nahumentisofoho.

Hofi'ko Jisas+mo iyo hwojiyaf+ku'nnyopo fonjinto'ofahumentohofofoho. (Matiyu 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

¹⁷ Oseso Jisas+mo utimantifi iyo hwojiyaf+ku'nnyoso nomantifi kakwo'yohumo utofimentohofofoho. Jisas kako itokwawento ango Jelusalem uli'ko'mantifi A'momnokinoponoho li'wo'n+ngkohoho spono kotasimentohofofoho. Hipilu hungkunoso oso hopo sopeno'no ole li'wo'n+ngkohoho Ngkoul+kotanoho li'wo'n+ngkohohofoho. ¹⁸ Oso hopo sopo hofi'ko Jisas+mo iyo hwojiyaf+ku'nnyo sopo fonjinto'ofahumentohofofoho. Oso Jisas+njo sopo hwe hufa'u sohwa'u yohosi yohosinta'ni fonjinto'ofasyontifi Jisas ajwo'mo fonjinto'ofahumentohofofoho.

¹⁹ Pailot kako iyoswo nomanto Jisasiye mijo kwa'ofiyo tokwajo nohonje sopo mt+'mokofofojahumentisofoho. Oso hungkuno hiso olenoho. JISAS NASALET NTA'ANGO SOHWO A'AMU JUTAFE HWE ENGO HWEHO. Ose mt+'mokumentisofoho. ²⁰ Jisas+mo fonjinto'ofahumentohofoho hopo sopo ango Jelusalem mofoneponoho. Oseso a'amu Juta pi'n+ngoso nosapontifi oso iyoswo mt+'mokofofojahumentiso homo somo atofu limentohofofoho. Oso hungkuno hiso Pailot kako hungkuno hufa'u si'hune'njo mt+'mokumentisofoho. A'amu Jutafe hungkuno'nji a'amu Ngk+likife hungkuno'nji a'amu Loumife hungkuno'nji mt+'mokofofojahumentisofoho.

²¹ Oseso a'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwa hofi'ko oso iyoswomo uhwonontifi Pailot+mo ulimentohofi, A'amu Jutafe Hwe Engo hweho mt+'mokinयोso hwasyofoho. Ole mt+'mojo. Olo hwe lohwo ngko a'amu Jutafe hwe engo hwo'nyoho li'mojo hweho. Ose mt+'mojo. ²² Ose ulahon+ngkofi Pailot ulimento, Hungkuno mt+'mokohe loso olo hungkuno lo'nohini waweno. Ose ulimentisofoho.

²³ A'amu itokuso'njo osofosofahu'nohino sohwa hofi'ko Jisas+mo iyo hwojiyaf+ku'nnyo sopo nto fonjinto'ofasyontifi hofi'ko kakoe manji'mofu yo'mayo so'nji nomantifi yano ilofoso osofosofahu'no ilo'mentohofofoho. A'amu anga'no anga'nohino sohwannefoho. I kakoe nem'no manji'mofoso ufotofoso ane'njo uhwonontifi ²⁴ ole hnn+mentohofi, Oloso nos+impehwaloho. O'o nakwo syohi'nyo ihwasi a'amu neyakolofoso sohwo kako olo hiloso hi'nji woma'monte hweho. Ose imentohofoso Anituye hungkuno a'amu mt+'mokumentohofoso ne imo'n+mentisofoho. Hungkuno hiso olenoho.

A'amu nje hwapife yo'mayoso yano ilofontifi hu'mema'mentohofofoho. Nje manji'mofu so'no hofi'ko syohi'nyo yontifi uyakolo'mentiso sohwo ma'mentisofoho.

Oso a'amu itokuso'njo sohwa oso hiso imentohofofoho.

²⁵ Oso Jisasiye iyo hwojiyaf+ku'nnyo'njo mofone sopo Jisasiye kona'wohi'nji konosima'nji Kloupasiye ape Maliya'nji nom'ne Maliya ango Makitola nta'angosi'nji humamentohofofoho. Oso moya'mi hofosofa Jisasiye iyo hwojiyaf+ku'nnyo'njo tifo ne sopo loho'mentohofofoho. ²⁶ Ngko Joun Jisasiye a'amu sohwo'nnonji Jisasiye kona'wohi'nji afapo lohofontan+ngkuhwoi Jisas ehononto elimento, Na'uyo oso hwe sohwo jije hwomu hweho. ²⁷ Ose ulonto ntimento, Olosi jije na'uyoho. Ose

ntahon'ngki oso s'ikuno somo ngko Jisasiye kona'wohihn'ni nje angomo mokosyohumamotefoho.

Jisas kako poyo imo'n'imentisofoho.

(Mat'iyu 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸⁻²⁹ Ose imo'n'imentiso sohonta Jisas kako huno ole umento, Nje yo'mayo syohoso moi'wonoho. Ose syafisyonto ole ul'imento, Ngko mijo'no n'imo'n'ngkohoho. Ose ul'imentisofoho. Ahwonte anga'no ipisayo mijo yokumpoyn'nyo mangkinyo'njo oso hopo sopo nowentan'ngki hofiko hwapife pa'nyo we'eso mijo homo somo yomantifi tokemo popojontifi noho'nomantifi Jisasiye mangomo uy'imentohofofoho. Ose imentohofoho sohonta oso hungkuno Ntefit Jisasimne'no hohonta mt'i'mokumentisoso ne imo'n'imentisofoho. Mt'i'mokinyoso olenoho. Ngko mijo'no n'imo'n'ngkoho. ³⁰ Ose ulahon'ngki Jisas mijo hiso nononto l'imento, Nje syoho imoteso moi'wonoho. Ose ulonto kakoe mnokino iwa'wo'mentisofoho. Osohonta kakoe huyo'mango Anituye pone'no uhwat'imentisofoho.

A'amu itokuso'njo fihwo kako Jisasimo hosimno hupepo honje hmmentisofoho.

³¹ Oso hohosohonta a'amu Jutaso hofikoe S'ikuno Engo iyoho humayo so'ne yo'mayo nto'no esyohumayo'ne s'ikunomnoho. Oseso a'amu Juta sohwa ole syafihu'mentohofi, Nakwoe S'ikuno Engo iyoho humayo somo iyo hwojiyafiku'nnyo sopo a'amufe pijafo ne'no weso nakwolaho lontifi hofiko Pailotimo a'amu huhwo sohwa poyo komo'no pe'nyo'ne hungkuno ole ul'imentohofi, K'iko jije a'amu itokuso'njo sohwa ulahon'ngkohoji hofiko a'amu iyoponjo sohwafe sife kutikujo lohofikuji hwahopo womeho'nahufe. ³² Ose ulahon'ngkofi Pailot hungkuno ose ulahon'ngki a'amu itokuso'njo sohwa hofiko oso hwe hufa'u Jisasi'njo sopo yohosi yohohnta'ni fonjinto'ofahumentohofoho sohwa'uye sifemo kutikujo loho'mentohofofoho. ³³ Nokujontifi Jisasi'mo u'mantifi kako poyo nto imo'n'imentiso uhwon'imentohofofoho. Ose uhwonontifi Jisasiye sifemo makujiyo'njo imentohofofoho. ³⁴ I oso'no a'amu itokuso'njo fihwo kako Jisasi'mo hosimno hupepo honje hmmentisoso honiyo'nji mijo'nji usihuma'mentisofoho. ³⁵ Ngko Joun sohwo'ni yo'mayo imo'n'imentiso somo uhwon'imentohefoho. Hwasyo hungkuno moselalokuyohono. Yo'mayo uhwon'imentohefoso yo'mayo upa'n'imentohefoso olo iyoswo lomo ifalifaliyo mt'i'mokalokweno. Sekwo hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono uy'fitnne'enji mt'i'mokalokweno. ³⁶ Yo'mayo uhwon'imentohefoso imo'n'ngkahon'ngki Anituye hungkuno mt'i'mokumentohofoso ne imo'n'imentisofoho. Hungkuno anga'no mt'i'mokumentohofoso olenoho. Hofiko kakoe yokinoso makujiyofoho.

³⁷ Nom'ne hungkuno mt'i'mokumentohofoso olenoho.

Oso hwe sohomo hofiko hosimno hmmentohofoho sohomo uhwonantifeho.

Hungkuno mt'i'mokumentohofoho hiso oso s'ikuno homo somo ne imo'n'imentisofoho.

Hofiko Jisasiye pijafoso sokimomo ho'nahumentohofofoho.

(Mat'iyu 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

³⁸ Oso hiso moi'wo imo'n'ngkahon'ngki Jousep ango Alimateyanta'ango sohwo kako Pailot'imo u'ma'mentisofoho. Jousep huhwo sohwo kako Jisas'imne'no simeho ko uyonto kako a'amū Jutafe hwe engo somne'no iyoho un'ngkahon'ngki kako simeho hi'ntnnono unyo hungkuno so'no molijwafe'njo imentiso hweho. Jousep huhwo sohwo kako Pailot'imo u'manto ul'imento, Ngko Jisasiye pijafoso woma'monne'no yohono. Ose ulahon'ngki Pailot eno ulahon'ngki Jousep Jisasiye pijafoso iyopo nta'ni ma'mentisofoho. ³⁹ Jousep kako'nohin'maho. O'o, Nikoutemos kako hohonta Jisas'imo s'ikwo'miyomo u'ma'mentiso sohwo'nji siko Jisasiye pijafo ma'mentisiyefoho. Nikoutemos huhwo sohwo kako iyo mijo akino wop'ingo'njo so'nji iyoswo akino wop'ingo'njo so'nji pijafo somo ho'nasiyo'ne pi'n'ngo engo motapmmmentisofoho. Kakoe tangoso *teti-foua* (34) *kiloufoho*. ⁴⁰ A'amū Jutaso hofi'ko a'amū poyo pe'nyofe pijafoso ijopijisasiyo'ne esyohumamotofo hopaso siko Jisasiye pijafo so'nji yo'mayo akino wop'ingo'njo so'nji hwapifemo popoku'mentisiyefoho. ⁴¹ Jisas'imo iyopo fonjinto'ofahumentohoho mofone sopo iyo uyo syoho wo'nnyoponoho. Oso hopo sopo a'amū hofi'ko sokimo songo a'amufe pijafo ho'nasiyo'ne'entifi mt'i'mokumentohofoho. Hofi'ko oso sokimo homo somo nom'ne a'mopijafoso moho'nasiyo'ponoho. ⁴² Oso s'ikuno yo'mayo nto'no esyohumayo'ne s'ikuno moi'wo imo'nyo'ne mofone sopone'no hofi'ko Jisasiye pijafoso ikanopo momotawe'njo yont'fi oso sokimo mofone soponjo somo ho'nahumentisiyefoho.

20

Jisas kako pi'n'imo nta'ni songo lika'mentisofoho.
(Mat'iyu 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12)

¹ Sante im'ngo ne'nji s'ikwo'mjoho so'mo Maliya ango Makitolanta'angosi kako nol'ikafonto Jisas'imo ho'nahumentohoho sopone'no uhwon'imentisoso pi'n'momjo sojoso hwsampo'nnyo uhwon'imentisofoho. ² Ose uhwononto kako hano kunto kunto'no nowento Saimoun Pita'nji ngko Joun'nnonjimo t'ipehon'ima'nonto el'imento, Nakwoe Hwe Engo sohumo sokimo mta'ni wae yao'malofofoho. Hofi'ko nti'mo koho'nahumalofo. Ngko huno maniyohoyohoho.

³ Ose elahon'ngki Pita'nji nekwo sokimo somne'no hano kunto kunto'no nowentai ⁴ ngko Pitamo uyakolofonji ngko s'imo'mo sokimo somo i'mofapmmmentohofoho. ⁵ Ngko i'mofaponji iku'n'ihwon'ngkoheso hwapife yo'mayoso ko uhwononji ngko masyuyo'njo imentohofoho. ⁶ Saimoun Pita kako t'fi n'mj'mentiso sohwo kako sokimo ne mo'mo humentisofoho. Noswonto uhwon'imentisoso hwapife'nohini nowentan'ngki uhwon'imentisofoho. ⁷ Oso hwapife nom'neso Jisasiye mnokinomo popoku'mentisiyoso nom'nepo ku'mokahinyo nowentan'ngki uhwon'imentisofoho. ⁸ Ngko s'imo'mo sokimomo i'mofapmmmentoho huhwo'ni noswonji yo'mayo somo uhwononji Jisas kako likafone so'no ngko simeho hi'ntnnono uy'imentohefoho. ⁹ Hohonta sohonta nakwo Anituye hungkuno mt'i'mokumentohofoho so'no yofe muhwofe'njo iment'ihwonefoho. Hungkuno mt'i'mokumentohofoso Jisas kako poyo imo'n'ngkuhwosi apa'no songo likafone'no mt'i'mokumentohofofoho. ¹⁰ Oso hohosohonta yo'mayoso nuhwonontai oso hungkuno homo

somo simeho hi'ntnnono uyontai nekwoe a'amu'njopo asomo umentihwayofoho.

Maliya angu Makitolanta'angosi Jisasimo uhwon+mentisofoho.
(Matiyu 28:9-10; Mak 16:9-11)

¹¹ Osohonta Maliya kako sokimo'njo mofone sopo lohofonto humotaho limentisofoho. Humotaho lonto iku'nihwon+mentisoso sokimo ajwomo'mo ¹² a'amu ahwomo mta'ango nehm'no manji'mofo sawemo halojo'njo sohwa'u uhwon+mentisofoho. Siko Jisasiye pijafu ho'nahumentohofu sopo nohumanji anga'no kako mnokino hohnta'ni humentanngki nom'nihwo sife hohnta'ni humentanngki uhwon+mentisofoho. ¹³ Siko Maliyamo ul+mentisiyo, A'mu losiyo, kiko humotaho peho'no lalokuno. Ose ulahonngki Maliya ul+mento, Hofiko nje Hwe Engo sohwoe pijafoso wae yan+mo'malofu'no nt+mo koho'nahumalofu lonji lot+peelokweno.

¹⁴ Ose ulonto Maliya ikinjaofonto uhwon+mentisoso Jisasimo ko uhwononto kako Jisas sohumo yofe mihwofe'njo imentisofoho. ¹⁵ Jisas Maliyamo ul+mento, A'mu losiyo, kiko humotaho peho'no lalokuno. Haf+hafe tihune'no t+peelokuno. Ose ulahonngki Maliya ole syaf+hu+mento, Olo hwe lohwo kako iyo uyo syoho losomo mokosyohumawo'n+ngkiso hweho. Ose syaf+syonto ul+mento, Hwe engofo, kiko kakoe pijafoso nomanji kengopo ho'nahumahnno'manji ngkimo njo. Ngko nomahm'mo womotawomo. ¹⁶ Ose ulahonngki Jisas kakoe yofe ul+mento, Maliya. Ose ulahonngki Maliya ikinji lohofonto Jisasimo yofe uhwo+mentisofoho. Uhwofonto Jutafe hungkuno ul+mento, *Lapounai*. Nakwoe hungkunoso ole: Lont+hwayo hwasoho. ¹⁷ Ose ulahonngki Jisas ul+mento, Kiko ngkimo aho non+pmmakohotoho. O'o, ngko nje Mphowepono masileno. Kiko nuhuji nje a'amu sohwo ole uso, Ngko nje Mphowepono was+mne hwo'nyoho. Nje Mphowo sohwo sekwo huhwa hnonniye Mphoweho. Nje An+tu sohwo sekwo huhwa hnonniye An+tuyoho. Ose uso. ¹⁸ Ose ulahonngki Maliya angu Makitolanta'angosi nowonto Jisasiye inomokomoyo sohwo'na'nimo t+penahononto nal+mento, Ngko nakwoe Hwe Engo sohumo nto uhwon+ngkohono. Ose ulonto kako yo'mayo hungkuno Jisas ul+mentiso so'nji nal+mentisofoho.

Inomokomoyo sohwa Jisasimo uhwon+mentohofofoho.
(Matiyu 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)

¹⁹ Oso sikuno Sante somo mofehi'nyo nto ikwo'mokumentiso so'nji Jisasiye inomokomoyo sohwo'na'ni nakwo a'amu Juta somne'no iyoho nen+ngkahonngki nakwo oso angu humamentihwone homo somo hoku'yo yokumpohn'nyo pijwasyontani humohumant+hwonefoho. Nohumentan+ngkuhoni Jisas kako nakwo'njo ajwo lopo nta'ni imo'nomanto nal+mento, N+ngkwahwasofo, sekwo iyoho sen+ngkuhwoloho. Simeho wop+ngo'nji fesyohumamno. ²⁰ Ose nalonto kako kakoe ahomjo ime so'nji hupeponjo ime so'nji net+hwamentisofoho. Nakwo nakwoe Hwe Engo Jisas sohumo uhwonontani simonyo engo iment+hwonefoho.

²¹ Jisas nom'ne hungkuno nal+mento, Sekwo simeho wop+ngo'nji fesyohumamno. Nje Mphowo ngkimo n+hwat+mentiso hopaso ngko sekumo wosehwat+monnoho. ²² Ose nalonto kako kakoe mamntno nafohusonto nal+mento, Sekwo An+tuye Towahuno Wop+ngo'nohinoso sekwoe simeho mo'mo wehunnosemafono. ²³ Sekwo nom'ne a'amufe wonyoso wae

yamopijoso oso wonyo hiso moi'wo umo'n+montonoho. Simeho mo'mo momn+wenehoho. I sekwo nom'ne a'amufe wonyoso wae mumopijo'manji oso wonyo hiso simeho mo'mo ne'no wamn+wo'montonoho.

Toumas kako Jisas+mo uhwon+mentisofoho.

²⁴ Jisas kakoe inomokomoyo sohwna'n+mo ne'ma'mentiso sohonta Toumas sohwo kako mohumunyoponoho. Oso hwe huhwo sohune nom'ne yofeso olenoho. Ntitimosiyoho. Hufa'u mehomi hweho. ²⁵ Oseso inomokomoyo nom'ne sohwna'ni Toumas+mo ul+ment+hwoni, Nakwo nakwoe Hwe Engo songo lika'maso sohuno nto uhwon+malohwone hwona'nyoho. Kako songo humaho. Ose ulahon+ngkuhwoni Toumas ul+mento, Ngko Jisasiye ahomjo ime so'nji kakoe hupeponjo ime so'nji uhwon+mo ngko ime homo somo nupm'moku'mo ngko kakimo simeho hi'ntnnono uy+monnoho. Ngko kakimo muhwonyo'manji sekwo hwasyo ntohoho wasel+monnoho. Ose nal+mentisofoho.

²⁶ Tifi sohonta sikuno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sihune memjaofahon+ngki Jisasiye inomokomoyo sohwna'ni nakwo angomo nohumentan+ngkuhwoni Toumas huhwo nakwo'nji humamentisofoho. Nakwo hoku'yo yokumpohn'nyo pijwasyontani nohumentan+ngkuhwoni Jisas nakwo'njo ajwo lo'mta'ni imo'noma lohofonto nakumo nal+mento, Sekwo simeho wop+ingo'nohino hwasi fohumamno. ²⁷ Ose nalonto kako Toumas+mo ul+mento, Toumas, kiko olopo fipe. Nje ahomjo ime somo nohon+ngkohoji n+pm'mojo. Nje hupeponjo imesomo jije aho motapohoji n+pm'mojo. Ngkonoho. Kiko simeho hi'ntnnono ntapmmotnnoso noho'naofohotoho. O'lo, simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo'nohini ntape. ²⁸ Ose ulahon+ngki Toumas ul+mento, Ou, ngko kikine'no huno niyohoho. Kiko nje Hwe Engo hwosoho. Kiko nje An+tu kiyoho. ²⁹ Ose ulahon+ngki Jisas ul+mento, Kiko ngkimo nohon+ngkino so'no simeho hi'ntnnono ntopahino. A'amu hof+ko ngkimo manohonyo'njo ko yont+fi simeho hi'ntnnono ntopalokwofoso hof+ko simonyo engo uyant+feho. Ose ul+mentisofoho.

Olo hungkuno Joun mti+mokumentiso loso hwap+ingoso peho'neto. Hungkuno hwap+ingoso olenoho.

³⁰ Jisas kako nakwo inomokomoyo sohwna'nnonji nohumanto yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy+wo'n+ngkiyohofoso pi'n+ingo engo imentiso so'no hungkuno we'e'maho. Ngko hungkuno fehohnjoso olo iyoswo lomo mamti'mokiyo'njo imentohefoho. ³¹ I oso'no ngko olo iyoswo mti+mokohe loso'no sekwo Jisas Kilais+mo simeho hi'ntnnono uy+mno. Kako An+tuye Hwomu Ne hweho. Sekwo simeho hi'ntnnono uy+fijo'manji songo ne'no humayo'neso wot+ipemant+feho.

21

Inomokomoyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sohwa Jisas+mo uhwon+mentohofoho.

¹ Hwangku sohonta Jisas kako apa'no kakoe inomokomoyo sohwna'n+mo mijo ayo Taipelijas sopo nohumentan+ngkuhwoni ne'ma'mentisofoho. Kako ne'ma'mentisoso olenoho. ² Nakwo a'amu aho fehohnjo hopi'nonohino nom'ne mta'ni anga'no sohwna'ni oso hopo sopo humament+hwoneso olenoho. Saimoun Pita'nji Toumas a'amu hufa'u mehomi sohwo'nji Notaniyel hwaho Ngkalili ango Kananta'ango sohwo'nji nekwo Sepetiye hwomu sohwoya'inonji inomokomoyo

nom'ne sohwa'u'nji nakwo hwona'ni osopo humament+hwonefoho. ³ Nohumentan+ngkuhwoni Pita kako nalimento, Ngko inan+ku ufomeemonne hwo'nyoho. Ose nelahon+ngki nakwo uliment+hwoni, Nakwo huhwona'nnonji wohwano. Ose ulontani nowentani yofayokinomo nokotosantani oso sikwo'miyo sohumo inan+ku ufomeeno lontani wonyopi iment+hwoneso inan+ku mifamment+hwonefoho. ⁴ Mofehi'nyo wosi'mofapmmonto yahonjo so'nji Jisas kako mit+mom+ngo sopo lohofontan+ngki inomokomoyo sohwna'ni kakimo yofe muhwo'mment+hwonefoho. ⁵ Oseso Jisas nalimento, Oso a'amu sohwas, sekwo inan+ku hi'njo hwasilaho. Ose nelahon+ngki nakwo uliment+hwoni, Ane hwona'nyoho. ⁶ Ose ulahon+ngkuhwoni kako nalimento, Sekwo inan+ku ifamiyo ho'yo yofayokino anga sohohnta'ni ho'naopijoso inan+ku ufomeent+feho. Ose nelahon+ngki nakwo inan+ku ho'yo ho'nao'ment+hwoneso inan+ku we'e pi'n+ngo ifamment+hwone'maho. Inan+ku pi'n+ngo engo inan+ku ifamiyo ho'yo somo pohumpotahumentiso so'no nakwo yokino wemano lontani ko iment+hwoneso wonyopi iment+hwonefoho.

⁷ Ngko Joun'ni ose uhwononji Pitamo ulimentoho, Nakwoe Hwe Engo hweho. Ose ulahon+ngko Pita kakoe syoho somne'no kakoe manji'mofo yojasyonto humohumentiso sohwo nje hungkunomo upa'nonto kako kakoe manji'mofo komo'no miyonto Jisas+mo komo'no u'ma'mo lonto mijomo hwofitohm'mo'mentisofoho. ⁸ Nakwo inomokomoyo nom'ne sohwna'ni yofayokino somo ne'no nohumentani inan+ku ifamiyo ho'yoso hus+mpemotowentani ifohohosahument+hwonefoho. Nakwo ikanopo nta'ni hus+mpemotament+hwone'maho. O'o, mofone sopo nta'ni (*nainti*, 90, *mita*) hus+mpemotapmmment+hwonefoho. ⁹ Nakwo ifohohosoyontani uhwon+ment+hwoneso tikwolojo'nohini innontan+ngki uhwonontani oso hopo sopo wopayo'nji inan+ku'nji wentan+ngki uhwon+ment+hwonefoho. ¹⁰ Ose uhwon+ngkahon+ngkuhwoni Jisas nalimento, Sekwo inan+ku olonhonta ifomahofoso fehohnjoso n+motapmmo. ¹¹ Ose nelahon+ngki Saimoun Pita kako yofayokinopo nokotasonto inan+ku ifamiyo ho'yoso mom+ngo sopone'no hus+mpemotapmmmentisofoho. Inan+ku engo'nohinoso *wan hant+let fifiti-tili* (153) ko mnawo'nnyo so'no inan+ku ifamiyo ho'yoso mant+hupo'mmentisofoho.

¹² Jisas kako nalimento, Sekwo nop+kuji wosopayo hmn+mno. Ose nelahon+ngki a'amu anga'no anga'no Jisas+mo tihwosilo mul+mmment+hwonefoho. O'o, nakwo hopi'nonohino sohwna'ni Jisas nakwoe Hwe Engo sohune'no yofe uhwo'ment+hwonefoho. ¹³ Jisas kako wosopayo'nji inan+ku'nji nomanto nakumo nejapmmmentisofoho. ¹⁴ Jisas poyo imo'nonto apa'no songo lika'mentiso somta'angoso kakoe inomokomoyo sohwna'n+mo osohonta nakumo ne'mayoso hufa'u s+hune imo'n+mentisofoho.

Jisas kako Pitamo syoho uy+mentisofoho.

¹⁵ Nakwo wosopayo moi'wo nontani humentan+ngkuhwoni Jisas kako Saimoun Pitamo ulimento, Saimoun Joun+ye hwomu sohwas, k+ko olo nom'ne lohwafe simeho ntopantokwofo somo uyakolofonji simeho yokumpohn'nyo engo lontopantokuno. Ose ulahon+ngki Pita ulimento, Ou, Hwe engofo k+ko huno kiyohoho. Ngko j+je a'amu ne hwo'nyoho. Ose ulahon+ngki Jisas ulimento, K+ko nje yahu mehomi somo wopayo nuyo.

¹⁶ Jisas kako Pitamo ulohonyoso hufa'u umo'nononto ulimonto, Saimoun, Jouniye hwomu sohwozi, kiko ngkine'no simaho kumo'nalofoho. Ose ulahonngki Pita ulimonto, Ou, Hwe Engofo, kiko huno kiyohoho. Ngko jije a'amu nehopi'nohino hwo'nyoho. Ose ulahonngki Jisas ulimonto, Nje yahu mehomi somo wopayo nuyo.

¹⁷ Jisas kako Pitamo ulohonyoso hufa'u shune umo'nononto ulimonto, Saimoun, Jouniye hwomu sohwozi, Kiko nje a'amu nehopi'nohinohwosi limo'nalokuno. Ose ulahonngki Pita kako simaho tango uyahonngki kako huno syafihu'mentono. Kako hungkuno hufa'u shune hiloso peho'no ntohonwo'nantofoho. Ose syafisyonto kako Jisasimo ulimonto, Hwe Engofo, kiko yo'mayo hopi'nonohino nje simahomo mnawojo so'no huno kiyohoho. Ngko jije a'amu nehopi'nohini hwo'nyoho. Kiko huno kiyohoho. Ose ulahonngki Jisas Pitamo ulimonto, Kiko nje yahu mehomi somo wosopayo uyohoji hofiyi mokosyohumaho. ¹⁸ Ngko hungkuno nehopi'nohino wakilimonne'no yohono. Kiko hwe songo nohumanji kiko jije huno mta'ni wemoimo lontne somne'no ahuloho hwapife yo'mayoso ito'no yonji umotno hwasoho. I oso'no hwangu kiko a'mane imo'njo sohonta kiko jije aho yihusosyohumentanngkiji a'amuso kikimo ahuloho kumtitofikuji kiko ango ngkilaho kinoso sopone'no wokumotowantifeho. ¹⁹ Jisas ulimentisoso yoloho neso olenoho. Pita kako tifi poyo pe'none so'no ulimentisofoho. Hwangu sohonta a'amu hofiko Pitamo fonjahufijo sohonta Pita kako Anituye hungkunomo yokumpohn'nyo kemokosyohumamojo so'no a'amu nom'nihwa Pitamne'no syafisyikuji hofiko Anituye yofe ho'nomapitnefoho. Jisas Pitamo oso hiso'no utihwanto ulimonto, Kiko ngkimo nnngkape.

Jisas kako Joun sohwo'ne'no hungkuno limentisofoho.

²⁰ Jisas ose ulahonngki Pita kako ikinjamo lohofonto ngko Joun'ni kakoe hohujo hohnta'ni lohofontanngko nohonimentisofoho. Ngko sohwo'ni hohonta nakwo wopayo nontani ngko Jisasiye huyo ne'mo nohumanji ulimonto, Kikine'no tokoyo'ofa tihwo kilohofalofoho. ²¹ Ngko oso huhwo sohwo'nimo Pita nonohononto Jisasimo ulimonto, Hwe Engofo oso hwe huhwo sohomo pipi uloho'noneto. ²² Ose ulahonngki Jisas ulimonto, Oso huhwo sohwo ngko asomo pmme sohonta kako songo ne'no humaso'manji oso jije syoho'maho. O'o, nje syohofoho. Kiko ngkimo tfinohini nnngkape.

²³ Jisas ose ulimentiso so'no inomokomoyo nom'ne sohwa huno ole syafihu'mentohofi, Oso inomokomoyo sohwo kako mape'nonehoho syafisyahonngkofi hungkuno hiso nonje nonje mjaho'nimimentisofoho. I oso'no Jisas kako ose malimmentisofoho. O'o, ole'nohini limento, Oso hwe sohwo ngko asomo pmme sohonta kako songo ne'no humaso'manji oso jije syoho'maho. O'o, nje syohofoho. Ose ulimentisofoho.

²⁴ Oso inomokomoyo huhwo sohwo ngkonoho. Ngko yo'mayo yo'mayo homo somne'no uhwononji hungkuno lijwasemofonji ifalifaliyo mtimokalokweno. Oseso sekwo nuhwonngkuji huno waseyono. Joun yo'mayo somo uhwonmentiso so'no mtimokumentisoso nakwo huno nayohoho. Hungkuno ne'njofoho nayohoho. Sekwo huno ose waseyono.

²⁵ Yo'mayo yo'mayo hopi'nonohinoso Jisas imentisoso nowentanngki ngko fehohnjo'nohini semti'mokiyalokweno. I a'amu fihwo kako yo'mayo hopi'nonohino Jisas imentiso so'no wamti'mokumo lihwosi ko yososo olo hwaho lopo nakwo humalohwone ayo'mo yo'mayo iyoswo

hu'meesyiyo'neso hopa'maho. Nihu'no awonoho. Ngko Joun'ni nje
hungkunoso osohopeho.

‘Apousel’ ‘Apousel’ sohwafe Syohofoho. Olo Hungkuno Sɪmo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *teti-tɪli* (33) nto uyakolo'mentisopolɪkeno Luk olo iyoswo loso mtɪ'mokumentisofoho. Luk sohwo iyoswo Tiyoufilosɪmne'no mtɪ'mokonto tɪfi olo iyoswo *Apousel* loso mtɪ'mokementisofoho. Olo iyoswo hiloso Jisasɪmo a'amu songo inɪngkamentohoho so'nji Poulɪ'nji Mponopasɪ'njiye syoho'nji Pita'nji Poulɪ'nji nom'ne a'amu so'njimo Anɪtuye Towahuno nɪhu'no yokumpohn'nyo uhula'mo'mentiso sontnne'no Luk mtɪ'mokumentisofoho. Oso'no olo iyoswo homo lomne yofeso pi'nɪngo womulantɪfi inyofoho. Yofe hiso ole: A'amu syoho'njo hwafe iyoswofoho. U, a'amu syoho'njo sohwafo Anɪtuye Towahuno uhula'ofu iyoswofoho. U, Pita'nji Poulɪ'njiye syoho iyo somjo hungkuno iyoswofoho. Oso'no olo iyoswo homo lomjo yofe neso ole: A'amu syoho'njo hwafe iyoswofoho. Oso'no yofe tɪfo mulinyoso ole: *Apouselɪyoho*. Luk iyoswo sɪmo'mjo mtɪ'mokumentisoso Jisas yo'mayo hopi'nonohino imentiso so'no mtɪ'mokumentisofoho. I oso'no olo iyoswo loso a'amu Jisasɪmo inɪngkunyoso Anɪtuye hungkuno liku'meefo yahonɪngkofi a'amu Jisasɪmo minɪngkunyoso tango uyontɪfi fonjasijo uloho'motofu so'ne mtɪ'mokinyofoho. Oso'no olo iyoswo *Apousel* lomjo hungkuno hwapɪngo Anɪtuye hungkuno liku'meefo syohoso Jelusalem mta'ni foka'mentisoso nɪhu'nahone Jutiya pɪwekihn'nawo lohofonto osoponta'angoso Someliya pɪwekihn'nawo'mentisofoho. Osopo nta'ni njimo'nɪmoponto nakwoe angu lopo ifawo'nyofoho. (Olo hungkuno lomjo hungkuno hwapɪngoso *Apousel* sohe engo 1 honɪngkano we'e 8. Osopo weho.) Olo iyoswo loso Luk angu Loum humanto mtɪ'mokumentisofoho. Olo iyoswo hiloso hofɪko nakwo ito'no ehumayo'ne hungkuno iwolo'mokumentohoho kalohi nakwo atofu lɪhwasi tɪfi unɪngkohwano.

Jisas ulɪmento, Nje Towahuno Wopɪngoso sekuyepono woliɪhwatɪmonnoho.

¹ Nje Tiyoufilos sohwo, ngko Luki'ni mtɪ'mokalokweno. Iyoswo sɪmo'mjo kikimne'no mtɪ'mokumentoheso ole, Jisas kakoe hungkuno lutɪhwanto kakoe syohoso nomjɪmɪwento ahwomomo sɪmentisofoho. Oso'no ifalifaliyo nto mtɪ'mokumentohofoho. Hungkuno songoso olenoho.

² Jisas Kako ahwomomo masiyo sohonta kako Anɪtuye Towahuno'nji nohumanto kakoe a'amu *apousel* uhwosopomentiso sohwafo oso hungkunosu yo'mayo syoho ifitnne'ento ulɪmentisofoho.

³ Jisas poyo pe'nonto apa'no songo lɪka'mentiso sohonta kako yo'mayo wonyoangkafo yontanɪngkofi sɪkuno *fouti* (40) memjao'mentisofoho. A'amu huhwo sohwa ose nuhwonontɪfi ole syafɪhu'mentohofi, Ou, Jisas songo humayoso nehopeho. Huno ose uyɪmentisofoho. Jisas nohumanto Anɪtu nakumo yokumpohn'nyo enemokosyohumane so'no lutɪhwamentisofoho.

⁴ Sɪkuno fihwi Jisasɪye inomokomoyo sohwa Jisasɪ'nji nuhu'mokontɪfi Jisas ole ulɪmento, Nonje nonje humpekutoho. Jelusalemnohini fosyohumantokuno. Oso hiso Anɪtu kako seɪjapone so'no nto seɪmentohe

so'no fohontohumantokuno. ⁵ Joun a'amumo mijo kiyoma'mojo sohwo mijo'nohino kiyoma'mojofoho. Sikuno mofonepo Anituye Towahuno wosehula'o'montonoho. Ose ulimentisofoho.

⁶ *Apousel* sohwa Jisasinji uhu'mokumentohofu so'no Jisasimo ulohonmentohofi, Hwe Engo sohwo, olohonta nakwo a'amu Jutajo hn'nwi nakwo mokosyohumunane'no wonamokumonntaho. Nakwoe yofe Isilael engo umo'nimontolaho.

⁷ Ose ulahonngkofi Jisas ulimento, Oso sikuno hiso sekwo huno maseyohoyohoho. O'o, Mpohwo Anitu oso sikuno hiso honahumentisofoho. Kako'nohino mokosyohumaho. ⁸ I oso'no Anitu kakoe Towahuno Wopingo sekumo sehula'ofoso sohonta kakoe yokumpohn'nyo nomafikujiji nje hungkuno sekwo nomotakujiji a'amu hopi'nonohino sono filutihwafikuno. Pone Jerusalemne'no, hwaho Jutiya hopi'nonohino ne'no, hwaho Someliya ne'no ango yawojo'meemo filutihwafikuno.

Jisas ahwomomo simentisofoho.
(Mak 16:19-20; Luk 24:50-53)

⁹ Oso hungkuno hiso Jisas ulahonngki a'amu sohwa uhwontohumentanngkofi kako ahwomomo simentisofoho. Nosontanngki himo a'amufe timomo uhoholo'mentisofoho. ¹⁰ Hofiko ahwomomo timo huno honamofontifi hwe manji'mofo halojijno hufa'u sohwa'u hofiko'nji lohofonji ulimentisi. ¹¹ Sekwo a'amu Ngkalilinta'ango soku, nolohofontifi ahwomomo peho'no uhwontohumalofo. Anitu nto utimakhoho. Oso hwe huhwo sohwo sekwo olohonta uhwonngkohofu pa'nyoso hwanguk asomo noponefoho. Ose ulimentisiefoho.

Hofiko Jutasie syohomne'no hwe fihumo uhwasopo'mentohofoho.

¹² Oso hwofiki'nyo Oulif sopo nta'ni nokotapontifi Jerusalemno umentohofoho. Ikanopo'maho. O'o, tifoneponoho. A'amu Jutaso sikuno iyoho humayo osomno hofiko hano tifonepo emmotofoso pa'nyoponoho. ¹³ Jerusalem imofapontifi ango tokilonjwa'mo molinyo somo humamentohofu sopo kotasimentohofoho. Oso a'amu huhwo sohwafe yofe ole, Pitaja, Jounja, Jemisija, Entiluja, Filipija, Toumasija, Mpatoulomiyuja, Matiyuja, Alifiyosie hwomu Jemisija, Saimoun Seloutija, Jemisie hwomu Jutas sohwanjoho. ¹⁴ Hofiko simeho afa'nohino inontifi Anitune'no jomo uliwo'nimentohofoho. Moya'mi sofa Maliya Jisasie kona'wohi'nji konngkwa'wehwosanji hofiko'nji Anitune'no jomo uliwo'nimentohofoho.

¹⁵ Hofiko Anitumo jomo ulontanngkofi sikuno fiso memjaomentisofoho. Sikuno fihumo a'amu wan hantilet tiwenti (120) Jisasimo iningkamotofoso nohumentanngkofi Pita nolikafonto ulimento, ¹⁶ Nje a'amu soku, hohonta Anituye Towahuno sohwo kakoe mampaho Ntefitie simehomo'mo honosyahanngki Ntefit oso hungkunoso mtimokumentisofoho. Oso hungkuno hiso ne imo'nyonefoho. Jutas kako Jisasimne'no tokoyo'ofu imentisofoho. Oso'no Ntefit mtimokumentisofoho. Olohonta oso hungkunoso ne imo'nimasofoho. ¹⁷ Jutas nakwo'nji humamojo hweho. Nakwoe syohoso afa'nohinoso Jisas nahwasopo'mentisofoho.

¹⁸ Jutas huhwo sohwo kakoe wonyo so'ne hamniyoho nomanto hwaho mpe yonto osopo mnokino ki'mo lohofonto p'wahu'mentisofoho.

Nopiwasyonto kakoe simeho fongkulo lohofonto yo'mayoso hu'mewahu'mentisofoho. ¹⁹ Oso hungkuno hiso ho'n'ngkahon'ngki a'amu Jelusalem mta'angoso nupa'nontifi oso hwaho hopo spono mulimentionofi, Akelitamanoho. Hopo sppone yofe yi'wolo'mo ole, Hwaho jahino'njoponoho.

²⁰ Hohonta Ntefit olo hungkuno loso Ta'njo Iyoswomo mt'i'mokumentisofoho. Hungkuno ole, Kakoe angoso siki wawentihwono. A'amu fihwo nohumayo'eno.

Nom'ne hungkuno ta'njoso ole mt'i'mokumentisofoho, Hwe nom'nehwo kakoe syoho womano.

²¹⁻²² Oseso Jutasie syoho mayoso'no nom'ne hwe fihumo uhwasopehwasi kako nakwo'nji Jisas songo lika'mentiso so'no wolutihwantanoho. Olo hwe huhwo lohwo kako nakwo'nji Jisas'nji nohumentan'ngki Joun a'amumo mijo kiyoma'mentiso sohonta Jisas kakoe syoho ema'mentisoso oso syoho mjim'wento osohonta Anitu Jisasimo uti'ma'masofoho. Oso hopi'nono uhwon'wo'n'ngkiso sohumo nakwo uhwasopeeno.

²³ Pita ose ulahon'ngki a'amuso hwe hufa'u hwa'u uhwosopo'mentohofofoho. Hwe anga'no kakoe yofe Jousep Mpasopas, nom'ne yofe mulimotofoso Jositosiyoho. Hwe nom'ne sohwo kakoe yofe Matiyas. ²⁴ Oso hwa'umo uhwasopentifi Anitumo jomo ulimentionofi, Hwe Engo, a'amu hopi'nonohinofe simehomo huno kiyohoho. Olo hwe uhwon'alokune lohwa'u ntisohumo uhwasopeenehwono. ²⁵ Oso hwe huhwo sohwo Jutasie apousel syoho womano. Syoho hiso Jutasimo kiko uyahon'ngkini Jutas syoho wop'ngoso uliko'manto nihu'nahone tikano mo umentisofoho. ²⁶ Anitumo ose ulontifi hofiko sojo we'e so'nji syohi'nyo yontifi Matiyasimo uhwasopo'mentohofofoho. Hwe huhwo sohwo kako Jitasie apousel aho hopi'nono sife mta'ni anga'nohino sohwanji humamotofofoho.

2

Anituye Towahuno pmentisofoho.

¹ Oso Sikuno Engo iyoho humayo'ne *Pentikous* * osomo a'amu Jisasimo in'ngkawo'n'ngkohofoso ango fipo uhu'mokumentohofofoho. ² Osopo nuhu'mokahon'ngkofi ti'mayo yoka pa'n'ngo ahwomo mta'ango ho'nonto ango uhu'mokumentohofoso somo uhula'o'mentisofoho. ³ Oso a'amuso oso ti'mayo yoka upa'nontifi uhwon'mentohofoso ti'melanyo hopa yonto oso hiso mtihupo mtihupe lohofonto a'amu nohumentan'ngkokofo somo a'apahopo humolawopmmentisofoho. ⁴ Oseso Anituye Towahuno Wop'ngo a'amu somo ifeehu'mokasi lohofonto hungkuno kengo kengo nom'ne a'amufe mampaho pa'nyo hofikoe mangomo umasiyahon'ngki hofiko hungkuno kengo kengo limentionohofofoho. Oso hungkunoso Towahuno Wop'ngoso umentisofoho.

⁵ Juta a'amu hwaho kengo kengoponta'ango Mousesie hon'ngkano hungkunomo in'ngkamotofoso Jelusalem humamentohofofoho.

⁶ Oso ti'mayo yoka hiso ho'n'ngkahon'ngki a'amu Jelusalem

* **2:1:** Oso iyoho homayo sikunoso sikuno fifitiso (50) Anitu Kako A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'no Syafisiyo Sikuno Engo somo humantife sohonta Pentikous imofap'wo'n'ngkisofoho.

humamotofoso nupa'nontifi a'amu pi'ningo engo oso angopo komo'no uhu'mokumentohofofoho. *Apousel* sohwa hungkuno kengo kengo lontan'ngkofi a'amu hopi'nonohinosa hofikoe mango hungkuno limotofoso upa'nimentohofofoho. ⁷ Nupa'nontifi yomo yontifi huno pi'ningo engo syafihu'mentohofi, Olo pipilikeno. Oso a'amu hungkuno kengo kengo lalokwofo lohwa Ngkalilinta'ango hwafoho. ⁸ Nakwoe hungkuno kengo kengo loso na'uja aswo nementohofoso oshonta upa'nimentihwone pa'nyofoho. Oso hiso pipilo. ⁹ Nakwo kengo kengopo nta'ningo'nwoho. Patiya, Mitiya, Elam, nom'ne a'amu Mesopoutemiyanta'ango, nom'ne Jutiya, Kapotousiya, Pountos, Esiya, ¹⁰ Flijiya, Pamifiliya, Ijip, Lipiya, Sailini mafone sopo nom'ne Loum mta'ango hn'nwi humalohwono. ¹¹ Nakwo a'amu Juta hn'nnonji nom'ne a'amu kengoso nakwoe yahinomo in'ngkwalokwofo so'nji, Kilitnta'angoso Alepiya'njoso nakwo hopi'nonohino hn'nwi yo'mayo wonyoangkafo Anitu iwo'n'ngkiso so'no nakwoe hungkuno kengo kengoso upo'nalokuhwono. ¹² Ose syafisyontifi yomo yomo yontifi huno engo syafisyontifi ulimentohofi, Oloso pipilo. ¹³ A'amu fehohnjo sitofo ole ulimentohofi, olo hwe lohwa Anituye hungkuno nelalokwofo lohwa hofiko mijo iyoho'njo niloho'nontifi kolalokwofo. Ose ulimentohofofoho.

Pita kako Anituye hungkuno lutihwamentisofoho.

¹⁴ Pita *apousel* aho hopi'nono sife mta'ni anga'nohino sohwanji nolikafonto mango engo ulimento, Sekwo Jutiya'ango soku a'amu Jerusalem humalofo sikunonji nje hungkuno waselimonne'no yohono. Sekwo upa'nimno. ¹⁵ Ole lolalokwofo, Hwe lohwa mijo iyoho'njo niloho'nontifi kolalokwofo. Ose lolalokwofo. Awonoho. Ose'maho. Olo mofehi'nyo'njo. A'amu mofehi'nyo'nji mijo iyoho'njo manyo hwafoho. ¹⁶ O'o hohonta Jouel hwe Anituye hungkuno limojo sohwo olo hilo so'no limentisofoho. Kakoe hungkunoso olohonta ne imo'nalofoho. Jouel ole mtimokumentisofoho.

¹⁷ Anitu hohonta ole ulimento, Sikuno moi'wo imo'nyoso mofone sohonta nje Towahuno sofe yokumpohn'nyoso a'amu hopi'nonohinomo uyonefoho.

Sekwoe hwomu sohwanji mu sopeenji hofiko Anituye hungkuno ulifitnnefoho.

Hwe songo sohwa wojo uhwonyo pa'ningo yo'mayo so'no utihwamnefoho.

Hwe a'mane sohwa wojo uhwon'fitnnefoho.

¹⁸ U, nje Towahunoso nje hwe moya'mi syoho ntohofiyo somo uyimnefoho. Ose uyohonimo hofiko nje hungkuno nal'fitnnefoho.

¹⁹ Sekwo ahwomo ajwo lopo timo uhwon'ngkujo'no nom'ne kengoso setihwamnefoho.

Olo hwaho lopo yo'mayo kengo wonyoangkafoso nomtimokumnefoho.

Oso kengoso honiyonji tohonji tikayo hujenjemo'nji nomtimokumnefoho.

²⁰ Olo mofehi'nyolo sikwo'mno imo'n'ngkuhwosi sikuno meefonefoho.

Hamnosu honiyonohino imo'nonefoho.

Olo hiloso nuhwon'ngkuji u nje Sikuno Engoso imo'nonefoho.

²¹ Oso hohosohonta hwe fihwa hwoya'mi fifa ngkine'no joho ntikujo somo utima'mnefoho.

Nje a'amu imo'nifitnnefoho.

Oso hungkunoso Jouel mt'i'mokumentisofoho.

²² Sekwo a'amu Isilael soku, olo hungkuno haloho upa'nimno. Jisas Nasalet nta'ango oso huno sekwo huno moi'wonoho. Anitu Jisasimo kakoe yokumpohn'nyo uyahonngki olo hwaho lopo Jisas yo'mayo kengo wonyoangakafoso netihwamentisofoho. Oso hiso nuhwonontani nakwo huno naimentisoso Jisas Anituye Hwomu Ne hweho. ²³ Anitu kako hohonta huno ole, Nje hwomu a'amufe wonyo'ne poyo pe'nyo'ne hwahopo uhwatimonne'no yohono. Ose syafihu'mentisofoho. Oso'no olo hwe lohwo Anitu sekwoe ahomo ho'nahumentisofoho. Ho'nosyahonngki sekwo a'amu Loum somne'no ipemotasontifi hofiko iyo hwojiyafiku'nnyo somo fonjinto'ofahumentohofofoho. ²⁴ Anitu kakoe hwomumo poyo pe'nyo yahino tohino somta'ni isihutofomanto apa'no songo ulika'mentisofoho. Jisas sohomo sokimo somo mokilopm'mokumentisofoho. ²⁵ Hohonta Ntefit ole mt'i'mokumentisofoho.

Nje Hwe Engo sohwo kako ngko'nji mofonepo humaso sohomo ngko uhwonwo'n'ngkohofoho.

Kako nje aho angahohnta'ni humaso sohune'no ngko mopwahu'mnehono. Yo'mayo nom'neso ngkimo milojan'mofonehoho.

²⁶ Hiso'no nje simeho wopingo nimo'n'ngkohoho.

Nje mampaho Anituye yofe ho'nomayo'nefoho.

Ngko poyo pe'nime sohonta iyoho mannonefoho. O'lo, ngko Anitumo uhwonmnefoho.

²⁷ Nje huyo'mangoso tikanomo humayo'ne nisikwajiy'eno.

Jije hwomufe a'apaho piso imo'nyo'eno.

²⁸ Songo humayo'ne honngkano ntihwahino.

Kiko ngko'nji humayo so'no nje simeho wopingo nimo'n'ngkohoho.

Ntefit hohonta ose mt'i'mokumentisofoho.

²⁹ Nje a'amu soku, olo hungkuno Ntefit mt'i'mokumentiso so'no yolohoso waselimo. Ntefit kakine'no mt'i'mokumentiso'maho. O'lo, kako poyo pe'n'ngkahonngki hofiko ijopijisyahumentohofofoho. Kakoe pi'nimomo olo hwaho lopo weho. Nakwo timo uhwonwo'n'ngkuhwono. ³⁰ Ntefit kako Anituye hungkuno limojo hweho. Anitu Ntefitimo ulimento, Jije imu hwe yofe engo'njo jije yofe pa'nyo imo'n'ngkihwwosi a'amumo umokosyohumane hweho. Ose ulahonngki Ntefit kako huno umentisoso oso hungkuno hiso ne imo'nonefoho. ³¹ Hohonta Ntefit yo'mayo Anitu yone'ento uhwonmentisoso oso'no hwe Anitu uhwosopo'mentiso sohwo poyo nope'n'ngkuhwosi apa'no songo nolikafone so'no limentisofoho. Ole mt'i'mokumento,

Kakoe huyo'mango tikanomo humayo'ne nusikwajiy'eno.

Kakoe a'apaho piso imo'nyo'eno.

³² Oso hwe huwwo sohwo Jisasiyoho. Anitu nto ulika'mentiso lohumo nakwo uhwonmentihwone. Osohune'no lalokuhwono. ³³ Kako ahwomomo nokotasonto osopo Anituye aho angahohnta'ni nto humantono. Hohonta kako ole nto nalimentisofoho. Ngko Anituye Towahuno Wopingo wosejapmmo. Jisas ahwomomo nosahonngki Mpohwo kakoe Towahuno uyahonngki Jisas Towahuno hiso nehwojahonngki olohonta hungkuno mampaho kengo kengo so'nji selihwoneso yo'mayo yihwoneso hwapingo Anituye Towahuno nehulo'ofalofoho. ³⁴ Upa'nimno. Ntefit oso

hungkunoso kakine'no mamt+'mokummentisofoho. O'lo, kako ahwomomo mas+mmentisofoho. Ole mt+'mokumentono, An+tu nje Hwe Engo K+lais An+tu nakwoe hwahopo uhwat+mentiso sohumo ole ul+mento,

K+ko nje aho anga sohohta'ni fosyohumaho.

³⁵ Osopo k+ko nohumahoji ngko j+je mango sohwamo j+je s+fiki'nyo'mo enjwa'mo wakuhumot+'monnoho.

³⁶ Oso'no sekwo a'amū Is+lael soku, huno ito'no f+syaf+hupmno. Olo Jisas huhwo sohwo sekwo iyo hwojiyaf+ku'nnyopo fonjinto'ofahumentohofolo hohone'no An+tu Hwe Engo nemokosyohumayo'ne sohumo umokumentisofoho. Olo hwe lohwo K+lais+yoho. Pita ose ul+mentisofoho.

Hwe moya'mi pi'n+ngo engoso s+meho y+walo'mokahon+ngkofi mijo kiy-oma'mentohofofoho.

³⁷ A'amuso olo hungkunolo nupa'nont+fi s+meho tango m+kun+mposo umentisofoho. Pita'nji *apousel* nom'ne sohwanjimo ul+mentohofi, Ou, hwe s+fahwe, nakwo pipi yanehwono.

³⁸ Ose ulahon+ngkofi Pita ul+mento, Sekwo a'amū anga'no anga'no hon+ngkano wonyo foho'naopmno. An+tuye hungkunomo t+fi fin+ngkamno. Jisas kako j+je wonyo wae yakumof+hwoi kakoe a'amū ne imo'n+ngkohoho'no a'amūmo ut+hwayo'ne mijo wokiyosemap+fe. Ose ikujo'no kakoe Towahuno Wop+ngo wosejapmmontonoho. ³⁹ An+tu sel+mento, Nje Towahuno Wop+ngo wosejapmno. Oso hungkunoso sekwo'ne'nji sekwoe mehomi mne'nji a'amū hwaho kengoponta'ango oso'ntnne'nohinofoho. A'amū hopi'nonohino nakwoe Hwe Engo An+tu kakine'no joho ulalokwofo soku kakoe Towahuno Wop+ngo wosejapono.

⁴⁰ Pita ose ulonto, hungkuno nom'ne pi'n+ngo engo ulonto, ul+mento A'amufe hon+ngkano wonyomne'no i'waho fiy+imno. Tohino engo nomapito. Sekwo An+tumo fin+ngkamno.

⁴¹ Ose ulahon+ngki a'amuso nupa'nont+fi oso hungkuno somo in+ngkowahon+ngkofi mijo kiyoma'mentohofofoho. Oso s+ikuno somo a'amū *t+li tausen* (3,000) An+tumo s+meho uy+mentohofoso An+tuye a'amū ne imo'n+mentohofoho.

A'amū Jisas+mo in+ngkawo'n+ngkohoho sofe yahino songo wonyoangkafo ma'mentohofofoho.

⁴² An+tuye a'amū ne imo'n+mentohofoso *apousel* sohwa An+tuye hungkuno luti+hwentan+ngkofi hof+ko upa'n+motofofoho. Hof+ko nuhu'mokont+fi ufo'ma'n+motofofoho. Hof+ko wosopayo afapo nta'ni nonont+fi † An+tumo jomo ul+motofofoho. ⁴³ An+tu kakoe yokumpohn'nyo *apousel* sohwamo uyahon+ngki hof+ko yo'mayo kengo wonyoangkafos imentohofofoho. A'amuso oso hiso nuhwonont+fi pisopisaho mjal+m+went+fi iyoho'nji yomo yomo'nji imentohofofoho.

⁴⁴ A'amū Jisas K+lais+mo s+meho hi'ntnnono umotofoso afapo nohumant+fi hof+ko ho'yango yo'mayoso nem'nohino afafoho. ⁴⁵ A'amū ho'yango'njo hwaho'njoso oso hiso a'amū nom'ne somo uyont+fi hamniyoho nomant+fi umofonyo inyo somo yano ulohmmentohofofoho. ⁴⁶ Hof+ko s+meho yano

† 2:42: A'amū pi'n+ngo engo huno'njo Jisas K+lais+mo in+ngkunyoso n+hu'mokont+fi wopae n+mentohofofoho. Osohonta wopayo moi'wo nont+fi hof+ko hunso Jisas+ye m+kufo'nji honiyo'nji ne'no syaf+hu'motofofoho.

inontifi sikuno huhwo huhwi Anituye ango engo somo nuhu'mokontifi Anituye yofe ho'noma'motofofoho. Hofiko wopayo nom'ne ango kengo kengomo nonontifi hofikine'no huno mosyafisiyo'njo yontifi nom'ne a'amumne'no syafihu'motofofoho. Oso'no hofiko simeho wopingo'nji humamotofofoho. ⁴⁷ Wopingo nohumantifi Anituye yofe ho'noma'motofofoho. A'amu hisomne'no hwe moya'mi nom'neso ulimotofi, Anituye a'amu neso wopingo'nohinofoho. Sikuno huhwo huhwi a'amu nom'neso Anituye hungkuno nupa'nontifi simeho uyontifi iningkamotofofoho. Anituye a'amu neso pi'ningo engo imo'nimentohofofoho.

3

Hwe sife wonyo'njo sohwo wopingo imo'nimentisofoho.

¹ Sikuno fihwi Pita'nji Joun'nji siko Anituye ango engo somno simentisiyofoho. Osopo akupo'nyo so'nji (3 kilouk) a'amu pi'ningos Anitumo jomo ujo'ne uhu'mokumotofofoho. ² Kuso somne'no ole liwo'ninkohofi wonyoangkafoponoho. Hopo sopo hwe fihwo sife kokato'nnyo'njo kona'wohi aswo mta'ni osenohini ma'mentiso sohwo humunyoponoho. Sikuno huhwo huhwi huhwo sohwo a'amuso intokwasontifi osopo itofasiyo'nohini imotofihweho. A'amu ango engo somo nohotoswahonngkofo sohonta hwe huhwo sohwo hamniyoho jomo ulimojo hweho. ³ Osopo sife wonyo'njo sohwo nohumanto uhwonimentisoso, Pita'nji Joun'nji woswanji yontanngki uhwononto ulimento hamniyoho we'e ntapinyo. ⁴ Ose ulahonngki Pita'nji Joun'nji siko timo yokumpohn'nyo uhwononji ulimentisi, Kiko timo fehonyo. ⁵ Ose ulahonngki hwe huhwo sohwo hamniyoho wontpanjiyo'ne fohonto uhwonimentisofoho. ⁶ Pita ulimento, Ngko hamniyoho ane hwo'nyoho. Nom'neso wokijapmmo. Jisas Kilais Nasaletnta'ango sohwo yokumpohn'nyo'nji wakilimonne'no yohono. Hano fiyo. ⁷ Ose ulonto kako kakoe aho nomanto ulika'mentisofoho. Ose ulikofahonngki hwe huhwo sohwo sife yokumpohn'nyo imo'nonto noswolikofawento hano umentisofoho. ⁸ Siko'nji ango engo somo noswontifi hwe huhwo sohwo likofahm'nyo yonto Anitumo isamoyoka ulimentisofoho. ⁹ A'amu ango engo somo nohumantifi uhwonimentohofoso, hwe huhwo sohwo likofahm'nyo yonto Anitumo isamoyoka ulahonngki uhwonontifi ¹⁰ ole syafihu'mentohofi, U olo hwe sife kokato'nnyo'njo lohwo hoku'yopo humanto hamniyoho'no jomo limojo hweho. Oso hunoso uyahonngki yomo yomo yontifi pisipisaho limentohofofoho.

Anituye ango engo somo Pita hungkuno lutihwamentisofoho.

¹¹ Hwe huhwo sohwo Pita'nji Joun'njimo aho kehonngkofi hwe moya'mi hopi'nono hano kunto kunto'no wentifi kontolompo'ango somo uhu'mokumentohofofoho. Oso kontolompo'ango somo Soulomouniyefoho limotofofoho. ¹² Osopo uhu'mokahonngkofi Pita nuhwononto ulimento, Sekwo a'amu Isilael soku, yomo yomo peho'no yohoho. Nekumo timo yokumpohn'nyo peho'no ehonalokwofo. Sekwo huno ole laseyohoho, Hikoe yokumpohn'nyo mta'ni hwe lohwo wopingo imo'ninkohoho. Huno ose laseyohoho. ¹³ O'o, Apilohamja Aisakija Jekoupija nakwoe ajuyohwosafe Anituyoho. Osohwo kako kakoe syoho ulohofiyoso Jisasiye yofe ho'nomayo'nohinofoho. Oso huhwo sohwo sekwo nokentifi a'amu

Loum sohwafepono ipemotosahon+ngkofi osopo Pailot us+huto'mto yahan+ngki sekwo nakwolaho ul+mentohofofoho. ¹⁴ Oso Jisas huhwo sohwo hon+ngkano wonyo ane hweho. Wop+ingo'nohino hweho. Osuhumo nakwolaho ulont+fi hwe wonyo a'amumo fonjahumentiso sohune'no Pailot+mo jomo ul+mentohofokuyoho. ¹⁵ Ose ulont+fi sekwo yo'mayo songo humayo hwap+ingo sohumo sekwo a'amu Loum somo yahan+ngkofi hofi+ko fonjahumentohofofoho. Nofonjosyahon+ngkofi An+tu apa'no uli+ko'mentisofoho. Oso hiso'no nekwo nuhwonontayo olohonta hungkuno hiso'no selalokuhwoyo. ¹⁶ Nekwo Jisas+imo simeho hi'ntnnono uyahon+ngkuhwoi Jisas+ye yokumpohn'nyo olo hwe lohomo wop+ingo imokohoho. Sekwo olo hwe sife kokato'nnyo lohomo huno moi'wonoho. Olo simeho hi'ntnnono Jisas+imo uyalokuhwayo loso Jisas mta'angofoho. Olo hiloso hwe sohomo wop+ingo umokahon+ngki uhwonalakwofo.

¹⁷ Nje a'amufo, sekwo sekwoe hwe engo sohwanji Jisas+imo fonjahumentohofoho sohonta huno ito'no mosyafisiyo'njo imentohofokuyoho. Oso'no ngko huno niyohoho. ¹⁸ Hohonta a'amu An+tu ye hungkuno limotofohowamoo An+tu ul+mento, Hwe uhwsopomentohe sohwo tohino engo manefoho. Ose ulahon+ngki a'amu somo ul+mentohofofoho. Sekwo Jisas+imo fonjahumentohofoho sohonta oso hungkuno hiso ne imo'n+mentisofoho. ¹⁹ I oso'no olohonta sekwo huno fikwesya+fhupmno. Sekwoe simeho y+wolo'mo filohopmno. Sekwo simeho y+wolo'mokukujono An+tu sekwoe wonyo wae weesemo'mtonoho. ²⁰⁻²¹ Wayo yasemof+hwsosi kakoe yokumpohn'nyo'nji simeho wop+ingo'nji wosejapmtononoho. Hohonta An+tu nakune'no ihu'n+mentisoso nefo'mayo'ne kakoe hwomu Jisas+imo uhwsopom+mentisofoho. An+tu ye hungkuno limotofohosohwa yo'mayo limentohofoho so'no ito'no imo'nyo'ne Jisas ahwomomo hontohumaho. Moi'wo imo'n+ngki+hwsosi nopone hweho. ²² Hohonta Mouses seyakwosamo ul+mento, Hwe Engo An+tu sekwo'njo mta'ango fihumo wam+hwsopomtonoho. An+tu ye hungkuno selohesohwo ngko pa'n+ngohweho. Oso hwe huhwo sohwoe mangomo sekwo haloho ito'no upa'n+ngkuno. ²³ Hohosohonta a'amu oso hwe huhwo sohwoe hungkunomo haloho maposo'njo ifijosoo An+tu oso a'amu somo kengopo uhmajososo n+hu'nahone wae umontonoho. Mouses ose ul+mentisofoho. ²⁴ An+tu ye hungkuno limotofohosohwa Samuel+janji nom'ne ti+finjo sohwanji hofi+ko olo sikuno lomne'no limentohofofoho. ²⁵ Oso a'amu An+tu ye hungkuno limotofohosohwa sekwo hofi+koefo imu kuyoho. Oso'no oso hungkuno An+tu seyakwosamo ul+mentisoso sekumne'nefoho. An+tu Ap+lohanno ul+mento, Ji+je imu sohwa mta'ni hwe fihwo a'amu hopi'nonohinomo wop+ingo ulohofonefoho. Ose ul+mentisofoho. ²⁶ Oseso An+tu kakoe hwomu Jisas+imo uhwsopomto sekumne'no wop+ingo selohofoha'ne kaki'no uhwat+mentisofoho. Kako ole umo'nalofoho, Sekwo a'amu anga'no anga'no hon+ngkano wonyomo hohujo ikinjaof+kujono ngko wop+ingo uloho'mo. Ose lalofoho.

4

Pita'nji Joun'njimo impe intofahumentohofofoho.

¹ Pita'nji Joun'nji a'amu somo oso hungkunoso ulontan+ngki a'amu tajo angoo syoho'njo sohwanji a'amu tajo angomjo uhwontohumayo sohwafe hwe engo so'nji a'amu Sat+iyusi sohwanji i'mofapmmentohofofoho.

2 I'mofapontifi sɪmano hintotohino umnɪmentisofoho. Hwapɪngoso Pita'nji Joun'nji siko a'amu somo Jisas poyo pe'nɪmentiso sohwo apa'no songo lika'mentisofoho lutɪhwamentisiyefoho. Oseso a'amu hopi'nono poyo pe'nɪfijoso hwangu noliɪkapitnnefoho. 3 Sɪmano hintotohino umnɪngkahonɪngki mofehi'nyo ukwo'mokumonto yahonɪngki oso a'amu sohwa Pita'nji Joun'njimo mo'nɪngkanta hungkuno ulane'entifi impo'angomo intofahumentohofofoho. 4 Oso'no a'amu Pita'nji Joun'njiye hungkuno upa'nɪmentohofoso fehohnjo sikoe hungkunomo haloho yontifi Anɪtumo simeho hi'tnnono uyɪmentohofofoho. Oso a'amu we'e pi'nɪngomahō. Oso hwe huhwo sohwa *faif tausēn* (5000) hwafoho.

Hwe yofe engo'njo sohwafe tɪmo sopo Pita'nji Joun'nji loho'mentisiyefoho.

5 Mo'nɪngka imɪngo'nji a'amu yofe engo'njo sohwanji, Jutafe hwe engo sohwanji a'amu honɪngkano hungkuno lutɪhwamotofo sohwanji hofiɪko Jelusalem uhu'mokumentohofofoho. 6 Hofiɪko nuhu'mokontifi a'amu nom'ne sohwanji hungkuno lɪmentohofofoho. A'amu nom'ne sohwa ole, Anas, hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwo'nji, Kaiyofasijanji, Jounjanji, Aleksanta'njoho. Nom'ne a'amu Anasiye temtitofomjo sohwa hofiɪko'nji uhu'mokumentohofofoho. 7 Hofiɪko Pita'nji Joun'njimo hofiɪko'njo ajwo lopo uhmajontifi ulɪmentohofi, Oloso pipi imasiyoto. Tɪhwoe yokumpohn'nyo'nji tɪhwoe yofe'nji umokumahnnoto, hwe wopɪngosofo. 8 Ose ulahonɪngkofi Anɪtuye Towahuno Wopɪngo Pitafe sɪmehomo uhlo'ofahonɪngki Pita ulɪmento, Sekwo hwe engo Isilaelnta'ango sohwasɪ, 9 olohonta sekwo a'amu sɪfe wonyo'njo sohumo wopɪngo umokumalohwoyo so'no ehonɪngkohofotaha. 10 Oseso sekwo hopi'nono huno waseyono. A'amu Isilael hopi'nonohinoso huno wosyafɪhupɪfe. Jisas Kilais Nasaletnta'ango sohwoe yokumpohn'nyoso olo hwe lohumo wopɪngo umokahonɪngki kako nakwo'njopo lohofoho. Oso Jisas huhwo sohumo sekwo iyomo fonjinto'ofosyahonɪngkofi Anɪtu poyo pe'nyo sohumo apa'no uliɪko'mentisofoho.

11 Olo sojo engkwosaho pa'nyo ango injuwo'nɪngkohofo sohwa hofiɪko wonyofoho lontifi ho'nao'mentohofofoho.

Oseso olohontajo olo engkwosaho loso angomo sosofitofone hwapɪngohwo imo'nɪngkohoho.

A'amu hohonta hungkuno mtɪ'mokumentohofoso olo hungkuno Jisasɪmne'no mtɪ'mokumentohofofoho. 12 Nom'ne hwe nefo'mayo'ne olo hwaho lopo mohumunyoponoho. Anɪtu nom'nehumo a'amu nakwoe wonyo wayo'ne muhwosopo'mmentisofoho. O'o, Jisas kako'nohino hweho. Pita ose ulɪmentisofoho.

13 Ose ulahonɪngki hofiɪko Pita'nji Joun'njiye yokumpohn'nyo lo-somo uhwonontifi huno syafɪhu'mentohofi, Olo hwa'u siko ifalɪfaliyo mamtɪ'mokiyo hwa'uyoho. We'mjo pa'nyo hwa'uyoho. I oso'no siko iyoho munɪngkohoyohoho. Jisasɪye yokumpohn'nyo ma'masiyo hwa'uyoho.

14 Ose syafɪsyontifi uhwonɪmentohofoso hwe wopɪngo umokumasiyo sohwo siko'nji lohofontanɪngki uhwonontifi hofiɪko hungkuno ane hwafoho.

15 Oseso Pita'nji Joun'njimo ulɪmentohofi, Siko mempono swohosi osopo fosyohumunyo. 16 Ose ulontifi hnnɪmentohofi, Olo hwa'lo hwa'umne'no pipi yanehwono. Olo hwa'u olo wonyoangkafo loso yahonɪngki a'amu hopi'nonohino Jelusalem humalofoso oloso huno uyohoho. Nakwo oloso hiyaso pipi yan'e'elo. Awonoho. 17 I oso'no olo hungkuno

nonje nonje ho'n+imuyo'eno. Nakwo hungkuno yokumpohn'nyo ole ulano. Nom'ne hungkuno Jisas+imne'no nom'ne a'amu somo nulohosiloho. ¹⁸ Ose hnnont+ifi sikimne'no joho ulont+ifi ulimentohofi, Siko nom'ne a'amu somo Jisas+ye hungkuno nulohosiloho. Yo'mayo Jisas+imne'no lut+hwahosiloho.

¹⁹ Ose ulahon+ngkofi Pita'nji Joun'nji siko ul+mentisiyo, Nekwo An+ituye hungkuno ho'naofososo sekwo hungkunomo tifi sen+ngkwasoso An+itu kako huno pipi uy+mtolo. Sekwo huno pipi seyohoho. ²⁰ Yo'mayo wonyoangkafo Jisas imentiso uhwon+ment+hwoyoso hungkuno wop+ngo'nohini upa'n+ment+hwoyoso oso hiso'no nom'ne a'amumo mujoso pipilo. Awonoho.

²¹ Ose ulahon+ngki hofi+ko hungkuno nom'ne tango'njo ulont+ifi Mpanino ulimentohofofoho. Hofi+ko a'amumne'no iyoho un+mentisofoho. Hwap+ngoso a'amu hopi'nono olo hilo so'no An+ituye yofe ho'noma'mentohofofoho. Oso'no Pita'nji Joun'njimo tohino uy+hwaloho.

²² Olo hwe lohwo wop+ngo umokumasiyo lohwo kako hwe engo hweho. Kakoe soswo *fouti* (40) yakolo'noho.

A'amu Jisas+imo in+ngkawowo'n+ngkohofoso An+ituye hungkuno yokumpohn'nyo lohof+hwasu lut+hwane'ent+ifi An+itumne'no jomo ulimentohofofoho.

²³ Pita'nji Joun'nji nowenji sikoe a'amu'njopo i'mofawenji oso hungkuno hiloso ul+mentisiyefoho. ²⁴ A'amuso nupa'nont+ifi hofi+ko s+meho yano inont+ifi An+itumo isamoyoka ole ulimentohofi, Ou Mpohwo, kiko enemokosyohumayo hwasoho. Kiko ahwomo'nji hwaho'nji mt+imokumentohino hwasoho. Kiko ayo'nji yo'mayo songo humayoso mt+imokumentohino hwasoho. ²⁵ Hohonta jije Towahuno Wop+ngo sohwo jije hungkuno nakwoe ajuyohwo Ntefit jije syoho kilohofiyo sohwoe mangomo mufohotofahon+ngkini Ntefit ole ul+mento,

A'amu kengo kengoso s+meho tohino peho'no umnalofoho.

Nakwoe a'amu huno ito'no mosyaf+isiyo'njo peho'neto.

²⁶ Hwe yofe engo'njo sohwa hontohumamentohofofoho.

Hofi+ko'nji a'amu hwaho mokosyohumayo sohwanji nuhu'mokont+ifi hungkuno nano mtitofont+ifi l+mentohofi,

An+itu'nji oso hwe uhwasopo'mentiso sohwo'njiye syohomo nakwo wae uyano.

Ose l+mentohofofoho.

²⁷ Oso hungkuno ne imo'n+masofoho. Olo ango lopo Helout+nji Pountiyos Pailot+nji a'amu kengo so'nji a'amu Is+lael so'nji nuhu'mokont+ifi Jisas uhwasopo'mentohino sohomo fonjane'ent+ifi imentohofofoho.

²⁸ Oso hiso'no hohonta kiko nohumanji yo'mayo ne imo'none so'no l+mentohinoso olohonta oso a'amuso jije hungkunoso ne imokumalofofoho. ²⁹ I olohonta Mpohwo oso hungkuno yokumpohn'nyo nal+malofoso upa'n+mahnno. Jije hungkuno l+wo'nyo sohwo'na'n+mo yokumpohn'nyo fisosofitofonesyohumaho. Oso'no nakwo jije hungkuno lontan+ngkuhwasi iyoho monanoneho. ³⁰ I oso'no nakwo jije hungkuno lontan+ngkuhwaso'no kiko a'amu mnokino'njo somo wop+ngo umojo. Yo'mayo wonyoangkafo jije hwomu Jisas+ye yokumpohn'nyo'nji noho fiyo.

³¹ An+itumo ose ulahon+ngkofi oso ango humamentohofoho sopo mo'mayo yonto An+ituye Towahuno Wop+ngo hofi+kimo ifehu'mokahumentisofoho.

Ifehu'mokahumentisoso hofi'ko Anituye hungkuno yokumpohn'nyo ulontifi iyoho munimmentisofoho.

Jisasaye a'amu neso hofi'ko yo'mayoso inimentohofofoho.

³² A'amu hopi'nono Anitumo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'imentohofoso simeho inontifi a'amu fihwo ole huno mosyafisiyo'njo imentisofo, Oloso nje'nohinofoho. A'amufe'maho. O'o, oloso huno mosyafisiyo'njo imentisofo. Yo'mayo hopi'nononino hi'njoso a'amu somo inimentohofofoho.

³³ Apousel sohwa a'amu somo Hwe Engo Jisas lika'mentiso so'ne hungkuno ne'nohino ulontifi Anituye yokumpohn'nyo uti'wayo'ne yo'mayo kengo wonyoangkafoso imentohofofoho. Anitu a'amumo wop'ngonohino uloho'mentisofoho.

³⁴ Hohosohonta a'amu hiso umofonyo miyofoho. A'amu hwaho'njoso angonjoso yo'mayo ho'yango'njoso nom'ne a'amu somo yano uyontifi hamniyohoso apousel sohwaro umentohofofoho.

³⁵ Apousel sohwa oso hamniyoho nomantifi a'amu umofonyo iyo somo yano ulohmentisofoho.

³⁶ Hwe fihwo kakoe yofe Jousepiyoho. Apousel sohwa nom'ne yofe ole mulimentohofi, Mponopasiyoho. Yofe hiso y'wolo'mo ole, Sosofitifhwe hweho. ³⁷ Olo hwe huhwo sohwo Lifaiye temtifo mta'ango hweho. Hwaho Saip'los nta'ango hweho. Hwe nom'nehwo oso hwe huhwo lohwo sohwoe hwaho mpe nulohofahon'ngki hamniyohoso Mponopas nomanto apousel sohware sifiki'nyo'mo ho'nahumentisofoho.

5

Anonaiyasi'nji Sofaila'nji siko Anitumo hwasyo ulimentisiyefoho.

¹ Hwe fihwo kakoe yofe Anonaiyas kakoe apefe yofe Sofaila, siko hwaho hi'njo ya'uyoho. A'amu nom'neso sikinta'ni oso hwahoso mpe uloho'mentohofofoho.

² Siko hamniyoho nomanji fehohnjo siko'ne hiyaso mokosyohumanji fehohnjo Anonaiyas kako apousel sohware sifiki'nyo'mo ho'nahumentisofoho. ³ Oso hiso Pita nuhwononto ulimeto, Anonaiyas, Seteniye hungkunomo in'ngkawenji hamniyoho fehohnjo hiyaso mokosyohumanji Anituye Towahuno Wop'ngomo hwasyo ole ulohino. Hamniyoho hopi'nono ma'maleso olenoho. Oso hwasyo ulohino.

⁴ Jije hwaho mpe makilohommaloho sohonta hwaho hopi'nono jije'foho. Mpe ntakilohomaloho sohonta hamniyoho hopi'nono jije'foho. I oso'no oso hungkuno simehomo'mo peho'no syafisyohino. Kiko hwe sohona'nnohinomo hwasyo monalohoyohino. O'o, Anitumo hwasyo ulohino.

⁵ Ose ulahon'ngki Anonaiyas nupa'nonto nop'wasoyonto, poyo pe'nimentisofoho, Oso hungkunoso ho'n'ngkahon'ngki a'amu nupa'nontifi iyoho unimentisofoho. ⁶ Hwe songo sohwa nol'kafohumantifi Anonaiyasiye pijafomo hwap'ife ekojisasi lohofontifi mempo hohnta'ni motawentifi pi'nimomo ijopijisyahumentohofofoho.

⁷ We'enepi a'amu poyo pe'nimentiso sohwoe ape noswonto yo'mayoso mupa'nimmentisosi, ⁸ noswopahon'ngki Pita ulimeto, Jije hwahomne'no olo hamniyoho ma'masiyotaho. Ose ulahon'ngki ulimeto, Eno, osenoho.

⁹ Ose ulahon'ngki Pita ulimeto, Kiko jije hwehwo'nji hiyahusi Anituye Towahuno sohumo yamfo peho'no uloho'masiyoto. Upa'nyo. Hwe songo sohwa jije hwehwo sohumo pi'nimomo ijopijisyasyontifi nto pohoho. Hoku'yopo lohokwofo. Kikimo womotokuwantifeho. ¹⁰ Ose ulahon'ngki a'musi Pitafe sifiki'nyo'mo p'wasoyonto poyo pe'nimentisofoho. Hwe songo

sohwa noswapontifi poyo pe'nimentisosiye pijafomo uhwonontifi nomotoswapontifi kakoe hwehwo'njopo ijopijisyahumentohofofoho. ¹¹ Oso hungkuno hiso noho'n'ngkahon'ngki Anituye a'amu ne so'nji a'amu kengo so'nji nupa'nontifi iyoho unimentisofoho.

Yo'mayo kengo wonyoangkafoso imotofofoho.

¹² Yo'mayo kengo wonyoangkafoso a'amu *apousel* sohwa utihwamentohofoho somo a'amuso uhwonmentohofofoho. Anituye a'amu neso Soulomouniye kontolompo'ango sopo uhu'mokumotofofoho. ¹³ A'amu kengo fehohnjoso Anituye a'amu ne somo uhwonontifi limentohofi, A'amu Jisasi'mo in'ngkawowo'n'ngkohofoso wonyoangkafofoho. Ose lontifi i hofi'ko'nji muhu'mokummentohofofoho. O'ohofi'ko iyoho unimentisofoho. ¹⁴ Hwe hwoya'mi pi'ningo engoso Jisasiye hungkuno upa'nontifi hungkuno nehopi lontifi simeho hi'ntnnono uyimentohofofoho. Oso a'amu hiso Anituye a'amu ne s'imo'mjo so'nji uhu'mokumotofofoho. A'amu pi'ningo engo imo'nimentohofofoho. ¹⁵ A'amu pi'ningoso a'amu mnokino'njo somo intokwapontifi hon'ngkanopo itofasi lohofontifi ole syafi'hu'mentohofi, Pita nopihwosi kako kote uhumiyofihwoso'no a'amu mnokino'njoso wop'ingo umo'nife. Ose syafi'hu'mentohofofoho. ¹⁶ A'amu angokengo mta'ango Jerusalem mofone sopenjoso Jerusalem uhu'mokumentohofofoho. A'amu mnokino'njo, a'amu sis'i'masoho'njo towahuno wonyo'njo somo itokwapmentohofofoho. Hopi'nonohinoso wop'ingo imo'nimentohofofoho.

A'amu ahwomomjo sohwo 'apousel' sohwo impo'ango mta'ni isihuto'mentisofoho.

¹⁷ Hwe yofe engo'njo tajo angosyoho'njosohwo kakoe a'amu'nji a'amu Sati'yusi sohwanji yo'mayo so'no nupa'nontifi simeho tohino umnimentisofoho. Hwap'ingoso a'amu *apousel* sohwafe yokumpohn'nyo yo'mayo wonyoangkafo so'no iwo'n'ngkohofofoho. Hofi'ko oso yokumpohn'nyo ane hwafoho. Oso'no simeho tohino umnimentisofoho. ¹⁸ Simeho tohino umn'ngkahon'ngki *apousel* sohwo aho kentifi impo'angomo intofahumentohofofoho. ¹⁹ Oso sikwo'miyo somo a'amu ahwomomjo sohwo noponto impo'ango hoku'yo somo hwosampento a'amu *apousel* sohwo mempo hohnta'ni ipemotoswaponto ul'mento, ²⁰ Sekwo Anituye ango engo somo nowekuji osopo lohofi'kuji olo hon'ngkano songomne'no a'amumo filutihwamno. Ose ul'mentisofoho. ²¹ A'amu *apousel* sohwo oso hungkunoso haloho imentohofoso im'ingo ne'nji Anituye ango engo somo noswontifi Anituye hon'ngkano songomne'no lutihwamentohofofoho.

Oso im'ingo so'nji hwe yofe engo'njo tajo angosyoho'njosohwo kakoe a'amu'nji a'amu Jutafe *kaunisol* sohwanji hwe engo hopi'nono nuhu'mokontifi impo'angomne'no hungkuno lihwatimentohofofoho. A'amu impe'njo sohwo fipemotapmno. Ose lihwatimentohofofoho. ²² Hungkunoso lihwojahon'ngkofi a'amu impo'angomo noswontifi uhwonmentohofoso huno uhwonontifi asomo nopontifi *kaunisol* a'amu sohwo ul'mentohofofoho. ²³ Ole ul'mentohofi, Nakwo impo'ango sopo nowentani hano yokumpohn'nyo pito'malofoso uhwonontani, a'amu

pjwohumayo sohwa lohofontaningkofi uhwon'ngkuhwonefoho. I angone somo a'amu aneponoho. Huno uhwon'ngkuhwonefoho.

²⁴ Ose ulahon'ngkofi hwe engo a'amu uhwontohumayo sohwo'nji hwe yofe engo'njo tajo angosyoho'njo sohwanji oso hungkuno nupa'nontifi huno pi'ningo engosyafisyontifi pipi imo'n'ngkohoho syafihu'mentohofofoho. ²⁵ Ose syafisyontifi nohumentan'ngkofi hwe fihwo noswonto ulimento Upa'nimno. Oso a'amu sekwo impo'angomo intofohumalofo sohwa Anituye angosyoho'njo sohwanji oso hungkuno nupa'nontifi huno pi'ningo engosyafisyontifi pipi imo'n'ngkohoho syafihu'mentohofofoho. ²⁶ Ose ulahon'ngki hwe engo a'amu itokuso'nji mokosyohumayo sohwo kakoe a'amu sohwanji nowentifi Anituye angosyoho'njo sohwanji oso hungkuno nupa'nontifi huno pi'ningo engosyafisyontifi pipi imo'n'ngkohoho syafihu'mentohofofoho. Hofiko ikujoho mafongku'mmentohofofoho. O'ohofiko iyoho un'ngkahon'ngki a'amu nom'neso sojonofongkupitnehontifi *apousel* sohwanji oso hungkuno nupa'nontifi huno pi'ningo engosyafisyontifi pipi imo'n'ngkohoho syafihu'mentohofofoho.

'Apousel' sohwa hofiko 'kaunisol' sohwanne'no hungkuno ujo'neso iyoho munyo'njo imentisofoho.

²⁷ Ose ipemotawentifi a'amu *kaunisol*'njopo uhumat'i'mentohofofoho. Osopo nohumentan'ngkofi hwe yofe engo'njo sohwo ulimento, ²⁸ Simo'mo ole selimalohwono, A'amu somo yo'mayo Jisas'imne'no lutihwafikutoho. A'amu hopi'nonohino Jelusalem humalofoso sekwoe hungkunomo upa'nimalofofoho. Ole ulalokwofo. *Kaunisol* a'amu sohwa Jisasimo fonjahumentohofofoho. ²⁹ Ose ulahon'ngki Pita'nji nom'ne *apousel* sohwanji ulimentohofi, Nakwo Anituye mampaho haloho yihwasi tifi in'ngkayo'nefoho. A'amu hwahoponjo sohwafe hungkunomo min'ngkowanehwono. ³⁰ Sekwo Jisasimo iyopo fonjinto'ofahumentohofofoho. I oso'no neyakwosanjije Anitu sohwo Jisasimo uliko'mentisofoho. Songo apa'no umokumentisohweho, ³¹ Nulikafonto kakoe aho angahohnta'ni uhumojahon'ngki nakwoe Hwe Engo imo'nimentisofoho. A'amu Isilael hn'nwiye wonyo wayo'ne pe'nmentiso hweho. Oso'no a'amu Isilael soku, hon'ngkano wonyomne'no hohujo ikinjaofikujiwonyo hiso wae yasemofihwosi hon'ngkano nom'ne songo wosejapmmontonoho. ³² Oloso nuhwonontani nakwo Anituye Towahuno Wop'ngo'nji sohwanne'ni olo hilo so'no uliwo'n'ngkuhwono. A'amu Anituye hungkunomo tifi in'ngkayo somo Anitu kakoe Towahuno Wop'ngo uyimasofoho. Ose ulimentohofofoho.

Hwe Ngkomeliyel sohwo 'Apousel' sohwanne'no hungkuno imentisofoho.

³³ Oso hungkuno *kaunisol* a'amu sohwa nupa'nontifi simano hintotohino umnimentisofoho. *Apousel* a'amu sohwanne'no hungkuno imentisofoho. ³⁴ Hiso'no hwe fihwo *kaunisol* syoho'njo sohwo kakoe yofe Ngkomeliyel * kako a'amu Falisiyoho. Kako hohontajo hon'ngkano hungkuno lutihwamojo hweho. Oso hwe huhwo sohomo a'amu hopi'nonohinoso kakoe yofe ho'nomawo'nimentohofofoho. Oso hwe sohwo nolikafonto ulimento, A'amu *apousel* sohwanne'no hungkuno imentisofoho.

* **5:34:** Osohonta Poul Jisas Kilaisimo min'ngkayo sohonta Ngkomeliyel sohwo Pouliye syo itihwayo imo'nimojo hweho. (Sohe engo 22, hon'ngkano we'e 3 somo uhwonyo.)

filihwaj+mno. ³⁵ Ose ulahon+ngki hofiko lihwojahon+ngkofi Ngkomeliyel ulimento, A'amu Isilael sohwasi olo hwe lohwo ulohopitne so'no huno ito'no fisyafihupmno. ³⁶ Hohonta hwe filhwo kakoe yofe Teutas kako ulimento, Ngko yo'mayoso huno'njo hwo'nyoho. Hwe yokumpohn'nyo hwo'nyoho. Ose ulahon+ngki a'amu fehohnjo *foua hant'let* (400) sohwa in+ngkamentohofofoho. Osohonta hwe nemokosyohumayo sohwo kakoe a'amu itokuso'njo sohwa hwe huhwo sohomo nofonjonyahon+ngkofi inomokommotofoto sohwa hiyaso humpo'mentohofofoho. Teutas kakoe hungkuno ne mmo'nyo hweho. ³⁷ Tifi sohonta hwe nemokosyohumayo sohwa a'amufe yofe mt+i'mokomayo sohonta hwe nom'ne Ngkalilinta'ango sohwo kakoe yofe Jutas. Osohwo nolikofahon+ngki a'amu fehohnjo kakoe hunomo nomantifi in+ngkamotofofoho. Osohwo poyo imo'n+ngkahon+ngki inomokommotofoto sohwa humpo'mentohofofoho. Hofiko apa'no muhu'mokiyofoho. ³⁸ Oseso ole wasel+monne'no yohono. Olo a'amu *apousel* sohwanne'no iyoho masen+ngkoho liyohoho. Wohumantokufe. Hofikoe syoho hwahoponta'ango'manji moi'wo imo'nonefoho. ³⁹ Olo syoho hiloso An+tu mta'ango'manji milojaopitnehefo. Ne'nohini wentihwonefoho. Sekwo An+tumo fongkupitnnoho.

A'amu 'apousel' sohwa Jisas+imne'no tohino ma'mentohofoto so'no simeho wop+ngo umo'n+mentisofoho.

⁴⁰ Ose ulahon+ngki hungkuno nehopeho ulontifi a'amu *apousel* sohwanne'no joho lontifi oso hwamo fonjontifi yokumpohn'nyo ulimentohofi, Jisasiye yofe apa'no nolikutoho. Ose ulontifi uhwat+mentohofofoho. ⁴¹ *Apousel* sohwa *kaun+sol* sohwanne'no nul+ko'mantifi hnn+mentohofi, Nakwo Jisasiye syoho yontane tohino namn+ngkahon+ngki simeho wop+ngo namo'n+ngkohoho. An+tu wop+ngo nahon+ngkohoho. Nakwo Jisasiye yofe'no tohino mayoso hohonoho. ⁴² Sikuno huhwo huhwi hofiko An+tuye angongo engo somo a'amufe angonjopo Jisas+imne'no hungkuno wop+ngo uliwo'n+motofofoho. An+tu a'amu ahwomo mta'ni uhwat+mentisoso Jisasiyoho lutihwamentohofofoho.

6

A'amu aho fehohnta'ni hopi'nono fehohnta'ni hufa'uyo sohwanne'no ufo'mayo'ne uhwosopo'mentohofofoho.

¹ Osohonta a'amu Jisas+imo in+ngkamotofoso we'e pi'n+ngo imo'n+mentohofomaho. A'amu fehohnjo Ngkilik hungkuno'njofoho. A'amu fehohnjo Hip+lu hungkuno'njofoho. A'amu Ngkilik hungkuno'njoso a'amu Hip+lu somo yoka ulimentohofi, Sekwo wosopayo, hamniyoho, yo'mayoso a'amu umofonyo iyo somo uyahon+ngkofi nakwoe ap+wojo sofa we'e'nohino mawo'n+ngkohofofoho. Hip+lu ap+wojo sofa engo mawo'n+ngkohofofoho. Ose ulimentohofofoho. ² Oso hungkunoso ho'n+ngkahon+ngki a'amu *apousel* sife mta'ni hufa'uyo sohwa a'amu hopi'nono Jisas+imo inomokommotofoto somne'no joho ulahon+ngkofi nuhu'mokontifi ulimentohofi, Nakwo syoho hufa'uyo sohwanne'ni wop+ngomaho. Nakwo wosopayo'nji hamniyoho'nji yano mpo'nososo An+tuye hungkuno pipi losetihwanehwono. ³ O'lo, nakwoe a'amu soku, sekwo a'amu aho fehohnjo hopi'nono nom'ne aho mta'ango

hufa'u sohwaso uhwasopopmno. Syoho yano mpo'none so'nefoho. A'amu huhwo sohwa Anituye Towahuno Wopingo engo yamo'nnyo hwafoho. A'amu huno'njo sohwa a'amu hopi'nonohino sohwaso hwe wopingo'nohino hwafoho lwo'n'ngkohofofoho. Uhwasopopijoso hofiko wopayo yo'mayoso yano mpe syohoso womokosyohumantifeho. ⁴ Ose yontan'ngkujoso nakwo Anitumo isamoyoka ul'wo'n'ngkuhwasi a'amu somo Anituye hungkuno woluthwantanoho.

⁵ Ose ulahon'ngkofi, E, wopingofoho lontifi Sitifenimo uhwasopomentohofofoho. Sitifen huhwo sohwo Anitumo simaho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uy'wo'n'mojo hweho. Anituye Towahuno Wopingo engo yamo'nnyo hweho. Nom'ne a'amu sohwaso uhwasopomentohofoso ole, Filipija, Ploukoulasija, Nikanouja, Timounja, Pamenasija, Nikoulasijanjo. Nikoulas huhwo sohwo angoko kengo Antiyoknta'ango a'amu Jutafe yahino ma'mentiso hweho. ⁶ Oso a'amu sohwaso uhwasopentifi *apousel* sohwaso utihwamentohofofoho. *apousel* sohwa a'amu huhwo sohwafe mnokinopo aho kisasyontifi hofikine'no Anitumo jomo ulimentohofofoho.

⁷ Oseso Anituye hungkuno Jerusalem angoko ayo'mo ho'n'mentisofoho. A'amu Jerusalem humamentohofoho Jisasimo inomokomtofoso pi'n'ngoko engoko imo'n'mentohofofoho. A'amu tajo angoko syoho'njo fehohnjo sohwa Anituye hon'ngkano songo tipemantifi Jisasimo in'ngkamentohofofoho.

A'amu Jutafe fehohnjoso Sitifenimne'no hwasyo ulimentohofofoho.

⁸ Anitu Sitifenimo yo'mayo wopingoso ulohofahon'ngki Sitifen kakoe yokumpohn'nyo engoko imo'nonto yo'mayo wonyoangkafoso imentisoso a'amu uhwonmentohofoso ole lmentohofi, Anitu oloso yalofoho. Ose lmentohofofoho. ⁹ I oso'no a'amu nom'nehwa nolikafontifi Sitifen'nji Anituye hungkuno so'no yoka hnnmentohofofoho. Oso a'amu sohwa hohonta siki syoho hamniyoho momaso'njo imotofohwa olohonta siki humalofo. Hofiko afapo humawo'n'ngkohofoho sopo ole lmentohofi, Angoko sokinjohwa humayo'nefoho. Oso angoko homo somo a'amu Jutafe Anitumne'no isamoyoka angofoho. Oso a'amu sohwa angoko Sailini'nji Alekisantiliya'nji oso angoko soponta'ango hwafoho. Hofiko'nji nom'ne a'amu Jutafe Silisiya hwahoko Esiyanta'ango sohwa Sitifenimo yoka ulimentohofofoho. ¹⁰ Anituye Towahuno wopingosoko Sitifenimo huno wopingo uyahon'ngki a'amu nom'ne sohwafe hungkuno somo Sitifen kakoe hungkuno uyakolo'mentisofoho. ¹¹ Oso'no a'amu sohwa simano hintotohino umn'ngkahon'ngki a'amu sohwaso hwasyo jo'ne hamniyoho uyahon'ngkofi ole ulmentohofi, Olo hwe Sitifen sohwo kakoko Mousesimne'no sitofoko limaso hweho. Ou, kakoko Anitu ntne'no sitofoko limasofoho. Hwasyo ose ulmentohofofoho. ¹² Oso hwasyo ho'n'ngkahon'ngki nehopeho lontifi a'amu so'nji hwe engoko sohwanji hwe hon'ngkano hungkuno luthwamotofoko sohwanji simaho wonyo umo'n'ngkahon'ngki Sitifenimo u'mantifi aho kentifi *kaunisolo* uhu'mokumotofoko sopo ipemotasimentohofofoho. ¹³ Osoko a'amu hwasyo ulifitne sohwa m'humati'mentohofofoho. Ole ulmentohofi, Olo hwe lohwo Anituye angoko engoko so'no wonyo hungkuno ulmasofoho. Mousesiye hon'ngkano hungkunomne'no hwotohoko hmmasoko hweho. ¹⁴ Olo hungkuno Sitifen nalimasofoho. Jisafe Nasaletnnta'ango sohwo Anituye angoko engoko somo wae yonefoho. Oso yahino Mouses mta'ango

iningkawo'n'ingkuhwoneso Jisas wae yafihwosi nom'ne yahino songo ne-japonefoho. Oso hungkunoso Sitifen nelahon'ingki upa'n'malohwonefoho. Hwasyo ose ulimentohofofoho. ¹⁵ A'amu *kaun+sol* sohwa nohumantifi Sitifen+mo uhwon+mentohofoso kakoe s+mo'mango a'amu ahwomomjo pa'nyo imo'n+mentisofoho.

7

Sitifen kakoe hungkuno 'kaun+sol' sohwamo ulimentisofoho.

¹ Hwe yofe engo'njo sohwo Sitifen+mo ulimento, Oso hungkuno kikimne'no nalohofoso nehopitaho.

² Ose ulahon'ingki Sitifen ulimento, Nje a'amu soku, sekwo upa'n+mno. Hohonta nakwoe ajuyohwo Apiloham kako ango Helan+mne'no mawe'njo imentiso sohonta oso hwaho Mesopoutemiya nohumentan'ingki An+tu wonyoangkafo sohwo u'mahon'ingki Apiloham nuhwon'ingkahon'ingki An+tu ulimento, ³ Olo hwaho lo'nji jije a'amu so'njimo uhwat+mofo. Nom'ne hwaho nokit+hwahm'me'no osopo fohumantohoho. ⁴ Ose ulahon'ingki Apiloham oso hwaho Kal+tiya uli'ko'manto hwaho nom'ne Helan osopo humamentisofoho. Kan'ngkwohwo poyo pe'n+mentiso sohonta An+tu ulimento, Hwaho nom'ne kit+hwahm'me'no mpano. Ose ulahon'ingki olo hwaho humalohwone lopo pmmentisofoho.

⁵ An+tu Apilohammo olo hwaholo nut+hwanto osohonta kako yano muy+mmmentisofoho. O'o ni'hu'no awonoho. I oso'no An+tu ulimento, Oso hwaho hiloso kiko'nji jije imuhwanjimo sejapmnefoho. Ose ulimentisofoho. Osohonta jije imu oso hwomu ako hwome. ⁶ Nom'ne hungkuno An+tu ulimento, Jije imuso a'amu kengo sofe hwahopo ufijoso osopo siki syoho ulohof+kutnnefoho. A'amu kengoso jije imu somo tohino engo uy+fitnnefoho. Soswo *foua hant+let* (400) uyokolofontan'ingkuhwosi jije imuso osopo humafitnnefoho. ⁷ Oso a'amu kengo jije imu somo yokumpohn'nyo umokosyohumayo somo hungkuno tango'njo ikwolofone uy+mmnefoho. Osohonta jije imu oso hwaho kengo sopo uli'ko'maf+kujoso olo hwaho lopo nje yofe ho'non+mapi+fitnnefoho. Ose ulimentisofoho. ⁸ An+tu nom'ne hungkuno Apilohammo uy+mentisofoho. A'apaho sihu kolo'nyo'ne ulimentisofoho. An+tu ye hungkuno in'ingo mamofe'ne hon'ingkano hiso uy+mentisofoho. Oseso Apilohami+ye hwomu Aisak imo'n'ingkahon'ingki s+kuno aho fehohnta'ni hopi'nono nom'ne hohnta'ni hufa'u sihune memjaofahon'ingki Apiloham kakoe hwomufe a'apahomo sihu ukolo'mentisofoho. Hwangku Aisaki+ye hwomu Jekoup imo'n'ingkahon'ingki sihu ukolo'mentisofoho. Tifi sohonta Jekoup+ye hwomu aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'u imo'n'ingkahon'ingkokofi sihu ukolo'mentisofoho. Osohwa neyakwosafoho. Oso yahino hiso ne'nohini sihu kolo'n+motofofoho.

⁹ Jekoup+ye hwomu sohwa hamn'ingkwa'wehwo Jousep+ne'no hinto-tohino umn'ingkahon'ingki a'amu kengo sohwa Jousep+mo mpe uya-hon'ingkokofi hafila'wehwosa hamniyoho ma'mentohofofoho. ¹⁰ Yo'mayo tango so'nji Jousep+mo u'mahon'ingki An+tu ufo'ma'mentisofoho. Oseso oso hwe engo hwaho Ijip mokosyohumayo osohwo Jousep+me'no johu ula-hon'ingki An+tu Jousep+mo huno engo wop+ingo'njo uyahon'ingki hwe engo hwaho Ijip mokosyohumayo sohwo ulimento. Kiko hwe wop+ingo hwasoho. Oso'no kiko olo hwaho Ijip+nji, nje a'amu lo'nji nje ango lo'nji hopi'nono

⁹ Jekoup+ye hwomu sohwa hamn'ingkwa'wehwo Jousep+ne'no hinto-tohino umn'ingkahon'ingki a'amu kengo sohwa Jousep+mo mpe uya-hon'ingkokofi hafila'wehwosa hamniyoho ma'mentohofofoho. ¹⁰ Yo'mayo tango so'nji Jousep+mo u'mahon'ingki An+tu ufo'ma'mentisofoho. Oseso oso hwe engo hwaho Ijip mokosyohumayo osohwo Jousep+me'no johu ula-hon'ingki An+tu Jousep+mo huno engo wop+ingo'njo uyahon'ingki hwe engo hwaho Ijip mokosyohumayo sohwo ulimento. Kiko hwe wop+ingo hwasoho. Oso'no kiko olo hwaho Ijip+nji, nje a'amu lo'nji nje ango lo'nji hopi'nono

kiko ngkine'no mokosyohumayo'ne hwosoho. Ose ulonto Jousepmmo angon'nji hwahon'nji mokosyohumayo'ne yofe engo mulimentisofoho.

¹¹ Oseso Jousep hwaho Ijip nomokosyohumentan'ngki wopayo nosyofahon'ngki mijoho engo i'mofapmmmentisofoho. Neyakwosa hwaho Kenan sopo humamentohofoso mijoho uyimentisofoho. ¹² I oso'no Jekoup kako wopayo engo Ijip weho upa'nonto neyakwosamo Ijipmne'no lihwatimentisofoho. ¹³ Hwangku sohonta hofiko Ijipmne'no apa'no umentohofoso osohonta Jousep ulimento, Ngko Jousep'nyoho. Ose ulahon'ngki hwe engo hwaho Ijip mokosyohumayo sohwo Jousep'ye a'amu sohwa'ne'no huno umentisofoho. ¹⁴ Oseso Jousep kan'ngkwohumne'no hungkuno lihwatimentisofoho. Jekoup'montohwa hofiko *sefenti-fai'foho* (75). Osomne'no Jousep lihwatimentisofoho. ¹⁵ Oso'no Jekoup Ijip'ne'no nonto osopo poyo pe'nimentisofoho. Neyakwosamo osopo poyo pe'nimentohofofoho. ¹⁶ Hwangku sohonta hofikoe imuso hofikoe yokinoso Syekemne'no motawent'fi oso sokimo somo yokinoso ho'nahumentohofofoho. Oso sokimo hwahon'njoso Ap'loham hohonta Hem'ye hwomu sohwa'no hamniyoho uyonto mpe imentisofoho.

¹⁷ Oso hungkuno An'itu Ap'lohammo ulimentisoso ne umo'n'imonte'no yahon'ngki a'amu Is'laeliso pi'n'ingo engo imo'n'imentohofofoho. ¹⁸ Sohonta Ijipmjo hwe yofe engon'ngo sohwo Jousep'ne'no huno muyofoho. ¹⁹ Oso hwe huhwo sohwo neyakwosamo wonyo ulohofahon'ngki tohino engo ma'mentohofofoho. Hwe engo sohwo ulimento, Sekwoe mehomni milongo imo'n'ifijoso melojwasiyo'ne'maho. Nuhwon'ngkuji foho'naofikuno. Osopo wape'n'ngkuhwono. Ose ulimentisofoho. ²⁰ Hohosohonta Mouses hwomu wonyoangkafo sohwo imo'n'ngkahon'ngki kan'ngkwohwo'ya'uhanno hufa'uhuhone uyakolo'mentisofoho. Hwomu sohomo angomo hiyaso mokosyohumentan'ngki ²¹ Mousesimo mempo hohnta'ni ho'nahumentisiyo sohonta hwe engo hwaho Ijip mokosyohumahoso kakoe mu Mousesimo uhwontohumayo ma'mentisofoho. Kakoe hwomu ne pa'nyo imo'n'imentisofoho. ²² Ijipmjo hwe huno'n'ngo sohwa Mousesimo yo'mayo so'no mesyomti'mokut'hwamentohofofoho. Mouses huno engo manto hwe engo imo'n'imentisofoho. Kakoe syohoso hungkunoso woping'nohino hweho. ²³ Mouses kakoe soswo *futi* (40) uyokolofahon'ngki limento, Ngko nje a'amu ne Is'lael somo uhwonamo. ²⁴ Ose syafisyonto nowento uhwonimentisoso Hwe Ijip syoho ulohofiyoo mokosyohumayo sohwo a'amu Is'lael sohomo wonyo ulohofontan'ngki Mouses nuhwononto syaf'hu'mento, Nje a'amu Is'lael sohomo ufo'ma'mo lonto hwe Ijip'n'ngo sohomo fonjahumentisofoho. ²⁵ Hwe sohomo fonjasyonto Mouses huno ole syafisyonto, Nje a'amu Is'laeliso ole huno syofisyalokwofe, An'itu Mousesimo nefe'mayo'ne uhwatimaso hweho. Ose syaf'hu'mentisofoho. I oso'no a'amu Is'laeliso oso hunoso huno masyafisiyo'n'ngo imentohofofoho. ²⁶ Mo'n'ngkanta hwe Is'lael sohwa'uhuhone fongki'nontan'ngki Mouses nuhwononto, mtampo lohofonto ulimento, Nje a'amu sohwa'uhuhone, Siko'n'kwahisoho. Siko ikujoho peho'no fongki'nalokusiyo. ²⁷ Ose ulahon'ngki hwe fiho kon'ngkwa'wehumo wonyo ulohofe sohwo Mousesimo ilojaofonto ulimento, Nakumo nemokosyohumayo'neso. T'ihwo kil'masoto. Kiko nakwoe hungkunomo ito'no menehwajiyone hwosilaho. ²⁸ Ou, kiko fosi hwe Ijip mta'ango

sohumo fonjahumahnno hopa wofonjan+humonne'elaho. ²⁹ Ose ulahon+ngki Mouses nupa'nonto hiyae wento oso hwaho Ijip uli+ko'manto hwaho nom'ne Mitiyan humamentisofoho. Osopo nohumanto hwomu hwa'fu tipema'mentisofoho.

³⁰⁻³¹ Soswo *fouti* (40) uyakolofahon+ngki hwe ahwomo mta'ango sohwo Mouses+mo u'ma'mentisofoho. Mouses osohonta hwofiki'nyo Sainai mafone sopo a'amu anepo humamentisofoho. Mouses nohumanto uhwon+hwojamentisoso iyoswo we'e so'mta'ni toho nto sijahon+ngki ose uhwononto, yomo yonto kako tifonepo nowento toho hwap+ngo ho'mo so'mo uhwon+mentisoso hwe ahwomo mta'ango sohwo Mouses+mo ul+mento, ³² Ngko jije ajuyohwosa Apilohamja, Aisak+ja, Jekoupi+ja, hofikoe An+tu hwo'nyoho. Ose ulahon+ngki An+tuye mampaho upa'nonto Mouses yomo yomo yonto iyoho un+ngkahon+ngki s+mo'mango akofaho hi'n+mentisofoho. ³³ Ose yahon+ngki An+tu ul+mento, Olo hwaho lopo ngko humaleno. Oso'no jije sif+kwongo fosyo fiyojasyo. ³⁴ A'amu Ijip+iso nje a'amu Isilael somo wonyo engo nolohofahon+ngkofi hof+ko tohino engo malokwofo so'no uhwon+ngkohefoho. Nje a'amufe youwo youwo upa'n+ngkohefoho. Hofikimne'no ufo'mayo'ne pohono. Oso'ne'no Ijipmne'no wokuhwat+mo. Ose ul+mentisofoho.

³⁵ A'amu Isilael+iso hof+ko Mouses+ye hungkunomo hwotoho nto hmmentohofofoho. Ole ul+mentohofi, Kiko nakwoe hwe engo hwsilaho. Nakwoe hungkunomo ito'no menehwajiyi hwsilaho. Mouses+mo ose ulohon+mentohofoho. Huhwo sohumo An+tu nuhwajonto hwe engo mokosyohumayo'ne'nji ufo'mayo'ne sohumo uhwsopom+mentisofoho. Hwe ahwomo mta'ango toho we'e sohumo u'ma'mentiso sohwo Mouses+mo sosofitofosyohumamentisofoho. ³⁶ A'amu Isilael Ijip nohumentan+ngkofi Mouses yo'mayo kengo wonyoangkafoso yonto Ijip mta'ango a'amu somo ipemotas+mentisofoho. Soswo *fouti* (40) uyakolofontan+ngki oso hwaho a'amu ane sopo oso Mijo Ayo Sa'njo Hon+yo'nohino * pisongkotn'nawojo sopo Mouses yo'mayo kengo wonyoangkafoso imentisofoho. ³⁷ Oso Mouses huhwo sohwo a'amu Isilael somo ul+mento An+tu sekwo'njo mta'ango hwe fihumo muhwosopenefoho. An+tuye hungkuno selohe sohwo ngko pa'n+ngo hweho. ³⁸ Oso Mouses huhwo sohwo a'amu Isilael so'nji hwaho a'amu anepo humamentohofofoho. Hwe ahwomo mta'ango sohwo hwofiki'nyo Sainai sopo Mouses+mo hungkuno uy+mentisofoho. Mouses neyakwanjopo humentan+ngki An+tu Mouses+mo hon+ngkano hungkuno wop+ngo uy+mentisofoho. Oso hungkuno hiso nakwo hopi'nonohino hn'nwiye'foho.

³⁹ I oso'no neyakwosa kakoe hungkuno nakwolaho limentohofofoho. Hungkuno homo somo hwotoho hmmentohofoso Ijipmne'no asomo wwant+fi imentohofofoho. ⁴⁰ Oseso hof+ko Eloun+mo ul+mentohofi, Nakumo ipenemotawe'nehwo an+tu nom'ne kengo mt+mojo. Mouses Ijip mta'ni nehwojoponto kako nt+mt+keno. Nakwo huno monaiyohoyohoho. Ose ul+mentohofofoho. ⁴¹ Hohosohonta yahu huyo'mango hwasyo an+tu kengo pa'nyo mt+mo'kontifi yahu nom'ne nofonjasyont+fi an+tu huyo'mango hwasyo sohumo ul+mentohofi, Olo yahu loso kikine'no fonjasy+hwonefoho. Ose ul+mentohofofoho. Olo hiloso hof+kie aho'nji imentohofoho so'no simeho wop+ngo umo'n+mentisofoho. Oso'no

* **7:36:** Iyoswo yofoho mjoso hunguno fiso oso mijo ayo sa'njo somo Hesi'amo so'no malinyofoho.

hofi'ko elijwanimentohofofoho. ⁴² Oso'no Anitu hofikimo hohujo ik-injimofahon'ngki hofiko mofehi'nyo hwanji hamno hwanji hntokwaliyo hwanjimne'no hofiko hwomtame uloho'mentohofofoho. A'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentohofohi, A'amu Isilael soku, sekwo oso hwaho a'amu anepo nohumentan'ngkuji soswo *fouti* (40) seyokolofontan'ngki ngkine'no yahu fonjahumentohofotaho. Awonoho.

⁴³ Sekwo anitu hwasyo Molouk kakoe hwapife ango molontifi motasimentohofofoho.

Nom'ne anitu hwasyo Lefan kakoe hntokwaliyo huyo'mango mt'i'mokontifi motasimentohofofoho.

Oso hwamne'no hwomtame uloho'motofofoho.

Oso'ne'no Mpapiloun nongkihnta'ni wosehwatimo.

Ose mt'i'mokumentohofofoho.

⁴⁴ Oso hwaho a'amu ane sopo neyakwosa hwapife ango molimentohofofoho. Anitu ne sohune'no hwomtame ulohofone molimentohofofoho. Oso hwapife ango hiso'no Anitu Mousesimo huyo'mango utihwanto ulimento, Olo pa'nyo moso. Ose ulahon'ngki hwapife ango molimentohofofoho. ⁴⁵ Neyakwosa hofiyakwosa mta'ango olo hwapife ango nomantifi Jousy'wa'nji motasontifi nom'ne a'amufe hwaho ma'mentohofofoho. A'amu nom'ne hwaho'njo somo Anitu wae yaofonto hwaho hopo sopo neyakwosa humamentohofofoho. Oso hwapife ango hiso oso hwaho hopo sopo ne'no wentan'ngki Ntefit kakoe sikuno imo'nimentisofoho. ⁴⁶ Ntefit imo'n'ngkahon'ngki Anitu nuhwononto limento, Ntefit hwe wopingo hweho. Kakimne'no simeho wopingo nimo'n'ngkohoho. Ose lahon'ngki Ntefit Anitumo jomo ulimento, Jekoupiye Anitu hwasoho. Kiko'ne ango wamolimonne'no yohono. ⁴⁷ Ose ko lahon'ngki Ntefitiye hwomu Soulomoun Anituye ango molimentisofoho.

⁴⁸ A'amu Anituye hungkuno limotofo sohwa ole limentohofi, Anitu Yo'mayo Yo'mayo Yakolo'nnyo sohwo ango a'amu hwahoponjo sohwa molifijo somo mohumanehoho. ⁴⁹ Anitu ole ulimento, Ahwomo loso nje epohumayoponoho.

Hwaho hiloso nje sife ikwo'ofofoho.

Ngko'ne ango pipi molifitnehoho.

Ngko ntimo humamnehono.

⁵⁰ Yo'mayo hwapingoso tihwolo. Ngkonoho.

Anitu ose ulimentisofoho.

⁵¹ Sekwo a'amu hahn'nyo iyo'njo kuyoho. Sekwoe simeho'nji sekwoe huno so'nji a'amu nje hungkunomo haloho maposo'njo pa'nyo hwasoho. Nje Towahuno Wopingo somo sekwo seyakwosa hopa hwotoho fewo'n'ngkohofihwasoho. ⁵² Seyakwosa Anituye hungkuno limotofo hopi'nonohino sohwaso wonyoso ulohof'wo'nimentohofofoho. Anituye hungkuno limotofo sohwa ole selimotofi, Hwe Wopingo sohwo noponefoho. Ose selahon'ngkofi sekwo hopi'nonohino somo fonjahumentohofofoho. Olohonta oso hwe wopingo sohwo nopahon'ngki sekwo osohumo tokoyo'ofo yontifi fonjahumentohofofoho. ⁵³ A'amu huhwo sohwaso sekwo Anituye hon'ngkano hungkuno a'amu ahwomo mta'ni selimentisoso ne masewo'nyofoho. Haloho miyo hwasoho. Sitifen ose ulimentisofoho.

Sitifenimo sojo'nji fonjahumentohofofoho.

⁵⁴ A'amu *kaunisol* sohwa Sitifeniye hungkuno nupa'nontifi huno nehopi ko uyahon'ngki simano hintotohino umn'ngkahon'ngki mpuyo limentohofofoho. ⁵⁵ Oseso Anituye Towahuno Sitifeni mo u'mohulofahon'ngki, Sitifen ahwomomo uhwon'mentisoso Anituye pomponaho mofehi'nyo pa'n'ngo uhwononto Jisas Anituye aho anga sohohnta'ni nohumentan'ngki uhwononto, ulimento, ⁵⁶ Uhwonimno. Ahwomo mtampotoho. Anituye hwomu Anituye aho anga hohnta'ni likofohumaho, uhwonalokweno. ⁵⁷ Ose ulahon'ngki hofiko haloho pikunontifi mamuyo njalim'wentifi Sitifeni mo ifeehu'mo uloho'mentohofofoho. ⁵⁸ Sitifeni mo aho yokumpohn'nyo nokentifi nomotawentifi angkuhwafoपो memo hohnta'ni nosutofafontifi sojo fongku'mentohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwa Sitifeni mne'no hwasyo hungkuno ulimentohofoho sohwa hofikoe manji'mofoyo yojomantifi hwe songo Souliye huyo'mo ho'nahumentohofofoho. ⁵⁹ Sojo ne'no ufonjontan'ngkofi Sitifen Anitumo joho ulimento, Hwe Engo Jisas kiko nje huyo'mangoso nimaho. ⁶⁰ Ose ulonto hwomtame yonto joho engo yokumpohn'nyo ulimento, Hwe Engofo olo wonyo ntohofohofoho loso'no kiko olo a'amu sohewo wonyo uyohotoho. Ose ulonto ni'hu'nahone poyo pe'nimentisofoho.

8

Soul kako a'amu Jisasi mo in'ngkamotofoso somo wonyo umokumentisofoho.

¹ Sitifeni mo fonjosyahon'ngkofi Soul nohumanto ulimento, Sitifeni mo fonjasiyoso wop'ngofoho. Ose ulimentisofoho. Oso mofehi'nyo somo Anituye a'amu ne Jerusalem humamentohofoso somo a'amu kengoso wonyo engo uyomahon'ngkofi tohino engo ma'mentohofofoho. Oso'no Anituye a'amu neso nole'mofontifi hwaho Jutiya, Someliya sopeno'no humpo'mentohofofoho. A'amu *apousel* sohwa hofiko'nohini Jerusalem humamentohofofoho. ² Hwe Jisasi mo in'ngkamotofoso Sitifeniye pijafoso motawentifi ijopijisasyontifi humotaho engo sulimentohofofoho. ³ Soul huhwo sohwo a'amu Jisasi mo in'ngkawowo'n'ngkohofoho somo wae weeo'mo lonto a'amufe angomo noswonto a'amu homo somo nohus'mpemotaponto impo'angomo intofahumentisofoho.

Anituye hungkuno a'amu Someliya somo lut'hwamentohofofoho.

⁴ Oso a'amu Jerusalemno humpo'mentohofofoso angoko kengo kengo sopo Anituye hungkuno lut'hwamentohofofoho. ⁵ Filip angoko Someliya sopeno nowento osopo Jisasi mne'no hungkuno lut'hwamentisofoho. Anitu nakwoe hwahopo uhwat'mentiso sohwo Jisasiyoho. ⁶ Ose ulahon'ngki a'amu hopi'nono nupa'nontifi yo'mayo kengo wonyoangkafoso Filip imentisoso uhwonontifi huno engo syafi'hu'mentohofofoho. ⁷ A'amu sisi'masoho'njo towahuno wonyo'njosoko nohumantifi mamuyo engo lontifi towahuno wonyoso uliko'ma'mentohofofoho. A'amu a'apahoko pompenjiyo songo songo miyo'njosoko a'amu sife wonyo'njosoko wop'ngoko umokumentisofoho. ⁸ Ose uhwonontifi simeho wop'ngoko umo'nimentisofoho.

⁹ Hwe fihwo Saimoun oso angoko hopo sopo humamentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako ki'nyoko hwap'ngoko'njoko hweho. Yo'mayo peefoso huno'njoko hweho. Saimoun ulimojofoho, Ngoko huno hwap'ngoko'njoko

hweho. Oso hwaho Itiyoupiya sopo a'mu mokosyohumayosi kakoe yofe Kantasiyoho. Oso a'musiye hamniyoho hopi'nono hwe huhwo sohwo mokosyohumayo hweho. Kako An+tumne'no hwomtame uloh'o'mo lonto Jelusalemne'no umentisofoho. Ose yonto kakoe angopo ne'no asomo pmentisofoho. ²⁸ Kako ijempoho sohwe kokapitof'o'njo somo nohumanto iyoswo hwe Aisaiya An+tuye hungkuno l+mojo sohwo mt+'mokumentisoso atof'o l+mentisofoho. ²⁹ Filip osohumo uhwon+ngkahon+ngki An+tuye Towahuno Wop+ngo ul+mento, Kiko t+fonepo uhuji oso sohwe kokapitof'o'njo sohwoepono fiwano. ³⁰ Ose ulahon+ngki Filip fu l+mentisoso mafone sopo i'mofawento upa'n+mentisoso, hwe huhwo sohwo Aisaiyafe hungkuno atof'o lontan+ngki upa'nonto ul+mento, Oso hungkuno atof'o lalokunososo neso huno lakiyohoho.

³¹ Ose ulahon+ngki ul+mento, A'amū malont+hwayososo ngko huno pipilo. Kiko ngko'njo lopo fisape. Filont+hwaho.

³² An+tuye hungkuno Aisaiya mt+'mokumentisoso hwe huhwo sohwo atof'o l+mentisoso ole, A'amū yahu *sipsip* fonjasiyopo ne'no ipemotawomotof'o hopa hwe sohūmo ipemotawomentohofofoho.

Yahu *sipsip* a'amū kakoe tohwa hm'motof'o sohonta yahu mampi'nyo imojo hopa hwe huhwo sohwo mampi'nyo imentisofoho.

³³ Oso hwe sohūmo hwotoho fent+fi hungkuno tango'njo ikwolof'o'neso hwasyo l+mentohofofoho.

Ne'njo'maho. Kako wonyoso miyahon+ngki fonjahumentohofofoho.

Oso a'amū huhwo sohwoe wonyoso t+hwo lone'ento imentisoto.

Hof+ko nofonjosyahon+ngkofi kako olo hwaho lopo mohumamentisofoho.

Oso Aisaiya mt+'mokumentisofoho. ³⁴ Atof'o ose lonto, Filip+mo ul+mento Aisaiya t+humne'no mt+'mokumentisoto. Kako kakine'no hnn+mentisotaho. Nom'ne hune'no l+mentisotaho.

³⁵ Ose ulohon+ngkahon+ngki Filip An+tuye hungkuno Aisaiya mt+'mokumentisoso yoloh'o'no nolonto Jisasiye hungkuno wop+ngoso ul+mentisofoho. ³⁶ Siko hon+ngkanomo nowenji mijo we'e uhwononji hwe Itiyoupiyanta'ango sohwo ul+mento, Uhwonyo. Mijo wojo lo'noho. Hon+ngkano njisohwo pijwan+mokwoho ngko mijo mokiyon+masosof'o.

³⁷ [Ose ulahon+ngki Filip ul+mento, Kiko An+tumo s+meho hi'ntnnono nehopi uyoso ngko mijo uyokuma'mnoho. Ose ulahon+ngki ul+mento, Eno. Jisas K+lais An+tuye Hwomu Ne sohune'no huno niyohoho.]

³⁸ Ose ulonto sohwe kokapitof'o mta'ni siko nokotaponji mijomno umentisoyefoho. Osopo nohumahon+ngki Filip hwe sohūmo mijo kiyoma'mentisofoho. ³⁹ Mijo mta'ni s+mentisoyoso An+tuye Towahuno Wop+ngo komo'no Filip+mo kengopo m+humat+'mentisofoho. Hwe Itiyoupiyanta'ango sohwo Filip+mo apa'no muhwon+mentisoso s+meho wop+ngo'nji kakoe angopo ne'no umentisofoho. ⁴⁰ Filip nom'ne angopo Asy+tout i'mofawento angō hopi'nonohino somo Jisasiye hungkuno wop+ngo lut+hawawento hwangku angō Sisaliya sopo i'mofamentisofoho.

9

Jisas kako Souliye hunomo y+wolo'mokahon+ngki Soul kakoe inomokomoyo imo'n+mentisofoho.

(Apousel sohwafe Syoho 22:4-16; 26:9-18)

1 Soul kako a'amu Jisasi^{mo} inomokomotofo somo wae weeo'mo lonto imentisoso hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohumo uli^{mento}, 2 Iyoswo mt'i'mokohoji ntape. Iyoswo hiloso nomotawe'mo, Ntomasi^{kos} a'amu tajo ango syoho'njo sohwaro uti^{hwamo}. Ose ulahon^{ngki} uyⁱmentisofoho. Iyoswo ole li^{mentisofoho}, Soul a'amu Jisasi^{ye} hon^{ngkanomo} in^{ngkwalokwofo} somo notⁱpemahwosi hwe moya'mi sofamo impe intofⁱhwosi Jelusalemne'no womotaweno. Ose mt'i'mokumentisofoho. 3 Soul Ntomasi^{kos}imne'no nowentan^{ngki} ango mofone sopo pomponaho engo ahwomo mta'ni uloho'^{mentisofoho}. 4 Ose ulohofahon^{ngki} Soul hwahopo wasyonto mampaho pomponaho homo somta'ni upa'nⁱmento, Soul, Soul, kiko ngkimo wonyo peho'no ni^{mokantokuno}. 5 Ose upa'n^{onto} uli^{mento}, Hwe engo ti^{hwosilo}. Ose ulahon^{ngki} uli^{mento}, Ngko Jisasi^{nyoho}. Kiko ngkimo wonyo ni^{mokantokuno}. 6 Kiko nolⁱkafohoji ango ne somo fusyo. Osopo hwe fihwo kiko ihne so'no wakili^{montonoho}. Ose uli^{mentisofoho}.

7 A'amu Souli^{nji} umentohofa sohwa mampi'nyo nohumant^{ifi} mampaho ko upa'n^{ontifi} ne sohumo muhwon^{mentohofofoho}. 8 Soul nolⁱkafonto ti^{mo} hononto ti^{mpi}'nyo imo'nⁱmentisofoho. Ose yahon^{ngki} a'amu aho umpo'nⁱmentohofofoho. Aho impo'^{nomotawentifi} Ntomasi^{kos} i^{mofamentohofofoho}. 9 Soul ti^{mpi}'nyo sohwo wopayo mijo manyo'njo nowentan^{ngki} sikuno hufa'u si^{hune} memjao'^{mentisofoho}.

10 Hwe fihwo Jisasi^{mo} inomokommojo sohwo kakoe yofe Anonaiyas oso hwo humamentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo wojo uhwon^{ngkahonngki} An^{itu} uli^{mento}, Anonaiyas. Ose ulahon^{ngki} uli^{mento}, Hwe Engofo, ngko olopo humaleno. 11 Ose ulahon^{ngki} An^{itu} uli^{mento}, Kiko nolⁱkafohoji oso hon^{ngkano} Nto'^{nohinofa} muli^{mentohofa} somo mpano. Osopo Jutasi^{ye} ango somo hwe fihwo ango Tasosnta'ango sohwo kakoe yofe Souli^{yoho}. Osohumo uhwona. 12 Ngkine'no jomo ntonto wojo uhwon^{ngkisoso} ole uhwon^{ngkoho} hwe fihwo kakoe yofe Anonaiyas no-ponto kakoe mnokinopo aho kisusyahan^{ngki} ti^{mo} wop^{ng} umokohoho.

13 Ose ulahon^{ngki} Anonaiyas uli^{mento}, U, Hwe Engofo. Oso hwe sohumne'no hungkuno pi'n^{ng} upa'nⁱmalefoho. Kako jije a'amu neso Jelusalem humalofo somo wonyo uloho'^{maso} hweho. 14 Hwe yofe engo'njo tojo ango syoho'njo sohwo iyoswo uyⁱmasofoho. Iyoswo hiloso jije a'amu ne impe intofo'^{nefoho}.

15 Ose ulahon^{ngki} An^{itu} uli^{mento}, Mpano. Olo hwe lohwo nje syoho ntohofiyo uhwasopo'^{mentohofoho}. A'amu kengo so'nji hwe yofe engo'njo so'nji a'amu Isilael so'njimo olo hwe lohwo nje yofe wolut^{hwamte} hweho. 16 Olo hilo so'no kako tohino engo nomane so'no uti^{hwomnonho}.

17 Ose ulahon^{ngki} Anonaiyas nowento ango so'mo noswonto Souli^{mo} aho kisusyonto uli^{mento}, Nje n^{ngkwahwo} Soul, Hwe engo Jisas hon^{ngkanopo} uhwon^{mahnno} sohwo jije ti^{mo} wop^{ng} kumokiyo so'no lon^{hwaji} so'no pohe hwo'^{nyoho}. An^{tuye} Towahuno Wop^{ng} si^{mehomo} wokuhulo'^{ma'mtonoho}. 18 Ose ulahon^{ngki} Souli^{ye} ti^{mo} mta'ango fefo pa'n^{ng} hu'^{mewasi} lohofahon^{ngki} ti^{mo} wop^{ng} imo'nⁱmentisofoho. Wop^{ng} imo'n^{onto} nolⁱkofahon^{ngki} Anonaiyas kakimo mijo kiyoma'^{mentisofoho}. 19 Kiyoma'^{mentisoso} Soul wopayo nononto a'apaho yokumpohn'nyo imo'nⁱmentisofoho. Sikuno

memjaofontaningi Soul a'amu Ntomasikos Jisasimo inomokommotofoso'nji humamentohofofoho.

Ntomasikos ango sopo Soul Anituye hungkuno lutihwamentisofoho.

²⁰ Soul komo'no Anituye syoho emanto a'amu Juta uhu'mokiyo ho'mo so'mo nowento Jisasimne'no ole lutihwamento, Jisas Anituye Hwomu hweho. ²¹ Ose ulahoningi a'amuso nupa'nontifi yomo yomo yontifi ole hnnimentohofi, Olo hwe lohwo Jerusalemno a'amu Jisasimo jomo uliwo'nngkohoho somo wonyo umokumaso hweho. Oso'no olopo pm-asofoho. A'amu somo impe intofihwosi hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohumne'no womotawomtonoho. Oso hwe oso huhweho. Ose hnnimentohofofoho.

²² Soul hwe engo pa'nyo imo'nonto kako Jisasimne'no hungkuno lutihwamentisofoho. Ole lutihwamento, Hwe Anitu nakwoe hwahopo uh-watimentiso sohwo Jisasiyoho. Oso hungkuno nehopi ko lutihwahoningi a'amu Juta ango Ntomasikos sopo humamentohofoso nupa'nontifi hono-hono'no imentohofofoho.

Soul hiyaso lima'mentisofoho.

²³ Sikuno pi'ningo memjaofahoningi a'amu Jutaso nuhu'mokontifi Soulimo fonjane'entifi hungkuno kotiku'mentohofofoho. ²⁴ Soul oso hungkuno hiso upa'nimentisofoho. A'amu Jutaso kuso homohomo Soulimne'no ne'no uhwontohumamotofofoho. ²⁵ Oseso sikuno fi-humo Soul kakoe inomokommotofo sohwanji sokilojopo kotasantifi Soulimo sohwo ho'yo engomo kamentifi mempo hohnta'ni intofuy-oho'mokumentohofofoho.

Soul Jerusalem humamentisofoho.

²⁶ Hohosohonta Soul Jerusalemne'no nowento a'amu Jisasimo inomokommotofo sohwanji ufohi'nimo lonto ko yahoningi hofiko Soulimne'no iyoho unimentisofoho. Soul Jisasiye inomokomoyo ne sohune'no simeho hi'ntnnono muyofoho. ²⁷ I oso'no Mponopas Soulimo utimanto *apousel* schwafepono motawomentisofoho. Mponopas ole ulimento, Soul honingkanopo nakwoe Hwe Engo Jisasimo uhwonngkahonngki hungkuno ulimasofoho. Soul Ntomasikos a'amu somo Jisasimne'no hungkuno lutihwanto iyoho munimmaso hweho. ²⁸ Ose ulahoningi Soul hofiko'nji nohumanto Jerusalem emoyonto Jisasi'ne'no hungkuno lutihwanto iyoho munimentisofoho. ²⁹ A'amu Juta Ngkilik hungkuno'njo so'nji Souli'nji hungkuno hnnontifi Jisasimne'no yoka hnnimentohofofoho. Hofiko Soulimo wofonjaofano lontifi imentohofofoho. ³⁰ A'amu Jisasimne'no inomokommotofoso oso hunoso uyahonngki Soulimo hwaho Sisaliyamne'no motawentifi ango Tasosimne'no uhwojamentohofofoho.

³¹ Hohosohonta a'amu Jisasimne'no inomokommotofoso Jutiyanta'ango so'nji Ngkalilinta'ango so'nji Someliyanta'ango so'nji hofiko wopingo humamentohofofoho. A'amu kengoso wonyo mulohofe'njo imentohofofoho. O'o simeho pompenjiyo'nji nohumantifi Jisasimo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumamotofofoho. Anituye hungkuno haloho upeehonngkofi Anituye Towahuno Wopingo ufo'ma'mentisofoho. Hwe moya'mi pi'ningo engo nohotoswontifi a'amu ne imo'nimentohofofoho.

Pita kako ango Lita sopo a'amumo wopingo umokumentisofoho.

³² Pita ango ho'mo ho'mo emoyonto ango fipo Lita osopo nowento Anituye a'amu ne sonji humamentohofofoho. ³³ Oso ango hopo sopo hwe fihwo kakoe yofe Ainiyas humamentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe a'apaho songo songo inyohwo'maho. Kako ijempohopo wentanngki koswo aho hopi'nono nom'ne nta'ni hufa'u sihune uyakolo'mojofoho. ³⁴ Pita osohumo nuhwononto ulimento, Ainiyas olohonta Jisas Kilais wopingo wakumokono. Filikaho. Jije ijempoho ito'no fesijwasyo. Ose ulahonngki Ainiyas komo'no lika'mentisofoho. ³⁵ A'amu ango Lita'nji Seloun'nji humamentohofoso hwe sohumo uhwonontifi Jisasimne'no simeho yiwolo'mokumentohofofoho.

Ango Joupa sopo Pita a'amu poyo pe'nimentiso somo songo ulika'mentisofoho.

³⁶ Ango nom'nepo Joupa Jisas a'mu fisi inomokammojosi kakoe yofe Tapita. A'amu Ngklikiso ole limotofo Ntoukas. Sikuno huhwo huhwi yahino wonyoangkafo imojosi a'amu umofonyo iyo somo ufo'ma'mojiyoho. ³⁷ Oso hohosohonta mnokino tipemanto pe'nimentisofoho. Kakoe pijafo mijo yajjwontifi ango tokilonjwa'mjo yokintahopo ho'nahumentohofofoho. ³⁸ Oso ango Joupa Lita'njopo mafoneponoho. Jisasiye inomokomoyo imotofo Joupa ango humamotofoso Pita ango Lita sopo humaho upa'nontifi hwe hufa'u sohwa'umo lihwojahonngkofi Pitamo ulimentisiyo. Kiko nakwo'nji fipe. Kiko nohontohumahotoho. ³⁹ Ose ulahonngki Pita nupa'nonto nolikafonto umentisofoho. I'mofawentifi oso ango yokintaho sopo kotasimentohofofoho. Apwojo sofa Pita'njopo nolohofontifi humotaho lontifi manji'mofe, he, yo'mayo Ntoukas mtimokumentisoso Pitamo utihwamentohofofoho. ⁴⁰ Pita ulimento, Sekwo mempo fohotohumno. Ose ulonto hwomtame yonto Anitumo jomo ulimentisofoho. Pita kakoe simo'mango ikinji ehumanto a'musiye pijafo wentanjo sohohtani ole ulimento, Tapita, filikaho. Ose ulahonngki a'musi timo hononto, Pitamo uhwononto likofohumentisofoho. ⁴¹ Pita kakoe aho nomanto ulika'mentisofoho. Nulikafonto Anituye a'amu ne'nji apwojo ntnne'no johu ulonto a'mu songo hisimo utihwamentisofoho. ⁴² Olo hiloso Joupa sopo ho'nngkahonngki hwe moya'mi upa'nimentohofofoho. Oseso a'amu pi'nngo engo Jisasimo simeho hi'ntnnono uymentohofofoho. ⁴³ Oso ango hopo sopo hwe fihwo kakoe yofe Saimoun, yahwopaho mtimokiyo syoho'njo hweho. Oso hwe huhwo sohwo'nji Pita nohumentanngki sikuno pi'nngo memjao'mentisofoho.

10

A'amu ahwomo mta'ango sohwo hwe Kouniliyos osohumo u'mantohungkuno ulimentisofoho.

¹ Hwe fihwo Sisaliya sopo humamentiso sohwo kakoe yofe Kouniliyos. Oso hwe huhwo sohwo hwe yofe engo'njo hweho. A'amu Loum mta'ango itokuso'njo fehohnjo wan hantilet (100) oso hwamo mokosyohumamajo hweho. ² Hwe huhwo sohwo hofiko'montohwa Anitumne'no hwomtame ulohomotofofoho. A'amu Juta umofonyo iyo somo ufo'ma'mojo hweho. Kako Anitumo jomo ulimojo hweho. ³ Sikuno fihwi akupo'nyo so'nji

(3 *k#louk*) wojo hopa uhwon+mentisoso hwe ahwomo mta'ango sohwo noswonto ul+mento, Kouniliyos.

⁴ Ose ulahon+ngki Kouniliyos nuhwononto iyoho un+ngkahon+ngki ul+mento. Hwe engofo, peho'no pohino. Ose ulahon+ngki ul+mento, Jije hungkuno An+tumto ul+wo'n+ngkohinoso upa'n+wo'n+ngkiso hweho. A'amu umofonyo iyo somo ufo'ma'mahnnoso An+tu nuhwononto kikine'no huno wop+ngo syokuf+syalofoho. ⁵ Olohonta hwe fihwo ango Joupa sopone'no fil+hwajo. Saimoun Pitamne'no. ⁶ Oso hwe huhwo sohwo hwe nom'ne Saimoun'njomo humaho. Saimoun nom'ne sohwo yahwopaho syoho'njo sohwo kakoe ango mit+mom+ngopo molinyofoho.

⁷ Ose ulonto umentisoso Kouniliyos kakoe syoho ulohofiyi sohwa'u'nji hwe itokuso'njo sohwatne'no joho ul+mentisofoho. Oso hwe itokuso'njo Kouniliyos+njo humamojo sohwo An+tumne'no huno syaf+hu'mojo hweho.

⁸ Kouniliyos oso a'amu sohwo yo'mayo imo'n+mentiso so'no ulonto Joupamne'no uhwat+mentisofoho.

Pita wojo hopa hon+ngkon+mentisofoho.

⁹ A'amu huhwo sohwa nowent+fi hon+ngkanopo saho fos-yawo'mentohofofoho. Im+ngo ne'nji nol+kafont+fi Joupa mofonepo i'mof+wentan+ngkofi Pita ango tokilonjwa'mjomo nohumanto hinjopo An+tumne'no jomo ul+mo lonto ant+fepo kotas+mentisofoho.

¹⁰ Pita mijoho uyahon+ngki wopayo wan+ngo nto ko yahon+ngki hofiko wopayo sokafo esyohumentan+ngkofi Pita wojo hopa uhwon+mentisoso, ¹¹ ahwomo mtompeehon+ngki hwap+ife m+kun+mposo ahwomo mta'ni pmmentisofoho. A'amu ahwomomjoso hwap+ife tokwajo osofosofahu'nohino somo nokemokoho'nowent+fi ant+fepo pmmentohofofoho.

¹² Hwap+ife ajwo ho'mo so'mo yo'mayo tongoso homa'nji y+hufo'nji nohu'mehinowentan+ngki uhwononto, ¹³ mampaho ole upa'n+mento, Pita, nol+kafohoji tongo y+hufo yo'mayo somo nofonjasyohoji hmnyo. ¹⁴ Ose ho'n+ngkahon+ngki Pita ul+mento. Hwe Engo sohwo, mimnehono. Tongo manilongoso man+mnehono. O'o, manilongoso nakwoe hon+ngkano hungkunoso non+ngkutoho nal+mjojofoho.

¹⁵ Ose ulahon+ngki mampaho hiso apa'no ho'n+mento, Yo'mayo An+tu wop+ngofoho l+mentiso so'no wonyofoho eso nolohotoho. Ose ho'n+mentisofoho. ¹⁶ Olo hiloso oso pa'nyo imo'nonto t+finjo apa'no imo'nonto ahwomomo n+hu'nahone s+mentisofoho.

¹⁷ Pita ose uhwononto huno pi'n+ngo engo syaf+syonto huno uy+mento, Oso uhwon+ngkoheso hwap+ngoso pipilo. Ose syof+syahon+ngki a'amu Kouniliyos uhwat+mentiso sohwa ifawo'mentohofofoho. Ifawent+fi Saimoun+ye ango somne'no ulohonont+fi nowent+fi, ¹⁸ Saimoun+ye hoku'yopo loho'mentohofofoho. Osopo lohofont+fi joho ul+mentohofi, Saimoun Pita olo ango lomo lohuma. Ose ul+mentohofofoho. ¹⁹ Pita ahwomomjo uhwon+mentiso so'no huno syof+syahon+ngki An+tuye Towahuno Wop+ngo sohwo ul+mento, Upa'nyo. A'amu hufa'u s+hunehwa kikine'no t+peelokwofo.

²⁰ Oso'no nol+kafohoji hof+ko'nji f+wan+mno. Huno pi'n+ngo engo syaf+siyo'eno. Ngko uhwat+malefoho.

²¹ Ose ulahon+ngki Pita nowento a'amu sohwo ul+mento, Oso a'amu sekwo hafihafe t+peelokwofo sohwaso ngko Pita oloho hwo'nyoho. Sekwo peho'no pohofo. ²² Ose ulahon+ngki ul+mentohofi Kouniliyos hwe yofe engo'njo a'amu itokuso'njo mokosyohumayo sohwo nal+maso'no p+hwono.

Oso hwe wopɨngo sohwo Anɨtumne'no huno syafɨhu'mojo hweho. A'amu Jutaso ole lɨwo'nɨngkohoho, Hwe wopɨngo hweho. A'amu ahwomomjo oso hwe huhwo sohomo ole ulɨma, Saimoun Pitamne'no filɨhwajo. Kakoe hungkuno upa'nɨmnoho. Ose ulahonɨngkofi, ²³ Pita nolɨmanto mokosyawo'mentisofoho. Imɨngo ne'nji nolɨkafontɨfi Pita hofɨko'nji a'amu nom'ne Jisas'mo inomokomoyo imotofo Joupanta'ango sohwanji umentohofoho.

Pita Kouniliyosiye angso pono umentisofoho.

²⁴ Nowentɨfi mo'nɨngkanta angso Sisaliya i'mofamentohofoho. Kouniliyos kakoe pone kakoe temtitofo so'nji a'amu nom'ne johohwatɨmentiso so'ntnne'no hontohumamentohofoho. ²⁵ Pita wahumo lonto yahonɨngki Kouniliyos Pitamo nu'manto Pita kakoe huyo'mo ipitofawo'mentisofoho. Pita kakoe yofe ho'nomayo'nefoho. ²⁶ I oso'no Pita nulɨkafonto ulɨmento, O'o, ngko kɨko pa'nyo hwo'nyoho. ²⁷ Pita'nji Kouniliyos'nji hungkuno hnnonji angomo noswonji hwe moyami nuhu'mokontɨfi humentanɨngkofi u'ma'mentisiyefoho.

²⁸ Pita hofɨkimo ulɨmento, Ngko a'amu Juta hwo'nyoho. Sekwo a'amu kengo kuyoho. Sekwo huno moi'wonoho. A'amu Juta hn'nwi nakwoe yahinoso ole, A'amu kengo so'nji mohumayo'nji'nwoho. Wopayo afapo nta'ni manɨwo'nɨngkiyɨhwone'nwoho. O'o, wonyofoho lɨmotohwone'nwoho. I oso hiso'no Anɨtu ole ntihwamasofoho. A'amu nom'neso hofɨko a'amu Jutafe honɨngkano hungkuno so'no huno muyo somne'no wonyofoho lohotoho. O'o, a'amu hopi'nonohino Anɨtu afa'nohino uhwon'wo'nɨngkisofoho. ²⁹ Ntihwahonɨngki sekwoe hungkunomo hwotoho mahmmalefoho. O'o nupa'nonji pohono. Peho'no lonti'ma'malofoh.

³⁰ Ose ulohonɨngkahonɨngki Kouniliyos ulɨmento, Sikuno osofosofahu'no memjanimo'maso sohwo'ni ngko nje angomo akupo'nyo so'nji (3 kɨlouk) Anɨtumo ulontanɨngko hwe fihwo nem'no he nɨhu'no tɨngkaho'nyo'njo sohwo nje huyo'mo lohofonto ³¹ nti'ma, Kouniliyos, jije hungkuno Anɨtumo ulɨwo'nɨngkinoso upa'nɨwo'nɨngkohoho. A'amu umofonyo iyo somo ufo'mawo'nɨngkinoso Anɨtu nuhwononto huno wopɨngo syokufɨsyalofoho. ³² Oso'no Jupa angso pone'no hwe fihwa Saimoun Pitamne'no filɨhwajo. Oso hwe huhwo sohwo hwe nom'ne Saimoun'njomohumaho. Saimoun nom'ne sohwo yahwopahohsyohoh'njohsohwo kakoe angso mitɨmomɨnggopohmolinyofoho. ³³ Ose ntahonɨngki ngkohomoh'no hwe sohwo kohonyo'ne lɨhwatɨmalefoho. Ose'no kɨkohohinohso wopɨngofoho. Anɨtu nakwo'njohhumalohwono. Anɨtu yohmayohhungkuno kijapmmasohfonasoh.

Pita Kouniliyosiye angomohungkuno ulɨmentisofoho.

³⁴ Ose ulahonɨngki Pita ulomahmento, Olohonta ngkohuno niyohohoh. Anɨtu a'amu hopi'nonohino somohafanohino ulohofɨwo'nɨngkiso hweho. ³⁵ Anɨtu a'amufehapahohso'no temtitofo so'no hunohmosyafɨsiyoh'njohohoh. O'o, a'amu Anɨtumo simehohuyosohohkakohohonɨngkanomohinɨngkawesohohumne'no Anɨtu simehohwopɨngohumoh'nɨmontonohoh. ³⁶ Oso hungkuno Anɨtu a'amu Isɨlael somohuyɨmentisohohsekwohohunohmoi'wonohoh. Hungkuno hisohohole, JisohohKɨlais a'amu hopi'nonohinohoh. Hwe Engohohweho. Kakohohsyohohole, Anɨtu'njohohah'amu'njohohsimehohohafahohinyoh'nehohimokuhwone hweho. ³⁷ Sekwo soko hunohmoi'wonohoh. Simehoh'mohohJoun A'amumohohMijohohKiyomah'mohohsohwo hungkuno wopɨngohlutɨhwamentisohohsohonta

Ngkalili sopo hungkuno hiloso emanto Jutiya ango ho'mo ho'meemo ho'n'imentisofoho. ³⁸ Ole upa'n'imentohofoso Jisas Nasaletnnta'ango sohumo Anitu kakoe Towahunonji yokumpohn'nyo'nji nuyahon'ngki Jisas kako ango'meemo emoyonto a'amumo ufo'ma'mentisofoho. Hwe wonyo Seten osohwo a'amumo wonyo umokontan'ngki Jisas wop'ngo umokumentisofoho. Jisas kako'nohini umokumentiso'maho. O'o Anitu huhwo'njoho. ³⁹ Nakwo a'amu *apousel* sohwo'na'ni yo'mayo Jisas a'amu Jutafe hwaho'nji Jelusalem sopo imentisoso uhwon'mentihwone so'no selalokweno. Hofiko Jisasimo fonjinto'ofahumentohofofoho. ⁴⁰ Nope'n'ngkahon'ngki sikuno hufa'u sihune memjaofahon'ngki Anitu ulikofahon'ngki Jisas kakoe a'amu'njopo i'mofapmentisofoho. ⁴¹ Nulikofahon'ngki a'amu hopi'nono Jisasimo uhwon'mentohofofoho. O'o Anitu Jisas'ye hungkuno jo'ne nahwosopo'mentiso sohwo'na'ni uhwon'mentihwonefoho. Jisas nope'n'ngkahon'ngki Anitu apa'no ulika'mentiso sohonta kako'nji wopayo hwa mijo hwa n'imentihwonefoho. ⁴² Ole nalimento sekwo nje hungkuno a'amumo yoloho filut'hwamno. Ole ulimno. Anitu Jisasimo uhwosopo'mentiso sohwo a'amu poyo pe'n'imentohofofoho so'nji songo humalofo so'njimo hungkuno ito'no m'hwajiyone hon'ngkano yano ilof'hwajiyone uhwosopo'mentisofoho. ⁴³ A'amu hohonta Anituye hungkuno l'motofo sohwa kakine'no ulimentohofofoho. Ole ulimentohofi, A'amu Jisasimo simeho hi'ntnnono uy'fijo'manji Anitu hofikoe wonyo wae yaofonefoho.

A'amu temtifo kengo somo Anituye Towahuno Wop'ngo uhula'mo'mentisofoho.

⁴⁴ Oso hungkuno Pita lontan'ngki a'amu upa'n'imentohofofoho somo Anituye Towahuno uhula'mo'mentiso so'no ⁴⁵ Jisasimo inomokomotofo Joupanta'ango sohwa Pita'nji pmentohofofoho sohwa nuhwonont'ifi pisopisaho mjal'm'went'ifi yomo imentohofofoho. ⁴⁶ Ole upa'n'imentohofi a'amu kengoso hungkuno kengo kengo lont'ifi Anitumo hungkuno wop'ngo isamoyoka'nji ulimentohofofoho. ⁴⁷ Pita nuhwononto ulimento, Olo a'amu loso nakwo hopa Anituye Towahuno ma'nnyofoho. Olo a'amu loso mijo nokiyomase'eno eso t'hwonehoho. Awonoho. ⁴⁸ Ose ulonto ulimento, A'amu somo Jisasimne'no fikiyomapmo. Ose imentohofoso Pitamo ulimentohofi, Sikuno nom'ne memjaof'hwoso'no nakwo'nji wohumano. Ose ulimentohofofoho.

11

A'amu Jelusalemjjo somne'no Pita kakoe hungkuno ho'nahumentisofoho.

¹ Nom'ne *apousel* sohwanji a'amu Jutiya humamotofo so'nji ole upa'n'imentohofi, A'amu kengoso hofiko Anituye hungkuno nupa'nont'ifi t'ifi in'ngkamentohofofoho. ² Pita Jelusalemne'no sahon'ngki a'amu Juta fehohnjo a'apaho sihu kolo'nyo yahino so'njo sohwa Pitamo yoka ulimentohofofoho. ³ Oso a'amu sohwa Pitamo ole ulimentohofi, Kiko a'amu a'apaho sihu makolo'nyo sohwanji humanji wopayo n'mahno hwasoho. Oso wonyofoho.

⁴ Ose ulahon'ngkofi Pita yo'mayo imo'n'imentiso so'no yoloho ulimentisofoho. ⁵ Ole ulimento, Ngko ango Joupasopo nohumanji Anitumo jomo ulonji wojo hopa uhwon'mentoheso, hwap'fe engo ahwomo

mta'ango pmmmentisofoho. Oso hwapife tokwajo osofosofahu'nohino somo a'amu ahwomomjo sohwa nokemokoho'nowent'ifi ngko'njopo pmmmentohofofoho. ⁶ Nopahon'ingkoifi hwapife ajwomo'mo uhwon'maleso yo'mayo tongo, homa, yihufo somo uhwon'mentohefoho. ⁷ Ose uhwon'mentoheso ahwomo mta'ni mampaho ole ho'n'imento, Pita filikaho. Oso tongo yo'mayoso nofonjasyohoji hmnyo. ⁸ Ose ho'n'ingkahon'ingki ul'mentoho, Hwe Engofo, ngkilaho. Tongo manilongoso man'wo'n'ingkiyohe hwo'nyoho. ⁹ Ose ulahon'ingko mampaho apa'no ho'n'imento, Yo'mayo An'itu wop'ingofoho limentiso so'no wonyofoho eso nolohotoho.

¹⁰ Ose ho'n'ingkahon'ingki oso hopa hufa'u sihune imo'n'ingkahon'ingki n'ihu'nahone ahwomomno s'imentisofoho. ¹¹ Nosontan'ingki hwe hufa'u sihune nje ango humayo sopo i'mofapmmmentohofofoho. Hwe fi-hwo Sisaliyanta'ango sohwo ngkiyepono hwe hufa'u sihune sohwo uhwat'mentisofoho. ¹² An'tuye Towahuno Wop'ingo nt'imento, Oso hwanji fiwano. Huno pi'n'ingo engo syafisiyo'eno. Ose ntahon'ingki olo hwe aho hopi'nono fehohnjo anga'nohino sohwanji hofi'ko'nji Sisaliya'no ument'hwonefoho. Nowentani Kouniliyosiyee angomo humament'hwonefoho. ¹³ Kouniliyos nali'mento, Hwe ahwomo mta'ango sohwo nje angomo nolohofonto ole nt'imento, K'iko ango, Joupa'no a'amu fil'hwajo. Hwe yofe hufa'u'njo Saimoun Pitamne'no fil'hwajo. ¹⁴ Oso hwe huhwo sohwo hungkuno waselono. Hungkuno hiso nupa'n'ingkohoji k'iko j'ije a'amu so'nji An'tuye hon'ingkanon ne wot'ipemant'ifeho. Ose nal'mentisofoho. ¹⁵ Ngko An'tuye hungkuno ul'mentan'ingko An'tuye Towahuno noponto uhula'mo'mentisofoho. Oso hiso nakune'no si'mo'mo pmmmentiso hofahoho. ¹⁶ Ose uhwononji Jisasiye hungkunomne'no ole syaf'ihu'mentoho, Joun a'amumo mijo'nohino kiyoma'mentiso so'no hwangku An'tuye Towahuno Wop'ingo wosehulo'afono. ¹⁷ Si'mo'mo nakwo Hwe Engo Jisas K'laisimo si'meho hi'ntnnono ument'hwone sohonta kakoe Towahuno nejapmmmentiso hohaso oso a'amu kengo somo umentisofoho. Oso'no ngko An'tumo pi'jwohumayoso pipilo. Awonoho, Ngko a'amu hwo'nyoho. Pita ose ul'mentisofoho. ¹⁸ Oso hungkuno hiso oso a'amu yoka'njo sohwanji nupa'nont'ifi oso yokaso noho'naofont'ifi An'tumo isamoyoka ulont'ifi ul'mentohofi, An'itu a'amu kengo somo si'meho uwolomokuwo'n'ingkiyo hweho. Hofi'ko hon'ingkanon wonyo ho'naofikujo'manji oso a'amu somo An'itu songo ne'no humayo'ne uy'imtonoho. Ose ul'mentohofofoho.

A'amu Antiyok humamotofoso An'tuye syohoso kahopi imentohofofoho.

¹⁹ Si'tifenimo fonjahumentohofoho sohonta a'amu Jisasimo in'ingkamotofoso somo a'amu Jisasi'mne'no nakwolaho l'imotofo sohwa wonyo umokumotofofoho. Wonyo umokuwo'n'ingkahon'ingkoifi hiyaso humpo'mentohofofoho. Nohumpent'ifi a'amu fehohnjo Founisiya sopo i'mofopahon'ingkoifi nom'neso hwaho we'e Saip'ilos sopo i'mofopahon'ingkoifi nom'neso ango Antiyok sopo u'mofapont'ifi oso hopo sopo a'amu Juta'nohino somo An'tuye hungkuno lut'ihwamentohofofoho. ²⁰ I oso'no a'amu fehohnjo Jisasi'mo in'ingkamotofoso hwaho we'e Saip'ilosnta'ango so'nji a'amu nom'ne ango Sailininta'ango so'nji hofi'ko ango Antiyok sopo uhu'mokont'ifi a'amu kengo somo Jisasiye hungkuno lut'ihwamentohofofoho. A'amu Juta'maho. O'o, a'amu Ngk'lik

somo lutihwamentohofofoho. ²¹ Lutihwamentohofoho somo Anituye yokumpohn'nyo yano uyahon'ngki hwe moya'mi kengoso Jisasimo simeho hi'ntnnono uyimentohofofoho. ²² Anituye a'amu ne Jelusalem humamotofoso oso hungkuno hiso'no nupa'nontifi Mponopasimo ango Antiyouk'ine'no lihwatimentohofofoho. ²³ Mponopas i'mofawento uhwonimentisoso Anitu a'amu kengo somo wop'ingo umokumentisoso uhwononto kako simeho wop'ingo umo'n'imentisofoho. Oseso kako a'amu somo hungkuno yano ole uyimento, Sekwo Anituye hungkuno in'ingo seyo'eno Kakoe hungkunomo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno. Kakoe huyo'mo fosyohumamno. Ose ulimentisofoho. ²⁴ Mponopas huhwo sohwo hwe wop'ingo hweho. Kakoe simehomo'mo Anituye Towahuno toyo yamo'nnyo hweho. Kakoe simeho hi'ntnnono Anitune'no yokumpohn'nyo unyo hweho. Oso'no a'amu pi'n'ingo engo Anitumo in'ingamentohofofoho. ²⁵ Osohonta Mponopas nolikafonto Tasosimne'no nowento Soul'imne'no hafihafe tipmentisofoho. ²⁶ Notipemanto ango Antiyouk'imne'no womentisiyefoho. Oso Antiyouk a'amu Jisasimo in'ingamotofo so'nji nohumantifi hwe moya'mi pi'n'ingo engo somo Anituye hungkuno lutihwentan'ngki soswo anga'no uyakolo'mentisofoho. Antiyouk ango hopo sopo a'amu Jisasimo in'ingamotofo somo yofe Kilais we'e'nwoho hnnoma'mentohofofoho.

²⁷ Hohosohonta a'amu Anituye hungkuno limotofo sohwa Jelusalemnta'ango nuliko'mantifi Antiyouk'imne'no umentohofofoho. ²⁸ Hwe fihwo Anituye hungkuno limojo sohwo kakoe yofe Akaposiyoho. Osohumo Anituye Towahuno hungkuno uyahon'ngki Akapos nolikafonto, ole ulimento, Hwangku hwaho hopi'nonohino lopo mijoho engo u'mofapmmonteponoho. Hwangku sohonta hwe Kiloutiyos a'amu Loum somo mokosyohumamentiso sohonta oso mijoho engoso i'mofapmmentisofoho. ²⁹ Antiyouk'ijho a'amuso oso hungkuno mijoho so'no nupa'nontifi a'amu Jutiya Jisasimo in'ingamotofo somo ufo'mane'entifi hungkuno nano mtito'mentohofofoho. Ose mtito'mentohofoso hnnimentohofi, Hwe hamniyoho engo'njoso engo uyife. Hwe hamniyoho we'e'njo sohwa we'e uyife. Ose hnnimentohofofoho. ³⁰ Oso hiso yontifi hofiko Mponopasi'nji Soul'i'nji hamniyohoso oso hwa'u uyohojiku'mo'mojiyofoho. Jelusalem a'amu Jisasimo in'ingamotofo sofe hwe engo sohwapo uyimentisiyefoho.

12

Helout kako Jemisimo nofonjasyonto Pitamo impo'angomo intofahumentisofoho.

¹ Hohosohonta hwe yofe engo'njo Helout osohwo a'amu Jisas Kilaisimo in'ingakawo'n'ingkohofoho somo wonyo umokumentisofoho. ² Hwe huhwo sohwo kakoe a'amu itokuso'njo sohwapo uhwojahon'ngki hofiko Jouniye kola'wehwo Jemis oso hwi hosimno'nji fahumentohofofoho. ³ Fahumentohofoho so'no a'amu Juta nuhwonontifi simeho wop'ingo umo'n'ingkahon'ngki Helout nuhwononto a'amu Jutafe simeho wop'ingo umo'nyo'ne Pitamo impo'angomo intofahumentisofoho. Hohosohonta a'amuso Sikuno Engo uhwon'motofofoho. Oso sikuno so'no ole limotofo. Sikuno hiso wopayo engo kamo'nnyoso ane nyo'nefoho limotofofoho. ⁴ Osohonta Pitamo aho kento impo'angomo intofasyonto hwe itokuso'njo

mtitofu osofosofahu'nohino sohwo umentisofoho. Hofiko Pitamo uhwontohumayo'ne hwafoho. Oso mtitofu anga'nohino sohwa a'amu osofosofahu'nohino hwafoho. Helout huno ole unimento, Olo Anitu A'amu Isilael somo Uyakolo'mentiso somne'ne Syafisiyo Sikuno Engo * moi'wo imo'n'ngkuhwoso'no ngko Pita sohomo hwe moya'mife t+mopo uhwatimo. Ose syafihu'mentisofoho. ⁵ Pita impo'angomo nohumentanngki a'amu Jisas Kilaisimo in'ngkawo'n'ngkohofoso Pitamne'no Anitumo jomo yokumpohn'nyo ufo'mayo'ne ulimentohofofoho.

A'amu ahwomomjo sohwo Pitamo impo'ango mta'ni isihutofoma'mentisofoho.

⁶ Oso Sikuno Engoso moi'wo umo'n'monte'no yahonngki Helout huno ole syafihu'mento, Mo'n'ngka ngko Pitamo hungkuno ulimo. Ose limentiso sohonta sikwo'miyo somo Pita a'amu itokuso'njo sohwa'u'njo ajwo'mo saho fosyowentanngki ahwomo nano hufa'u'nji into'mentohofofoho. Hwe nom'ne itokuso'njo sohwa hoku'yopo a'amu impo'angomjo sohwo uhwontohumayo'ne'entifi loho'mentohofofoho. ⁷ A'amu ahwomomjo sohwo noponto impo'angomo humentisofoho. Noswahonngki iyohohopa longkonimentisofoho. A'amu huhwo sohwo Pitafe hupepo hwan'ngong ufonjonto ulimento, Komo'no filikaho. Ose ulahonngki ahwomo nano hufa'uyoso Pitafe aho mta'ni isihuto hmmokwajmentisofoho. ⁸ Oso a'amu huhwo sohwo ulimento, Jije ahuloho yohoji sifikwongofosyo fiyo. Ose ulahonngki Pita yahonngki ulimento, Jije manji'mofu yohoji tifi nn'ngkape. ⁹ Ose ulahonngki Pita hwe sohomo tifi in'ngkowahonngki impo'angomo uliko'ma'mentisiyefoho. Oso hiso hwe ahwomomjo sohwo imentiso so'no Pita huno ito'no muyimmentisofoho. Wojo hopa hon'ngkonimentisofoho. ¹⁰ Siko nowenji a'amu itokuso'njo sime'mjo sohwa impo'angomjo somo uhwontohumayo sohwa nohumentanngkofi uyakolofonji nom'ne a'amu itokuso'njo ayo sponjo sohwo uyakolofonji hoku'yo ahwomo yokino'nohinoso siki hwosampo'n'ngkahonngki mempo hohnta'ni swolikofawenji hon'ngkanomo umentisiyefoho. Osohonta hwe ahwomomjo sohwo Pitamo komo'no uhwoti'ma'mentisofoho.

¹¹ Nuhwoti'mofahonngki Pita kako huno ito'no uyahonngki ole limento, Ngko huno niyohoho. Anitu kakoe a'amu ahwomo mta'ango uhwajiso sohwo Heloutiye aho mta'ni isihutofonimakwoho. A'amu Juta sohwanji Heloutijonji yo'mayo wonyoso wontohofantifi imalofoso ne mmo'n'ngkohoyohoho. ¹² Huno ose uyahonngki Joun Makiye kona'wohi Maliyafe angomno umentisofoho. Oso angomo somo a'mu pi'n'ngong nuhu'mokontifi Anitumo jomo ulontanngkofi, ¹³ Pita hoku'yo mempo mongkihnta'ni hwan'ngong fonjahonngki a'mu syoho ulohofiyosi kakoe yofe Louta, hoku'yo uhwasampo'mo lonto pmmentisofoho. ¹⁴ Pitafe mampaha upa'nonto ole limento, U, olo Pitafoho. Ose lonto kakoe simeho wop'ngong umo'n'mentisofoho. Oso'no m'hwosampo'mmentisofoho. O'lo haloho'no mupa'nonto hano kunto'no swonto ulimento, Pita hoku'yopo lohofoho. Ntopohoho. ¹⁵ Ose ulahonngki ulimentohofi, Kiko ilo'nnyo kiyoho. Ose ulahonngkofi kako yokumpohn'nyo imo'nonto ulimento, Awonoho. Kako nehopi pohoho. Nihu'no nehopi selohono. Ose ulahonngki hofiko ulimentohofi, Kakoe huyo'mangofoho.

* 12:4: Mt. 26:2 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

16 Ose lontaningkofi Pita hoku'yopo hwan'ngo ne'no fongku'mentisofoho. Hofiko hano hwasampo lohofontifi uhwonimentohofoso Pita nohumentaningki uhwonontifi yomo yomo imentohofofoho. 17 Mampi'nyo wohumafento Pita kakoe aho ho'noma'mentisofoho. Mampi'nyo humahoningkofi Pita ul'mento, Anitu impo'ango mta'ni isihutofonihwatiso hwo'nyoho. Oso'no ulonto ul'mento, Sekwo Jemis+'nji nom'ne sohwanjimo olo hilo so'no ul'mno. Ose ulonto mempo swaponto nom'ne ango kengopono umentisofoho.

18 Hwangku im'ngon'nji mofehi'nyo si'mofape so'nji a'amu itokuso'njo sohwa yomo yontifi ole hnnimentohofi, Pita nt+'mto. 19 Ose hnn'ngkahoningkofi Helout ul'mento, Sekwo Pitamne'no hafihafe fitipmno. Ose ulahoningki wonyopi tipmmentohofofoho. Oso'no Helout nom'ne a'amu itokuso'njo sohwa ul'mento, A'amu Pitamo ito'no momokosyohumayo'njo imalofo sohwa fonjahumno. Osohonta Helout hwaho Jutiya ul'iko'manto Sisaliya'no wento osopo humamentisofoho.

Helout poyo pe'n'imentisofoho.

20 Osopo nohumanto Helout a'amu Taiya'nji Saitoun ntnne'no yoka ul'imentisofoho. Oso a'amu huhwo sohwa huno ole syafihu'mentohofi, Helout nakumne'no simano hintotohino umnalokusoso nakwo kakoe hwaho mta'ango wopayo mpe pipi yanehwono. Ose syafisyontifi nuhu'mokontifi Helout kakoe hungkunoso pompengo wonamofono lontifi limentohofofoho. Simo'mo hofiko Mpilasitos+'nji hungkuno ito'no melihwatimentohofofoho. Mpilasitos huhwo sohwa kako Heloutiye ango engo somo mokosyohumayo hweho. Hofiko oso yokaso wope'nono lontifi jomo ul'imentohofofoho.

21 Oseso Helout a'amu so'nji nuhu'mokuhwasi hungkuno lane'ento sikuno ho'nahumentisofoho. Oso sikuno somo Helout a'amu mnokino engo'njo sohwafe hwapife wonyoangkafoso pa'nonto epohumayo wop'ngo engo sopo nohumanto hungkuno sawemo ul'imentisofoho. 22 Ose lontaningki a'amu sohwa joho ul'imentohofi, Olo hwe lohwo a'amu'maho. O'o Anitu pa'n'ngo hweho. 23 Helout ose upa'nonto huno syafihu'mento, Ou Anitu pa'nyo hwo'nyoho. Oso kakoe huno hiso Anitu nuhwononto a'amu ahwomomjo sohwo Heloutiyepono uhwojahoningki Helout sohumo hwan'ngo fongku'mentisofoho. Nofonjahonjo sohonta pihnyo Heloutiye a'apaho nolongkwopmmokosyahoningki poyo pe'n'imentono.

24 Anituye hungkuno ango'meemo ho'n'ngkahoningki a'amu pi'n'ngo engoso Jisasimo in'ngkamentohofofoho.

25 Mponopas+'nji Souli'nji Jelusalemne'no hamniyoho motawenji osopo syoho moi'wo esojwaofonji Joun Mak'nji Antiyokimne'no umentisiyefoho.

13

Hofiko Mponopas+'nji Souli'njimo Anituye syoho iku'mofone uhwatimentohofofoho.

1 A'amu Jisasimo in'ngkamotofoto ango Antiyok humamotofoso a'amu fehohnjo somo Anitu hungkuno uyahoningki luthwamotofofoho. A'amu fehohnjoso a'amu nom'ne somo mesyolutihwamotofofoho. Hofikoe yofeso olenoho. Mponopas, Simeyoun hwe won'sa'nyo sohwo, Lusiyos ango Sailininta'ango sohwo, Manain osohwo hwe yofe engo'njo Helout

Teti lak, sohwo'nji humamojo sohwo, Souli'njoho. ² A'amu Jisasi mo in'ngkamotofoso nuhu'mokontifi wopayo manyo'njo yontifi Anitumo jomo ulontan'ngkofi Anituye Towahuno Wop'ingo ulimonto, Sekwo Mponopasi'nji Souli'nji nom'ne syoho uy'male so'no uhwosopomno. ³ Ose ulahon'ngki hofiko wopayo humaho ne'no humantifi Anitumo jomo ulontifi hwe sohwa'umo aho kisusyontifi siki mo uhwatimentohofoho.

Hwaho Saip'ilos sopo Anituye hungkuno lut'hwamentisiyefoho.

⁴ Anituye Towahuno Wop'ingo hwe sohwa'umo uhwojahon'ngki siko Selusiya'no umentisiyefoho. Osopo siko yofayokinomo nokotosahon'ngki hwaho we'e Saip'ilos'ine'no motowako'mentisofoho. ⁵ Nomotowekahon'ngki oso hwe huhwo sohwa'u Salomis ango sopo i'mofawenji a'amu Jutafe tajo ango hopi'nonohinomo Anituye hungkuno lut'hwamentisiyefoho. Joun Mak siko'nji nohumantifi ufo'ma'mentisofoho.

⁶ Siko Salomis ango sopo ul'iko'manji emoyonji, hwaho we'e nongkihnta'ni ango nom'ne Pafous sopo ifawo'mentisiyefoho. Oso ango hopo sopo a'amu Juta fihwo kakoe yofe Mpajisasiyoho. Oso hwe huhwo sohwo kako ki'nyo'nji pee'fo'nji hwo'so'nji imojo hweho. Kako Anituye hungkuno hwasyo l'imojo hweho. ⁷ Mpajisas huhwo sohwo hwe yofe engo'njo Sesiyas Poulos sohwoe a'amufoho. Sesiyas Poulos sohwo hwe huno wop'ingo'njo hweho. Kako Anituye hungkuno upa'n'imo lonto Mponopasi'nji Souli'njine'no joho ul'imentisofoho. ⁸ Mpajisas oso hiso'no nupa'nonto Mponopasi'nji Souli'njine'no ngkilaho lonto sotofo ul'imentisofoho. Kako hwe yofe engo'njo sohumo ul'imento, Anitumo simeho hi'ntnnono uyohotoho ul'imentisofoho. Oso Mpajisas sohwo a'amu Ngkilik'i'njoso yofe nom'ne ole mulimotofi Elimasiyoho. ⁹ Soul osohwo nom'ne yofe ole Pouliyoho, * ul'imotofofoho. Mpajisasiye Hungkunomo Poul nupo'n'ngkahon'ngki Anituye Towahuno Wop'ingo kako Pouliye hunomo ufohotofahon'ngki hwe hwo'so sohumo simano upento hungkuno yokumpohn'nyo ul'imento. ¹⁰ Kiko Seteniye hwomu hwo'soho. Kiko yo'mayo hon'ngkano wop'ingo sofe mango hwo'soho. Hwasyo hungkuno so'nji hon'ngkano wonyo so'nji yo'mayo hwahoponjo so'nji kiko hwap'ingo hwo'soho. Kiko Anituye hungkuno wop'ingo y'wolo'mokonji hwasyo lut'hwamotnno hwo'soho. Olo yahino loso moho'naofeso peho'neto. ¹¹ Kiko upa'nyo. Olohonta Anitu wonyo wakumokumontonoho. Kiko t'impiniyo imo'n'ngkohojo mofehi'nyoso muhwonhne'ehino. Hwangku apa'no nuhwonhne'efoho. Ose ulahon'ngki Elimasiiye t'imo komo'no t'impiniyo imo'n'mentisofoho. T'impiniyo imo'nonto kako a'amu hon'ngkano ut'hwayo'ne haf'hafe t'ipmentisofoho. ¹² Oso hiso'no hwe yofe engo'njo sohwo nuhwononto Anitumo simeho hi'ntnnono uyonto Anituye hungkuno Poul lut'hwamentiso so'no yomo imentisofoho.

Ango Antiyouk Pisitiya osopo syoho imentisiyefoho.

¹³ Poul hwe nom'ne kako'nji emmotofoto sohwanji Pafous ango sopo nul'iko'mahon'ngkofi yofayokino nut'manto hwaho nom'ne Pam'filiya

* **13:9:** Oso yofe Souliyeso Hip'lu hungkuno mta'ango imo'nyofoho. Oso yofe Pouliyeso Ngkilik hungkuno mta'angofoho. A'amu fiso hofikoe huno ole, Soul sohwo Pouliyeso kakoe huno mta'angofoho syafi'hu'mentohofoho. Hwap'ingoso kako Anituye hungkuno syoho a'amu Ngkilik ajwo so'mo yonto meehntimentisofoho.

sopo ango Peka sopo kuhwojamentisofoho. I oso'no Joun Mak a'amu somo uhwot'i'mofonto Jelusalemne'no umentisofoho. ¹⁴ Hofiko ango Peka uliko'mantifi nosontifi ango Antiyouk hwaho Pisitiya sopo si'mo'mentohofofoho. Sikuno iyoho humayo somo hofiko a'amu Jutafe tajo ango somo noswontifi osopo humamentohofofoho. ¹⁵ Mousesiye honingkanano hungkuno so'nji a'amu Anitu hungkuno uyahoningki limotofoto sohwanjiye hungkuno so'nji atofoto lontifi hwe engo tajo ango syoho'njo sohwa Poul kakoe a'amu ntnne'no lihwatimentohofofoho. Ole ulimentohofi, Nakwoe a'amu sohwaso, hungkuno yokumpohn'nyo nakwoe simehomo sosofitofonesyohumayo'ne hi'njo hwasimanji noho filimno. ¹⁶ Ose ulahoningkofi Poul nolikafonto aho ho'noma lohofonto ulimento, Sekwo a'amu Isilael soku sekwo'nji a'amu kengo Anitumo jomo uliwo'n'ngkohofoto soku sekwo upa'nimno.

¹⁷ Anitu a'amu Isilael hn'nwiye Anituyoho. Kako nakwoe ajuyohwosamo uhwosopomentisofoho. Hofiko hwaho Ijip osopo kihn'nawo'nyo hwafoho. I oso'no osopo nohumentaningkofi Anitu wopingo ulohofahoningki a'amu pi'n'nggo engo imo'n'mentohofofoho. Hwangku Anitu kakoe yokumpohn'nyo engo'nji a'amu homo somo hwaho Ijip mta'ni ipemotawento hwaho nom'nepo uhwojamentisofoho. ¹⁸ Hwaho a'amu anepo emoyontifi yo'mayo wonyoso yahoningkofi Anitu nuhwononto simeho tango umentisofoho. Osopo emoyontaningkofi soswo *fouti* (40) uyokolofahoningki, ¹⁹ a'amu temtitofoto kengo kengo aho fehohnta'ni hopi'nono nom'ne aho mta'ni hufa'u oso a'amu somo Anitu wae yaofonto hofikoe hwaho a'amu Isilael somo uyimentisofoho. Oso hwaho yofe Kenaniyoho. ²⁰ Hwaho hiso uyonto osopo a'amu hungkuno ito'no mihwajiyo'ne uhwosopomentisofoho. A'amu hungkuno ito'no mihwajiyo sohwa a'amu Isilael somo umokosyohumentaningkofi soswo *foua hantilet fifiti* (450) uyakolomentisofoho. Uyokolofahoningki a'amu Anituye hungkuno lutihwamojo sohwo Samuel imo'n'mentisofoho.

²¹ Samuel nohumentaningki a'amu Isilaeliso Anitumo hwe yofe engo'njo sohune'no jomo ulimentohofofoho. Ose ulahoningkofi Anitu kako Kisiye hwomu Soul sohomo uhwosopomentisofoho. Kakoe temtitofoto Mpenyamin'yoho. Soul yofe engo'njo a'amumo mokosyohumentaningki soswo *fouti* (40) uyakolomentisofoho. ²² Uyokolofahoningki hwe huhwo sohomo Anitu wae yaofonto, nom'ne hwe songo Ntefitimo uhwosopomentisofoho. Osohune'no Anitu ole ulimento, Olo hwe lohwo Ntefiti Jesiye hwomu sohunnene'no nje simeho nimon'ngkohoho. Yo'mayo ngko imesomo Ntefiti wonningka'mte hweho. ²³ Ntefitiye imu sohwo Jisasiyoho. Jisas huhwo sohwo a'amu Isilaelife wonyo engo tangoso Jisasi'mo kotasimentisofoho. Oso hiso'no hohonta Anitu Ntefitimo ulimentisoso olohonta ne imo'nalofoho.

²⁴ Jisas mape sohonta Joun a'amumo mijo kiyoma'mojo sohwo a'amu Isilael somo luthwamento, Sekwoe honingkanano wonyo pi'n'nggo engoso foho'naopmno. Anitumo simeho yiwolo'mokukuji tifi finingkamno. ²⁵ Joun nje syoho moi'wo umonono lonto a'amu somo ulimento, Sekwo ngkine'no huno pipi seyalofoho. Sekwo hwe fihune'no hontohumalofoso ngko'maho. I oso'no we'nenepo nopone hweho. Ngko hwe wopingo hwo'ni kalohi oso hwe huhwo sohwe sifikwongo fosyo isihuto'mne'maho.

Hwapingoso kakoe yofe yokintahoponoho. Ngko a'amu hwahoponjo hwo'nyoho.

²⁶ Nje a'amufu. Apilohamiye temtifo so'nunonji a'amu temtifo kengoso Anitumo jomo uliwo'n'ngkohoho soku, oso hungkuno hwe fihwo nakwoe wonyo so'no tango kotasone so'no nakune'no Anitu lihwatimentisofoho. ²⁷ Oso hwe huhwo sohwo Jisasiyoho. A'amu Jerusalem humamotofo so'nji hofikoe hwe engo sohwanji olo hwe sohumne'no huno ito'no muyofoho. Sikuno iyoho humayo homo homo Anituye hungkuno limotofo sohwafe hungkuno atofu lontifi haloho maposo'njo imentohofofoho. Anituye hungkuno limotofo sohwa ole mt'i'mokumentohofi, Oso hwe huhwo sohomo yo'mayo wonyo ulohopitnefoho. Ose mt'i'mokumentohofofoho. Oso wonyo hiso hofiko uloh'mentohofofoho. ²⁸ Hofiko Jisasiye hon'ngkano wonyo so'no huno ko tipentifi a'amuso Pailotimo ulimentohofi, Fonjinto'ofahumno. ²⁹ Anituye hungkuno limotofo sohwa yo'mayo Jisasi mo wonyo ulohopitne so'no mt'i'mokumentohofoso olo a'amu huhwo sohwa wonyo hiso yontifi iyo hwojiyafiku'nnyo mta'ni motapontifi sokimo'mo ho'nahumentohofofoho. ³⁰ I oso'no Anitu apa'no songo ulika'mentisofoho. ³¹ A'amu Ngkalilinta'angoso Jisasi'nji Jerusalemno umentohofoso hohosohonta sikuno lih'ningo engo Jisasi mo uhwonimentohofofoho. Olohonta oso hwe huhwo sohwa hofiko a'amu Isilael somo Jisasiye hungkunoso luti'hwelokwofo.

³² Oso'no olohonta Mponopasi'nji ngko'nji Anituye hungkuno woselon-tayo'no pihwayo. Anitu neyakwosamo hungkuno nto ulimentisofoho. ³³ Olo hungkunoso olohonta ne imo'nimasofoho. Hungkuno hiso ole, Anitu Jisasi mo songo uliko'mentisofoho. Oso hiso'no Ta'njo Iyoswo 2 somo ole mt'i'mokumento, Kiko nje hwomu hwosoho.

Olo sikuno lomo nje yokumpohn'nyo kijapm'mo a'amu hopi'nono yofe wakupwopife, ngko hnn'ngkwo hwo'nyoho.

Ose mt'i'mokumentisofoho. ³⁴ Nom'nepo Anitu kako Jisasi mo songo likafone apa'no poyo mape'nyo'ne so'no Jisasi mne'no ose ulimento, Yo'mayo wopingoso ulohomne'no Ntefitimo uyimentoheso wokijapmmonne'no yohono. ³⁵ Anitu nom'ne Ta'njo Iyoswo somo ulimento, Kiko jije Hwe Wopingo Syoho Kilohofiyi sohomo ito'no esyohumusoso kako nope'n'ngkuhwosi pisakino mowanehoho.

Ose ulimentisofoho. ³⁶ Nakwo Ntefitimne'no huno moi'wonoho. Kako nohumanto Anituye hungkunomo tifi in'ngkamojo hweho. Kako poyo pe'n'ngkahon'ngki kakoe pijafoso ajuyohwosanjopo ijopijisyosyahon'ngkofi osopo pisakino wa'mentisofoho. ³⁷ I oso'no hwe nom'ne sohomo Anitu uliko'mentiso sohwo pisakino mowasofoho. ³⁸ Nje a'amu soku oso'no sekwo huno ito'no waseyono. Nakwo olo so'no hungkuno woselantane'no yihwono. Olo hwe huhwo lohwo kako sekwoe wonyo wae weesemo'mto pmentiso hweho. ³⁹ Mousesiye hon'ngkano hungkuno sekwoe wonyo wae yaofoso hopa'maho. Olo, oso hungkuno hiso a'amumo wopingo mmokiyofoho. I oso'no oso hwe huhwo sohwa Jisas kakoe hungkunomo tifi in'ngkafijoso sekwoe wonyo wae yasemofihwosi a'amu wopingo wasemokumontonoho. ⁴⁰ I oso'no sekwo huno ito'no fisiyafihupmno. Hohonta Anituye hungkuno limotofo sohwafe hungkuno mt'i'mokumentohofoso sekumne'no ne imo'nonoho. ⁴¹ Hungkuno ole,

Sekwo yo'mayo uhwon'wo'nont'fi yo'mayo ne'njo so'no nakwolaho lalokwofu.

Sekwo oso'no huno syafihupifijoso poyo wope'nant'feho.

Sekwo nohumentaningkuji ngko yo'mayo wop'ngo yalokwe so'no a'amu loset'hwafijoso sekwo haloho mupa'n'fitnnehofo.

Hungkunomo simeho hi'ntnnono muy'fitnnehofo.

Oso hungkunoso Poul ul'imentisofoho.

⁴² Ose ulonto Poul'nji Mponopasi'nji ango uhu'mokiyo somo wopahononji yontan'ngki ul'imentohofi, Nom'ne sikuno iyoho humayo somo olo hungkuno hiloso apa'no fonalinyo. ⁴³ A'amu ango uhu'mokiyo somta'ni nohotoswopahon'ngkofi a'amu Juta fehohnjo so'nji a'amu kengoso Jutafe hon'ngkanomo in'ngkamotofo so'nji Poul'nji Mponopasi'nji womentohofohofo. Siko a'amu homo somo ul'imentisiyo, Sekwo An'tuye hungkunomo tifi fin'ngkamno. Kako wop'ngo semokosyohumane so'no simeho ne'njo uy'imno.

⁴⁴ Oso nom'ne sikuno iyoho humayo somo a'amu pi'n'ngo engo ango uhu'mokiyo somo An'tuye hungkuno upo'nano lont'fi uhu'mokumentohofohofo. ⁴⁵ Ose uhu'mokahon'ngkofi a'amu Jutaso a'amu pi'n'ngo somo uhwonont'fi hintotohino um'ngkahon'ngki Poul'nji Mponopasi'ntnne'no nakwolaho lont'fi sitofo ulont'fi sikoe hungkunomo hwotoho hmentohofohofo. ⁴⁶ Ose ko yahon'ngkofi siko iyoho munn'mentisofoho. Siko ul'imentisiyo, Sekwo a'amu Juta soku An'tuye hungkuno sime'mo sel'malohwoyo. Oso hiso sekwo nupa'nont'fi hohujo ikinjao'malofohofo. Hohujo ikinjao'malofu kalohi songo ne'no mohumafitnnehofo. Sekwoe syohofoho. Upa'n'imno. Olo hilo so'no nekwo a'amu kengo somo An'tuye hungkuno wolut'hwantayoho.

⁴⁷ An'itu ole nalimento, Ngko a'amu kengo sofe pomponaho pa'nyo sehwsopohonon. Sekwo hwahoyawojo'meemo nje hon'ngkano ut'hwamno. Ngkimo n'mayo'nefoho.

⁴⁷ An'itu ole nalimento,

Ngko a'amu kengo sofe pomponaho pa'nyo sehwsopohonon.

Sekwo hwahoyawojo'meemo nje hon'ngkano ut'hwamno.

Ngkimo n'mayo'nefoho.

⁴⁸ Ose ulahon'ngki a'amu kengoso nupa'nont'fi An'tuye hungkuno so'no simeho wop'ngo umo'n'mentisofoho. An'itu hohonta oso a'amu songo ne'no humayo'ne uhwosopo'mentisoso oso sikuno somo Jisasimo simeho hi'ntnnono umentohofohofo.

⁴⁹⁻⁵⁰ Oseso An'tuye hungkuno ango'meemo ho'n'mentisofoho. I oso'no a'amu Jutaso Poul'nji Mponopasi'njimo sitofo ulont'fi hwe yofe engo'njo sohwanji moya'mi hamniyoho'njo Jutajafe tajo ango somo syuwo'n'ngkohohofo so'njimo ul'ikofahon'ngkofi hof'iko sitofoso nupa'nont'fi Poul'nji Mponopasi'njimo wonyo uloho'mentohofohofo. ⁵¹ Poul'nji Mponopasi'nji siko sifemjo hwahoyawojo'meemo a'amufe hon'ngkano wonyo ut'hwantayohofo. Wayo yaofonji ul'imentisiyo, Olo wonyo elohofohofoso An'itu uhwon'ngkohohofo. Ose ulonji oso ango sopo nul'iko'manji Aikouniyamne'no womentisiyefohofo. ⁵² An'tuye a'amu ne Antiyok humamotofoso simeho wop'ngo umo'n'ngkahon'ngkofi An'tuye Towahunonji humamentohofohofo.

⁴⁹⁻⁵⁰ Oseso An'tuye hungkuno ango'meemo ho'n'mentisofoho. I oso'no a'amu Jutaso Poul'nji Mponopasi'njimo sitofo ulont'fi hwe yofe engo'njo sohwanji moya'mi hamniyoho'njo Jutajafe tajo ango somo syuwo'n'ngkohohofo so'njimo ul'ikofahon'ngkofi hof'iko sitofoso nupa'nont'fi Poul'nji Mponopasi'njimo wonyo uloho'mentohofohofo. ⁵¹ Poul'nji Mponopasi'nji siko sifemjo hwahoyawojo'meemo a'amufe hon'ngkano wonyo ut'hwantayohofo. Wayo yaofonji ul'imentisiyo, Olo wonyo elohofohofoso An'itu uhwon'ngkohohofo. Ose ulonji oso ango sopo nul'iko'manji Aikouniyamne'no womentisiyefohofo. ⁵² An'tuye a'amu ne Antiyok humamotofoso simeho wop'ngo umo'n'ngkahon'ngkofi An'tuye Towahunonji humamentohofohofo.

1 Oseso siko Antiyok imentisiyo hopa Aikouniyam ango sopo imentisiyefoho. Poul'i'nji Mponopas'i'nji siko Jutafe tajo ango uhu'mokiyo sopo Anituye hungkuno lutihwahon'ngki a'amu Juta fehohnjo a'amu kengo so'nji Jisasimo simeho hi'ntnnono umentohofofoho. 2 I oso'no a'amu Juta fehohnjo simeho hi'ntnnono muyo'njoso hofiko Poul'i'nji Mponopas'i'njimo sitofu ulont'fi a'amu kengo somo ulikofahon'ngkofi hofiko sikimo wonyo uloho'mentohofofoho. 3 Poul'i'nji Mponopas'i'nji siko Aikouniyam ango sopo ne'no nohumanji Anituye hungkuno yokumpohn'nyo lutihwamentisiyefoho. Siko iyoho munn'mentisofoho. Anitu sikimo sosofitofosyohumentan'ngki siko yo'mayo kengo wonyoangkafo itihwamentisiyefoho. 4 Oso ango hopo sopo a'amu fehohnjo Apusel Poul'i'nji Mponopas'i'njimo sohwa'njimo simeho afa in'ngkahon'ngkofi nom'ne a'amu nakwolaho limentohofofoho. Oso'no hofiko husilo'mentohofofoho. 5 A'amu Juta fehohnjo hofikoe hwe engo sohwa'ntne'no a'amu kengo fehohnjo so'nji uhu'mokont'fi hnn'mentohofi, Nakwo Poul'i'nji Mponopas'i'njimo sojo wofonjonyano lont'fi imentohofofoho. 6 Siko oso hiso'no nupa'nonji hwaho Likouniyamno hiyaso umentisiyefoho. Osopo ango hufa'u ole, Lisit'la'nji Ntepe'njoho. 7 Osopo Anituye hungkuno lutihwamentisiyefoho.

Poul'i'nji Mponopas'i'nji siko ango Lisit'la sopo syoho imentisiyefoho.

8 Oso Lisit'la ango hopo sopo hwe fihwo sife wonyo'njo sohwo humunyoponoho. Kona'wohi aswo mta'ni ose'nohini ma'mentisofoho. Kako hano memayo'njo hweho. 9 Oso hwe huhwo sohwo Pouliye hungkuno nupa'nonto simeho hi'ntnnono uy'mentisofoho. Oso'no Poul uhwon'mentisoso kako sife wop'ngo umokiyone syofisyahon'ngki uhwon'mentisofoho. 10 Poul hungkuno yokumpohn'nyo ulimento, Kiko nol'kafohoji jije sife'nji fil'kofohumaho. Ose ulahon'ngki kako komo'no sol'kofapi lohofonto hano emmentisofoho.

11 Oso Poul imentisoso hwe moya'mi nuhwonont'fi hofikoe hungkuno mohm'no limentohofi, Anitu pi'n'ngo pi'n'ngo humalofu. Hufa'u hwa'u a'amu imo'nonji nakuyepono pisiyo hwaswoho. 12 Ose lont'fi hofikoe anitu sohwa'uye yofe Mponopas'i'nji Poul'i'njimo mul'mentohofi, Mponopas Susiyoho. Poul hungkuno l'wo'n'ngkiso sohwo Hemesiyoho. Ose mul'mentohofofoho. 13 Oso anitu Sus kakoe ango engo kakoe yofe ho'nomayo'ne yolohopo molinyofoho. Susiye ango mokosyohumayo sohwo ahwomo yahu'nji wokoso'nji kusomno motas'mentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo'nji a'amu hopi'nonohino so'nji yahu'nji wokoso'nji Poul'i'nji Mponopas'i'njimo uyant'fi imentohofofoho.

14 Oso hiso'no Poul'i'nji Mponopas'i'nji nupa'nonji yahino hiso nekwolaho lonji sikoe nem'no manji'mofu s'is'mpo'mentisiyefoho. Siko hano hwe moya'mi'njopono nowenji ajwopo nta'ni joho ul'mentisiyefoho. 15 Ole ul'mentisi, Oso sekwo a'amu soku peho'no yalokwofo. Nekwo a'amu hwoya'yoho. Sekwo hopa hwoya'yoho. Nekwo Anitu ne sohwoe hungkuno selalokuhwoyo. Sekwoe yo'mayo hwasyoso ho'naofo'ne'no selalokuhwoyo. Noho'naofikuji Anitu songo ne'no humayo'ne sohomo fin'ngkamno. Kako ahwomo'nji hwaho'nji ayo'nji yo'mayo songo humayoso mt'i'mokumentiso sohune'no selalokuhwoyo. 16 Anitu hohonta a'amu hofikoe yahino wonyo imotofo so'no uhwontohumamentisofoho.

17 I oso'no Anitu kako yo'mayo wopingo utihwa'nyopo nejapwo'nngkiso hweho. Anitu kako ahwomomo humanto ifoyo nejaponteso nakwoe yo'mayo nonyo wosopayo wopingo i'mofopalofoho. Wopayo nejaponteso nakwoe simeho wopingo nemo'nalofoho.

18 Ose ko ulahonngki hofiko Poul'nji Mponopasi'nji yahu uyantifi yahonngkofi nekwolaho ul'wo'nimentisiyefoho.

Poulimo sojo fongku'mentohofoho.

19 A'amu Juta fehohnjo hwaho Pisitiya angu Antiyouknta'angu so'nji nom'ne a'amu Aikouniyam mta'angu so'nji Poul sohumne'no nakwolaho lontifi nopontifi a'amu nom'ne so'nji nuhu'mokinontifi Poulimo sojo'nji fongku'mentohofoho. Nofonjontifi poyofoho lontifi mempo hohnta'ni mehusimpee'mentohofoho. 20 I oso'no a'amu Jisasi mo inngkamotofohohwa Poulimo ho'nahumentohofohosopo uhu'mokahonngkofi Poul apa'no songo lika'mentisofoho. Nolikafonto angkuhwafo engo spono asomo umentisofoho. Mo'nngka Poul'nji Mponopasi'nji angu Ntepe spono umentisiyefoho.

21 Poul'nji Mponopasi'nji angu Ntepe i'mofawenji Anituye hungkuno lutihwahonngki a'amu pi'nnggo engo nupa'nontifi tifi inngkomotofohoho. Oso syoho hiso yonji siko nowenji Lisitla'nji Aikouniyam'nji hwaho Pisitiya angu Antiyouk osopono asomo umentisiyefoho. 22 A'amu Jisasi mo simeho hi'ntnnono umotofohosiko yokumpohn'nyo sosofito lohofonji ulimentisi, Sekwo Anituye hungkuno yokumpohn'nyo fikesyohumamno. Olo hwaho lopo nohumehwasi yo'mayo tango'njo wohumantonoho. Oso'no hwangu sohonta Anituye angu wopingo kakoe yokumpohn'nyo mokosyumasosopo wohumentihwantanoho. Ose lutihwamentisiyefoho. 23 Angu ho'mo so'mo a'amu Jisasi mo simeho umotofohosopo Poul'nji Mponopasi'nji a'amu anga'no anga'no uhwasopomentisiyefoho. A'amu Jisasi Klaisimo umotofohosomo umokosyohumayo'ne hwafoho. Siko wosopayo humaho humantifi Anitumo a'amu somne'no jomo ulimentisiyo, Mphwo a'amu kikine'no simeho hi'ntnnono kijopalokwofoso olo a'amu lomo kiko umokosyohumaho. Ose ulimentisiyefoho.

Poul'nji Mponopasi'nji siko hwaho Siliya angu Antiyouk asomo umentisiyefoho.

24 Osoponta'angu siko hwaho Pisitiya emoyonji angu Pamifiliya i'mofapmmentisiyefoho. 25 Siko nowenji angu Peka sopo Anituye hungkuno lutihwanji angu Ataliya'no umentisiyefoho. 26 Osoponta'angu yofayokinomo nokotosahonngki Antiyoukimne'no wekapmmentisiyefoho. Hohonta oso angu Antiyouk ho'mo so'mo a'amu Jisasi mne'no hitoho ulomajosopo Poul'nji Mponopasi'nji Anituye syohomne'no uhwojahonngkofi siko oso syoho hiso moi'wo yonji asomo pmmmentisiyefoho. 27 Siko Antiyouk asomo i'mofopahonngki a'amu hopi'nono uhu'mokahonngkofi siko yo'mayo yo'mayo Anitu imentiso so'no lutihwamentisiyefoho. Siko ole ulimentisiyo, Anitu a'amu kengo somne'no honngkano hwasompeehonngki hofiko simeho hi'ntnnono umalofohoho. 28 Ose ulonji osopo humamojiyefoho.

1 Hwe fihwa hwaho Jutiyanta'ango sohwa Antiyoukime'no pmentohofoho. Osopo a'amu Jisasi'mo in'ngkamotofo somo hungkuno ole luti'hwamentohofi, Sekwo Mousesiye hon'ngkano hungkuno a'apaho sihu kolo'nyo so'no tifi min'ngkayo'manji Anitu kako moset'manefoho. Ose luti'hwamotofoho. 2 Oso hungkuno hiso Pouli'nji Mponopasi'nji nupa'nonji a'amu Jutiya nta'ango so'nji yoka ikujoho hopa hnn'mentohofoho. Oso'no a'amuso ole uli'mentohofi, Pouli'nji Mponopasi'nji nom'ne a'amu Antiyouknta'ango so'nji Jelusalemme'no fisimno. Osopo *apousel* nom'ne sohwanji hwe engo sohwanji olo hungkuno hilo so'no ito'no wom'hwajantifeho.

3 Ose lonti'fi uhwatimentohofoho. Nowenti'fi hwaho Founisiya'nji Someliya'nji osopono nohumanti'fi oso ango sponjo a'amu somo uli'mentohofi, A'amu kengo sohwa Anitumo hofikoe simeho uyalokwof. Ose ulahon'ngkofi hofikoe simeho wop'ngo umo'n'mentisofoho.

4 Jerusalem i'mofopahon'ngkofi osopo a'amu *apousel* sohwanji hwe engo sohwanji isamoyoka ulahon'ngkofi Antiyouknta'angoso yo'mayo Anitu imentiso so'no uli'mentohofoho. 5 A'amu Falisi fehohnjo Jisasi'mo in'ngkamotofo sohwa noli'kafonti'fi uli'mentohofi, A'amu kengoso Jisasi'mo in'ngkwalokwofose hofikoe a'apaho sihu wakolo'nife. Ole ulimno, Sekwo Mousesiye hon'ngkano hungkunomo tifi fin'ngkamno. Ose uli'mentohofoho.

6 A'amu *apousel* sohwanji hwe engo sohwanji oso hungkuno hilo so'no ito'no meli'wejiyo'ne uhu'mokumentohofoho. 7 Oso hungkuno so'no ne'no lonti'fi lonti'fi Pita noli'kafonto uli'mento, Nje a'amufu, sekwo huno moi'wonoho. Hohonta Jisas kakoe syohoso nakumo nejapmentisofoho. Osohonta a'amu kengo somo Anituye hungkuno luti'hwawo'ne ni'hwosopo'mentiso hwo'nyoho. Oso'no hofiko nupa'n'ngkuji simeho hi'ntnnono uyantifeho. 8 Anitu kako a'amufe simehomo huno uy'wo'n'ngkiso hweho. A'amu kengo somo Anitu kako hofikine'no simeho wop'ngo umo'n'ngkahon'ngki kakoe Towahuno Wop'ngo nakumo nejapmentiso hopa uy'wo'n'ngkiso hweho. 9 Anitu nakumo a'amu kengo so'njimo yahino afa nelohofalofoho. Hofiko simeho hi'ntnnono Anitumo uyahon'ngkofi oseso Anitu kako hofikoe wonyo wae yaofalofoho. 10 Sekwo Anituye simehomo tango peho'no umokalokwof. Mousesiye hon'ngkano hungkuno tango engo'njofoho. Oso tango hiso ajuyohwasanji nakwo'nji ito'no miyo'njo imotohwonefoho. Oso'no olo a'amu kengo somo oso tango hiso peho'no uyantife'no yalokwof. 11 O'o, Jisas kako nakumne'no hitoho ulofahon'ngki nakwowe wonyo'ne poyo pe'n'mentisofoho. Oso hiso'no nakwo simeho hi'ntnnono uy'hwaso'no kako wonet'ma'mtonoho. Oso'nohinofoho. A'amu kengoso hungkuno homo somo in'ngkafijo so'no Anitu ut'ma'mtonoho.

12 Ose ulahon'ngki a'amuso nupa'nonti'fi mampi'nyo humentan'ngkofi Pouli'nji Mponopasi'nji uli'mentisi, Siko a'amu kengo so'nji nohumanji yo'mayo kengo wonyoangkafoso Anitu it'i'hwamentiso so'no luti'hwamentisiyefoho.

13 Moi'wo lahon'ngki Jemis uli'mento, U, nje a'amufu, nje hungkuno upa'nimno. 14 Saimoun Pita ole nalohi, sime'mo a'amu kengoso Anituye a'amu ne mmo'nyo'njo imotofoho. Olohonta Anitu hofikine'no hon'ngkano imo'mentiso so'no hofiko kakimo in'ngkwalokwof. Oso'no

hofiko kakoe a'amu ne imo'nim'alofofoho. ¹⁵ A'amu hohonta Anituye hungkuno lutihwamotofo sohwa olo hilo so'no mtimokumentohofoso ole, Anitu limento,

¹⁶ Hwangku ngko nopmne hwo'nyoho.

Ntefitiye temtitofoso ango hopa piwahu'mentohofofoho.

Ngko wopingo imoku'mo ango songo hopa apa'no molimnefoho.

¹⁷ Osohonta a'amu kengoso ngkine'no tipifitnnefoho.

Oso a'amu kengo uhwosopo'mentoheso nje a'amu nefoho.

¹⁸ Oso hungkuno hohonta Anitu limentisoso ne'no lalofoho.

¹⁹ Oso hungkunoso Jemis nulonto nom'ne hungkuno ulimento, Nje huno ole syofisyalokweno. A'amu kengoso Jisasi'mne'no huno uyahoningki simeho uyalokwofo somo syoho tango'njo uhwaloho. ²⁰ O'o, nakwo hofikine'no iyoswo ifalifaliyo ole womtimokano. A'amu hofiko hwasyo anitu somo yihufu uyifijoso sekwo noningkutoho. Sekwo a'mohufu ikutoho. Sekwo tongo honiyo hi'njoso noningkutoho. Ti'wangomo jilipopijoso noningkutoho. ²¹ Hohonta Mousesiye, honingkanu hungkuno a'amu jutafe ango uhu'mokiyo sopo sikuno iyoho humayo homo somo lutihwamotofo somtangoso olohonta ose'nohini ne'no weho. Jemis ose ulimentisofoho.

A'amu temtitofu kengo Jisasi'mo iningkowawo'n'ingkohofu somne'no iyoswo mtimokumentohofofoho.

²² A'amu apousel sohwanji hwe engo sohwanji a'amu Jisasi'mo iningkowawo'n'ingkohofu so'nji hungkuno ole mtito'mentohofi, Nakwo Poulinji Mponopasi'ntnne'no hwe nom'ne sohwanji Antiyoukimne'no uhwojano. Ose mtitofontifi hofiko hwe nom'ne hufu'u Jutasinji Sailasinjimo uhwosopo'mentohofofoho. Oso hwe Jutas sohwo kakoe yofe nom'ne Mpasopasiyoho. Oso hwe sohwa'umne'no a'amu hopi'nono ole limotofohoho. Hwe wopingo hwa'uyoho.

²³ Iyoswo mtimokontifi hofikoni uyohotimentohofofoho. Iyoswo hiloso ole, Nakwo apousel sohwonannonji hwe engo sohwanji a'amu Jisasi'mo iningkowawo'n'ingkohofu so'ntnne sekwo'ne iyoswo mtimokalokuhwono:

Sekwo a'amu kengo soku Antiyouk, Siliya, Silisiya sokune'no nakwo nakwoe a'amufu selalokuhwono. ²⁴ Ole upa'nim'alahwono, a'amu fehohnjo oloponta'ango sohwa hungkuno tango'njo selimalofofoho. Hungkuno hiso'no sekwo nupa'nontifi huno piningo engo syofisyalokwofo. Upa'nimno. Oso hungkuno hiso'no nakwo masejofoho. O'o hofikoe huno mta'ningo'nohinofoho. ²⁵ Oso'no nakwo nuhu'mokontani hungkuno ole mtito'malohwono. Hwe engo hufu'u hwa'umo uhwosopentani, siko Poulinji Mponopasinji sekuye pone'no uhwojalokuhwono. Nakwo Poulinji Mponopasi'ntnne'no simeho afa wopingo uyiwon'ingkuhwonefoho. ²⁶ Siko Jisasi'ye hungkuno ango'meemo lutihwanji iyoho munyofoho. Anitumne'no poyo pe'nyo so'no iyoho munyofoho. ²⁷ Nakwo Jutasinji Sailas ntnne'no uhwojalokuhwono. Siko olo hungkuno iyoswo lomjoso woselanjiyoho. ²⁸ Anituye Towahuno nakwo'nji olo hilo so'no simeho afa inalokuhwono. Honingkanu tango'njo mosejopalokuyihwono. O'o, olomnohini tifi finingkanu. ²⁹ A'amu hwasyo Anitumne'no yahu yihufu peefo'ne uyifijoso sekwo noningkutoho. Sekwo tongo honiyo noningkutoho. Ti'wangomo

jilipopijoso non+ngkutoho. Sekwo a'mohufo ikutoho. Olo wonyo hiloso sekwo miyo'njo ifijo'manji wop+ngo wohumantifeho. Osohopeho.

³⁰ Oso iyoswo mt+imokont+fi a'amu sohwamo uhwat+mentohofofoho. Antiyouk anggo sopo i'mofapont+fi a'amu Jisas+imo simeho umotofoso uhu'mokahon+ngkofi oso iyoswo umentohofofoho. ³¹ A'amu hiso iyoswo hiloso atofu lont+fi, olo hungkuno hilo so'no s+imeho wop+ngo umo'n+mentisofoho. ³² Jutas+nji Sailas+nji An+ituye hungkuno l+imojiyo sohwa'u hungkuno ne'no ulonji yokumpohn'nyo usosofito'mentisiefoho. ³³ Osopo ne'no humamentisiefoho. T+ifi sohonta uhwat+mentohofu sopo asomo uhwat+mentohofofoho. ³⁴ [I oso'no Sailas Antiyouk+imo wohumamo lonto humamentisofoho.] ³⁵ Oseso Poul+nji Mponopas+nji anggo Antiyouk sopo ne'no humanji a'amu nom'ne so'nji An+ituye hungkuno lut+hwamentohofofoho.

Poul+nji Mponopas+nji siko mtampo'mentisiefoho.

³⁶ Hwangku sohonta Poul Mponopas+imo ul+imento, Oso anggo ho'mo so'mo An+ituye hungkuno lut+hwament+hwoyo sopo oso'mno wehwaho. Hof+iko wop+ngo ko humalofo. ³⁷ Uhwonowaho. Ose ulahon+ngki Mpanopas ul+imento, Nekwo Joun Makjanji wehwano. ³⁸ Ose ulahon+ngki Poul ul+imento, Hohonta Joun Mak nekwo'nji nowentani anggo Pam+ifliya osopo nta'ni eli'ko'manto asomo umentisofoho. Nekwo'nji syoho moi'wo miyo'njo imentiso hweho. Oseso nekwo'nji mowanehwono. ³⁹ Oso'no Poul+nji Mponopas+nji siko yoka hnonniji mtampo'mentisiefoho. Siko nomtampenji Mponopas+nji Mak'nji siko yofayokino nomanji hwaho we'e Saip+ilos sopo ne'no womentisiefoho. ⁴⁰ Poul Sailas+imo ut+imanto siko kengopo nowahon+ngki a'amu Jisas+imo in+ngkowawo'n+ngkohofoso ul+imentohofi, An+itu siko'nji wesoso wosefo'ma'mtonoho. ⁴¹ Ose ulahon+ngkofi siko nowenji hwaho Siliya'nji Silisiya sopo nowenji a'amu Jisas+imo in+ngkowawo'n+ngkohofu soso sositofosyohumamentisiefoho.

16

Timouti kako Poul+nji Sailas+nji umentohofofoho.

¹ Poul anggo Ntepe'nji Lisit+ila'nji sopone'no umentisofoho. Anggo Lisit+ila sopo hwe filho Jisas+imo in+ngkawowo'n+ngkiso sohwo humunyoponoho. Kakoe yofe Timoutiyoho. Timoutiye kona'wohisi Juta apefoho. A'musi Jisas+imo in+ngkawowo'n+ngkisiyoho. Timoutiye kan+ngkwohwo a'amu Ngk+ilik nta'ango hweho. ² A'amu Jisas+imo in+ngkawowo'n+ngkohofu Lisit+lanta'ango so'nji Aikuniyam mta'ango so'nji hof+iko Timoutimne'no ole ul+imentohofi, Hwe wop+ngo hweho. ³ Poul ole syaf+ih+imento, Ngko Timouti'nji wehwantae hwo'nyoho. Ose syaf+iyonto kako a'amu Jutafe yahino a'apaho s+ihu kolo'nyoso Timoutimo uloho'mentisofoho. Hwap+ngoso ole, A'amu Jutaso anggo hopo sopo humamotofoso hof+iko huno moi'wonoho. Timoutiye kan+ngkwohwo a'amu Juta hwo'maho. O'o Ngk+iliknta'ango hweho. Oso'no kakoe hwomufe a'apaho s+ihu makolofe'njo imentohofofoho. ⁴ Anggo ho'mo so'meemo Poul+yo Timoutiyo Sailas+yo hof+iko nowent+fi oso hungkuno a'amu *apousel* sohwanni hwe enggo Jerusalem mta'ango sohwanni mtito'mentohofu so'no lut+hwamentohofofoho. Ole ul+imentohofi, Olo hungkuno hiloso t+ifi

fin'ngkamno. ⁵ Oseso a'amu Jisasi'mo in'ngkawowo'n'ngkohofofe simeho hi'ntnnonoso yokumpohn'nyo engo imo'n'mentisofoho. A'amu Jisasi'mo in'ngkawowo'n'ngkohofoso pi'n'ngo engo imo'n'mentohofofoho.

Poul angu Tɪlouas sopo wojo hopa uhwon'mentisofoho.

⁶ Nowent'fi hwaho Filijiya'nji Ngkolesiya sopo emoyontan'ngkofi Anituye Towahuno ul'mento, Sekwo hwaho Esiya sopo Anituye hungkuno nolut'hwafikutoho. ⁷ Hofiko Misiya hwaho mom'ngo sopo nowent'fi Mpitiniya hwaho sopo wohwano lont'fi ko imentohofoso, Jisasi'ye Towahuno hano pitofahumentisofoho. ⁸ Oso'no hofiko Misiya uhwontawent'fi Tɪlouas angu sopo i'mofamentohofofoho. ⁹ Oso hopo sopo sikwo'miyo somo Poul wojo hopa uhwon'mentisoso hwe Masetouniyanta'angu so-hwo nolohofonto Poul'mo jomo ul'mento, Mijo lopo nowekohopohoji fonefo'maho. ¹⁰ Ose uhwon'ngkahon'ngki, nakwo, ngko Luk ntne'no Masetouniyamne'no yo'mayo ito'no esyohumament'hwonefoho. Nakwo huno moi'wonoho. Anitu ole nal'mento, Sekwo nje hungkuno Masetouniya motakuji a'amu somo filut'hwamno. Ose nal'mentisofoho.

A'mu Litiya kako Anituye a'amu ne imo'n'mentisofoho.

¹¹ Oseso nakwo angu Tɪlouasnta'angu yofayokino nomentani nowekentani Samoutilas i'mofiwentani mo'n'ngkanta Neyapolis i'mofament'hwonefoho. ¹² Oso angu sopo ul'iko'mentani hon'ngkanomo nowentani Filipai i'mofament'hwonefoho. Oso angu hopo sopo hwaho Masetouniya sofe angu engu ponoho. A'amu Loum mta'angu hwaho mokosyohumayo sohwa osopo humamentohofofoho. Sikuno fehohnjo oso angu sopo humament'hwonefoho. ¹³ Sikuno iyoho humayo somo nakwo kusomo noswopontani mit'mom'ngo sopo nakwo huno ole syafihu'ment'hwone, A'amu Juta olopo Anitumne'no jomo ujo'no uhu'mokumotofofoho. Osopo uhwon'ment'hwoneso moya'mi sofa nofosyohumentan'ngkofi uhwonontani nakwo nujwokohumentani hofiko'nji hungkuno l'ment'hwonefoho. ¹⁴ A'mu fisi kakoe yofe Litiya angu Taiyotaila nta'angiyoho. Kako ho'yo fae miyo'nohino syoho'njiyoho. Oso a'musi kako Anitumo jomo ul'mojjiyoho. Kako nohumanto Pouliye hungkuno upa'n'mentisofoho. Anitu a'musiye huno y'wolo'mokahon'ngki kako Pouliye hungkuno yokumpohn'nyo upa'n'mentisofoho. ¹⁵ Nupa'n'ngkahon'ngki oso a'musi kakoe angomo humamotofu so'njimo nakwo mijo kiyoma'ment'hwonefoho. Nokiyomahon'ngkuhwoni a'mu hisi nal'mento, Ngko Anitu ne'no simeho hi'ntnnono nehopi syan'fi'sy'kuji'manji sekwo nje angomo nop'kuji fesyohumamno. Oso hungkunoso yokumpohn'nyo nelahon'ngki kakoe angomo hument'hwonefoho.

A'mu Filipai sohwa hofiko Poul'nji Sailas'njimo impo'angomo uhu-mat'mentohofofoho.

¹⁶ Sikuno fihwi nakwo Anitumo jomo ujo'ne spono nowentan'ngkuhwoni, a'mu siki syoho ulohofiyosi nakumo hon'ngkanopo ne'ma'mentisofoho. Oso a'mu hisi towahuno wonyo'njosi nohumanto hungkuno yo'mayo hwangu imo'nyo'neso limojjiyoho. Oso hungkuno limojo so'no hofiyakwosa hamniyoho engu ma'mentohofofoho. ¹⁷ Oso a'mu hisi Poul'nji nakwo'nji nonen'ngkawento a'amu somo ul'wo'n'mento, Olo hwe lohwa Anituye syoho ulohofiyu hwafoho. Anitu

nakumo asomo nemayo so'no wolosetihwantifeho. ¹⁸ Sikuno huhwo huhwi a'musi kako oso yahino ose yiwo'n'ingciso so'no Poul simeho wonyo umo'n'ingkahon'ngki ikinjamo lohofonto towahuno wonyo sohumo ul'imento, Jisas Kilaisiye yofe wakil'mne'no yohono. Oso a'mu simo nuliko'mahoji mpano. Ose ulahon'ngki towahuno wonyo sohwo kunto'no ul'iko'ma'mentisofoho.

¹⁹ Ul'iko'ma'mentisoso a'musiye hofiyakwosa olo hiloso uhwon'imentohofoso hofikoe hamniyoho hwap'ngoso ul'iko'ma'mentisoso uhwonont'fi Poul'nji Sailas'nji aho yokumpohn'nyo kent'fi a'amu uhu'mokiyo sopo hwe engo sohwanne'no hus'impemotawomentohofofoho. ²⁰ Hwe engo Loum mta'ango hungkuno ito'no mel'hwajiyon'jo sohumo u'mant'fi ul'imentohofi, Olo hwe lohwa'u juta hwa'uyoho. Nakwoe ango wonyo imokiyone pisiyo hwa'uyoho. ²¹ Hiko hon'ngkano nom'ne songo net'hwalokusiyoso nakwo Loum hon'ngkano'n'jo sohwna'niye hungkuno hohontajo somo mt'ihupeelofoho. Hon'ngkano songoso min'ngkowanehwono. ²² Ose ulahon'ngkofi a'amu hopi'nono nupa'nont'fi hwe sohwa'umo mango engo ul'imentohofofoho. Hwe hungkuno mel'hwajiyon'jo sohwa Poul'nji Sailas'nji hikoe hwap'ife mt'ihupeemofont'fi a'amumo ul'imentohofi, Sohwe'nji fongkupmno. ²³ Nofonjant'fi impo'angomo uhumat'imentohofofoho. Uhumat'imentohofoso hwe impo'angomjo mokosyohumayo sohumo ul'imentohofi, Kiko hikimo yokumpohn'nyo mokosyohumaho. ²⁴ Hwe huhwo sohwo hungkuno yokumpohn'nyo upa'nonto oceso ango ne ajwomo'mo nomotasonto sikoe sife iyomo intofahumentisofoho.

²⁵ Kuntaliyopo Poul'nji Sailas'nji impo'angomo nohumanji An'itumo isamayoka ulonji ta lontan'ngki a'amu impo'angomjo sohwa upa'n'imentohofofoho. ²⁶ Hohosohonta hwom'hwo mikun'imposo yahon'ngki impo'angomjo hwsahoyomo yomo yonto hoku'yo hopi'nono hwsompeefahon'ngki ahwomo nano hofikoe sife ahomjo itolo'meehumentisofoho. ²⁷ Hwe impo'angomjo mokosyohumayo sohwo nol'ikafonto uhwon'mentisoso hoku'yo hopi'nono nohwosomp'nowo'mi'wentan'ngki uhwononto huno ole syaf'hu'mento, Impe'njo sohwa hofiko hiyae nto humpehofo lonto kakoe sihu nomanto kakimo wojwotofahinimonto imentisofoho. ²⁸ I oso'no Poul johomohm'no ul'imento Kiko wonyo imokintoho. Nakwo hopi'nonohino sohwna'ni humalohwono. ²⁹ Ose ulahon'ngki hwe impo'angomjo mokosyohumayo sohwo sikiloho'no joholonto, hano kunto kunto'no wento humentisofoho. Noswonto yomo engo yonto Poul'nji Sailas'njiye sife ki'nyo'mo pi'wahu'mentisofoho.

³⁰ Poul'nji Sailas'njimomempohohnta'ni ipemotoswaponto ul'imento, Hiko hwe engo sohwahusi, An'itu nifo'mayo'ne pipi imnehono. ³¹ Ose ulahon'ngki ul'imentisi, Kiko Jisas'imne'no simeho hi'ntnnono uyo'manji Mpohwo An'itu asomo nokumanefoho. Kakoe a'amu ne imo'ntnne hwsoho. Jije mehomi'nji ape'nji osenohinoho. ³² Ose ulonji hwe huhwo sohumo kakoe ango humamotofo so'njimo An'ituye hungkuno lut'ihwamentisiyefoho. ³³ Hohosohonta hwe huhwo sohwo Poul'nji Sailas'njiye uyomomijoyat'iku'mentisofoho. Yat'ijwahon'ngki oso hwe sohwo kakoe a'amu'njimomijoyas'imne'no mijoyakiyoma'mentisiyefoho. ³⁴ Hwe

impo'angomjo mokosyohumayo sohwo Poul'i'nji Sailas'i'njimo kakoe angomo ipemotasonto wopayo umentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe mehomi intohwantne'no An'itumne'no simeho hi'ntnnono uyoso'ne simeho wop'ingo umo'n'i'mentisofoho. ³⁵ Iyoho longkon'ingkahon'ingki hwe engo Loummta'ango sohwa hofi'ko hwe itokuso'njo sohwamo lihwojahon'ingkofi hofi'ko hwe impo'angomjo mokosyohumayo sohwo ul'imento, Oso hwe hufa'u sohwa'umo sikwat'ipo filohoho.

³⁶ Ose ulahon'ingkofi hwe huhwo sohwo Poul'mo hungkuno ul'imento Hwe engo Loum mta'ango sohwa wosesikwojant'ife'no hungkuno lihwojohoho. Oso'no siko impo'ango mta'ni ul'iko'mahosi'si simeho pompenjiyo'nji fi'wan'nyo. ³⁷ Ose ulahon'ingki Poul kako hwe itokuso'njo sohwo ul'imento, O'lo oso yahino wop'ingo'maho. Nekwo Loum a'amu hwoya'yoho. Fosi nekwo wonyo miyo'njo yahon'ingkuhwoi sekwo wonyo elohofont'ifi ut'i'hwah'nyopo ikujoho efongku'malofofoho. Hungkuno ito'no melihwajiyo'njo miyont'ifi impo'angomo siki intofo ehumalof'i'hwaso. I olohonta elohoho, Siko hiyae hano uhusi'si fi'wan'nyo. Oso yahino ni'hu'no wonyofoho. Hwe engo Loum mta'ango sohwa nekumne'no nop'i'kuji mempo hohnta'ni ipemetawahon'ingkuji nekwo wohwantayoho. ³⁸ Ose ulahon'ingki a'amu itokuso'njo sohwa oso hungkuno hiso motowahon'ingkofi hwe engo Loum mta'ango sohwa nupa'nont'ifi Poul'i'nji Sailas'i'nji Loum a'amu sohwa'une'no iyoho un'imentisofoho. ³⁹ Oso'no hwe engo sohwa impo'angomne'no nowent'ifi Poul'i'nji Sailas'i'njimo simeho wop'ingo umo'nyo'ne'ent'ifi ulont'ifi mempo hnta'ni ipemotawont'ifi ul'imentofofi, Siko olo anga lopo ul'iko'mahosi'si mpanyo. ⁴⁰ Ose ulahon'ingkofi Poul'i'nji Sailas'i'nji impo'angomo ul'iko'manji Litiyafe angomo humentisiyefoho. Osopo a'amu Jisas'mo in'ingkowawo'n'ingkohoho so'nji nuhu'mokont'ifi hungkuno simehomo'mo nusosofitofonji ul'iko'ma'mentisiyefoho.

17

A'amu Tesolounikaso Poul'i'nji Sailas'i'njimo ikujoho wofonjant'ifi imentohofoho.

¹ Poul'i'nji Sailas'i'nji anga Am'ifipoulis'i'nji Apolouniya'nji uhwontawenji anga Tesolounika sopo i'mofapmmentisiyefoho. Osopo a'amu Jutafe tajo anga loho'nnyoponoho. ² Poul sikuno iyoho humayoso engolopohamo kako tajo angomo umojo sohwo hofi'koe tajo angomo hofi'ko'nji humentisofoho. Sikuno iyoho humayo hufa'u si'hune somo Poul An'ituye iyoswo mta'ango hungkuno hwap'ingo lut'i'hwamentisofoho. ³ Ole lut'i'hwamento, An'ituye hungkuno ole nal'imento, Hwe fihwo nop'hwosi tohino engo nomah-wosi nope'n'ingkuhwosi apa'no nolikafonefoho. Ose nal'imentisofoho. Oso hiso'no An'itu nakwoe hwahopo uhwat'imentiso huhwo sohwo Jisasi'yoho. Osohune'no selalokweno. ⁴ Pouliye hungkuno upa'nont'ifi a'amu fehohnjo oso hungkuno hiso simeho hi'ntnnono uyont'ifi Poul'i'nji Sailas'i'njimo in'ingkamentohofofoho. Oso a'amu hiso fehohnjo Ngk'ilik a'amu An'itune'no tajo anga somo uhu'mokumotofofoho. Hwe engo sohwafe moya'mi sofanji in'ingkamentohofofoho.

⁵ I oso'no a'amu Juta fehohnjo hon'imo yont'ifi hofi'ko hwe wonyo a'amu uhu'mokiyo sopo siki humawo'n'ingkohoho sohwo nomant'ifi nom'ne hwe moya'mi'nji uhu'mokont'ifi mango engo li'wo'n'imentohofofoho.

Ose yahon+ngkofi a'amu hopi'nonohino s+mano hintotohino umn+ngkahon+ngki Jesoun+ye angomo kikito'mentohofofoho. Hof+ko Poul+’nji Sailas+’njine’no not+peent+fi uti+hwa’nyopo womuhumojano li+mentohofofoho. ⁶ Ose ko li+mentohofoso wonyopi tipeent+fi Jesoun oso hwo’nji a’amu Jisas+mo in+ngkawowo’ningkohoho nom’ne so’njimo hwe engo hwahe mokosyohumayo sohwanne’no hus+mpent+fi mango engo mohm’no ul+mentohofi, Olo hwe hufa’u lohwa’u siko hwahe hopi’nonohinopo yahino wonyo yonji olohonto olopo humasiyo. ⁷ Olo Jesoun lohwo hikimo kakoe angomo motawomasofoho. Hiko nakwoe hwe engo Sisafe hungkunomo hwotoho fewo’ningkisiyo hwa’uyoho. Ole li+mentisiyo, Hwe yofe engo’njo hwahe mokosyohumayo ne sohwo Jisas+yoho. ⁸ Ose ulahon+ngkofi a’amu hopi’nono nupa’nont+fi hwe engo huhwanji s+mano hintotohino umn+mentisofoho. ⁹ Hwe engo sohwa Jesoun’nji a’amu Jisas+mo in+ngkawowo’ningkohoho nom’ne so’njiye hamniyoho we’e nomant+fi us+hutofahon+ngkofi hof+ko umentohofofoho.

Ango Mpeliya sopo Poul+’nji Sailas+’nji syoho imentisiyefoho.

¹⁰ Oso s+kwom+miyo somo s+kuno meefahon+ngki a’amu huhwo sohwa Poul+’nji Sailas+’nji Mpeliya anga sopo komo’no uhwat+mentohofofoho. Osopo i’+mofaponji a’amu Jutafe tajo anga somo humentisiyefoho. ¹¹ A’amu Mpeliyasu huno wop+ngo’njofoho. Hof+ko a’amu nom’nefe hungkunomo upa’n+wo’nont+fi huno ito’no syafi+hu’+motofofoho. A’amu Tesolounika pa’nyo’maho. O’o, Pouliye hungkunomo s+kuno huhwo huhwi upa’n+wo’nont+fi An+tuwe iyoswo some hungkuno atofu li+motofofoho. Ole syafi+hu’+mentohofi, Pouliye hungkuno nehopi+keno. An+tuwe hungkunomo uhwonano. Ose syafi+syont+fi An+tuwe hungkunomo atofu li+wo’n+mentohofofoho. ¹² An+tuwe hungkuno atofu lont+fi Pouliye hungkuno ne’njo uhwonont+fi Jisas+mo s+mehe hi’ntnnono umentohofofoho. A’amu hiso fehohnjo Ngk+ilik a’amu hwe moya’+mi yofe engo’njofoho. ¹³ A’amu Juta Tesolounika humamotofoso Poul Mpeliya anga sopo An+tuwe hungkuno li+jwaofahon+ngki nupa’nont+fi nol+ikafont+fi Mpeliya anga sopo p+mmmentohofofoho. Osopo a’amufe huno y+wolo’+mokont+fi fon+fonyo yahon+ngkofi a’amuso s+mano hintotohino umn+mentisofoho. ¹⁴ Oso hiso’no a’amu Jisas+mo in+ngkawowo’ningkohofoso nupa’nont+fi Poul+mo mijo ayo mom+ngopo komo’no uhwat+mentohofofoho. I oso’no Sailas+’nji Timouti’nji siko Mpeliya anga sopo humamentisiyefoho. ¹⁵ A’amu Poul+mo ipemotawomentohofu sohwa anga Aten+is i’+mofawent+fi osopo Poul ole li+hwat+mento, Sailas+’nji Timouti’nji siko komo’no wapiyo. Ose ulahon+ngki a’amu sohwa Poul+mo ul+iko’+mant+fi kakoe hungkuno motas+mentohofofoho.

Ango Aten+is sopo Poul hungkuno ul+mentisofoho.

¹⁶ Poul anga Aten+is hwe hufa’u sohwa’+umne’no uhwontohumanto sojo huyo’+manga kengo kengo uhwon+mentisofoho. Oso huyo’+mangoso a’amu hwomtame ulohofu’ne mt+’mokumentohofofoho. Poul nuhwononto s+mehe tango umentisofoho. ¹⁷ Oso’no Poul a’amu Jutafe tajo anga somo noswonto osopo a’amu Juta so’nji a’amu kengo An+tumne’no jomo ul+motofu so’nji An+tune’no hungkuno hnn+wo’n+mentohofofoho. ¹⁸ A’amu huno hwap+ngo’njoso fehohnjo Epikuliyan hon+ngkanomo

inɨngkamotofo so'nji fehohnjo Sɨtɔuik honɨngkanomo inɨngkamotofo so'nji Poulɨ'nji yoka ikujoho pa'nyo hnnɨmentohofofoho. Yo'mayo Jisas imentiso so'no kako poyo pe'nonto apa'no songo lika'mentiso so'no Poul kako hofɨkimo ulɨmentisofoho. Oso hungkunoso nupa'nontɨfi fehohnjo ole hnnɨmentohofi, Olo hwe huno ane hweho. Kako ne'no lɨwo'nɨngkiso lohwo pehofo hungkuno lalofoho. Nom'ne fehohnjo ole hnnɨmentohofi, A'amū kengofe anɨtu huyo'mango so'no lalofoho. Ose hnnɨmentohofofoho.
¹⁹ Oseso hofɨko Poulɨmo nomantɨfi a'amū *kaunisol* Aleyoupakosi'njo sopo uhmajontɨfi, Olo hungkuno songo lalokunoloso nakwo huno wonaimonte'no yalofoho. ²⁰ Jije hungkuno fehohnjo songoso nakwo huno ito'nohino'maho. Olo hungkuno hwapɨngoso nakwo huno wonayono. Ose ulɨmentohofofoho. ²¹ A'amū Atenis so'nji a'amū nom'ne osopo humamentohofoho so'nji hofɨko hungkuno songo upa'nontɨfi oso hiso'no ne'no lɨmotofofoho. Syoho ne'nji miyo'njofoho. O'o, hungkuno'nohino lɨmotofofoho.

²² Oseso Poul kako nolɨkafonto a'amū *kaunisol* Aliyupakas sohwanjo sopo lohofonto ulɨmento, Sekwo a'amū Atenis soku, Ngko sehonɨngkoheso sekwoe sojo huyo'mango pi'nɨngo engo somne'no sekwoe Anɨtu pa'nyomo hwomtame ulohofɨwo'nɨngkohofoho kuyoho. ²³ Ngko sekwoe angkuhwafo lopo emoyonji oso sekwoe angso sojo huyo'mango yofe ho'nomayo'ne pi'nɨngo uhwonɨmalefoho. Ole uhwonɨmaleso, ijempoho anga'nohino sopo sekwo ole mtɨ'mokumentohofi, Oloso nakwo Anɨtu nom'nehwo huno momaso'njo sohumne'nefoho. Ose mtɨ'mokumentohofofoho. Oso Anɨtu huhwo sohwo sekwo huno maseyo'njo siki hwomtame ulohofɨwo'nɨngkohofoho sohune'no selalokweno.

²⁴ Kako hwaho'nji yo'mayo hwahoponjo wojoso mtɨ'mokumentiso sohwa kako yo'mayo hwahoponjo ahwomomjoso mokosyohumayo'ne Hwe Engo hweho. Ango a'amū molinyo sopo mohumayoponoho. ²⁵ Kako yo'mayo umofonyo iyoso nɨhu'no awonoho. Oso'no a'amū pipi ufo'mapitnehofo. O'o, Anɨtu kako songo humayo so'nji ifofo sɨmano esyafo'ne so'nji a'amū hopi'nonohino somo yano uyɨwo'nɨngkiso hweho. Yo'mayo hopi'nonohino hwapɨngo hweho. ²⁶ Sɨmo'mo ne'mo kako hwe anga'nohino mtɨ'mokumentiso sohonta a'amū hopi'nonohinofe sɨkuno so'nji hofɨkoe hwaho ayo momɨngo sopo ho'nahumentisofoho. Oso hwe sɨmo'mjo sohumta'ango temtitifo hopi'nonohinoso imo'nɨmentohofofoho. Anɨtu a'amū somo hwaho ho'mo ho'mo uhwojɨwo'nalofoho. ²⁷ Anɨtu ose yonto kako a'amuso kakine'no watɨpenɨmopɨfento yalofoho. A'amū hofɨko Anɨtumo notɨpemafɨkuji nuhwonɨfitnefoho. Nakwo a'amū anga'no anga'nohino so'nnonjo sopo Anɨtu mofonepo humaho. ²⁸ Hwe nom'ne sohwa ole ulɨmento, Anɨtu nakwoe hwapɨngo hweho.

Nakwoe sɨmano esyafofoso, nakwoe hano emoyoso, nakwoe songo humayoso kako anga'nohino hwapɨngo hweho.

Nom'ne hwe sekumta'ango huno'njo sohwo ole lɨmento, Nakwo'ntnne kakoe mehomi'nwoho. ²⁹ Nakwo Anɨtuye mehominɨ'manji ole mosyafɨsiyo'njo uyano. A'amū hwaho kengo kengo nomantɨfi a'mohuyo'mango mtɨ'mokuwo'nɨngkohofofoho. Nakwoe Anɨtu kako hwahoponjo huyo'mango a'amū mtɨ'mokuwo'nɨngkohofoho pa'nyo hweho. Ose mosyafɨsiyo'njo uyano. ³⁰ Hohonta a'amū Anɨtumne'no huno mosyafɨsiyo'njososo yo'mayo huyo'mango mtɨ'mokahonɨngkofi

Anitu nuhwononto hungkuno mujo'njo imentisofoho. I olohonta Anitu kako a'amu hopi'nonohino hn'nimo ole nelalofoho, Sekwoe hon'ingvano wonyomo hohujo ikinjaofikuji ngko Anitu ne sohwo'nimo tifi nningkapmno. Ose nelalofoho. ³¹ Anitu a'amu hopi'nonohino somne'no sikuno yano ilofihwajiyo'ne ho'nahumentisofoho. Hwe fihumo yano ilofihwajiyo syoho so'no uhwosopomentisofoho. A'amu hopi'nonohinoso oso hwe huhwo sohumne'no huno uyoso'no Anitu utihwa'nyopo hwe pe'nyo sohumo songo ulika'mentisofoho. Oso hungkunoso Poul ulimentisofoho.

³² Oso hungkuno hwe pe'nyo sohumo apa'no songo ulika'mentiso so'no nupa'nontifi a'amu fehohnjo sitofo ulimentohofofoho. A'amu nom'ne fehohnjo ole ulimentohofi, Olo hungkuno hiloso apa'no upo'nano. ³³ Oseso Poul a'amu somo nuliko'manto umentisofoho. ³⁴ A'amu fehohnjo Poulmo ufohi'nontifi Jisasimo simeho hi'ntnnono umentohofofoho. Hwe anga'no kakoe yofe Ntiyounisiyos kako *kaunisol* Aleyoupakos syoho'njo hweho. A'mu fisi kakoe yofe Ntomalisiyoho. Oso'nji nom'nesi'njoho.

18

Ango Koulin sopo Poul syoho imentisofoho.

¹ Osohonta Poul Atenis uliko'manto ango Koulinne'no umentisofoho. ² Osopo nohumanto hwe Juta fihwo nohumentaningki uhwonimentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe yofe Akwila. Kakoe ango hwapingo neso Pountos. Hohonta kako kakoe ape Pilisila'nji hwaho Itali uliko'manji pmentisoyefoho. Hwapingoso hwe yofe engo'njo Kilitiyos kako a'amu Juta Loum humamotofo somo wae yaofahoningki hofiko ango kengo kengopono humpo'mentohofofoho. Oso a'mu siya'umo Poul jomo u'ma'mentisofoho. ³ Poul'nji oso a'mu siya'u'nji hofikoe syohoso afafoho. Hwapife ango molimotofoho. Osopo Poul siko'nji nohumantifi syoho imentohofofoho. ⁴ Engolopohamo sikuno iyoho humayo somo Poul a'amu Jutafe tajo ango somo swonto hofiko'nji hungkuno limotofofoho. Poul kako a'amu Juta'nji Ngk'lik'i'nji Jisasimo simeho hi'ntnnono uyifitne'ento lutihwamentisofoho.

⁵ Hwangku sohonta Sailasi'nji Timouti'nji hwaho Masetouniya uliko'manji Poul ango Koulin humentan'ngki pmentisoyefoho. Siko nopahoningki Poul hwapife ango syoho uliko'manto Anituye hungkuno a'amumo lutihwamentisofoho. Ole ulimento, Hwe Anitu nakwoe hwahopo uhwatimentiso sohwo Jisas Kilaisiyoho. Ose ulimentisofoho. ⁶ Olo hungkuno hilo so'no a'amu Juta fehohnjoso nakwolaho lontifi hofiko Poulmo sitofo ulimentohofofoho. Oso'no Poul kakoe hwapifemjo hintalinyo wae loho'nimentisoso kakoe hungkunomo haloho maposo'nefoho. Ose yonto ulimento, Sekwo tikanomo ufijo'manji sekwoe syohofoho. Nje syoho moi'wonoho. Sekwo a'amu Juta sokumo seliko'mahm'mo a'amu temtitofo kengo somo Anituye hungkuno wolutihwamne'no yohono. ⁷ Ose ulonto tajo ango somo nuliko'manto hwe nom'ne temtitofo kengo sohwoe ango somno nowonto osopo nohumanto lutihwamojofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako Anitune'no jomo uliwo'n'ngkiso hweho. Kakoe yofe Taitas Jositos. Kakoe ango tajo ango'njo sopo afapo molinyofoho. ⁸ Oso tajo ango mokosyohumayo sohwoe yofe Kilisiposiyoho. Kako kakoe ape'nji sikoe mehomi'nji hofiko

Jisasimo simeho hi'ntnnono uyimentohofofoho. A'amu Koulin pi'n'ngoso Poul'ye hungkuno nupa'nontifi simeho hi'ntnnono uyahon'ngkofi mijo kiyoma'mentohofofoho.

⁹ Sikuno nom'nemo wojo hopa uhwonimentisoso Anitu ulimento, Kiko iyoho yohotoho. Kiko nje hungkuno yoloho fiso. Kiko mampi'nyo humahotoho. ¹⁰ Ngko kiko'nji humaleno. A'amu nom'neso wonyo makumokufitnehofo. Oso ango lopo nje a'amu ne pi'n'ngo imo'n'fitnehofo. Ose ulimentisofoho. ¹¹ Oso'no Poul oso ango sopo soswo anga'no uyokolofahon'ngki osopo nohumanto Anituye hungkuno lutihwamojofoho.

¹² Hwe fihwo kakoe yofe Ngkaliyou, Loum mta'ango sohwo yofe engo nomanto hwaho Ngkilik mokosyohumayo sohonta a'amu Jutaso simeho afa inontifi Poul'mo nakwolaho lontifi, hungkuno ujo'ne ango Ngkaliyou hungkuno ito'no mihwajiyo'ne spono ipemotamentohofofoho. ¹³ Ole ulimentohofi, Olo hwe lohwo kako Anitune'no tifi in'ngkayo so'no hon'ngkano songo lonetihwalofoho. Olo hon'ngkano songo losomo tifi in'ngkawasomanji hungkuno hohontajo somo womtihupeentanoho. ¹⁴ Ose ulahon'ngkofi Poul hungkuno ulimonto yahon'ngki Ngkaliyou kako a'amu Juta somo ulimento, Olo hwe lohwo hungkuno Loummta'angomo hwotoho hmaso'manji ngko sekwoe hungkuno upa'n'mnesohilo. ¹⁵ I oso'no olo hiloso sekwoe hon'ngkano hungkuno hohontajo mta'ango so'no sekwo'nohini mtitopmno. Nje syoho'maho. Sekwoe syohofoho. ¹⁶ Ose ulonto ango mta'ni lihwatimentisofoho. ¹⁷ Oso'no a'amu Juta hiso hwe fihwo kakoe yofe Sousitenis tajo ango mokosyohumayo sohomo aho nokentifi ango hungkuno ito'no mihwajiyo sopo ikujoho fongku'mentohofofoho. Ose ko yahon'ngkofi Ngkaliyou kako hungkuno nom'ne mujofoho.

Hwaho Siliya ango Antiyouk spono Poul asomo umentisofoho.

¹⁸ Poul ango Koulin sopo a'amu Jisasimo in'ngkamotofu so'nji nohumantan'ngki sikuno nom'ne nuyokolofahon'ngki Poul oso a'amu somo uliko'ma'mentisofoho. Kako P'ilisila'nji Akwila'nji siko'ya'u'nji nowentifi ango Sengki'liya sopo Poul kako Anitumo hungkuno nto ulimentiso so'no kakoe mijiyohwafo imokinimentisofoho. Hohwafo imokin'ngkahon'ngki yofayokinomo nokotasontifi hwaho Siliyamne'no wako'mentohofofoho. ¹⁹ Hofiko ango Efesos i'mofawentifi Poul a'mu siya'umo nuliko'manto a'amu Jutafe ango uhu'mokiyo somo noswonto hofiko'nji hungkuno limentohofofoho. ²⁰ Hofiko Poul'mo ulimentohofi, Kiko nakwo'nji sikuno pi'n'ngo fohumaho. Ose ulahon'ngkofi oso hungkuno somo tifi min'ngkammentisofoho. ²¹ O'ho kako wamonto yonto ulimento Anitu ngkimo ole ntoso'manji, Kiko ango Efesos asomo fiwe ntososo, e'wa ngko wapmmnono. Ose ulonto Efesos uliko'manto yofayokinomo umentisofoho. ²² Yofayokino Sisaliya ifohohosyosyahon'ngki Poul a'amu Jisasimo in'ngkamotofu osopo humamotofu somo u'manto hungkuno we'e ulonto Antiyouk'imne'no umentisofoho.

Apoulous ango Efesos sopo Anituye hungkuno ulimentisofoho.

²³ Osopo nohumanto sikuno nom'ne somo umentisofoho. Kako hwaho Ngkolesiya'nji F'lijiya'nji uhwontawento a'amu Jisasimo in'ngkamotofu somo yokumpohn'nyo sosofito fosyohumamentisofoho.

²⁴ A'amu Juta fihwo kakoe yofe Apoulousiyoho. Oso hwe huhwo sohwoe ango hwapingoso Alekisantiliyanoho. Kako ango Efesos sopo noponto humamentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo Anituye iyoswo somo humo'njo hweho. Kako Anitune'no hungkuno wonyoangkafo liwo'n'ngkiso hweho. ²⁵ A'amu nom'neso kakimo Anituye hon'ngkanomne'no lutihwahon'ngkofi kako haloho'no yonto simeho wop'ngo umo'n'ngkahon'ngki nom'ne a'amu somo Jisasimne'no yoloho lutihwamentisofoho. I oso'no Jisasiye hungkuno fehohnjo kako huno muyofoho. O'o, Joun a'amumo mijo kiyomayo yahino so'no huno unyo hweho. ²⁶ Kako a'amu Juta sofe ango uhu'mokiyo sopo olo hungkuno hiloso a'amu somo yokumpohn'nyo lutihwoma'mentisofoho. Pilisila'nji Akwila'nji siko olo hungkuno hiloso nupa'nonji hwe sohomo nuti'manji sikoe angomno ipemotawenji osopo Jisasimne'no hungkuno hopi'nonohino lutihwamentisiyefoho. ²⁷ Hwangku sohonta Apoulous hwaho Ngkilik sopone'no wamo lonto, a'amu Jisasimo in'ngkamotofoto Efesos humamotofoto Apoulousimo ufo'mano lontifi hofikoe a'amu hwaho Ngkilik osopo humamotofoto somne'no iyoswo mti'mokumentohofofoho. Ole mti'mokumentohofi, Olo hwe lohomo nakwoe a'amu hwosoho ulimno. Ose mti'mokumentohofofoho. A'amu Ngkilik somne'no Anitu hitoho ulofahon'ngki hon'ngkano imo'mentisoso a'amu anga'no anga'no Jisasimo simeho hi'ntnnono umotofofoho. Oso a'amu homo somo Apoulous nu'manto ufo'ma'mentisofoho. ²⁸ Osopo Apoulous'nji a'amu Juta Jisasimo min'ngkayo'njo so'nji utihwa'nyopo Jisasimne'no hungkuno hnn'mentohofofoho. Apoulous kakoe huno hofikimo yakolo uloho'mentisofoho. Kako Anituye iyoswo mta'ango utihwanto ole lutihwamento, Oso hwe Anitu nakwoe hwahopo uhwatimentiso sohwo Jisas Kilaisiyoho. Ose lutihwahon'ngki hofikoe simehomo'mo nehopeho syafihu'mentohofofoho.

19

Ango Efesos sopo Poul syoho imentisofoho.

¹ Apoulous ango Koulin osopo nohumentan'ngki Poul ango Antiyokuliko'manto hwaho hwofiki'nyo'njo sopono nowakento ango Efesos i'mofapmmentisofoho. Osopo kako a'amu Jisasimo in'ngkamotofoto fehohnjo somo tipema'mentisofoho. ² Poul a'amu homo somo ulimento, Sekwo Jisasimo simeho hi'ntnnono uyimentohofoto sohonta Anituye Towahunu Wop'ngo ma'mentohofotaha. Ose ulahon'ngki ulimentohofi, O'o, nakwo Anituye Towahunomne'no mupa'nyo'nwoho. ³ Ose ulahon'ngkofi Poul ulimento, Mijo sekwo tihwoe hungkuno upo'n'ngkahon'ngkofi kiyosema'mentohofoto. Ose ulahon'ngki ulimentohofi, Jouniye hungkuno nalontifi mijo kiyonema'mentohofofoho. ⁴ Ose ulahon'ngkofi Poul ulimento, Hohonta Joun ole ulimojo hweho, A'amu hofikoe wonyomo hohujo ikinjaofikujo'no mijo wokiyosema'mnoho. Ose ulonto nom'ne hungkuno ulimento, hwe tifi pososohomo simeho hi'ntnnono uyimno. Ose ulimojo hweho. Oso hwe tiffinjo sohwo Jisasiyoho. Ose ulimentisofoho. ⁵ Oso hungkuno hiso nupo'n'ngkahon'ngkofi Jisasiye yofemo mijo kiyoma'mentohofofoho. ⁶ Ose yahon'ngkofi Poul a'amu homo somo aho kisosyahon'ngki Anituye Towahunu Wop'ngo a'amu somo uhula'ofonto hungkuno kengo kengo

uyimentisofoho. Hofiko hungkuno kengo kengo lontifi Anituye hungkuno limentohofoho. ⁷ Oso hwe sohwa aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyoho.

⁸ Poul a'amu Jutafe tajo angomo noswonto Jisasimne'no yokumpohn'nyo lutihwamentisofoho. Hamno hufa'u sihune memjaofahonngki kako ne'no liwo'nimojo hweho. Poul kako a'amu Jutaso Anitu nemokosyohumayo sopone'no simeho yiwolo'mokufitne'ento lutihwamentisofoho. ⁹ I oso'no a'amu fehohnjo yokumpohn'nyo imo'nontifi Jisasimo simeho hi'ntnnono muyofoho. Hofiko utihwa'nyopo Anituye Honngkanomne'no wonyo hungkuno sitofo limentohofoho. Oso'no Poul oso a'amu homo somo uliko'manto a'amu Jisas Klaisimo inngkuno nom'ne so'nji umentohofoho. Sikuno huhwo huhwi Poul mesyilutihwayo sohwo hungkuno angomo Jisasiye hungkuno lutihwamojofoho. Oso hwe mesyilutihwayo sohwoe yofe Tilanosiyoho. ¹⁰ Poul ose yontanngki soswo hufa'u uyakolo'mentisofoho. A'amu hopi'nono hwaho Esiya sopo humamotofoso Jisasiye hungkuno upa'nimentohofoho. A'amu Juta so'nji a'amu tentitofoho kengo so'nji upa'nimentohofoho.

Hwe Sefa sohwo kakoe hwomu sohwafe hungkunofoho.

¹¹ Anitu Poulimo aho yokumpohn'nyo umokahonngki yo'mayo kengo wonyoangkafoso mti'mokumentisofoho. ¹² A'amu fihwafe hwapife we'e somo Poul aho pm'mokahonngki nomotawentifi a'amu mnokino'njo so'nji a'amu towahuno wonyo ehuhnamo'nnyo so'njimo uyahonngkofi a'amuso hwapife we'eso aho nopm'mokahonngkofi mnokino moi'wo imo'nimentisofoho. Towahuno wonyoso nuliko'mantifi umentohofoho.

¹³ A'amu Juta hwoso sohwa emoyontifi towahuno wonyo somo wae yao'motofihwafoho. Oso a'amu huhwo sohwa Jisasiye yofe lontifi towahuno wonyo somo wae yaofone'entifi limentohofoho. Towahuno wonyo somo ulimentohofi, Poul hungkuno lutihwawo'nngkiso sohune'no Jisasiyoho. Oso hwe huhwo sohwo yokumpohn'nyo'njo kengopo wokuhwatimo. Ose ulimentohofoho. ¹⁴ A'amu Juta yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwo kakoe yofe Sefa, oso hwoe hwomu aho fehohnta'ni hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sohwa oso hungkunoso towahuno wonyo sohomo ulimentohofoho. ¹⁵ Oso hungkuno towahuno wonyo sohomo ulahonngkofi towahuno wonyo sohwo ulimento, Jisas sohune'no ngko huno niyohoho. Poul ntnne'no huno niyohoho. I sekwo tihwasilo, Ngko huno maniyohoyohoho. ¹⁶ Ose ulonto hwe towahuno wonyo'njo somo a'amu sohwo hweka'mo yaofonto hofikoe hwapifemo sisimpento ikujoho yokumpohn'nyo fongku'mentisofoho. Oso a'amu huhwo sohwa hwe sohwo angomo komo'no uliko'mantifi a'apaho tohino'nji hwapife ane hiyae humpo'mentohofoho. ¹⁷ A'amu Juta'nji a'amu kengo so'nji Efesos humamotofoha olo hilo so'no nupa'nontifi iyoho unimentisofoho. Oso'no hofiko Jisasiye yofe ho'noma'mentohofoho. ¹⁸ Hwe moya'mi pi'ningo engo Jisasiimo simeho umentohofoso hofiko hofikoe hohontajo yahino hofikoe yo'mayo wonyo so'no utihwa'nyopo yoloho ulimentohofoho. ¹⁹ A'amu pi'ningo engo peefo'nohwoso'no ki'nyo'no huno'njoso hofiko hofikoe iyoswo huno hwapingo'njo mti'mokumentohofoso nuhu'mokontifi a'amufe timopo toho uyo'mentohofoho. Oso iyoswo somne hamniyohoso atofa limentohofoso *fifiti tausen* (50,000) kina imo'nimentisofoho. ²⁰ Hohosohonta Jisasiye hungkuno yokumpohn'nyo imo'nngkahonngki

ango'meemo ho'n'ngkahon'ngki a'amu pi'n'ngo Jisasiye hungkunomo in'ngkamentohofofoho.

A'amu Efesos sopo humamotofoso Poulimne'no yoka hungkuno uli'mentohofofoho.

²¹ Osohonta An'tuye Towahuno Wop'ingo Pouliye hunomo uyahon'ngki Poul ole syafihu'mento, ngko hwaho Masetouniya'nji Ngk'lik'i'nji uh-wonta'mo tifi Jelusalemno wamo, lonto l'imento, Ngko osopono u'mo hwangu ango Loum sopo uhwon'monnoho. ²² Ose syafisyonto kako hwe hufa'u kakimo ufo'mawo'n'ngkisiyo sohwa'u Timouti'nji Elasi'tosi'nji oso hwa'umo Masetouniya'no uhwat'imentisofoho. Poul sikimo nol'hwajonto kako hwaho Esiya sopo we'enehwo humamentisofoho.

²³ Oso hohosohonta a'amu fehohnjo Efesos humamotofoso a'amu Jisasiye Hon'ngkanomo tifi in'ngkawowo'n'ngkohofo somo wonyo uloh'o'mentohofofoho. ²⁴ Oso ango sopo hwe fihwo kakoe yofe Ntemit'liyosi'yoho. Kako sojo ewafo pa'nyoso huyo'mango syoho'njo hweho. Oso a'amu sofe an'tu hwasyosi Atemisi'yoho. Ntemit'liyos kakoe a'amu'nji hofi'koe an'tu hwasyosiye ango huyo'mango mt'i'mokahon'ngkofi a'amu hamniyoho engo'nji mpe imotofofoho. ²⁵ Ntemit'liyos kako kakoe a'amu syoho afa'njo sohwanne'no joholahon'ngki uhu'mokumentohofofoho. Nuhu'mokahon'ngkofi ul'imento, Olo syoho hiloso nakwoe hamniyoho hwap'ingofoho. ²⁶ Oso hwe Poul sohwo kakoe yo'mayo syoho yi'wo'n'ngkisoso sekwo huno moi'wonoho. Kako ole lut'hwalo'fi, sekwo an'tu aho'nji mt'i'mokuwo'n'ngkohofoso hwasyo an'tuyoho. Ne anefoho. Ose lut'hwalo'foho. A'amu pi'n'ngo engo oso hungkunoso nupa'nont'ifi tifi in'ngkwalokwofo. Olo hiloso nakwoe ango Efesos'i'nohino'maho. O'lo, nakwoe hwaho Esiya yawojo'meemnoho. ²⁷ Oso hungkuno Poul lisoso nakwoe syohomo wonamokumontonoho. Oso'nohin'i'maho. Nakwoe an'tu engosi Atemis kakoe ango wonyoangkafoso sokinjo pa'nyo umo'n'imontefoho. Si'mo'mo a'amu Esiya so'nji hwaho yawojo'meemjo so'nji olo a'mu lohne'no hwomtame uloh'o'motofofoho. I oso'no Pouliye hungkuno Atemisi'ye yofe engoso wonyo umokumonto yalofoho.

²⁸ Ose ulahon'ngki a'amuso nupa'nont'ifi si'meho tohino umn'ngkahon'ngki mohm'no uli'wo'n'imentohofi, Nakwo Efesos so'nyuye Atemis yokumpohn'nyiyoho. ²⁹ Ose ne'no uli'wo'nont'ifi si'meho fefoyo umokahon'ngki hofi'ko afa'no afa'no nol'ikafont'ifi angkuhwafo uhu'mokiyo sopono komo'no went'ifi hwe hufa'u hwa'u Ngkaiyosi'nji Alis'takosi'nji oso hwa'umo kompemotawomentohofofoho. Oso hwe huho sohwa'u Masetouniyanta'ango hwa'u Poul'nji emmojiyo hwa'uyoho. ³⁰ Poul kako a'amufe simanopo waloho'mto yahon'ngki a'amu Jisasi'mo in'ngkamotofoso uholo'mmtohofofoho. ³¹ A'amu fehohnjo yofe engo'njo hwaho Esiya mokosyohumayo sohwa Poul'mne'no hwe wop'ingo hweho hnn'imentohofoho sohwa Pouli'yepono hungkuno ole lih'wat'imentohofi, Poul k'iko oso uhu'mokiyo sopo nopohotoho.

³² Ose lih'wamentohofoso a'amu uhu'mokiyo somjo sofe hunoso ehilo'mee'mentisofoho. A'amu fehohnjo hungkuno kengo li'wo'nontan'ngkofi a'amu nom'ne sohwa nom'ne kengo hungkuno li'wo'n'imentohofofoho. Oso a'amu pi'n'ngo sohwa uhu'mokiyo so'no hwap'ingoso huno muyofoho. ³³ A'amu Juta fihwa Alek'santa sohumo

a'amu somo ulone'entifi usitofomotamentohofofoho. Oso'no Aleksanta ajwomo'mo nolohofonto hofikoe hungkunomo asomo ulimo lonto aho ho'noma'mentisofoho. ³⁴ Ose ko yahonngki a'amuso Aleksanta yofe uhwofontifi Juta hweho lontifi hungkuno afa'no afa'no mohm'no uliwo'nimentohofi, Atemis nakwo a'amu Efesos so'nyuye a'mu engiyoho. Hofiko joho ne'no liwo'nontanngkofi mofehi'nyo simo'me hano uyoso hufa'u imo'nimentisofoho.

³⁵ Tifi sohonta hwe fihwo yofe engo'njo a'amufe ifalifaliyo syoho'njo sohwo mampi'nyo fisyohumanno ulonto ulimento, Sekwo a'amu Efesos soku upa'nimno. A'amu hopi'nono huno ole uyalofoho, Nakwo Atemisiye engo so'nji oso sojo ahwomo mta'ango piwahu'mentiso so'nji mokosyohumamwo'ningkuhwone'nwoho. ³⁶ A'amu oso hungkuno somo ilojaofoneso tihwolo. Awonoho. Sekwoe simo'no wasemo'nono. Fonifonyoso iyo'eno. ³⁷ Olo hwe sekwo ipemotapohofoho sohwa'u nakwoe Atemisiye ango engomjo hufo miyo hwa'uyoho. Siko Atemisimne'no sitofu mujofoho. ³⁸ Ntemitiliosinji kakoe syoho ulohofiyi so'nji hofiko nom'ne hwe sohonne'no hungkuno'njo'manji oso hungkunoso nakwoe hwe engo sohonne'no fipemotapmno. Osoho hungkuno jo'ne sikuno somo ito'no womihwajife. ³⁹ Sekwo nom'ne hungkuno'njo hwasimanji sikuno uhu'mokiyo ne somo walife. ⁴⁰ Olo hungkuno ne'no lontanngkuji nakwoe hwe engo sohwa huno pipi syonafihupitnnehofo. O'o, yolohoso ne anefoho. Hwe engo sohwa olo uhu'mokiyo so'no nalohonfijoso nakwo pehofo ulantanto. Awonoho. Nakwo hungkuno asomo mulanehwono. ⁴¹ Ose ulonto a'amu hofiko uhu'mokiyo sopo nohumentanngkofi ulimento, Fohumpopmno. Ose ulahonngki humpo'mentohofofoho.

20

Hwaho Masetouniya'nji Ngkiklik'nji osopo Poul kako hano emoyamenti-sofoho.

¹ Nohumpeehonngkofi Poul a'amu Jisasimo iningkawowo'nngkohofu somne'no ngkiyepono wapifento joho ulimentisofoho. Nuhu'mokahonngkofi Poul Anitumne'no hungkuno ulonto hofikimo usofito'mentisofoho. Ose yonto ulimento nje a'amufu woseliko'ma'mne'no yohono. Sekwo mpanimno. Ose ulonto Masetouniya'no umentisofoho. ² Oso hwaho sopo uhwontawento a'amu Jisasimo iningkawowo'nngkohofu somo Anitune'no hungkuno ulonto a'amu homo somo usofito'mentisofoho. Osohonta kako Ngkiklik hwaho sopo umentisofoho. ³ Osopo nohumentanngki hamno hufa'u sihune uyakolo'mentisofoho. Nohumanto kako yofayokinomo Siliya'no wanto yahonngki a'amu Juta sohwa Poulimo wofonjyano lontifi yahonngkofi Poul kako nupa'nonto huno yiwolo'mo lohofu Masetouniya'no wamo limentisofoho. ⁴ Nom'ne a'amu Poulinji umentohofu sohwa hofikoe yofe ole, Soupata Pilosiye hwomu Mpeliyanta'ango hweho. Tesolounikanta'ango hwa'u Alisitakosinji Sekuntosinjo. Ngkaiyos Ntepe mta'ango sohwo'nji Timoutinjo. Hwaho Esiya mta'ango hwa'u Tikikosinji Tiloufimosinjo. ⁵ Oso a'amu sohwa simo'mo nowentifi nakune'no ango Tilouas hontohumentohofofoho. ⁶ Nakwo ango Filipai nohumentanngkuhwoni oso Sikuno Engo a'amu hofiko oso wopayo engo ka mo'nyoso ane nyo'ne sikunoso mo'wo imo'nngkahonngki nakwo

yofayokinomo nowentan'ingkuhwoni sikuno aho anga'no hopi'nono neyakolofahon'ingki angu Tɪlouas i'mofapmmentihwonefoho. Osopo nohumentan'ingkuhwoni sikuno aho anga'no hopi'nonohino nom'ne mta'ni hufa'u neyakolo'mentisofoho.

Ango Tɪlouas sopo Poul kako hwe Jutikos sohumo ul'ika'mentisofoho.

⁷ Salole sikuno'nji a'amu so'nji nakwo nuhu'mokontani wosopayo ni'mentihwonefoho. * Non'ingkahon'ingkuhwoni Poul a'amu somo luti'hwamentisofoho. Kako mo'n'ingkanta wamo lonto imentisoso hungkuno nom'ne nom'ne luti'hwamentisoso kuntoliyopo imo'n'imentisofoho. ⁸ Nakwo angu yokintahopo tokilonjwa'mjo somo nohumentan'ingkuhwoni sikiloho pi'n'ingo siji'mentisofoho. ⁹ Hwe songo fihwo kakoe yofe Jutikos osohwo kako ifofo hanopo nokehumentan'ingki Poul hungkuno ne'no lontan'ingki timosaho un'ingkahon'ingki ni'hu'nahone saho poyo pa'nyo fosyawo'mentisofoho. Fosyawo'mentisoso angu tokilonjwa'mjo hufa'u si'hune somta'ni pi'wahu'mentisofoho. Nopi'wesyahon'ingki a'amu hofiko uti'mano lont'ifi kotawent'ifi uhwon'imentohofoso kako poyo nto pe'n'imentisofoho. ¹⁰ Poul nokotawento hwomu poyo sohwoe a'apahopo pisongki'namofonto kehutnnoma lohofonto a'amu somo ul'imento, Sekwo yomo ikutoho. Kako songo humaho. ¹¹ Oseso Poul angomo apa'no nokotasonto a'amu'nji wopayo kut'ikujo lohofont'ifi ni'mentihwonefoho. Ni'mentihwoneso Poul apa'no hungkuno ne'no lahon'ingki iyoho longkon'ingkahon'ingki Poul nul'iko'manto umentisofoho. ¹² Oseso a'amuso hwomu pe'n'imentisoso sohumo songo humahon'ingki kakoe angomo ipemotawent'ifi hofiko si'meho wop'ingo umo'n'imentisofoho.

Poul kako angu Tɪlouas ul'iko'manto angu Miletos sopo no womentisofoho.

¹³ Poul nal'imento, sekwo yofayokinomo ukuji angu Asous sopo woswo'nano. Ngko hon'ingkanomo wamo. Ose nelahon'ingki nakwo yofayokinomo umentihwonefoho. ¹⁴ Angu Asous sopo noswo'nontani Poul'nji nakwo yofayokinomo nokotosontani angu Mitilini'mne'no umentihwonefoho. ¹⁵ Mitilini nta'ni nowekentani mo'n'ingkanta hwaho we'e Kiyous mofonepo umentihwonefoho. Osopo nta'ni nowentani mo'n'ingkanta hwaho we'e Samous'mne'no umentihwonefoho. Osopo nta'ni mo'n'ingkanta Miletos i'mofapmmentihwonefoho. ¹⁶ Poul nto nal'imentisofoho. Sikuno Engu *Pentikousimo* † ngko Jerusalem wohumamonnoho. Oso'no angu Efesos mamnehono. Hwaho Esiya sopo sikuno pi'n'ingo engu moneyakolofonehoho.

A'amu angu Efesos sopo humamotofo sofe hwe engo sohwo Poul kakoe hungkuno ae'uyo uy'imentisofoho.

¹⁷ Ose nal'imentisoso so'no angu Miletos i'mofapmmentihwoneso Poul kako hwe engo a'amu Jisasi'mo in'ingkawowo'n'ingkohofoso somo mokosyohumayo Efesosnta'angu sohwo'mne'no hungkuno ole li'hwat'imento, Sekwo nop'ikuji nohon'imno. ¹⁸ Ose li'hwajahon'ingki a'amu Efesosnta'angu i'mofopahon'ingkofo Poul ul'imento, Ngko hwaho Esiya

* **20:7:** A'amu pi'n'ingo engu huno'njoso hofiko Jisasiye mi'kufo'nji honiyo'nji nyo'neso hofiko huno syafihu'motofohoho. † **20:16:** Ap. 2:1 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

humamentohe sohonta nje yahinoso sekwo huno moi'wonoho. ¹⁹ A'amu Jutaso ngkimo wonyo ntohofane'ent'ifi hungkuno ko hnn'ingkahon'ingkofi oso'no yo'mayo tango'nji nu'mahon'ingki ngko nje yofe hwotoho fenji simeho tango'nji Anituye syoho imentohefoho. ²⁰ Sekwo huno seyohoho. Ngko iyoho man'ingkahon'ingki yo'mayo sefo'mayo'no losetihwamentohefoho. Ango uhu'mokiyo utihwa'nyo sopo sekwoe angso'no Anituye hungkuno hopi'nono losetihwamentohefoho. ²¹ Ngko a'amu Juta so'nji a'amu kengo so'njimo ole ul'imentoho, Hon'ingkahon wonyo hopi'nonohinoso foho'naopmno. Anitumne'no sekwo huno fiwolo'mokumno. Jisasimo simeho hi'ntnnono uyimno. ²² Anituye Towahuno Wop'ingo kiko Jerusalemno fiso ntimaho. Ngko haloho yonji Jerusalemne'no wasimonne'no yohono. Ango Jerusalem sopo peho woni'ma'mtolo. Ngko huno maniyohoyohoho. ²³ Olo'nohino Towahuno Wop'ingo hungkuno yokumpohn'nyo ole ntahon'ingki, Impo'angomo ho'nakohufijoso kiko tango engo wotipema'monnoho.

²⁴ I oso'no ngko iyoho man'ingkohoyohoho. O'o, nje a'apahomne'no huno masyofisyalokuyohono. Olo syoho nakwoe Hwe Engo Jisas ntapmentisoso moi'wo esojwamofo so'no syofisyalokweno. Syoho hiloso Anitu a'amumo wop'ingonohini uywo'n'ingkiso so'no wolutihwamne'no yohono.

²⁵ Sekwo upa'nimno. Hohonta ngko nose'manji Anitu yokumpohn'nyo enemokosyohumayo so'no losetihwamentohefoho. I nom'ne sikunomo sekwo ngkimo manohon'fitnnehofo. ²⁶ Oseso olo sikuno lomo hungkuno yokumpohn'nyo waselimonne'no yohono. Sekwo tikanomo ufijomanji sekwoe syohofoho. ²⁷ Yo'mayo Anitu yoneso'no nto losetihwamentohefoho. Hungkuno fehohnjo hiyaso moho'nasiyofoho. O'o hopi'nonohino losetihwamentohefoho. ²⁸ Sekwo ito'no fehumamno. Anituye Towahuno Wop'ingo syoho nto sejapmmentisofoho. Sekwo a'amu Jisasimo in'ingkawowo'n'ingkohofoho somo mokosyohumamno. Jisas kakoe honiyo'nji hofikimo mpe imentisofoho. ²⁹ Ngko huno ole nyohoho. Ngko sehwti'mo'me sohonta a'amu sikiswojo pa'nyo sekwo'njo ajwo lopo nop'ikuji wonyo wosemokantifeho. ³⁰ A'amu fehohnjo sekumta'ni nol'kafikuji a'amu Jisasimo in'ingkawowo'n'ingkohofoho somo hwasyomo ipesemotakuji hwasyo hungkuno woselantifeho. ³¹ Oso'no ito'no mokosyohumamno. Oleso in'ingo seyo'eno. Soswo hufa'u sihune neyakolofontan'ingki ngko im'ingo'nji sikuno'nji humotaho lonji a'amu anga'no anga'nohino sokumo Anituye hungkuno losetihwamentohefoho.

³² Ngko Anituye ahopo ho'nosesyalokweno. Kako a'amumo wop'ingonohini selohofiwon'ingkiso hweho. Kako hungkuno yokumpohn'nyo esesyohumawosi, kakoe a'amu somo hon'ingkahon wop'ingo in'ing kayo'ne yo'mayo wosejapmmentonoho. ³³ Sekwoe hamniyoho hwapife yo'mayo so'no hi man'mo'n'immentisofoho. ³⁴ O'o, sekwo huno moi'wonoho. Ngko sekwo'nji nohumanji ngko umofonyo iyo so'ne nje a'amumne'no mpe imentohefoho. ³⁵ Nto setihwamentohefoho. Oso pa'nyo sekwo fiyimno. Sekwo syoho yokumpohn'nyo ifijoso a'amu po'nifo somo ufo'mafikuno. Olo hungkuno Jisas nal'mentisoso sekwo in'ingo seyo'eno. A'amu nom'nemo yano'nohino uywo'n'ingkohofoho hofikoe simonyo iyoso nom'ne a'amu yo'mayo mawo'n'ingkohofoho somo yakolonoho.

³⁶ Poul oso hungkunoso moi'wo ulonto hofiko'nji hwomtame ehumantifi An+tumo jomo ulimentohofofoho. ³⁷ Ose yontifi hofiko humotaho lontifi Poulimo kehutnnoma'mentohofofoho. ³⁸ Sekwo apa'no manohon+fitnnehoho ulimentiso so'no hofiko simeho tango umentisofoho. Hofiko yofayokinomne'no ipemotawomentohofofoho.

21

Poul kako Jerusalemne'no asomo umentisofoho.

¹ Nakwo a'amu somo uliko'mentani yofayokinomo nokotosantani, nowekentani hwaho we'e Kous osopo i'mofapmmentihwonefoho. Mo'ninkanta nakwo hwaho Loutes i'mofapontani osoponta'ango ango Patola i'mofapmmentihwonefoho. ² I'mofapontani yofayokino nom'neso hwaho Founisiyamne'no wamonto yahon+ngki uhwonontani osohumo nokotasantani wekapmmentihwonefoho. ³ Nowekapontani hwaho Saip+los uhwonontani oso hwaho sopo yofayokino hwonamonyo hohnta'ni uyokolofontani umentihwonefoho. Nowentani hwaho Siliya i'mofapontani ango Taiya sopo ifohohosahumentihwonefoho. Oso ango hopo sopo yofayokino ho'yango wojo'mesyamto umentisofoho. ⁴ Osopo nohumentani a'amu Jisas+mo in+ngkamotofo somo tipema'mentihwonefoho. Hofiko'nji nohumentan+ngkuhwoni sikuno aho anga'no hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u neyakolo'mentisofoho. An+tuye Towahuno sohwo a'amu somo kakoe huno uyahon+ngki hofiko Poulimo ulimentohofi, Kiko Jerusalem sopo nowakehotoho. Ose ulimentohofofoho. ⁵ Nakwoe sikuno hano iyoso'no imo'n+ngkahon+ngki nakwo angopono nuliko'mentani umentihwonefoho. A'amu Jisas+mo in+ngkamotofo sohwa hofikoe ape sofanji mehomi'nji nakumo mit+mom+ngo sopo nehwojamentohofofoho. Osopo nakwo hwomtame ehumentani An+tumo isamayoka ulimentihwonefoho. ⁶ Ose ulontani nakwo hnn+mentihwoni, Nakwoe a'amu soku mpan+mmo, hnn+mentihwonefoho. Nakwo yofayokinomo nokotosahon+ngkuhwoni hofiko angopono umentohofofoho.

Ango Sisaliya sopo hwe Akapos sohwo Poulimo hungkuno ulimentisofoho.

⁷ Nakwo ango Taiya uliko'mentani nowekontani ango Toulemes sopo i'mofapmmentihwonefoho. Osopo a'amu Jisas+mo in+ngkamotofo so'nji noswo'nontani sikuno anga'no fosyawo'mentihwonefoho. ⁸ Mo'ninkanta ango Toulemes uliko'mentani nowekentani ango Sisaliya sopo i'mofapmmentihwonefoho. Osopo nakwo Filip+ye angomo humamentihwonefoho. Filip huhwo sohwo An+tuye hungkuno lutihwamojo hweho. A'amu Jisas+mo in+ngkamotofo ango Jerusalemmo humamotofoso Filip+nji nom'ne hwe aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohino sohwanji *apousel* sohwanne'no ufo'mayo'ne uhwasopo'mentohofofoho. ⁹ Filip kakoe mehomi musijo osofosofahu'nohino fafoho. Hofiko An+tuye hungkuno lutihwamotofofoho. ¹⁰ Osopo nohumentan+ngkuhwoni sikuno fiso neyokolofahon+ngki hwe fihwo An+tu hungkuno uyahon+ngki l+mojo Jutiyanta'ango sohwo kakoe yofe Akaposiyoho. Kako i'mofapmmentisofoho. ¹¹ Nonet+manto Pouliye ahuloho nomanto kakoe sife aho'nji kilo'nonto ulimento, An+tuye

Towahuno Wopingo ole ntohoho. Olo ahuloho lo'nji kakwo'yohwo sohomo a'amu Jutaso Jerusalem ango sopo olo pa'nyolo nokilohofikuji a'amu temtitofu kengo sohwafe ahomo woho'nokisyantifeho. ¹² Ose nelahoningki upo'nontani nakwo a'amu Jisasimo iningkamotofo nom'ne so'nji Poulimo yokumpohn'nyo ole ulimentihwone, Kiko Jerusalemne'no nosohotoho. ¹³ Ose ulahoningkuhwoni Poul nalimento, Sekwo humotaha peho'no sontantikwofo. Nje simeho tango niyohoho. Jerusalem ango sopo ngkimo impe intofan+hufujoso Jisasiye yofe ho'nomayo'ne pe'nimeso wopingofoho. ¹⁴ Ose nelahoningki nakwo Poulimo nom'ne huno uyoso hopo'maho. Oso'no nakwo apa'no majofoho. O'o, ole ulimentihwoni, Yo'mayo Anitu yoneso umo'nimontonoho. Ose ulimentihwonefoho.

Jelusalemjo hwe engo sohwafo Poul kakoe hungkuno ulimentisofoho.

¹⁵ Hwangu sohanta nakwoe ho'yango ito'no nuhu'mokontani Jerusalemne'no uliko'ma'mentihwonefoho. ¹⁶ A'amu Jisasimo iningkamotofo fehohnjo nakwo'nji umentihwonefoho. Hofiko Nasouniye angomo ipenemotawomentohofofoho. Oso hwe Saipilosnta'ango huhwo sohwo hohonta Jisasimo iningkamajo hweho. Nakwo kakoe angomo humamentihwonefoho. ¹⁷ Humamentihwoneso Jerusalem ango sopo imofopahoningkuhwoni a'amu Jisasimo iningkamotofoso nonahonontifi simeho wopingo umo'nimentisofoho.

¹⁸ Mo'nangka nakwo Poul'nji Jemis sohomo uhwonyo'ne umentihwonefoho. A'amu Jisasimo iningkamotofoso hofikoe hwe engo sohwanji pmentohofofoho. ¹⁹ Poul a'amu sohwafo, Nje a'amuhwafo ulonto, yo'mayo wopingo Anitu a'amu temtitofu kengo somne'no ulohomentiso so'no yoloho ulimentisofoho.

Poul kako hwe engo sohwafe hungkunomo tifi iningkawento Anituye anga engo somo humentisofoho.

²⁰ Oso hiso'no nupa'nontifi Anitumo isamoyoka ulimentohofofoho. Ose ulontifi Poulimo ulimentohofi, Ningkwahwo. Kiko huno moi'wonoho. A'amu Juta pi'ningo engoso Jisasimo iningkamotofofoho. Oso a'amu hiso Mousesiye honingkanohungkuno hohontajo somo yokumpohn'nyo mokosyohumawo'n'ngkohofihwafoho. ²¹ A'amu fehohnjo oso a'amu homo somo kikine'no hungkuno hwasyo ulimentohofofoho. Ole ulimentohofi, Poul a'amu Juta ango kengopo humamotofo somo Mousesiye hungkuno hohontajo somo tifi iningkakutoho uliwo'n'ngkiso hweho. Ole ulalofi, Sekwo sekwoe mehomi sohwafo a'apaho sihu kolofikutoho. Sekwo oso honingkanohungkuno hohontajo somo apa'no tifi iningkakutoho. Ose ulalofoho ulimentohofofoho. ²² Oso'no pipi yanehwono. Poul ntopohoho upo'nantifeho. ²³ Oseso nakwo kilalokuhwoneso kiko tifi finingkayo. Hwe osofosofahu'nohino sohwa a'amu Jutafe yahinomo iningkayo so'no Anitumo ole ulimalofi, Anitu kiko nehonontaningkiji oloso uyantane'yhwono. Ose ulimalofihwafoho. ²⁴ Kiko oso hwe sohwafo ufohi'ningkohoji hofiko'nji oso yahino kiho'maso semokiji so'no fiy'mno. Kiko hofikine'no hamniyoho ho'nasyohoji hofiko oso yahino ni'hu'nahone ifijoso a'amu huno ole uyono. Kikine'no upa'nimalofoso hungkuno hwasyofoho. Kiko Mousesiye hungkunomo

in'ngkwalokuno so'no hofiko uhwonantifeho. ²⁵ A'amu temtitofo kengoso Jisasi'mo in'ngkawowo'n'ngkohoho somne'no hungkuno nto kotoku'malohwone so'no iyoswo mt'i'mokuyahoji'malohwonefoho. Ole mt'i'mokumalohwoni. Yahu yihufu a'amu nom'nehwo hwoso sohumo uyifijoso sekwo non'ngkutoho. Honiyoso nonyo'eno. Tongo yahu ti'wango nana jilipopijoso nonyo'eno. Yo'mayo hon'ngkano akngkilike iyo'eno. Ose ulimentohofofoho. ²⁶ Oso'no mo'n'ngkanta Poul oso hwe osofosofahu'nohino sohwaso utimanto oso yahino kiho'maso imokiyo so'no imentohofofoho. Ose yontifi hofiko Anituye anggo engo somo nohotoswontifi hwe engo sohwaso oso yahino kiho'maso imokiyo so'no moi'wo imo'none so'no ulimentohofofoho. Oso sikuno somo Anitumne'no a'amu anga'no anga'nohino tongo hu'meesiyo'ne uyantifeho.

Anituye anggo engo somo a'amu Juta sohwa Poulimo aho kemokosyohu-mentohofofoho.

²⁷ Sikuno aho fehohnta'ni hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u moi'wo umo'nimonto yahon'ngki a'amu Juta hwaho Esiyanta'ango sohwa Poulimo Anituye anggo engo somo uhwonimentohofofoho. Nuhwonontifi hwe moyami hopi'nono ulikafontifi Poulimo aho ko'mentohofofoho. ²⁸ Nokentifi hofiko mango mohm'no lontifi ulimentohofi, Sekwo a'amu Isilael soku, fonefo'mapmno. Olo hwe lohwo kako anggo emoyonto nakwoe yahinomne'no Mousesiye hon'ngkano hungkunomne'no olo anggo engo lomne'no hungkuno wonyo li'wo'n'ngkiso hweho. Oso'nohino'maho. O'o, olohonta kako a'amu temtitofo kengo sohwaso olo anggo wop'ngo lomo ipemotapiso so'no anggo wonyo kiho pa'nyo imo'n'ngkohoho. Ose ulimentohofofoho. ²⁹ Oso hungkuno hiso hwap'ngo ole. Hofiko Poulimo uhwonimentohofoso kako a'amu temtitofo kengo anggo Efesosnta'ango Tihoufimos oso hwo'nji anggo Jerusalem nohumentan'ngki uhwonontifi hwaso ole syafihu'mentohofi, Poul oso a'amu sohwanji Anituye anggo engo somo ipemotaswohoho. Ose limentohofoho.

³⁰ Oso'no Jerusalem mta'ango a'amu hopi'nonohino yomo yontifi mango engo li'wo'nontifi yohoto yohotofo mjaloho'nim'wentifi uhu'mokumentohofofoho. Hofiko Poulimo aho kemotaswopahon'ngkofi Anituye anggo engomjo hoku'yo hopi'nono pijwahumentohofofoho.

Hwe itokuso'njo sohwaso mokosyohumayo yofe engo'njo sohwa Poulimo utima'mentisofoho.

³¹ Hofiko Poulimo wofonjosyantifi ikujoho posontan'ngkofi hwe yofe engo'njo itokuso'njo mokosyohomayo sohumne'no hungkuno ho'nim'entisofoho. Hofiko ole ulimentohofi, A'amu Jerusalem hofiko ikujoho fongki'nalokwofo. ³² Ose upa'nontifi hwe yofe engo'njo sohwo kakoe a'amu itokuso'njo sohwaso nomanto a'amu uhu'mokiyo sopo komo'no pmentohofofoho. A'amu Jutaso hwe yofe engo'njo sohwo'nji a'amu itokuso'njo sohwanjimo uhwonontifi hofiko Poulimo apa'no ikujoho mafongku'mentohofofoho. Hofiko uyohohu'mentohofofoho.

³³ Hwe itokuso'njo yofe engo'njo sohwo Poulimo aho nokento kakoe a'amu sohwaso ulimento, Sekwo ahwomo nana hufa'u nomafikuji hwe lohomo hmtofahumno. Ose ulonto ulohon'mento. Olo hwe lohwo tihwolo. Peho imasoto. ³⁴ Ose ulohon'ngkahon'ngki a'amu fehohnjohungkuno anga'no lontan'ngkofi a'amu nom'ne sohwa hungkuno kengo johohon'ngkofi hungkuno engo ho'nim'entisofoho. Hungkuno pi'n'ngo

engo ho'n'ingkahon'ingki hwe yofe engo'njo sohwo yoloho hwap'ingoso mupa'n'mmentisofoho. Oseso kako itokuso'njo sohwo ul'imento, Poulimo itokuso'njo sohwafe angomo motas'imno. ³⁵ Ose ulahon'ingki oso ango homo somo kotasiyo sopo nomotosahon'ingkofi a'amu pi'n'ingo engo kakimo wofonjosyano lahon'ingkofi a'amu itokuso'njo sohwa utimotasi'mentohofoho. ³⁶ A'amu pi'n'ingo engoso tifi in'ingkasont'ifi ul'imentohofi, Fonjahumno.

Poul a'amu Juta somo kakoe hungkuno ul'imentisofoho.

³⁷ Hwe itokuso'njo sohwa hofikoe angomo womotoswant'ifi yahon'ingkofi Poul hwe yofe engo'njo sohwo ul'imento, Hungkuno wakili'monne'no yohono. Ose ulahon'ingki hwe huhwo sohwo ul'imento, U, K'iko Ngk'ilik hungkuno huno'njo hwasilaho. ³⁸ Ngko huno ole syafisyohono. K'iko hwe engo Ijip mta'ango sohwo si a'amu hwaho mokosyohumayo sohwo wafongku'monji yonji kakoe a'amu hos'imno *foua tausen* (4000) sohwanji hwaho a'amu anepono ipemotawomentohino hwasoho. ³⁹ Ose ulahon'ingki Poul ul'imento, Ngko a'amu Juta hwo'nyoho. Nje hwap'ingoso hwaho Silisiya ango mikun'imposo Tasosnta'ango hwo'nyoho. Nje a'amuhwe, olo a'amu lohwo ul'imonne'no yohono. Wop'ingotaho. ⁴⁰ Ose ulahon'ingki hwe yofe engo'njo sohwo eno ulahon'ingki Poul kotasiyo sopo lohofonto a'amumne'no mampi'nyo humayo'ne aho ho'noma'mentisofoho. Mampi'nyo yahon'ingkofi Poul Hip'ilu hungkuno'nji ul'imentisofoho.

22

¹ Poul ole ul'imento, N'ingkwahwosafu, Mpohwosafu, sekwo upa'n'imno. Sekwo hungkuno ntohoho so'no ngko nje hungkuno asomo waseli'monne'no yohono. ² Ose ulahon'ingki a'amu Jutaso hofikoe hungkuno Hip'iluso upa'nont'ifi songo songo mimentohofoho. Poul apa'no ul'imento,

³ Ngko a'amu Juta hwo'nyoho. Nje na'u kako hwaho Silisiya ango Tasos sopo aswo n'ima'mentisofoho. Ngko engoso olo ango Jerusalem lopo wo'mentohe hwo'nyoho. Ngkimo hungkuno mesyolont'ihwayo sohwo Ngkomeliyel'yoho. Kako nakwoe ajuyohwosafe hon'inglano ne'njo lont'ihwamojofoho. Oseso ngko Anituye hungkuno yokumpohn'nyo in'ingkyoso sekwo olohonta in'ingkowalokwofo hopa in'ingkamote hwo'nyoho. ⁴ Ngko a'amu Jisasimo simeho hi'ntnnono umotofo somo wonyo uloho'motefoho. Fehohnjo poyo pe'n'imentohofoho. Fehohnjo somo ahwomo nano in'efonji impo'angomo intofahumentohofoho. ⁵ Hungkuno nehopi selalokweno. Hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwo'nji a'amu *kaunisol* syoho'njo sohwanji hofiko olo hilo so'no huno moi'wonoho. Hofiko nje yahino so'no waselife. Hofiko a'amu Juta ango Ntomasi'kos humamotofo sohwanne'no ifalifaliyo mt'i'mokont'ifi ntapmmentohofoho. Nomanji ole l'imentoho, a'amu Jisasimo in'ingkamotofo somo ahwomo nano intohm'mo ango Jerusalem tohino engo mayo'ne'no womotas'imne'no yohono lonji umentohofoho.

Poul Anituye a'amu ne imo'n'imentisofu so'no ul'imentisofoho.

(Apousel sohwafe Syoho 9:3-19; 26:12-18)

⁶ Ngko nownenji hinjo sopo Ntomasi'kos mofone sopo i'mofowahon'ingko nihu'no komo'no pomponaho engo ahwomo mta'angoso ntoh'mentisofoho. ⁷ Osohonta hwahopo p'wasyonji hungkuno ole

upa'nimentoho. Soul, Soul, Kiko ngkimo wonyo peho'no ntohofantokuno. ⁸ Ose ho'n'ingkahon'ngki ngko ul'imentoho, Hwe engofo, kiko tihwosilo. Ose ulahon'ngko nt'imento, Ngko Jisas Nasaletnnta'ango hwo'nyoho. Kiko wonyo ntohofantokuno. Ose nt'imentisofoho. ⁹ Hwe ngko'nji umentohoho sohwa hofi'ko pomponaho'nohini uhwon'imentohofofoho. Hofi'ko mampaho oso hwe nt'imentiso sohwo mupa'nyofoho.

¹⁰ Ngko ul'imentoho, Hwe Engofo, ngko pipi imnehono. Ose ulahon'ngko nt'imento, Kiko nolikafohoji Ntomasikos'imne'no fiwano. Osopo nuhuji hwe fihwo noku'mahwosi yo'mayo syoho kiko ihne'enji imentohe so'no walokiti'hwono. ¹¹ Ose ntahon'ngki oso pomponaho m'kun'imposo engoso nt'imentiso so'no t'imp'i'nyo n'imo'n'ingkahon'ngki a'amu ngko'nji umentohoho sohwa ngkimo aho n'imp'o'nont'ifi Ntomasikos'imne'no ipemotan'iwomentohofofoho.

¹² Oso hopo sopo hwe fihwo humunyoponoho. Kakoe yofe Anon-aiyasiyoho. Kako neyakwosafe hon'ngkanomo t'ifi in'ngkawowo'n'ingkiso hweho. A'amu Juta Ntomasikos humamotofoso ole hnn'imentohofi, Kako hwe wop'ingo hweho. ¹³ Oso hwe huhwo sohwo non'i'manto nt'imento, N'ingkwahwo Souliyo, Ji'je t'imo apa'no uhwon'imonnoho. Ose ntahon'ngki oso hohosohonta nje t'imo wop'ingo n'imo'n'ingkahon'ngki kakimo uhwon'imentohefoho. ¹⁴ Nuhwon'ingkahon'ngko nt'imento, Neyakwosafe Anitu sohwo kako yo'mayo yone so'no kiko huno kiyone so'no kuhwosopo'mentisofoho. Kiko oso hwe ahwomo mta'ango nakwoe hwhahopo uhwat'imentiso sohwo uhwonyo so'no kakoe mampaho upa'nyo so'no kuhwosopo'mentisofoho. ¹⁵ Hwangku kiko kakoe hungkuno ul'ihnefoho. Kiko a'amu somo ya'moyo uhwonjo so'no upa'nyo so'no ul'ihnefoho. ¹⁶ Oso'no peho'no hontohumanno. Kiko nolikafohojo'no ngko mijo wokiyokuma'mo. Kiko Jisas'mo jomo ulohoho'no kako ji'je wonyoso wae weekumofono.

Anitu a'amu temtitofo kengo somo Poul uy'imentisofoho.

¹⁷ Hwangku ngko Jerusalem apa'no nophonji Anituye ango engo somo Mpohumo jomo ulonji wojo hopa uhwon'imentohefoho. ¹⁸ Hwe engo sohomo nuhwon'ingkahon'ngko nt'imento, Kiko komo'no Jerusalem uli'ko'maho. Kiko olopo humahoho'no manji nje hungkuno lut'ihusoso hofi'ko mupa'n'ifitnehoho. ¹⁹ Ose ntahon'ngki ul'imentoho, Hwe Engofo, hofi'ko huno moi'wonoho. Ngko a'amu kikimo simeho hi'ntnnoo ki-jap'wo'n'ingkohoho somo ango uhu'mokiyoso mta'ango nomanji ikujoho fonjonji imp'o'ngomo intofohumalefoho. ²⁰ Oso hwe S'itifen, ji'je hungkuno li'mojo sohomo fonjahumentohoho sohonta osopo ngko hofi'ko'nji nohumanji osohi so'no nje simeho wop'ingo n'imo'n'ingkahon'ngki a'amu fonjahumentohoho sohwafe manji'mofo yo'mayoso mokosyohumantohofoho. ²¹ Ose ulahon'ngko nt'imento Kiko mpano, Ngko kikimo hon'ngkano sawemo sopo a'amu kengo somne'no wokuhwat'mo. Ose nt'imentisofoho.

Hwe itokuso'njo mokosyohumayo yofe engo'njo Loum mta'ango sohwo Poul'mo mokosyohumamentisofoho.

²² Poul oso hungkuno a'amu kengo somne'no ulahon'ngki a'amu Juta nupa'nont'ifi joho mohm'no ul'imentohofi, Fonjahumno. A'amu oleso olo hwahe lopo mohumanehoho. ²³ Oso hungkunoso ne'no lont'ifi hofi'koe hwapife yo'mayoso yojasyont'ifi hwahe husont'ifi husa'mentohofofoho. ²⁴ Ose yontan'ngkofi hwe yofe engo'njo kakoe a'amu itokuso'njo sohwa

ulimento, Poulimo angomo ipemotasyikuji ole ulimno, A'amu sohwa mango engo kilohofoso peho'neto. Oso'no fonaso. Monajo'manji ikujoho wokufonjano. Ose ulimno.

²⁵ Ose ulahon'ngki hwe sohwa Poulimo hofiko impe intofontan'ngkofi Poul hwe mnokino manji'mofo'njo kako'njopo humentanjo sohumo ulimento, Olo sekwoe yahinotaho. A'amu Loummta'ango sohumo kakoe hungkuno m'kwalofe'njo yontifi siki ikujoho fongku'motofoso sekwoe yahinotaho.

²⁶ Ose ulahon'ngki hwe sohwo nupa'nonto nowento hwe yofe engo'njo sohumo ulohon'mento, Kiko peho yalokuno. Olo hwe lohwo Loummjo sohwafe hwomufoho. ²⁷ Ose ulahon'ngki hwe sohumo nupa'nonto Poulimo nu'manto ulohon'mento, Ole njo. Kiko Loummta'ango hwosilaho. Ose ulahon'ngki Poul ulimento, Ou, ngko Loum mta'ango hwo'nyoho. ²⁸ Ose ulahon'ngki hwe yofe engo'njo sohwo ulimento, Ngko hamniyoho engo ho'naofonji a'amu Loum imo'n'imentohe hwo'nyoho. Ose ulahon'ngki Poul ulimento. Nje mpohwo Loum mta'ango hweho. Oso'no ngko a'amu Loum hwo'nyoho. ²⁹ Ose ulahon'ngki a'amu Poulimo impe intofontifi ikujoho wofonjantifi imentohoho sohwa uyohohu'mentohofoho. Hwe yofe engo'njo sohwo olo a'amu Loum mta'ango lohomo impe intofohe so'no tohino engo woma'monntikeno. Ose lonto iyoho un'imentisofoho. *

³⁰ Hwe yofe engo'njo sohwo kako a'amu Juta Poulimo hungkuno ulohoho so'no yoloho hwapingo upa'n'imo lonto mo'n'ngkanta Poulmjo ahwomo nano usihutofonto kako a'amu tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwanji a'amu *kaunisol* syoho'njo sohwanjimo hungkuno ole lihwatimento, Sekwo uhu'mokumno. Ose lihwajonto Poulimo ipemotasono a'amufe simanopo uhumat'imentisofoho.

23

A'amu Jutafe 'kaunisol' sohwamo Poul kakoe hungkuno lut'hwamentisofoho.

¹ Poul a'amu *kaunisol* syoho'njo sohwamo timo yokumpohn'nyo uhwonoto ulimento, Nje hwe sifahwe, Anitu nohonontan'ngki yo'mayo imoteso mjim'wenji olohontajo'nji ole nnantofoho, Ngko hon'ngkano wonyo'njo hwon'ihaho. Ose nnantofoho. ² Ose ulahon'ngki Anonaiyas tajo ango syoho'njo yofe engo'njo sohwo kako'njo sopo humalowentan'ngkofo sohwafe ulimento, Poul'ye mangomo fongkupmno. ³ Ose ulahon'ngki Poul ulimento, Kiko a'apaho wop'ng'o'njo hwosoho. Simoho mo'mo pisakino'njo hwosoho. Anitu wakufonjono. Kiko nje hungkunomne'no ito'no men'hwajiyo'ne hwoosi nohumanji hon'ngkano ito'nohino somo hwotoho fenji n'fonjohino.

⁴ Ose ulahon'ngki a'amu Poul'njopo lohofontifi limentohofi, Kiko Anituye hwe yofe engo'njo sohumo sitofolulalokuno.

⁵ Ose ulahon'ngkofi Poul ulimento, Nje a'amufu. Ngko Anituye hwe yofe engo'njo sohune'no huno maniyohoyohoho. Huno ole niyohoho Anituye hungkuno ole nalimento, Sekwo a'amu semokosyohumayo somo hungkuno wonyo ujo'eno. Oso'no ngko huno niyohoho.

* **22:29:** Loumjo sohwafe hon'ngkano hungkunoso olenoho. A'amu Loum mta'ango sohumo ikujoho fongkiyo so'no yokumpohn'nyo wo'nyofoho.

⁶ Ose ulonto Poul uhwonimentisoso, A'amu *kaunisol* syoho'njo sohwa fehohnjo a'amu Satiyusiyoho. Fehohnjo a'amu Falisiyoho. Ose uhwononto *kaunisol* a'amu sohwaro mango engo ulimento, Nje a'amu hwafo, ngko a'amu Falisi hwo'nyoho. Nje mpohwo a'amu Falisi hweho. A'amu poyo pe'nyoso apa'no likapitnnefoho. Olo hilo so'no ngko hontohumaleno. Oso'no ngko a'amu somo oso hungkunoso luti'hwawo'ningkohe hwo'nyoho. Olo hilo so'no sekwo ngkine'no hungkuno ho'nosyalokwofo.

⁷ Ose ulahon'ngki a'amu Falisi sohwanji a'amu Satiyusi sohwanji yoka hnnontifi husilo'mentohofofoho. ⁸ Hwap'ngoso a'amu Satiyusi sohwa ole li'wo'n'ngkohofi, A'amu poyo pe'nyoso apa'no molikapitnnohoho. A'amu ahwomo mta'ango so'nji towahuno ntne so'nji mohumuyoho. Ose li'wo'n'ngkohofihwafoho. I oso'no a'amu Falisi sohwa oso hungkuno hufa'u so'no hwasyofoho li'wo'n'ngkohofofoho. Hofiko olo hilo somo simeho uy'wo'n'ngkohofi, A'amu poyo pe'nyoso apa'no songo likapitnnefoho. A'amu ahwomo mta'angoso towahuno ntne'no humalofo. Ose li'wo'n'ngkohofofoho. ⁹ Oso'no hofikoe yokaso engo imo'n'ngkahon'ngki a'amu Falisi fehohnjo hon'ngkano hungkuno mesyiluti'hwawo sohwa nolikafontifi yokumpohn'ni'mentohofi, Poul kako wonyo miy'wo'n'ngkiso hweho. Hwe ahwomo mta'ango hwo'likeno towahuno hwo'likeno Poulimo ulimaso'manji kakoe syohofoho.

¹⁰ Ose ulahon'ngkofi yokaso mikun'imposo imo'n'ngkahon'ngki hwe itokuso'njo yofe engo'njo sohwo ole syafihu'mento, a'amu sohwa Poulimo yokino yohosiyoho hohnta'ni ifijo so'no wope'n'imtonoho. Ose syafihu'mentiso so'no iyoho un'ngkahon'ngki kakoe a'amu itokuso'njo sohwaro ulimento, Sekwo oso a'amu sohwaro ajwomo'mo nowekuji Poulimo utimafikuji sekwoe angomno fipemotasimno. Ose ulimentisofoho. ¹¹ Mo'n'ngkanta sikwo'miyoso somo Jisas Poul'njopo nolohofonto ulimento, Yokumpohn'nyo hmmo'nyo. Ango Jerusalem lopo ngkine'no hungkuno yokumpohn'nyo ulimahnnofoho. Oso pa'nyo anga Loum sopo ngkine'no apa'no ulimonnoho. Jisas ose ulimentisofoho.

A'amu Juta Poulimo wofonjasyano nolontifi hungkuno nano mtito'mentohofofoho.

¹² Mo'n'ngka im'ngko ne'nji a'amu Juta nuhu'mokontifi hungkuno yokintahopono lontifi ole mtito'mentohofi, Nakwo Poulimo wofonjasyano. Kako songo nohumentan'ngkuhwosi nakwo wopayo'nji mijo'nji monanehwono. Ose mtito'mentohofofoho. ¹³ Oso a'amu huhwo sohwa oso hungkuno mtito'mentohofi sohwa a'amu we'e pi'n'ngomaho. A'amu *foutimo* (40) yakolonoho. ¹⁴ Ose mtitofontifi hofiko nowentifi a'amu tajo anga syoho'njo sohwanji hwe engo sohwanji oso hwamo ulimentohofi, Nakwo hungkuno yokintohopono lontani ole mtitofihwono, Nakwo Poulimo wofonjasyantane'no yihwono. Kako songo nohumentan'ngkuhwosi nakwo wopayohwa mijohwa monanehwono. ¹⁵ Oso'no sekwo a'amu *kaunisol* syoho'njo sohwanji sekwo hwe itokuso'njo yofe engo'njo sohune'no mo'n'ngka hungkuno fil'hwatimno. Ole ulimno, Nakwo Poulimo nom'ne hungkuno ulohonantane'no yihwono. Oso'no olopo fipemotape. Ose ulimno. Oseso nakwo hon'ngkanopo Poul'ne'no nohontohumehwasi fonjasyoso olopo maponehoho. Ose ulimentohofofoho.

¹⁶ Olo hilo so'no Poul'ye koifahwo nupa'nonto nowento a'amu itokuso'njo sohwafe angomo noswonto a'amu Juta Poulimo

nofonjosiyanentifi limentohoho so'no Poulimo ulimentisofoho. ¹⁷ Ose ulahonngki Poul a'amu mnokino manji'mofonjo sohune'no joho ulonto ulimento, Olo hwomu lohwo hwe itokuso'njo yofe engonjo sohune'no hungkuno ulimte'no yohoho. Osopo fipemotaso. ¹⁸ Ose ulahonngki hwe huhwo sohwo ipemotasonjo hwe yofe engonjo sohomo ulimento, Poul impo'angomjo sohwo ngkine'no joho ntonto ntohoho, Olo hwomu lohwo hwe itokuso'njo yofe engonjo sohune'no hungkuno ulimte'no yohoho. Osopo fipemotaso. Ose ntohoho.

¹⁹ Ose ulahonngki hwe yofe engonjo sohwo hwomu sohomo aho nokento siko'nohinopo ipemotawento ulohonimento, Pehoho wantimonnto. ²⁰ Ose ulahonngki hwomu sohwo ulimento, A'amu Juta hungkuno ole mtitofohoho, Mo'nngkanta hungkuno ole wokilantifeho, Kiko *kaunisoli'njopo* Poulimo fipemotape. Hofiko Poulimo kakoe hungkuno hwapingo so'no ulane'entifi hwasyo poji yalokwofo. ²¹ Oso'no hofikoe hungkunomo kiko inngkahutoho. Hwapingoso a'amu *futimo* (40) hwofilo'nnyo sohwa hofiko honngkanopo hiyaso humafikuji Poulimne'no wohontohumantifeho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko ole mtitofohofi, Nakwo Poulimo wofonjosiyo. Poul songo nohumentanngkuhwosi nakwo wopayohwa mijohwa monanehwono. Ose mtitofohoho. Kiko eno ulohoji Poulimo uhwojisomanji honngkanopo wofonjosiyantifeho. ²² Ose ulahonngki hwe yofe engonjo sohwo hwomu lohomo yokumpohn'nyo ulimento, Olo hiloso ntohino so'no nom'ne a'amu somo nulohotoho. Ose ulonto hwomu sohomo uhwatimentisofoho.

Hwe yofe engonjo hwaho mokosyohumayo Felikis sohwoepono Poulimo ipemotawomentohofohoho.

²³ Nuhwajonto kako hwe hufa'u mnokino manji'mofonjo sohwa'umne'no joho ulonto ulimento, Siko a'amu itokuso'njo *tu hantilet* (200) sohwanji nom'ne a'amu ahwomo yahuponjo kehumawo'nngkohoho *sefenti* (70) sohwanji nom'ne a'amu hosimno'njo *tu hantilet* (200) sohwanji hano iyo'ne ito'no fesyohumunyo. Olo sikwo'miyo lomo, (9 *kilouk*), osomo sekwo ango Sisaliya sopono fiwanimno. ²⁴ Nom'ne ahwomo yahuso Poul kehumayo'ne fesyohumunyo. Sekwo Poulimo ito'no ipemotasokuji hwe yofe engonjo hwaho mokosyohumayo Felikis sohune'no utimotapmno. ²⁵ Ose ulonto kako iyoswo ifalifaliyo ole mti'mokumento,

²⁶ Ngko Kiloutiyos Lisiyasi'ni olo iyoswo loso hwe wopingo yofe engonjo hwaho mokosyohumayo Felikis sohwasimne'no mti'mokalokweno. Nje Felikis. ²⁷ A'amu Juta olo hwe Poul lohomo nokentifi wofonjosiyo lontifi imalofohoho. Kako a'amu Loum hweho upa'nimale so'no ngko nje a'amu sohwanji nowentani utima'malohwonefoho. ²⁸ A'amu Juta Poulimo wonyo hwasoho ulimalofo so'no oso hwapingoso huno waniyono lonji Poulimo *kaunisoli* sohwafepono ipemotawomalefoho. ²⁹ Osopo huno ole tipema'male, Hofiko hofikoe honngkano hungkuno somne'no Poulimo ulimalofohoho. I oso hiso'no poyo mape'nonehoho. Impo'angomo mintofahufitnnehoho. ³⁰ Hungkuno ole ni'ma'masofoho. Hofiko Poulimo wofonjosiyantifi imalofohoho. Ose upa'nonji ngko kikiyepono komo'no uyahotimalefoho. A'amu Poulimo hungkuno ulimalofo sohwanne'no ulimalofoho. Hofiko Poulimne'no hungkuno hi'njo hwa'manji hofiko jje simanopo walife. Osohopeho.

Iyoswo ose mti'mokumentisofoho.

³¹ A'amu itokuso'njo sohwa hwe yofe engo'njo sohwoe hungkunomo t'ifi in'ingkawent'ifi oso s'ikwo'miyo somo hof'iko Poul'mo ango Antipat'lis spono ipemotawomentohofofoho. ³² Iyoho longkon'ingkahon'ingki a'amu itokuso'njo sohwa hof'ikoe angomno asomo umentohofofoho. A'amu ahwomo yahupo kehumayo'njo sohwa Poul'mo ango Sisaliya'no ipemotawomentohofofoho. ³³ Hof'iko Sisaliya i'mofawent'ifi hof'iko iyoswo motawomentohofoso hwe yofe engo'njo Felik's osomo uyont'ifi Poul'mo hwe engo sohwo'njopo uhwojamentohofofoho. ³⁴ Felik's iyoswo atofu lonto Poul'mo ul'mento, Kiko nt'i'mta'ango hwsilo. Ose ulahon'ingki Poul ul'mento, Hwaho Silisiyanta'ango hwo'nyoho. ³⁵ Ose ulahon'ingki Felik's ul'mento, A'amu kikine'no hungkuno hi'njo sohwa i'mofap'ikuj'o'no j'je hungkuno upa'n'imnonho. Ose ulonto, kakoe a'amu sohwo ul'mento, Helout'ye ango engo sopo wohumano. Osopo sekwo uhwontohumanno. Ose ul'mentisofoho.

24

A'amu Jutajo hwe yofe engo'njo sohwa Poul'mne'no hungkuno limentohofofoho.

¹ S'ikuno aho fehohnjo hopi'nonohino memjaofahon'ingki hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo Anonaiyas oso hwo'nji nom'ne hwe engo sohwanji hwe nom'ne hof'ikoe hungkuno jo'ne yofe Tetulos oso hwo'nji Sisaliya i'mofapmentohofofoho. Hof'iko hwe yofe engo'njo Felik's'njo sopo lohofont'ifi Poul'mne'no hungkuno ulimentohofofoho. ² Felik's Poul'mne'no l'ihwojahon'ingki nopahon'ingki Tetulos sohwo a'amu Juta sohwafe hungkuno Poul'mne'no ul'mento, Hwe engo Felik's sohwo, Kiko nakumo wonyoangkafo nemokosyohumawo'n'ingkinu hwsoho. Nakwo ikujoho mafongki'nyoso s'meho pompenjiyo ito'no humalohwono. Nakwoe hwaho lopo yo'mayo wonyo imo'nyoso kiko huno wop'ingo syaf'isonji ito'no mt'i'mokuwo'n'ingkinu hwsoho. ³ Oseso nakwo s'meho wop'ingo nemo'n'ingkahon'ingki isamoyoka wokilantane'no yalokuhwono.

⁴ Ngko huno ole niyohi, Kiko syoho engo'njo hwsoho. Oso'no hungkuno t'ifo'nohino wakilmne'no yohono. Kiko a'amufe hungkuno upa'n'wo'n'ingkinu sohwo nje hungkuno upa'nyo. ⁵ Olo hwe Poul lohwo kako a'amu Jutamne'no wonyo uy'wo'n'ingkiho hweho. Ango'memo nowento a'amu'njopo yoka'nji ikujoho'nji ul'ikaf'wo'n'ingkiho hweho. Nakwoe a'amu Juta fehohnjo hot'iku lohofont'ifi hon'ingkanu nom'nemo in'ingkowalokwofo sofe yofe Nasalet'iyoho. Olo hwe lohwo hof'ikoe hwe engo hweho. ⁶ Kako a'amu temtifofo kengo sohwa nakwoe An'tuye ango engo somo wonyo imokiy'o'ne ipemotapmmasofoho. Ose uhwonon'tani Poul'mo aho ka'malohwonefoho. [Nakwo nakwoe yahinomne'no Poul'mo ito'no wom'ihwojantani ko yahon'ingkuhwoni ⁷ hwe itokuso'njo yofe engo'njo Lisiyas osohwo noponto nakwoe aho mta'ni usihuto'mto yokumpohn'nyo imo'nonto ut'ma'masofoho. ⁸ Nut'imantu nal'ma, Sekwo olo hwe lohume'no hungkuno hi'njo hwas'i'manji sekwo Felik's'iyepo motawomno. Lisiyas ose nal'masofoho.] I oso'no k'iko Lisiyas sohomo ulohonyo. Kakoe hungkuno nupa'n'ingkojohi huno wakiyono. Yo'mayo ul'malohwone so'no wakilono. Tetulos ose ul'mentisofoho.

⁹ A'amu Juta hopi'nonohinoso s'meho inont'ifi ul'mentohofi, Hungkuno nehopi kilohoho. Ose ul'mentohofofoho.

Poul kakoe hungkuno Felikisimo ulimentisofoho.

¹⁰ Hwe engo sohwo Poulime'no hungkuno jo'ne uhwon'ngkahon'ngki Poul ulimento, Kiko nakwo a'amu Juta sohwo'na'ni'no hungkuno ito'no mihwojontan'ngkino soswo pi'ningo neyakolo'mojofoho. Oso'no ngko nje hungkuno kilime'no so'no simeho wop'ingo ni'mo'ningkohoho. ¹¹ Sikuno aho hopi'nono sife mta'ni hufa'ni mmo'nyo sohonta ngko Anitumo jomo ulimo lonji Jerusalem i'mofapmmalefoho. Kiko hofikimo olo hiso'no ulohoho'no nehopeho wakilife. ¹² A'amu Juta Anituye ango samo nom'ne a'amu sohwanji hungkuno ikujoho hopa fongki'nontan'ngkuhwoni monahonyo'njo imalofofoho. Hofiko ango uhu'mokiyo sopo angkuhwafo engo sopo hwe moya'mi ikujoho so'no ulikofontan'ngko manohonyo'njo imalofofoho. Awonoho. Ngko miyo hwo'nyoho. ¹³ Oso hungkuno yo'mayo imale so'no kilohofoso hungkuno hwap'ngoso ne anefoho. Oso'no hofiko kikimo olo hungkuno loso nehopi pipi kitihwafitnehofo. O'o, yo'mayo ngkine'no kilohofoso muhwon'mmalofihwafoho.

¹⁴ I oso'no hungkuno anga'no kilohofoso nehopeho. Ole. A'amu Juta fehohnjo hotiku lohofontifi Hon'ngkano songomo in'ngkwalokwofo. Oso Hon'ngkano samo ngko tifi in'ngkawenji neyakwosafe Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokweno. Mouses'ye hon'ngkano hungkuno so'nji a'amu Anitu hungkuno uyahon'ngki limotofo sohwafo hungkuno samo in'ngkwalokweno. ¹⁵ Anitu a'amu wop'ingo'nji wonyo'nji poyo pe'nyo samo ulikafone so'no simeho hi'ntnnono uyonji oso hiso'no a'amu lo'nji hontohumalohwono. ¹⁶ Ngko nje hon'ngkano wop'ingomne'no syoho engo iwo'ningkohe hwo'nyoho. Oso'no Anitu'nji a'amu sohwanji ngkimo wonyo hwo'soho mant'fitnehofo. O'o, hwe wop'ingo hwo'soho nt'fitnehofo. Ngko ole hnn'mnefoho. Hon'ngkano wop'ingo'njo hwo'nyoho hnn'mnefoho.

¹⁷ Hohonta ngko Jerusalem uliko'manji soswo fihwo niyokolofahon'ngki ngko hwaho kelo jengemo emoyonji Jerusalemno asomo pmmale hwo'nyoho. A'amu hamniyoho umofonyo iyo somne'no hamniyoho motaponji Anitune'no yahu umalefoho. ¹⁸ Ose yonji ngko Anituye ango engo samo nohumanji oso hiso kiko'maso imokiyo so'no yontan'ngko nohon'malofofoho. Ngko a'amu osofosofahu'nohino'nji nohumentani yo'mayo ito'nohino imalohwonefoho. A'amu pi'ningo nakwo'nji mohumulofo. ¹⁹ I oso'no a'amu Juta fehohnjo hwaho Esiyanta'ango sohwa nohumantifi ngkimo aho niko'malofofoho. Oso a'amu huhwo sohwa ngkine'no hungkuno hi'njo hwa'manji jije s'imanopo lohofikui ngkine'no hungkuno nt'fitne'no mape'njo peho'neto. ²⁰ Mape'njo so'no ngko *kaunisol*'njopo nohumentan'ngko sohonta *kaunisol* sohwa peho wonyo imale'no mtito'malofo. Olo hwe lohwa wantife. ²¹ Olo hungkuno lo'nohinotikeno. Ngko hofiko'nji nohumanji ngko joho ole ulimale, A'amu poyo pe'nyo samo Anitu apa'no songo ulikafo so'no simeho hi'ntnnono uyalokweno. Oso hiso'no hofiko ngkine'no hungkuno kotalokwofo. Poul ose ulimentisofoho.

²² Felikis kako a'amu Jisasimo in'ngkamotofo sofe hon'ngkano so'no huno umentiso hweho. Oso'no kako a'amu Juta samo ulimento, Nta'noho. Sekwo fhontohumamno. Hwe itokuso'njo yofe engo'njo Lisiyas sohwo nopihwoso'no sekwoe hungkuno ito'no womesehwatimonnoho. ²³ Ose ulonto a'amu impe'njo sohwo mokosyohumayo sohomo ulimento, Kiko

Poul+imno fohontohumaho. Kako pawesoso wop+ingofoho. Kakoe a'amū jomo u'maf+kuji yo'mayo uy+fijoso wop+ingofoho. Ose ul+mentisofoho.

Felikis kako Poul+imo impe intofonto soswo hufa'u uy+mentisofoho.

²⁴ S+ikuno nom'ne fihwa memjaofahon+ngki Felikis kakoe ape Nt+ilusila'nji pmentisiyefoho. Oso a'mū hisi Juta apefoho. Felikis Poul+imne'no kakoe hungkuno upa'nyo so'ne luhwaj+mentisofoho. Poul a'amū Jisas+imo s+imeho hi'ntnnono uyoso'no lut+hwamentisofoho. ²⁵ Kako hon+ingkano wop+ingo t+pemayo so'no yo'mayo wonyo ho'nafo so'no hwangu An+tu a'amufe hungkuno ikwolofo so'no lut+hwamentisofoho. Ose ulahon+ngki Felikis iyoho un+ngkahon+ngki ul+mento, Nta'noho. Olohonta k+iko mpano. S+ikuno nom'nemo ngko iyoho humame sohonta nekwo apa'no wolaho. ²⁶ Ose ulonto ole syaf+ihu'mento, Poul+imo us+huto'meso'no hamniyoho wontapmmontol+ikeno. Ose syafisyonto s+ikuno pi'n+ngo somo Poul+imne'no l+hwaj+wo'nonto Poul+nji hungkuno hnn+mentisiyefoho. ²⁷ Soswo hufa'u uyokolofahon+ngki hwe nom'ne Pousiyos Fes+itos oso hwo Felikis+ye hwaho mokosyohumayo syohoso ma'mentisofoho. Felikis huhwo sohwo a'amū Juta afofo umokumonto yonto Poul+imo impo'angomo humentan+ngki mus+hutofe'njo yonto ul+ko'ma'mentisofoho.

25

Poul kako yokumpohn'nyo lohofonto, Nje hungkuno Sisa yofe hwofilo'nnyo sohwo won+pa'nono ul+mentisofoho.

¹ Fes+itos hwaho kengo mta'ni ango Sisaliya i'mofaponto hwaho mokosyohumayo syohoso nomanto s+ikuno hufa'u s+hune memjaofahon+ngki kako Jerusalemno s+mentisofoho. ² A'amū tajo ango syoho'njo sohwanji a'amū Jutafe hwe engo sohwanji Fes+itos+njopo u'mant+fi hof+ikoe hwasyo hungkuno Poul+imne'no ul+mentohofofoho. Hof+iko jomo yokumpohn'nyo ul+mentohofi, ³ K+iko nonefo'mahoji Poul+imo Jerusalemno uhwajo. Ose ulont+fi Poul+imo hon+ngkanopo fonjosyane'ent+fi nto mtito'mentohofofoho. ⁴ Ose ulahon+ngkofi Fes+itos ul+mento, Poul ango Sisaliya sopo impo'angomo humaho. Oso hopo sopone'no we'enepi wamne'no yohono. ⁵ Poul kako wonyo imentiso'manji sekwoe hwe engo sohwa ngko'nji nowehwasi osopo wolantanoho. Ose ul+mentisofoho.

⁶ Fes+itos Jerusalem nohumanto nom'ne s+ikuno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u s+hunet+ikeno s+ikuno aho hufa'u hopi'nonohinot+ikeno memjaofahon+ngki hof+iko Sisaliya'no umentohofofoho. I'mofapont+fi mo'n+ngkanta Fes+itos kako ango hungkuno ito'no melihwajiyo'ne somo nohumanto kako Poul waponi lonto l+hwat+mentisofoho. ⁷ L+hwojahon+ngki Poul noswahon+ngki a'amū Jerusalem mta'ni pmentohofoho sohwa Poul+njopo nolohofont+fi hungkuno tango'njo Poul+imne'no l+mentohofofoho. Hof+iko Poul+imo wonyo imentohino hwosoho ko ul+mentohofoso Fes+itos kako hof+ikoe hungkuno somo ne mot+ipe'mammentisofoho. ⁸ Poul hof+ikimo aku ul+mento, Ngko hon+ngkano wonyo mmofe'njo hwo'nyoho. Ngko a'amū Jutafe hon+ngkano hungkunoso mt+hupes awonoho. Ngko An+tuye ango engo somo wonyo imokiyoso awonoho. Hwe yofe engo'njo Sisa oso hwoe hungkunomo ngko hwotoho fiyoso awonoho.

⁹ Ose ulahon'ngki Fesitos kako a'amu Juta soh wamo afofo umokumonto yonto Poulimo ulimonto, Kiko huno pipi kiyohoho. Nakwo ango Jelusalem sopo nosihwasi osopo jije hungkuno ito'no melokuhwajimeso wop'ngtaho.

¹⁰ Ose ulohon'ngkahon'ngki Poul ulimonto, Olo ango humale loso a'amu Loum soh wafe hungkuno ito'no meliwojiyo angofoho. Oso'no olo ango olo huhwo lohwo nje hungkuno ito'no mefoholofihwajiyo'ne angofoho. Kiko huno moi'wonoho. A'amu Juta somne'no wonyo mimmentohefoho. ¹¹ Ngko wonyo hon'ngkano imofontimtentesi oso wonyo hiso'no kiko poyo pe'nyo ntifijoso hungkuno ane'njo nope'ni'mnesohilo. I oso'no oso hungkuno ntahofoso hwasyo'manji kiko hofikoe ahomo noho'nanisyohotoho. Hwe yofe engo hwofilo'nnyo Sisa osohwo kako nje hungkuno upa'nono. Oso hiso'no ngko Loummne'no wawomne'no yohono. ¹² Ose ulahon'ngki Fesitos kakoe a'amu *kaunisol* syoho'njo sohwanji hnnontifi Poulimo ulimonto, Kiko Sisamne'no jije hungkunomo upa'nono ntohino so'no e'wano. Sisafepono fiwano. Ose ulimentisofoho.

Fesitos kako Poulimne'no Akilipa sohomo ulimentisofoho.

¹³ Hwangku sohonta hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo Akilipa sohwo kako kakoe ape Mpenaisi oso'nji siko ango Sisaliya i'mofawenji Fesitismo isamo ulohomentisiyefoho. ¹⁴ Siko ango Sisaliya humentan'ngki sikuno pi'n'ngko memjaofahon'ngki Fesitos Poulimne'no hungkuno ole luti'hwamento, Poul impo'angomo humentan'ngki Felikis musihutofe'njo uliko'ma'mentisofoho. ¹⁵ Ngko Jelusalem nosonji osopo nohumentan'ngko hwe yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwanji a'amu Jutafe hwe engo sohwanji ni'mantifi Poulimne'no ntontifi ntimentohofi, Kiko Poulimo ole uso, Jije wonyo imentohino so'no poyo pe'nyo. Ose uso. ¹⁶ Ose ntahon'ngkofi ulimentoho, Nakwo a'amu Loum si'nwi oso yahino hiso ane'nwoho. Hwe fihwo a'amu nom'ne kakine'no hungkuno hi'njo sohwo kakoe simanopo malohofe'njo yihwosi oso hungkunoso majo'manji oso hwe sohomo tohino siki muyanehwono. O'o, a'amu sohwo nom'nehumne'no hungkuno hi'njo osohwo kakoe hungkuno ulahon'ngkuhwoso'no hwe huhwo sohwo hungkuno aku ulososo oso hon'ngkano wop'ngofoho. Ose ulimentohefoho.

¹⁷ Hofiko ngko'nji pmmentihwone sohonta ngko mohontohumamentohefoho. O'o, mo'ningkanta ngko hungkunojo ango somo nohuanji Poulimne'no lihwatimentohefoho. ¹⁸ Ngko ole syafihu'mentoho, Hofiko Poulimne'no hon'ngkano wonyo so'no ulantife'no yohoho. Ose syofisyahon'ngko hofiko nolikofohumantifi wonyo ne so'no mujo'njo imentohofohoho. ¹⁹ O'o, hofiko yoka ole wo'nnyo hwafoho. Poul hofikoe Anitumne'no hon'ngkano songo in'ngkayo'ne tipema'mentiso so'nji hwe fihwo kakoe yofe Jisas osohwo poyo pe'nimentiso so'nji oso'no yoka ulimentohofohoho. Poul ulimonto, Jisas songo humaho. ²⁰ Oso'no ole syafihu'mentoho, Hungkuno hwap'ngo neso pipi syafihu'mnehono. Ose syafisyonji Poulimo ulohon'ngki, Nakwo ango Jelusalem sopo nosihwasi osopo jije hungkuno ito'no melokuhwajimeso wop'ngotaho. ²¹ Ose ulahon'ngko Poul ntimento. O'o, ngko impo'angomo nohumahm'mo tifi hwe yofe engo hwofilo'nnyo Sisa osohwo nje hungkuno ito'no melonihwajonoho. Ose ntahon'ngki ngko nje a'amu impo'angomjo mokosyohumayo soh wamo ulimentoho, Poul impo'angomo wohontohumano. Hwangku Sisamo uhwonyo'ne uhwatimonnoho. ²² Oso hungkunoso Akilipamo ulahon'ngki Akilipa ulimonto, Olo hwe lohwoe hungkunoso

upa'nimne'no yohono. Ose ulahon'ngki ulimento, Mo'n'ngkanta kiko upa'nyo.

²³ Mo'n'ngkanta Akilipa'nji kakoe ape Mpenaisi'nji siko hwapife wokoso'njo wonyoangkafoso yahon'ngki hwe itokuso'njo a'amu yofe engo'njo sohwanji oso ango Sisaliya hwe engo sohwanji nopontifi Akilipa hiya'umo ipemotapontifi ango uhu'mokiyo sopo humentohofofoho. Nuhu'mokahon'ngkofi Fesitos Poulimo utimotapife lihwatimentisofoho.

²⁴ Nutimotopahon'ngkofi Fesitos ulimento, Hwe yofe engo'njo Akilipa sohwanji sekwo a'amu hopi'nono nakwo'njopo humalofo soku olo hwe lohumo uhwonimno. A'amu Juta Jelusalem mta'ango so'nji oloponta'ango so'nji olo hwe lohumne'no nje simanopo lohofontifi nto ntimentohofofoho. Hofiko joho mohm'no ntimentohofi, Olo hwe lohwo kako songo mohumanehoho. ²⁵ I oso'no kakoe hon'ngkanomme'no hungkuno upa'nonji wonyo iyoso'no poyo pe'nyo'ne so'no motipema'mmentohefoho. I kako ntimento, Sisa nje hungkuno upa'nono. Oseso ngko hungkuno nano mtitofonji kako Sisafepono waweno ulimentohefoho. ²⁶ Ngko Pouliye hon'ngkano wonyo motipemaso'njo so'no ngko Sisamne'no iyoswo pipi mtimokumnehono. Oso'no hwe yofe engo'njo Akilipa kiko'nji a'amu nom'ne humalofo soku ngko Poul sekwoe simanopo utimotapohono. Sekwo kakoe hungkuno upa'nifijo so'no ngko Sisamne'no iyoswo ifalifaliyo mtimokumne so'no ntimno. ²⁷ Ngko a'amu impo'ango mta'ango sohwo Sisafepono uhwatimeso kakoe hon'ngkano wonyomne'no iyoswo ifalifaliyo mamti'mokiyo'manji oso ngko yahino hopo'maho lohono. Ose ulimentisofoho.

26

Poul kakoe hungkuno Akilipa sohomo ulimentisofoho.

¹ Akilipa Poulimo ulimento, Kiko jije hungkuno fiso. Ose ulahon'ngki Poul kakoe aho ho'nomanto kakoe hungkuno ulimentisofoho.

² Ole ulimento, Hwe engo Akilipa, nje hungkuno wakilimne so'no nje simeho wop'ngo nimo'n'ngkohoho. Oso hungkuno a'amu Jutaso ntimentohofoso asomo wakilimonne'no yohono. ³ Kiko nakwo a'amu Juta so'nyuye yahino so'nji yo'mayo nakwo huno kengo kengo so'nji huno kiyohoho. Oso'no nje hungkuno sawemoso kiko hopi'nonohinomo ito'no upa'nyo.

⁴ Ngko we'e sohwo'nnonjo sopo * olohontajo so'nji yo'mayo yahino yiwon'ngkohe so'no a'amu Jutaso huno uyahoho. Ngko nje ango spono Jelusalem osoponohini humawon'ngkohefoho. Oso'no hofiko huno uyohoho. ⁵ Hohonta ngko nohumanji ngko a'amu Falisi sohware hon'ngkanomo ito'no in'ngkawo'nimote hwo'nyoho. Oso hon'ngkano hiso tango we'e'njo'maho. Tango mikun'imposofoho. Oso hiso'no hofiko huno uyohoho. Hofiko wokilano lifijo'manji olo hilo so'no wakilife. ⁶ Yo'mayo Anitu neyakwosamo ulimentiso so'no ne japono so'no hontohumaleno. Olo hilo so'no hofiko ngkine'no hungkuno ho'nosyahon'ngkofi olopo lohokweno. ⁷ Nakwo a'amu Juta temtitofosife mta'ni hufa'u so'nwi Anitune'no im'ngonji sikuno'nji isamoyoka uliwo'n'ngkuhwonefoho. Hwap'ngoso

* **26:4:** Hohohonta Poul kako we'e humamentiso sohonta kako ango pone engo Tasas, hwaho Silisiya, humamentisofoho. (Sohe engo 22, hon'ngkano we'e 3, somo uhwonyo.)

yo'mayo Anitu neyakwosamo ulimentiso so'no ne imo'nyo so'no hontohumaleno. Oso'no hofiko ngkine'no hungkuno ho'nahumalofofoho. ⁸ Sekwo a'amu Juta soku, Anitu a'amu poyo pe'nyo somo songo ulikafo so'no simeho hi'ntnnono muyoso peho'neto.

⁹ Hohonta ngko huno ole syafihu'mentoho, Oso hwe Jisas Nasaletnta'ango sohune'no hwotoho wahmmonji imentohono. ¹⁰ Ose syafisyonji ango Jerusalem sopo nohumanji ose imentohefoho. A'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwa syoho ntapontifi nihwojahon'ngkofi ngko a'amu Jisasimo in'ngkawowo'n'ngkohoho somo nokenji impo'angomo intofahumentohofoho. Oso a'amu hisomne'no a'amu nom'neso wope'nantifeho lahon'ngkofi ngko eno ulimentohefoho. ¹¹ Sikuno huhwo huhwi hofikoe tajo ango somo nohumentan'ngkofi ngko tohino umotefoho. Ole ulimentoho, Sekwo Jisasimo simeho uyoso foho'naopmno. Ose ulonji hofikine'no simano hintotohino n'nm'ngkahon'ngki ango hwaho kengopono a'amu Jisasimo in'ngkawowo'n'ngkohoho somo tohino uyimo lonji umentohofoho.

*Poul Anituye a'amu ne imo'nimentiso so'no ulimentisofoho.
(Apousel sohwife Syoho 9:3-19; 22:6-16)*

¹² A'amu yofe engo'njo tajo ango syoho'njo sohwa iyoswo ntapontifi a'amu Jisasimo simeho uy'wo'n'ngkohoho somo tohino uyo'ne ango Ntomasikos osopono nihwatimentohofofoho. ¹³ U, hwe engo sohwosi, ngko hon'ngkanomo nowentan'ngko hinjopo pomponahoko engo ahwomo mta'ango lan'imentisofoho. Pomponahoko hiloso mofehi'nyomo yakolo'nnyofoho. A'amu ngko'nji umentihwone sohwanji olo pomponahoko uhwon'mentihwonefoho. ¹⁴ Ose uhwonontani hwahopo piwahu'mentihwonefoho. Ngko Hipilu mampahoko upa'nimentoho, Soul, Soul, wonyo peho'no ntohofantokuno. Kiko sihu mamp'o'nyo somo entofomahoji'manji kiko sihu wosakolo'nimonnoho. ¹⁵ Ose ho'n'ngkahon'ngki ulohon'mentoho, Hwe engo tihwosilo. Ose ulahon'ngko ntimento, Ngko Jisas'nyoho. Kiko ngkimo wonyo n' mokantokuno. ¹⁶ Nolikafohoji filohoho. Nje syoho ntohofiyo'ne kuhwosopo'mne so'no ku'mahono. Olo sikuno lomo yo'mayo uhwon'ngkino so'no a'amu nom'ne somo ulohoho. Oso'nji yo'mayo hwangu kitihwamne so'nji a'amumo ulohoho. ¹⁷ Ngko a'amu Juta so'nji a'amu kengo so'njimo wokuhwatimo. Hofiko kikine'no wokufonjano lifijosoko wokufo'ma'monnoho. ¹⁸ Ngko nokuhwajimo kiko hofikoe hunomo fiwolo'mokahoho. Hofiko Seten'ye sikwo'mjohosomo humalofo somo nje pomponahoko fipemotapohoho. Hofiko Seten'ye yokumpohn'nyo usikwajikuji ngkiyepono wapife. Ngkimo simeho ntap'fijosoko hofikoe wonyo wae weeo'mo. Oso a'amu hiso'nji nom'ne a'amu'nji ngkimo simeho ntapefoko so'no hofiko Anitu mta'ni yo'mayo wapingo wapitnnefoho. Ose ntimentisofoho. Anitu kako'ne moi'wo nto uhwosopo'mentisofoho.

Poul kako Akilipa sohomo kakoe syoho'ne ulimentisofoho.

¹⁹ U, hwe engo Akilipa sohwise, Olo hiloso ahwomo mta'ango ho'nimentiso so'no hwotoho mafe'njo imentohefoho. O'o, haloho'nohino imentohefoho. ²⁰ Oso hungkuno hiso'no a'amu ango Ntomasikos humamotofoko somo ulimentohefoho. Osoponta'ango a'amu Jerusalem so'nji a'amu hwaho Jutiya hopi'nono humamotofoko so'nji a'amu temtitofoko kengo

so'njimo Anituye hungkuno lutihwamentohofoho. Ole ulimentiono, Sekwo honingkanono wonyomo hohujo ikenjaofikui Anitumne'no simoho fiwolo'mokumno. Honingkanono wonyoangkafo'nohino utihwa'nyopo fiyimno. A'amu nom'neso sehonifijos Anituye a'amu ne kuyoho woselantifeho. Ose ulimentionohofoho. ²¹ Oso hwapingo wo'nnyo so'no a'amu Jutaso Anituye engo somo aho nikitifi wofonjonisyantifi imentionohofoho. ²² I Anitu nifo'mawo'ningkahonngki olopo nolohofonji a'amu yofe engo ane so'nji sekwo yofe engo'njo sikunonjimo Anituye hungkuno selalokweno. Olo hungkuno hiloso songo'maho. O'o Mousesinji a'amu nom'ne Anitu hungkuno uyahonngki lutihwamotofo sohwanji hofiko nto limotofoho. ²³ Ole limotofo, Hwe ahwomo mta'ni nakwoe hwahopo uhatimentiso sohwo tohino engo nomahwosi poyo pe'ningkuhwosi apa'no songo likafone simo'mjo hweho. Oso hwe huhwo sohwo a'amu Jutaso'nji a'amu temtitofokengo so'njine'no Anituye honingkanono hwasampene hweho. Ose nto limotofoho.

Poul kako Akilipa sohomo Anituye honingkanono tipemayo'ne'ento lutihwamentisofoho.

²⁴ Poul ose ulontanngki Fesitos joho mohm'no ulimentiono, Poul kiko hwayo hohnjo hwasoho. Kiko huno pi'ningo engo tipemanji jije huno hwayo hohnjo imo'nimahhno hwasoho. ²⁵ Ose ulahonngki Poul ulimentiono, Hwe engo Fesitos sohwo, ngko hwayo hohnjo hwoni'maho. Nje hungkuno nehopeho. Ngko huno'njo hwo'ni lohono. ²⁶ Hwe yofe engo'nji Akilipa sohwo kako olo hilo so'no huno uyohoho. Oso'no iyoho manningkahonngki ulalokweno. Olo yo'mayo kilohe so'no Akilipa kakoe timo'nji haloho'njimo muyakolofefoho. Olo hiloso hiyaso'mo imo'nimentiso'maho. O'o, utihwa'nyopo imo'nimentisofoho. ²⁷ Hwe engo Akilipa sohwo, kiko a'amu Anituye hungkuno lutihwamotofo sohwafe hungkunomo simoho hi'ntnnono luyiwo'ningkino. Ngko huno nyohoho. Kiko uyiwon'ngkino.

²⁸ Akilipa Poulye hungkunomo hotiku lohofonto ulimentiono, Kiko huno pipi kiyohoho. Jije hungkuno'nohino somo upa'nonji ngko Anituye a'amu ne imo'nyo so'no huno lakiyohoho.

²⁹ Ose ulahonngki Poul ulimentiono, Ngko Anitumo olo'no jomo ulalokweno. Kiko'nji a'amu nom'ne oloponjo nje hungkunomo upa'ningkohoho so'nji Anituye a'amu ne ngko pa'nyo umo'nife nningkohoho. I oso'no ngko impo'angomo humale hopaso oso ngkilaho nningkohoho. O'o, sekwo Anituye a'amu ne hmo'nimno.

³⁰ Ose ulahonngki hwe yofe engo'njo Akilipa sohwo'nji Fesitos hwe hwaho mokosyohumayo sohwo'nji Akilipafe ape Mpenaisinji a'amu nom'ne humalofe sohwanji likofohumentohofoho. ³¹ Hofiko noswapontifi hnnimentohofi, Yo'mayo poyo pe'nyo so'no impo'angomo intofasiyo so'no olo hwe lohwo kako imentiso'maho. ³² Hwe engo Akilipa Fesitosimo ulimentiono, Poul kako Sisamne'no nje hungkuno upa'nono majo'njo yontentesi kiko nusikwajohotnnesohilo. Ose hnnimentohofoho.

27

Poul kako yofayokinomo angoo Loum ne'no womentisofoho.

¹ Hofiko hwaho Itali'no yofayokinomo wekane'entifi hungkuno mtitomentohoho so'no hofiko Poulinji a'amu nom'ne impo'ango

mta'ango sohwanji hwe nom'ne yofe Juliyoŝ oso hwoe ahomo ho'nahumentohofofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako hwe engo Sisafe a'amu itokuso'njo *wan hantilet* (100) sohwo umokosyohumayo hweho.

² Nakwo yofayokino Atlamitiyom mta'ango somo kotasimentihwonefoho. Yofayokino homo somo hwaho Esiya wowano lahonngkofi nakwo'nji umentihwonefoho. Hwe fihwo yofe Alisitakos nakwo'nji umentihwonefoho. Kako hwaho Masetouniya ango Tesolounikanta'ango hweho.

³ Mo'ningkanta nakwo ango Saitoun ifohohosahumentihwonefoho. Juliyoŝ kako Poulime'no hitoho ulofahonngki Poulimo ulimeto, Kiko jje a'amu olo ango lopo humamotofo so'nji fosyohumaho. Ose ulahonngki Poulie a'amuso wopayo yomayoso Poulimo uyimentohofofoho.

⁴ Oso ango somta'ni nowekentanngkuhwoni ifofo engo ilojaofahonngki oso ifofo ilojao'mentiso sohosile ifofo engo'njo sohohtani i'waho yontani ifofo we'e'njo sohohtani hwaho we'e Saipilos sopo womentihwonefoho.

⁵ Nowentani nakwo Sisaliya'nji mofone sopo mijomo nowekentani hwaho Lisiya ango Maila sopo i'mofapmentihwonefoho.

⁶ Oso a'amu itokuso'njomo mokosyohumayo sohwo yofayokino nom'ne Aleksantilyanta'angoso Loum ne'no umne'ento tipema'mentisofoho. Notipemanto nakumo netimanto nehwojamentisofoho.

⁷ Oso yofayokino homo somo nakwo nokotosontani nowentani sikuno pi'nngo hofohofahn'no umentihwonefoho. Hofiko syoho tohohmtno'njo engo yontifi nakwo ango Nitos mofone sopo i'mofapmentihwonefoho. Oso hopo sopo ifofo nomti'upmmofahonngki nakwo mayofoho. Oso'no nakwo oso hwaho we'e Kilit oshosili nowentani ango Salimoune uyakolo'mentihwonefoho.

⁸ Oso hopo sopo hofiko syoho tohohmtno'njo engo yontifi nakwo hwaho Kilit momngo sopo womentihwonefoho. Nowentani nakwo mijo wopingo'njo sopo i'mofiwentani oso hopo sopo ole limotofofoho. Mijo Wopingoponoho. Ango Laseya mofoneponoho.

⁹ Oso nohumentanngkuhwoni sikuno pi'nngo memjaofahonngki sikuno nom'ne * a'amu Juta wopayo humaho humayo somo moi'wo imo'nimentisofoho.

Osohonta mijo ayo ni'hu'no wonyo imo'nimentisofoho. Oso'no Poul kako a'amu yofayokino syoho'njo sohwo ulimeto, ¹⁰ Sekwo upa'nimno. Nakwo olohonta hano'manji, syoho tohohmtno'njo engo yihwasi yomayo hopi'nono wonyo umo'nimontonoho. Ho'yango'nji yofayokino'nohinomaho. O'o, a'amu'nonji wonyo umo'nimontonoho. Olo hilo so'no ngko huno niyohoho.

¹¹ Ose ko lahonngki hwe a'amu itokuso'njomo mokosyohumayo sohwo kako Poulie hungkunomo haloho miyofoho. O'o, kako hwe yofayokino kilonjipe sohwo'nji hwe yofayokino kakwo'yohwo sohwo'nji sikoe hungkunomo tifi inngkamentisofoho.

¹² Oso mijo wopingo hopo sopo ifoyo'nji ifofo engo'nji iyo sohonta yofayokino ito'no mofosyohumayo'njo yiwonngkisofoho. Oso hiso'no a'amu yofayokino syoho'njo sohwa ole mtitomentohofi, nakwo olopo uliko'mano. Nakwo ango Finiks nowehwasi ifoyo'nji ifofo engo'nji iyo sohonta yamofoho.

¹² Oso mijo wopingo hopo sopo ifoyo'nji ifofo engo'nji iyo sohonta yofayokino ito'no mofosyohumayo'njo yiwonngkisofoho. Oso hiso'no a'amu yofayokino syoho'njo sohwa ole mtitomentohofi, nakwo olopo uliko'mano. Nakwo ango Finiks nowehwasi ifoyo'nji ifofo engo'nji iyo sohonta yamofoho.

* 27:9: Oso sikunoso Anitu A'amu Wonyo Wae Yafo'ne Imo'nimentisofoho. Oso soswo somo ifofo engo Mijo Engo Sa'njo Metiteleniyan sohohtani lika'mentisofoho. Yofayokino hano miyo'njo imojofoho.

wofosyohumano. Ose mtito'mentohofofoho. Ango Finikis oso mijo wop'ingopo hwaho Kilit'njoponoho. Ifofommne'no hiyaso'mnoho.

Ifofo engo yonto mijo engo yonto yofayokinomo ho'noma'mentisofoho.

¹³ We'enepo ifofo posipo'nnyo imo'n'ngkahon'ngki hofiko huno ole syafihu'mentohofi, Jefe wop'ingofoho. Hano wohwano. Ose lontifi hofiko sojo tango'njo mijo mta'ni ifiwosipemantifi nakwo hwaho Kilit mom'ingomnohini umentihwonefoho. ¹⁴ We'enepo nowentan'ngkuhwoni ifofo m'kun'imposo hwaho Kilitnnta'ango pmentisofoho. ¹⁵ Ifofo engo sohwo nakwoe yofayokinomo fonjahon'ngki kilonjipe monto hopo mmo'nyo'njo yahon'ngki ifofo yofayokinomo motali'mo'mentisofoho. ¹⁶ Nomotali'mofontan'ngki hwaho we'e kakoe yofe Kauta hohujo hohnta'ni umentihwonefoho. Hohujo hohnta'ni yofayokino nowentan'ngki nakwo oso yofayokino nom'ne we'e husipemotawowo'ningkohofoso syoho tohohmtnno'njo engo yontifi mokohusipemantifi yofayokino engomo ho'nahumentohofofoho. ¹⁷ Osohonta hofiko yofayokino engo sohumo mnangomo'mnohini impe swofapo'mentohofofoho. Yokumpohn'nyo intofomokosyohumayo'nefoho. Hofiko hwaho engo Apilika sojo'njo sopone'no iyoho un'ngkahon'ngki yofayokinomjo wupafife ifofo'ne'entifi pmpilipeehumentohofoso asomo peehon'ngki yofayokino mijopo mtapmmentisofoho. ¹⁸ Ifofo'nji mijo yokino'nji nakumo ne'no ilonemofahon'ngki mo'n'ngkanta nakwo ho'yango yofayokino mta'angoso mijomo ho'nomo'mosapmmentihwonefoho. ¹⁹ Mo'n'ngkanta nom'ne sikuno sohumo hofiko yo'mayo yofayokinomjoso aho'nji mijomo mehu'meeo'mentohofofoho. ²⁰ Sikuno pi'n'ngo engo somo mofehi'nyo'nji hntokwalyo'nji muhwonyo'njo yontan'ngkuhwoni ifofo ne'no naloho'mentisofoho. Oso hiso'no nakwo ole syafihu'mentihwoni, Nakwo angonepo m'mofayo'njo uyantanoho. O'o, nakwo mijomo poyo umo'nantanoho. Ose syafihu'mentihwonefoho.

²¹ Sikuno pi'n'ngo engo a'amu sohwa wopayo manyo'njo yahon'ngkofi Poul hofiko'nji ajwo'mta'ni nolikafonto ulimeto, Upa'nimno. Sekwo nje hungkunomo haloho yontifijontentesi nakwo Kilitnnta'ango muliko'maso'njo nesohilo. Nakwo olo syoho tohohmtnno'njo engo miyo'njo esohilo. Ho'yango yo'mayo moi'wo mmo'nyo'njo nesohilo. ²² I oso'no ngko hungkuno waselimonne'no yohono. Sekwo iyoho sen'ngkuhwoloho. A'amu sohwa'ni mape'nyofoho. I, yofayokino'nohino moi'wo imo'nnyofoho.

²³ Ngko Anituye a'amu ne hwo'nyoho. Kachine'no ngko hwomtame ulohofwo'n'ngkohe hwo'nyoho. Olo sikwo'miyo lomo hwe ahwomo mta'ango sohwo ngko'njopo nolohofonto, ²⁴ ntimaho, Poul kiko iyoho kinyo'eno. Hwangku kiko Loumjo hwe engo Sisafe simanopo lohotnne hwosoho. Anitu kako kicine'no hitoho ulofwo'n'ngkiso so'no a'amu hopi'nono kiko'nji humalofo sohwa songo wohumantifeho. Ose ntimasofoho. ²⁵ Oso'no sekwo iyoho senyo'eno. Olo hungkuno hiloso Anitu ntimasoso ne imo'nyo so'no ngko simheho uyohono. ²⁶ I simo'mo ifofo nakwoe yofayokinomo motole'mofihwosi sojopo wonyo umo'nimontonoho. Ose ulimentisofoho.

²⁷ Sikuno aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni osofosofahu'no memjofahon'ngki nakwo Mijo Ayo Engo Sa'njo Metiteleniyan sopo

mtawomentihwonefoho. Oso sɪkwo'miyo somo kuntoliyopo a'amu yofayokino syoho'njo sohwa ole syafi'hu'mentohofi, Hwaho we'e mofoneponoho. ²⁸ Ose syafisyontifi hofiko mijomo impe yamofoyamofohumomj+mihwofofoho. Humomj+mihwofoso uhwonimentohofoso mitipongo kengomo'mo, *fouti* (40) *mita*, uhwonontifi we'enehwo nowentifi apa'no humomj+mihwofofoho. Osopo nuhwonontifi mitipongo we'e hopaponoho, *teti* (30) *mita*. ²⁹ Ose uhwonimentohofoso hofiko iyoho uningkahonngki syafi'hu'mentohofi, Nakwo sojo'njopo i'mofi'wanehontifi sojo osofosofahu'nohini tango'njo engoso yofayokino hano miyo'njo'ne mijomo intofuyohomokumentohofofoho. Ose yontifi hofiko mofehi'nyo komo'no wosi'mofapono lontifi aho ku'mokumentohofofoho.

³⁰ A'amu fehohnjo yofayokino syoho'njo sohwa hofiko ole syafi'hu'mentohofi, Nakwo yofayokino we'e so'njo a'amu sohwapo uhwojano lontifi hofiko yofayokino we'e somo impe hiyanno syofi'yoho'mokumentohofofoho. Ose yontifi hwasyo hungkuno ulimentohofi, Nakwo sojo tango'njo yofayokino simano hohnta'ni untofuyohomokano. ³¹ Ose ulahonngkofi Poul a'amu itokuso'njo sohwanji hwe mokosyohumayo sohwo'njimo ulimento, Oso a'amu sohwa yofayokinomo mohumayo'njo ifijo'manji nakwo hopi'nono poyo wope'nantano. ³² Ose ulahonngki a'amu itokuso'njo sohwa hofiko yofayokino we'e somo impe hotito lohofontifi mijomo uyohomokumentohofofoho.

³³ Mofehi'nyo we'enepi wosapmmonto yahonngki Poul a'amu hopi'nonohino sohwapo wosopayo nyo'ne yokumpohn'nyo ulimentisofoho. Ole ulimento, Sɪkuno aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni osofosofahu'no nakwo wopayo manyo'njo humentanngkuhwni memjona'maso hwona'nyoho. ³⁴ Oso'no ngko hungkuno yokumpohn'nyo waselimonne'no yohono. Sekwo wopayo'manji fohu'memapmno. Oso yokumpohn'nyo wosemokosyohumano. Upa'n+mno. Nakwo hopi'nono ito'no wofosyohumantanoho. ³⁵ Ose ulonto kako wopayo nomanto, hofikoe simanopo Anitumo isamoyoka ulonto wosopayo hiso kutikujo lohofonto kako simo'mo nimentisofoho. ³⁶ Oseso hwe hopi'nono nuhwonontifi simoho wopingo umonngkahonngki hofiko wopayo hu'mema'mentohofofoho. ³⁷ Nakwo yofayokinomo humalohwone sohwna'ni *tu hantilet sefenti-sikis* (276) hwona'nyoho. ³⁸ Hofiko wopayo moi'wo nonontifi yofayokino nohayo imo'nyo so'no ho'yango nom'ne singkume pa'nyoso mijomo meho'nao'mentohofofoho.

Yofayokino wonyo imo'nimentisofoho.

³⁹ Mofehi'nyo simofopahonngki hwahopo uhwonontifi limentohofi, Olo hwaho hopo sopo nakwo huno monayoponoho. Ose lontifi uhwonimentohofoso mijo wopingopo sojo ane wosoho'nohino sopo uhwonontifi osopo ufohohososyano limentohofofoho. ⁴⁰ Hofiko sojo yofayokino hano miyo'njo'ne intofahinyoso sihu hotitofontifi ni'hu'nahone mijomo uyohomokumentohofofoho. Ose yontifi hofiko impe hohonta kilonjipe somo intofahumentohofoso italo'mentohofofoho. Hwapife ifofo'ne fisojwaofontifi yofayokino hwahopone'no umentohofofoho. ⁴¹ Yofayokino nowento wosoho'nji sojo'njopo hntoleho hnta'ni fokotofomanto ifofo engo'nji mijo engo'nji hohujo hohnta'ni fonjahonngki

yofayokino ajwopo mt+hupo'mentisofoho. ⁴² A'amu itokuso'njo sohwa huno syaf+hu'mentohofi, A'amu impo'angomjo sohwa mijopo p+fijoso hiyaso le'mopitnnoho, nakwo wofonjano. ⁴³ Ose syof+syahon+ngkofi hwe a'amu itokuso'njo mokosyohumayo sohwo Poul+mo ufo'ma'mo lonto ul+mento, A'amu sohwaso nofonjikutoho. Sekwo a'amu mijomno huno'njo sohwaso sekwo s+mo'mo nol+kofaof+kuji femoyamno. ⁴⁴ A'amu nom'ne sohwaso sekwo t+fi iyofeejo yofayokino mta'ango nomaf+kuji nomtawekuji f+fohohosahumno. Ose ulahon+ngki nakwo kakoe hungkunomo haloho'no yontani hwahonepo ito'no i'mofament+hwonefoho.

28

Ango Mal+ta sopo Poul humamentisofoho.

¹ Nakwo hwaho hopo sopo ito'no i'mof+wentani hwaho hiso yofe Mal+tayoho upa'n+ment+hwonefoho. ² A'amu oso hwaho sopo humamotofoso nakumo wop+ngo nefe'ma'mentohofofoho. Ifoyo syahon+ngki kwongkwongo nesahon+ngki hofi+koe a'apaho toho umokinife lonti+fi toho nakumne'no enantohmmentohofofoho. ³ Poul kako toho nomanto mefontan+ngki homa toho uhu'n+ngkahon+ngki toho mta'ni noswaponto Pouliye ahomo toho lo'mentisofoho. ⁴ A'amu hopo sopo humamotofoso homa Pouliye ahomo loj+woyowahon+ngki uhwonont+fi li+mentohofi, Olo hwe lohwo a'amumo fonjahumasohwolikeno. Kako mijomo poyo mape'nyoso'ne homa toho ulokwoho. A'amumo fonjasiyo so'no poyo pe'nyoso wop+ngofoho. Wape'n+mtonoho. ⁵ Ose lahon+ngkofi Poul homa tohomolojaefonto kakoe a'apaho wonyo mmo'n+mmentisofoho. ⁶ A'amuso Poul poyo pe'nyo so'no hontohumant+fi syaf+hu'mentohofi kakoe aho engo kahwoso'no nopi+hwasi wape'n+mtonoho. Oseso hofi+ko wonyopi hontohumant+fi Poul wop+ngo humentan+ngki uhwonont+fi li+mentohofi, Olo hwe lohwo kako An+tu pa'nyo hweho. Ose li+mentohofofoho. ⁷ Oso hwaho nakwo i'mofapmment+hwane sopo hwe hwaho hopi'nnonohino mokosyohumayo sohwo kakoe hwahoponoho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe yofe Pap+liyas+yoho. Kako kakoe angomo nomenehumajonto osopo wop+ngo nelohofahon+ngki s+kuno hufa'u s+hune humament+hwonefoho. ⁸ Pap+liyas+ye kan+ngkwowho mnokino'njohwo humamentisofoho. Kakoe a'apaho tohohmtno'njo iyoho aswo'njoho. Oseso Poul kako'njopo nowento mnokinopo aho kisusyngi a'amu hwaho hopo sopo humamotofoso nuhwonont+fi a'amu hopi'nono mnokino'njosso nopahon+ngkofi Poul a'amu hisomo wop+ngo umokumentisofoho.

Poul Mol+tanda'ango sohwo Loum i'mofamentisofoho.

¹⁰⁻¹¹ Oso hiso'no hofi+ko wop+ngo'nohini naloho'mentohofofoho. Oso hwaho hopo sopo nohumentan+ngkuhwone hamno hufa'u s+hune neyakolo'mentisofoho. Ul+ko'ma'ment+hwane sohonta nakwo yo'mayo umofonyo iyoso a'amu hiso hofi+ko yofayokinomo hu'meehumentohofofoho. Oso yofayokino hiso ifofo engo so'no oso hwaho hopo sopo hontohumamentohofofoho. Oso yofayokino somo nokotosontani ument+hwonefoho. Yofayokinoso ango Alek+sant+liyanta'angofoho. Hntole hohnta'ni an+tu pa'nyo huyo'mango

hufa'u'njoponoho. Susiye hwomu hwa'uye huyo'mangofoho. ¹² Nowekentani ango Silakiyus i'mofopontani osopo sɪkuno hufa'u sɪhune humamentɪhwonefoho. ¹³ Osopo nta'ni nuliko'mentani nowentani ango Lejiyom i'mofapmmentɪhwonefoho. Mo'nɪngkanta ifofo hohujo hohnta'ni sopahonɪngki sɪkuno hufa'u memjaofahonɪngki nakwo ango Puteyouli i'mofapmmentɪhwonefoho. ¹⁴ I'mofopontani osopo a'amu Jisasimo inɪngkamotofo somo tipemahonɪngkuhwoni nalɪmentohofi sekwo nakwo'nji foyohumamno. Ose nelahonɪngkofi Sante anga'no neyokolofahonɪngki nakwo ango Loummne'no honɪngkanomo umentɪhwonefoho. ¹⁵ A'amu Jisasimo inɪngkamotofo Loum mta'angoso nakwo sopontanɪngkuhwoni nupa'nontɪfi hofiko pɪkwato lohofontɪfi ango Apiyos wopayo mpe yɪwo'nɪngkohoho Ango Fosyowe Hufa'u Sɪhune'njo sopo swo'nɪmentɪhwonefoho. Poul a'amu somo nuhwononto Anɪtumo isamoyoka ulonto sɪmeho wopɪngo umo'nɪmentisofoho.

¹⁶ Nakwo ango Loum i'mofopahonɪngkuhwoni a'amu Loum mokosyohumayo sohwa nalɪmentohofi, Poul kako'ne ango tipemahwosi wohumano. Hwe itokuso'njo fihwo uhwontohumayo'ne kako'nji wahumuyo. Ose nalɪmentohofofoho.

Ango Loum sopo Poul Anɪtuye hungkuno lutɪhwamentisofoho.

¹⁷ Sɪkuno hufa'u sɪhune memjaofahonɪngki Poul a'amu Jutafe hwe engo sohwanne'no joho ulahonɪngki hofiko nuhu'mokahonɪngkofi Poul ulmento, U, Nje tatohwosafu. Ngko nakwoe a'amu Juta somo wonyo nmokiyo hwo'nyoho. Neyakwosafe honɪngkano hungkunomo hwotoho mafiyo hwo'nyoho. I a'amu Juta ango Jerusalem sopo ngkimo impe siki ntotontɪfi a'amu Loum sohwafe ahopo ho'nanihumentohofofoho. ¹⁸ A'amu Loumiso nje hungkunomo nupa'nontɪfi hnnɪmentohofi, oso honɪngkanoso poyo pe'nyo'ne'maho. Oso'no hofiko nonɪsɪkwojane'entɪfi, ¹⁹ a'amu Jutaso nakwolaho lɪmentohofofoho. Oso'no nom'ne honɪngkano ane so'no hwe engo Sisa nje hungkunomo wonɪpa'nono lɪmentohefoho. Ngko nje a'amu Juta somo hungkuno nom'ne mujo hwo'nyoho. ²⁰ Oso hwapɪngo hiso'no sekune'no joho selohono. Ngko sekumo sehonɪ'mo hungkuno wosejapmne'no yohono. Nakwo a'amu Isilael so'nyuye neyakwosa hwe ahwomo mta'ango sohummne'no hontohumamotofofoho. Oso hwe huhwo sohwo nto pmmentiso so'no sɪmeho uyalokweno. Oso hiso'no olo impe hiloso ngkimo kenɪsyohumaho.

²¹ Ose ulahonɪngki ulɪmentohofi, A'amu Jutiyanta'angoso jije hungkuno so'no nakune'no iyoswo mamti'mokumentohofofoho. A'amu Jutaso mapiyontɪfi kikimne'no hungkuno malonetɪhwammentohofofoho. ²² I oso'no a'amu Jisasimo inɪngkamotofo somne'no a'amu fihwa ango hopo hopo wonyoponoho liwo'nɪngkohoho so'no nakwo jije hungkuno jije mango mta'ni wokupu'nano.

²³ Ose lontɪfi oso hiso'no sɪkuno ho'nahumentohofofoho. Oso sɪkuno homo somo a'amu pi'nɪngo engo ango Poul humawo'nɪngkiso sopo no pmmentohofofoho. Poul Anɪtu nakumo yokumpohn'nyo nemokosyohumayo'ne lutɪhwamentisofoho. Hofiko Jisasimo sɪmeho hi'ntnnono uyɪfitnne'ento Mousesiye honɪngkano hungkuno'nji a'amu Anɪtu hungkuno uyahonɪngki lɪmotofo sohwafe hungkuno ntne mta'ango Jisasimne'no lutɪhwamentisofoho. Oso hungkunoso imɪngo mta'angoso ne'no lontanɪngki mofehi'nyo nɪngku'nɪmentisofoho. ²⁴ Oso hungkunoso

a'amu fehohnjo sohwa nupa'nontifi simeho hi'ntnnono umentohofofoho. A'amu fehohnjo simeho hi'ntnnono muyofoho. ²⁵ Oso'no hofiko hungkuno kengo kengo hningkahonngkofi Poul ulimento Anituye Towahuno Wopingo hohontajo hwe Aisaiya sohomo hungkuno uyahonngki neyakwosamo hungkuno nehopi ole ulimento,

²⁶ Kiko oso a'amu nontifepono uhuji ole uso, Sekwo hungkuno upa'nngkuji hwapingo neso mupa'n'fitnnehofo.

Sekwo yo'mayo nuhwonngkuji neso muhwon'fitnnohofo. Ose uso.

²⁷ Anitu Aisaiyamo ulimento,

Oso a'amu hiso hofiko huno anefoho.

Hofikoe haloho pujomokosyohumun'mentohofofoho.

Hofiko timo pijiyonnyofoho.

Ose miyo'njo yontifijontentesi ito'no nuhwonngkutnnesohilo.

Hofiko haloho mapujomokosyohumunyo'njo yontifijontentesi nupa'nngkutnnesohilo.

Oseso hofikoe huno ito'no uyihwonesohilo.

Hofiko ikenjaofikuji ngkiyepono pontifijontentesi ngko wopingo umokunnesohilo.

Aisaiya ose mt+'mokumentisofoho.

²⁸ Ose ulonto nom'ne hungkuno ulimento, Sekwo upa'nimno. Olo hungkunoso Anitu a'amufe wonyo wae yaofihwosi kakoe a'amu ne umokiyo so'no olohonta a'amu temtitofokengo somne'no nto lihwajimaho. Hofiko nupa'nngkuji tifi unngkafe.

²⁹ Ose ulahonngki a'amu Jutaso nohumpentifi hungkuno ikujoho hopa hnnimentohofofoho.

³⁰ Soswo hufa'u uyokolofontanngki Poul oso ango sopo humamentisofoho. Ango kakwo'yohwo sohomo hamniyoho uywo'n'mentisofoho. Nohumanto a'amu kakimo jomo u'mahonngkofi wopingo uloho'mojofoho.

³¹ Poul a'amu somo Anitu yokumpohn'nyo nemokosyohumayo'njo hwe engo Jisas Kilais ntnne'no hungkuno lutihwamojojofoho. Kako hungkuno yokumpohn'nyo ulahonngki hwe nom'nehwo mopijumo'mmentisofoho.

Hungkuno osohopeho. Ngko Luk'ni mt+'mokohono.

Loum
Olo Iyoswo loso Poul A'amu Loummne'no
Mt'i'mokumentisofoho.
Olo Hungkuno S'imo'mjofoho.

Olo iyoswo loso Jisas ahwomomne'no nto s'imentiso sohonta soswo *t'iwenti-faif* (25) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Poul a'amu Loumjo somne'no mt'i'mokumentisofoho. Olo iyoswo loso hwap'ingo neso peho'ne mt'i'momumentisoto. Hwap'ingo neso olenoho. Poul Loum i'mofawento ango Loum sopenjo tajo ango somo uh-won'imentisofoho. Oso hohosohonta Poul kakoe hunoso olenoho. A'amu Jisas'imo in'ingkonyo Loumjoso kakimo ufu'maf'ikuj'o'no kako hwaho S'ipen sopone'no was'imo lonto imentiso sone'no mt'i'mokumentisofoho. Antiy-ouk'njo tajo ango somta'ni n'ifo'mahon'ingkofi kako An'ituye hungkuno liku'meefo syohoso Ngkolesiya yone'ent'ifi uhwaj'imentohofofoho. Hiso Ngkolesiyane'nohini uhwaj'imentohof'o'maho. O'o, ango'meemne huhumo uhwaj'imentohofofoho. Esiya'ne hungkuno motasone'ent'ifi tajo ango Efe-sos'injo a'amuso kakimo ufo'ma'mentohofofoho. Osoponta'angoso hwaho Ngk'lik'ine'no hungkuno motasone'ent'ifi Koulinjo tafo ango somjo a'amuso ufo'ma'mentohofofoho. Oso'no Poul kakoe hunoso olenoho. Tajo ango Loumjo a'amuso non'ifo'maf'ikuj'o'no ngko An'ituye hungkuno liku'meefo syoho uy'imo. Ose syaf'ihu'mentisofoho. Poul ango Koulin humanto mt'i'mokumentisofoho. Olo iyoswo Loum lomjo hungkuno s'imo'mjoso olenoho. An'ituye yahino wop'ingoso s'meho hi'ntnnonohino mta'ni i'mofapinyofoho. (Olo hungkuno lomjo hungkuno hwap'ingoso Loum sohe engo 1 hon'ingvano we'e 17. Osopo weho.) Olo iyoswo Loumne loso a'mu Jisas'imo in'ingkonyo kakoe yofe Fipi osimo ango Loum motayo'ne uyahot'imentisofoho.

Hungkuno hwap'ingo homo lomjoso nakwo huno wonayono. An'itu mta'ango yahino wop'ingoso womano l'hwasi'manji nakwo An'itumo s'meho hi'ntnnono uy'hwasi womantonoho. Oso'no nakwo olo iyoswo hiloho atofu l'hwasi t'ifi un'ingkohwano.

Poul kako An'ituye hungkuno liku'mofu syoho hwap'ingo imentisofoho.

¹ Nje a'amu ango Loumjo humalofo soku, ngko Poul'i'ni Jisas Kilais'ye syoho ulohofiyu sohwo'ni sekune'no olo iyoswo loso semt'i'mokiyalokweno. An'itu kako kakoe hungkuno a'amumo liku'mofu (*apousel*) syoho'ne n'hwosopo'mentiso sohwo'ni ngko An'ituye hungkuno wop'ingo liku'mofalokweno.

² N'ihu'no hohonta An'itu kakoe a'amu sohwapo kako kakoe hungkuno wop'ingo uyahon'ingki hof'iko a'amumo nolut'ihwant'ifi hof'iko iyoswomo ifalifaliyo mt'i'mokumentohofofoho. ³ Hungkuno wop'ingo hiso An'ituye hwomu Jisas Kilais'imne'no yoloho nalinyofoho. An'ituye hwomu Jisas Kilais sohwo kako Ntefit'ye temtitofu somta'ni kako a'amu imo'n'imentisofoho. ⁴ Oso imo'n'imentiso huhwo sohwo kako poyo imo'n'ingkahon'ingki An'itu kakoe yokumpohn'nyo'nji Jisas Kilais'imo apa'no songo ul'ka'mentiso so'no nakwo huno ole nayohi, Jisas Kilais kako hon'ingvano wonyo n'ihu'no ane hweho. Kako An'ituye Hwomu Ne

hweho. ⁵ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kɪlais kako yo'mayo wopɪngoso nakumo naloho'mentiso so'no Anɪtu kako a'amu honɪngkano wonyo'njo somne'no hitoho ulofahonɪngki kakoe hungkuno liku'mofo (*apouse*) syohoso ntapmmentisofoho. Nontopahonɪngki nje sɪmeho wopɪngo'nji syoho hiso yontanɪngko a'amu ango'meemjoso hofɪko Anɪtuye hungkunomo upo'nalokwofo. Oso hungkuno homo somo sɪmeho hi'ntnnono uyikujɪ tɪfi inɪngkafitnne'ento syoho hiso ntapmmentisofoho. Oseso a'amu pi'nɪngo engo hofɪko Kɪlaisɪye yofe engo woho'nomantɪfeho. ⁶ I sekwo a'amu temtitofɪ kengo mta'ango ango Loum humalofo soku Jisas Kɪlais kako'nji makotɪku'nyo'ne joho selahonɪngki osomo sekwo tɪfi inɪngkwalokwofo.

⁷ Oso'no sekwo a'amu Loum soku, Anɪtu sekumo sɪmeho wopɪngo sejalokunjoso kakoe mehomi ne imo'nyo'ne sehwasopɪmentisoso sekumne'no olo iyoswo loso semtɪ'mokiyalokweno. Nanɪngkwohwo Anɪtu sohwo'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kɪlaisɪ'nji siko'monta'i siko sekumo yo'mayo wopɪngo selohofohosɪsɪ sɪmeho pompenjiyo wosejopanjiyoho.

Poul kako a'amu ango Loum humalofo somo uhwonyo so'no umo'nɪngkohoho.

⁸ Sɪmo'mo ngko olo so'no waselɪmonne'no yohono. A'amu ango'meemjoso hofɪko sekwo Anɪtumo sɪmeho hi'ntnnono uyakolokwofo so'no hnnalokwofo. Ngko ose upa'nonji Jisas Kɪlais kako wopɪngo seloho'mentiso so'no ngko Anɪtumo isamoyoka ulalokweno. ⁹ Ngko Anɪtuye hwomu sohwoe syoho so'no hi nɪmo'nɪngkanɪngki kakoe syoho ulohofiyɪ sohwo'ni kakoe hungkuno wopɪngo lutɪhwalokweno. Oso'no Anɪtu kako ngkimo nohonɪwo'nɪngkiso sohwo olo hungkuno selalokwe loso nehopeho huno uyohoho. Sɪkuno huhwo huhwi ngko kakimo jomo ulɪwo'nɪngkohe sohonta ngko sekumne'no jomo ulɪwo'nɪngkohe hwo'nyoho. ¹⁰ Ngko Mpohumo ulontneso ole, Ngko ango Loummne'no wawomne'no yohono. Kɪko eno ntohoji ngkimo honɪngkano hmmofonɪhwajo. Ose ulɪwo'nɪngkohefoho. ¹¹ Ou, nehopi. Ngko sekumo washonɪmonne'no yohono. Anɪtuye Towahuno Wopɪngo sohwo ngkimo yo'mayoso ntapmmentisoso wosejapmmonne'no yohono. Oso hiso sekwoe huyo'mangomo yokumpohn'nyo sesosofitofɪnefoho. ¹² Ngko sekumo Anɪtumo sɪmeho hi'ntnnono uyalokwofo somo sehonɪ'mo oso hiso ngkimo yokumpohn'nyo wanɪsosofito'montonoho. Oso'no sekwo nje sɪmeho hi'ntnnono uyo somo nohonɪngkujɪ oso hiso sekumo yokumpohn'nyo wasesosofito'montonoho. Oso'no nakwo ufo'mo'nantanoho. ¹³ Nje a'amu soku, sekwo olo so'no huno fɪsyafɪhupmno. Sɪkuno engolopohamo ngko sekumo wose'ma'monji imote hwo'nyoho. Ngko Anɪtuye hungkuno selahonɪ'mo a'amu temtitofɪ kengo kengo nom'ne somo ulahonɪngko hofɪko Anɪtuye hungkuno homo somo sɪmeho hi'ntnnono umentohofɪ hopa sekwo sɪmeho uyife nɪngkohoho. Sekwo ose ifɪjo'manji nje syohoso ne umo'nɪmontonoho. Ose ko nɪmo'nɪngkisoso honɪngkanoso pɪku'naweho. ¹⁴ Anɪtu ngkimo a'amu hopi'nonohino somo kakoe hungkuno liku'mofo'ne syoho ntapmmentiso so'no a'amu Ngkɪlik so'nji a'amu temtitofɪ kengo nom'ne so'nji a'amu atofɪ jo'ne huno'njo so'nji a'amu huno ane'njo so'nji osomo kakoe hungkuno wolutɪhwamne'no yohono. ¹⁵ Sekwo a'amu Loum humalofo hokune'no Anɪtuye hungkuno sejo'ne nɪmo'nɪngkahonjo'no humaleno.

Anɪtuye hungkuno yokumpohn'nyo neso olenoho.

16 Ngko Anıtuye hungkuno sejo'ne wonı̄mango monnı̄ngkiyohoho. Hwapı̄ngoso olo hungkuno wopı̄ngo hiso Anıtuye yokumpohn'nyo hi'njoso a'amufe yahino wonyo somta'ni isīhutofomayo'ne hwapı̄ngofoho. Hungkuno loso sı̄mo'mo a'amu Juta somnefoho. Osopo a'amu temtitofokengo mta'ango somnefoho. A'amu oso hungkuno homo somo sı̄meho hi'ntnnono uyı̄kujo'no Anıtu oso a'amu homo somo asomo utı̄manefoho. Kako hofı̄koe honı̄ngkano wonyo somta'ni isīhutofomanefoho. 17 Anıtuye hungkunoso a'amu ne imo'nyo'ne yahino utı̄hwa'nyopo lonetı̄hwalofoho. Nakwo Jı̄sas Kılaisı̄ye hungkunomo sı̄meho hi'ntnnono uyı̄hwaso'no Anıtu kako nakumo ole wonalı̄montonoho. Sekwo nje mehomi ne kuyoho. A'amu Anıtuye hungkuno mtı̄'mokumentohofosohwa ole nalı̄mentohofi, A'amu Anıtumo sı̄meho hi'ntnnono uyalokunjo sohomo ole ulalofi, Kı̄ko nje mehomi ne hwosoho. Kı̄ko honı̄ngkano wopı̄ngo'njo hwosoho. Ose ulalofoho. Oso a'amu huhwo sohwo kako songo ne'no nohumantı̄hwone hweho.

A'amu Anıtu kakine'no hohujo ikinjamo'nnyo somne'no sı̄meho tohino umnalofoho.

18 Nakwo huno ole nayohoho. A'amu Anıtuye hungkunomo hwotoho fewo'nı̄ngkohofoso hofı̄koe honı̄ngkano wonyo iyoso'no Anıtu ahwomomo humaso sohwo sı̄meho tohino umnalofoho. Hwapı̄ngoso hofı̄koe honı̄ngkano wonyoso Anıtuye hungkuno ne'njo somo hano pijwasyı̄wo'nı̄ngkohofofoho. 19 A'amu hiso hofı̄ko nakwo Anıtumne'no huno wopı̄ngo wonayono lı̄kuji'manji hofı̄ko huno wopı̄ngo wotı̄pemantı̄feho. Hwapı̄ngoso Anıtu kakoe yahinoso kako ujo nto ehontojwohumaho. Yo'mayoso hiyasol'mo mauyoho. Oseso a'amu Anıtuye hungkunomo hwotoho feso sohomo Anıtu kako tohino engo uyı̄montonoho. 20 Yo'mayo Anıtu mtı̄'mokumentiso somo a'amu hohonta uhwonı̄motofo so'nji olohontajo so'nji uhwonı̄mopı̄wo'nı̄ngkuhwonefoho. Osomo nuhwonı̄ngkuhwasi nakwo Anıtu ne sohomo muhwonyo'njo ko ihwasi nakwo kakoe yahino so'no huno ole nayonefoho. Anıtu kakoe yokumpohn'nyo hwofilo'nnyoso ne'no nowentı̄hwonefoho. Kako honı̄ngkano wonyo nı̄hu'no ane hweho. Oso hiso'no kako Anıtu ne hweho. A'amu hofı̄ko Anıtumne'no huno mosyafı̄siyo'njo ikujo'no Anıtu kako tohino engo uyoso sohonta hofı̄ko hungkuno anefoho. O'lo, hofı̄koe syohofoho.

21 Hwapı̄ngoso hofı̄ko Anıtumne'no huno ko uyonteso hofı̄ko kakine'no huno nto'no mosyafı̄siyo'njo yontı̄fi Anıtu yo'mayo wopı̄ngo ulohofı̄wo'nı̄ngkiso so'no kakoe yofe moho'nomayo'njo yontı̄fi isamoyoka mujo'njo iwo'nı̄ngkohofofoho. Oso'no hofı̄koe huno ilo'nnyo'njo humantı̄fi hofı̄ko omomonnyofoho. Sı̄kwo'mjoho'mo humawo'nı̄ngkohofofoho. 22 Hofı̄ko yokumpohn'nyo imo'nontı̄fi nakwo huno'nji'nwoho. Hwasyo hnnontı̄feso hwapı̄ngoso hofı̄koe hunoso sojo pa'nyo'njofoho. 23 Hofı̄ko Anıtu mape'nyo'njo songo ne'no humayo sohwoe yofe engo somo hohujo ikinjaofontı̄fi hofı̄ko hwahoponjo a'amufe huyo'mango'nji tongo yı̄hufo homa osohwafe huyo'mango mtı̄'mokuhumajontı̄fi osomo hwomtame uloho'motofofoho.

Yahino wonyo kengo kengoso olenoho.

24 A'amu Anıtumo hohujo ikinjaofı̄wo'nı̄ngkohofo so'no Anıtu kako hofı̄kimo nulı̄ko'mahonı̄ngki hofı̄ko yo'mayo yahino wonyoso hofı̄koe

simeho umo lonteso yahaningki osomo iningkawowo'ningkohofofoho. Oso'no hofiko kifosyoho yahino loho'nontifi hofikoe a'apahomo wonyo imokinwo'n'ngkohofofoho. ²⁵ Oso a'amu ose sohwa hofiko Anituye hungkuno ne'njo somne'no nakwolaho lontifi hohujo ikinjaofontifi hofiko hungkuno hwasyo sono iningkawowo'ningkohofihwafoho. Anitu kako yo'mayo hwapingo ne'njo sohumne'no huno mosyafisiyo'njo yontifi Anitu kako yo'mayo mti'mokumentiso somne'no hwomtame ulohofontifi osomo iningkawowo'ningkohofofoho. I nakwo a'amu hn'nwi Anituye yofe engo somo engolopohamo woho'nomehwan. Olo hungkuno loso nehopeho.

²⁶ A'amu Anitumne'no hohujo ikinjaofontifi yahino wonyo ne'no iwo'ningkohofoho so'no Anitu nuliko'mahoningki hofiko yahino wonyo nihu'nahone iwo'ningkohofofoho. Moya'mi sofa hofiko hwehwanji nto'no mohumayo'njo yontifi hofikoe simehoso nom'ne famne'no fefoyo umosiyahoningki hofiko nom'ne moya'mi sofanni yahino wonyo loho'n'wo'ningkohofofafoho. ²⁷ Hwe huhwanji hofiko hofikoe ape'nji nto'no mohumayo'njo yontifi hofikoe simehoso nom'ne hwe sohwanne'no fefoyo umosiyahoningki hofiko kifosyoho loho'n'wo'ningkohofihwafoho. A'amu hofiko oso yahino wonyo hiso yontifi hofiko wonimango munyofoho. Oso yahino wonyo hiso hofikoe a'apaha hofikoe huno osomo wonyo umokinmontonoho.

²⁸ A'amu hiso hofiko Anitumo hohujo ikinjaofontifi hnnimentohofi, Anitumne'no huno syafisiyoso peho'neto. Yo'mingo'maho. Ose yahaningki Anitu ulimento, E'wano. Sekwo sekwoe huno wonyo somnohini hnn'ngkamno. Ose ulahoningki hofiko yo'mayo yahino wonyo a'amu miy'wo'ningkiyohofoso iwo'ningkohofofoho. ²⁹ Ose yontifi yo'mayo yahino wonyo pisakino'njoso yontifi nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi umo'ningkahoningki nom'nemo wonyo ulohof'wo'ningkohofofoho. Nom'ne yahinoso olenoho. A'amu wopingo humalofo somne'no simeho tohino umn'wo'ningkisofoho. Hofiko nom'ne a'amu somo fonjasy'wo'ningkohofofoho. Yoka hnnontifi ikujoho fongkin'wo'ningkohofofoho. Hwasyo hungkuno lontifi nom'ne a'amumne'no huno wonyo syafisy'wo'ningkohofofoho. Oso'nji nom'ne a'amu somo wonyo umokuwo'ningkohofofoho. Oso hofikoe yo'mayo wonyo hiso hofikimo nihu'no toyo yamo'nyofoho. Hofiko nom'ne a'amu somne'no sitofo uli'wo'ningkohofofoho. ³⁰ Hofiko a'amufe yofe wonyo umokuwo'ningkohofofoho. Hofiko Anitumo simeho wonyo uyontifi mangohwa imo'n'wo'ningkohofofoho. Hofiko mango engo lontifi yokumpohn'nyo imo'n'wo'ningkohofofoho. Ose yontifi hofikoe yofemnohini ho'nema'n'wo'ningkohofofoho. Hofiko nom'ne yahino wonyo songo tipemantifi osomo iwo'ningkohofofoho. Ose yontifi hofiko kaningkwohwo ya'uye hungkunomo hwotoho fewo'ningkohofofoho. ³¹ Hofiko huno anefoho. Yo'mayo hungkuno lontifeso oso hungkuno hiso ne mmo'nyofoho. Oso hofiko hofikoe a'amu afa ne somne'no simeho muy'wo'ningkiyohofo. Nom'ne somne'no hitoho mulofefoho. ³² Anituye hon'ngkano hungkunoso olenoho. A'amu oso yahino ose iwo'ningkisoso kako nope'ningkuhwosi kako tohino engo manefoho. Anituye hungkuno ose nal'wo'ningkisofoho. A'amu hiso hofiko hungkuno homo somo huno ko uyahoningki hofiko yahino wonyoso ne'no iwo'ningkohofofoho. Oso'nohini'maho. O'o, a'amu hiso hofiko a'amu yahino wonyo'njo so'nji

yajopohi'nontifi iwo'n'ngkohoho sofe yofe hi ho'nomawo'n'ngkohofoho.

2

A'amufe hon'ngkano wonyo somo ikwolofo yahinoso Anitu ito'no mihwaj'wo'n'ngkiso hweho.

¹ I, nje a'amu soku, oso yahino wonyo hiso'no seloheso sekwo huno ole so'no fisyafi'hupmno. Sekwo nom'ne a'amu somne'no wonyo kuyoho eso uli'wo'n'ngkohoho. Oso hungkunoso sekwo anga'no anga'nohino sokune'no selalokweno. Sekwo hokunonji hon'ngkano wonyo'njo kuyoho. Oso'no sekwo wonyo kuyoho ulalokwofoso hofiko'nohin'i'maho. O'o, sekwo hokunonjoho. Yo'mayo hofiko y'wo'n'ngkohofoso sekwo hokunonji yalokwofo. Oso'no sekwo nom'ne a'amu somne'no hungkuno ane kuyoho. ² Nakwo huno ole nayohi, Anitu kako a'amu hon'ngkano wonyo'njo sofe wonyo somne'no tohino uyo yahinoso nto'nohinoho. ³ Nje a'amu soku, nom'ne a'amu somne'no wonyo kuyoho ulalokwofoso oso wonyo iwo'n'ngkohoho hiso sekwo hokunonji ifijo so'no sekwo huno ole losyofisyalokwofo, Anitu kako nom'ne a'amu somo tohino uyoso sohonta kako ngkimo tohino montaponehoho. Ose losyofisyalokwofo. ⁴ I, Anitu kako ngkimo simeho wop'ingo ntap'wo'n'ngkiso so'no kako nje hon'ngkano wonyo somne'no tohino komo'no montaponehoho. Oso'no olo hon'ngkano wonyo homo somo ne'no umonnoho. Kiko huno ose losyofisyalokuno. I kiko olo so'no huno makiyotaho. Anitu kako tohino komo'no mokijape hwap'ingoso kiko jije hon'ngkano wonyoso hohujo ikinjaofohoji kakoe yahino wop'ingo somo in'ngkayo so'no umo'n'ngkahon'ngki kohontohumaho. Kiko huno ose makiyotaho. ⁵ Sekwo sekwoe hon'ngkano wonyo somne'no yokumpohn'nyo imo'nontifi aho yokumpohn'nyo kemokosyohumawo'n'ngkohoho kuyoho. Jije wonyo hiso engo m'hu'mokalokuno. A'amufe hon'ngkano wonyo somne'no Anitu kakoe simeho tohino umnalokunjo so'no oso sikuno sekwoe hon'ngkano wonyo somne'no hungkuno ikwolopijo sohonta tohino engo mapitnnefoho. Oso yahino hiso ito'nohinoho. ⁶ Oso Sikuno Engo homo somo Anitu kako a'amu hopi'nonohino hn'nimo yo'mayo yahino nakwo ihwaso so'no yano nalofiyonefoho. ⁷ A'amu fehohnjoso hofiko Anitu'nji ango wop'ingo sopone'no humane'entifi hofiko Anitu wop'ingo kuyoho nalone'entifi hon'ngkano wop'ingo somo in'ngkwalokwofo. Oso a'amu somo Anitu kako ango songo ne'no humayo'neso uyonefoho. ⁸ A'amu fehohnjoso hofiko huno hofikine'no syafi'hu'nontifi hofiko Anituye hungkuno ne'njo somo hwotoho fentifi hon'ngkano wonyo somo in'ngkawowo'n'ngkohoho somne'no Anitu kako simeho tohino umn'ngkuhwoso'no tohino engo uyimontonoho. ⁹ A'amu hopi'nono hon'ngkano wonyo'njo somo yo'mayo yo'mayo tango u'ma'montonoho. A'amu Juta Anituye hungkuno simo'mo upa'n'imentohoho so'nji temtifo kengo kengo so'nji tango mapitnnefoho. ¹⁰ I, a'amu hon'ngkano wop'ingo iwo'n'ngkohoho somne'no Anitu kako wop'ingo kuyoho uli'hwosi yofe engo uy'hwosi hofikoe simeho somo pompengo ufisyimo'montonoho. A'amu Juta so'nji temtifo kengo kengo somne'no. ¹¹ Ou, Anitu kako a'amufe yofe engo so'no temtifo so'no huno mosyafisiyo'njo iwo'n'ngkisofoho. O'o, a'amufe yahino somnohini uhwononteso wop'ingo'nji wonyo'nji yano ulofiwon'ngkiso hweho.

¹² A'amu Mousesiye honingkano hungkuno somo huno muyoso hofiko honingkano wonyo imentohoho so'no Anitu kako tohino uyonefoho. A'amu Juta Mousesiye honingkano hungkuno somo ko upa'nimentohofoso honingkano wonyo imentohoho so'no Anitu kako oso a'amu homo somo tohino uyonefoho. Oso'no Anitu ole ulonefoho. Sekwo honingkano hungkuno sejape somo tifi miningkayo'njo kuyoho. Anitu kako ose ulihwosi tohino engo uyonefoho. Ihwoni. Anituye yano ilofa yahinoso ito'nohinoho. ¹³ A'amu honingkano hungkuno ko upa'nontifi miningkayo'njo somo Anitu ole ulonefoho. Nje mehomi hwasimaho. O'o, a'amu honingkano hungkuno somo nto'no iningkafijoso hofiko Anituye mehomi ne imo'nifitnnefoho. ¹⁴ A'amu temtifo kengo fehohnjoso hofiko Anituye honingkano somne'no huno muyo kofi hofikoe huno mta'ni honingkano wopingo tipemantifi hofiko Anituye honingkano hungkunomo iningkowalokwofo. Hofikoe huno wopingo tipema'mentohofoso honingkano hungkuno pa'nyo imo'nimentisofoho. ¹⁵ A'amu fehohnjoso hofiko Anituye honingkano hungkuno somne'no huno muyo kofi hofikoe yahino wopingo somo iningkowentaningkofi uhwonontani oso'no nakwo huno ole nayohi, Anitu kako oso a'amu sofe simeho so'mo kakoe honingkano hungkuno ho'nahumentisofoho. I oso'no oso a'amuso hofiko hofikoe huno mta'ni huno ole syafisyiwo'n'ingkohofi, Oso honingkano wonyoso mimnehono. Olo yahino wopingo somo uningkamo. Hofikoe huno mta'ni ose syafisyiwo'n'ingkohofi. Oso'no hofiko honingkano hungkuno somne'no yano ulofiniwo'n'ingkohofi. ¹⁶ Sikuno nom'ne somo Anitu kako Jisas Kilaisimo a'amufe huno hiyaso'mo wojoso ikwolofone uhwajonefoho. Oso hohosohonta a'amu yo'mayo yahino wonyo hiyaso'mo imentohofoso utihwa'nyopo i'mofapihwoso'no hofikoe huno mta'ni yano ilo'nifitnnefoho. Oso hiso'no Anituye hungkuno wopingo seliwo'n'ingkoheso osohifofo.

A'amu Jutaso Anituye honingkano hungkunomo nto'no iningkafijo'manji honingkano hungkuno hiso ufo'ma'montonoho.

¹⁷ A'amu Juta soku, sekwo huno ole kosyofisyalokwofo, Nakwo a'amu Juta hn'nwi Anituye a'amu ne'nwoho. Anituye honingkano hungkuno huno neyalokunjo so'no Anitu a'amu wopingo kuyoho nalonefoho. Sekwo huno ose kosyofisyalokwofo. ¹⁸ I, a'amu Anituye honingkano hungkuno sekumo nto losetihwamentohoho so'no sekwo yo'mayo yahino wopingo Anitu umo'nalokunjo so'no sekwo huno nto'no seyohoho. Oso'no yo'mayo honingkano wopingo somne'no yano ito'no ilofihwatnniwo'n'ingkofo. ¹⁹⁻²⁰ Oseso sekwo a'amu Juta soku huno ole syofisyalokwofo, Nakwo Anituye honingkano hungkuno'nji kakoe hungkuno ne'njo huno nayoso'no nakwo a'amu Anituye honingkano hungkuno huno muyo timpi'nyo pa'nyo somo honingkano utihwayoso hoponoho. Nakwo oso a'amu homo somo sikwo'mjoho so'mo humalofo somne'no pomponaho'nwoho. Nakwo a'amu huno ane somo lutihwayoso hoponoho. Nakwo a'amu mehomi we'e pa'nyo sofe hungkuno lutihwayo'nwoho. Ose syofisyalokwofo. ²¹ Kiko nom'ne a'amu somo lutihwawo'n'ingkinso sohosi kiko huhwosi molutihwayoso peho'neto. Kiko nom'ne somo hufo iyo'eno uliwo'n'ingkinso sohosi yo'mayoso hufo peho'no yalokuno. ²² Kiko ole liwo'n'ingkinso, A'amu ape mayo yahino somo wonyo imokohotoho. Ose ulonji kiko huhwosi oso yahino

wopíngo homo somo wonyo imokalokuno. Kíko ole líwo'níngkino, hwe hwoso hwasyo anítu hwahoponjo sohwo ngkilaho. Ose lonji kíko hofíkoe hwasyo anítuye ango mta'ni yo'mayoso malokuno. ²³ Kíko jije yofe ho'noma'nonji ole líwo'níngkino, ngko Anítuye honíngkano hungkuno so'no huno niyohoho. Ose lonji Anítuye hungkuno homo somo miníngkayo'njo hwotoho fenji Anítuye yofe wopíngo somo wonyo imokalokuno. ²⁴ U, Anítuye hungkunoso ole nalohi, A'amu Juta soku, sekwo Anítuye hungkunomo hwotoho fewo'nontaníngkofi a'amu temtitofokengoso hofíko nosehonontífi Anítumne'no sitofolalokwofu.

A'apaho síhu kolo'nyo yahinoso a'apahomne'maho. O'o, símehomnefoho.

²⁵ Anítuye honíngkano hungkunomo nto'no iníngkahuji'manji jije a'apaho síhu kolo'nyoso wopíngofoho. U, kíko jije a'apahomo síhu kolo'nyo'manji Anítuye honíngkanomo miníngkusoso u, a'apaho síhu kolo'nyo yahinoso ne anefoho. ²⁶ I, a'amu temtitofokengo a'apahosíhu makolo'nyo'njo somta'ango sohwo kako Anítuye honíngkano hungkunomo hofíyo'no iníngkaweso'manji oso huhwo sohomo Anítu kakimo ole ulímontonoho. Kíko nje a'amu ne hwosoho. ²⁷ I, sekwo a'amu Juta soku, a'apaho síhu kolo'nyo'ne yahino hi'njo soku, sekwo Anítuye honíngkano hungkuno sekwoe ahomo weho. I sekwo oso hungkuno homo somo hwotoho fewo'níngkohofu so'no a'amu temtitofokengo mta'angoso hofíko Anítuye hungkuno momokosyohumunyoso hofíko oso hungkuno homo somo ito'no iníngkwalokwofu so'no oso homo somo a'amu Juta soku sekwo uhwoníngkuji sekwo huno ole waseyono. U, nakwoe yahinoso ito'nohino'maho. Huno ose waseyímontonoho. ²⁸ A'amu Juta somo Anítu kakoe hungkuno mokosyohumayo'ne uhwosopo'mentisofoho. A'amu Juta fihwo kako kakoe a'apaho síhu kolo'nosu so'no kako Anítuye a'amu ne imo'nímentisotaho. O'o, oso a'apaho síhu kolo'nyoso a'apahomne'nohinoho. ²⁹ Anítuye a'amu ne imo'nyo'ne yahinoso a'amu fihwo kako kakoe a'apahomnohini yo'mayo loho'nyoso hopo'maho. O'o, Anítuye a'amu ne sohwo kako Anítumne'no huno ne'no syafísyíwo'níngkiso sohwo kako Anítumo símeho uyíwo'níngkiso hweho. Oso a'amu huhwo sohomo Anítu kakoe a'amu ne umokiyoso honíngkano hungkunoso umokumentiso'maho. O'o, Anítuye Towahuno umokumentisofoho. Oso a'amu huhwo sohwo kako olo hwaholopoyofe engo ane hweho. I oso'no Anítu kako oso a'amu sohomo yofe engo umasofoho.

3

Yahino wonyo sohwo kako yahino wopíngo somo hwotoho mafenohoho.

¹ A'amu Jutaso a'amu temtitofokengo mta'ango somo yakolofosopipilo. A'amu a'apaho síhu makolo'nyo sohwo a'amu a'apaho síhu kolo'nyoso yakolofopipilo. Osenoho. ² A'amu Juta somo Anítu kakoe hungkuno mokosyohumayo'ne uyímentisofoho. Oso'no a'amu Jutaso nom'ni hwamo uyakolo'mentohofofoho. ³ I oso'no a'amu Juta fehohnjoso oso hungkuno homo somo tífi miníngkayo'njo yontífi nto'no miníngkamentohofofoho. I hofíko Anítuye hungkunomo símeho muyo'njo imentohofu so'no Anítu kako kakoe hungkuno hiso a'amu Juta somo uyímentiso so'no Anítu iníngumontolaho. ⁴ Níhu'no awonoho.

13 A'amu a'mopijohino mta'ni pisakino wawo'n'ngkiso hopaso a'amufe mango mta'ni pisakino hungkuno swap'wo'n'ngkisofoho.

Hwasyo hungkunoso mijo ifofayo pa'nyo liwo'n'ngkohofofoho.

Homa memijo wonyo'njo sohwo kako a'amumo wonyo umokuwo'n'ngkiso hopaso a'amufe mango mta'ni hungkuno wonyo swap'hwosi a'amumo wonyo umokumontonoho.

14 A'amufe mango mta'ni nom'ne a'amu somne'no sifajo'nji yoka'nji swap'wo'n'ngkisofoho.

15 Hofiko nom'ne a'amumo komo'nohino siki fonjasy'wo'n'ngkohofofoho.

16 Hofiko ango'meemo nowent'fi a'amumo tohino engo uyahon'ngkofi hofiko tango engo mawo'n'ngkohofofoho.

17 Hofiko a'amu simeho afa inont'fi humawo'n'ngkohofo sofe yahino somo min'ngkayo'njo iwo'n'ngkohofofoho.

Oso'no simeho pompengo mifisy'mof'wo'n'ngkiyohoho.

18 Hofiko Anitumne'no iyoho munyofoho.

Hofikoe yahino wonyo somne'no hofiko Anitu nehonalofoho eso mosyaf'siyofoho.

A'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentohofoho sohwa ose mt'i'mokumentohofofoho.

19 Nakwo huno nayohoho. Anitu kako kakoe hon'ngkano hungkuno ne-japmentisoso oso hungkuno homo somo enjwa'mo humafitne'ento ne-japmentisofoho. Nakwo hon'ngkano homo somo ito'no min'ngkayo'njo so'no nakwo nakwoe hon'ngkanoso wop'ngo'njo hwona'nyoho eso mohn-nanehwono. Oso'no Anitu kako nakwoe hungkuno ikwolofoso sohonta nakwo hungkuno ane'nwoho. 20 A'amu fihwo kako Anituye hon'ngkano hungkuno somo hofiyo ko in'ngkawesoso Anitu kako wop'ngo hwosoho eso mulonehoho. Hwap'ngoso hon'ngkano hungkuno hiso nakwoe hon'ngkano wonyo so'no net'hwayo'nefoho. Oso'no Anitu hungkuno hiso ne-japmentisofoho.

A'amu Jisasimo simeho hi'ntnnono uyalokunjo sohwo osohumo Anitu kako wop'ngo hwosoho ulimontonoho.

21 Anituye yahino a'amumo fo'mayo'neso olohonta utihwa'nyopo nto i'mofapohoho. I oso Anituye yahino wop'ngo i'mofapisoso hon'ngkano hungkuno mta'ni m'mofapohoyohoho. O'o, hon'ngkano hungkuno so'nji a'amu Anitu hungkuno uyahon'ngki limotofo sohwafe hungkuno so'nji olo yahino nom'ne songo somne'no nalimentisofoho. I oso hiso nom'ne hon'ngkano mta'ni i'mofapohoho. 22 Hon'ngkano nto'nohino songo hiso olenoho. A'amu Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyalokunjo sohomo Anitu ole ulalofoho. Wop'ngo hwosoho ose ulalofoho. I a'amu hopi'nono Jisasimo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkohofo somo Anitu sekwo wop'ngo kuyoho ulalofoho. Oso'no nom'ne hon'ngkanoso mawo'nnyoponoho. 23 Nakwo hwe moya'mi hopi'nonohino hn'nwi hon'ngkano wonyo'nji'nwoho. Oso'no nakwo Anitu'nji ahwomomo humaneso hopoenohini'maho. 24 I oso'no Anitu kakoe huno mta'ni wop'ngo wonaloho'monto kakoe hwomu nakumo siki ne-japmentisofoho. Jisas Kilais kako nakwoe wonyomne'no poyo pe'nimentiso so'no nakwo oso homo somo simeho uy'hwaso'no Anitu kako nakumo ole wonal'montonoho. Sekwo nje mehomi soku wop'ngo kuyoho. 25-26 Anitu

kakoe hwomu Jisas Kɪlais nakumo nejapmmmentiso sohwo nakwoe wonyomne'no tohino engo ma'mentiso so'no Anɪtu kako oso wonyo homo somne'no simeho tohino umnɪmentiso so'no Jisas kako pompengo ifisya'mentisofoho. Oso'no Anɪtu kako a'amu wonyo hohonta imentohofoso'no kako aku tohino komo'no muyofoho. Hwapɪngoso oso sɪkuno Jisas a'amufe wonyo somjo tohino wae yafo'ne oso'no hontohumamentisofoho. Olohonta a'amu honɪngkano wonyo'njoso hofi'ko hofi'koe wonyo somne'no Jisas poyo pe'nɪmentiso so'no simeho hi'ntnnono uyɪkujo'no Anɪtu a'amu homo somo ulɪmontono, Sekwo honɪngkano nto'nohino'njo kuyoho. Nakwoe wonyo somne'no Anɪtu kako Jisasɪmo tohino uyɪmentiso so'no kakoe yahino ito'nohino somo ujo ehontojwahumentisofoho. Nakwo Anɪtuye yahino ito'nohino somo uhwonalokuhwono.

²⁷ Nakwoe yofe ho'noma'nyo'ne honɪngkano ntɪ'mo weho. O'o, nɪhu'no awonoho. Oso honɪngkano hiso nɪhu'nahone nto pɪjwao'maho. Oso honɪngkano hiso peho pɪjwao'maho. Nakwo Anɪtuye honɪngkano hungkunomo hofiyo'no inɪngkowntanɪngkuhwanesohilo. O'o, nɪhu'no awonoho. Yo'mayo wopɪngo Jisas naloho'mentiso somo nakwo simeho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no oso hiso nakwoe yofe ho'noma'nyo honɪngkano somo nto pɪjwao'maho. ²⁸ Oso'no nakwo huno ole nayohi, A'amu fihwo kako Jisas Kɪlaisɪmo simeho hi'ntnnono uyɪwo'nɪngkiso oso humnohini Anɪtu kako wopɪngo hwosoho ulɪmontono. I honɪngkano hungkunomo ito'no inɪngkayo yahinoso hopoenohinɪ'maho. ²⁹ U, oso Anɪtu sohwo kako a'amu Juta sokune'nohino hwolaho. Nom'ne temtifo oso hwa ane hwolaho. O'o, awonoho. Anɪtu sohwo kako a'amu hopi'nonohinofe Anɪtuyoho. ³⁰ Ou, Anɪtu ne sohwo kako anga'nohinohwo humaho. A'amu fihwo kako kakoe a'apaho sɪhu kolo'nnyo sohwo kako Jisas Kɪlaisɪmo simeho hi'ntnnono uyoso sohomo Anɪtu ulɪmontono, Kɪko wopɪngo hwosoho. I a'amu nom'ne kako kakoe a'apaho sɪhu makolo'nyo huhwo Jisasɪmo simeho hi'ntnnono uyo huhumo ulɪmentono, Kɪko huhwosi wopɪngo hwosoho ulɪmontono. ³¹ Nakwo Jisas Kɪlaisɪmo simeho hi'ntnnono uyaso'manji i nakwo honɪngkano hungkuno somo hwotoho wofeentantaho. O'o, nɪhu'no awonoho. Nakwo Jisas Kɪlaisɪmo simeho hi'ntnnono uyɪhwaso'no nakwo honɪngkano hungkunomo ho'nomalokuhwono.

4

Anɪtu Apɪloham sohomo hwe wopɪngo hwosoho ulɪmentisofoho.

¹ A'amu fihwo kako ole wantɪmontolɪkeno. Apɪloham sohwo nakwo pa'nyo hweho. Kako nakwoe neyakweho. Oso'no kɪko kakine'no pehofo ulihnohino. Ose wantɪmontolɪkeno. Ou, ngko ole ulɪmonnoho. ²⁻³ Anɪtu Apɪlohammo ole mujofoho. Apɪloham jɛe honɪngkano wopɪngo yɪwo'nɪngkino so'no wopɪngo hwosoho kilalokweno. Anɪtu ose ulontentesi u, Apɪloham kakoe yofe ho'noma'nɪngkuhwonesohilo. I oso'ne'maho. O'o, a'amu Anɪtuye hungkuno mtɪ'mokumentohofoso'no hwa ole mtɪ'mokumentohofi, Apɪloham kako Anɪtumo simeho hi'ntnnono uyɪmentiso so'no Anɪtu kako wopɪngo hwosoho Apɪlohammo ose ulɪmentisofoho. Oso'no Apɪloham kakoe honɪngkano wopɪngo so'no kakoe yofe moho'noma'nɪmmentiso hweho.

⁴ U, pahnnɪmo hungkuno upa'nɪmno. Hwe fihwo kako nom'ne humo syoho ulohofiyoso sohwo kako hamniyoho mayo sohonta siki ntapohoho eso majofoho. O'o, kakoe syohomme'nefoho. I oso'no nakwo

Anítumo u'mayo yahinoso ose'njo'maho. Anítu kako a'amu honíngkano wopíngo iwo'níngkiso so'no wopíngo hwasoho mulonehoho. O'ó, a'amu Anítumo símeho hi'ntnnono unyo sohomo kíkó wopíngo hwasoho ulímontonoho. ⁵ Oso hwe honíngkano wonyo'njo sohomo Anítu kako wopíngo imokiyoso hoponoho. A'amu oso homo somo símeho hi'ntnnono unyoso sohomo Anítu kako nuhwononto yahino wopíngo'njo pa'nyo uhwononto wopíngo hwasoho ulíwo'níngkisofoho. ⁶ Hwe yofe engo'njo Ntefit a'amumo mokosyohumamojo sohwo olo hungkuno homo lomne'no mtí'mokumentisofoho. Hwe fihwo kako Anítumo u'mayo so'no syoho engo ko miyoso sohwo kako Anítumo uníngkamoloso sohwo osohomo Anítu kako kíkó wopíngo hwasoho uloso sohwo kako símonyó uyono. ⁷ Ole mtí'mokumento,

Anítu a'amu honíngkano wonyo'njo sofe wonyoso wae imofíhwosi hiyaso'mo níhu'nahone ho'nasyíhwoso'no hofíkó símonyó uyantífeho.

⁸ Anítu hwe fihwo wonyo so'no huno mosyafísiyo'njo yoso sohwo kako símonyó uyono.

⁹ Oso símonyó iyoso a'amu Juta a'apaho síhu kolo'níwo'níngkohoho sofe'nohinotaho. O'ó, awonoho. A'amu a'apaho síhu makolo'níwo'níngkiyohoho so'ntnnefoho. Hwapíngoso ole nto líhwone, Apíloham Anítumo símeho hi'ntnnono uyímentiso so'no Anítu kako Apílohamíye símeho hi'ntnnono uyoso yahino wopíngo pa'nyofoho ulímentisofoho. ¹⁰ Oso hungkuno homo somo Apílohammo Anítu ntohonta ulímentisoto. A'apaho síhu nto kolo'nnyohonta ulímentisotaho. Makolo'nyohonta ulímentisotaho. O'ó, a'apaho síhu makolo'nyohonta ole ulímento, Kíkó wopíngo hwasoho, ose ulímentisofoho. ¹¹ Ou, Apíloham a'apaho síhu makolo'nyo sohonta Anítumo símeho hi'ntnnono uyahoníngki Anítu ulímento, Kíkó wopíngo hwasoho ose ulímentisofoho. Tífi no'mo Anítu Apílohammo ole ulímento, Kíkó símeho hi'ntnnono ntape so'no wopíngo hwasoho kilímentohe so'no kíkó yofe kuhwoe'neso jíje a'apaho síhu fíkolo'nyo. Oso'no Apíloham kako a'amu hopi'nono hofíkó hofíkoe a'apahomo síhu makolo'nnyo ko huhwa Anítumo símeho hi'ntnnono uyíwo'níngkohoho sofe hofiyakweho. Oso a'amumo Anítu kako wopíngo kuyoho ulímentisofoho. ¹² Apíloham kakoe a'apaho síhu makolo'nyo sohonta Anítumo símeho hi'ntnnono uyímentiso so'no a'amu hopi'nono a'apaho síhu makolo'nyo so'nji a'apaho síhu kolo'nyo so'nji hofíkó Anítumo símeho hi'ntnnono unyoso'no hofíkó Apílohamíye imu nefoho. Hwapíngoso hofíkó Anítumo símeho hi'ntnnono uyoso Apíloham pa'nyo umentohofofoho.

Anítuye hungkunoso a'amu Anítumo símeho hi'ntnnono uyíwo'níngkohoho somnefoho.

¹³ Anítu Apíloham kakoe imu so'ntnne'no hwaho hopi'nono wosejapmmo ulímentisofoho. Apíloham kako Anítuye honíngkanomo iníngkamentiso so'no oso hungkuno hiso ulímentiso'maho. O'ó, Apíloham kako Anítumo símeho hi'ntnnono uyahoníngki Anítu wopíngo hwasoho ulímentiso so'no oso hungkuno hiso Apíloham kakoe imu somo ulímentisofoho. ¹⁴ Anítu Apíloham'nji kakoe imu so'ntnne'no olo hwaho hopi'nono wosejapmmo ulímentiso sohonta kako a'amu Anítuye honíngkano hungkunomnohini iníngkawowo'níngkohoho somnohini ulímentiso'maho. I oso homo somnohini uyontentesi

a'amu kakimo simeho hi'ntnnono uyifijontentesi hofiko simeho hi'ntnnono siki uyikutnnesohilo. I Anituye hungkunoso yokumpohn'nyo mmo'n'ingkuhwonesohilo. ¹⁵ Ihwoni. Hon'ngkano hungkuno we-e'manji a'amu oso hon'ngkano hungkuno homo somo mti'hupeso sohwo kako tohino woma'montonoho. I hon'ngkano hungkuno ane'manji a'amu fihwo mamti'hupenohoho.

¹⁶ Oseso Anitumo u'mayo hon'ngkano anga'nohinoso olenoho, simeho hi'ntnnohino uyofoho. Oso'no a'amu hopi'nono huno ole uyono. Nakwo yo'mayo iwo'n'ingkuhwone so'no nakwo Anitumo mu'manehwono. O'o, Anitu kako nakumne'no wop'ngo nalohomentiso so'no kakimo u'manefoho. Oseso oso hungkuno Anitu Apilohammo uyimentisoso Apilohamiye imu hopi'nonohino somnefoho. A'amu Anituye hon'ngkano hungkuno hi'njo so'nji ane so'ntnnefoho. A'amu hopi'nono Anitumo simeho hi'ntnnono Apilohammo hopa uy'wo'n'ingkohofoso Apilohamiye imu nefoho. ¹⁷ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoso sohwa ole mti'mokumentohofi, Anitu Apilohammo ole ulimento, Ngko kikimo a'amu kengo kengo'mta'ango pi'n'ngo engo sofe hofiyakwosi wakumokumonne'no yohono. Ose ulimentisofoho. Anitu huhwo sohwo kako a'amu poyo pe'nontife somo ulikafiwo'n'ngkiso hweho. Yo'mayo m'mofapeso uti'hwah'nyopo nto i'mofapinyo pa'nyo uhwon'wo'n'ngkisofoho. Oso Anitu huhwo sohwo kako Apilohammo hungkuno ulahon'ngki Apiloham kako oso hungkuno homo simeho hi'ntnnono umentisofoho.

¹⁸ Anitu Apilohammo ulimento, Jije ape kako hwomu aswo woma'montonoho. Oso homo somta'ni jije imuso pi'n'ngo engo imo'n'fitnnefoho. Ose ulahon'ngki Apiloham kako hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono uyonto hontohumentisofoho. Apiloham kako Anitu hwomu wontapononto ne'no hontohumanto mehomi'maso ni'hu'nahone a'mane imo'n'imentisofoho. I oso'no Apiloham kako Anitu mta'ni kakoe hwomu'ne'no hontohumanto a'mane ko imo'nonto kako Anitumne'no hohujo ikinjimo'mentiso'maho. O'o, kako Anitumne'no simeho hi'ntnnono ne'no umentiso sohwo nakwo a'amu temtitifo kengo kengo mta'ango hn'nwi neyakweho. ¹⁹ Apiloham kakoe soswo *wan hantilet* (100) uyokolofahon'ngki kakoe ape Sola ape hwonjosi sikoe a'apaho hon'ngkonimentisoyoso poyo wape'nonji mofonepo hon'ngkononji Apiloham kako kakoe hwomumne'no Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso musikwajimmentisofoho. ²⁰ Anitu Apiloham yo'mayo tifi i'mofapone so'no ulahon'ngki Apiloham kako huno hufa'u syafi'hu'mentiso'maho. O'o, kako Anitumo simeho hi'ntnnono ne'no uyoso'no kakoe a'apaho yokumpohn'nyo imokinonto kako Anituye yofe ho'noma'mentisofoho. ²¹ Hwap'ngoso olenoho. Apiloham kako huno ole syafi'hu'mento, yo'mayo hungkuno Anitu ntimentisoso Anitu kako ne imokiyoso hophonoho. Apiloham kako huno ose syafi'hu'mentisofoho. ²² Oseso Anitu Apilohamiye simeho hi'ntnnonohino uyoso'no huno syafisyonto limento, Apiloham kako simeho hi'ntnnono ne'no ntap'wo'n'ngkiso so'no kako hwe wop'ngo hweho. Ose limentisofoho. ²³ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofoso ole mti'mokumentohofi, Apiloham Anitumo simeho hi'ntnnono umentiso so'no Anitu ulimento, Kiko hwe wop'ngo hwasoho. Oso hungkuno mti'mokumentohofoso Apilohamne'nohinim'aho. ²⁴ O'o, nakwo hi'nnontne'no mti'mokumentohofofoho. Nakwoe Hwe Engo Jisas poyo

imo'nimentiso sohumo Anitu kako apa'no songo ulika'mentiso oso Anitu huhwo sohumo nakwo simeho hi'ntnnono uyimentihwone so'no wopingo kuyoho nelalofoho. ²⁵ Anitu kakoe hwomu Jisas Kilais kako nakwoe wonyo wayo'ne uhwatimentisofoho. I oso'no Anitu kako Jisasimo apa'no songo ulika'mentiso so'no nakwo Anitumo simeho uyiwon'ingkuhwone hn'nyumo wopingo kuyoho nelalofoho.

5

Anitu nakumo ole nelalofoho, Sekwo wopingo kuyoho nelalofoho.

¹ Nakwo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyiwon'ingkuhwone so'no Anitu kako nakumo ole nelalofoho, Wopingo kuyoho nelalofoho. Oso'no kako nakwoe wonyomne'no simeho tohinoso mumnyofoho. O'o, nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais sohwo kako yo'mayo wopingo naloho'mentiso so'no nakwo Anitu'nji simeho afa inalokuhwono. ² Nakwo Anitumo ufohi'nifitne'ento hon'ngkano namommentiso so'no Anitu kako nakumo wopingo nelohofalofoho. Oso'no nakwo simonyo yontani nakwo Anitu'nji wopingo humayo'ne hontohumalohwono. ³ Simonyoso oso'nohini miyalokuyihwono. O'o, yo'mayo tango ne'maso oso'ntnne'no simonyo yalokuhwono. Hwapingoso yo'mayo tango ne'masoso nakwoe simeho yokumpohn'nyo sosofito'nyo'nefoho. ⁴ Yo'mayo tangoso ko ne'masoso nakwo yokumpohn'nyo lohofontan'ingkuhwasi Anitu kako wopingo kuyoho wonal'montonoho. Huno ose naihwoso'no nakwo Anitu asomo netimayo'ne hontohumalohwono. ⁵ I yo'mayo wopingo so'no hontohumehwasi nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono ne'no uyihwasi nakwo wonimango monanonehoho. Hwapingoso Anitu kakoe hitohoso nakwoe simehomo ho'nonahumentisofoho.

⁶ Nakwo wopingo imo'nyo'ne yokumpohn'nyo ane humentan'ingkuhwoni Jisas kako oso sikuno Anitu ho'nahumentiso somo nakwo a'amu Anitumo hohujo ikinjimo'nnyo hn'nimo asomo netimayo'ne pe'nimentisofoho. ⁷ Jisas kako nakumo simeho nejap'wo'n'ngkiso hopaso nakwo nom'ne a'amumo uyantantaho. Hwe fihwo kako nom'nihwo hon'ngkano wopingo'njo sohumo ufo'mayo'ne wape'nimontolaho. O'o, awonoho. I a'amu anga'nohino sohwo kako a'amu nihu'no wonyoangkafo sohune'no ufo'mayo'ne wope'nimontolikeno. Ngko huno maniyohoyohoho. ⁸ I oso'no nakwo nihu'no wonyo nohumentan'ingkuhwoni Jisas Kilais kako nakumo nefo'mayo'ne pe'nimentisofoho. Ose imentiso so'no Anitu kako nakumo simeho nejopalokunjo so'no utihwa'nyopo ujo ehontojwahumentisofoho.

⁹ Jisas nakumne'no pe'nimentiso so'no Anitu kako nakumo wopingo kuyoho nelalofoho. Oeso nakwo Jisas Kilais'nji nohumentani nakwo huno ole nayohi, Anitu kako tohino monejaponehoho. ¹⁰ Simo'mo nakwo Anituye mango hwona'ni humamotohwone sohonta Anituye Hwomu sohwo nakwoe wonyo'ne pe'nimentiso so'no kako Anituye a'amu ne namokumentisofoho. Olohonta Kilais kako songo humaso sohwo kako nakumo ne'no wonfo'ma'montonoho eso huno nayohoho. ¹¹ Oeso nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako nakumo Anitu'nji motonefohi'n'ngkahon'ngki nakwo Anituye a'amu ne imo'nontani simonyo engo yalokuhwono.

Atam'nji Kilais'njiye hungkunofoho.

¹² Nakwo olo so'no huno nayohoho. Hwe simo'mjo sohwo kako wonyo imentiso sohonta olo hwaho lopo yahino wonyoso i'mofapmmentisofoho.

Poyo pe'nyoso oso yahino wonyo homo somta'ni imo'n+imentisofoho. Oso'no nakwo hopi'nono poyo pe'n+wo'n+ingkuhwono hwap+ngoso nakwo hopi'nono wonyo'nji'nwoho. ¹³ An+ituye hon+ngkano hungkuno m'mofape sohonta nakwoe hwaho lopo yahino wonyoso wo'mojoponoho. I oso'no An+itu kako kakoe hon+ngkano hungkuno muyo'njo imentiso so'no kako a'amufe yahino wonyo somne'no tohino mummentisofoho. ¹⁴ Oseso Atam nohumanto hon+ngkano wonyo yonto pe'n+imentisofoho. Oso mta'angoso ne'no mjimo'n+imoponto Mousesiye sikuno i'mofapmmmentisofoho. S+imo'mo Atam An+ituye hungkuno ko upa'nonto hwotoho fento wonyo imentisofoho. A'amu t+ifinjoso hofiko An+ituye hungkuno momaso'njoso Atam hungkuno homo somo hwotoho hmmentiso pa'nyoso ko mahmmentohofoso hofiko huhwa wonyo yont+fi poyo pe'n+imentohofofoho. Atam kako s+imo'mta'ango sohwo imentiso sohwoe yahino somo a'amu hopi'nono kakimo t+ifi in+ngkamentohofofoho. I oso'no t+ifi no'mo Jisas kakoe yahino songo a'amu t+ifi in+ngkayo'ne moji'mofapmmmentisofoho.

¹⁵ Oseso Atam'nji Jisasi'nji siko afa s+imo'mjo hwaswoho. I oso'no siko yahino n+ihu'no kengo kengo imo'mentisiyefoho. Atam kako wonyo engo imentiso oso mta'angoso a'amu hopi'nono hofiko nope'n+wo'n+ingkuhofofoho. I oso'no An+itu s+imeho wop+ngo m+kun+imposo nejapmmmentisoso kakoe hwomu Jisas Kilais nejapmmmentisofoho. Jisasiye yahino wop+ngoso Atamiye yahino wonyo somo nuyakolofonto nakwoe wonyoso wae enao'mentisofoho. ¹⁶ An+itu kakoe hwomu nakwoe hwaho lopo uhwat+imentiso sohonta kako Atam olo hwaho lopo yahino wonyo imentiso hopa imentiso'maho. Atam kako s+imo'mo wonyo yahon+ngki An+itu kako nahon+mentisoso nakwo hopi'nono wonyo ihwasi poyo pe'nyo'ne nahon+mentisofoho. An+itu ose nahononto kakoe huno mta'ni kakoe hwomu nakumo wop+ngo nalohofone nejapmmmentisofoho. Oso wop+ngo naloho'mentiso so'no wop+ngo kuyoho nelalofoho. ¹⁷ Hwe s+imo'mjo Atam sohwo kako An+ituye hungkuno haloho maposo'njo imentiso so'no nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi poyo pe'noma'mentihwonefoho. I oso'no An+itu kako nakumo wop+ngo naloho'mne'ento kakoe hwomu nejapmmmentisofoho. A'amu fihwo kako yo'mayo Jisas imentiso somo s+imeho wop+ngo uyoso osohomo An+itu kako wop+ngo kuyoho ulihwosi songo ne'no humayo'neso uy+montonoho. Oso a'amuso kako Jisas Kilais'nji ne'no nohumahwosi yo'mayo somo Jisasi'nji mokosyohumantokutnnefoho.

¹⁸ Ihwoni, hwe anga'no kako wonyo imentiso so'no nakwo hinjoho'nwi hon+ngkano wonyo'njo imo'n+imentihwonefoho. Oso'no poyo wape'nife nal+mentisofoho. I, t+ifi no'mo hwe anga'no Jisas sohwo kako wop+ngo imentiso so'no kako nakwoe wonyo hon+ngkano somne'no poyo pe'nyo hungkuno somta'ni nakumo is+ihutofonemanto songo humayo'neso nejapmmmentisofoho. Oso'no An+itu kako wop+ngo kuyoho nelalofoho. ¹⁹ Ihwoni. Olenoho. Hwe anga'no kako An+ituye hungkunomo haloho maposo'njo imentiso so'no a'amu hopi'nonohino hn'nwi yahino wonyo imo'mentihwonefoho. I hwe anga'nohino nom'ne sohwo kako An+ituye hungkunomo haloho po'mentiso so'no An+itu kako a'amu pi'n+ingo engo hn'nyumo wop+ngo kuyoho nal+mentisofoho.

²⁰ An+itu a'amu hn'nyumo kakoe hon+ngkano hungkuno nejapmmmentiso so'no nakwo nakwoe hon+ngkano wonyoso n+ihu'no wonyo

honꞑngkonꞑmentꞑhwonefoho. Nakwo wonyo engo ko yahonꞑngkuhwoni Anꞑtu kako nakumne'no wopꞑngo mꞑkunꞑmposo wonyoangkafo neloho-falokunjoso nakwoe wonyo engo somo yakolo'nnyofoho. ²¹ Hohonta yahino wonyo engoso nakumo yokumpohn'nyo nemokosyohumanto poyo namokumojofoho. Olohonta Anꞑtu kako nakumo wopꞑngo naloho-fonto kako wopꞑngo kuyoho nalonto songo humayo'neso nejopalofoho. Hwapꞑngoso nakwoe Hwe Engo Jisas Kꞑlais nakwoe wonyomne'no tohino engo ma'mentisofoho.

6

Nakwo Jisas Kꞑlaisꞑnji sape'nꞑmentꞑhwono.

¹ Oseso nakwo pehofo lanehwono. Anꞑtu nakumo wopꞑngo nalohofoneso engo imokiyone so'no nakwo honꞑngkano wonyoso ne'no uyano. Ose lane'elaho. ² O'o, ose molanehwono. A'amu poyo pe'noso sohwo kako apa'no wonyo miyonehoho. Oso pa'nyo nakwo Jisasi'nji sope'nꞑngkahonꞑngkuhwoni wonyoso apa'no nakumo monemokosyohumuyoho. Oso'no nakwo wonyoso ne'nohino peho'no uyantanto. ³ Nakwo Kꞑlais Jisasi'mo ufohi'nontani mijo kiyomayo yahino somo inꞑngkamentꞑhwonefoho. Nakwo Jisasi'mo ufohi'nꞑmentꞑhwone so'no kako'nji poyo sape'nꞑmentꞑhwonefoho. Olo hilo so'no sekwo huno kaseyohoho. ⁴ Mijo kiyomayo yahino imayoso olenoho. Nakwo Kꞑlais'mo poyo sope'nꞑfohi'nꞑngkahonꞑngkuhwoni Anꞑtu nakumo Kꞑlais'nji pi'nꞑmomo soho'nonahumentisofoho. Oseso Anꞑtu kakoe yokumpohn'nyo engo so'nji Kꞑlais'mo songo ulꞑka'mentiso sohonta nakwo'njimo songo sonelꞑka'mentisofoho. Oseso Jisas kako songo humayo'ne neso ma'mentiso hopaso nakwo hn'nwi songo humayo'ne neso ma'mentꞑhwonefoho.

Oseso nakwo Kꞑlaisꞑnji songo ne'no humentꞑhwanefoho.

⁵ Oseso nakwo kako'nji poyo sape'nꞑfohi'nꞑmentꞑhwonehn'nyimo u, Anꞑtu Jisasi'mo ulꞑka'mentiso hopaso nakwo'nji sonelꞑka'mentisofoho. ⁶ Nakwo huno ole nayohi, Jisas nakwoe wonyo'ne'no poyo pe'nꞑmentiso sohonta nakwoe yahino wonyoso yokumpohn'nyo nemokosyohumamojo sohomo Jisas kako poyo imokumentisofoho. Oseso olohonta nakwo yahino wonyo sohwo syoho ulohofiyi mohumulohwono. O'o, kakoe yokumpohn'nyoso moi'wonoho. ⁷ A'amu sꞑmo'mo pe'noso sohomo yahino wonyoso kakimo yokumpohn'nyo mumokosyohumanehoho.

⁸ Ou, nakwo Jisasi'nji poyo sape'nꞑmentꞑhwone so'no nakwo sꞑmeho hi'ntnnono ole uyalokuhwono. Nakwo Kꞑlais'nji songo ne'no nohumentꞑhwanefoho. ⁹ Nakwo huno nayohoho. Jisas kako pi'nꞑmo nta'ni apa'no songo lꞑka'mentiso sohwo kako apa'no poyo mape'nonehoho. Oseso Jisas kako poyo pe'nyo yahino yokumpohn'nyoso hwotoho nto hmentisofoho. ¹⁰ Jisasi'ye poyo pe'nyoso olenoho. Kako sꞑkuno anga'nohino somo pe'nꞑmentiso sohonta kako yahino wonyo sohwo yokumpohn'nyo somo nꞑhu'nahone wae yao'mentisofoho. Wayo yaofonto Anꞑtumo ufohi'nꞑmentiso sohwo olohonta kako Anꞑtu'nji songo ne'no humaho.

¹¹ Oso hopaso sekwo huno fꞑsyafꞑhu'nꞑmno. Sekwo hokunonji Jisasi'nji poyo sape'nꞑmentisohofa so'no oso yahino wonyoso sekwo hokumo yokumpohn'nyo mosemokosyohumanehoho. O'o, sekwo Kꞑlais'mo ufohi'nꞑmentisohofa soku Anꞑtu'nji humalofo. Oso'no sekwo huno

fisyafihu'nimno. ¹² Oseso oso yahino wonyoso nakumo nonemokosyohumahwoloho. Yahino wonyo kikimo wokumokosyohumamo lhwosi yahon'ngkuhwosi jije hunomo huno wonyo ku'maso some kiko osomo in'ngkahutoho. O'o, oso huno wonyo hiso foho'naofo. ¹³ Oseso sekwo sife aho timo a'apaho oso'nji yahino wonyo some ikutoho. Sekwo poyo pe'nontifi apa'no songo lika'mentohoho so'no sekwoe sife aho a'apaho timo oso Anitumo uyikui sekwo kakoe yahino wop'ngo some nto'nohini fiyimno. ¹⁴ Sekwo huno seyohoho. Yahino wonyoso sekwoe hwe engo imo'n'ngkuhwosi mosemokosyohumanehoho. I nom'neso ole. Oso hon'ngkano hungkuno Mouses sejapmentiso homo some enjwa'mo mohumuloho. Oso hungkuno hiso ole nalimojo. Hon'ngkano hungkunomo mtihupe'manji poyo wape'nimnoho. Oso hi enjwa'mo mohumuloho. O'o, Anitu kako wop'ngo seloho'mentiso so'no sekwo kako'nji ufohi'nontifi sekwo Anituye pompenjiyomo humaloho.

Nakwo yahino wop'ngo sohwoe syoho ulohofiyu umo'nano.

¹⁵ Oso'no nakwo pipi yanehwono. Anitu kako nakumo wop'ngo naloho'mentiso so'no nakwo hon'ngkano hungkunomo enjwa'mo mohumulohwono. Oso'no nakwo yahino wonyoso anga'no anga'no apa'no uyantantaho. O'o, nihu'no awonoho. ¹⁶ U, sekwo huno maseyoho liyohoho. Hwe fihwo kako nom'nehumo syoho ulohofiyonto kakoe hungkunomo haloho pewo'n'ngkiso so'no oso hwe nom'ne huhwo sohwo kakoe hwe engo imo'n'ngkuhwosi kakimo yokumpohn'nyo womokosyohumamontonoho. Ihwoni. Yahino wonyoso oso pa'nyofoho. I kiko oso yahino wonyoso ne'no yohojo'no oso yahino wonyo hiso kikimo yokumpohn'nyo wokumokosyohumamontonoho. Oso yahino wonyo huhwo sohwo kako kikimo yokumpohn'nyo kumokosyohumawosi poyo wakumokumontonoho. U, yo'mayo Anitu umu kilososo u, kiko oso hiso yohojo'no Anitu kako jije hwe engo imo'n'ngkuhwosi kikimo wokumokosyohumamontonoho. Ose yohojo'no Anitu kako kikimo wop'ngo hwosoho wakil'montonoho. ¹⁷ Simo'mo sekwo yahino wonyo sohwoe syoho ulohofiyontifi wonyo'nohino imotofofoho. I osohonta sekwo Anituye hungkuno ne some upa'nontifi hungkuno homo some simo'nyo uyontifi hungkuno hiso aho yokumpohn'nyo kemokosyohumaloho. Oso'no nakwo Anitumne'no simonyo uyano. ¹⁸ Yahino wonyo sohwo sekumo impo'ango nomokokilo'mokosyehomentan'ngki Anitu kako hano hwasampento isihutofosema'mentisofoho. Oseso Anitu kako sekumo yahino wop'ngo sohwoe syoho ulohofiyu semokumentisofoho.

¹⁹ Oseso sekwo huno tifo'njo sokune'no ngko oso syoho ulohofiyu'ne pahnnimo hungkuno apa'no waselimo. Hohonta sekwo sekwoe sife aho hopi'nono yahino wonyo some uyontifi kakoe syoho ulohofiyontifi yo'mayo yo'mayo hon'ngkano nihu'no wonyo imotofofoho. I oso'no olohonta oso pa'nyoso sekwoe sife aho yo'mayoso Anitumo uyikui yahino wop'ngo sohwoe syoho ulohofiyu hmmo'nimno. Ose ikui sekwo hon'ngkano wonyo ane umo'nantifeho. ²⁰ Simo'mo sekumo yahino wonyo sohwo yokumpohn'nyo semokosyohumentan'ngki yahino wop'ngoso mimmotofofoho. ²¹ Oso hohosohonta sekwo nohumantifi sekwo wop'ngo humamotofotaho. O'o, oso yahino wonyo hiso sekumo poyo wasemokumonto imojofoho. Oso'no hohonta sekwo yo'mayo wonyo imotofo so'no sekwo olohonta wonimango senalofoho. ²² Oseso Anitu olohonta kako impo'ango somjo yahino wonyo somta'ni

nto isihutofosema'maho. Oso'no olohonta Anitu kakoe syoho ulohofiyo nto semokumaho. Oseso sekwo kakoe yahino wop'ingo somo in'ingkayo so'no simeho semo'n'ingkahon'ingki hon'ingkanono wonyo'maso imo'nalokwofo sokumo engolopohamo songo ne'no humayo'ne sejjapmentisofoho. ²³ A'amu wonyo iwo'n'ingkofofo sofe mpe mayo pa'nyoso poyo pe'n'ifitnefoho. I oso'no nakwo Anitumo simeho uy'wo'n'ingkuhwone hn'nimo Anitu kako songo ne'no humayo'neso siki nejjaponefoho. Oso songo ne'no humayoso nakwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais'nji ufohi'n'imentihwone somnoho.

7

Nakwo yahino songo Jisas Kilais mta'angoso uyano.

¹ Nje a'amu soku, sekwo Mousesiye hon'ingkanono hungkuno somne'no huno'njo sokune'no olo hungkuno loso wasel'monne'no yohono. A'amu songo humalofo sohonta hofiko hon'ingkanono hungkunomo enjwa'mo humalofo. Hofiko tifi in'ingkayo'nefoho. I a'amu poyo pe'nyoso pipi in'ingkap'ifitne'elo. Awonoho. Songo ne'nohinofoho. ² A'mu fisi hwehumo uma'n'ingkuhwosi oso hwe sohwo songo nohumentan'ingkuhwosi hon'ingkanono hungkuno Anitu Mousesimo uy'mentisoso ni'hu'nahone sekumo mokotiku'nnyofoho. Osohonta oso a'musiye hwehwo poyo pe'n'ingkuhwoso'no oso hon'ingkanono hungkunoso oso a'mu simo apa'no momokilo'mokosyohumanehoho. O'o, oso a'musi kako ap'wojo wohumamontonoho. ³ I a'mu fisi kako kakoe hwehwo simo'mjo sohwo kako songo nohumentan'ingkuhwosi oso a'musi kako ape ma'nyo hon'ingkanoso nom'tihupehwosi nom'nehumo uma'noso'manji oso a'musiye hon'ingkanoso wonyo umon'ni'montonoho. U, hwe sohwo poyo pe'n'ingkuhwoso'ne'manji i oso a'musi kako nom'ne hwehumo uma'nyo'manji oso hiso wop'ingofoho. Oso yahino hiso hon'ingkanono hungkuno somo mtihupe-e'ne'maho. O'o, oso wop'ingofoho.

⁴ Nje a'amu soku, sekwo upa'nimno. Hungkuno hiso ne hwap'ingoso ole'nefoho. Simo'mo Mousesiye hon'ingkanono hungkunoso sekwoe hwehwo pa'nyo humamentisofoho. I oso hohosohonta sekwo Jisas Kilais'nji sekwo poyo sape'n'imentohofoho sohonta sekwo hon'ingkanono hungkuno homta'ni pe'n'imentohofofoho. Oseso hon'ingkanono hungkunoso sekumo apa'no momokilo'mokomokosesyohumanehoho. O'o, awonoho. Kilais songo lika'mentiso sohumo sekwo makotiku'n'imentohofoho so'no sekwo hokunonji songo lika'mentohofofoho. Oseso sekwo Anituye yahino wop'ingoso iyo'ne humalofo. ⁵ Hohonta nakwoe a'apaho huno simeho timo oso yo'mayo wonyoso umo lmojo oso hiso ne'no yontan'ingkuhwoni oso yahino wonyoso yokumpohn'nyo nemokosyohumamajofoho. Oso hohosohonta Anituye hon'ingkanono hungkunoso nakumo ole nelahonjoso sekwo yo'mayo wonyoso ikutoho. Ose nelahonjo sohonta nakwo wonyo engo so'no ne'mo'n'ingkahon'ingki ne'no imotohwofofo. Oso yahino wonyo hiso nakumo poyo wonamokumonte'no yohoho. ⁶ I olohonta nakwo Jisas Kilais'nji poyo sape'n'imentihwone so'no oso yahino wonyo hiso nakumo yokumpohn'nyo nemokosyohumamojo sohwo momokilo'mokomokonesyohumanehoho. O'o, Kilais nakumo isihutofonema'mentisofoho. Oseso olohonta nakwo oso hon'ingkanono hungkuno mt'mokumentohofoho somo enjwa'mo mohumuyontani nakwo

a'amu songo pa'nyo imo'nontani Anıtuye Towahunofe mampaho somo inıngkoyalokuhwono.

Yahino wonyoso nakumo wonyo namokumentisofoho.

⁷ Oso'no nakwo pehofo lanehwono. Honıngkano hungkunoso wonyofoho wolantantaho. O'o, nıhu'no awonoho. U, honıngkano hungkunoso yahino wonyo yohotoho ose monajo'njo yontentesi nakwo ole hnnontanıngkuhwanesohero. Nakwo wonyoso ane'nwoho. Ose hnnontanıngkuhwanesohero. I olo so'no fısyafıhupmno. Sekwo nom'ne a'amufe yo'mayo somne'no hi semo'nıngkuhwaloho. Ose monajo'njo yontentesi a'amu nom'nefe yo'mayo so'no hi ko nımo'nıngkahonıngkuhwosi ngko ole lı'mnesohilo. Ngko wonyoso ane hwo'nyoho. Ose lontanı'mnesohilo. ⁸ Sımo'mo ngko nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi manımo'nyo'njo yontanıngki Anıtuye honıngkano hungkuno ntımento, Kıkı nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi kumo'nıngkuhwoloho. Ose upa'nımentohe sohonta nje hunoso nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi engo nımo'nımentisofoho. Olo so'no selalokweno honıngkano hungkuno sohwo kako honıngkano wonyoso yohotoho monajo'njo yontentesi oso honıngkano wonyoso kakoe yokumpohn'nyoso ane'nesohilo. ⁹ Hohonta ngko honıngkano hungkuno mupa'nyo sohonta ngko hwe wopıngo hwo'nyoho syafıhu'motefoho. I oso hohosohonta ngko honıngkano hungkuno upa'nonji yo'mayo imote so'no huno syafısyonji lımentoho, Ngko wonyo'njo hwo'nyoho. Oso hiso nuhwononji yahino wonyo hiso ne'no yonji yahino wonyoso yokumpohn'nyo nımokosyohumentanıngki uhwonımentoheso honıngkano wonyo huhwo sohwo ngkimo poyo nımokone so'no uhwonımentohefoho. ¹⁰ Oso honıngkano hungkuno Mouses nalımentisoso ole so'no nejapmmentisofoho. A'amu hofıko honıngkano hungkunomo hofıyo'no inıngkafıjoso songo pa'nyo humafıtne'ento nalımentisofoho. I ngko oso hungkuno homo somo nupa'nonji ole lımentoho, olo hungkuno homo losomo ngko ito'no minıngkayo'njo imeso poyo pe'nımnoho lımentohefoho. ¹¹ Ngko huno ole syafıhu'mentoho, Honıngkano hungkunomo inıngka'me'manji honıngkano wonyo somo ngko uyakolo'monnoho. Ngko huno ose ko syofısyahonıngko honıngkano wonyoso yokumpohn'nyo nımokosyohumentanıngki kako honıngkano hungkuno somo hwasyo hwasyo imote so'no oso honıngkano hungkuno huhwo sohwo ole ntımento, Kıkı poyo pe'nyo. Ose ntımentisofoho. ¹² Oseso nakwo huno nayohoho. Anıtı kakoe honıngkano hungkunoso nıhu'no wopıngo'nohinofoho. Oso hungkuno anga'no anga'nohinoso hopi'nono nto'nohinoho. Wonyo hungkunoso anefoho. ¹³ Oseso pipilo. Oso wopıngo hiso ngkimo poyo wanımokumontolaho. O'o, ose'maho. Yahino wonyo sohwo kako poyo wanımokumonte'no yohoho. I honıngkano hungkuno somo upa'nonji yahino wonyo somo utıhwa'nyopo uhwononji nje honıngkano wonyo engo somo uhwonımentohefoho. Ngko Anıtuye honıngkano hungkunomo upo'nıngkahonıngko yo'mayo wonyoso yohotoho ko ntahonıngki nje sımeho tımo sıfe aho yo'mayo wonyoso umo lımoteso ngko wonyo hiso ne'no iwo'nıngkohefoho. Oso'no honıngkano wonyo yahino nıhu'no wonyofoho nnıngkohoho.

Honıngkano wonyoso nakwoe hunomo impe intofonesyohumaho.

14 Anıtuye Towahuno sohwo kako Anıtuye honıngkano hungkuno Mousesımo uyımentisoso Mouses kako mtı'mokumentisofoho. I oso'no oso honıngkano hungkuno homo somo ngko minıngkayo'njo yahonıngko yahino wonyoso yokumpohn'nyo nımokosyohumentanıngki ngko oso yahino wonyo huhwo sohwoe syoho ulohofiyı imo'nımentohefoho. 15 Ngko nje yahino wonyo iwo'nıngkoheso neso ngko huno maniyohoyohoho. Ngko yahino wopıngo'nohini uyımo ko lonji oso yahino wopıngo hiso mimmnehono. I oso yahino wonyoso miyo'njo uyımo ko lonji oso wonyo engoso iwo'nıngkohefoho. 16 Ngko honıngkano wonyoso imote so'no ngkilaho lohono. Oso'no honıngkano hungkuno Mouses nalımentisoso ngko wopıngo uhwonıngkohono. 17 Yo'mayo wonyo iwo'nıngkoheso ngkilaho lalokwe so'no ngko huno ole niyohoho. Oso wonyo iwo'nıngkohe hiso nje huno mta'nı'maho. O'o, yahino wonyo nje sımeho mo'mo mnawojoso yokumpohn'nyo imo'nıngkahonıngki oso wonyo hiso yalokweno. 18 Ngko huno ole niyohoho. Nje sımeho mo'mo wopıngoso momnauyoho. O'o, nje sımeho wonyo'nohino umojofoho. Nje hunoso yo'mayo wopıngo'nohini uyımo ko lontneso nje sımeho sohwo wopıngo hiso miyonehoho. Oso'no wopıngo yahino iyoso'no ngko yokumpohn'nyo ane hwo'nyoho. 19 Yo'mayo yahino wopıngoso umojofoho ko lonji yontneso ngko miyiwo'nıngkiyonoho. Yo'mayo wonyoso mimmnehono lontneso oso wonyo hiso ngko iwo'nıngkohono. 20 Yo'mayo yahino wonyoso ngko miyo'njo umojofoho ko lonji yontneso oso hiso ngko iwo'nıngkohono. Oso hiso nje huno mta'nı'maho. O'o, nje sımeho sohwo fiyo ntahonıngki ngko iwo'nıngkohono. Hwapıngoso nakwoe sımeho mo'mo yahino wonyoso nakumo yokumpohn'nyo nemokosyohumaho.

21 Oso'no olo yahino wonyo loso nje sımeho mo'mo mnaweho. Ngko yo'mayo yahino wopıngoso umojofoho ko lontneso yahino wonyo somo hwasopefiwo'nıngkohe hwo'nyoho. 22 Nehopi. Nje huno somo ngko ole syafısyıwo'nıngkoho, Anıtuye honıngkano hungkunoso wopıngo'nohinofoho. Ose syafısyıwo'nıngkohono. 23-25 I oso'no ngko ole honıngkonalokweno. Yahino wonyoso nje sımeho mo'mo mnaweho. Oso yahino wonyo huhwo sohwo'nji nje hunomo Anıtuye honıngkano hungkuno wopıngo sohwo mnawojoso sohwo'nji ikujoho fongki'nalokusiyo. Nje huno somo ngko Anıtuye honıngkano hungkuno sohwoe syoho ulohofiyı hwo'nyoho. I oso'no nje sımeho sohwo kako yahino wonyo sohwoe syoho ulohofiyı hweho. I eseso oso yahino wonyo sohwo kako ngkimo impo'angomo wonıhumajı'monto yahonıngki ngko youwo youwo lalokweno. Nje sımeho honıngkano poyo pe'nyo somo ipenımotowalokunjo somta'ni fıhwo wontıma'montolo. Ngko nıhu'no wonyo hwo'nyoho.

I oso hiso'no Jisas Kılais nakwoe Hwe Engo sohwo kako honıngkano wonyo yokumpohn'nyo somta'ni ngkimo isi'hutofonımayo'ne hweho. Kako ngkimo asomo ntıma'maso so'no ngko Anıtumo isamayoka ulalokweno.

8

Kılais nakwoe wonyo somo wae enaofonto kakoe Towahuno Wopıngoso nejapmmentisofoho.

1 Oseso nakwo Kılais Jisası'nji ufohi'nnyo so'no Anıtu nakwoe honıngkano wonyo somne'no sımeho tohino muhmnıyofoho. Oso'no kako hungkuno ikwolofoso sohonta nakwoe wonyo somne'no nakumo tohinoso monejaponefoho. 2 Hwapıngoso Anıtuye Towahuno sohwo nakwo Kılais Jisası'nji monahumokumentiso sohwo kako songo ne'no humayo'ne

nejaposo sohwo kakoe yokumpohn'nyoso yahino wonyo somta'ni isihutofonema'mentisofoho. Oso'no oso yahino wonyo huhwo sohwo kako ngkimo poyo n̄imokumne'ento yalokunjo sohwo ngkimo apa'no mipen̄motawenohoho. ³ Mouses kako An̄ituye hon̄ngkano hungkuno neyakwosamo uyimentiso sohonta kako nakwo a'amu hopi'nonohino hn̄'nwi hon̄ngkano nto'no in̄ngkap̄fitnne'ento nejapmmentisofoho. I oso'no yahino wonyoso nakwoe s̄imeho mo'mo mnawojo so'no nakwo yokumpohn'nyo ane'nwi nohumentani hon̄ngkano homo somo nto'no min̄ngkammentihwonefoho. Oseso nakwo hon̄ngkano hungkuno ito'no in̄ngkayo yokumpohn'nyoso ane'nwi humentan̄ngkuhwoni hon̄ngkano hungkuno hiso nakumo wop̄ingo monamokummentisofoho. I oso'no An̄itu kako wop̄ingo namokumentisofoho. Hwap̄ingoso kako kakoe Hwomu nakwoe hwaho lopo uhwojahon̄ngki kako a'amu nakwo pa'nyo imo'n̄mentisofoho. Oso kako a'amu nakwo pa'nyo imo'n̄ngkahan̄ngki An̄itu nakwoe wonyomne'no tohino engo uyahon̄ngki Kilais oso hiso'no poyo imo'n̄mentiso so'no An̄itu kako oso yahino wonyo huhwo sohwoe yokumpohn'nyo homo somo wae yao'mentisofoho. ⁴ Hon̄ngkano hungkunoso ole lonetihwalofoho. Sekwo hon̄ngkano wop̄ingomnohini fin̄ngkamno. I An̄itu kako yahino wonyo sohwoe yokumpohn'nyo wae yao'mentiso so'no olohonta nakwoe s̄imeho yo'mayo wonyo umo l̄hwosi ko yososo nakwo min̄ngkohwanehwono. Oso wonyoso nakumo monemokosyohumanehoho. O'o, nakwo An̄ituye Towahuno Wop̄ingo so'n̄ji nohumentani kakoe mampaho osomo nupo'nontani hon̄ngkano wop̄ingo'nohini somo t̄ifi in̄ngkwalokuhwono. Oseso An̄itu nonahononto wop̄ingo kuyoho nelalofoho.

⁵ Oseso a'amu hofikoe s̄imeho yo'mayo wonyo umo lonte osomo yahon̄ngki oso homo somo hofiko t̄ifi in̄ngkawowo'n̄ngkohoho so'no oso yahino wonyo hiso hofikimo yokumpohn'nyo mokosyohumawo'n̄ngkisofoho. I, a'amu An̄ituye Towahuno Wop̄ingo hi'n̄jo sohwo hofiko kakoe mampahomo in̄ngkawowo'n̄ngkohoho so'no An̄ituye Towahuno Wop̄ingo sohwo hofikimo yokumpohn'nyo mokosyohumawo'n̄ngkisofoho. ⁶ Oseso oso yahino wonyo sohwo kako a'amumo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumawo'n̄ngkiso so'no hofiko poyo pe'n̄ngkuji t̄ikanomo ufitnnefoho. I, An̄ituye Towahuno Wop̄ingo sohwo kako kakoe a'amumo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumawo'n̄ngkiso so'no hofiko wop̄ingo nohumaf̄ikuji s̄imeho pompenjiyo'n̄ji wohumant̄ifeho. ⁷ Oso yahino wonyo sohwo kako a'amumo yokumpohn'nyo mokosyohumentan̄ngki hofiko An̄ituye mangohwa imo'n̄mentohofofoho. Hwap̄ingoso hofiko An̄ituye hungkuno somo enjwa'mo mohumunyofoho. Hofiko An̄ituye hungkuno homo somo in̄ngkayoso hopo'maho. ⁸ A'amu hofiko yo'mayo wonyo hofikoe s̄imeho umo lonteso iwo'n̄ngkohoho. Oso a'amu hiso hofiko An̄ituye s̄imeho wop̄ingo umo'nyo'neso mmokufitnnohoho.

⁹ I oseso An̄itu kakoe Towahunoso sekwoe s̄imeho mo'mo humunyo'manji sekwo sekwoe s̄imehoso yo'mayo wonyoso umo l̄hwosi yososo miyonehoho. O'o, sekwo An̄ituye Towahunofe yahinomo in̄ngkwalokwofo. I, a'amu fihwo kako An̄ituye Towahuno ane hwo'manji kako An̄ituye a'amu hwo'maho. ¹⁰ Yahino wonyo sohwo kako j̄ije a'apahomo poyo kumokososo u, K̄ilais kako j̄ije s̄imeho mo'mo humunyo hwsos'manji j̄ije huyo'mangoso songo wohumamontonoho. Hwap̄ingoso

Ani^tu wopⁱngo hwasoho nto kilⁱmentisofoho. ¹¹ Jisas kako poyo pe'nⁱngkahonⁱngki Ani^tu kako apa'no songo ulika'mentiso sohwo kakoe Towahuno kikimo kuhumunyo hwasⁱ'manji kako Kilaisⁱmo ulika'mentiso hopaso kako jije a'apaho apa'no songo kilokafonefoho. Hwapⁱngoso kakoe Towahuno kikimo kuhumunyofoho.

Ani^tu kakoe Towahunoso nakumo kakoe mehomi namokuwo'nⁱngkohoho.

¹² U, nje a'am^u soku, yo'mayo wonyo nakwoe simeho umo lonte osomo peho'no inⁱngkwalokwofo. Oso yahino wonyo huhwo sohwo sekumo mosemokosyohumanehoho. O'o, awonoho. Olohonta nom'ne songo nemokosyohumaho. Osohumnohini unⁱngkowano. ¹³ Nakwo nakwoe simeho yo'mayo wonyo uyano lⁱfijo'manji u oso hiso ifijoso sekwo poyo pe'nⁱngkuji tⁱkanomo ufitnnefoho. I oso'no sekwo sekwoe simeho mo'mo Ani^tu kakoe Towahunoso sekumo sehumunyo hwasⁱ'manji kakoe yokumpohn'nyoso nomafⁱkuji yahino wonyo simeho umo lⁱwo'nⁱngkiso somo monje yasyⁱkuji poyo umokantifeho. Poyo imokukuji sekwo songo wohumantifeho.

¹⁴ A'am^u Ani^tuye Towahunofe mampahomo haloho pewo'nⁱngkohofoso hofiko Ani^tuye mehomⁱ nefoho. ¹⁵ Ani^tu kakoe Towahunoso nakumo apa'no iyoho enamofone nejammentiso'maho. Nakumo apa'no impe hopa nantofone nejammentiso'maho. O'o, Ani^tu kakoe mehomⁱ ne imo'nyo'ne kako kakoe Towahuno Wopⁱngo nejammentisofoho. Oso eso nakwo kakoe mehomⁱnwi nohumentani nakwo Ani^tu kakine'no iyoho miyontani Nje Mpohwasoho ulⁱwo'nⁱngkuhwonefoho. ¹⁶ Ani^tu kakoe Towahuno Wopⁱngo sohwo kako nakwoe simeho mo'mo humunyo sohwo ole nalⁱwo'nⁱngkohoho, Kⁱko Ani^tuye mehomⁱ hwasoho. Ose nalⁱwo'nⁱngkiso so'no nakwo huno ole nayohoho. Ou, nehopi. Nakwo Ani^tuye mehomⁱnwoho. ¹⁷ Oseso nakwo Ani^tuye mehomⁱ hn'nⁱmo Ani^tu kako kakoe mehomⁱ hn'nne'no yo'mayo elofisosyohumasoso nejamonefoho. Ani^tu kako yo'mayo Kilaisⁱmo uyososo nakumo nejamonefoho. Olohonta nakwo Jisasⁱ'nji mojoku'nⁱngkuhwasi yo'mayo tango Jisas ma'mentiso hopaso womano lⁱhwasi maso'manji u hwangku no'mo nakwo Kilaisⁱye yofe engo so'nji kakoe ango wonyoangkafo so'nji kako'nji nonanefoho.

Hwangku nakwo Kilaisⁱ'nji nohume hwasⁱ kakoe yofe engo'nji kakoe yokumpohn'nyo'nji nohumanefoho.

¹⁸ Nakwo Ani^tumne'no syoho yontanⁱngkuhwasi yo'mayo tango ne'masoso olo tango hiloso we'efoho. I hwangku nakwo Ani^tu'nji nohumehwasi yo'mayo wonyoangkafo mⁱkunⁱmpososo ujo ehontojwasoyoso somo uhwonⁱngkuhwasi nakwo olo tango we'e loso'no huno mosyofⁱsyanehwono. ¹⁹ Yo'mayo hopi'nono ahwomomjo so'nji whahoponjo so'nji Ani^tu mtⁱmokumentisoso hontohumaho. Yo'mayo so'no hontohumantifi Ani^tuye mehomⁱ ne hn'nⁱmo utⁱhwa'nyopo ujo ehontojwonasyoso sohonta nahonyo'ne umo'nⁱngkanⁱngki hontohumaho. ²⁰ Hohonta Atam kako Ani^tuye hungkunomo hwotoho hmmentiso sohonta olo nakwoe hwaho lopo yahino wonyoso i'mofapmmentisofoho. Hohosohonta yo'mayo Ani^tu kako mtⁱmokumentisoso Ani^tu kako hungkuno lahonⁱngki yo'mayoso wonyo imo'nⁱmentisofoho. Oso yo'mayo yofoho, piso hohwayo oso iwo'nⁱngkiso uhwonⁱwo'nⁱngkuhwoneso apa'no wopⁱngo imo'nyo'ne hontohumaho. ²¹ Nakwo Ani^tuye

mehomi ne hn'nimo ujo ehontojwonasyoso sohonta yo'mayo Anitu mt'i'mokumentisoso apa'no wopingo imo'nonefoho. Oso hohosohonta yahino wonyoso nihu'nahone moi'wo imo'n'ngkuhwosi nakwo a'amu hn'nonji yo'mayo so'nji Anitu kakoe yofe engo so'nji kakoe yokumpohn'nyo so'nji nohumentihwanefoho.

²² Nakwo huno moi'wonoho. Yo'mayo hopi'nono Anitu mt'i'mokumentisoso oso wopingo i'mofapone so'no hontohumafikuji hofiko tohino tipemayoso moya'mi sofa hofiko mehommi aswo mant'fi tohino tipemawo'n'ngkohoho oso hopa tipema'mopikujo somta'angoso olohonta u'mofapmmontonoho. ²³ I, yo'mayo tohino Anitu mt'i'mokumentiso osomnohini mumnalofiyoho. O'o, nakwo a'amu hi'nonjimo nemnalofoho. Anitu kako yo'mayo hwangu nakumo nejapone so'no hofiko huno syafihupitne'ento kakoe Towahuno simo'no nejapmentisofoho. I olohonta nakwoe a'apahoso yahino wonyo sohwoe yokumpohn'nyo somo enjwa'mo humentani tohino engo nem'ngkahon'ngki youwo youwo lontani nakwo olo so'no hontohumalohwono. Anitu kako nakumo yahino wonyo sohwoe yokumpohn'nyo somta'ni nihu'nahone asomo nemahwosi kako nakumo a'apaho songo nejap'hwosi nihu'nahone nakwo kakoe mehommi ne imo'nyo'ne namokonefoho. ²⁴ Nakwo oso hiso ne imo'nyo'ne hontohumalohwono. U, oso yo'mayo hiso ne imo'nontentesi nakwo mohontohumehwanesohilo. U, hwe fihwo kako oso yo'mayo hiso'no nohontohumawosi oso ne homo somo nuhwon'ngkuhwosi oso'no kako apa'no mohontohumanehoho. ²⁵ U, nakwo yo'mayo muhwonyo so'no nakwo huno syofisy'hwasi simoho hi'ntnnono uyasoso u, neso womantanoho. Oso'no nohontohumehwasi in'ngo momofanehwono.

²⁶ Oso hiso'no hontohumalohwone hiso nakwo yokumpohn'nyo ane'nwi humentan'ngkuhwoni Anitu kakoe Towahuno Wopingo huhwo'nji nakwo Mpohumo jomo ujo so'ne nefe'mawo'n'ngkisofoho. Nakwo Mpohumo pehofo ulane'entani huno moneyahon'ngki nakwoe simoho mo'mnohini humotaha lalokuhwono. Oso'no nakwo yoloho ne hiso'no Mpohumo mujofoho. I oso'no Anitu kakoe Towahuno Wop'ngoso nakwoe simoho mo'mo nakune'no hitoho ulofahon'ngki kako Anitumo nakune'no yoloho uli'wo'n'ngkisofoho. Oso Towahunofe mampahoso Anitu kako'nohini upa'n'wo'n'ngkohoho. ²⁷ Mpohwo kako'nohini nakwoe simoho mo'mo nahonyo sohwo kako Towahunofe huno somne'no huno uyohoho. Towahuno sohwo kako yo'mayo Anitu kako umo'nalokunjo so'no huno uyahon'ngki kako nakumne'no Mpohumo jomo ujoso'no nto'no uli'wo'n'ngkisofoho.

²⁸ I nakwo olo so'no huno nayohoho. Anitu kako a'amuso nje yahnoso ifitne'ento imentiso osomo uhwasopo'mentisofoho. A'amu hiso hofiko Anitumo simoho ufijo'manji yo'mayo tango u'maso somo Anitu kako oso homo somo wopingo umokiyo'ne hweho. ²⁹ Hwap'ngoso hohonta Anitu kako nakumne'no huno uyahon'ngki Anitu nje hwomu hopa imo'n'fitne'ento nahwasopo'mentisofoho. Oseso Kilais nela'wehwo kako simo'mta'ango sohwo imo'n'ngkahon'ngki nakwo a'amu pi'n'ngo engo hn'nwi homn'ngkwa'wehwo homnampisyona'ni imo'nalokuhwono. ³⁰ Hohonta Anitu nakumo nahwasopo'mentisofoho. Nahwasopo'mentiso hn'nimo ngkimo ni'mapitne'ento johonali'mentisofoho. Joho nalonto wopingo naloho'mentiso so'no ole nelalofoho. Sekwo wopingo kuyoho. Wopingo namokumentiso so'no nakwo kakoe yofe engo'nji kakoe

yokumpohn'nyo'nji nohumentihwanefoho.

Anitu nakune'no hitoho ulofalokunjo sohwo kako monesikwajonehoho.

³¹ I oseso Anitu kako nakumo yo'mayo wopingo nalohomentiso so'no nakwo huno pehofo syofisyanehwono. Anitu nakwo'nji humanto nefe'mawo'nngkiso so'no nakumo a'amu wonyo nalohofiwonngkohoho somne'no huno pi'nngo mosyofisyanehwono. O'o, hofiko nakumo moneyakolopitnnehofo. ³² Anitu nakune'no hitoho ulofahonngki kakoe Hwomu kakine'no simeho uyiwonngkiso sohune'no nakumo wonejapmmonteso huno pi'nngo mosyafihu'mmentisofoho. O'o, awonoho. Nakwoe wonyomne'no poyo pe'none'ento uhwatimentisofoho. Oseso oso kakoe hwomu nejapmmntiso so'no nakwo huno ole nayohi, Yo'mayo nefe'mayo'ne hi wonejapmmontono.

³³ Anitu nakumo kako'ne nahwosopo'mentiso hn'nimo sekwo wonyo kuyoho eso tihwo wonalimontolo. O'o, Anitu huhwo kako nakwoe wonyo wae enamofonto wopingo kuyoho naliwonngkisofoho. ³⁴ Nakwoe yahino wonyo somne'no tohino womapife eso tihwo walimontolo. O'o, Kilais Jisas oso wonyo homo somne'no poyo pe'nonto apa'no songo lika'mentiso sohwo kakoe kanngkwohwo Anituye aho anga sohohnta'ni nohumentanngki Seten kako nakumne'no wonyo kuyoho nelahonngki Kilais nakumne'no Mpohumo jomo ulalofoho.

³⁵ Jisas Kilais nakumo hitoho mikunimposo engo nejapiwonngkisoso wae pehohwo wenamo'mtolo. U, yo'mayo tango nakumo ne'maso'manji u tohino tipemaso'manji u a'amu wonyo nalohopijomanji u mijoho nayoso'manji yo'mayo so'nji manji'mofoso'no umofonyo iyomanji yo'mayo wonyoso nakumo wonyo wonamokumo lhwosi yoso'manji u poyo wonamokumo lhwosi yoso'manji i oso yo'mayo hopi'nonohino hiso Jisas Kilais kako nakumo hitoho ulofalokunjo somta'ni nakumo wae menafonehoho. ³⁶ Oso yo'mayo hiso ne'maso so'no a'amu Anituye hungkuno mtimokumentohoho sohwa ole mtimokumentohofi, Nakwo jije a'amu hn'nwi jije syoho mjimopontanngkuhwoni a'amu hofiko nonahonontifi nonafotofontifi fonjonesyalokwofo. A'amu tongomo uhwonontifi fonjasyiwonngkohoho hopaso nakumo nahonontifi wofonjonesyantife'no yalokwofo.

Ose mtimokumentohofofoho.

³⁷ Oso hiso'no nakwo huno mosyofisyalokuyihwono. O'o, Jisas Kilais nakumo simeho mikunimposo engo nejapiwonngkiso so'no yo'mayo tango hopi'nonohino ne'mante somo nakwo nihu'nahone monje esyahonngkuhwoni Anitu yo'mayo homo somo uyakolofone namokuwonngkisofoho. ³⁸ Ou, ngko olo so'no simeho hi'ntnnono uyalokwe so'no ngko huno ole niyohoho. Anitu ngkimo hitoho mikunimposo engo ntapiwonngkiso oso'no wae yanimofone sohwo mohumuyoho. O'o, nihu'no awonoho. Oseso Kilais nakumo hitoho nejopalokunjo somta'ni nakumo wae menafonehoho. Ou, nehopi. Songo humayo so'nji poyo pe'nyo so'nji a'amu ahwomo mta'ango so'nji hwahoponjo towahuno wonyo so'nji yo'mayo hohonta i'mofapmmntiso oso'nji tifi imo'none so'nji yo'mayo yokumpohn'nyo kengo kengo so'nji ³⁹ i yo'mayo yokintahoponjo so'nji hwahoponjo so'nji oso nom'ne yo'mayo hu'mehinawojo so'nji oso yo'mayo hopi'nonohino hiso Anitu hitoho nejalokuso somta'ni nakumo wae menafonehoho. O'o, nakwoe Hwe Engo

Jisas Kílais nakumo wopíngo naloho'mentiso oso'no Anítu kako hitoho ne'no nejapmmíhwonefoho.

9

Poul kako a'amu Isílael somne'no símeho tango uyímentisofoho.

¹ Ngko Pouli'ni Kílaisíye a'amu sohwo'ni hwasyo hungkuno mose-lalokuyohono. O'ó, ngko sekumo hungkuno nehopi'nohini selalokweno. Ngko huno niyalokunjo so'nji Anítuye Towahuno Wopíngo nje símeho mo'mo humaso sohwo'nji ngkimo olo so'no nehopeho ntantofoho. ² Nje a'amu Jutaso hofíko Jisas Kílaisímo miníngkayo somne'no ngko hitoho ntokwoho. Nje símeho tango níhu'nonohinoso hofíkine'no niyohoho. ³ A'amu Jutaso hofíko nje níngkwahwo nampohwosafoho. Hofíko nje temtitofo mta'angofoho. Oso'no hofíko Anítuye a'amu ne imo'nyo so'no nímo'níngkohoho. U honíngkano wo'nnyopontentesi u ngko Anítumo olo so'no jomo ulahoní'mo Anítu kiko nje a'amu Jutaso hofíko jije a'amu ne imo'nífitne'no kiko ngkimo tikanomo níhumajo ose ulí'mnesohilo. ⁴ Nakwo a'amu Juta hn'nwi nakwo a'amu Isílael sofe imu'nwoho. Anítu kako nakumo nahwosopo'mentiso osohwo kako nje a'amu kuyoho nalonto kakoe yofe engo so'nji yokumpohn'nyo engo so'nji netíhwamentisofoho. Nakumo Anítu ole nalímento, Sekwo ngkimo nífohi'nyo'ne olo honíngkano lomo ifijo so'no ngko wopíngo waseloho'monnoho. Ose nalonto kakoe honíngkano hungkuno nejapmmentisofoho. Nom'neso olenoho. Kakoe yofe somne'no kakoe tajo angomo hwomtame ulohofone yahino wopíngo nejapmmentisofoho. Yo'mayo hungkunoso ne imo'none so'no nalímentisofoho. ⁵ Neyakwosa sohwa hofíko hwe engo hwafoho. Nakwoe temtitofo somta'ni Anítu kakoe hwomu Kílais osohomo nefo'mayo'ne uhwosopo'mentiso sohwo kako a'amu imo'nímentisofoho. Anítu ne sohwo kako yo'mayo hopi'nonohino somo aho huli'memokosyohumawo'níngkiso hweho. Oso'no nakwo kakoe yofe ho'nomayoso engolopohamo ne'no ne'nohini uyíhwano. Nehopeho.

Hwe moya'mi hopi'nono Anítu kakine'no uhwosopo'mentisofoho.

⁶ A'amu Juta fehohnjoso Anítumo símeho muyo'njo so'no ole wolantantaho. Anítuye hungkunoso ne mmo'nonehoho ose wolantantaho. O'ó, awonoho. Anítu a'amu Juta somo kakoe mehomi imo'nyo'ne ko uhwosopo'mentisoso fehohnjoso Jutafe temtitofo ko hi hofíko kakoe a'amu ne'maho. ⁷ Apílohamíye imu fehohnjo somo Anítu uhwonnteso hofíko Apílohamíye a'amu yofe uhwoe'ne'maho. O'ó, Anítu Apílohammo ulímento, Jije hwomu Aisak kakoe imu oso'nohini hofíko jije temtitofo nefoho. ⁸ Anítu Apílohamíye hwomu anga'nohino sohune'no hungkuno ulahoníngki kako hwomu anga'no típema'mentiso sohwo osohwo kako Anítuye mehomi hweho. I nom'ne típema'mentiso oso hwa hofíkoe imuso hofíko Anítuye mehomi'maho. ⁹ Oso hungkuno Apílohammo ulímentiso hiso olenoho. Soswo anga'no niyakolofíhwoso'no ngko asomo wapmmonnoho. Osohonta Sola kako hwomu aswo woma'montonoho. Ose ulímentisofoho.

¹⁰ Ihwoni. Aisak kako imo'nonto kakoe ape Lepeka kako hufa'u mehomi imo'nímentisofoho. Oso hufa'u mehomi sohwa'uye kaníngkwohwo afa hweho. Aisak huhwo sohwo kako nakwo a'amu Juta hn'nwiye neyakweho. ¹¹ Oso hwomu hufa'u Lepekafe símehomjo mnawojo oso hwa'umo

Anitu kako kakoe huno mta'ni hwomu anga'nohino humo kakoe mehomi imo'nyo'ne uhwosopo'mentisofoho. Anitu kako oso hwomu sohwa'u siko'e yahino wop'ingo somne'no yano ulohmmentiso'maho. O'o, siko mmo'nyo sohonta Anitu kako hwomu anga'nohino sohomo kakoe mehomi imo'nyo'ne uhwosopo'mentisofoho. Oso'no nakwo huno ole nayohi, Anitu kako a'amufe yahino somne'no huno mosyafisiyo'njo yonto a'amu somo kakoe huno mta'ni mtitofonto uhwosopewo'n'ngkiso hweho. ¹² Oso hwomo sohwa'u siko mmo'nyo simeho mo'mo mnowmentanjo sohonta Anitu Lepekamo ul'mento, Oso hwomu simeho'nyo sohomo nom'ne jije hwomu t'finjo sohwoe syoho ulohofiyonehwo umo'nimontonoho. Ose ul'mentisofoho. ¹³ Anituye hungkuno mt'i'mokumentohofa sohwa hofiko ole mt'i'mokumentohofi, Anitu ole l'mento, Ngko Aisakiye hwomu t'finjo Jekoup oso hune'no simeho uyalokweno. I ngko kola'wehwo Isou sohune'no ngkilaho, ose l'mentisofoho.

¹⁴ Oseso nakwo ole wolantantaho. Olo Anituye yahino oleso nto'nohinim'aho. Ose wolantantaho. O'o, awonoho. ¹⁵ Anitu Mousesimo ole ul'mento, U ngko hwe fihune'no wop'ingo wakiloho'mo ul'imo u ngko kakimo wop'ingo ulohom'noho. U ngko kakine'no hitoho wanto'mtonoho. ¹⁶ Oseso hwe fihwo kako ole malonehoho. Ngko syoho wop'ingo i'me'no Anitu kako ngkimo wop'ingo wantoho'montonoho. Ose mal'mnehono. O'o, Anitu kako huno mta'ni mtitofihwosi a'amumo wop'ingo ulohom'ntonoho. ¹⁷ Oso'no Anitu kako hwe engo hwaho Ijip mokosyohumamentiso osohumo ole ul'mento, Ngko kikimo olo hwaho Ijip osopo mokosyohumayo'ne kuhumaji'mentohefoho. Hwap'ingoso ngko kikimta'ni nje a'amu Isilael somo ut'mahm'me'no kiko yokumpohn'nyo imo'n'ngkohoji hahn'nyo yohojo'no ngko kikimo hwotoho kufe'mo wokiyakolo'monoho. Oseso a'amu angom'neemjoso hofiko nje yokumpohn'nyoso nohon'ngkuji nje yofeso woho'nonimantifeho. Ose ul'mentisofoho. ¹⁸ Oseso nakwo huno ole nayohoho. U Anitu kako hwe fihune'no ngko kakine'no hitoho wantofono lihwosi u kakine'no hitoho ulo'montonoho. U Anitu kako nom'ne a'amu hune'no huno ole syafisyososo, Hwe fihwo kako yokumpohn'nyo umonono ose syafisyososo oso hwe huhwo sohwo kako yokumpohn'nyo umo'nimontonoho.

Olo hungkuno loso Anituye simeho tohino'nji hitoho ulofoso'ne

¹⁹ Oseso Anitu yo'mayoso umonono lonte so'no oso hiso ne imo'n'wo'n'ngkisofoho. Oso'no a'amu fehohnjoso ole wantantifeho. Nakwoe yahino wonyo iwo'n'ngkuhwone so'no Anitu kako yoka peho'no nal'wo'n'ngkohoho. Yo'mayo imo'n'wo'n'ngkiso so'no simeho'nyo Anitu kakoe huno yo'mayoso umonono lonte huno syafisiyo'nyo'n'ngkiso osomo t'hwu ulojao'montolo. ²⁰ Ose ntikujo'no ngko ole ul'imno, U, kiko a'amu hwahoponjo fihwosi Anitumne'no yoka ujoso kiko hopoenohintaho. Oseso hwakwontoho osohwo kako oso hwe mt'i'mokoso osohumo ole ul'montolaho, Kiko olo pa'nyo peho'no n'mt'i'mokumentohino hwo'nto. Ose ul'montolaho. ²¹ A'amu hwakwontoho syoho'njo sohwo kako hwaho nomahwosi hwontoho nom'ne wasopayo ho'nasiyo'ne mt'i'mokuhwosi nom'ne siki'nyo jopaho iwontofasiyo'ne mt'i'mokososo wonyotaho. O'o, kako yo'mayo kakoe huno mta'ni mt'i'mokiyoso u oso kako hwap'ingo hweho. Kakoe syohofoho.

²² Oso yahino oseso Anitu huhwo'njoho. Anitu a'amu hon'ngkano wonyo imotofo so'no tohino womap'ife l'mentisofoho. Anitu kakoe

yokumpohn'nyo'nji kakoe simeho tohino oso'nji utihwa'nyopo ulikemokontentesi a'amu somo tohino komo'no uyihwonesohilo. O'o, Anitu kako oso a'amu somne'no hitoho ulofahon'ngki hontohumaho. I oso'no hofiko hahn'nyo ne'no yahon'ngkofi Anitu kako tohino engo uyimentisofoho. ²³ I Anitu kakoe yahino wopingo ujo ehontojwasiyo'ne so'no Anitu kako a'amu fehohnjo wopingo ulohomne'ento uhwosopomentiso somo nje yofe engo so'nji nje yahino wopingo so'nji mapitnne'ento imentisofoho. Hwap'ngoso oso hiso'no nakune'no nto'no nto enesyohumaho. ²⁴ Oso a'amu wopingo ulohomne'ento uhwosopomentisoso nakwonoho. Oso hiso a'amu Juta'nohini'maho. O'o, a'amu temtitofo kengo kengo'nwoho. ²⁵ Houseya sohumo Anitu hungkuno uyahon'ngki limojo sohwo kako olo hungkuno loso a'amu Juta'maso, a'amu temtitofo kengo somne'no ole mtimokumentisofoho. Anitu ole limento, Hwe moya'mi hofiko nje a'amu Juta mmo'nyo'njo somo ngko ole ulimonnoho, Sekwo nje a'amu kuyoho.

A'amu ngko hofikimo simeho muyo'njo simo'mo imentohe somo ole ulimonnoho, Ngko sekumo simeho sejopalokweno.

²⁶ Ango'meemjo a'amu somo nje a'amu ku'maho simo'mo ulimentohe oso angomeemjo a'amu somo ole ulimonnoho.

Ngko Anitu songo ne'no humayo sohwo'niye a'amu kuyoho.

Houseya ose mtimokumentisofoho.

²⁷ I Aisaiya hwe nom'nehumo Anitu hungkuno uyahon'ngki limentiso sohwo kako a'amu juta somne'no ole mtimokumento,

A'amu Isilaeliso hofiko tafeponjo wosoho pa'nyo pi'n'nggo engo ko imon'ifijo somta'ni Anitu kako anga'no anga'nohino manefoho.

²⁸ Hwap'ngoso a'amu hon'ngkano wonyo'njo somo Anitu hofikoe yahino wonyo so'no hungkuno ulhwosi tohino komo'no uyonefoho.

²⁹ Oso hungkuno Aisaiya simo'mjo mtimokumentisoso olenoho. Nakwoe Hwe Engo Anitu kako a'amu ahwomomjo so'nji hntokwaliyo yomayo so'njimo mokosyohumawo'n'ngkiso osohwo kako nakwoe temtitofo fehohnjo anga'no anga'nohino somne'no wohumafe majo'njo yontentesi nakwo a'amu hopi'nono Isilael hn'n'mo Soutom'nji Ngkumoula oso pa'nyo wae enaofihwonesohilo.

Aisaiya ose mtimokumentisofoho.

A'amu Isilaeliso hofiko hofikoe yahino wopingo somne'no Anituye a'amu ne imo'nane'entifi hofiko syoho engo imentohofofoho.

³⁰ Oseso nakwo pehofo lanehwono. Olenoho. A'amu temtitofo kengoso hofiko nakwo Anituye a'amu ne imo'nane'entifi syoho yokumpohn'nyo imentohofomaho. O'o, hofiko Jisasimo simeho hi'tntnono uyahon'ngkofi Anitu sekwo wopingo kuyoho ulimentisofoho. ³¹ I a'amu Jutaso hofiko ole syafihu'mentohofi nakwo Anituye hon'ngkano hungkunomo nto'no in'ngkohwaso'no Anitu kako nakumo wopingo kuyoho wonalimontonoho. Ose syafisyontifi syoho engo ko imentohofo so'no Anitu kako wopingo kuyoho ose mulonehoho.

³² Hwap'ngoso hofiko Jisasimo simeho hi'tntnono uyoso nakwolaho lontifi hon'ngkano hungkuno osomo nto'no in'ngkuhwaso'no Anituye a'amu ne umo'nano. Ose limentohofofoho. Hofiko oso sojo engkwosaho pa'nyoso Anitu hon'ngkanopo ho'nahumentiso osomo entofomantifi piwahu'mentohofofoho. ³³ A'amu Anituye hungkuno mtimokumentohofo oso hwa hofiko Jisasimne'no oso sojo homo somo ole mtimokumentohofi,

Upa'n+mno. Oso hwaho ango Saiyon sopo sojo engkwosaho pa'nyo a'amu entofomayo'ne ho'nahumentohofoho.

Oso hopo sopo a'amu hofiko entofomafikui wopiwesyantifeho.

I a'amu oso engkwosaho homo somo simeho hi'ntnnono uyifijosos hofiko won+mango munonehoho.

Jisas+mne'no ose mti'mokumentohofoho.

10

A'amu Isilaeliso hofiko Anitu kakoe yahino wopingoso nto'no ma'mentohofomaho.

¹ U nje a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ingkohoho soku, olo so'no nje simeho wopingo nimo'n'ingkohoho. Ngko a'amu Isilaeliso hofiko Anituye a'amu ne imo'n'ifitne'eni Mpohumo jomo ne'no uliwo'nalokweno. ² Ngko oso a'amu somne'no huno ole niyohoho. Hofiko Anituye yahino somo uningkwano ko lontifi oso'no hofiko Anituye yahino ne so'no huno muyofoho. ³ Anitu kako nakune'no a'amu wopingo imo'n'ifitne'ento Jisas Kilais nakwoe hwaho lopo uhwat+mentisofoho. A'amu Jutaso hofiko oso homo somo simeho muyo'njo yontifi huno ole syofisyalokwofo, Nakwo hi'nwi nakwo hon'ingkanos hungkuno somo ito'no in'ingkwawasos wopingo umo'nantanoho. Hwasyo ose syofisyalokwofo. ⁴ Nakwo huno ole nayohoho. Kilais kako hon'ingkanos hungkuno somo moi'wo esojwao'mentisofoho. Oseso a'amu kako Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyosos osohumo Anitu kako oso a'amu osohumo ulimontono, Kiko wopingo hwosoho. Ose ulimontonoho.

Anitu kako hwe moya'mi hopi'nonohino somo utima'mo lalofoho.

⁵ Mouses hungkuno osohi so'no mti'mokumentisofoho. A'amu fi-hwo kako Anitu kiko wopingo hwosoho ntono'ento kako Anituye hon'ingkanos osomo nto'no in'ingkwalofoho. Oso hungkuno homos somo hopi'nono nto'nohini in'ingkawesohwo'manji kako songo ne'no nohumantihwone hweho. ⁶ I oso'no a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyosos osohumo Anitu kako wopingo hwosoho ose ulimontonoho. Oso hwe huhwo sohwo kako huno ole mosyafisyonehoho. Kilais nakumo nefo'mayo'ne ahwomo mta'ni tihwo wositi+mamontolo. ⁷ A'amu poyo pe'nnyo hwahomo'mo humalofosos Kilais pe'nimentisos osohumo tihwo utima'montolo. Ose mosyafisyonehoho. ⁸ O'o, Anituye hungkunosos sekumos mose'masomaho. A'amu Anituye hungkunosos sekwo'njis weho. Sekwoe hunomos simehomos weho. Oso hungkunosos mnawojos losos olenoho. Sekwo Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyimno. Oso hiso'no nakwo ne'no losetihwawo'n'ingkuhwono. ⁹ Olenoho. Kiko nom'ne a'amu somos ole uso, Jisas sohwo nje Hwe Engo hweho, ose ulohoji Jisas nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentisos osohumo Anitu kakimos pi'nimnos nta'ni apa'no songo ulika'mentisos osos homos somne'no simeho hi'ntnnono uyohojis manjis Anitu kako kikimos asomos wokitima'montonoho. ¹⁰ Nakwo Anitu kakimos simeho hi'ntnnono uyihwaso'no Anitu kako ole wonalimontonoho, Sekwo nje mehomi wopingo ne kuyoho. Nakwo nakwoe mangonjis Anitu kakoes hungkunosos nom'ne a'amu somos lutihwehwaso'no Anitu kako nakumos asomos netimanefoho.

¹¹ A'amu Anituye hungkunosos mti'mokumentohofosohwasos ole mti'mokumentohofi, U, a'amu Anitumos simeho hi'ntnnono uyosos

Wop+ngo ulohohm'me'no nohon+ngkuji sekwoe s+meho tohino wasemn+montonoho.

Ngko a'amu huno'maso osomo ut+mahm'me'no nohon+ngkuji sekwo yoka wolantifeho.

Mouses olo hungkuno loso ose mt+'mokumentisofoho. ²⁰ I Aisaiya kako olo hungkuno loso yoloho joso'no iyoho imentiso'maho. O'o, olo hungkuno loso yokumpohn'nyo limento,

A'amu ngkine'no huno mosyaf+siyo'njoso hofiko ngkine'no hafihafe mat+pewo'n+ngkiyohofoso olohonta hofiko ngkimo nto tipenohon+ma'n+ngkohoho.

A'amu nom'neso hofiko ngkine'no nom'ne a'amu somo mulohon+wo'n+ngkiyohoho oso'njo ut+hwa'nyopo i'mofapmmmentohefoho.

Ose limentisofoho. ²¹ I oso'no An+tu a'amu Isilael somne'no ole limento, Engolopohamo ngko a'amu somne'no womotohul+jisyosyohumamonji ajape ulohofahon+ngko hofiko nje hungkunomo hwotoho n+fent+fi hohujo ikinjan+mof+wo'n+ngkohohofoho. Aisaiya ose mt+'mokumentisofoho.

11

An+tu kako a'amu Isilael fehohnjo somo wop+ngo uloho'mentisofoho.

¹ Oseso ngko ole waselohon+monne'no yohono. A'amu Isilael somo An+tu uhwosopo'mentiso oso hofiko An+tune'no hohujo ikinj+mofahon+ngkofi An+tu kako oso a'amu homo somo wae nihu'nahone yao'mentisotaho. O'o, awonoho. Nihu'nahone'maho. O'o, ngko huhwo'ni a'amu Isilael hwo'nyoho. Ngko Ap+lohamiye imu hwo'nyoho. Ngko kakoe kakwo'yohwo Jekoupiye hwomu Mpenyamin+ye temtitofu mta'ango hwo'nyoho. ² A'amu Isilael hohonta An+tu nahwosopo'mentiso hn'nimo An+tu kako moho'nonafefoho. Hwe fihwo Ilaija sohomo An+tu hungkuno uyahon+ngki kako a'amu Isilael somne'no hungkuno yokumpohn'nyo ulimentiso so'no sekwo huno seyohoho. Kako An+tumo ole ulimento, ³ Hwe Engo sohwo, a'amu sohwo jije hungkuno uyahon+ngki limotofo oso hwamo nom'ne a'amuso fonjosyalokwofo. A'amu kikine'no yahu fonjokisasiyo ijempohoso wonyo nto imokumalofo. Oso'no ngko anga'nohino sohwo'ni humanji kikine'no s+meho kijopalokweno. I oso'no hofiko ngkimo wofonjon+syantife'no hofiko ngkine'no hafihafe nt+peent+kwofu. Ose ulahon+ngki ⁴ An+tu kako kakine'no aku hungkuno pehofo ulimento. An+tu ole ulimento, Kiko'nohini'maho. O'o, ngko a'amu *seven tausen* (7,000) osomo mokosyohumaleno. Hofiko oso hwasyo an+tu Mpal sohune'no hwomtame mulohof+wo'n+ngkiyohoho. O'o, hofiko ngkimo s+meho ntopalokwofo. Ose ulimentisofoho.

⁵ Olohonta oso pa'nyoso An+tu kako yalofoho. A'amu Juta anga'no anga'nohino somo An+tu kako hitoho ulofahon+ngki kako nakumo kako'ntnne nonahosopento wop+ngo nelohofahon+ngki nakwo kakoe a'amu nehn'nwi humalohwono. ⁶ I nakwo nakwoe hon+ngkano wop+ngo imotohwone so'no nahwosopo'mentiso'maho. O'o, nakwoe hon+ngkano wop+ngomne'no nahwosopententesi u kako nakumne'no wop+ngo monalohofe'nesohilo. O'o, nakwoe yokumpohn'nyo so'no nahwosopehwone-sohilo. Ose'manji An+tu nalohofososo ne ane'nesohilo.

⁷ Oso'no nakwo pehofo lanehwono. Olenoho. A'amu Isilael fehohnjo hofiko ole hwasyo syaf+si+wo'n+ngkohofi, Nakwo hon+ngkano hungkunomo ito'no in+ngkawasomanji An+tu kako nakumo ole

wonalimontonoho, Sekwo wopingo kuyoho. Ose wonalimontonoho. Oso'no oso hwasyo huno hiso syafisyontifi hofiko syoho engo yalokwofo. I oso'no Anitu kako'ntnne uhwosopo'mentiso osomnohini Anitu kako wopingo kuyoho ulimontonoho. I a'amu nom'neso hofiko Anituye hungkuno somo haloho maposo oso a'amufe simehoso yokumpohn'nyo nto imo'nimaho. ⁸ Oso hiso'no a'amu Anituye hungkuno mtimokumentohofosohwa a'amu juta somne'no olo so'no mtimokumentohofi, Hofikoe huno simeho osomo Anitu kako saho hopa kuwojahonngki nakwo hungkuno hofikimo ulahonngkuhwoni hofiko haloho mupa'nyo'njo yontifi muhwonyo'njo imentohofofoho. Oseso oso mta'ango oso yahinoso ne'no mjimomnimoponto olohonta ne'no weho.

Ose mtimokumentohofofoho. ⁹ Ihwoni. Mote sohwo hofoyomo wosopayo uhwononto wanimo lonto nomanteso oso hofoyo huhwo sohwo poyo umokumontonoho. Oso pa'nyoso hwe yofe engo'njo Ntefit kako huhwo a'amu Juta somne'no olo so'no nto mtimokumentisofoho.

A'amu Jutaso hofikoe wosopayo engo nonontifi hofikoe yo'mayo ho'yango wopingo somo uhwonontifi ole syafisywo'nngkohofi, Ihwoni, Anitu kako nakumo wopingo nelohofalofoho.

Ose nalohofonto wopingo kuyoho nelalofoho.

Oso hunoso hwasyo syafisywo'nngkohofosohwa hiso hofoyo hopa wonyo umokumontonoho.

¹⁰ Hofikoe timoso sikwo'mjoho imo'nngkuhwosi hofiko yo'mayo somo timo nto'no muhwonifitnehofoho.

Yo'mayo tango u'masoso hofikoe hano uyoso engkulo engkulokano wowantifeho.

Ntefit oso hungkuno hiso a'amumo yo'mayo wopingo Anitu uyonte somne'no simonyo ko yontifi kakoe hungkuno ne so'no haloho maposo'njo somne mtimokumentisofoho.

Anitu a'amu temtitofu nom'ne somo kako'ntnne utima'montonoho.

¹¹ I oso'no ngko hungkuno nom'ne waselohonimonne'no yohono. A'amu Jutaso hofiko Anituye hungkunomo haloho mapososo'no hofiko piwahu'mentohofoso nihu'nahone piwahu'mentohofotaho. O'o, nihu'nahone'maho. Oso a'amu Jutaso hofiko Anituye honngkano wopingo somo ito'no miningkayo'njo yontifi sompeo'mentohofosohwa so'no Anitu a'amu temtitofu kengo somne'no kakoe mehomi ne imo'nngkujo'no kako asomo utimayo'ne johu ulalofoho. Anitu a'amu kengo somo wopingo ulohofontanngkuhwosi a'amu Jutaso hofiko nuhwonngkuji hofiko simeho tohino umnngkuhwoso'no hofiko Anitumne'no huno apa'no syafisyikujo'no Anitumo apa'no u'mayo so'no hi umo'nimontonoho.

¹² A'amu Jutaso hofiko honngkano wonyo imentohofosohwa so'no Anitu kako a'amu kengo somo wopingo ulohofalofoho. A'amu Jutaso hofiko Anitumne'no hohujo ikinjaofahonngkofi a'amu kengoso hofiko Anitumne'no huno wopingo tipema'mentohofofoho. Oseso a'amu Jutaso hofiko Anitumne'no huno apa'no syafisyikuji asomo imofapikujo'no Anitu kako nakwo a'amu hopenonohino hn'nimo kako wopingo mikunimposo engo wonaloho'montonoho.

¹³ Sekwo a'amu temtitofu kengo mta'ango soku sekwo upa'nimno. Anitu kako ngkimo a'amu temtitofu kengo kengo sokumo kakoe hungkuno

liku'mofono syoho ntapmmentiso so'no olo syoho hilo so'no ngko hi numo'n'ngkahon'ngki yalokweno. ¹⁴ Ngko olo syoho hiloso yonji ole syofisyalokweno, Sekwo temtitofo kengo kengo soku An'ituye hungkunomo upa'n'ngkuji simeho uy'ikujono An'itu kako wop'ngo waselohomontonoho. I a'amu Jutaso oso homo somo sehon'ngkuji hof'iko huno ole wosyofisyantifeho. A'amu kengoso hof'iko nakwoe An'itujopo humafitnnohont'ifi hof'iko apa'no An'itumo simeho uy'ifitne'no An'ituye hungkuno loset'hwahm'me'no a'amu Juta anga'no anga'no Kilaisimo simeho uyantifeho. ¹⁵ An'itu kako a'amu Juta somne'no hohujo we'enehwo ikinjaofonto a'amu temtitofo kengo kengo mta'ango somo nomanto kako'nji simeho afa inalokwofu. Oso'no t'ifi no'mo a'amu Jutaso hof'iko An'itumo apa'no simeho uy'ikujono An'itu kako hof'ikimo asomo utimayoso a'amu poyo pe'nontifeso songo ul'ikafo oso pa'nyofoho. ¹⁶ Nakwo a'amu Juta hn'nwiye yahinoso olenoho. Nakwo wosopayo iloho yontani oso wosopayo simo'mjoso An'itumo uy'iwon'ngkuhwonefoho. Oso'no nakwo oso wosopayo t'ifinjo n'iwon'ngkuhwoneso oso hi'nji An'ituyefoho. Oso iyo pmpongo hi oso hi An'ituyemanji u oso pamo hopi'nonohinoso kakoefoho.

¹⁷ Pahnnimo hungkuno upa'n'mno. An'itu kako kakoe syohopo iyo anga'nohino wop'ngoso hul'imentisofoho. Oso iyo homo somjo pamo fehohnjoso An'itu kako wae yaofonto we'mta'ango iyo pamo nomanto oso kakoe syoho sponjo iyo somo mufohu'mentisofoho. Oso ipamo we'mta'ango mufohu'mentiso huhwo sohwo kako oso iyo syoho sponjo sohunta'ni afofo manto ne engo into'n'imentisofoho. Oso iyo syohoponjoso hwap'ngoso Ap'lohama'yoho. Iyo pamo we'mta'angoso sekwo a'amu temtitofo kengo kengo'mta'ango sokune'no lalokweno. ¹⁸ Sekwo a'amu temtitofo kengo kengo'mta'ango soku An'itu kako oso iyo ne somo sekumo masefohu'mentisofoho. Oso'no sekwo a'amu Juta somne'no sitofu ul'ikutoho. Sekwo sokumo a'amu Juta sofe hofiyakumta'ni afofo malokwofu. Sekwo soku hwap'ngo ku'maho. O'o, sekwo soku pamo kuyoho.

¹⁹ Oso'no sekwo ole wolant'ifitaho. An'itu kako a'amu Juta fehohnjo somo iyo pamo pa'nyo somo wae yaofonto oso homo somo An'itu kako nakumo asomo monafohoto'mentisofoho. Ou monafohotofo'neso hof'ikimo wae yao'mentisofoho. Ose wolant'ifitaho. ²⁰ O'o, ose'maho. Hof'iko An'itumo simeho hi'ntnnono muy'mmentohofu so'no wae yao'mentisofoho. I oso'no sekwo a'amu temtitofo kengo soku, An'itumo simeho hi'ntnnono uyalokwofu so'no kako sekumo hof'ikoe pijohino osopo mesehumati'mentisofoho. Oso'no sekwo yokumpohn'nyo imo'n'ngkutoho. Olo so'no sekwo iyoho wasenono. ²¹ An'itu kako a'amu Juta ipamo ne pa'nyo somo wae yao'mentiso oso hopaso sekumo wae yasemofonoho. Sekwo yokumpohn'nyo imo'n'ngkutoho. ²² Oseso nakwo An'itu a'amumne'no hitoho ulofu so'nji simeho tohino umnyo so'nji uhwon'ngkuhwono. Yo'mayo An'itu iwo'n'ngkisoyo ito'nohinofoho. A'amu An'ituye yahino wop'ngo somne'no ul'iko'ma'mentohofu somne'no An'itu kako hof'ikine'no simeho tohino engo umnalofoho. I oso'no sekwo sokune'no An'itu sekune'no hitoho ulofalofoho. I sekwo kakine'no hitoho selof'hwaso'no An'itu kako sekune'no hitoho ne'no ulo'montonoho. U, sekwo kakine'no simeho muy'ikujono u sekwo hokumo wae weesemo'montonoho. ²³ Oseso a'amu Juta somo An'itu wae yao'mentisoso hof'iko An'itu kakine'no simeho hi'ntnnono apa'no uy'ikujono An'itu kakoe iyo syohoponjo somo apa'no

womifohu'montonoho. Ou, Anitu kako hofikimo asomo mufisyososo kako hoponoho. ²⁴ Sekwo a'amu temtitofo kengo soku sekwo we'mjo iyo pamo pa'nyo kuyoho. Osokumo Anitu kako nosemento sekumo kakoe syoho ne sopenjo iyo somo masefohoto'mentiso kuyoho. Oso iyo hiso sekwoe hwap'ngoponta'ango'maho. Oso'no A'amu Jutaso hofiko oso iyo ne somta'angoso hofikimo apa'no hofikoe hwap'ngo sopo apa'no ufohotofoso syoho engo'maho.

Anitu kako a'amu hopi'nonohino somne'no hitoho ulofalofoho.

²⁵ Nje a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ngkohoho soku, olo hungkuno hiyaso'mo wo'nnyo so'no sekwo huno nto'no mosyafisiyo'njo ifitnnoho. I sekwo sekwoe yofe moho'noma'n'fitnnehonji hungkuno hiso uti'hwanyopo ujwo ehontojwasyi'mo waselimonne'no yohono. Hungkuno hiso olenoho. A'amu Juta fehohnjoso hofiko Anitune'no nakwolaho lonti'fi hohujo ikinj'humamentohofofoho. Hofiko ose ikinj'humahon'ngkofi Anitu kako a'amu temtitofo kengo kengo somta'ni anga'no anga'nohino uhwasopo'mentisoso hofiko Anitumo simeho uyimopalokwofo. ²⁶ Oso'no Anitu uhwonososo a'amu temtitofo kengo mta'ango uhwasopo'mentisoso kakine'no simeho nto uyikujo'no hopenohini uhwon'ngkuhwosi kako oso a'amu Juta hopi'nonohino somo asomo uti'ma'montonoho. Anituye hungkuno mti'mokumentohofohofohi,

A'amu Juta mta'ango anga'nohino fihwo kako nakwoe wonyo somta'ni isihutofonemayo'ne i'mofaponefoho.

Kako i'mofap'hwosi a'amu Isilael Jekoupiye imu hofikoe yokumpohn'nyo yahino wonyoso wae yaofonefoho.

²⁷ Hohonta a'amu homo somo Anitu sekwoe wonyoso wae weesemo'monnoho selimentoheho olohonta nto i'mofapohoho.

Sekwoe wonyoso wae nto yasemofohono.

Ose mti'mokumentohofoho. ²⁸ A'amu Jutaso hofiko Anituye hungkuno wop'ngo somne'no nakwolaho lonti'fi Anituye mangohwa imo'n'mentohofofoho. Ose imo'n'ngkahon'ngkofi sekwo a'amu temtitofo kengo mta'ango soku Anituye a'amu ne imo'nalokwofo. I oso'no Anitu a'amu Juta somo hohonta kako'ntnne uhwasopo'mentiso oso'no kako hofikoe hofiyakwosamne'no syafisyonto kako apa'no asomo uti'ma'monte'no yalofoho. ²⁹ U Anitu kako a'amu somo wop'ngo uloho'mo loso'manji u kako oso a'amu homo somo wop'ngo uloho'montonoho. Hwap'ngoso Anitu kakoe hunoso m'kwesyafisyonehoho.

³⁰ Hohonta a'amu Jutaso hofiko Anituye hungkunomo in'ngkowmentan'ngkofi sekwo a'amu temtitofo kengo soku Anituye hungkunomo haloho maposo'njo imotofofoho. I olohonta a'amu Jutaso hofiko Anituye hungkuno haloho maposo'njo yahon'ngkofi Anitu kako sekune'no hitoho ulofahon'ngki kako sekumo wop'ngo selohofalokuso so'no sekwo kakoe hungkuno somo simeho wop'ngo uyalokwofo.

³¹ Oso pa'nyoso a'amu Juta haloho maposo'njo somne'no Anitu hitoho ulof'hwoso'no hofikoe hon'ngkano wonyoso noho'naofikujo'no Anitu kako sekwo'nji hofikimo wop'ngo waseloho'montonoho. ³² Sekwo a'amu hopi'nonohino sokumo oso haloho maposo yahino sohwo kako sekumo yokumpohn'nyo semokosyohumaho. Hwap'ngoso Anitu kako a'amu hopi'nonohino sokune'no haloho maposo'njo kuyoho ko selonte

so'no kako kakoe hitoho ulofososo a'amu hopi'nonohino so'no ujo ehontojwasiyo'nefoho.

Nakwo Anituye yofe woho'nomano.

³³ Ihwoni. Nakwoe Anitu kako yano'nohino hweho. Kakoe hunoso nihu'no m+kun'imposo'njo hweho. Nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi kakoe huno hwap'ingo somo pipi wot'pemantanto. O'o, nihu'no awonoho. Anitu kako yo'mayo hopi'nonohino so'no hungkuno mtitof'wo'n'ngkiso so'no nakwo huno nayoso pipilo. Awonoho. ³⁴ A'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofohi sohwa ole mti'mokumentohofi, Nakwoe Hwe Engo Anitu sohwoe huno oso pa'nyoso huno tihwo uyohoho. Anitumo huno tihwo umasoto.

³⁵ Anitu kako yo'mayo hopi'nonohinoso hwap'ingo hweho.

I oso'no a'amu fihwo kako ole loso ngko Anitumo peho u'me'no wontapm-montolo.

Aku ngkimo ntapeso, o'o, awonoho.

³⁶ Anitu kako yo'mayoso hwap'ingo hweho. Kako yo'mayo hopi'nonohinoso mokosyohumaho. Anitu kako yo'mayo hopi'nonohino somo kan'ngkwohweho. Oso'no nakwo Anitu kakoe yofeso engolopohamo ne'no woho'nomehwano. Oso hungkunoso nehopeho.

12

Nakwo nakwoe a'apahoso Anitumo uyano.

¹ Nje a'amu soku, Anitu kako nakune'no hitoho ulof'wo'n'ngkiso so'no kako nakumo wop'ingo nalohof'wo'n'ngkiso so'no ngko sekumo hungkuno yokumpohn'nyo waselimonne'no yohono. A'amu hofiko Anitumne'no yahu fonjokisahumotofo hopaso sekwo sekwoe fosiyo humayo a'apaho simeho huno oso yo'mayo hopi'nonohinoso Anitumo uyimno. Uyi'kujo'no sekwo kakine'no yahino ito'nohino fiyimno. Yo'mayo wonyo jije simeho umo lonteso monje yasy'kuji sekwo Anituye simeho wop'ingo umokiyo'ne oso'nohini fiyimno. Yo'mayo iwo'n'ngkohofoso kakine'no kaki'no syafisy'kuji fiyimno. Anitumne'no hwomtame ulohofohi yahino neso osohifohi. ² Sekwo soku, a'amu Anitumo simeho muyo sofe yahino pa'nyoso sekwo ikutoho. O'o, awonoho. Sekwoe huno wonyo hohontajoso iwolo'mokukuji sekwo nom'ne kengo hopa umo'nantifeho. Oso hiso Anitu kako sekumo huno wop'ingo sejap'hwoso'no a'amu kengo pa'nyo umo'nantifeho. Ose ikuji Anituye yahino wop'ingo so'no huno sey'hwosi in'ngkakukuji yahino hiso'no Anitu kakoe simeho wop'ingo umo'nyo'ne so'no huno waseyono.

Anitu kakoe yokumpohn'nyo'nji kakoe huno wop'ingo so'nji yo'mayo yo'mayo so'nji nejap'wo'n'ngkiso so'no nakwo kakine'no syoho yokumpohn'nyo uyano.

³ Ngko sekwo anga'no anga'nohino sokumo Anitu kako ngkimo nifo'mawo'n'ngkiso so'no waselimonne'no yohono. Sekwo huno sekune'nohino ole syafi'hu'n'ngkutoho. Ngko yo'mayo somo yakolo'nnyo hwo'nyoho. Oso'no sekwo huno ose syafi'hu'n'ngkutoho. O'o, sekwo huno ole fisyafi'hupmno. Nje yo'mayo yahino wop'ingoso ngkinta'ango'maho. O'o, Anitu mta'angofohi. Oseso sekwo sekwoe yofe moho'noma'nyo'njo ikuji sekune'no huno ito'no fisyafi'hu'n'ngkiso. ⁴ Nakwo huno wosyofisyano. Nakwoe a'apahoso yo'mayo kengo iyo'neso kengo kengo wo'nnyofohi.

Sife a'apaho timo simeho huno oso yo'mayo hiso syoho kengo kengo iwo'n'ngkisofoho. ⁵ Oso hopaso nakwo a'amu Jisas K'ilaisimo simeho wop'ingo uy'wo'n'ngkuhwone hn'nwi nakwo K'ilaisiye a'apaho fehohnji'nyoho. Nakwo a'amu kengo kengo hn'nwiye a'apahoso anga'nohino pa'nyofoho. I oso'no nakwo nakwoe syohoso kengo kengo w'nyyoso fo'ma'nyo'nefoho.

⁶ Anitu kako nakwo a'amu anga'no anga'nohino hn'nimne'no huno syafisyonto syoho kengo kengo somne'no yokumpohn'nyo nejapmmentisofoho. Anitu kako a'amu fihumo kakoe hungkuno uyahon'ngkuhwosi hungkuno hiso ujo'ne syoho uyososo sohwo kako oso syoho hiso'no kakoe simeho hi'ntnnono ae uyokisosaweso oso hopa ulono. ⁷ U a'amu fihwo kako homn'ngkwa'wehwosamo yo'mayo so'no ufo'mayo'ne syoho hi'njohwo'manji u, oso syoho hiso'no umo'n'ngkuhwoso'no kako ufo'mano. U a'amu fihwo kako nom'ni hwamo lut'ihwayo syoho hi'njo hwo'manji kako oso syoho so'no umo'n'ngkuhwoso'no hofiy'o'no wolut'ihwano. ⁸ U a'amu fihwo kako nom'nimo usosofitof'o'ne syoho hi'njo hwo'manji kako oso syoho hiso'no umo'n'ngkuhwoso'no hofiy'o'no usosofitofono. U a'amu fihwo kako nom'ni a'amu somo umofonyo iyo'njo somo yo'mayo uyo syoho'njo hwo'manji oso syoho hiso'no umo'n'ngkuhwoso'no kako simeho wop'ingo'nji uyono. U a'amu fihwo kako a'amumo mokosyohumayo'ne syoho hi'njo hwo'manji oso syoho hiso'no kako umo'n'ngkuhwoso'no kako a'amu somo hofiy'o'no womokosyohumano. A'amu fihwo kako kon'ngkwa'wehune'no hitoho ulof'ihwoso'no ufo'mano. Oso hiso'no kako simonyo ihwosi kakimo ufo'mano.

A'amu somo simeho uyo yahino neso olenoho.

⁹ Sekwo nom'ne a'amu somo simeho uyano likujoso mango'nohini likutoho. O'o, simeho nehopi uy'kuji ufo'mapmno. Sekwo yahino wonyo somne'no hohujo ikinjaof'kuji yahino ne'njo wop'ingo somo aho yokumpohn'nyo fikesyohumamno. ¹⁰ Sekwo nom'ne a'amu somne'no nela'wehwo Jisas simeho nejapi'wo'n'ngkiso hopaso simeho afa nto'no fin'mno. Sekwo nom'ne a'amufe yofe ho'nomaf'kuji sekwo hof'ikine'no hwahopo pawomno.

¹¹ Sekwo nakwoe Hwe Engo Anitu sohwoe syoho so'no semo'n'ngkuhwoso'no oso syoho hiso yokumpohn'nyo fiy'mno. Po'nifo imo'n'ngkutoho.

¹² Yo'mayo so'no Anitu wosejapmmo nalimentiso so'no mane'eno lihwasi simeho wop'ingo'nji humehwasi wohontohument'ihwano. Yo'mayo tango se'mahwoso so'no sekwo yokumpohn'nyo filohopmno. Engo lopa-homo sekwo Mpohwo Anitumo jomo ul'kuno. Oso yahino homo somo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno.

¹³ Anituye a'amu neso hof'iko yo'mayo so'no umofonyo ikujo'no sekwo hof'ikimo komo'no ufo'mapmno. A'amu ango kengoponta'angoso hof'iko sekumo se'maf'kujo'no sekwo hof'ikimo wop'ingo ulohof'kuji sekwoe ango hofiy'o'no ut'mapmno.

¹⁴ A'amu sekumo wonyo selohof'wo'n'ngkohof'o somne'no sekwo hof'ikine'no Anitu kako hof'ikimo wop'ingo ulohof'o'ne jomo ul'mno. Sekwo Anitumo hof'ikimo wonyo ulohof'o'ne jomo nul'kutoho. O'o, wop'ingo ulohof'o'ne jomo ul'mno.

¹⁵ A'amu somo yo'mayo wopɔngɔ u'mante so'no Anɪtumne'no sɪmonyo yalokwofo so'no sekwo hofɪkimo sɪmonyo fɪjo'nɪlohɔpmno. U a'amu somo yo'mayo tango u'mante so'no humotaho likujo'no sekwo hofɪkimo humotaho fɪjo'nɪlɪmno. Sekwo nom'ne a'amu somne'no huno syafɪsyɪkuji hupe hwanɔngɔ fongki'nɔngkuji hwahopo pawomno. ¹⁶ Sekwo nom'ne a'amu so'nɪ majopohi'nɔngkuji nom'ne a'amu fehohnjo somne'no wonyo kuyoho. Sekwo nakwo pa'nyo ku'maho. Huno ose seyɪhwoloho. O'o, sekwo a'amu hopi'nonohino somo sɪmeho afa'nohini uyɪmno. Sekwo sekwoe yofe somo noho'noma'nɔngkutoho. O'o, sekwo nom'ne a'amufe yo'mayo momayo ulohofiyɪmno. Sekwo huno ole eso nosyafɪsyɪkutoho. Nakwo hn'nwi huno'nɪjɪ'nwoho. Ose syafɪsyɪkutoho.

¹⁷ A'amuso hofɪko sekumo wonyo selohofɪkujo'no sekwo yahino wonyo hofɪkimo aku nulohofɪkutoho. O'o, sekwo yo'mayo yahino nom'ne a'amuso oso yahino somne'no wopɔngɔfoho lɪwo'nɔngkohɔfo oso'nohini fɪyɪmno. ¹⁸ Oso'no sekwo yoka so'nɪ ikujoho fongki'nyo oso'no nosyafɪsyɪkutoho. O'o, u sekwo sɪmeho inyo'ne honɔngkano mawentɪhwosi ou sekwo nom'ne a'amu somne'no sɪmeho afa inɔngkuji sekwo hofɪko'nɪjɪ sɪmeho pompenjɪyo'nɪjɪ nto'no fosyohumamno. ¹⁹ U sekwo nje a'amu soku, nom'ne a'amuso hofɪko sekumo wonyo selohofɪkujo'no oso'no sekwo oso yahino wonyo homo somo aku kengko kengko'no nuyɪkutoho. O'o, Anɪtu kako oso wonyo homo somo uhwonɔngkuhwosi sɪmeho tohino umnɔngkuhwoso'no kako oso wonyo homo somo aku kengko kengko'no ulohofono. Oso a'amu Anɪtuye hungkuno mtɪ'mokumentohɔfo sohwa ole mtɪ'mokumentohɔfo, Oso yahino wonyo somo aku kengko kengko'no ulohofososo nje syoho'nohinofoho.

Oso hofɪkoe yahino wonyo homo somne'no ngko aku umonnoho.

Anɪtu kako nakumo ose nalɪmentisofoho. ²⁰ Nom'ne hungkuno nalɪmentisoso olenoho. Jɪje mango sohwa hofɪko mɪjoho'no ikujo'no kɪko oso jɪje wosopayo hiso kakimo uyo. Kako mɪjo'no umo'nɔngkuhwoso'no kɪko mɪjo uyo. Ose iso'manji kako kikimo wonyo kilohofoso so'no wonɔmango engo unɔmontonoho. ²¹ Oseso a'amu wonyo kilohofoso oso'no kɪko sɪmano hintotohino kumnyo'eno. O'o, kɪko kakimo wopɔngɔ ulohofohojo'no kakoe sɪmeho pompenjo ifɪsyɪmofohojo'no oso kakoe yahino wonyo somo nɪhu'nahone moi'wo wesojwao'momtonoho.

13

A'amu nakumo nemokosyohumayo sohwaro enjwa'mo wohumano.

¹ Nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwi nakwoe a'amu nemokosyohumayo sohwaro enjwa'mo wohumano. U nakwo huno ole wonayono. Olo nakwoe hwaho lɔponjo hwe engo sohwa hofɪko sɪki i'mofapɪnyo hwa'maho. O'o, Anɪtu kako hofɪkimo uhumaɪwo'nɔngkiso hwafoho. Oso hofɪkoe syoho iwo'nɔngkohɔfoso Anɪtu mta'angofoho. ² A'amu fɪhwo kako nakwoe hwaho mokosyohumayo sohwoe hungkunomo haloho maposo'njo hwotoho fewo'nɔngkiso sohwo kako oso yahino wopɔngɔ olo hwaho lɔpo nemokosyohumayo'ne Anɪtu ho'nahumentiso somo hwotoho fewo'nɔngkiso hweho. A'amu ose yoso sohwo kako oso kakoe wonyo hiso'no olo hwaho lɔpo tohino woma'montonoho. ³ A'amu nto'no humawo'nɔngkohɔfoso hofɪko hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwarne'no iyoho miyonehoho. O'o, a'amu yahino

wonyo iwo'n'ingkohofoso hofiiko hwe engo hwaho mokosyohumayo sohune'no iyoho unalofoho. Ngko hwe engo hwaho mokosyohumayo sohune'no iyoho miyo'n'jo wohumamo lohoji kiko hon'ingkanano nto'nohino somo tifi fin'ing kayo. Ose isoso'no hwe engo sohwo kako jije yofe woho'nokuma'mtonoho. ⁴ Oso hwe engo hwaho mokosyohumayo huhwo sohwo Anituye syoho'n'jo hweho. Oso hwe engo sohwo kako kikimo nokufo'mahwoso'no kiko wop'ingo wohumamonnoho. U kiko yahino wonyoso yohoji kakine'no iyoho wakinono. Hwap'ingoso kakoe ahomo itokuso mokosyohumasoso siki momokosyohumuyoho. O'o, Anitu a'amu hon'ingkanano wonyo'n'jo somo tohino uyo'ne syoho uy'mentisofoho. ⁵ Oso'no nakwo nakwoe hwe engo sohumo enjwa'mo wohumano. Hwap'ingoso peho'neto. Hwap'ingoso hufa'uyoho. Simo'mo nakwo tohino momaso'nefoho. I oso'nohinim' maho. O'o, nom'ne ole, Anitu kako nakumo huno wop'ingo simeho mo'mo ho'nonahumentiso so'nefoho. Oso huno wop'ingoso, Wonyo kuyoho monalohohoho. Ose lihwasi a'amu nakwoe hwahopo mokosyohumawo'n'ingkohofoso sohwafe hon'ingkanano hungkunomo hofiyo'no un'ingkwawano.

⁶ Oseso oso hwap'ingo hufa'uyo so'no hwe engo sohwa hofiiko hamniyoho ho'nasiyo'ne joho nalikujo'no uyantanoho. Hwap'ingoso oso a'amu hwaho mokosyohumayo sohwa hofiiko Anituye syoho'n'jo hwafoho. Oso'no hofiikoe syoho so'no umo'n'ingkahon'ingki syoho yokumpohn'nyo yiwo'n'ingkohofoho. ⁷ Oso'no hwe engo sohwa hofiiko yo'mayo so'no sekumo hamniyoho joho selikujo'no sekwo uyimno. U sekwo hofiikoe hungkunomo haloho pekuji hofiikimo enjwa'mo humafikuji hofiikoe yofe foho'nomapmno. Hwap'ingoso hofiiko sekwoe hwe engo hwafoho.

Pipi ihwasi in'ingkwawanehwono hon'ingkanano neso mno.

⁸ Sekwo nom'ne a'amufe yo'mayoso mpe hwangku uloho'mne'eno lohoji umajo so'no aku komo'no uyo. Aku muyoso wop'ingo'maho. Olo yahino lomo fin'ingkanano. Anitu kako sekumo simeho m'kun'imposo sejap'wo'n'ingkiso so'no sekwo a'amu hopi'nonohino somo simeho ne'no ne'no uyano likuji ne'no uyimno. A'amu fihwo kako a'amu hopi'nonohino somo simeho uy'wo'n'ingkiso sohwo kako Anituye hon'ingkanano hungkunomo nto'no in'ingkwawalofoho. ⁹ Anituye hon'ingkanano hungkuno Mouses nejapmentisoso olenoho. Kiko ape mayo yahino osomo wonyo imokohotoho. Kiko a'amu fonjasiyo'eno. Kiko hufo iyo'eno. Kiko nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi kumo'nyo'eno. Oso hon'ingkanano hungkuno hiso'n'ji nom'ne hon'ingkanano hungkuno Anitu nejapmentiso so'n'ji hwap'ingoso anga'nohinoho. Oso hwap'ingo ne anga'nohinoho hiso olenoho. Simeho kiko in'wo'n'ingkinoho pa'nyoso kiko nom'ne a'amu hopi'nonohino somo simeho uyo. ¹⁰ U a'amu kako simeho nom'ne a'amu somo uyoso sohwo kako hofiikimo wonyo mulohofonehoho. Oso a'amu huhwo sohwo kako hon'ingkanano hungkuno hopi'nonohino somo tifi nto'no in'ingkwawano hweho.

Nakwo Anituye hon'ingkanano somo tifi nto'no un'ingkwawano.

¹¹ Oso'no sekwo nom'ne a'amu somo simeho uyimno. Olo sikuno nakwo humalohwono somne'no sekwo huno fisyafihupmno. A'amu Anituye yahino wop'ingo somo min'ingkwawo'n'jo yalokwofo soku sekwo saho foyawotofo. Fil'ikapmno. Jisas kako nakumo asomo net'mayo'ne sikunosawemo wo'mentiso so'maho. O'o, olohonta mofoneponoho.

Simo'mo nakwo Anituye hungkuno somo simeho hi'ntnnono uyomahon'ngkuhwoni sikuno pi'n'ngo neyakolo'mentisofoho. I olohonta sikuno moi'wo umo'n'monto mofoneponoho. Oseso nom'ne a'amumo simeho yokumpohn'nyo uyimno. ¹² Sikwo'mjohoso moi'wo umo'n'montonoho. Iyoho longkonyoso we'enepi walongkon'montonoho. Oso'no nakwo oso yahino wonyo somo hohujo ikinjaofihwasi nakwo Anituye yahino wop'ngo somo un'ngkowano. ¹³ Oso'no nakwoe hano emoyoso a'amu hofiko hano hinjopo emi'wo'n'ngkohoho hopaso nakwo hon'ngkano nto'nohino uyano. A'amu hofiko sikwo'mjoho'mo humalofoso hofiko yokumpohn'nyo yoho'nontifi mijo yokumpohn'nyo nontifi nonilohofontifi a'mohufo yontifi hofiko yo'mayo yahino wonyo so'nji syohi'nyo huto'n'ikwo'mantifi yoka hnnontifi hofiko a'amu nom'nefe yo'mayo ho'yangso so'no hi umo'n'wo'n'ngkohoho. Oso'no nakwo oso yahino hiso ni'hu'nahone noho'naofihwosi apa'no miyanehwono. ¹⁴ O'o, nakwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye yokumpohn'nyo nomehwasi kakoe yahino wop'ngo'nohino somo un'ngkohwano. Nakwo nakwoe simeho yo'mayo wonyoso umo lososo miyanehwono.

14

Sekwo nom'ne a'amufe yahino somne'no sitofu ul'ikutoho.

¹ A'amu fihwo kako Anitumne'no huno we'e'nohino tipemaso sohomo sekwo kakimo ole ul'ikutoho, Kiko huno kengo kengo'njo sohwo si'waho fiyo. Ose ul'ikutoho. O'o, sekwo kakimo nutimafikujji ole ul'imno, Nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkuhwone hn'nnonji Anitu kakoe yofe wo'no'nomano. Ose ul'imno. I oso'no sekwo kakoe huno kengo kengo so'no yoka ul'ikutoho. ² A'amu fihwo kako Anituye huno engo tipemaso sohwo kako yo'mayo nonyo wosopayo tongo fehohnjo so'no kako humaho humawo'n'ngkiso hwo'maho. O'o, kako yo'mayoso toho'nohini ni'wo'n'ngkiso hweho. I hwe fihwo kako Anituye huno we'e'nohini tipemaso sohwo kako yo'mayo tongoso humaho humawo'n'ngkiso hweho. ³ I hwe kako tongo oso yo'mayoso ni'wo'n'ngkiso osohwo kako nom'ne a'amu tongo oso yo'mayoso man'wo'n'ngkiyohoho somo sitofu mulonehoho. I oso'no oso a'amu tongo oso yo'mayoso man'wo'n'ngkiso sohwo kako oso a'amu tongo oso yo'mayo ni'wo'n'ngkiso oso hune'no, Kiko wonyo hwasoho, ose ulohotoho. O'o, a'amu huhwo sohwa'u siko Anituye a'amu hwa'yoho. ⁴ U kiko a'amu tihwosilo nom'ne a'amu sohwo syoho ulohofiyi sohwoe syoho iyoso'no kiko syoho wonyo yalokuno, ose ulimontaho. O'o, awonoho. Oso hwe huhwo sohomo mokosyohumayo sohwo kako ulimontono, Kiko syoho wonyo yalokuno, wop'ngo yalokuno, eso kakoe hwe engo sohwo ulimontono. Oso pa'nyoso Anituye a'amu huno kengo kengo'njo sofe hwapingoso Anituyoho. Oso huhwo sohwo hwe engo Anitu huhwo sohwo kako kakine'no tifi in'ngkayo'ne syoho iyoso'no hofikimo yokumpohn'nyo umokumontonoho. Oso'no kako hofikimo yokumpohn'nyo sosofitohmmokosyohumentan'ngkuhwosi hofiko yokumpohn'nyo wolohofantifeho. Mopiwahupitnneho.

⁵ A'amu fihwo kako huno ole wosyafihu'montonoho. Olo sikuno loso sikuno engomno. Oso'no ngko olo sikuno losomo Anitumne'no syafisyi'mo iyoho wohumamo. Ose syafisyihwoso'no nom'ne a'amu sohwo kako ole walimontono. Sikuno hopi'nonohinoso afa'nohinofoho. Oso'no ngko sikuno hopi'nonohinomo Anitumne'no wosyafihu'monnoho.

I oso'no sekwo a'amu anga'no anga'nohino soku olo hungkuno hilo so'no huno nto'no syafisyikujō'no Anitu kakoe hunomo nosetihwahwoso'no sekwo osomnohini hmnngkamno. ⁶ A'amu anga'nohino fihwo kako olo sikuno nje hwe engo sohwoe yofe ho'nomayo'ne Sikuno Engofoho lonto iwo'nngkiso hweho. A'amu nom'nihwō kako yo'mayo tongo oso yo'mayoso niwo'nngkiso sohwo kako kakoe hwe engo sohune'no syafisyonto niwo'nngkiso hweho. Ou, kako kakoe Hwe Engo Anitune'no jomo ulonto niwo'nngkiso hweho. U a'amu kako yo'mayoso manyo'njo iwo'nngkiso osohwo kako kakoe Hwe Engo sohune'no huno syafisyonto kako yo'mayoso humaho humawo'nngkiso hweho. Oso'no kako huhwo Anitumo isamoyoka uliwo'nngkiso hweho.

⁷ Nakwoe humayo so'nji nakwoe poyo pe'nyo so'nji oso hiso'no nakwo nakwoe hunoso momokosyohumunilohwono. ⁸ O'o, awonoho. Anitu kako'nohini nakwoe sikunosō mokosyohumawo'nngkisofoho. Anitu kako nakumo songo fesyohumamno ose nelahonngki nakwo songo nohume-hwasi kakoe hungkunomo unngkohwono. U Anitu kako ole naloso, Sekwo poyo pe'ni'mno nalososo u nakwo poyo wope'nantanoho. U nakwo poyo pe'nasoso u nakwo songo humasoso nakwo Anituye a'amu'nwoho. ⁹ Kilais kako poyo pe'nonto apa'no songo lika'mentiso oso'no kako a'amu poyo pe'nimentohofō so'nji nakwo a'amu songo humalohwone hn'nnonjiye Hwe Engo hweho.

¹⁰ I oso'no sekwo soku nom'ne a'amu sofe yahino kengo somo uhwonontifi oso sekwoe yahinoso wonyofoho eso peho'no lalokwofo. I oso'no sekwo soku, nom'ne a'amu somne'no sitofo peho'no ulalokwofo. Sekwo huno seyohoho. Hwangku nakwo Anituye simanopo lohofihwasi nakwoe hungkuno so'no Anitu kako ikwolofonefoho. ¹¹ Oso hungkuno selalokwe so'no a'amu Anituye hungkuno mtimokumentohofō huhwanji olo so'no mtimokumentohofō,

Hwe Engo Anitu sohwo kako ole limento, Ngko songo humale sohwo'ni hungkuno nehopi'nohini selalokweno.

Oso sekwo huno waseyono. Hungkuno hiso ne umo'ni'montonoho.

Hwangku sohonta a'amu hopi'nonohinoso hofiko nje yofe ho'nonimafikuij hofiko ngkine'no hwomtame wontohofantifeho.

Oseso a'amu hopi'nonohinoso hofiko ngkimo wontantifeho. Kiko Anitu ne hwosoho. Ose wontantifeho.

Ose mtimokumentohofofoho.

¹² Oso'no nakwo huno ole nayohoho. Hwangku sohonta nakwo anga'no anga'nohino hn'nwi nakwoe yahino iwo'nngkuhwone so'no nakwoe Anitumo nakwoe yahino hwapingo so'no yoloho wolijwaofantanoho.

Nakwo a'amu Anitumo simeho uyiwō'nngkuhwone hn'nwiye yahinoso a'amu Anitu mne'no huno we'e unyo somo wonyo umokuhwaloho.

¹³ Nakwo a'amu Anitumo simeho uwo'nngkuhwone hn'nwi nom'ne a'amu hofikoe yahino kengo kengo'njo somne'no huno wonyo nosyofisyihwaloho. O'o, nakwo huno ole wosyofisyano. Ngko olo yahino loso i'me'no nom'ne a'amuso hofiko nonehonngkuij hofiko nje yahino homo somo wonyofoho ko likuij hofiko nnngkapikuij hofikoe huno wonyo imokin'fityonnoho li'mo oso hiso ngko mimnehono. U ngko yo'mayo iwo'nngkohe so'no a'amu nom'neso hofiko Anituye honngkano mta'ni piwahupitnnoho li'mo oso hiso apa'no mimnehono. ¹⁴ Nje Hwe Engo Jisas kako ngkimo entihwamaso so'no ngko huno nto'no ole niyohoho. Yo'mayo

Anitu nakune'no nonyo wosopayo ho'nahumentisoso fehohnjo wonyo'njo ho'nahumentiso'maho. O'o, wopingo'nohinifofo. I oso'no hwe fihwo kako huno ole syofisyalofofo. Ngko olo hiloso nimeso nje honingkanoso wonyo umo'nimontonoho. Kako huno ose syafisyososo u kako noso'manji kakoe honingkano hiso ni'hu'no wonyo umo'nimntonoho. ¹⁵ U kiko yo'mayo wosopayo niwo'ninkingino somo nom'ne a'amu hofiko nokohoningkuji hofikoe simeho tango uyoso'no u kiko oso wosopayo hiso ne'no nonji oso a'amu homo somo kiko simeho muyalokuyohino. Kilais kako oso a'amu homo somne'no asomo utimayo'ne poyo pe'nimentiso oso'no kiko oso wosopayo hiso ne'no noningkiiji kiko nom'ne a'amumo wonyo umokohotoho. ¹⁶ Kiko yo'mayo yahino iwo'ninkingino so'no wopingofofo huno ose kihwoso'no a'amu nom'neso hofiko kikimo nokohoningkuji wonyofoho kilikujo'no kiko oso yahino hiso apa'no yohotoho. ¹⁷ Nakwo Anitumo enjwa'mo humalohwone hn'nwi nakwo peho'no humalohwono. Yo'mayo nonyo wosopayo nyo'netaho. Yo'mayo mijo nyo'netaho. O'o, ose'ne'maho. Nakwo Anitumo enjwa'mo humalohwone hwapingoso olenoho. Anitu kakoe Towahuno Wopingo nakwoe simeho mo'mo humaso so'no kako honingkanano nto'no iningkeyo so'no nefe'mawo'ningkisofoho. Kako nakwoe simeho pompenjiyo ifisyonomofwo'ningkisofoho. Kako nakwoe simeho wopingo namokuwo'ningkisofoho. Oso'no nakwo nom'ne a'amumo wopingo'nohini ulohofano. ¹⁸ A'amu ose iwo'ningkiso sohwo kako Jisas Kilaisye syoho ulohofiyone hweho. Oso a'amu huhwo sohune'no Anitu kako kakoe simeho wopingo umo'nalofofo. A'amu nom'neso oso hwe huhwo sohomo uhwonont'fi hwe wopingo hweho lalokwofo.

¹⁹ Nakwo anga'no anga'nohino hn'nwi nakwo huno olo so'no wosyofisyano. Nakwo simeho afa unano. Yo'mayo yahino nakwoe simeho afa namokuwo'ningkiso yahinoso yokumpohn'nyo uyano. Oso'nji yo'mayo yahino nakwo a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'ningkuhwone hn'nwiye simeho hi'ntnnono uyoso yokumpohn'nyo namokiyo'neso uyano. ²⁰ A'amu huno kengo kengo'njo sofe simeho mo'mo Anitu kakoe yahino wopingoso utihwayo'ne syoho engo yalofoho. I oso'no a'amu fehohnjoso hofiko huno ole syofisyalokwofo, Nakwo nonyo wosopayo fehohnjoso nasoso nakwoe yahinoso wonyo umo'nimontonoho. A'amu fehohnjoso ose syofisyalokwofo. Oseso nakwo huno nayohoho. Yo'mayo nonyo wosopayo yo'mayo tongoso Anitu nakwo nyo'ne'no ho'nahumentisofoho. I oso'no oso wosopayo so'no a'amu fehohnjo manyo'njo humaho humawo'ningkohofoso somo nakwo ni'kwato lohofasoso a'amu hiso hofikoe hunoso wonyo imo'ningkuhwoso'no u hofikoe simeho mo'mo Anitu syoho yalokunjo somo nakwo wonyo umokantanoho. Ose ihwaso'no nakwo hi'ntnonji honingkanano wonyomo uningkwantanoho. ²¹ Huno wopingoso olenoho. U yo'mayo yahu tongo niwo'ningkoheso yo'mayo mijo niwo'ningkoheso yo'mayo yahino iwo'ningkoheso oso'no nom'ne a'amu sohwo kako ngkimo nohonososo yahino hiso wonyofoho ko lihwosi ngkimo nningkape'manji kakoe yahino wonyo imo'nonoho li'mo ngko kako'nji nohumahm'mo oso yahino hiso apa'no mimnehono. Oso huno hiso wopingofoho. ²² Oso yo'mayo yahino hiso'no Anitu kakoe hunoso kijapososo oso hunoso sikoe'nohinofoho. Nom'ne a'amu somne'no yoloho lijwaofohotoho. Kiko yo'mayo yahino iwo'ningkinoso yo'mayo nonyo wosopayo niwo'ninkingino so'no jije simehoso wonyofoho

mahnnyo'manji kiko simonyo fiyo. ²³ A'amu fihwo kako wosopayo nyo'ne so'no u yo'mayo yahino iyoso'no wonyofoho ko lihwosi yoso sohwo kako yahino wonyo'njo hweho. Hwap'ngoso yo'mayo iwo'n'ngkuhwone so'no nakwo simeho anga'nohinon'ji ole syafisyiwo'n'ngkuhwono. Olo yahino loso nto'nohinoho. Ose syofisyontani iwo'n'ngkuhwoneso oso yahinoso wonyo anefoho. I nakwoe simehomo huno hufa'uyo'njo'manji u oso yahino hiso yasoso wonyofoho.

15

Nakwo Kilaisiye yahinomo un'ngkowano.

¹ Nakwo Anituye huno engo tipema'nyo hn'nwi nakwo nom'ne a'amu Anituye huno we'e'njo somo yokumpohn'nyo utofano. Oso a'amu homo somo yo'mayo tango hofikimo u'masoso hofiko'nohini intofoso hopo'maho. Nakwo hofikimo ufo'mano. Nakwo nakwoe yo'mayo yahino osomnohini huno syafihu'n'ngkuhwaloho. ² Nakwo a'amu anga'no anga'nohinon hn'nwi nakwoe humayo'nohini somne'no huno syofihu'n'ngkuhwaloho. O'o, nakwo a'amu hopi'nono Anitumo simeho unyo somo ufo'mano. Oseso nakwo hofikimo ufo'mehwaso'no hofiko Anituye yahino wop'ngo ne somo in'ngkakuji hofiko yokumpohn'nyo wolohofantifeho. ³ Oso'no nakwo huno nayohoho. Kilais kako kakoe humayo so'no syafihu'n'mentiso'maho. O'o, kako nakune'no syonafisyonto hwahopo pmentisofoho. Kilaisiye yahino hiso'no hohonta a'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentohofohowa ole mt'i'mokumentohofi, A'amu kikine'no hungkuno wonyo kilifjoso oso hofikoe wonyo hungkuno huhwo sohwo ngkimo ifehu'mokansiyo'hoho.

Oso hungkuno hiso Kilaisimne'no mt'i'mokumentohofohowa. ⁴ Oso a'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentohofohowa hofiko oso hungkuno hopi'nono hiso nakwo Anitumne'no huno tipemayo'ne mt'i'mokumentohofohowa. Oso hungkuno hiso nakumo yokumpohn'nyo nasosofitofonefoho. Oso'no nakwo Anitumne'no yokumpohn'nyo lohofontani nakumo Anitu asomo netimayo'ne hontohumalohwono. ⁵ Anitu kako nakumo yokumpohn'nyo nasosofitofone sohwo kako nakwo yokumpohn'nyo lohofone nefo'mawo'n'ngkiso hweho. Oso'no kako nakumo Kilais Jisasiye hunomnohini nehopi in'ngkohwasi oso huno homo somnohini aho yokumpohn'nyo kemokosyohumayo'ne wonefo'ma'montonoho. ⁶ Oseso sekwo simeho afa in'ngkuji sekwoe huno anga'nohinon so'nji sekwo Anituye yofe foho'nomapmno. Oso Anitu huhwo sohwo kako nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye kan'ngkwohweho.

Kilais kako Jutafe temtitofu osomnohini ufo'mawo'n'ngkiso'maho. O'o, temtitofu hopi'nonohino somo ufo'mawo'n'ngkisofoho.

⁷ Jisas Kilais nakumo kakoe a'amu ne imo'nyo'ne neti'ma'mentiso hopaso nakwo nom'ne a'amu huno engo'nji huno we'e'njo somo simeho afa inyo'ne uti'mano. Oso'no nom'ne a'amuso hofiko nakumo nahon'ngkuji Anituye yofe woho'nomantifeho. ⁸ Hohonta Anitu a'amu Juta sofe ajuyohwasamo hungkuno uyimentiso so'no Kilais kako oso hungkuno hiso ne imo'nyo'ne a'amu Jutafe syoho ulohofiyi imo'n'mentisofoho. ⁹ Oso'nohinim'no. O'o, Anituye hitoho engoso a'amu temtitofu kengo kengo hi'njimo ifehu'mokasyihwosi hofiko hi Anitumo simeho

wop'ingo uy'ifitne'ento Jisas pmmentisofoho. A'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentohofi sohwa ole mt'i'mokumentohofi, Oseso ngko jije hungkunoso a'amu temtitofu kengo somo uli'monnoho. Ngko jije yofe ho'nomayo'ne ta walimonocho.

¹⁰ Nom'nepo ole mt'i'mokumentohofi,

Sekwo a'amu temtitofu kengo sikunonji sekwo a'amu Juta Anitu sehwasopo'mentiso osikunonji sekwo Anitumne'no simonyo fiyimno.

¹¹ Nom'nepo ole mt'i'mokumentohofi,

Sekwo a'amu temtitofu kengo soku sekwo Anituye yofe foho'nomapmno. I a'amu hopi'nonohino soku sekwo Anituye yofe engoso foho'nomapmno.

¹² Nom'nepo Aisaiya kako Kilaisimne'no ole mt'i'mokumento,

A'amu fihwo Juta mta'ango sohwoe yofe Jesi oso hwoe imu sohwa mta'ni Hwe Engo imo'nonefoho. Oso hwe engo huhwo sohwo kako oso temtitofu kengo sofe Hwe Engo hweho.

Hofiko kakimo simeho uyikujo'no hofikimo asomo utimayo'ne wohontohumantifeho.

Aisaiya ose mt'i'mokumentisofoho. ¹³ Oso'no Anitu kako nakwoe simeho hi'ntnnono uyo'neso hwapingo hweho. Nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uy'iwon'ingkuhwone sohomo kako nakumo asomo netimayo'ne hontohumalohwono. Oso'no sekwoe simeho wopingo so'nji sekwoe simeho pompenjiyo so'nji Anitu kako engo wosejapono. Oso'no sekwo Anituye Towahuno yokumpohn'nyo nomafikuji yomayo Anitu sekumo wopingo waseloh'no selimentiso so'no sekwo simonyo fiyimno.

Poul kako Anituye syoho iwo'n'ingkiso so'no kako simonyo imentisofoho.

¹⁴ U nje a'amu soku, ngko olo so'no huno niyohoho. Sekwo Anituye yahino wopingo so'nji kakoe huno engo notipemantifi sekwo Anituye hungkuno wopingoso lutihunalokwofo. Oso'no sekwo fo'mo fo'ma'nyo hofiyo loho'nalokwofo. ¹⁵ I oso'no ngko olo iyoswo fehohnjo semti'mokiyalokwe loso sekwoe huno somo huno sefotofu'neso ngko hungkuno yokumpohn'nyo selalokweso ngko olo hungkuno hiloso mt'i'mokalokwe so'no ngko iyoho manyofoho. Hwapingoso Anitu kako ngkimo olo syoho wonyangafo hiloso ntapmentisofoho. ¹⁶ Oseso ngko Kilais Jisasiye syoho ulohofiyo sohwo'ni ngko sekwo a'amu temtitofu kengo sokune'no Anitu'nji ufohi'nyo'ne syoho hopa yonji ngko kakoe hungkuno wopingoso selalokweno. Ngko olo so'no nimon'ingkohoho. A'amu temtitofu kengo kengoso hofiko Anitumo u'mayo'ne nimon'ingkohoho. Anitu kakoe Towahuno wopingo sohwo a'amu homo somo wopingo umokahon'ingkuhwosi Anitu kakoe simehoso wopingo umon'nimontonocho.

¹⁷ Ngko olo syoho Kilais Jisasi'nji Anitumne'no yalokuhwoyo so'no ngko simonyo yalokweno. ¹⁸ I oso'no ngko yomayo syoho nje yokumpohn'nyo'nji iwo'n'ingkohe so'no maselimehono. O'o, yomayo syoho Kilais kako'nohini iwo'n'ingkiso so'no a'amu temtitofu kengo kengoso hofiko Anituye hungkunomo haloho pentifi tifi in'ingkawowo'n'ingkohoho so'no waselimonne'no yohono. ¹⁹ Kilais kakoe yokumpohn'nyo nom'ne a'amu somo itihwayo'ne ntopahon'ingki yomayo kengo kengo wonyangafo a'amu miy'iwon'ingkohofoso ngko imentohefoho. Oso hiso Anituye Towahuno sohwo ngkimo nifo'mahon'ingki ngko Kilaisiye hungkuno wopingoso ang Jelusalem mta'ni emamentoheso ang homo homo ne'no ulimwenji hwaho lilikom osopo esojwamentohofoho. Hungkuno fehohnjo hiyaso

moho'nahumentohofoho. O'o, Kilaisiye hungkuno hopi'nonohinoso umentohofoho. ²⁰ Ngko olo so'no nimo'nimentisofoho. A'amu ango kengo kengo'mjo somo Kilais kakoe yofe mupa'nyo'njo somo kakoe hungkuno wop'ingoso liku'mofone nimo'nimentisofoho. Nom'ne a'amuso hofiko Anituye hungkunoso nto lutihwafijo somo oso a'amu homo somo ngko apa'no molutihwamnehono. ²¹ O'o, a'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentiso Aisaiya osohwo kako hungkuno ole mt'i'mokumento, A'amu hofiko kakine'no mupa'nyo'njoso hofiko upo'nantifeho. Oso'no hofiko kakoe hungkunoso nupa'n'ngkuji hofikoe hunoso ito'no uyimontonoho.

Aisaiya ose mt'i'mokumentisofoho.

Poul kako a'amu Loum somo uhwonimo osopo nta'ni hwaho Sipen osopono wamo limentisofoho.

²² Oseso ngko sekwoe ango sopo wose'ma'monji ko yontneso olo syoho yalokwe hilo kako ngkimo nikilojipeehon'ngki ngko sekumo mose'maso'njo imentohefoho. ²³ Soswo pi'n'ingo engo somo ngko sekumo wose'ma'monji imote sohwo'ni i olohonta ngko olo hwaho lopo nje syohoso moi'wo esojwao'maleno. Oso'no olohonta ngko sekumo wose'ma'monnoho. ²⁴ Oseso ngko sekumo simo'mo sehonimo tifi sohonta ngko hwaho nom'ne Sipen sopo wamonnoho. I oso'no ngko sekwo'nji we'enehwo nohumahm'mo nje simoho wop'ingo kaki'no wanimo'nono. I osohonta sekwo ngkimo hwaho Sipen hon'ngkanoso ntihwafikujo'no ngko wamonnoho.

²⁵ I oso'no simo'mo ngko Anituye a'amu Jerusalem humayo yo'mayo umofonyo inyo somo hamniyoho yo'mayoso wosiyohojamonnoho.

²⁶ A'amu Masetouniya so'nji Ngkilik so'nji hofiko Anitumo simoho uy'wo'n'ngkohofoso hofiko hofikoe yo'mayo yo'mayoso nuhu'mokontifi Anituye a'amu Jerusalemjo somo hofiko yo'mayo so'no umofonyo iwo'n'ngkohofoso somne'no ufo'mayo'ne hungkuno nano mtito'malofofoho.

²⁷ Oso a'amu somo fo'mayo'ne mtito'malofoso wop'ingofoho. Oseso simo'mo a'amu Jerusalemjoso hofiko Anituye hungkuno upa'ntifi hofiko a'amu temtifo kengo somo hofikoe huyo'mangomo ufo'mayo'ne hofiko a'amu Anituye hungkuno ujo'ne uhwatimentohofofoho. Oso'no a'amu temtifo kengoso hofiko olohonta a'amu Jerusalemjo somo aku ufo'mayo'ne yahinoso nto'nohinofoho.

²⁸ Yo'mayo ho'yango oso a'amu hiso hofiko hu'mokahinnyoso ntopahon'ngkofi ngko Jerusalemjo a'amu sofe ahomo woho'nahumonne'no yohono. Oso syoho hiso moi'wo esojwaohm'mo ngko sekwoe ango sopo nose'mahm'mo osohonta ngko hwaho Sipen osopono wamonnoho. ²⁹ Olo so'no ngko huno niyohoho. U ngko sekumo se'ma'meso u Kilais kako nakumo wop'ingo nalohofihwoso'no nakwo wonyoangkafo wohuman-tanoho.

³⁰ U nje a'amu soku, ngko olo so'no nimo'n'ngkohoho. Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais osohwo kako nakumo wop'ingo naloho'mentiso so'no kakoe Towahuno Wop'ingo sohwo nakwoe simoho mo'mjo somo ujo entohojwo nasi'wo'n'ngki sohweho. Sekwo ngkine'no Mpohwo Anitu kako ngkimo nifo'mayo'ne jomo yokumpohn'nyo ulimno.

³¹ A'amu hwaho Jutiya humalofoso hofiko Anituye hungkunomo hwotoho fewo'n'ngkohofoso somne'no sekwo huno syafisyikuji, u oso a'amuso hofiko Poulmo tohino uyifitnoho likuji oso'no sekwo ngkimo

nifo'mayo'ne Anitumo jomo yokumpohn'nyo ulimno. Oso hamniyoho yo'mayo a'amu uhu'mokumalofoso ngko Jelusalemne'no nomotasi'me'no hofiko nuhwonngkuji hofikoe simeho wopingo umo'nningkuhwoso'no womantifeho. Oso'ntnne'no sekwo Mpohumo jomo ulimno. ³² Oseso Anitu kako olo so'no umo'noso'manji ngko simeho wopingo'nji nose'mahm'mo sekwo'nji ngko usijo'no we'enehwo nohumahm'mo ngko nje huyo'mango yokumpohn'nyo woma'monnoho.

³³ Anitu kako nakwoe simeho pompengo ifisyonafiwo'nngkiso hwapingo sohwo kako sekwo a'amu hopi'nonohino sokunonji wohumano. Nehopeho.

16

Poul kako hwe moya'mi pi'ningo engo somo nje a'amu kuyoho ulimentisofoho.

¹ Nakwoe nampohwo Fipisi kako a'amu Senikiliya oso ponjoso hofiko Anitu ne'no uhu'mokuwo'nngkohoho somo ufo'mawo'nngkisosi kako sekumo se'mahwoso'no sekwo kakimo wopingo ulohopmno. ² Oso a'mu Fipi kako Anituye syoho ulohofiyosi kako sekwo'nji humahwoso'no kako Kilaismi simeho hi'ntnnono uyalokuso so'no sekwo sekwoe senampi ne pa'nyo umo'nono. Sekwo kakimo wopingo ulohofikui umokosyohumamno. U kako yo'mayo oso'no umofonyo ihwoso'no sekwo kakimo ufo'mapmno. Hwapingoso kako hwe moya'mi pi'ningo engo somo ufo'manto ngko huhwo'nimo nifo'mawo'nngkisiyoho.

³ Oso a'mu Pilisila'nji kakoe hwehwo Akwila'nji osiya'u'nji siko ngko'nji Kilais Jisasiye syoho afa'nono iwo'nngkuhwone ya'uyoho. Oso hisiya'umne'no nje a'amu ya'uyoho ulalokweno. Oso'no sekwo sikimo njimno. ⁴ Siko ngkimo nifo'ma'mentisiyo so'no a'amu nom'neso hofiko sikimo wofonjosyano lahonngkofi siko poyo imo'nyo'neso siko iyoho miyo'njo imentisiyefoho. Oso'no ngko'nohini isamoyoka mulalokuyohono. O'o, a'amu temtitofu kengo kengo hopi'nonohinoso hofiko Anitumo simeho uyalokwofoso hofiko osiya'umo isamoyoka m'kun'imposo ulalokwofo. ⁵ Oso a'mu siya'uye angu somo a'amu hofiko Anitumne'no uhu'mokuwo'nngkohoho osomne'no nje a'amufu ulalokweno. Sekwo hofikimo njimno.

Oso hwe Epinitas sohwo kako nje a'amu ne hweho. Osohwo kako hwhao Esiya sopo humanto kako a'amu Anitumo simeho muyo'njo sohonta kako kaki'no uyimentisofoho. Oso a'amu sohune'no nje a'amu hwasoho ulalokweno. Oso'no sekwo kakimo njimno.

⁶ Oso nom'ne a'mu Maliya hne'no ngko nje a'amuyoho ose ulalokweno. Oso'no sekwo kakimo njimno. Kako syoho yokumpohn'nyo engo yonto sekumo sefo'ma'mentisofoho.

⁷ I nom'ne hwe hufa'u temtitofu Juta oso mta'angu Antilounikas'nji Juniya ntnne'no ngko nje a'amu hwa'uyo ulalokweno. Oso'no sekwo sikimo njimno. Siko ngko'nji impo'angomo humamotowonofoho. Oso huhwo sohwa'uye yofeso a'amu *apousel* so'njo ajwo sopo weho. Osohonta ngko Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono muyo sohonta siko Kilaisimne'no simeho kaki'no uyimentisiyefoho.

⁸ Hwe nom'ne Ampiliyetas oso hune'no nje a'amuhwe ulalokweno. Sekwo kakimo njimno. Kako nje a'amu ne hweho. Kako ngko hopa nakwoe Hwe Engo sohune'no simonyo yalofoho.

⁹ Ngko Upanos ne'no nje a'amu hwe ulalokweno. Sekwo kakimo njimno. Kako ngko'nji Kilaisimne'no syoho afa'njo hwoya'yoho. Osohumo ulukuji Sitekis oso huhumo ulimno. Ngko kakine'no nje a'amu hwe ulalokweno.

¹⁰ Ngko hwe nom'ne Apelisine'no nje a'amu hwe ulalokweno. Sekwo kakimo nje a'amu hwe kilalofoho njimno. Kako Kilaisiye hungkunomo nto'no iningkowalofoho.

Hwe nom'ne Alisitoup+yulas montohwamne'no nje montohwafo ulalokweno. Sekwo hofikimo njimno.

¹¹ Hwe nom'ne nje temtifo mta'ango Heloutiyan oso hune'no ngko nje a'amu hwe ulalokweno. Sekwo kakimo njimno.

Hwe nom'ne Nasisas montohwamne'no ngko nje montohwafo ulalokweno. Sekwo hofikimo njimno. Hofiko nakwoe Hwe Engo sohumo simeho uyalokwofo.

¹² Oso a'mu hufa'u Tilafina'nji Tilafousa'nji siko Anitumne'no syoho yokumpohn'nyo yalokusiyo. Oso fa'une'no nje a'amu faswo ulalokweno. Sekwo sikimo njimno.

I nom'ne a'mu Pesis osi kako nje nampohweho. Osi kako Hwe Engo sohwo syohoso yokumpohn'nyo iwo'ningkisiyoho. Oso hisi ne'no ngko nje nampohwe ulalokweno. Sekwo kakimo njimno.

¹³ Oso hwe Lufos oso hune'no ngko nje a'amuhwe ulalokweno. Sekwo kakimo njimno. Oso huhwo sohwo kako Hwe Engo Kilaisimo tifi iningkawowo'ningkiso hweho. Kona'wohi hi osenohino. Oso hisi kako nekwoe na'uyoho.

¹⁴ Ngko oso hwe Asinikilitos, Filekounyo, Hemesiyo, Patiloupassiyo, Hemasiyo, oso hwanji nom'ne a'amu huhwo sohwanji humalofo sohwamne'no nje a'amuhwafo ulalokweno. Sekwo hofikimo njimno.

¹⁵ Ngko oso a'amu Filoulokos, Juliya, Neleyos, kakoe konampi, Oulimpas, nom'ne a'amu Anitumo simeho uyiwow'ningkohofoso hofiko'nji humalofo oso hwamne'no ngko nje a'amu hwafo ulalokweno. Sekwo hofikimo njimno.

¹⁶ Sekwo a'amu anga'no anga'nohino soku, sekwo nom'ne a'amu hofiko Anitumo simeho uyiwow'ningkohofoso so'nji noswo'ningkuji osopo nuhu'mokohumafikuji aho po'nimno. A'amu hopi'nono hofiko Jisas Kilaisimo simeho uyalokwofoso hofiko sekumo nakwoe a'amu kuyoho selalokwofo.

Sekwo a'amumo wonyo imokiyo'nyo somne'no i'waho nto'no fiyimno.

¹⁷ Nje a'amu soku, ngko sekwoe huno somo wasefohoto'monne'no yohono. Anituye hungkuno sekwo upa'nwo'ningkohofoso somo a'amu fehohnjoso hofiko hwotoho fenti'fi a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'ningkohofoso somo husilo husilofa wolohofantifi lohofalokwofo. Osomne'no sekwo i'waho nto'no fiyimno. Hofiko Anituye a'amu ne somo honingkanosohwasyo osomo ipemotowalokwofo.

¹⁸ Hofiko nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye syohoso miyalokuyohofoso. Yo'mayo wonyo hofikoe simeho umo lonte somo iningkowalokwofo. A'amu honingkanosohwasyo osomne'no mosyafisiyo'njo osomo hofiko hungkuno wopingosofofonji ulontifeso hofikohwasyo honingkanosohwasyo ipemotawowo'ningkohofofoho.

¹⁹ Sekwo Anituye hungkunomo iningkawentifi yokumpohn'nyo lohokwofo. Oso'no a'amu angomemjoso nto upa'nmentohofofoho. Oso'no ngko sekune'no simonyo yalokweno.

Ngko olo somne'no nimo'n'ngkohoho. Sekwo yahino wop'ingo somo t'ipemaf'ikui osomnohino fin'ngkamno. Sekwo oso yahino wonyo somne'no huno apa'no nosyaf'isy'ikutoho. ²⁰ An'itu kako nakwoe simeho somo pompengo imokiyo hwapingo sohwo kako we'enepi Seten'mo n'ihu'nahone hwotoho fehwoi kakimo sekwoe s'ifilaku'n'yo'mo uhumat'i'montonoho. Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako sekumo wop'ingo waselohofono.

A'amu Pouli'nji humamentohofoso hof'iko a'amu Loum'ngo somo nakwoe a'amufoho ul'imentohofoho.

²¹ Timouti kako ngko'nji syoho afa'nono iwo'n'ngkuhwoyo sohwo kako sekumo nje a'amufo selalofoho. A'amu nom'ne hof'iko nje temtitofo mta'ango sohwa Lusiyos'yo Jesoun'yo Sousipata oso hwanji hof'iko nakwoe a'amu hwafo selalokwofo.

²² Ngko Tetiyos huhwo'nnonji Poul kakoe mango mta'ni olo hungkunolo ntahon'ngki ngko sekune'no semt'i'mokiyalokwe sohwo'ni ngko An'itumo simeho uyonji olo hungkuno loso selalokweno, Sekwo nje a'amu kuyoho.

²³ Ngkaiyos kako sekumo nje a'amufo selalofoho. Ngko kakoe angomo humentan'ngko wop'ingo n'mokosyohumaho. A'amu kakoe angomo An'itune'no uhu'mokuwo'n'ngkohoho somo kako hof'ikimo wop'ingo ulohof'iwon'ngkisofoho.

Elastos sohwo kako olo ango lophonjo hwe engo hwaho mokosyohumawon'ngkohoho sohwa hof'ikoe iyoswo hamniyoho'njo yo'mayoso nto'no emokosyohumawon'ngkiso hweho. Oso hwo'nji nen'ngkwa'wehwo Kwatos'i'nji siko sekumo nekwoe a'amufo selalokusiyo.

²⁴ [Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako kakoe yahino wop'ingososo sekwo hopi'nonohino sokumo ufehu'mokasesyono. Nehopeho.]

Nakwo An'ituye yofe woho'nomano.

²⁵ Ngko Jisas Kilais'ye hungkuno wop'ingo loset'ihwawon'ngkoheso An'itu kako oso hungkuno hiso'nji sekumo yokumpohn'nyo sesofitofoso hoponoho. Oso hungkuno hiloso hohonta hiyaso'mo wo'mojoso olohonta An'itu kako ut'ihwa'nyopo ujo mehontojwahumasofoho. ²⁶ An'itu kako songo ne'no humaso osohwo kako a'amumo hungkuno uyahon'ngki l'motofoto sohwa hof'iko olo hungkuno homo losomo ifalifaliyo mt'i'mokumentohofofoho. Oso'no olo hungkuno hilo so'no An'itu kako syoho hiso nejopahon'ngki nakwo sekumo selalokuhwono. Oso'no temtitofo hopi'nonohinoso hof'iko oso hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso so'no huno uyahon'ngki hof'ikoe hunoso ehohos'umentisofoho. Oso'no a'amu hopi'nono hof'iko oso hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono uy'ikui kakoe yahino wop'ingo somo nuhwon'ngkuji t'ifi un'ngkap'ife. ²⁷ Oso An'itu huhwo sohwo kako'nohino huno hwapingo'njo hweho. Yo'mayo kakoe hwomu Jisas Kilais nakune'no naloho'mentiso oso'no nakwo An'ituye yofe engolopohamo woho'nomehwano.

Oso hungkunoso nehopeho.

1 Koulin

Olo Iyoswo Sɪmo'mjo loso A'amu Koulin somne'no Poul Mt'i'mokumentisofoho. Olo Hungkuno Sɪmo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto sɪmentiso sohonta soswo *tɪwenti-faif* (25) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo sɪmo'mjo loso a'amu Koulin somne'no Poul mt'i'mokumentisofoho. Tajo ango Koulin i'mofapeso kako apa'no Anɪtuye hungkuno liku'meefo syoho'ne wento mt'i'mokumentisofoho. Oso hohosohonta Poul kako Akwila'nji Pɪlisila'nji nohumantɪfi hwapɪfe ango syoho yontɪfi Anɪtuye hungkunoso liku'meeo'motofofoho. Oso hohosohonta a'amu Juta fehohonjo'nji a'amu Ngkɪlik pi'nɪngo engo so'nji sɪmeho hi'ntnnono uyɪmentohofofoho. Poul Koulin hopo sopo humanto Anɪtuye hungkuno ne'no lontanɪngki soswo anga'no hamno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'no uyakolomentisofoho. Ango Koulin sopo antɪme we'epo'maho. O'o, antɪme engo mɪkunɪmposoponoho. Oso ango hopo sopone'no Poul kako sɪmeho tango'nji mt'i'mokumentisofoho. Oso sɪmeho tango iyo hwapɪngoso olenoho. Iyoswo anga'no sɪmo'mo mt'i'mokuyahotɪmentisoso imo'nao'mentiso so'ne olo iyoswo tɪfi'njo lofosofa'u 1 Koulin'nji 2 Koulin'nji imo'nɪmentisiyefoho. Poul iyoswo Koulinne'no mt'i'mokuyahojiyoso hufa'u sɪhunefoho. I oso'no olohonta iyoswo anga'nohinoso mauyoho. Olo iyoswo hiloso Poul kako Efesos humanto mt'i'mokumentisofoho. Paul olo iyoswo mt'i'mokiyo hwapɪngoso olenoho. A'amu Jisasɪmo inɪngkunyo Koulinjoso Poulɪmo yo'mayo yo'mayo so'no ulohonɪmentohoho so'no Poul kako aku hofɪkine'no mt'i'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olohonta iyoswo homo lomo atofu lɪhwasi nakwo tɪfi unɪngkohwano.

¹ Anɪtu kako ngko Pouli'nɪmo nɪhwosopo'mentisoso Jisas Kɪlaisiye hungkuno a'amu somo liku'mofo (*apousel*) syoho ntapmmentiso sohwo'nnonji nenɪngkwa'wehwo Sousɪtenisɪ'nji ² nekwo nohumentai sekwo a'amu ango Koulinjo sokune'no olo iyoswo loso semtɪ'mokiyalokuhwoyo. Sekwo Kɪlaisɪmo ufohi'nontɪfi kakoe a'amu ne imo'nɪmentohofofoho. Oso hiso'no Anɪtu kakine'no sekumo sehwsopo'mentisofoho. Sekwo'nohinɪ'maho. O'o, hwe moyamɪ ango'meemjo nakwoe Hwe Engo Jisas Kɪlaisɪmo jomo ulɪwo'nɪngkuhwone hn'nɪmo nahwsopo'mentisofoho. Jisas huhwo sohwo kako nakwo hwe moyamɪ hopi'nonohino hn'nwiye Hwe Engo nɪhu'no anga'nohino hweho. ³ Nanɪngkwohwo Anɪtu sohwo'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kɪlaisɪ'nji siko'monta'i siko sekumo wopɪngo selohofohosɪ sɪmeho pompenjiyo wosejopanjiyoho.

Poul kako Anɪtumo oso a'amu homo somne'no isamoyoka ulɪmentisofoho.

⁴ Kɪlais Jisas kako sekumo wopɪngo seloho'mentiso so'no ngko engolopohamo sekune'no huno syasyefɪsyonji Anɪtumne'no isamoyoka ulɪwo'nɪngkohefoho. ⁵⁻⁶ Nakwo Kɪlaisiye hungkuno selɪmentɪhwone

so'no oso hungkuno hiso sekwo aho yokumpohn'nyo kemokosyohu-mantifi sekwo Kɪlaisimo ufohi'n'ngkahon'ngkofi kako sekumo yo'mayo so'no umofonyo miyo'njo iyo'ne semokumentisofoho. U, sekwo kakoe hungkuno wop'ingo so'no huno tipemantifi sekwo nom'ne a'amu somo lutihwayo'neso huno'njo kuyoho. Oso'no ngko Anitumo isamayoka ulalokweno. ⁷ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kɪlais kako utihwa'nyopo asomo peso'no sekwo nohontohumentan'ngkofi Anitu sohwo kako kakoe yo'mayo wop'ingoso sejopalofoho. Kakoe wop'ingo somne'no sekwo umofonyo mifitnnehoho. ⁸ O'o, Anitu kakoe yokumpohn'nyo so'nji sekumo sesosofito-fontan'ngkuhwosi sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo lohofontan'ngkuji sekwo sikunos moi'wo umo'nimontonoho. Oseso nakwoe Hwe Engo Jisas Kɪlaisiye Sikuno Engo kako asomo poso sohonta sekwo wonyo ane lohofikuji wonimango masenonehoho. ⁹ Anitu kako kakoe Hwomu Jisas Kɪlais nakwoe Hwe Engo sohwo'nji nakwo'nji simeho afa inyo'ne nakumo nahwosopo'mentisofoho. Nakwo Kɪlaisi'nji majopohi'nyo'ne nahwosopo'mentisofoho. Oso hiso'no ne imokiyo'neso Anitu kako hoponoho. Kako kakoe hunoso mikwesiyafisyonehoho. O'o, awonoho.

A'amu Koulin hofi'ko Anitune'no uhu'mokumotofoso hofi'ko husilo husilofolo loho'mentohofofoho.

¹⁰ U, nje a'amu soku nakwoe Hwe Engo Jisas Kɪlais kako olo hungkuno ntapmmentiso so'no ngko hungkuno yokumpohn'nyo waselimonne'no yohono. Sekwo upa'nimno. Sekwo yoka hnnontifi husilo husilofolo loho'malofoso moi'wonoho. Sekwo apa'no oso yahinoso ikutoho. O'o, sekwo apa'no nuhu'mokukuji hungkuno afa'nohino filikuno huno anga'no'nohino fisyafihupmno. ¹¹ U nje a'amu soku oso ape Kɪlouwe siye angomta'ango a'amu nopontifi ngkimo ole ntimalofi, A'amu Kouliniso hofi'ko yoka hnalokwofo. Ose ntimalofofoho. ¹² Ngko sekwo a'amu anga'no anga'nohino sokumo selalokweno. Sekwo huno kengo kengo syafisyontifi a'amu fehohnjo soku ole lalokwofo, Nakwo Pouliye yahinomo in'ngkwalokuhwono. Nom'ne soku sekwo ole lalokwofo, Nakwo Apoulousiye a'amu'nwoho. Nom'ne a'amu soku sekwo ole lalokwofo, Nakwo Pitaye hungkunomo in'ngkwalokuhwono. I, a'amu nom'ne soku sekwo ole lalokwofo, Nakwo Kɪlaisiye a'amu'nwoho. Ose lalokwofo. ¹³ Pipineto. A'amu pi'n'ngo engo hofi'ko sekwo wonyomne'no pe'nimenthofotaho. Ngko Pouli'ni iyo hwojiyafiku'nyopo sekwo wonyomne'no lape'nimaleno. O'o, sekwo huno seyohoho. Kɪlais kako'nohino sekwo wonyomne'no poyo pe'nimentisofoho. I hofi'ko ngkine'no mijo kiyosema'malofotaho. O'o, Kɪlaisimne'nohino sekumo mijo kiyosema'malofofoho. ¹⁴ Ngko sekwo'njo sopo mijo kiyomayoso a'amu pi'n'ngo'maho. O'o, Kɪlisiposi'nji Ngkaiyas'nimnohino mijo kiyoma'maleno. Oso'no ngko a'amu hufa'u hwa'umnohini mijo kiyoma'mentohe so'no Anitumo isamayoka ulalokweno. ¹⁵ Oso'no a'amu pi'n'ngo engoso hofi'ko ole malifitnnehoho, Poul kako nakumo mijo kiyonema'mentiso so'no nakwo Pouliye a'amu'nwoho. Ose malifitnnehoho. ¹⁶ U, ngko nom'ne a'amu sohune'no syafisyohono. Sifefanosiyee a'amu oso hwanjimo ngko mijo kiyoma'maleno. U, ngko nom'ne a'amu somo mijo kokiyoma'mentohono. Awol'keno. Ngko huno maniyohoyohoho. I, ngko mijo kiyomayo hungkuno so'no peho'no selalokweno. ¹⁷ Kɪlais kako ngkimo oso mijo kiyomayo syohoso montapmmentisofoho. O'o, ngkimo

kako a'amu somo kakoe hungkuno lutihwayo'ne syoho ntapmmentisofoho. A'amu huno'njo sohwa hofiko hungkuno sawemo lutihwawo'n'ingkohofo hopaso ngko hungkuno molutihwamnehono. O'o, Kilais kako iyo hwojiyafiku'nnyomo nakwoe wonyo'ne poyo pe'n'imentiso so'no a'amu huno nto'no mosyafihupitnnoho lonji ngko a'amufe huno nto'no ehohosasiyo'ne hungkuno tifo tifo lutihwawo'n'ingkohe hwo'nyoho.

Nakwo Kilaisimo uhwonontani uhwonimentihwoneso nakwo Anituye yokumpohn'nyo'nji kakoe huno wopingo so'nji nto uhwonimentihwoneso.

¹⁸ A'amu Anitumo min'ing kayo'njo iwo'n'ingkohofoso hofiko Kilais nakwoe wonyo'ne iyo hwojiyafiku'nnyomo poyo pe'n'imentiso so'no upa'nontifi hofiko huno ole syofisyalokwofo, oso hungkuno liwo'n'ingkohofoso hwayohosi hungkunofoho. Ose syofisyalokwofo. I, oseso nakwo a'amu Anitu kako nakumo asomo netimayo'ne'no hontohumentani nakwo huno ole nayiwo'n'ingki, Kilais kako nakwoe wonyo'ne iyo hwojiyafiku'nnyomo poyo imo'n'imentiso sohune'no Anitu kako kakoe yokumpohn'nyo netihwamentisofoho. ¹⁹ A'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentohofoso sohwa hofiko a'amu Kilaisimne'no nakwolaho liwo'n'ingkohofoso somne'no ole mt'i'mokumentohofi,

Anitu ole limento, A'amu hwahoponjoso hofiko hofikoe yokumpohn'nyo so'nji Anitumo u'mayo'ne'entifi huno uyalokunjo oso a'amuso hofikoe huno somo ngko wonyo umokumonnoho.

Nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi huno'nji liwo'n'ingkohofoso hofiko Anitumo u'mane'entifi hon'ingkanano pi'n'ingo pi'n'ingo hofikoe huno mta'ni imofiwo'n'ingkohofoso somo ngko wae weeo'monnoho.

Anitu ose limentisofoho. ²⁰ A'amu Anitumo min'ing kayoso hwahoponjo somne'nohuni huno syafisyiwo'n'ingkohofoso hofiko ole liwo'n'ingkohofi, Nakwo huno'njo hn'nwi nakwoe huno nto'nohinoso a'amu nom'ne somo lutihwane'entifi syafisyiwo'n'ingkohofofoho. Oso a'amumne'no Anitu kako kakoe a'amu ne hn'nyumo ole netihwamento, Olo hwaho lophonjo hunoso wonyo hwayo hohnjofoho. Oso'no a'amu kako olo hwaho lophonjo huno somnohuni syafisyiwo'n'ingkisohwo kakoe huno neso mauyoho.

²¹ I oso'no Anitu kako huno hwapingo'njo sohwo kako olo hon'ingkanolo imo'mentisofoho. A'amu hofiko Anitumo u'mano likujoso hofiko hofikoe huno mta'ni Anitumo mu'mapitnnohoho. O'o, awonoho. I oso'no Kilaisiye hungkuno wopingoso a'amu somo lutihwawo'n'ingkuhwone somo simeho hi'ntnnono uyikuji hofiko Anitumo u'mantifeho. Nu'mafikuji hofiko kakoe a'amu ne umo'nantifeho. Oso hiso'no Anitu kako simeho wopingo umo'n'iwo'n'ingkisofoho. I oso hungkuno hiloso nakwo lutihwawo'n'ingkuhwone somne'no hofiko naliwo'n'ingkohofi hwayo hohnjo hungkuno liwo'n'ingkohofoho kuyoho. Ose naliwo'n'ingkohofofoho. ²² I a'amu jutaso ole liwo'n'ingkohofi, Anitu kako nakumo kakoe yokumpohn'nyo'nji yo'mayo kengo wonyoangkafo a'amu mifijoso netihwaso'manji u oso hungkunoso Anitu mta'ango'manji uhwon'ingkuhwasi oso hungkuno homo somo nakwo huno naihwoso'no tifi un'ingkowano. A'amu Ngkilik oso hwa ole liwo'n'ingkohofi, u, nakwo yo'mayo hungkuno upo'nasoso huno wopingofoho syofisyaso'manji oso hungkuno homo somo huno naihwoso'no tifi un'ingkowano. ²³ I oso'no nakwo hungkuno lutihwawo'n'ingkuhwoneso olenoho. Kilais kako nakwoe wonyomne'no iyo hwojiyafiku'nnyomo poyo imo'n'imentisofoho.

I oso'no a'amu Jutaso hofiko oso hungkuno hiso'no nakwolaho lontifi wonipaho ikin'wo'n'ngkohofoho. A'amu Ngkiklik sohwa hofiko oso hungkuno homo somo nupa'nontifi ole liwo'n'ngkohofi, Olo hungkuno loso kokato'nnyofoho. Ose liwo'n'ngkohofi kuyoho. ²⁴ I nakwo a'amu Juta hn'nnonji temtifo kengo kengo hn'nimo Anitu nahwosopo'mentiso hn'nwi nakwo Anituye mampahomo upo'nontani nakwo huno ole nayohi, Kilais kako nakumo asomo netimayo'ne poyo pe'nimentiso sohumo nuhwonontani uhwonimentihwoneso nakwo Anituye yokumpohn'nyo so'nji Anituye huno wopingo so'nji uhwonalokuhwono. ²⁵ Oso honingkanano Anitu kakimo u'mayo'ne imo'mentiso so'no a'amu hwahoponjoso hofiko huno syafisyontifi hofiko ole liwo'n'ngkohofi, Olo honingkanano loso ne anefoho. Hwayo hohnjofoho. Ose lontifeso hofikoe huno so'nji yokumpohn'nyo so'nji Anitu kakoe huno hwapingo so'nji kakoe yokumpohn'nyo so'nji hofikimo yakolo'nnyofoho.

²⁶ Ou, nje a'amu soku, Anitu kako sekumo kakoe a'amu ne imo'nyo'ne joho selimentiso sohonta sekwo huno ane, yokumpohn'nyo ane, yofe engo ane imo'nimentohofi kuyoho. ²⁷ A'amu hwahoponjo yahino somne'no huno'njoso Anitu kako oso a'amu homo somo wonimango ufisyimo'mo lonto a'amu huno'masoso hofiko nje honingkanomo tifi nn'ngkapikuji nje a'amu ne imo'nifitne'ento uhwosopo'mentisofoho. A'amu hwahoponjo yokumpohn'nyo'njo somo Anitu kako oso a'amu homo somo wonimango ufisyimo'mo lonto a'amu yokumpohn'nyo aneso nje a'amu ne imo'nifitne'ento hofikimo uhwosopo'mentisofoho. ²⁸ A'amu hwahoponjoso hofiko yo'mayo so'no ole liwo'n'ngkohofi, Wonyofoho. Nakwolaho. Oso hiso ne anefoho. Ose liwo'n'ngkohofoho. Oso homo somne'no Anitu kako oloso ngko'nefoho. Woma'mo limentisofoho. Anitu kako a'amu hwahoponjofe hunoso ne anefoho. Moi'wo umo'nono limentisofoho. Oso'no yo'mayo so'ne hofikoe yofe ho'nomawo'n'ngkohofi somo Anitu kako wae yao'mentisofoho. ²⁹ Anitu kako oso yo'mayo hiso imentiso so'no nakwo Anituye timopo nakwoe yofeso moho'nomonanehwono. ³⁰ Anitu kako nakumo Jisas Kilaisi'njopo menehumaji'mentisofoho. Oso'no Anitu kako Kilaisiye hungkunoso nakwoe hunomo moho'nonahumentiso so'no nakwo kakine'no huno nto'no syofisyalokuhwono. Kilais kako nakumo wopingo naloho'mentiso so'no Anitu kako nakumo wopingo kuyoho nelalofoho. Jisas kako honingkanano wonyo somta'ni nakumo mpe enema'mentiso so'no kako nakumo Anituye a'amu ne namokumentisofoho. ³¹ Oso'no a'amu Anituye hungkuno mtimokumentohofi sohwa hofiko ole mtimokumentohofi, Hwe fihwo kako kakoe yofeso woho'noma'nimo lososo kakoe yofe moho'noma'nonehoho. O'o, kako Kilais nakwoe Hwe Engo sohwoe yofe'nohini woho'nomano.

2

Poul kako Kilaisiye iyo hwojiyafijiyo so'no hungkuno ulimentisofoho.

¹ Oseso nje a'amu soku, hohonta ngko sekumo nose'manji ngko Anitu kakoe hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso selimote sohonta sekwo huno ole syafihupitne'eni masel'mmentohono, Kiko yofe engo'njo hwosoho. Huno hwapingo'njo hwosoho. Ose nifitne'eni masel'mmentohono. ² O'o, ngko nje simoho somne'no ole nto hnnimentoho, Ngko sekwo'nji nohumahm'mo yo'mayo kengo kengo

so'no ngko hungkuno masel+mnehono. O'o, awonoho. Ngko Jisas Kilais kako iyo hwojiyafiku'nnyo sopo nakwoe wonyomne'no poyo pe'n+mentiso sohune'no ngko huno nihwoso'no oso'nohini woloset+hwamne'no yohono. ³ Hohonta ngko sekwo'nji humamentohe sohonta ngko yokumpohn'nyo ane nohumanji iyoho nn+mentisofoho. ⁴⁻⁵ Sekwo nje huno somo tifi nn+ngkap+fitnne'enji hungkuno sel+mote'maho. O'o, sekwo Anituye yokumpohn'nyo somo tifi in+ngkafitnne'enji hungkuno sel+mentohefoho. Oso'no ngko Anituye hungkuno loset+hwamentohe sohonta a'amu huno'njoso hofiko nom'ne a'amufe hunomo uwolo'mokantifi hungkuno nto'no esyohumawo'n+ngkohoho pa'nyoso sel+mentohe'maho. O'o, ngko Anituye hungkuno selahon+ngko Anitu kakoe Towahuno Wop+ngofe yokumpohn'nyoso sekwo ut+hwa'nyopo nuhwonontifi sekwo huno ole syaf+hu'mentohofi, Olo hungkuno loso ne'njofoho. Huno ose syaf+hu'mentohofofoho.

Anituye Towahuno sohwo kako nakumo huno wop+ingo nejapalofoho.

⁶ Anitu kako huno engo nejapmmmentisoso nakwo a'amu Anituye hungkunomo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumalofo somo lut+hwawo'n+ngkuhwonefoho. Oso huno engo hiso olo hwaho loponta'ango'maho. U, a'amu olo hwaho lopo nakumo yokumpohn'nyo ne mokosyohumawo'n+ngkohoho sohwa mta'ango'maho. O'o, hofikoe yokumpohn'nyoso moi'wo umo'n+montonoho. ⁷ Nakwoe Anitu mta'ango huno engoso lut+hwawo'n+ngkuhwonefoho. Oso huno engo hiso hiyaso'mo wo'mojofoho. Anitu kako nakwoe hwaho mamti'mokiyo sohonta Anitu kako nakumo kakoe a'amu ne namokuhwosi nakwo kako'nji kakoe anga wonyoangkafo sopo humane'ento hungkuno mtito'mentisofoho. ⁸ A'amu olo hwaho lopo mokosyohumawo'n+ngkohoho sohwa hofiko oso huno hwap+ngo somo huno nto'no mosyaf+siyo'njo hwafoho. I oso'no hofiko nakwoe Hwe Engo Anitu pomponaho hwap+ngo sohwoe hwomu sohune'no huno nto'no syaf+syont+fijontentesi hofiko kakimo iyo hwojiyafiku'nnyo somo mofonjinto'ofasy+ikutnnesohilo. ⁹ Ngko olo hungkuno selalokwe loso'no a'amu Anituye hungkuno n+hu'no hohonta mt+imokumentohofi sohwa ole mt+imokumentohofi, Nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi yo'mayo wonyoangkafo somo muh-wonyoso yo'mayo wonyoangkafo so'no haloho mupa'nyo so'nji yo'mayo wonyoangkafoso a'amufe hunomo mufohotofo'njo oso yo'mayo hiso Anitu kako kakoe a'amu s+meho uy+wo'n+ngkohoho somne'no nto'no esyohumaho.

Ose mt+imokumentohofofoho. ¹⁰ Oso yo'mayo so'no hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso Anitu kakoe Towahuno wop+ingo sohwo net+hwamentisofoho. Anituye Towahuno Wop+ingo huhwo sohwo kako yo'mayoso nakwo hiyaso'mo yalokuhwone somo ut+hwa'nyopo nahononto yo'mayo wop+ingo Anituye hunomjo oso'nji kakoe yahino so'no kako huno uyohoho.

¹¹ A'amu t+hwolo, nom'ne a'amu sohwoe huno somo uhwonyosofo. O'o, awonoho. Oso hwe sohwo kako'nohini kakoe hunoso huno uyohoho. Oso pa'nyoso a'amu fihwo kako Anituye huno somo kako huno muyo hweho. Anitu kakoe Towahuno sohwo'nohini kako Anituye huno so'nji yahino so'nji huno uyohoho. ¹² I oso'no nakwo Anituye a'amu ne hn'nwi nakwo olo hwaho lophonjo yahino wonyoso momaso'nwoho. O'o,

lalofoho, Ngko Pouliye a'amū hwo'nyoho. I nom'nihwo kako ole lalofoho, Ngko Apoulousiye a'amū hwo'nyoho. Oso yahino hiso Anitu kakoe Towahunofe yahinotaho. O'o, awonoho. Hwahoponta'ango'nohinofoho.

⁵ Oso'no sekwo huno nto'no fisyafihupmno. Apoulous sohwo kako peho hwolo. I ngko Poul sohwo'ni peho hwo'nto. Nekwo sohwoya'ni Anituye syoho ulohofiyi hwoya'yoho. I oso'no nekwo Anituye hungkuno wop'ngoso selahon'ngkuhwoi sekwo nupa'nontifi Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentohofofoho. Oso'no nakwoe Hwe Engo kako nekumo syoho anga'no anga'no ejopalofoho. ⁶ Ihwoni. Ngko sekwoe simeho mo'mo Anituye hungkuno ipisayo uyo hulohofa hopa hulasehumentohofoho. Apoulous kako oso ipisayo uyo homo somjo hoja wonyo yo'mayo sofokafonte somo wae yaofahon'ngki Anitu kako oso ipisayo homo somo hwap'ngoso sohwo kako engo imokalofoho. ⁷ I a'amū kako ipisayo uyo hiso hul'wo'n'ngkiso sohwo kako kakoe yofeso engo'maho. Yofe we'e'njo hweho. U a'amū kako hoja wonyo yo'mayo sofokafonte somo wae yaof'wo'n'ngkiso sohwo kako kakoe yofe hi we'e'njo hweho. Anitu kako oso ipisayo uyo homo somo ne imokalokunjo sohwo kako oso hul'nohini kako yofe engo hi'njo hweho. ⁸ Oso a'amū kako ipisayo uyo hulalokuso sohwo'nji hoja wonyo wae yaofalokuso sohwo'nji sikoe syoho neso afafoho. I oso'no siko sikoe syoho sikoepi sikoepi yalokusiyo so'no sikoe syoho homo somne'no ho'yangomanjiyoho. ⁹ Ou, Apoulous'nji nekwo Anituye syoho ulohofiyi hwoya'yoho. Sekwo soku Anituye syoho kuyoho. Oso'no sekwo husilo husilofa peho'no loho'mentohofoto.

A'amū Anituye syoho'njo sohwo kako angomolihwo'n'ngkiso pa'nyo hweho.

Sekwo Anituye angopa'nyo soku Anitu kako angohiso molalofoho. ¹⁰ Anitu kako ngkimo wop'ngonohofonto kako kakoe syohowop'ngonotapmmntisoso yonji ngko angokungkuso simo'mjo hwo'nyoho. Oso'no ngko Anituye hungkuno sel'mentohe sohonta oso hwasahoyokumpohn'nyoso nto iju'mo'mentohofoho. U a'amū nom'ne sohwa hof'iko Anituye hungkuno losetihwalokwofo sohwa hof'iko oso hwasahohopo sopo angoneso molalokwofo. A'amū huhwo sohwa hof'iko oso angohiso wonyo imo'nonoholikui hof'iko huno nto'no wasyofihup'ife. ¹¹ I oso'no sekwo huno seyohoho. Oso hwasahon'ngko simo'mjo iju'mo'mentohese Jisas Kilaisiyoho. Oso hwasahohomo somo a'amū nom'nehwo kako yofafihwosi kako nom'ne hwasahosomomawonjonehoho. O'o, awonoho. ¹² A'amū fihwo kako oso hwasahohopo sopo angowamolimo lihwasi'manji kako oso hwasahohopo sopo nanoyokumpohn'nyoso nomahwosi syasyososo oso nana huhwo sohwo kako angoyokino homo somoyokumpohn'nyowokemokosyohumamontonoho. I yo'mayo holayo yokino, singkume yokino oso nana po'nifoso kako nomahwosi mtitofasyososo yokumpohn'nyo mokemokosyohumanehoho. ¹³ I nakwo a'amū hopi'nonohino hn'nwi olo syohoyalokuhwone hilosohwangku sohonta utihwa'nyopo u'mofapmmntonoho. Oso sikuno Jisas Kilais kako nakwoe hungkuno ikwolofone somo asome pososohonta yo'mayo syohoiwo'n'ngkuhwone somo toho hopa nonefoho. Oso toho hiso n'ngkahon'ngkuhwosi nakwo yo'mayo syohoiwo'n'ngkuhwone somoyamofonahofihwoso'no nakwo a'amū anga'no anga'nohino hn'nwiye syohone so'no hunowonayono. ¹⁴ U hwe fihwo kako angosohwasahohopo sopo angohiso molalofoho.

hopo sopo hofiyo'no moloso'manji oso kakoe ango homo somo toho manonehoho. O'o, awonoho. Oso ango hiso toho manyo'njo nto'no molohinowentan'ngkuhwosi oso syoho iyo huhwo sohwo kako ho'yango woma'mtonoho. ¹⁵ U hwe fihwo kako oso hwasaho hopo sopo kako ango nto'no mamajo'njo yoso sohwoe angoso toho n'ngkuhwosi kakoe syoho hopi'nonohinoso wonyo umo'n'montonoho. Syoho hiso ne ane umo'n'montonoho. U oso syoho iyo huhwo sohwo kako ho'yangoso momanehoho. Oso hwe huhwo sohwo kako songo ko humaso sohwo kako toho mta'ni ifiwo'n'ngkohoho pa'nyo hweho.

Anituye a'amu neso hofi'ko Anituye angofoho.

¹⁶ Olo so'no sekwo in'ingo seyihwoloho. Sekwo Anituye a'amu ne soku Anitu kakoe ango kuyoho. Anitu kakoe Towahunoso sekwoe simeho ajwomo'mo humaho. ¹⁷ U hwe fihwo kako sekwo Anituye ango sokumo kako wonyo semokoso sohomo u, osohomo Anitu kako kakimo oso wonyo hiso aku uyimontonoho. Wayo weeo'mtonoho. I hwapingoso sekwoe simehoso Anituye ango wopingo'nohiniponoho.

Sekwoe yo'mayo hwahoponjofe yofeso noho'nomafikutoho. O'o, Anituye yofe'nohini foho'nomapmno.

¹⁸⁻²⁰ A'amu yo'mayo hwahoponjo so'no huno'njo somo Anitu kako uhwononteso hofi'koe huno neso n'hu'no ane kuyoho uliwo'n'ngkisofoho. Hohonta hwe fihwo Joup kako Anituye hungkuno mti'mokumentiso sohwo ole mti'mokumento, A'amu olo hwaho loponjo huno somnohini in'ngkawowo'n'ngkohoho somo oso huno ne ane huhwo sohwo hofi'kimo nano mokoji'lipemawo'n'ngkohoho.

Joup ose mti'mokumentisofoho. Hwe nom'ne Anituye hungkuno mti'mokumentiso sohwo ole mti'mokumento, Anitu kako a'amu olo hwaho loponjo yo'mayo yo'mayo so'no huno'njo sohwafe hunomo uhwononteso hofi'koe hunoso ne anefoho. Ose liwo'n'ngkisofoho.

Hungkuno ose mti'mokumentisofoho. U, hwe fihwo kako hwasyo hungkuno hnnonoho. A'amu fihwo kako sekwo'njo sopo humaso sohwo kako olo hwaho loponjo yo'mayo somo in'ngkawowo'n'ngkiso sohwo ngko yo'mayo so'no huno'njo hwo'nyoho. Ose liwo'n'ngkiso sohwo kako yo'mayo hwahoponjo wonyo so'no hohujo ikinjaofihwosi kako Anituye hungkuno ne'njosoto womano. Oso huno wopingo hiso nomahon'ngkuhwosi a'amu fehohnjoso hofi'ko nuhwon'ngkuji ole ulantifeho. Kako ilo'nnyohwo imo'n'ngkohoho. Ose ko ulifijoso oso hwe huhwo sohomo Anitu kako nuhwon'ngkuhwosi hwe sohwo walimontono oso huno'njo nto imo'n'ngkohoho walimontonoho. ²¹ Sekwo nakwo a'amu hwahoponjo hn'nyumo nen'ngkapikuji sekwo husilo husilofa ihwatimo'n'ngkutoho. U sekwo a'amufe yofe noho'nomafikutoho. Yo'mayo Anitu mti'mokumentisoso sekwo'nefoho. ²²⁻²³ I hwapingoso sekwo Kilaisiye kuyoho. I Kilais kako Anituye hweho. Nakwo a'amu hufa'u sihune ngko Pouli'nyo Apoulousiyo Pitayo oso hwona'ni nakwo sekumo sefo'mayo'ne hwona'ni humalohwono. Olo hwaho lopo yo'mayo Anitu ho'nahumentisoso sekwo'nefoho. Anitu kako songo humayo'ne sejapmmentisoso sekwo wopingo humayo'ne sejapmmentisofoho. Poyo pe'nyo sejapmmentisoso sekwo ango songo ne'no humayo sopo tipihwonyo'ne sejapmmentisofoho. Yo'mayo hopi'nono olohonta wojo

so'nji tifi no'mo imo'none so'nji Anitu kako sekumo sefo'mayo'ne sejopalofoho.

4

Anitu kako Kilaisiye syoho ulohofiyo sohwife syoho somne'no yamofu ulohofonefoho.

¹ Sekwo ngko Poul nontnne'no Apoulousi'nji nom'ne sohwanne'no olo so'no huno fisyafihupmno. Nakwo Anituye hungkuno selimentihwone sohwna'ni nakwo Kilaisiye syoho ulohofiyo hwona'nyoho. Kilais kako nakumo Anituye hungkuno hiyaso wo'mojoso nejapahonngki nakwo sekumo sejopalokuhwono. ² A'amu nom'nimo Anituye hungkuno luti'hwawo'n'ngkiso sohwo kako kakoe Hwe Engo oso syoho uyimentiso sohunne'no syoho yokumpohn'nyo uyono. ³ Ngko Anituye syoho yalokwe loso'no sekwo yamofu ntohopijoso ngko sekwoe huno somne'no ngko huno pi'n'ingo mosyafihu'mnehono. I ngko huhwo'ni olo syoho Anitumne'no yalokwe loso'no ngko yamofu maloho'nimnehono. ⁴ Hwap'ngoso ngko olo syoho yalokwe loso'no wop'ngofoho huno ko syafihu'meso oso huno hwasyo'manji olo syoho homo losomne'no ngko yamofu nto'no pipi loho'nimnehono. I oso'no ngko hwe wop'ngo hwo'nyoho eso mahnnimnehono. O'o, nje Hwe Engo sohwo kako nje syoho so'no olo wonyofoho, olo wop'ngofoho, oseso nje Hwe Engo sohwo kako'nohini wantimontonoho. ⁵ Oseso sekwo nom'ne a'amufe yahino somne'no wonyofoho nulikutoho. O'o, fohontohumamno. Nakwoe Hwe Engo sohwo asomo poso sohonta kako nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nimo yamofu wonaloho'montonoho. Yo'mayo yahino wonyo huno wonyo hiyaso'mo w-joso kako uti'hwawo'nyopo ujo wehontojwahumontonoho. Oso hohosohonta a'amu syoho wop'ngo yontifijo somo Anitu kako'nohini a'amu anga'no anga'nohino somo, Kiko syoho wop'ngo'njo hwosoho. Kiko wop'ngo'njo kiyohe, ose ulonefoho.

A'amu Koulin humamotofoso hofiko hofikoe yofe ho'noma'nimotofofoho.

⁶ U, nje a'amu soku, ngko sekumo olo hungkuno selalokwe loso ngko'nji Apoulousi'ntnne'no selalokweno. Hungkuno hiso sekumo yahino wop'ngo somo setihwayo'nefoho. Sekwo Anituye hungkunomo hwotoho fekutoho. I oso'no sekwo yokumpohn'nyo imo'n'ngkuji nom'ne a'amufe yofeso monje yasyikui nom'ne a'amufe yofe'nohino noho'nomafikutoho. U, nje a'amu soku, sekwo oleso nolikutoho. Poul'nji Apoulousi'nji siko nakwoe hwe engo hwa'uyoho. Ose likui sekwo nom'ne a'amu sohwife yofeso monje yasyikutoho. ⁷ I sekwo yo'mayo huno wop'ngo syafisyi'wo'n'ngkohofoso nti'mta'angoto. Oso huno wop'ngo hiso sekumta'ango'maho. O'o, Anitu kako sekumo sejapmentisofoho.

⁸ Sekwo huno ole losyofisyalokwofu. Nakwo Anituye hungkuno hopi'nonohinoso huno nto'no nayohoho. Yo'mayo nakwo nto'no humayo so'no Anitu nto nejapmmasofoho. Nakwo nom'ne a'amu Anituye hungkuno lonetihwamentohofu sohwo uyokolofontani nakwo hwe engo nto imo'nim'lohono. Sekwo oso hwasyo hunoso losyofisyalokwofu. I sekwo hwe engo ne imo'nifijontentesi nje simehoso wop'ngo nto nimo'n'ngkuhwonesohilo. Oso'no sekwo nakwo'nji hwe engo nto humehwanesohilo. ⁹ Ngko huno ole syofisyalokweno. Anitu kakoe hungkuno liku'mof'wo'n'ngkuhwone (*apousel*) sohwna'nimo

waselimonne'no yohono. Sekwo ngko seningkwowho ne sohwo'niye hunoso mafikui sekwo nje yahino somo tifi finingkamno. ¹⁷ Oso hiso'no ngko sekuye pone'no Timoutimo uhwojalokweno. Kako nje hwomu ne pa'nyo hweho. Ngko kakine'no ni'mo'n'wo'n'ngkiso hweho. Kako nakwoe Hwe Engo Kilaisiye syoho somo hofiyo'no mokosyohumawo'n'ngkiso hweho. Ngko Kilaisiye yahino wopingo osomo iningkowalokwe so'no Timouti kako sekwoe hunomo wasefohoto'monte'nefoho. Oso Kilaisiye yahino hiso nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwiye pa'nyo'maho. O'o, kakoe yahinoso songo wonyoangkafofoho. Timouti kako sekumo a'amu ango'meemjo somo Anituye hungkuno luti'hwawo'n'ngkoheso sekumo woloseti'hwamontonoho.

¹⁸ A'amu sekwo'nji humalofoso ole lalokwofo Poul kako nakumo mone'manehoho. Ose lontifi hofiko hofikoe hunomnohini iningkawentifi yokumpohn'nyo imo'nalokwofo. ¹⁹ Nakwoe Hwe Engo Anitu sohwo kako nje honingkanano mopijasiyo'njo ihwoso'no ngko sekwoe angopo komo'no wose'ma'monnoho. Ou, osopo nose'mahm'mo ngko oso ango hopo saponjo a'amu yokumpohn'nyo imo'n'imentohofosohwafe hungkunoso mupa'nimnehono. O'o, hofikoe syoho hofiko Anitumne'no yalokwofo osomo ngko yamofu ulohommonnoho. Oso syoho hiso ne'njotikeno. Ne anetikeno, li'mo uhwonimmonnoho. ²⁰ Anitu kakoe a'amu ne somo mokosyohumawo'n'ngkiso oso hwa hofiko mango'nohino hwa'maho. O'o, hofiko Anituye Towahunofe yokumpohn'nyoso hi'njo hwafoho. Oso'no hofikoe syoho iwo'n'ngkohofoso ne'njofoho. ²¹ Oseso sekwo peho'no semo'nosoto. Ngko sekumo nose'mahm'mo peho hungkuno selimnehono. Sekwo nje hungkunomo haloho maposo'manji ngko sekumo nto'no mesehwajiyone'ne simeho tohino'nji yoka yokumpohn'nyo walimmonnoho. I sekwo nje hungkuno homo somo hofiyo'no iningka'fijomanji ngko hungkuno wonyoangkafo waselimonnoho. Oso'no ngko sekumo pipi seloho'mnehono. O'o, sekwoe syohofoho.

5

Ango Koulin sopo yahino pisakino'njo wo'nnyoponoho.

¹ A'amu fehohnjoso hofiko sekumne'no ole ntimalofi, Sekwoe ango sopo yahino pisakino'njoso i'mofapohoho. Oso yahino ni'hu'no wonyoso a'amu Anitumo iningkunyoso hofiko oso yahino hiso mifitnehefo. Oso yahino hiso olenoho. Hwe fi'ho kako kaningkwowhoe ape ma'masofoho. ² I oseso sekwo sekwoe yofeso peho'no honomonalokwofo. Oso'no sekwo yokumpohn'nyo yahinoso noho'naofikui sekwo humotaho fisahnmno. Oso yahino hiso'no sekwo wonimango wasenono. Sekwo oso hwe yahino wonyo yalokunjo huhwo sohumo sekwo wae yaofikujo'no kako sekwo'nji apa'no Anituye yofe honomayo'ne nomihu'mikukutoho.

³ Ngko sekwo'nji mohumuleno. I oso'no ngko sekune'no huno ne'no syosefisyalokwe so'no ngko sekwo'nji hopa humaleno. Oso'no oso hwe yahino wonyo'njo sohumne'no sekwo ngko'nji ulohofane'ntne'no hungkuno nto mtito'maleno. ⁴⁻⁵ Sekwo Kilaisiye yofe so'no uhu'mokuwo'n'ngkohofosopo uhu'mokahon'ngkofi nje huno sohwo kako sekwo'nji humasoso ngko sekwo'nji hopa humaleno. Oseso nakwo jisasiye yofe so'no uhu'mokuhwasi nakwo kakoe yokumpohn'nyo'nji nakwo oso hwe huhwo sohwo kako oso yahino wonyo somne'no simeho uwolo'mokono lihwasi nakwo kakimo wae yaofihwasi Seten'ye ahomo

hwe huhwo sohumo uhumojano. Seten kako oso hwe huhwo sohumo nomahwosi kako yo'mayo tango kakimo uyihwosi kakoe a'apaho wonyo umokumontonoho. Sekwo ose ulohofikujo'no oso hwe huhwo sohwo kakoe simeho uwolo'mokoso sohwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais asomo poso sohonta oso hwe huhwo sohumo asomo utima'montonoho.

Poul kako a'amu Koulin somo hwe wonyo imaso sohumo wae feopmno ulimentisofoho.

⁶ Sekwo yokumpohn'nyo yahino iwo'n'ingkohofoso oso yahinoso wop'ingo'maho. Nakwo huno wonayono. Tongo sihu kolofihwasi oso huyo we'e nonto sihu kolofisingkitofomasoso oso huyo mijo nonto tongo m'ikufo hopi'nonohino somo n'ihu'nahone mijo uwolofososo oso tongo m'ikufoso n'ihu'nahone wonyo umo'n'montonoho. ⁷ Oso hwe kako wonyo yalokunjo sohwo kako oso huyo wonyo oso pa'nyo hweho. Kako sekwo'nji ne'no humasoso oso tongo wonyo imo'n'wo'n'ingkiso hopaso sekwo hopi'nono wonyo wasemokumontonoho. Oseso sekwo kakimo wae yaopijoso sekwo wonyo ane wop'ingo'nohino wohumantifeho. Tongo huyo ane'njo pa'nyo nohumafikuji sekwo oso yahu *sipsip* wonyo n'ihu'no aneso hofikoe wonyo somne'no fonjokisahumentohofa hopa umo'nantifeho. Oso yahu hiso ne nakwoe wonyo somne'no fonjokisahumentohofoso nakwoe Hwe Engo Kilais'yoho. ⁸ Oso'no nakwo nohumehwasi Kilais kako wonyo n'ihu'no ane sohwo nakwoe wonyo'ne poyo pe'n'imentiso so'no huno wosyofisyantanoho. Nakwo huno ose syofisyihwasi nakwo yahino wonyo n'ihu'no ane nohumehwasi hon'ingkanu wop'ingo'nohino uyano. Hungkuno nehopi'nohino wolano.

⁹ Nom'ne iyoswo sekune'no nto mti'mokumentoheso ole mti'mokumentoheso. A'amu hofiko ape mayo yahino somo wonyo imokuwo'n'ingkohofa sohwanji sekwo nomajopohi'n'ingkutoho. Ose semti'mokimentohefoho. ¹⁰ Ngko oso hungkuno a'amu Anituye hungkuno mupa'nyo'njo oso hwamne'no mti'mokumentohemaho. I a'amu hofiko Anituye hungkunomo mupa'nyo'njo sohwa hofiko ape mayo yahino osomo wonyo umokuwo'n'ingkohofofoho. Hofiko nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi umo'n'wo'n'ingkisofoho. Hofiko nom'ne a'amu sohwafe yo'mayoso hufo iwo'n'ingkohofofoho. Hofiko Anitu songo ne'no humayo sohumo hwotoho fenti'fi hwasyo anitu oso hwamo u'mawo'n'ingkohofofoho. I sekwo oso a'amu hopi'nonohino huhwo sohwafo uliko'mano likuji'manji sekwo nti'mne hwasilo. Olo hwaho lopo oso a'amu huhwo sohwafo sekwo uliko'mapitnneso hon'ingkanu aneponoho. ¹¹ I oso'no nje hungkuno semti'mokimentohe hwap'ingo neso olenoho. Hwe fiho kako ngko Anituye a'amu ne hwo'nyoho, ose seloso sohwo kako yo'mayo wonyo ne'no yihwoso'no'manji sekwo kako'nji nomajopohi'n'ingkutoho. U, kako ape mayo yahino somo wonyo imokososo i, kako nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi umo'nososo, kako hwasyo anitu sohwoe hon'ingkanu hwasyo somo in'ingkawesoso, kako nom'ne a'amu somo hungkuno wonyo ulososo, kako mijo yokumpohn'nyo n'ingkuhwosi nilohofososo nom'nefe yo'mayoso hufo masoso oso a'amu huhwo sohwo'nji sekwo nomajopohi'n'ingkutoho. O'o, n'ihu'no awonoho. A'amu ose sohwo'nji sekwo kako'nji wosopayo man'fitnnehofo. ¹²⁻¹³ A'amu Anituye a'amu ne mmo'nyoso hofikoe yahino somne'no nakwo yamofa mulohofanehwo. O'o, nakwoe syoho'maho. Anitu kako'nohino yano ulohmmontonoho. U, nakwoe syoho neso Anituye a'amu neso hofiko nakwo'nji humalohwono, hofikoe yahino somo yamofa

⁹ A'amu yahino wonyo'njoso hofiko Anitu mokosyohumaso ango sopo mu'mapitnefoho. Oso'no sekwo huno maseyoho liyohoho. Sekwo sekwoe simehomnolini hwasyo hungkuno hningkutoho. A'amu a'mohufo yoso sohwo, a'amu hwasyo anitu oso hwamo tifi iningkaweso sohwo, a'amu ape mayo yahino somo wonyo imokoso sohwo, u a'amu fihwo kako ape pa'nyo imo'nonto nom'ne hwe'nji kifosyoho loho'n'wo'n'ngkisiyo oso hwanji ¹⁰ hufo iwo'n'ngkohoho sohwanji nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi umo'n'wo'n'ngkiso sohwanji, a'amu mijo yokumpohn'nyo nontifi nilohofwo'n'ngkohoho sohwanji nom'ne a'amumno sitofo l'wo'n'ngkohoho sohwanji, a'amu nom'ne a'amufe yo'mayoso siki mawo'n'ngkohoho sohwanji oso a'amu hopi'nonohino huhwo sohwa hofiko Anituye ango kako mokosyohumaso sopo mu'mapitne hwafoho. ¹¹ I sekwo a'amu fehohnjo soku sekwo oso a'amuso pa'nyo humamotofo kuyoho. Oso'no Anitu kako sekwoe wonyoso wae yasemofonto kako sekumo kako'ne nto sema'maso kuyoho. Oso'no Anitu kako sekumo wopingo kuyoho selalofoho. Hwapingoso nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako wopingo selohofahon'ngki Anituye Towahuno sohwo kako sekwoe simeho mo'mo syoho yalofoho.

Anituye a'amu ne hn'nwi nakwo Anituye ango'nwoho. Oso'no nakwo nakwoe a'apahomo nto'no womokosyohumunano.

¹² A'amu fehohnjoso ole lalokwofo. Yo'mayo yahino Anitu kako ngkine'no hano mopitifasiyoso ngko imeso oso hiso'no hon'ngkano wonyo anefoho. Oso hungkuno lalokwofoso nehopeho. I oso'no yahino fehohnjoso ngkimo monifo'manehoho. Oso yahino homo somo ngko ne'no i'me'no oso yahino huhwo sohwo ngkimo monisikwajonehoho. O'o, ngkimo yokumpohn'nyo wokenimokosyohumamontonoho. Oseso ngko oso yahino hiso mimnehono. ¹³ A'amu fehohnjoso ole lalokwofo. Wosopayo hopi'nonohinoso nakwoe simehomnefoho. Nakwoe simehoso wosopayo'nefoho. Oso hungkuno lalokwofoso nehopeho. I oso'no hwangku Anitu kako a'apaho songo nejapihwoso'no a'amufe simeho yo'mayo wopayo oso kako moi'wo umokumontonoho. I oso'no nom'ne yahino so'no huno fisyafihupmno. Anitu kako hwe'nji ape'nji mti'mokumentisoso a'apahoso akngkilike'ne mti'mokumentisoma'o. O'o, nihu'no awonoho. Nakwoe a'apahoso Anitumo in'ngkayo'nefoho. Nakwoe Mphowo Anitu kako nakumo nefe'mayo'nefoho. ¹⁴ Anitu kakoe yokumpohn'nyo'nji kako Jisas nakwoe Hwe Engo sohomo ul'ka'mentisofoho. Hwangku nakwo poyo pe'nasoso kako Jisasmo pi'n'mo mta'ni ul'ka'mentiso hopaso nakumo hwangku nelikafonefoho.

¹⁵ Sekwo huno olo so'no fisyafihupmno. Sekwo Anituye a'amu ne soku sekwoe a'apahoso Kilaisiyefoho. Oseso ngko Kilaisiye a'apaho fehohnjo sohwo'ni ngko oso Kilaisiye a'apaho hiso oso a'mu hwa'ntesimo ufohi'n'montaho. O'o, nihu'no awonoho. Nehopeho. ¹⁶ Hwe fihwo kako oso ape mayo yahino osomo mti'hupehwosi oso ape hwa'nte nonjimo ufohi'noso sohwo sikoe a'apahoso nihu'no anga'no umo'n'montonoho. Oso'no huno maseyotaho. Anitu kako ole nalohoho. Hwe fihwo'nji ape hih'nji ufohi'nisoso sikoe a'apahoso nihu'no anga'nohinoho. Ose nalohoho. ¹⁷ Hwe fihwo kako nakwoe Hwe Engo Kilaisimo ufohi'noso sohwo siko afa umo'nanjiyoho. Sikoe neso anga'nohinoho. ¹⁸ Akngkilike yahino so'no i'waho nto'no fiy'mno. Anituye hwe moyami ne sokumo

a'amu fefoyo yahino wonyo somo in'ngkawowo'n'ngkohofoso hofiko oso hon'ngkano wonyo homo somo upesemotowano likuji ikujo'no sekwo oso a'amu somta'ni nolahn'n'ngkuji hiyaso fohumpopmno. Olo fefoyo yahino wonyo so'nji akngkilike yahino so'nji a'amufe a'apaho wonyo imokuwo'n'ngkisofoho. I nom'ne yahino wonyoso a'amufe a'apahomo oso pa'nyoso wonyo mmokonehoho. ¹⁹ Sekwo olo so'no huno wasey-ono. An'itu kakoe Towahuno Wop'ngoso sekumo sejopahon'ngki sekwo kako'nji humalofo. I kako sekumo humaho. Oso'no sekwoe a'apahoso kakoe ango kuyoho. I oso'no kiko jije a'apahoso kiko kakwo'yohwosi momokosyohumuhno. Oso'no jije hunomnohini in'ngkahutoho. ²⁰ O'o, awonoho. Kakoe Towahuno kumokosyohumaho. Hwap'ngoso An'itu kakoe hwomu anga'nohino sohwoe hon'yo'nji mpe esema'mentisofoho. Oseso yo'mayo yahino wop'ngoso An'ituye simeho wop'ngo umokiyo'neso oso'nohini fiy'imno.

7

Hwe kakoe ape'nji nto'no humayo'ne hungkunofoho.

¹ Oso hungkuno sekwo ngkine'no mt'i'mokumentohoho so'no ngko sekumo aku wasemti'mokimne'no yohono. U, hwe fiho kako ape momaso'njo hwasijo humayoso oso wonyo'maho. ² I oso'no a'amu pi'n'ngo engo hon'ngkano wonyo yalokwofo so'no hwe fiho kako apemne'no simeho fefoyo umonososo kako yahino wonyo nu'manoho lihwosi'manji e, kako ape womano. U sekwo moya'mi anga'no anga'nohino so-fasi sekwo hwehwanne'no syafisyikuj'i'manji e, hwehwamo uma'n'imno. ³⁻⁴ Apesi kako kakoe a'apahoso kako momokosyohumuniyoho. O'o, awonoho. Kakoe hwehwo mokosyohumaho. I oso hopaso hwe sohwo kakoe a'apahoso kako momokosyohumunyofoho. O'o, awonoho. Kakoe ape kako mokosyohumaho. I oso'no hwe sohwo jije ape saho wofosyowaho kil'hwoso'no kiko ngkilaho ulohotoho. I oso pa'nyoso ape siki jije hwehwo afa saho wofosyowaho kil'hwoso'no kiko ngkilaho ulohotoho. ⁵ Siko ape noma'n'ngkohosisi siko saho wofosyowaho lohosi i'waho loho'n'ngkohosiloho. I oso'no siko osohi so'no simeho afa in'ngkohosisi sikuno Mpohumo jomo ujo'ne somo i'waho we'enepi fehumunyo. Ehumahosisi Mpohumo jomo ulinyo. Oso wop'ngofoho. Oseso hwangu siko sikoe a'apahoso apa'no nem'no m'humokininyo. U, siko sikoe a'apahoso nem'no komo'no mom'hu'mokinynjo yohosisi humentan'ngkohosisi Seten kako sikoe simehomo wonyo wasemokumontonoho. ⁶⁻⁷ Oso hungkuno ngko selalokwe so'no sekwo ngkimo aku ntohon'mentohofofoho. A'amu An'ituye hungkuno mt'i'mokumentohoho sohwa olo so'no hofiko mamti'mokumentohofofoho. Oso'no sekwo ape womano likuji'manji noho mapmno. I oso'no ngko huno ole niyoho. Hwe moya'mi hopi'nono hofiko ape moma'nyo'njo hwasijo ngko hopa humafijoso oso wop'ngofoho. I, An'itu kako nom'ne a'amu sohumo ulimontono, Kiko ape maho. A'mu simo ulimontono, Kiko hwehwamo uma'nyo. Ose ulimontono. I nom'nehumo ulimontono, Kiko ape nomahotoho. Kiko hwasijo fosyohumantono. I nom'ne simo ulimontono. U, kiko hwehwamo muma'nyo'njo yawoso fiwentono. Ose ulihwosi kako oso a'amu homo somo kakoe yokumpohn'nyo uyahon'ngkuhwosi oso a'amu hiso An'ituye hungkuno homo somo hofiyu un'ngkohwant'feho.

⁸ Hwe moya'mi ape moma'nyo'njo sikononji moya'mi hofikoe hwehwa poyo nto pe'nmentohof osofahnonjimo ngko ole selalokweno. U sekwo ngko pa'nyo humayoso oso wop'ingofoho. ⁹ U, hwe fihwo kako apemne'no simeho fefoyo uyoso'manji oso simeho fefoyo huno somo monje meesiyo'manji u, kako ape womano. U, a'mu fisi kako kakoe huno simeho oso'nji huno ole syafisyoso u, ngko hwehwamo uma'nimo lososi oso wop'ingofoho. Kako uma'nono. U hwe fihwo kako ape woma'mo loso sohwo kako ape momaso'manji u kakoe simeho mo'mo fefoyoso weho. U, a'musi kako hwehwamo uma'nimo lososi kako hwehwamo muma'nyo'njo'manji a'musi kakoe simeho mo'mo fefoyoso weho. Oso'no oso hwe sohwo kako ape womano. A'musi kako hwehwamo uma'nono.

¹⁰ U, sekwo hwe moya'mi ape nto ma'nyosiyoswahnne'no olo hon'ngkano hungkunolo selalokweno. Olo hiloso ngko nje huno mta'ango maselohoyohono. O'o, Anitu ntapmmasofoho. Oso hiso olenoho. A'mu siki kiko jije hwehumo nuliko'mahotoho. ¹¹ U a'mu hisi kako kakoe hwehumo uliko'ma'masosi kako kengo nompo siki humasosi kako nom'ne huhwamo muma'nonehoho. O'o, kako siki wohumamo loso'manji wop'ingofoho. Sijo wohumano. I ngko olopo siki humayoso ngkilaho, ose loso'manji kakoe hwehwo simo'mjo nongkumo apa'no uma'nono. Siko simeho afa um'nanjiyoho. Oso pa'nyoso hwe sohwoi sekwo sekwoe apeso wae yaof'kutoho.

¹² Olo hungkunolo ngko Pouli'ni nje huno mta'ni syofisyomanji wasel'mne'no yohono. A'amu Anituye hungkuno mt'mokumentohofoho sohwa olo so'no mamt'mokumentohofoho. Hwe fihwo kako Anituye hungkunomo in'ngkunyo sohwo kakoe ape kako Kilaisimo min'ngkayo'njosi kako nje hwehwo'nji wohumamo loso simo oso hwe huhwo sohwo kako kakoe ape hisimo wae yaof'hwoloho. ¹³ U, a'mu fisi kako Kilaisimo in'ngkunyo siye hwehwo kako Kilaisimo min'ngkunyo sohwo kako nje ape'nji wohumamo loso sohomo kakoe apesi kakoe hwehumo muliko'manehoho. ¹⁴ Oso hiso'no sekwo huno waseyono. Hwe fihwo kako Kilaisimo min'ngkunyo sohwo kako kakoe ape Kilaisimo in'ngkunyosi oso a'mu siye hunomo hwehumo epojisosyohumaho. U, hwe fihwo kako Kilaisimo in'ngkunyo sohwo kakoe ape Anituye hungkunomo min'ngkunyo siya'u oso hwe sohwo hunoso kakoe apemo epojisosyohumaho. Anitu kako oso pa'nyo muhwonyo'njo yontentesi u oso hisiya'uye mehomi somo Anitu kako ole ul'hwonesohilo. Sekwo nje mehomi ku'maho. Ose ul'hwonesohilo. Oso hisiya'u hwehwolaho, u a'mutaho, anga'nohino kako Anituye hungkunomo tifi ne'no in'ngkaweso'manji oso hisiya'u sikoe mehomi tipemahosisi oso anga'nohino Anitumne'no huno uyalokuso so'no Anitu huno syofisyihwosi mehomi sohomo wop'ingo uloho'montonoho. ¹⁵ Anitu kako kakoe mehomi simeho pompengo'nji humafitne'ento johu sel'wo'n'ngkisofoho. Ikujoho mafongki'n'fitnehefo. Oso hiso'no hwe Kilaisimo in'ngkamentiso sohwoe ape kako Anitumo in'ngkayo so'no ngkilaho lososi kako kakoe hwehumo wokiliko'ma'mo uloso'manji oso hwe huhwo sohwo kako kakoe apemo yokumpohn'nyo mokemokosyohumanehoho. U, ape Kilaisimo in'ngkahosisi kakoe hwehwo sohwo Anitumne'no ngkilaho. Nje ape Kilaisimo in'ngkawesis ngko wae weekumo'mo uloso'manji ape hisi kakoe hwehwoe hungkunomo mamt'hupenohoho. ¹⁶ U, Kilaisimo in'ngkuso a'mu ne siki kiko jije hwehwo kako Anitumo min'ngkayo'njo osohumo kiko kako'nji humahoji ufo'majoso kako Kilaisimo in'ngkaweso

Hwe moya'mi ape moma'nyo'njo sijo osofe hungkunofoho.

²⁵ Sekwo hwe moya'mi ape moma'nyo'njo osomne'no hungkuno ntohon'malofofoho. Olo hungkuno hilo so'no a'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentohoho sohwa mamt'i'mokumentohofofoho. I oso'no Anitu kako ngkimo wop'ingo ntohofonto kako huno wop'ingoso ntopantokunjo so'no nje huno mta'ni wasel'imne'no yohono. Oseso nje hungkuno hiloso hwasyo hon'ngkano somo mipesemotawenohoho. ²⁶ Nje hunoso olenoho. Olohonta nakwo Anituye a'amu ne hn'nimo yo'mayo tango ne'malofoho. Oso'no hwe moya'mi ape moma'nyo'njo soku sekwo humawo'n'ngkohoho hupaso ne'no fosyohumant'ikuno. Oso yahinoso wop'ingofoho. ²⁷ Ihwoni. Kiko ape hi'njo hwosi'manji oso ape homo somo kiko nusikwajohotoho. I, kiko ape ane sohwo si ape mayoso'no huno nosyafisyohotoho. ²⁸ I oso'no hwe fihwo kako ape woma'mo loso hwo'manji u, kako womano. Oso yahino hiso wonyo'maho. I a'mu fisi kako hwehwamo uma'nimo lososi ou, kako uma'nono. Oso hon'ngkano hiso wonyo'maho. O'o, wop'ingofoho. I oso'no hwe moya'misiyoswa hofiko olo hwaho lophonjo tango engo malokwofo. Oso'no sekwo hwe moya'mi ape moma'nyo'njo soku oso tangoso sekumo se'mayoso wop'ingo'maho. O'o, oso humalofohopa humayoso wop'ingofoho.

²⁹ U nje a'amu soku ngko ole selalokweno. Anituye syoho iyo so'ne sikunoso pi'n'ingomaho. Oseso hwe ape ane sohwo kako Anituye syohoso yokumpohn'nyo iwo'n'ngkiso oso pa'nyoso hwe ape'njo sohwo kako uyono. ³⁰ A'amu simeho tango'njo humant'ifi humotaho lalokwofoso hofiko oso tango hiso'no huno apa'no nosyafisyikutoho. O'o, Anituye syoho'nohini uyife. A'amu hofiko simeho wop'ingo'nji hofiko s'imonyo yalokwofoso hofikimo yo'mayo simeho wop'ingo umokoso oso'no huno apa'no syafisyikutoho. O'o, Anituye syoho'nohini uyife. A'amu kakoe ho'yango angomne'no ho'yango mpe iwo'n'ngkiso sohwo kako oso ho'yango hiso'no huno pi'n'ingo engo syafisyihwoloho. O'o, kako Anituye syoho'nohini uyono. ³¹ A'amu olo hwaho lophonjo hamniyoho so'no syoho yokumpohn'nyo yalokwofoso hofiko yo'mayo mpe iyoso'no hofiko huno pi'n'ingo engo syafisyikutoho. O'o, oso yahinoso sekwo ikutoho. Hwap'ingoso olenoho. Nakwo huno ole nayohoho. Nakwoe hwaho so'nji yo'mayo so'nji moi'wo umo'n'imontonoho.

³² Ngko ole'no nimo'n'ngkohoho. Sekwo yo'mayo tango so'no huno pi'n'ingo engo syafisyikutoho. Hwe ape ane sohwo kako Anituye syoho somne'nohini huno syafisyiwo'n'ngkisofoho. Kako Anitu kakoe simeho wop'ingo umokiyo oso'ne'no huno syafisyiwo'n'ngkiso hweho. ³³ Hwe ape'njo sohwo kako yo'mayo hofiko'montohwafe a'apaho ufo'mayo'ne so'no huno pi'n'ingo engo syafisyiwo'n'ngkiso hweho. Yo'mayo kakoe apefe simeho wop'ingo umokiyo'ne oso'ne'nohini syafisyiwo'n'ngkiso hweho. ³⁴ Oseso oso hwe huhwo sohwo kakoe hunoso hufa'u'njo hweho. Anga'nohinoso Anitunefoho. Nom'neso kakoe ape mehomi oso mokosyohumayo'nefoho. U, moya'mi a'moyawoso osofanji mu sijo sofanji hofiko huno ole wosyofisyantifeho. Ngko Anituye simeho wop'ingo umokomo li'mo nje huno so'nji nje a'apaho so'nji hon'ngkano wop'ingo'nohini uyimo. Ose wolantifeho. Oseso ape hwehwanjo sofa hofiko nakwoe hwehwafe simeho wop'ingo umokano likuji hofiko yo'mayo ango mehomi oso nto'no wemokosyohumantifeho. ³⁵ Ngko sekumo olo hungkuno selalokwe loso sefo'mayo'ne selalokweno. Olo hungkuno ape mayo'ne

hiloso sekumo yokumpohn'nyo mokilo'mokomokosesyohumanehoho. O'o, sekwo Anituye syoho hofiyo iyoso'no selalokweno. Sekwo Anituye syohoso yokumpohn'nyo yontan'ngkiji yo'mayo jije syoho homo somo wopijwakumo'mo lihwosi ihwoso'no kiko oso homo somo wae yaofohoji kiko Anituye syoho somne'no jije simano motekulofu.

³⁶ Hwe fihwo kako kako'ne ape nto ufohoto'nnyo sohwo kako Anitumne'no syoho yokumpohn'nyo yalokunjo so'no ape mayo'ne sikuno kengo no'mo ho'nahinyo so'no kako kakoe apemne'no simaho fefoyo uyihwoso'no kako oso ape masoso oso hon'ngkanoso wonyo'maho.

³⁷ I oso'no hwe fihwo kako kakoe yokumpohn'nyo'nji yokumpohn'nyo ito'nonto yo'mayo kako ape mayo'ne mosokosoke ulohofu'ne sohwo awonoho. I oso'no kako kakoe simehoso fefoyo u'maso osomo monje yasyihwosi i oso ape kakine'no ufohoto'malofosine'no kako ole loso kako ne'nohini yawoso wohumano loso sohwo Anitu kako kakimo uhwononteso hwe wopingo hweho ulimontonoho. ³⁸ Oseso hwe fihwo kako kakoe ape ufohoto'nnyo simo masoso oso wopingofoho. I oso'no oso hungkuno selohe so'no hwe fihwo kako Anituye syoho somne'no huno syafisyihwosi kako kako'ne ape ufohoto'nnyo simo momaso'njo yososo oso wopingoso yakolo'nnyofoho.

³⁹ U, a'mu fisi kako kakoe hwehwo songo humunyo siya'u siko nihuhone nto makotiku'nnyo ya'uyoho. I oso a'musi kakoe hwehwo poyo pe'nnyosi kako nohumahwosi huno ole syafisyoso, U, ngko hwehwamne'no nimon'ngkohoho. Oso syafisyoso wopingofoho. I oso'no huno ose syafisyihwosi kako hwe Anitumne'no huno syafisyonto in'ngkawon'ngkiso oso humnohini uma'nono. ⁴⁰ I, nje hunoso olenoho. Oso ape a'moyawososi kako nom'ne huhwamo muma'nyo'njo yososi kakoe simaho wopingoso yakolo'nnyo umon'ntontonoho. Oso hungkunoso nje huno mta'ango selalokweno. A'mu kengoso hofiko huno nom'ne kengo kosyofiyalokwofu. I oso'no ngko huno moi'wonoho. Anitu kakoe Towahuno huhwo olo hilo so'no ngko'nji simaho afa inalokuhwayo. Ose syofiyalokweno.

8

Hwasyo anitune'no tongo fonjokisasyiwo'n'ngkohofu oso'ne hungkunofoho.

¹ A'mu fehohnjoso hofiko hwasyo anitune'no yahu fonjokisasyiwo'n'ngkohofu so'no sekwo ngkimo oso yahu hiso'no hungkuno ntohon'malofu kuyoho. Oso'no sekwo ngkimo ole nt'malofu. Olo yahu loso nakwo Anituye a'mu ne hn'nwi wonantantaho. Manyo'njo uyantantaho. Ose nt'malofofoho. Olo hilo so'no a'mu huno kengo kengo mokosyohumalofu. A'mu fihwo kako huno ole syafisyihwoloho. Nje hunoso nto'nohinofoho. A'mu huno kengo'njoso hofikoe hunoso nto'nohin'maho. A'mu kako huno ose syafisyoso sohwo kako yokumpohn'nyo imon'ntono nom'ne a'amuso monje esyalofoho. O'o, kiko huno olo'no fisyafisyo. A'mu olo hilo so'no huno kengo kengo'njo so'nji nakwo simaho uyano. Oso yahino wopingo huhwo sohwo nakumo yokumpohn'nyo wonasosofito'mntonoho. ² A'mu fihwa hofiko huno ole syafihu'malofi, oloso nakwo yo'mayo hopi'nonohino so'no huno nayohoho. Oso a'mu huhwo sohwafe hunoso nto'no mosyafisyofoho.

Fehohnjoso huno motipemaso'njo humalofo. ³ U, a'amu fihwo kako Anitumo simeho uy'wo'n'ngkiso oso hune'no Anitu kako huno nto'no uyohoho. Nje a'amu ne hwosoho ulalofoho.

⁴⁻⁶ Oseso oso yahu anitu hwasyo sohune'no fonjokiasy'wo'n'ngkohofoso'no ole selalokweno. A'amu nakwoe Anitu ne sohomo min'ngkayo'njo sohwa hofiko ole li'wo'n'ngkohofoso, Yo'mayo a'hwomomjo so'nji hwhahoponjo so'nji nakwoe hwe engo anituyoho. Ose lonti'fi oso hwamne'no hofiko in'ngkawenti'fi hwomtame ulohof'wo'n'ngkohofofoho. I nakwo hn'nwiye Mpohwo Anitu kako anga'nohinohwo humaho. Kako yo'mayoso hwap'ngo hweho. Oseso nakwo kakoe'nwoho. Anitu kako'nji humane so'no nakumo namti'mokumentisofoho. Jisas Kilais kako'nohini nakwoe Hwe Engo hweho. Kako yo'mayo yo'mayo hopi'nonohinoso mti'mokumentiso hweho. Nakwoe songo humayoso kakinta'angofoho. Oseso nakwo oso hwasyo anitu sohune'no nakwo huno ole nayohoho, neso anefoho. Anitu pi'n'ngko mohumuyoho. O'io, nakwoe Anitu songo ne'no humayo'ne sohwo kako'nohini humaho.

⁷ Oseso a'amu fehohnjo hofiko hohonta hwasyo anitumo in'ngkamotofoso hofiko olohonta nakwoe Anitu ne sohomo kahopi in'ngkwalokwofo. Oso'no hofiko hwasyo anitu ne anefoho eso'no huno nto'no muyofoho. Oseso hofiko ole syof'isyalokwofo, a'amu hofiko oso yahu hwasyo anitumne'no fonjokiasy'wo'n'ngkohofoso hofiko nifijoso u hofiko oso hwasyo anitu sohwoe yofeso ho'nomalokwofo. Ose syof'isyalokwofo. Oso'no hofiko ole lalokwofo. A'amu hofiko hwasyo anitu sohune'no yahu fonjokiasy'wo'n'ngkohofoso oso yahu hiso nakwo naso'manji u nakwo yahino wonyo yalokuhwono. ⁸ Oso'no huno waseyono. Nakwo oso yahuso naso'manji Anitu kako nakumo ole monalonefoho. Oso yahinoso wonyofoho. U, nakwo oso yahuso manyo'njo yaso'manji Anitu kako nakumo ole monalonefoho. Oso yahinoso wop'ngofoho. Ose monalonefoho. ⁹ I oso'no sekwo nom'ne a'amu somne'no huno fisyafi'pnmno. Anituye a'amu ne fehohnjoso hofiko Anitumo simeho we'e'nohini uyalokwofoso hofiko huno ole syof'isyalokwofo. Hwasyo anitumne'no yahu fonjokiasyohofoso nakwo naso'manji oso wonyofoho. Ose syof'isyalokwofo. I sekwo soku sekwo huno ole syof'isyalokwofo. Oso yahu hiso nakwo naso'manji oso wop'ngofoho. Hon'ngkano wonyo anefoho. Ose syaf'isy'kuji oso yahu hiso sekwo nonantan'ngkuji oso a'amu simeho we'e unyoso hofiko nosehon'ngkuji ole wolanti'feho, U, hofiko yahu nalokwofo. Oso'no ngko huhwo'nnonji wonano. Ose ko li'kuji yahu nifijo'manji u hofiko hofikoe simeho mo'mo hungkuno hnnyoso hwotoho wofeenti'feho. Ose ikujo'no Anitu kako wonyofoho ulimontonoho.

¹⁰ Sekwo a'amu yo'mayo so'no huno nto'nohinon'ni'nwoho li'wo'n'ngkohofoso soku sekwo oso hwasyo anituye angoso somo nosyukuji yahu n'ngkahon'ngkuji a'amu nom'nehwo kako simeho mo'mo huno anga'nohino yokumpohn'nyo muto'nyoso huno kengo kengo syafi'hu'nyo sohwo kako nosehon'ngkuhwosi kako oso yahu hwasyo anitu oso hune'no fonjokiasyohofoso kako huhwo'nji yahu hiso wonanti'feho. ¹¹ Ihwoni, sen'ngkwa'wehwo huhwo sohwo oso hwe sohume'no Kilais kako asomo utimayo'ne poyo pe'n'imentiso oso hwe huhwo sohomo sekwoe huno wop'ngo so'nji sekwo kakimo wonyo umokanti'feho. ¹² Oso a'amu simeho mo'mo huno anga'nohino yokumpohn'nyo muto'nyo sohomo sekwo

wonyo umokufijo so'no sekwo Kɩlais huhumo wonyo ulohofantifeho. ¹³ Oseso ngko yahu fehohnjoso noni'moho. Hwapingoso ngko oso yahu hiso nimeso nje ningkwahwoe honingkanoso wonyo umokumeso'no ngko oso yahuso apa'no manimnehono.

9

Poul kako Anituye hungkuno liku'mofo syoho so'ne hamniyoho momaso so'no simonyo imentisofoho.

¹ Ngko Anituye hungkuno liku'mofo (*apousel*) syoho'njo hwo'nyoho. Olo hwahoponjo syoho hiloso a'amu hwahoponjoso montapmmmento-hofofoho. O'o, Anitu kako ntapmmmentisofoho. Oso'no yo'mayoso ngkimo mokilo'mokomokonisyohumanehoho. *Apousel* nom'ne sohwa hofiko nakwoe Hwe Engo Jisas Kɩlaisimo uhwonimentionhofoso ngko huhwo'ni uhwonimentionhefoho. Ngko kakine'no kakoe hungkuno loseku'mofahoningko sekwo oso hungkuno homo somo simeho umentohofso'no olo nje syoho homo losomo ne imo'nimentionsofoho. ² I oso'no a'amu fehohnjoso ngkine'no ole lalokwofo. Olo hungkuno liku'mofo (*apousel*) syoho loso Anitu kako Poul'mo muyimmentisofoho. Ose ko lontifi sekwo soku sekwo Anituye hungkuno nje mango mta'ni upa'nontifi iningkamentohofso'no sekwo huno wopingo neso ole tipema'mentionhofi, Poul kako Anituye syoho nehopi yalofoho. Oso'no nakwo huno nayohoho, Poul kako Anituye *apousel* ne hweho. Sekwo oso hiso'no huno seyohoho.

³ A'amu fehohnjoso hofiko nje syoho somne'no yoka nt'wo'n'ngkohofso'no ngko olo hungkuno homo losomo aku ul'wo'n'ngkohono. ⁴ Nekwo Mponopasi'nji Anituye hungkuno a'amu somo ulihwaso'no hofiko nekumo wosopayo ejapifijomanji e'wa, oso yahinoso wonyotaha.

⁵ Pita'nji nom'ne hwe Anituye hungkuno liku'mofo (*apousel*) syoho'njo sohwanji Jisasiye koningkwa'wehwo sohwanji hofiko moya'mi Anitumo iningkawowo'n'ngkohofso'no ofofamo ape ma'mentionhofofoho. Hofiko Anituye hungkuno a'amumo liku'mofoso a'musyanji emoyontifi liku'mofalokwofo somo sekwo wosopayo yo'mayoso uyalokwofo. I oseso nekwo Mponopasi'nji nekwo ose yasoso oso wonyotaha. ⁶ I nekwo Mponopasi'nji hamniyoho syoho yontai hamniyoho hiso notipementai nekwo wopayo yo'mayo oso mpe iwo'n'ngkuhwoyo. I nom'ne sohwa hofiko Anituye hungkuno selahoningkofi sekwo wopayo uy'wo'n'ngkohofso'no kuyoho. Nekwo wosopayo'ne yo'mayo so'no jomo selonontentasi Anitu kako yahino nto'nohinim'aho elihwonesohilo.

⁷ Olo so'no huno waseyono. Hwe engo sohwife a'amu itokuso'njo sohwa hofiko siki syoho liwo'n'ngkohofso'no. O'o, awonoho. Hofiko hamniyoho nomantifi wosopayo mpe iwo'n'ngkohofso'no. A'amu wopasyoho iwo'n'ngkiso osohwo kako siki syoho liwo'n'ngkohofso'no. O'o, kako wopayo nomahwosi wanimontonoho. A'amu yahu mokosyohumayo sohwo siki syoho liwo'n'ngkohofso'no. O'o, awonoho. Yahu fehohnjoso wanimontonoho.

⁸ Ngko olo hungkuno selalokwe loso'no nakwo a'amu olo hwaho lopo humalohwone hn'nwi nakwo huno nayohoho. Oso hungkuno nehopeho lalokuhwono. I nakwo'nohinim'aho. O'o, Anituye hungkuno hi hi'njofoho. ⁹ Mouses kako hohonta olo hilo so'no ole mt'imokumento, Sekwo yahu *mpulimokau* sohwo hofiko wosopayo *hwit* paho wae yafo'ne hwotoho feehoningkuji sekwo hofikoe mango somo nop'jumofikutoho. Ose mt'imokumentisofoho. Oso yahu *mpulimokau*

huhwo sohwo kako kakoe syoho somne'no mijoho uyahon'ngkuhwosi wosopayo *hwit* fehohnjoso wan'montonoho. Anitu kako oso yahu *mpulimokau* osomnohini syafisyonto nal'mentisotaho. ¹⁰ O'o, nakwo a'amu hi'nnontne'no syafisyonto nal'mentisofoho. Anitu kako olo yahino loso'no umo'n'ngkohoho. A'amu kako wopasyoho osomne'no hwahoko'ngkiso sohwo'nji a'amu wosopayo toyo yahon'ngki hu'memawo'n'ngkiso sohwo'nji siko wosopayo fehohnjoso nomahne'nji syafiyonji syoho iwo'n'ngkisiyofoho. ¹¹ Oso pa'nyoso nekwo Anituye Towahunoso sekwoe simeho mo'mo uyo hulimentihwoyofoho. Oso syoho imentihwoyo homo somne'no sekwo yo'mayo a'apahomne'no eja'fijomanji oso wonyotaho. O'o, oso yahino hiso nto'nohinofoho. ¹² Nekwo sekumo noseliko'mahon'ngkuhwosi nom'ne a'amu sohwa hofiko sekumo Anituye hungkuno losetihwahon'ngkofi sekwo hofikimo wosopayo yo'mayoso uy'mentohofofoho. Ose uy'mentohofofoho so'no sekwo hofikimo yahino nto'nohinoso uloho'mentohofofoho. Simo'mo Anituye hungkunoso sekwoe ango sopo m'mofape sohonta nekwo Anituye hungkuno losetihwamentihwayofoho. Oso'no nekwo sekumta'ni yo'mayoso mayoso oso wonyotaho. Oso yo'mayoso womantayo ko imentihwayoso oso hiso nekwo momasofoho. Hwap'ngoso nekwo ole syafihu'mentihwoi, a'amu nekumne'no huno ole syafihupitnehoho, Siko wosopayo'nji mijo'nji engo womaho nolonji Anituye hungkuno lonetihwalokusiyo. Ose syafihupitnehoho. Nekwo Kilais kakoe hungkunoso mopijwosyahnnohontai nekwo nakwoe hamniyoho'nji hofikoe yo'mayo wosopayo mayo so'no yo'mayo tango kengo kengo nekumo e'ma'mentisofoho.

¹³ Sekwo olo hilo so'no huno maseyotaho. A'amu hofiko Anituye ango engo somne'no wopayo Anitumne'no ho'nasyiwo'n'ngkohofoso a'amu oso ango homo somjo syoho'njo sohwa hofiko nomantifi niwo'n'ngkohofofoho. Oso ijempoho Anitumne'no yahu fonjokisasyiwo'n'ngkohofo sopenjo a'amu syoho'njo sohwa hofiko yahu fehohnjoso nomantifi noniwo'n'ngkohofofoho. ¹⁴ Oso yahino hiso'no Anitu kako nakumo olo hon'ngkano hungkuno loso nejapmmntono. A'amu Anituye hungkuno lonetihwawo'n'ngkohofo sohwa hofiko oso hungkuno hiso lonetihwahon'ngkuji nakwo a'amu hn'nwi nupa'n'ngkuhwasi nakwo oso a'amu huhwo sohwafe a'apahomne'no ufo'mayoso wosopayo uyantanoho. Anitu oso hon'ngkano hungkunoso nejapmmntisofoho.

¹⁵ Ngko sekwo'nji humamentohe sohonta ngko sekumta'ni wosopayo'no jomo selonti'mtentesi oso yahinoso wop'ngonesohilo. I oso'no ngko sekwo'nji nohumanji yo'mayoso momaso'njo hwo'nyoho. I olonhonta ngko yo'mayoso ma'mne'nji momti'mokalokuyohono. O'o, ngko moma'mnehono. Olo nje yahino loso'no nje simeho wop'ngonum'o'n'maho. Oso nje simeho wop'ngoso a'amu fiwwo kako wae ntohofonoho. Ngko olo syoho loso ne'no i'mo mijoho'no pe'nime'manji e'wano. Nje simeho wop'ngoso wanimo'n'montonoho. ¹⁶ Ngko Anituye hungkuno losetihwalokwe so'no ngko nje yokumpohn'nyo so'no ngko nje yofe woho'namo'n'montaho. O'o, oso ni'hu'no awonoho. Anitu kako ngkimo olo syoho loso ntapmmntiso loso ngko molosetihwayo'njo'manji u ngko tango engo woma'monnoho. ¹⁷ Hungkuno selalokwe hwap'ngoso olenoho. Ngko olo syoho loso ngko nje huno mta'ni uy'mo lonti'mtentesi

u ngko sekumo ole seli'mnesohilo. Sekwo nje syoho somne'no yo'mayo ho'yangoso ntapmno. Ose seli'mnesohilo. O'o, olo syoho loso Anitu kako ngkimo nonihwosopento ntapmentiso so'no ngko nom'ne honingkano ngko umneso ane hwo'nyoho. O'o, ngko Anitu kako syoho losomne'no ulohofiwo'n'ngkohe hwo'nyoho. ¹⁸ I oso'no ngko olo nje syoho losomne'no ngko peho hamniyoho ma'mnehono. Nje hamniyoho mayoso olenoho. Ngko Anituye hungkuno a'amumo luti'hwawo'n'ngkohe so'no ngko hamniyoho manti'mtentesi oso yahinoso nto'nohinim'aho. I oso'no ngko yo'mayo hamniyoho oso momaso hwo'nyoho. O'o, ngko siki syoho yalokweno. Oso yahino ngko eseti'hwalo'kwe so'no nje simeho wop'ngo nimo'n'ngkohoho. Oso simeho wop'ngoso nje hamniyoho pa'nyofoho.

Poul kako hwe moya'mi hopi'nonohinofe syoho ulohofiyo hweho.

¹⁹ Ngko hwe hwahoponjo sohwoe syoho ulohofiyo umo'nimonji'maho. Oseso ngko hamniyoho mayo'ne a'amufe hungkunomo enjwa'mo mohumuleno. I oso'no ngko a'amu hopi'nonohino sofe syoho ulohofiyo imo'n'mentoheho hwe moya'mi hopi'nonohini hofiko Anitumo simeho uyifitne'enji imentohefoho. ²⁰ Ngko a'amu Juta somo Kilaisimo in'ngkafitne'enji hofikoe yahino somo enjwa'mo humanji Kilaisiye hungkuno luti'hwawo'n'ngkohefoho. I ngko Kilaisimo simeho uyalokwe so'no Kilaisiye kako Jutafe honingkano hungkuno somta'ni ngkimo isihutofonima'mentisofoho. Oso'no ngko honingkano hungkuno somo enjwa'mo mohumuleno. I oso'no a'amu honingkano hungkunomo enjwa'mo humalofoso hofiko Kilaisiye hungkunomo in'ngkafitne'enji ngko honingkano hungkunomo enjwa'mo humaleno. Osopo humanji ngko Anituye hungkuno luti'hwawo'n'ngkohefoho. ²¹ Oso pa'nyoso a'amu temtifofo kengoso hofiko a'amu Jutafe honingkano hungkuno somo enjwa'mo mohumunyo so'nji ngko hofiko'nji nohumanji ngko huhwo'ni oso honingkano hungkuno homo somo enjwa'mo mohumawo'n'ngkiyohono. Ose yontan'ngko nohonont'fi hofiko Kilaisimo in'ngkafitne'enji iwo'n'ngkohefoho. I oso'no ngko oso pa'nyo nohumanji ngko Anituye honingkano hungkuno so'no in'ngko maniyofoho. O'o, ngko Kilaisiye honingkano hungkuno somo enjwa'mo ne'no humawo'n'ngkohefoho. ²² A'amu fehohnjoso hofikoe simeho mo'mo huno anga'nohino yokumpohn'nyo muto'nnyoso hofiko huno ole syafisy'wo'n'ngkohofi, U, nakwo yo'mayo yahu oso nasoso nakwoe honingkano wonyo umo'n'ntononoho. Hofiko oso yahino so'no ntahon'ngkofi ngko oso yahino hiso'no wonyo'maho kosyafisyonji ngko hofiko'nji nohumahm'mo oso yahino hiso ngko huhwo'ni mimnehono. Ngko oso hiso i'me'no nohon'ngkuji hofiko Kilaisiye hungkuno wop'ngo somo nupa'n'ngkuji hofiko simeho yokumpohn'nyo uyant'feho. Ngko a'amu angomeemjo so'nji ngko hofiko'nji nohumanji hofikoe yahino somo in'ngkamentohefoho. A'amu fehohnjoso hofiko ngkimo nonehon'ngkuji hofiko Anitumo in'ngkafitne'enji oso yahinoso iwo'n'ngkohe hwo'nyoho. ²³ A'amu fehohnjoso hofiko Kilaisiye Jisasiye hungkuno somo t'fi in'ngkakujji oso homo somo Anitu kako hofikimo wop'ngo ulohofone'enji olo syoho loso yalokweno. Oso pa'nyoso ngko huhwo'nnonjimo wop'ngo ntohofone'nji yalokweno.

Nakwo Anituye syoho yokumpohn'nyo yaso'manji nakwo wop'ngoso womantanoho.

24 A'amu hopi'nono hofiko mjake'we wohnnano likuji mjake'we ko hnnifijoso a'amu fehohnjoso hofiko ho'yanggo wop'ngoso womantife'maho. Oso'no sekwo huno maseyoho liyohoho. Oso pa'nyoso sekwo hokunonji Anitu mta'ni yo'mayo wop'nggo mayo'ne sekwo Anituye syoho yokumpohn'nyo fiyoho'nimno. 25 A'amu hofiko yo'mayo mjake'we hnnyo somjo ho'yangoso womano likuji hofiko piso'mo'nyo ikutoho. O'o hofiko hofikoe a'apaho yokumpohn'nyo ito'nyo'ne syoho ne'no mjim>wekuji mjake'we hnnyo somjo ho'yanggo mayo'ne syoho engo uyantifeho. I oso syoho engoso hwahoponjo ho'yanggo'nefoho. Oso hiso moi'wo umo'nimonte'no yohoho. I oso'no nakwo Anituye syoho yalokuhwone hn'nwi nakwo ho'yanggo engolopohamo ne'no wentihwone so'no syoho yalokuhwono. Oso'no syoho yokumpohn'nyo uyano. 26 A'amu mjake'we hnnyo sohwa hofiko hano ito'nohino yontifi hohwafo sopo komo'no i'mofap'wo'n'ngkohofoho. Hano ikitokitofa so'njo'maho. O'o, awonoho. Oso pa'nyoso ngko Anituye syoho iwo'n'ngkohono. A'amu yihufu wopolofano likuji hofikoe meso siki wofantihm'maho. O'o, hofiko yihufu ne samo nuhwon'ngkuji wofantifeho. Oso pa'nyoso ngko Anituye syoho yalokweso siki miyalokuyohono. 27 O'o, awonoho. Ngko nje hunomnohino min'ngkwalokuyohono. O'o, yo'mayo wonyo nje simeho sohwo umo lonte somo ngko monje yasyonji Anitu kakoe syohoso yihufu nemo uhwonontifi polofohoho oso hopa nto'no yalokweno. U ngko ose mimme'manji Anitu kako ngkimo olo hungkuno loso wantimontonoho. Kiko a'amu somo nje hungkunoso ko ulonji kiko yo'mayo yahino wonyo jije simeho sohwo umo lonte somo monje meesiyo'njo iso'manji kiko ho'yanggo momatnnohino. Anitu kako ngkimo ose ntonohonji ngko syoho yokumpohn'nyo yalokweno.

10

Hwahoponjo yahinoso nakumo yamofo nalohofihwoso'no nakwo osomo in'ngkuhwaloho.

1 Nje a'amu soku, a'amu fehohnjoso hofiko Anituye hungkunomo hwotoho hmentohofa somne'no sekwo huno olo so'no fisyafihupmno. Hohonta Moses kako a'amu Isilaelife ajuyohwosamo hwaho Ijip mta'ni nomanto hofiko Ijip nuliko'mantifi hwaho a'amu anepono motawento osopo humamentohofoho. Oso hopo sopo Moses'nji a'amu Isilael so'nji hofiko osopo nohumentan'ngkofi himo a'amu hopi'nonohino somo ifehu'mokahumentisofoho. Siki ifehu'mokahumentiso'maho. O'o, hon'ngkano utihwayo'ne ifehu'mokahumentisofoho. Osohonta hofiko mijo ayo engo mom'nggo sopo i'mofiwahon'ngkofi Anitu kako hofikimo mijo ayo engo huhwo sohomo mtihup'hwajahon'ngki a'amu hopi'nonohino hofiko osopo wako'mentohofoho. 2 A'amu hiso hofiko Moses nakwoe hwe engo umo'nono lontifi hofiko kako'nji ufohi'nontifi kakimo in'ngkawentifi hofiko himo homo somo enjwa so'mo humantifi mijo engo somo wako'mentohofoho. 3-4 Oseso hofiko mijoho uyahon'ngki Anitu kako ahwomo mta'ni wosopayo'nji mijo'nji hopi'nonohino somo umentisofoho. Nuyahon'ngki hofiko nmentohofoho. Oso hopo sopo mijo sojo mta'ni nmentohofoso oso mijo hwap'ngoso Kilais'yoho. A'amu hofiko hano loho'nowentan'ngkofi Kilais kako hofikimo hofiyu emokosyohumamojo hweho. 5 I oseso Anitu kako a'amu hopi'nonohino homo somo wop'nggo ko ulohofahon'ngki hwe moyami pi'ningo engoso

hofiiko yahino wonyoso yahon'ngkofi An'itu kako nuhwononto oso hwaho a'amu ane sopo An'itu kako hofiikimo poyo umokumentisofoho. Umokahon'ngki hofiikoe pijafoso oso hwaho hopo sopo hintalinyo pa'nyo osopo nonje hu'mehinawo'mentisofoho.

⁶ Oso yo'mayo hopi'nnonohino imo'n'imentisoso nakumo hon'ngkano wop'ingo neti'hwayo'ne imo'n'imentisofoho. Hofiiko yo'mayo so'no hi umo'n'ngkahon'ngki wonyo imentohofofoho. Oso hopaso nakwo miyane-hwono. ⁷ Oso'no neyakwosa fehohnjo sohwa hofiiko hwasyo an'itumo in'ngkawent'ifi hofiiko hwomtame uloho'mentohofofoho. Oso hwamne'no An'ituye hungkunoso ole nal'imento, Hofiiko hwasyo an'itu somne'no hwomtame ulohofont'ifi hofiiko nohumant'ifi wosopayo'nji mijo'nji nont'ifi nol'ikafont'ifi hofiiko syohi'nyo wonyo imentohofofoho. Nakwo oso hopaso miyanehwono. ⁸ I oso'no nakwo nom'ne a'amufe apohufo ihwaloho. Oso a'amu Isilael pi'n'ingo engoso hofiiko oso yahino wonyo hiso yahon'ngkofi An'itu kako oso sikuno anga'nohino somo hofiikimo poyo imokumentisofoho. Oso a'amu hiso hofiiko *t'iwenti-t'ili tausen'ifoho* (23,000). ⁹ I oso'no nakwo An'itumo yamofu nuluhofihwaloho. A'amu Isilaeliso hofiiko An'itumo yamofu ulohofont'ifi hofiiko k'iko nto'no monemokosyohumawo'n'ngkiyohino hwosoho ulahon'ngkofi An'itu kako oso a'amu homo somo homaso toho wolo'meehufe lonto homamo uhwojahon'ngki a'amu pi'n'ingo engo somo homaso toho lofopij'syu'mo'mentohofofoho. ¹⁰ I yo'mayo An'itu iwo'n'ngkiso so'no yoka hnn'ngkuhwaloho. A'amu Isilaeliso hofiiko An'itumne'no yoka hungkuno ulahon'ngkofi a'amu ahwomo mta'angoso kako a'amu pi'n'ingo engo somo fonjahumentisofoho.

¹¹ Oso yo'mayo yahino wonyo imentohofoso a'amu fihwa hofiiko oso yahino wonyo imentohofu so'no An'ituye hungkuno mt'i'mokumentohofu sohwa hofiiko nakumo hon'ngkano wop'ingo neti'hwayo'ne iyoswomo mt'i'mokumentohofofoho. Nakwo olhonta nohumentan'ngkuhwoni sikuno moi'wo umo'n'monto yahon'ngki nakwo oso hungkuno homo somo nuhwonontani nakwo oso hon'ngkano homo somne'no huno wop'ingo ti'pamalokuhwono. ¹² Oseso a'amu fihwo kako ole loso, Ngko yokumpohn'nyo lohokwe so'no ngko hon'ngkano wonyo mimnehono. Ose loso sohwo kako i'waho nto'no wehumano. Kako nop'iwasyonoho. ¹³ A'amu hopi'nnonohino hn'n'imo yo'mayo hon'ngkano wonyo nont'imne'no ipenemotawesoso kengo kengo'maho. O'o, afa'nohinofoho. Oso'no An'itu wosefo'ma'mo nal'imentiso so'no nakwo huno nayohoho. Kako olhonta nefe'malofoho. Oseso hon'ngkano wonyo nont'imo nemotaweso sohwo kako nakwoe yokumpohn'nyo somo moneyakolofonehoho. Yo'mayo wonyo ne'maso sohwo woneyakolo'mo lihwosi ko yososo, An'itu nefe'mayo'ne hon'ngkanoso umo'montonoho. Kakoe yokumpohn'nyo nejap'hwoso'no nakwo yokumpohn'nyo wuluhofantanoho.

Nakwo An'itumo in'ngkohwasi towahuno wonyo so'nji in'ngkohwaloho.

¹⁴ An'itu kako a'amu Isilael homo somo wop'ingo ko ulohofahon'ngki hofiiko wonyo imentohofofoho. Oso'no nje a'amu soku sekwo an'itu hwasyo somo hohujo ikinjaof'ikui i'waho fiy'mno. ¹⁵ Sekwo huno'njo kuyoho. Ngko sekumo olo hungkuno selalokwe loso'no sekwo huno fisyafihupmno. ¹⁶ K'ilais kako nakwoe wonyomne'no poyo pe'n'imentiso oso'no wosyof'isyano lontani nuhu'mokontani nakwo

olo mijo Jisasiye honiyofoho lontani Mpohwo Anitumo isamoyoka ulontani nonontani ole syafisyiwo'n'ngkuhwono, Jisas nakumne'no kakoe honiyo usihuma'mentiso sohomo ufohi'nalokuhwono. Nakwo wosopayo nomentani kutikujo lohofontani nontani Kilaisiye a'apahofoho liwo'n'ngkuhwono. Kilais kakoe a'apaho nakwoe wonyo engo so'no tohino umnimentiso sohomo ufohi'nalokuhwono. ¹⁷ Oso wosopayo anga'nohinoso nakwo hwe moya'mi pi'n'ngo hn'nwi nakwo kutikujo lohofontani n'malohwone hn'nwi nakwo afa aswomjo pa'nyi'nwoho.

¹⁸ Sekwo a'amu Isilaelife yahino so'no sekwo huno fisyafihupmno. Hofiko Anitumne'no yahu fonjokisasyontifi hofiko oso yahu fehohnjoso nonontifi ole syafisyiwo'n'ngkohofi nakwo Anitu'nji mafohoto'n'ngkuhwono. ¹⁹ Ngko hungkuno hwap'ngoso pehofo selalokweno. A'amu hofiko hwasyo anitu sohune'no yo'mayo ho'nasyiwo'n'ngkohofoso ne hi'njotaho. Oso hwasyo anitu sohwo kako nehopi lohumaho. Ose loselalokweno. ²⁰ O'o, oso awonoho. Hofiko yo'mayo hwasyo anitu sohune'no ho'nasyiwo'n'ngkohofoso sohwo oso towahuno wonyo somne'no ho'nasyiwo'n'ngkohofoso Anitumne'maho. Oso'no oso a'amu hofiko towahuno wonyo sohwafe yofe ho'nomayo'ne uhu'mokukuji sekwo hofiko'nji nomihu'mokin'ngkutoho. Sekwo hofiko'nji mihu'mokin'fijo'manji towahuno wonyo sohwanji ufohi'nantifeho. ²¹ Sekwo nuhu'mokontifi Kilaisiye honiyo'nji a'apaho'nji nontifi towahuno wonyofe wosopayo so'nji nomohu'mokukuji non'ngkutoho. O'o, sekwo oso hon'ngkano hufa'uyo homo somo sin'ngkakutoho. Sekwo Anitu'nji wohumano likuji sekwo towahuno wonyo so'nji nohumafikutoho. ²² Sekwo oso hon'ngkano hufa'uyo somo ifijo'manji Anitu kako ngkilaho selihwosi nakumo simeho wonyo wonejapmmontonoho. Hwap'ngoso Ngko'nohini Hwe Engo hwo'nyoho ose nal'mentisofoho. Nakwoe yokumpohn'nyoso kakimo uyakolofantotaho. Nihu'no awonoho. Ose selalokweno.

Sikuno huhwo huhwi nakwo Anituye yofeso engolopohamo woho'nomehwan.

²³ A'amu fehohnjoso ole liwo'n'ngkohofofoho. Yo'mayo hopi'nono Anitu kako nakumne'no hano mopitofasiyoso nakwo yasoso oso hiso'no hon'ngkano wonyo anefoho. Oso hungkuno liwo'n'ngkohofoso nehopeho. I oso'no yahino fehohnjoso nakumo monefo'manehoho. Nakwo Anituye hon'ngkanomo in'ngkowmentan'ngkuhwasi oso yo'mayo yaso sohunjyo yokumpohn'nyo sohwo kako nakumo yokumpohn'nyo monasosofitofonehoho. ²⁴ Yo'mayo nakwo uyano lihwasoso huno nakune'no syofihu'n'ngkuhwasi ihwaloho. O'o, nakwo huno nom'ne a'amu somne'no huno wosyofisyano. U, ngko ose i'mo nom'ne somo ufo'ma'montaho. Sekwo huno oso'no syafisyikuji yo'mayoso fiy'mno.

²⁵⁻²⁶ Nakwo huno ole nayohoho. Olo yo'mayo hopi'nonohino olo hwaho lopo wojoso Anituyefoho. Anituye hungkunoso ose nal'mentisofoho. Oseso nakwo yo'mayoso nasoso oso wop'ngofoho. Sekwo tongo wonano likujoso uhu'mokiyo sopo nta'ni mpekuji sekwo oso tongo kakwo'yohwo sohomo olo tongo loso kiko hwasyo anitu hwoso sohune'no fonjokisasyohino mta'angotaho. Ose ulohon'ngkiji mpehotoho. O'o, kiko mpe'nohini yohoji hmnyo.

²⁷ U hwe fihwo kako Anitumo simeho hi'ntnnono muyo'njo so-hwo kako wosopayo iloho ihwosi wonano lihwosi joho selihwoso'no u sekwo wosihwano likuji'manji u sekwoe hunofoho. Noho fiwanimno. Kako sekumo yo'mayo tongo sejapososo sekwo hmni'mno. Oso tongo hiso'no sekwo huno pi'ningo syafisyikutoho. O'o, sekwo toho'nohini hmni'mno. ²⁸ I oso'no hwe fihwo kako sekumo ole seloso, Olo tongo loso hwasyo anitumne'no fonjokisahumalofo mta'angofoho. Ose selihwosi, Ngko manimnehono selihwoso'no sekwo oso hwe huhwo sohwoe huno somne'no huno syafisyikuji noningkutoho. ²⁹ Hwapingoso sekwo huno ole seyohoho, Ngko olo yahu loso nime'manji nje honingkano wonyo mmo'nonehoho. Huno ose ko seisoso oso hwe sohwo kako sekumo hungkuno seliso so'no kako ole syofisyalofoho. Olo yahu hiloso nimeso ngko hwasyo anitumo hopa iningkowalokweno. Oso a'amu huhwo sohwo kako huno ose syofisyalofoho. Oso'no sekwo oso yahuso noningkutoho. I oso'no nom'ne a'amufe huno somta'ango somne'no nakwo honingkano somo hano pitofonesyalokwofoso wopingo'maho. Oso'no nakwo yo'mayo yahu nasoso'no a'amu ole nalifitnnoho, Oso yahinoso wonyofoho. Ose nalifitnnohontani yo'mayo yahu so'no nom'ne a'amu somo mulohonanehwono. ³⁰ Ngko Anitumo wosopayo'ne isamoyoka uli'mo noni'me'no nom'ne a'amu sohwo kako ngkimo oso honingkanoso wonyofoho eso peho'no wantimontolo.

³¹ Oseso sekwo nonyo wosopayo wonano yo'mayo yahino uyano likuji'manji sekwo simo'mo huno ole fisyafihupmno. Yo'mayo imeso ngko Anituye simeho wopingo umokumontaho. Sekwo oso hiso'no huno kaki'no syafisyikuji sekwo yo'mayo Anituye yofe ho'nomayo'ne fiyikuno. ³² Sekwo soku sekwo a'amu Juta so'nji a'amu temtitofo kengo so'nji a'amu Anitumo iningkawowo'ningkohofe so'ntnne'no huno fisyafihupmno. Sekwo yo'mayo iwo'ningkohofe somo seningka'fijo'manji hofikoe honingkano wonyo ifijo so'no sekwo oso homo somo ikutoho. ³³ Ngko huhwo'niye yahinoso oso pa'nyofoho. A'amu hofikoe simeho wopingo umo'none'enji ngko yo'mayo wopingoso iwo'ningkohefoho. Yo'mayo ngkimo nifo'mayo syoho osomnohini miyalokuyohono. O'o, a'amu pi'ningo engo somo wopingo ulohof'neso syoho yalokweno. Hwapingoso a'amu hofiko Anitumo iningka'fitnne'enji ngko yo'mayoso yalokweno.

11

¹ Sekwo ngkimo nohonimno. Kilaisiye yahinomo iningkowalokwe hopaso sekwo ngkimo tifi nningkapmno.

Moya'mi sofa hofiko Anitumne'no uhu'mokukuji hofiko hofikoe mnokinoso ufehu'mokohinantifeho.

² Sekwo ngkine'no huno syanifisyiwo'nontifi oso hungkuno nto sejapmentohe somo sekwo hofiyo iningkowalokwofo. Oso'no ngko sekwoe yofe ho'nomalokweno. ³ I oso'no sekwo olo nje hungkuno loso'no huno waseyono. Kilaisiye mnokino engoso Anituyoho. U nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi hwe hopi'nonohino sohwonaniye mnokino engoso Kilaisiyoho. Oso pa'nyoso hwoya'mi sofafe mnokino engoso huhwafoho. ⁴ Oso'no a'amu fihwo kako Anituye hungkuno a'amumo ulihwosi kako Mpohumo jomo uloso sohwo kako kakoe mnokino manji'mofe so'nji lohofoso'manji kako wonimango unimontonoho. Sekwo a'amu

Koulin sopo humalofo soku sekwo ole lɔwo'n'ngkohofi, A'amu mnokino manji'mofo'njo sohwo kako nom'nehumo enjwa'mo humunyo hweho. ⁵ A'mu fisi kako mnokino manji'mofo ane lohofoso'manji kako a'amumo Anɛtuye hungkuno ulɛhwosi Mpohumo jomo uloso'manji kako wonɛmango unono. Hofiko kakimo mnokino manji'mofo ane simo uhwonɛngkuji a'amu hofiko ole wolantifeho, Olo a'mu losi kako wonɛmango unono. Kako yokumpohn'nyiyoho. Hwe sohwa hofiko mnokino manji'mofo momanji'mo'nyo iwo'n'ngkohofi pa'nyiyoho. Oso'no kako hwoya'mi hwa'nte sofafe mijiyo hm'nɛwo'n'ngkohofi pa'nyo hm'nniyoho. ⁶ U a'mu fisi kako kakoe mnokinomo hwapife mopa'nyosimo a'amu nuhwonɛngkuji ole wolantifeho. Oso a'amu kako hwehumo enjwa'mo mohumuyoho. Kakoe yokumpohn'nyoso yakolo'nniyoho. Oso a'musi kako kakoe mijiyoso hwe sohwafe mijiyo hopa tifo wahm'nono. U kako oso a'musi kako mijiyo tifo so'no ngkilaho loso'manji e'wano kako nom'ne a'amu'nji Anɛtumne'no uhu'mokufijo so'no kakoe mijiyo somo hwapife wopa'nono. ⁷ Anɛtu sohwo kako Hwe Engo ne hweho. Kako nom'nehumo enjwa'mo mohumunyo hweho. Osohwo kako hwe hwahoponjo sohwo'na'mo kako pa'nyo mtɛ'mokumentisofoho. Oso'no nakwo hwe sohwo'na'ni nakwoe mnokino somo nopo'n'ngkuhwaloho. I oso'no moya'mi sofa hofiko hwehwamo enjwa'mo humalofo. Oso'no hwoya'mi sofa hofiko hofikoe hwehwafe yofe ho'nomayo'ne hofikoe mnokino somo wopa'nife.

⁸ Hwapɛngoso hohonta Anɛtu kako hwe mtɛ'mokumentisoso ape mta'ni yafu manto mtɛ'mokumentisomaho. O'o, kako hwehumta'ni yafu anga'no manto ape mtɛ'mokumentisofoho. ⁹ Anɛtu kako apeso hwehwamo ufo'mayo'ne mtɛ'mokumentisofoho. ¹⁰ Oseso moya'mi sofa hofiko hofikoe hwehwamo enjwa'mo humalofo sofa hofiko oso hiso'no a'amu ahwomomjo somo utɛhwayo'neso hofikoe mnokino somo wopa'nife. ¹¹ I oso'no nakwo Anɛtumo sɛmeho uyɛwo'n'ngkuhwone hn'nwi nakwo hwe sohwo'na'nohini yo'mayo iyoso'no hopo'maho. I hwoya'mi sofamnohini yo'mayo iyoso'no hopo'maho. O'o, ose'maho. Hwe moya'mi nakwo nem'no majoku'nontani yokumpohn'nyo sosofito'nontani Anɛtuye yahino afa'no afa'no iwo'n'ngkuhwono. ¹² Sɛmo'mo Anɛtu kako hwe sohwoe yafu nopemanto ape mtɛ'mokumentisofoho. I olohonta ape sofa hofiko hwomu aswo mawo'n'ngkohofi so'no Anɛtu kako hwomu apefe sɛmehomo mtɛ'mokuwo'n'ngkohofi. I oso hiso'no hwe hwoya'mi yo'mayo hopi'nonohinoso Anɛtu kako hwapɛngo hweho.

¹³⁻¹⁵ Nakwoe yahinoso olenoho. Hwe fihwo kako kakoe mijiyo sawemo engoso mahm'nyoso oso wopɛngo'maho. I hwoya'mi sofa hofikoe mijiyo sawemo engoso oso wopɛngofoho. Hofikoe wokosofoho. Oso mijiyo sawemoso Anɛtu kako hofikoe mnokinomo ifehu'mokosyohumayo'ne uyɛmentisofoho. ¹⁶ Oso'no sekwo huno olo so'no fɛsyafɛhupmno. A'mu fisi kako Mpohwo Anɛtumo jomo ujo'ne tajo angu somo syuhwosi kakoe mnokinomo hwapife mopa'nyo'njo iyoso oso wopɛngotaha. O'o, wonyofoho lɔwo'n'ngkuhwonefoho.

A'amu Kouliniso hofiko Kɛlaisɛmne'no syafɛsiyo'ne honɛyo'nji wosopayo'nji nɛmentohofi sohonta hofiko yahino wopɛngo somo nto'no minɛngkammentohofohofi.

¹⁷ Jisas nakwoe wonyomne'no pe'nɛmentiso so'no syafɛsiyo'ne uhu'mɛngo so'no honɛngkano hungkuno waselɛmonne'no yohono.

Ngko ole masel+mnehono, Sekwo An+itumne'no nuhu'mokontifi sekwo An+itu kakine'no hwomtame ulohofa yahinoso wop+ingo yalokwofo. Ose masel+mnehono. O'o, sekwo yahino wonyo yalokwofo. Sekwo yahino wonyo yalokwofo so'no sekwo m+ihu'mokiyo'njo yontifijontentesi oso wop+ingo'nesohilo. ¹⁸ Ole upa'n+malefoho. Sekwo nuhu'mokontifi sekwoe huno kengo kengo so'nji husilo husilofa lohofalokwofo. Simeho afa minyofoho. Ngko oso hungkunosu upa'n+male so'no ngko huno ole syof+syalokweno. Olo hungkuno loso ne'njofoho syof+syalokweno. ¹⁹ Sekwo husilo husilofa lohofalokwofo so'no a'amu An+tuye hungkuno ne somo tifi in+ngkwalokwofo so'no uti+hwa'nyopo uhwonantanoho. Oso wop+ingofoho. I oso'no sekwo simeho afa minyo'njo ikuji An+tumne'no uhu'mokufijoso oso wonyofoho. ²⁰ Jisas kako sekwoe wonyomne'no poyo imo'n+imentiso so'no huno syafisiyo'ne nuhu'mokontifi wopayo nonontifi sekwo nto'no mohumulofa. O'o, sekwo Kilais+mne'no mosyof+syalokuyohofa. Sekwo wopayo siki nalokwofo. ²¹ Ou, sekwo nuhu'mokontifi sekwo anga'no anga'nohino soku sekwo sekwoe wosopayo nomotoswapontifi sekwo nom'ne a'amu somne'no huno monosyaf+ihu'nyo'njo yalokwofo. Fehohnjoso mijo nilohofalokwofo. I oso'no a'amu fehohnjoso hofiko wosopayo'no umofonyo iyoso'no mijoho engo uyalofoho. ²² Sekwo oso a'amu hisomo wopayo muyo'njo peho'no yalokwofo. Sekwo An+tuye a'amu homo somo simeho muyaloku liyohofa. Sekwo hofikimo won+mango if+isy+mofalokwofo. U, sekwo wosopayo engo wonano likuji sekwo sekwoe angomo humaf+kuji hmn+mno. Sekwo An+tuye tajo anga somo peho'no motoswapohofa. I oso'no ngko peho hungkuno selimnehono. U, ngko sekwoe yofe woho'nosema'monntaho. O'o, n+ihu'no awonoho. Oso hiso'no ngko sekwoe yofeso moho'nosema'monnohono.

Nakwoe hwe engo Jisas kakoe inomokomoyo oso hwamo kakoe hon+yo'nji a'apaho'nji uy+imentisofoho.

(Mat+yu 26:26-29; Mak 14:22-25; Luk 22:14-20)

²³ Ngko olo hungkuno Jisas ntapmmentiso loso nto sel+mentohefoho. Oso sikuno homo somo Jutas kako mango sohwafe ahomo Jisas+mo ho'nahumentiso sikuno homo somo Jisas kako wopayo nomanto ²⁴ An+itumo isamoyoka ulonto oso wosopayo hiso kut+ikujo lohofonto kakoe inomokomoyo sohwafo nuyonto ul+mento, Olo wosopayo loso nje a'apahofoho. Ngko sekumo sefo'mayo'ne sejopalokweno. Olo ngko sekwo'nji humanji yo'mayo selohofalokwe loso sekwo hwangu huno syan+fohupitne'enji selohofalokweno. Hwangu sekwo olo hopa ne'no ikujo. Ose ulahon+ngki n+mentohofofoho. ²⁵ Oso wopayoso moi'wo nosojwaofahon+ngkofi Jisas kako oso noswanyo ipisayo mijo'njoso nomanto nuyonto ul+mento, Olo ipisayo mijolo nje hon+yofoho. Ngko sekwo An+itu'nji makoti'ku'nyo'ne yahino songo so'no nje hon+yo us+ihuma'monnoho. Hwangu sekwo nje poyo pe'nyo so'no syan+fi+sy+kuji sekwo olo pa'nyoso ne'no ikujo. Ose ul+mentisofoho. ²⁶ Ihwoni. Oso wopayo'nji mijo'nji nyo'ne yahino Kilais nejammentisoso sekwo ole lut+ihwalokwofo. Jisas nakwoe wonyomne'no poyo pe'n+imentiso so'no nakumo huno nafohotofa'nefoho. Nakwo ose yontan+ngkuhwasi a'amu nom'neso nonahon+ngkuji hofiko Jisas nakumne'no poyo

pe'nimentiso so'no huno wotipemantifeho. Sekwo oso yahinoso ne'no mji'miwentan'ngkuji Jisas kako asomo noponefoho.

A'amu fiso hofiko Kilaisiye a'apaho'nji honiyo'nji siki nifijosso hofikoe honingkano wonyofoho.

²⁷ Kilais oso yahino nejapmmentiso so'no olo so'no huno wonayono. A'amu fihwo kako Kilaisiye simeho wop'ngo mumokiyo'njo yoso sohwo kako Kilaisiye a'apaho'nji honiyo'nji siki nososohwo kako Kilaisiye yahino losomo wonyo imokalofoho. Ose yososo'no kakimo tango engo u'malofoho.

²⁸ Oseso a'amu fihwo kako Kilaisiye a'apaho'nji honiyo'nji wan'mo lihwosi simo'mo kako kakoe simeho huno osomo nto'no syafihu'n'ngkuhwosi into'nohini imo'n'ngkuhwoso'no wanono.

²⁹ Hwap'ngoso a'amu fihwo kako hwe engo Jisas nakumne'no poyo pe'nimentiso so'no huno nto'no muyo'njo sohwo kako Kilaisiye a'apaho'nji honiyo'nji siki nososohumo Anitu kako oso a'amu huhwo sohwoe yahino wonyo somne'no tohino uyimontonoho.

³⁰ Sekwo oso yahino iwo'n'ngkohoho so'no hwe moyaya'mi pi'n'ngo hofiko sekwo'nji humalofe fehohnjoso yokumpohn'nyo anefoho. Fehohnjo mnokino'njofoho. Fehohnjoso hofiko poyo nto pe'nimentohofoho.

³¹ U sekwo sekwoe honingkano somne'no huno nto'no syafihu'n'ngkuji nontifijontentesi u oso tohino hiso sekwo mofafikutnnesohilo.

³² I oso'no Anitu kako nakwoe wonyo so'no huno syafisyihwosi kako nakumo tohino nejape'manji kako nakwo kakoe mehomi hn'nwiye honingkano somo nto'no imofonehwojalofoho. Anitu ose yoso'manji hwangu sohonta a'amu pi'n'ngo engoso hofikimo tikanomo mihwajoso sohonta nakwo tohino momanefoho.

³³ U sekwo nje a'amu soku, sekwo wopayo n'ngkuji Kilaisiye a'apaho'nji honiyo'nji wonano likuji sekwo nom'ne a'amu anga'no anga'nohino osomne'no hontohumafikuji hofiko hopi'nono nto uhu'mokukujo'no osohonta sekwo wopayo'nji mijo'nji hmnomafikuno.

³⁴ U a'amu fihwo kako mijoho uyihwoso'no kako kakoe anga'mo simo'mo wanimontonoho. Tifi kako sekwo'nji humawosi wanimontonoho. Sekwo Kilaisiye honiyo'nji a'apaho'nji nifijo so'no uhu'mokiyo yahino so'no tango mapitnnoho.

Hungkuo fehohnjoso mokosyohumaleno. Hwangu ngko sekwoe angopo se'mahm'mo wolosetihwamonnho.

12

Anituye Towahuno Wop'ngo sohwo kako yo'mayo syoho nakumo nejap'wo'n'ngkiso so'ne hungkunofoho.

¹ Nje a'amu soku, sekwo yo'mayo syoho Anituye Towahuno Wop'ngo nejap'wo'n'ngkiso so'no sekwo huno nto'no mosyafisiyoso wop'ngo'maho.

² Sekwo huno seyohoho. Hohonta sekwo Anitu ne sohumo simeho mumentohoho sohonta oso hohosohonta Seten kako hwasyo anitu, ne ane, songo ne'no mohumanyo'njo sohwoepono ipesemotamentiso sohumo sekwo tifi in'ngkamentohofoho. Kako sekumo aho yokumpohn'nyo kesemokosyohumamajofoho.

³ Oso hohosohonta yo'mayo Anituye Towahuno sohwo kakoe mehomi hn'nimo nejap'wo'n'ngkiso so'no sekwo huno maseimajofoho. I oso'no olohonta sekwo huno nto'no waseyono. A'amu Anituye Towahuno Wop'ngo hi'njo sohwo kako Anitu kakoe Towahuno

somta'ni hungkuno mawo'n'ngkiso sohwo kako Jisasi+mne'no sifajo mal-onehoho. I a'amu kako Jisasiye Towahuno ane sohwo kako Jisasi'mo ole mulonehoho. Kiko nje Hwe Engo ne hwasoho. Ose mulonehoho.

⁴ Anituye Towahuno Wop'ingo syoho kengo kengo nejap'wo'n'ngkiso sohwo kako Towahuno kenga'nohino hweho. ⁵ Oso syoho kengo kengo iwo'n'ngkuhwoneso Anitu kako anga'nohino humaso sohune'no iwo'n'ngkuhwonefoho.

⁶ Anituye syoho iyo so'ne yahinoso kengo kengo weho. I oso'no Anitu kako anga'nohino sohwo kako oso syoho homo somne'no yokumpohn'nyo nejap'wo'n'ngkiso hweho.

⁷ Anituye Towahuno Wop'ingo sohwo kako kakoe yokumpohn'nyo kengo kengoso a'amu anga'no anga'nohino hn'nimo nejap'wo'n'ngkisofoho. Oso yokumpohn'nyo hiso'nji fo'mo fo'mo loho'nontan'ngkuhwasi a'amu hofiko nonahon'ngkuji hofiko Anituye yokumpohn'nyo somo wonehonantifeho.

⁸ Anituye Towahuno Wop'ingo sohwo kako a'amu anga'no anga'nohinomo nto'no uyimontonoho. A'amu fihumo kakoe yokumpohn'nyo uyahon'ngkuhwosi oso a'amu huhwo sohwo kako nom'ne a'amu somo kako huno wop'ingo Anitu mta'angoso utihwamontonoho. Anituye Towahuno anga'nohino huhwo sohwo kako nom'ne a'amu sohomo kakoe yokumpohn'nyo uyahon'ngkuhwosi oso hwe huhwo sohwo kako hungkuno hiyaso wo'mojo Anitu mta'angoso a'amu somo ulimontonoho.

⁹ Oso Towahuno anga'nohino huhwo sohwo kako nom'nehumo kakoe yokumpohn'nyo uyahon'ngkuhwosi oso hwe huhwo sohomo Anitu kako yo'mayo yoneso'no huno uyososo hwe huhwo sohwo kako simeho hi'ntnnono uyihwosi walimontonoho. Ne u'mofapmntonoho. Nom'nehumo oso Towahuno anga'nohino huhwo sohwo kakoe yokumpohn'nyo uyahon'ngkuhwosi oso hwe huhwo sohwo kako nom'ne a'amu mnokino'njo somo wop'ingo umokumontonoho.

¹⁰ Nom'nihwo kako oso Towahuno sohwoe yokumpohn'nyoso nomahwosi yo'mayo wop'ingo kengo a'amu hofiko miwo'n'ngkiyohofoso Anituye yokumpohn'nyo itihwayo'ne uyimontonoho. Nom'nehwo kako Anituye yokumpohn'nyo nomahwosi kako hungkuno wop'ingo Anituye huno mta'ni nomahwosi kako a'amu somo wolutihwamontonoho. Nom'nihwo kako Anituye yokumpohn'nyo nomahwosi kako yo'mayo hungkuno upa'n'wo'n'ngkiso so'no yo'mayo imo'n'wo'n'ngkiso so'no kako ole walimontonoho. Oloso Anituye Towahuno mta'angofoho. Oloso towahuno wonyo somta'angofoho. Ose walimontonoho. Nom'nihwo kako Anituye yokumpohn'nyo nomahwosi kako a'amu kengo kengo sofe hungkuno kako huno muyososo walimontonoho. Nom'nihwo kako Anituye yokumpohn'nyo nomahwosi kako hungkuno kengo kengoso nupa'n'ngkuhwosi oso hungkuno hiso kako huno ko muyahon'ngkuhwosi kako neso walimontonoho.

¹¹ Oso Towahuno anga'nohino huhwo sohwo kako oso yokumpohn'nyo kengo kengoso nakwo a'amu anga'no anga'nohino hn'nimo nejap'wo'n'ngkisofoho. Kako kakoe huno mta'nnohini nejap'wo'n'ngkisofoho.

Nakwo Anituye a'amu hopi'nonohino hn'nwi nakwo Kilaisiye a'apaho'nwoho.

¹² Oso yokumpohn'nyo kengo kengo Anituye Towahuno nejap'wo'n'ngkiso so'no nakwo nakwoe a'apahomme'no pahnnimo hungkunoso huno waseyono. A'amufe a'apahoso ne anga'nohino wo'nnyofoho. A'apaho kenga'nohino ko hiso simano sife simeho yo'mayo hiso Anitu kako ho'nahinyofoho. Oso pa'nyoso nakwo Kilaisimo

iningkawowo'n'ingkuhwone hn'nwi nakwo humalohwono. ¹³ Ihwoni. A'amu Juta hn'nnonji a'amu temtitofo kengo hn'nnonji a'amu syoho ulohofiyo so'nji a'amu sikinjo s'ikunonji nakwo hopi'nonohino hn'nwi Anitu kakoe Towahuno Wop'ingo sohwo nonemanto kako nakumo a'apaho anga'nohini nemokalofoho. Oso Anituye Towahuno Wop'ingo huhwo sohwo kako nakwo anga'no anga'nohino hn'nimo nehumanto kako mijol'mo hopa imo'n'ingkahon'ngki nakwo mijo homo somo nontani nakwo a'apaho anga'nohino'nji'nwoho.

¹⁴ Nakwoe a'apaho somne'no nakwo huno nayohoho. Nakwo sife'nohin'i'maho. O'o, nakwo timo s'mano sife aho yo'mayo hn'nji'nwoho. ¹⁵ Nakwoe sife sohwo ole walimontolaho. Yo'mayo syoho aho sohwo iwo'n'ingkisoso ngko minnehono. Oso'no ngko olo a'apaho loso uli'ko'ma'mo. Ose uli'hwosi a'apaho hiso uli'ko'ma'montolaho. O'o oso siki hungkunofoho. Sife sohwo a'apaho loso fehohnjo hweho. ¹⁶ Nakwoe haloho sohwo ole walimontolaho. Ngko timo hwoni'maho. Oso'no ngko olo a'apaho loso fehohnjo'maho. Oso siki hungkunofoho. Oso haloho huhwo sohwo kako a'apaho loso fehohnjo hweho. ¹⁷ I nakwoe a'apaho timo'nohin'i'manji nakwo yo'mayo hungkuno somo pipi upo'nanehwono. I nakwoe a'apaho haholo'nohino'manji nakwo yo'mayo akinoso pipi wonewa'mtolo. ¹⁸ Nakwoe a'apahoso ose'maho. O'o, Anitu kako nakwoe a'apaho so'no sife aho timo mnokino oso yo'mayo hopi'nonohino so'no huno anga'nohino nano mtitofonto kako ne anga'nohino mt'i'mokumentisofoho. ¹⁹ Nakwoe a'apahoso timo'nohin'i'manji i a'apaho'maho. O'o, timofoho. Ose'manji a'apaho neso mt'i'mto. ²⁰ O'o, ose'maho. A'apaho fehohnjoso pi'n'ingofoho. I oso'no a'apaho neso anga'nohinofoho. Oso pa'nyoso nakwo Kilaisimo iningkawowo'n'ingkuhwone hn'nwi nakwo Anitumne'no syoho kengo kengo iwo'n'ingkuhwoneso nakwoe neso anga'nohino'nji'nwoho.

²¹ U timo sohwo kako aho sohomo ole mulonehoho. U, k'iko mohumayo'manji ngko anga'nohino sohwo'ni ngko nto'nohini wohumamonho. U, mnokino huhwo kako sife sohomo ole mulonehoho, U, k'iko mohumayo'manji i ngko anga'nohino sohwo'ni nto'nohini wohumamonho. ²² O'o, awonoho. A'apaho fehohnjo so'no nakwo huno ole syafisyi'wo'n'ingkuhwono, Yokumpohn'nyo anefoho. I nakwo huno ose ko syofisyi'hwasi nakwo oso yo'mayoso ane'njontentesi nakwoe humayoso nto'nohinisohi'maho. ²³ I nakwoe a'apaho fehohnjo so'no huno ole syafisyi'wo'n'ingkuhwono, Wonyo we'efoho. Lontani nakwo noimo kame n'ikuyoho wokoso oso yo'mayoso ufotofi'wo'n'ingkuhwono. I nakwoe a'apaho fehohnjo a'amu hof'iko timo nahon'ifijoso won'mango nanonehontani nakwo hiyaso ekojisosyohumalohwono. ²⁴ I nakwoe a'apaho fehohnjoso oso wop'ingofoho. Utihwa'nyopo weho. Anitu kako nakwoe a'apaho mt'i'mokumentiso sohonta a'apaho fehohnjoso ole lososo, Ngko yo'm'ingohwoni'maho ose loso sohomo Anitu kako syoho engo uy'montonoho. ²⁵ Hwap'ingoso nakwoe a'apahoso mt'i'hupo mt'i'hupe loho'n'ingkuhwoloho. O'o, a'apaho fehohnjo somo fo'mo fo'ma'nyo afa'no afa'no woloho'n'ingkuhwano. ²⁶ I eseso a'apaho fehohnjo somo tohino unmoso so'no a'apaho hopi'nonohino homo somo tohino huhwo sohwo ufhu'mokahumntonoho. A'amu fihwo kako jije a'apaho fehohnjo so'no wop'ingo hwosoho kil'hwoso'no jije a'apaho hopi'nono s'imonyo uy'montonoho.

²⁷ Ngko oso hungkuno hopi'nonohino selalokwe hiso'no sekwo huno fisyafi'hipmno. Sekwo Kilaisiye a'apaho kuyoho. Sekwo anga'no anga'nohino soku Kilaisiye a'apaho fehohnjo kuyoho. ²⁸ Oso a'apahomjo hungkuno yolohoso olenoho. Anitu kako a'amu kakine'no simeho uy'wo'n'ngkohoho somo syoho kengo kengo kengo tui'wo'n'ngkisofoho. Simo'mjo syohoso a'amu Anituye hungkuno liku'mofo (*apouse*) syoho'njofoho. Osopo a'amu Anitu hungkuno uyahon'ngki nom'ne a'amu somo uli'wo'n'ngkisofoho. Osopo a'amu Anituye hungkuno luti'hwawo'n'ngkohofofoho. Osofeponjoso a'amu hofiko yo'mayo wop'ingo a'amu hofiko miwo'n'ngkiyohofoso iti'hwawo'n'ngkohofofoho. Osofeponjoso hofiko a'amu mnokino'njo somo wop'ingo umokuwo'n'ngkohofofoho. Nom'neso a'amu simeho tango'njo somo ufo'mawo'n'ngkohofofoho. Nom'neso a'amu syoho kengo kengo'njofe hungkuno hofiko huno muyo'njoso li'wo'n'ngkohofofoho. ²⁹ Sekwo huno pipi seyohoho. Anitu kako nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nimo kakoe hungkunoso liku'mofo syoho nejapmmentisotaho. A'amu hopi'nonohino hn'nimo Anitu kakoe hungkuno kakoe huno mta'ni uyahon'ngki ujo'ne syoho nejapmmentisotaho. A'amu hopi'nonohino hn'nimo Anitu kakoe hungkuno a'amu somo luti'hwawo syohoso nejapmmentisotaho. Anitu kako a'amu hopi'nonohino hn'nimo yo'mayo wop'ingo a'amu miwo'n'ngkiyohofoso iti'hwawo'ne syoho nejapmmentisotaho. ³⁰ U Anitu a'amu hopi'nonohino hn'nimo a'amu mnokino'njo somo wop'ingo umokiyone syohoso nejapmmentisotaho. U, Anitu kako a'amu hopi'nonohino hn'nimo hungkuno nakwo huno monayo'njoso jo'ne syoho nejapmmentisotaho. I Anitu kako a'amu hopi'nonohino hn'nimo hungkuno kengo kengoso iwolo'mokajo'ne syohoso nejapmmentisotaho. O'o, oso'ne'maho. Anitu kako a'amu anga'no anga'nohino hn'nimo kakoe syohoso anga'no anga'no nejap'wo'n'ngkisofoho. ³¹ I oso'no sekwo oso syoho Anituye Towahuno nejap'wo'n'ngkiso syoho hwofilo'nnyo so'no sekwo hohayo jafikuji fitipemapmno. Yo'mayo syoho hwofilo'nnyoso tipemafikujo'no ngko oso syoho iyo so'ne hon'ngkano wonyoangkafoso woseti'hwamne'no yohono.

13

A'amu nom'ne so'nji simeho unyo yahino neso olenoho.

¹ Ngko a'amufe hungkuno kengo kengo so'nji a'amu ahwomomjo sohwafe hungkuno'njo ko huhwo'ni ngko oso a'amu homo somo simeho muy'wo'n'ngkiyohe'manji oso ngko hofikimo yo'mayo hungkuno uli'wo'n'ngkoheso sikinjofoho. Ahwomo yokino fonjahon'ngkofi yoka ho'n'wo'n'ngkiso pa'nyo hwo'nyoho. ² Anituye Towahuno sohwo kako hungkuno Anituye huno mta'ni ujo'ne syoho ko ntopahon'ngki Anituye hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso huno ko niyahon'ngki yo'mayo hwahoponjo huno hopi'nonohino hiyaso wo'mojo so'no huno ko niyahon'ngki ngko nom'ne a'amu somo simeho muy'wo'n'ngkiyohe'manji u ngko yo'm'ngohwon'i'maho. Ngko Anitumo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkohe sohwo'ni ngko oso hwofiki'nyo nongkumo ole ulime, Kiko kengo nomplo filohofayo ulimeso oso hwofiki'nyo huhwo sohwo kako ko uhwoso'no ngko nom'ne a'amu somo simeho muy'wo'n'ngkiyohe hwo'n'i'manji Anitu nonohon'ngkuhwosi jije syohoso ne ane hwosoho want'montonoho. ³ I

ngko nje ho'yanggo hopi'nonohinoso a'amu umofonyo iwo'n'ngkohoho somo ko uyonji ngko nom'ne a'amu somo Anituye hungkuno lutihwayo so'ne a'amu kenggo sohwa ngkimo poyo wokumokantane'no ihwono nta-hon'ngkuji ngko wop'ngofoho ko ulimeso u ngko nom'ne a'amu somo simeho mui'wo'n'ngkiyohe'ne'manji Anitu kako ngkine'no huno wop'nggo syan'fisyonehoho.

⁴ A'amu kako nom'ne a'amu somo simeho nehapi uy'wo'n'ngkiso sohwo kako olo yahino lomo un'ngkamontonoho. A'amu fihwo kakimo wonyo ulohofoso so'no kakoe simehoso tohino komo'no mumnonehoho. O'o, kako oso a'amu huhwo sohomo wop'nggo uloho'montonoho. Oso a'amu huhwo sohwo kako nom'ne a'amufe yo'mayo ho'yanggo so'nji yofe wop'nggo so'nji hi ko umo'n'ngkahon'ngki kako oso a'amu huhwo sohumné'no simeho tohino mumnonehoho. Kako yo'mayo wop'nggo iwo'n'ngkiso so'no kako kakoe yofe ho'noma'nyo'ne nom'ne a'amu somo mulonehoho. ⁵ A'amu kako nom'ne a'amu somo simeho nehapi uy'wo'n'ngkiso sohwo kako nom'ne a'amu somne'no yokumpohn'nyo yahino ane'njo hweho. Huno kakine'nohine mosyafihu'niyonto kakoe simeho wop'nggo imokinyo'ne huno mosyafisy'wo'n'ngkiyohoho. Kakoe yo'mayo somo aho yokumpohn'nyo mokemokosyohumanehoho. O'o nom'ni hwamo umontonoho. Kako nom'ne somo simeho wonyo mmo'nonehoho. A'amu nom'neso hofiko kakimo wonyo ulohofoso so'no kako oso wonyo homo ako ulohoho so'no kako huno mosyafisyonehoho. ⁶ Kako yahino wonyo somo uhwononte so'no kakoe simehoso wop'nggo mumo'n'wo'n'ngkiyohoho. O'o, awonoho. Kako Anituye yahino wop'nggo osomnohine uhwononto kakoe simehoso wop'nggo umo'n'wo'n'ngkisofoho. ⁷ Kiko nom'ne a'amu sohewamo simeho nehapi uy'wo'n'ngkino'manji u hofiko kikimo wonyo kilohofikujo'no kiko oso tango hiso nomahoji simeho pompengo'nji wohumamonnoho. Nom'ne a'amu somne'no yo'mayo yahino wonyo so'ne ko upa'n'ngkohoji kiko oso a'amu somo simeho hi'ntnnono ne'no uyohoji oso a'amu somne'no huno wop'nggo wosyafihu'monnoho. A'amu huhwo sohwa hofiko piwahup'jo'manji kiko nusikwajiyo'eno. O'o, kiko hofikimo nulikafohoji hon'ngkano wop'nggo tipemayo'ne kiko ufo'ma'monnoho. Hofiko kikimo wonyo kilohofikujo'no kiko hiyaso mohumuhnnohino. O'o, kiko yokumpohn'nyo ito'n'ngkohoji yokumpohn'nyo waloho'monnoho.

⁸ Anitu kako a'amu somo hungkuno uyahon'ngki ujo'ne syohoso moi'wo imo'nonefoho. Hungkuno mampahgo kenggo kenggo'nji nakwo mupa'nyo'njo oso hungkuno ujo'ne syohoso moi'wo imo'nonefoho. Yo'mayo huno hiyaso'mo tipemayo'ne syohoso moi'wo imo'nonefoho. Oso hohosohonta Anituye Towahuno sohwo kakoe yokumpohn'nyo oso syoho homo somne'no apa'no monejaponehoho. I oso'no anga'nohino ne'no nowentihwoneso olenoho, simeho uyo yahinofoho. ⁹ I olohonta Anituye Towahuno kako kakoe yokumpohn'nyo nejopahon'ngki nakwo hungkuno Anituye huno mta'ni ko lasoso nakwo yo'mayo hopi'nonohinoso huno monayo'nji'nwoho. O'o huno fehohnjoso weho. ¹⁰ Hwangku sohonta Jisas Klais yo'mayo huno hwapingo'njo sohwo kako asomo poso sohonta nakweso huno tifoso nohumpenefoho. Oso hohosohonta yo'mayo hopi'nonohinoso ujo ehontojwasyososo oshonta nakwo yo'mayo so'no huno ito'no ehohosonasyonefoho. ¹¹ Hohonta ngko mehomi we'e sohwo'ni humamote sohonta mehomife hungkuno so'nji mehomife huno so'nji mehomife yahinoso imotefoho. Oseso hwangku ngko engo imo'nonji oso

mehomi we'efe yahino oso imoteso nihu'nahono ho'nasyonji a'manefe yahino ma'mentohefoho. ¹² Oso pa'nyoso olohonta nakwo Anituye yahino somne'no huno wonaimto yonteso nakwo nehoholofalofoho. I hwangku sohonta ehohosonasyihwoso'no Anitu ne sohumo uhwontingkuhwosi kakoe yahino ne so'no huno nto'no wonayimtonoho. Olohonta ngko Anitu kakine'no huno we'enehwo niyohoho. Olohonta Anitu kako ngkine'no huno uyalokunjo hopaso oso hohosohonta ngko kakine'no huno niyonefoho. ¹³ Yahino hufa'u sihune ne'no nowentihwoneso olenoho. Nakwo Anitu kako nehopi humahoeso huno nayoso'ne kakimo tifi iningkayo. Oso'nji yo'mayo Anitu kako yoneso'no hontohumayo. Oso'nji a'amu nom'ne somo simeho uyo. Oso hufa'u sihuneso engolopohamo ne'no nowentihwonefoho. I oso homo somjo yakolo'nnyo anga'nohinoso olenoho. A'amu somo simeho uyo yahinoso yokintahopo weho.

14

A'amu somo Anituye Towahuno Wopingo hungkuno uyahonngki a'amumo ujo'ne syoho'ne hungkunofoho.

¹ Oseso sekwo nom'ne a'amu somo simeho uyo yahino somo womano likuji yokumpohn'nyo fiyoho'nimno. Sekwo nom'ne a'amu somo simeho muyikuji sekwo yo'mayo syoho hopi'nono Anituye Towahuno Wopingo mta'ni mayo'ne sekwo huno ne'no syafisyikuji oso hiso'ne Mpohumo jomo ulimno. I oso syoho hiso nom'ne somo yakolo'nnyoso olenoho. Anitu kakoe huno wopingo kijapososo kiko nom'nihumo filutihwaho. Oso syoho hiso'no sekwo womano likuji syoho yokumpohn'nyo fiyimno. ²⁻³ Hwapingoso a'amu fihwo kako hungkuno Anituye huno mta'ango a'amumo ulahonngki a'amu huhwo sohwa hofikoe hungkuno neso upa'nontifi oso hungkunoso a'amu hofikoe simeho hi'ntnnonohino Anitumo uyalokwofo somo yokumpohn'nyo usosofitalofoho. Kako oso a'amu somo yahino wopingo somo iningkayo'ne hofikimo huno ofohotofalofoho. I oso'nji a'amu simeho tango'njo somo wopingo umokalofoho. I oso'no a'amu fihwo kako Anituye Towahuno mta'ni mampaho kengo kengo liwo'nngkiso sohwo kako oso hungkuno hiso a'amu somo mulalofiyoho. O'o, kako Anitumnohini ulalofoho. Hwapingoso a'amu sohwa hofiko olo hungkuno Anituye Towahuno mta'ango so'no huno muyofoho. Hungkuno hiso hiyaso'mjoso Anituye Towahuno sohwo oso a'amu huhwo sohumo uyalofoho. ⁴ A'amu kako mampaho kengo kengo kako huno muyo'njo lalokunjo sohwo kako kakoe simehomnohini yokumpohn'nyo ito'nalofoho. I oso'no a'amu kako hungkuno Anitu mta'ango a'amufe hungkuno ne'njoso ulalokunjo sohwo kako Anituye a'amu ne somo yokumpohn'nyo usosofitalofoho. Oso'no sekwo Anituye Towahuno mta'ni oso hungkuno kengo kengo a'amu huno muyoso'no hi semo'nngkwoloho. O'o sekwo oso hungkuno Anituye huno mta'ango nom'ne a'amumo ujo'ne syoho so'no sekwo hi wasemo'nono. ⁵ Sekwo hopi'nonohino soku sekwo mampaho kengo kengo Anituye Towahuno somta'ni mayoso oso wopingofoho. I oso'no ngko oso yahino homo somo nom'ne yakolo'nnyoso sekwo mayo so'no nimo'nngkohoho. Olenoho. Sekwo hopi'nono Anituye Towahuno mta'ni Anituye hungkuno sejapeso sekwo a'amu nom'ne somo ujo so'no nimo'nngkohoho. A'amu kako Anituye Towahuno mta'ni mampaho kengo kengo lihwosi nom'ne a'amu oso hungkuno hiso a'amu Anituye hungkuno uy'wo'nngkohoho somne'no miwolo'moku loso'manji kako oso a'amu homo somo yokumpohn'nyo

musosofitofonehoho. Oso'no oso a'amu sohwo kakoe yahinoso monjenoho. I a'amu kako Anituye hungkuno a'amu hopi'nonohino somo ulososo a'amu hopi'nonohinoso hofiko upa'n'fijo'manji oso a'amu huhwo sohwo yahinoso honjenoho. ⁶ Oseso, nje a'amu soku, ngko sekumo se'mahm'mo nom'ne a'amufe hungkuno kengo kengo Anituye Towahuno mta'angoso seli'me'no sekwo oso hungkuno homo somo mupa'nyo'njo'manji ngko sekumo pipi sefo'ma'mnehono. O'o, awonoho. I ngko sekwoe hungkuno so'nji yo'mayo hungkuno Anitu ntihwasoso u hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso u hungkuno Anituye huno mta'angoso u Anituye hungkuno losetihwayoso ose seli'me'no sekwo hofiyo upo'nantifeho. Oso hungkuno hiso wosefo'ma'montonoho.

Nakwo Anituye hungkuno a'amumo ujoso nakwoe hungkuno neso wolano.

⁷ Oso pa'nyoso a'amu fihwo kako tompuyo ne ane lontan'ngkuhwosi a'amu hofiko nupa'n'ngkuji ole wolantifeho. U oso tompuyoso yoloho neso pehofo lalofoho wolantifeho. ⁸ Hohonta a'amu fihwa hofiko iku-joho fongki'nyo'ne yihufo towotowonnyo sofe mampaho pa'nyoso nto'no maho'nyo'manji ikujoho fongki'nyo'ne nto'no esyohumayo so'no huno pipi uyimontolo. Awonoho. ⁹ Oso pa'nyoso sekwo nom'ne a'amufe hungkuno a'amu mupa'nyo'njo iwo'n'ngkohofoso ulifijoso oso sekwoe hungkunoso sakinjofoho. Oso hungkuno homo somjo ne hwap'ngoso hofiko pipi wotipemantifito. O'o, awonoho. Hungkuno hiso ne anefoho. Siki yoka'nohinofoho. ¹⁰ U nehopi. Olo hwaho lopo hungkuno kengo kengo wo'nnyoponoho. Oso hungkuno hiso ne ane'njo'maho. O'o ne hi'njofoho. ¹¹ I oso'no nakwo Anitumne'no uhu'mokuhwasi hwe fihwo kako ngkimo hungkuno ntoso somne'no hwap'ngo so'no huno manyo'njo ihwoso'no kako wantimontono, Oso a'amuso kengofoho. Ose ntihwoso'no ngko huhwo'ni ulimono, Oso a'amu sohwo kako kengo mta'ango hweho. Oso'no nekwo mofo'mo'nahnnehwoyo. ¹² Oseso, sekwo hoku sekwo Anituye Towahuno somta'ni yo'mayo yahinoso womano likuji sekwo syoho yokumpohn'nyo ikuji mapmno. I oso'no sekwo Anituye Towahuno somta'ni yo'mayo yahinoso Anituye a'amu ne somo yokumpohn'nyo usosofitofone'ne mayoso'no sekwo syoho yokumpohn'nyo yoho'n'ngkuji Anituye hungkuno a'amu nto'no uyo'ne oso yahino hiso mampaho kengo kengo ujo'ne somo yakolo'nnyofoho.

¹³ Oseso a'amu fihwo kako mampaho kengo kengo Anituye Towahuno mta'ni liwo'n'ngkiso'manji oso hwe huhwo sohwo kako nom'ne a'amu somne'no iwolo'mokujo yahino so'no Mpohumo jomo ulono. ¹⁴ Ihwoni. Ngko nom'ne hungkuno kengo Anituye Towahuno mta'ango so'nji Anitumo jomo uli'me'no nje huyo'mango sohwo kako hungkuno ulalofoho. I oso'no ngko nje hunoso monnyantonfiyoho. Nje hunoso siki weho. ¹⁵ Oseso nakwo pipi yanehwono. Olenoho. Anituye Towahuno kako nom'ne mampaho kengo nejapososo nakwoe huyo'mango oso mampaho so'nji Anitumo jomo ulasoso nakwo nom'ne sikunomo hungkuno nakwoe huno mta'ango Mpohumo jomo ulano. Anituye Towahuno kako ta mampaho kengo'nji nejapososo oso ta hiso Anitumne'no ulasoso ta nom'ne nakwoe huno mta'angoso Mpohumo jomo ulantanoho. ¹⁶ U nakwo Anitumne'no uhu'mokuhwasi oso hungkuno iwolo'mokujo yahino hiso nakwo miyo'njo yaso'manji nakwo mampaho kengo Anituye Towahuno mta'ni Anitumo isamoyoka ulasoso u hwe fihwo oso yahino huno muyo sohwo kako nohumahwosi nakwoe mampaho kengo upa'n'ngkuhwosi

ole malonehoho. Hungkuno nehopeho. O'o, ose malonehoho. Kako nakwoe mampaho kengo upa'n+ngkuhwosi ole wosyafi'hu'montonoho. U oso mampahoso kengofoho. Ngko huno maniyohoyohoho. Ose wosyafi'hu'montonoho. ¹⁷ Ihwoni. Kiko mampaho kengo'nji An+tumoto isamoyoka ulalokunoso nto'nohinofoho. I anga'nohinoso olenoho. Jije hungkuno kengoso oso hwe huhwo sohumo mufo'manehoho. ¹⁸ Ihwoni. Ngko An+tuye Towahuno mta'ni mampaho kengo manji sikuno pi'n+ngengo somo lonji oso mampaho joso noseyakolofontne'no ngko An+tumoto isamoyoka ulalokweno. ¹⁹ I oso'no nakwo An+tuye tajo ango somo uhu'mokuhwasi ngko An+tuye hungkuno tifo nakwoe hungkuno'nji a'amumo lut+hwameso hofiko hungkuno homo somo ito'no upa'n+ifijososo wop+ngofoho. I ngko nom'ne mampaho kengo'nji hungkuno sawemo engo a'amu homo somo ulimeso hofiko mupa'n+fitnnehofo. Oso'no ngko a'amu'nji nohumahm'mo hungkuno upa'n+fitnne'entne'no walimonne'no yohono.

²⁰ Nje a'amu soku, olo hungkuno mampaho kengo kengo jo'ne selalokwe loso'no sekwo mehomi we'eso ilof+wo'n+ngkohoho pa'nyoso sekwo ilof+kutoho. I mehomi milongoso hofiko hon+ngkano wonyo so'nji huno wonyo so'nji miy+wo'n+ngkiyohoho. Sekwo oso mehomi hon+ngkano wonyo miy+wo'n+ngkiyohoho hopa hmmo'n+mno. I oso'no olo hungkuno selalokwe so'no sekwo huno sokafo sey+hwoso'no aho yokumpohn'nyo fikesyohumamno. ²¹ A'amu An+tuye hungkuno mt+'mokumentohoho sohwa ole mt+'mokumentohofi,

A'amu Jutaso hofiko nje hungkunomo haloho mapewo'n+ngkiyohoho so'no ngko nom'ne a'amu kengo mta'ango mampaho kengo'njo sohwamo a'amu Jutafepono yokumpohn'nyo mokosyohumayo'ne wol+hwajimonnoho.

Hofiko oso a'amu huhwo sohwafe hungkunomo enjwa'mo ko humafi+kuij hofiko ngkimo moningkap+fitnnehofo.

An+tu ose ulimentisofoho. ²² Ose mt+'mokumentohoho so'no nakwo huno ole nayohoho. Sikuno fehohnjoso An+tu kako mampaho kengo kengo uy+wo'n+ngkisoso a'amu kakine'nohini in+ngkawowo'n+ngkiso oso'nohin+'mahoho. O'o, a'amu An+tu kakine'no min+ngkayo'njo iwo'n+ngkohoho oso huhwamo uy+wo'n+ngkisofoho. Oso'no kako kakoe yokumpohn'nyo hofikimo it+hwawo'n+ngkisofoho. A'amu An+tumoto in+ngkawowo'n+ngkohofoso hofiko An+tuye hungkuno hofikoe hungkuno'nji lut+hwentan+ngkofi uhwonont+fi ole l+wo'n+ngkohofi, Olo hungkuno loso wop+ngofoho. An+tu kako nelalofoho. Ou, An+tu kako hungkuno uyalokusoso hofikimo ufo'mayo'nefoho. I a'amu An+tu kakimo simeho muyo'njo somo oso hungkuno hiso hofikimo mufo'manehoho.

²³ Oseso a'amu kako An+tuye hungkunomo nto'no min+ngkayo'njo sohwo kako sekwoe yahino An+tumoto hungkuno kengo kengo'njo jomo ulontan+ngkuji nose'mahwosi nosehon+ngkuhwosi kako ole wasel+montonoho, Sekwo huno ane hwayo hohnjo kuyoho. ²⁴ I oso'no sekwo a'amumo sekwo hungkuno ne'njo An+tu mta'ango hungkuno lut+hwahon+ngkuji oso hwe sohwo kako nosehon+ngkuhwosi u nosepa'n+ngkuhwosi oso hungkuno hiso oso hwe nongkwoe simeho mont+mo me hopa wonahm+montonoho.

²⁵ Yo'mayo hungkuno wonyo oso hwe sohwo kakoe simeho mo'mo mnawo'njo so'no huno syaf+sy+hwosi kako ole wal+montonoho, An+tu kako

nje simeho mo'mo nohonalofoho. Ose lihwosi kako Anitumne'no hwomtame ulohofihwosi kako ole walimontonoho, Anitu kako sekwo'nji nehopi humaha. Kako ose selihwosi kako Anituye yofe woho'noma'montonoho.

Sekwo Anitune'no hwomtame ulohofoyahinoso nto'no fiyimno.

²⁶ Oso'no nje a'amu soku ngko sekumo oso hungkuno selohe so'no neso pipilo. Sekwo Anituye yofe ho'nomayo'ne uhu'mingo sopo sekwo hopi'nonohino soku nto'no fesyohumafikuno. A'amu fihwo kako ta walimontonoho. Nom'ne a'amu fihwo kako Anituye iyoswo mta'ango hungkuno yoloho wolosetihwamontonoho. Nom'ni'ho kako sekwoe hungkuno ne so'nji hungkuno Anitu uyisoso waselimontonoho. Nom'nehwo kako mampaho kengo Anituye Towahuno mta'angoso waselimontonoho. Oso hungkuno homo somjo a'amu hofiko huno muyo'njo so'no Anituye Towahuno hwe nom'nehumo uyahon'ngki hungkuno homo somo hungkuno neso yoloho lijwaofone hweho. Osohwo kako oso hungkuno hiso neso waselimontonoho. Oso yo'mayo hopi'nonohinoso ikuji sekwo Anituye a'amu ne sokune'no sefo'mayo'ne yokumpohn'nyo sesosofitofonefoho. ²⁷ U a'amu fihwa mampaho kengo kengo'nji Anituye Towahuno mta'ango wolano likujimanji u anga'nohinotaho, hufa'utaho, hufa'u sihunetaho, oso hwa lohofoso nta'noho. Oso hungkuno homo somo hwe simo'mjo sohwo nto losojwaofihwoso'no osopo nom'ne a'amuhwo kako kakoe hungkuno homo somo nto losojwaofihwoso'no osopo nom'nehwo walimontonoho. Oso hungkuno a'amu mupa'nyo'njo somo nom'ni'ho kako ne so'no uwolo'mokalimonte hweho. ²⁸ Oso hungkuno homo somo a'amu fihwo iwolo'mokujo'ne sohwo mohumentan'ngkuhwosi'manji ou, oso hopo sopo a'amu hungkuno kengo kengo'njo sohwa hofiko hungkuno mal'fitnnehofe. O'o, hofiko mampi'nyo wohumantifeho. Hofiko mampi'nyo humafikuji Anitu'nji huno'nohini wosofisyantifeho. ²⁹ I a'amu nom'ne somo Anitu kakoe huno mta'ni kako kakoe hungkuno a'amu ujo'ne uyiwon'ngkisoso a'amu hufa'utaho, hufa'u sihunetaho, oso hwa hofiko woselantifeho. A'amu nom'neso hofiko nohumafikuji Anituye Towahuno sohwo kakoe yokumpohn'nyo uyahon'ngkuhwosi hungkuno homo somo yano ulofantifeho. Huno ole wosofisyantife, Olo hungkuno loso Anitu mta'angotaho. Kengo mta'angotaho. Ose syafisyikujijano ulofantifeho. ³⁰ Hwe fihwo kako hungkuno Anitu mta'ango lontan'ngkuhwosi nom'ne a'amu osohwo kako oso hungkuno homo somo upo'nontohumentan'ngkuhwosi Anitu kako oso hwe sohomo kakoe hungkuno uyososo walimo lihwosi yahon'ngkuhwosi oso a'amu kiko hungkuno simo'mo lontijo oso hwosi kiko mampi'nyo fesyohumafiko. Oso a'amu t'finjo huhwo sohwo kako Anituye hungkuno waselono. ³¹ Oso yahino anga'no anga'no hiso'no Anitu kako kakoe yokumpohn'nyo sejap'ihwoso'no sekwo anga'no anga'nohino soku oso syoho hofiyo ikuji a'amu hopi'nonohinoso Anituye huno nto'no nupa'n'ngkuji sekwo yokumpohn'nyo wosofitofnantifeho. ³² A'amu Anitu kako hungkuno uyiwon'ngkiso oso hwa hofiko oso hungkuno a'amu somo ujo'ne yokumpohn'nyo somo monje uyohohu'mo loso'manji hofiko oso hiso'no hoponoho. Oso yokumpohn'nyo homo somo monje yasyihwosi hungkuno hiso komo'no moi'wo wesejwao'montonoho. Hofiko oso syoho homo somo mokosyohumunyo hwafoho. ³³ Anitu kako simeho afa inyo yahinoso

hwapingo hweho. A'amu hungkuno lomtnnawe iwo'n'ngkohoho oso yahinoso Anitu mta'ango'maho. O'o awonoho.

³⁴ Nakwo Anituye hwe moya'mi angomeemjo nakwo Anitune'no uhu'mokuwo'n'ngkuhwone hn'nwiye uhu'm'ingo sopo moya'mi sofa mampi'nyo humawo'n'ngkohoho pa'nyoso sekwo moya'mi sofasi mampi'nyo fosyohumanno. Sekwo hungkuno malifitnehoho. Hwapingoso Anituye hungkuno ole nalohoho. Moya'mi sofa hofikoe hwehwamo enjwa'mo wohumafe. Oso'no hofiko oso uhu'm'ingo homo somo momokosyohumafitnehoho. ³⁵ Hungkuno fehohnjo somo moya'mi sofa nupa'nontifi hungkuno neso huno muyo'manji hofiko oso uhu'm'ingo sopo oso hungkuno hiso'no nolohon'ngkutoho. O'o, hwangku hofikoe angomo nohumafikuji hofikoe hwehwamo oso hungkuno hiso'no ulohonantifeho. Oso uhu'm'ingo sopo moya'mi sofa hofiko hungkuno lifijoso won'mango unimontonoho. ³⁶ Sekwo oso yahino homo somo min'ngkayo'njo peho'no yalokwofo. Sekwo huno pipi seyohoho. Sekwo Anituye hungkuno hwapingo'njo kulaho. Sekwo'nohini Anituye hungkuno ma'mentohoho kulaho. Nom'ne a'amuso momaso'netaho. I sekwo hwahopo pawomno.

³⁷ A'amu fihwo kako ole loso, Ngko Anituye hungkuno kakoe huno mta'ni a'amumo ul'wo'n'ngkohe hwo'nyoho. Ou, nje hunoso Anituye Towahuno mta'angofoho. Ose loso sohwo kako huno ole wosyafisyono. Ngko Poul'ni olo hungkuno semti'mokiyalokwe loso Anituye hon'ngkano hungkunofoho. Ose wosyafisyono. Oso hunoso mosyafisiyo'manji kako mango'nohino hweho. ³⁸ A'amu fihwo kako olo nje hungkuno lomo hwotoho feso sohumo sekwo kakoe hungkunomo hwotoho hmhmno. ³⁹ Oseso, nje a'amu soku, Anitu kako sekumo kakoe hungkuno sejopalokunjo so'no, sekwo kakoe yahwomehomi hopa emponawotofo soku, hungkuno Anituye huno mta'ni ujo'neso hi wasemo'nono. Sekwo a'amu Anituye Towahuno mta'ango mampaho kengo kengo liwo'n'ngkohoho somo nop'jumofikutoho. ⁴⁰ I oso'no ngko olo hungkuno selalokwe loso'no sekwo Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ngkohoho sopenjo yahino nto'nohini fiy'mno. Sekwo s'ihufisahufi hungkuno likaof'kutoho.

15

Kilais kako poyo nto pe'nimentiso sohwo apa'no lika'mentisofoho.

¹ Nje a'amu soku, ngko Kilais Jisasiye hungkuno wopingo sel'mentohe so'no sekwoe huno somo apa'no huno wasefohoto'monne'no yohono. Oso hungkuno hiso sekwo nupa'nontifi in'ngkawentifi olohonta sekwo yokumpohn'nyo lohokwofo. ² Oso hungkuno upa'nimentohoho somo sekwo tifi ne'no in'ngkakujji aho yokumpohn'nyo kemokosyohumafikujo'no Anitu kako sekumo asomo setimahwoso'no sekwo ahwomomo wohumantifeho. I oso'no sekwo oso hungkuno homo somo sekwo simeho hi'ntnnono uyalokwofoso ne ane'manji Anitu kako asomo moset'manehoho.

³ Ngko oso hungkuno hiso nom'ne hungkuno hopi'nonohino somo hwofilo'nnyoso nupa'nonji sejapmmentohefoho. Oso hungkuno hiso olenoho. Hohonta a'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentohoho sohwa hofiko Kilais kako nakwoe wonyo'ne poyo pe'none so'no mt'i'mokontifi nalimentohofofoho. Oso mt'i'mokumentohofoso ne

imo'nimentisofoho. ⁴ Jisas kako poyo pe'n'ingkahon'ngki hofi'ko sokimomo ho'nahumentohofofoho. Hohonta a'amu Anituye hungkuno mti'mokumentohofohi, Kilais kako poyo pe'n'ingkuhwosi sikuno hufa'u s'hune imo'n'ingkuhwoso'no apa'no songo likafonefoho limentohofofoho. Oso limentohofoso ne imo'n'ingkahon'ngki Kilais kako nolikafonto ⁵ hwangku kako Pitamo u'ma'mentisofoho. Tifi sohonta kako kakoe inomokomoyo hopi'nonohino sohewamo u'ma'mentisofoho. ⁶ Nom'ne sohonta a'amu Kilais kakine'no in'ngkamontofoso hofi'ko nuhu'mokont'ifi humentan'ngkofi Kilais kako hofi'kimo u'ma'mentisofoho. Oso a'amu pi'n'ingo engo hiso hofi'koe *faif hantilet* (500) somo yakolonoho. Ngko olo iyoswo semti'mokiyalokwe loso olohonta oso a'amu homo somjo pi'n'ingoswo songo humalofo. Fehohnjoso hofi'ko poyo nto pe'n'imentohofofoho. ⁷ Sikuno nom'nemo Kilais kako Jemisimo * u'ma'mentisofoho. Nom'nehonta kako kakoe inomokomoyo (*apousel*) hopi'nonohino sohewamo apa'no u'ma'mentisofoho.

⁸ I tifi sohonta ngko Pouli'nimo ni'ma'mentisofoho. Kako ngkimo n'ihu'no hwotohonepo ni'mahon'ngki ngko kakoe inomokomoyo ae'uyo hwo'ni imo'n'imentohofoho. ⁹ Simo'mo ngko Kilaisimo min'ngkayo'njoso yonji kakoe a'amu ne somo ngko wonyo umokumentohefoho. I oso'no Anitu kako ngkimo kakoe hungkuno liku'mofo (*apousel*) syohoso yo'm'ngohwo'nimo hopa peho'no ntapmmentisoto. O'o, ngko nom'ne inomokomoyo (*apousel*) sohewamo enjwa'mo humaleno. ¹⁰ I oso'no olo yahino ngko wop'ngo yalokwe loso hwap'ngoswo Anitu kako ngkine'no hitoho ulofahon'ngki ntapmmentisofoho. Anitu kako ngko yo'm'ngohwo'nimo hopa wop'ngo ntoho'mentisoso oso hiso ne'maso imo'n'imentiso'maho. O'o, kako ngkimo wop'ngo ntohofahon'ngki ngko kakoe syoho so'no yokumpohn'nyo yoho'nonji oso syoho hiso inomokomoyo nom'ne sohewamo uyakolo'mentohefoho. I oso hiso ngko nje yokumpohn'nyo'nji miyalokuyohono. O'o, Anitu kako ngkimo wop'ngo ntohofonto kakoe yokumpohn'nyo ntopahon'ngki ngko kakoe syoho yokumpohn'nyo yalokweno. ¹¹ I sekwo huno ole syafisyikutoho. Poul kako syoho ntiso imaso hwolo. I inomokomoyo nom'nehwa hofi'ko syoho ntiso imalofi'hwalo. Ose likutoho. O'o, oso'ne'maho. Nakwo Kilaisiye syoho ulohofiyo sohwna'ni oso hungkuno Kilais kako poyo pe'n'onto apa'no songo lika'mentiso so'no a'amu pi'n'ingo engo somo ulahon'ngkuhwoni sekwo oso hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono uyont'ifi sekwo kakoe a'amu ne imo'n'imentohofofoho.

A'amu hopi'nono hofi'ko poyo pe'n'imentohofoso hwangku hofi'ko nolikapitnnefoho. A'amu oso hungkuno homo somo min'ngkayo'njoso hofi'ko Anituye a'amu ne'maho.

¹² Ou, nakwo ole li'wo'n'ingkuhwono, Kilais kako nakwoe wonyo'ne poyo pe'n'imentiso sohomo Anitu kako pi'n'imo mta'ni apa'no songo ulika'mentono. I oso'no nom'ne a'amu fehohnjoso hofi'ko sekwo'nji humalofoso hofi'ko ole peho'no lalokwofo. A'amu poyo pe'n'ingkujoso apa'no songo molikapitnnefoho. Ose peho'no lalokwofo. ¹³ I oso'no a'amu poyo pe'nyoso hofi'ko molikafont'ifijontentesi Anitu kako kakoe hwomu Kilaisimo mulikafihwonesohilo. ¹⁴ Ou, nehopi. Anitu kako

* **15:7:** Jemis huhwo sohwo kako Anituye a'amu ne Jerusalem humamentohofoho somo mokosyohu-mamentiso hweho.

Kilaisimo mulikafe'njo yontentesi u hungkuno nakwo selimentihwoneso ne ane imo'n'ingkuhwonesohilo. I oso hungkuno nakwo selimentihwone somo sekwo simeho hi'ntnnono siki uyikutnnesohilo. ¹⁵ Oso hofikoe hungkuno nehopi lontifijontentesi nakwo Anitune'no hungkuno losetihwawo'n'ingkuhwone hn'nwi nakwo Anitumne'no hwasyo hungkuno losetihwehwanesohilo. Hwapingoso Anitu kako Kilaisimo ulikamentiso oso'no yoloho seliwo'n'ingkuhwonefoho. I oso'no Anitu kako a'amu poyo somo songo mulikafonefohoeso hungkuno nehopi lontifijontentesi i kako Kilais huhumo mulikafihwonesohilo. Nakwo hwasyo hungkuno selihwanesohilo. ¹⁶ U, Anitu kako oso a'amu poyo somo mulikafeso ne'njontontentesi Kilais huhumo ulikafoso ne ane'nesohilo. ¹⁷ U Anitu kako Kilaisimo mulikafe'njo yontentesi sekwo kakine'no simeho hi'ntnnono uyalokwofoso kako sekumo mosefo'mahwonesohilo. O'o, sekwoe hon'ingkanu wonyo somne'no tohino mentan'ingkutnnesohilo. ¹⁸ Oso hungkuno hiso ne'njontontentesi a'amu Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyontifi pe'nimentohofoso hofiko hofikoe hon'ingkanu wonyo somne'no tohino mafikujji tikanomo wentan'ingkutnnesohilo. ¹⁹ Nakwo olo hwahlo lopo nohumentani Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyalokuhwone hn'nwi nakwo Kilais asomo netimayo'ne hontohumalohwono. Nakwo poyo pe'n'ingkuhwaso'no kako asomo monetimaso'manji a'amu hofiko nakwo a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ingkuhwone hn'nimne'no hitoho mikun'imposo ulofihwonesohilo.

²⁰ I oso'ne'maho. O'o, Kilais kako poyo pe'n'ingkahon'ingki Anitu kako ulikamentisoso hungkuno nehopeho. Oso'no nakwo huno ole nayohi, Kako a'amu poyo pe'nimentohofoso likapitne'ento simo'mo Kilaisimo ulikamentisofoho. ²¹ Anitu kako hwe simo'mjo mt'mokumentiso sohwo Atom, kako poyo pe'nyo'neso pe'nihwon'ima'nimentisofoho. I hwe nom'nehwo Kilais kako songo likafone'neso likofihwon'ima'nimentisofoho. ²² Ihwoni. Oso pa'nyoso neyakwo Atom pe'nimentiso hopaso nakwo imuso'ni pe'nalokuhwono. I a'amu hofiko Kilaisiye hungkunomo simeho hi'ntnnono uyontifi Anitu kakoe mehomi imo'n'ingkahon'ingki Anitu kako oso mehomi homo somo Kilaisimo ulikamentiso oso hopa ulikafonefoho. ²³ Nakwo a'amu anga'no anga'nohino hn'nwiye sikuno somo Anitu kako nelikafonefoho. Simo'mjo sohwo Kilaisiyoho. Tifi no'mo Kilais kako kakoe a'amune'no asomo poso sohonta nakwo hopi'nonohino hn'nwi nelikafonefoho.

²⁴ Kilais kako yo'mayoso moi'wo esojwaofonefoho. Oso hohosohonta kako yo'mayo hwahoponjo mokosyohumayo so'nji hwe engo sohwanji yo'mayo towahunu wonyo so'nji hofikoe yokumpohn'nyoso moi'wo umokumontonoho. Oso hohosohonta Kilais kako yo'mayo hopi'nonohinosa kan'ingkwohwoe ahopo ho'n'sy'ihwosi ulimontono, Kiko yo'mayo hopi'nonohinosa mokosyohumaho. Ose ulonefoho. ²⁵ Oso'no Kilais kako yo'mayoso nomokosyohumahwosi kakoe mango sohwaso hwotoho wahmmontonoho. ²⁶ Kakoe mango sohwaso wae yaofonefoho. Oso'no oso hohosohonta a'amu hn'nwi apa'no mape'nanehwono. Nihu'nahone songo nohumanefoho. ²⁷ Oso hiso'no a'amu Anituye hungkuno mt'mokumentohofoho sohwa ole mt'mokumentohofi, Anitu kako yo'mayo hopi'nonohinosa kakoe sifilaku'nyo'mo ho'nahumentisofoho. Ose mt'mokumentisofoho. I oso'no nakwo huno nayohoho. Anitu kako yo'mayo hopi'nonohinosa

kakoe hwomufe sifilaku'nyo'mo ho'nahumentisoso kako oso yo'mayo homo somo enjwa'mo mujokohumanehoho. O'o, awonoho. ²⁸ Tifi sohonta yo'mayo hopi'nonohinoso Anitu kako kakoe hwomufe sifilaku'nyo'mo ho'nasyihwoso'no Kilais kako kaningkwohumo ulimontono. Ngko huhwo'ni kikimo enjwa'mo wohumamo. Ose ulahoningkuhwosi Anitu kako oso yo'mayo hopi'nonohino somo mokosyohumane hweho.

A'amu hofiko Anitu a'amu poyo pe'nyo somo ulikafonefoho esomo mining kayofoho.

²⁹ Oso hungkuno a'amu poyo pe'ningkujoso apa'no songo molikapitnnehofo eso nehopi'manji a'amu fehohnjoso olo yahino hiloso peho'no y'wo'n'ingkohoho. A'amu fehohnjoso hofiko Anitumo iningkawentifi mijo momaso'njo yontifi poyo pe'nimentohofoho. Nope'n'ingkahon'ngkofi a'amu nom'ne mijo mokiyomasoso hofiko a'amu poyo pe'nimentohoho hiso songo likafone'ne so'no huno syafisyontifi ole limentohofi, Nakwo a'amu songo humalohwone so'nwi nakwo a'amu poyo pe'nimentohoho somne'no nakumo mijo apa'no wokiyonemantifeho. Ose limentohofoho. Ou, Anitu kako a'amu poyo pe'nyoso songo mulikafonefoho eso hungkuno nehopi lontifijontentesi hofikimo ufo'mayo so'no mijo peho'no kiyomafikutnnesohilo. ³⁰ Sikuno huhwo huhwi nakwo Anituye hungkuno likumofontan'ingkuhwoni nakwoe mango sohwa hofiko nakumo poyo wosemekano naliwo'n'ingkohofoho. I oso a'amu poyoso molikapitnnehofo eso nehopi lontifijontentesi nakwo olo syoho loso ihwasi tohino engo nomehwasi olo yahino loso hwayohohannesohilo. ³¹ U, nje a'amu soku, nakwoe Hwe Engo Kilais Jisasimo sekwo simeho uyalokwofo so'no kako nakumo asomo songo nelikafo'ne so'no huno neyahon'ngki nakwo simonyo yalokuhwono. Oso hungkuno yokintahopo ne'no nehopi selohono. I oso'no olo hungkuno hi ne'njofoho. Sikuno huhwo huhwi nje mango sohwa hofiko ngkimo poyo wonimokantifetikenonntne'no hontohumaleno. ³² Ngko ango Efesos sopo nohumentan'ngko nje mango sohwa hofiko ngkimo siki siwojo hopa wolofonisyantifi inomokomanyimalofoho. Oso'no a'amu poyo pe'nyo sohwa hofiko molikapitnnehofo eso nehopi lontifijontentesi i ngko olo syoho loso imeso oso tango n'iantontentesi olo yahino loso hwayohohannesohilo. A'amu fehohnjoso hofiko Jisas kako nakumo asomo songo nelikafo'ne sohumo mining kayo'njoso ole l'wo'n'ingkohofi, Nakwo poyo pe'n'ingkuhwasi songo likafoso miyanehwono. O'o, nakwo ni'hu'nahone wope'nantanoho. Oso'no nakwoe hon'ngkano wonyo somne'no huno pi'n'ngko engo peho'no wosyofisyantanto. O'o, nakwo mijo nonyo wosopayo engo mehwasi syohi'nyo niyontasihn'nwi mo'n'ngkanta nakwo poyo wope'nano.

³³ A'amu oso hwasyo hungkuno l'wo'n'ingkohofoso hofikoe hon'ngkano wonyo somo sekumo ipesemotawofitnnoho. Ose ifijoso hofiko sekwoe hon'ngkano yahino wop'ngko somo wonyo wosemokantifeho. Oso'no sekwo i'waho nto'no fiyimno. Hofikimo ujokohumafikutoho. ³⁴ Sekwo sekwoe yahino hwayo hohnjo osomo hohujo ikinjaofikuji yahino wop'ngko osomne'no huno nto'no fisyafihupmno. Hon'ngkano wonyoso apa'no ikutoho. Sekwo upa'nimno. A'amu fehohnjo sekwo'nji humalofoso hofiko Anitumne'no huno nto'no muyofoho. Oso hiso'no sekwo wonimango masen'ngkoho liyohoho.

Anitu kako a'amu poyo pe'noso sohomo nulikafihwosi kako a'apaho nom'ne songo uyimontonoho.

³⁵ A'amu fehohnjoso hofiko ole lohon'iwon'ningkohoho. Anitu kako a'amu poyo pe'nyo somo pipi ulikafoneto. U a'amu poyo pe'nyo sohwo peho a'apaho'nji hopa mufohi'n'ngkuji likapitneto. ³⁶ A'amu hofiko hungkuno ose liwo'n'ngkohofoso hofiko huno ni'hu'no anefoho. Sekwo a'amu yangkume topoyo oso yo'mayo uyo mofwo'n'ngkohoho soku huno seyohoho. Oso yangkume topoyo oso kwefoho ihwoso'no iwofasyikuji apa'no uyo mopijoso hwaho mo'm swo mafe'njo ihwosi timoso mafokafonehoho. ³⁷ Oso yangkume uyo mofontifeso swo yokino pmpongo oso uhwon'iwon'ningkohofoso sekwo huno waseyono. Yokino swo pmpongo oso'nji mamofefoho. O'o, ne ni'hu'no we'e sohwo hwahomo'mo ho'nahinyo somta'angofoho. ³⁸ Anitu kako hohonta pmpongo swo yokino ose ne kengo kengo imo'nyo'ne'ento huno syafihu'mentiso so'no oso yangkume swo pmpongo yokino oso yo'mayo hopi'nnonohino wofoka'montonoho. Oso pa'nyoso nakwo poyo pe'n'ngkuhwasi a'apaho nom'ne songo'nji nakwo likofanefoho. ³⁹ Ihwoni yo'mayo Anitu mt'i'mokumentisoso paho kengo kengofoho. A'amufe a'apaho kengofoho. Tongofe kengofoho. Yihufefe kengofoho. Inaniku mijomo emoy'wo'n'ngkiso oso pahoso kengofoho. ⁴⁰ Yo'mayo ahwomomjoso hwahoponjo pa'nyo'maho. O'o, kengo kengo mt'i'mokumentisofoho. A'amu ahwomomjo sohwafe a'apaho wonyoangkafoso tipomponaho pa'nyofoho. Nakwo hwahoponjo hn'nwiye a'apahoso toho pijijo pa'nyofoho. ⁴¹ Nakwo ahwomomjo yo'mayo somo uhwonntaneso mofehi'nyo joso kakoe kengofoho. Hamno joso kengofoho. Hntokwaliyo kengo kengo sohwa hofikoe joso kengo kengo wo'nyofoho.

⁴² Oso pa'nyoso a'amu poyoso likafoso hofiko hofikoe a'apahoso kengo umo'nantifeho. Oso pijafo nakwo pi'nimomo ho'nosyantaneso wonyo imo'n'iwon'ningkohoho. A'apaho songo likafososo nakwo mmo'nonehoho. O'o, songo ne'no humayo'nefoho. ⁴³ Pijafo nakwo pi'nimomo ho'nosyiwo'n'ngkuhwoneso piso imo'n'iwon'ningkohoho. Kakoe yokumpohn'nyoso anefoho. Oso a'apaho songo likafososo oso wonyo angkafofoho. Yokumpohn'nyo hi'njofoho. ⁴⁴ A'mopijafo nakwo pi'nimomo ho'nasyiwo'n'ngkuhwoneso oso hwahoponjofoho. A'apaho songo ne'no humayo'ne likafoso oso ahwomomjofoho.

Olo hwaho lopo humayo'ne a'apahoso hwahoponjofoho. Ahwomomo humayo'ne a'apahoso ahwomomjofoho. ⁴⁵ Oso hiso'no a'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentohoho sohwa hofiko ole li'mentohofi, Anitu kako hwe simo'mjo mt'i'mokumentiso Atam osohwo kako nakwoe hwaho lophonjo a'apaho hwapingo hweho. Ose mt'i'mokumentohofofoho. I tifi no'mo Kilais nakwoe hwaho lopo imo'n'mentiso osohwo kako songo ne'no humayo'ne ahwomomjo a'apahoso hwapingo hweho. ⁴⁶ Ahwomomjo a'apahoso nakwo simo'mo ma'menti'hwone'maho. O'o, simo'mo hwahoponjo a'apaho ma'menti'hwonefoho. Hwangku tifi no'mo nakwo a'apaho ahwomomjoso nomanefoho. ⁴⁷ Hwe simo'mjo sohumne'no Anitu kako hwaho nomanto a'amu mt'i'mokumentisofoho. Oso hwe huhwo sohwo kako hwahoponjo a'apaho hi'njo hweho. I t'finjo imo'n'mentiso Kilais osohwo kako ahwomo mta'ango hweho. ⁴⁸ Nakwo a'amu hwahoponjo hn'nwi nakwo Atamiye imu'nwoho. Oso'no Anitu kako hwe hwahoponjo nta'ni mt'i'mokumentiso oso mta'ango'nwoho. I a'amu hofiko Anitumo

iníngkawowo'níngkohofoso hofíko oso hwe ahwomo mta'ni pmentiso Kílais osohwo hopa imo'nífitnnefoho. ⁴⁹ Olohonta nakwo Atamiye a'apaho hi'njí'nwoho. Hwangku sohonta nakwo Kílais ahwomo mta'ango sohwoe a'apaho hopa mane'nwoho.

⁵⁰ Nje a'amu soku, ngko olo hungkuno loso yoloho waselímonne'no yohono. Nakwoe a'apaho olo hwaho lophonjoso mokosyohumalohwone'njo hn'nwi nakwo yo'máyo wopíngo Anítu nakumne'no enesyohumasoso mo-manefoho. O'o, nakwoe a'apaho piso imo'nyo'neso Anítuye ango wopíngo yo'mayo piso mmo'nyo sopo m'mofawenefoho. ⁵¹ Sekwo upa'nímno. Anítu kako hiyaso hungkuno ngkine'no ujo líjwanímo'masoso ngko waselímonne'no yohono. Nakwo Anítumo iníngkawowo'níngkuhwone hn'nwi nakwo fehohnjo hn'nwi wope'nantanoho. Fehohnjo hn'nwi mope'nanehwono. I oso'no nakwo hopi'nono nakwo nom'ne a'apaho songo womantanoho. ⁵² Ou, síkuno ae'uyo sohonta kounoho yoka ahwomo mta'ni ho'níngkuhwoso'no nakwo nakwoe a'apaho songo tímo lo'ntnno komo'no imo'nanefoho. I oso kounoho yoka hiso ho'níngkuhwoso'no a'amu poyoso hofíko nolíkafíkují a'apaho songo piso mmo'nyoso mapitnnefoho. Osohonta nakwo a'amu songo humalohwone hn'nwi nakwo nakwoe a'apaho songo'njí imo'nanefoho. ⁵³ Ihwoni. Anítu kako ole nalímento, Sekwoe hwahoponjo a'apaho piso imo'níwwo'níngkísoso sekwo a'apaho nom'ne songo piso mmo'nyo'njo ne'no wentíhwone somne'no uyohopopitnnefoho. Sekwo poyo pe'nyo yahinoso níhu'nahone ho'naofíkují a'apaho nom'ne songo ne'no humayo'neso nomapitnnefoho. ⁵⁴ Oso síkuno homo somo nakwoe hwahoponjo a'apaho piso imo'nyoso poyo pe'níwwo'níngkísoso ho'nasyíhwasi nom'ne a'apaho songo piso mmo'nyo'njo songo ne'no humayoso nome-hwaso'no oso hohosohonta oso hungkuno a'amu mtí'mokumentohofoso ne umo'nímontonoho. Hungkuno hiso olenoho.

Anítu kako poyo pe'nyo somo níhu'nahone hwotoho hmmentisofoho.

Kakoe mango hopinonohino sohwo mo níhu'nahone uyakolo'mentisofoho.

⁵⁵ Poyo pe'nyo yahino sohwosí jíje yokumpohn'nyoso ntí'mo weho. Awonoho. Níhu'nahone moi'wo'nnyo hwosoho.

⁵⁶ A'amu poyo pe'níwwo'níngkohofó hwapíngoso pehoto. Poyo namokiyoso olenoho. Nakwoe honíngkano wonyo sohwo namokuwo'níngkohoho. Nakwo Anítuye honíngkano hungkuno somo hwotoho fentaneso nakwo huno nayohoho. Honíngkano wonyo yalokuhwono. ⁵⁷ I oso'no Anítu kako nakumo Hwe Engo Jisas Kílais nejapmentiso sohwo kako nakwoe wonyo so'no pe'nonto kako oso wonyo huhwo sohwoe yokumpohn'nyoso wae yao'mentisofoho. Oso hiso'no Anítu kako poyo pe'nyo yahino somo níhu'nahone hwotoho hmmentisofoho. Oso'no nakwo Anítune'no isamoyoka ulíwwo'níngkuhwonefoho.

⁵⁸ Oso'no nje a'amu sokumo ngko Poultí'ni ngko símeho sejopalokweno. Sekwo Anítuye hungkunomo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumafíkují osohonta piso'mo'nyo seníngkuhwoso'no nusíkwajíkutoho. O'o, sekwo yokumpohn'nyo lohofíkují Anítu kakoe hungkuno homo somo ne'no hmínngkamno. Anítu kako pí'nímno mta'ni nelíkafone so'no nakwo huno ole nayohoho. Nakwo Anítu kakoe syoho homo somo yokumpohn'nyo ihwoso'no syoho hiso ne ane mmo'nonehoho. Oso hiso'no sekwo iníngo mofíkutoho.

16

A'amu Kouliniso hofiko Anituye a'amu yo'mayo so'no umofonyo iwo'n'ngkohoho somo ufo'mayo'ne hamniyoho hu'meesiyo'ne hungkunofoho.

¹ Sekwo Anituye a'amu nom'ne Jelusalem humalofo so'ntnne'no hamniyoho hu'meesiyo'ne hungkuno ntohon'malofo so'no ngko olo hungkuno loso wasel'mne'no yohono. Ngko a'amu Ngkolesiya somo ut'hwamentohe hopaso sekumo woset'hwamne'no yohono. Sekwo ole fiy'imno. ² Sikuno iyoho humayo (Sante) huhwo huhwi sekwo yo'mayo syoho homo somne'no hamniyoho t'pemawo'n'ngkohoho so'no sekwo anga'no anga'nohino soku sekwo oso hamniyoho hiso nom'ne a'amu somne'no huno syafisiy'kuji fehohnjoso nomaf'kuji sekwoe anga somo kengopo foho'nahumno. Ose hu'mesyontan'ngkuji ngko nose'mahm'me'no oso hamniyoho hiso'no sekwo syoho engo mifitnnehofo. ³ Oseso hwangku ngko i'mofapm'me'no sekwo nom'ne a'amu somo oso hamniyoho uyohojae'ne uhwosopopmno. Oso a'amu huhwo sohwo ngko hofikimo iyoswo hon'ngkano imofo'neso uy'i'mo ngko hofikimo oso hamniyoho'njo iyoswoso pone Jelusalemno uyahot'monne'no yohono. ⁴ Hamniyoho hu'mesyalokwofo somo ngko ole syafisiy'i'mo, Ngko huhwo'ni wamol'me'manji u hofiko'nji wowantanoho.

Poul kako a'amu Koulin somo uhwon'imo lonto kako hano uyoso'no sikuno ho'nahumentisofoho.

⁵ Nje hunoso ole syaf'ihu'malefoho. Ngko hwaho Masetouniya oso ajwo sopoe u'mo u'ma'mo. Ose mtito'malefoho. Oso'no s'imo'mo ngko hwaho Masetouniya osopoe wekapm'mo wose'ma'monnoho. ⁶ I oso'no ngko sekwo'nji we'enehwo wohumamont'keno. Oso'no ngko huno maniyohoyohoho. Ngko sekwo'nji humahm'mo oso ifoyo hamno so'no wohontohumant'keno. Ose'manji moi'wo imo'n'ngkuhwoso'no ngko hano nom'ne angopono nt'i'mo wamo li'mo yahon'i'mo sekwo ngkimo non'ifo'maf'kuji hon'ngkanopo won'hwowant'ifeho. ⁷ Sekwo huno seyohoho. Ngko sekwo'nji we'enehwo humahm'mo komo'no seliko'mayoso ngkilaho. O'o, Anitu kako ngkimo sekwo'nji sikuno sawemo humayo so'no nt'hwoso'no u ngko sekwo'nji ne'no wohumamonnoho. ⁸ Ngko olo anga Efesos lopo nohumentani'mo oso Sikuno Engo (*Pentikous*) * Anituye Towahuno nakwoe hwaho lopo pmentiso sikuno somne'no syafisiyo'ne sikuno osohwo nto i'mofap'hwoso'no osohonta ngko olo a'amu lohwo nuli'ko'mahm'mo sekwoe angopono wapmmonnoho. ⁹ Hwap'ingo neso olenoho. Anitu kako olo syoho lomne'no kako ngkine'no hoku'yo nohwosampo'maso so'no ngko Anitu kakoe hungkunoso lut'hwahon'ngko a'amu pi'n'ngo engoso hofiko in'ngkwalokwofo. I oso'nji a'amu pi'n'ngo engoso hofiko olo hungkuno lomne'no mangohwa imo'nalokwofo.

¹⁰ We'enepi Timouti kako sekumo se'maso'manji sekwo kakimo hofiy'no umokosyohumafijo so'no kako sekwo'nji s'meho wop'ingo'nji wohumamtonoho. Sekwo upa'n'mno. Timouti sohwo kako ngko pa'nyo Anituye syoho engo yalofoho. ¹¹ I oso'no a'amu fihwo huno ole syafisiyo'eno, olo hwe songo lohwo sohwo kako yo'm'ingohwo'maho. Oso'no nakwo kakimo hohujo ukinj'mofano. Huno ose syofisiy'ihwaloho. O'o, sekwo kakoe s'meho wop'ingo umokumno. Oseso hwangku sekwo kakimo kakoe hon'ngkano somo uhwojap'kujo'no kako ngkimo

* 16:8. Ap. 2:1 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

won'i'mano. Ngko Timouti'nji a'amumu nom'ne so'nji n'i'mayo'ne hontohumaleno.

¹² Nen'ingkwa'wehwo Apoulousiye hungkunoso olenoho. Ngko nohumanji Apoulousi'mo ole uli'wo'n'ingko, Ki'ko ango Koulin sopo uhwonamo lohohoso olo a'amumu lo'nji uhuji uhwonae. Ose uli'wo'n'ingkohefoho. I kako olohonta sohonta uyoso ngkilaho lalofoho. I hwanguk sohonta Anitu kakine'no hon'ingkanu umofihwoso'no wapmmontonoho.

Pouliye hungkuno fehohnjofoho.

¹³ Yo'mayo Anituye syoho somo wonyo umo'n'imo lihwosi yososo sekwo i'waho nto'no fiyimno. Sekwo Anitune'no simeho hi'ntnnono uyalokwofo osomo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno. Sekwo hwe ne imo'n'ingkuji yokumpohn'nyo lohofikuji aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno. ¹⁴ Yo'mayo hopi'nonohino sekwo iwo'n'ingkohofoso oso'nohini ikuji nom'ne a'amumu somo simeho uyikuji sekwo hofikimo nto'no femokosyohumamno.

¹⁵ Nje a'amumu soku sekwo Sitemfanosiye a'amumu osomne'no huno seyohoho. Hofiko oso hwaho Ngkilik osopo humantifi Anitumo simo'mo in'ingkamentohofofoho. Oso'no hofiko hofikoe huno mta'ni hofiko Anituye a'amumu ne somo hofiyi'no ufo'mawo'n'ingkohofofoho. ¹⁶ A'amumu oso pa'nyo humawo'n'ingkohofoso somo sekwo hofikimo enjwamo fosyohumamno. Sekwo hofikoe hungkuno somo haloho popmno. I nom'ne a'amumu hofikimo ufo'mawo'n'ingkohofoso somo sekwo hofikimo tifi fin'ingkamno.

¹⁷ Sikuno pi'n'ingo engo somo ngko sekwoe simano masehonyo'njo nohumanji huno ne'no syosefisyahon'ingko oso hwe hufa'u si'hune sekwoe angoponta'ango sohwa Sitemfanosiyo Foutiyunetasiyo Akai'osiyo hofiko sekwoe simano mafohi'nontifi ngkimo ni'mahon'ingko'ni ngko simonyo imalefoho. Hwap'ingoso sekwo hopi'nono mon'i'mapitnnohoho. I oso'no hofiko non'i'mahon'ingko'ni ngko sekwo'nji humentani hopa simonyo yalokweno. ¹⁸ Hofiko ngkimo ni'mantifi simeho wop'ingo ni'mokumalofofoho. Sekwoe simeho hi'osenohinoho. Oso'no sekwo oso a'amumu huhwo sohwa hofiko Anituye syoho hofiyi yalokwofo sohwanji nom'ne a'amumu oso pa'nyo sohwanji hofikoe yofeso foho'nomapmno.

¹⁹ Oso hwaho Esiya lo'ponjo Anituye a'amumu neso hofiko Anitumne'no ango'meemjo uhu'mokuwo'n'ingkohofoso hofiko sekumo nje a'amuhwafoso selalokwofo. Akwila'nji kakoe ape Pilisila'nji sikoe ango somo nom'ne a'amumu hofiko Anitune'no uhu'mokuwo'n'ingkohofoso a'amumu so'nji hofiko sekwo Anitumo in'ingkowalokwofo so'no hofiko nakwoe a'amufoso selalokwofo. ²⁰ Anituye a'amumu ne ngko'nji humalofoso hofiko nakwoe a'amufoso selalokwofo. Nakwo Anituye a'amumu ne so'nji swo'nontani nakwo aho popotohumo'n'iwon'ingkuhwone hopaso sekwo aho popotohumo'n'imno.

²¹ Ngko Poul'i'ni ngko oso a'amumu olo iyoswo ngkine'no mt'i'mokalokuso sohunta'ni iyoswo nomanji ngko aho'nji ifalifaliyo mt'i'mokonji † ole selalokweno, Nje a'amufoso.

²² U a'amumu fihwo kako Anitumo in'ingkeyoso ngkilaho loso sohwo kako tikanomo wene hweho. U, nje Hwe Engo Jisas Kilais kako komo'no noho waponu ni'mo'n'ingkohoho.

† **16:21:** Poul kakoe aho'nji mt'i'mokumojom'aho. O'o, kako nolahon'ingki nom'nehwo mt'i'mokumojofoho. Olo hungkuno hon'ingkanomo wo'nyo loso Poul kako mt'i'mokumentisofoho.

²³ Nakwoe Hwe Engo Jisas kako sekumo wopɪngo ne'no waselohofono.

²⁴ Sekwo nakwoe Hwe Engo Kilais Jisasimo humalofo sokumo ngko simeho sejopalokweno. Olo hungkuno loso ngko Pouli'ni mt'i'mokohono. Hungkuno osohopeho.

2 Koulin

Olo Iyoswo Tifi'njo loso Poul A'amu Koulin somne'no Mti'mokumentisofoho. Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *t#wenti-faif'i'nji* (25) *t#wenti-sik'i'si'nji* (26) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Poul mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo loso simo'mjo nto mti'mokumentisohwo olo iyoswo loso tifi'njo mti'mokumentisofoho. Iyoswo hiloso a'amu Koulin afahomne'no mti'mokumentisofoho. Hwaho Masetouniya sopo Poul Taitasimo n'iswo'nonto hungkuno wonyoangkafoso Poulmo ulimentisofoho. Olo hungkuno hiso Poul nupa'nonto simonyo yonto kako Masetouniya hopo sponjo ango we'e sopo humanto mti'mokumentisofoho. Iyoswo hiloso nakwo atofu lihwasi tifi un'ingkohwano.

¹ Ngko Poul'i'nimo Anitu kako Jisas Kilaisiye hungkuno liku'mofu (*apouse*) syoho so'no nihwosopo'mentiso hwo'nyoho. Nakwoe nen'ingkwawehwo Timouti'nji nekwo olo iyoswo loso a'amu hwaho Ngk'lik ango Koulin sopo Jisas Kilaisimo in'ingkawowo'n'ingkohofu a'amu so'nji oso hwaho Ngk'lik a'amu hopi'nonohino Jisas Kilaisimo in'ingkawo'n'ingkohofu so'ntnne'no mti'mokalokuhwayo. ² Nekwo ole'no emo'n'ingkohoho. Nan'ingkwowho Anitu sohwo'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi'nji siko'monta'i siko sekumo yo'mayo wop'ingo selohofohosisi pompenjiyo wosejopanjiyoho. Ose'no emo'n'ingkohoho.

Anitu Poulmo ufo'mawo'n'ingkiso so'no Poul kako isamoyoka ulimentisofoho.

³ Nakwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye kan'ingkwowho Anitu sohwoe yofe engo noho'nomehwasi kakine'no isamoyoka ulano. Nakwo hi'nwiye nan'ingkwowho sohwo kako nakumne'no hitoho ulofoso hwap'ingo hweho. Yo'mayo tango ne'mawo'n'ingkiso so'no kako nakumo nefo'mayo'ne hwap'ingo hweho. ⁴ Yo'mayo tango ne'mante so'no Anitu kako nakwoe simoho tangoso nohayo namokuwo'n'ingkiso hopaso nakwo nom'ne a'amu simoho tango'njo humentan'ingkuji Anitu kako nakumo nefo'mawo'n'ingkiso hopaso nakwo hof'kimo ufo'mano. ⁵ Nakwo huno ole nayohoho, Nakwo yo'mayo tohino Jisas ma'mentiso hopaso mawo'n'ingkuhwone kalohi Jisas kako nakwoe simoho tangoso wop'ingo engo namokuwo'n'ingkisofoho. ⁶ Oseso nakwo sekumne'no Anituye hungkuno loset'ihwalokuhwone so'no yo'mayo tango ko ne'manteso oso tango hiso sekumo wosefo'ma'montonoho. Hwap'ingoso yo'mayo tango ne'mawo'n'ingkiso so'no Anitu kako nakumo hofiyu nefo'manto nohayo namokuwo'n'ingkiso somo sekwo nahon'ingkuji sekwo huno ole waseyono. Yo'mayo tango ne'maso'manji u Anitu kako Poulmo ufo'mawo'n'ingkiso hopaso nakwo hi'nyumo wonfo'ma'montonoho. Ose syaf'ihupijoso yo'mayo tango ko se'masoso sekwo nakwo hopa Anitumne'no yokumpohn'nyo wolohofantifeho. ⁷ Sekwo yokumpohn'nyo lohopyitne'entani emo'n'ingkisoso ne umo'n'imonte'no huno eyohoho. Hwap'ingoso yo'mayo tango nakumo ne'mahon'ingki Anitu nakumo

nefo'mawo'n'ngkiso hopaso sekumo yo'mayo tango se'mahwoso'no Anitu kako wosefo'ma'montonoho.

⁸ U, nje a'amu soku, nakwo hwaho Esiya nohumentan'ngkuhwone yo'mayo tango engo m'kun'imposo ne'ma'maso so'no sekwo huno seyone'enji selalokweno. Oso tango engo hiso ne'manto nakwoe yokumpohn'nyo somo noneyakolofahon'ngki nakwo huno ole syafi'hu'malohwonefoho. Nakwo poyo wape'nontane'no kiyi'hwono ose syafi'hu'malohwonefoho. ⁹ U Anitu kako poyo pe'n'ifitne'ento olo sikuno ho'nahumentiso lomo huno syafi'hu'malohwonefoho. I oso'no tango hiso peho'ne ne'ma'masoto. Hwap'ngoso olenoho. Nakwo nakwoe yokumpohn'nyo fo'mo'naneso huno hon'ngkonontane so'no nakwo nakwoe yokumpohn'nyo so'no huno nayi'hwoloho. O'o, Anitu kako a'amu poyo pe'n'nyo somo songo ul'kafiwo'n'ngkiso sohwoe yokumpohn'nyo so'ne'nohini wonayono. ¹⁰ Oso tango engo ni'hu'no wonyoso nakumo poyo wonamokumonto ko yahon'ngki Anitu kako nefo'ma'masofoho. Oso'no nakwo oso tango hiso pa'ningo nom'ne sohonta ne'mane so'no Anitu kako apa'no wonefo'ma'montonoho, huno ose nayohoho. ¹¹ Sekwo hoku nakumne'no Anitumo jomo ul'fijo'manji sekwo hoku nakumo wonefo'mantifeho. Oseso sekwo hwe moya'mi pi'n'ingo engo sokuye jomo ul'fijo somo Anitu kako upa'n'ngkuhwosi nto nefo'mahwoso'no sekwo oso hiso'no simonyo ikuji Anitumo oso hiso'no isamoyoka engo m'kun'imposo ulantifeho.

Poul kako a'amu Koulin somo hwasyo hungkuno ul'imentiso'maho. O'o, ne'njo ul'imentisofoho.

¹² Nakwoe yahino ole so'no nakwo simemo wop'ingo namo'n'ngkohoho. Anitu kako nefo'mawo'n'ngkiso so'no nakwoe humayo nto'nohino so'nji nakwoe hungkuno nehopi'nohino so'nji nakwo simemo hufa'u'nji miyalokuyi'hwono. O'o, huno anga'nohino so'nji simemo anga'nohino so'nji yalokuhwono. Oso wop'ingo yalokuhwoneso hwahoponjo huno somta'ango miyalokuyi'hwono. O'o, Anitu kako huno wop'ingo nejopahon'ngki nakwo oso wop'ngoso yalokuhwono. Nakwoe simemo so'mo ose hnni'wo'n'ngki'hwone so'no nakwo simemo wop'ingo namo'n'ngkohoho. Nakwo sekumo oso hiso pa'nyoso selohof'wo'nalokuhwono. ¹³⁻¹⁴ Yo'mayo hungkuno sekumne'no mt'i'mokuwo'n'ngkuhwoneso fahosi'hwoyo hungkuno'njo'maho. O'o, hungkuno yoloho neso nto lijwaosema'male so'no sekwo atofu likuji huno wop'ingo nto'nohinoso wot'ipemantifeho. Simo'mo sekwo nakumne'no fahosi'hwoyo hungkuno'nohino upa'nontifi yoloho neso huno maseyo'njo imojofoho. I olohonta sekwo nakumne'no huno ito'nohino seyihwoso'no sekwo nakune'no simemo wop'ingo ne'no wasemo'nimontonoho. Ose ifijo'manji oso Sikuno Engo nakwoe Hwe Engo Jisas asomo poso sohonta nakwo sekumne'no simonyo engo yane hopaso sekwo nakumne'no simonyo engo ifitnefoho.

¹⁵⁻¹⁶ Simo'mo ngko huno ole syafi'hu'malefoho. Sekwo nakumo nahon'ngkujo'no simemo wop'ingo semo'none'enji ngko oleso imne'entne'no yohono. Ngko simo'mo sekumo se'mahm'mo osopo nta'ni ngko Masetouniya sophone'no wasehwot'mo'mnoho. Oso Masetouniya hopo sopo nta'ni sekumo asomo wose'ma'monnoho. Oseso nje se'mayoso hufa'u imo'n'ngkuhwoso'no nakwo afapo nohumehwasi simemo wop'ingo engo wonamo'nimontonoho. I oseso sekwo'njo lopo nta'ni sekwo ngkimo non'fo'maf'ikuji hwaho Jutiya sophone'no won'hwajantifeho.

17 Ngko huno ose kosyafi+hu'maleso ne mmo'n'ingkahon+ngki sekwo huno ole kosyonifi+syalokwofo, Poul kakoe hungkunoso ne anefoho. Kako nakumo iwolo'mo iwolo'mo hungkuno naliwo'n'ingkiso hweho. Kako a'amu hwahoponjoso ole naliwo'n'ingkohoho pa'nyo hweho. Hofiko eno ko nalonti+fi simeho mo'mo ngkilaho un'wo'n'ingkiso hopaso Poul kako nakumo nelalofoho. Huno ose losyonifi+syalokwofo. 18 Oso'ne'maho. O'o, Anitu kako ne'njo sohwoe timo sopo yalokwe so'no hwasyo hwasyoso maselimehono. O'o, hungkuno ne'jo'nohini seliwo'n'ingkohefoho. 19 Sailasiyo Timoutiyo nakwo sekumo Jisas Kilais Anituye hwomu sohwoe hungkuno loseti+hwament+iwonefoho. Jisas Kilaisiye hungkunoso iwolo'mo iwolo'mingo hungkuno'njo hwo'maho. O'o, yo'mayo kako limentisoso ne imo'n'wo'n'ingkiso hweho. 20 Anitu kakoe hungkuno pi'n'ingo engo nalimentisoso Jisas kako hungkuno homo somo nehopi imokuwo'n'ingkisofoho. Oseso nakwo Anituye hungkuno somo upo'nontani ne'jofoho lontani kakoe yofe engo imo'nyo'ne ho'nomalokuhwono. 21 Anitu huhwo sohwo kako nakwo'nji sekwo'njimo yokumpohn'nyo sosofitofonesyohumawo'n'ingkiso so'no nakwo hinjoho'nwi Jisas Kilaisimne'no yokumpohn'nyo lohokuhwono. Ose yalokuhwone so'no kakoe syohomo nehumojalofoho. 22 A'amu yahu haloho lojwaofiwo'n'ingkohoho so'no a'amu hopi'nono yahu kakwo'yohwo sohune'no huno uyimtonoho. Oso hopaso Anitu kako kakoe Towahuno Wopingo nakwoe simeho so'mo ho'nonasyihwoso'no nakwoe neyakweho eso'no huno wonaimontonoho. Anituye Towahuno Wopingo sohwo nakwoe simeho mo'mo humaso so'no nakwo huno ole nayohoho. Yo'mayo Anitu kako wosejapmmo nalimentisoso wonejapmmntonoho.

Poul kako a'amu Koulin somo komo'no m'ma'mmentiso so'no hungkuno hwapingofoho.

23 Ngko sekumo hwasyo hungkuno seli'mtentesi Anitu kako nje hwasyo hungkunoso uti+hwa'nyopo sekumo ujo ehontojwasesihwonesohilo. I oso'no awonoho. Hwasyo hungkuno maselalokuyohono. O'o ngko sekumo komo'no mose'ma'mmale hwapingoso a'amu fehohnjo sokuye yahino somne'no yoka'njo sohwo'ni pm'me'no sekwo tango engo mapitnnononji humantohe hwo'nyoho. 24 Nom'ne hungkuno somo sekwo simeho hi'ntnnono uyo'neso hungkuno molijwosemofanehwono. O'o, nakwo sekwoe simeho hi'ntnnono somo masemokosyohumulohwono. Sekwo Anitumne'no simonyo imalofoso nto'no yokumpohn'nyoso imalofoho. I oso'no sekwo simeho wopingo'njo humayo'ne nakwo sekwo'nji syoho engo ihwaso'no sekwo simonyo uyantifeho.

2

1 Nje simeho mo'mo hungkuno ole mtito'malefoho. Ngko sekuyepono pm'mo sekwoe yahino wonyo somne'no yoka seli'meso sekwoe simeho tango ifisyasemo'mnoho. Ose nto mtito'malefoho. 2 Ngko sekwoe simeho tango ifisyasemo'meso'no nje simeho wopingo n+mokiyoso tihwolo. O'o, sekwonoho. I oso'no sekwo simeho tango'nji humafijo'manji sekwo nje simeho wopingo n+mokiyoso pipi uyantifito. Awonoho. 3 Oso iyoswo simo'mjoso ngko sekumne'no semti'mokimentohe somo uhwon'ngkuji yo'mayo yahino wonyoso nto'no mihwatnningkutne'enji semti'mokimentohefoho. Ose mihwatnningkujo'manji ngko nopm'me'no sekwo nje simeho wopingo n+mokinyo soku nje simeho so'mo

tangoso mifisyan+mopitnnehofo. Ngko huno ole niyohoho. Ngko yo'mayo anga'nohino somne'no s+monyo ime'manji sekwo hokunonji s+monyo engo uyantanoho. I sekwo ngko'nji s+monyo miyo'manji ngko huhwo'ni mimnehono. ⁴ Ou nehopi. Oso iyoswo s+mo'mjo semt+ mokimentohe sohonta ngko nje s+meho tango'nji humanji humotaho engo mjal+m+wenji semt+ mokimentohefoho. Oso iyoswo s+mo'mjo semt+ mokimentoheho sekumo tango sejape-e'ne'maho. O'o, ngko sekumne'no n+mo'n+ngkahon+ngki yo'mayo yahino wonyo se'malokunjo somo upa'nonji sekumo sefo'mahwone'enji semt+ mokimentohefoho.

Oso hwe hon+ngkano wonyo iyo sohwoe wonyoso sekwo wae h+mopmno, ul+mentisofoho.

⁵ Oso hwe hon+ngkano wonyo imentiso sohwo kako ngkimo tango engo montapmentono. O'o, ngko tango we'e ko ma'mentoheho sekwo hopi'nonohino soku tango engoso ma'mentohefo kuyoho. I oso hwe huhwo sohwo kako won+mango engo m+kun+imposo unonehonji ngko huno ikwesya+syonji oso hungkuno homo somne'no apa'no wasel+monne'no yohono. A'amuhopi'nonohin+maho. O'o, fehohnjo soku oso hwe wonyo sohwoe yahino somne'no tango engo ma'mentohefo kuyoho. ⁶ Sekwo oso hwe hon+ngkano wonyo imentiso sohune'no s+mano upent+fi hohujo ikinj+mofohofoso olohonta nta'noho. Apa'no ikinj+mof+kutoho. ⁷ O'o, olohonta sekwo nom'ne hon+ngkano wop+ng uti+hwamno. Sekwo kakoe wonyoso wae imof+kuji kakoe s+meho wop+ng umokumno. Oso hwe huhwo sohwo kako tango engo ne'no malokunjo so'no kako An+itumo ni+hu'nahone us+kwajonho likuji sekwo kakimo ufo'mapmno. ⁸ Oseso ole'no n+mo'n+ngkohoho. Olohonta sekwo oso hwe huhwo sohune'no s+meho nehopi semo'nalokunjoso kakimo uti+hwamno. ⁹ U oso iyoswo s+mo'mjo semt+ mokimentoheho sokumo yanofa selohof+nefoho. I oso'no sekwo nje hungkunomo wonn+ngkohwant+fit+keno monn+ngkayo'njo uyant+fit+kenonji semt+ mokimentohefoho. ¹⁰ Sekwo a'amuhuhwo sohwoe yahino wonyoso wae imopijoso ngko huhwo'nnonji wae umofantanoho. Oso wonyo kako imentisoso ngkine'no wonyo mantoho'mentiso ko huhwo'ni ngko sekumo sefo'mayo'ne Kilaisiye t+imopo oso huhwo sohwoe wonyoso wae y+mofalokweno. ¹¹ Seten kakoe yahinoso nakwo huno moi'wonoho. Kako nakumo neyakolof+ne oso hwe huhwo sohomo ni+hu'nahone hon+ngkano wonyo somo ipemotawenoho ntne'no selalokweno.

Poul kako anga T+louas i'mofaponto s+meho tango t+ipema'mentisofoho.

¹² Ngko anga T+louas sopo Kilaisiye hungkuno wop+ngoso lut+hwayo'ne i'mofopahon+ngko An+itu kako oso syoho hiso'no hano hwsompemokosyohumamentisofoho. ¹³ I oso'no ngko nen+ngkwa'wehwo Taitas sohune'no wonyopi t+pmmentohefoho. I Taitas kako hungkuno sekumta'ni momoton+maso so'no ngko kakine'no huno pi'n+ngo syof+sikaofonji ngko oso a'amuhomo somo nul+ko'manji hwaho Masetouniya'ne s+mentohefoho.

A'amuh An+ituye hungkuno liku'mofa syoho'njo sohwa hof+ko Kilaisiye ukumpohn'nyo'nji mango sohwoe uyakolof+wo'n+ngkohofohoho.

¹⁴ An+itu kakoe syoho somne'no ipenemotawowo'n+ngkiso sohume'no nakwo isamoyoka ulano. Kako Kilaisiye yokumpohn'nyo nejapi+wo'n+ngkiso so'nji nakwo kakoe mango sohwoe uyakolofalokuhwono. Oseso nakwo angomeemo Kilaisiye hungkuno

yokumpohn'nyo lijumofahon+ngkuhwoni a'amuso oso homo somo upa'nontifi Kilais+mnene'no huno malokwofo. Oso huno wop+ngo hiso akino wop+ngoso wojaof+wo'n+ngkiso hopaso oso a'amu homo somo woyumofalofoho. ¹⁵ Kilais kako nakumo nehumaso so'no An+tu kako nakumo nonahon+ngkuhwosi akino wop+ngo pa'nyoso uwa'montonoho. Oso akino hiso a'amu An+tu ye hon+ngkano sopo humalofo somo uwahwosi a'amu tikanomo uyo'ne hon+ngkano sopo humalofo so'njimo uwa'montonoho. Akino anga'nohino hiso'no hwap+ngoso Kilais+ye akinofoho. ¹⁶ A'amu tikanomo uyo'ne hon+ngkano sopo humalofoso Kilais+ye akino hiso uwahwoso'no a'amu poyo pe'nnyo sofe akinofoho lahon+ngkuji akino huhwo sohwo hofi+kimo poyo umokumontonoho. Hwap+ngoso hofi+kimo Kilais+mnene'no huno muyofoho. A'amu An+tu ye hon+ngkanopo humalofoso Kilais+ye akino hiso uwahwoso'no akino wonyoangkafofoho likuji akino huhwo sohwo hofi+kimo songo us+mokumontonoho. Hwap+ngoso hofi+kimo Kilais+mnene'no huno unyofoho. Olo syoho engo An+tu nejap+mentiso losomo ihne hopoenohinoso t+hwosilo. ¹⁷ Sekwo huno seyohoho. A'amu fehohnjoso hofi+kimo hamniyoho engo mane'entifi An+tu ye hungkuno liku'mofi+wo'n+ngkohofoho. Nakwo oso pa'nyo hwonan+i'maho. O'o, An+tu kako olo syoho loso'no nehwa+mentiso so'no nakwo kakoe syoho ulohofiyo hn'nwi nakwo simeho anga'nohino'njo hn'nwi An+tu nehontohumentan+ngkuhwosi Kilais+ye hungkunoso wol+ku'meefantanoho.

3

A'amu An+tu'nji mokot+ku'nyo yahino songo somne'no lijwaof+wo'n+ngkohoho sohwafe hungkunofoho.

¹ Hungkuno hiso semti+mokiyohe so'no sekwo huno ole losyofi+syalokwofo. Poul kako nakwo kakoe yofeso apa'no ho'non+mayo'ne namti+mokimasofoho. Ose losyofi+syalokwofo. U a'amu fehohnjo sohwa syoho wop+ngo mayo'ne hofi+kimo iyoswo nom'ne a'amu sohwa hofi+koe syohomo ho'nomayo'ne mt+i'mokuyahot+mentohoho somo seti+hwawo'n+ngkohofoho. Nakwo oso a'amuso pa'nyofoho, losyonefi+syalokwofo. U sekwo nakwoe syoho somo nahon+mentohoho so'no sekwo nakwoe syoho homo somo ho'nonemayo'ne'ento hungkuno hiloso nemti+mokiyalofoho. Ose losyofi+syalokwofo. Nihu'no awonoho. ² Ose'maho. O'o, nje yofe ho'non+mane iyoswo hopaso sekwo'nohinoho. Nakwo An+tu ye hungkuno loseti+hwament+hwone so'no sekwo yahino songo wonyoangkafo ma'mentohoho somo a'amuso nonahonontifi nakwoe syoho somne'no ho'nonemalokwofo. ³ Ngko sekwo'nji nohumanji An+tu ye hungkuno loseti+hwahon+ngko sekwo oso hungkuno homo somo tifi in+ngkamentohoho so'no sekwo Kilais iyoswo mt+i'mokumentiso hopaso uti+hwanyopo lohokwofo kuyoho. Kako titiso hwaho mijo'njo so'nji ifalifaliyo mt+i'mokumentiso'maho. O'o, kako An+tu songo humaso sohwoe Towahuno'nji ifalifaliyo mt+i'mokumentisofoho. Kako iyoswomo sojomo mt+i'mokumentiso'maho. O'o, kako a'amufe simehomo oso hungkuno hiso mt+i'mokumentisofoho.

⁴ Oso hungkuno hwap+ngoso olenoho. Kilais kako nakwoe huno nefohotofahon+ngki nakwo An+tumo simeho hi'ntnnono uy+wo'n+ngkuhwono. Oso'no ngko huno niyohi, An+tu kakoe

yokumpohn'nyo so'ne'no oso hungkuno ne imo'nyo'neso hoponoho.
 5 U nehopi. Nakwoe yokumpohn'nyoso olo syoho somne'no hoponoho eso nohnningkuhwoloho. Nihu'no awonoho. Nakwo syoho y'wo'n'ingkuhwoneso hoponoho syofisyihwaloho. O'o, Anitu kako'nohina kakoe yokumpohn'nyo'nji yososo nakwo oso syoho hiso uyantanoho.
 6 Anitu kako kakoe yokumpohn'nyo songo songo ntap'wo'n'ingkiso so'no ngko a'amu somo Anitu'nji makotoku'nyo'ne yahino songo so'no luti'wayoso ngko hopoenohino hwo'nyoho. Ole mulalokuyihwono. Sekwo hohontajo Mouses hon'ngkano hungkuno mt'i'mokumentiso somo nto'no min'ngkayo'manji sekwo poyo wape'nantifeho. Ose mulalokuyihwono. O'o, oso hohontajo yahinofoho. Yahino songo Anitu'nji makotoku'nyo'neso Anituye Towahuno Wop'ngo mta'angofoho. Hohontajo yahino somo a'amu ito'no in'ngkayoso hopo'maho. Oso'no a'amu oso hon'ngkano somo in'ngkafijo'manji poyo umo'nantifeho. Yahinyo songo somo in'ngkafijo'manji songo humayo'neso wot'ipemantifeho.

7 Hohonta oso hon'ngkano hungkunoso Anitu sojopo mt'i'mokonto kako Mousesimo uyimentiso sohonta Anitu kakoe pomponaho Mousesimo ifehu'mokosyahon'ngki Mousesiye s'imo'mangoso mofehi'nyo pa'nyo losyahon'ngki a'amu Is'laeliso hofi'ko ose uhwonont'ifi hofi'ko Mousesiye s'imo'mango somo apa'no muhwon'mmentohofofoho. Tifi sohonta Mousesiye s'imo'mango ponjo pomponahoso pijijo imo'nonto ni'hu'nahone simpe'nimentisofoho. Oso hohontajo yahino somo a'amu hofi'ko in'ngkawent'ifi poyo imo'n'imentohofoso s'imo'mo pomponaho engo'nji ko i'mofapmmentiso so'no nakwo huno ole nayohoho.
 8 Yahino songo Anituye Towahuno Wop'ngo mta'angoso songo ne'no humayoso mawo'n'ingkuhwoneso hohontajo yahino pomponaho somo yakolo'nnyofoho. Olohontajoso pomponaho m'ikun'imposofoho.
 9 Hohontajo hon'ngkano hungkuno yahinoso pomponaho engo'njo ko i'mofapmmentisoso a'amu oso hon'ngkano hungkuno homo somo upa'nont'ifi un'ngkohwano ko lont'ifi pi'wahu'mentohofofoho. Oso'no wonyo'nwoho syafisyont'ifi ti'kanomo umentohofofoho. Oseso olo yahino songo losomne'no a'amu fihwo in'ngkaweso'manji Anitu kako wop'ngo kuyoho uloneso oso yahino hisofe pomponaho engoso s'imo'mjo somo yakolo'nnyofoho. 10 Ou nehopi. Olo yahino songo lomjo pomponaho m'ikun'impososo hohontajo s'imo'mjo pomponaho engo somo pijijo imo'nonto s'ikwo'mjoho imokumentisofoho. I olohontajo yahino songo pomponahoso mofehi'nyo pa'nyo lalofoho. 11 Oso yahino hohontajo huhwo sohwo pomponaho'njo ko i'mofapmmentisoso we'enepi nowento moi'wo imo'n'imentisofoho. Oseso nakwo huno nayohoho. Olohontajo yahino songo ne'no nowent'hwone loso kakoe pomponahoso kakoe yokumpohn'nyoso s'imo'mjo somo ni'hu'no yakolo'nnyofoho.

12 Oso yahino songomjo pomponahoso ne'no nowent'hwone so'no nakwo huno neyahon'ngki nakwo iyoho monenalofiyohoho. O'o, nakwo K'ilaisiye hungkunoso ut'ihwa'nyopo yokumpohn'nyo lijwaofalokuhwono. 13 Nakwo Mouses imentiso hopaso miyalokuyihwono. O'o, Mouses kako kakoe s'imo'mangopo hwap'ife pmpinyo'nnyoso oso s'imo'mango ponjo pomponahoso pijijo imo'nontan'ngki a'amu Is'laeliso muhwon'ifitne'ento ifehu'mokahin'imentisofoho. 14 Mouses kakoe s'imo'mangopo hwap'ife'nji ifehu'mokahin'imentiso hopaso a'amu Is'laeliso hofi'koe hunomo pi'wahin'mentohofofoho. Oseso hofi'ko

Anitu'nji mokotiku'nnyo'ne hungkuno somo atofu ne'no ko likuji hungkuno hwap'ingo ne hiso hofikoe hunoso mehososasyonehoho. O'lo, hohontajo hungkuno hwap'ingo neso olenoho. Kilais kako oso hohontajo yahino somo moi'wo esojwao'mentisofoho. Oso'no hofiko Kilais'mo in'ngkakujo'no hofikoe hunoso wehososasyantifeho. ¹⁵ I olohontajo hi'nji hofiko Mouses'ye hon'ngkano hungkuno homo somo atofu likuji oso hwap'ife Mouses kakoe simo'mangopo ifehu'mokahin'mentiso oso hopaso hofikoe hunomo pijwahinyofoho. Oseso oso hungkuno hiso hofikoe simoho mo'mo momnawo'nnyofoho. ¹⁶ I oso'no oso a'amu huhwo sohwo hofiko nakwo Hwe Engo sohumo simoho uy'ifijo'manji Anitu kako oso hwap'ife hofikoe hunomo pijwahinyoso wae yaofihwosi kako hofikoe hunomo huno wop'ingo yano uy'montonoho. ¹⁷ Oso Hwe Engo Anitu huhwo sohwo kako Towahuno hweho. Anituye Towahuno sohwo kako a'amu fihumo humaso'manji yo'mayo wonyoso kako huhwo sohumo momotokilo'mokomokosyohumanehoho. O'lo, yo'mayo wonyo somta'ni Anituye Towahuno sohwo oso hwe huhwo sohumo isihutofoma'mentisofoho. Oso'no olohonta ito'no humaho. ¹⁸ Nakwo Kilais'mo in'ngkwalokuhwone so'nwi nakwoe simo'mangopo hwap'ife mufehu'mokahinyo'nwoho. O'lo, nakwo Anitu'nji humawo'n'ngkuhwone so'no kakoe pomponahoso nakumo ifehu'mokonesosyahan'ngki a'amu nonahonont'ifi nakwo timo hon'ngkonyo hopa nahonont'ifi hofiko Anituye pomponaho somo uhwalokwofo. Anituye Towahuno sohwo nakwoe simoho mo'mo syoho ne'no mjonaloho'm'hwoso'no nakwo Kilais'ye yahinoso ne'no mewo'n'ngkuhwaso'no a'amu nahon'ngkukuji nakwo Kilais hopa imo'nalokuhwone hn'n'imo wonehonantifeho.

4

A'amu Anituye hungkuno liku'mofu syoho'njo sohwa hofiko hwakwon-toho pa'nyo hwafoho.

¹ Anitu kako nakumne'no hitoho ulofahon'ngki kako kakoe hungkuno wop'ingo nom'ne a'amu somo ujo'ne syoho wonyoangkafoso nejapmmentisofoho. Oso'no nakwo olo syoho hilo somne'no piso'mo'nyo miyalokuy'ihwono. O'lo, yokumpohn'nyo yoho'nalokuhwono. ² Yo'mayo yahino wonyo a'amu hiyasom'o y'wo'n'ngkohofoso won'mango nanyo so'no nakwo hohujo ikinjaofontane hn'nwi n'ihu'no nakwaloho liment'hwonefoho. A'amu Anituye hungkunomo in'ngkafitne'entani Anituye hungkuno so'no yo'mayo yahinoso yo'mayo hwasyo hungkunoso iwolo'mokontani moselalokuy'ihwono. O'lo, nakwo Anituye timo ut'ihwa'nyo lopo lohofontani Anituye hungkuno nehopi'nohini lijwasemof'wo'n'ngkuhwonefoho. Oso'no a'amu hungkuno homo somo upa'n'ngkuji huno ole wosyof'isyantifeho. Hungkuno hiso nehopi'nohinofoho. Syoho hiloso ne'njofoho. Ose wosyof'isyantifeho. ³ Olo hungkuno wop'ingo lijwaof'wo'n'ngkuhwone hilo so'no a'amu fiso hofikoe huno mehososasiyo'manji oso a'amu hiso hofiko tikanamo walokwofo. ⁴ Seten kako olo hwaoh lopo yokumpohn'nyo mokosyohumawo'n'ngkisoso kako oso a'amu Kilais'ye hungkuno wop'ingo somo simoho hi'ntnno munyo sofe timomo pijiyu'meehumentiso so'no hofiko huno mehososahinyofoho. Kilais'ye hungkuno wop'ingo somjo pomponahoso oso a'amu homo somo ko lisyahon'ngki hofiko

muhwonyo'njo iwo'n'ngkohofofoho. Kílais kako hofíkimo hitoho ulofahon'ngki wop'ngo uloho'mentiso so'no hofíko huno muyofoho. Oseso hofíko Kílais sohune'no Anítuyoho eso huno muyofoho. ⁵ Oso hungkuno líwo'n'ngkuhwoneso nakwo nakwoe huno mta'ni'maho. O'ò, ole líwo'n'ngkuhwono. Kílais Jisas kako nakwoe Hwe Engo hweho. Nakwo kakoe hungkunomo tífi in'ngkawowo'n'ngkuhwone hn'nwi nakwo sekwoe syoho selohofíyo'nnwoho. ⁶ Hwap'ngoso hohonta Anítu ole límento, Sikwo'mjoho so'mo pomponaho wolasyono. Anítu ose límentiso sohwo kakoe pomponahoso nakwoe símeho mo'mo losyalofoho. Oso pomponaho lonesyalokuso so'no nakwo huno ole nayohoho. Anítuye pomponaho engoso Kílais'íye símo'mango weho.

⁷ Hwakwontoho'ne pahnnímo hungkuno so'no físyafíhupmno. Hwakwontoho sohwo kako we'enehwo nowehwosi moi'wo umo'nímontonoho. Nakwo oso pa'nyo ko ho'nwi Anítuye pomponahoso nakwoe símeho mo'mo lonesyalofoho. Oseso a'amu hofíko huno ole uyono. Oso yokumpohn'nyoso Anítuye yokumpohn'nyofoho. A'amufe'maho. O'ò, nakwo hwakwontoho pa'nyi'nwoho. Yokumpohn'nyo ane'nwoho. Ose wosyofísyantífeho. ⁸ U yo'mayo tango wonyoso ko ne'manteso nakwo mop'wasiyofoho. Nakwoe syoho somne'no nakwoe hunoso iwolo'mo iwolo'mínggo ko nalohofonteso nakwo Anítuye syoho somo musíkwajiyofoho. ⁹ Nakwoe mango sohwa nakumo wonyo wonelohofantífe'no ko nafotofontífesó Anítu kako monesíkwajiyofoho. A'amu nakumo ikujoho ko nafonjontífesó hofíko nakumo wonyo níhu'nahone monamokiyofoho. O'ò, awonoho. ¹⁰ Síkuno huhwo huhwi a'amu Jisasi'mo wofonjosityantífi imentohofó hopaso síkuno huhwo huhwi a'amu sohwa wofonjonesyantífe'no yalokwofo. Oso'no nakwo songo humalohwone so'no a'amu hofíko huno ole uyono. Jisas kako nakumo songo nehumaho. Huno ose uyono. ¹¹ Ou, nehópi. Nakwo Jisasi'ye syoho yalokuhwone so'no nakwo songo nohumentan'ngkuhwoni a'amu nakumo poyo wonemokantífe'no yalokwofo. Nakwoe a'apaho songo we'enehwo nohumahwosi moi'wo umo'nontani ko yontaneso Jisas kako nakumo songo nehumaho. A'amu nakumo poyo wonemokantífe'no yontífe so'no nakwo hano emoyontani Jisasi'ye yokumpohn'nyoso utíhwalokuhwono. ¹² Nakwo Anítuye hungkuno wop'ngoso a'amu somo lutíhwawo'n'ngkuhwone so'no a'amu fehohnjoso nakumo poyo wonemokantífe'no yalokwofo. I oso'no nakwo Anítuye hungkuno losetíhwamentíhwone so'no sekwo songo ne'no humayo'ne nto típema'mentohofofoho.

¹³ Hwe fíhwo kako Anítuye hungkuno mtí'mokumentiso sohwo ole mtí'mokumentisofoho. Ngko Anítumo símeho híntnnono uyalokwe so'no hungkuno líjwaafalokweno. Ose mtí'mokumentisofoho. Oso pa'nyoso nakwo Jisasi'mo símeho híntnnono uyalokuhwone so'no nakwo kakoe hungkunoso a'amu símeho híntnnono muyo somo wolíjumofano. ¹⁴ Nakwo huno ole nayohoho. Anítu kako Jisasi'mo songo ulíka'mentiso sohwo kako nakwo Jisasi'mo ufóhí'n'ngkuhwaso'no songo nelíkafíhwoso'no kako nakwo hínjoho'nímo sekwo'nji mehu'mokonasyíhwoso'no nakwo kakoe símanopo lohófíhwasi kako'nji ne'no nohumentíhwanefoho. ¹⁵ Yo'mayo tango wonyo ko ne'manteso Anítu sekumo sefo'malofoho. Oso'no a'amu pí'nínggo engo Jisasi'ye hungkuno upo'nalokwofo. A'amu pí'nínggo engo Jisasi'mo in'ngkafíjo'manji a'amu pí'nínggo engo Anítumo isamoyoka ulíkují hofíko Anítu kakoe yofeso

woho'nomanti'feho.

Olohonta tango engo malokuhwone so'no tifi no'mo Anituye yokumpohn'nyo'nji wonyoangkafo humayo'nefoho.

¹⁶ Oseso nakwo Anituye syoho somne'no iyoho monan'ngkiyohoho. Nakwoe a'apahoso wonyo umo'n'imoto ko yohonjoso nakwo iyoho monan'ngkiyohoho. Hwap'ingoso sikuno huhwo huhwi nakwoe huyo'mango Anitu mta'ango yokumpohn'nyo nomanto songo pa'nyo imo'n'wo'ningkisofoho. ¹⁷ Ihwoni. Yo'mayo tango olohonta ne'maso somjoso tohino we'enepi wehwoso'no moi'wo umo'n'intonoho. I oso'no nakwo tohino malokuhwone so'no Anitu kako tifi no'mo kakoe yofe engo'nji kakoe yokumpohn'nyo engo so'nji wonejapmmontonoho. Oso hiso engolopohamo ne'no nowent'hwonefoho. Oso wonyoangkafo tifi no'mo maneso'no nakwo huno ole syofi'syalokuhwono, Olo tango malokuhwoneso engo'maho. We'efoho, syofi'syalokuhwono. ¹⁸ Oseso tango ne'mante somo nakwo timo ko uhwon'alokuhwoneso nakwo oso hiso'no huno mosyafitsiyonjo yalokuhwono. O'o, yo'mayo wonyoangkafo tifi no'mo maneso'no timo muhwonyo'ne hontohumalohwono. Yo'mayo olopo timo uhwon'alokuhwoneso we'enepi moi'wo umo'n'intonoho. I yo'mayo wonyoangkafo olopo timo muhwonyo'njo yalokuhwoneso engolopohamo ne'no nowent'hwonefoho.

5

A'amu Anituye hungkuno liku'mofo syoho'njo sohwa hofiko Anituye hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono uyontifi hofikoe syoho iyoso'no yokumpohn'nyo ma'mentohofofoho.

¹ Olo so'no nakwo huno ole nayohoho. Nakwoe hwahoponjo a'apahoso holayo ango hopa we'enepi molohinawehwosi wonyo umo'n'intonoho. I wonyo imo'n'ngkuhwoso'no Anitu kako nom'ne ango songo wonejapmmontonoho. Oso ango songo hiso a'amu molinyo'maho. O'o, Anitu kako molinyofoho. Ango hiso ahwomomo wojoso engolopohamo ne'nohini nowent'hwonefoho. ² Nakwo olo hwaho lopo nohumentani ahwomomjo ango songo somne'no humotaho lopemo'nawotowono. Oso ahwomomjo ango songoso nakumo hwap'ife hopa ifehu'mokonesyohumayo so'no nemo'nalofoho. ³ Oso ango songo hiso ifehu'mokonasy'hwosi nakwoe huyo'mangoso hwap'ife ane siki mohumanehoho. ⁴ Nakwo olo hwaho lophonjo a'apaho mokosyohumalohwoneso tohino tipemawo'ningkuhwone so'no nakwo humotaho lopemo'nawotowono. I nakwoe hwaho lophonjo a'apahoso wape'nono malohiy'hwono. O'o, oso'ne'maho. Nakwo nakwoe ahwomomjo a'apaho hwap'ife songo pa'n'ingo so'no namo'n'ngkohoho. Oso hiso songo nomehwasi olo hwaho lophonjolo poyo pe'n'wo'ningkiso somo uliko'mehwasi songo ne'no ni'hu'nahone nohumanefoho. ⁵ Nakwo oso songo ne'no humayo'ne yahino mayoso'no Anitu kako nakumo ito'no enesyohumaho. Simo'mo kako kakoe Towahuno Wop'ingo sohwo nejapmmontisofoho. Oso hiso'no nakwo huno ole nayohoho. Yo'mayo Anitu wosejapmmo nalimentisoso wonejapmmontonoho.

⁶ Nakwo huno ose neyahon'ngki nakwo olopo simeho wop'ingo'nji fosyohumentani Anitu ne'no syoho yokumpohn'nyo yalokuhwono. Nakwo olo hwaho lophonjo a'apaho'nji nohumehwasi nakwo ahwomomjo a'apahoso momahn'nwoho. Nakwo Jisasi'nji ango wop'ingo sopo mohumane'nwoho.

⁷ Nakwo oso homo somo muhwonyo'njo ko yontaneso nakwo nehopeho

hnnalokuhwono. Hwapingoso nakwo oso homo somo simeho hi'ntnnono uyalokuhwono. ⁸ Oseso nakwo olopo simeho wopingo'nji fesyohumentani Anitumne'no syoho yokumpohn'nyo yalokuhwono eso nto selohono. I oso'no nakwo olo hwaho lophonjo a'apaho loso uliko'mehwasi nakwoe Hwe Engo Anitu'nji kakoe hwapingopo fesyohumayo'ne namo'n'ngkohoho. ⁹ I oso'no nakwo olo hwaho lopo humaso'manji u nakwo Anitu'nji kakoe angopo humaso'manji yo'mayo nakwo iwo'n'ngkuhwone so'no huno anga'no ole syofisyalokuhwono. Yo'mayo yaneso Anituye simeho wopingo umokiyo'ne namo'nyo so'no yalokuhwono. ¹⁰ Hwapingoso nakwo hopi'nonohino hn'nwi huno ole nayohoho. Nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwi nakwo Jisasi'nji nakwoe hungkunoso ikwolofone sopo Jisasi'ye simano sopo wolohofantanoho. Nakwo oso hopo sopo nohumentan'ngkuhwasi yo'mayo yahino wopingo'nji wonyo'nji imotohwone so'no Kilais kako nakumo yano nalofonefoho. A'amu yahino wopingo'njoso wopingo nomapitnnefoho. A'amu yahino wonyo'njoso tohino nomapitnnefoho.

A'amu Anitu'nji simeho afa inyo'ne syoho yokumpohn'nyo iyo'ne hungkunofoho.

¹¹ Nakwoe Hwe Engo a'amufe yahino wonyo somne'no tohino engo uyone so'no nakwo huno syofisyontani iyoho nenalofoho. Oso hiso'no nakwo a'amu hopi'nonohinoso Anitumo simeho hi'ntnnono uyifitnne'entani syoho yokumpohn'nyo yalokuhwono. Oso hiso'no Anitu kako nakwoe yahino so'no huno uyohoho. I sekwo hokunonji nakwoe yahino wopingo so'no huno seyohoho. ¹² I ngko ose selohe so'no sekwo huno ole losyofisyalokwofo. Poul kakoe yofeso apa'no ho'nomo'nalofoho. Ose losyofisyalokwofo. O'o, awonoho. Ole'nefoho. A'amu fehohnjo sohwa hofiko Anituye hungkuno ko losetihwantifeso hofiko simeho anga'nohino'njohwo molosetihwawo'n'ngkiyohoho. O'o, hofiko hofikoe yofe'nohino ho'noma'n'wo'n'ngkohofofoho. Hofiko hofikoe he wopingo so'no hofikoe a'apaho wopingo so'no syafisyontifi hofikoe yofe'nohino ho'noma'n'wo'n'ngkohofofoho. Hofikoe yahino simeho pi'n'ngo'nji Anituye hungkuno losetihwalokwofo so'no huno mosyafisyontifi yalokwofo. Oso a'amu homo somo sekwo nje yahino simeho anga'nohino'njo iwo'n'ngkoheso nohon'wo'n'ngkohoho so'no ulifitnne'entnne'no selokweno ¹³ A'amu fehohnjoso ngkine'no huno'maso hweho. Iloho'nnyo hweho, syofisyalokwofo'manji hofikoe huno ole uyono. Poul kako yo'mayo yalokusoso Anituye simeho wopingo imo'nyo'ne yalofoho. I yo'mayo ngko yalokweso huno ito'nohino'njo yalokwe'manji u sekumo ito'no sefo'mayo'ne yalokweno. ¹⁴ Kilais kako nakumne'no hitoho mikunimposo ulo'mentiso so'no nakwo kakoe syoho yalokuhwono. Hwapingo so'no nakwo huno ole so'no nayohoho. Hwe fiho nakumo nayohope-e'ne poyo imo'n'mentisofoho. Kako nakwoe simo'mango mafohi'nonto poyo imo'n'mentiso so'no nakwo hopi'nonohi'nnononji poyo imo'n'mentihwone hopa imo'n'mentisofoho. ¹⁵ Kako nakumne'no poyo imo'n'mentiso so'no nakwo songo humalohwone hn'nwi nakwo nakwoe simeho wopingo imokinyo'ne huno syofi'hu'n'ngkuhwaloho. O'o, nakwo oso hwe nakumne'no nayohope-e'ne poyo imo'nonto apa'no songo lika'mentiso sohune'no syofisyihwasi kakoe simeho wopingo umokiyo'ne yo'mayo wonyoangkafoso uyano.

¹⁶ A'amu hwahoponjoso hofi'ko nom'ne a'amu somne'no yo'mayo iwo'n'ngkohoho somo uhwonontifi hwe wonyofoho, hwe wop'ngofoho syafisywo'n'ngkohofoho. Oso hopa nakwo miyanehwono. U ngko hohonta oso yahinoso imofonji Kilaisimne'no syafisyonji, Hwe wonyofoho, l'imentohefoho. Hohonta ngko huno ose ko syafi'hu' moteso olohonta ngko Kilaisimne'no huno ito'no syofisyalokweno. ¹⁷ Oseso a'amu fi'huo kako Kilaisi'nji ufohi'nnyo sohwo kako songo imo'nimaso hweho. Ihwoni. Kakoe yahino wonyo imojoso moi'wonoho. Olohonta yahino wop'ngoso nto ma'maso hweho.

¹⁸ Oso songo imo'nyo hwap'ngoso Anituyoho. Simo'mo nakwo Anituye mango hwona'ni imo'nontani Kilais kako nakumo nayohope'ne poyo imo'nimentiso so'no nakwo Anitu'nji simeho afa ininni'nwoho. Oseso Anitu kakoe mangohwa hopi'nonohinoso Anituye a'amu ne imo'nifitnne'ento kakoe hungkuno luti'hwayo syohoso nejap'wo'n'ngkisofoho. ¹⁹ Oso'no nakwo ole luti'hwawo'n'ngkuhwono. Anitu Jisas Kilaisimo humaso sohwo kako kakoe mango sohwa kakoe a'amu ne imo'nifitnne'no hon'ngkano imo'mentisofoho. A'amu Anituye a'amu ne imo'nyo sofe hon'ngkano wonyo somne'no Anitu kako apa'no huno m'ikwesiyafisywo'n'ngki yohoho. Oseso Anitu kakoe mango sohwo kakoe a'amu ne imo'nyo'ne hon'ngkano neso lijwamofone syohoso nejapmentisofoho. ²⁰ Oseso nakwo Kilaisiye simo'mango mofohi'nontani kakoe hungkuno lijwosemofalokuhwono. Oseso nakwo Anituye hungkuno selontaneso Anitu kako a'amu hopi'nonohino somne'no joho ulalofoho. Oso'no olo hungkuno loso nakwo a'amu hopi'nonohino sokune'no yokumpohn'nyo selalokuhwono. Kilais kako nakumne'no hitoho m'ikun'imposo ulofalokunjo so'no sekwo kakoe mango soku Anituye a'amu ne hmo'nimno. ²¹ Kilais kako wonyo hon'ngkano ane sohmo Anitu kako nakwo hopi'nonohino hn'nwiye hon'ngkano wonyoso Kilaisimo kisahumentisofoho. Nakwo Kilaisi'nji ufohi'noso'manji Anitu Kilaisiye hon'ngkano wop'ngo'nohini nejapososo wop'ngo kuyoho wonal'montonoho.

6

A'amu Anituye hungkuno luti'hwawo'nyo syoho'njo sohwa yo'mayo tango mawo'n'ngkohofoho.

¹ Nakwo Anitu'nji syoho iwo'n'ngkuhwone hn'nwi nakwo olo so'no jomo yokumpohn'nyo selalokuhwono. Anitu kako sekumne'no wop'ngo seloho'mentiso somo sekwo nto ma'mentohofoso ne ane siki imo'n'ngkuhwaloho. ² O'o, Anituye hungkuno oleso upa'nimno. Ngko sekumne'no hitoho ntofoso sohonta sekwoe humotahoso upa'nimentohofoho.

Sekumo asomo setimayo'ne sikuno somo ngko sefo'ma'mentohofoho.

Upa'nimno. Olohonta Anitu kako nakumne'no hitoho ulofalofoho. Olohonta Anitu kako sekumo wosefo'ma'mne'no yalokweno nelalofoho.

³ Ngko Anituye syoho ulohofiyi sohwo'nimo a'amu nje yahino somo nohon'ngkujo'no hon'ngkano wonyo nohon'ngkiji'manji Anituye syohomme'no hwasyo hungkuno mjant'ifitnnohonji hon'ngkano wop'ngo'nohini yalokweno. A'amu fi'huo kako Anituye hon'ngkanomo tifi un'ngkamo loso sohwo nohon'ngkuhwosi ngko hon'ngkano wonyo imeso'no kako nohon'ngkuhwoso'no kako p'wasoyoso'manji oso ni'hu'no

wonyofoho. ⁴ Oso'no sikuno huhwo huhwi nakwo Anituye syoho ulohofiyi sohwna'ni nakwo a'amu somo yahino wopingo'nohino itihwalokuhwono. Yo'mayo tango ne'mante so'no nakwo Anitumne'no yokumpohn'nyo ne'no lohofiwon'ngkuhwono. Ou, hofiko nakumo wonyo nalohofoso hofiko nakumo wonyo namokiyoso nakwo ne'no lohofiwon'ngkuhwonefoho. Oso'no a'amu hofiko huno ole uyono. Yo'mayo tango ko u'manteso syoho moho'nasiyoso Anituye syoho ulohofiyi ne hwafoho. Huno ose uyono. ⁵ Hofiko nakumo hwaningo nafonjontifi impe nantofontifi nakwo mango sohwa nonafotofontifi joho wonyo'nji naliwon'ngkohofofoho. I oso'no nakwo Anitumne'no yokumpohn'nyo ne'no lohofiwon'ngkuhwono. Nakwo syoho engo yontani saho ito'no mofosyawoso'njo mijoho'nji humawon'ngkuhwonefoho. ⁶ Nakwo yahino ito'nohino yontani huno wopingo'nohino mokosyohumalohwono. A'amu nakumo wonyo nalohofontifi somo yoka kunto'no muliwon'ngkiyihwonefoho. O'o, yahino wopingo'nohino ulohofiwon'ngkuhwonefoho. Nakwo Anituye Towahuno Wopingo'nji nohumentani a'amu hopi'nonohino somo simeho uyalokuhwono. Mango'nohino hwanan'maho. O'o, simeho nehopi uyalokuhwono. ⁷ Anituye yokumpohn'nyo mentane so'no nakwo Anituye hungkuno nehopi'nohino ulalokuhwono. Nakwoe honingkano ito'nohinoso mekino hopa aho angahohnta'ni mokosyohumentani a'amufe yahino wonyo somo monje yasiyonefoho. A'amu nakumo wonyo wonelohofantifi yalokwofoso nakwoe honingkano ito'nohinoso nakwoe sampe pa'nyo nefa'malofoho. ⁸ A'amu fehohnjoso nakwoe yofe ko ho'nomantifeso nom'nihwa nakwoe yofe monje yasiwo'ngkohoho. A'amu fehohnjoso sitofo ko nalontifeso a'amu fehohnjoso nakwoe syoho somne'no hungkuno wopingo'nohino liwo'ngkohofofoho. Oso hiso'no nakwo huno mosyafusiyo'njo yalokuhwono. O'o nakwo syoho'nohino yalokuhwono. Nakwo hungkuno nehopi'nohino ko ulahon'ngkuhwoni a'amu fehohnjoso hwasyo hungkuno'njo kuyoho naliwon'ngkohofofoho. ⁹ A'amu fehohnjoso nahonontifi a'amu kengo hwasoho nalontifi hohujo ikinjonamofiwon'ngkohofofoho. A'amu fehohnjoso nahonontifi nakwoe a'amu hwafoho naliwon'ngkohofofoho. Sikuno fisomo nakwo poyo umo'nantani ko yontaneso nakwo songo ne'no humalohwono. Anitu kako nakwoe honingkano ito'no monehwajiyone so'no tango ko nejponteso kako nakumo poyo monamokiyofoho. ¹⁰ Nakwo simeho tango'njo hopa ko humentaneso nakwo engolopohamo simonyo yalokuhwono. Nakwo yo'mayo so'no umofonyo inyo hopa sohwna'ni ko humentaneso nakwo nom'ne a'amu somo yo'mayo pi'ningo engoso uyiwon'ngkuhwonefoho. Nakwo impo'namo'nnyo pa'nyo ko humentaneso nakwo Anituye yo'mayo wonyoangkafoso mokosyohumawon'ngkuhwone hwona'nyoho.

¹¹ Ou, nje a'amu Koulin soku, nakwoe simehomjo hungkunoso yolohoso selalokuhwono. Nakwo sekumo simeho engo ne'njo sejopalokuhwono. ¹² Nakwoe simehoso hano mopiku'nauyoho. O'o, nakwo sekumne'no nakwoe simeho nemo'ngkahon'ngki sejopalokuhwono. I oso'no sekwo simeho mohwosompo'nawo'nnyo soku nakwo'nji simeho afa inyo ku'maho. ¹³ I sekwo nje mehomi soku sen'ngkwohwosa hungkuno seliwon'ngkohoho hopaso waselimonne'no yohono. Nakwo simeho ne'njo sejopalokuhwone hopaso sekwo nakumo simeho ne'njo fonejapmno. Sekwo sekwoe simehoso nakumne'no fohwosampo'n'mno.

Sekwo Anituye a'amu soku sekwo yahino wonyo so'nji

nomajopohi'n'ngkutoho. O'o, sekwo Anituye anggo wop'ingo kuyoho.

¹⁴ A'amu Anitumo min'ngkayoso hofikoe yahinoso nakwo pa'nyo'njo'maho. Oseso sekwo Anitumo in'ngkunyo soku sekwo hofiko'nji nomajopohi'n'ngkutoho. Hofikoe yo'mayo yahinoso hofiko'nji ikutoho. O'o, hon'ngkano wonyo'nji wop'ingo'nji nem'no kemokosyohumayoso pipilo. Sikwo'mjoho'nji pomponaho'nji afapo lawotoho. Nihu'no awonoho. ¹⁵ Kilaisi'nji Seten'nji siko simeho afa linalokusiyoy. Nihu'no awonoho. Oseso a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono unyo sohwo'nji simeho hi'ntnnono muyo sohwo'nji siko huno afaso pipi wosyofisyanjito. Nihu'no awonoho. ¹⁶ Nakwo huno nayohoho. Anitu wop'ingo humaso sohwo kako nakumo nehumaso so'no nakwo kakoe anggo wop'ingo hn'nwoho. Oso'no nakwo Anituye anggo hn'nwi nakwo hwahoponjo hwoso peefo ki'nyo yo'mayo yahino so'nji peho'no elofisosyalokuhwono. Nihu'no wonyofoho. O'o, nakwo Anituye anggo'nwoho. Anitu hungkuno ole nalimento,

Ngko nje a'amu'nji nohumahm'mo hofiko'nji nomohu'mokin'ngkuhwasi hofiko'nji wofosyohumamonnoho.

Ngko hofikoe Anitu hwo'nyoho.

Hofiko nje hwe moya'mifoho.

¹⁷ Anitu ose nalonto nom'nepo kako ole nalimento, Sekwo oso a'amu ngkimo monn'ngkape'njo somne'no sekwo hohujo ikin-jaofikuji ul'iko'mafikuji nje yahino songo'nji fosyohumantokuno. Yahino nom'ne wonyoso nokemokosyohumafikutoho.

O'o sekwo ose ifijo'manji ngko nje hemomi semoku'mo wosetima'mo.

¹⁸ Ngko sen'ngkwahwo'ni umo'nimo.

Sekwo nje hwomu hwahninji nje mu sopeehnonni fosyohumamno.

Ngko sekwoe Hwe Engo yo'mayo yokumpohn'nyo hwap'ingo sohwo'ni selalokweno.

7

¹ U nje a'amu soku, oso hungkuno wop'ingo hiso mt+'mokoheho Anitu nejapmentiso so'no nakwo huno syofisyihwasi yo'mayo wonyo nakwoe simeho wonyo umo lonte so'nji yo'mayo nakwoe huyo'mango hwasyo hon'ngkanomo ipemotonawe so'nji nihu'nahone ho'naofihwasi Anituye yahino wop'ingo somo un'ngkohwano. Nakwo nakwoe yahino somne'no Anitumo won'mango uyoso'no iyoho wonanono. Hon'ngkano wop'ingo ito'nohino somo un'ngkohwano.

A'amu Koulin somo Poul iyoswo simo'mjo mt+'mokumentiso somo hofiko tifi in'ngkamentohofso so'no Poul kako simonyo imentisofoho.

² Nakwo sekumo wonyo maselohofe hwona'nyoho. Nakwo hwe fihumo wonyo mulohofefoho. Nakwo afofo hungkuno hwasyo ulontani a'amu fihwamo mokompemaso hwona'nyoho. I oso'no sekwo simeho monejape'njo peho'neto. ³ Ngko yoka hungkunoso momjoselalokuyohono. O'o, hungkuno ole nto selohono. Nakwo sekune'no simeho engo sejopalokuhwono. Oseso sekwo songo humafijo'manji nakwo sekwo'nji songo wohumano. Sekwo poyo imo'n'fijo'manji nakwo huhwona'ni poyo umo'nano.

⁴ Hungkuno yoloho'nohino selalokweno. Ngko sekumne'no simonyo engo yalokweno. Yo'mayo tango n'manteso ngko sekumne'no apa'no huno syafisyontneso nje simeho wop'ingo nimo'n'wo'n'ngkisofoho. Simonyo y'wo'n'ngkohefoho.

5 Nakwo angó Tílouas ulíko'mentani hwaho Masetouniya í'mofapmmentíhwone sohonta nakwoe a'apaho usijo we'e mofosyohumayofoho. O'ó, yo'mayo yo'mayo tango engoso ne'ma'mojofoho. Yo'mayo yoka ne'mahonjoso nakwo iyoho nanímojofoho. 6 I oso'no Anítu kako kakoe a'amu símeho tango'njo somo símeho wopíngo umokiyoso hwapíngo hweho. Anítu kako Taitas níhwatímentiso sohwo kako none'manto nakwoe símeho wopíngo namokumentisofoho. 7 Taitas nakumo ne'mayoso oso'ne'nohino'maho. O'ó, kako hungkuno sekumta'ango oso nemotapmmentiso so'ne nakwo símonyó míkunímposoyontani símeho wopíngo namokumentisofoho. Kako sekwo'nji nohumentaníngki sekwo hofíyo umokosyohumamentohofofoho. Kako sekwo'nji humamentiso so'no ole nalímento, Sekwo nohonyo'ne humotaho lalokwofo. Sekwo oso honíngkano wonyo so'no símeho tango seyahoníngki ito'no míhwajímalofo kuyoho. Sekwo ngko'nji símeho afa inyo'ne syafísyontífi nje hungkunomo iníngkayo'ne semo'níngkohoho. Ose upa'nímentiso so'no ngko símonyó imentohefoho.

8 Oso iyoswo símo'mjo ngko sekumne'no semtí'mokimentohe so'no sekwoe símeho tango ko seimentisoso olohonta nje símeho tango maniyantofíyoho. I símo'mo ngko mtí'mokumentohe sohonta sekumo símeho tango seyó'ne so'no huno syafísyonji ngko símeho tango engo nímentisofoho. I oso'no oso símeho tango se'mayoso síkuno pí'níngo'maho. O'ó, síkuno tífoponoho. 9 Oseso olohonta oso hungkuno tango'njo semtí'mokimentohe so'no ngko símonyó yalokweno. Hwapíngoso sekwo sekwoe símeho tango somjo oso'ne'maho. O'ó, olenoho. Oso símeho tangoso sekwoe yahino wonyo somo iwolo'mokumentofo so'no yalokweno. Ngko huno ole níyohoho. Oso símeho tangoso Anítu huhwo sejapmmentisofoho. Oso'no nakwoe hungkunoso sekumo wonyo maselohofefoho. Awonoho. 10 Anítu kako kakoe a'amumo símeho tango uyoso'manji oso tango hiso a'amu honíngkano wonyo somne'no í'waho íkuji yahino wonyo somo hohujo íkinjaofíkují Anítumo ufohí'nyo'ne wonefo'ma'montonoho. I oseso Anítu kako símeho tango nejaposo somo nakwo nakwolaho molanehwono. I oso'no a'amu Anítumo símeho munyoso símeho tango uyíhwoso'no oso símeho tango hiso hofíkoe yahino wonyo somo míwolo'mokufitnéhefo. Oso'no hofíko tíkanomo ufítnnefoho. 11 Ou, sekwo huno ito'no fíkweyafíhupmno. Oso símeho tango Anítu sejapmmentisoso sekumo yahino wopíngo wopíngo setíhwamentisofoho. Sekwo yahino wopíngo ito'nohino somo hí semo'níngkahoníngki sekwo olo honíngkano wonyo so'no semtí'mokimentohe so'no komo'no líkafontífi hungkuno homo somo ito'no míhwatímentohofofoho. Míhwajontífi oso hwe honíngkano wonyo'njo sohomo yoka ulontífi honíngkano wonyo somne'no iyoho senalofoho. Sekwo nakumo nahonyo'ne humotaho lontífi oso hwe huhwo sohwoe honíngkano wonyo somta'ni hungkuno míkwolofíhwatímentohofofoho. Ose imentofofo so'no olohonta sekwo wonyo ane kuyoho, huno nayohoho.

12 Oso iyoswo símo'mjo semtí'mokimentohe so'no ngko oso hwe honíngkano wonyo'njo sohwo'nji oso hwe kako kakimo wonyo ulohó'mentisoso hune'nohíni semtí'mokimentohe'maho. O'ó, olenoho. Sekwo olo hílo so'no huno seyone'nji semtí'mokimentohefoho. Sekwo Anítuye tímpo nohumafíkují nje hungkuno so'no hí semo'níngkuhwoso'no nakwo'nji símeho afa inyo'ne'eno lonji semtí'mokimentohefoho.

¹³ Oso hiso ne imo'nimentiso so'no nakwo nakwoe simeho wopingo namo'nimentisofoho.

Oso'nohini'maho. O'o, Taitas kako sekwoe angopo nta'ni ne'manto simonyo engo imentisofoho. Hwapingoso kako sekwo'nji nohumentanngki sekwo kakimo utimantifi yahino wopingo'nohini uloho'mentohofoho so'no kakoe simeho hofiyo umokumalofofoho. Oso'no nakwo sekumne'no simonyo selohofalokuhwono. ¹⁴ Sime'mo ngko sekwoe yofe Taitasiye simanopo ho'nosema'mentohe so'no ngko sekumne'no wonimango mannimentisofoho. O'o, yo'mayo hungkuno hopi'nonohino ngko sekumne'no Taitasimo ulimentoheso nehopi imo'nimentisofoho. Ngko sekumo hungkuno nehopi'nohino seliwo'nngkohe hopaso oso hungkuno Taitasimo ulimentoheso ne imo'nimentisofoho. ¹⁵ Taitas kako sekumo se'ma'mentiso sohonta sekwo kakine'no yomo'nji iyoho'nji ko yontifi kakimo utimantifi wopingo uloho'mentohofofoho. Sekwo kakoe hungkunomo hofiyo'no iningkamentohofoho so'no huno syafisyonto kako sekune'no umo'nalofoho. Oso hiso'no ntimentisofoho. ¹⁶ Oseso sekwo yahino wonyoangkafo yontife so'no ngko huno niyohoho. Sekwo yahino wonyoangkafo'nohinoso ne'no uyihwantifeho. Oso'no ngko simonyo yalokweno.

8

A'amu Anitumo iningkawo'nngkohofoso hofiko nom'ne a'amu somo ufo'mawo'nngkohofofoho.

¹ Nje a'amu soku, sekwo olo hungkuno loso huno ito'no waseyonontne'no waselimonne'no yohono. A'amu hwaho Masetouniya sopo humalofoso hofiko Anitumne'no simeho uyo so'ne uhu'mokuwo'nngkohofoho somo Anitu kako wonyoangkafo ulohofalofoho. ² Hofiko nohumentanngkofi tango mikunimposo u'manto oso tango hiso hofikimo yamofo uloho'mentisofoho. Hofiko umofonyo mikunimposo ko inyo hi hofiko Anitumne'no simeho wopingo'nji humamentohofofoho. Oseso hofiko nom'ne a'amu somne'no ufo'mayo'ne huno syafisyontifi hofikoe hamniyoho uhu'mokumentohofofoho. ³ Hungkuno yoloho selalokweno. Ngko oso hamniyoho hiso'no jomo ulimentohe'maho. O'o, hofiko hofikoe hunomnohini iningkamentohofofoho. Hamniyoho ilifee'mentohofoso uhu'mokontifi osopo nom'ne hamniyohoso umofonyo ko yontifi uhu'mokumentohofofoho. ⁴ Hofiko nakumo jomo yokumpohn'nyo ole nalimentohofi, Anituye a'amu ango Jelusalem humamotofoso yo'mayo so'no umofonyo engo yalokwofo somo nakwo ufo'masoso wopingotaho. ⁵ Ose nelahonngkofi nakwo huno ole syafihu'mentihwoni, Hofiko hamniyoho we'eso a'amu somne'no uhu'mokantifeho. Ose ko syofisyahonngkuhwoni hofiko sime'mo hofikoe simeho Anitumo uyontifi hofikoe yahino yo'mayo so'nji Anitumo nihu'nahone uyimentohofofoho. Nakwo Anituye simeho wopingo umokane'entifi nakwo hi'nimne'no hitoho ulofalofoho.

⁶ Oseso Taitas kako hamniyoho hu'meesiyo syohoso sekwo'nji ema'mentiso sohomo sekwoe ango sopo oso a'amu fo'mayo syoho homo somo esojwafo'ne hungkuno ulimentihwonefoho. ⁷ Yo'mayo syoho iwo'nngkohofoso wonyoangkafo'nohini iwo'nngkohofoho kuyoho.

Sekwo yo'mayo so'no Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokwofo. Sekwo Anituye hungkunoso hofiyo lutihwalokwofo. Sekwo Anitu mta'ni yo'mayo huno wopingoso tipemalokwofo. Sekwo a'amu nom'nimo ufo'mayo'ne hi semo'n'ngkahon'ngki hofiyo yalokwofo. Oso'nji sekwo nakumo simeho nejopalokwofo. Sekwo oso yo'mayo hiso wonyoangkafo iwo'n'ngkohoho hopaso sekwo oso hamniyoho hu'meesiyo syohoso moi'wo wesejwaopifentnne'no yalokweno.

⁸ Ngko hamniyoho engo uyimno maselimnehono. O'o oso'ne'maho. I oso'no nom'ne a'amuso hofiko olo syoho somne'no hi umo'n'ngkahon'ngki hofiyo uyalokwofo. Oseso sekwo oso pa'nyo ifijo'manji nakwo huno ole wonayono. Hofiko mango'nohini'maho. O'o, nom'ne a'amu somne'no hitoho nehopi'nohini selofalofoho. Huno ose wonayimntonoho. ⁹ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais nakumne'no wonyoangkafo naloho'mentiso so'no sekwo huno seyohoho. Kako yo'mayo hopi'nonohino mokosyohumunyo hwap'ngo sohwo kako nakumo nefo'mayo'ne umofonyo hwap'ngo imentisofoho. Sekwo yo'mayo wop'ngo ahwomo mta'ni mayoso'no kako oso wop'ngo homo somo ul'iko'motaponto nakwoe hwaho lopo umofonyo engo imentisofoho. Kilais kako sekumne'no ose imentiso so'no sekwo a'amu nom'ne somne'no huno syafisyikui ufo'mapmno.

¹⁰ Ngko nje hunoso olo syoho lomne'no wolijwasemo'mne'no yohono. Sekwo nom'ne soswo somo oso syoho hiso ul'ika'mentohoho so'no sekwo syoho hiso olohonta moi'wo fesyojwaopmno. A'amu hopi'nonohinosa oso hamniyoho hu'meesiyo syoho yalokwofoso sekwo ni'hu'no simo'mo oso hiso'no hungkuno mtitfont'ifi hamniyoho hu'meesiyo ema'mentohofofoho. ¹¹ Oseso olohonta oso syoho hiso moi'wo fesyojwamopmno. Hohonta sekwo oso syoho hiso hi semo'n'ngkahon'ngki ema'mentohofofoho. Oso hopaso sekwo syoho homo somo moi'wo esejwaof'ne hi wasemo'nono. Oso hamniyoho sekwo anga'no anga'nohino soku mokosyohumawo'n'ngkohoho somo yo'mayo so'no yano ulofiyikui fehohnjo a'amu nom'ne somo ufo'mayo'ne foho'naopmno. ¹² Sekwo hamniyoho engo momokosyohumunyo soku nohumaf'kui nom'ne a'amu somo ufo'ma'mo huno yokumpohn'nyo syafisyikujo'no Anitu kako simeho wop'ngo wosejapmmntonoho. Kako hamniyoho engo so'no mosyofisyalofiyoho. O'o, jije we'e mokosyohumunyo somo nom'ne a'amu somo ufo'mano likui hamniyoho fehohnjoso uy'ifijoso sekwo Anituye simeho wop'ngo umokantifeho.

¹³ Ole moselalokuyohono. Sekwo nom'ne a'amu somo ufo'mayone syoho engo yokumpohn'nyo yontan'ngkui oso a'amu hiso sekwoe hamniyoho nomafikujo'no syoho ane'njohwo wop'ngo'nohini wohumafe. Ose moselalokuyohono. O'o, ngko Anituye a'amu neso yo'mayo ito'no humayo'ne umofonyo miyoso'no selalokweno. ¹⁴ I olohonta sekwo yo'mayoso pi'n'ngo engo mokosyohumunyo kuyoho. Oso'no sekwo a'amu olohonta umofonyo inyo somo ufo'mapijo'manji t'ifi no'mo sekwo umofonyo ifijo'manji hofiko olohonta oso hiso'no pi'n'ngo mokosyohumunyo'manji wosefo'mantifeho. Sekwo ose ifijo'manji sekwo hopi'nonohino yo'mayo so'no ito'no fosyohumayo'ne umofonyo mifitnne kuyoho. ¹⁵ Oso hopaso a'amu Anituye hungkuno mt'ikumentohoho sohwa hofiko a'amu Isilael

a'amu mohumunyo sopo nohumentaningkofi Anitu wosopayo ahwomo mta'ni uyimentiso somne'no ole mtimokumentohofi,

A'amu kako wosopayo pi'ningo engo hu'mema'mentiso sohwo kako wosopayo nilifeesiyoso ane hweho.

A'amu kako wosopayo we'e'nohini hu'mema'mentiso sohwo kako wopayo'ne umofonyo miyo hweho.

Ose mtimokumentohofofoho.

Poul kako Taitas'nji nom'ne a'amu sohwanji hofiko ango Koulin sopone'no lihwatimentisofoho.

¹⁶ Anitu kako Taitasimo huno wopingo uyahoningki Taitas kako sefo'mayo'ne nakwo hopa imo'nalokunjo so'no ngko Anitumo isamayoka ulalokweno. ¹⁷ Ngko oso syoho hiso'no ko ulimentioneso ngko huno ole syofisyelokweno. Ngko kakimo hungkuno mujo'njo yontimntentesi kako kakoe huno mta'ni sekuye pono pihwonesohilo. ¹⁸ Oseso Taitas'nji nom'ne a'amu sohwo'nji sekuyepono uhwojalokuhwono. Ango'meemjo a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'ningkohofoso oso hwe huhwo sohwo kako Anituye hungkuno hofiyo lutihwawo'ningkiso so'no hofiko kakoe yofe ho'nomawo'ningkohofofoho. ¹⁹ Oso'nohinimaho. O'o, oso a'amu hiso hofiko oso hwe sohomo ngko'nji a'amu Jutiya somne'no hamniyoho uyohojae'ne uhwsopo'mentohofoho hweho. Olo syoho yalokuhwoneso nakwo Anituye yofe ho'nomentani nakwo nom'ne a'amu somo ufo'ma'nyo so'no hi nemo'ningkahoningki utihwalokuhwono.

²⁰ Nakwo olo hamniyoho engo a'amumo ufo'mayo'ne mokosyohumalohwone so'no a'amu fihwa hofiko nakwoe yahino somne'no hwasyo hungkuno mjonalifitnnohontani oso hwe huhwo sohomo hofiko uhwsopomentohofoho sohwo'nji uhwojalokuhwono. ²¹ Nakwo Anituye timoponohini yo'mayo yahino ito'nohino uyantane'no ihwone'maho. O'o, a'amu hopi'nonohino sofe timopo yahino wopingo ito'nohinoso uyantane'no yihwono.

²² Oso hwe hufa'u sohwa'u'nji nom'ne hwe anga'nohino sohwo'nji uhwojalokuhwono. Sikuno pi'ningo engo somo olo hwe lohwoe syohoso kakimo nakwo syoho hiso'no yamofu ulohofontaneso kako oso syoho hiso'no hi umo'ningkahoningki hofiyo yalofoho. Sekwoe yahino wopingo so'no ngko oso hwe huhwo sohomo ulimentioneso so'no kako huno ole uyohoho. Sekwo nom'ne a'amu somne'no hamniyoho hofiyo wohumesyantife so'no huno uyohoho. Oso'no kako sekwoe ango pone'no simoho wopingo'njo wose'ma'monte'no yalofoho. ²³ Taitas sohume'no sekwo huno ole so'no waseyono. Ngko yo'mayo syoho sefo'mayo'ne iwo'ningkoheso Taitas kako ngko'nji majopohi'nontai syoho afa'no afa'no yalokuhwoyo. Oso hwe nom'ne sohwa'u siko oloponjo a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'ningkohofoho sofe simano mafohi'nonji siko Kilaisiye yofe ho'nomayo'ne olo syoho loso yalokusiyo. ²⁴ Oseso oso a'amu huhwo sohwo sekwo hofiyo utimafikuji sikine'no hitoho waselofono. Ose ifijo'manji oso a'amu oso hwe hufa'u hwa'umo sekuye pone'no uhwojalokwofoso hofiko huno ole wosyofisyantifeho. Yo'mayo hungkuno wopingo Poul kako a'amu Koulin somne'no nalowo'ningkisoso ne'njofoho wosyofisyantifeho.

9

Anıtuye a'amu ne somo ufo'ma'nyo'ne hungkunofoho.

¹ Sekwo oso hungkuno Anıtuye a'amu ne somo ufo'mayo'neso nto upa'nımentohofofoho. Oso'no oso hiso'no ngko nom'ne hungkuno sawemoso maselımnehono. ² Ngko huno niyohoho. Sekwo olo syoho losomme'no hi semo'nyo'ne yalokwofo. Oso'no ngko olo hwaho Masetouniya a'amufe sımanopo sekwoe yofe ho'nomawo'nıngkohefoho. Ole ulıwo'nıngkohono. Soswo anga'no mehonıhwatımentıhwone sohonta a'amu hwaho Ngkılık angı Koulin osopo humalofoso olo syoho hiloso nto ulıka'mentohofofoho. Ose ulıwo'nıngkohe so'no olo hwaho Masetouniya a'amuso oso hungkuno homo somo upa'nontıfi hofıko hi'nji olo syoho hiloso ulıkofalokwofo. ³ Ngko olo syoho hilo so'no sekwoe yofe ho'nomawo'nıngkohe so'no ne ane imo'nonoho. O'o, ngko nto selohe hopaso sekwo hamniyoho hu'meesiyoso sokafo femokosyohumamno. Ose syafısyonji oso a'amu hiso sekwoe angı pone'no uhwalokuhwono. ⁴ Ngko sekwoe yahino wopıngı so'no a'amu lomo ulıwo'nıngkohe so'no ngko a'amu Masetouniya fehohıno so'nji sekumo se'mehwaso'no sekwo hamniyoho hiso sokafo moho'nasiyo'manji ngko wonımango engı wannımontonoho. I sekwo hokunonji wonımango wonanımontonoho. ⁵ Ose mmo'nonehonji ngko ole syofıhu'male, Ngko olo a'amu lomo angı Koulin sopo kakine'no uhwatıme oso hamniyoho sekwo uyohıjano lontıfe so'no hofıko sekwo'nji sokafo ito'no fesyohumamno. Oseso ngko tıfi nose'mahm'me'no ngko hamniyoho hiso sekumta'ni momakulısyosema'mnehono. O'o, sekwo nom'ne a'amu somo sımeho uyalokwofo so'no sekwo sımeho nohayo'nji sekwoe huno mta'ni foho'nahumno.

⁶ Sekwo olo so'no huno fısyafıhupmno. Hwe fıhwo kako wopayo we'e hulıno sohwo kako wopayo we'e woma'montonoho. I a'amu nom'ne sohwo kako wopayo engı hulıno sohwo kako wopayo engı woma'montonoho. ⁷ Sekwo a'amu anga'no anga'nohıno soku sekwo huno hamniyoho alale woho'nosyano lıfıjo'manji sekwoe hunomnohıni inıngkakujı foho'naopmno. A'amu fehohıno hofıko hamniyoho engı so'no jomo yokumpohn'nyo selıkujo'no a'amu fıhwa hofıko sımeho tango'nji hamniyoho hiso ho'nasiyoso oso wopıngo'maho. O'o a'amu kakoe huno mta'ni hamniyoho sımeho wopıngo'njo uyo sohımo Anıtı kako oso humne'no sımonyı yalofoho. ⁸ Anıtı kako yo'mayo ito'no humayo'ne sejapıhwosı oso'nji nom'ne yo'mayoso ilıfeesiyo'neso sejaponeso hopoenohıno hweho. Oseso sekwo ito'nohıni nohumafıkuji nom'ne a'amu somo ufo'mayo'neso ilıfeesiyo'neso weho. Oseso sekwo nom'ne a'amu somo wopıngo ulohofı'neso hopenohıno kuyoho. ⁹ Oso pa'nyoso a'amu Anıtıye hungkuno mtı'mokumentohofı sohwa ole mtı'mokumentohofı, A'amu fıhwo Anıtıye yahınomo inıngkawowo'nıngkısı sohwo kako a'amu yo'mayo so'no umofonyı inyo somo yano'nohıno hweho. Oso yahıno wopıngosı ne'no mjımwentanıngkuhwosı Anıtı kakımo ne'nohıno hofıyo womokosyohumamontonoho.

Wopıngo ulohımontonoho. Ose mtı'mokumentohofıfoho. ¹⁰ Anıtı kako a'amu hn'nımo yo'mayo uyo hujo'ne nejaponteso tıfi wopayo nyo'neso nejapıwo'nıngkısı hweho. Oso hopaso sekwo a'amu nom'ne somo ufo'malokwofo so'no sekwo wopayo hulalokwofo. Oso hulalokwofosı engı imo'nıngkuhwosı

ne pi'n'ingo engo womantifeho. Oseso oso uyo hujoso Anitu kako pi'n'ingo wosejapmmontonoho. ¹¹ Sekwoe yo'mayo so'no Anitu engo imokahon'ngkuhwosi sekwo yo'mayoso nom'ne a'amu somo yano uyantifeho. Oseso oso hamniyoho uhu'mokinyoso nakwo nomotasihwaso'no a'amu pi'n'ingo engo sekwoe yahino wop'ingo so'no Anitumo isamoyoka mikun'imposo ulantifeho. ¹² Sekwo oso yahino wop'ingo yalokwofo so'no yo'mayo wop'ingoso hufa'u umo'n'imontonoho. S'mo'mo Anituye a'amu umofonyo inyoso ito'nohino wohumantifeho. Nom'neso olenoho. A'amu pi'n'ingo engoso hofiko Anitumo isamoyoka ulikui kakoe yofe engo woho'nomantifeho. ¹³ Sekwo nom'ne a'amu somo ufo'malokwofo huhwo sohwa hofiko huno ole wesyofisyantifeho. A'amu Kouliniso hofiko Kilaisiye hungkunomo upa'nontifi ito'no in'ngkwalokwofo. Mango'nohini'maho. O'o, ne'njofoho. Ose syasyefisyikui hofiko sekumta'ni hamniyoho mapijo so'nji sekwoe yahino wop'ingo so'ntnne'no Anitumo isamoyoka engo ulantifeho. ¹⁴ Oseso a'amu hiso hofiko huno ole uyono. Anitu kako sekumo wop'ingo engo selohofalofoho. Hofiko sekumne'no Anitu kako sekumo wop'ingo ne'no selohofa'ne so'no jomo ulantifeho. ¹⁵ Anitu kako kakoe hwomu wonyoangkafo nejapmmntiso so'no nakwo isamoyoka mikun'imposo ulano. Hwomu huhwo sohwoe mpoyo wop'ingo hopi'nonohinoso nakwo hopenohini molanehwono.

10

A'amu Anituye syoho'njo somne'no hwasyo hungkuno mjijo somo Poul kako monje yahumentisofoho.

¹ Ngko Pouli'ni ngkine'no hungkuno we'e wasel'monne'no yohono. A'amu fehohnjoso ngkine'no ole lalokwofo. Poul kako nakwo'nji nohumanto hungkuno wop'ingo pompenjiyo'nohino ko nal'wo'n'ngkiso sohwo kako kengopo nohumanto nakumne'no iyoswo mti'mokonto kako yoka hungkuno'nohini namti'mokiwo'n'ngkiso hweho. Ose lalokwofo. I ngko Kilaisiye yahino hopa mahm'mo nje yokumpohn'nyo monje yahin'i'mo yoka hungkuno'maso hungkuno pompenjiyo'nohini wasel'monne'no yohono. ² Ngko sekwo'nji nohumahm'mo yoka sejo so'no ngkilaho ko lalokweso a'amu fehohnjo ngkine'no ole lalokwofo, Poul kako hwahoponjo a'amu pa'nyoso kako kakoe yofe ho'noma'nyo'ne Anituye syoho yalofoho. Ose lalokwofo so'no sekwo huno ole fisyafihupmno. Poul kako yoka nalonoho likui nakwo huno ito'no wosyofisyano. Ose fisyafihupmno. ³ Ou nehopi. Nakwo olo hwaho lopo humawo'n'ngkuhwone'nwoho. I oso'no nakwo olo hwaho lophonjo yo'mayo mayoso'no hwahoponjo ikujoho yahino somo min'ngkwalokuyihwono. ⁴ O'o, yo'mayo hwahoponjo yahino wonyo somo uyakolofy'neso mokosyohumalohwono. Oso hiso olo hwaho lopo nta'n'i'maho. O'o, Anituye yokumpohn'nyo mta'angofoho. Oso yokumpohn'nyoso Seten'ye tojo somo kakoe yo'mayo somo mti'hupesoso hoponoho. ⁵ Oso yokumpohn'nyoso a'amu hofiko Anitumo nakwolaho lontifi kakine'no hwasyo linyo sofe hunomo monje yasiyo'neso hoponoho. A'amu fehohnjoso hofiko huno ole syofisyalokwofo. Nakwo hwe moya'mi nom'neso hofiko Anitumne'no huno wop'ingo tipemapitnohontani nakwoe yokumpohn'nyo'nji oso hon'ngkano Anitumo u'mayo somo wop'jwosyano. Huno ose

ko syofisyantifeso oso yokumpohn'nyo Anitu mta'ango yo'mayo yahino wonyo somo uyakolofone mokosyohumalohwoneso oso honingkano pijwasiyone homo somo nakwo mtihupeso hoponoho. Oso yokumpohn'nyo mokosyohumalohwone so'no yo'mayo huno wonyo syofisyalokuhwone'manji nakwo olo huno Kilaisimo enjwa'mo ho'nasiyo'neso hoponoho. ⁶ Oseso sekwo nakwoe hungkunomo enjwa'mo nto'no wohumano nalifijo sohonta a'amu anga'no anga'nohinoso oso hungkuno homo somo hwotoho fentifi oso a'amu sofe asoho'yomo mewo'n'ngkohoho hungkuno mikwolofihwajiyo'ne humalohwono.

⁷ A'amu fehohnjoso ngkine'no ole ntant'kwofo, Poul kako yokumpohn'nyo neso ane hweho. Kako siki mango'nohino nelalofoho. Ose ntant'kwofo a'amuso hofiko nje a'apaho hohnjo somnohini nohalokwofo. Ne somo manohonyofoho. Sekwo Kilaisiye a'amu ne'nwoho likujimanji sekwoe ne somne'no apa'no huno fikwesiyafihupmno. Ole wosyafisyontifeho, Sekwo Kilaisiye a'amu ku'manji nakwo hi'nnonji Kilaisiye a'amu'nwoho. ⁸ Anitu kakoe syoho somne'no kakoe yokumpohn'nyo nejopahon'ngki kakoe simano mofohi'nontani yalokuhwono. Oso yokumpohn'nyo hiso sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokwofo somo wonyo semekiyo'ne'maho. O'o, sekumo yokumpohn'nyo sesofitifo'nefoho. Ou, ngko oso yokumpohn'nyo so'ne nje yofe ho'noma'nyo'ne'manji ngko wonimango mannonehoho. O'o, Kilais kako oso yokumpohn'nyo ngkimo ntapmmentiso so'no sekwo ngkimo enjwa'mo humalofoho. ⁹ Oso'no sekwo huno ole syafisyikutoho. Ngko sekumo yoka hungkuno semti'mokiy'wo'n'ngkohe so'no sekwo ngkine'no iyoho wasenono. Ose syafisyikutoho. ¹⁰ U nehopi. A'amu fehohnjoso ngkine'no ole lalokwofo. Oso iyoswo Poul kako nakumne'no mtimokuwo'n'ngkisoso hungkuno tango'njo'nji yoka'nji ko namti'mokiwo'n'ngkisoso kako none'mahon'ngki uhwonontani kakoe a'apaho yokumpohn'nyo'njo hwo'maho. Kakoe hungkunoso sikinjofoho. ¹¹ Ose lalokwofo soku sekwo olo so'no huno waseyono. Ngko ikanopo nohumanji yoka hungkuno semti'mokiwo'n'ngkohe hopa ngko sekwo'njopo nohumahm'mo oso iyoswo semti'mokiwo'n'ngkohe hopaso waselimonnoho. Huno ose waseyono.

¹² A'amu fehohnjo sekwo'nji humalofoso hofiko nom'ne a'amufe yahinomo uhwonontifi hofikoe yahino so'nji oso a'amu sofe yahino so'nji yano inontifi hofiko ole selalokwofo. Nakwoe yahino wonyoangkafo'njinwoho. Ose selalokwofo. Oso a'amu hiso hofiko hofikoe huno somnohini syafisyontifi hofikoe yahinomnohini yano inontifeso huno anefoho. Nakwo a'amu hwahoponjo huno tifo'njo hn'nwi yano minanehwono. ¹³ I nakwo nakwoe yofeso siki moho'nomonanehwono. O'o, oso syoho Anitu nejapmmentiso somne'no nakwoe yahinoso ito'no inaso'manji yahino hiso hopo hon'ngkon'ngkuhwasi'manji oso syoho Anitu nejapmmentiso so'no woho'nomantanoho. Oso syoho hiso sekuyepono lonehwa'timentisoso sekumo ifehu'mokasesyohumaho. ¹⁴ Oso syoho somjo sohe Anitu nejapmmentiso somo muyokolofanehwono. O'o, sekwo oso sohe somo mempo hohnta'ni mohumulofo. O'o, nakwo'njo lohohnta'ni humalofo. Oso'no sekune'no simo'mjo sohwna'ni Kilaisiye hungkuno wop'ngo losetihwamentihwonefoho. Osopo nom'ne a'amuso nakwoe syoho somjo ne tipema'mentohoho so'no hofiko hofikoe yofe ho'nomon'mentohofofoho. ¹⁵ A'amu

nom'neso hofiko Anituye hungkuno losetihwamentohoho somne'no nakwo nakwoe yofe moho'nomo'nanehwono. O'o, nakwo ole'no namo'n'ngkohoho. Sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokwofoso engo ne'no imo'n'ngkuhwosi oso syoho Anitu nejapmmmentisoso sekwo'njo ajwo sopo engo umo'n'montonoho. ¹⁶ Ose imo'n'ngkuhwoso'no nakwo nom'ne hwahe sekwoe hohujo hohnta'ni wojo sopone'no Kilaisiye hungkuno wop'ngoso womotowantanoho. Oso hopo sopo a'amu nom'neso Anituye hungkunoso mulalokuyohoho. Osopo nakwo syoho ihwasi oso syoho somta'ni ne tipemaso'manji nakwo huno ole wonayono. Oso neso nom'ne a'amufe syoho somta'ni'maho. O'o, nakwoe syoho mta'angofoho.

¹⁷ A'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentohoho sohwa ole mt'i'mokumentohofi, A'amu fihwo kako simonyo uyimo loso sohwo kako kakoe yofe somne'no miyonehoho.

O'o, Anitu kako'nohini yo'mayo wonyoangkafo iwo'n'ngkiso sohune'nohini kako simonyo uyon.

Ose mt'i'mokumentohofofoho. ¹⁸ Nakwo huno ole nayohoho. Hwe fihwo kako kakoe yofe ho'noma'n'ngkuhwoso sohwo Anituye timo sopo kakoe yofe engo ane hweho. I oso'no Anitu kako a'amu yofe engo ane pa'nyo sohomo yofe ho'nomaso'manji oso hwe huhwo sohwo yofe engo ne'njo hweho.

11

A'amu fehohnjoso ole limotofo, Anitu kakoe hungkuno liku'mofo syoho so'no nahwosopo'mentiso hwona'nyoho. Oso hungkuno hwasyo limotofo sohwanne'no Poul kako hofikoe yahino somne'no ujo ehontojwahumentisofoho.

¹ Sekwo ngkimo nupo'ntohumamno. I ngko hungkuno fehohnjo a'amu omomo hungkuno liwo'n'ngkohoho sohwafe hungkuno hopa ko seli'me'no sekwo nje hungkuno somo nupo'ntohumamno. ² Upa'nyo Anitu kako sekumo kakimnohini in'ngkayo'ne sehwsopo'mentisofoho. Oso'no nom'ne a'amuso sekumo hwasyo hon'ngkanomo ipesemotafijo so'no Anituye simeho wonyo umo'n'montonoho. I oso'no ngko huhwo'ni simeho wonyo wanimo'n'montonoho. Ihwoni. Ngko pahnni'no hungkuno we'enehwo waselimonne'no yohono. Sekwo a'mu sijo sofa nom'ni hwanne'no huno mosyafiso hwehwanne'nohini huno syafisyiwo'n'ngkohoho hopaso ngko sekumo Kilaisiyepono sehwati'me'no sekwo kakimnohini huno fisyafihupmno. Sekwo nom'nihumo un'ngkowano lifijoso Anitu kako simeho wonyo wosejapmmntonoho. I ngko huhwo'ni simeho wonyo wosejapmmnonoho. ³ I oso'no ngko olo hilo so'no iyoho nn'ngkohoho. Hohonta Seten kako homa imo'nonto Atam kakoe ape Efamo hwasyo ul'mentiso so'no Efa kako hwasyo hon'ngkanomo in'ngkamentisofoho. Seten ose uloho'mentiso hopaso a'amu fehohnjo hofiko hwasyo hungkuno lohose'mafikujo'no sekwo Anituye hon'ngkanomo hofiyi in'ngkawowo'n'ngkohoho somo nusikwojikuji hwasyo hon'ngkanomo in'ngkayo so'no ngko iyoho nn'ngkohoho. Sekwo Kilaisimnohini in'ngkayo yahinoso nusikwajifitnnohontne'no selalokweno. ⁴ Hwap'ngoso a'amu fehohnjo hofiko sekumo se'mantifi Jisasimne'no ngko hungkuno sel'mentoheso molohose'ma'mmalofa. O'o, Jisasimne'no hofiko sekumo wase'mano ko

lontifi hofikoe hwasyo hungkunoso Jisasimne'no lohose'ma'malofofoho. Oso hwasyo hungkuno homo somne'nohini syafisyiwo'n'ngkohofofoho. Hohonta nakwo Jisas Kilaisiye hungkuno wopingo selimentihwone sohonta sekwo Anituye Towahuno wopingo ma'mentohofofoho. I olohonta sekwo hofikoe hwasyo hungkuno somne'no ne'njofoho lontifi sekwo towahuno nom'ne kengo ma'malofo kuyoho. A'amu sekumo hwasyo selontan'ngkofi sekwo nakwolaho muju kuyoho. O'o, sekwo oso syoho hiso ifijo hopaso nomapitnnefoho.

⁵ Sekwo upa'nimno. Oso a'amu (*apousel*) huhwo sohwamo sekwo wonyoangkafo hwasoho uliwo'n'ngkohofoso hofiko nje yofemo niyakolo'nnyo hwolaho. Nihu'no awonoho. ⁶ A'amu fehohnjo hungkuno luti'hwayo yahino wonyoangkafo iwo'n'ngkohofoho hopaso ngko ko miyo'njo imneso ngko Anituye hungkuno somne'no nje hunoso umofonyo miyohoyohono. O'o, Anituye hungkuno neso ngko huno niyohoho. Oso hiso'no sekwo huno seyohoho. Sikuno pi'ningo engo somo nakwo sekumo Anituye yahino ne so'no nto esetihwamentihwonefoho.

⁷ Sekwo huno seyohoho. Ngko sekwo'nji nohumanji Anituye hungkuno losetihwamentohe sohonta ngko oso syoho homo somne'no hamniyoho'no jomo selimentohetaho. O'o, ngko nje yofe monje yahinimentohe so'no ngko nje nonyo wosopayo yo'mayo so'no syoho imentohofoho. Oso'no ngko sekwoe yofe honje ho'nosemanji sekumo nje syoho ntohofiyo kuyoho'nji momasemoku'mmentohefoho. Oso yahino wopingo sekumo seloho'mentoheso wonyotaho. ⁸ Ngko sekwo'nji nohumanjant'ngko Anituye a'amu angko kengo mta'angoso ngkine'no nje wosopayo yo'mayo somne'no hamniyoho uyohot'mentohofofoho. Oseso ngko sekumo sefo'mayo'ne a'amu kengo somta'ni hamniyoho hufo hopa ma'mentohofoho. ⁹ Hohonta ngko sekwo'nji humamote sohonta ngko yo'mayo so'no umofonyo yonji oso hiso'no sekumo jomo maseli yonji sekumo tango mosejapefoho. O'o, Anituye a'amu Masetouniya humamotofoso angko Koulin sopo i'mofopahon'ngkofi ngko yo'mayo umofonyo imoteso hopenohini ntapmentohofofoho. Oseso ngko hohonta sekwo'nji humanji nje yo'mayo so'no tango mosejapmmotefoho. Oso'no olohontajo so'nji oso yahino hiso'nji ne'no wamjim'momnefoho. ¹⁰ Kilaisiye hungkuno neso ngkimo niweho. Oseso nje yahino hiso'ne'no ngko nje yofe ho'nomanime'no a'amu Ngkiklik sofe angomeemo ho'n'ngkan'ngkuhwosi hofiko oso homo somne'no nje yofe monje meeni'hufitnnehofo. ¹¹ Oso hungkuno hiso ngko peho'no selohono. Ngko sekumo simeho mosejapmmale'no laselohono. O'o, oso'ne'maho. Ngko sekumo simeho sejap'wo'n'ngkohe so'no Anitu kako huno moi'wonoho. ¹² O'o, oso hiso olenoho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko Anituye hungkuno hwasyo losetihwawo'n'ngkohofoho sohwa hofikoe yofe ho'noma'nyo'ne nakwo Anituye syohoso Poul hopa iwo'n'ngkuhwone hwona'nyoho. Ose ko lontifi hofiko sekumta'ni yo'mayoso semalokwofo. Oso'no hofikoe hon'ngkano somo pijwohumayo'ne ngko sekumta'ni nje syoho somne'no yo'mayo so'no jomo molosema'mmote yahino hiso olohonta ho'nomo'nalokweno.

¹³ Oso a'amu (*apousel*) homo somo Anitu kakoe syoho somne'no muhwosopommentisofoho. O'o, hofiko hwasyo hungkuno ole seliwo'n'ngkofi, Nakwo a'amu *apousel* sohwafe syoho'njo hwona'nyoho. Ose selahon'ngkofi sekwo oso homo somo in'ngkawo'n'ngkohofofoho. ¹⁴ Sekwo

oso hiso'no hi semo'n'ingkuhwoloho. Seten kako huhwo'nji hon'ingkanohwasyo somo sekumo ipesemotayo'ne a'amu ahwomo mta'angohwapa'n'ingo pomponaho engo'nji imokin'wo'n'ingkiso hweho. ¹⁵ Oseso a'amu Seten'nye syoho ulohofiyoso hofiko Anituye syoho ulohofiyohopa imo'nyoso'no sekwo yomo ikutoho. Sekwo oso a'amu huhwo sohwaso nuhwonontifi a'amu wop'ingofoho seni'wo'n'ingkiso kuyoho. I oso'no hwangku no'mo hofikoe yahino yontifijo somne'no tohino engo mapitnefoho.

Poul kako Anituye hungkuno liku'mofo syoho somne'no tango engo ma'mentisofoho.

¹⁶ Simo'mo ngko ole selohono, Ngko a'amu omomo hungkuno li'wo'n'ingkohoho sohwaso hungkuno hopa ko seli'me'no sekwo nje hungkuno somo nupo'ntohumamno. Olo hungkuno selalokwe loso omomo hungkuno nelalofoho syafisyikujimanji e'wano omomo hungkuno we'enehwo seli'me'no upo'ntohumamno. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko Anituye hungkuno hwasyo losetihwantifi hofikoe yofeho'noma'n'wo'n'ingkohoho hopaso ngko nje yofeho'noma'n'imonne'no yohono. ¹⁷ Hungkuno selalokwe loso Anituye'maho. O'o, a'amu omomo hungkuno seli'wo'n'ingkohoho sohwa hofikoe yofeho'noma'nyo'ne omomo hungkuno seli'wo'n'ingkohoho hopa selalokweno. ¹⁸ I a'amu pi'n'ingo hwahoponjo yahinomo in'ingkawentifi hofikoe yofeho'noma'n'wo'n'ingkohoho sohwaso yahinomo we'enehwo in'ingka'mo nje yofeho'noma'n'imonne'no selalokweno. ¹⁹ Sekwo a'amu huno'nji'nwoho lolalokwofo. I sekwo a'amu hwasyo hungkuno seli'wo'n'ingkohoho sohwaso tifi in'ingkawo'n'ingkohoho so'no huno ane kuyoho. ²⁰ A'amu fihwo kako nje syoho wontohofiyano selihwosimimpo'nosemotahwosi sekwo in'ingkayo'nohino kuyoho. U kako sekwoe yo'mayoso moi'wo wolasemo'mo syafisyihwosi hwasyo hungkuno wolosetima'montonoho. Kako poji esetimanto imayo selohof'wo'n'ingkiso hweho. Kako sekumo monje yasesyonto sekwoe simo'mangopo ajonyo sefonjahon'ngki sekwo kakimo timo'nohino uhwontohumawo'n'ingkohoho kuyoho. Yoka mujo'njo kuyoho. ²¹ Ngko oso yahino hiso imneso yokumpohn'nyo ane hwo'nyoho. Oso'no ngko oso hopa sekumo meselo'neso'no ngko wonimango wannimontonoho.

I nom'ne omomo hungkuno apa'no wasel'imonne'no yohono. A'amu nom'ne sohwa hofikoe yofeho'mayo so'no ho'noma'n'wo'n'ingkohoho hopaso ngko huhwo'ni nje yofeho'noma'n'imonne'no yohono. Nje omomo hungkuno upa'n'imno. ²² Hofikoe yofeho'noma'nyo'neso ole lahn'wo'n'ingkohoho. Nakwo a'amu Hipilu hwona'nyoho. Ose lahn'wo'n'ingkohoho. I ngko huhwo'ni Hipilu a'amu hwo'nyoho.

U ole lahn'wo'n'ingkohoho, Nakwo a'amu Isilael hwona'nyoho. I ngko huhwo'nyi a'amu Isilael hwo'nyoho. U, Apilohamiye imuhwolaho. Ngko huhwo'ni Apilohamiye imu hwo'nyoho.

²³ U hofiko Anituye syoho ulohofiyohwolaho. I nje yofeho'noma'nyo somne'no omomo hungkuno apa'no wahn'immo. Hofiko Kilaisimne'no syoho iwo'n'ingkohoho somo ngko hofikimo uyakolofohono. Nje syoho engoso hofikimo uyakolokwoho. Ngko impo'angomo humayoso sikuno pi'n'ingo niyakolofoso ngko hofikimo uyakolofohono. Anituye syoho

somne'no a'amu ngkimo ikujoho nifonjontifeso ngko hofikimo uyakolofohono. Sikuno pi'n'ngo ngko poyo wape'n'monji iyoso hofikimo uyakolofohono. ²⁴ A'amu Juta sohwa hofiko ngkimo impojonyo sikuno kengo kengo aho fehohnjo hopi'nonohino somo ne'no nifonjontan'ngkofi *tetina* (39) imo'n'imentisofoho. ²⁵ Sikuno hufa'u sihune somo a'amu Loum sohwa hofiko sohwe sonyo ikujoho'nji nifongku'mentohofofoho. Sikuno fihwi hofiko ngkimo sojo'nji n'posi'mentohofofoho. Sikuno fihwi ngko yofayokinopo nohumentan'ngko yofayokino hiso wonyo imo'n'imentisofoho. Oso hiso sikuno anga'nohinomo emoimentohe'maho. O'o, sikuno hufa'u sihune emoyonji wonyo imo'n'imentisofoho. I sikuno nom'nemo yofayokino mijo ajwopo wonyo imo'n'imentisohonta ngko sikuno anga'no mofehi'nyo anga'no mijo ajwopo mtapmmentohefoho. ²⁶ Sikuno pi'n'ngo engo ngko Anituye syoho somne'no a'amumo liku'mofontan'ngko mijo ifofayo yonto ngkimo wonyo wan'mokumonto imentisofoho. A'amu wonyo hon'ngkano'njo sohwa hofiko a'amufe ho'yango hufo imotofo sohwa hofiko ngkimo hon'ngkanopo wonyo won'mokant'fi imentohofofoho. Nje a'amu Juta huhwanji a'amu temtitofokengo huhwanji ngkimo wonyo won'mokant'fi imentohofofoho. Ngko ant'me engo sopo we so'mo mijo ayo ajwopo nohumentan'ngko yo'mayo yahinoso ngkimo wonyo wan'mokumonto imentisofoho. A'amu fehohnjo hofiko nakwo Jisasiye syoho'njo hwona'nyoho hwasyo lont'fi hofiko huhwanji ngkimo wonyo won'mokant'fi imentohofofoho. ²⁷ Ngko sikuno pi'n'ngo engo somo yo'mayo yo'mayo syoho yokumpohn'nyo tohohmtno'njo iwo'n'ngkohe hwo'nyoho. Ngko ose yontne sohwo'ni sikuno pi'n'ngo somo ngko saho mofosyawosofoho. Oso syoho hiso ne'no yonji ngko wopayo'nji mijo'ntnne'no mijoho pe'n'motefoho. Sikuno pi'n'ngo ngko wosopayo manyo'njo yonji yo'mayo hwap'fe so'ntnne'no umofonyo yonji kwongkwongo nis'mojofoho.

²⁸ Oso tango hiso'nohin'maho. O'o, sikuno huhwo huhwi tango nom'ne olo so'nji n'i'mawo'n'ngkisofoho. A'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ngkohofoho sofe tango so'ntnne'no ngko huno syaf'syonji ngko hofikimo wop'ng'o'nohini ufo'mahm'mo hofiyu umokosyohumayo so'ne'nohini syaf'sy'wo'n'ngkohefoho. ²⁹ Oso a'amu hiso hon'ngkano wonyo ifijo'manji ngko huhwonnontnne'no simeho tango niyantofoho. U nom'ne a'amuso oso a'amu homo somo hon'ngkano wonyo somo ipemotawofijo'manji ngko oso a'amu ipemotafijo somne'no simeho tohino wann'montonoho.

³⁰ A'amu omomo hungkuno li'wo'n'ngkohofoho sohwa hofikoe yofe ho'noma'n'wo'n'ngkohofoho hopaso ngko uy'imo hnn'ime'manji ole wahn'imo. Ngko yokumpohn'nyo ane hwo'nyoho. Ose hnn'ime somne'no ngko nje yofe woho'noma'n'monne'no yohono. ³¹ An'itu sohwo kako nakwo'e Hwe Engo Jisas Kilaisiye kan'ngkwohwo ko imo'nonto kakoe Hwe Engo hweho. Oso huhwo sohwoe yofeso ne'no woho'nomehwantanoho. Oso huhwo sohwo kako nje hungkuno nehopi'nohino lalokwe somne'no huno uyohoho. ³² Ngko ango Ntomasi'kos sopo nohumentan'ngko hwe engo hwaoh mokosyohumayo Aletas sohwoe hwe mnokino manji'mof'o'njo a'amumo mokosyohumayo sohwo kako Poulimo aho wakeno lonto kako a'amu syuwo'n'ngkohofoho kuso somo ngko Poul'i'nimo aho n'ike'ne a'amu sohwo uhumat'imentisofoho. ³³ Ose ko uhumojahon'ngki Jisasiye a'amu fehohnjo sohwa ngkimo sohwo ho'yo engo somo

meenisyontifi nom'ne sofo we'e so'mo sohwo ho'yo somo impe intofontifi intofaniyoho'mokahon+ngkofi ngko hwaho mompo sohwo ho'yo somta'ni ni'hu'nahone hiyaso joku'n+ngkale'mo'mentohefoho.

12

Yo'mayo hungkuno somne'no Poul kako wojo hopa hon+ngkonyo so'ne'no An+tu Poul+mo hungkuno ul+mentisofoho.

¹ A'amu hofikoe yofe ho'noma'nyo'ne yahinoso hofikimo mufo'maso'njo ko yososo ngko a'amu omomo hungkuno'njo sohwafe yahino hopaso apa'no wahnn+monne'no yohono. Olo hungkuno loso a'amu hwasyo hungkuno seli'wo'n+ngkohoho somo monje yasiyo'ne won+mango unyo'ne selalokweno. Ngko wojo hon+ngkononji An+tu kako hiyaso hungkuno nt+mentiso so'nji yo'mayo ujo ehontojwan+thumentiso so'nji wasel+monne'no yohono. ² Hohonta soswo aho hufa'u hopi'nono nom'ne sife mta'ni osofosofahn'no m'mofape sohonta An+tu kako kakoe a'amu ne sohwo'n+mo kakoe ahwomomjo ango sopone'no n+motas+mentisofoho. Nje huyo'mango'nohini motas+mentisot+keno. A'apaho hi'nji motas+mentisot+keno. Ngko huno maniyohoyohoho. An+tu kako'nohini huno uyohoho. ³ Ose seloheso apa'no wasel+monne'no yohono. Oso hwe huhwo sohwo ngkonoho. An+tu kakoe ahwomomjo ango sopone'no nt+motas+mentisofoho. Nje huyo'mango'nohini ma'mentisot+keno. Nje a'apaho hi'nji ma'mentisot+keno. Ngko huno maniyohoyohoho. An+tu kako'nohini huno uyohoho. ⁴ Oseso ngko An+tuye ahwomomjo ango sopo nohumanji yo'mayo hungkuno wop+ngo wonyoangkafo ko upa'n+mentoheso nakwoe hwahoponjo hungkuno somo oso hungkuno hiso ujo ehontojwosyaneso hopo'maho. O'o, nakwo huno monayonehoho. ⁵ Oso yo'mayo ahwomomjo upa'n+mentohe so'no ngko nje yofe ho'noma'n+mentesi oso yahino hiso ito'nohinesohilo. I oso'no ngko olohonta oso hiso'no ngko nje yofe moho'noma'n+mnehono. O'o, ngko nje yofe woho'noma'n+mo l+me'manji ole'nohini wasel+monne'no yohono. Ngko nehopi'nohini yokumpohn'nyo ane hwo'nyohalo.

⁶ U, nehopi. Ngko nje yofe nehopi'nohini ho'noma'n+mentesi ngko a'amu omomo hungkuno'njo sohwafe hungkuno pa'nyo masel+mnesohilo. O'o, hungkuno nehopi'nohinoso nosel+mnesohilo. I oso'no ngko nje yofe moho'noma'n+mnehono. O'o, yo'mayo hungkuno ngko ngkine'no hnn+ngkohe somne'no ho'n+ngkisoso a'amu soku ngkimo yano nt+fikutoho. O'o, An+tuye hungkuno loset+hwawo'n+ngkohe so'nji yo'mayo yahino iwo'n+ngkohe so'ntnne'no sekwo nto nohon+motofoto somne'no sekwo ngkine'no huno ito'no waseyono. Oso'no nje yofe peho'ne woho'noma'n+monnto.

Tango fihwo yongo hopaso Poul+mo umn+mojofoho.

⁷ Oso hungkuno wonyoangkafo An+tuye ahwomomjo ango sopo nta'ni ntapmmentiso somne'no ngko Poul+ni hwa'mo hwa'm+ngo miyo'ne nje yofe moho'noma'nyo'njo yone'ento An+tu kako eno lahon+ngki Seten kako nom'ne tangoso ntapmmentisofoho. Oso tango hiso nje a'apahomo yongo kintofohoho pa'nyofoho. Oso tango hiso ngkimo monje yanisiyo so'no ngko nje yofe moho'noma'n+mnehono. ⁸ Oso tango hiso'no ngko Mpohumo jomo yokumpohn'nyo hufa'u si'hune ole ul+mentoho, K+ko olo tango hiloso wae feen+mofa. ⁹ Ose ko ulahon+ngko An+tu

ole ntimento, O'o, ngko oso tango hiso wae meekumofe'njo ko i'mo ngko kiko'nji nohumahm'mo wop'ingo'nohini wakiloho'monnoho. Nje wop'ingo'nohini kiloho'meso hopenohinofoho. Hwap'ingoso a'amu kakoe humayo somne'no yokumpohn'nyo ane sohomo ngko nje yokumpohn'nyo ujo wehontojwahumonnoho. Anitu kako ose ntimentisofoho. Oeso ngko yokumpohn'nyo ane sohwo'nne'no ngko simeho tango maniyonehoho. O'o, simeho wop'ingo'nji nje yokumpohn'nyo ane humayoso ho'nomo'nalokweno. Oso'no Kilaisiye yokumpohn'nyo engoso ngkimo niweho. ¹⁰ Ngko Kilaisiye syoho somne'no ngko yokumpohn'nyo ane ko humame sohwo'ni a'amu hofiko ngkimo wonyo ko nt-hopijoso yo'mayo yo'mayo tangoso ko ni'masoso a'amu ngkimo wonyo wontopano likuji ko ifijoso oso hiso'no ngko simeho wop'ingo'nji wohumamonnoho. Ou, nje yokumpohn'nyo ane sohonta Kilaisiye yokumpohn'nyo ne'njoso ngkimo niweho.

Poul kako a'amu Koulinife simeho hi'ntnnono Anitumo uyo somo yokino uto'monto imentisofoho.

¹¹ Oso a'amu hiso Anituye syoho'njo hwona'nyoho hwasyo seliwo'n'ngkohoho sohwafe yofe ho'noma'nyo yahino somo maheso'no ngko a'amu omomo hungkuno'njo liwo'n'ngkohoho pa'nyo selalokweno. Sekwo nje yofe ho'nonimantifijontentesi oso yahinoso ito'nohino'nesohilo. I oso'no sekwo nje yofe moho'nonimawo'n'ngkiyohoho. I, ngko yokumpohn'nyo ane ko huhwo'nimo oso a'amu hwasyo seliwo'n'ngkohoho sohwa hofiko ngkimo moniyakolopitnnehoho. ¹² Ngko sekwo'nji nohumentan'ngko yo'mayo tango ko ni'mahon'ngki ngko syoho yokumpohn'nyo ne'no yoho'n'mentohe sohonta Anitu kako yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy'wo'n'ngkiyohofoso yonto kako ngkine'no olo hwe lohwo nje syoho'njo hweho, syan'fisonto sekumo setihwamentisofoho. Oso'no sekwo huno seyohoho. Ngko Anituye hungkuno liku'mofo (*apousel*) syoho'njo ne hwo'nyoho. Sekwo Anituye yokumpohn'nyo homo somo uhwonontifi yomo imentohofoho. ¹³ Sekwo oleso peho'no hnalokwofo. Poul kako a'amu ango kengoponjo somo wop'ingo uloho'mentisofoho. Kako nakumo wonyo naloho'mentisofoho. Oso peho'no syon'fisyantokwofo. Olo wonyo anga'nohino loso seloho'mentoheso ngko sekumta'ni sekwoe wosopayo yo'mayo so'ne'no jomo masel'mentohefoho. Sekwo oso wonyo seloho'mentohe hisomne'no wae feenimopmno.

¹⁴ Ngko nom'ne honta se'ma'mentoheso hufa'u imo'n'imentisofoho. Olohonta ngko apa'no se'ma'meso hufa'u sihune umo'n'intono. Ngko nose'mahm'mo ngko sekwoe yo'mayoso nifo'mayo'ne jomo masel'mnehono. O'o, sekwoe yo'mayoso sekumta'ni semayoso ngkilaho. Sekune'nohini ni'mo'n'ngkohoho. Ihwoni. Mehomiso hofiko hofikoe ho'yango homn'ngkwowho'ya'umo ufo'mayo'neso melofisyasy'wo'n'ngkiyohoho. I oso'no kan'ngkwowho'nji kona'wohi'njiye ho'yangoso hofikoe mehomi somo umasiyo'neso elofisyasy'wo'n'ngkohofoho. ¹⁵ U ngko sen'ngkwowho sohwo'ni simeho m'kun'imposo sejopalokweno. Oso'no sekwoe huyo'mango Anitu'nji ito'no fosyohumayo'ne imo'nyo so'no ngko yo'mayo yo'mayo hopi'nonohino sekumo sefo'mayo'ne uyimonne'no yohono. Ou, ngko ho'yango sekwoe huyo'mango somo ufo'mane'manji e'wano. Nje ho'yango hopi'nono wosejapmmo. U nje poyo pe'nimeso sekwoe huyo'mangomo

ufo'mane'manji e'wano, ngko sekumne'no wape'nimo. Ngko sekumo simeho mikun+mposo sejopalokwe so'no sekwo ngkimo simeho ntap+iwo'n'ngkohofoso we'e limo'nalofoho. We'e'manji wop'ngo'maho.

¹⁶ Ngko sekwo'nji nohumanji ngko sekwoe wosopayo ho'yango yo'mayoso mosemaso so'no sekwo huno ko seyahon'ngki a'amu fehohnjo sekwo'nji humalofoso olo hwasyo hungkunoso ngkine'no syon+fsyalokwofo, Poul kako afofo hungkuno'nji hwasyo hungkuno'njo hweho. Oso'no kako nakwo'nji humantiso sohonta kako nakwoe yo'mayoso momaso'njo ko yahon'ngki uhwonontani kako nakumo Anituye hungkuno nal+mentiso so'no kako hamniyoho engo mawo'n'ngkiso hwolikeno. Oso hunoso hwasyo huno syon+fsyantokwofo. ¹⁷ I a'amu huhwo sohwa pehofo kosyon+fsyalokwofo. Ngko a'amu fehohnjo sekuyepono uhwat+mentohe sohonta hofiko sekumta'ni yo'mayo mokulisyosyema'mentohoho ntapmmentohofotaho. Ose kosyon+fsyalokwofo. ¹⁸ Ngko Taitas sohomo sekuyepono hano iyoso'no jomo yokumpohn'nyo ulohon+mentohe Anituye a'amu nom'ne hwo'nji ngko sikimo sekuyepono uhwat+mentohefoho. Oso hohosohonta Taitas kako sekwo'nji nohumanto kako poji hungkuno selonto kako ngkine'no sekwoe yo'mayo yo'mayoso mokulisyosema'mentisotaho. O'o, Taitas kako ngko'nji simeho afa in+iwo'n'ngkuhwayo sohwo kako sekwo'nji nohumanto syoho ngko iwo'n'ngkohe hopaso sekwo'njopo imentisofoho.

¹⁹ Olo hungkuno mt+i'mokalokwe loso sekwo nuhwon'ngkuji olo so'no wosyof+syant+fitaho. Poul kako nakwoe timopo kakoe yofe wop'ngo imo'nyo'ne hungkuno loso mt+i'mokalofoho. Ose wosyof+syant+fitaho. I oso'ne'maho. Nakwo Kilaisiye a'amu hn'nne'no Anituye timopo lohofontane so'ne yo'mayo mt+i'mokalokwe loso nje yofemo fo'ma'nyo'ne'maho. O'o, nje a'amu simeho sejopalokwe sokumo sekwoe huyo'mangoso Anitu'nji ito'no humayo'ne sesosofito'ne semt+i'mokiyalokweno. ²⁰ Ngko olo so'no iyoho nn'ngkohoho. Ngko sekumo se'mahm'me'no sekwo ito'no mohumayo'njo sehon+mnehontnne'no semt+i'mokiyalokweno. I sekwo ito'no mohumayo'manji ngko sekumo yoka hungkuno tohohmtno'njo selimeso manohon+fitnnoho. Olo yahino wonyoso mawenoho. Ikujoho hungkuno, a'amu nom'ni hwanne'no simeho tohino, yoka hungkuno, yokumpohn'nyo yahino, sitofu hungkuno, a'amu nom'ni hwanne'no siki hungkuno ujo, a'amu hofikoe yofe ho'noma'nyo, a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ngkohoho sofe simeho inyo somo wonyo imokinyo. Oso yahino homo somo ngko sekwo'njopo timo sehonyo so'no iyoho nn'ngkohoho. ²¹ Ngko sekumo se'mahm'me'no sekwoe yahino wonyo ne'no wojo'manji sekumne'no Anitu kako ngkimo won+mango engo wontapmmentolaho. A'amu fehohnjo sekwo'nji humalofu hohonta hofiko yahino wonyo imo'motofu, akngkil+ke yahinoso, yo'mayo yahino wonyo somne'no simeho fefoyo umoyo oso hwa hofiko hofikoe yahino wonyo somne'no hohujo mikinjaofe'manji ngko sekumne'no humotaho engo wasasel+montaho. Oso homo somne'no iyoho nn'ngkohoho.

13

A'amu Koulin iso hofikoe simeho hi'ntnnonohino somo ito'no mokosyohu-mayo'ne Poul kako hungkuno yokumpohn'nyo ul+mentisofoho.

1 Sɪkuno hufa'uso nto se'ma'mentohefoho. Olohonta se'ma'meso hufa'u sɪhune umo'nɪmontonoho. Anɪtuye hungkuno ole naliso. A'amu hufa'utaho hufa'u sɪhunetaho, hofɪko nom'ni hwafe yahino wonyo somne'no sɪmeho afa inɪngkuji ujo ehontojwasyɪkujo'no nakwo ne-hopeho wolantanoho. Ose'manji ngko sekuyepono se'mayo hufa'u sɪhune imo'nɪngkuhwoso'no yahino wonyo ne'no nowentanɪngkuhwoso'manji ngko wonyo ne kuyoho waselɪmonnoho. 2 Hohonta ngko sekwo'nji humamentohe sohonta a'amu yahino wonyo imotofo sohahnne'no hungkuno yokumpohn'nyo nto selɪmentohefoho. I olohonta ngko ikanopo fosyohumawenji ngko yahino wonyo homo somne'no hungkuno yokumpohn'nyo apa'no selalokweno. I ngko se'ma'me sohonta yahino wonyo ne'no wojo'manji ngko hungkuno toho pa'nyo selɪ'mo yahino wonyo somne'no sekwo hopi'nnonohino sokumo tohino wosejapmmnonoho. 3 Sekwo ose nuhwonɪngkujo'manji sekwo huno ole waseyono. Kɪlais kakoe hungkuno ntopahonɪngki ngko hungkuno hiso selɪwo'nɪngkohe hwo'nyoho. Huno ose waseyono Kɪlais kako sekwoe yahino somo yano selofiyoso sohonta kako hwe yokumpohn'nyo ane hwo'maho. O'o, kakoe yokumpohn'nyoso wosetɪhwamontonoho. 4 Hohonta Kɪlais kakoe a'apaho yokumpohn'nyo ane pa'nyohwo imo'nɪngkahonɪngki hofɪko kakimo iyo hwojiyafɪku'nnyopo fonjito'ofahumentohofofoho. I oso'no kako olohonta Anɪtuye yokumpohn'nyo'nji songo humaho. Oso pa'nyoso nakwo hi'nwi nakwoe a'apahoso yokumpohn'nyo ane'nwoho. I oso'no nakwo Kɪlaisɪ'nji mojopohi'nontani kakoe yokumpohn'nyo'nji humalohwono. Oseso nakwo sekwo'nji nohumehwasi Anɪtuye yokumpohn'nyoso sekwo'njopo u'mofapmmntonoho. Oso'nɪ Anɪtuye yokumpohn'nyoso sekwoe yahino somo ito'mɪhwajiyone weho.

5 Sekwo sekwoe humayo somne'no yano inɪfijoso huno ito'no fɪsyafɪhupmno. Sekwo Kɪlaisɪye yahino somo nehopi linɪngkwalokwofo. Sɪmeho hi'ntnnono kakimo nehopi luyalokwofo. Kɪlais kako sekwoe sɪmeho mo'mo nehopi lohumaho. I sekwo Kɪlaisɪye yahino somne'no poji liyalokwofo. Sekwo sekwoe yahino somo yano finɪmno. 6 Sekwo oso pa'nyoso nje yahinomo nohonɪngkuji yano inɪngkuji sekwo huno ole waseyono. Poul kako Kɪlaisɪye a'amu ne hweho. 7 Sekwo honɪngkano wonyo mifitne'entani nakwo Anɪtu sefo'mayo'ne jomo ulɪwo'nɪngkuhwone'nwoho. Hwapɪngoso peho'neto. A'amu hofɪko sekwoe honɪngkano wopɪngo'nohini somo sehonɪngkuji nakwo Anɪtuye hungkuno nehopi losetɪhwamentɪhwone so'no nakwoe yofe ho'nonemayo'netaho. O'o, oso'ne'maho. A'amu nje syoho somne'no ngkimo sifoto ko ntɪkuji sekwo Kɪlaisɪye honɪngkanamo ito'nohino finɪngkamno. 8 Nakwo Kɪlaisɪye hungkuno ne somo monje mesyanehwono. O'o, nakwo Kɪlaisɪye hungkuno ne somo sosofitofone'entani yɪhwono. 9 Nakwo yokumpohn'nyo ane ko huhwona'ni sekwo yokumpohn'nyo lohopijomani nakwo sɪmonyo uyantanoho. Olo hilo so'no nɪmo'nɪngkohoho. Sekwo Kɪlaisɪye yahino ne somne'no sokafo mafɪkuno. Oso hiso'no sɪkuno huhwo huhwi Mpohumo jomo ulɪwo'nalokweno. 10 Olohonta ngko ikanopo nohumanji olo iyoswo loso semtɪ'mokiyalokweno. Hwapɪngoso sekwo hungkuno homo somo haloho pekujo'no hwangku ngko se'mahm'mo yoka maselɪmnehono. Oso yokumpohn'nyo sekwoe yahino somo ito'no mɪhwajiyone Kɪlais ntapmmntiso so'no sekwo tohino masemnonehoho. Oso yokumpohn'nyo ntapmmntiso hiso sekumo wonyo semokiyone'maho. O'o, sekumo

sesofitofone ntapmmentisofoho.

Hungkuno ae'uyoponoho.

¹¹ Ou, nje a'amu soku, nje hungkunoso ngko moi'wo wolose-jwao'monne'no yohono. Sekwo hopi'nonohino soku, sekwo yokumpohn'nyo yoho'n'ngkuji hon'ngkano ito'nohinomo fin'ngkamno. Nje hungkunomo haloho ito'no popmno. Sekwo simeho afa'nohini in'ngkuji simeho pompenjiyo'nji foyohumantikuno. Ose ifijo'manji Anitu kako hitoho hwap'ngo sohwo, sekwo'nji nohumahwosi sekumo hofiyo wosemokosyohumantonoho. ¹² Sekwo Kilaisimo in'ngkawo'n'ngkohofosoku, sekwo nuhu'mokukuji sekwo a'amu anga'no anga'nohinomo ahopo'nimno. Anituye a'amu oloponjo hn'nwi nakwoe a'amu kuyoho. ¹³⁻¹⁴ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako sekumo wop'ngo waselohofono. Anitu kako sekumne'no hitoho wosejapono. Anituye Towahuno Wop'ngo sohwo kako sekwoe simeho mo'mo engolopohamo wohumano.

Ngkolesiya

Olo Iyoswo loso Poul A'amu Ngkolesiya somne'no Mti'mokumentisofoho. Olo Hungkuno S'imo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto s'imentiso sohonta soswo *t'iwenti-tu'*nji (22) *t'iwenti-faif'*nji (25) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Poul kako Ngkolesiyane'no mti'mokumentisofoho. Hwap'ingo a'amu Juta fehohnjo Jisas'imo in'ingkonyoso hofiko Poul kakoe syoho Ngkolesiyajo a'amu somo Anituye hungkuno ulonto syoho imentiso somo wonyo ulohofontan'ingkofi Poul oso a'amu Juta fehohnjo somo ulimeto, Hofiko Jisas Kilais'imo s'meho hi'ntnnono uyahon'ingkofi Anitu hofikimo utimakwoho. A'amu fihwo hon'ingkanano hungkunomo in'ingkayo sohwo hwe wop'ingo mmo'nonehoho. Iyoswo homo lomjo hungkuno wo'nyoso olenoho. Sohe engo *wani'*nji (1) *tu* (2) so'nji Poul kako Kilaisiye syoho ulohofi imo'n'imentiso so'ne linyofoho. Sohe engo *t'ili'*nji (3) *foua* (4) so'nji s'meho hi'ntnnono hon'ingkanano hungkunomo in'ingkayo yahino somo yakolo'nnyofoho. Ose mti'mokinyofoho. Sohe engo *faif* (5) so'nji *sikis* so'nji ole mti'mokinyofoho. Nakwo hofiyo humehwasi nakwo hano emoyo kiho'maso'nji uyantanoho. Ose mti'mokinyofoho. Olo iyoswo hiloso kako Efesos humanto mti'mokumentisotikeno Koulin humanto mti'mokumentisotikeno. Nakwo huno ito'no monayofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofu lihwasi t'ifi un'ingkohwano.

¹⁻² Nje a'amu hwaho Ngkolesiya Jisas Kilais'imo s'meho uyont'ifi uhu'mokuwo'n'ingkohoho sokumo, ngko Pouli'ni olo iyoswo semti'mokiyalokweno. A'amu Jisas Kilais'imo s'meho hi'ntnnono uy'wo'n'ingkohofoso ngko'nji humalohwoneso sekumne'no nakwoe a'amufu loselalokwofo. Nje hungkuno sekwo upa'n'imno. Ngko olo *apousel* syoho yalokwe loso a'amu hofiko ntapmentohofom'aho. O'o, Jisas Kilais poyo pe'n'imentiso sohomo Mpohwo Anitu apa'no ulika'mentiso oso hwo'nji nan'ingkwohwo Anitu'nji siko olo syoho hiloso ntaponji nihwasopomentisiyo hwo'nyoho.

³ Nan'ingkwohwo Anitu sohwa'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais'nji siko'monta'i siko sekumo yo'mayo wop'ingo selohofohosisi s'meho pompenjiyo wosejapanjiyoho. ⁴ Nakwoe wonyomne'no Jisas Kilais poyo pe'n'imentisofoho. Oso'no Seteniye hon'ingkanano so'nji yo'mayo hwahoponjo so'nji nakwo a'amu hwahoponjo hopi'nonohino hn'n'imo yokumpohn'nyo nemokosyohumentan'ingki nakwoe Mpohwo Anitu nje hwomu hwahopo uhwat'imo syofisyahon'ingki Jisas kako eno ulonto kan'ingkwohwoe hunomo in'ingkawento Jisas asomo net'mayo'ne pe'n'imentisofoho. ⁵ Oso'no nakwo Anituye yofeso woho'nomano. Engolophamo woho'nomewo'n'ingkuhwano.

Anituye hon'ingkanano anga'nohino weho.

⁶ Anitu sekumo s'meho sejaponto Jisas Kilais sekwoe wonyo so'ne poyo pe'n'imentiso so'no kako'nji songo ne'no humayo'ne joho selalofoho. I osohumo hohujo ikinjaofont'ifi nusikwojaofont'ifi hungkuno kengo somo in'ingkowalokwofo. Oso hungkuno kengo somo sekwo

in'ngkawo'n'ngkohoho so'no nje hi nt'ikofahon'ngki ngko yomo yalokweno. ⁷ Oso hungkuno kengo somo An'ituye angopono mipesemotasonehoho. O'o, n'ihu'no awonoho. An'ituye hon'ngkanoso n'ihu'no kenga'nohinofoho. K'ilaisiye hungkuno wop'ingo somo a'amu fiso hof'iko iwolo'mokont'ifi hwasyo hungkuno loset'ihwalokwofo. ⁸ I nakwo nose'mehwasi'manji a'amu ahwomomjoso se'mapijo'manji hungkuno nom'ne kengo s'imo'mo sel'iment'ihwone hopo'maho. O'o, nom'ne kengo sel'ihwasi'manji nakumo t'ikanomo menehwajonefoho. ⁹ Hohonta hungkuno ole nto sel'imentoheso i olohonta apa'no selalokweno. An'ituye hon'ngkanomne'no hungkuno s'imo'mo sel'imentoheso so'no sekwo huno seyohoho. I a'amu fiso An'ituye hon'ngkanomne'no hungkuno kengo seloso'manji kako t'ikanomo wamtonoho.

¹⁰ Ose selohe so'no f'syaf'ihupmno. A'amu sohwa nje yofe ho'nomayo'ne hungkuno lasel'imentohono. O'o, An'itu kako nje yofe ho'nomayo'ne sel'imentohono. A'amu nje yofe ho'nomayo'ne afofo hungkuno selont'imentesi ngko K'ilaisiye syoho ulohofiyoso miyo'mnesohilo.

Poul An'ituye syoho t'ipema'mentiso so'ne hungkunofoho.

¹¹ Nje a'amu soku, hungkuno nehopi waselimo. An'ituye hungkuno wop'ingo sel'iwon'ngkoheso a'amu hwahoponjofe huno mta'ango'maho. ¹² Olo hungkuno loso a'amu lont'ihwamentiso'maho. O'o, n'ihu'no awonoho. Jisas K'ilais kako'nohini nt'ihwamentisofoho.

¹³ Hohonta ngko Jutafe hon'ngkanomo ito'nohino in'ngkamote hwo'nyoho. Yo'mayo imote so'no sekwo nto upa'n'imentohofofoho. An'ituye a'amu Jisas K'ilais'imo s'imeho uyo somo ngko nje yokumpohn'nyo'nji wonyo ulohofonji olo huno loso'nohini syaf'isyonji ngko wae weeo'mo l'omotefoho. ¹⁴ Neyakwosafe yahino somo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumamoteso a'amu ngko'nji hungkuno afa'nono lonet'ihwamentohoho osomo uyakolo'mentohofoho. Hof'iko Mousesiye hon'ngkano hungkunomo we'enehwo in'ngkamotofofoho. I ngko engo in'ngkamotefoho.

¹⁵ Hohonta osomo in'ngkamote sohwo'ni i olohonta An'ituye hon'ngkano songo ntopahonjo somo in'ngkwalokweno. Nje na'u ngkimo aswo mon'imaso sohonta An'itu ngkine'no hitoho ulofahon'ngki wop'ingo ntohonto kakoe syoho ulohofiy'o'ne n'hwosopo'mentisofoho. ¹⁶ An'itu kakoe hwo'mu nt'ihwamentiso sohune'no ngko hungkuno wop'ingo wolut'ihwamo. A'amu Juta'mnohin'maho, o'o a'amu temtitofo kengo kengo somo kako wolut'ihwano lonto Jisas K'ilais'imo nt'ihwamentisofoho. Oso hohosohonta ngko a'amu nom'ne sohomo Hwe Engo sohwoe hungkuno'no ulohon'mentohe'maho. ¹⁷ U *apousel* nom'ne hof'iko *apousel* s'imo'mo imo'n'imentohoho sohwa Jerusalem humalofo sohwamo mu'maso'njo yonji yo'mayo so'no ulohon'mentohe'maho. O'o, ngko hwaho Alepiya, a'amu ane sopo no womentohefoho. T'ifi no'mo ngko ango Ntomas'ikos sopo no asomo umentohofoho.

¹⁸ Oso'no Jisas'imo uhwon'mentohe sohonta soswo hufa'u s'ihune n'iyokolofahon'ngki osohonta ngko ango Jerusalem nowenji osopo Pita'nji Sante hufa'u (s'ikuno aho hufa'u hopi'nono nom'ne s'ife fehohnjo hopi'nono mta'ni) humamentohefoho. Osohonta Pita'nji nekwo Hwe Engo sohwoe hungkuno'no hnn'imentihwayofoho. ¹⁹ *Apousel* nom'ne sohwamo ngko muhwon'mentohefoho. O'o, Jisasiye kon'ngkwa'wehwo Jem'isi'nji Pita ntnohini uhwon'mentohe hwo'nyoho. ²⁰ Olo hungkuno loso

semti'mokiyalokwe loso nehopi'nohini. Anitu kako huno uyohoho. Ngko hwasyo hungkuno maselalokuyohono.

²¹ Ngko Jerusalem uliko'manji hwaho Siliya'nji Silisiya, osohonno umentohefoho. ²² Oso hohosohonta a'amu Jutiyanta'angoso Kilaisiye hungkuno upa'nontifi uhu'mokumotofoso hofiko nje yofe'nohini upa'nontifeso nje simano samo manohonyofoho. ²³ A'amu ngkine'no upa'nimentohofi, Oso hwe hohonta nakwo Jisasimo in'ngkowmentan'ngkuhwone so'nyumo kako fonjahumajo sohwo olohonta Jisas Kilaisimo simaho hi'ntnnono uyonto nom'ne a'amu somo Jisasiye hungkuno lutihwalofoho. ²⁴ Ose upa'nontifi ngkine'no Mpohwoe yofe ho'noma'mentohofofoho.

2

Nom'ne 'Apousel' Jerusalem humamotofo sohwanji Pouli'nji hofiko simaho afa in'imentohofofoho.

¹ Soswo aho hopi'nono sife mta'ni osofosofahu'no niyakolofahon'ngki Mponopasi'nji Jerusalemno asomo wowaho lontai Taitasimo utimentai umentihwonefoho. ² Anitu kako ngkimo ntahon'ngki ngko umentohofoho. A'amu somo hwe engo mokosyohumayo sohwafe anga so'mo uhu'mokumentihwonefoho. Osopo ngko Anituye hungkuno a'amu Juta'no'maso, o'o, a'amu temtitofo kengo kengo somo lutihwawo'n'ngkohe so'no oso hwe engo sohwafo lutihwawo'n'ngkohe. Hwap'ngoso oso syoho y'wo'n'ngkohe so'no nakwolaho ntifijoso ne mmo'nonoho. ³ Taitas ngko'nji humamentiso sohwo kako a'amu Juta hwo'maho. Kako hwaho Ngk'liknta'ango hweho. I oso'no hwe engo sohwa hofiko nakwo Juta sohwa'niye a'apaho sihu kolo'nyo yahino so'no hungkuno me-efofoho. Oso hwe engo huhwo sohwa Taitas hwaho Ngk'liknta'ango so'no huno ko uyahon'ngki hofiko Taitasiye a'apaho sihu wokolofano me-efofoho. ⁴ Oso anga homo somo nohumentahon'ngkuhwoni hwe nom'ne sohwa hiyaso'mo swopalokwof. Nakwo a'amu Jutafe hon'ngkanomo humentan'ngkuhwoni Jisas Kilaisiye hungkunoso ikwolofonema'mentisofoho. I oso'no oso a'amu hiyaso'mo swapmentohofa sohwa Jutafe hon'ngkanomo apa'no nano hopa womekilo'mokonehumojantifi imentohofofoho. ⁵ Hofiko Taitasiye a'apahomo sihu kolofa so'no nelahon'ngkofi nakwo eno mujo'njo imentihwonefoho. Nakwo hofikoe hungkunomo haloho muposofoho. O'o, a'amu Juta sohwafe hon'ngkano hungkuno nomokokilo'mokosehumajonoho lontani nakwo yokumpohn'nyo lohofontani Jisas Kilaisiye hungkuno so'nohini waho'n'ngkuhwono. Jutafe hon'ngkano hungkuno so'nji mihu'm'ngoso nakwolaho limentihwonefoho. Oso'no hofikoe hungkuno somo min'ngkayo'njo imentihwonefoho.

⁶ Hwe yofe engo'njo a'amu mokosyohumayo somne'no ngko iyoho mann'mentisofoho. Hwap'ngoso Anitu nakwo a'amu hopi'nonohino'nwe yahino afa'nohino nahon'wo'n'ngkisofoho. Oso hungkuno ngko a'amu temtitofo kengo somo lutihwawo'n'ngkohe so'no hwe engo sohwa nom'ne hungkuno songo manjo'njo imentohofofoho. ⁷ O'o, hungkuno songo manjo'njo yontifi huno ole umentisofoho. Ngko a'amu temtitofo kengo somo Anitu kakoe hungkuno lutihwayo'ne nihwosopomentiso hwo'nyoho. Anitu Pitamo a'amu Juta somo

kakoe hungkuno luti8 Ou, Anitu kakoe yokumpohn'nyo Pitamo uyahon'ngki Pita a'amu Juta somo Anituye hungkuno lutiapousel) syoho iwo'n'ngkiso hweho. Oso pa'nyoso Anitu kako ngkimo yokumpohn'nyo ntaponto a'amu Juta'ne'no'maso, o'o, a'amu temtitifo kengo kengo somo lutiapousel) syoho ntapmmntisofoho. ⁹ Hwe engo sohwa hofi'koe yofe Jemisiyo, Pitayo, Jouniyo hofi'ko huno ole uyimento, Anitu olo syoho loso ntapmmntiso so'no huno uyahon'ngki oso'no hofi'ko Mponopasi'nji nekumo aho epentifi olo so'no si'meho afa inontani olo hungkuno loso'no nano mtito'menti10 Hungkuno anga'nohinoso nekumo huno efohoto'mentohofoso ole, a'amu yo'mayo a'apahomne'no umofonyo iyo somne'no huno syafi'syikuji ufo'mapmno. Ose iyoso'no ni'mo'n'ngkahon'ngki syoho loso yokumpohn'nyo iwo'n'ngkohe hwo'nyoho.

Poul kako Pitamo yoka ulimentisofoho.

¹¹ Tifi sohonta nakwo Antiyouk nohumentahon'ngkuhwoni Pita none'mahon'ngki ngko a'amufe timopo Pitamo kakoe simanopo yoka ulimentohefoho. Hwap'ngoso kako huno wonyo tipema'mentisofoho. ¹² Simo'mo Jemisi a'amu Jerusalem mta'ango uhwatimentiso sohwa m'mofopontan'ngkofi Pita kako a'amu temtitifo kengo kengo somjo so'nji wopayo afapo nta'ni ni'mentisofoho. I oso'no a'amu Jerusalem mta'ango huhwo sohwa nu'mofopahan'ngkofi Pita kako huno wonyo ole tipemanto kako a'amu temtitifo kengo kengo so'nji wosopayo man'mmentisofoho. Hwap'ngoso a'amu kengoso hofi'ko a'apaho sihu makolo'nyo'njo yiwo'n'ngkohofofoho. A'amu Jerusalem mta'ango sohwa hofi'ko huno ole, a'amu a'apaho sihu makolo'nyo'njo sohwa hofi'ko Anitumo mu'maso'ne hwafoho. Oso'no Pita hofi'ko ngkine'no huno wonyo syoni'hufi'pitnnoho lonto Pita a'amu kengo so'nji wopayo manyo'njo imentisofoho. ¹³ Pita ose imentiso so'no a'amu hofi'ko Pitamo tifi in'ngkawentifi yahino wonyoso hofi'ko ema'mentohofofoho. Oso hofi'koe huno wonyoso Mponopas huhwo'nji nomanto a'amu temtitifo kengo kengo so'nji afapo nta'ni wopayo man'mmentisofoho. ¹⁴ Oso huno wonyoso syofi'syomantifi Jisasiye hungkunomo min'ngkayo'njo yontan'ngkofi uhwonimentohe so'no ngko Pitamo a'amufe timopo hungkuno yokumpohn'nyo ole ulimentoho, Kiko a'amu Juta hwasoho. I oso'no kiko a'amu temtitifo kengo somne'no ole so'no kumo'n'ngkohoho. A'amu temtitifo kengo kengoso hofi'ko a'amu Jutafe yahinomo un'ngkafe. Oso'no kumo'n'ngkahon'ngki peho'no syofi'hu'mahnnoto. Kiko huhwosi Jutafe yahinomo nto ho'nahumahnno hwasoho. Ngko Pitamo ose ulimentohefoho.

A'amu Jisasi mo si'meho hi'ntnnono uyo sohwo kako Anituye a'amu ne hweho.

¹⁵ Nakwo a'amu temtitifo kengo kengo yahino wonyo mta'ango hwona'ni'maho. O'o, nakwo Juta Mousesiye hon'ngkano hungkunomo in'ngkawowo'n'ngkohoho sohwa mta'ango hwona'nyoho. ¹⁶ I oso'no nakwo a'amu Juta Jisasi Kilai'simo si'meho hi'ntnnono uy'iwo'n'ngkuhwone hn'nwi nakwo huno ole nayohoho. A'amu fihwo kako hungkuno Mouses

li'mentiso hopi'nonohinomo in'ngkayo sohwo osohumo Anitu kako ole mulonehoho. Jije yahino wonyoso wae weeokumo'mo. Kiko wop'ingo hwasoho. O'o, ose mulonehoho. Hwap'ingoso hon'ngkano n'ihu'no anga'nohino weho. Olenoho. A'amu fihwo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyoso osohumo Anitu kako ulonefo, Jije yahino wonyoso wae weeokumo'mo. Nje a'amu ne hwasoho. Oso hon'ngkano somnohini in'ngkawasomanji Anitu ole wonalimtonoho. Sekwo wop'ingo kuyoho. Oso'no nakwo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyahon'ngkuhwoni i osemanji olohonta Anitu wop'ingo kuyoho nelalofoho. Hwap'ingoso nakwo hon'ngkano hungkunomo in'ngkayo'netaho. O'o, awonoho. Hwap'ingoso ole, nakwo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono unyo'nwoho. A'amu hon'ngkano hungkunomo in'ngkayoso oso'nohinoso hopo'maho. ¹⁷ Oso'no huno naimentiso so'no Anitu sekwo wop'ingo kuyoho najoso'no nemo'n'ngkahon'ngki nakwo Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyimentihwonefoho. Ose imentihwone so'no a'amu fehohnjoso ole nal'fijoso, Sekwo Mousesiye hon'ngkano hungkunomo hohujo ikenjaofont'fi Jisas Kilaisimo simeho uyont'fi sekwo a'amu temtifo kengo Mousesiye hungkunomo min'ngkayo'njo hon'ngkano wonyomo humalofoso pa'nyo sekwo imo'nalokwofo. Oso hungkuno nehopi nal'fijo'manji u nakwo hon'ngkano wonyomo humalohwone nehopi'manji nakwo ole lanetaho. Jisas Kilais kako nakwo wonyo iyo so'ne nefo'mayo hweho. Ose lanetaho. O'o, awonoho. Ose molanehwono. Kilais nefo'mahon'ngki nakwo wop'ingo imo'nalokuhwono. ¹⁸ Ihwoni. Hon'ngkano hungkunoso nakwo Anituye a'amu ne imo'nyo so'no monefo'mayo'manji hon'ngkano hungkuno somo hwotoho fentani Jisas Kilaisimo simeho uyontani Anituye a'amu ne imo'nimalohwonefoho. I osohonta nakwo apa'no hon'ngkano hungkuno somo in'ngkayo'manji nakwo hon'ngkano wonyomo apa'no humalohwono. ¹⁹ I ngko hon'ngkano hungkunomo atofoloni huno ole t'pema'mentoho, hon'ngkano hungkunomo in'ngkayo so'no ngko syoho engo yonji ito'no in'ngkayoso nakwo hopo'maho. O'o, Anituye a'amu ne imo'nyoso hopo'maho. I oso'no hon'ngkano anga'nohinoso wo'nyofoho. Oso'no olohonta hon'ngkano hungkuno hiso ngkimo momekilo'mokon'humajiyo'njo yalofoho. ²⁰ O'o, Jisas Kilais nje wonyo'ne iyo hwojiyafiku'nnyopo poyo pe'nimentiso sohonta ngko kako'nji poyo sape'nimentithe hwo'nyoho. Oso'no ngko songo humayo loso nje yokumpohn'nyo'nji'maho. O'o, Jisas Kilais nje simeho mo'mo songo humaho. I olohonta olo hwaho lopo nje humayoso nje huno mta'ango'maho. O'o, ngko Anituye hwomu sohomo simeho hi'ntnnono uyonji humaleno. Hwap'ingoso olenoho. Anituye hwomu huhwo sohwo kako ngkimo simeho ntaponto ngkine'no poyo pe'nimentisofoho. ²¹ Anitu ngkimo wop'ingo ntohofoso so'no ngko hwotoho mahmhonono. Hon'ngkano hungkuno somo a'amu in'ngkakuji Anituye a'amu ne imo'nontentesi Jisas Kilais kako poyo siki pe'n'ngkuhwonesohilo. O'o, nakwoe wonyo'ne Jisas Kilais kako poyo pe'nimentiso so'no nakune'no hitoho ulofahon'ngki nakumo wop'ingo kuyoho nalimentisofoho.

3

Hon'ngkano hungkuno somo in'ngkayo yahino so'nji Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyo yahino so'ne hungkunofoho.

¹ Sekwo a'amu Ngkolesiya omomo yahino y'wov'n'ngkohoho soku, sime'mo nakwo Jisas Kilais sekwoe wonyomne'no iyo hwojiyafiku'nnyopo

poyo pe'n+imentiso so'no hofiyo loset+hwahon+ngkuhwoni sekwo K+lais ne sohomo hopa t+imo uhwon+mentohofofoho. I olohonta sekwo hwasyopo hwosopisyao'malofofoho. Sekwoe huno somo hwasyo hon+ngkanomo t+ihwo ipesemotapmmasoto. ² Ngko sekumo nom'ne anga'nohino so'no waselohon+mne'no yohono. Sekwo hon+ngkano hungkuno somo in+ngkamentohofoho so'no An+tu kako kakoe Towahuno Wop+ngo sejapmmentisotaho. O'o, sekwo Jisasiye hungkuno songomo upa'nont+fi Jisas K+lais+mo s+imeho hi'ntnnono umentohofoho so'no An+tu kako Towahuno Wop+ngoso sejapmmentisofoho. ³ Sekwoe huno wop+ngoso pipi yont+fi ho'nao'malofoto. S+imo'mo sekwo syoho emayoso An+tuwe Towahuno Wop+ngofe yokumpohn'nyo'nji hofiyo emant+fi osopo huno wop+ngoso ho'naofont+fi sekwoe yokumpohn'nyo hwahopo nta'n+ngo so'nji wesejwaofantife'no yalokwofo. ⁴ Sekwo An+tuwe Towahuno'nji hofiyo humamotofo so'no in+ngo laseyohoho. Oso'no syaf+sy+kuji ne anefoho wolant+fetaho. Awonoho. Ne anefoho mal+fitnnehoho. ⁵ Apa'no waselohon+mne'no yohono. Sekwo hon+ngkano hungkuno somo in+ngkayo'ne An+tu kako Towahuno Wop+ngo sejopalofoho. I oso'no sekwo Jisasiye hungkunomo haloho upa'nont+fi s+imeho hi'ntnnono uyahon+ngkoko so'no kakoe Towahuno sejopalofoho.

⁶ Oso pa'nyoso Ap+loham imentisofoho. A'amu An+tuwe hungkuno mt+imokumentohofoho sohwa Ap+lohamne'no ole mt+imokumentohofi, Ap+loham sohwo kako An+tuwe hungkunomo s+imeho hi'ntnnono umojo hweho. An+tu oso s+imeho hi'ntnnonohino so'no ul+mento, Nje hungkunomo Ap+loham s+imeho hi'ntnnono ntape so'ne kako hon+ngkano wonyo ane hweho. Ose l+imentisofoho. ⁷ Oseso sekwo huno waseyono. A'amu An+tuwe hungkunomo s+imeho hi'ntnnono uyoso sohwo oso a'amu sohwo Ap+loham+ye mehomi ne hweho. ⁸ N+ihu'no hohonta An+tu ole so'no huno uy+mento, a'amu temtitofo kengo kengoso ngkimo s+imeho hi'ntnnono nontap+fitnne so'no ngko wop+ngo kuyoho ul+mnefoho. Huno ose uy+mentiso so'no kako Ap+lohammo olo hungkuno wop+ngo loso ul+mento, K+iko ito'no ehumayo so'no ngko a'amu hwaho kengo kengoponjo temtitofo kengo kengo so'njimo wop+ngo uloho'mnefoho. An+tu Ap+lohammo ose ul+mentisofoho. Oso hungkuno hiso a'amu An+tuwe hungkuno mt+imokumentohofoho sohwa mt+imokumentohofofoho. ⁹ Ap+loham oso hungkuno somo s+imeho hi'ntnnono uyahon+ngki An+tu wop+ngo uloho'mentisofoho. Oso'no a'amu Juta so'nji temtitofo kengo so'nji s+imeho hi'ntnnono uyahon+ngkofi An+tu kako hof+kimmo wop+ngo ufo'mawo'n+ngkiso hweho.

¹⁰ I oso'no a'amu hon+ngkano hungkuno so'no ole l+wo'n+ngkohofi, Ngko hon+ngkano hungkuno somo in+ngkayo so'ne An+tu nje wonyoso wae ween+mofono. Oso hungkuno somo huno ose syaf+hupijo'manji, Hof+iko t+ikanomo ufitnnefoho. Hwap+ngoso a'amu An+tuwe hungkuno mt+imokumentohofoho sohwa ole mt+imokumentohofi, A'amu hon+ngkano hungkuno n+ihu'no kenga'nohino somo min+ngkayo'njo ifijosotohino engo nomanefoho. Ose mt+imokumentohofofoho. ¹¹ Nom'ne An+tuwe hungkunomo hwe kakoe yofe Hopekok ole mt+imokumento, A'amu An+tummo s+imeho hi'ntnnono unyo sohwo oso'nohino so'no oso hwoe wonyoso An+tu kako wae imof+hwosi kiko wonyo hon+ngkano ane hwosoho ul+hwosi songo ne'no humayoso uyonefoho. Ose mt+imokumentisofoho. Oso'no nakwo huno nayohoho. A'amu

kako honingkano hungkuno'nohini iningkayo sohomo Anitu kako ole mulonehoho. Kiko wopingo hwasoho. O'o, ose mulonehoho. ¹² Honingkano hungkunomo iningkayo yahinoso nom'ne kengofoho. Honingkano hungkunomo iningkayo'neso Anituye hungkuno ole naliso, A'amu fihwo honingkano hungkuno nihu'no hopi'nonohino samo ito'nohino iningkaweso sohwo kako wonyo honingkano nihu'no ane sohwo songo ne'no nohumane hweho. I oso hwe huhwo sohwo kako nihu'no anga'no wonyo yoso'manji nihu'nahone tikanomo nowene hweho. Tohino nomanefoho. Ose nalimentisofoho.

¹³ I oso'no a'amu wonyo honingkano ane sohwo olo hwaho lopo mohumunyoponoho. Oso'no a'amu hopi'nono hofiko tikanomo ufitnefoho. I oso'no nakwo honingkano hungkunomo ito'no miningkayo'ne so'no Kilais kako iyopo nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentiso sohonta nakwoe tohino engo ma'mentisofoho. Kilais kako tohino engo ma'mentiso so'no a'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentohofoho sohwa ole mt'i'mokumentohofi, A'amu fihwo iyopo fonjinto'ofasiyo sohomo Anitu kako kakimo hohujo ikinj'mofihwosi tohino engo uyonefoho. Ose mt'i'mokumentohofoho. ¹⁴ Oso'no oso hungkuno Anitu Apilohammo ulimentisoso ne imo'nimentisofoho. Apiloham'ye imuhwo Jisas Kilais kako a'amu hopi'nonohino a'amu Juta so'nji a'amu kengo kengo so'nji hofikoe wonyo so'no tohino engo ma'mentisofoho. Oso'no a'amu oso hiso'no simeho hi'ntnnono ufijo'manji Anitu kakoe Towahuno wopingoso a'amu homo samo uyimontonoho.

Anituye honingkano hungkuno samo Anituye hungkuno sohwo wae meeofonehoho.

¹⁵ Nje a'amu soku, nakwoe hwahoponjo yahino so'no pahnn'mo hungkuno waselimo. Hwe fihwo kako kakoe poyo pe'nyo so'no huno syafisyonto kakoe mehomi samo yo'mayo ho'yango yano ulofwono'ningkiso hweho. Hwe nom'ne sohwo oso hungkuno yokumpohn'nyo samo hwotoho mafenohoho. O'o kakoe hungkunoso nowentihwonefoho. ¹⁶ Oso pa'nyoso Anituye hungkuno Apiloham'nji kakoe imu sohwo'njimo ulimentisoso ne'no weho. Oso imu pi'ningo'maho. O'o, imu kenga'nohino sohummne'no ulimentisofoho. Oso imu huhwo sohwo Jisas Kilais'yoho. ¹⁷ Ihwoni, Anitu kako kakoe hungkuno Apilohammo uyonto ne imo'none'ento imentisofoho. Ose uyimentisoso soswo *foua hantilet teti* (430) uyokolofahoningki osohonta Anitu Mouses'mo honingkano hungkuno uyimentisofoho. I oso hungkuno tiffinjoso hungkuno simo'mjo samo wae meeofonehoho. O'o, hungkuno simo'mjo Anitu Apilohammo uyimentisoso ne'no weho. ¹⁸ Oso'no honingkano hungkunomo ining kayoso nakwo yo'mayo umentiso Anitu nakumne'no ho'nahumentisoso womantanoho. Hungkuno tiffinjoso olenoho. Hwe fihwo kako honingkano hungkunomo iningkayo so'no Anitu kakoe wonyo wae yontentesi oso yahino kengo'nesohilo.

¹⁹ I oso'no Anitu kako Mouses'mo oso honingkano hungkuno tiffinjoso peho'no umentisoto. Olenoho. Anitu kakoe honingkano wopingo netihwayo'ne nejopahoningki a'amu hn'nwi kakoe honingkano hiloso mtihupewo'ningkuhwone'nwoho. Mouses'mo honingkano hungkunoso uyimentiso sohonta Anitu kako huno syafihumento, Olo honingkano hungkuno loso ne'no nowentaningkuhwosi Apiloham'ye imuhwo Jisas oso humne'no ulimentiso sohwo hwahopo poso sohonta honingkano hungkuno hiloso wesojwao'montonoho. Olo hungkuno loso a'amu ahwomomjoso a'amu ajwo lo'mo humaso Mouses osohomo uyahoningki Mouses

kako a'amu somo uyimentisofoho. ²⁰ I oso'no Anitu kakoe hungkuno Apilohammo uyimentiso sohonta nom'ne a'amu ajwopo mohumunyofoho. Anitu kako'nohini uyimentisofoho.

Honinkano hungkuno loso nakumo mesyolonetihwayo'nefoho.

²¹ Oso hungkuno tiffinjoso Anitu Mousesimo uyimentisoso hungkuno simo'mjoso Apilohammo uyimentiso somo wae weeo'mto liyalofoho. O'o, ose'maho. Nakwo Mousesiye honinkano hungkunomo tifi iningkohwaso hn'nwi Anitu nakumo songo humayo'neso neJapanefoho. U, Anitu a'amu Mousesiye honinkano hungkunomo iningkaofijo somo ole ulihwonesohilo. Sekwo wopingo kuyoho. Ose ulihwonesohilo. ²² O'o, Anituye hungkuno mtimokumentohofoso ole nalohi, A'amu hopi'nono olo hwaho lopo humalofo somo honinkano wonyoso yokumpohn'nyo mokosyohumawo'ningkisofoho. Ose nalisofoho. I oso'no a'amu Jisas Kilaisimo simemo hi'ntnnono uyo somo Anitu oso hungkuno Apilohammo uyimentisoso oso a'amu homo somo uyimtonoho. Hungkuno hiloso ole, Anitu Apiloham kakoe imu so'njimo wopingo ulohofonefoho.

²³ Jisas kako nakwoe hwahopo mape sohonta nakwo Jisasimo simemo hi'ntnnono muyo'njo nohumentahoninkuhwone osohonta honinkano hungkunoso nakumo nano mekilo'mokonehumajimentisofoho. Osopo nohumentaninkuhwoni simemo hi'ntnnono uyo honinkano Anitu netihwamentisofoho. ²⁴⁻²⁵ Oso'no honinkano hungkuno loso Anituye yahino wopingoso netihwayo'ne mesyolonetihwamentisofoho. I oso'no Jisas Kilais nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentiso sohonta honinkano hungkuno mesyolonetihwayo imojoso moi'wo imo'nimentisofoho. I olonhonta nakwo Jisas Kilaisimo simemo hi'ntnnono uyalokuhwone hn'ne'no Anitu kako sekwo wopingo kuyoho nalisoso'no honinkano hungkunoso momekilo'mokonehumajonehoho.

²⁶ Oseso nakwo Jisas Kilaisimo simemo hi'ntnnono uyalokuhwoneso nakwo Anituye mehomi'nwoho. ²⁷ A'amu Jisas Kilaisimo iningkayo'ne mijo kiyomayo neso hofiko Jisas Kilaisiye huno nomantifi Kilais imentiso pa'nyo yalokuhwono. ²⁸ Oso'no olonhonta nakwo Jisas Kilaisimo iningkawalokuhwone so'nwi nakwo hopi'nono afa'nohin'noho. A'amu Juta so'nji a'amu temtitofu kengo so'nji kengo'maho. O'o a'amu syoho ulohofiyo so'nji a'amu nom'ne somo mokosyohumayo so'nji kengo'maho. O'o, hwe sohwanji moya'mi sofanji kengo'maho. Awonoho. Jisas Kilais nakwoe simemo mo'mo ne humaso hn'nwi nakwo afa'nohino humalohwono. ²⁹ Oso'no jije simemomo Jisas kuhumaso'manji kiko Apilohamiye imu hwosoho. Oseso oso hungkuno Anitu Apiloham'nji kakoe imu so'njimo uyimentisoso kiko nomatnnefoho. Hungkuno hiloso olenoho. Anitu Apiloham kakoe imu so'njimo wopingo umokumentisofoho.

4

¹ Oso pahnnimo hungkuno simo'mo seloheso apa'no waselimonne'no yohono. Hwe fihwo poyo pe'ningkahonngki kakoe ho'yango hamniyoho yo'mayoso kakoe hwomu we'e sohumne'no a'amu nom'ne sohwa hwomu we'e sohwo'nji ho'yango so'nji umokosyohumahanngkofi hwomu we'e sohwo kako syoho ulohofiyo pa'nyo hweho. ² Hwapngoso we'e sohwo kako a'amu kakimo umokosyohumayo somo enjwa'mnoho. Kakoe ho'yango yo'mayo somo uhwontohumayo hwafoho. I tifi no'mo hwomu huhwo sohwo oso sikuno kanngkwohwo ho'nahumentiso somo kakoe

ho'yango yo'mayoso mokosyohumantihwone hweho. ³ Oso pa'nyo nakwo humamentihwonefoho. Jisas mape sohonta nakwo mehomi pa'nyo humentani nakwo honingkano hungkuno somo enjwa'mo humentani honingkano hungkuno hiso mekilo'mokonehumaji'mentisofoho. ⁴ Oso sikuno Anitu kako ho'nahumentiso somo kakoe Hwomu nakwoe hwa-hopo uhwatimentisofoho. Kona'wohi Jisasi'mo aswo mahoningki kako honingkano hungkuno somo enjwa'mo humamentisofoho. ⁵ Anitu kakoe hwomu uhwojahoningki kakoe hwomuso nakwo honingkano hungkuno somo enjwa'mo humalohwone hn'nyumo isihuto nalohofonto Anituye mehomi ne namokumentisofoho.

⁶ Nakwo kakoe mehomi ne imo'nyo so'no netihwayo'neso Anitu kakoe hwomufe Towahuno nejopahoningki Towahuno sohwo ehuhnaofonto Anitumo uliwo'n'ngki, Mpohwo, Mpohwo. ⁷ Oso'no nakwo nom'ne somo enjwa'mo mohumulohwono. O'o, kakoe mehomi'nwoho. Oseso nakwo kakoe mehomi hn'nyumo yo'mayo Anitu kakoe mehomimne'no ito'no esyohumentisoso wonejapmmontonoho.

Poul kako a'amu Ngkolesiya somne'no huno pi'n'ngo syafihu'mentisofoho.

⁸ Sekwo temtitofo kengo soku, hohonta sekwo Anitu ne sohomo huno maseimentiso sohonta sekwo hwahoponjo anitu hwasyo sofe syoho ulohofimentohofofoho. ⁹ I lohonta sekwo Anitu ne sohomo tipemalokwofo. I nom'ne hungkuno ole, Olohonta Anitu kako sekumo tipesemalofoho. Oso'no sekwo honingkano hungkuno somo enjwa'mo wohumantife'no liyalokwofo. Oso honingkano hungkunoso yokumpohn'nyo ane hweho. ¹⁰ Sekwo ole lalokwofo, Nakwo yo'mayo sikuno fisomo u yo'mayo hamno fisomo soswo fisomo timo uhwon'wo'n'ngkuhwone so'no Anitu kako wopingo kuyoho wonalono. Ose lalokwofo. Oso hunoso omomo hunofoho. ¹¹ Oso'no ngko sekumne'no huno pi'n'ngo engo syofisyalokweno. Anituye hungkuno losetihwamentohe so'no ngko syoho siki syoho kiyalokweno. Ne'maso imo'nonet'keno.

¹² Nje a'amu soku, nje hungkuno somo haloho popmno. Ngko honingkano hungkunomo enjwa'mo mohumunyo hwo'nyoho. Oso pa'nyoso sekwo hmno'n'mno. Sekwo hohonta a'amu Jutafe honingkano hungkuno somo enjwa'mo mohumammotofu kuyoho. Oso pa'nyoso ngko humaleno. Ngko sekwo'nji nohumentan'ngko sekwo ngkimo wonyohofiyu ntoho'mentohofofoho. ¹³ Honingkanopo hano loho'nawenji nom'ne angopono wamonji ko imentoheso mnokino engo tipemanji sekuyepono asomo ponji Anituye hungkuno losetihwamentohefoho. Sekwo in'ngo laseyohoho. ¹⁴ Oso mnokinoso sekumo tango engo ko se'mahoningki sekwo ngkine'no hohujo mikinjan'mofe'njo imentohofofoho. O'o, sekwo hofiyu ntoho'mentohofofoho. A'amu ahwomomjo sohwanji Jisas Kilais sekumo se'mahoningkofi sekwo wopingo umokosyohumentohofoho pa'nyoso ngkimo n'nikosyohumentohofofoho. ¹⁵ Osohonta sekwo ngkine'no s'monyo imentohofofoho. I lohonta sekwo honingkano nom'ne kengo so'no syafisyontifi simeho wopingo lasemo'n'ngkohoho. Hohonta oso mnokino nimentiso sohonta sekwo simeho engo ntapmentohofu so'no nifo'mayo'ne sekwoe ho'yango yo'mayo hopi'nono nontap'ikutnnesohilo. Ngko huno ole niyohoho, Sekwo ngkimo nifo'mayo'manji ole wontantifeho. Nakwoe timo wokitihwofiyano. Wonyoangkafo n'nikosyohumentohofofoho. ¹⁶ I lohonta sekwoe

yahino kengo so'no hungkuno nehopi selahon'ngko ngkine'no nakwoe mango hweho lohnnalokwofo.

¹⁷ A'amu hwasyo hungkuno'njo sohwa hofiko sekumo afofo semokalokwofo. I hwap'ngoso sekwo hofikoe yofe ho'nomayo'nefoho. Hofiko sekumo ajwo'mo mase'mofontifi ngkimo mempo hohnta'ni women'humojantife'no yalokwofo. ¹⁸ A'amu nom'ne somo afofo hungkuno ne'njo umokiyoso wonyo'maho. O'o, hon'ngkano wop'ngomo mji'mi'weneso afofo umokiyoso wonyoangkafofo. Ngko anepo, ou sekwo'nji nohumentan'i'mo hofiko sekumo afofo semokiyoso wop'ngofoho. ¹⁹ U nje mehomi, si'meho sejopalokwe soku, sekwo tohino engo ntopalokwofo. A'musi kakoe mehomi aswo mayo'ne tohino engo umn'wo'n'ngkiso pa'nyoso ngko sekumne'no apa'no ni'mnalofoho. Oso tohino mjan'imni'mi'hwosi sekwo sekwoe si'meho sekwoe huno sekwoe a'apaho hopi'nonohinoso Jisas Kilaisimo ni'hu'nahone uy'kuji kako sekumo sehula'afonefoho. ²⁰ Ngko sekwo'nji wohumamonne'no yalokweno. I ngko sekwo'nji humayo'manji hungkuno olo pa'nyo amel'imnehono. I ngko ikanopo humale so'no pipi imnehono. Sekwoe omomo yahino so'no huno pi'n'ingo engo syofi'syalokweno.

Apilohamiye ape Hekali'nji Sola'njiye pahnnimo hungkuno Poul mt'i'mokumentisofoho.

²¹ Sekwo njimno. Sekwo Mousesiye hon'ngkano hungkunomo enjwa'mo wohumantife'no yalokwofo soku, oso hon'ngkano hungkuno neso sekwo huno laseyohoho. ²² Hungkuno hiloso ole naliso, Apiloham hwomu hufa'u ti'pema'mentisofoho. Tisi'maso sohwo Solafe syoho ulohofiyosi aswo ma'mentisofoho. Apilohamiye ape nesi aswo nom'nehwo ma'mentisofoho. Kakoe yofe Aisaki'yoho. ²³ Syoho ulohofiyosi Hekal kako mehomi aswo mayoso a'amu mawo'n'ngkohoho pa'nyofoho. I Apilohamiye ape ne Sola hwonjo ape ni'hu'no a'manesi Anitu hungkuno Apiloham ya'umo uli'mentiso so'no Sola mehomi ma'mentisofoho. ²⁴ Olo a'mu sofa'umne'no pahnnimo hungkuno waseli'monne'no yohono. Ape sofahusi siko Anituye hungkuno hufa'u pa'nyo fa'uyoho. Si'mo'mjosi Hekal kako hwofiki'nyo Sainai pa'nyiyoho. Osopo Anitu kako Mousesimo hon'ngkano hungkuno uy'mentisofoho. Hekaliye mehomiso syoho ulohofiyoho a'amufoho. ²⁵ Hwofiki'nyo Sainai sopo hwaho Alepiya wo'nnyoponoho. Pone engo Jerusalem hwofiki'nyo Sainai pa'nyofoho. Oso ango pone Jerusalem olo hwahoponjo a'amu osopo humalofoso hofiko hon'ngkano hungkuno somo in'ngkawowo'n'ngkohoho so'no hon'ngkano hungkuno hiso hofikimo mekilo'mokohumatn'nyofoho. Oso'no hofiko oso hungkuno somo syoho ulohofiyoho hwafoho. Hekaliye mehomi pa'nyofoho. ²⁶ I Anituye hungkuno nom'neso Apilohamiye ape nesi pa'nyofoho. Sola kako syoho ulohofi'maho. O'o, ape nefoho. Kako Anituye ahwomomjo ango nemokosyohumayo pa'nyiyoho. Ango Jerusalem songoponoho. A'amu hn'n'imo momekilo'mokonehumajiyo'neponoho. Sola kako nakwoe nena'wohiyoho. ²⁷ Aisaiya oso ango pone Jerusalem hufa'uyo so'no Anituye hungkunomo ole mt'i'mokumentisofoho. Ole nalimento, Kiko ape hwonjo siki, si'monyo fiyo. Kiko mehomi aswo momaso'njo ko yonji kiko mango engo'nji isamoyoka njo.

Hwap'ngoso mehomi pi'n'ingo engo wosejapmmnonho.

Jije mehomiso ape syoho ulohofiyi siye mehomimo uyakolopitnnefoho.

Aisaiya ose mt'i'mokumentisofoho.

²⁸ Nje a'amu soku, sekwo Solafe hwomu Aisak pa'nyo kuyoho. An'itu si'mo'mo Ap'iloHAMMO hungkuno uyonto tifi no'mo kakoe hungkuno ne imo'nyo'ne Solamo hwomu uy'imentisofoho. ²⁹ Hohosohonta syoho ulohofiyi siye hwomu sohwo ape ne siye hwomumo tango uy'imentisofoho. Oso pa'nyo olohonta An'tuye Towahuno nakumo An'tuye a'amu ne nemokahon'ngki nakwo tango malokuhwono. A'amu hon'ngkano hungkunomo enjwa'mo humalofoso oso tango hiso nejopalokwofu.

³⁰ I oso'no a'amu An'tuye hungkuno mt'i'mokumentohofoso ole mt'i'mokumentohofi An'itu Ap'iloHAMMO ul'imento,

Syoho kilohofiyi si'nji kakoe hwomu'nji wae fiyo.

Syoho kilohofiyi siye hwomu sohwo kako jije hwaho yo'mayo ho'yangoso momanehoho.

O'o, jije ape ne siye hwomu ne sohwo kako'nohini nomane hweho.

³¹ Oso'no nje a'amu soku, nakwo syoho ulohofiyi siye mehomim'aho. Nakwo hon'ngkano hungkunomo enjwa'mo mohumaj'nohoho. Hon'ngkano hungkunoso nakumo momekilo'mokonehumajonehoho. O'o, nakwo ape ne siye mehomim'nohoho.

5

K'ilais kako nakumo isihutofonema'mentiso lopo wohumano.

¹ Seten'ye impo'ango mta'ni K'ilais nakumo nashuto'mentiso hn'nwi nakwo yokumpohn'nyo wolohofano. Hon'ngkano hungkunoso sekumo nomokokilo'mokosehumajoloho.

² Sekwo upa'nimno. Ngko Pouli'ni hungkuno wasel'monne'no yohono. Huno ole losyofi'syalokwofu. Nakwoe a'apaho sihu kolo'nyo'manji Jutafe hon'ngkano hungkunomo in'ngkayo'manji An'itu nakwoe wonyo wae wena'mtonoho. Huno ose syofi'syalokwofu'manji Jisas kako sekwoe wonyo'ne poyo siki pe'n'imentono. ³ Ngko apa'no wasel'imo. A'amu fihwo kako An'tuye a'amu ne imo'nyo so'ne kako hon'ngkano hungkunomo in'ngkawesoso kakoe a'apaho sihu kolofo'manji oso hwe huhwo sohwo hon'ngkano hungkuno ni'hu'no hopi'nonohinomo un'ngkaweno. Ni'hu'no kenga'nohinomo min'ngkayo'manji u hon'ngkano wonyo kenga'no iso'manji ni'hu'nahone t'kanomo wene hweho. ⁴ Sekwo wonyo wayo'ne hon'ngkano hungkuno in'ngkawowo'n'ngkohofu'manji sekwo Jisas K'ilais'imo nto usikwojao'malofu kuyoho. Yo'mayo wonyoangkafo An'itu sekumne'no selohofi'wo'n'ngkiso so'no sekwo hohujo nto ikinjao'malofofoho. ⁵ Sekwo hohujo ikinjaofahon'ngkofi nakwo fehohnjo hn'nwi Jisas nakwoe wonyo'ne poyo pe'n'imentiso somne'no si'meho hi'ntnnono uyahon'ngkuhwono An'tuye Towahuno Wop'ingo kako nakwoe wonyo hon'ngkanomo wae yaafalofoho. Oso'no tifi no'mo An'itu uti'hwanyopo, Nje mehomim wop'ingo ne kuyoho nalonefoho. Oso hiso'no nakwo hontohumalohwono. ⁶ Nakwo Jisas K'ilais'ye mehomim ne imo'n'ngkuhwone so'no u a'apahomo sihu kolo'nyoso a'apaho makolo'nyoso oso sikiyoho. O'o, Jisas K'ilais'ye mehomim ne imo'nyoso ole, Jisas'ye hungkunomo tifi in'ngkayo so'nji a'amu nom'ne somo si'meho hi'ntnnono uyo so'ntnne oso Jisas'ye mehomim nefe yahinofoho.

⁷ Si'mo'mo sekwo Jisas'imo tifi hofiyi in'ngkamotofofoho. I sekwoe yahino wop'ingo somo ti'hwu pi'jwasehumasoto. Jisas'ye hungkuno

somo in'ngko mopmno eso t'hwwo selimmasoto. ⁸ An'itu'maho. O'o, kako oso hon'ngkano wonyo somta'ni Jisasimo uhwojahon'ngki sekumo sesihutomentiso hweho. ⁹ Toho we'e sijontan'ngkuhwosi ifofo yososo toho engo sij'hwosi yo'mayo hopi'nonohino wonahumontonoho. Oso pa'nyo a'amu anga'nohino hwasyo hungkuno selososo sekwo hopi'nonohino soku sekwo hwasyo hon'ngkanomo in'ngkwalokwofo. ¹⁰ I oso'no ole syosefisyalokweno. Hwe Engo sohwo sefo'mahon'ngkuhwosi oso hwasyo hungkunomo in'ngkwalokwofo somo sekwo hohujo ikinjaofikuji Jisasiye hungkunomnohini ngko in'ngkwalokwe hopaso fin'ngkamno. Oso a'amu sohwo sekumo ole seloso, Sekwo a'apaho sihu fikolo'nimno, ose seloso sohwo hwasyo hon'ngkanomo ipesemotaseseweso sohwo kakoe yahino wonyo somne'no An'itu kako tohino uyonefoho.

¹¹ A'amu fehohnjo ngkine'no ole lalokwofo, Poul huhwo'nji ole lut'hwawo'n'ngkiso, A'amu hon'ngkano hungkunomo in'ngkayoso a'apaho sihu kolo'nyo somo ose in'ngkaofijo'manji An'itu hofikoe wonyoso wae weo'mtonoho. Ngkine'no ose lalokwofo. I oso hungkunoso ngko lut'hwawo'mtentesi a'amu hon'ngkano hungkunomo in'ngkwalokwofo sohwa ngkimo tango montape'njo ikutnnesohilo. O'o, ngko Jisas a'amufe wonyo so'no iyopo poyo pe'n'mentiso so'no ulalokwe so'no hofiko ngkimo tohino ntap'wo'n'ngkohofofoho. ¹² A'amu sekwoe a'apaho fikolo'nimno selalokwofoso hofiko hofikoe a'apahomo n'ihu'nahone sihu kolo'nifijoso sekumo seliko'mafikuji n'ihu'nahone mose'mafikutnnehoho. Oso'no nimon'ngkohoho.

¹³ U nje a'amu soku, hon'ngkano hungkuno somta'ni An'itu kako sekumo sesihuto'mentisofoho. Sekumo peho'ne sesihuto'mentisoto. Apa'no hon'ngkano wonyomo in'ngkayo'netaho. N'ihu'no awonoho. Olenoho. Nom'ne a'amu somo simeho uyo'ne nom'ne a'amu somo ufo'mayo'ne oso'ne An'itu nakumo isihutofonema'mentisofoho. ¹⁴ Yo'mayo hon'ngkano hungkuno neso hungkuno anga'nohino somo wo'nyofoho. Hungkuno olenoho. Kiko kikine'no kumo'nyo hopaso kiko a'amu hopi'nonohino somne'no wakumo'nono. ¹⁵ I sekwo nom'ne a'amu so'nji yoka hnn'ngkuji simeho tohino semn'ngkuhwoso'no tango in'ngkuji iku-joho fongki'n'fijo'manji i sekwo i'waho fiyimno. I sekwo oso yahino ifijo'manji sekwo hopi'nono wonyo umonant'ifeho.

An'ituye Towahuno Wop'ngofe yahino'nji a'amu hwaho loponjo hn'nwiye yahino so'ntnne hungkunofoho.

¹⁶ Hungkuno ole waselimonne'no yohono. Sekwo haloho popmno. An'ituye Towahuno Wop'ngofe mampaho jije hunomo huno kiy'hwoso'no simeho kumo'noso somo tifi fin'ngkayo. Ose iyo'manji yo'mayo wonyoso jije simeho umon'lihwosi ko yososo miyonehoho. ¹⁷ Ihwoni, jije simeho ole kilalofi, Olo hon'ngkano losomo hano fiyo. I An'ituye Towahuno Wop'ngo ole kilalofi, Yo'mayo wonyo jije simeho umon'lihwosi yososo miyonehoho. O'o, nje hon'ngkanomo tifi nn'ngkape. Ose kilalofoho. Oso'no oso hwa'u jije simeho mo'mo ikujoho hopa fongki'nalokusiyo. Kiko yo'mayo uyimonji yalokunoso kiko hopo'maho. ¹⁸ Kiko An'ituye Towahuno Wop'ngomo tifi in'ngkusoso kiko hon'ngkano hungkuno somo enjwa'mo mohumuhnohino.

¹⁹ Yo'mayo wonyoso nakwoe simeho yoneso'no huno nayohoho, nom'ne a'amufe a'apahomne'no simeho fefoyoso, yo'mayo huno wonyo

syafisiyoso, hon'ngkano wonyomo hano iyoso, ²⁰ iyo huyo'mango'nji sojo huyo'mango'nji yofe ho'nomayoso, hwahoponjo hwasyo an'itu hwe hwoso sohomo t'ifi in'ngkayo, peefo, ki'nyo imokiyoso, a'amu mangohwa imo'nont'ifi ikujoho fongki'nyoso yoka hnnyoso, s'mano hintotohino kumnyoso, yofe ho'noma'nyoso, nom'ne somne'no hitoho mulofe'njoso, o'o a'amu kakoe yo'mayo somne'no syafisiyoso, a'amu ito'no mohumayofoho. O'o hofiko husilo husilofa lohofont'ifi nom'ne a'amu somne'no sitofo ujofoho. ²¹ Nakwoe s'meho a'amu nom'nefe yo'mayo so'no hi umo'nyo, mijo yokumpohn'nyo nonont'ifi nilohofoso, yo'mayo syohi'nyo wonyo iyoso, yo'mayo fonifonyo iyo, yo'mayo wonyo iyoso, umo l'wo'n'ngkisofoho. S'mo'mo selimentohe hopaso apa'no yokumpohn'nyo wasel'monne'no yohono. A'amu yo'mayo wonyoso iwo'n'ngkohofoso hofiko An'itu nemokosyohumayo sopo mahufitnefoho.

²² I oso'no nakwo An'ituye Towahuno Wop'ingofe mampahomo in'ngkawasoso nakwo nom'ne a'amu somne'no hitoho wonalomontonoho. Nakwo An'itu'nji hungkuno hnn'ngkuhwasi s'meho wonyohofiyoni uyantanoho. Oso'no An'itu'nji a'amu so'njimo s'meho pompenjiyo uyantanoho. Nakwo An'ituye Towahuno Wop'ingofe mampahomo in'ngkawasoso, u a'amu nom'ne nakumne'no wonyo hungkuno loso'manji nakwo s'meho wonyo muyanehwono. O'o, s'meho wop'ingo'nji wohumantanoho. Nakwo a'amu nom'ne somne'no hitoho nalof'hwoso'no ufo'mantanoho. Yo'mayo wop'ingo ulohofantanoho. Yo'mayo nakwo nom'ne somo ulasoso ne umo'nimontonoho. ²³ Nakwo nom'ne somne'no hwahopo wopowantanoho. Nakwoe yofe moho'noma'nyo'njo uyantanoho. Yo'mayo nakwoe s'meho uyimonto ko yososo nakwo hon'ngkano wop'ingo'nohinomo uyantanoho. Oso yo'mayo yahino wonyongakafu loso yasoso hon'ngkano hungkunoso yo'mayo hwahoponjo hungkunoso nakumo mop'ijwonamofe'njo umontonoho. ²⁴ Jisasiye a'amu ne hn'nwi olo so'no nano mtito'ment'ihwone, Yo'mayo nakwoe huno wonyo naisoso yo'mayo s'meho fefoyo ne'maso sohonta ole syafisiyo'n'ngkuhwono. Mpano. Jisasiye iyo hwojiyaf'ku'nnyopo oso hiso'no nto pe'nimentisofoho. Ose syofisiyontani hon'ngkano wop'ingomo humalohwono.

²⁵ An'ituye Towahuno Wop'ingo kako songo humayo'ne kakoe yokumpohn'nyo ntne'no nejap'wo'n'ngkiso so'no nakwo kakimo enjwa'mo wohumano. Kakoe hungkuno somo sikuno huhwo huhwi un'ngkowano. ²⁶ Yo'mayo nakwoe yofe engo imo'nyo'neso mosyafisiyo'njo uyano. Nakwo nom'ne a'amu somne'no s'mano hintotohino monahmnyo'njo uyano. Nakwo nom'ne a'amu sofe yo'mayo so'no hi monamo'nyo'njo uyano.

6

Nakwo nom'ne a'amufe tangoso ufo'mano.

¹ Nje a'amu soku, a'amu fihwo kako yahino wonyomo apa'no yoso'manji sekwo An'ituye Towahuno Wop'ingofe mampahomo t'ifi in'ngkawowo'n'ngkohofoso sekwo oso hwe huhwo sohomo hon'ngkano wop'ingo somo apa'no t'ipemayo'ne ufo'mapmno. Yoka nul'ikutoho. O'o, hungkuno wop'ingo'nohini hofiyu ul'ifijoso An'ituye hon'ngkanomo apa'no f'ipemotamno. Sekwo anga'no anga'nohino soku sekwoe humayo somo ito'no uhwon'imno. Seten kako yamofa selohofahon'ngkuhwosi sekwo

wonyo ifitnnoho. Oso'no ito'no uhwontohumamno. ² Sekwoe a'amu somo yo'mayo tango u'masoso sekwo hofi:kimo ufo'mapmno. Ufo'mapijo'manji sekwo Jisas Kilaisiye hungkuno ne somo un'ngkowitzifeho. ³ Hwe fihwo ole hnnalofi, Ngkimo peho'no nifo'mapitnnehofo. Ngko ito'nohino hwo'nyoho. Ngko hoponoho. Ose hnnoso sohwo kako hwasyo hnnalofoho. ⁴ A'amu anga'no anga'nohino soku yo'mayo iwo'n'ngkino somo kiko ito'no uhwonyo. Wop'ingo'nohino uhwon'ngkohoji jije simeho wop'ingo wakumo'n'montonoho. Nom'ne a'amufe yo'mayo syoho iwo'n'ngkiso somo uhwon'ngkohoji ole nosyafisyohotoho. Nom'ne sofe yo'mayoso wonyofoho. Nje yo'mayoso wop'ingofoho. Ngko uyakolofohono. Ose nosyafisyohotoho. ⁵ O'o, Anitu kako sekwo anga'no anga'nohino sokuye syohomo sehoningkuhwosi yano noselofiyonefoho. Oso'no a'amu anga'no anga'nohino soku sekwoe syoho so'no tango nomapitnnefoho.

⁶ A'amu sekumo Anituye hungkuno losetihwalokuso sohumo sekwoe wosopayo hwapife hamniyoho yo'mayo fehohnjoso uyimno.

⁷ Hwe fihwo kako Anitumne'no hwasyoso mulonehoho. U hwe fihwo kako wopayo hulihwosi wopayo wofoka'montonoho. U yo'mayo hulosofo wofoka'montonoho. Oso pa'nyo hwe fihwo Anitumne'no hwasyo in'ngkawo'n'ngkiso sohwo ne ane umo'n'montonoho. Oseso sekwo anga'no anga'nohino soku hwasyo hnn'ngkutoho. ⁸ A'amuso yo'mayo wonyo kakoe simeho umo'nyoso ose iwo'n'ngkiso'manji u kako nihu'nahone tikanomo wene hweho. A'amu nom'ne sohwo yo'mayo Anituye Towahuno Wop'ingo uloso somo in'ngkaweso'manji u kako Anituye Towahuno mta'ni songo humayoso nomane hweho. ⁹ Hon'ngkano wop'ingo somo nohumentani Anituye syoho wop'ingo so'no piso'mo'nyo namo'n'ngkuhwoloho. O'o, yo'mayo wop'ingo yaso'manji yokumpohn'nyo ne'no mjimihwasi sikuno Anitu ho'nahumentiso somo yo'mayo wop'ingo nomane'nwoho. ¹⁰ Oso'no sikuno huhwo huhwi nakwo a'amu hopi'nonohino somo ufo'mayo'ne hon'ngkano t'pemayo'manji ufo'mano. I a'amu Jisasimo simeho hi'ntnnono uy'iwon'ngkohofo somo ne'nohino ufo'mafikuno.

Jisas nakwoe wonyo'ne iyo hwojiyafiku'nyo sopo pe'n'imentiso so'no Poul kako simonyo imentisofoho.

¹¹ Olo hungkuno loso simo'mo nom'nehumo ulahon'ngko kako mti'mokohoho. I olopo nje aho'nji mti'mokalokweno. Sekwo uhwon'imno. Ifalifaliyo loso m'kun'imposo mti'mokalokweno. ¹² A'amu fehohnjo hungkuno losetihwalokwofoso hofiko sekwoe a'apaho sihu sekolofone umo'nalofoho. Hwap'ingoso ole. Hofiko a'amu a'apaho sihu kolofoso yahino somo in'ngkawo'n'ngkohofo sofe simeho wop'ingo umo'nyonefoho. I oso a'amu hungkuno losetihwalokwofoso hofiko Jisas nakwoe wonyo'ne pe'n'imentiso so'no simeho hi'ntnnono ufijo'manji Anituye a'amu ne imo'n'fitnnefoho. A'amu huhwo sohwa oso'nohino losetihwant'fijontentesi a'amu hon'ngkano hungkunomo enjwa'mo humalofoso hofiko a'amu nolosetihwalokwofo somo tango uy'ikutnnesohilo. Oso'no a'apaho sihu sekolofone umo'nalofoho. ¹³ A'amu a'apaho sihu kolo'nyo'ne hungkuno losetihwalokwofo sohwa hofiko hon'ngkano hungkuno hopi'nonohinomo min'ngkayo'njo yalokwofo. O'o, sekwoe a'apaho sihu kolofone losetihwayo hwap'ingoso ole. Hofiko a'amu Juta somo nakwoe inomokomoyo pi'n'ingo engo somo uhwon'imno

ulahonɨngkofi a'amu Jutaso hofɨkoe yofe ho'nomalokwofo. ¹⁴ Nje yofe'nji yo'mayo ntnneso moho'nomanyo'njo yalokweno. O'o, olo'nohino woho'noma'mo. Jisas Kɨlais kako nje wonyomne'no iyo hwojiyafɨku'nnyo sopo poyo pe'nɨmentisofoho. Oso hiso'no woho'noma'mo. Hwapɨngoso Jisas ngkine'no poyo pe'nɨmentiso so'no yo'mayo hwahoponjoso ngkimo yokumpohn'nyo monɨmokosyohumanehoho. O'o, Jisas hwahoponjo yokumpohn'nyo somo hwotoho hmmentisofoho. Oso'no hwahoponjo yo'mayoso nɨhu'nahone ngkilaho lalokweno. Oso hiso'no a'amu yo'mayo hwahoponjo somo inɨngkwalokwofoso hofɨko ngkine'no nakwolaho ntantɨkwofo. ¹⁵ A'apaho sɨhu kolo'nyo yahinoso ne anefoho. A'apaho sɨhu makolofonjo yahinoso ne anefoho. O'o, neso ole, Anɨtu nakumo a'amu songo pa'nyo namokiyo yahinoso hoponoho. ¹⁶ A'amu hopi'nono huno ose uyahonɨngki inɨngkawo'nɨngkohofoso hofɨko Anɨtuye a'amu nefoho. Osomne'no Anɨtu kako hitoho ulofɨhwoso'no sɨmeho pompenjiyo uyono.

¹⁷ Yo'mayo semtɨ'mokiyohē so'no sekwo nom'ne tango ntapɨkutoho. O'o, ngko Jisasiye syoho ulohofiyo sohwo'nɨmo a'amu tohino engo ntapontɨfeso nje a'apaho ime'nohinofoho.

¹⁸ Nje a'amu soku, nakwoe Hwe Engo Jisas Kɨlais kako wosemokosyohumano. Yo'mayo wopɨngo waselohofono. Hungkuno nehopeho. Ngko Poulɨ'ni semtɨ'mokiyohēfoho. Osohopeho.

Efesos

Olo Iyoswo loso Poul A'amu Efesos somne'no Mt'i'mokumentisofoho. Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *tiwenti-nain'*nji (29) *teti wan'*nji (31) nto uyakolo'mentisopolikeno Poul olo iyoswo a'amu ango Efesos+njo somne'nohini mt'i'mokumentiso'maho. O'o, a'amu hopi'nono hwaho Esiya sopenji a'amu Efesos so'nji uhwon+fitne'ento mt'i'mokumentisofoho. Olo iyoswo homo lomjo hungkuno hwap+ngoso olenoho. Nakwo Kilais+'nji humalohwone so'nimo Anitu kako olohonta yo'mayo ahwomomjo wop+ngo hopi'nonohinoso nakwoe huyo'mangomo nefe'mayo'ne nejopalofoho. Jisas Kilaisinta'ni Anitu kako yo'mayo yo'mayo hopi'nonohino ahwomomjoso nejahopohoho. (Hungkuno hiloso Efesos sohe engo 1 hon+ngkano we'e 3. Osopo weho.) Olo iyoswo loso Poul kako impo'angomo humanto mt'i'mokumentisofoho. Olo iyoswo hiloso Poul kako iyoswo Koulousi sopene'no mt'i'mokuyahot+mentiso sohonta olo iyoswo Efesos loso oso afaho sohonta mt'i'mokumentisofoho.

Olo iyoswo lomjo hungkuno simo'mjoso olenoho. Kilaisinta'ni a'amu Jisasimo in+ngkunyoso simeho afa'njo wohumantifeho. Nakwo olo iyoswo homo lomo atofu lhwasi tifi un+ngkohwano.

¹ Ngko Poul'ni Kilais Jisasiye hungkuno a'amumo uyohojiku'mofu (*apousel*) syoho so'ne Anitu nihwosopo'mentiso hwo'nyoho. Sekwo Anituye a'amu soku ango Efesos nohumantifi Kilais Jisasiyo in+ngkawowo'n+ngkohoho sokune'no olo iyoswo loso mt'i'mokalokweno.

² Nan+ngkwoho Anitu sohwo'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais+'nji siko'monta'i siko sekumo yo'mayo wop+ngo selohofohosisi simeho pompenjiyo wosejopanjiyo.

Kilais yo'mayo wop+ngo naloho'mentisoso olenoho.

³ Nakwo Kilais+'nji humalohwone hn'nyumo Anitu kako olohonta yo'mayo ahwomomjo wop+ngo hopi'nonohinoso nakwoe huyo'mangomo nefe'mayo'ne nejopalofoho. Oso'no nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais+iye kan+ngkwowho Anitu osohumo isamoyoka ulano. ⁴ Hohonta Anitu kako nakwoe hwaho yo'mayo mamti'mokiyo sohonta nakwo Kilais+'nji humayo'ne Anitu kako nakumo nto nahwosopo'mentisofoho. Oso'no nakwoe simeho kiho'maso'nji humehwasi nakwo kakoe simano sopo wolohofantantonoho nje simano sopo wolohofantifeho. Ose syafi'hu'mentisofoho. ⁵ Simo'mo Anitu kako nakune'no hitoho mikun+mposo ulo'mentisofoho. Oso'no nakwo kakoe mehomi ne namokiyo'ne Jisas Kilais nakumne'no poyo pe'nyo so'ne uhwat+inne'ento syafi'hu'mentisofoho. Anitu kakoe huno homo somo mikwesyafisiyofoho. O'o, kako oso hiso'no uyimonnoho lonto simeho wop+ngo umo'n+ngkahon+ngki nejapmmentisofoho. ⁶ Nakwo hon+ngkano wonyomo nohumantan+ngkuhwoni Anitu kako wop+ngo'nohini nalohofonto kakoe Hwomumo nakumo siki nejapmmentisofoho. Oso'no nakwo kakimo aku peho uyanehwono. Awonoho. Siki nejapmmentisofoho. Oso'no nakwo Anitumo isamoyoka uli'hwasi kakoe yofe woho'nomano.

Hwapingoso nakwo Jisas⁺nji humalohwone so'no Anitu kako nje mehomi kuyoho nalimentisofoho.

⁷ Kilais nakumne'no kakoe honiyo usihumanto poyo pe'nimentiso so'no nakumo honingkano wonyo mta'ni ishutofonema'mentisofoho. Oso'no nakwoe wonyoso kakoe honiyo'nji wae enao'mentisofoho. Oso wopingo hiso Anitu nalohofososo ifehu'mokonasiyoso wonyoangkafofoho.

⁸ Anitu huno wopingo hwapingo'njo sohwo kako nakumne'no huno ito'no uyahonngki kakoe yo'mayo wopingoso ifehu'mokonesyalofoho. Oso hiso'no Anitu kako huno uyohoho. Hofikimo ufo'mayo'nefoho.

⁹ Anitu kakoe mehomi hn'nwiye wonyo wayo'ne Jisas uhwatimne'ento limentisoso kako ose yonto hohonta kakoe hunoso hiyasamo wo'mojoso olohonta ujo ehontojwahumentisofoho. ¹⁰ Oso Anituye hunoso hiyasamo wo'mojoso olenoho. Oso sikuno Anitu kako hwsosopeehumentiso sohwi i'mofapihwoso'no yo'mayo ahwomomjo so'nji hwahoponjo so'nji mti'mokumentisoso mihu'mokoso sohonta Kilais kako yo'mayo hopi'nonohino somo mokosyohumayo'ne mnokino engo'njohwo imo'nonefoho.

¹¹ Yo'mayo Anitu imne'ento imentisoso ne imo'nyo'nefoho. Oso'no Anitu kako nakwo a'amu Juta hn'nmo nje mehomi ne imo'nifitnne'ento kako Kilaisiye temtitofomo nehumatimentihn'nwoho. Anitu kako nakumne'no yo'mayo so'no ae'mta'ni huno syonafihu'mentisoso ne imo'nimentisofoho.

¹² Nakwo simeho Kilaisimo uyimentihwone simo'mjo hn'nwi nakwo yo'mayo wopingo nalohofone so'no hontohumehwasi Anituye yofe engoso woho'nomano.

¹³⁻¹⁴ Sekwo temtitofokengo mta'ango soku, Anitu sehwsopo'mentiso so'no sekwo Anituye hungkuno wopingo ne'njoso upa'nontifi Kilais sekumne'no asomo setimayo'ne sohomo sekwo simeho hi'ntnnono uyimentohofoho. Oso'no sekwo Anituye a'amu ne imo'nimentohofoho so'no kakoe Towahuno Wopingoso yofe sehwoe'ne seajpmentisofoho. Oso Towahuno huhwo sohumneno hohonta Anitu nalimento, Nje a'amu ne somo nje Towahuno sohwo uyimonne'no yohono. Ose nalimentiso so'no nakwo huno ole nayohi, Nakwo Anituye Towahuno Wopingo'nji humalohwone so'no kakoe a'amu ne nto imo'nimalohwone so'no huno nayohoho. Oso'nji yo'mayo Anituye a'amu neso mapitnne'ento limentisoso oso hiso nakwo nomane so'no huno nayohoho. Hwapingoso Anituye Towahuno Wopingo nakwoe simeho mo'mo humaho. Oso'no olo so'ntnne'no huno nayohi, Anitu nakwoe woyomne'no mpe nto imentisofoho. Oso'no nakwo kako'nji humayo so'no asomo netimayo so'neso nakwo hontohumalohwono. Oseso yo'mayo nalohomentiso so'no nakwo nakwoe Anitu wopingo sohwoe yofe woho'nomano.

Anitu kako a'amu Efesos somne'no huno wopingo uyo'ne so'no Poul kako jomo ulimentisofoho.

¹⁵ Ngko ole upa'nimale, sekwo Hwe Engo Jisas sohomo simeho hi'ntnnono uyontifi Anituye a'amu nom'ne somo simeho uyalokwofo. ¹⁶ Ose upa'nonji sikuno huhwo huhwi ngko sekumne'no Anitumo isamoyoka uliwo'nngkohono. Sikuno anga'nohino fihwo moniyakolofefoho. O'o, sekumne'no huno syafisyonji Anitu kako sekumo sefo'mayo'ne jomo uliwo'nngkohono. ¹⁷ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye kaningkwohwo Anitu yo'mayo wopingo hwapingo sohwo osohomo ole uliwo'nngkohono, Anitu kiko jije Towahuno

wopíngo sohwo a'amu ango Efesos humayo somo uyahoníngkohojo Towahuno sohwo kako huno wopíngo uyíhwosi Anítumne'no a'amu somo utíhwahoníngkuhwosi hofíko kikine'no huno nehopi uyono. Ose ulíwo'níngkohono. ¹⁸ Oso'nji ngko ole so'no sekumne'no ulíwo'níngkohono. Anítu kakoe pomponaho sekwo hunomo ho'nasesyíhwosi yo'mayo so'no sehwasopo'mentisoso sekwo hunoso nto'no ehohosasesyíhwoso'no yo'mayo wonyoangkafoso mapitnne'ento límentiso so'no sekwo símeho wopíngo'nji wohontohumantífeho. ¹⁹⁻²⁰ Jisas Kílais kako poyo pe'nímentiso sohonta Anítu kakoe yokumpohn'nyo míkunímposo so'nji Kílaisímo ulíkafonto ahwomo somo kakoe aho angahohnta'ni míhumají'mentisofoho. Osopo Kílais kako nohumanto nemokosyohumaho. Nakwo a'amu Anítumo símeho hí'ntnnono uyíwo'níngkíhwone hn'nímo oso yokumpohn'nyo míkunímposo Kílaisímo ulíka'mentiso hiso nefe'mayo'ne syoho yalofoho. Oso'no sekwo huno waseyono. ²¹ Kílais kako Anítuye aho angahohnta'ni humamentiso so'no kako ahwomomjo a'amumo mokosyohumayo so'nji hwahoponjo hwe engo sohwanji a'amu hwaho mokosyohumayo sohwa hnnonji a'amu yofe engo'njo so'nji a'amu hopi'nonohino humalohwone hn'nímo Kílais kako hwofilo'nnyo hweho. Olohonta'nohiní'maho. O'ó tifi no'mjo hí'nji Hwe Engo oso hwo'nohini kako ne'no wohumantí'mtonoho. ²² Anítu kako yo'mayo hopi'nonohinoso Kílaisímo enjwa'mo ho'nasyonto Anítu kakimo nakwoe hwe mnokino engo'njo uhumatí'mentisofoho. ²³ A'amu Kílaisímne'no huno nayíwo'níngkiso so'nwi Kílaisíye a'apaho'nwoho. Kílais kako nakwoe mnokino engo'njo hweho. Oseso nakwo Kílaisíye a'apaho fehohnjo'nwoho. Oso'no Kílais kako hopi'nonohinomo mokosyohumaho.

2

Nakwo poyo pa'nyo nohumentaníngkuhwoni Kílais yo'mayo wopíngo naloho'mentiso so'no Anítu nakumo songo nelíkafalofoho.

¹ Hohonta sekwo temtitofo kengo kengo soku honíngkano wonyomo nohumantífi a'amu poyo pe'nyoso yo'mayo hungkunoso mupa'níwo'níngkiyohoho hopa sekwo Anítuye hungkunomo haloho maposo'njo imotofofoho. Oso'no Anítu tohino engo womapífe límentisofoho. ² Oso hohosohonta sekwo hwahoponjo yahino wonyo somo iníngkawentífi yo'mayo towahuno wonyo sofe hwe engo Seten oso hwoe hungkunomo haloho po'motofofoho. Seten huhwo sohwo kako a'amu Anítuye hungkunomo hwotoho fewo'níngkohoho somo kako yokumpohn'nyo umokosyohumaho. ³ Hohonta nakwo a'amu Juta hn'nwi a'amu temtitofo kengo kengo pa'nyoso nakwo hopi'nonohino Seteníye temtitofo'nwoho. Nohumentani yo'mayo yahino wonyo nakwoe símeho umo nelahoníngki imotohwonefoho. Nakwoe hunomnohini iníngkamotohwonefoho. Nakwo ose humentaníngkuhwoni Anítu nakwoe honíngkano wonyo somne'no símeho tohino umníngkahoníngki Anítu kako a'amu hn'nímo tango engo uyímne'ento límentisofoho.

⁴⁻⁵ Nakwo honíngkano wonyomo poyo pa'nyo nohumentaníngkuhwoni Anítu hitoho míkunímposo ulofahoníngki Kílais yo'mayo wopíngoso naloho'mentisoso Anítu kako nakumo Kílaisí'nji songo nelíka'mentisofoho. Anítu kakoe mehomi so'nne'no umo'níngkahoníngki kako asomo netíma'mentisofoho. ⁶ Nakwo Kílais Jisasímo humalohwone

so'no Anitu kako Kilaisi'nji nakwo'njimo songo nelikafonto kakoe yofe engo nejopahonngki ahwomomo Kilaisi'nji humalohwono. ⁷ Ose nalohomentisoso kako hitoho mikunimposo nejapeso kako engolopohamo a'amu tifi imo'none so'nji ne'no netihwawo'nngkisofoho. Anitu kakoe huno mta'ni wop'ingo uloho'mo lonto wop'ingo nalohofiwonngkisofoho. Kilaisi nakwoe wonyomne'no poyo pe'nimentiso so'no a'amu hopi'nonohino kakoe hitoho engo nejopahonjo somo uhwonelokwofo. ⁸ Anitu kako wop'ingo uloho'mo limentiso so'no nakwo kakimo simaho hi'ntnnono uyimentihwone sohonta Anitu kakoe mehomi ne namokumentisofoho. Oso hitoho ulofu yahino uyalokuhwone hwap'ingoso nakwo'maho. O'o, Anitu huhwo kako hwap'ingo hweho. Kako siki nejapmmmentisofoho. ⁹ Olo hilo so'no nakwo nakwoe yofe moho'nomo'nanehwono. Awonoho. I nakwo hilo so'no hwap'ingo'maho. ¹⁰ Anitu kako nakumo namti'mokumentiso sohwo nakwoe hwap'ingo hweho. Nakwo yahino wop'ingomo inngkayo'ne Anitu kako Kilaisi nejapmmmentiso so'no Kilaisi Jisas nakumne'no yo'mayo wop'ingo nalohofoso nakwo a'amu songo namokumentisofoho. Anitu oso yahino wop'ingo somo hofiko inngkafitne'ento nakumne'no nto'no esyohumamentisofoho.

A'amu Juta so'nji temtitofu kengo kengo so'nji Anitu'nji ufohi'nyo'ne Jisas kako temtitofu anga'nohino umokumentisofoho.

¹¹ Ngko sekwoe hunomo huno wasefohoto'monne'no yohono. Hohonta sekwo Anitumne'no huno maseyofoho. I a'amu Jutaso a'apaho sihu kolo'nnyo sohwa hofiko sekumne'no ole liwo'nngkohofi, Sekwo temtitofu kengo mta'ango soku a'apaho sihu makolo'nyo so'no sekwo Anitumne'no huno maseyokuyoho, seliwo'nngkohofofoho. ¹² Oso hohosohonta sekwo Kilaisimne'no i'waho yontifi Anituye mehomi mmo'nyo kuyoho. Simo'mo Anitu a'amu Juta somo uhwasopomentisoso kakoe hungkuno wop'ingo kako'nji makotiku'nyo'neso sekumo mosejapmmmentisofoho. O'o, sekwo a'amu temtitofu kengo'mta'ango soku yoloho'mo humamotofokuyoho. Sekwo olo hwaho lopo nohumantifi tifi no'mo yo'mayo wonyoangkafo imo'none so'no mohontohumayo'njo kuyoho. Sekwo Anitu sohumne'no huno mosyafisiyo'njo imotofokuyoho. ¹³ Sekwo Anitune'no kengopo nohumentanngkofi Kilaisi Jisas kako poyo pe'nonto sekumne'no kakoe hon'yo usihuma'mentiso so'no kako impo'nosetima'mentisofoho. Oso'no sekwo kako'nji ufohi'nimentohofu kuyoho.

¹⁴ Simo'mo nakwo a'amu Juta hn'nnonji sekwo temtitofu kengo sikunonji mango hwona'ni imo'nontani humamotohwonefoho. Mangohwa imo'nimentihwoneso nakwoe honngkanomo tojo hopa pijwahinimentihwonefoho. I Kilaisi nakumne'no poyo pe'nimentiso so'no tojo homo somo wae yao'mentisofoho. Oso hiso wae yaofonto nakwo simaho pompenjiyo'nji nohumentanngkuhwoni temtitofu anga'nohino namokumentisofoho. Oso simaho pompenjiyo hwap'ingoso Kilaisiyoho. ¹⁵ Jisas nakwoe wonyomne'no poyo pe'nimentiso so'no a'amu Jutafe honngkano hungkuno hopi'nonohinoso a'apaho sihu kolo'nyo yahinoso a'amufe yahino wonyomne'no yahu fonjokisasiyoso yo'mayoso ne ane imo'nimentisofoho. Oso'no Jisas kako a'amu Jutafe honngkano hungkunomo wae yaofonto nakwo a'amu Juta hn'nnonji sekwo temtitofu kengo kengo sokunonji nakwo hn'nimo Jisas kako'nji nakumo

monakojjwonto temtitofu anga'nohino songo namokumentisofoho. Oso'no nakwo simeho afa inimentihwone'nwoho. ¹⁶ Kilais kako iyo hwojiyafiku'nnyo somo poyo pe'nimentiso sohonta nakwoe simeho tohino yahino so'nji mangohwa imo'nyo yahino so'nji Kilais kako poyo imokumentisofoho. Poyo imokumentiso sohonta nakwo a'amu Juta hn'nnonji sekwo temtitofu kengo kengo hn'nimo temtitofu anga'nohino namokonto nakwo Anitu'nji simeho afa inimentihwonefoho. ¹⁷ Kilais kako noponto a'amu Juta Anitu'nji mofonepo humamotofo so'nji sekwo temtitofu kengo kengo'mo Anitune'no humamotofo soku nonjimo olo hungkuno wopingo loso nalimento, Sekwo simeho afa'njo hmmo'nimno. ¹⁸ Ose nalimentiso so'no Kilais kako nakwo a'amu Juta hn'nnonji sekwo a'amu temtitofu kengo sikunontne'no yo'mayo wopingo nalohomentiso so'no Anituye Towahuno Wopingo anga'nohino sohwo kako honingkano namohmentiso so'no nakwo hinjoho'nwi Anitumo u'malokuhwono.

Nakwo a'amu Anitumo iningkawo'n'ingkuhwone so'nwi nakwo angone'nwoho.

¹⁹ Oseso sekwo a'amu temtitofu kengo mta'ango soku olohonta sekwo yoloho'mo mohumu ilofu. O'lo, sekwo Anituye a'amu ne so'nji ufohi'nontifi Anitu'nji sekwo'montohwasi humalofu. ²⁰ Sekwo soku Anitu angu molalokunjo pa'nyo kuyoho. Nakwo Anituye hungkuno uyohojiku'mofu (*apousel*) syoho'njo sohwo'nnonji a'amu Anituye hungkuno uyahon'ngki limotofu sohwo'nnonji kako nakumo hwosoku hwosaho pa'nyo nawonjimentiso hwona'nyoho. Kilais Jisas sohwo kako engkwosaho ne pa'nyo hweho. Sekwo soku angu yokino kuyoho. ²¹ Angu yokino hopi'nonohino soku Kilais engkwosaho ne sohwo'nji ufohi'nimentohofoho. Olo angu hiloso Anitu kako hwap'ngi hweho. Angu hiloso Anitu nomolihwosi engu imokuhwosi kako oso angu wonyo ane wopingo'nohino sopo wohumamontonoho. ²² Sekwo sokunonji nom'ne a'amu Anitumo iningkawo'n'ingkuhwone hn'nnonji nakwo Kilais'mo ufohi'nontani Anituye Towahuno Wopingo sohwo nakwoe simeho mo'mo humawo'n'ngkiso so'no nakwo Anituye angu ne nto imo'n'malohwono.

3

Poul kako Anituye hungkuno wopingoso a'amu temtitofu kengo somo lutihwawo'n'ngkiso hweho.

¹ Ngko Poul'ni Kilaisiye syoho ulohofiyu sohwo'ni ngko sekumne'no impo'angomo humaleno. Hwap'ngoso ngko a'amu temtitofu kengo sokumo Anituye hungkuno wopingo losetihwawo'n'ngkohe so'no a'amu Jutas ngkimo impo'angomo intofan'humentohofoho. ² Sekwo olo so'no nto upa'nimentohofu so'no ngko huno syafisyohono. Anitu sekumne'no hitoho ulofahon'ngki kako yo'mayo wopingo waseloho'mto yonto sekumo losetihwayo'ne syoho loso ntapmentisofoho. ³ Anituye hungkuno wopingoso hiyaso'mo wo'mojoso ntiwhahon'ngki ngko hungkuno losomo huno nimentisofoho. Hungkuno fehohnjoso nto semti'mokiyohofoho. ⁴ Olo iyoswo losomo atofu lifijoso sekwo huno ole waseyono. Kilaisiye hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso kako ujo nto ehontojwan'humentisofoho. ⁵ Hohonta olo hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso loso Anitu kako a'amu somo mutihwawojofoho. I olohonta Anituye Towahuno Wopingo kako nakwo

a'amu Anituye hungkuno uyohojiku'mofu (apouse) syoho'njo sohwa hn-nonji a'amu Anitu kakoe hungkuno uyahon'ngki l'motofo sohwanjimo ujo ehontojwahumentisofoho. ⁶ Hungkuno wop'ingo hiyaso'mo wo'mojoso hiloso olenoho. Sekwo Jisas Kilaisiye hungkuno wop'ingo somo upa'n'imentohofu so'no sekwo a'amu temtitofu kengu soku sekwo'nji nakwo a'amu Juta so'nnonji nakwo temtitofu afa imo'nontani a'apaho afa pa'nyo humalohwono. Yo'mayo wop'ingo Kilais Jisas nakumne'no naloho'mentiso so'no Anitu yo'mayo nakumne'no hwasopeehumentisoso womantanoho.

⁷ Anitu kako ngkimo kakoe hungkuno wop'ingoso uyohojiku'mofu'ne nihwasopu'mentiso so'no ngko oso hungkuno wop'ingo sohwo syoho ulohofiyu hwo'nyoho. Anitu kako olo syoho lomne'no kako ngkine'no hitoho ulofahon'ngki kako kakoe yokumpohn'nyo ngkimo nisosofito'mentisofoho. ⁸ Anituye hwe moya'mi ne somo ngko enjwa'mo humaleno. Ngko Anituye hungkunomo hwotoho hm'mote hwo'n'imo Anitu kako wop'ingo ntohofonto nje wonyoso wae yanimo'mentisofoho. I Anitu olo syoho a'amu temtitofu kengu somo kakoe hungkuno wop'ingo lutihwayo so'no nihwasopu'mentisofoho. Anituye hungkuno wop'ingo loso olenoho. Yo'mayo yahino wop'ingoso Kilaisimo weho. U a'amu sikinjo sohwo kako yo'mayoso matip'ihwononehoho. O'o, a'amu Kilaisimo in'ngkawo'n'ngkiso sohwo kako yo'mayo wonyoangkafoso Kilaisimo wotipema'mtonoho. ⁹ Simo'mo Anitu yo'mayo mti'mokumentiso sohwo kako yo'mayo so'no imne'ento huno syafisyonto Jutafe temtitofu so'nji temtitofu kengu kengu so'nji afa imo'n'ifitnne'ento hiyaso'mo ho'nahumentisofoho. Oso hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso ne imo'nyo'ne'ento a'amu hopi'nonohino somo huno ehohosi'nyo'ne Anitu olo syoho loso ntapmentisofoho. ¹⁰ Hwap'ingoso Anitu kako a'amu ahwomomjo somo mokosyohumayo sohwanji ahwomomjo a'amu hopi'nonohino so'njimo kakoe huno wop'ingo hiyaso'mo wo'mojoso ujo ehontojwahinyo'nefoho. Neso olenoho. A'amu Juta so'nji a'amu temtitofu kengu so'nji Anitu kako mekilo'mokuhumajonto kakoe a'amu ne imokahon'ngki hofiko kakine'no uhu'mokuwo'n'ngkohofofoho. Oso homo somo a'amu ahwomomjo sohwa uhwonont'ifi hofiko Anituye huno wop'ingo so'no huno uyohoho. ¹¹ Hohonta a'amu ahwomomji hwahonji mamti'mokiyo sohonta Anitu ose imne'ento huno syafisyonto nakwo Hwe Engo Kilais Jisasi'mo nejapmentiso so'no ne imo'n'imentisofoho. ¹² Nakwo Kilaisimo simo'hi'ntnnono uy'iwon'ngkuhwone so'no nakwo Kilaisi'nji ufohi'nontani nakwo Anitumo u'mayo so'no iyoho monenalofiyoho. Hwap'ingoso Kilais sohwo kako Anitumo u'mayo'ne hon'ngkano hweho. ¹³ Oso'no ngko hungkuno we'e waselimo. Ngko Anituye hungkuno a'amu temtitofu kengu sokumo seli'wo'n'ngkohe so'no tohino malokwe loso'no sekwo simo'wonyo seli'wo'n'ngkuhwoloho. O'o, sekumo sefo'mayo'nefoho. Oso'no sekwo simo'wonyo wop'ingo'nji fohumantokuno.

Kilais kako hitoho mikun'imposo sejopalofoho.

¹⁴ Nto selohe so'no ngko yo'mayo Anitu kako yoneso'no huno syafisyonji ngko Mpohume'no hwahopo hwomtame ulohofalokweno. ¹⁵ A'amu nope'nont'ifi ahwomomo nto simentohofu so'nji nakwo hwahoponjo temtitofu hopi'nonohino hn'nnonji nakwo Anitu kako kakoe yofe neso nan'ngkwoweho. Oso'no kako menalmentisofoho. ¹⁶ Olo so'no

ngko Mpohwo yo'mayo hwap'ingo sohune'no jomo ulalokweno. Kako kakoe Towahunu Wop'ingo sohwo sekwoe simehomo sehulo'ofihwaso'no sekwo kakoe yokumpohn'nyo wonyoangkafo so'nji yokumpohn'nyo wolo-hofantifeho. Oso'no ngko Mpohumo jomo ulalokweno. ¹⁷ Sekwo simeho Anitumo uy'iwon'ingkochofo so'no Kilais kako sekwoe simeho mo'mo humaho. Oso'no kakine'no fisyafisi'iwon'ingkuho. Iyo pmpongo hwahomo'mo unjilofonto yokumpoh'nyo kemokosyohumawo'n'ingkuho pa'nyoso Anitu kako sekumo hitoho engo sejopalokunjo so'no sekwo huno syafisi'yikujji sekwo yokumpohn'nyo filohopmno. ¹⁸ Sekwo ose ifijo'manji sekwo Anituye mehomi hopi'nonohino soku Kilais kako simeho nejape so'no huno waseyono. Kilaisiye hitoho nejapeso yo'mayo hwahoponjo so'njimo ahwomomjo so'nji yakolo'nyofoho. Nihu'no yokintahoponoho. ¹⁹ Kilaisiye mikunimposo nejapo so'no nakwo huno nto'no monayohoyohoho. O'o nakwoe hunoso tifofoho. I oso'no sekwo Kilais yokumpohn'nyo sejape so'no huno nto'no seyo'ne Mpohumo jomo ulalokweno. Oseso Anitu kako sekwoe huyo'mango somo sefo'mahwosi kako pa'nyo wop'ingo'nohini wasemokumontonoho. Ngko oso hiso'no Mpohumo jomo ulalokweno.

²⁰ Anituye yokumpohn'nyo engo nakwoe simeho mo'mo syoho nelohofalofoho. Oso'no nakwo nakwoe huno tifo so'nji yo'mayo so'no Mpohumo jomo ujo so'ne kakoe yokumpohn'nyo hiso engo namokiyo hweho. ²¹ Oso'no nakwo Anituye mehomi hn'nwi yo'mayo wop'ingo Kilais Jisas nakumne'no naloho'mentiso so'no nakwo kakine'no uhu'mokuwo'n'ingkuhwone hn'nwi Anituye yofe'nji Kilais Jisasiye yofe'nji nakwo engolopohamo ne'no woho'nomewo'n'ingkuhwano.

4

Nakwo Anitumo in'ingkawo'n'ingkuhwone hn'nwi nakwo Kilaisiye a'apaho'nwoho.

¹ Ngko Anituye syoho iwo'n'ingkohe so'no impo'angomo humale sohwo'ni sekumo jomo yokumpohn'nyo selalokweno. Anitu kakoe mehomi hn'nimne'no wonyoangkafo humayo so'no johu nalimentiso so'no kakoe yahino wonyoangkafo somo nto'no un'ingkuhwano. ² A'amu hopi'nonohino somo sekwo enjwa'mo pahumno. A'amu somo fo'ma fo'ma ulohofikujji hungkuno hofiyo hofohofahn'no ulimno. A'amuso hofiko wonyo sekumo selohofikujjo'no sekwo oso wonyo hiso aku ulohofikutoho. O'o, wop'ingo'nohini ulohopmno. Simeho finimno. ³ Anituye Towahunu Wop'ingo sohwo kako simeho afa inyo yahino nejapmentiso so'no nakwo mtitofu anga'nohino pa'nyo impe hopa nto monakilo'mokumaho. Oseso oso simeho afa inyo yahino ne'no mjimikuno. ⁴ Nakwo Anitumo simeho uy'iwon'ingkuhwone hn'nwi nakwo hinjoho'nwi a'apaho anga'nohino'nwoho. Anituye Towahunoso anga'nohino hweho. Nakwo hopi'nonohino hn'nwi nakwo Anitu'nji wonyoangkafopo humayo so'no Anitu nakumo johu lonetima'mentiso so'no nakwo oso hiso'no afa'nohini hontohumalohwono. ⁵ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais sohwo anga'nohino hweho. Nakwoe simeho hi'ntnnohino uyo yahinoso Anitu uhwononteso anga'nohino weho. Mijo kiyomayoso Anitu uhwononteso hwap'ingo neso kenga'nohinofoho. ⁶ Nakwoe Mpohwo anga'nohino sohwo

Anítuyoho. Nakwo hopi'nonohino hn'nwi kakimo enjwa'mo humentan'ngkuhwoni kako yokintahopo humaho. Kako nakwo'njo ajwopo nohumanto yo'mayo ne'manteso kako wop'ingo namokuwo'n'ngkiso hweho. Kako nakwoe símehomo humaho.

⁷ Nakwo anga'no anga'nohino hn'n'imo Kílais kako kakoe syoho kengo kengo nejaponte so'no kako yokumpohn'nyo hwap'ingo sohwo oso syoho hiso iyo'neso yokumpohn'nyo nejapmmentisofoho. ⁸ Olo hilo so'no Anítuye hungkuno ole nalímento,

Kílais kako songo líkafonto ahwomomo apa'no símentiso sohonta kako kakoe a'amu pi'n'ingoso Seten kako ímpe íntofahumentiso somo ísíhufotomotasímentisofoho.

Osohonta kako a'amu somo yo'mayo syoho kengo kengo iyoso'no yokumpohn'nyo uyímentisofoho.

Ose nalímentisofoho. ⁹ Oso hungkuno so'no huno wosyofísyano. Kako ahwomomo apa'no símentiso so'no neso pehoto. Olenoho. Símo'mo kako ahwomo mta'ni noponto hwaho ne lopo pmmentisoso kako hwahomo'mo a'amu poyo pe'nyofe angomo umentisofoho. ¹⁰ Olo hwe lohwo kako símo'mo hwahomo'mo umentiso sohwo kako aku ahwomo ne nohot'mo símentisofoho. Símentiso so'no kako yo'mayo hopi'nonohino ahwomomjo so'nji hwahoponjo so'nji hwaho ae'mjo yo'mayo hopi'nono Kílais'mo weho. ¹¹ Anítuye syoho kengo kengo iyo so'ne Kílais kako a'amu anga'no anga'nohinomo yokumpohn'nyo uyalofoho. Oso yokumpohn'nyoso olenoho. A'amu fisomo kakoe hungkuno uyohojíku'mofone (*apouse*) syoho uyalofoho. Nom'ni somo Anítu hungkuno jó'ne syoho uyalofoho. Nom'ni somo a'amu Anítuye hon'ngkanomo típemayo'ne a'amu somo ufo'mayo'ne syoho uyalofoho. Nom'ni somo Anítuye a'amu ne somo mokosyohumayo so'ne kakoe hungkuno lúthwayo'ne syoho uyalofoho. ¹² Oso yokumpohn'nyo nejopalokunjoso Anítuye a'amu neso hofíko kakoe syoho hofíyo ulohofíyo'ne nto'no esyohumaho. Oso'no nakwo Kílaisíye a'apaho ne hn'nwi nakwo yokumpohn'nyo anga'no anga'no sosofito'n'ngkuhwasi ufo'mo'nano. ¹³ Kílais kakoe yokumpohn'nyoso ne'no nejapíwo'n'ngkiso so'no nakwo Anítumo símeho hí'tnnono uyíwo'n'ngkuhwone hn'nwi nakwo símeho afa unantanoho. U nakwo Anítuye hwomumne'no huno afa'nohino wonayíntonoho. Oso hohosohonta nakwoe símeho mo'mo Anítuye hungkuno'nji Anítuye huno'nji nakwoe hunomo engo enaofíhwoso'no nakwo Kílais pa'nyo sokafo ufo'mo'nantanoho. ¹⁴ Osohonta nakwo mehomi pa'nyo mohumanehwono. A'amu mehomi pa'nyoso hintalinyo ifoho mokomoiso hopa mokomoyalofoho. Hofíko huno somo ehilo'memokomoyalofoho. A'amu afofo hungkuno'nji hwasyo hungkuno'nji selalokwofoso hofíko oso ifoho hopa sekumo umpo'nosetímantífe'no yalokwofe. Osono sekwo tífí in'ngkakutoho. ¹⁵ O'o, nakwo Anítuye hungkuno ne somo ne'no in'ngkohwasi a'amu hopi'nonohino so'nji símeho in'ngkuhwasi Kílais nakwoe mnokino engo'njo sohwoe yahino wop'ingoso nakwoe símeho mo'mo engo wenaom'ntonoho. ¹⁶ Kílais kako nakwoe mnokino pa'nyo hweho. Nakwo kakoe sífe aho yo'mayoso pa'nyo'nwoho. Mnokino sohwo kako a'apaho sohomo huno uyahon'ngki a'apahoso syoho ito'no iwo'n'ngkisofoho. I aho sohwo kako syoho nto'no miyo'manji ajo'miyo sohwa hofíko syoho nto'no mífítnnehofo. Oso'no Kílais kako syoho kengo kengo nejapmmentisoso nakwo anga'no anga'nohino hn'nwi syoho nto'no íhwasi nakwo ufo'mo'nantanoho. Ose íhwasi símeho afa in'ngkuhwasi

Kilaisiye a'apaho hn'nwi engo imo'n'ingkuhwasi yokumpohn'nyo wolohofantanoho.

Anituye a'amu neso hofiko yahino songo malokwofu.

¹⁷ Olo hungkuno loso ngko Anitumne'no yokumpohn'nyo waselimonne'no yohono. A'amu hwahoponjoso Anituye hungkunomo hwotoho fewo'n'ingkohoho oso pa'nyoso sekwo imo'n'ingkutoho. Hofikoe hunoso siki wo'nnyofoho. ¹⁸ Hofikoe huno pikun'nyo so'no sikwo'mjoho pa'nyofoho. Hofiko yokumpohn'nyo imo'nontifi huno'masoso hofiko Anitu kakoe songo humayoso momalokuyohoho. ¹⁹ Hofikoe hon'ingkanu wonyo somne'no hofiko wonimango munyofoho. O'o, hofiko hon'ingkanu wonyo somo ikuhufoku'mo'nyofoho. Yo'mayo yahino wonyo somne'no simeho fefoyo uyalofoho.

²⁰ Oso yahino hiso Kilais losetihwamentisotaho. Nihu'no awonoho. ²¹ Kilaisiye yahino wop'ingo so'no sekwo nupa'nontifi oso yahino homo somo tifi in'ingkowahon'ingkofi a'amu Jisasiye hungkuno neso nto losetihwamentohofoho. ²² Oso'no sekwo sekwoe hohontajo yahino wonyoso nihu'nahone foho'naopmno. Yo'mayo wonyo sekwoe simeho umo limojoso olenoho. Sekwoe hunomnohini in'ingkawentifi yo'mayo hi semo'nyoso hon'ingkanu hwasoyomo ipesematamojofoho. Oso hiso sekwoe hunomo wonyo semokumojofoho. Oso yahino wonyoso nihu'nahone foho'naopmno. ²³ Sekwoe hunoso sekwoe simehoso nihu'no songo umo'nono. ²⁴ Sekwo a'amu soku songo hmno'nimno. Oso a'amu songo soku Anitu kako pa'nyo wasemokumontono. Oso a'amu songo hiso wonyo hon'ingkanu nihu'no anefoho. Yahino ito'nohinofoho.

²⁵ Oseso sekwo hwasoyu hungkunoso foho'naopmno. Apa'no nolikutoho. Sekwo hungkuno nehopi'nohinu fihnnimno. Sekwo huno ole seyohi, Nakwo Kilaisiye a'apahon'woho. Oso'no hungkuno nehopi'nohinu fihnnimno. ²⁶ Sekwo sekwoe simeho wonyo semo'n'ingkuhwoso'no huno nto'no fisyafihupmno. Sekwo hon'ingkanu wonyo ifitnnoho. Sekwo sekwoe simeho tohino nowentan'ingkuhwosi mofehi'nyo ikwo'mokoloho. ²⁷ A'amu simeho wonyo umo'niwo'n'ingkisoso. Oso'no sekwo Setenimne'no hoku'yo nehwasomputimafikutoho. ²⁸ A'amu yo'mayoso hufo iwo'n'ingkisoso hoho kako apa'no hufo ihwolo. O'o, kako syoho wop'ingo'nohinu wotipemano. Oso syohoso kako kakoe aho'nji yokumpohn'nyo ihwosi hamniyoho nomahwosi kako a'amu umofonyo iyo somo ufo'mano. ²⁹ Sekwoe mango mta'ni wonyo hungkuno nolikutoho. O'o, hungkuno wop'ingo'nohinu nom'ne a'amu somo usofitofone filimno. A'amu nom'ne somo ufo'mayo'ne hungkuno wop'ingo'nohinu filimno. ³⁰ Sekwoe humayo yahino somo Anituye Towahuno Wop'ingo simeho tango ifisyimofikutoho. Anitu kakoe Towahuno Wop'ingo yofe nahwofo'ne nejapmentiso so'no nakwo huno ole nayohi, Oso sikuno ae'uyo somo yo'mayo yahino wonyo somta'ni nihu'nahone isihutofonemaso sohonta nakwo Anitu'nji wop'ingo humanefoho. Huno ose nayohoho. Oso'no Anituye Towahuno sohomo simeho tango ukutoho. ³¹ Sekwo olo yahino loso foho'naopmno. Simeho wonyo, yoka, simeho tohino, mango engo, sitofo, oso yahino wonyoso ikutoho. ³² Sekwo a'amu somo simeho uyikuji yahino wop'ingo'nohinu ulohopmno. Kilais sekumne'no poyo pe'nimentiso so'no Anitu sekwoe wonyo wae

yasema'mentiso hopaso a'amu fiso hofi'ko wonyo selohopijo somo hohujo'mo mohonaofikuji wonyo hiso wae hmmopmno.

5

Nakwo pomponahopo wohumano.

¹ Anituye mehomi soku Anitu hitoho engo sejap+wo'n+ngkiso so'no sekwo kakoe yahino somo tifi fin+ngkamno. Kako pa'nyo hmmo'n+mnno.

² Kilais kako nakumo hitoho engo nejapmmentiso so'no kako nakwoe wonyomne'no kakoe a'apaho wop+ngoso ihn'nao'mentisofoho. Anitu oso homo somo uhwononto akino wop+ngo wamentiso hopaso kakoe simeho wop+ngo umo'n+mentisofoho. Oso yahino wop+ngo somo fin+ngkamno.

³ Yo'mayo yahino wonyo, a'mohufo, kifosyoho, nom'ne hwafe yo'mayo so'no hi semo'nyo, oso yahino wonyoso sekumo se'mahwoloho. O'o, sekwo Anituye a'amu ne kuyoho. Oso'no a'amu fiso hofi'ko sekwo'njopo humafikuji oso yahino wonyoso motipemapitnehofo. ⁴ Sekwo wonyo hungkuno nolikutoho. Hwasyo hungkuno syohi'nyo hungkuno wonyoso nolikutoho. O'o, oso yahinoso Anituye mehomimne'maho. Sekwo soku, sekwoe hungkunoso Anituye yofe ho'nomayo'nefoho. Kakimo isamayoka ujo'nefoho. ⁵ Sekwo huno moi'wonoho. A'amu kifosyoho'njo sohwa, a'mohufo iwo'n+ngkohofoso, hungkuno wonyo liwo'n+ngkohofoso, a'amu kako ho'yangomnohini syafisyonto woma'mo liwo'n+ngkisoso, oso a'amu hiso hofi'ko Anitu'nji Kilais'nji siko a'amumo yokumpohn'nyo mokosyohumasiyo sopo m'mopitnefoho. O'o, ni'hu'no awonoho. A'amu yo'mayo ho'yango so'no hi umo'noso sohwo kako ho'yango hiso kakoe Anitu pa'nyo imokinonto ho'yango somne hwomtame ulohofi'wo'n+ngkisofoho.

⁶ Sekwo huno nto'no fisyafihupmno. A'amu oso yahino wonyo somo upesemotowantife'no yalokwofoso hofi'koe siki hungkuno somo tifi in+ngkakutoho. A'amu oso yahino wonyo yontifi Anituye hungkuno somo hwotoho fewo'n+ngkohofoso somne'no Anitu kako simeho tohino umnnefoho. ⁷ Oso'no sekwo hofi'ko'nji ejoku'nohumafikutoho. ⁸ Sekwo soku, hohonta sikwo'mjoho'mo humamotofokuyoho. I olohonta nakwoe Hwe Engo Jisas kakoe pomponahopo sehumaji'masofoho. Oso'no sekwo pomponahopo ne'no humafikuji hano ito'no femoy+mno. ⁹ Anituye pomponaho loso yahino wop+ngo'nji hon+ngkano nto'nohino so'nji hungkuno nehopi'nohino so'nji uti'hwanyopo ujo ejokwojasy+wo'n+ngkisofoho. Oso sekwo oso yahino wop+ngoso ne'no fikuno. ¹⁰ Sekwo Anituye simeho wop+ngo umokiyo'ne hon+ngkano tipemafikuji osomo syoho yokumpohn'nyo fikuno. ¹¹ A'amu sikwo'mjoho'mo nohumantifi hohontajo yahino wonyoso iwo'n+ngkohofoso so'nji sekwo ejoku'nohumafikutoho. O'o, sekwo i'waho nto'no fiy+mno. Oso yahino wonyoso ne anefoho. Sekwo a'amufe hon+ngkano wonyo somne'no hungkuno ulikuji hon+ngkano wop+ngo uti'hwamno. ¹² Yo'mayo yahino wonyoso hofi'ko hiyaso'mo iwo'n+ngkohofoso so'no ngko sejo so'no won+mango nningkahon+ngki ifalifaliyo mamti'mokoho yohono. ¹³ Anituye pomponahoso a'amu yo'mayo hiyaso'mo y+wo'n+ngkohofoso somo uti'hwanyopo ujo ehontojwasy+wo'n+ngkisofoho. A'amu fiso hofi'koe yahino wonyo hwapingo neso uhwon+ngkuji yahino wonyo somo woho'nofano likuji Anitumo ni'hu'nahone uyantifitikenno. Oso'no uhwonantano. ¹⁴ Oso a'amu homo somne'no ta limotofoso ole nalohi,

Kiko saho wotnno sohwaso, kiko honingkano wonyomo nohumanji, a'amu poyo pe'n'ingkohofa pa'nyo humawo'n'ingkinu, filikaho.

Kilais kakoe pomponaho jije simohomo wolakisyo.

¹⁵ Sekwo sekwoe humayo yahino somne'no huno ito'no fisyaifihupmno. A'amu Anitumne'no huno mosyafisiyo'njo humawo'n'ingkohofa hopa nohumafikutoho. O'o, sekwo a'amu huno'njo humawo'n'ingkohofa hopaso foyohumamno. ¹⁶ Olohonta yahino wonyo pi'ningo engo wo'nnyoponoho. I sekwo soku olopo siki humayo'ne mohumulofa. O'o, yo'mayo iwo'n'ingkohofoso Anitumne'no fiyimno. ¹⁷ Sekwo Anitumne'no huno mosyafisiyo'njo ikuji yo'mayo syohoso ikutoho. O'o, ilofikutoho. Sekwo soku simo'mo Anituye hunoso tipemafikuji tifi yo'mayoso ito'no fiyimno.

¹⁸ Sekwo mijo yokumpohn'nyo engo ningkuji nonilohofikutoho. O'o, oso yahinoso sekumo wonyo wasemokumonte'no yohoho. I oso'no sekwo Anituye Towahunoso nomafikujo'no kako sekumo wosehula'ofono.

¹⁹ Oso'no sekwo nuhu'mokukuji sekwo Anituye hungkuno hningkuji kakoe yofe ho'nomayo'ne Ta'njo Iyoswo ta'nji filimno. Sekwoe towahunomo yokumpohn'nyo imokiyo'ne haohonta sekwo Hwe Engo Anitune'no syafisyikuji kakoe yofe foho'nomapmno. Oso'no tajo angomjo taso mango mta'ni likuji simoho ajwo mo'mta'ni filulika'ningkuno.

²⁰ Yo'mayo se'maso so'no nan'ingkwohwo Anitumo isamoyoka ulimno. Wopingo'nohini se'mahwoso'no isamoyoka nolikutoho. O'o, tango so'nji se'mahwoso'no Anitumo isamoyoka ulimno. Hwap'ngoso nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako wopingo'nohini nalohof'wo'n'ingkiso so'no isamoyoka ulimno.

A'amu siyoswafe hungkunofoho.

²¹ Sekwo Kilaisiye hungkunomo tifi in'ingkowalokwofa so'no sekwo a'amu nom'ne somne'no hwahopo pawomno.

²² Moya'mi sofasi, sekwo sekwoe Hwe Engo Jisas Kilais kakoe hungkunomo enjwa'mo humalofa hopaso sekwo sekwoe hwehwafe hungkunomo enjwa'mo foyohumamno. ²³ Hwap'ngoso peho'neto. Hwe sohwa hofikoe ape sofamo hwe engo imo'nontifi a'musyamo mokosyohumawo'n'ingkohofihwafoho. Oso hopaso Kilais kako kakoe a'amu ne sofe hwe mnokino engo'njo hweho. A'amu hiso Kilaisiye a'apahofoho. Kilais oso a'amu somo asomo utimayo'ne poyo pe'n'imentiso hweho. ²⁴ A'amu Kilaisimo simoho uy'wo'n'ingkohofoso hofiko kakimo enjwa'mo humalofa hopaso moya'mi sofa hofiko hofikoe hwehwamo enjwa'mo wohumafe.

²⁵ Hwe sohwaso, sekwo sekwoe a'musyanne'no simoho epufahi filohpmpno. Kilais kakoe a'amu ne somne'no simoho engo uy'mentiso so'no kako hofikine'no poyo pe'n'imentisofoho. Oso pa'nyoso sekwo sekwoe a'musyamo simoho uyimno. ²⁶ Kilais kakoe a'amu ne somne'no poyo pe'n'imentiso so'no kakoe hungkuno so'nji mijo kiyomayo yahino so'nji hofikoe huno hofikoe simoho honingkano wonyo ane kiho'maso imokalofoho. ²⁷ Oseso Kilais kakoe a'amu neso hofiko kakoe simanopo lohopijo sohonta hofiko honingkano wonyo n'hu'no ane kiho'maso n'hu'no wonyoangkafo'nohini lohopotnnefoho. ²⁸ Oseso sekwo hwe sohwaso sekwo upa'nimno. Sekwoe a'apahomme'no hitoho selof'wo'n'ingkiso hopaso sekwoe a'musyanne'no hitoho waselofono. Hwe kakoe ape'nji sikoe a'apaho afa in'imentisiyo so'no hwe sohwo kakoe apemo wopingo ulohofihwoso'no kako kakoe a'apahomo wopingo ulohofalofoho. ²⁹ Nakwo huno ole nayohi,

a'amu kako kakoe a'apahomne'no mangohwa imo'nyoso awonoho. Kako kakoe a'apahomo wosopayo uy'wo'n'ingkohoho. Kakoe a'apaho nto'no emokosyohumawo'n'ingkohoho. Oso pa'nyoso Kílais kako kakoe a'amu ne somo wop'ingo emokosyohumawo'n'ingkiso hweho. ³⁰ Hwap'ingoso nakwo Kílaisiye sife aho a'apaho'nwoho. ³¹ Anítuye hungkuno ole nalohi, U hwe fihwo kako kakoe kan'ingkwowho'ya'umo uliko'mahwosi kakoe ape'nji womokot'iku'nanjiyoho. Oseso siko nem'no makot'iku'nisoso siko a'apaho afa umo'nanjiyoho. Ose nal'imentisofoho. ³² Oso hungkuno hiso'no nje hunoso olenoho. Hwap'ingo neso hufa'uyoho. Hwap'ingo hiyasoso ole, Kílais kakoe a'amu ne so'nji a'apaho afa imo'nalokwofo so'no nelalofoho. ³³ Oso'nohin'i'maho. O'o, sekwo hwe anga'no anga'nohino sohwa hnnontnne'no selalofoho. Sekwo hwe sohwasí sekwoe a'apahomne'no hitoho selof'wo'n'ingkiso hopaso sekwoe a'musyamme'no hitoho waselofono. Oso'no sekwo moya'mi sofasi sekwo sekwoe hwehwafe yofe foho'nomapmno.

6

Mehomi so'nji kan'ingkwowho'ya'u'njiye hungkunofoho.

¹ Sekwo mehomí soku, sen'ingkwowho'ya'uye hungkunomo haloho popmno. Anítu hofiyo ose ifitne'ento l'imentisofoho. ² Anítuye hungkuno ole nalohi, Kíko jije mpohwo na'uye hungkunomo t'ifi fin'ing kayo. Ose nalisofoho. Olo hon'ing kano hungkuno lomo in'ing kuso'manji Anítu kako wop'ingo wakilohomontonoho. Olo hon'ing kano hungkuno simo'mjo loso hungkuno ne ulinyo hi'njofoho. ³ Ne hiso olenoho. Kíko hnn'ingkwowho'ya'uye hungkunomo haloho pojo'manji kíko hwaholopo wop'ingo nohumentan'ing kiji soswo pi'n'ingo engo wokiyakolomontonoho. ⁴ Sekwo ham'ingkwowho'yoswasi, sekwoe mehomífe hunomo wonyo umokukutoho. Hwasyo hungkuno nul'ikutoho. Sikoe mehomí somo Anítuye hungkuno lut'hwahosísi hofiyo mokosyohumahosísi hof'íko hahn'nyo ifijo'manji hof'íko hon'ing kanomo siko nto'no m'hwajinyo.

A'amu syoho ulohofiyo so'nji a'amu nom'ne somo mokosyohumawo'n'ingkohofe sofe hungkunofoho.

⁵ Sekwo syoho ulohofiyo soku, sekwoe hwe engo nosemokosyohumawo'n'ingkohofe sohwafe hungkunomo enjwa'mo ito'no fosyohumamno. Sekwo símeho hufa'uyo'njo imo'n'ing kutoho. O'o, sekwo hof'íko syoho somo yokumpohn'nyo fyi'mno. Sekwo Kílaisiye hungkunomo t'ifi in'ing kawo'n'ing kohofe hopaso sekwoe hwe engo sohwoe hungkunomo t'ifi nto'no fin'ing kamno. ⁶ U sekwo a'amu wonahon'ife líkuji a'amufe hunomo afofo umokano líkuji hof'íko t'ímopo syoho yokumpohn'nyo ikutoho. O'o, sekwo Kílaisiye syoho ulohofiyo kuyoho. Oso sekwo sekwoe hwe engo sohwoe syoho yokumpohn'nyo ifijosó sekwo yahino Anítu umo'n'íwo'n'ing kiso somo in'ing kowalokwofo. ⁷ Sekwo símeho wop'ingo'nji sekwoe syoho fyi'mno. Sekwo a'amu hwahoponjo somnohini syoho miyalokuyohofo. O'o, sekwoe Hwe Engo Anítuye syoho yalokwofo. ⁸ Sekwo huno seyohofo. A'amu syoho ulohofiyo so'nji a'amu syoho somo mokosyohumalofe so'njimo Anítu hof'íko syoho somo uhwon'íwo'n'ing kiso sohwo hof'íko syoho wop'ingo somne'no kako yano ulofiyonefoho.

⁹ Sekwo a'amu syoho selohofiy'wo'n'ing kohofe soku sekwo a'amu homo somo hofiyo mokosyohumamno. Sekwo iyoho l'ímofe yahinoso

foho'naopmno. Nakwoe Hwe Engo An+tu kako ahwomomo humaso sohwo kako a'amu hopi'nonohinomo mokosyohumawo'n+ngkiso hweho. Kako a'amu yofe engo'njo so'nji a'amu sokinjo so'njimo uhwononteso afa'nohino uhwon+wo'n+ngkohoho.

An+ituye a'amu neso hof+iko hwe ikujoho'ne kako mekino sampe yo'mayoso nto'no esyohumayo'ne hungkunofoho.

¹⁰ Ngko olo hungkuno ae'uyo loso wasel+monne'no yohono. Sekwo An+tu'nji makotoku'nnyo soku, An+tu kakoe yokumpohn'nyo'nji ufohi'n+mno. ¹¹ Seten kako sekumo yamofa selohof+wo'n+ngkiso so'no sekwo An+ituye mekino, sampe, yo'mayoso nomaf+kuji yokumpohn'nyo fikesyohumamno. Seten+ye huno wonyo so'nji kakoe yahino wonyo so'nji fongki'nane'no yokumpohn'nyo wolohofano. ¹² Nakwo a'amu hwahoponjo so'nji ikujoho mofongki'nalokuy+hwno. O'o, nakwo Seten'nji towahuno wonyo so'nji fongki'nalokuhwno. Towahuno wonyo hiso hof+iko a'amu s+ikwo'mjoho'mo humalofa somo yokumpohn'nyo mokosyohumalofa. Hof+iko hwahopo emoyont+fi ahwomomo emoy+wo'n+ngkohofofoho. ¹³ Oso'no sekwo An+ituye mekino, sampe, yo'mayoso olohonta mapmno. Ose maf+kuji yo'mayo wonyo i'mofap+hwsos'no sekwo yokumpohn'nyo lohof+kuji Seten'nji towahuno wonyo so'nji ikujoho fongki'n+fijosos'no sekwo hof+ikimo nuyakolopitnnefoho. Nuyakolof+kuji yokumpohn'nyo ne'no lohopyitnnefoho.

¹⁴⁻¹⁷ Oso'no nto'no esyohumayo yahino so'no nakwo huno wosyof+syano. A'amu kako mango hwamo wafongku'mo l+hwsosi kako kakoe mekinohwa, sampehwa, omoyohwa, nomahwosi yokumpohn'nyo waloho'montonoho. Mango sohwa hof+iko oso hwe huhwo sohomo wofonjosyano l+kuji me f+fijosos'no mupolopitnnefoho. Hwap+ngoso kako nto'no esyohumunyo hweho. Oso pa'nyoso Seten nakumo ikujoho monafongkiso'ne ito'no wesyo-humanos'. Nakwoe sampe, mekino, omoyo, yo'mayoso olenoho. Hungkuno nehopi'nohino wolano. Hwasyo hungkuno molanehwono. Oso hungkuno neso sekwoe ahuloho pa'nyofoho. Hon+ngkano wop+ngo'nohino uyano. Wonyo hon+ngkano ihwaloho. Oso hon+ngkano wop+ngo'nohinos'no sekwoe swokinoponjo ikujoho mel+kosafos'no pa'nyofoho.

An+ituye hungkuno wop+ngo a'amufe s+imeho pompengo if+isy+mofos'neso wolut+hwanos'. Oso hiso sekwoe s+ife manji'mofos'no pa'nyofoho.

Seten+ye yo'mayo tango ne'masos'no An+tu kako nefos'mayos'ne so'no s+imeho hi'ntnnono uyano. Oso s+imeho hi'ntnnono hiso nakwoe sampe pa'nyofoho.

Nakwo An+tu asomos'no net+mayos'ne so'no huno wosyof+syano. Oso nakwoe sohwo ho'yo pa'nyofoho.

An+ituye hungkuno so'no huno nto'no wonayonos'. Oso An+ituye hungkuno hiso nakwoe hwakuhwajos'no hos+mnos'no pa'nyofoho.

Kakoes'no Towahuno Wop+ngos'no sohwo hungkunos'no lomne'no wonet+hwamtonoho.

Yo'mayo mel+kosafos'no hiso sampe mekino yo'mayo pa'nyosos'no nto'no wesyo-humanos'.

¹⁸ Mpohumo jomos'no ne'no ul+mno. Kakoes'no Towahuno Wop+ngofes'no yokumpohn'nyo sejar+hwsos'no An+tu jomos'no ul+mno. Ntos'no fohontohumamno. Pisos'mos'nyo ikutoho. Sekwo An+ituye a'amu ne somne'no engolopohamos'no Mpohumo jomos'no ul+kunos'. ¹⁹ Sekwo Mpohwos'no An+tu ngkimos'no

nifo'mayo'ne jomo ole ulimno. Anitu kako kakoe hungkuno nje mangomo ho'nan+syihwoso'no ngko iyoho iyo yahinoso monje yasyi'mo Anituye hungkuno wopingoso a'amufe hunomo ehohosasiyo'ne ulimo. Oso hiso'no sekwo Mpohumo ngkine'no jomo ulimno. ²⁰ Ngko a'amumo Anituye hungkuno lutihwawo'n+ngkohe hwo'nyoho. Oso'no ngko impo'angomo humaleno. Olopo nohumahm'mo iyoho miyo'njo i'mo Anituye hungkuno a'amu somo lutihwayo'ne sekwo Mpohumo jomo ulimno.

Hungkuno ae'uyofoho.

²¹ Tikikos nen+ngkwa'wehwo Anituye syoho ulohofiyi wopingo sohwo kako nose'mahwosi yo'mayo ngkimo ni'ma'maso so'no yoloho waselimonte hweho. ²² Oso'no ngko kakimo sekuyepono lihwojalokweno. Kako nakwoe humayo so'no selihwosi sekumo yokumpohn'nyo wasesofito'montonoho.

²³ Nan+ngkwohwo Anitu'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisi'nji siko'monta'i sekwoe simeho pompenjiyo semokohosi sekwo nom'ne a'amu somne'no hitoho selofo so'nji simeho hi'ntnnono engo uyo so'nji wosejopanjiyoho. ²⁴ A'amu nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisimo hitoho ulofoso musikwajiyonjo iwo'n+ngkohofu osomo Anitu kako wopingo uloho'montonoho. Ngko Poul'ni hungkuno hiloso mt'i'mokohono. Osohpeho.

Filipai

Olo Iyoswo loso Poul A'amu Filipai somne'no Mt'i'mokumentisofoho. Olo Hungkuno S'imo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto s'imentiso sohonta soswo *t'iwenti-nain'*nji (29) *teti-wan'*nji (31) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Poul a'amu Filipai somne'no mt'i'mokumentisofoho. Hwaho Yulop hohnta'ni tajo ango i'mofapeso ango Filipai sopo kaki'no ifawo'mentisofoho. Oso tajo ango hiso Poul ul'ika'mentisofoho. Poul olo iyoswo mt'i'mokiyo hwap'ngoso olenoho. Poul kako impo'angomo humentan'ngki a'amu Filipainjoso kakimo ufo'mayo'ne hamniyoho uyahot'imentohoho so'no Poul kako isamoyoka ul'monto mt'i'mokumentisofoho. Oso hamniyoho hiso hwe anga'nohinohumo uyahot'imentohofofoho. Kakoe yofeso olenoho. Oso Epeef'loutaitasiyoho. Oso hwe Epeef'loutaitas huhwo sohwo Poul'i'nji Loum nohumanji oso hwe huhwo sohwo kako mnokno t'ipemahon'ngki Poul oso hwe huhwo sohomo kakoe ango Filipaine'no asomo uhwaj'monto oso iyoswo so'nji mt'i'mokuyahot'imentisofoho. Olo iyoswo lomjo hungkuno s'imo'mjoso olenoho. S'imonyofoho. (Hungkuno hiso Filipai sohe engo 4 hon'ngkano we'e 4. Osopo weho.) Olo iyoswo hiloso Poul kako Loum impojoho yonto mt'i'mokumentisofoho. Oso'no nakwo iyoswo homo lomo atofu lihwasu t'ifi un'ngkohwano.

¹ Sekwo An'tuye a'amu soku ango Filipai humawo'n'ngkohoho somne'no ngko Pouli'nnonji Timouti'nji nekwo Hwe Engo Jisas K'ilaisiye syoho ulohofiyo sohwoya'i olo iyoswo loso semt'i'mokiyalokuhwayo. Sekwo Hwe Engo Jisas K'ilais oso hune'no s'imeho uy'wo'n'ngkohoho so'nnonji a'amu sekumo semokosyohumayo'ne uhwasopo'mentohoho sohwanji a'amu An'tuye syoho somne'no sefo'mawo'n'ngkohoho sohwatnne'no semt'i'mokiyalokuhwayo. ² Mpohumo olo'no jomo ul'wo'n'ngkuhwoyo. Nan'ngkwohwo An'tu sohwo'nji nakwoe Hwe Engo Jisas K'ilais'i'nji siko'monta'i siko sekumo wop'nggo selohofohosisi sekwoe s'imeho pompenjiyo wosejopanjiyoho. Oso'no jomo ul'wo'n'ngkuhwoyo.

Poul kako An'tumo isamoyoka ul'imentisofoho.

³ Ngko sekumne'no huno syasyef'isyontinne s'ikuno somo ngko nje An'tumo isamoyoka ul'wo'n'ngkohono. ⁴⁻⁵ Hwap'ngoso sekwo An'tuye hungkuno sikuno s'imo'mjo upo'noma'mentohoho somta'ni sekwo Jisas K'ilaisiye hungkuno wop'nggo a'amumo ujo'ne syoho somne'no n'ifo'ma'mop'wo'n'ngkohoho kuyoho. Oso'no ngko An'tumo sekumne'no jomo ul'wo'n'ngkohe sohonta ngko s'imonyo iwo'n'ngkohefoho. ⁶ Ngko huno ole nto niyohi, An'tu kako sekwoe s'imeho mo'mo syoho wop'nggo ema'mentiso sohwo oso syohoso ne'no mji'mop'hwosi sekwoe hon'ngkano wop'nggo imokuhwosi nakwoe Hwe Engo Jisas K'ilais kako asomo poso sohonta An'tu oso syoho wop'ngoso moi'wo wesojwamo'montonoho. Sekwo hon'ngkano wonyo ane'njo humant'fitne kuyoho. ⁷ Ngko s'imeho sejopalokweno. Ngko sekumo hitoho sejopalokweso ito'nohinofoho. Hwap'ngoso ngko impo'angomo mohumayo sohonta ngko Jisas K'ilaisiye hungkuno wop'ngoso a'amu somo ulonji hungkuno hiso'no a'amu ngkimo

ntohonꞑngkahonꞑngkofi ngko aku hungkuno ulahonꞑngko hungkuno hiso yokumpohn'nyo imo'nꞑmentisofoho. Oseso hungkuno nehopeho ntꞑmentisofoho. Oso hohosohontajo so'nji olohonta ngko impo'angomo humale lohontajo'nji sekwo ngkimo nꞑfo'ma'mopꞑwo'nꞑngkohofoho. Sekwo Anꞑtumne'no yokumpohn'nyo lohofontꞑfi ngkine'no syonꞑfi syontꞑfi Mpohumo ngkine'no jomo hlꞑwo'nꞑngkohofoho. Oso'no sekwo ngko'nji majopohi'nontani nakwo Jisas Kꞑlaisꞑye hungkuno wopꞑngoso a'amumo lutꞑhwawo'nꞑngkuhwoni'nwoho. Ose humentanꞑngkuhwoni Anꞑtu kako kakoe wopꞑngoso nalohofꞑwo'nꞑngkiso hweho. Oso'no ngko sekumne'no sꞑmeho wopꞑngoso nꞑmo'nꞑngkohoho. ⁸ Anꞑtu kako nje sꞑmehomo tꞑmo uhwonꞑwo'nꞑngkisofoho. Oso'no kako olo hungkuno selalokwe loso nehopeho huno uyohoho. Oso ngko sekumne'no nꞑmo'nantokunjoso nehopi sejopalokweso nakwoe Hwe Engo Jisas Kꞑlais mta'angofoho. Oso'no Jisas kako sekumne'no sejopalokuso hopa ngko sejopalokweno. Oseso ngko ole nꞑmo'nꞑmojoso wasehonꞑmonne'no yohono.

⁹ Mpohumo sekumne'no jomo ulalokwe loso olenoho. Sekwo Anꞑtu'nji a'amumu nom'ne'ntnne'no hitoho selofalokunjoso engo imo'nꞑngkuhwasi ne'no mjꞑmopꞑhwosi mꞑkunꞑmposo engo umo'nono. Oso'nji sekwo Anꞑtumne'no huno engo tꞑpemafꞑkuji yo'mayo yahino so'no huno ito'no fꞑsyafꞑhupmno. ¹⁰ Ose syafꞑsyꞑkuji yahino wonyoangkafo'nohino somo huno syafꞑsyꞑkuji osomnohini uyꞑmno. Oso'no Mpohumo sekumne'no ulalokweno. Ose ifꞑjo'manji sekwo honꞑngkano wonyo ane'njo imo'nꞑngkuji Jisas Kꞑlais kako a'amufe hungkuno ikwolofone sꞑkuno somo kako ole selonefoho. Sekwo wopꞑngoso'nohino kuyoho. Wonyo honꞑngkano ane'njo kuyoho. Ose selonefoho. ¹¹ Ou, sekwo olopo nohumafꞑkuji Jisas Kꞑlais kako'nohino kakoe yokumpohn'nyo sejapꞑhwosi sekwo honꞑngkano wopꞑngoso'nohino uyantꞑfeho. Oso hohosohonta sekwoe humayo wopꞑngoso'nohino somo a'amumu nosehonꞑngkuji Anꞑtuyeye yofe engo noho'nomafꞑkuji Anꞑtumo isamoyoka ulantꞑfeho.

Poul kako impo'angomo humayo so'no a'amumu pi'nꞑngoso engoso Jisasiye hungkuno upa'nꞑmentohofoho.

¹² Nje a'amumu soku, ngko impo'angomo humale so'no sekwo huno ole seyꞑhwoloho. Jisasiye hungkuno wopꞑngoso impo'angomo into'naweho. Ose syafꞑsyꞑkutoho. O'o, yo'mayo ngkimo tango nꞑmahonꞑjoso a'amumu pi'nꞑngoso engoso hofꞑko Jisasiye hungkunomo upo'nalokwofo. ¹³ Ngko impo'angomo humale kalohi nakwoe hwaho mokosyohumayo Sisa oso hꞑwoe a'amumu nehontohumayo hopi'nonohino sohwanji nom'ne a'amumu olopo humalofo sohwantnne'no Jisasiye hungkunomo upo'nalokwofo. Hofꞑko huno ole uyohoho. Ngko Jisas Kꞑlaisꞑye syoho ulohofꞑyꞑwo'nꞑngkohe so'no impo'angomo humaleno. ¹⁴ I ngko impo'angomo humale so'no a'amumu Anꞑtumo sꞑmeho hi'ntnnono we'e uyꞑwo'nꞑngkohofoso hofꞑko impo'ango somne'no iyoho ko unꞑngkahonꞑngki hofꞑko ngkimo nohonꞑmentohofoho so'no hofꞑko iyoho munyofoho. Oso'no hofꞑko Anꞑtumo sꞑmeho hi'ntnnono engo uyontꞑfi kakine'no yokumpohn'nyo humalofo. Oso'no hofꞑko a'amumu somne'no iyoho miyo'njo yontꞑfi Anꞑtuyeye hungkuno yokumpohn'nyo ulalokwofo.

¹⁵⁻¹⁶ A'amumu fehohnjo huno wopꞑngoso'njoso hofꞑko Anꞑtuyeye yofe ho'nomayo'ne Jisasiye hungkuno yokumpohn'nyo ulalokwofo. Oso a'amumu hofꞑko olo so'no huno uyohoho. Ngko Poulꞑni olo impo'angomo

humaleso Jisas Kɩlaisiye hungkuno ito'nohino lɩwo'nɩngkohe so'no Anɩtuye hungkuno yokumpohn'nyo sosofitofosyohumayo'ne impo'angomo humaleno. Oso'no hofɩko ngkine'no hitoho ulofahonɩngki hofɩko Anɩtuye hungkuno yokumpohn'nyo ulalokwofo.

I a'amu nom'ne fehohnjoso hofɩko nje syohomme'no sɩmeho wonyo umo'nɩngkahonɩngki nje yofe monje yanisyontɩfi hofɩko hofɩkoe yofe ho'noma'nyo'ne Kɩlaisiye hungkuno nom'ne a'amumo nto'no mulalokuyohoho. ¹⁷ Oso'no hofɩkoe hunoso nto'nohinɩ'maho. O'o, hofɩko ngkimo woniyokolofantɩfi hofɩko ngkimo tango wontopantɩfi yontɩfi hofɩko Anɩtuye hungkuno nto'no mulalokuyohoho. ¹⁸ Huno ose ko syofɩsyahonɩngkofi ngko sɩmonyo yalokweno. Hwapɩngoso a'amu hofɩkoe yofe ho'noma'nyo oso hwanji a'amu Anɩtuye yofe ho'nomawo'nɩngkohoho sohwanji hofɩko Jisasiye hungkuno ho'nɩmɩwahonjo so'no ngko sɩmonyo yalokweno. Oso hiso olohonta'nohinɩ'maho. O'o, ne'no wamjɩmo'nɩ'montefoho.

Ngko olo hwaho lopo songo humaleso Jisasi'nji humalohwoyo.

¹⁹ Olo hiso'no ngko huno niyohoho. Sɩkuno huhwo huhwi sekwo Anɩtu ngkimo nɩfo'mayo'ne jomo ulahonɩngkofi Jisas Kɩlaisiye Towahuno nɩsosofitofahonjo so'no yo'mayo tango nɩ'manteso ngkimo wopɩngo ntohofantofoho. Oso'no ngko huno niyohoho. ²⁰ I ngko olo so'no nɩmo'nɩngkohoho. Ngko yo'mayo i'meso ngko wonɩmango mannonehoho. O'o, ngko Jisas Kɩlaisiye hungkuno so'no yokumpohn'nyo loho'mne hopaso yokumpohn'nyo ne'no waloho'monnoho. Yo'mayo syoho Anɩtu ntapɩwo'nɩngkisoso ito'nohini uyɩmonne'no yohono. Olohonta'nji yo'mayo i'me'no Jisas Kɩlaisiye yofe engo imo'none'enji yalokweno. Ihwoni, ngko poyo pe'nɩ'mo, u songo humahm'me'no ngko ole'no nɩmo'nɩngkohoho. Ngko Jisasiye yofe woho'noma'monnoho. ²¹ Nje hunoso olenoho. Ngko songo humaleso ngko Jisasi'nji songo humaleno. Oso wopɩngofoho. I oso'no ngko poyo pe'nɩ'mo Jisasi'nji Anɩtu'njopo humayoso oso yakolo'nnyofoho. ²² Oso'no ngko huno hufa'u'njo hwo'nyoho. Sɩmo'mjoso olenoho. Ngko olo hwaho lopo humahm'mo Anɩtuye syoho imeso ne engo mjɩmo'nɩmɩwesoso oso wopɩngofoho. Oso'no ngko pipi imnehono. ²³ Olo hilo so'no ngko sɩmeho hufa'u'njo hwo'nyoho. Ngko nope'nɩ'me'no Jisasiye ahwomomjo ango sopo humayoso olo hwaho lophonjo humayo somo yakolo'nnyofoho. ²⁴ I oso'no ngko poyo pe'nɩ'me'no ngko sekumo pipi sefo'ma'mnehono. Oso'no ngko sekwo'nji humahm'mo sefo'mayo oso wopɩngofoho. ²⁵ I ngko oso hiso'no sɩmeho hi'ntnnono uyonji huno ole niyohi, Ngko sekwo'nji humahm'mo Anɩtuye syoho ne'no mjɩmɩhwasi sekwoe sɩmeho hi'ntnnohino uyoso engo imo'nɩngkuhwoso'no sɩmeho wopɩngo mɩkunɩmposo wasemo'nɩmontonoho. ²⁶ Oseso ngko sekumo apa'no se'mahonɩ'mo sekwo ngkine'no sɩmonyo ikuji sekwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kɩlaisiye yofe woho'nomantɩfeho.

A'amu Filipai so'nji Poulɩ'nji nomajoku'nɩngkuji Jisasi'mne'no tohino womantɩfeho.

²⁷ U, ngko sekumo mose'maso'njo ime sohonta sɩkuno huhwo huhwi sekwo Jisas Kɩlaisiye hungkuno tɩfi ɩnɩngkakujɩ wopɩngo'nohini fosyohumamno. Ose ifɩjo'manji ngko sekumne'no hungkuno upa'nɩ'maleso olenoho. Sekwo sɩmeho anga'nohino so'nji nomajoku'nɩngkuji sekwo

Anituye hungkuno a'amu somo lutihwafikujo'no hofiko Jisas Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyantifeho. A'amu fehohnjo Anituye hungkuno nakwolaho selikujono sekwo yokumpohn'nyo ne'no lohofikuji kakoe hungkuno ne'no wolutihwantifeho. Oso'no upa'ni'mo. ²⁸ Sekwo oso pa'nyo nomajoku'n'ngkuji sekwoe mango sohwanne'no iyoho masenone-hoho. O'o, sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo filohopmno. Ose ikujo'no mango sohwa hofiko nosehon'ngkuji huno ole uyono. Nakwo tikanomne'nwoho. Hwap'ngoso Anitu kako hofikimo yokumpohn'nyo sosofitofosyohumentan'ngki uhwonalokuhwono. Oso hunoso Anitu kako sekwoe mango sohwa mo uyimontonoho. I sekwo huno ole waseyono. Anitu kako sekumo sefo'mawo'n'ngkiso sohwonji sekwo kako'nji songo ne'no humantokutne kuyoho. ²⁹ Sekwo a'amu Anitu'nji makotiku'nyo sokumo Anitu yahino hufa'u sekwoe simeho wop'ngo semokiyo'ne se-japmentisofoho. Nom'ne anga'no sejapeso olenoho. Sekwo Kilaisiye yokumpohn'nyo sefo'mayo'ne somo simeho hi'ntnnono uyalokwofo. Nom'ne sejalokunjoso olenoho. Sekwo Jisas Kilaisimne'no tohino womantifeho. ³⁰ Hohonta ngko sekwo'nji humamentohe sohonta sekwo ngkimo nto nohonimentionohofoho. Ngko Anituye hungkuno a'amumo ujoso'no ikujoho pa'n'ngo syoho yokumpohn'nyo imotefoho. I olohonta sekwo upo'nalokwofo. Ngko oso pa'nyo ne'no yonji olohonta tango ne'no malokweno. Sekwo olo so'no huno waseyono. Sekwo ngko'nji majopohi'n'mentihwone so'no Anitumne'no yokumpohn'nyo lohofontani yo'mayo tangoso hinjoho'nimo ne'malofoho.

2

Nakwoe yofe monje esyihwasi nom'ne a'amu somne'no hitoho wonalofono.

¹ Sekwo Kilaisi'nji makotiku'nyo so'ne yokumpohn'nyo lalohokwofo. Jisas Kilais sekumne'no hitoho ulo'mentiso so'no sekwoe simeho wop'ngo lasemo'n'ngkohoho. Anituye Towahuno Wop'ngo sekwoe simehomo humentan'ngki kako'nji simeho afa inontifi kakoe hungkunomo tifi lin'ngkwalokwofo. Sekwo nom'ne a'amu somne'no hitoho selofahon'ngki sekwo hofikine'no hitoho laselokwoho. ² Sekwo eno ntifijo'manji sekwo huno anga'no in'ngkuji simeho afa in'ngkuji sekwo nje simeho wop'ngo wonimokantifeho. Oso'no sekwoe simehoso anga'nohino'nji fosyohumantokuno. ³ Sekwo huno sekumne'nohini syafihu'n'ngkutoho. Yo'mayo yahino wonyo so'njo sekwoe yofe ho'noma'nyo'neso foho'naopmno. Sekwo yokumpohn'nyo imo'n'ngkutoho. O'o, sekwo nom'ne a'amu somne'no hwahopo pawomno. Sekwo nom'ne a'amufe hon'ngkano wop'ngo somne'no huno ole syafisyikutoho. Nakwoe yahinoso hofikimo yakolo'nnyofoho. Ose syafisyikutoho. ⁴ Sekwo anga'no anga'nohino soku sekwoe yo'mayo yo'mayo osomnohini syafisyikutoho. O'o, nom'ne a'amu somne'no syafisyikuji ufo'mapmno.

Kilais kakoe yofe monje ehin'ngkahon'ngki Anitu kakoe yofe hiso ho'nima'mentisofoho.

⁵ Oso yahino wonyoangkafo Jisas Kilais imentiso pa'nyoso sekwoe huno afa'nohino in'ngkuji tifi fin'ngkamno. ⁶ Jisas Kilaisiye yahinoso olenoho.

Jisas kako nakwoe hwaho lopo mape sohonta kako An+tu nehwo humamentisofoho.

I oso'no Jisas kako oso yofe engo hwofilo'nnyo somne'no mosyafisiyo'njo yonto yofe osomo yokumpohn'nyo mokemokosyohumamentisofoho.

⁷ O'o, nihu'no awonoho. Jisas kako An+tuye humayo so'nji yofe engoso yokumpohn'nyo engo so'nji nuliko'manto a'mu hwahoponjosi aswo ma'mentiso sohwo Jisas kako yofe engo ane pa'nyo'njohwo imo'n+mentisofoho.

Kako syoho ulohofiyi pa'nyo imo'n+mentisofoho.

A'amu hwahoponjoso uhwon+mentohofoso a'amu hwahoponta'angohwo pa'nyo uhwon+mentohofofoho.

⁸ Jisas huhwo sohwo kako kakoe yofe engo monje yasyonto kan+ngkwowhoe hungkunomo haloho po'm+wento kakoe pe'nyo so'no eno ulonto pe'n+mentisofoho.

Kakoe pe'nyoso a'amu hon+ngkano wonyo'njoso pa'nyoso iyo hwojiyafiku'nnyo somo pe'n+mentisofoho.

⁹ An+tu uhwon+mentisoso Jisas kakoe yofe monje nto ehin+ngkahon+ngki uhwononto oso'no An+tu Jisas kakoe yofe yokintahopo ho'noma'mentisofoho.

Oseso An+tu kako yofe nom'ne a'amu somo hwofilo'nnyo uy+mentisofoho.

¹⁰ Jisas+imo An+tu kako oso yofeso uy+mentisoso a'amu ahwomomjo so'nji hwahoponjo so'nji a'amu poyo nto pe'n+mentohofoso'nji Jisas+mne'no hwomtame ehumafikuji kakoe yofe ho'nomapitnne'ento An+tu yofe engoso uy+mentisofoho.

¹¹ A'amu hopi'nonohinofe mampahoso ole ho'nonefoho.

Jisas Kilais sohwo kako nakwoe Hwe Engo hweho. Ose ulikuji nan+ngkwowho An+tu huhwo'njiye yofe yokintahopo ne'no waweno.

Nakwo a'amufe pomponaho lopo wohumano.

¹² Oseso nje a'amu soku hohonta ngko sekwo'nji humamentohe sohonta sekwo nje mampahomo nupa'nontifi tifi nn+ngkapmentohofofoho. I olohonta ngko sekwo'nji mohumayo'njo kengopo humentani'mo sekwo nje mampahomo tifi ne'no nn+ngkapmno. An+tu sekumo asomo setimayo so'no huno syafisyikuji kakine'no syoho yokumpohn'nyo fiy+mno. Sekwo huno ole fisyafihupmno. Nakwo An+tuye simeho tango ifisyumofanoho likuji sekwo iyoho sen+ngkuhwoso'no An+tumo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno. ¹³ Nakwo huno nayohoho. An+tu nakwoe simeho mo'mo syoho yalokunjo so'no An+tuye simeho wop+ngo umo'nyo'ne yo'mayo syoho ifitnne'ento lmentiso so'no An+tu kako kakoe yokumpohn'nyo nejap+hwoso'no kakoe syohoso uyantanoho. An+tuye hungkunomo tifi in+ngkayo'ne hunoso An+tu kako nejap+wo'n+ngkisofoho.

¹⁴ Yo'mayo syoho kiko fiyo kiliwo'n+ngkohofoso so'no kiko wonyo hungkuno ulohotoho. Yoka ulohotoho. O'o, oso yahino hiso foho'namofo. Sekwo yo'mayo hopi'nonohino iwo'n+ngkohofoso simeho wop+ngo'nji fikuno. ¹⁵ E'wa, sekwo oso hiso ifijo'manji sekwo An+tuye mehomi soku olo hwaho loponjo a'amu hon+ngkano wonyo pi'n+ngo'njo lopo nohumentan+ngkuji sekwo hon+ngkano wonyo ane wop+ngo'nohini uyantifeho. Oseso a'amu nom'ne nosehon+ngkuji sekwoe yahinoso wonyofoho masel+fitnnehofoho. Sekwo a'amu An+tu'nji humalofo soku a'amu olo hwaho lopo sikwo'mjo ho'mo humalofo somo sekwo

hntokwaliyo pomponaho hopa liṣwahonṅkuji ¹⁶ oso sekwo Anṭtuye hungkuno songo ne'no humayo'neso hungkuno wolutiḥwantifeho. Ose'manji Jisas Kṯlaisiye Sṯkuno Engo somo ngko sekumne'no siṣmonyoyiṣmonnoho. Hwapṅgoso yo'mayo syoho sekumne'no siki imentohe'maho. O'o, syoho homo somo ne into'nowentanṅkuhwososo uhwonṣmonnoho. Oso'no ngko sekwoe yofe woho'noma'monnoho.

¹⁷ A'amū Anṭtune'no yahu sojopo fonjokisasyiwo'nṅkohofo hopaso sekwo Anṭtumne'no siṣmeho hi'ntnnono uyontifi sekwoe siṣmeho, huno, afa inontifi yo'mayoso Anṭtumo uyṣmentohofofoho. Oso hopaso sekwo ngkine'no siṣmonyoyiṣjo so'no nje honṣyoso hofiḱo wofonjoniṣihumantifiṯkeno. Ngko huno maniyohoyoho. I oso hiso imo'nṅkuhwoso'no'manji nje siṣmeho wopṅgo wanṣmo'nṣmontonoḱo. Oso'no olo siṣmeho wopṅgo hiso ngko sekumo womotasefohi'nṣmonne'no yohono. ¹⁸ Oso pa'nyoso sekwo ngkine'no siṣmeho wopṅgo wasemo'nono. Nakwo nufohi'nṅkuhwasi siṣmeho wopṅgo wonamo'nṣmontonoḱo.

Poul kako Timouti sohwoe hungkuno mtṣ'mokumentisofoho.

¹⁹ Ngko sekwoe angopono Timoutimo liḥwatimne'enji Hwe Engo Jisas Kṯlaisiye jomo ulalokweno. Kako oso hiso'no honṅkano somo hwasampesoso ngko we'eneṣi woliḥwatimonne'no yohono. Timouti kako nose'mahwosi ngkimo asomo nonṣmahwosi sekwoe hungkuno yo'mayo se'maso so'no wantṣmontonoḱo. Ngko nupa'nṣmo sekwoe hungkuno hiso ngkimo yokumpohn'nyo wanṣsosofito'montonoho. ²⁰ Timouti huhwo sohwo kako sekwo'nji siṣmeho afa inalokwofo sohwo nom'ne a'amū kako pa'nyo sohwo olopo mohumuyoho. O'o, Timouti'nji nekwoe siṣmeho sekumne'no afa inṣwo'nṅkuhwoyo. ²¹ A'amū nom'ne sohwa hofiḱo Anṭtumne'no siṣmeho nto iwolo'mokumentohofoho sohwa hofiḱo hofiḱoe huno syohomnohini syafṣsyiwo'nṅkohofofofo. Hofiḱo Jisas Kṯlaisiye syoho somne'no huno mosyafṣiyoyṣjo yṣwo'nṅkohofofofo. ²² Oso'no sekwo huno seyohoho. Timouti sohwo kako hwe wopṅgo hweho. Mehomi sohwa hofiḱo homnṅkwohwosamo ufo'mawo'nṅkohofo hopaso Timouti sohwo Jisas Kṯlaisiye syohomme'no niḱo'mawo'nṅkiso hweho. ²³ Ngkimo yo'mayo nṣmane so'no huno nihwoso'no Timoutimo woliḥwatimo. ²⁴ Ngko sekwoe angō sopo se'mayo'ne Anṣtu honṅkano nṣmofiyoye jomo ulalokweno. Ngko honṅkano nonṣmofihwoso'no ngko sekumo we'eneṣi wose'ma'monnoho.

Poul kako Epeefṣloutaitas sohwoe hungkuno mtṣ'mokumentisofoho.

²⁵ Ngko huno ole niyohi, ngko nenṅkwa'wehwo Epeefṣloutaitas sekwoe angō pone'no woliḥwatimo eso huno niyohoho. Kako ngko'nji Anṭtumne'no syoho yokumpohn'nyo iwo'nṅkuhwoyo hweho. Hōhonta sekwo kakimo ngkiyepono uhwatimentohofiḥweho. Oseso kako sekune'no ngkimo niḱo'mawo'nṅkiso hweho. ²⁶ Sekwo Epeefṣloutaitas mnokino engo tiṣpema'mentiso so'no upa'nṣmentohofō so'no kako huno pi'nṅgo syasyefṣyonto wasehonṣmonte'no yalohō. ²⁷ U nehōpi. Kako mnokino engo tiṣpemanto wape'nṣmonto imentisofoho. I oso'no Anṣtu kakine'no hitohō ulō'mentisoso kako mape'nṣmentisofoho. Oso hitohō hiso kakine'nohini ulō'mentiso'mahō. O'o, ngko huhwo'nnonntne'no ulō'mentisofoho. Anṣtu kako ole liṣmento, Poulmo tango nom'ne nom'ne u'manohonto Epeefṣloutaitas wopṅgo umokumentisofoho. ²⁸ U nje siṣmeho wopṅgo nṣmo'nṅkahonṅki sekuyepōno woliḥwatimne'no yohono. Kako sekumo apa'no se'mahwoso'no uhwonṅkuji sekwoe

simeho wopíngo wasemo'nimontonoho. Oso'no nje simehoso nohayo wanimontonoho. ²⁹ Sekwo kakimo nuhwoníngkuji sekwo Anítumne'no simonyo yalokwofo so'no sekwo simeho wopíngo uyíkuji utímapmno. Sekwoe a'amu Epeefíloutaitas oso hwoe yahino'njo pa'nyo sohwamo uhwoníngkuji osohwafe yofeso foho'nomapmno. Oso'no sekwo hofíkoe hungkunomo hofiyono foho'nomapmno. ³⁰ Sekwo ikanopo humantífi Poulímo pipi ufo'mane'entífi Epeefíloutaitas uhwatímentohofofoho. Kako ngkimo noní'manto kako Jisas Kílaisíye syohomnohini huno syafísyonto kako we'enepi wape'nímonto imentisofoho. A'amu oso pa'nyo sohwamo hofíkoe yofe foho'nomapmno.

3

A'amu Kílaisímo simeho hí'ntnnono uyo oso a'amu sohwo kako a'amu ne hweho.

¹ Nje a'amu soku, ngko hungkuno sekune'no mtí'mokalokwe loso wejwao'mneso olenoho. Sekwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kílaisímne'no simonyo fíyímno. Ngko olo hungkuno apa'no selalokwe so'no piso'mo'nyo manníngkiyohoho. O'o, sekumo sefo'mayo'nefoho.

² Sekwo a'amu hwasyo líwo'níngkohoho sohwamne'no í'waho nto'no fíyímno. Hofíkoe sekumo hofíkoe honíngkano hohontajo somo upesemotowantífe'no yalokwofo. Oso'no sekwo hwe sohwasio sekwoe a'apahoso síhu wosekolofantífe'no yalokwofo. ³ A'amu huhwo sohwa hofíkoe síhu kolo'níwo'níngkohoho sohwa hofíkoe hofíkoe hwasyo hungkuno ole losetíhwalokwofo. Sekwo Jisasímo simeho hí'ntnnono uyíkuji hwe sohwa a'apaho síhu kolo'ní'fíjo'manji Anítuye a'amu ne umó'nantífeho. Oso hwasyo hungkuno losetíhwalokwofo. Nakwo Anítuye a'amu ne hn'nwi kakoe Towahuno'nji nohumentani Anítu ne sohune'no hwomtame yíhumawo'níngkuhwone'nwoho. Oso yahino hiso a'apaho síhu kolo'nyo yahino somo yakolo'nnyofoho. Jisas kako nakumo naloho'mentiso so'no syafísyontani oso hiso'no isamoyoka ulíwo'níngkuhwone'nwoho. Yo'mayo yahino nakwoe a'apahopo yososo Anítuye a'amu ne imo'nyoso mmo'nanehwono. ⁴ Yo'mayo yahino nakwoe a'apahopo yososo u yo'mayo yofe mokosyohumasoso u yo'mayo syoho yososo oso hiso Anítuye a'amu ne imo'nyo'neso nífo'mantontentesi ngko nom'ne a'amu sohwamo nuyakolohm'nesohilo. I oso'no ngko nje yofe noho'noma'ní'mnesohilo. ⁵ Hwapíngoso olenoho. Nje na'u ngkimo aswo nímahoníngki síkuno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u síhune í'mofopahoníngki nje a'apahomo hofíkoe síhu níkoló'mentohofofoho. Ngko a'amu Isílael hwo'nyoho. Ngko Mpenyaminíye temtítofo mta'ango hwo'nyoho. Ngko Hipílu hungkuno'njo hwo'nyoho. A'amu Juta sohwafe yahino hopi'nonohino somo iníngkamote hwo'nyoho. Ngko a'amu Falisi imo'nonji hofíkoe honíngkano hungkunoso hopi'nono aho yokumpohn'nyo kemokosyohumawo'nímentohefoho. ⁶ Ngko a'amu Juta sohwafe yahino so'no nímo'níngkahoníngki a'amu Jisas Kílaisímo iníngkawo'níngkohoho somo fonjahumotefoho. A'amu Jutafe honíngkano hungkuno somo iníngkayo so'no nohoníngkuji wantantífe kíko honíngkano wonyo níhu'no ane hwosoho. ⁷⁻⁸ Yo'mayo hohontajo ngko yahino wopíngo imote so'no yofe engo nomanji, Wopíngo hwo'nyoho, ko hnnonji Jisas Kílaisímne'no huno íto'no níyahoníngki hohontajo

yahino sikinjofoho. Kílais Jisas kako nje Hwe Engo sohune'no huno tìpemanji oso hune'nohini ngko huno niyohoho. Kako ne'njo hweho. Kako yo'mayo hwahoponjo somo hwofilo'nnyo hweho. Oso'no ngko yo'mayo yahino wopìngo so'no syafìhu'moteso yahwoyoho pa'nyofoho lonji Anìtuye a'amu ne imo'nyo'neso monìfo'manehoho. O'o, Jisas Kílais kako ntoho'mentiso so'no aho yokumpohn'nyo kemokosyohumanji ⁹ ngko Jisas Kílaisìmo ufohi'nìmentohefoho. Yo'mayo honìngkano hungkuno somo hofiyò'no inìngkamote so'no Anìtu kako kìko wopìngo hwosoho. Ose manjofoho. O'o, ngko Jisas Kílaisìmo sìmeho hi'ntnnono umentòhe so'no wopìngo hwosoho ose ntìmentisofoho. ¹⁰ Ngko olo anga'nohino loso'no nìmo'nìngkohoho. Jisas Kílaisìmne'no huno nto'no syafìsyì'mo oso Jisas líka'mentiso sohontajo yokumpohn'nyo ma'mentisoso sìkuno huhwo huhwi wonìfo'ma'montonoho. Oso'nji Jisas kako tohino ma'mentiso so'nji ngko kako'nji majopohi'nìngkonò. Jisas kako poyo pe'nyo so'no iyoho munyo'njo yonto pe'nìmentiso hopaso ngko ne'no nohumahm'mo poyo pe'nyo so'no iyoho mannìngkohoyohoho. Oso'no nìmo'nìngkohoho. ¹¹ Ngko ose i'mo Jisas apa'no ntìkafo so'no wohontohumamonnoho.

Poul kako mjake'we hnnyo somjo hohwafo somo i'mofayo'ne syoho yokumpohn'nyo imentisofoho.

¹² Ngko ole maselìmnehono. Ngko honìngkano wonyo ane'njo Jisas Kílais pa'nyo nto imo'nìngkohono. O'o, ose maselìmnehono. I oso'no ngko Jisas pa'nyo umò'nìmonne'no syoho engo yalokweno. Jisas kako ngkimo kakoe a'amu ne imo'nyo'ne nto nìma'mentiso so'no ngko Jisas pa'nyo umò'nìmonne'no syoho yalokweno. ¹³ Nje a'amu soku, ngko Jisas honìngkano wonyo ane'njo pa'nyo nto imo'nìngkohono, ose mosyofìsyalokuyohono. Yo'mayo imote so'nji yo'mayo nì'ma'mentiso so'ntnno inìnggo mofonji huno mosyofìsyalokuyohono. O'o, oso noho'nasyonji olo'nohini syofìsyalokweno. Yo'mayo tìfi no'mo ma'mne so'no syafìsyonji oso'no syoho wokino'njo yalokweno. ¹⁴ A'amu mjake'we hnontìfi hohwafo somo ho'yangò mayo'ne i'mofawowo'nìngkohofò sopo ngko i'mofayo'ne syoho yokumpohn'nyo yalokweno. Oso hopo sopo i'mofaho'me'no Anìtu kako oloso wontapmmontonoho. Jisas Kílais kako ngkimo yo'mayo ntoho'mentiso so'no ngko kako'nji songo ne'no nohumantì'mne hwo'nyoho. Oso nje ho'yangofoho.

¹⁵ A'amu Jisas Kílais kakoe hungkunoso toyo yamo'nyo soku sekwo olo nje huno sejapoheso mafìkuji oso pa'nyo hmmo'nìmmo. A'amu fehohnjo soku, sekwoe hunoso nom'ne kengo'manji Anìtu kako oso hiso'no nosetìhwahwosi sekwoe huno somo wehohosasehumontonoho. ¹⁶ Oseso Anìtu kako yo'mayo nto setìhwamentiso somo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumafìkuji tìfi finìngkamno.

¹⁷ Nje a'amu soku, sekwo nje yahino iwo'nìngkohe somo nnìngkopalokwofo somo nuhwonìngkuji finìngkamno. ¹⁸ Olo so'no ngko sìkuno pi'nìnggo engo somo selìmentohe sohwo'ni olohonta ngko apa'no selonji nje tìmo mta'ni tìmijo nìswahopohoho. Hwapìngoso a'amu pi'nìnggo engo hofìko Jisasiye honìngkanomo inìngkayo so'ne poji yontanìngkofi uhwononji tìmijo nìswopalofoho. Ose a'amu huhwo sohwa hofìko Jisas Kílais iyo hwojìyafìku'nnyo somo pe'nìmentiso sohwoe mango hwafoho. ¹⁹ Yo'mayo wonyoso hofìkoe sìmeho sohwo umò lonte sohwo hofìkoe anìtuyoho. Osomo inìngkawowo'nìngkohofòfoho. Hofìko yo'mayo yo'mayo yahino wonyo yontìfe somne'no hofìko

won+mango mun+iwo'n+ingkisofoho. Oso'no hof+iko hwa'mo hwa'm+ingo iwo'n+ingkohofoho. Hof+iko yo'mayo hwahoponjo somne'nohini syafisy+iwo'n+ingkohofoho. Oso a'amu hiso hof+iko t+ikanomnefoho. ²⁰ I oeso nakwo hn'nwi ahwomomjo An+ituye angomne'nwoho. Nakwoe hwe engo Jisas Kilais kako ahwomo mta'ni kako asomo p+hwosi asomo net+imayo'ne hontohumalohwono. ²¹ Jisas Kilais huhwo sohwo kako kakoe yokumpohn'nyo engo so'nji kako yo'mayo hopi'nonohinoso kakimo enjwa'mo ho'nasyi+hwosi womokosyohumamontonoho. Oso yokumpohn'nyo engo hiso'nji kako nakwoe a'apaho wonyoso wae yaof+hwosi kakoe a'apaho songo pa'nyo nom'ne wonyoangkafoso wonejapmmontonoho.

4

Poul kako a'amu Filipai somne'no hon+ingkano hungkuno ul+imentisofoho.

¹ Oeso nje a'amu soku, sekwo nje syoho somne'no ho'yango mayo pa'nyo kuyoho. Sekwo nje s+imeho wop+ingo n+imokuwo'n+ingkohofoho kuyoho. Sekwo nakwoe Hwe Engo sohune selontne so'no huno syafisy+kuji sekwo yokumpohn'nyo filohopmno.

² Siko Youtiya kinonji Sintike kinonji siko nje mu sofahusi siko nje hungkunomo upa'ninyo. Siko Jisas+mo ufohi'n+imentisiyo so'no yoka hungkuno hnn+iwo'n+ingkisoyoso noho'naofohos+isi siko s+imeho afa hmninyo. ³ Oso hungkuno we'eso a'mu sofa'umo ulonji i k+iko ngko'nji syoho afa'nono nehopi iwo'n+ingkuhwoyo sohwasimo hungkuno wakil+mne'no yohono. K+iko oso a'mu sofa'u siko yoka majo'njo sofa'umo ufo'maho. Siko oso a'mu sofa'u siko ngko'nji Jisas Kilais+ye hungkuno syoho somne'no n+ifo'ma'mentisiyo fa'u'yoho. Oso fa'u'nji nom'ne hwe K+ilemen'nji nom'ne sohwanji hof+iko ngko'nji syoho afa'nono iment+ihwonefoho. A'amu hihn'nwiye yofeso An+ituye iyoswo songo ne'no humayo somo weho.

⁴ Sekwo s+ikuno huhwo huhwi sekwo nakwoe Hwe Engo sohune'no simonyo fiy+mno. Ngko apa'no wasel+mne'no yohono. Kakine'no simonyo fiy+mno.

⁵ A'amu nom'neso sekune'no ole wosesyofisyant+ifeho. A'amuso hof+iko sekumo wonyo selohopijo so'no sekwo aku muyo'njo so'no nosehon+ingkuji wop+ingofoho huno uy+imontonoho. Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako we'enepi wapmmontonoho. Oeso sekwoe humayo so'no nto'no fisyaf+ihupmno. ⁶ Sekwo yo'mayo so'no huno pi'n+ingo engo syafisy+kutoho. O'o, sekwo yo'mayo so'no umofonyo ikuji sekwo An+itumo jomo ul+kuji isamoyoka ul+mno. ⁷ An+itu s+imeho pompenjiyo nejap+iwo'n+ingkisoso a'amu hwahoponjo hn'nwiye huno nay+iwo'n+ingkiso somo yakolo'nnyofoho. Nakwo Jisas Kilais+nji ufohi'nontani kako nakumo s+imeho pompenjiyo nejap+iwo'n+ingkisoso nakwoe huno somo wop+ingo nemokosyohumaho.

⁸ U nje a'amu soku, ngko hungkuno nom'ne anga'no wasel+imonne'no yohono. Sekwoe hunoso ole'nohini fisyaf+ihupmno. Yo'mayo ne'njo so'no yo'mayo wop+ingo so'no yo'mayo ito'nohino so'no huno fisyaf+ihupmno. Yahino wop+ingo somnohini fisyaf+ihupmno. A'amu yo'mayo wop+ingo'nohini iwo'n+ingkohofoho oso'no huno fisyaf+ihupmno. Wonyo so'no nosyafisy+kutoho. Sekwo yo'mayo An+itumne'no isamoyoka ujo osomnohini fisyaf+ihupmno. ⁹ Yo'mayo yahino ngko loset+hwamentohe

ma'mentohoho so'nji yo'mayo ngkine'no upa'n+mentohoho so'nji yo'mayo yahino imentohe somo uhwon+mentohoho so'ntnno huno syaf+sy+kuji t+fi n+ngkapmno. Ose ikuji An+tu kako simeho wop+ngo nejapmmentiso sohwo sekwo'nji wohumamontonoho.

Poul kako a'amu Filipaiso hamniyoho umentohoho'no isamayoka ul+mentisofoho.

¹⁰ Hohonta sekwo ngkine'no huno ne'no ko syan+fi syont+fi simeho afa ntopalokwofo so'no nt+ihwayo'ne hon+ngkano mot+pema'mmentohofofoho. I olohonta sekwo not+pemant+fi ngkimo hofiyo nifo'mantokwofo so'no nje simonyo iyoso m+kun+mposofoho. Ngko simonyo yonji An+tumo isamayoka ulalokweno. ¹¹ Ngko yo'mayo so'no jomo masel+mnehono. U ngko umofonyo, u ngko yo'mayo hi'njo hwon+manji ngko hunoso olo'no syaf+sy+wo'n+ngkohono. U nje yo'mayoso hoponoho. Ngko simeho wop+ngo'nji wohumamonnoho. Ose l+wo'n+ngkohe hwap+ngoso olenoho. Ngko nje huno hiyaso wo'mojo so'no t+pemanji wop+ngo'nohini humaleno. ¹² U ngko s+kuno nom'nemo ho'yango wosopayo'ne umofonyo miy+mo u ngko hoponoho. U, ngko s+kuno nom'nemo mot+pemahm'mo ngko hoponoho. Oso'no ngko ho'yango wosopayo momaso'njo iyoso'no huno mosyof+syalokuyohono. ¹³ Oso huno hiyaso wo'mojoso olenoho. Jisas Kilais kako kakoe yokumpohn'nyo'nji n+isosofitof+ne so'no yo'mayo n+imante so'no ngko simeho wop+ngo'nji humawo'n+ngkohe hwo'nyoho.

¹⁴ Yo'mayo tangoso ngkimo n+imahon+ngki sekwo ngkimo nifo'malokwofoso wop+ngofoho. ¹⁵ Sekwo hwe moyami Filipainjo soku sekwo ngkine'no huno moi'wonoho. Hohonta ngko sekwo'nji humanji Kilais Jisasiye hungkuno loset+hwoma'mentohe sohonta ngko hwaho Masetouniya ul+ko'mahon+ngko oso hohosohonta sekwo ngkimo nifo'ma'mentohofofoho. An+ituye a'amu nom'ne angoponta'angoso monifo'masofoho. O'o, sekwo'nohini nifo'ma'mentohofofoho. ¹⁶ Ou ngko ango Tesolounika humentan+ngko sekwo ngkimo s+kuno anga'no anga'nohino somo nifo'ma'mentohofofoho. ¹⁷ Sekwo ngkimo nifo'malokwofoso wonyoangkafofoho. Oso hiso'no ngko simonyo yalokweno. I oso'no sekwo yo'mayo nom'neso ntapmno masel+mnehono. O'o, sekwo ngkimo yo'mayoso ntap+wo'n+ngkohofoso uhwononji huno ole niyohi, sekwo An+itumne'no huno engo syaf+syont+fi kakoe syoho somne'no huno ne'no syaf+syont+fi sekwo ngkimo yo'mayoso nifo'mawo'n+ngkohoho. Oseso An+tu kako yo'mayo wonyoangkafoso sekumo aku wosejapmmonthonoho. Oso hiso'no simonyo m+kun+mposo yalokweno. Oso simonyo iyoso yo'mayo ntap+wo'n+ngkohoho somo yakolonoho. ¹⁸ Olohonta sekwo ngkimo yo'mayo ntapmmalofoso hoponoho. Ngko umofonyo miy+mnehono. Yo'mayo Epeef+loutaitas sekunta'ni manto n+motapmmasoso ngko nto ma'malefoho. A'amu An+itumne'no yahu fonjokisasy+wo'n+ngkahon+ngkofi An+tu simeho wop+ngo umo'n+wo'n+ngkiso hopaso sekwo ngkimo yo'mayo ntopahon+ngkofi An+tu kako simeho wop+ngo umo'n+ngkohoho. ¹⁹ Jisas Kilais yo'mayo hwap+ngo sohwo'nji ufohi'n+mentohoho so'no nje An+tu kako sekwo yo'mayo so'no umofonyo ifijo so'no wosejapmmonthonoho. ²⁰ Nakwoe An+tu sohwo kako nan+ngkwohweho. Oseso nakwo kakoe yofe so'nji kakoe yokumpohn'nyo so'nji s+kuno engolopohamo woho'nomehwano. Hungkuno nehopeho.

Hungkuno ae'uyofoho.

²¹ Sekwo Anituye a'amu Jisas Kilaisimo ufohi'nimentohofu sokumo ngko nje a'amufu selalokweno. A'amu ngko'nji humalofu sohwa hofiko sekune'no, nakwoe a'amufu selalokwofo. ²² Anituye a'amu olopo humalofu hopi'nonohinoso hofiko nakwoe a'amufu selalokwofo. Oso hwe engo hwaho mokosyohumawo'n'ingkiso Sisa sohwoe angomo humalofu a'amu fehohnjoso hofiko sekune'no nakwoe a'amufu eso n'hu'no yokumpohn'nyo selalokwofo.

²³ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais sohwo kako sekumo wop'ngo waselohofono. Nje hungkunoso osohopeho.

Koulousi Olo Iyoswo loso Poul A'amu Koulousi somne'no Mt'i'mokumentisofoho. Olo Hungkuno S'imo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *t#wenti-nain'nji* (29) *teti-wan'nji* (31) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Poul kako a'amu Koulousi somne'no mt'i'mokumentisofoho. I oso'no ango Koulousi hopo sopo ne'no a'amu 'Apousel' Sohwife Syoho iyoswo somo Poul oso ango Koulousi sopo i'mofayo so'no mamt'i'mokinyofoho. Oso iyoswo mt'i'mokiyo hwap'ngoso olenoho. Ango Koulousi sopo a'amu *Nous#tik* osohwa humunyoponoho. Oso a'amu hiso hofi#ko Jisas#mo in'ngkuno Koulousinjo sofe simeho hi'ntnnonohino somo wonyo umokontan'ngkofi Poul kako olo iyoswo loso hofi#kimo ito'no m'hwajiyone mt'i'mokumentisofoho. Iyoswo homo lomjo hungkuno s'imo'mjoso olenoho. Jisas sohwo yo'mayo hopi'nonohino somo yakolo'nyo hweho. Olo iyoswo hiloso Poul kako ango Loum sopo impojoho yonto mt'i'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo hungkuno homo lomo atofa l'hwasi tifi un'ngkohwano.

¹⁻² Ngko Pouli'ni Kilais Jisasiye hungkuno a'amumo uyohojiku'mofa (*apousel*) syoho'njo hwo'nyoho. Anitu olo syoho loso'no kakoe huno mta'ni ni'hwosopo'mentisofoho. Ngko'nji nen'ngkwa'wehwo Timouti'nji nekwo nohumentai olo iyoswo loso sekwo a'amu Koulousi sokune'no mt'i'mokalokuhwayo. Sekwo Anituye a'amu soku Kilaisimo simeho hi'ntnnono uyontifi kakine'no yokumpohn'nyo lohokwofo. Oso'no emo'n'ngkohoho. Nan'ngkwohwo Anitu kako sekumo yo'mayo wop'ngo selohofihwosi sekwoe simeho pompenjiyo wosejapmmontonoho. Oso'no emo'n'ngkohoho.

A'amu Koulousiso hofi#ko Anitumo simeho hi'ntnnono uy'mentohofofoho.

³ Nekwo jomo ujoso engolopohamo nekwo sekune'no isamayoka nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye Mpohune'no isamayoka ulalokuhwoyo. ⁴⁻⁶ Hwap'ngoso sekumne'no hungkuno ole upo'nalokuhwayo. Hohonta s'imo'mo ne'mo Anituye hungkuno wop'ngo se'ma'mentiso sohonta sekwo haloho po'mentohofofoho. Yo'mayo wop'ngo Anitu sekumne'no selohofone so'no ahwomomo womantifeho. Oso'no sekwo Kilais Jisasimo simeho hi'ntnnono nehopi uyontifi Anituye hwe moya'mi hopi'nonohino soku sekwo simeho afa inalokwofo. Anituye hungkuno wop'ngoso se'ma'mentiso hopaso ango yawojo'meemo u'malofoho. Hungkuno wop'ngo loso upa'nontifi yahino wop'ngo yalokwofo. Sekwo oso hungkuno s'imo'mo upa'n'mentohofoho sohonta Anitu sekumo sefo'mayo'ne so'no huno seyahon'ngki oso yahino wop'ngo somo ema'mentohofofoho. ⁷ Epeefilos sohwo kako Anituye hungkuno wop'ngo hiso loset'hwamentiso so'no sekwo kakine'no huno seyohoho. Osohomo nekwo kakine'no simeho afa uyalokuhwoyo. Kako Kilaisiye syoho ulohofiyiyo wop'ngo hweho. Kako nekwo'nji syoho afa'nonohino hweho. Kako hofiyo efo'mawo'n'ngkiso sohwo Kilaisiye syoho somo wop'ngo mokosyohumawo'n'ngkohoho.

⁸ Anituye Towahuno Wopingo kako sekumo simeho afa inyo yahino wonyoangkafo seajpmmntiso so'no Epeefilos kako elimentisofoho.

Poul kako a'amu Koulousi somne'no Anitu yokumpohn'nyo utofo'ne Anitumo jomo ulimentisofoho.

⁹ Oso hungkuno homo somo simo'mo upo'nontai nekwo oso homo somo Anitumo sekumne'no jomo ulomawo'n'ngkuhwoyo. Olo so'no jomo ulalokuhwoyo,

Anitu sekwo yo'mayo ifitnne'ento limentisoso sekwoe hunomo wom-ehu'meesesyono.

Anituye Towahuno Wopingo sohwo kako nosefo'mahon'ngkuhwosi sekwo Anituye yahino wopingo so'no huno wopingo tipemafikuji Anituye hunomne'no huno wasey'montonoho.

Oso'no jomo ulalokuhwoyo. ¹⁰ Oseso yo'mayo yahino wopingo nakwoe Hwe Engo hi umo'none somo sekwo in'ngkafijoso sekwoe yahino humayoso kakoe simeho wopingo umokantifeho. Yo'mayo syoho sekwo ifijoso ne umo'n'montonoho. U sekwo Anitumne'no huno seyososo oso hunoso engo umo'n'montonoho. ¹¹ Olo so'nji sekumne'no jomo ulalokuhwoyo. Nakwoe Hwe Engo sohwoe yokumpohn'nyo wonyoangkafoyo kako yokumpohn'nyo setofihwoso'no sekwo yokumpohn'nyo lohofikuji yo'mayo tango se'mahwoso'no sekwo simeho wopingo'nji wohumantifeho. ¹² Oseso simeho wopingo'nji nohumafikuji nan'ngkuhwoyo Anitumo isamoyoka ulantifeho. Hwapingoso kako kakoe mehomi somne'no yo'mayo wonyoangkafo ulohofoneso mapitnne'ento imentisoso sekwo mayoso hoponoho. Oso hiso Anituye a'amu hopi'nonohino hn'nwi pomponahopo humalohwone hn'nwi nakwo womantanoho. ¹³ Hohonta mewoso sohwafe kan'ngkuhwoyo Seten kako sikwo'mjoho'mo yokumpohn'nyo nemokosyohumentisofoho. I olohonta Anitu kako kakoe Hwomu anga'nohino sohumne'no umo'nalokunjo sohwoe temtitofomo menehumaji'mentiso hn'nwi pomponahopo humalohwono.

¹⁴ Hon'ngkano wonyoso nakumo nokilo'mokomokonesyohumentan'ngki Anituye Hwomu Jisas kako nakwoe hon'ngkano wonyoso wae enaofonto nakumo isihutofonema'mentisofoho.

Kilais kakoe yahino'nji syoho ntnne hungkunofoho.

¹⁵ Nakwo Anitu sohomo muhwonyo'njo iwo'n'ngkuhwone sohwo kakoe Hwomu Kilais a'amu uhwon'mentohoho sohwo kako Anitu'nji ni'hu'no afafoho. Anitu kako nakwoe hwaho yo'mayoso mamti'mokummentiso sohonta Jisas Kilais kako humamentisofoho. ¹⁶ I Anitu kakoe Hwomumo ulahon'ngki Kilais huhwo sohwo yo'mayo ahwomomjo hwahoponjo kako mt'i'mokumentisofoho. Yo'mayo uhwon'wo'n'ngkuhwone so'nji yo'mayo muhwonyo'njo iwo'n'ngkuhwone so'nji kako mt'i'mokumentisofoho. Kako Seten'nji kakoe towahuno wonyo sohwanji mt'i'mokumentisofoho. Kako a'amu ahwomomjo sohwo mokosyohumayo sohwanji a'amu hwahoponjo sohwanji mt'i'mokumentisofoho. Yo'mayo hopi'nonohino mt'i'mokumentisoso Anitu kako Kilais kakimo enjwa'mo ho'nahumentisofoho. ¹⁷ Yo'mayo mt'i'mokumentisoso kako hwapingo hweho. Kakoe yokumpohn'nyo'nji yo'mayoso hul'i'mokomokosyohumawo'n'ngkiso hweho. ¹⁸ Nakwo kakine'no in'ngkawo'n'ngkuhwone so'nwi kakoe a'apaho'nwoho oso'no Jisas

nakwoe hwe mnokino engo'njo hweho. Nakwoe songo humayoso kako hwap'ingo hweho. Kako poyo pe'n'ingkahon'ingki An'itu kakimo n'ihu'no si'momo ne'mo uli'ka'mentiso so'no kako yo'mayo hopi'nonohino somo uyakolofonto mokosyohumayo hweho. ¹⁹ An'itu kako kakoe Hwomu Jisasimo uhwosopo'mentisoso nje huno nje humayoso kako hopi'nonohinoso womano lonto uy'mentisofoho. Ose uy'mentisoso Jisas'nji kan'ingkwowho An'itu'nji sikoe humayo n'ihu'no afafoho. ²⁰ Yo'mayo ahwomomjo so'nji hwahoponjo so'nji An'tuye mangohwa imo'n'imentihwoni'nwoho. I oso'no nakwo An'tuye mango sohwanan'mne'no An'itu kako si'meho afa unano lahon'ingki Jisas kan'ingkwowhoe hunomo in'ingkowahon'ingki iyo hwojiyafiku'nnyo somo a'amu sohwa Jisasimo fonjinto'ofosyahon'ingko fi Jisas kakoe hon'yo usihuma'mentiso so'no An'tuye si'meho pompengo ifisyimo'mentisofoho. Oso'no An'itumo u'mayo'ne hon'ingkanoso nakumne'no hwosampo'mentisofoho.

²¹ U sekwo soku hohonta sekwo huno wonyo'nji nohumant'ifi hon'ingkanoso wonyo imotofo so'no An'tuye mango sohwasi An'itu'nji mohumammotofo kuyoho. O'o sekwo ikanopo humamotofo kuyoho. ²² I olohonta An'tuye hwomu sekumne'no poyo pe'n'imentiso so'no An'itu kakoe a'amu ne kako'nji mokotiku'nyo'ne mesehumat'imentiso kuyoho. Oso'no An'itu sehwasopo'mentiso soku kakiyepono ipesemotasihwosi osopo sekwo hon'ingkanoso wonyo ane'njo wohumant'ifeho. Sekwo An'tuye si'manopo lohofikuji won'mango masenonehoho. ²³ I sekwo syoho ole fiy'imno, An'tuye hungkuno ne somo sekwo si'meho hi'ntnnono uy'kuji kakoe hon'ingkanomo yokumpohn'nyo fikemokosyalohopmno. Yo'mayo hwahoponjoso hon'ingkanoso hwasyomo ipesomotaweloho. O'o, yo'mayo hungkuno wop'ingo upa'n'imentohoho somo nusikwajikutoho. Hungkuno hiloso a'amu hopi'nonohino olo hwaho lopo humalofo sohwaso u'mayo'nefoho. Ngko Poul'ni olo hungkuno wop'ingo homo losomne'no syoho ulohofiyohwo'nyoho.

Poul kako a'amu Koulousi somo ufo'ma'mentisofoho.

²⁴ Ngko sekumo sefo'mayo'ne tohino malokwe so'no si'monyo yalokweno. Hwap'ingoso sekwo An'itumo in'ingkawo'n'ingkohoho soku sekwo Kilaisiye a'apaho fehohnjo kuyoho. Kilais kakoe a'apaho hn'n'imo humaso so'no nakwo a'amumo ufo'mayone tohino malokuhwone so'no Kilais huhwo tohino malofoho. Oso tohino Kilais malokunjoso ngko moi'wo esojwafo'neso ufo'malokweno. ²⁵ An'itu kakoe a'amu ne sokune'no syoho esotihwayo'ne nihwosopo'mentiso hwo'nyoho. Oso'no sefo'mayo hiso'no kakoe hungkuno hopi'nonohinoso wolosetihwamne'no yohono. ²⁶ Hohonta olo hungkuno hiloso n'ihu'no hiyaso'mo wo'mojo so'no a'amu si'mo'mo ne'mta'ango hopi'nonohinoso mupa'n'immentohohofoho. I olohonta An'tuye a'amu ne sohwanne'no olo hungkuno hiloso utihwa'nyopo nto i'mofapohoho. ²⁷ Olo hungkuno hiyaso'mo wo'mojo loso olenoho. Kilais kako sekwoe si'mehomo humaho. Oso'no hwanguku sekwo An'itu'nji wonyoangkafopo humayo'ne sekwo hontohumalofo. Olo hungkuno wonyoangkafoso loso a'amu Juta somne'nohinim'aho. O'o, a'amu temtitofohopi'nonohino soku upa'n'ifitne'ento lonetihwamentisofoho.

²⁸ Oso'no nakwo Jisas Kilaisimne'no a'amu hopi'nonohino sokumo hungkuno yoloho'nohini losetihwalokuhwono. I nakwo a'amu anga'no anga'nohino olo hungkuno loso huno hofiyohochosasiyo'ne so'no

huno pi'n'ingo engo syafisiwo'n'ingkuhwono. Hwap'ingoso nakwo ole namo'n'ingkohoho. A'amu ni'hu'no hopi'nonohinoso hofi'ko hon'ing'kano wonyomne'no i'waho ikuji Kilaisimo in'ing'kayo yahinoso engo imo'n'ingkuhwoso'no hofi'ko a'amu ne imo'n'ingkuji An'itumo u'mapitnne'entani syoho engo yalokuhwono. ²⁹ Olo syoho tohohmt'no'njo yalokwe loso nje yokumpohn'nyo'nji'maho. O'o, Kilais Jisas kako kakoe yokumpohn'nyo ntapmmentiso so'nji yalokweno.

2

A'amu Koulousiso hofi'ko simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uy'ikujono yo'mayo hungkuno hwasyo somo wae weemopife.

¹ Sekwo upa'nimno. Ngko sekumne'no a'amu Laoutisiyanta'ango sohwa hnononji a'amu nom'ne nje s'mano manohonyo'njo imotofo sohwa hnnontnne'no syoho engo yalokweno. Syoho engo hiso olenoho. Mpohumo sekumne'no jomo engo ulalokweno. ² Ole so'no ni'mo'n'ingkohoho. Sekwo yokumpohn'nyo ito'n'ingkuji simeho finimno. Sekwo Jisas Kilaisimne'no huno ehohosahin'ingkuji Kilais ne sohune'no huno waseyono. An'tuye hungkuno hiyaso'mo wo'mojoso olohifoho. Kilaisiyoho. ³ Yo'mayo huno wop'ngo hiyaso'mo wojoso wotipema'mo liso'manji u Kilaisimo weho. Osohumta'ni wotipema'monnoho. An'tuye huno m'kun'imposo hopi'nonohinoso Kilaisimo ehuhnnawo'nnyo hweho.

⁴ A'amu fi'ho kako sekumo hwasyo hungkuno afofo'njo selihwoso'no sekwo mop'wasiyo'ne olo hungkuno loso ngko yolohoso selalokweno. ⁵ Ngko sekwo'nji mohumayo hwo'nyoho. I oso'no u nje huno somo ngko sekwo'nji hopa humaleno. Sekwo Jisas h'ne'no simeho hi'ntnnono engo uyont'fi kakoe syoho hofiyo yalokwofo so'no simonyo yalokweno.

Nakwo Jisasimo ufohi'nontani songo ne'no humayo'neso nto ma'malohwono.

⁶ Kilais Jisas sekwoe Hwe Engo imo'n'imentiso so'no sekwo kako'nji hano femoyimno. Sikuno huhwo huhwi yo'mayo se'maso so'no Jisas sefo'mayo'ne so'no fisyafihupmno. ⁷ Iyo kako hwahopo nta'ni afofo, mijo, yo'mayoso mawo'n'ing'kiso pa'nyoso nakwo Jisas mta'ni yokumpohn'nyo nomehwasi nakwo iyo hopa engo imo'n'ingkuhwasi yokumpohn'nyo wolo'hofano. Oso pa'nyo nakwo hungkuno wop'ngo losetihwamentihwone somo simeho hi'ntnnono engo uyimno. Yo'mayo An'itu sekumne'no imentiso so'no sekwo isamoyoka ul'ikuji sekwoe simehomo engo weesemofihwono.

⁸ A'amu hwasyo hungkunonji ifofo hungkuno'nji nomokok-ilo'mokokosesyohumanoho. Oso a'amu ose sohwa hofi'ko a'mane hungkuno'nji hwahoponjo hungkuno ntnne'no wolosetihwantife'no yohoho. Hofi'ko Kilaisiye hungkuno masejofoho. Oso'no sekwo huno ito'no syafisiy'ikuji sekwo i'waho nto'no fiyimno.

⁹ Hwap'ingoso An'itu kakoe yokumpohn'nyo kakoe huno hopi'nonohinoso Kilaisiye a'apahomo ehuhnnamo'nnyofoho. Kilais kako a'amu hwahoponjo sofe a'apaho manto olopo humamentiso sohwo An'tuyoho. ¹⁰ Oso'no sekwo Kilaisi'nji humalofo soku An'itu kakoe yokumpohn'nyo nto seloho'maho. Kilais huhwo sohwo kako yo'mayo towahunu yokumpohn'nyo somo mokosyohumawo'n'ing'kiso hweho. ¹¹ A'amu Juta sohwa nakwo An'tuye a'amu hwona'nyoho lont'fi a'apaho si'hu kolo'n'imotofo hwafoho. I oso'no sekwo Kilaisi'nji

humalofo soku sekwo Kɪlaisiye yahino wopɪngoso a'apaho sihu kolo'nyo yahino somo uyohopo'mentohofofoho. Oso'no sekwoe a'apahomo makolo'nnyo kuyoho. O'o, sekwo huno wonyo so'nji honɪngkano wonyo so'njimo hotɪjwamo'nnyo hwasoho. Oso'no hwahoponjo yahino wonyo yokumpohn'nyo oso mta'ni Jisas kako sekumo isihutofosema'mentisofoho. ¹² Mijo kiyomayo huyo'mango so'no wosyofɪsyano. Mijomo kesojɪsyasiyoso olenoho. Nakwoe honɪngkano wonyo somne'no Jisas pe'nɪmentiso hopa pe'nalokuhwono. I mijo mta'ni likafoso Jisasimo Anɪtu ulɪka'mentiso hopaso nakwo likofalokuhwono. Nakwo Anɪtuye yokumpohn'nyo hisomo si'meho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no Anɪtu kako Jisasɪnji songo humayo'neso nelɪkofalofoho. ¹³ Hohonta sekwo sekwoe honɪngkano wonyo somo mohotɪjwaofe sohonta sekwo temtitofe kengo soku Anɪtuye hungkunomo tɪfi minɪngkayo so'no sekwo Anɪtumo u'mayo'ne honɪngkanoso nɪhu'no awonoho. Osohonta Anɪtu sehonɪmentisoso sekwo honɪngkano wonyo somo humantɪfi poyo pe'nɪngkohofe hopa humanɪngkofi sehonɪmentisofoho. I olohonta Jisas kako songo humayoso sejopahonɪngki Anɪtu songo semokonto sekwoe wonyo wae yasemo'mentisofoho. ¹⁴ Oso honɪngkano hungkuno Anɪtu Mousesimo uyɪmentisoso mokilo'mokosyohumanyo somo nakwo hwotoho hmmentɪhwone so'no hungkuno hiloso sekwo wonyo kuyoho nalɪmojofoho. Yo'mayo honɪngkano wonyo nakwo imotowhoneso Anɪtu nomanto Jisasiye iyo hwojɪyafɪku'nnyo somo meho'nasyonto moi'wo imokumentisofoho. ¹⁵ Kɪlais kako iyo hwojɪyafɪku'nnyomo poyo pe'nɪmentiso sohonta kako Seten'nji mewoso sofe yokumpohn'nyoso moi'wo imokumentisofoho. Anɪtu nje mango hwamo utɪhwa'nyopo uyakolofohofoho ulahonɪngki Seten kako wonɪmango unɪmentisofoho.

Nakwo Jisasɪnji poyo nto sape'nɪmentɪhwonefoho.

¹⁶ Anɪtu kako yo'mayo naloho'mentiso so'no a'amu sekumo wosopayo'ne u mijo'ne honɪngkano hungkuno selɪfɪjo'manji osomo sekwo tɪfi ɪnɪngkakutoho. U sekwo yo'mayo wosopayo nyo'neso u Sɪkuno Engo somo muhwonyo'ne u hamno songo somne'no mosyafɪsiyo'njo sɪkuno iyoho humayo somo muhwonyo'ne oso'no yoka selɪfɪjo'manji sekwo osomo haloho upekutoho. ¹⁷ Hohonta oso yahino imotofoso swo'nohinoho. Tɪfi imo'none so'no netɪhwayo'nefoho. I olohonta Kɪlais kako poso sohwo yahino ne somo hwapɪngo hweho. ¹⁸ A'amu fihwo kako kakoe yofe monje poji yasyonto kako ahwomomjo a'amu sofe yofe ho'nomawo'nɪngkiso so'no selɪhwoso'no u ngko wojo uhwonɪngkohe so'no ngko sekumo sehwofilo'nnyo hwo'nyoho. Ose seloso'manji sekwo oso hwoe hungkunomo haloho pekutoho. Oso hwe huhwo sohwo sekwo kakoe honɪngkanomo minɪngkayo so'no kako sitofo noselɪhwoloho. O'o kakoe a'apahomme'nohino syafɪsyiwo'nɪngkiso hweho. Yokumpohn'nyo imo'nɪwo'nɪngkiso hweho. ¹⁹ Oso hwe huhwo sohwo kako Kɪlais nakwoe Hwe Engo sohumo mufohi'nyo hweho. I nakwo Jisasimo ufohi'nyo hn'nwi nakwo kakoe a'apaho'nwoho. Kako nakwoe mnokino engo'njo hweho. Nakwoe mnokino engo'njo huhwo sohwo kako kakoe a'apaho hn'nɪmo yokumpohn'nyo yano nejapɪwo'nɪngkisoso nakumo mehulɪ'mokonasyiwo'nɪngkohoho. Oso'no kako kakoe a'apaho hn'nɪmo Anɪtuye yokumpohn'nyo'nji huno wopɪngo'nji nejaponto sokafa nemokalofoho.

²⁰ Sekwo Kɪlaisi'nji sape'nɪmentohoho so'no Seten sohwo mewoso so-hwanji hofi'ko sekumo yokumpohn'nyo mosemokosyohumafitnnehoho. I oso'no sekwo hohontajo honɪngkano hungkunomo inɪngkafijo so'no sekwo hofi'kimo enjwa'mo humalofo. ²¹ Olo honɪngkano hungkuno lomo sekwo peho'ne inɪngkwalokwofo. Sekwo yo'mayoso ahomo nomokosyohumafikutoho. Yo'mayo wosopayo nonɪngkutoho. Yo'mayo somo nopm'mokukutoho. ²² Hungkuno hiso a'amu hofi'koe huno mta'ni syafisyontifi loneti'hwalofo. Yo'mayo hwahoponjoso moi'wo umo'nɪmonto yalofoho. ²³ A'amu oso honɪngkanomo inɪngkwalokwofo somo uhwonontani nakwo huno hwasyoso ole syafisyi'wo'nɪngkuhwoni, U a'amu honɪngkano wopɪngo'njofoho. Hwapɪngoso hofi'ko hwomtame ehumantifi hofi'koe yofe monje yasyontifi yo'mayo a'apaho umo lonteso monje yasyi'wo'nɪngkohofoho. I oso'no nakwo huno wonyo so'nji honɪngkano wonyo so'nji wae yafo'neso hungkuno hiso monefo'manehoho. O'o, nɪhu'no awonoho.

3

Anɪtu kako Kɪlaisi'nji nakwo'njimo songo humayo'ne nelika'mentisofoho.

¹ Anɪtu kako Kɪlaisi'nji nakwo'njimo songo humayo'ne nelika'mentiso so'no nakwo Kɪlaisi'nji yo'mayo ahwomomjo so'ntnne'no yomohu'nyopo womeho'nosyano. Kɪlais nakwoe Hwe Engo sohwo yofe engo manto Anɪtuye aho anga sohohnta'ni nemokosyohumayo'ne humaho. Nakwo kako'nji wohumantane'no yi'hwono. ² Sekwo yo'mayo hwahoponjo somne'no huno syafisyi'kutoho. O'o, yo'mayo ahwomomjo somne'no fisya'fihupmno. ³ Hwapɪngoso nakwo yo'mayo hwahoponjo somne'no poyo hopa pe'nontani songo humayo neso Jisasimo ufohi'nɪngkahonɪngkuhwoni Jisas kako Anɪtumo ufohi'nɪngkahonɪngki Anɪtu kako wopɪngo nemokosyohumaho. ⁴ Kɪlais nakwoe songo humayo'neso ne hweho. Kako uti'hwanyopo i'mofapɪhwoso'no sekwo kako'nji nohumafikuji kakoe yokumpohn'nyo so'nji yofe engo so'nji womantifeho.

Olo hungkuno loso yahino yofoho so'nji songo ntnne'ne hungkunofoho.

⁵ Hwahoponjo yahino wonyo simeho mo'mo mnonawojoso poyo wape'nono. Yahino wonyoso olenoho. A'mohufo, hungkuno wonyo, simeho fefoyo, huno wonyo, nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi namo'nyo, osenoho. A'amu nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi umo'noso sohwo kako yo'mayo ho'yangoso kako anɪtu pa'nyo umokonto kako oso humnohini inɪngkwalofoho. ⁶ A'amu oso yo'mayo hwahoponjo yahino wonyoso iwo'nɪngkohoho somo Anɪtu kako simeho wonyo uyonefoho. ⁷ Hohonta honɪngkano wonyo hiso sekumo yokumpohn'nyo semokosyohumentanɪngki sekwo soku yo'mayo wonyoso imotofo kuyoho.

⁸ I oso'no olohonta sekwo yahino hopi'nonohino loso foho'naopmno. Simeho wonyo, yoka, sitofo, oso foho'naopmno. I sifajo'nji wonyo hungkuno so'nji sekwoe mango mta'ni noswapɪhwoloho. ⁹ Sekwo hwasyo hungkuno a'amu so'nji nohnnɪngkutoho. O'o, yo'mayo yahino wonyo imotofo somo nto ho'nao'mentohofoho. ¹⁰ Oso'no sekwo a'amu songo imo'nɪmentohofoho. Oso a'amu songo imo'nalokunjoso Anɪtu kako hwapɪngo hweho. Sɪkuno huhwo huhwi Anɪtu kako a'amu songo sokumo

kakine'no huno wopingo sejaponto yahino songo'nji Anitu kako pa'nyo semokalofoho. ¹¹ Nakwo Anituye yahino songo ma'mentihwone hn'nwi nakwo hinjohi'nwi afa'nwoho. I ole liwo'n'ingkuhwoni, A'amu temtitofokengo kengo mta'ango hwafoho. U hungkuno kengo'njo hwafoho. U Jutafe hon'ngkano hungkunomo in'ngkuwo'n'ngkohofofoho. Hon'ngkano hungkunomo min'ngkayo'njofoho. U a'amu we'mta'angofoho. U hameponjo a'amufoho. U a'amu yofe engo'njo hwafoho. U a'amu siki'njofoho. Ose liwo'n'ingkuhwoneso siki hungkunofoho. Hungkuno neso olenoho. Kilais nakwoe songo humayoso hwapingo sohwo kako nakwo a'amu kengo kengo hn'nimo nonafohi'nonto kako nakwo hinjohi'nimo humaho.

Nakwo hitoho inyo yahino somo un'ngkohwano.

¹² Sekwo Anituye a'amu ne kuyoho. Kako sekumne'no hitoho ulofoso so'no kakine'no sehwsopo'mentisofoho. Oso'no sekwo kakoe yahino lomo tifi fin'ngkamno. Sekwo a'amu hopi'nnonohino somne'no hitoho selofihwoso'no hofikimo wopingo ulohopmno. Sekwoe yofe monje yasyikui sekwo a'amu somne'no hwahopo pawomno. A'amu fihwa sekumo wonyo selohopijoso sekwo simeho wonyo uyikutoho. O'o, sekwo simeho wopingo uyimno. ¹³ Sekwo a'amu so'nji fo'ma'nimno. U a'amu fihwa nom'ni hwanne'no simeho wonyo umonoso so'no sekwo wonyo homo somo hohujwo'mo meho'naopmno. Nakwoe Hwe Engo sohwo nakwoe wonyo wae enao'mentiso oso pa'nyoso nakwo nom'ne hwafe wonyo so'no hohujwo ukinjaofano. ¹⁴ Yahino wonyoangkafo selohe so'nji nom'ne yahino anga'nohino nom'ne somo hwofilo'nnyo so'nji ufohi'nimno. Oso simeho inyo yahino so'nji ufohi'nimno. Simeho in'fijo'manji simeho afa'njo wonyoangkafo'njo wohumantifeho. ¹⁵ Kilais kako simeho pompenjiyo nejap'wo'ngkiso sohwo nakumo yokumpohn'nyo wonemokosyohumano. Kilais kako nakwoe a'apaho anga'nohino pa'nyo simeho pompenjiyo'nji humayo'ne so'no nakumne'no joho nalimentisofoho. Oso'no sekwo soku sikuno huhwo huhwi kakimo isamoyoka uliwo'nimno. ¹⁶ Kilaisiye hungkuno wonyoangkafos sekwoe simeho mo'mo nomafikui huno wopingo sejap'hwosi yo'mayo iwo'n'ngkohofo somo ufehu'mokasesyono. Ose ifijo'manji sekwo Kilais mta'ni huno wopingo t'pemafikui sekwo filut'hunimno. Hon'ngkano wopingo somo m'hwatnnimno. Ose ifijoso sekwo Anitumne'no simeho wopingo semo'n'ngkuhwoso'no sekwo Anituye hungkuno'njo Ta'njo Iyoswo ta filimno. Oso'nji tajo angomjo ta so'nji ta nom'neso Anituye Towahuno sejapeso Anituye yofe ho'nomayo'ne filut'hunimno. ¹⁷ Sekwo yo'mayo hungkuno wolano likuji ou syoho uyano likuji sekwo Jisasi'nji ejoku'nohumafikui sekwo Mpo-hwo Anitumo isamoyoka ulikui yo'mayoso nakwoe Hwe Engo Jisasiye yokumpohn'nyo'nji fiyimno.

A'mu somontohwa Anituye simeho wopingo umokiyo'ne yahinofoho.

¹⁸ Sekwo moya'mi sofasi sekwoe hwehwanne'no hwahopo pawomno. Hofikimo enjwa'mo fosyohumamno. Hofikoe hungkunomo haloho ito'no popmno. Oso yahino nakwoe Hwe Engo moya'mi sofa hofiko ifitnne'entimentisofoho.

¹⁹ Sekwo hwe sohwas sekwoe moya'misafamne'no wasemo'nono. Sekwo simeho wonyo semo'n'ngkuhwoso'no ape sofamo yoka hungkuno nulikutoho. O'o, hungkuno hofiyonohino ulimno.

²⁰ Sekwo mehomi soku, sen'ingkwohwo sena'wohijafe hungkunomo sikuno huhwo huhwi haloho popmno. Ose ikujo'no Anitu kakoe simeho wop'ingo umo'nimontonoho.

²¹ Sekwo homn'ingkwohwasasi homna'wohijasi sekwoe mehomife simeho wonyo umokukutoho. Oso hwap'ingo hiso ole, yoka, sitofo, sifajo hungkuno ul'wo'n'ingkuotoho. Yo'mayo ulohof'ikujjo'no hof'iko simeho tohino umn'ingkuhwo'so'no hon'ingkanano wonyomo wowantifeho.

Syoho ulohofiyi so'nji mokosyohumayo sohwanjiye hungkunofoho.

²² Sekwo syoho ulohofiyi soku, sekwoe hwe engo sohwafe hungkunomo tifi fin'ingkamno. Sekwoe syoho somne'no wasemo'nono. Syoho homo somo semokosyohumayo sohwo kako nosehon'ingkahon'ingki syoho yokumpohn'nyo iwo'n'ingkohoho oso pa'nyoso ne'no fiyikuno. Hwap'ingoso sekwo Anituye yofe ho'nomayo'ne syoho yalokwofo. ²³ Yo'mayo hopi'nonohino uyano likuji sime'mo ole fisyafihupmno. Olo syoho we'e loso a'amumne'no miyalokuyihwono. O'o, nakwoe Hwe Engo Anitumne'no yalokuhwono. Ose syafisyikuji syoho yokumpohn'nyo fiyikuno. ²⁴ Sekwo in'ingo seyihwoloho. Nakwoe Hwe Engo Anitu sohwo sekwoe syoho yo'mayo so'no ho'yango ne sejaponefoho. Oso ho'yango neso Anitu nto hwsopeehumentisofoho. Sekwo Kilaisiye syoho ulohofiyi soku kako sekwoe Hwe Engo hweho. ²⁵ A'amu fihwo kako wonyo yoso'manji kako tohino nomanefoho. Nakwoe hon'ingkanano wonyomne'no Anitu kako tango monejape'njo iyoso'no afofo hungkuno mulanehwono.

4

¹ Sekwo hwe engo syoho selohofiyi sohwafo mokosyohumawo'n'ingkohoho sohwaso, sekwo huno ole seyohi, Sekwoe Hwe Engo ne sohwo ahwomomo nohumanto sehonalofoho. Oso'no sekwo a'amu nomokosyohumawo'n'ingkohoho sohwafo yahino wop'ingo'nohino ulohopmno.

Olo yahino lomo fin'ingkamno.

² Sekwo Mpohumo jomo ujo so'ne yahino somo yokumpohn'nyo fikesyohumamno. Sekwo Mpohumo jomo ulano likuji sime'mo huno nto'no syafisyikuji Mpohumo jomo ul'ikuji isamoyoka ne'nohino ul'ikuno.

³ Sekwo Anitumo nakune'no nefe'mayo'ne jomo ul'imno. Olo so'no ul'imno. Anitu kako kakoe hungkuno lutihwayo'ne hon'ingkanano wonamofiyono. Olo hungkuno hiloso hwap'ingoso Kilaisiyoho. Hohonta hungkuno hiloso hiyaso'mo wentan'ingki Kilaisi ehontojwahumentisoso olohonta ngko hungkuno hiloso a'amu somo lutihwahon'ingko a'amu fiso nakwolaho lontifi impo'angomo intofan'ihumentohofofoho. ⁴ Oso'no olo hungkuno Kilaisi ehontojwahumentiso loso ngko a'amumo nto'no lutihwayo'ne sekwo ngkine'no Mpohumo jomo ul'imno. Olo syoho Anitu ntapmmentiso loso ngko a'amufe huno somo ito'no ehohosasiyo'ne Mpohumo jomo ul'imno.

⁵ Nakwo olo hwaho lopo siki humayo'ne'maho. O'o, nakwo Anituye syoho ulohofiyi'nowho. Oso'no sekwo nom'ne a'amu Anitumo in'ingkawo'n'ingkohoho so'nji nohumaf'ikuji sekwoe yahino somne'no huno ito'no syafisyikuji Anituye hon'ingkanano wop'ingo utihwamno. ⁶ Hungkuno ul'ikujjo'no siki hungkuno so'nji wonyo hungkuno so'nji nol'ikutoho. O'o, Anituye hungkuno nto'nohino esyohumaf'ikuji huno wop'ingo t'pemaf'ikuji

hungkuno hofiyo'nohini filimno. Ose ifijoso a'amu sekumo yo'mayo hungkuno selohonngkujo'no sekwo aku hungkuno ito'nohino ulimno.

Poul kako Tikikos'nji Ounesimos'njimo lihwatimentisofoho.

⁷ Tikikos sohwo kako nose'mahwosi nje hungkuno yo'mayo so'no sejo'ne hweho. Kako Anituye syoho so'no hi umo'n'ngkahonngki nakwo'nji syoho yalofoho. ⁸ Oso'no ngko Tikikos sekuyepono uhwojalokweno. Kako yo'mayo ne'ma'maso so'nji selihwosi sekumo yokumpohn'nyo wasesofito'montonoho. ⁹ Nekwo Ounesimos huhwo'njimo sekuyepono lihwojalokuhwoyo. Tikikos'nji siko nose'mahosisi yo'mayo olopo ne'ma'maso so'no wolosetihwanjiyoho.

Poul kako a'amu Koulousi somo nje a'amu kuyoho ulimentisofoho.

¹⁰ Alisitakos sohwo impo'angomo ngko'nji humantihwoyo sohwo kako nje a'amufo selalofoho. Mak, Mponopasiye kon'ngkwa'wehwo kako huhwo'nji nje a'amufo selalofoho. Mak huhwo sohwo sekuyepono se'masomanji nto selimale hopaso sekwo kakimo utimafikuji hofiyo mokosyohumamno. ¹¹ A'amu nom'ne Jisas Jasitos kako huhwo'nji nje a'amufo selalofoho. Oso a'amu Jutafe temtitofa mta'ango hufa'u sihune sohwa hofiko Anituye yo'mayo hopi'nonohinosa a'amumo yokumpohn'nyo enemokosyohumayo'ne syoho engo yalokuhwono. Hofiko wonyoangkafo nifo'malokwofo.

¹² Nom'nehwo Epeefilos sekwoe angoponta'ango huhwo'nji nje a'amufo selalofoho. Kako huhwo Kilais Jisasiye syoho ulohofiyo hweho. Sikuno huhwo huhwi kako sekumne'no Mpohumo jomo uliwo'n'ngkiso hweho. Ole uliwo'n'ngkoho, Anitu sohwo, kiko a'amu Koulousi somo hofiko kikine'no yokumpohn'nyo lohofoneso kiko ufo'maho. Hofikimo yokumpohn'nyo engo umokohojo'no hofiko sokafo umo'nife. Jije huno hopi'nonohinomo hofiko huno uyihwoso'no osomo tifi wokin'ngkapife. Epeefilos Anitumo jomo ose uliwo'n'ngkisofoho. ¹³ Ngko sohwo'ni Epeefilos sohumne'no huno ole niyohi, Kako a'amu Laoutisiyanta'ango sokunonji Hiyelapoulisnta'ango sokunonji sekwo sokunontne'no sefo'mayo'ne syoho engo yalofoho. ¹⁴ Luk sohwo hwe uyohofaho syoho wonyoangkafo iwo'n'ngkiso sohwo'nji Ntemasi'nji siko nekwoe a'amufo selalokusiyoh.

¹⁵ A'amu Laoutisiya mta'ango Anitumne'no in'ngkawo'n'ngkohofa somo nje a'amufo ulalokwe so'no sekwo ulimno. Nom'ne a'mu Nimifa'nji a'amu kakoe angomo Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ngkohofa so'njimo nje a'amufo ulalokwe so'no ulimno. ¹⁶ Olo iyoswo losomo sekwo atofa losojwaofikuji a'amu Laoutisiya hofiko Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ngkohofa somne'no uyimno. Hofiko atofa walife. Nom'ne iyoswo a'amu Laoutisiya somne'no uyahotimaleso hofiko nosejapikujo'no sekwo hoku atofa filimno. ¹⁷ Sekwo Akiposimo ole ulimno. Oso syoho Anitu kijapmmasoso kiko ito'no esyohumahoji ne'njo fiyohoho.

¹⁸ Olo iyoswo simo'mjo semti'mokiyoheso nom'ne a'amumo ulahon'ngko mtimokohoho. I olo hungkuno ae'uyo loso ngko Pouli'ni nje aho'nji mtimokalokweno. Nje a'amufo selalokweno. Sekwo ngko impo'angomo humale so'no in'ngo nimofikutoho. Anitu kako yo'mayoso wop'ngo waselohomontonoho. Ngko Pouli'ni mtimokalokweno. Osohopeho.

1 Tesolounika

Olo Iyoswo Sⁱmo'mjo loso Poul A'amu Tesolounika somne'no Mti'mokumentisofoho. Olo Hungkuno Sⁱmo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto sⁱmentiso sohonta soswo sⁱfe'nji aho'nji hopi'nono nto uyakolo'mentisopolikeno Poul olo iyoswo sⁱmo'mjo loso a'amu Tesolounika somne'no mti'mokumentisofoho. Poul hohonta Anⁱtuye syoho yⁱku'mo'mojo sohonta kako Filipai ulⁱko'manto Tesolounika i'mofamentisofoho. Oso hohosohonta a'amu Juta sofe tajo ango somo noswonto Anⁱtuye hungkuno yano uyⁱmentisofoho. Nuyahonⁱngki a'amu Juta fehohnjo so'nji a'amu Ngkⁱlik pi'nⁱngo engo so'nji Jisasⁱmne'no sⁱmeho hi'ntnnono uyⁱmentohofofoho. Oso hiso'no a'amu Juta fehohnjoso Poulⁱmo impe untofantⁱfi yahonⁱngkofi sⁱkwo'miyomo hiyaso li'mofonto Atenⁱs osopo ifawo'mentisofoho. Oso ango hopo sopo humanto a'amu Tesolounikajo Jisasⁱmne'no sⁱmeho hi'ntnnono songo uyⁱmentohofosomne'no huno pi'nⁱngo uyahonⁱngki oso hopo sopo nta'ni Timoutimo ango Tesolounikane'no lihⁱwajⁱmentisofoho. (Hungkuno hiso 1 Tesolounika sohe engo 3 honⁱngkano we'e 2. Osopo weho.) Poul Timoutimo lihⁱwojonto Sailasⁱ'nji siko ango Koulin i'mofamentisoyefoho. Oso hopo sopo Poul a'amumo Anⁱtuye hungkuno ulontanⁱngki Timouti uma'mentisofoho. Numanto Poulⁱmo a'amu Tesolounika sofe humayo so'no ulahonⁱngki Poul nupa'nonto olo iyoswo loso mti'mokumentisofoho. Hwapⁱngo olo iyoswo mti'mokiyoso olenoho. Poul a'amu Tesolounikajo Jisasⁱmo inⁱngkunyo sofe sⁱmeho hi'ntnnonohino somo yokumpohn'nyo umokumonto mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo hiloso Poul ango Koulin humanto mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofoliⁱhwasi tⁱfi unⁱngkohwano.

¹ Ngko Poulⁱ'ni olo iyoswo loso sekwo a'amu ango Tesolounika sopo Anⁱtu'nji Hwe Engo Jisas Kilaisⁱ'njimne'no sⁱmeho uyⁱwonⁱngkohofosokune'no mti'mokalokuhwono. Sailasⁱ'nji Timouti'nji oso hwa'u'nji ngko'nji humantani mti'mokalokuhwono. Sekwo Anⁱtu'nji Hwe Engo Jisas Kilaisⁱye mehomi soku, siko sekumo yo'mayo wopⁱngo selohofohosⁱsi sⁱmeho pompenjiyo wosejopanjiyoho.

A'amu Tesolounikaso Anⁱtumo sⁱmeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyontⁱfi wopⁱngo humamotofofoho.

² Nakwo Mpohumo jomo ulontane sohonta sekumne'no isamoyoka ulⁱwonⁱngkuhwonefoho. Nakwo sekumne'no Anⁱtumo jomo ujosonⁱno pisonⁱmo'nyo miyalokuyⁱhwono. ³ Sekwo Anⁱtuye hungkunomo upa'nontⁱfi hungkunoso aho yokumpohn'nyo kesyohumawonⁱngkohofofoho. Oso'no sekwo siki mohumulofu. O'o, sekwo Anⁱtumne'no syoho yokumpohn'nyo yontⁱfi a'amu nom'ne somne'no sⁱmeho hi'ntnnono uyontⁱfi wopⁱngo ulohofⁱwonⁱngkohofu kuyoho. Yo'mayo tango ko se'mayoso sekwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais asomo peso'no hofiyo uhwontohumalofu. Oso'no sosyefⁱsyontani Mpohumo isamoyoka ulalokuhwono.

⁴ Nakwoe a'amu soku, olo so'no huno nayohoho. Anⁱtu sekune'no

hitoho engo sejap^wwo'nⁱngkiso sokumo kakoe mehomi imo'n^yo'ne nto sehwasopo'mentiso kuyoho.

⁵ Nakwo Anⁱtuye hungkuno selⁱmentⁱhwone sohonta sekwo ole majofoho. Olo siki hungkunofoho. Ose majofoho. O'o, hungkuno hiloso upa'nⁱngkahonⁱngkofi Anⁱtuye Towahuno Wopⁱngo sohwo sekwoe sⁱmeho mo'mo syoho yokumpohnⁿyo yahonⁱngki sekwo huno ole syafⁱhu'mentohofi, Hungkuno ne'n^jofoho. Oso'n^ji sekwo nakwoe yahino humayo somo nahonontⁱfi huno seimentisofoho. Honⁱngkanoso wopⁱngofoho. Nonefo'mawo'nⁱngkohofⁱhwafoho. Ou, hungkuno ne'n^jo hwafoho lⁱmentohofofoho.

⁶ Nakwoe humayo somo sekwo nahonontⁱfi nakwo pa'n^yo sekwo imentohofofoho. Oso'no nakwoe Hwe Engo Jisasiye honⁱngkanomo inⁱngkamentohofofoho. Inⁱngkowmentanⁱngkofi a'am^u nom'neso nosehonontⁱfi nakwolaho lontⁱfi tango sejap^mmentohofofoho. I oso'no Anⁱtuye Towahuno sohwo sⁱmeho wopⁱngo sejopahonⁱngki nakwoe hungkunoso sekwo ma'mentohofofoho. ⁷ Oso'no a'am^u Anⁱtumo sⁱmeho hi'ntnnono uyoso hwaho Masetouniyanta'ango so'n^ji hwaho Ngkⁱliknta'ango so'n^ji hofⁱko sekwoe yahino wopⁱngomo sehonontⁱfi yahino homo somo senⁱngkamentohofofoho. ⁸ A'am^u Masetouniya so'n^ji Ngkⁱlik so'n^ji hofⁱko'nohino'maho. O'o, sekwo Anⁱtuye hungkuno a'am^u somo lutⁱhwahonⁱngkofi angomeemo ho'nⁱngkahonⁱngki a'am^u hopi'nonohinoso sekwoe sⁱmeho hi'ntnnono Anⁱtumo uyoso'no upa'nⁱmentohofofoho. Nakwo hano angomeemo emoyontani sekune'no nelahonⁱngkofi nakwo oso hiso'no hungkuno nom'ne mujo'n^jo y^wo'nⁱngkuhwonefoho. ⁹ Ose nelalokwofo. Nakwo sekumo se'mahonⁱngkuhwoni nakwoe hungkuno upa'nontⁱfi sekwoe hwahoponjo hwasyo anⁱtu somo ho'naofontⁱfi sekwo Anⁱtu songo ne'no humayo ne sohwoe syoho ulohofiyo imo'nⁱmentohof^o so'no nelalokwofo. ¹⁰ Nom'ne hungkuno ole nelalokwofo. Olohonta sekwo Anⁱtuye Hwomu ahwomo mta'ango sohwo asomo peso'no hontohumalofo. Ose nelalokwofo. Oso hwomu sohwo Jisasiyoho. Kako poyo pe'nⁱngkahonⁱngki Anⁱtu ulⁱka'mentisofoho. Oso'no hwangku Anⁱtu kako a'amufe wonyo honⁱngkano so'no tohino engo uyoso sohonta nakwo Jisasi mo sⁱmeho uy^wo'nⁱngkuhwone hn'nwiye tohinoso Jisas nto ma'mentisofoho.

2

Poul Tesolounika sopo nohumanto yo'mayo syoho imentisofoho.

¹ Nje a'am^u kuyoho. Sekwo huno seyohoho. Nakwo sekwo'n^jopo nohumentani nakwoe syoho imentⁱhwoneso fiyo po'mentiso'maho. O'o, ne imo'nⁱmentisofoho. ² Nakwo ango Filipainta'ango sekuyepono pmmentⁱhwonefoho. Filipai humananⁱngkuhwone sⁱtofo nalimentohofoso tohino engo ma'mentⁱhwone so'no sekwo huno moi'wonoho. I oso'no nakwoe Anⁱtu kako kakoe yokumpohnⁿyo nakumo nejopahonⁱngki yo'mayo hwahoponjo somne'no iyoho monanyofoho. O'o, nakwo sekuyepono Filipainta'ango sohwo'na'ni nopahonⁱngkuhwoni a'am^u pi'nⁱngo nakwolaho ko nelahonⁱngkofi nakwo Anⁱtuye hungkuno selⁱmentⁱhwonefoho. ³ Oso hungkuno selⁱhwoneso hwasyo hungkuno'n^ji selⁱmentⁱhwone'maho. O'o, nehopi'nohini selⁱmentⁱhwonefoho. Hungkuno hiloso selontani wonyo

hon'ngkano imo'mentihwone'maho. O'o, wop'ingo'nohini selohofontani Anituye hungkuno selimentihwonefoho. ⁴ Anitu nakumo yamofoto nto nalohomentisofoho. Yamofoto nalohofontonto nalimento, Nje hungkuno ujo'ne sohwasihoponoho, nalimentiso oso'no lijwaafalokuhwono. Hungkuno hiloso a'amufe simeho wop'ingo umonyo'ne mulalokuyihwono. O'o, Anituye simeho wop'ingo umonyo'ne yalokuhwono. Anitu nakwoe simehomo fe'nonehonalofoho. ⁵ Sekwo huno moi'wonoho. Nakwo sekumo afofo masemokummentihwono. Awonoho. Nakwo sekwoe hamniyoho mayo'ne selimentihwone'maho. Olo hilo so'no Anitu huno uyohoho. ⁶ Sekwo'nji nom'ne a'amu so'nji nakwoe yofe ho'nomayo'ne miyalokuyihwono. I oso'no nakwo Jisas Kilaisiye syoho ulohofiyoto (*apousel*) hwona'nyoho. ⁷ Oso hiso'no nakwo syoho engo sejobontontasi hoponesohilo. I sekwo'nji nohumentan'ngkuhwoni sohonta nakwo moyami kakoe mehomimo wonyohofiyoto esyohumawo'n'ngkiso hopaso esesyohumamentihwonefoho. ⁸ Nakwo sekune'no simeho nehopi'nohini sejobmentihwonefoho. Oso'no nakwo Anituye hungkuno wosejobantani imentihwonefoho. Oso'nohini'maho. Oso syoho yontan'ngkuhwasi a'amu hofiko nakumo nonahon'ngkuji nakumo fonjonasyontifijontentesi wop'ingo'nesohilo. Hwap'ingoso nakwo sekune'no simeho nehopi'nohini sejape so'nefoho.

⁹ Nakwoe a'amu soku, nakwoe syoho tohohmtnno'njo iyoso'no sekwo huno moi'wonoho. Anituye hungkuno ko selontani nakwoe wosopayoto yo'mayo so'no mpe iyo'ne nakwo sikwo'miyomo mofehi'nyo'nji hamniyoho'no syoho yokumpohn'nyo imotihwonefoho. Sekwoe wosopayoto yo'mayoso siki mayoso'no nakwoloho limentihwonefoho.

¹⁰ Sekwo nakwoe yahinoso nto nahonimentohofofoho. Anitu huhwo nto nahon'maho. Sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokwofo sikunonji sekwo'nji nohumentani nakwo Anituye hon'ngkanomo in'ngkowentani wop'ingo'nohini humamentihwonefoho. Wonyo hon'ngkano mimmentihwonefoho. ¹¹ Hwe fihwo kakoe mehomimo wop'ingo ulohof'wo'n'ngkiso hopaso nakwo sekumo wop'ingo selohomentihwonefoho. ¹² Anga'no anga'nohino sokumo Anituye hungkuno losetihwentani huno sefotofontani sekwoe humayo somo yokumpohn'nyo semokumentihwonefoho. Anga'no anga'nohino sokumo Anituye simeho wop'ingo umonyo'ne so'ne nakwo hon'ngkano wop'ingo'nohini in'ngkayo so'ne lutihwamentihwonefoho. Anitu huhwo sohwo ole selalofoho. Nje angopo ni'mapmno. Nje yo'mayo wonyolangkafoso sekwo'nefoho. Sekwo ngkimo enjwa'mo fosyohumafikujo'no ngko wosemokosyohumamonnoho. Ose selalofoho.

A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono nehopi uyontifi yokumpohn'nyo lohofontifi tango engo tipema'mentohofofoho.

¹³ Nakwo Anituye hungkuno selontan'ngkuhwoni sekwo ole monajofoho. Olo hungkuno loso hwahoponta'angofoho. O'o, ose monajofoho. Nakwoe hungkuno nupa'nontifi Anitu mta'angofoho limentohofofoho. Ou nehopi. Oso hungkuno Anitu nejobmentisofoho. Oso'no hungkuno hilo somo sekwo nupa'ngkahon'ngkofi sekwoe simeho mo'mo hungkuno hiso'no Anitu kako huno fohotofohotofoto selohofahon'ngki sekwo hon'ngkano songomo in'ngkamentohofofoho. Oso hiso'no nakwo Anitumo isamoyoka uli'wo'n'ngkuhwonefoho.

¹⁴ Nakwoe a'amu soku, a'amu hwaho Jutiya humamotofoso hofiko nakwoe Hwe Engo Jisas Kílais osohumo simeho hi'ntnnono uyalokwofo somo yo'mayo u'ma'mentiso pa'nyoso olohonta sekumo se'malofoho. A'amu Jutiya humamotofoso Jisasimo in'ngkawo'n'ngkohoho so'no hofikoe a'amu mta'ni tango engo ma'mentohofofoho. Oso hopaso sekwo sekwoe a'amu mta'ni tango engo t'pemaalokwofo. ¹⁵ A'amu Jutaso Jisasimo mohumayo'njoso hofiko a'amu Anitu hungkuno uyahon'ngki limotofo sohwamo fonjasyontifi t'finepo nakwoe Hwe Engo Jisas Kílais sohumo fonjahumentohofofoho. I hofiko nakumo wae enamo'mentohofofoho. Hofikoe yahino wonyo so'no Anitu ngkilaho lalofoho. A'amu huhwo sohwa hofiko hwe moya'mi hopi'nonohino sofe mango hwafoho. ¹⁶ Oso'no a'amu Jutamnohino'maso, o'o, a'amu temtifofo kengo kengo somo nakwo Anituye hungkuno walut'hwantane yahon'ngkuhwoni hofiko nakwoe hon'ngkano pijwonemofalokwofo. Oso'no a'amufe mangohwa pa'nyo imo'n'mentohofofoho. A'amu Jutaso ole lalokwofo, A'amu kengoso Jisasiye hungkuno upa'nyo so'no nakwolaho lalokwofo. Oso'no hofikoe wonyoso engo hopa nto yao'maho. Oso hiso'no Anitu kako hofikine'no simeho tohino umnalofoho. Tohino engo wot'pemantifeho.

Poul kako Tesolounika a'amu somo apa'no uhwonimo syafihu'mentisofoho.

¹⁷ U nakwoe a'amu soku, a'amu Juta sekuyepono nakumo wae ena'mentohoho sohonta nakwo hwaho nom'nepo nohumentani sekune'no huno sosyefisyontani nakwo sikumehomi pa'nyo humament'hwonefoho. Sekwoe simano masehonyo'njo yontani i oso'no nakwoe hunoso sekune'no sosefisyalokuhwono. Nakwo sekumo se'mane'entani syoho engo yalokuhwono. Nakwo nakwoe simeho so'mo hofikimo uhwonano syofisyalokuhwono. ¹⁸ Nakwo sekumo wose'mantane'no y'hwono. Ngko Pouli'ni sikuno engolopohamo wose'ma'mo lonji ko imoteso i Seten kako nakumo p'kupijo naloho'mojofoho. ¹⁹ Hwangku nakwoe Hwe Engo Jisas asomo poso sohonta nakwo kakoe simanopo lohofanefoho. Oso hohosohonta nakwo yo'mayo wonyoangkafo t'pemanane so'no huno mosyofisyalokuy'hwono. O'o, sekwo nakwo'nji oso hopo lohofane so'no syofisyontani simonyo yalokuhwono. Jisas kako sekumo sehon'ngkuhwosi nakwoe syoho ne imo'nyo so'no huno uyonefoho. ²⁰ Sekwoe yahino wop'ngo so'ne syofisyontani Jisasiye yofe ho'nomalokuhwono. Oso'no sekumne'no nakwoe simeho wop'ngo namo'n'ngkohoho.

3

Poul Timoutimo a'amu Tesolounika somne'no yokumpohn'nyo umokiyo'ne lihwat'mentisofoho.

¹ Nakwo sekune'no ne'no sosyefisy'wo'nalokuhwone so'no sekwoe hungkuno najo so'ne nohontohumehwaloho. Oso'no Sailas'nji nekwo ole mtitofontai nekwo ango Atenis sopo nohumentai ² Timouti sekuyepono wolihwojantayo'y'ihwoyo. Timouti huhwo sohwo kako nekwo'nji Anituye syoho yontani Jisas Kílaisiye hungkuno lut'hwawo'n'ngkiso hweho. Nekwo Timoutimo sekwoe simeho hi'ntnnonohino somne'no yokumpohn'nyo semokiyo'ne'no uhwaj'hwoyo. Kako Anituye yokumpohn'nyo so'no wasefohoto'mtonoho. ³ Yo'mayo tangoso

se'malokunjo so'no iyoho masenonehoho. Sekwo huno moi'wonoho. Yo'mayo tohino mayoso'no An+tu limento, Tohino wotipemantifeho. Ose limentisofoho. ⁴ Nakwo sekwo'nji nohumentani oso hiso'no nto selimentihwoni, Nakwo hopi'nonohino tohino engo notipemanefoho. Ose selahon+ngkuhwoni hungkuno hiloso ne imo'n+mentiso so'no huno seyohoho. ⁵ Oso'no sekwo wop+ngo ko humalofo syafisyonji sekwoe hungkuno najo so'ne mohontohumamnehono. Oso'no olo hilo so'no Timeoutimo sekuyepono wolihwatimne'no yohono. Sekwo simeho hi'ntnnonohinoso yokumpohn'nyo hi'nji kohumalofo. Seten kako sekumo afofo'njo sejap+hwoso'no nakwoe syoho ne ane imo'nonoholontae lihwap+hwoyo.

Timouti hungkuno wop+ngo Poulimo moti'mahon+ngki Poul simeho wop+ngo umo'n+mentisofoho.

⁶ Timouti sekumo seliko'manto olohonta nakumo ne'makwoho. Hungkuno wop+ngo sekumta'angoso lonet+hwahoho. Ole lonet+hwahi, Hofiko An+tumoso simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyalokwofo. Hofiko a'amu nom'ne somo simeho wop+ngo uyontifi ufo'malokwofo. Engolopohamo hofiko nakumne'no syafisywo'n+ngkohoho. Nakwo sekumo wosehonantane'no yalokuhwone hopaso sekwo nakumo wonehonantife'no yalokwofo. Ose nal+masofoho. ⁷ Nakwoe a'amu soku, nakwo olopo tohino engo mentani nohumentan+ngkuhwone sekwo simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uy+wo'n+ngkohoho so'no upa'nontani oso hiso'no nakumo yokumpohn'nyo natofo'nefoho. ⁸ Sekwo Hwe Engo Jisas sohummne'no yokumpohn'nyo humalofo so'no huno naiso so'no yo'mayo tango nakumo ne'masoso nakwo simeho wop+ngo'nji wohumantanoho. ⁹ Nakwo sekumne'no Mpohumo jomo ulontani simeho wop+ngo wonyoangkafo namo'n+ngkohoho. Simeho wop+ngo wonyoangkafo so'no Mpohumo isamoyoka pipi ulanehwono. Nakwo sekumne'no simonyo yalokuhwono. ¹⁰ Mofehi'nyo'nji sikuno'nji nakwo sekumo sefomayo'ne An+tumoso jomo ul+wo'n+ngkuhwonefoho. Sekwo An+tumoso simeho we'e uyifijo'manji nosehon+ngkuhwasi sekwoe simeho hi'ntnnono engo uyoso'no wosefoma'mtonoho.

Poul kako kakimo Tesolounika'no uhwojaya'ne An+tumoso jomo ulimentisofoho.

¹¹ Nakwoe Mpohwo An+tu'nji nakwoe Hwe Engo Jisas ntnne'no sekumo Tesolounika se'mayo'ne hon+ngkano namofiyo'ne jomo ulalokuhwono. ¹² Hwe Engo sohomo ole ulalokuhwono, Sekwo simeho afa in+wo'n+ngkohoho so'nji sekwo nufoma'n+wo'n+ngkohoho so'nji a'amu nom'ne somo simeho uyo so'ntnne'no engo umojo. Ose ulalokuhwono. Nakwo sekumne'no hitoho selof+wo'n+ngkiso hopaso Hwe Engo sohwo kako sekumo sefo'mayo'ne jomo ulalokuhwono. ¹³ Hwe Engo ose yososo sekwoe simeho somo yokumpohn'nyo semokososo nakwoe Hwe Engo Jisas kakoe a'amu'nji asomo pifijo sohonta sekwo An+tuye s+manopo lohof+kuji hon+ngkano wonyo ane wop+ngo'nohini lohopytne kuyoho.

4

Hon+ngkano wop+ngo somo fin+ngkamno.

¹ Ou, nakwoe a'amu soku, hungkuno nom'ne woselantane'no y+hwono. Nakwo An+tuye simeho wop+ngo umo'nyo so'no yo'mayo hon+ngkano

yahino nto setihwamentihwonefoho. Oso yahino wopingo somo sekwo we'e iningkowalokwofo. I olohonta nakwoe Hwe Engo Jisasiye s'mano mofohi'nontani hungkuno yokumpohn'nyo woselantane'no yihwono. Oso honingkano yahino wopingo somo sekwo aho yokumpohn'nyo ne'no fikesyohumantokuno.

² Yo'mayo hungkuno hopi'nono Jisas mta'ango selimentihwoneso sekwo huno moi'wonoho. ³ Sekwo yahino wopingo somo iningkayo so'no Anitu ole umo'nalofoho. Honingkano wonyo ane'njo wopingo'nohinimo finingkamno. Yo'mayo yahino wonyo a'mohufo iyoso nihu'nahone fohu'meopmno. ⁴ Ape mayo yahino so'no honingkano ito'nohini fisyafihupmno. Ou, sekwo anga'no anga'nohino sohwasi, sekwo ape womano likuji ape mayo yahino somne'no huno syafisyikuji sekwo ape ito'no mapmno. Sekwo simeho noselikafihwoloho. ⁵ Sekwo a'amu Anitu ne'no huno mosyafisiyo'njo sofe yahino nomafikutoho. Hofiko hofikoe a'apahomnohini syafisyontifi apemne'no simeho fefoyo u'mahoningki ape hufo hopa iwo'ningkohofihwafoho. ⁶ Olo yahino loso'no sekwo nom'ne somo wonyo ulohofikutoho. Nom'ne sohwafe ape hufo nomafikutoho. Olo yahino wonyo loso'no Anitu tohino mikunimposo uyonefoho. Olo hilo so'no nakwo hungkuno yoloho nto selimentihwonefoho. ⁷ Anitu kako nakumo honingkano wonyomo iningkayo'ne nahwosopo'mentiso'maho. O'lo honingkano wonyo ane wopingo'nohini somo iningkayo'ne nahwosopo'mentisofoho. ⁸ Olo ape ito'no mayo'ne hungkuno somo hwe fihwo hwotoho feso sohwo kako a'amufe hungkunomnohini mafewo'ningkiyohoho. O'lo Anituye hungkuno homo hwotoho fewo'ningkiso hweho. Anitu huhwo sohwo kakoe Towahuno wonyo ane wopingo'nohini nejap'wo'ningkiso sohumo hwotoho fewo'ningkisofoho.

⁹ I a'amu nom'ne somo simeho inyoso'no pehofo semt'mokiyimnehono. O'lo Anitu oso hiso'no nto setihwamasofoho. ¹⁰ Sekwo a'amu Masetouniyanta'ango Anitumo simeho umotofo somo sekwo simeho uy'wo'ningkohoho kuyoho. I oso'no nakwoe a'amu soku nakwo hungkuno yokumpohn'nyo woselantane'no yihwono. Olo yahino loso sekwo yokumpohn'nyo ne'no fisyafisyikuno ¹¹ Sekwo hungkuno tifi'njo so'no huno yokumpohn'nyo fisyafisyikuno. Sekwoe humayoso hofiyo nto'no fosyohumafikuji sekwo syoho yo'mayo so'no ito'no mokosyohumamno. Sekwoe wopayo syoho yo'mayo syohoso sekwoe aho'nji nto'no fiyikuno. Hohonta ose nto selimentohefoho. ¹² Ose ifijo'manji a'amu Anitune'no mosyafisiyo'njoso sekwoe honingkanomo sehoningkuji hofiko yofe wopingo womeselantifeho. Sekwo yokumpohn'nyo ifijo'manji sekwo umofonyo mifitnnehofo. Nom'ne somo yo'mayo so'no jomo mulifitnnehofo. O'lo sekwo hoponoho.

Hwe Engo Jisas sohwo asomo pe-e'ne hungkunofoho.

¹³ U nakwoe a'amu soku a'amu poyo nto pe'nyoso'no sekwoe hunomo ito'no womeshwojantane'no yihwono. Huno ito'no syafihupijoso poyo pe'nyoso'no sekwoe simeho tango maseyoneho. A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono muyoso a'amu poyo pe'ningkahoningki nti'mo kohumaho syafisyontifi humotaho latipewo'ningkohofofoho. Anitu nelikafone so'no mohontohumayo'njoso hofiko poyo pe'nyoso'no hofikoe simeho tango uyalofoho. ¹⁴ Jisas kako poyo pe'nonto apa'no songo lika'mentiso

so'no syafisiyo'wo'n'ingkuhwono. Oso hiso'no nakwo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ingkuhwonefoho. Oso'no olo so'no huno nayohoho. A'amu Jisasimo simeho hi'ntnnono uyontifi pe'nimentohofoso hofiko Jisasi'nji ufohi'n'ingkahon'ingkofo Anitu songo humayoso uy'mentiso so'no Jisas asomo poso sohonta kako a'amu homo somo asomo ipemetaponefoho.

¹⁵ Nakwoe Hwe Engo Jisasiye hungkuno woselantane'no yihwono. Hwangku Hwe Engo sohwo asomo poso sohonta nakwo hwe moya'mi songo humalohwone hn'nwi nakwo a'amu pe'nimentohofoso somo simo'mo mupeenehwono. ¹⁶ O'o Hwe Engo sohwo kako mampaho engo'nji joho lahon'ingkuhwosi a'amu ahwomomjo simo'mta'ango sohwo joho lihwosi Anituye kounoho yoka ho'n'ingkuhwoso'no osohonta Hwe Engo sohwo ahwomomo uliko'mahwosi noponefoho. Oso hohosohonta a'amu Jisas Kilaisimne'no simeho hi'ntnnono uyontifi pe'nimentohofoso somo Anitu songo ulikafonefoho. ¹⁷ Oso hohosohonta nakwo hwe moya'mi Jisasimo simeho hi'ntnnono uyontani songo humalohwone hn'nwi Hwe Engo sohwo nakumo net'mahwosi nakwo hi'ntonji poyo pe'nimentohofoso'nji himopo noswo'n'ingkuhwasi osono Hwe Engo sohomo si'mowanefoho. Osohonta nakwo Hwe Engo sohwo'nji engolopohamo ne'no humentihwanefoho. ¹⁸ Oso hiso'no sekwo sen'ngkwa'wehwosamo ulikuji hofikimo yokumpohn'nyo usosofitopmno. A'amu poyo pe'nyoso'no simeho tango uyalokunjo somo olo hungkuno hiloso ulikujo'no hofikoe simeho wop'ingo umo'n'imontonoho.

5

Jisas asomo peso'no nakwo ito'no wesyo humano.

¹ Nakwoe a'amu soku, yo'mayo nakwo selihwoneso imo'nyo'neso sikuno so'no mamti'mokohiyihwono. ² O'o oso hiso'no sekwo huno moi'wonoho. Oso sikuno hiso nakwo huno moneyontan'ingkuhwosi imo'nonefoho. A'amu hufu uyantifi sikwo'miyomo pohofoso hoba imo'nonefoho. ³ Oso sikuno homo somo a'amu ole wohnnantife, Yoka ane sikuno wop'ingohontanoho. Nakwo wop'ingo humalohwono. Ose hnn'ingkuji nohumentan'ingkuji yo'mayo huno mosyafisiyo'neso u'mofapmmntonoho. Nom'ne pahnnimo hungkunoso ole, oso tohino moya'mifa mehomi aswo womantifi umn'ngkiso hoba komo'no imo'nonefoho. Oso tohino homo somo hofiko muyakolopitnehofo. Sikuno oso pa'nyoso imofaponefoho.

⁴ Nakwoe a'amu soku, sekwo Hwe Engo Jisasiye hungkuno hilo somo sekwo simeho hi'ntnnono uyontife so'no pomponahopo humalofo. Sikwo'mjoho'mo mohumulofoso. O'o sikuno homo somo sekwo yomo mifitnefoho. Oso sikuno hiso a'amu hufu uyantifi p'wo'n'ingkofo hopaso imo'nonefoho. ⁵ Sekwo mofehi'nyo pomponahopo humalofo. Nakwo Jisasimo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ingkuhwone so'nwi sikwo'mjoho'mo mohumulohwono. O'o pomponahopo humalohwono. ⁶ Oseso nakwo a'amu nom'ne sofe hofikoe huyo'mango foyawehofoso hoba foyowehwaloho. O'o nakwo Jisasimne'no t'imo hontohumehwasi huno nto'no wehohosonasyono. ⁷ A'amu Jisasimne'no huno mosyafisiyo'njo iwo'n'ingkohofoso hofiko saho'nohini foyawowo'n'ingkohofoso hoba sikwo'miyomo huno nto'no mehohosasiyo'njo foyawowo'n'ingkohofofoso. A'amu mijo yokumpohn'nyo nontifi nilohof'wo'n'ingkohofoso sikwo'miyomo

nonilohofiwona'ningkohofofoho. ⁸ I oso'no nakwo mofehi'nyopo humawo'ningkuhwone sohwo'niye hunoso ehohosahinyi'nwoho. Nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyo so'nji a'amu nom'ne somo simeho uyoso'nji nakwo sampe pa'nyofoho. A'amu jije swokinopo wakufongku'mo lihwosi yihwoso'no jije sampe swokinopo womokisahinimnoho. U jije mnokinopo wafongku'mo lihwosi yihwoso'no kiko jije sampe wahoholo'nimonnoho. Oso pa'nyoso nakwoe wonyomne'no poyo imo'nimentiso sohwo nakumo asomo wonema'mo lihwosi poso sohune'no syofisyihwasi nakwoe sampe pa'nyoso nto'no wehoholo'nohumano. ⁹ Anitu nakwoe wonyo'mne'no tohino nejape'e'ne nahwosopo'mentiso'maho. O'o nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais nakumo asomo netimayo'ne nahwosopo'mentisofoho. ¹⁰ Jisas nakwo kako'nji songo foyohumayo'ne nakumne'no pe'nimentisofoho. Oso'no nakwo poyo pe'naso'manji songo humaso'manji u Jisas kako asomo poso sohonta nakwo kako'nji songo nohumanefoho. ¹¹ Oseso sekwo a'amu anga'no anga'nohino hn'nwi seningkwa'wehwosamo hungkuno wopingo'nohini ulikui hofikoe simehomo yokumpohn'nyo fisosofitofisyohumamno. Olo honta yalokwofo somta'angoso ne'no fikuno.

Hungkuno ae'uyofoho.

¹² Nakwoe a'amu soku, hungkuno nom'ne woselantane'no yihwono. A'amu nakwoe Hwe Engo sohwoe honingkanomne'no losetihwalokwofo somo sekwo enjwa'mo nto'no foyohumamno. Nakwoe Hwe Engo sekumo sefo'mayo'ne a'amu homo somo uhwosopo'mentisofoho. ¹³ Sekwo hofikoe syoho so'no huno nto'no fisyafihupmno. A'amu homo somo simeho uyikui hofikoe yofe ho'nomafikui wopingo'nohini ulohopmno. Sekwo yoka hungkuno nohnningkutoho. O'o simeho afa iningkuji wopingo foyohumamno.

¹⁴ Nakwoe a'amu soku, sekwo a'amu piso'mo'nyo'njo somo hungkuno ole ulimno, Sekwo syoho yokumpohn'nyo fiyimno. Piso'mo'nyo ikutoho. Hungkuno yokumpohn'nyo ose ulimno. A'amu Anitumne'no yokumpohn'nyo lohoho'ne iyoho un'wo'ningkiso somo yokumpohn'nyo umokumno. Anituye honingkanomo uliko'mano lifijo somo ufo'mapmno. A'amu hopi'nonohino somo sekwo hungkuno hwaho lopo hofohofahn'no ulimno. ¹⁵ A'amu sekumo wonyo selohopijo somo sekwo aku ulohofikutoho. O'o, sikuno engolopohamo sekwo a'amu hopi'nonohino somo wopingo'nohini ulohofikuno.

¹⁶ Engolopohamo sekwo simeho wopingo'nji fohumantokuno. ¹⁷ Engolopohamo sekwo Mpohumo jomo ulikuno. ¹⁸ Sekwo yo'mayo tango'nji nohayo'nji se'maso so'no Anitumo engolopohamo isamoyoka ulikuno. Jisas Kilais kakoe a'amu somne'no Anitu olo yahino loso'no umo'ningkohoho. Oso'no sekwo tifi finingkamno.

¹⁹ Yo'mayo Anituye Towahuno selisoso sekwo hwotoho fekutoho. ²⁰ A'amu Anituye hungkuno selifijo somo sekwo hohujo ikinjimi'fikutoho. ²¹ Yo'mayo hungkuno upa'ningkohofoso Anitunta'ango so'ne yamofe fiyimno. Hungkuno ne'njo somo aho fikesyohumamno. ²² Yo'mayo wonyo somne'no i'waho fiyimno. Olo hilo so'no sekumne'no Mpohumo jomo ulalokuhwono.

²³ Anitu kako simeho pompenjiyoso hwapingo hweho. Oso'no kako'nohino sekumo wopingo wasemokono. Kako sekwoe huyo'mango'nji a'apaho'nji wopingo esemokosyohumawosi nakwoe Hwe Engo Jisas

Kilais asomo poso sohonta Anitu sekumo wopingo semokonefoho. ²⁴ Anitu nahwosopo'mentiso sohwo kako oso hiso'no wopingo namokonefoho. Anitu ose nalimentiso so'no ne imo'nonefoho.

²⁵ Nakwoe a'amu soku, sekwo Anitu nefe'mayo so'no Mpohumo jomo ulimno.

²⁶ Anituye a'amu hopi'nonohino somo nakwoe a'amu kuyoho ulimno.

²⁷ Ngko Hwe Engo sohwoe yokumpohn'nyo'nji hungkuno loso waselimonne'no yohono. Sekwo olo iyoswo mt'i'mokalokuhwoneso ningkwahwosamo atofu filut'hwamno.

²⁸ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako wopingo wosemokosyohumano. Ngko Poul'ni olo iyoswo loso mt'i'mokohono. Hungkuno osohopeho.

2 Tesolounika

Olo Iyoswo Tifinjo loso Poul A'amu Tesolounika somne'no Mti'mokumentisofoho. Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo sife'nji aho'nji hopi'nono nto uyako'mentisopo Poul olo iyoswo tifinjo loso a'amu Tesolounika afahomne'no mti'mokumentisofoho. A'amu Tesolounikajoso Poul iyoswo simo'mo mti'mokuyahotimentisoso nomantifi hofiko Jisas Kilais asomo pe-e'ne hungkuno Poul mti'mokumentisoso hofiko a'amu Tesolounika fehohnjoso atofu hwasoyohonta'ni lonti'fi hofikoe hunoso ole syafiku'mentohofofoho. Poul kako olo iyoswo mti'mokisyo loso Hwe Engo sohwoe Sikuno nto i'mofapohoho lonti'fi hofiko pisomo'nyo yontifi yo'mayo syoho so'no nakwolaho lonti'fi siki humantifi nom'ne a'amufe syohomne'no hofikoe humayo somne'no yo'mayo so'no siki hungkuno lutihun'wo'ingkohofofoho. Olo hungkuno loso Poul nupa'nonto iyoswo tifinjo loso mti'mokumentisofoho. (Oso hungkunoso 2 Tesolounika sohe engo 2 hon'ngkano we'e 2-nji sohe engo 3 hon'ngkano 11-njo sopo weho.) Iyoswo simo'mjo mti'mokuyahotimentiso sohonta hamno hufa'ulikeno hufa'u sihunetikeno nto pamentisopo olo iyoswo tifinjo loso mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo hiloso Poul kako a'amu Tesolounikaso Jisas nto i'mofapohoho. Hofiko huno ose syofisyontan'ngkofi Poul kako oso huno homo somo ito'no mihwajiyone olo iyoswo loso mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofu lhwasi tifi un'ngkohwano.

¹ Ngko Poul'i'ni Sailais'nji Timouti'nji nakwo nohumentani olo iyoswo loso semti'mokiyalokuhwono. Sekwo Tesolounika sponjo soku Anitumo in'ngkwalokwofo soku sekwo nakwoe Mphowo Anitu'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais'njiye a'amu kuyoho.

² Mphumo sekumne'no ole ulalokuhwono. Nan'ngkwowho Anitu sohwo'nji Hwe Engo Jisas Kilais'nji siko'monta'i siko yo'mayo wop'ngo selohohosi siko simo'ngohwano wosejopanjiyoho.

Poul Anitumo isamoyoka ulalofoho.

³ Sekwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisimo simo'ngohwano hi'ntnnono uy'wo'n'ngkohofoho soku, nakwoe a'amu kuyoho. Sikuno engolopohamo sekune'no Mphumo isamoyoka uli'wo'n'ngkuhwantano. Oso yahino hiso wop'ngofoho. Hwap'ngoso olenoho. Sekwoe simo'ngohwano hi'ntnnono Anitumo uyoso engo imo'nalofoho. Sekwo nom'ne a'amu so'nji simo'ngohwano inyoso engo imo'nalofoho. Oso'no sekune'no Mphumo isamoyoka ulalokuhwono. ⁴ Oso hiso'no nakwo nom'ne a'amu Jisasimo simo'ngohwano hi'ntnnono uy'wo'n'ngkohofoho somo sekune'no ole ulalokuhwono. A'amu nom'neso wonyo selohofontifi tohino engo sejopahon'ngkofi sekwo Anitumne'no musikwajiyonjo yokumpohn'nyo lohofontifi Anitumo simo'ngohwano hi'ntnnono engo uyalokwofo. Ose yalokwofo so'no a'amu nom'ne somo ulontani simo'ngohwano wop'ngohwano namo'n'wo'n'ngkohoho.

Anitu kako a'amu hwahoponjofe hon'ingkanomne'no hungkuno ikwolofofoho.

⁵ Anitu hungkuno ikwolofo'ne hwapingo sohwo ito'nohini y'wo'n'ingkiso hweho. Sekwo Anituye yahino wopingoso malokwofo so'no a'amu nom'neso tango sejalokwofo. Yo'mayo tango se'mahwoso'no hwangu sekwo Anituye angopo humayoso hoponoho. ⁶ Anitu oso a'amu sekumo wonyo selohoho somo kako aku tohino uyonefoho. Oso yahinoso ito'nohinoho. ⁷⁻⁸ Sekwo tohino mawo'n'ingkohoho soku nakwo'nji Anitu usijo'no nehumajonefoho. Osohonta nakwoe Hwe Engo Jisas kako kakoe a'amu ahwomomo mta'ango yokumpohn'nyo so'nji nopahon'ingkuhwo si a'amu nuhwon'fitnnefoho. Oso hohosohonta kako toho engo'nji nopihwosi a'amu Anitumne'no huno muyo so'nji nakwoe Hwe Engo Jisasiye hungkunomo tifi min'ingkayo'njo somo Anitu kako aku tohino uyonefoho. ⁹ Oso a'amu homo somo uhwon'ingkuhwo si sekwo ni'hu'nahone umo'nantife kuyoho ulonefoho. Hwe Engo sohwoe si'mano'nji kakoe yokumpohn'nyo pomponaho so'nji muhwonyo'njo ifitnnefoho. Ni'hu'nahone tohino ne'no nomapitnnefoho. ¹⁰ Kako asomo poso sohonta kakoe a'amuso kakoe yofe noho'nomapitnnefoho. A'amu Anitumo si'meho hi'ntnnono umotofoso si'meho wopingo'nji humafitnnefoho. Osohonta sekwo hofi'ko'nji nohumafitnnefoho. Hwap'ingoso oso hungkuno selimentihwone somo sekwo si'meho hi'ntnnono uy'wo'n'ingkohofofoho.

Poul kako a'amu Tesolounika somne'no Mpohwo ufo'mayo'ne jomo ulalofoho.

¹¹ Oso hiso'no syofi'syontani si'kuno engolopohamo sekumo sefo'mayo'ne Anitumo jomo uli'wo'n'ingkuhwonefoho. Ole ulalokuhwono. Anitu kako humayo wonyoangkafo so'no sehwsopo'mentiso oso hoponoho. Sekwo Hwe engo Jisasi'mo si'meho hi'ntnnono uyalokwofo so'no yo'mayo syoho wopingo uyano lifijoso Anitu kakoe yokumpohn'nyo wosejapono. Yo'mayo syoho wopingo Hwe Engo Jisasi'mne'no yalokwofoso moi'wo esojwafikujo'no wosefo'mano. ¹² Ose ifijo'manji sekwo Hwe Engo Jisasiye yofe woho'nomantifeho. Oso'no Jisas kako sekwoe yofe aku woho'nosema'mtonoho. Hwap'ingoso ole, Anitu'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Ki'laisi'nji siko nakumo wopingo nalohof'wo'n'ingkisiyo monta'iyoho.

2

Anituye hungkunomo hwotoho fe-e'ne sohwo i'mofaponefoho.

¹ Nakwoe a'amu soku, nakwoe Hwe Engo Jisas asomo nopihwosi nakumo menahu'mokone so'no woseli'monne'no yohono. ² A'amu fehohnjo ole maseli'kuji, Nakwoe Hwe Engo sohwoe si'kuno nto i'mofapohoho. Ose selifijo'manji oso hungkunoso hofi'koe huno mta'ango selohoho. U nom'neso ole maseli'kuji, Anituye Towahuno ole ntohoho, Nakwoe Hwe Engo sohwoe si'kuno nto i'mofapohoho. Ose woselantifeho. U a'amu nom'ne ole maseli'kuji Poul ole mt'i'mokuma, Hwe Engo sohwoe si'kuno nto i'mofapohoho. Ose woselantifeho. Oso'no selohoho'manji sekwo yomo ikuji si'meho wonyo semo'n'ingkuhwoloho. ³ Oso hwasyo hungkuno selifijo somo sekwo si'meho hi'ntnnono ni'yikutoho. Olo si'kuno loso siki sohonta m'mofaponehoho. Awonoho. Si'mo'mo a'amu pi'n'ingo engo Anitumne'no hahn'nyo ifijoso hwe fihwo Anituye hungkunomo hwotoho

fewo'nyo sohwo uti'hwa'nyopo i'mofaponefoho. Oso hwe huhwo sohwo tifi no'mo kako tikanomo wene hweho. ⁴ Kako ole ulonefo, Sekwo yo'mayo somne'no hwomtame ehumawo'n'ngkohofoso foho'naopmno. Hunoso ngkine'nohini fisyani'fohupmno. Ose uli'hwosi Anituye tajo angongo somo nosyuhwosi osopo nohumahwosi ole ulonefo, Ngko Anitu ne hwo'nyoho. Ose ulonefo.

⁵ Hohonta sekwo'nji nohumanji olo hilo so'no nto selimentionefofo. Sekwo in'ngolaseimaho. ⁶ Olohonta oso hwe sohwo m'mofapiyoho. Yahino anga'nohinoso oso hwe sohwoe hon'ngkanomo pijwaofoho. Yahino hiso'no sekwo huno seyohoho. Anitu kako oso hwe sohwoe sikuno ho'nahumentisoso m'mofapiyoho. ⁷ Sekwo huno moi'wonoho. Olohonta a'amu fiso Anituye hungkunomo hwotoho feelokwofo. I oso'no a'amu fi'ho oso hwe huhwo sohwo kakoe hon'ngkanomo nop'jumofonefoho. Oso hon'ngkano pikun'nyoso moi'wo imo'n'ngkuhwosi'no oso hwe Anituye hungkunomo hwotoho fe'e'ne sohwo noponefoho. ⁸ Oso hohosohonta oso hwe Anituye hungkunomo hwotoho fe'ne sohwo uti'hwa'nyopo noponefoho. Osohonta Hwe Engo Jisas kakoe mammt'no'nji hwe huhwo sohwo fonjasyonefoho. Hwe Engo sohwo kakoe pomponaho engo'nji uti'hwa'nyopo nop'i'hwosi oso hwe wonyo sohomo n'hu'nahone wonyo umokonefoho. ⁹ Oso hwe Anituye hungkunomo hwotoho fe'ne sohume'no nom'ne hungkuno waselimonne'no yohono. Kako Seteniye yokumpohn'nyo'nji nop'i'hwosi hungkuno hwasyo'nji yo'mayo kengo wonyoangkafo hwasyo itihwanefofo. A'amu fehohnjoso nuh-won'ngkuji kakimo in'ngkafitnefoho. ¹⁰ Oso a'amu hiso Anituye hungkuno ne'njo somo simemo ufijo'manji Anitu kako asomo uti'manefofo. I oso'no Anituye hungkuno ne'njo nakwolaho lifijosso n'hu'nahone imo'naopitnefoho. ¹¹ Anitu kako hungkuno lahon'ngkuhwosi a'amu hwasyo hungkuno uli'fitnefoho. Oso hwasyo hungkuno somo a'amu pi'n'ngoso nupa'n'ngkuji simemo hi'ntnnono uy'fitnefoho. ¹² Oseso a'amu hungkuno ne'njo somo simemo hi'ntnnono muyoso hon'ngkano wonyo somo in'ngkayo so'no umo'nalokusoso hofiko Anituye tohino engo nomapitnefoho.

Anitu sekumo asomo setimayo'ne nto sehwasopo'mentisokuyoho.

¹³ Nakwoe a'amu soku, Hwe Engo sohwo sekumo simemo sejap'wo'n'ngkiso soku sikuno engolopohamo nakwo sekumne'no Mpohumo isamoyoka uli'wo'n'ngkuhwantano. Oso yahinoso hoponoho. Hohonta Anitu asomo setimayo'ne sehwasopo'mentisofoho. Oso'no Anituye Towahuno sohwo sekwoe hon'ngkano wop'ingo'njo semokahon'ngki sekwo temtitofokengo simo'mjo soku hungkuno ne'njo somo simemo hi'ntnnono uy'wo'n'ngkohofokuyoho. Oso'no Anitu asomo nosetimanefoho. ¹⁴ Anitu sekumo olo so'no sehwasopo'mentisofoho. Simo'mo nakwo Anituye hungkuno wop'ingo selimentihwonefoho. Oso hiso'no sekwo mae'ne sehwasopo'mentisofoho. Oso'no hwangku yo'mayo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais sekwoe simemo mo'mo emamentisoso asomo setimaso sohonta moi'wo esojwaofonefoho. Oso'no sehwasopo'mentisofoho. ¹⁵ Oseso nakwoe a'amu soku, sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo filohopmno. Oso hungkuno losetihwamentihwone so'nji ifalifaliyo semti'mokimentihwone so'nji aho yokumpohn'nyo kesyohumafikuji tifi fin'ngkamno.

¹⁶ Nakwoe Mphowo Anitu kako simeho wopingo nejapmmmentisofoho. Kako wopingo'nohini nalohofonto yo'mayoso siki nejap'wo'n'ngkisofoho. Kako nakwoe simehomo nasosofitof'wo'n'ngkisofoho. Oso'no nakwo kako'nji nohumentihwane'no hontohumalohwono. ¹⁷ Oso'no Anitu'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kila'is'nji siko sekumo sosofitofosesyohumahosisi yokumpohn'nyo semokahon'ngkohosisi sekwo yo'mayo hungkuno so'nji yo'mayo syoho so'nji wopingo'nohini uyantifeho. Oso'no jomo ulalokuhwono.

3

Sekwo nakumne'no Mpohumo jomo ulimno. Kako wonefo'mano.

¹ Nakwoe a'amu soku, hungkuno ae'uyo woselantane'no yihwono. Sekwo Mpohumo nakumo nefo'mayo'ne olo so'no jomo ulimno. A'amu hopi'nono upa'nyo'ne nakwoe Hwe Engo sohwoe hungkuno angomeemo woho'n'imuweno. Noho'n'im'wahon'ngkuhwosi sekwo nupa'n'ngkuji simeho uyantifeho. ² Sekwo jomoso ole'nji ulimno. A'amu wonyo nakumo wonyo nalohof'wo'n'ngkohoho sofe aho mta'ni welojonemano. Sekwo huno moi'wonoho. A'amu pi'n'ngo engo Anituye hungkunomo simeho hi'ntnnono muyoso humalofo.

³ Yo'mayo hopi'nono nakwoe Hwe Engo sohwo lonteso ne imo'n'wo'n'ngkisofoho. Oso'no kako yokumpohn'nyo semokuhwosi Seten kako sekumo apa'no mosetimanehoho. ⁴ Olo so'no nakwo huno nayohoho. Yo'mayo hungkuno selimentihwone somo sekwo ito'no in'ngkwalokwofoso ne'no un'ngkowitzefoho.

⁵ Hwe Engo sekwoe hunomo olo so'no wasefohoto'mtonoho, Anitu sekumo simeho sejap'wo'n'ngkisofoho. Oso'no sekumo yo'mayo tango'njo se'masoso sekwo Jisas Kila'is pa'nyo yokumpohn'nyo wolohofantifeho.

A'amu hopi'nono syoho yokumpohn'nyo uyantifeho.

⁶ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kila'is kako kakoe yokumpohn'nyo ntopahon'ngki olo hungkuno loso waselimne'no yohono. Sen'ngkwa'wehwo fihwo kako piso'mo'nyo ihwosi siki humasoso oso hungkuno nakumta'ni ma'malofo somo min'ngkayo'njo osohumo uhwot'mapmno. ⁷ Nakwo sekwo'nji humamotohwone pa'nyoso fesyohumamno. Sekwo huno seyohoho. Nakwo siki mohumamentihwonefoho. ⁸ Nakwo sekwoe aho mta'ni yo'mayoso siki moma'mmentihwonefoho. O'o nakwo mpe seloho'motohwonefoho. Mofehi'nyo so'nji sikwo'miyomo nakwo syoho engo tohohmtno'nji imotohwonefoho. Hwap'ngoso nakwo sekumo tango mosejape'njo hwona'nyoho. ⁹ Nakwo wosopayo'ne yo'mayo so'ne sekumta'ni jomo selontontasi oso yahino ito'nohinosohilo. I oso'no nakwo hon'ngkano wonyoangkafo so'no wosetihwantane'no imentihwonefoho. Ose imentihwone homo somo sekwo tifi in'ngkayo'nefoho. ¹⁰ Olo hungkuno loso songo maselalokuyihwono. O'o nakwo sekwo'nji nohumentani ole selimentihwoni, Hwe fihwo ole lososo, Syoho miyo'njo uyimo. Siki wohumamo. Ose loso sohumo sekwo wopayo nuyikutoho. Ose selimentihwonefoho.

¹¹ I oso'no ole upa'n'ngkuhwone, A'amu fihwa piso'mo'nyo yontifi yo'mayo syoho so'no nakwolaho lontifi siki humalofo. Nohumantifi nom'ne a'amufe syohomme'no hofikoe humayo somne'no yo'mayo so'no siki hungkuno lutihun'wo'n'ngkohofihwafoho. ¹² Nakwoe Hwe Engo Jisas

Kilais sohwo hungkuno yokumpohn'nyoso oso a'amu homo somne'no wasel'monne'no yohono. Ole uso. Sekwo sekwoe a'amu'nji simeho pompenjiyo'nji humafikuj sekwo'ne wosopaesyoho fiy+mno. Yokumpohn'nyo ose ul+mno.

¹³ I nakwoe a'amu soku, sekwo yo'mayo syoho wop+ngo so'no piso'mo'nyo ikutoho. ¹⁴ Hwe fihwo olo hungkuno semt+'mokiyalokuhwone lomo hwotoho feso sohumo sekwo yofe uhwofikuj kakine'no i'waho fiy+mno. Sekwo i'waho ifijo so'no kako kakoe hon+ngkano wonyo somne'no won+mango un+ntonoho. ¹⁵ I sekwo oso hwe sohumne'no ole syaf+sy+ikutoho, kako nakwoe mango hweho. Ose syaf+sy+ikutoho. O'o, sen+ngkwa'wehweho. Oso'no kakoe hunomo hungkuno wop+ngo ufohotofamno.

Hungkuno ae'uyofoho.

¹⁶ Nakwoe Hwe Engo sohwo simeho pompenjiyoso hwap+ngo hweho. Yo'mayo yo'mayoso se'mahwoso'no kako simeho pompenjiyo wosejapono. Sekwo'nji wohumano.

¹⁷ Ngko Pouli'ni olo hungkuno ae'uyo loso nje aho'nji semt+'mokiyalokweno. Nje a'amufu. Iyoswo hopi'nonohino mt+'mokuwo'n+ngkoheso nje aho'nji ole mt+'mokuwo'n+ngkoho, nje a'amufu. Nje ifalifaliyo somo uhwon+mno.

¹⁸ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais sohwo kako sekwo'nji nohumahwosi wop+ngo wosemokosyohumano. Hungkuno hiloso osohopeho.

1 Timouti Olo Iyoswo Simo'mjjo loso Poul Timoutimne'no Mt'mokumentisofoho. Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *teti-wan'*nji (31) *teti-eti'*nji (38) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Poul Timoutimne'no mt'mokumentisofoho. Timouti sohwo kako hwomu songo hweho. Poul Anituye syoho mjimwento Timoutimo ango Lisitila sopo nta'ni tipema'mentiso hweho. Timoutiye na'uye yofeso Yunisiyoho. Kakoe atohwosi Louisyoho. (Hungkuno hiso 2 Timouti sohe engo 1 honingkano we'e 5. Osopo weho.) Timoutiye mpohwo sohwo Ngklik hweho. Poul'nji Timouti'nji ango Loum sopo Anituye syoho imojiye hwa'uyoho. Hwangku Timouti kako Efesosinjo tajo ango somo Anituye syoho ma'mentisofoho. Poul kako Loum soswo hufa'u impe into'nawo'mentisofoho. Tifi oso impo'ango somta'ni nusihutofahoningkofi kako hwaho we'e Kilit, ango Efesos, hwaho Masetouniya osopo emoyimentisofoho. (Hungkuno hiso Taitas sohe engo 1 honingkano we'e 5 so'nji 1 Timouti sohe engo 1 honingkano we'e 3. Osopo weho.) Poul Timoutimo tajo ango Efesosinjo somo mokosyohumayo'ne uhwoti'mo'mentisofoho. Poul ango Efesos sopo komo'no mamnehono hune ose uyahoningki olo iyoswo loso mt'mokumentisofoho.

Poul iyoswo hiloso Masetouniya humanto mt'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofu lihwasi tifi uningkohwano.

1-2 Nje hwomu Timouti sohwohne'no ngko Poul'nji olo iyoswo loso kumti'mokiyalokweno. Anitu kako nakwoe wonyomjo tohino somta'ni isihutofonemayo'ne sohwo'nji Kilais Jisas oso humne'no nakwo honto-humalohwone sohwonji siko ngkimo hungkuno yokumpohn'nyo ntonji siko ngkimo sikoe hungkuno liku'mofo (*apouse*) syoho ntapmmentisiyo hwo'nyoho. Kiko Timouti sohwo si kiko Anitumo simeho wopingo umahnno so'no kiko nje hwomu ne imo'nimentohino hwasoho. Ngko kikine'no olo'no nimo'n'ngkohoho. Nan'ngkwohwo Anitu sohwo'nji nakwoe Hwe Engo Kilais Jisas'nji siko'monta'i siko kikine'no hitoho ulofihwoso'no siko kikimo wopingo kilohofohosi si simeho pompenjiyo wokijopanjiyoho. Oso'no nimo'n'ngkohoho.

A'amu Anitumne'no hwasyo hungkuno liwo'n'ngkohoho sofe hungkuno somne'no kiko yoka ulohoho.

³ Hohonta ngko hwaho Masetouniya'no wawomonji oso hungkuno kilimentohe somta'angoso olohonta apa'no wakilmne'no yohono. Hungkunoso olenoho. Kiko ango Efesos osopo ne'no nohumahoji a'amu oso hopo sopenjo a'amu somo Anituye hungkuno hwasyo lutihwalokwofo sohwaso kiko ole uso, Sekwo olo a'amu lomo Anitumne'no hwasyo hungkunoso apa'no nolutihwafikutoho. Ose uso. ⁴ Hofiko mpohwosa ajuyohwosafe yofe so'no hungkuno ne'no hnnontifi hofikoe yofe ho'noma'n'wo'n'ngkohofoho. Hofiko a'mane hungkuno kengo kengo sikinjo so'nji ne'no lutihun'wo'n'ngkohofoho. Oso hungkuno hiso hofikoe hunomo wonyo imokin'wo'n'ngkohofoho. Oso siki hungkuno huhwo sohwo Anitumne'no simeho hi'ntnnono uyo somo

mufo'manehoho. O'o, yoka ulikafiwon'ningkisofoho. ⁵ Kiko ole uso, Sekwo olo hungkuno homo losomme'no n'ihu'nahone foho'naopmno. Ose ulohoho'no hofiko jije hungkunomo tifi kin'ngkap'fijo'manji hofiko hofikoe yahino wonyo somo hohujo ikinjaof'ikujji huno wop'ingo'nohini syaf'isy'ikujji Anitumo simeho hi'ntnnono nehopi uyantifeho. Ose ikujji hofiko nom'ne a'amu somo nufo'maf'ikujji simeho wop'ingo umo'nantifeho. ⁶ A'amu fehohnjoso hofiko Anitumo simeho uyo yahinoso noho'nasyontifi hofikoe huno wop'ingo sohwo ehilofaofahon'ngki hofiko siki hungkuno lomoyontifi hungkuno ne ane'njo hnn'wo'n'ngkohofoho. ⁷ Hofiko Anituye hon'ngkano hungkunoso wolutihwantifi ko yontifeso oso hungkuno hwap'ingo ne homo somo huno muyahon'ngki hofiko hwasyo hungkuno lontifi ole li'wo'n'ngkohoho, Nakwoe hungkunoso ne'njofoho li'wo'n'ngkohofoho.

⁸ Nakwo huno ole nayohoho. Anitu kako nakumo kakoe hon'ngkano hungkuno nejapmmmentisoso oso hon'ngkano hungkuno homo somo nakwo nto'no in'ngkwaso'manji nakwo huno ole wotipemantanoho. Oso hon'ngkano hungkunoso wop'ingofoho. ⁹ I olo so'nji nakwo huno nayohoho. Anituye hon'ngkano hungkunoso a'amu hon'ngkano wop'ingo'njo osomme'nohinomaho. O'o, a'amu hon'ngkano wonyo yontifi hwe engo sohwo enjwa'mo mohumayonjo somnefoho. A'amu hofiko Anitumne'no hohujo ikinjaofontifi yahino wonyo iwo'n'ngkohoho so'ntnnefoho. A'amu hofiko Anituye hungkunomo hwotoho fentifi hwahoponjo hon'ngkano osomo in'ngkawowo'n'ngkohoho so'ntnne'nefoho. I a'amu kan'ngkwohwo'ya'umo fonjasyonto nom'ne a'amu somo fonjasyiwo'n'ngkohoho oso hwantne'nefoho. ¹⁰ Anituye hon'ngkano hungkunoso a'amu apohufon'ji akngkil'ke'nji kifosyoho loho'n'wo'n'ngkohoho so'ntnne'nefoho. A'amu nom'ne a'amufe mehomi hufo mawo'n'ngkohoho so'ntnne'nefoho. A'amu yo'mayoso hufo iwo'n'ngkohoho so'nji hwasyo hungkuno li'wo'n'ngkohoho so'nji a'amu hofiko hwasyo hungkuno nehopi yokintahopono lihwono li'wo'n'ngkohoho so'ntnne'nefoho. Oso yo'mayo yahino wonyo homo somo hano pitofasiyo'ne Anitu kakoe hon'ngkano hungkunoso nejapmmmentisofoho. Yo'mayo yahino wonyo hiso Anituye hungkuno ne'njo somne'no mangohwa imo'n'wo'n'ngkohofoho. I oso'no nakwo Anituye hungkuno ne'njo so'no huno nto'no nayihwoso'no nakwo yo'mayo yahino wonyo somne'no i'waho nto'no wehumantanoho. ¹¹ Anitu kako oso hungkuno neso nom'ne a'amumo lutihwayo'ne syohoso ngkimo ntapmmmentisofoho. Oso'no ngko kakoe hungkuno wop'ingo hiso losetihwalokweno. Anitu huhwo sohwo kako wop'ingo'nohini iwo'n'ngkiso sohwo kako simeho nto'no namokiyo'neso hwap'ingo hweho.

Anitu kako Poul'imne'no hitoho ulo'mentiso so'no Poul kako Anitumne'no isamoyoka ul'mentisofoho.

¹² Nakwoe Hwe Engo Kilais Jisas kako huno ole syan'fihu'mento, Poul kako nje syoho tohohiyo imo'nyoso kako hoponoho. Ose syan'fisyonto kako ngkimo kakoe syoho somne'no n'hwosopento oso syoho homo somne'no kakoe yokumpohn'nyo ntapmmmentisofoho. Oso'no ngko kakimo isamoyoka ulalokweno. ¹³ Hohonta ngko Jisas'imne'no hwe wonyo hweho lonji ngko kakine'no yokumpohn'nyo imo'n'itihwanji kakoe a'amu ne somo ngko hofikimo fon'fonyo uloho'mentohefoho. Ngko oso yahino wonyo hiso ko imote sohwo'ni Anitu kako ngkine'no hitoho ulo'mentisofoho.

Hwap+ngoso ngko Jisas kakoe hwap+ngo ne so'no huno nto'no manimmo-
jofoho. I osohonta ngko kakimo simeho hi'ntnnono mummotefoho. Oso
hiso'no Anitu kako ngkine'no hitoho ulofahon+ngki nt+ma'mentisofoho.
14 Oseso Jisas kako ngkimo wop+ngo ntohofonto nontimanto kako'njopo
ngkimo men+humat+mentisofoho. Osopo kako ngkimo simeho uyo so'no
lont+hwamentisofoho. Kako ngkimo simeho m+kun+mposo ntapmmentiso
so'no ngko kakimo simeho engo uyalokweno.

15 Olo hungkuno loso nihu'no nehopeho. A'amu hopi'nono hofiko
upa'n+ifijos hofiko simeho hi'ntnnono uyife. Oso hungkuno hiso olenoho.
Nakwoe Hwe Engo Kilais Jisas kako nakwo a'amu hon+ngkano wonyo'njo
hn'nimo asomo net+mayo'ne kako nakwoe hwahe lopo pmmentiso-
foho. Oso hungkuno hiso nihu'no nehopeho. I a'amu hopi'nonohino
sofe hon+ngkano wonyo somo ngko nje wonyoso uyakolo'mentohefoho.
16 Kilais Jisas kako kakoe yahino wop+ngoso a'amu hopi'nonohino somo
ujo wehontojwahumo lonto kako ngko Poul+nimo hon+ngkano wonyo'njo
sohwo'nimo kako simo'mo wop+ngo toho'mentisofoho. Oso'no nom'ne
a'amuso hofiko ngkimo nonohon+ngkuji huno ole wosyof+syant+feho. Poul
kako Anitumo wonyo ne'no ulohofahon+ngki Anitu kako oso wonyo
hiso'no Poul+mo tohino komo'no mummmentisofoho. O'o, Anitu kako
Poul+inne'no hontohumayo ulohomojo sohwo Poul+mo wop+ngo umoku-
mentisofoho. Oso'no hofiko huno ole wosyaf+hinant+feho. Kilais kako
oso hwe nihu'no wonyo sohumne'no wop+ngo umokumaso hopaso Anitu
kako ngkimo oso hopa wan+mokumontonoho. Anitu kako nakwoe wony-
omne'no tohino komo'no monejape'njo hontohumayo inyo hweho. Hofiko
huno ose syaf+sy+kuji hofiko Kilais Jisas+mo simeho hi'ntnnono uy+kuji
hofiko songo ne'no humantokutnnefoho. 17 Oseso Anitu kako yo'mayo
wop+ngo'nohini iwo'n+ngkiso so'no nakwo kakoe yofe engo so'ntnne'no
kakoe yokumpohn'nyo yakolo'nnyo so'ntnne'no engolopohamo nakwo
woho'nomehwano. Hwap+ngoso Anitu huhwo sohwo kako nakwoe Hwe
Engo engolopohamo ne'no nohumant+hwone hweho. Kako poyo pe'nyoso
mape'nonehoho. A'amu hofiko kakimo muhwon+fitnnehofo oso huhwo
sohwo kako kako'nohini Anitu ne hweho. Oso hungkuno hiso nehopeho.

*Poul kako Timoutimo Anituye syoho yokumpohn'nyo fyoho'nyo
ulimentisofoho.*

18 Nje hwomu Timouti sohwo, nakwo kikimo olo syoho yalokuno loso
yano kijapmment+hwone sohonta Anitu kako nakumo kicine'no hungkuno
nal+mentiso so'no ngko oso hungkuno homo somo huno syaf+syonji
hungkuno hiso apa'no kijopalokweno. Oso hungkuno homo somo kiko aho
yokumpohn'nyo kemokosyohumahoji Anituye syohoso yokumpohn'nyo
fyoho'nyo. U a'amu nom'neso hofiko Anitumo nakwolaha l+ifijos hofiko
kikimo wonyo kilohofikujo'no Anituye hungkuno hiso jije sampe mekino
pa'nyofoho. 19 Kiko Kilais+inne'no simeho hi'ntnnono uyalokuno somo aho
yokumpohn'nyo f+kemokosyohumaho. Oso hungkuno wop+ngo Anitu kako
jije simeho mo'mo ho'nakisy+wo'n+ngkiso somo kiko hofiyo fin+ngkayo.
A'amu fehohnjoso hofiko oso simeho mo'mo hungkuno wop+ngo homo
somo hwotoho fewo'n+ngkohofoso hofikoe simeho hi'ntnnono Anitumo
uy+motofoso wonyo imokin+motofofoho. 20 Oso hwe hufa'u Himeneyos+nji
Aleksanta'nji siko oso pa'nyo imo'n+mentisioyo hwa'uyoho. Siko Anituye
hungkuno wop+ngo somne'no sitofo lonji hwasyo l+wo'n+ngkisiyo so'no
ngko sikimo Seten+ye aho mo uhumat+malefoho. Oso'no oso hwe huhwo

sohwa'umo Seten kako sikimo tango uyihwoso'no siko sikoe simeho iwolo'mokohosisi Anitumne'no huno wopingo wotipemanjiyoho. Siko huno wopingo tipemahosisi'manji Anituye hungkuno ne'njo some'no sitofu hungkuno apa'no malisihnnisiyo.

2

Kiko a'amu somo Anitumo jomo ujo'ne olo yahino loso fitihwaho.

¹⁻² Ngko kikimo hungkuno kijopalokwe simo'mjoso olenoho. A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyiwon'ningkohofoso ole uyife. Hofiko yo'mayo so'no umofonyo ikuji hofiko Mpohumo jomo ulife. Hofiko a'amu hopi'nonohino some'no Anitumo jomo ulikuji yo'mayo Anitu hofikimo wopingo ulohomonto imentiso oso'no sekwo Anitumo isamayoka ulimno. Oso a'amu hwaho mokosyohumawo'ningkohofu sohwanji hwe engo sohwantnne'no Anitumo jomo ulife. Hofiko Anitumo jomo ulikujo'no oso a'amu huhwo sohwa hofiko nakumo hofiyo nemokosyohumafikujo'no nakwo simeho wopingo'nji nohumehwasi Anituye yahino wopingo somo tifi ntono uningkwantano. ³ Nakwo a'amu hopi'nonohino some'no Anitu honingkano wonyo somta'ni isihutofonemayo'ne sohumo jomo ulihwaso'no kako nakumo timo wopingo nahoningkuhwosi kakoe simeho wopingo umonimontonoho. ⁴ Anitu kako a'amu hopi'nonohino somo kako'njo pone asomo utimayo so'no umon'ningkohoho. A'amu hopi'nonohinoso hofiko kakoe hungkuno ne'njo somo nupa'ningkuji kakimo tifi iningkayo so'no umon'ningkohoho. ⁵ Nakwo huno nayohoho. Anitu kako anga'nohinohwo humaho. I a'amu anga'nohino sohwo nakwo a'amu hwahoponjo lohn'nimne'no Anitumne'no hwaho lophonjo humaso sohwo Kilais jisasiyoho. Oso huhwo sohwo kako nakwo'nji Anitunji hungkuno monehwajiyo'ne hweho. Simeho pompengo nalipe-e'ne hweho. ⁶ Oso syoho homo some'no Anitu kako sikuno honahumentisoso i'mofopahoningki Kilais kako kakoe fosyohumayo wonyoangkafoso noho'nosyahoponto kako a'amu hopi'nonohino honingkano wonyo somta'ni isihutofonemayo'ne mpe enemayo'ne kakoe honiyo wopingoso usihuma'mentisofoho. Ose imentiso so'no nakwo huno ole nayohoho. Anitu kako a'amu hopi'nonohino somo asomo utimayo'ne so'no umon'ningkohoho. Oso honingkano hiso utihwa'nyopo ehontojwamentisofoho. ⁷ Oseso Anitu kako ngkimo olo kakoe hungkuno loso a'amu somo lutihwayo'ne nihwosopo'mentisofoho. Olo hungkuno loso ngko hwasyo molokitihwalokuyohono. O'o, nehopi lokitihwalokweno. Anitu kako a'amu temitofu kengo somo asomo utima'mo lonto hofiko nje hungkuno ne'njo somo simeho hi'ntnnono ntapifitnne'ento hofikimo lutihwayo'ne nihwosopo'mentiso hwo'nyoho.

⁸ Oseso ngko olo'no nimon'ningkohoho. Hwe moya'mi angomeemjo hopi'nonohinoso hofiko Mpohumo jomo ulife. Oso a'amu hiso hofiko yahino wonyoso noho'nasyikuji hofiko wopingo'nohino humafikuji Mpohumo jomo ulife. Hofiko nom'ne a'amu some'no simeho tohino muhmnyno'njo uyono. Hofiko yoka mahnnyno'njo ufe. O'o Anitumne'no huno nto'no syafisyikuji kakimo yo'mayo so'no jomo ulife. Ose nimon'ningkohoho.

Moya'mi sofamne hungkunofoho.

⁹ Ngko moya'mi sofamne'no ole so'no nimon'ningkohoho. Moya'mi sofa hofiko huno ito'no syafisyikuji he manji'mofu ito'no fiyimno.

Sekwo huno ole so'no nosyafi'hu'n'ingkutoho. U ngko angkafi'nyoho. A'amu wanohonife. Ose likuji yo'mayo he manji'mofo hamniyoho engo ihn'naofikujji mijiyonji a'apahomne wokososo wop'ingo wop'ingo ihn'ningkutoho. O'o, yo'mayo he manji'mofo honje monje yi'mo'n'ingkutoho. ¹⁰ Sekwo moya'mi sofasi a'amu ole wonalife, Hofiko Anituye mehomi nefafoho. A'amu ose wonalife sekwo ose lifijo'manji sekwo Anituye syoho wop'ingo'nohini fiy'mno. Oso syoho wop'ingo hiso sekwoe a'apahomjo wokoso pa'nyofoho. ¹¹ Sekwo moya'mi sofasi sekwo nom'ne a'amumne'no hwahopo pawekujji nom'ne a'amufe huyo so'mo mampi'nyo humafikujji Anituye hungkuno upa'nimno. ¹² Ngko olo yahino loso'no man'imom'ningkiyohoho. Hwe sohwa hofiko moya'mi sofamo enjwa'mo humayoso wop'ingo'maho. Ngko moya'mi sofa hofiko hwe sohwo Anituye hungkuno luti'hwayo so'no man'imom'ningkiyohoho. O'o, moya'mi sofa hofiko mampi'nyo humafikujji Anituye hungkunoso haloho'no upa'nife. ¹³ Simo'mjo hwap'ingoso Anitu kako Atam simo'mo mtimokonto tifi Efa mta'mokumentisofoho. ¹⁴ Nom'neso olenoho. Atam kako Iten nohumanto Setenye hwasyo hungkunomo simoho hi'ntnnono muyimmentisofoho. O'o, Efa kako oso hwasyo hungkuno homo somo nupa'nonto simoho hi'ntnnono uyonto tifi in'ingkawento hon'ingkanono wonyo imentisofoho. Oso imom'ni'mentiso so'no huno syafisyihwasi moya'mi sofa hofiko hwe sohwafe hungkunomo enjwa'mo wohumafe. ¹⁵ Oseso olohonta moya'mi sofa hofiko mehomi aswo mantifeso tohino engo malokwofo. I oso'no hofiko Anitumo simoho hi'ntnnono ne'no uyikujji nom'ne a'amu so'nji hofiko simoho in'ingkuji hofiyono ufo'mafikujji hon'ingkanono wop'ingo'nohini tipemafikujji huno wop'ingo'nohini syafisyikujji humentan'ingkuji Anitu kako oso moya'mi hofa sofafe wonyomjo tohino somta'ni isihutofumanefoho.

3

A'amu Anituye syoho somo nto'no mokosyohumayo sohwanne hungkunofoho.

¹ Olo hungkuno loso nehopeho. A'amu kako Anituye syoho somo mokosyohumayo so'no kako syoho wonyoangkafo so'no umom'ni'montonoho. ² Oseso oso a'amu Anituye syoho mokosyohumayo huhwo sohwo kako kakoe yahino wop'ingo'nohino so'nji wohumano. Ose humentan'ingkuhwosi nom'ne a'amuso hofiko hwe huhwo sohomo nuhwon'ingkuji hofiko yahino wonyoso ni'hu'no motipemapi'fitnnehofo. Olo syoho hiloso hwe kako ape anga'nohino'njohwo humahwosi uyono. Oso a'amu huhwo sohwo yo'mayo yahino kako iwo'n'ingkisoso kakimo yokumpohn'nyo mumokosyohumanehoho. Yo'mayo yahino wonyo kakimo u'amasoso kako oso yahino homo somo monje yasiyoso hoponoho. Kako yo'mayo so'no huno nto'no syafisyihwosi syoho nto'no uyono. Oso hwe huhwo sohomo a'amu ango kengo'mta'angoso kako nom'ne a'amu somo Anituye hungkuno luti'hwayo syohoso wop'ingo uyono. ³ Kako mijo yokumpohn'nyoso n'ingkuhwosi monilohofonehoho. Kako nom'ne a'amu somne'no simoho tohino komo'no muhmnonehoho. O'o, kako a'amu hopi'nonohino somo simoho wop'ingo'nohini uyimontonoho. Kako nom'ne a'amu somo ikujoho mafonjonehoho. Kako yo'mayo hamniyoho mayo so'ne huno engo syafisyiwo'n'ingkuhwoloho. ⁴ Kako kakoe ape'nji mehomi'njimo kako nto'no wemokosyohumamontonoho. Kakoe mehomi

sohwa kan'ngkwohwoe hungkunomo haloho'no upeentifeho. ⁵ Hwe fihwo kako kakoe mehomi'nji kona'wohi'njimo nto'no memokosyohumayo sohwo kako oso a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyo somo nto'no mokosyohumayo pipi wemokosyohumamontolo. O'o, awonoho. ⁶ A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono kahopi uyalokoso sohwo kako a'amumo mokosyohumayo syoho loso momanehoho. Oso a'amu simeho hi'ntnnono Anitumo kahopi uyalokunjo sohwo kako olo syoholo nomahwoso'no, ngko hwe engo hwo'nyoho, kako huno ose syafisyonehoho. I kako oso hunoso nosyofisyihwosi'manji Anitu kako oso huno wonyo hiso'no kako Setenimo wae yao'mentiso hopaso oso hwe sohomo wae yaofonefoho. ⁷ A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono muyo'njo yontifi yoloho'mo humalofo huhwanji oso hwe a'amumo mokosyohumayo syoho'njo sohomo uhwon'ngkuji kakoe yahino wop'ngo somne'no hofiko huno ole wosyofisyantifeho, Kako hwe wop'ngo hweho. Kako yahino wonyo yoso'manji hofiko kakoe yahino wonyo somne'no hungkuno mjulikujo'no Seten kako monje ulohofihwoso'no kakoe syohoso wop'wahu'montonoho. Kako Anituye a'amu somo hon'ngkano wop'ngomo nto'no momihwajonehoho.

I ngko olo iyoswo a'amu yahino wop'ngo wop'ngo'njo somne'no mt'i mokalokwe loso i a'amu oso yo'mayo yahino hi'njo somo k'iko Anituye a'amu ne somo mokosyohumayo'ne syoho so'no uhwosopoho.

A'amu Anituye syoho'njo sofe hungkunofoho.

⁸ Oso pa'nyoso a'amu Anituye syoho'njoso hofiko hofikoe yahino somne'no huno nto'no wosyafihu'nife. Hofiko huno hufa'u'nji nomokosyohufikutoho. O'o, huno Anitumne'nohini wosyafihupife. Hofiko mijo yokumpohn'nyo n'ngkukuji nonilohofikutoho. Hofiko huno nom'ne a'amu mta'ni hamniyoho yo'mayoso engo mayoso'no huno nosyafisyikutoho. ⁹ A'amu Anituye syoho'njo sohwa hofiko hofikoe simeho mo'mo ole mahnn'fitnnehofo, Ngko wonyo hwo'nyoho. Ose mahnn'fitnnehofo. O'o, hofiko Anitu kakoe hungkuno ne'njoso ujo ehontojwahumentiso homo somo simeho hi'ntnnono uy'kuji aho yokumpohn'nyo wokemokosyohumantifeho. Ose ikujo'no ole wosyafihu'nife, Anituye hungkuno ne'njoso nje yahino wonyo somo wae yanimo'mentisofoho. Kakoe hungkunomnohini un'ngkamo. Ose syafihu'n'ngkuji Anituye yahino wop'ngo'nohini uyife. ¹⁰ A'amu Anituye syoho'njo sohwa hofikoe yo'mayo yahino so'nji hofikoe syoho so'nji sekwo simo'mo uhwon'mno. Oso homo somo sekwo yahino wop'ngo'nohini uhwon'fijo'manji e'wano hofiko Anituye syohoso uyife. ¹¹ I hofikoe a'musya hofanji yahino wop'ngo'nohini uyife. Hofiko nom'ne a'amu somne'no sitofo nolikutoho. Oso moya'mi hofa sofa hofiko yo'mayo yahino iwo'n'ngkohofu huhwo sohwo hofikimo yokumpohn'nyo mumokosyohumanehoho. Oso yo'mayo yahinoso hofikimo u'masoso hofiko oso yahino homo somo monje yasiyoso hoponoho. Hofiko yo'mayo yahino iwo'n'ngkohofoso nto'nohini uyife. ¹² A'amu Anituye syoho'njo sohwo kako ape anga'nohini womano. Oso hwe huhwo sohwo kako kakoe mehomi'nji kakoe ape'nji nto'no womokosyohumano. ¹³ A'amu Anituye syoho'njo sohwa hofikoe syoho wop'ngo'nohini ikuji hofikoe humayo yahinoso wop'ngo'nohini'manji a'amuso hofikimo nuhwon'ngkuji hofikoe yofe noho'nomafikuji yo'mayo hungkuno Kilais Jisas mta'angoso lutihwawo'n'ngkohofa somo hofiyu upo'nantifeho.

Anituye hungkuno hwapingoso olenoho.

¹⁴ Ngko sekwoe angopo sekumo komo'no wose'ma'monji yalokweno. ¹⁵ I oso'no ngko komo'no mose'maso yalokwe so'no ngko olo iyoswo mti'mokalokwe losomo sekwo atofu likuji Anituye mehomife yahino wopingo so'no huno wopingo woti'pemandi'feho. Sekwo Anituye mehomi soku, Anitu kakoe angu kuyoho. Anitu kako sekwoe simeho mo'mo songo humaho. Oseso sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokwofu soku sekwo Anituye hungkuno ne somo aho yokumpohn'nyo kesyohumafikuji oso hungkuno huhwo sohwo sekwo itihwa'nyopo meho'nahumno. ¹⁶ Anituye hungkuno hwapingo ujo ehontojwahu-mentisoso ni'hu'no wopingofoho. Anituye hungkuno hwapingoso Jisas Kilaisiyoho. Oso huhwo sohwo kako kakoe yahino wopingo somo a'amu hwahoponjo hn'nwi monje mesyanehwono. Kakoe yahino somo simeho hi'ntnnono uyalokuhwoneso olenoho. Jisas Kilais kako nakwo a'amu hwaho lophonjo lohn'nwiye a'apaho nehopi manto kako utihwa'nyopo i'mofapmmentisofoho. Anituye Towahuno Wopingo sohwo kako Kilaisiye yahino hwapingo neso netihwahon'ngki oso yahino hiso nto'nohini uhwon'wo'n'ngkuhwonefoho. A'amu ahwomomjo huhwo wopingo osenohini uhwon'wo'n'ngkohofoho. Kilaisiye hungkunoso a'amu temtifo hopi'nonohino sofe angu'meemo ho'n'mentisofoho. A'amu hwahoponjoso hofiko kakine'no huno syafisyonti'fi simeho hi'ntnnono umentohofoho. Anitu kakoe hwomu Kilaisimo ahwomomo uti'ma'mentisofoho.

4

A'amu hwasyo hungkuno lutihwawo'n'ngkohofu sohwafe hungkunofoho.

¹ Anituye Towahuno sohwo kako hungkuno yoloho ole nalimento, Olo hwaho lopo sikuno moi'wo imo'nyo'ne mofone sohonta a'amu fehohnjoso hofiko Anituye hungkunomo hohujo ikinjaopitnnefoho. Oso hohosohonta hofiko hwasyo hungkuno upa'n'ngkuji hofiko Setenimo tifi in'ngkafitnnefoho. ² Oso a'amu wonyo hwasyo hungkuno likujo sohwa hofiko oso hwasyo hungkuno homo somne'no hofiko simeho mo'mo wonimango munyo'njo ihwoso'no olo'mo i'nongki wohumentihwanti'feho. ³ Hofiko hwasyo hungkuno ole woluti'hwanti'feho. Sekwo ape nomafikutoho. Sekwo wosopayo fehohnjoso non'ngkutoho. Hofiko hwasyo hungkuno ose wolanti'feho. I oso'no yo'mayo wosopayo nyo'ne, ape mayo yahinoso Anitu kako kakoe mehomi ne somo uy'mentisofoho. A'amu Kilaisimo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkohofoso hofiko Anituye hungkuno ne'njo somne'no huno uyahon'ngki oso yo'mayo hiso hofiko Anitu kakoe aho mta'ni manti'fe so'no hofiko Anitumo isamoyoka uli'wo'n'ngkohofoho. ⁴ Nakwo olo so'no huno nayohoho. Yo'mayo Anitu mti'mokumentisoso wopingofoho. I oso'no nakwo humayoso peho'neto. Olo, nakwo Anituye ahomta'ni yo'mayoso nomehwasi kakimo isamoyoka ulano. ⁵ Ou, yo'mayo Anitu mti'mokonto wopingofoho nalimentisoso so'no nakwo oso hiso'no isamoyoka uli'wo'n'ngkuhwone'manji yo'mayo wopingo'nohini imo'nalofoho.

Poul Timoutimo ulimento, Kiko nto'no humahoji Anituye hungkuno nto'no filutihwaho.

⁶ U ngko Pouli'ni olo hungkuno kikine'no mt'i'mokalokwe loso kiko olo hungkuno loso Anituye a'amu ne somo lutihusoso u kiko Kilais Jisasiye syoho ulohofiyi ne umo'n'monnoho. Kiko Anituye hungkuno somo simeho hi'ntnnono uyohoji sikuno huhwo huhwi tifi in'ngkuso'manji kiko Kilaisiye yokumpohn'nyo mahoji yokumpohn'nyo waloho'monnoho. ⁷ Kiko sen'ngkwohwosa mta'ango a'mane hungkuno so'no huno pi'n'ngo engo nosyafisyohotoho. O'o, oso hungkuno huhwo sohwo kako nakumo Anituye yofeso molonetihwanehoho. Kiko Anituye yahino so'no huno nto'no syofisyomahoji osomnohini nto'no in'ngkayo'ne syoho engo fiyo. ⁸ Nakwo olo hwaho lopo yo'mayo syoho iwo'n'ngkuhwoneso nakwoe a'apahoso yokumpohn'nyo imokin'wo'n'ngkuhwonefoho. Oso wop'ngofoho. Oso pa'nyoso nakwo Anituye yahino so'no huno ne'no syafisyihwasi osomnohini tifi nto'no in'ngkawasoso oso yahino hiso olo hwaho lopo humentan'ngkuhwasi wonefo'mamontonoho. I olopo'nohino'maho. O'o, nakwo Anitu'nji ne'no humentan'ngkuhwasi tifi hohonta ne'no nefo'manefoho. ⁹ Olo hungkuno lalokwe loso nehopeho. Hungkuno hilo somo a'amu hopi'nono nupa'n'ngkuji simeho hi'ntnnono uyife. ¹⁰ Anitu kako a'amu hopi'nonohinoso kakimo u'mayo'ne hon'ngkano imo'mentisofoho. Nakwo Anitu kako songo ne'no humaso sohomo simeho hi'ntnnono nehopi uyalokuhwone hn'n'mo Anitu kako asomo netimayo'ne nakwo hontohumalohwono. Oso'no nakwo syoho tohohmtno'njo yalokuhwoneso a'amu hopi'nono hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono uyifitne'entani yalokuhwono.

¹¹ Kiko a'amu hopi'nonohino somo Anituye hungkuno somo ito'no in'ngkafitne'no hungkuno yokumpohn'nyo filutihwaho. ¹² Timouti sohwo, kiko hwe songo hwosoho. Oseso kiko nto'no mohumayo'manji a'amu hofiko kikimo kohon'ngkuji ole wokilantifeho. Timouti kiko yo'm'ngohwosi'maho. Ose wokilantifeho. Oso'no kiko nto'no fosyohumahoji a'amu jije yahino wop'ngo yahon'ngkiji kohon'ngkuji tifi wokin'ngkapife. Yo'mayo hungkuno ujososo nto'no uso. Kiko hopi'nonohino somo simeho uyo. Anitumo simeho hi'ntnnono uyo. Hon'ngkano wonyo ane wop'ngonohini fiyo. ¹³ Ngko kikimo ku'mayo so'no hontohumahoji Anituye hungkunososo kiko a'amu hopi'nonohino somne'no atofa fiso. Kiko Anituye yahino wop'ngo so'no syoho toho mt'no'njo fitihwaho. ¹⁴ Hohonta kiko Anituye syoho ma'mentohino sohonta hwe engo sohwa hofiko kikimo aho kilon'ngmokumentohoho sohonta Anitu kako kikimo kakoe syoho iyo so'ne kakoe yokumpohn'nyo kijapmmentisofoho. Kiko oso hiso'no ikwesiyafisyohoji aho yokumpohn'nyo kemokosyohumahoji Anituye syoho yokumpohn'nyo fiyo. ¹⁵ Engolophamo kiko Anituye syoho so'no simeho kumo'n'ngkuhwoso'no oso syoho homo somo nto'no mokosyohumentan'ngkiji a'amu hofiko nokohon'ngkuji hofiko oso jije syoho wop'ngo imo'nalokunjo so'no a'amu wokohonantifeho. ¹⁶ Kiko nto'no humanji Anituye syoho iwo'n'ngkino so'no huno nto'no syafisyohoji kiko a'amu somo Anituye hungkuno nto'no filutihwaho. Kiko oso syoho hiso nusikwajohotoho. O'o, kiko oso syoho hiso'no yokumpohn'nyo fiyoho'nyo. U kiko ose yohojo'no a'amu hofiko jije hungkunomo haloho kupewo'n'ngkohoho so'njimo Anitu kako kiko'nji woset'ima'montonoho.

5

Poul Timoutimo ul'imento, K'iko a'amumo yahino wop'ingo'nohini ulohofu.

¹ Timouti, k'iko hwe engo sohwaso yoka nulohotoho. O'lo, k'iko hungkuno hofiyu'no ulohoji hof'ikimo hon'ingkanu nto'no hmmof'ihwajo. Hof'iko jije mpohwosa pa'nyo hwafoho. K'iko hwomu songo sohwaso hon'ingkanu jije n'ingkwahwaso imof'ihwaj'iwu'n'ingkinu hupa hmmof'ihwajo. ² Jije na'ujamo hon'ingkanu nto'no m'ihwaj'iwu'n'ingkinu hopaso nom'ne moyu'mi sofamo oso hupa hmmof'ihwajo. Moyu'mi songo sofa hof'iko hnnampijamo imof'ihwaj'iwu'n'ingkinu hupa hmmof'ihwajo. K'iko moyu'mi songo sofani nohumahoji k'iko hnnampijani humawu'n'ingkinu hopaso hon'ingkanu nto'no fiyo. Wonyo hon'ingkanoso yohotoho.

Ap'iwajo sofamo nto'no mokosyohumayu'ne hungkunofoho.

³ U a'umu fisi kakoe hwehwo poyo nto pe'nosu kaku'nohini humentan'ingkuhwososo a'amu An'itumne'no uhu'mokuwu'n'ingkohofu somo ap'iwajo sekwu'njo ajwo'mo humalofu sofamo k'iko nto'no ufo'mayu'ne nto'no filut'ihwaho. ⁴ U oso a'musi kakoe mehomitaho, hofiyakwosalaho, oso hwa hof'iko nto'no humafijo hwa'manji u hof'iko oso ape ap'iwajo somo nto'no ufo'map'ife. Hohonta a'musi kaku oso mehomi somo kaku nonyo wosopayo hofiyu umojofoho. Kaku fo'mofu'mo hofiyu ulohu'mojofoho. Oso'no lohonta oso mehomi sohwa hof'iko hom'ingkwohwu'ya'umo hof'iko sikimo aku hof'ikimo mokosyohumamentisiyo hopaso hof'iko sikimo nto'no womokosyohumant'ifeho. Oso mehomife syoho s'imu'mjofoho. Oso yahino hiso An'itu kakoe s'mehoso wop'ingo umu'n'montonoho. ⁵ I a'umu fisi kakoe hwehwo poyo nto pe'n'imentisosi oso a'umu hisi nom'nihu nufu'mane anesi nohumantu An'itu kakimo ufo'mayu'ne hontohumaho. Oseso oso a'umu hisi kaku sikuno huhwu huhwi sikunu'nji im'ingo'nji An'itu kakimo ufo'mayu'ne jomo ulalofoho. Oso yahino wonyoangkafoho. ⁶ I oso'no a'umu nom'nesi kakoe hwehwo poyo nto pe'n'imentisosi kaku kakoe hunoso a'apahomme'nohini syaf'isyoso yo'mayo kakoe s'meho umu lonto yontesi kakoe fosyohumayu wop'ingoso poyo nto pe'niyoho. ⁷ Oseso k'iko Timoutiki a'umu hopi'nonohino k'iku'nji An'itumne'no uhu'mokuwu'n'ingkohofu somo hom'ingkwohwu homnosyamo nto'no mokosyohumayu so'no hungkuno yokumpohn'nyo uso. Hof'iku'nji ap'iwajo sofani oso hungkuno homo somo t'ifi nto'no in'ingkfajio'manji nom'ne a'amuso hof'iko hof'ikine'no oso yahino homo somne'no sitofu mul'itnnehofo. ⁸ A'umu fihwu kaku kakoe a'umu somo nto'no mufo'mayu'manji kaku An'ituye hungkuno somne'no hohujo nto ikinjao'maso hweho. Olo kakoe hon'ingkanu loso a'umu An'tumo s'meho hi'ntnnono muyu'njo iwu'n'ingkohofu sofe hon'ingkanu wonyo somo yakolu'nyofoho.

⁹ Ap'iwajo kaku hwe anga'nohinohumu uma'n'imentisosi kakoe soswo sik'siti (60) uyakolu'nyosimo kakoe yofeso iyoswomo mt'i'mojo. Ap'iwajo yofu w'nyo sofamo ufo'mapitne'eno. ¹⁰ I ap'iwajo hofu sofa hof'ikoe hon'ingkanu wop'ingo'njo sofa hof'iko hof'ikoe mehomi somo nto'no mokosyohumamotofo sofa, a'amu angu kengu mta'angoso u'mahon'ingkofi wosopayu'nji angu'nji uy'motofo sofa, An'ituye

a'amu somo ufo'ma'motofotofo sofa, a'amu nom'ne somo yo'mayo tango u'mahon'ngki hofi'kimo ufo'ma'motofotofo sofa, hofi'ko yo'mayo yo'mayo syoho wop'ingo'nohini imotofotofo, osofate yofe so'nohini iyoswomo mt'i'mokukuji sekwo ufo'mapmno. ¹¹ I sekwo moya'mi songo sofa hofi'koe hwehwa poyo nto pe'n'imentohofotofo sofate yofeso nomti'mokukutoho. O'o, hofi'ko nom'ne huhwamo umo'nantane'no yalokuhwono likuji hofi'ko hofi'koe si'meho yo'mayo umo lonte somo in'ngkakukuji Kilaisiye syoho wop'ingo somo uli'ko'mantifeho. ¹² Oso moya'mi sofa si'mo'mo hofi'ko nakwo Kilaisimne'nohini syoho uyano ko li'mentohofotofo osomo ne'no un'ngkowano majo'njo yontifi hofi'ko hwe nom'ne hwamo uma'nontifi oso hungkuno hohonta nakwo Kilaisimnohini syoho uyano li'mentohofotofo somo mtihupeelokwofo. Oso'no a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ngkohofotofo hofi'ko apiwojo hofotofo ole ulantifeho. Yo'mayo hungkuno Anitumo yoloho nto ulontifi aku mtihupesohopo'maho. Wonyofoho. Ose ulantifeho. ¹³ Nom'ne yahino apiwojo songo sofa iwo'n'ngkohofotofo olenoho. Hofi'ko Anituye syohoso miyo'njo ikuji hofi'ko piso'mo'nyo yahinoso mafikukuji ango ho'mo ho'mo uku'mofantifeho. Oso'nohini'maho. Hofi'ko siki hungkuno li'wo'nontifi nom'ne a'amufe yahino syoho yo'mayo so'no ukinj'hwajano lontifi iwo'n'ngkohofotofo. Hofi'ko nom'ne a'amu somne'no hwasyo hungkuno lontifi wonyo hungkuno kengo kengo nakwo majo'njo iwo'n'ngkuhwoneso li'wo'n'ngkohofotofo. Oso'no kiko hofi'koe yofeso iyoswomo nomti'mokohotofo. ¹⁴ O'o, ngko moya'mi songo sofate hwehwo poyo nto pe'n'imentohofotofo sofamo ole uli'wo'n'ngkohono. Sekwo nom'ne huhwamo uma'n'ngkuji sekwo mehomi tipemafikukuji yo'mayo ango syoho osomo nto'no mokosyohumantokuno. Ose uli'wo'n'ngkohono. U hofi'ko ose ikujo'no Anituye mango sohwa hofi'ko nakumo nonahon'ngkuji Anituye a'amu ne sofe yahino somo nuhwon'ngkuji hofi'ko nakumo sitofo monal'fitnnehofo. ¹⁵ Nakwo huno nayohoho. Moya'mi apiwojo fehohnjo sofa hofi'ko Anituye hon'ngkano wop'ingo somo nuliko'mantifi hofi'ko Seteniye hon'ngkano somo tifi in'ngkwalokwofo. ¹⁶ Oseso a'amu Anitumne'no si'meho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkohofotofo sofe temtitofo somta'ango hwe fi'ho kako poyo pe'nosohwoe apiwojo humaso simo hofi'ko kakimo womokosyohumate. Ose ikujo'ne'manji a'amu Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ngkohofotofo hofi'ko oso apiwojo hisimo mokosyohumayo'ne tangoso motipemafitnnehofo. O'o, hofi'koe syohoso apiwojo hopifahwosa ane sofamo mokosyohumayoso hofi'koe syohofotofo.

Hwe engo Anituye syohomo mokosyohumayo sohwafe hungkunofotofo.

¹⁷ Hwe engo Anituye syohomo mokosyohumayo sohwa hofi'ko Anituye hungkuno loseth'wawo'n'ngkohofotofo sohwa hofi'koe syoho wop'ingo ifijo'manji sekwo hofi'koe yofe ho'nomafikukuji hofi'kimo mpe engo ulohopmno. ¹⁸ Hwap'ingoso Anituye hungkunoso ole nelalofi, Yahu (*mpulimokau*) sohwo kako kikine'no syoho engo yontan'ngkuhwosi kiko kakoe si'muyo somo hnanosy'iswohotofo. O'o, kako wosopayo wanono. Anituye hungkuno nom'nepo ole nelalofi, A'amu syoho'njo sohwa hofi'ko hamniyoho womapife. Ose nelalofotofo. ¹⁹ Hwe anga'nohinohwo kako a'amu Anituye syoho'njo sohumne'no hungkuno ole somjul'masofotofo. Olo hwe lohwo kako wonyo imasofotofo. Kiko kakoe hungkuno ose

mjulisomo haloho upehotoho. I oso'no kiko a'amu hufa'utaho u hufa'u sihunehwalaho oso hwa hofiko hungkuno somjakilifijo osomo kiko nupa'ningkohoji'manji haloho pofu. ²⁰ A'amu Anituye syoho'njo sohwo kako honingkano wonyo yoso'manji kiko a'amu hopi'nonohino sofe timo sopo mihumajohoji osopo kiko kakoe honingkanoso nto'no mihwajo. Oseso a'amu Anituye syoho'njo hopi'nonohino sohwa hofiko honingkano wonyo somne'no i'waho nto'no uyife.

²¹ Ngko olo hungkuno kijopalokwe loso'no Anitu'nji Kilais Jisasi'nji a'amu ahwomomjo hopi'nonohinofe timopo kilalokweno. Oso'no kiko nto'no finingkayo. A'amu Anituye syoho'njo sohwa hofiko kikimo enjwa'mo humalofo somo kiko nto'no mokosyohumaho. Kiko oso a'amu hofosofe hungkuno nto'no mihwajiyo sohonta kiko olo hungkuno hiloso swo'nohini upa'ningkohoji kiko jije simemo mo'mo huno komo'no ole syafisyohotoho. U oloso kako imasofoho. U oso kako mimmasofoho. Jije simemo mo'mo huno komo'no ose syafisyohotoho. U kiko jije a'amu fehohnjo somo yoka mulohoyohoji nom'ne a'amu somo yoka hungkuno ulohotoho. O'o, kiko hofikimo yahino afa'nohino ulohofo. ²² Kiko a'amu fihumo kako Anituye syoho iyoso'no kiko kakimo aho komo'no ulonjimokohotoho. U simo'mo kiko kakoe humayo yahino so'nji kakoe syoho so'ntnne'no huno nto'no syafisyohoji kiko uhwonjoso nto'nohini uhwon'ngkij'manji ou kiko osohumo Anituye syohoso noho uyo. A'amu fihumo kiko Anituye syohoso komo'no usoso kako honingkano wonyo yoso'manji oso kakoe wonyo homo somne'no tango woki'ma'montonoho. Kiko oso yahino homo somne'no kiko i'waho nto'no ehumahoji u kiko wonyo'maso wohumamonnoho.

²³ U Timouti sohwo si ngko jije yahino somne'no hungkuno we'e wakil'mo. Jije simemo kummalofiwon'ngkiso so'no kiko ahu'mo mijo'nohino non'ngkohotoho. O'o, kiko ipisayo mijo we'e yokumpohn'nyo so'nji mahoji hmnyo. Oso mahoji njoso jije mnokinoso moi'wo wakumo'n'montonoho.

²⁴ Ngko a'amu Anituye syoho'njo somne'no hungkuno nom'ne wakil'mo. Anituye syoho iyo so'ne a'amumo komo'no nihwosopehotoho. A'amu fehohnjoso hofikoe honingkano wonyoso utihwa'nyopo yahon'ngkofi a'amu hofiko nuhwonontifi wonyofoho huno umontonoho. Oso honingkano homo somo nto'no mihwajo. I oso'no a'amu fehohnjoso hofiko hofikoe honingkano wonyoso hiyasomo mokosyohumawon'ngkohoho so'no kiko huno makiyofoho. I oso'no hwangku hofikoe yahino wonyo somo ujo ehontojwasyonefoho. Oso a'amu hofiko oso a'amu homo somo hofikoe ne so'no huno umontonoho. ²⁵ Oso pa'nyoso nakwo a'amu nom'ne fehohnjo sofe yahino wop'ngoso utihwa'nyopo wentan'ngki uhwon'iwon'ngkuhwono. I oso'no nakwo a'amu fehohnjo sofe yahino wop'ngoso muhwonyofoho. Oso'nji nom'ne sikuno somo utihwa'nyopo i'mofaponefoho.

6

A'amu hamniyoho momaso'njo siki syoho ulohofiwon'ngkohoho sohwafe hungkunofoho.

¹ Timouti kiko a'amu Anitumo simemo hi'ntnnono uy'wo'n'ngkohoho hamniyoho momaso'njo siki syoho ulohofiyiyo somo ole uso. Sekwo huno ole fisyafihupmno. Sekwoe hwe engo sohwo mo enjwa'mo fohumamno. Hofikoe yofeso monje ulohofikutoho. O'o, hofikoe hungkunomo haloho

pekuji hofi+koe syohoso yokumpohn'nyo ulohofiy+mno. Ose ikujo'no a'amu nom'neso hofi+ko An+tuye a'amu ne somne'no syoho ulohofiyi wonyo hwafoho masel+fitnnehofo. Hofi+ko sekwoe syoho somne'no An+tuye yufe so'nji kakoe hungkuno lut+hawawo'n+ngkuhwone so'ntnne'no sitofo mul+fitnnehofo.

² I sekwoe hwe engo huhwanji hofi+ko An+tumo simeho hi'ntnnono uny-ohwa'manji sekwo huno ole nosyafisy+kutoho. Nje hwe engo sohwo kako nje tatohweho. Oso'no ngko kakoe mangomo hwotoho wahmmonnoho. Sekwo huno ose syafisy+kutoho. O'o sekwo huno ole fisyafihupmno. Nje hwe engo sohwo kako An+tuye a'amu ne hweho. Oso'no ngko kakine'no simeho uyimo. Ngko kakine'no syoho ulohofi'mo ngko An+tuye a'amu ne sohumo ufo'malokweno. Huno ose syafisy+kuji syoho wop+ingo'nohini ulohofiy+mno. Oso hungkuno hiso k+ko oso a'amu homo somo uso.

A'amu hwasyo hungkuno lut+hwayo sohwa hofi+ko huno ane hwafoho.

Engolopohamo k+ko hwe moya'mi hopi'nonohino somo olo hungkunolo lut+hwahoji hofi+ko t+fi in+ngkayo'ne huno ufohotofo. ³ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye hungkunoso An+tuye yahino wop+ingo so'no lonet+hawawo'n+ngkisofoho. Hwe fihwo kako oso hungkuno homo somo nul+ko'manto nom'ne hungkuno kengo lut+hwaso'manji ⁴ kako huno ne so'no huno'maso hweho. Kako oso huno hwasyo somo ho'nomo'nalofoho. Kako yo'mayo sikiujo so'no ole l+wo'n+ngkohoho, Nakwo hungkuno hnnyoso kengko kengko'nohini wohnnano l+wo'n+ngkohoho. Hofi+ko ose hn+ngkahon+ngkofi olo yahino loso imo'n+wo'n+ngkisofoho. Nom'ne a'amu somne'no simano hntotohino, simeho wonyo, ikujoho, sitofo, nom'ne a'amu somne'no huno wonyo syafisiyo, ⁵ hofi+ko yoka hungkuno hn+n+wo'n+ngkohofoho. Oso a'amu hiso hofi+ko hofi+koe hunoso hwayo hohnjofoho. Oso a'amu ose sohwa hofi+ko An+tuye hungkuno ne somo hofi+ko aho yokumpohn'nyo mokemokosyohumunyofoho. Hofi+ko olo hwasyo hungkuno lomo syafisy+wo'n+ngkohofoho. Nakwo An+tuye hon+ngkanomo in+ngkawasom+manji ho'yango womantanoho.

Ho'yango engo mayo'ne hungkunofoho.

⁶ U nehopi a'amu fihwo kako An+tuye yahinomo in+ngkawe sohwo'manji oso a'amu sohwo kako An+tu mta'ni yo'mayo wop+ingosoma'montonoho. I oso'no kako yo'mayo mayoso'no huno mosyafisiyo'njo yosom+manji ole wasyofisiyo, Ngko yo'mayo mokosyohumameso hoponoho. Kako huno ose syafisy+hwaso kako simeho wop+ingo'nji wohumamontonoho. ⁷ Nakwo huno nayohoho. Nena'wohija olo hwaho lopo aswo nema'mentohofoho sohonta yo'mayo aho mokaho'nnyo monema'mmentohofoho. O'o, awonoho. I oso pa'nyoso hwangu nakwo olo hwaho lopo poyo pe'n+ngkuhwasi An+tumo u'mano lihwaso oso apa'no u'manefoho. ⁸ U nakwo wosopayo'nji hwapife'nj+n'manji u nakwo ole wolano, Oloso ngko'ne hoponoho. Ose wolano. ⁹ A'amu fehohnjoso hofi+ko ho'yango engo mayo'ne syofisyalokwofoso hofi+ko oso ho'yango'no hunoso hofoyo hopa lisyoswofohinalokwofoho. Oseso hofi+koe simehoso yo'mayo hopi'nonohino somne'no nul+kaf+hwaso yo'mayo ho'yango engo mane'eno l+kuji yo'mayo yahino wonyoso uyantifeho. Oso hohosohonta hofi+ko nihu'nahone t+kanomo ufittnefoho. ¹⁰ Yo'mayo yahino wonyo hwap+ingosoma'olenoho. Hamniyoho engo mayo'ne yahino somo kako aho yokumpohn'nyo

kemokosyohumaho. A'amu fehohnjoso hofi'ko hamniyoho engo mayo so'no simeho umo'n'ingkahon'ngki hofi'ko Anituye yahino wop'ngo somne'no hohujo ni'hu'nahone ikinjaofontifi hofi'kimo yo'mayo tango engoso u'malofoho.

Poul kako Timoutimo kiko songo ne'no humayo yahino somo aho yokumpohn'nyo fikesyohumaho ulimentisofoho.

¹¹ Timouti sohwo, kiko Anituye syoho ulohofiyo ne sohwo oso yo'mayo yahino wonyoso iyo'eno. O'o, kiko hon'ngkano wop'ngo umo lohoji nano yokumpohn'nyo mtitofu. Kiko Anituye yahino wop'ngo somo tifi fin'ngkayo. Kiko Anitumo simeho hi'ntnnono uyohoji kiko nom'ne a'amu somo ufo'mahoji yo'mayo tango ku'mayo so'no kiko yokumpohn'nyo filohofu. Kiko a'amu hopi'nonohino somo simeho pom-pengo umofohoji wop'ngo'nohini ulohofu. ¹² A'amu kako Kilaisimo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkiso sohwo mjake'we hnnyo yahino iwo'n'ngkiso hweho. Kako yo'mayo yahino wonyo somo nuyakolofihwosi kako usijo'no humayo hohwafu somo i'mofapihwosi ho'yango songo ne'no humayo'neso aho yokumpohn'nyo womakumontonoho. Oso pa'nyoso kiko syoho yokumpohn'nyo yohoji engolopohamo songo ne'no humayo'ne somo kiko aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumaho. Anitu kako kikimo hohonta oso hiso'no kuhwosopomentisofu. Kiko Kilaisimo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkino so'no a'amu pi'n'nggo engo somo yoloho nto lijwaof'wo'n'ngkino hwosohu. ¹³ Anitu kako yo'mayo songo humayo'ne ho'nahumentiso sohwo'nji Kilais Jisas kako hwe engo Pountiyas Pailot sohumo kakoe hwap'ngo so'no yoloho lijmo'mentiso sohwo'nji siko'monta'i siko nekumo ehonontan'ngki ngko olo hungkuno yokumpohn'nyo loso kijopalokweno. ¹⁴ Kiko nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako utihwa'nyopo asomo peso'no hontohumahoji kiko Anituye hungkuno somo nto'no mokosyohumahoji kiko tifi nto'no fin'ngkayo. Osomo in'ngkahuji kiko nom'ne hungkuno'nji nomujo'mokohotoho. O'o, jije wop'ngo humayo so'no a'amu hofi'ko nokohon'ngkuji hofi'ko Anituye hungkuno somne'no sitofu malifitnnehofu. ¹⁵ Oso sikuno Anitu ho'nahumentiso nto'nohini somo Anitu kako nakwoe hwaho utihwa'nyo lopo nakwoe Hwe Engo Kilais Jisasimo uhwatimontonoho. Anitu kako'nohini yokumpohn'nyo huhwo sohwo kako yo'mayo so'no simonyo iyoso hwap'ngo hweho. Kako a'amu hwaho mokosyohumawo'n'ngkohofu sohwanji hwe engo hopi'nonohino sohwanjiye Hwe Engo hweho. ¹⁶ Oso Anitu anga'nohini huhwo sohwo kako kako'nohini poyo mape'n'wo'n'ngkiso hweho. Anitu kako kakoe pomponaho engo sopo humaho. Oso kakoe pomponaho engo hopo sopo humaso so'no nakwo kako'njo tifonepo mu'manehwono. Nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwi humentani nakwo'njo mla'n'nggo a'amu anga'nohinohwo kako nolikafonto Anitumo muhwonyofoho. Oso pa'nyoso olhonta hwangu hohonta nakwo Anitumo muhwonanehwono. Nakwo kakoe engo so'no kakoe yofe engo so'nji yokumpohn'nyo so'ntnne'no engolopohamo ne'nohini woho'nomehwano. Nehopeho.

A'amu ho'yango engo'njo sohwafe hungkunofoho.

¹⁷ A'amu ho'yango engo olo hwaho lopo mokosyohumawo'n'ngkohofu somo ole uso, Sekwo yokumpohn'nyo imo'n'ngkutoho. Sekwo olo hwaho lopo'nyo yo'mayo mokosyohumalofo moi'wo imo'n'wo'n'ngkiso osomo simeho uy'kutoho. O'o, sekwo Anitumo simeho nehopi uy'mno. Kako nakumo yo'mayo nakwo simonyo iyo'ne yo'mayoso nejap'wo'n'ngkisoso

kako hwapingo hweho. ¹⁸ Oso hungkunoso ulohoji hungkuno nom'ne olo'nji yokumpohn'nyo uso. Sekwo yo'mayo syoho wopingo'nohini fiyimno. Oso syoho engo hiso ikuji hofikoe simeho wopingo umo'nimontonoho. Sekumo yo'mayo Anitu sejaponteso sekwo nom'ne a'amu umofonyo yalokwofo somo ufo'mapmno. ¹⁹ Hofiko ose ifijo'manji tifi no'mo yo'mayo wopingo hofikimo ufo'mayo'ne hu'mesyalokwofo. Osohonta hofiko songo ne'no humayo'neso womantifeho. Ose uso.

Timouti sohwise kiko jije syohoso nto'no mokosyohumaho.

²⁰ U kiko Timouti sohwise, olo syoho Anitu kijapmentiso lomo nto'no mokosyohumaho. A'amu olo hwaho loponjo sohwa hofiko olo hwaho lo-ponjo huno loso nefoho liwo'n'ngkohofa so'nji yo'mayo hungkuno siki-ponjo so'nji mokosyohumantifi Anituye yofe moho'nomayo iyo so'ntnne'no kiko hohujo fikinjafo. Oso hungkuno hiso Anituye hungkuno somo mangohwo imo'n'mentisofoho. ²¹ A'amu fehohnjoso ole liwo'n'ngkohofi, Nakwo huno hi'nji'nwoho, hwasyo ose lontifi hofiko Anituye hungkuno ne somo uhwasopeelokwofo.

Anituye hitoho engoso sekumo ufehu'mokasesyono.
Nje hungkuno osohopeho.

2 Timouti

Olo Iyoswo Tifinjo loso Poul Timoutimne'no Mt'mokumentisofoho. Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *teti-foua*'nji (34) *teti-eti*'nji (38) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Poul mt'mokumentisofoho. Timouti iyoswo simo'mjoso Poul kako ango Efesos sopo mamnehono huno ose uyahon'ngki mt'mokumentisofoho. Oso huno uyimentisoso nehopeho. Kako Efesos sopo ne'no mammentono. Hofiko kakimo impe intofontifi ango Loumne'no motasimentohofofoho. Oso ango hopo sopo humanto hofiko ngkimo wofonjonisyantifeho. Kako huno ose uyahon'ngki oso hohosohonta Poul kako Timoutimo hungkuno ae'uyo uyimonto olo iyoswo tifinjo loso mt'mokumentisofoho. Poul kako Timouti sohwo ango Loum sopo wosonohonapono lonto olo iyoswo loso mt'mokumentisofoho. Olo iyoswo loso Poul kako Timouti sohwo Anituye hungkuno joso'no woni'mango'no yonohonto mt'mokumentisofoho. Kako simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo'nji lohofihwosi Anituye syoho uyononto olo iyoswo loso Poul Timoutimo yokumpohn'nyo umokumonto mt'mokumentisofoho.

Olo iyoswo hiloso Poul kako ango Loum sopo impojoho yonto mt'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofolihwasi tifi un'ngkohwano.

¹ Nje hwomu Timouti sohwo, ngko Poul Kilais Jisasiye hungkuno a'amumo lutihuku'mofo (*apouse*) syoho'njo sohwo'ni olo iyoswo loso kikimne'no mt'mokalokweno. Anitu kakoe huno mta'ni nonihwosopento ntimento, A'amu Kilais Jisasi'mo songo humayo'ne sejopalofoho. Kakoe temtifo imo'n'ngkahon'ngkuji ango songo ne'no humayo'ne uyimonnoho. Oso'no olo hungkuno hiso kiko a'amu ango'meemjo somo filutihuku'mofo. Ose ntonto nihwatimentiso hwo'nyoho.

² Timouti, kiko nje mehomi sohwo'simo ngko simeho kijopalokweno. Nan'ngkwohwo Anitu sohwo'nji nakwoe Hwe Engo Kilais Jisasi'nji siko'monta'i siko yo'mayo wop'ngo kilohofohosisi kikine'no hitoho ulofihwoso'no jije simeho pompenjiyo wokijopanjiyoho.

Nakwo Anituye hungkuno wop'ngo somne'no woni'mango nanyo'eno.

³ Nje ajuyohwosa hofiko Anituye yahinomo tifi in'ngkamotofopanyoso ngko huhwo'ni Anitumo tifi in'ngkwalokweno. Nje simeho ole manjofoho. Kiko wonyo hwosoho. Ose manjofoho. O'o, Anitumne'no hi nimo'n'ngkahon'ngki kakoe simeho wop'ngo umokumonne'no yohono. Im'ngo'nji hinjopo sikwo'miyomo ngko Mpohumo jomo uliwo'nonji kikine'no huno syakufisyonji isamayoka uliwo'ningkohono. ⁴ Ngko nokiliko'mahon'ngko kiko humotahosontimahnno so'no huno syakufisyonji nje simeho wop'ngo wanimo'nono lonji wakohonimonne'no yohono. ⁵ Kiko Anitumo simeho hi'ntnnono ne uyalokuno so'no huno nifohotokwoho. Simo'mo jije atohwo Louis kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyahon'ngki hnna'wohi Yunis kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyahon'ngki olhonta ngko huno ole

niyohi, Kiko Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokuno. Mango'nohini molalokuyohino. O'o, simeho hi'ntnnono ne uyalokuno. ⁶ Oso'no jije hunoso olo so'no kufohotofalokweno. Hohonta nakwo kikimo aho kilonji+mokument+hwone sohonta nje aho kisokisyahon+ngko Anituye Towahuno kakoe yokumpohn'nyo kijapmentisofoho. Oso kijapeso engo umo'nono. Hwe fihwo kako toho fuyo intofososo toho engo wosijao'montonoho. Oso hopaso Anitu kikimo kijapeso engo umo'nono. ⁷ Kiko huno kiyohoho. Anitu kakoe Towahuno nejapeso nakwo a'amumne'no iyoho nanyo'ne nejapmentisomaho. O'o, olo'ne nejapmentono. Nakwo Anituye yokumpohn'nyo'nji yo'mayo iyo'ne a'amu somne'no hitoho nalofone nakwoe a'apahomnohini syafisiyo'ne'maho. O'o, hwahoponjo yahino wonyo somo monje esy+hwasi Anituye hon+ngkanomo nto'no in+ngkayo'ne, oso'no nejapmentono.

⁸ Oso'no oso hiso Anitu kijapeso engo i'mokohoji kiko nakwoe Hwe Engo sohwoe hungkuno a'amu somo lut+hwahoji won+mango kin+ngkuhwoloho. Ngko nakwoe Hwe Engofe hungkuno lut+hwanji impo'angomo humale so'no kiko won+mango kin+ngkuhwoloho. O'o, Anitu kakoe yokumpohn'nyo'nji kakoe hungkuno lut+hwahoji yo'mayo tango ngkimo n'maso pa'nyoso kikimo woku'mano. Anitu wokufo'ma'montonoho. ⁹ Anitu kako nakumo asomo netimayo'ne hon+ngkano nto hwosampento kakoe mehomi ne wop+ngo'nohini imo'nyo'ne joho nelalofoho. Nakwo hon+ngkano wop+ngo imotohwone so'no Anitu kako joho monelalofiyohoho. Awonoho. Anitu kako'nohini huno syafisyonto simeho nejaponto joho nelalofoho. Hohonta Anitu nakwoe hwaho mamti+mokummentiso sohonta kako nakumne'no huno syonafisyonto simeho nejaponto hwangku Kilais Jisas nejapmentisofoho. ¹⁰ I olohonta Kilais Jisas kako nakumo nto none'manto kako nakumo asomo netimayo'ne hon+ngkanoso uti'hwanyopo weho. Kilais Jisas kako songo lika'mentiso sohonta kako poyo pe'nyo somjo yokumpohn'nyo somo hwotoho fento kako songo ne'no humayo'ne hon+ngkano hwosampo'mentisofoho. Oso'no a'amu kakoe hungkuno wop+ngo somo simeho uyososo'no songo ne'no humayoso woma'montonoho.

¹¹ Kako kakoe hungkuno wop+ngo ujo'ne ni'hwosopo'mentisofoho. Oso'no ngko hungkuno lut+huku'mofo (*apousel*) syoho'njo hwo'nyoho.

¹² Oso hiso'no olo tango hiloso ni'mahon+ngki ngko won+mango mannyofoho. O'o, ngko Kilais Jisas+mo simeho hi'ntnnono uyalokwe lohumne'no huno niyohoho. Olo syoho ntapmentiso somo kako hofiyoni mokosyohumentan+ngkuhwosi olo syoho loso ne'no nowentan+ngkuhwosi oso Sikuno Engo ae'uyoso i'mofaponefoho.

¹³ Oso hungkuno lokit+hwamoteso'no kiko yokumpohn'nyo kesyohumahoji yahino hisomo hofiyoni fin+ngkayo. Kilais Jisas+nji nohumahoji kakoe hungkunomo in+ngkahuji a'amu somo simeho hi'ntnnono engo uyo. ¹⁴ Olo syoho wop+ngo loso Anitu jije ahomo ho'nakohumentisoso kiko nto'no mokosyohumaho. Anituye Towahuno Wop+ngo kikimo humaso sohwo kakoe yokumpohn'nyo kijap+hwosi wokufo'mano.

¹⁵ Kiko huno moi'wonoho. Hwe hufa'u Fijelos+nji Hemoujenes+nji oso hwa'u'nji a'amu hopi'nono hwaho Esiyanta'angoso olopo ngko nohumanji ngkine'no hohujo nto ikinjanimo'malofofoho. ¹⁶⁻¹⁷ I hwe anga'nohini Ounesifoulos, ngko impo'angomo nohumentahon+ngko kako ango Loum i'mofaponto ngkine'no haf+hafe t+pento t+penohon+ma'n+masofoho.

Kako ngkine'no won+mango munyofoho. O'o, s'ikuno pi'n'ngo engo kako noni'mahon+ngki nje simeho wop'ingo n'umokonto yokumpohn'nyo n'isosofito'masofoho. Oseso nakwoe Hwe Engo sohwo Ounesifoulos'i'montohwamo wop'ingo umokosyohumamontonoho. ¹⁸ Hohonta ngko Efesos osopo nohumentan'ngko Ounesifoulos kako n'ifo'mawo'n'imentisofoho. Oso'no k'iko huno kiyohoho. Oso S'ikuno Engo hungkuno ikwolofone somo An'itu kako Ounesifoulos'imne'no hitoho ulof'hwosi wop'ingo ulohofonefoho.

2

K'iko K'ilais Jisasiye hungkunomnohini fin'ing'kayo.

¹ Oseso nje hwomu sohwo, nakwo K'ilais Jisasi mo ufohi'n'ingkahon'ngkuhwoni An'itu kakoe yokumpohn'nyo nejap'wo'n'ing'kisofoho. ² Oso'no k'iko An'tuye hungkuno ngko a'amu pi'n'ngo engo somo ul'wo'n'ingkahon'ngko k'iko upa'n'imentohinofoho. Oso hungkuno hiso k'iko nomokosyohumahotoho. O'o, nom'ne a'amumo lut'hwawo'n'ing'kijo'no kako hungkuno homo somo nomahwosi nom'ne somo wolut'hwahwono.

³ K'iko K'ilais Jisasiye syoho'n'jo sohwoi olo syoho losomne'no tohino majo'manji tohino mayoso'no iyoho kinyo'eno. ⁴ Pahnn'imo hungkuno hufa'u si'hune wakil'mo. Hungkuno s'imo'm'joso olenoho. A'amu nomih'woe syoho ulohofiyo sohwo kako nom'ne hwafe syoho kengo kengo so'n'ji miyonehoho. O'o, syoho kakwo'yohwoe simeho wop'ingo umo'none'ento kako simeho anga'nohino'n'ji kakoe syoho wop'ingo iwo'n'ing'kiso hweho. Nomih'woe syoho miy'wo'n'ing'kiso hweho. ⁵ Hungkuno nom'ne ole, a'amu kako hano mjake'we hnnyo sohwo kako yo'mayo so'no hi umo'n'wo'n'ing'kiso so'no huno mosyaf'isyo'n'jo monje yasyonto s'ikuno huhwo huhwi kako mjake'we hnnyo yahinoso yamofa'ne'no iwo'n'ing'kiso hweho. Ose miyo'manji kako a'amu nom'ne somo muyakolofonehoho. O'o, kako mjake'we hnnyo somjo hamniyohoso momanehoho. ⁶ Hungkuno nom'ne ole, hwe fihwo kako syoho yokumpohn'nyo yonto wosopayo hulonto oso syoho homo somo ne'no mokosyohumawo'n'ing'kiso hweho. Wosopayo s'imo'm'joso toyo y'hwoso'no hwe huhwo sohwo kako wosopayo hiloso kaki'no woma'montonoho. ⁷ Oso hungkuno hufa'u si'hune somne'no huno f'isyaf'isyo. Nakwoe Hwe Engo sohwo j'ije hunomo ehohosak'isy'hwoso'no hungkuno hwap'ingo ne so'no huno ito'no wakiy'montonoho.

⁸ Olo hungkuno loso'no s'ikuno huhwo huhwi huno f'isyaf'isyo. Jisas K'ilais, Ntefit'iyeye imu sohwo kako tohino engo nomanto poyo imo'n'onto apa'no nolikafonto n'ihu'nahone songo ne'no humaho. Oso hungkuno wop'ingoso ngko lut'hwawo'n'ing'kohe hwo'nyoho. ⁹ I oso hungkuno hiso lut'hwawo'n'ing'kohe so'no a'amu wonyo hwosoho ntont'ifi impo'angomo n'ihumojahon'ngkofi ngko tohino engo malokweno. I oso'no An'tuye hungkunoso impo'angomo mohumanehoho. O'o, ifofo hopa angomeemo womanjao'mntonoho. ¹⁰ I An'itu nje a'amu ne imo'n'ifit'ne'ento nto uhwosopo'mentiso somne'no oso hungkuno lut'hwawo'n'ing'koheso upa'n'ifijoso K'ilais Jisasi mo simeho hi'ntn'ono ufijo'manji kako songo ne'no humayo wonyoangkafoso uy'montonoho. Oso'no oso a'amu homo somo ufo'mayo'ne'manji yo'mayo tango n'imasoso wop'ingofoho. Ngko yokumpohn'nyo ito'n'imeso simeho wop'ingo'n'ji tohino woma'mo.

¹¹ Olo hungkuno a'amu K+lais Jisas+imne'no liwo'n+ingkohoho loso ne-hopeho.

Nakwo kako'nji poyo sape'n+iment+hwone hn'nwi nakwo kako'nji songo nohument+hwanefoho.

¹² Yo'mayo tango kakoe syohomne'no nakumo ne'mahon+ingkuhwosi yokumpohn'nyo lohofaso'manji nakwo kako'nji yofe engo masoso a'amu somo nomokosyohument+hwanefoho.

Nakwo kakimo hohujo ikinj+imofasoso u kako nakumo hohujo ukin-jonao'montonoho.

¹³ Nakwo hungkuno ne'nji hwasyo'nji liwo'n+ingkuhwonefoho.

I An+itu ose'njo hwo'maho.

Kako hwasyo hungkunoso ane hweho.

Kako hungkuno ne'njo liwo'n+ingkiiso hweho.

Kakoe hungkuno ne'no nowent+hwonefoho.

Yo'mayo so'no nakumo nalonteso ne imo'n+wo'n+ingkohoho.

A'amu An+ituye syoho hofiyo yalokunjo sohumo An+itu kako yofe engo uyalofoho.

¹⁴ Ji je a'amufe hunomo olo hungkuno loso'no yokumpohn'nyo ufohotof+wo'nyo. Ole uso. An+ituye yokumpohn'nyo'nji hungkuno wasel+imonne'no yohono. Hungkuno anga'no anga'no ajwo'mta'ango so'no yoka hnn+ingkutoho. Ose uso. A'amu fehohnjoso yoka hungkuno nupa'n+ingkuji hofi+koe huno somo wonyo umokumontonoho. Oso yokaso ne anefoho. A'amu homo somo mufo'manehoho.

¹⁵ Ki ko An+ituye syoho yokumpohn'nyo ne'no fiyo. Ose iso'manji ji je syoho somne'no ki ko won+mango makinonehoho. Syoho hofiyo isoso An+itu wakil+montonoho. Nje syoho ntohofiyo wop+ngo hwasoho. Ose wakil+montonoho. Ki ko An+ituye hungkuno nehopi hwap+ngo neso ito'no filut+hwaho.

¹⁶ A'amu yo'mayo hwahoponjo hwasyo hungkuno hnn+wo'n+ingkohoho somne'no i'waho fiy+mmo. A'amu hofi ko hwasyo hungkuno ose hnn+wo'n+ingkohofoso a'amu nom'nemo hwasyo hon+ingkanomo ikinjafo'ne wol+ipemotowant+ifeho. An+itumne'no hohujo ikinj+imo'malofofoho. ¹⁷ Hofi+koe hwasyo hungkunoso malofoyo pa'nyofoho. Si mo'mo meyo kiy+hwoso'no osopo a'apaho hopi'nonohinomo ifehu'mokasyonto uyo engo imo'n+wo'n+ingkohoho. Hwe hufa'u Himeneyosi'nji Filetos oso hwa'u siko oso yahino y+wo'n+ingkiisio hwa'uyoho. ¹⁸ A'amu ose sohwa hungkuno ne'njo somo hwasopisyafiwo'n+ingkohofofoho. Ole lut+hwakowfo, Jisas+ye songo ne'no humayoso nto ma'malohwonefoho. Tifi no'mo apa'no mol+kafe'njo yanefoho. Oso'no a'amu Jisas+imo si meho hi'ntnnono uy+wo'n+ingkohoho fehohnjoso hofi+koe hunomo wonyo imokalokwofo.

¹⁹ An+ituye a'amu neso hofi ko mnangkwasaho yokumpohn'nyo wonj+wo'n+ingkuhwone pa'nyofoho. Nangkumehoso masyuyofoho. Fompokumo mmo'nyofoho. Oso a'amu homo somne'no An+ituye hungkuno ole nalohi, An+itu Hwe Engo sohwo kakoe a'amu ne somne'no huno uyohoho. A'amu mango'nohino so'ntnne'no huno uyohoho. I nom'ne hungkuno ole nalohi, A'amu fihwo ngko An+itu Hwe Engo sohwo a'amu ne hwo'nyoho loso sohwo kako hon+ingkanono wonyo ni hu'nahone miyonehoho. Ni hu'nahone hon+ingkanono wonyo somo hohujo ukinjamofono.

²⁰ A'amu An+itumne'no uhu'mokuwo'n+ingkohoho somne'no pahnn+mo hungkuno upa'nyo. Ango engo somo noswano, hwontoho, iku'yo

yo'mayoso pi'n'ngo weho. Fehohnjoso hamniyoho engo'nji mpe imento-hofofoho. Fehohnjoso hwaho'nji mti'mokumentohofofoho. Fehohnjoso iyoswo'nohinofoho. Noswanyo wop'ngo sopo wosopayo nopolofasyikuji a'amu yofe engo'njo somo uyantifeho. Iku'yo wonyoso jopaho hi'nji woho'naofantifeho. ²¹ A'amu fihwo yo'mayo hon'ngkano wonyo, huno wonyo, oso ni'hu'nahone ho'naofihwosi kiho ane nohumentan'ngkuhwosi kako noswanyo hamniyoho engo'nji mpe imentohoho pa'nyo hweho. Kakoe Hwe Engo sohumne'no simeho anga'nohino'nji An'ituye syoho'no hi umo'nyo sohwo An'itu osohumo yo'mayo syoho wop'ngo uyimtonoho.

²² Mu songo hwomu songo hofikoe hunomo huno wonyo simeho fefoyo yo'mayoso u'mawo'n'ngkohoho. Oso hiso'no kiko i'waho ne'no yohoji hohujo fikinjamofa. A'amu nom'ne sohwo Hwe Engo An'itu sohumne'no jomo ul'wo'n'ngkohoho so'nji sekwo simeho anga'nohino'nji hon'ngkano wop'ngomo hano fiyimno. K'ilais Jisasi simeho hi'ntnnono uyimno. A'amu hopi'nonohino somo simeho hi'ntnnono uyimno. Simeho pompenjiyo'nji foyohumamno. ²³ Kiko olo so'no huno kiyohoho. A'amu An'itumne'no huno muyo'njoso hofikoe siki hungkunomne'no yoka hnn'wo'n'ngkohofoho. Hofikoe hungkunomne'no kilohon'ngkujo'no'manji kiko hohujo fikinjafo. Hofiko'nji yoka hungkuno nohnn'ngkutoho. ²⁴ Nakwoe Hwe Engo K'ilais Jisasiye syoho ulohofiyi sohwo kako nom'ne a'amu'nji ikujoho mofongki'nanehoho. O'o, kako a'amu hopi'nonohino somo hitoho ulofihwoso'no wop'ngo ulohofono. Kako An'ituye yahino wop'ngoso hofiyi wolut'hwano. Nom'nehwa kakimo wonyo ulohopijo so'no kako simeho wop'ngo'nji wohumano. ²⁵ Oso a'amu An'itumne'no hohujo nto ikinjimo'malofa sohwo Hwe Engo sohwoe syoho ulohofiyi sohwo kako hungkuno pompenjiyo ul'hwosi An'ituye hon'ngkanomo apa'no u'mayo'ne ufo'mano. An'itu a'amu homo somo huno songo uyo so'manji hofikoe huno kokato'nnyo somo ni'hu'nahone noho'namofikuji An'ituye hungkuno ne'njo somo un'ngkowan'fitikeno. ²⁶ Seten hofiko'ne hofoyo lisyoswofahumentiso somta'ni po'mentisofoho. Hofiko Seten'ye hunomo in'ngkoyalokwofo. I An'ituye hungkuno ne'njo upa'n'fijoso huno ehohosasyihwoso'no Seten'ye hofoyo mta'ni wohumpeentifeho. An'ituye hunomo un'ngkowan'fitifeho.

3

Sikuno ae'uyo mofone sopo a'amufe yahino wonyo mikun'imposo i'mofaponefoho.

¹ Olo so'no kiko huno wakiyono. Sikuno moi'wo umo'nimo lihwosi yoso sohonta yo'mayo yahino wonyo iyoso yo'mayo tango u'mayoso i'mofaponefoho. ² Oso hohosohonta a'amu hofiko huno hofikine'nohino syafihupitnnefoho. Ho'yango'nji hamniyoho ntnohini syafihupitnnefoho. Hofikoe yofe'nohino ho'noma'n'fitnnefoho. Ole l'fitnnefoho. Nakwo'nohino huno'nji'nwoho. Ose l'fitnnefoho. Nom'ne a'amu somo wonyo hungkuno'nji sitofa'nji ul'fitnnefoho. Kan'ngkwohwo'ya'umne'no hahn'nyo ifitnnefoho. A'amu hofikimo wop'ngo ulohofahon'ngkujoso hofiko isamoyoka ulant'hm'maho. An'ituye yo'mayo so'no sifajo hungkuno ul'fijoso hon'ngkano wop'ngo somo hwotoho f'fitnnefoho. ³ Hofiko'montohwamne'no hofiko simeho afa

minyofoho. A'amu nom'ne somne'no hitoho mulofe'njo ifitnnefoho. O'o, yoka nohnnngkuji yoka hiso moi'wo mmo'nonehoho. A'amu Anitumo min'ngkayo'njoso hofiko nom'ne a'amumo tango mayoso'no hwasyo hungkuno lifitnnefoho. A'amu yo'mayo wonyoso hofikoe simeho umo lonteso ifitnnefoho. Sikiyahu iwo'n'ngkiso hopaso hofiko a'amu nom'nemo fonifonyo ulohopitnnefoho. A'amu hofiko hon'ngkano wop'ingo'njo somne'no nakwolaho ul'fitnnefoho. ⁴ Hofiko hofikoe a'amu somne'no tokoyo'ofu ulohopitnnefoho. Hofiko yofe engo mayo'ne nom'ne a'amu somo hwotoho feehufitnnefoho. Ole hnn'fitnnefoho, Nakwo yo'mayo so'no huno hwap'ingo'njo'nwoho. Yo'mayo hofikoe simeho wop'ingo umo'nyo'neso oso hofikoe anituyoho. ⁵ Hofiko Santemo uhwon'ngkuji Anituye hungkuno ko likuji mango'nohini hwafoho. Anituye yokumpohn'nyo kakoe hon'ngkanomo ito'no in'ngkayo'neso ane hwafoho.

Oso a'amu homo somne'no i'waho ito'no fiyo. Hofikine'no hohujo fikinjamofu.

⁶ Oso a'amu fehoh'no hiso hofiko poji poji yont'fi a'amu somo hwasyo hungkuno ole ul'fitnnefoho, Anituye hungkuno woloset'hwano. Ose ul'kuji hofikoe angomo nosyukuji hofiko'nji humafitnnefoho. Nohumafikuji hofikoe hwasyo hungkuno lut'hwafikuji moya'mi fehoh'no hon'ngkano wonyo'njo so'no hofikoe hunoso nahayo muyo'njo yonefoho. Moya'mi sofa hofikoe hwasyo hungkuno somo in'ngkawekuji yo'mayo wonyo simeho umo lifijo so'no syaf'hupitnnefoho. ⁷ Oso moya'mi hofu sofa hofiko hungkuno songo upo'nano ko lifijo sofa Anituye hungkuno neso hofiko huno muyofafoho. ⁸ Hohonta hwe hwoso hufa'u hwa'u Janes'i'nji Jampiles'i'nji * siko Mousesiye mangohwa'u imo'nonji kakoe hungkunomo monje yahumentisiyefoho. Oso pa'nyo a'amu hwasyo hungkuno lut'hwafijo sohwa hofiko Anituye hungkuno ne somo hwotoho feehufitnnefoho. Hofikoe hunoso kokato'nnyo'njofoho. Hofiko Anitu ne sohummne'no simeho hi'ntnnono muyo'njofoho. ⁹ I oso'no hofikoe syohoso ne mmo'nonehoho. Hohonta a'amu sohwa Janes'i'nji Jampiles'i'njiyeh yahinomo uhwonont'fi ne anefoho lont'fi min'ngkayo'njo imentohofofoho. Oso pa'nyoso a'amu hwasyo hungkuno lut'hwafijo sohwafe yahinomo a'amu nuhwon'ngkuji min'ngkofitnnefoho.

Anituye hungkuno aho yokumpohn'nyo fikesyohumaho.

¹⁰ I kiko sohwo, ngko'nji hano emoyontai yo'mayo hungkuno lut'hwawo'n'ngkohe so'no kiko huno kiyohoho. Nje yahino hwap'ingo neso kiko huno kiyohoho. Ngko Anitumo simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo ne'no uyoni ngko yokumpohn'nyo ito'nonji Anituye syoho iwo'n'ngkohe hwo'nyoho. A'amu sohwa nje hungkunomo haloho maposo'njo ko yont'fi wonyo ko ntohofahon'ngkofi ngko hwe moya'mi somo simeho uy'wo'n'ngkohefoho. ¹¹ A'amu Antiyoku, Aikouniyam, Lisit'la oso a'amufe angopo nohumentan'ngko hofiko tango engo ntapmentohoho so'no kiko huno kiyohoho. I oso tango ni'ma'mentiso somta'ni Anitu kako wae eni'ma'mentono. ¹² Ou, hwe moya'mi hopi'nono Kilais Jisasimo simeho hi'ntnnono uyont'fi Anituye hungkunomo hofiyo un'ngkowano lont'feso oso a'amumne'no a'amu nom'ne sohwa mangohwa imo'n'ngkuji

* **3:8:** A'amu Jutaso hofikoe mpoeso ole, Janes'i'nji Jampiles'i'nji siko Mousesiye sikuno i'mofapmmentiso sohonta siko hwe hwoso'nji imo'nimojiyehwayoho.

yo'mayo tohino uyantifeho. ¹³ Hwe wonyo sohwanji a'amu hwasyo hungkuno'njo sohwanji hofikoe hon'ngkano wonyoso nomjim'wentifi hon'ngkano wonyo mikun'imposo imo'n'ngkahon'ngki a'amu nom'ne somo hon'ngkano hwasyomo ipemotawowo'n'ngkohofihwafoho. Seten oso a'amu wonyo huhwo sohwo hwasyo hungkuno ul'hwoso'no hofiko hwasyo hungkuno somo simeho uyantifeho.

¹⁴ I Timouti sohwo, Anituye hungkuno lokit'hwament'hwone somo kiko simeho hi'ntnnono ne'no uyohoji aho yokumpohn'nyo ne'no fikesyohumaho. Nakwo a'amu lokit'hwament'hwone hn'nwiye ne so'no kiko huno kiyohoho. ¹⁵ Kiko mehomi we'e sohwo

nohumanji Anituye Hungkuno Iyoswomo mt'i'mokumentohoho somo kiko nupa'nonji huno wop'ngo syofisyoma'mentohino sohonta oso iyoswoso huno wop'ngo ne'no kijopahon'ngki olohonta kiko Kilais Jisasimo simeho hi'ntnnono uyahon'ngkini kako kikimo asomo kit'mayo'ne hweho. ¹⁶ Hohonta Anituye Towahuno sohwo kako a'amu anga'no anga'nohino sohwo huno wop'ngo uyahon'ngki a'amu sohwa iyoswomo mt'i'mokumentohofoho. Olo hungkuno

loso Anituye huno ne'njoso nakumo lonet'hwayo'nefoho. Nakwoe hon'ngkano wonyomne'no ut'hwanyopo ujo ehontojwasiyo'nefoho. Ujo ehontojwasy'hwoso'no nakwo Anituye hon'ngkano nto'no in'ngkayo'ne nefo'mayo'nefoho. Hon'ngkano wop'ngomne'no lonet'hwayo'nefoho. ¹⁷ Olo iyoswo loso nakwo Anituye syoho ulohofiyohun'imo yo'mayo syoho wop'ngo so'no yokumpohn'nyo nejaponto Anituye syoho so'no ito'no enesyohumayo'nefoho.

4

Anituye hungkuno ne'njoso a'amu somo ne'no filut'hwaho.

¹ Nakwoe Hwe Engo Kilais Jisas kako a'amu songo humalofo so'nji poyo pe'n'mentohoho so'njiye hungkuno ikawlof'hwosi hofikoe yahino somne'no yano ilofone sohwo kako nop'hwosi a'amu hopi'nonohino somo yofe engo'nji umokosyohumanefoho. Oso Kilais Jisas huhwo sohwo'nji kan'ngkwowho Anitu'ntnne'no sikoe timopo hungkuno yokumpohn'nyo wakilimonne'no yohono. ² Sikuno huhwo huhwi kiko a'amu somo

Anituye hungkuno filut'hwaho. A'amu Anituye hungkuno upo'nano likuji nto'no esyohumentan'ngkujo sohonta filut'hwaho. I a'amu Anituye hungkunomne'no mosyafisiyo'njo humentan'ngkujo so'ntnne'no kiko Anituye hungkuno yokumpohn'nyo uso. A'amuso hofiko Kilais Jisasimo simeho hi'ntnnono uy'fitnne'eno lohoji kakoe hungkuno yokumpohn'nyo uso. A'amu hon'ngkano wonyo'njoso hofikoe wonyoso noho'naofikuji Anituye yahino wop'ngo somo in'ngkayo'ne hungkuno yokumpohn'nyo filut'hwaho. A'amu hon'ngkano wop'ngo somo uyo'ne usofitofohoji ufo'maho. A'amu jije hungkunomo haloho maposo'njo somo yoka hungkuno nulohotoho. O'o, hungkuno pompenjiyo'nohini filut'hwaho.

³ Hwangku sohonta a'amu hofikoe hunomnohini in'ngkafitnnefoho. Os-ohonta ole wolantifeho. Anituye yahinomo nakwolaho. O'o, yo'mayo nakwoe simeho wop'ngo namokiyo'ne oso'nohino upo'nano. Ose lifijoso a'amu hwasyo hungkuno lut'hwayo pi'n'ngoso yo'mayo hungkuno simeho wop'ngo umokiyo'ne'nohini lut'hwafitnnefoho. ⁴ Hofiko Anituye hungkuno ne'njo somne'no haloho pijwomokosyohumun'ngkuji a'mane hungkuno somo upa'n'fitnnefoho. ⁵ I oso'no kiko sohwo, yo'mayo

tango ku'masoso jije huno nto'no ehohosakisiyihwoso'no Anituye yahino somnohini simeho anga'nohino'nji nto'no fin'ngkayo. Jije syohoso a'amu somo Anituye hungkuno yokumpohn'nyo flut'hwaho. Kiko Anituye syoho ulohofiyo sohwo si kiko a'amu somo ufo'mayoso syoho ne'njo fiyo.

Nje syohoso moi'wo umo'nimonte'no yohoho.

⁶ Oso hungkuno kikineno mtimokohe somo kiko hofiyo fin'ngkayo. Nje sikuno we'eneponoho. A'amu sohwa ngkimo wofonjonisyantife'no yalokwofo. Ngko ahwomomno wasimne hwo'nyoho. ⁷ Ngko mjake'we hnnyoso yokumpohn'nyo yoho'nonji ne sopo nto i'mofohono. Anitumo simeho hi'ntnnono uyimwenji oso syoho Anitu ntapmmentisoso moi'wo esojwaofohono. ⁸ Mjake'we hnnyo somjo ho'yangoso nje Hwe Engo ngkine'no ntomo'nohino esyohumaho. Ho'yangoso olenoho. Nje Hwe Engo sohwo asomo poso sohonta kako a'amu hopi'nonohino sofe yahino somne'no yano nto'nohini ilofihwosi kako ngkimo ntonefo, Kiko hwe wop'ngo hwohoho. Ose ntonefoho. Ngkimnohinimaho. O'o, a'amu hopi'nono Klais Jisasimo simeho hi'ntnnono uyontifi kakoe sikuno asomo peso'no hontohumalofo somo ose ulonefoho.

Hungkuno ae'uyofoho.

⁹ Timouti sohwo si, kiko ngkiyepono komo'no fiye. ¹⁰ Upa'nyo Ntemas kako ngkimo nto nihwotimomaho. Kako hwahoponjo yahino somne'no umo'n'ngkahon'ngki angu Tesolounika'no nto umaho. Klaisenis kako angu Ngkolesiya'no nto umaho. Taitas kako angu Ntalimesiya'no nto umaho. ¹¹ Luk kako'nohini ngko'nji humalohwoyo. Kiko Mak nutimahoji ngkiyepono fipinyo. Kako nje syohoso wanifo'ma'montonoho. ¹² Ngko Tikikosimo Efesos ne'no nto lihwajmaleno.

¹³ Kiko wapmmo lohoji angu Tilouas nje manji'mofo sawemoso Kaposiye angomo uliko'ma'mentohe so'nji nje iyoswo so'nji nimotape. Nom'neso yahwopaho somo hungkuno mtimokinyo so'no nimom'ngkohoho. Oso'nji nimotape.

¹⁴ Aleksanta kako ahwomo yokino syoho'njo sohwo kako ngkimo wonyo engo ntoho'maso so'no Anitu kako tango engo uyonefoho. ¹⁵ Kiko huiwosi oso hwe huhwo sohumne'no iwaho nto'no fiyo. Kako nakwoe hungkunomo hwotoho nafewo'n'ngkiso hweho.

¹⁶ A'amu Loumjo sofe angu hungkuno nto'no mihwajiyone sopo ngko nolohofonji nje hungkuno simomjo ulahon'ngko nom'ne a'amuso ngkimo monifo'mayo'njo imentohofofoho. O'o, a'amu hopi'nono ngkimo nihwotimomentofofofoho. Oso ntohoho so'no Anitu kako tango muyo'njo iyo so'ne jomo ulalokweno. ¹⁷ I nje Hwe Engo kako ngko'nji nohumanto kakoe yokumpohn'nyo ntopahon'ngki Anituye hungkuno wop'ngoso hofikimo lutihwamentohefoho. A'amu Jutaso aneponoho. A'amu Loumjoso hofiko Anituye hungkunomo upanimentohofofoho. Anitu nifo'ma'mentiso so'no hofiko mofonjanisiyo'njo imentohofofoho. Oseso olohonta ngko wop'ngo humaleno. ¹⁸ A'amu sohwa ngkimo yomayo wonyo wontohofantife yalokwofo somta'ni Anitu ngkimo nontimahwosi ahwomomjo angu kako mokosyohumaso sopo women'humajimontonoho. Osopo nohumahmomo kakoe yofe ne'no woho'nomahmomonnoho. Nehopeho.

¹⁹ Hungkuno nom'ne wakilimonne'no yohono. Kiko nje a'amufu eso a'amu Akwila'nji kakoe ape Pilisila'nji Ounesifoulosimontohwantne'no

uso. ²⁰ Elasi+tos kako ango Koulin sopo ne'no humaho. Tɪloufimos kako mnokino tɪpemahanɪngki ngko kakimo ango Miletos sopo uliko'ma'mentohefoho. ²¹ Kiko komo'no fi+pe. Kiko ifoyo hamnosom' mofape sohonta kiko jefo somo komo'no fi+pe.

Olo a'amulo kikine'no nakwoe a'amuhwe kilalokwofo. Hofikoe yofeso Yupulos, Piyutenis, Linos, Kɪloutiya oso hwanji a'amu Kɪlais Jisasimo simeho hi'ntnnono uy+wo'nɪngkohoho olopo humalofo sonji kilalokwofo.

²² Nakwoe Hwe Engo Anitu kiko'nji wohumano. Kakoe hitoho so'nji sekumo wosemokosyohumano. Olo hungkuno loso ngko Poul+ni mtɪ'mokohono. Osohopeho.

Taitas Olo Iyoswo loso Poul Taitasimne'no Mt+'mokumentisofoho. Olo Hungkuno S'mo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto s'imentiso sohonta soswo *teti-wan'*nji (31) *teti-eti'*nji (38) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Poul Taitasimne'no mt+'mokumentisofoho. Taitas sohwo a'amu Ngkilik hweho. (Hungkano hiso Ngkolesiya sohe engo 2 hon'ngkano we'e 3. Osopo weho.) Taitas huhwo sohwo kako Poul+'nji An'ituye syoho imojiye hwa'uyoho. T'ifi Poul+'nji Taitas+'nji hwaho we'e Kilit sopone'no umentisiyefoho. Nowenji Poul kako Taitasimo oso Kilit hopo sopenjo a'amu somo yokumpohn'nyo umokiyo'ne uhumat+'mentisofoho. (Hungkuno hiso Taitas sohwe engo 1, hon'ngkano we'e 5. Osopo weho.) Poul kako olo iyoswo hiloso Nikopoulis humanto mt+'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofu lihwasi t'ifi un'ngkohwano.

¹ Nje hwomu Taitas, ngko Poul An'ituye syoho ulohofiyohwo'ni Jisas Kilaisiye hungkuno a'amumo liku'mofo (*apousel*) syoho'njo sohwo'ni olo iyoswo loso kikimne'no mt+'mokalokweno. An'itu non'hwosopento nt'imento, K'iko a'amu uhwasopo'mentohe sohwa hof'ikoe s'meho hi'ntnnono ntapeso yokumpohn'nyo usofitofohoji nje hungkuno nehopi'nohino somo huno ito'no uyoso'no ufo'mahoji nje hon'ngkanomo nto'no in'ngkayo'ne flut'ihwahoho. Ose ntonto n'hwat'imentisofoho.

² Olo syoho hwap'ngoso olenoho. Hohonta An'itu nakwo'nji hwaho'nji mamt+'mokiyo sohonta ole l'imento, A'amu ngkimo s'meho hi'ntnnono ntap'ifijo somo songo ne'no humayo'neso uy'imnonho. An'itu kako hwasyo hungkuno n'hu'no ane'njo sohwo ose nal'imentiso so'no a'amu oso hungkuno hiso ne imo'nyo'ne hontohumalofo somo ufo'malokweno.

³ T'ifi no'mo oso s'ikuno An'itu ho'nahumentiso sohonta olo hungkuno wop'ngoso songo ne'no humayo'ne loso ho'n'ngkahon'ngki An'itu nakumo asomo net'imayo'ne sohwo olo syoho loso ntapmmentisoso ngko a'amu somo lut'ihwalokweno.

⁴ Taitas sohwaso ngko An'ituye hungkuno kilahon'ngko k'iko s'meho hi'ntnnono uyonji nje hwomu nehopi imo'n'mentohino hwasoho. Nakwoe s'meho hi'ntnnono uyoso afafoho. Ole'no n'imo'n'ngkohoho. Nan'ngkwohwo An'itu sohwo'nji Jisas Kilais asomo net'imayo'ne sohwo'nji siko'monta'i siko kikimo yo'mayo wop'ngoso kilohofohosisi sikoe s'meho pompenjiyoso kijape so'no n'imo'n'ngkohoho.

A'amu An'ituye syoho'njo sohwa olo yahino loso uyife.

⁵ Oso hwaho Kilit osopo yo'mayo syoho mesojwao'mment'ihwoyoso k'iko ito'no esojwafohoji ango'meemjo a'amu Jisas Kilaisimo s'meho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkohoho somo hwe engo mokosyohumayo'ne osohwamo k'iko uhwasopofo. Ose kilonji kil'iko'ma'mentohefoho.

⁶ Ole kil'imentoho, Hwe engo uhwasope sohwa olo yahino loso'nji wohumant'ifeho. Hwe huhwo sohumo a'amu nuhwonont'ifi hon'ngkano wonyo somo n'hu'no muhwon'wo'n'ngkohoyohoho. Kako ape anga'nohino'njo humawo'n'ngkiso hweho. Sikoe mehomi Jisas Kilaisimo

simeho hi'ntnnono uyont'ifi kan'ngkwowho'ya'uye hungkunomo haloho pewo'n'ngkohofofoho. Mehomi hisomo a'amu nuhwonont'ifi yahino wop'ingo'nohini somo uhwon'iwow'n'ngkohofofoho. ⁷ Hwap'ingoso ole hwe engo lohwo kako An'tuye syoho mokosyohumayo hweho. Oso'no kako hon'ngkano wonyo ane'njo wohumano. Kako yokumpohn'nyo yahino iyo'eno. Kako s'mano hintotohino umnyo'eno. Mijo yokumpohn'nyo kako non'ngkuhwosi nonilohofe'eno. Kako ikujoho fongkiyo'eno. Kako hamniyoho engo so'no hi umo'nyo'eno. ⁸ O'o, kako olo yahino loso uyono. A'amu ango kengopo nta'ni jomo u'mayo somo wop'ingo mokosyohumawosi ango'nji wosopayo'nji uyono. Kako yo'mayo syoho wop'ingoso kako simeho wop'ingo'njo uyihwono. Kako An'tuye hungkunomo ito'no in'ngkayo'ne umo'nono. Kako hon'ngkano nto'nohinomo un'ngkaweno. Yo'mayo hon'ngkano wonyoso ni'hu'no miyonehoho. Yo'mayo whahoponjo yahino wonyo somo monje yasihwosi An'tuye yahino somo un'ngkaweno. ⁹ Yo'mayo hungkuno nehopi kakimo luti'hunyo somo kako simeho hi'ntnnono engo uyihwosi yokumpohn'nyo wokesyohumano. Ose ihwosi olo An'tuye hungkuno nto'nohinomo loso a'amu nom'ne somo luti'hwahwosi hofi'koe simeho hi'ntnnono uyoso yokumpohn'nyo umokono. I a'amu An'tuye hungkunomo haloho maposo'njo somo hungkuno yokumpohn'nyo ulihwoso'no hofi'koe hon'ngkano wonyomne'no huno wosyofisyant'ifeho.

A'amu Kilit pi'n'ingo engoso hwasyo hungkuno liwo'n'ngkohofofoho.

¹⁰ Hwap'ingoso a'amu Kilit pi'n'ingo engoso hofi'koe hahn'nyo yiwo'n'ngkohofofoho. Hahn'nyo yahino anga'no engoso olenoho. A'amu Juta fehohnjoso hofi'koe Jisas Kilaisimo simeho uyont'ifi hwasyo hungkuno ole luti'hwawow'n'ngkohofi, A'amu Jisas Kilaisiye hungkunomo in'ngkawowow'n'ngkohofi sohwa hofi'koe a'apaho si'hu wakolo'n'ife. Hofi'koe hwasyo hungkuno ole luti'hwahon'ngkofi a'amu fehohnjo sohwa oso hungkuno somo in'ngkwalokwofo. ¹¹ Oso a'amu hwasyo hungkuno'njo sohwaso filomjasyo. Hofi'koe hamniyoho poji womano lont'ifi hon'ngkano wonyo nakwo miyoso luti'hwawowow'n'ngkohofofoho. A'amu fehohnjo hofi'koe montohwa oso hungkuno homo somo nupa'nont'ifi An'tuye hon'ngkano wop'ingo so'no huno nto'no mosyafisiyo'njo yalokwofo. Oso'no hofi'koe hungkuno somo filomjasyo. ¹² Hwe fihwo Kilitnnta'ango sohwo kakoe a'amu somne'no olo hungkuno li'mentisofoho. A'amu Kilit so'nwi nakwo hwasyo hungkuno liwo'n'ngkuhwono. Nakwo sikiyahu sohwaso yahino'njo'nwoho. Toho'nohini niwo'nontaneso yo'mayo syohoso nakwolaho liwo'n'ngkuhwone'nwoho.

Kilit sohwaso hwe huno'njo sohwo ose li'mentisofoho. ¹³ Oso hwe huhwo sohwo hungkuno nehopi li'mentono. Oso'no kiko yoka yokumpohn'nyo ulohoho'no hofi'koe hwasyo hungkunomne'no huno syafisiyukuji simeho uwolo'mokufe. Iwolo'mokukuji Jisasimo simeho hi'ntnnono nto'no uyant'ifeho. ¹⁴ Ose ifijo'manji hofi'koe Juta sofe a'mane hungkunomo haloho maposo'njo ikuji a'amu An'tuye hungkuno ne'njo somo hwotoho fewo'n'ngkohofi sofe hon'ngkano somo hofi'koe t'ifi min'ngkafitnnehoho.

¹⁵ A'amu hon'ngkano wonyo aneso yo'mayo somo uhwon'ifijoso hofi'koe hunomo simehomo wonyo mumokonehoho. O'o, huno wop'ingo'nohini syafisiyowow'n'ngkohofofoho. I a'amu hon'ngkano wonyo'njo An'tuye hungkunomo min'ngkayo'njososo yo'mayo somo uhwonont'ifi huno

wonyo pisakino'njo syafi syiwo'n'ngkohofofoho. Yo'mayo hon'ngkano wonyo iwo'nontifi wop'ngo yalokuhwono lontifi yiwo'n'ngkohofofoho. ¹⁶ Mango'nohini ole liwo'n'ngkohofi, Nakwo Anitu ne sohune'no huno nayohoho. Ose ko lahon'ngkofi yo'mayo yiwo'n'ngkohofoho somo nakwo nuhwonontani nakwo huno nayohoho. Anitu ne sohumo min'ngkayo'njofoho. O'o, hofikoe yahino pisakino'njo yontifi hahn'nyo yiwo'n'ngkohofofoho. Syoho wop'ngoso m'kwifitnnehofo.

2

Hwe moya'mi sokafo sofe hungkunofoho.

¹ I oso'no kiko Anituye yahino so'no a'amu somo lut'ihwayo sohonta kiko hungkuno nehopi'nohini lut'ihwahojo'no hofiko Anituye hon'ngkano somo t'ipemafikuji osomo nto'no un'ngkowan'ifeho. ² Hwe engo sohware ole ulohoho. Sekwo mijo yokumpohn'nyo engo nonilohof'kutoho. Sekwo hon'ngkano ne somno nto'no womokosyohumano. Yo'mayo hwahoponjo yahino wonyo somo monje feesyo. Sekwo Jisasiye hungkunomo tifi in'ngkakujji a'amumo simeho uyimno. Yo'mayo tango se'masoso sekwo yokumpohn'nyo filohopmno.

³ Oso pa'nyoso ape sokafo sofamo ole ulohoho. Sekwo hon'ngkano wonyo ni'hu'no mifitnnehofo. O'o, hon'ngkano wop'ngo'nohini uyife. Nom'ne a'amu somne'no siki hungkuno sifajo nol'ikutoho. Hofiko mijo yokumpohn'nyo non'ngkujji oso mijo hiso hofikoe hwe engo imo'nyo'eno. Hofiko moya'mi songo sofamo hon'ngkano wop'ngo so'no wolut'ihwafe. ⁴ Ole wolut'ihwafe, Sekwoe hwehwamo simeho uyimno. Sekwoe mehomi somo simeho uyikujji hofiyu umokosyohumamno. ⁵ Ose lut'ihwaf'kujji olo'nji filut'ihwamno. Yo'mayo yahino hwahoponjo wonyo somo monje yasy'kujji hon'ngkano wop'ngo'nohinimo fin'ngkamno. Nom'ne hwafe pono nukutoho. Sekwoe angu yo'mayo hopi'nonohino somo nto'no esyohumaf'kujji sekwoe hwehwanji sekwoe mehomi'njimo nto'no ufo'mapmno. Sekwoe hwehwafe hungkunomo haloho pekuji enjwa'no fohumamno. Ose lut'ihwaf'kujji nto'no in'ngkafijomanji a'amu nom'neso oso yahino wop'ngo somo uhwon'ngkujji Anituye hungkuno somne'no sitofu hungkuno mul'fitnnehofo.

Hwe songo sohware hungkunofoho.

⁶ Oso pa'nyoso kiko hwe songo sohware yo'mayo yahino hwahoponjo wonyo somo monje yasiyo so'ne filut'ihwahoho. ⁷ Taitas sohware yo'mayo wop'ngo'nohini iso somo a'amuso tifi wokin'ngkapife. Oso'no jije hon'ngkanomne'no nto'no f'isyaf'isyo. A'amu somo wolut'ihwamo lohoji hungkuno nehopi'nohini filut'ihwaho. Hwasyu hungkuno nolut'ihwahotoho. Kiko jije syoho ne so'no kumo'n'ngkwoso'no syoho loso ito'no fiyo. ⁸ Kiko hungkuno nehopi'nohini lut'ihwahojo'no a'amuso jije yahino somo kohon'ngkukujji hofiko hon'ngkano wonyoso mot'ipemapitnnehofo. Ose yohojo'no a'amu hwahoponjo yahino somo tifi in'ngkawowo'n'ngkohofoso nakumne'no wonyo hungkuno wonelano l'kujji nakwoe hon'ngkano wonyo ane so'no wonyopi t'ipekuji wonimango un'imontonoho.

Syoho ulohofiyu sohware hungkunofoho.

⁹ Taitas kiko a'amu hamniyoho momaso'njo siki syoho ulohofiyo sohwamo ole filut+hwahoho. Sekwoe hwe engo semokosyohumayo sohwafe hungkunomo haloho pekuji yo'mayo syohoso hofikoe simeho wop+ngo umokiyo'ne sekwo nto'no fiy+mno. Sekwoe hwe engo sohwa syoho sejaposo so'no sekwo yoka nul+ikutoho. O'o, syohoso hofiyo fiy+mno. ¹⁰ Hofikoe yo'mayoso hufo nomaf+ikutoho. O'o, sekwo An+tu asomo woset+ma'mo selalokunjo sohumne'no huno syaf+sy+ikuji syoho wop+ngo'nohini yontan+ngkukuji hwe engo sohwa simeho wop+ngo wosejopantifeho. Sekwoe hon+ngkano wop+ngo somo sehon+ngkukuji An+tuye hungkunomo sekwo in+ngkwalokwofo so'no huno ole wosyof+syantifeho, An+tuye hungkuno wop+ngofoho. Oso hungkunoso a'amu hamniyoho momaso syoho'njo sohwamo filut+hwahoho.

Nakwo hon+ngkano wop+ngomo nohumehwasi Jisas K+laisiye S+ikuno somne'no wohontohumano.

¹¹ An+tu a'amu hopi'nonohino hn'n+mo simeho nejaponto wop+ngo wonaloho'mo lonto kako nakwoe wonyo'ne poyo wope'nono lonto Jisas+mo uhwat+mentisofoho. Oso yahino wop+ngo nalohofoso uti+ha'nyopo yahon+ngki olohonta a'amu hopi'nonohino hn'n+me asomo net+mayo hon+ngkano somo hwasampo'mentiso hweho. ¹² Hohonta nakwoe hon+ngkano wonyoso yokumpohn'nyo enemokosyohumentan+ngki yo'mayo hwahoponjo somo simeho uy+motohwonefoho. I olohonta An+tu wop+ngo naloho'mentiso so'no ole nelalofi, Sekwoe hon+ngkano wonyomo hohujo ikinjamof+kuji hwahoponjo yahino wonyo so'no i'waho fiy+mno. O'o, hwahoponjo yahino wonyo somo monje yasy+ikuji An+tuye yahino wop+ngo somo nto'no fin+ngkamno. An+tuye syohomne'no simeho semo'ningkuhwoso'no huno wop+ngo'nohini fisyaft+hupmno. Ose nelalofoho. ¹³ Ose ihwasi nakwoe Hwe Engo An+tu'nji Jisas K+lais Asomo Net+mayo sohwa'u ne'no hontohumalohwono. Oso s+ikuno wonyoangkafo somo Jisas K+lais sohwo mofehi'nyo pa'nyo l+hwosi nakumne'no nopahon+ngkuhwosi uhwonane'nwoho. ¹⁴ Jisas K+lais nakwoe hon+ngkano wonyo somta'ni isi+hutofo'ne pe'n+mentisofoho. Nje a'amu ne imo'nyo'ne hofikoe hon+ngkano wonyo somo wae weeo'mo lonto a'amu hiso syoho yokumpohn'nyo wop+ngo'nohini ukufe lonto pe'n+mentisofoho.

¹⁵ Olo hungkuno kumti+mokiyalokwe loso a'amu somo hungkuno yokumpohn'nyo filut+hwawo'nyo. Olo hungkuno loso An+tu mta'angofoho. Oso'no olo hungkuno loso'no a'amu huno ole syaf+sy+ikutoho, siki hungkunofoho. Ose nosyaf+sy+ikutoho. O'o, a'amu somo yokumpohn'nyo usosofitofohoji a'amu hungkuno losomo haloho maposo'njo somo yoka ulohoho. K+ko An+tuye syoho ulohofiyo hwasoho. A'amu fihwo k+ko a'amu sikinjofoho l+hwosi kiyoloho.

3

An+tuye a'amu ne hn'nwi yahino wop+ngo'nohini uy+hwano.

¹ Taitas sohwo, j+je a'amu somo olo hungkuno so'no huno ufohotofo. Yo'mayo hwe engo sekwo enjwa'mo humalofa sohwa hwaho mokosyohumayo sohwa osohwafe hungkunomo haloho pekuji yo'mayo syoho sejap+fijosos sekwo komo'no fiy+mno. ² Ose ulohoji nom'ne hungkuno ole ulohoho. A'amu nom'ne somne'no wonyo hungkuno nol+ikutoho.

Ikujoho nofongki'n'ngkutoho. O'o, simeho pompenjiyo'nji nohumaf+kuiji a'amu hopi'nonohino somne'no hwahopo pawomno. Wop'ingo'nohini ulohopmno. Ose ulohoho.

³ Kiko huno moi'wonoho. Hohonta nakwo ho'nwi huno ane'nwoho. Oseso nakwo hungkunomo hwotoho hmmotohwonefoho. Hwe wonyo Seten kako hwasyo hungkuno nalonto hon'ngkano wonyomo ipen-
emotapmmntisofoho. Yo'mayo yahino wonyoso simeho fefoyo'nji nakwoe hwe engo hopa imo'n'ngkahon'ngki nakwo t'fi in'ngkowmentani nakwoe a'apahomnohini ho'noma'n'motohwono. Nakwo nom'ne a'amu somne'no simeho wonyo namo'n'miweho. Hofikoe yo'mayo so'no hi namo'n'miweho. A'amu nakune'no mangohwa imo'nalokwofo sohwanji nakwo hopi'nonohino mango hwona'nyoho.

⁴ Ose nohumentan'ngkuhwoni An'itu asomo net'mayo'ne sohwo simeho nejapeso uti'hwanya'nyopo i'mofaponto hon'ngkano wonyo somta'ni isihutofonema'mentisofoho. ⁵ Nakwoe yo'mayo hon'ngkano wop'ingo'ne poyo pe'n'mentiso'maho. O'o, An'itu nakumne'no hitoho ulofahon'ngki asomo net'mayo'ne kako poyo pe'n'mentiso hweho. Nakwoe wonyoso wae enaofahon'ngki kakoe Towahuno Wop'ingo sohwo mijo hopa kiyonemanto a'amu songo pa'nyo namokumentisofoho. Songo namokonto huno wop'ingo songoso nejapmmntisofoho. ⁶ Jisas Kilais nakumne'no poyo pe'n'nto apa'no songo lika'mentiso so'no An'itu kakoe Towahuno nehula'o'mentisofoho. ⁷ Ose yonto yo'mayo Jisas Kilais nakumne'no naloho'mentiso so'no An'itu nelalofi, Nje mehomi wop'ingo kuyoho. Ose nelalofoho. Oso'no nakwo'ne ango songo ne'no humayo'ne so'nji yo'mayo wop'ingo so'nji wonejapmmnto yahon'ngki hontohumalohwono.

⁸ Oso hungkuno nehopeho. Olo hungkuno pi'n'ngo kumti'mokiyalokwe loso kiko a'amu somo yokumpohn'nyo filut'hwahoho. A'amu An'itumo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkohofoso olo hungkuno losomo in'ngkakuiji hofiko syoho wop'ingo so'no simeho umo'nono. Olo syoho wop'ingo loso a'amumo ufo'mayoneso ne'njofoho.

⁹ Taitas sohwo si siki yoka hnn'wo'n'ngkohofoso somne'no i'waho fiyo. A'amu hofiyakwosafe a'mane hungkuno somne'no huno syafisy'wo'n'ngkohofoso somne'no i'waho fuyakolofo. Hon'ngkano hungkuno somne'no ikujoho hungkuno hopa hnnontan'ngkujoso i'waho fuyakolofo. Nakwo huno moi'wonoho. Oso hungkuno hiso monefo'manehoho. O'o, ne'njo'maho. Ne anefoho.

¹⁰ A'amu fihwo sekwo'nji nohumahwosi a'amu somo wahusilo'mo l'hwosi hungkuno kengo ulososo oso a'amu sohomo hungkuno yokumpohn'nyo uso. Jije hungkuno s'imo'mjo somo haloho makuposo'manji apa'no uso. Apa'no haloho makuposo'manji oso hwe sohomo hohujo fikin'j'mofo. ¹¹ Oso a'amu oseso kiko huno kiyohoho. Kako hon'ngkano wop'ingo mta'ni nto sompee'maho. Kakoe yahino wonyo so'no huno ko uyahon'ngki kako kakoe yahino wonyo somo mus'kwajiyohoho.

Hungkuno ae'uyofoho.

¹² Olo hungkuno loso nto mtito'maleno. Ifoyo hamno engo somo ngko angko Nikopoulis osomo wohumamonne'no yohono. Hwe hufa'u Atemas'nji Tikikos'nji ngko'nji humalohwono. Oso'no hwangu hwe anga'nohino huhwo sohwo kikiyepono uhwat'imonne'no yohono. Ku'maso sohonta kiko ango Nikopoulis sopo komo'no ni'maho. ¹³ Oso hwe Senas hungkuno m'hwajiyoyo syoho'njo sohwo oso hwo'nji Apoulous'nji

siko hano iyo sohonta kiko hofiyo ufo'maho. Wosopayo'nji yo'mayo hon'ngkanomne'no umofonyo iyoso'no yano uyo.

¹⁴ Kiko'nohin'i'maho. O'o, hwe moya'mi hopi'nonohinosa ufo'mapifijoso hofiko syoho wopingo so'no simeho umo'nimontonoho. A'amu umofonyo iyo sohwamo ufo'mapife. Siki humayoso wopingo'maho. O'o, hofiko humafijoso syoho ne'njo uyife.

¹⁵ Olopo a'amu hopi'nonohini ngko'nji humalofoso nakwoe a'amuhwe kilalokwofo. A'amu Anituye hungkunomo in'ngkwalokwofoso kiko'nji humalofoso hofiko nakumo simeho nejopalokwofo oso hwamo ole fona-jiyo, Nakwoe a'amufu ulalokuhwono. Ose fonajiyo ntohofo.

Anitu kako hofiyo wosefo'mano. Olo hungkuno loso ngko Poul'i'ni mt'i'mokohono. Hungkuno osohopeho.

Filemoun Olo Iyoswo loso Poul Kako Hwe Filemounne'no Mtì'mokumentisofoho. Olo Hungkuno Sìmo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto sìmentiso sohonta soswo *tìwenti-nain'nji* (29) *teti-wan'nji* (31) nto uyakolo'mentisopolìkeno olo iyoswo loso Poul kako hwe Filemounne'no mtì'mokumentisofoho. Filemoun sohwo Poulìye a'amu hweho. Oso hwe huhwo sohwo ango Koulousi humunyo hweho. Filemoun huhwo sohwo kakoe syoho ulohofiyoso hi'njo hweho. Oso syoho ulohofiyi sohune yofeso olenoho. Ounesimosìyoho. Oso hwe Ounesimos huhwo sohwo hiyaso lì'mofonto ango Loum sopo Poulìmo u'ma'mentisofoho. Nu'mahonngki Poul kako Anìtuye hungkuno ulìmentisofoho. Nulahonngki Ounesimos kako sìmeho iwolo'mokumentisofoho. Sìmeho iwolo'mokahonngki Poul Filemounìyepono asomo uhwajìmonto olo iyoswo loso mtì'mokuyahotìmentisofoho. Olo iyoswo hiloso Poul kako ango Loum sopo impojoho yonto mtì'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofò lìhwasi tìfi unìngkohwano.

¹ U nje nìngkwahwo Filemoun, nje hungkuno tìfo upa'nyo. Ngko Poulì'ni nekwoe nìngkwahwo Timoutì'nji nohumentayo kikine'no olo iyoswo loso mtì'mokalokuhwoyo. Ngko a'amumo Jisas Kìlaisìye hungkuno ulìmale so'no hofìko ngkimo impo'angomo intofanìhumalofofoho. U Filemoun kìko nekwo'nji Anìtumne'no syoho afa hwasoho. Nekwo sìmeho kijopalokuhwoyo. ² Nekwoe hungkuno loso olo a'amu lomo uhwajalokuhwoyo. Nekwoe nampohwo Apiya'nji Akiposì'njoho. Akipos ngko pa'nyo Anìtumne'no yokumpohn'nyo lohofonto Anìtuye hungkuno lutìhwalofoho. Nom'ne a'amu Jisas Kìlaisìmo inìngkawentìfì jìje angomo uhu'mokuwo'nìngkohofò somo hungkuno loso mtì'mokalokuhwayo.

³ Nanìngkwohwo Anìtu sohwo'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kìlaisì'nji siko'monta'ì siko yo'mayo wopìngo selohofosìsi sìmeho pompengo wosejopanjiyoho.

Filemoun kako Hwe Engo Jisas sohomo sìmeho uyìmojo hweho.

⁴ Nje nìngkwahwo Filemoun, ngko Anìtumo jomo ulontnne sohonta ngko kikine'no isamoyoka mìkunìmposo ulìwo'nìngkohefoho. ⁵ Hwapìngoso ole, Olo hungkuno loso upa'nìmalefoho. Kìko nakwoe Hwe Engo Jisas osohomo sìmeho hi'ntnnono engo uyonji a'amu Jisas sohomo inìngkuwo'nìngkohofò oso'ntnne'no sìmeho uyalokuno. Oso'no Mpohomo isamoyoka ulalokweno. ⁶ Olo so'no nìmo'nìngkohoho. Nakwo Jisas Kìlaisìmo inìngkawo'nìngkuhwone hn'nwi nakwo yokumpohn'nyo sosofito'nìngkuhwasi fo'ma'nososo yo'mayo wonyoangkafo Jisas Kìlaisìwajìwo'nìngkiso so'no nakwo huno ito'no naisoso ito'nohini wokemokosyohumantano. Oso'no Mpohomo jomo ulalokweno. ⁷ Filemoun kìko a'amu Jisas Kìlaisìmo inìngkawo'nìngkohofò somo sìmeho engo uyalokuno so'no ngkimo yokumpohn'nyo nìsosofitofonji nje sìmeho wopìngo kìko nìmokuwo'nìngkino hwasoho. Anìtuye

a'amu hopi'nonohinoso kikine'no syakufisyontifi simeho wopingo umon'ngkohoho.

Poul Filemounimo ulimento, Kiko Ounesimosimo maho. Jije n'ngkwahwo hopa umonono.

⁸⁻⁹ Hungkuno anga'nohino Ounesimosimne'no wakilohonimonne'no yohono. Nakwoe Hwe Engo Jisas K'lais a'amumo simeho uyo yahino loso nejapmentiso so'no ngko hungkuno yokumpohn'nyo kiko in'ngkayo'neso nokil'mnesohilo. I oso'no ngko simeho kijapmentohe so'no olo so'no jomo wakilohonimonne'no yohono. Kiko ngkine'no huno kiyohoho. Ngko a'mane imononji Jisas K'laisiye syohonne'no impo'angomo humaleno. ¹⁰ Oso'no Ounesimosimne'no wakilohonimonne'no yohono. Kako nje hwomu pa'nyo imon'ngkiso hweho. Impo'angomo nohumanji Anituye hungkunoso Ounesimosimo ulahon'ngko hungkuno hiloso kako simeho hi'ntnnono uyonto Anituye a'amu imon'imasofoho. Oso'no ngko kan'ngkwohwo pa'nyo humaleno. ¹¹ Oso hwe huhwo sohwo Ounesimosiyo kakoe yofe hwap'ngoso olenoho. Fo'mayo'nefoho. I hohonta Ounesimos kako jije syoho kilohofimentiso sohonta kako wonyo kilohomentisofoho. I olohonta kako kiko'nji ngko'nji syoho wonyoangkafo elohofiyohweho. Kako wefo'ma'montonoho.

¹²⁻¹⁴ Anituye syohomme'no impo'angomo nohumentanimo kiko ango kengopo nohumahoji ngkimo manifo'matnnehino. Kiko ngko'nji humentotasi ngkimo wopingo nonimokosyohumantnesohilo. I oso'no jije syoho kilohofiyohwo ngko'nji humayo so'no ngkimo wopingo n'ngkwahwo'neso nje simeho wopingo wanimo'nimonte'no yohoho. Jije uyohope hweho. Ounesimos ngko'nji wohumano lonji ko yoheso kiko olo hilo so'no manjoso'no ngko jije hon'ngkano jije syoho kilohofiyohwo osohumo asomo utimayo'ne mopijwakumo'mnehono. O'o, kiko ngkimo nifo'mayo so'no asomo uhwajisoso oso wonyoangkafofoho. I oso'no jije hunofoho. Oso'no kikiyepono Ounesimos sohomo uhwojalokweno. Hwe huhwo sohomo simeho engo uyonji uhwojalokweno.

¹⁵⁻¹⁶ Hohonta kako kuhwoti'mofonto we'enehwo hiyaso umentisofoho. Oshonta kako hamniyoho momaso'njo siki syoho kilohofiyohweho. I olohonta syoho kilohofiyohwo'nohino hwo'maho. O'o, kako hnn'ngkwa'wehweho. Hwap'ngoso kako Hwe Engo Jisasimo simeho uyiwo'ngkiso hweho. Simo'mo Ounesimos we'enehwo kuhwoti'momentisoso olel'keno, kiko'nji ne'no nohumuhne so'no kakuhwoti'momentono. Nen'ngkwohwo Ounesimosimo simeho uyimontohe hwo'nyoho. I olohonta kiko kakimo simeho engo uyimonnoho. Kako jije syoho kilohofiyohwo'nji hnn'ngkwa'wehwo'njoho.

¹⁷ Kiko ngkimo Anituye syohomme'no nje tatohwo hwasoho syonifisyiwo'ngkino'manji kiko ngkimo ntohofiwo'ngkino hopaso kiko Ounesimosimo ulohoho. ¹⁸ Hohonta kako kikimo wonyo pipi kilohomentisohwo'ngkino kiko ngkine'no oso hiso'no hungkuno filihwajo. Ngko jije yo'mayo so'no kikimo aku wokijapmmo. ¹⁹ Ngko Poul'ni yo'mayoso aku wokijapmne'no nehopi kilalokweno. U kiko uhwo'nyo. Olo hungkuno loso nje aho'nji ifalifaliyo mt'i'mokalokweno. Ngko jije hunomo huno makufohoto'mnehono. Hohonta ngko Anituye hungkuno lokitihwahon'ngko kiko olo hungkuno hilo somo simeho hi'ntnnono umentohino so'no kiko songo ne'no humayo'neso ma'mentohinofoho. I oso hungkuno kilimontohe so'no kiko ngkimo

aku peho ntapmentohinoto. Awonoho. Oso hiso'no ngko huno makufohoto'mnehono. ²⁰ U nje n'ngkwahwo, k'ko ngko'nji nakwoe Hwe Engo Jisas K'lais'iye syoho ntnne'no syaf'isyohoji k'ko Ounesimos'mo ito'no mokosyohumaho. K'ko ose isoso nje s'meho wop'ngo wan'mo'n'montonoho.

²¹ Olo hungkuno ngko k'kimne'no mt'i'mokuyohojalokwe loso k'ko uh-won'ngkohoji haloho peso'no ngko huno niyohoho. Ounesimos'mne'no yahino wop'ngo k'ko ulohoho so'no kilohe somo t'fi in'ngkahuji oso mta'ni k'ko yo'mayo yahino wop'ngo ne'no mj'm'soso jije yahino wop'ngoso nje hungkuno kilohe loso jije hunoso nje hunomo won'yakolo'monnoho.

²² Nom'ne hungkuno tifo upa'nyo. Ounesimos k'kimo ku'maso sohonta k'ko ngkine'no ango anga'no ito'no fesyohumaho. Hwap'ngoso sekwo ngkine'no Mpohumo jomo uliwo'n'ngkohoho so'no hontohumaleno. An'itu sekuyepono ngkimo asomo won'hwajono ntnne'no yalokweno.

Nom'ne a'amuso Filemoun ne'no nakwoe a'amu hweho l'imentohofofoho.

²³ Epeef'los kako'nji ngko ntnne'no K'lais Jisasiye syohomne'no impo'angomo humalohwoyo. Kako k'kimne'no nje a'amu hweho lonto huno syokuf'isyalofoho. ²⁴ A'amu nom'ne sohwa ngko'nji An'ituye syoho yalokuhwone sohwa k'kimne'no nakwoe a'amu hweho kilalokwofo. A'amu huhwo sohwa ole, Mak, Alis'takos, Ntemas, Luk. Osohwa k'kimne'no syokuf'isyalokwofo.

²⁵ Nakwoe Hwe Engo Jisas K'lais kako yo'mayo wop'ngo waselohofono. Nje hungkuno tifo osohpeho.

Hipilu

Olo Iyoswo loso A'amu Hipilu somne'no Mti'mokumentohofoho. Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo mofonepo *teti-sefen* (37) nto uyakolo'mentisopo olo iyoswo Hipilu loso tihwo mti'mokumentisotikeno. Iyoswo mti'mokomayo sopo a'amu mti'mokumentohofoho sohwanne'no yofeso mamti'mokiyofoho. A'amu fiso hofikoe hunoso olenoho. Poul mti'mokumentisofoho, A'amu fiso hofikoe huno olenoho. Mponopas, Apoulous, Luk, Mak'ja sohwa mti'mokumentohofohoho. I oso'no olo iyoswo loso'no huno ito'no'maho. O'o, tihwo mti'mokumentisotikeno. A'amu olo iyoswo hilo mti'mokumentiso sohwo olo iyoswo hiloso a'amu Juta Jisasimo in'gkunyoo somne'no mti'mokumentisofoho. Oso a'amu hiso nti'po humentan'ngkofitikeno. Oso hiso'no nakwo huno monayofoho. Angopone yofeso majofoho. Olo iyoswo hwap'ngo mti'mokiyoso olenoho. Oso a'amu Juta Jisasimo in'gkunyoo sofe simeho hi'ntnnonohino somo tango ifawe sohonta yokumpohn'nyoo lohofo'ne yokumpohn'nyoo umokumonto mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo nakwo atofu lihwasii tifi un'ngkohwano.

Anituye Hwomu sohwo hungkuno nejapmmentisofoho.

¹ Hohonta sikuno pi'n'ngo somo Anitu kako kakoe hungkuno neyakwosamo uy'mentisofoho. Sikuno fehohnjoso kako a'amu sohwo uyahon'ngki hofiko nalimotofohoho. Sikuno nom'nemo Anitu kakoe hungkuno ahwomomjo a'amu somo uyahon'ngki nalimentisofoho. ² I nakwo a'amu olohontajo hn'nimo Anitu kakoe hwomomo kako hungkuno uyahon'ngki Jisas nalimentisofoho. Oso hwomu huhwo sohomo Anitu ul'mento, Kiko hwaho'nji ahwomo'nji mti'mojoo. Ose ulahon'ngki Jisas kako hwaho'nji ahwomo'nji yo'mayoso mti'mokumentisofoho. Oso mti'mokumentiso so'no Anitu kako Jisasimo ul'mento, Kiko'nefoho ul'mentisofoho. ³ Nakwo Anituye Hwomu huhwo sohomo uhwonon-tani nakwo Anitu ne sohwo yokumpohn'nyoo'nji Anituye yofe engo'nji uhwon'wo'n'ngkuhwonefoho. Kako Anituye yahino ne somo nakumo netihwayo'ne hweho. Jisas kako hungkuno yokumpohn'nyoo lonteso kako hwaho'nji a'amu'nji yo'mayoo so'nji huli'mokumemokosyohumaho. Kako a'amufe wonyoso wae yafo'ne hon'ngkanoso imo'mentisofoho. Imofikwato lohofonto kako ahwomomo sonto kan'ngkwohwo Anituye aho anghohnta'ni nohumanto yo'mayoo somo mokosyohumaho.

Anituye hwomu Jisas sohwo kako a'amu ahwomomjo somo hwofilo'nyoo hweho.

⁴ Oso yofe engo Anitu kakoe hwomomo mul'mentisoso a'amu ahwomomjo hopi'nonohino sofe yofemo yakolo'nyoo hweho. Yofe engo loso ole, Anituye Hwomufoho. ⁵ Hwap'ngoso ole, Olo hungkuno loso Anitu hohonta a'amu ahwomomjo somo ul'mentisotaha. O'o, kakoe hwomumnohini ole ul'mento, Kiko nje Hwomu hwasoho.

Olohonta ngko jije Mphowo'nyoho.

Nom'ne honta ole limento,
Ngko kaningkwowho'ni humaleno.
Kako nje hwomu hweho.

Oso hungkunoso Jisasimnohini ulimentisofoho. ⁶ Anitu kakoe Hwomu anga'nohino Jisas osohumo hwahopo uhwatimonto yonto Anitu kako a'amu ahwomomjo somo ulimento,
A'amu ahwomomjo soku sekwo nje hwomufe yofe foho'nomapmno.

Ose ulimentisofoho. ⁷ Anitu kakoe a'amu ahwomomjo somne'no ole nalohi,

Ngko nje a'amu ahwomomjo somo mtimokahoningko nje syohomne'no hofiko emta'mingo ifofo'nji oso hopa iwo'n'ngkohofoho.

Ose nalimentisofoho. ⁸ I Anitu kakoe Hwomumo ole ulimento,
Kiko Anitu sohwoi, a'amu hopi'nonohino somo yokumpoh'nyo ne'no mokosyohumantitne hwasoho.

Jije a'amufe honingkano nto'nohino mihwajontihne hwasoho.
Oso yahino nto'nohino mihwajiyo somo a'amu hiso nuhwoningkuji
nto'nohinoho kilifitnefoho.

⁹ Kiko yahino ito'nohino so'no kumo'n'wo'n'ngkohoho. Yahino wonyoso ngkilaho liwo'n'ngkino hwasoho.

Oso'no ngko jije Anitu sohwo'ni ngko yofe engo mayo'ne kuhwosopo'mentohefoho.

Oso'no jije simeho wopingo kumokuwo'n'ngkoheso jije a'amufe simeho wopingo somo yakolo'nyyofoho.

Ose ulimentisofoho. ¹⁰ Nom'ne honta kakoe hwomumo ole ulimento,
Hwe Engo sohwoi, simo'mo ne'mo kiko hwaho'nji ahwomo'nji jije aho'nji mtimokumentohino.

¹¹ Olo hwaho lo'nji ahwomo lo'nji moi'wo imo'nonefoho.

I kiko ose'ne'maho. O'o, kiko ne'no nohumantohotne hwasoho.

Hwaho'nji ahwomo'nji hwapife yofoho imo'n'ngkiso oso hopa imo'nonefoho.

¹² A'amu sohwa hwapife ku'mokasyontifi nom'ne songo iwo'n'ngkohoho hopaso kiko hwaho'nji ahwomo'nji noku'mokasyohoji kiko nom'ne songo woho'nahumonnoho.

I oso'no kiko huno mikwesyafihutnehino. O'o, ne'no nohumantohotne hwasoho.

Anitu ose ulimentisofoho. ¹³ Hohonta Anitu kakoe hwomumo ole ulimento,

Kiko nje aho anga sohohtant'ni fosyohumaho.

Osopo kiko nohumahoji ngko jije mango sohwa jije sifiki'nyo'mo enjwa'mo wakuhumoti'monnoho.

Oso hungkuno ulimentisoso Anitu kakoe a'amu ahwomomjo somo ulimentisotaho. O'o, kakoe hwomumne'nohini ulimentisofoho. ¹⁴ A'amu ahwomomjoso hofiko Anitu kakoe syoho ulohofiyofoho. Oso a'amu homo somo Anitu kako asomo utima'mne somo ufo'mapifento uhwajwo'n'ngkisofoho.

2

Anitu asomo netimayoso mikunimposo wonyohofiyofoho.

¹ Oseso oso hungkuno neso Anituye hwomu nejapmmentiso somne'no nakwo piso'mo'nyo ihwasi nusikwojihwaloho. O'o, nakwo

yokumpohn'nyo kesyohumehwasi tifi un'ngkohwano. ² Hohonta Anituye hungkuno a'amu ahwomomjoso hofi'ko hwahoponjo a'amu somo uyahon'ngkofi a'amu hwahoponjo hiso hofi'ko hungkuno homo somo haloho maposo'njo yahon'ngkofi oso yahino wonyo somne'no Anitu hofi'kimo tohino engo uy'mentisofoho. Oso'no nakwo huno nayohi, oso hungkuno hiso a'amu ahwomomjoso hofi'ko a'amu hwahoponjo somo uy'mentisoso hungkuno nehopeho. ³ Anitu nakumo asomo net'mayo'ne hon'ngkano hwasampo'mentisoso wonyohofiyofoho.

Oso homo somne'no nakwo hohujo ikinjaofi'hwasi'manji oso yahino wonyo somne'no nakwo tohino mayoso'no hiyaso nt'i'mte wanehwono. Hon'ngkano ni'hu'no awonoho. Nakwoe Hwe Engo sohwo si'mo'mo olo hilo so'no a'amu somo ul'mentisofoho. A'amu hiso nupa'nontifi ne'njofoho lontifi hungkuno homo somo in'ngkawentifi hungkuno homo somne'no nal'imentohofofoho. ⁴ Hofi'ko hungkuno hiso nolut'i'hwentan'ngkofi Anitu kako hungkuno homo somo yokumpohn'nyo sosofitofosyohumayo'neso kakoe yokumpohn'nyo a'amu homo somo uyahon'ngki hofi'ko yo'mayo wonyoangkafo iyo so'ne a'amu somo yamofa it'i'hwamentohofofoho. Anitu kako a'amu anga'no anga'nohino homo somo kakoe Towahuno uhwojahon'ngki Towahuno sohwo a'amu somo Anituye huno mta'angoso yo'mayo yahino wonyoangkafo uy'mentisofoho.

Nakumo asomo net'mayo'ne hwap'ngoso Jisas'iyoho.

⁵ Hwangku hwaho nom'ne songo i'mofapone'no lalokuhwono. Oso hwaho songo mokosyohumayo so'no Anitu kako a'amu ahwomomjo somo uhwasopo'mentiso'maho. ⁶ O'o, Anituye hungkuno mt'i'mokumentohofa somo hwe fihwo ole mt'i'mokumento, U Anitu, nakwo a'amu hwahoponjo hn'nimne'no kiko huno peho'ne syonefi'syalokuno.

Nonemokosyohumanji nakwo a'amu wonyo hn'nimne'no kiko huno pehofo syonefi'syalokuno.

⁷ Kiko a'amu ahwomomjo so'njo sopo kakimo hofi'ko'njo enjwa'mo we'enehwo wohumanonji uhumat'i'mentohinofoho.

Kiko ji'je yokumpohn'nyo uyonji yofe engo mulonji kakoe yofe engo ho'noma'mentohino.

⁸ Kiko yo'mayo hopi'nonohinoso kako mokosyohumayo'ne kakimo enjwa'mo ho'nohumentohinofoho.

Ose mt'i'mokumentisofoho. Ou, Anitu yo'mayo hopi'nonohinoso nakwo mokosyohumayo'ne ho'nahumentisofoho. I anga'no olopo siki we'ne moho'nahummentono. O'o, ni'hu'no hopi'nono nakumo enjwa'mo we'ne ho'nahumentisofoho. I oso'no yo'mayo somo uhwonantaneso nakwo momokosyohumawo'n'ngkoho yi'hwono. O'o, ni'hu'no awonoho. ⁹ I oso'no hohonta Jisas kako a'amu ahwomomjo so'njo enjwa'mo we'enehwo humamentisofoho. Hwap'ngoso Anitu nakumne'no hitoho ulofahon'ngki Jisas kako nakwo a'amu hopi'nonohino hn'nwiye hon'ngkano wonyomne'no tohino engo nomanto poyo pe'n'imentisofoho. I kako ose imentiso so'no Anitu kako Jisasimo apa'no yokintahopo uhmajonto kakoe yokumpohn'nyo'nji yofe engo uy'mentisofoho. Osohomo uhwonalokuhwono.

¹⁰ Anitu kako yo'mayo hopi'nonohinoso mt'i'mokumentisofoho hweho. Kako hwap'ngofoho. Anitu kako kakoe mehomi pi'n'nggo engo ne'njosso ngkiyepono p'kuji ngko'njo lopo humafi'kuji nje yokumpohn'nyo'nji nje yofe engo'nji mapitne'ento li'mentisofoho. Anitu ose likwato lohofonto

kako huno ole syafi'hu'mento, A'amuso hofi'ko ngkiyepono sapifitnne'no nje hwomu kako hofi'koe wonyo hon'ngkanomne'no tohino mayoso wop'ngofoho. An'itu ose syofi'syahon'ngki Jisas kako hwahoponjo a'amu hn'n'pa'nyo imo'n'i'mentisofoho. Jisas nohumanto yo'mayo tango kakimo u'mahonjoso kako wonyo n'ihu'no miyo hweho. Kako nakwoe wonyomne'no tohino engo ma'mentisofoho. Oso tohino ma'mentiso so'no nakumo ahwomomne'no net'mayoso Jisas huhwo sohwo hoponoho. ¹¹ Oso'no Jisas wonyo ane sohwo kako nakumo nonemanto nakumo wonyo ane pa'nyo namokonto kakimo mone'mo'nalofoho. Oseso Jisas'janji nakwo'nji nan'ngkwowho anga'nohinoso An'tuyoho. Oso'no Jisas kako nje n'ngkwahwosafu nalonteso won'mango munalofiyohoho. ¹² Jisas An'itumo ole uli'mento,

U An'itu ngko nje n'ngkwahwo nampohwosamo kikine'no uli'monne'no yohono.

Hofi'ko kikine'no uhu'mokukujo'no osopo humahm'mo ngko jije yofe ho'nomayo'ne ta wali'monnoho.

¹³ Jisas kako apa'no ole li'mento,

Ngko An'itune'no si'meho hi'ntnnono uy'monnoho.

Ose lonto nom'ne hungkuno li'mento,

Ou kiko ngkimo nohonyo. Nje mehomi An'itu ntapmmentiso so'nji ngko'nji olopo humalohwono.

Ose li'mentisofoho.

Jisas nakumo nefe'mayo'ne a'amu hwahoponjo hn'nwi pa'nyo imo'n'i'mentisofoho.

¹⁴ Oso mehomi An'itu Jisas'mo uy'mentisoso hofi'ko hwahoponjo a'amufoho. Oso'no Jisas kako hwahoponjo a'amu imo'n'i'mentisofoho. Olo nakwoe hwaho hopo lopo hwe wonyo Seten kakoe yokumpohn'nyo'nji nakumo poyo namokuwo'n'ngkoho. Oso'no nakwo poyo pe'n'wo'n'ngkuhwone pa'nyoso Jisas poyo pe'n'i'mentisofoho. I oso'no Jisas kako apa'no songo lika'mentiso sohonta kako Seten'ye yokumpohn'nyo samo hwotoho hmmentisofoho. ¹⁵ Nakwo mehomi we'e so'nwi poyo pe'nyoso'no iyoho nan'i'mentiso mta'angoso olohonta engo hn'nwi nenalofoho. Oso iyoho nenalokunjoso nakumo impe intofonesyohumaho. I Jisas poyo pe'n'i'mentiso so'no kako oso impe homo somta'ni nas'i'uto'mentisofoho. ¹⁶ Jisas oso syoho imentisoso a'amu ahwomomjo samo ufo'mayo'ne'maho. O'o, Apilohami'ye imu hn'nyumo nefe'mayo'ne imentisofoho. ¹⁷ Oseso Jisas kako a'amu hwahoponjo ne pa'nyo imo'n'i'mentisoso homn'ngkwa'wehwosafe yahinoso ma'mentisofoho. I oso'no yo'mayo yamofu u'manteso kako yokumpohn'nyo lohofonto wonyo hon'ngkanoso miyo'njo imentisofoho. I homn'ngkwa'wehwosamne'no hitoho ulofahon'ngki hofi'koe wonyomne'no tohino manto wonyo hiso wae yaofu'ne hon'ngkano imo'mentisofoho. Oso'no kako ajwopo nohumanto nakumo An'itu'nji ufohi'nyo'ne huli'mokomokonesyohumawo'n'ngkiso hweho. ¹⁸ Olohonta yo'mayo hwahoponjo ne'mahwosi hon'ngkano wonyomo upenemotamo li'hwosi yososo Jisas wonefe'ma'montonoho. Hwap'ngoso Jisas nakwoe hwaho lopo humamentiso sohonta yo'mayo hwaho lophonjo tangoso Jisas'mo hon'ngkano wonyomo upemotamo li'mentisofoho. Oso tango u'ma'mentiso so'no yo'mayo nakumo yamofu nalohofu so'no Jisas kako huno uy'hwoso'no nefe'mayo'neso Jisas kako hoponoho.

3

Jisasiye yofe engoso Mosesiye yofemo yakolo'nnyofoho.

¹ Nje a'amufu, sekwo Anituye mehomi ne imo'nimentionohofu soku, Anitu ahwomomo humaso sohwo sekumo sehwasopo'mentisofoho. Jisas kako Anituye hungkuno uyohojiku'mofu sohwo kako nakwo Anitu'nji humayo'ne huli'mokonesyohumaso so'no nakwoe wonyo wae enafo'ne syoho ma'mentisofoho. Oso huhwo sohomo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkuhwone oso'no kakoe a'amu ne'nwoho li'wo'n'ngkuhwonefoho. I oso'no nakwo Jisasi'mne'no huno ne'no syofisyihwasi nakwo Jisas kakine'no huno engo wotipemehwano.

² Anitu oso syoho hiso'no Jisasi'mo uhwasopeehon'ngki Jisas syoho hiso hofiyu esojwao'mentisofoho. Simo'mo Moses kako a'amu Isilael somo Anitumo ufohi'nyone huli'mokosyohumamentisofoho. Tifi sohonta Jisas huhwo oso syoho Moses hopaso kako ma'mentisofoho. ³ Nakwo ango wop'ngo uhwonantaneso ango wop'ngo homo somo yofe engo muli'wo'n'ngkuhwonetaho. Awonoho. Nakwo ango kakwo'yohwo sohune'no yofe engo muli'wo'n'ngkuhwono. Oso'no Jisas kako nakumo Anituye ango pa'nyo namokumentiso hn'nwiye ango kakwo'yohwo sohwo Jisasi'yoho. Moses kako ango homo somo mokosyohumayo'nohino hweho. Jisas kako ango homo somo kakwo'yohweho. Oso'no Jisas kakoe yofe engoso Mosesiye yofe somo yakolo'nnyofoho. ⁴ Ango hopi'nonohinoso a'amu mol'wo'n'ngkohofofoho. I oso'no Anitu kako'nohino yo'mayo hopi'nono mt'i'mokumentiso hweho. ⁵ Moses Anituye syoho ulohofiyu sohwo kako Anituye hungkunomo tifi in'ngkawento Anituye angomo wop'ngo mokosyohumamojo hweho. Anitu Mosesimo yo'mayo Anitu kako hwangku yoneso'no luti'hwamentiso so'no Moses a'amu somo luti'hwamojo hweho. ⁶ I oso'no Jisas Kilais sohwo kako Anituye syoho ulohofiyu hwo'maho. O'o, kako Anituye Hwomu hweho. Jisas kako huhwo Anituye hungkunomo in'ngkawento Anituye ango hn'nimo wop'ngo nemokosyohumawo'n'ngkiso hweho. Oso'no nakwo kakoe ango hn'nwi Kilaisimo simeho hi'ntnnono ne'no uyihwasi aho yokumpohn'nyo kemokosyohumehwasi nakwo kakine'no hontohumayo'manji oso'no nakwo kakoe ango hn'nwi ne'no nomolohinowentan'ngkuhwosi nakwo ne'no nohumentihwanefoho.

A'amu Anituye hungkunomo hwotoho fewo'n'ngkohofoso hofiko usijo'no mohumafitnnefoho.

⁷ Anituye Towahunofe mampahomo upo'nano. Ole nalohi, Olohonta sekwo nje hungkunomo haloho upa'n'fijo'manji sekwo hahn'nyo ikutoho.

⁸ Hohonta a'amu Isilaeliso hofiko Anituye hungkunomo haloho upa'nont'ifi hahn'nyo yont'ifi hungkuno homo somo hwotoho hmentohofofoho. Hofiko hwaho a'amu ane sopo nohumant'ifi Anitu nto'no monefo'mayo'njo iwo'n'ngkino hwasoho ntimotofofoho.

⁹ Seyakwosa osopo nohumentan'ngkofi soswo *fouti* (40) uyakolofontan'ngki yo'mayo wop'ngo ngko uti'hwamentohe somo uhwonimotofofoho.

Hofiko ko uhwonimotofoso hofiko ngkimo sitofu ntimotofofoho.

¹⁰ Oso'no oso a'amu homo somne'no simeho tohino n'ningkahon'ngki limentoho,

A'amuso hofiiko nje yahinomo min'ngkayo'njo yontifi nom'ne hon'ngkanomo usampewo'n'ngkohofoho.

¹¹ Oseso nje simeho tohino n'nn'ngkahon'ngki hungkuno yokumpohn'nyo ole limentoho,

Nje usijo'no humayo yahinoso hofiiko motipemapitnehoho. Nihu'no awonoho.

Anitu ose limentisofoho.

A'amu Isilaeliso hofiiko Anituye hungkuno hwotoho hmmotofo pa'nyoso nakwo hwotoho fehwaloho.

¹² Nje a'amufu, sekwo huno fisyafihupmno. Hwe fihwo kako sekwo'njopo humaso sohwo kako Anitu songo humaso sohumo simeho hi'ntnnono muyo'njo ihwosi Anitumo nihu'nahone hohujo ikinjaofihwosi kako hon'ngkano wonyomo sompefonoho. Oso'no sekwo nto'no uhwontohumano. ¹³ Sekwoe sikuno moi'wo mmo'nosojwaofe sohonta sekwo sikuno huhwo huhwi sekwoe sen'ngkwa'wehwosafe hunomo Anituye hungkuno so'no huno filanifohotopmno. Ose l'fohotofikuji sekwo ufo'ma'n'mno. Hwe fihwo sekwo'nji humaso osohumo hon'ngkano wonyoso kakimo kompemotahwosi kako olo hon'ngkano loso'no wop'ngofoho l'hwosi Anituye hungkunomo nihu'nahone hahn'nyo yonoho. ¹⁴ Sime'mo nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyoma'mentihwoneso yokumpohn'nyo kemokosyohumentaso hn'nwi nakwo yokumpohn'nyo ne'no kemokosyohumayo'manji u Kilaisiye yokumpohn'nyo so'nji kako yo'mayo mokosyohumaso so'nji ma'malohwono. ¹⁵ Nakwo huno nayohi, Anituye hungkuno ole nalohi, Olohonta sekwo nje hungkunomo haloho upa'n'fijo'manji sekwo hahn'nyo ikutoho.

Hohonta a'amu Isilaeliso hofiiko Anituye hungkuno haloho upa'nontifi hahn'nyo yontifi hungkuno homo somo hwotoho hmentohofoho.

Anitu ose nalimentisofoho.

¹⁶ Hohonta Anituye hungkunomne'no hahn'nyo tihwa imentohofoto. Hwe moya'mi Isilaeliso Ijip mta'ni Moses ipemotawomentisoso hahn'nyo imentohofoho. ¹⁷ Anitu kakoe simeho tohino umnyoso nowentan'ngki soswo *fouti* (40) uyakolo'mentisofoho. Oso simeho tohinoso tihumo uyimentono. A'amu hon'ngkano wonyo yontifi oso hwaho a'amu anepo poyo pe'nimentohoho hofiikoe pijafoso osopo wentanjo somne'no Anituye simeho tohino umnimentisofoho. ¹⁸ Anitu kako hungkuno yokumpohn'nyo ole-eso tihumne'no limentono. Nje usijo'no humayo yahinoso hofiiko motipemapitnehoho. Oseso tihumne'no limentono. A'amu kakoe hungkunomo hwotoho fewo'ngkohoho somne'no limentisofoho. ¹⁹ Oso'no nakwo huno ole nayohi, A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono muyo'njo y'wo'n'ngkohoho so'no hofiiko Anituye usijo'no humayo yahinoso motipemapitnehoho.

4

Anituye a'amu neso hofiiko usijo'no humayo'ne hungkunofoho.

¹ Anitu kako nakumo hungkuno ole nalimentisoso weho. Ole nalohi, Sekwo nje usijo'no humayo yahino somo fosyohumamno. Ose nelaloho. Oso'no hwe fihwo kako nakwo'nji humaso sohwo kako Anituye hon'ngkanomne'no usijo'no humayo yahinoso kako motipihwonyo'njo umo l'hwasi nakwo iyoho wonanono. ² Nakwo Anituye hungkuno wop'ngo

upo'nantaneso a'amu Isilaeliso upa'nimotofoto oso pa'nyo'nwoho. I oso'no hofiko hungkuno wopingo ko upo'n'ngkahon'ngkofi hungkuno hiso mufo'ma'mmentisofoho. Hwap'ngoso hofiko ko upa'nontifi hungkuno homo somo hofiko simeho hi'ntnnono muyimmentohofofoho.

³ Hohonta Anitu kako hwaho'nji ahwomo'nji yo'mayo so'nji moi'wo mt'i'mokonto kako usijo'no humamentisofoho. Nohumanto a'amu kakoe hungkunomo hwotoho fifijo somne'no ole limentono, Oseso ngko nje simeho tohino n'imn'ngkahon'ngki hungkuno yokumpohn'nyo ole limentoho,

Nje usijo'no humayo yahinoso hofiko motipemapitnnehofo. Nihu'no awonoho.

Ose limentisofoho. I oso'no nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkuhwone hn'nwi nakwo Anituye usijo'no humayo yahino somo humalohwono. ⁴ Anituye hungkuno mt'i'mokumentohofoto somo hwe fihwo sikuno iyoho humayo somne'no ole mt'i'mokumento,

Anitu kako yo'mayo mt'i'mokumentiso syoho moi'wo esojwaofonto sikuno aho fehohnjo hopi'nonohino nom'ne mta'ni hufa'uyo somo usijo'no humamentisofoho.

⁵ Olo hungkuno loso'no apa'no ole mt'i'mokumento, Hofiko nje usijo'no humayo yahinoso nihu'no motipemapitnnehofo.

Ose mt'i'mokumentisofoho.

⁶ A'amu simo'mo Anituye hungkuno upa'nimentohofoto hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono muyimmentohofoto so'no Anituye usijo'no humayo yahino somo motipementohofofoho. I oso'no a'amu nom'neso Anitumo simeho hi'ntnnono uy'mentohofoto so'no hofiko Anituye usijo'no humayo yahinoso wotipemantifeho. Oso hungkunoso ne'no weho. ⁷ Oseso Anitu kako nom'ne sikuno ho'nahumentisofoho. Oso sikuno ho'nahumentisoso hiso'no ole limento, Olohontanoho. Oso sikuno ho'nahumentisoso soswo pi'ningo uyokolofahon'ngki oso hungkuno nto seloheso Anitu Ntefitimo uyahon'ngki ole mt'i'mokumento, Olohonta sekwo nje hungkunomo haloho upa'nifijo'manji sekwo hahn'nyo ikutoho.

Ntefit ose mt'i'mokumentisofoho.

⁸ Jousyawa kako Mosesiye pijohinomo ma'mentiso sohwo kako a'amu Isilael somo hwaho Kenan sopo ipemotawomentisofoho. Oso hwaho hopo sopo Anitu a'amu Isilael somo olopo nihu'nahone usijo'no fosyohumamno ulotentesi Anitu kako hwangku no'mo nom'ne sikuno usijo'no humayo'neso mohonasyihwonesohilo. ⁹ I oso'no Anitu kako nom'ne sikuno usijo'no humayo'ne ho'nahumentiso so'no nakwo huno ole nayohi, Usijo'no humayo yahinoso Anituye a'amumne'no weho. Anitu kako sikuno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo somo usijo'no humamentiso pa'nyoso weho. ¹⁰ Hwe fihwo kako Anituye usijo'no humayo yahino somo wohumamo loso sohwo kako yo'mayo syoho yonteso kakoe yokumpohn'nyo'nji miyonehoho. O'o, yo'mayo syoho yonteso Anituye yokumpohn'nyo'nji iwo'n'ngkiso hweho. Oso'no kako Anituye usijo'no humayo yahino somo humaho ¹¹ Nakwo nakwoe simano sopo yo'mayoso nopujonaofihwoso'no yokumpohn'nyo elifoti'mesi'hwasi Anitu kakoe usijo'no humayo yahino somo wohumano. I hohonta a'amu Isilaeliso hofiko Anituye hungkunomne'no hahn'nyo imentohofoto pa'nyoso nakwo oso hopa yasoso nakwo Anituye usijo'no humayo yahinoso nakwo motipemanehwono.

⁶ Ose ulimentisoso nom'nepo Anitu ole ulimento, Kiko a'amu ngkimo motanifohi'nyo'ne syohoso Melikisetek imentiso hopaso ne'no yohotnne hwosoho.

Ose ulimentisofoho.

⁷ Hohonta Jisas kako nakwo a'amu lohn'nwi pa'nyo imo'nonto nakwoe hwahopo humamentiso sohonta kako Anitumo humotaho'nji yokumpohn'nyo jomo ulimojo hweho. Anitu kako'nohini Jisasimo poyo pe'nyoso'no ufo'mayo'ne hweho. Jisas kakoe hunomne'no hi inyoso monje yasyonto kako Anitumo iningkayo so'no hi umo'n'ngkahon'ngki Anitumo enjwa'mo humamentiso so'no Anitu Jisasimo ufo'ma'mentisofoho.

⁸ Jisas kako Anituye Hwomu hweho. I oso'no kako nohumanto Anituye hungkunomo haloho peso'no tohino engo ma'mentisofoho. Tohino engo nomanto kako Anituye hungkunomo haloho po'mentiso so'no huno engo tipema'mentisofoho. ⁹ Yo'mayo tohino u'mahon'ngki kako wonyo hon'ngkano nihu'no mimmentisofoho. Oso'no kako wop'ngo'nohini nohumanto kako engolopohamo nakumo nefe'mayo'ne hwap'ngo hweho. Nakwo kakoe hungkunomo haloho'no pewo'n'ngkuhwone hn'nimo kako nakumo asomo net'maso sohonta songo ne'no nohumentihwanefoho.

¹⁰ Oseso Anitu Jisasimo ulimento,

Kiko a'amu ngkimo motanifohi'nyo'ne syohoso Melikisetek imentiso hopaso ne'no yohotnne hwosoho.

Jisasimo ose ulimentisofoho.

Nakwo mehomi we'eso humawo'n'ngkohofa hopa humehwaloho.

¹¹ Nakwoe Hwe Engo Jisas nakwoe wonyo wae enafo'ne sohune'no hungkuno pi'n'ngo engo woselontane'no ihwono. I oso'no sekwoe hunoso pito'nnyo'njo kuyoho. Huno nto'no mehohosahinyo kuyoho. Oso'no nakwo olo hungkuno hwap'ngoso pipi losetihwanehwono.

¹² Sekwo Anituye hungkuno hohonta upa'n'imentohofa soku olhonta sekwo nom'ne somo molutihwayoso peho'neto. Sekwoe hunoso tifo'njo kuyoho. Oso'no hwe fihwo kako Anituye hungkuno hwap'ngo neso apa'no wolosetihwano. Sekwo Anituye hungkuno neso wosopayo yokumpohn'nyo hopaso man'fitnnehofo. O'o, amno'nohino nalokwofo.

¹³ Nakwo huno nayohoho. A'amu fihwo amno'nohini n'wo'n'ngkiso sohwo kako mehomi pa'nyo hweho. Mango ane pa'nyo hweho. Hon'ngkano wop'ngomo iningkayo'ne huno nto'no muyo hweho. ¹⁴ U wosopayo yokumpohn'nyoso a'amu engo huno'njo sohwafeho. Oso a'amu huhwo sohwo kako Anituye hungkunomne'no huno ne'no syafisy'wo'n'ngkiso sohwo kako hon'ngkano wop'ngo so'nji wonyo so'ntnno huno nto'no ehohosahinyo hweho.

6

Nakwoe simeho hi'ntnnono uyo somo nto'no kesyohumayo'ne syoho yokumpohn'nyo uyano.

¹ Oso'no nakwo Anituye hungkuno wosopayo yokumpohn'nyo pa'nyo so'no upo'nantanoho. Hungkuno amno pa'nyoso simo'mo upa'n'imentohofa oso'nohino upa'n'ngkuhwaloho. O'o, hungkuno amno pa'nyoso olenoho.

Nakwo hwahoponjo yahino wonyo somo hohujo ikinjaofihwasi Anitumo simeho hi'ntnnono uyano.

Hwahoponjo yahino woyoso ne anefoho. Monefo'manehoho.

² Nakwo honingkano songo tipema'malohwone so'no nom'ne a'amu somo utihwayo'ne mijo fikiyomapmno.

Anituye Towahunofe yokumpohn'nyo mayo'ne aho ulonjimokumno.

A'amu poyo pe'nyoso apa'no nolikapitnnefoho.

A'amu wonyo Anituye hungkunomo haloho maposo'njoso hungkuno ikwolofikui ni'hu'nahone tikanomo ne'no nohumantokutnnefoho.

Oso hungkuno amno pa'nyo'nohino upo'n'wo'n'ingkuhwaloho. O'o, oso hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono uyihwaso'no ³ Anitu neso'maso'manji nakwo hungkuno nom'ne wosopayo yokumpohn'nyo pa'nyoso upo'nano.

⁴ A'amu Anituye hungkunomo upa'nontifi huno wopingo tipemahoningkofi Anitu a'amu homo somo wopingo ulohofahoningki hofiko Anituye Towahuno Wopingo ma'mentohofofoho. Oso a'amuso hofiko Anitumne'no hohujo ikinjao'fikui hofiko Anituye honingkanomo iningkayo'neso apa'no pipi tipemapitnnefoho. Awonoho. ⁵ Hofiko Anituye hungkuno wopingo somo huno uyahoningki iningkawentifi hofiko Anituye yokumpohn'nyo somo uhwonontifi yo'mayo tifi no'mo imo'none so'no huno uyimentisofoho. ⁶ Oso hohosohonta a'amu hiso Anitumne'no hohujo ikinjao'mentohofoso hofiko huno apa'no ikwesiyafisiyoso honingkano anefoho. Awonoho. A'amu Anitumne'no hohujo ikinjao'mentohofoso pa'nyofoho. Hofiko Jisasimo apa'no utihwa'nyopo into'ofasyontifi a'amu hiso kakimo sitofo ulalokwofo.

⁷ Hwaho fipo ifoyo syonteso Anitu afofo uyoso sopo a'amu fihwa nonyo wosopayo hulifijoso wosopayo ne umo'n'montonoho. ⁸ I oso'no wosopayo mofokafe'njo ihwosi hoja wonyo yongo'njo so'nohini ne ane fokafo so'manji hwaho wonyoponoho. Oso hwaho sopone'no Anitu kako hwaho wonyo ni'hu'nahoneponoho walimontonoho. Toho wae weeo'montonoho. Hwaho'ne'maho. O'o, a'amumne'no mt'i'mokalokweno.

⁹ Nje a'amu soku, olo hungkuno tango'njo selalokweno. I hungkuno tango loso a'amu Anituye hungkunomo hwotoho fewo'n'ingkiso somne'nefoho. Sekwo Anituye hungkunomo tifi iningkowahoningkuji Anitu sefo'mahwoso'no sekwo ne umo'nantifeho. ¹⁰ Sekwo Anitumo simeho wopingo engo uyalokwofo so'no yo'mayo syoho wopingoso ulikofalokwofo. Sekwo kakoe a'amu somo ufo'mawo'n'ingkohofosomta'angoso olohonta ne'no ufo'malokwofo. Oso syoho homo somne'no Anitu kako iningo momofalofiyoho. ¹¹ Nakwo ole'no namo'n'ingkohoho. Yo'mayo hontohumalofoso ne imo'nyo'ne so'no sekwo syoho engo ikuji simeho Anitumo uyalokwofo somo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno. ¹² Sekwo piso'mo'nyo ikutoho. O'o, sekwo a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uy'wo'n'ingkohofosofe yahinomo finingkamno. Hofiko piso'mo'nyo miyo'njo yontifi yokumpohn'nyo lohofontifi yo'mayo Anitu wosejapmmonnoho ulimentiso so'no hofiko nomane'entifi ne'no hontohumawo'n'ingkohofofoho.

Yo'mayo Anitu nalimentisoso mane'no simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyano.

¹³ Hohonta Anitu kakoe hungkuno yokumpohn'nyo Apilohammo uyimentisofoho. Ngko Anitu'ni olo hungkuno kijopalokwe loso ne umokummonnoho. Nje yofe kilohe so'no kiko huno wakiyono. Hungkuno hiloso ne

umo'n+montonoho. ¹⁴ An+tu ose ulonto ul+mento, Hungkuno ne umokumoneso olenoho. Ngko wop+ngo kilohohm'mo jije imuso pi'n+ngo engo wokijapmmnonoho. Ose ul+mentisofoho.

¹⁵ Oseso Ap+loham kako ne'no nohontohumanto An+tu ul+mentiso so'no in+ngo mamommentisofoho. O'o, ne'no hontohumanto kako kakoe hwomu ma'mentisofoho.

¹⁶ Hwe fihwo kakoe hungkuno ne imo'nyo'ne a'amufe yofe hwofilo'nnyo so'ne a'amu nom'ne somo ul+montonoho. Oso yofe engo ulososo kakoe hungkuno yokumpohn'nyo imo'n+ngkuhwosi nom'neso oso hungkuno homo somne'no yoka majo'njo ikuji hungkuno somo monje meehufitnnehofo. ¹⁷ Oso a'amu somo An+tu wop+ngo waseloho'monnoho ul+mentisoso hofiko yo'mayoso nomapitnne'ento huno uyo'ne'ento An+tu kako hungkuno yokumpohn'nyo ul+mentisofoho. Oso'no nakwo huno nayohoho. Kakoe hungkunoso mikwalonehoho. ¹⁸ Oso'no olo hufa'uyo loso'no nakwo huno nayohoho. An+tu kako nakumo wop+ngo waseloho'monnoho nal+mentisofoho. An+tu kakoe hungkunoso ne imo'nonefoho. Oso hufa'uyo sofa'une'no An+tu kako hwasyo malonehoho. Oso'no nakwo Jisas nemokosyohumane'entani nakwo An+tuye hungkuno ne imo'n+mentiso so'no upo'nontani oso hungkuno hiso yokumpohn'nyo nesosofitafalofoho. Oso'no yo'mayo An+tu nal+mentiso so'no aho yokumpohn'nyo kemokosyohumalohwono. ¹⁹⁻²⁰ Nakwo huno ole nayohoho. An+tuye hungkunoso ne imo'nonefoho. Oso'no nakwo iyoho monan+ngkiyohoho. An+tuomo u'mayo'ne hon+ngkano piku'nnyo somo Jisas kako hwosampo'mentisofoho. Kako nakumne'no si'mo'mo napo'mentisofoho. Osopo nohumanto Jisas kako An+tuomo motonefohi'nalofoho. Oso syoho Mel+kisetek imentisoso Jisas kako ne'no ihwonefoho.

7

Mel+kisetek kako a'amu'nji An+tuomo ufohi'nyo'ne syoho'njo hwe engo hweho.

¹⁻² Mel+kisetek oso hwe engo sohwo kakoe yofe hwapingoso olenoho. Hon+ngkano wop+ngo somo mokosyohumayo hwe engo hweho. Mel+kisetek huhwo sohwo kako ango Salem mokosyohumayo hweho. Oso ango yofe hwapingoso olenoho. Simeho pompengo ifafo'ne hweho. Mel+kisetek kako An+tu ahwomomo humaso sohomo a'amu'nji motufohi'nyo'ne syoho'njo hweho.

Ap+loham+ye kami Lout osohomo hwe engo motawomentohofoho sohwo Ap+loham nofonjasyonto kakoe ango pono nowentan+ngki hwe engo Mel+kisetek sohwo hon+ngkanopo n+swononto Ap+lohammo aho ulonjimokumentisofoho. Ap+loham yo'mayo ho'nyango mangohwa mta'ni ma'mentisoso aho hopi'nono yano ilofahumentisoso Mel+kisetek+ye yofe ho'nomayo'ne anga'no uy+mentisofoho. ³ Mel+kisetek kan+ngkwowho'ya'u'nji hofiyakwosafe yofe so'nji nakwo huno monayohoyohoho. Oso sikuno kona'wohi ma'mentiso somo u poyo pe'n+mentiso sikuno somo u poyo kape'n+mentono. Nakwo huno monayohoyohoho. O'o, iyoswomo mamti'mokummentohofohoho. Mel+kisetek sohwo kako An+tuye hwomu Jisas pa'nyo An+tuomo a'amu'nji ne'no ufohi'n+wo'n+ngkiso hweho.

⁴ Melikisetekiye yofe engo so'no sekwo huno fisyafihupmno. Neyakwo Apiloham sohwo hwe engofoho liwo'n'ngkuhwone'nwoho. Nakwoe hwapingo hweho. Apiloham sohwo kako mangohwa mta'ni yo'mayo ma'mentisoso Melikisetekiye yofe ho'nomayo'ne fehohnjoso kakimo uyimentisofoho. Oso'no nakwo huno nayohoho. Melikisetekiye yofe Apilohammo uyakolo'mentisofoho. ⁵ Jekoupiye hwomu Lifai osohwo kakoe imu sohwa hofiko a'amufe wonyo wayo'ne syoho'njo hwafoho. Anitu olo hon'ngkano hungkuno ho'nahumentiso loso olenoho. A'amu Isilael hofikoe yo'mayo ho'yangoso aho hopi'nono yano ilofahufijoso Lifaiye temtitofoso anga'no womantifefoho. Lifaiye temtitofoso sohwa a'amu Isilael sofe hofila'wehwosafoho. Hopi'nonohinoso Apilohamiye mehomi-foho. I oso'no Lifaiye imuso hofikoe hofila'wehwosafe ho'yangyo yo'mayoso yano ilofahinyoso anga'no mawo'n'ngkohofofoho. ⁶ I oso'no Melikisetek kako Lifaiye temtitofoso mta'ango'maho. Apiloham kako yano ilofahinyoso Melikisetekimo uyimentisofoho. Uyahon'ngki Melikisetek kako Apilohammo Anitu hungkuno uyimentiso sohumo aho ulonjimokumentisofoho. ⁷ Nakwo huno nayohoho. Hwe fihwo kako nom'nehumo aho ulonjimokuwo'n'ngkiso sohwo kakoe yofeso honjenoho. I a'amu aho kisusyontife sohwoe yofeso monjenoho. ⁸ Lifaiye temtitofoso ho'yangyo yano ilofahinyo anga'no mawo'n'ngkohofofoho. Oso a'amuso poyo pe'nnyofoho. I Apiloham kakoe ho'yangyo yano ilofahinyo anga'no Melikisetekimo uyimentisofoho. Osohumne'no Anituye hungkuno ole nalohi, Songo ne'no humayo hweho. Oso'no Melikisetekiye yofeso Lifaiye temtitofoso sofe yofe somo yakolo'nnyofoho. ⁹ I oso'no olo hungkuno loso wolihwano. Lifaiye temtitofoso hofiko ho'yangyo yo'mayoso yano ilofahinyo anga'no mawo'n'ngkohofofoho. I oso'no Apiloham kakoe ho'yangyo yano ilofahinyo anga'nohinoso Melikisetek ma'mentisofoho. Oseso Melikisetek kako Lifai huhwoe mta'ni ma'mentisofoho. ¹⁰ Hwapingoso ole, Lifai kako mmo'nyo sohonta Apiloham kako Melikisetekimo hon'ngkanopo uswo'nonto ho'yangyo fehohnjo uyimentiso sohonta kako kakoe imu Lifai uyone hopaso uyimentisofoho.

A'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwo hohontajo yahino somo uyohope-e'nefoho.

¹¹ Hohonta hwe moya'mi hofiko hon'ngkano hungkuno Mouses mta'ni ma'mentohofoso ole ulimento, A'amu Lifaiso hofiko a'amufe wonyo wae yafo syoho'neso hofiko yahu wofonjokisyosyantifeho. Ose ulonto Anitu kako Elounimo oso syoho so'no simo'mo uhwosopo'mentisofoho. I oso'no yahino simo'njo yahu honiyo usi'humayoso a'amumo wop'nggo umokiyo'ne hopo'manji nom'ne hwe a'amu Anitu'nji ufohi'nyo'ne yahino songo'nji Melikisetek kako syoho imentiso hopaso tifi peho'ne i'mofapmmentisoto. ¹² U a'amufe wonyo wae syoho'njo sohwa hofikoe yahino uyohopo'n'fijoso hon'ngkano hungkuno hi uyohopo'n'ntonoho. ¹³ Oso yahino songo uyohopeso Anitu kako nakwoe Hwe Engo Jisasi'mne'no nelalofoho. I oso'no kako Lifaiye temtitofoso mta'ango'maho. O'o, Jisasiye temtitofoso sohwa hofiko oso syoho a'amufe wonyo wae yafo so'no nihu'no mimmotofofoho. ¹⁴ Nakwo huno ole nayohi, Jisas kako Jutafe temtitofoso mta'ango hweho. Oso temtitofoso somne'no Mouses kako a'amufe wonyo wae yafo syoho so'no mulimmentisofoho.

Jisas kako a'amu Anitu'nji ufohi'nyo syoho Melikisetek kako imentiso hopaso Jisas ne'no ihwonefoho.

¹⁵ Jisasiye temtitofu kengo mta'ango sohwo kako a'amufe wonyo wae nihu'nahone yaofonto kako syoho songo a'amu Anitu'nji ufohi'nyo imentisofoho. Oso syoho songoso Melikisetek imentiso pa'nyoso uhwonantani oso'no nakwoe hunoso ehohosonesyalofoho. ¹⁶ Hwe fihwa a'amufe wonyo wae yaofu syoho'njo sohwa hofiko Lifaiye temtitofu mta'ango'nohino hwafoho. I oso'no Jisas oso syoho hiso Lifaiye temtitofu mta'ni moma'mmentisofoho. O'o, Jisas kako a'amufe wonyo wae nihu'nahone yaofonto kako a'amu Anitu'nji motufohi'nimentisofoho. Jisas kako songo ne'no humawo'nngkiso hweho. Oso'no Jisas kako Anituye yokumpohn'nyo'nji olo syoho loso ne'no ihwonefoho. ¹⁷ Oso'no Anitu Jisasimo ulimeto,

Kiko a'amu ngkimo motanifohi'nyo'ne syohoso Melikisetek imentiso hopaso ne'no yohotne hwasoho.

Ose ulimentisofoho. ¹⁸ Oso'no hohontajo yahino a'amufe wonyo wae yaofoso Anitu kako wae yao'mentisofoho. Hwapingoso hohontajo yahino a'amufe wonyo wae yaofoso hopomaho. O'o, hohontajo yahinoso nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso monefo'manefoho. ¹⁹ Oso honingkanu hungkuno Mouses nejapmmentisoso nakumo wopingo Anitu pa'nyo monamokonehoho. Oso'no Anitu kako honingkanu nom'ne songo hwasampo'mentisofoho. Oso honingkanu songoso nakwo Anitu'nji ufohi'nyoso hoponoho.

²⁰ Anitu kako Jisas a'amufe wonyo wae nihu'nahone yososo kako'nji ufohi'nyo'ne syoho so'no uhwasopo'mentisofoho. Anitu Jisasiye temtitofu somne'no uhwasopo'mentisomaho. O'o, a'amu Anituye hungkuno so'no huno nehopi uyoso'no kakoe yofe yokintahopone'e so'no lonto kako Jisasimo uhwasopo'mentisofoho. A'amu Lifai sohwa oso'nji uhwasopo'mentohofomaho. O'o, hofiko homningkwa'wehwoe pijohinopo ma'mentohofofoho. ²¹ Anitu kako hungkuno yokumpohn'nyo lonto Jisasimo ole so'no uhwasopo'mentisofoho. Jisas kako a'amufe wonyo wae nihu'nahone ihwosi Anitu'nji ufohi'nyo'ne syoho so'no uhwasopo'mentisofoho. Ole ulimeto,

Ngko Anitu hwo'nyoho.

Olo hungkuno yokumpohn'nyo kilalokwe loso uyohope-e'ne'maho.

Kiko a'amufe wonyo wae nihu'nahone yohoji ngko'nji motanifohi'nyo'ne syohoso ne'no yohotne hwasoho.

Ose ulimentisofoho. ²² Anitu kako oso hungkuno yokumpohn'nyo ulimeto so'no nakwo huno ole nayohi, Jisas kako nakwo'nji Anitumo motonafohi'nyo'ne pmentisofoho. Olo yahino songo motonafohi'nyo'ne loso honingkanu hungkuno hohontajo samo yakolo'nnyofoho.

²³ Hohonta a'amu pi'ningo a'amufe wonyo wae yaofu syoho'njo sohwa humamotofofoho. Hwapingoso hofiko songo ne'no humamotofomaho. O'o, hofikoe syohoso noho'nasyontifi pe'nimentohofofoho. ²⁴ I oso'no Jisas kako poyo pe'nonto apa'no likafonto songo ne'no humayo hweho. Kako a'amu Anitumo ufohi'nyo'ne syohoso ne'no yonteso nom'nehwo muyohopenohoho. Awonoho. ²⁵ I Jisas huhwo sohwo kako Anitu'nji ne'no nohumanto kako nakumo nefo'mayo'ne jomo ulalofoho. Oso'no hwe moya'mi Anitumo u'mane'entani nakwo Jisasimo simeho hi'ntnnono uyihwaso'no Jisas kako asomo netmanefoho.

Jisas nakumo yo'mayo so'no nefe'mayo'neso hoponoho.

²⁶ Jisas kako yofe engo a'amunji Anitumo ufohi'nyo'ne syoho'njo sohwo kako nakumo yo'mayo so'no nefe'mayo'neso hoponoho. Jisas kako nakwo a'amu wonyo'njo lohn'nnonji nohumanto kako wonyo honingkano ni'hu'no mimmentisofoho. O'o, wopingo'nohini humamentisofoho. Oso'no Anitu kako a'amu hopi'nonohino hwahoponjo so'nji ahwomomjo so'nji enjwa'mo nohumantifi Jisas kako'nohini yokintahopo uhumat'imentisofoho. ²⁷ A'amufe wonyo wae yao'motofo sohwa hofiko sikuno huhwo huhwi yahu fonjokisahumotofofoho. Simo'mo hofikoe wonyomne'no fonjokisasyontifi tifi a'amufe wonyomne'no fonjokisahumotofofoho. Oso'no Jisas kako syoho ose'njo hwo'maho. O'o, awonoho. Kako a'amu hopi'nonohinofe wonyo wayo'ne wape'nimo lonto kako sikuno anga'nohino samo kako a'amu hopi'nonohinofe wonyoso ni'hu'nahone wae yao'mentisofoho. ²⁸ Hohontajo honingkano hungkunomo a'amu hwahoponjo yokumpohn'nyo ane wonyo honingkano'njo sohwo oso syoho so'no uhwasopo'mojofoho. I Anitu kako hungkuno nehopi lonto kako oso syoho so'no kakoe Hwomu Jisasi'mo uhwasopo'mentisofoho. Anitu kako oso syoho somne'no Jisasi'mo uhwasopeso nto'nohinoho. Kako hoponoho. Oso syoho hiso ne'no ihwonefoho.

8

Jisas kako ahwomomo nohumanto kako nakumo Anitu'nji ufohi'nyo'ne syoho yalofoho.

¹ Hungkuno lalokuhwone hwapingoso ole, Jisas kako nakwo'nji Anitumo motonafahi'nyo'ne nakwoe wonyo wae enamofone nakwoe Hwe Engo hweho. Anitu kako ahwomomo humaso sohwoe aho angahohnta'ni Jisas humanto yo'mayoso mokosyohumaho. ² Osopo nohumanto Anituye ango wopingo ne somo a'amu Anitumo motonafahi'nyo'ne syoho yalofoho. Oso ango neso a'amu molimentohofomaho. O'o, Anitu kako'nohino molimentisofoho.

³ A'amu hwahoponjo sohwa a'amufe wonyo wae yaofa syoho'njo sohwa hofikoe syoho olenoho. Hofiko Anitumne'no yo'mayo yano uyontifi yahu fonjokisasyontifi yahu'nji yo'mayo so'nji Anitu uhwonyo'ne kisahumotofofoho. Oso'no nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako huhwo'nji Anitumo yo'mayo anga'nohinoso yano uyimontonoho. ⁴ Jisas kako olohonta nakwoe hwahwo lopo ne'no humantontentesi kako olo syoho lo'nji miyihwonesohilo. Hwapingoso ole, a'amu hwahoponjoso olo syoho loso'nji hofiko hohontajo honingkano hungkunomo iningkawentifi yo'mayoso Anitu uhwonyo'ne kisosalokwofo. ⁵ I a'amu hwahoponjo olo syoho loso'njoso hofiko a'amu Anitumo ufohi'nyo'ne syoho neso yamofa itihwalokwofo. Syoho neso Kilais kako Anituye ango ahwomomjo ne somo yalofoho. Osopo kako Anitumo motonefohi'nalofoho. Oso ango ahwomomjo so'no Anitu Mousesimo ulimentisofoho. Mouses kako Anitumne'no hwapife ango wamolomonto yahoningki Anitu ole ulimento, Ngko ahwomomjo ango huyomango hwofiki'nyopo utihwamenthe oso pa'nyoso hofiyomoso. ⁶ I oso'no oso syoho Jisas ma'mentisoso a'amu hwahoponjoso a'amufe wonyo wae yaofa syoho'njo somo yakolo'nnyofoho. Hwapingoso Jisas kako ahwomomo nohumanto nakwo'nji Anitumo motonafahi'nyo'ne

mokotijwonemokosyohumaho. Oso yahino songo Jisas yalokunjoso hohontajo yahino Anitumo ufohi'nyo'ne imotofo somo hwofilo'nnyofoho. Jisas+ye yahino songoso ne'no nowentihwonefoho. Hohontajo yahino yamofo itihwayo imotofoso moi'wo imo'nonefoho.

Anitu'nji mokotijwonasiyo'ne honingkano songoso hohontajo somo yakolo'nnyofoho.

⁷ A'amufe wonyo wae yahino simo'mjoso olenoho. Hofikoe wonyomne'no yahu fonjokisahumotofofoho. Oso yahino simo'mjo hopantentesi Anitu kako nom'ne yahino songoso monejape'njo ihwonesohilo. ⁸ I oso'no Anitu kako a'amufe wonyo somo nuhwononto ole ulimento, A'amu Isilael sikunonji, Juta sikunonji sekwo upa'nimno. Ngko Anitu hwo'nyoho.

Sekwo ngko'nji mokotijwahinyo hungkuno songoso we'enepe waselimo.

⁹ Hungkuno songo loso hohontajo hungkuno seyakwosamo uyimontohe pa'nyo'maho.

O'o, hohonta seyakwosa sohwamo Ijip mta'ni ipemotawenji hungkuno ngko'nji mokotijwahinyoso uyimontohefoho.

I oso'no oso hungkuno homo somo hofiko tifi miningkamentohofofoho.

Oso'no ngko hofikimo hohujo ikinjimo'mentohefoho.

¹⁰ Olo hungkuno songo ngko'nji mokotijwahinyoso a'amu Isilael somo tifi no'mo uyimonne'no yohono.

Hungkuno songo loso hofikoe hunomo, hofikoe simehomo woho'nahumonne'no yohono.

Hofiko ngkimo wantife, Kiko nakwoe Anitu hwosoho. Ose wontantifeho.

Ngko hofikimo ulimonnoho. Sekwo nje mehomi kuyoho. Ose ulimonnoho.

¹¹ Oso hohosohonta a'amu hopi'nono anga'no ngko hungkuno songo hofikoe simehomo ho'nahumeso hofiko homningkwa'wehwosamo oso hungkuno hiso molutihwafitnnehofo.

Sekwo Anitumne'no huno fisyafihupmno.

Kakimo simeho uyimno.

Oso hungkunoso lutihwamentohoho oso hohosohonta molutihwafitnnehofo.

Hwapingoso a'amu hopi'nono engo'nji we'e'nji hofikoe hunoso ngkine'no huno nto'no syafihupitnnefoho.

¹² Osohonta ngko hofikine'no hitoho ntifahoningkuhwosi hofikoe wonyo wae umo'monnoho.

Ngko hofikoe wonyo homo somne'no apa'no huno mosyafihu'mnehono.

Anitu ose limentisofoho.

¹³ Anitu kako nakumo mokotijwonasiyo'ne hungkuno songo nalimentiso so'no hohontajo honingkano hungkunoso yokumpohn'nyo ane'njo imokumentisofoho. Oso hohontajo hungkunoso nihu'nahone moi'wo umo'nimonte'no yohoho.

9

A'amu hwahoponjo a'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwa hofiko yahu honiyo Anitune'no sisyahumentohofofoho.

¹ Honingkano hohontajo mokotijwahinyo hungkuno simo'mjoso Anitu kako ngkine'no syanifisiyo'ne yahino so'nji hwapife ango so'nji a'amu Isilael somo uyimentisofoho. ² Oso hwapife ango

molimentohofoso ango hufa'u'njoponoho. Oso ango simo'mjo hoku'yo'njo sopo Anituye Angofoho limotofo somo sikiloho'nji epohumayo'nji Anitumne'no wopayo ho'nahinyoponoho. ³ Oso hwapife ango homo somo ajwopo hwapife pmpilipeesyontifi oso ango nom'neso Anitu kako humawo'n'ngkisoponoho limotofofoho. ⁴ A'amu Jutaso hofikoe hamniyoho ho'yango yo'mayoso nohu'meesyontifi yo'mayo Anituye angomne'no yo'mayo na'nohino wonyoangkafoso mtimokontifi ho'nahumentohofofoho. Oso ango homo somo epohumayo na'nohino mtimokontifi osopo hwone mijo sisyasyontifi toho into'mentohofoso Anitumne'no tikayo akino wopingo'njo usimokuwo'n'ngkohofoponoho. Nom'neso hofiko ipofa na'nohinoso mtimokumentohofofoho. Oso ipofa homo somo ahwonte na'nohino wo'nyoso oso wosopayo mona ahwomo mta'ango Anitu uyimentisoso wo'nyomnoho. Nom'neso ole, Anituye yokumpohn'nyo a'amu somo utihwayo so'no Elouniye mno somta'ni fesiyo sapmentisofoho. Oso mno so'nji sojo hufa'uyopo Anitu kakoe hungkuno mtimokonto a'amu somo uyimentisofoho. Oso'nji oso ipofa homo somo weho. ⁵ Oso ango homo somo Anitu kako humayo'neponoho limotofo so'no utihwayo'neso hofiko oso ipofa sopo a'amu ahwomomjo hufa'u hwa'uye huyo'mango wonyoangkafo fefeeloho'nji mtimokumentohofofoho. Oso hwa'uye huyo'mango sife ki'nyopo a'amufe wonyo wae yafo'ne yahu honiyo sisyasiyo'neponoho. I oso ango homo somjo yo'mayo yoloho joso ehohosasiyo'neso nom'ne sikunomnefoho. Olo iyoswo lomo mamtimokumehono.

⁶ Oso yo'mayoso hofiko yontifi Anituye ango somo ho'nahumentohofofoho. Oso hohosohonta a'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwa sikuno huhwo huhwi hofiko hwapife ango hoku'yo simo'mjo somo noswontifi osopo hofiko a'amufe wonyo wae yafo syoho imotofofoho. ⁷ I oso'no soswo anga'no uyokolofahon'ngki sikuno anga'nohino somo hwe yofe engo'njo a'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwo kako oso ango ajwo so'mo humentisofoho. Oso ango homo somo kako yahu honiyo nomotaswonto Anitumo ulimento, Ngko'nji olo a'amu lo'nji nakwo hon'ngkano wonyo so'no huno monayo'njo yalokunjo so'no olo yahu honiyo oso wonyo wae iyo'ne kijopalokweno. Ose ulonto Anitumne'no ho'nahumentisofoho.

⁸ Oso yahino hiso'no Anituye Towahuno Wopingo nakumo ole lonetihunyofoho. A'amu sakinjoso oso ango ajwo so'mo Anitu humawo'n'ngkisoponoho mulimotofo sopo mohufitnehofa. O'o, olo hon'ngkano loso pikunawo'nyoponoho. ⁹ Oso hwapife ango hiso nakwoe hunomo ehohosonasiyo'ne huyo'mangofoho. Hwapingoso ole, yo'mayo yahu so'nji Anitumne'no ho'nasiyoso a'amufe hon'ngkano wonyomne'no hofikoe hunomo wonyo hwo'nyoho hnniwo'n'ngkohofoso wae mmofonehoho. ¹⁰ Oso hon'ngkano hungkuno Mousesimo Anitu simo'mo uyimentisoso wosopayo nyo'ne, mijo nyo'ne, mijo yoma'nyo'ne, yo'mayo iyo'ne yahino'nohino uyimentisofoho. Oso yahinoso yamofa hungkuno'nohinofoho. Oso yahinoso ne'no nowentan'ngki hon'ngkano nom'ne songo ito'nohinoso u'mofapmmonte'no yohoho.

Jisas Kilais kakoe honiyoso nakwoe wonyomne'no usihuma'mentisofoho.

¹¹ Oso hon'ngkano songo Anitu kakoe a'amu'nji ufohi'nyo'neso nto imofapmmaho. Hon'ngkano songoso Kilaisiyoho. Kilais nakwoe Hwe

Engo a'amufe wonyo wae nihu'nahone yafo syoho'njo hweho. Jisas huhwo sohwo Anituye ango ne somo nto humaho. Oso ango hiso hwahoponjo hwapife ango homo yakolo'nnyofoho. Hwapingoso oso ango hiso a'amu hwahoponjoso molimentohofomaho. Hwahoponta'ango'maho. ¹² O'o, Kilais kako yahu *meme'nji mpulimokau'njiye* honiyo'nji oso ango Anitu humaso somo motahumentiso'maho. O'o, kakoe honiyo nakwoe wonyo nihu'nahone wae enafo'ne Anitumo uyonto humentisofoho. Oso honiyoso sikuno pi'ningomo usihuma'mentiso'maho. O'o, sikuno anga'nohino somo usihuma'mentisofoho. Oso'no kakoe temtitofo nemakahonngki nakwo kako'nji ne'no nohumentihwanefoho. ¹³ Hwe fihwo kako honingkano hungkuno fehohnjomo ito'no min'ngkayo'manji osohumo Anitu uhwononto kiho pa'nyo imo'nimentiso somo uhwonimentisofoho. Oso humne'no a'amu fihwo a'amufe wonyo wae yafo syoho'njo sohwo kako *mpulimokau* tohomo fonji'mofonto oso hwakufo so'nji nom'ne yahu honiyo'nji a'amu kiho'njo sohumo kisuhumentisoso kiho'maso imokumentisofoho. ¹⁴ I oso'no Kilaisiye honiyo oso yahu honiyo somo yakolo'nnyofoho. Jisas kako kakoe a'apaho a'amufe wonyo wae nihu'nahone yafo'ne Anitumo uyimonto yahonngki Anituye Towahuno songo ne'no humawo'n'ngkiso sohwo kako Kilais honingkano wonyo miyo'neso ufo'ma'mentisofoho. Jisas nakumne'no poyo pe'nimentiso so'no nakwoe hunomo wo'nyo'nwoho hnn'wo'n'ngkuhwoneso Jisas kako wae enafo'wo'n'ngkisofoho. Oso'no nakwo siki syoho miyanehwono. O'o, nakwo Anitu songo ne'no humayo sohumne'no syoho ulohofiyon'woho.

Jisas Kilaisiye honiyo songoso nakwo Anitu'nji mokotijwahinyo'ne imo'nimentisofoho.

¹⁵ Oseso Jisas kako nakwo Anitu'nji mokotijwahinyo'ne yahino songo somo ajwopo humaho. Osopo nohumentan'ngkuhwosi nakwo Anitu nahwosopomentiso hn'nwi yo'mayo Jisas songo ne'no humayo'ne nalimentisoso womantanoho. Hwapingoso nakwo hohontajo honingkano hungkunomo ito'no min'ngkayo'njo yontani honingkano wonyo imotohwone somta'ni Jisas kako nakumne'no poyo pe'nimentiso so'no kako nakumo honingkano wonyo mta'ni isihutofonema'mentisofoho.

¹⁶ A'amu olo hwaho loponjo sohwo ole liwo'n'ngkahi, Ngko poyo pe'nime sohonta nje yo'mayoso nje mehomiso mapitne'ento liwo'n'ngkohoho. Oso a'amu huhwo sohwo nope'n'ngkahonngki a'amuso nuhwonontifi oso hwoe yo'mayo ho'yangoso kakoe mehomimne'no lontifi uy'wo'n'ngkohofoho. ¹⁷ Oso hwe nje yo'mayoso nje mehomiso mapitne'ento limentiso sohwo nohumentan'ngkuhwosi momapitnehoho. Peho'neto. Kako poyo mape'nyofoho. O'o, poyo pe'n'ngkuhwoso'no yo'mayoso womantifeho. ¹⁸ I oso pa'nyo nakwo Anituye hungkuno Mousesimo simo'mo uyimentiso so'no huno wosoyisyano. Oso hungkuno hohontajo a'amu'nji Anitu'nji mokotiku'nyo'ne so'no a'amufe wonyo wae yaofoso hofiko yahu honiyo musihumaso'njo yontifijontentesi Anituye hungkuno yokumpohn'nyo ane'njo'nesohilo. O'o, hofiko yahu honiyo usihuma'mentohofoso'no Anitu'nji mokotiku'nyo'ne hungkunoso yokumpohn'nyo imokumentisofoho. ¹⁹ Simo'mo Mouses hwe moya'mi somo yo'mayo honingkano hungkuno hopi'nonohino Anitu'nji mokotiku'nyo so'ne ulimentisofoho. Nulonto kako yahu *meme'nji mpulimokau* mu'nji nofonjasyonto honiyoso mijo'nji ahwontemo sisyi'mo'mentisofoho. Ose

yonto kako yahu *sipsip* lohwo ho'yo fayó honiyo'nohino so'nji nomanto hwołmpofo somo popojonto yahu honiyo'nji mijo'nji yomanto iyoswo Anituwe hungkuno'njo hwe moya'mi so'njimo ifoli'posi'mee'mentisofoho. ²⁰ Mouses ose yonto uli'mento, Olo honiyo ifoli'posi'meesemofohé loso Anitu'nji mokoti'ku'nyo hungkunoso yokumpohn'nyo imokiyo'nefoho. Sekwo olo hungkuno losomo ito'no fin'ngkamno. ²¹ Ose ulonto kako yahu honiyoso hwapife angó'nji iku'yo yo'mayo oso angó homo somjo Anituwe yofe ho'nomayo'ne yo'mayo somo ifoli'posi'mee'mentisofoho.

²² Ihwoni, a'amu honi'ngkano hohontajo somo in'ngkamotofoso yo'mayo somo hofiko honiyo'nji ifoli'posi'mee'motofoso Anitu nuhwononto wopi'ngó uhwonimentisofoho. Honiyo musi'humaso'manji Anitu hofikoe honi'ngkano wonyo somo wae meeofonehoho.

Jisas Kílais nakwoe wonyo wae yaofó'ne kan'ngkwohumo kako yano inimentisofoho.

²³ Yo'mayo hwapife angomo ho'nahumentohofoso ahwomomjo yo'mayo ne somo yamofó neti'hwayo'nefoho. Hwapife angó homo somjoso honiyo'nji ifoli'posi'mee'mentohofó so'no Anitu uhwonimentisoso yo'mayoso wopi'ngó uhwonimentisofoho. I oso'no ahwomomjo angó neso ose'njo'maho. O'o, hwahoponjo yahu honiyoso hopo'maho. O'o, yahu honiyoso wopi'ngó monamokiyo'njo yontan'ngki Anitu nahonimentisofoho. ²⁴ Jisas kako nakwoe hwahó lopo humamentiso sohonta kako hwapife angó a'amu molimentohofó angó ajwo ne mo'mjo angó Anitu humawo'n'ngkisoponoho mulimentohofó somo mahumentisofoho. Oso angó homo somo ahwomomjo angó ne somo yamofó neti'hwayo'nefoho. Jisas kako ahwomomjo angó ne somo noswonto Anituwe si'manopo nohumanto nakumne'no syoho iwo'n'ngkiso hweho.

²⁵ Hwe a'amufe wonyo wae syoho'njo yofe engó'njo sohwo kako soswo anga'no anga'no uyokolofahon'ngki yahu honiyo'nji motasyiwo'n'ngkisofoho. I oso'no Jisas kako kan'ngkwohwo Anitumo a'amufe wonyomne'no sikuno pi'n'ngomo inimentiso'maho. ²⁶ U Jisas sikuno pi'n'ngó engó yontentesi kako Anitu nakwoe hwahó si'mo'mo mt'i'mokumentiso somta'ni poyo pe'n'pe'nyo mji'm'hwonesohilo. O'o, awonoho. Jisas kako nakwoe hwahopo sikuno moi'wo umó'n'monto yahonjo somo noponto nakwo hopi'nonohino hn'nwiye wonyo wae ni'hu'nahone yaofó'ne sikuno anga'nohino somo kakoe a'apaho Anitumo inimentisofoho. ²⁷ A'amu hopi'nonohini olo hwahó lopo humalohwone hn'nwi sikuno anga'nohino somo poyo pe'n'wo'n'ngkuhwonefoho. Poyo pe'n'ngkuhwasi nakwo Anitu'nji hungkuno ikwolofó'ne so'no wanefoho. ²⁸ Oseso Jisas Kílais kako sikuno anga'nohino somo kako Anitumo nakwo hopi'nonohino hn'nwi wonyo wae ni'hu'nahone yaofó'ne kakoe a'apaho inonto pe'n'mentisofoho. Ose pe'n'mentiso so'no kako asomo poso sohonta kako nakwoe wonyomne'no apa'no pe'nyo'ne'maho. O'o, kako nopi'hwosi a'amu kakine'no hontohumalohwone hn'n'mo neti'mayo'nefoho.

10

Yahu honiyo hohontajoso a'amufe wonyo wae ni'hu'nahone yaofó'ne hopo'maho.

¹ Oso hohontajo honingkano hungkuno Anitu Mousesimo uyimentisoso yo'mayo wopingo tifi imo'none so'no yamofo netihwayo'nefoho. Oso hungkuno simo'mo uyimentisoso hungkuno wopingo tiffinjoso afa'maho. O'o, hohontajo honingkano hungkunoso ole nalohi, Sekwo soswo anga'no anganohino somo sekwoe wonyomne'no yahu fonjokisahumno. Ose nalimentisofoho. I oso'no a'amu oso hungkuno somo iningkamotofoso hofikoe huno simeho wopingo neso imokiyo'ne'maho. ² O'o, hohontajo honingkano hungkunoso a'amufe honingkano ne wopingo imokontentesi a'amu hiso Anitumne'no yo'mayo yahu ne'no mofonjokisyasyikutnesohilo. O'o, oso a'amu hiso hofikoe honingkano wonyo somne'no wonimango ne'no uningkahoningki hofikoe wonyomne'no yahu ne'no fonjokisasyiwo'n'ngkohofoho. ³ I oso'no soswo huhwo huhwi hofiko yahu fonjokisasyontifi hofikoe honingkano wonyomne'no huno ufohotofonefoho. ⁴ Hwapingoso yahu honiyoso a'amufe wonyo wae meeofonehoho. O'o, ni'hu'no awonoho.

⁵ Oso'no Kilais nakwoe hwahopo wapmmonto yonto Anitumo ole ulimento, A'amufe wonyo honingkanomne'no yo'mayo yahu kijapiwo'n'ngkohofoso ngkilaho lalokuno.

I oso'no kiko ngkine'no hwahoponjo a'apaho somne'no enisyohumahoningkini hofikoe honingkano wonyomne'no nje a'apaho loso wokijapmmonne'no yohono.

⁶ A'amu hofikoe wonyo honingkanomne'no yahu hopi'nonohino tohomo fonji'mofontifi yo'mayoso kiko uhwonyo'no kisosyantaningkofi jije simeho wopingo makumo'n'ngkiyohoho.

⁷ Oso'no ngko ole kiloho, U Anitu kiko ngkimo nohonyo.

Yo'mayo ngko poyo pe'nyo so'ne iyoswomo mt'i'mokumentohofoso ngko jije hunomo kin'ngkape-e'ne wawomne'no yohono.

Ose ulimentisofoho. ⁸ Simo'mo Kilais kako Anitumo olo so'no ulimento, A'amu hofikoe wonyomne'no yahu fonjasyiwo'n'ngkohofoso so'no kiko ngkilaho liwo'n'ngkohino. Yo'mayo yahino wonyo somne'no kijapiwo'n'ngkohofoso jije simeho wopingo makumo'n'wo'n'ngkiyohoho.

Oso honingkano hungkuno Anitu kako Mousesimo simo'mo uyimentisoso somo hofiko ko iningkamotofoso so'no oso hungkuno hiso Kilais Anitumo ulimentisofoho. ⁹ Ose ulonto Anitumo ulimento, U Anitu ngko nto pohono. Jije simeho wopingo kumo'nyo'neso yo'mayo uyimonne'no yohono. Ose ulahoningki Anitu kako hohontajo hofikoe wonyomne'no yahu fonjokisahumentohofoho yahino somo wae yaofonto kako Jisasiye a'amufe wonyo wae yaofone kakoe a'apaho inyoso Anitu nomanto hohontajo yahino somo uyohopomentisofoho. ¹⁰ Jisas Kilais kako yo'mayo syoho Anituye simeho wopingo umo'nyo'neso yonto kako a'amufe wonyomne'no kakoe a'apaho inimentisofoho. Sikuno anga'nohino somo inimentisoso so'no a'amu hopi'nonohino hn'nimo Anitu nahonimentisoso wopingofoho limentisofoho.

Jisas kakoe honiyoso nakwoe wonyo wae yaofonefoso hoponoho.

¹¹ A'amu a'amufe wonyo wae yaofonefoso syohonefoso nahwi hofiko sikuno huhwo huhwi oso syohoso imotofoho. Yahu ne'no fonjahumotofoho. I oso hiso imotofoso a'amufe wonyoso wae mee'mmotofoho. ¹² I oso'no Kilais kako a'amufe wonyo wae yaofonefoso sikuno anga'nohino somo kakoe a'apaho inimentisofoho. Ose inimentisoso so'no nakwoe wonyo

hon'ngkano hopi'nnonohino iment'hwone so'nji olohontajo yalokuhwone so'nji hwangu yaso so'nji n'hu'nahone wae yao'mentisofoho. Wayo yao'mentiso sohonta kako An'ituye aho angahohnta'ni usijo'no humaho. ¹³ Osopo nohumanto An'itu kako Jisasiye mangohwa nje sifi'ki'nyo'mo won'humajononto hontohumaho. ¹⁴ Jisas kako a'amufe wonyo wae n'hu'nahone yafo'ne sikuno anga'nohino somo kakoe a'apaho in'imentiso so'no oso a'amu kako nahwosopo'mentiso hn'nimne'no n'hu'nahone wop'ngofoho l'imentisofoho. Ose l'imentiso so'no nakwo wop'ngo imo'nalokuhwono.

¹⁵ An'ituye Towahuno huhwo kako nakumo olo hilo so'no nehopeho nal'imentisofoho. S'imo'mo ole nalohi,

¹⁶ Hwangu yahino songo a'amu ngko'nji mokot'ku'nyo hungkunoso uy'monnoho.

Osohonta nje hon'ngkano hungkunoso a'amufe simehomo hofikoe hunomo woho'nahumonnoho.

An'itu ose l'imentisofoho. ¹⁷ An'ituye Towahuno sohwo nom'ne hungkuno nal'imento,

Oseso ngko hofikoe yahino wonyo so'nji hon'ngkano wonyo so'ntnne'no apa'no huno mosyafisiyo'njo uy'monnoho.

Ose nal'imentisofoho. ¹⁸ U An'itu kako nakwoe wonyo wae n'hu'nahone yao'mentiso so'no nakwo oso wonyo hiso'no An'itumo apa'no peho'no uyanehwono. Awonoho. N'hu'nahone enao'mentisofoho.

*Nakwo An'itumo simeho hi'ntnnono uy'hwasi kako'njo tifonepo wohu-
mano.*

¹⁹ Nje a'amu soku, Jisas nakumne'no kakoe hon'yo usi'huma'mentiso so'no nakwo An'itu humaso anga sopo nosyuhwasi osopo iyoho monanonehoho. ²⁰ Jisas kako nakumne'no poyo pe'n'imentiso so'no hon'ngkano songo oso anga An'itu humaso sopone'no swane'no hwosampo'mentisofoho. Hohonta hwapife pmpilipeehinyoso oso hon'ngkano somo piku'nawo'nyofoho. I kakoe a'apaho in'imentiso so'no oso hon'ngkanoso n'hu'nahone hwosampo'mentisofoho. ²¹ Jisas nakwoe hwe yofe engo'njo a'amufe wonyo wae n'hu'nahone yafo syoho'njo sohwo kako nakwoe Hwe Engo An'ituye temtitofo hn'nimo nemokosyohumawo'n'ngkiso hweho. ²² Hohonta yo'mayo somo yahu hon'yo ifoli'posi'mo'mentohoho somo An'itu uhwon'imentisoso wop'ngo uhwon'imentisofoho. Oso hopaso Jisas kako nakwoe hon'ngkano wonyomne'no poyo pe'n'imentiso so'no An'itu nahon'imentisoso wop'ngo nahon'imentisofoho. Oso'no nakwoe hon'ngkano wonyo somne'no nakwo simeho tango moneyalofiyoho. I hohonta hofiko hofikoe a'apaho An'itu uhwonyo'ne mijo yoma'n'imentohoho hopaso Jisas kako mijo kiyonema'mentisofoho. Oso'no nakwo iyoho monanyo'njo nohumehwasi An'itumo u'mano. Hwap'ngoso kako nakwoe hungkunomo nepa'none so'no huno nayohoho. ²³ Nakwo nom'ne a'amu somo An'itumo simeho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no yoloho lijwaofi'wo'n'ngkuhwone so'no simeho uyoso yokumpoh'nyo nokesyohumehwasi yo'mayo An'itu nal'imentiso so'no wohontohumano. Nakwo nohontohumehwasi po'nifo humehwaloho. O'o, yo'mayo An'itu kako yoneso'no nakumo nal'imentisoso nehopeho. Oso An'itu kako uy'montonoho. ²⁴ Olo so'no huno wosyofisyano. Nakwo fo'ma'nyo engoso simeho inyoso'no pipi yanehwono. Oso'no huno syof'sy'hwasi huno wop'ngo t'pemehwasi hofiyo uyano. ²⁵ Nakwo

a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkuhwone hn'nwi nakwo Jisasiye yofe so'no uhu'mokohumayo yahino somo nusikwajihwaloho. A'amu fehohnjoso oso yahino somo nto uliko'ma'malofofoho. O'o, nakwo nuhu'mokuhwasi Anitumne'no yokumpohn'nyo lohofo'ne wofo'mo'nano. Ose yalokuhwoneso yokumpohn'nyo ne'no wofo'mo'nano. Hwap'ngoso Jisasi'nji hungkuno ikwolofone sikunoso mofoneponoho.

Nakwo Anituye Hwomu Jisasi'mne'no hohujo ikinjimofihwaloho.

²⁶ Nakwo Anituye hungkuno ne somo huno nayihwoso'no osopo nakwolaho lihwasi hon'ngkano wonyomo ne'no nohumehwasi oso hon'ngkano wonyo wae enaofone'no Anitumo peho uyanehwono. Nihu'no awonoho. ²⁷ Ose yaso'manji nakwo nakwoe hon'ngkano wonyo somne'no hungkuno ikwolofone ne'no nohontohumehwasi iyoho wananono. Hungkuno moi'wo ikwolofihwasi Anituye mango sohwna'nimo toho mikun'imposo somo nonanone'nwoho. ²⁸ Nakwo olo so'no huno nayohi, a'amu fihwo kako Mousesiye hon'ngkano hungkunomo haloho maposo'njo imentiso sohwo kako hon'ngkano wonyo imentiso'manji nom'ne a'amu hufa'u, hufa'u sihune osohwa wonyo somo uhwonontifi oso a'amu huhwo sohwoe wonyomne'no hungkuno yoloho lijwaofoso'manji oso hwe Mousesiye hon'ngkano hungkunomo min'ngkayo'njo sohumne'no hitoho mulofe'njo yontifi fonjahumentohofoho. ²⁹ A'amu Anituye hon'ngkano hungkuno Mousesimo uy'mentiso somne'no ngkilaho limentiso so'no ose imentohofom'nanji a'amu nom'nehwo kako Anituye Hwomumne'no ngkilaho loso'manji oso hwe huhwo sohumne'no Anitu kako peho ulohofoneto. Oso a'amu huhwo sohwo kako tango mikun'imposo engo mane hweho. Hwap'ngoso oso hwe huhwo sohumne'no Anitu'nji mokotiku'nyo'ne oso hwe sohwoe wonyo wae yaofone'ne Jisas kakoe honiyo usihuma'mentisofoho. I oso'no usihuma'mentiso so'no hwe huhwo sohwo Jisasi'mne'no sitofo uli'wo'n'ngkohoho. Anituye Towahuno Wop'ngoso hwo nalohof'wo'n'ngkiso sohumne'no ngkilaho li'wo'n'ngkohoho. ³⁰ Anitu kako ole limentiso so'no huno nayohoho. A'amu hon'ngkano wonyo iwo'n'ngkohoho somo ngko Anitu'ni kakoe wonyo somne'no wonyo aku uy'monnoho. Nje syohofoho. Hungkuno nom'neso ole nalimento, Hwe Engo Anitu sohwo kako kakoe hwe moya'mife yahino wop'ngon'jo so'nji yahino wonyo'njo so'njimo yano ilofonefoho. ³¹ A'amu yahino wonyo'njo somo tango mikun'imposo uyonefoho. Oso'no kako tango engo monejape so'no hon'ngkano wop'ngon'nohinimo un'ngkowano.

Nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uy'hwasi wolohofano.

³² Hohonta sekwo Anitumne'no simo'mo nupa'nontifi simeho hi'ntnnono uyahon'ngkofi a'amu wonyo selohofahon'ngkofi yo'mayo tango se'ma'mentiso sohonta sekwo yokumpohn'nyo loho'mentohofofoho. Oso hohontajo somne'no sekwo huno fisyafi'hupmno. ³³ Sikuno fehohnjo somo hofiko sekumo hwe moya'mife timopo sehumajontifi hungkuno wonyo sitofo'nji selontifi tango sejapmmentohofofoho. Sikuno nom'nemo sekwoe a'amuso oso pa'nyo tohino mentan'ngkofi sekwo hofikimo nuhwonontifi ufo'mano lontifi imentohofoso sekwo hofiko'nji tohino soma'mentohofofoho. ³⁴ Sekwoe a'amu fehohnjo hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono umentohofoso so'no impo'angomo uhumojahon'ngkofi sekwo hofiko'nji tohino soma'mentohofofoho. Sikuno nom'ne somo sekwoe

yo'mayo ho'yangoso a'amu nom'neso wae esemofahon+ngkofi sekwo ho'yangoso so'no huno engo mosyafisiyo'njo yontifi hwahoponjofoho. Womapife lontifi simeho wopingo'nji simonyo imentohofofoho. Hwapngoso sekwo huno moi'wonoho. Sekwoe ho'yangoso neso ahwomomo weho. Ne'no nowentihwonefoho.

³⁵ Oseso yo'mayo so'no sekwoe simeho yokumpohn'nyo uyoso noho'nasyikutoho. O'o, Anitu kako wopingo selohofonefoho. ³⁶ Sekwo yokumpohn'nyo lohofikuji Anituye hungkunomo tifi fin+ngkamno. Ose ifijo'manji Anitu yo'mayo wopingo wosejapmmo sel+mentisoso wotipemantifeho. ³⁷ Anituye hungkuno iyoswomo mt+imokumentohofoso ole nalohi,

Sikuno we'eneponoho.

Oso hwe nakwoe hwahopo wapmmo nal+mentiso sohwo we'enepi wapm-montonoho.

Kako miyonehoho.

³⁸ Nje a'amu hon+ngkano nto'nohino'njoso hofiko ngkimo simeho hi'ntnnono ntopalokwofoso hofiko songo nohumafitnnefoho.

I a'amu hiso ngkine'no hohujo ikinjan+mopijo oso a'amu somne'no nje simeho wopingo man+mo'nonehoho.

Ose nal+mentisofoho. ³⁹ I oso'no nakwo Anitumne'no hohujo mik-injumofe'nwoho. Oso'no nakwo tikano somo tohino ne'no mayo sopo no mowanehwono. O'o, nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uy+wo'n+ngkuhwone hn'nwi nakwo simeho wopingo'nji songo ne'no hum-mentihwanefoho.

11

Mpohwosafe simeho hi'ntnnono Anitumo uyo yahino hwapngoso olenoho.

¹ Anitumo simeho hi'ntnnono uyo yahinoso olenoho. Yo'mayo wopingo Anitu sekumo waseloho'monnoho nal+mentiso so'no hontohumalohwono. Neso ko yontani nakwo huno nayohoho. Wopingo wonaloho'montonoho. Huno ose neyahon+ngki Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokuhwono.

² A'amu hohontajo sohwa hofiko Anituye hungkunomo simeho hi'ntnnono uy+motofoto so'no Anitu ul+mento, sekwo simeho hi'ntnnono ntapmmento-hofoto so'no nje a'amu ne kuyoho selalokweno. ³ Nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no huno ole nayohoho. Anitu hungkuno lahon+ngki nakwoe hwaho ahwomo nonyo wosopayo yo'mayososi siki imo'n+mentisofoho. ⁴ Ae'mta'ni nakwo a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono umotofoto somne'no huno wosyofisyano.

Apel

Apel kako Anituye hungkunomo simeho hi'ntnnono uy+mentiso so'no kako yahu *sipsip* fonjokisahumentisoso Anitune'no iloho yahon+ngki Anitu nuhwononto, Nje a'amu nehwasoho ul+mentisofoho. Apeliye kola'wehwo Kein kako Anitu hungkuno uy+mentiso somo hwotoho hmentiso so'no kako wosopayo'nohini uyahon+ngki Anitu, Nje a'amu nehwasoho mujo'njo imentisofoho. Apel kako Anituye hungkunomo in+ngkawento pe'n+mentisofoho. Oso'no kakoe hungkunoso hon+ngkano wopingo somo nakumo net+hwawo'n+ngkisofoho.

Inouk

⁵ Inouk kako nohumanto Anituye yahinomo tifi iningkawento Anituye simeho wopingo umokumentisofoho. Kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no kako poyo mape'nimmentono. O'o, Anitu a'apaho hi'nji utima'mentisofoho. Oso'no a'amuso hofiko kakoe pijafo so'no hafihafe wonyopi tipmmentohofofoho. ⁶ A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono muyo'njo sohwo kako Anituye simeho wopingo mumokonehoho. Hwapingoso hwe fihwo kako Anitumo u'ma'mo loso sohwo kako Anitu humaso so'no simeho hi'ntnnono uyiwono. Oso'nji a'amu Anitune'no tipewo'n'ngkiso osohumo Anitu wopingo uloho'montonoho. Oso'tnne'no simeho hi'ntnnono uyiwono.

Niwa

⁷ Niwa kako yo'mayo tifi imo'none so'no muhwoniyonto kako Anituye hungkunomo nupa'nonto simeho hi'ntnnono uyimentisofoho. Oso'no kako yofayokino angonjo mikunimposo mtimokumentisoso hofiko'montohwa yofayokinomo humentohofoso songo humentan'ngkofi a'amu hopi'nono yofayokinomo mahumentohofoso poyo pe'nimentohofofoho. A'amu homo somo Niwa kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyo yahinoso hofiyo lutihwamentisoso hofiko haloho maposo'njo imentohofoso hungkuno tango'njo ikwolofone'neso wo'nnyofoho. Niwa kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no Anitu ulimento, Kiko nje a'amu ne hwosoho. Ose ulimentisoso Anitu a'amu hopi'nono kakimo simeho hi'ntnnono uyiwon'ngkohofoso oso hiso uliwon'ngkisofoho.

Apiloham

⁸ Anitu Apilohammo hungkuno ulahon'ngki Apiloham kako hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono uyonto tifi iningkawomentisofoho. Apiloham kako kakoe angosopo nuliko'manto Anitu hwaho nom'ne wokijapmmo ulimentiso sopo umentisofoho. Apiloham kako huno ole syafihu'mento, Ngko ntonte palokweno. Huno ose ko syafisyonto kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyonto umentisofoho. ⁹ Oso hwaho hiso'no Anitu kako ulimento, Apiloham kinonji jije imu so'njine'no hwaho sejapmnefoho. Ose ulimentiso sopo nowento nom'ne hwafe hwahopo hwapife angomolimentisofoho. Osopo Apiloham kakoe hwomu Aisak'janji hofiyakwo Jekoup'janji humamentohofofoho. Hofiko kihn'awo'nnyo hwafoho.

¹⁰ Osopo nohumantifi Anituye huno mta'ni pone engo wantimokumo limentiso so'no hofiko hontohumamentohofofoho. Oso pone engo hiso yokumpohn'nyo ponoho. Moi'wo mmo'nonehoho.

¹¹ Apilohamiye ape Sola kako a'manesi mehomi mmo'nyo hwonjo imon'mentiso sohonta Anitu ulimento, Ngko hwomu wokijapmmo. Ose ulahon'ngki Sola Anituye hungkuno ne'njo somo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no Anitu kako Solamo yokumpohn'nyo uyahon'ngki Sola hwomu ma'mentisofoho. ¹² Oso'no Apiloham ni'hu'no a'mane imon'nto poyo wape'nimonto mofone sopo kako a'amu pi'n'ingo engo sofe hom'ngkwowho imon'mentisofoho. Oseso Apilohamiye imuso hofiko olo pa'nyofoho. Nakwo ahwomomo hntokwaliyo pi'n'ingo engo uhwon'wo'n'ngkuhwone so'nji tafeponjo wosoho uhwon'wo'n'ngkuhwone oso pa'nyo imon'mentihwone'nwoho. Apiloham Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso hopaso nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono

uyalokuhwone hn'nwi Apilohamiye imu'nwoho. Oso wosoho so'nji hntokwaliyo so'nji a'amu atofu mal+fitnnehofu. Oso pa'nyo imo'nalokuhwono.

¹³ Oso a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono umotofosu nohumantifi pe'nimentohofofu. I oso'no olo hwaho lopo nohumantifi yo'mayo Anitu ulimntiso so'no simeho hi'ntnnono uyontifi nto ma'mentohofu hopya syafisyontifi simeho wopingo umo'nimentisofu. Ole limentohofi, Olo hwaho lopo sopo nakwoe hwapingopomaho. O'o, olopo we'enehwo wuhumantanoho. Ose limentohofofu. ¹⁴ Ose limentohofu somne'no nakwo huno nayohoho. Hofiko hofikoe hwaho ne sopene'no wotipemantife'no hontohumalofo. ¹⁵ Hofiko oso ango uliko'ma'mentohofu so'no asome we'e'ne huno mosyafihu'mmentohofofu. U hofiko huno asome we'e'ne syafisyontifijontentesi hofiko honingkanu notipemafikutnnesohilo. ¹⁶ O'o, ose malimentohofofu. Hofiko nom'ne hwaho wonyoangkafo olo hwaho loponjomo yakolo'nnyo sopene'no hontohumamentohofofu. Ahwomomne'no hontohumamentohofofu. Oso'no hofiko Anitumo ole ulimntohofi, Kiko nakwoe Anituhwosoho. Ose ulontifeso Anitu kako wonimango mumnimmentisofu. O'o, kako hofiko'ne ango engoso nto esyohumamentisofu.

¹⁷⁻¹⁸ Anitu Apilohammo ulimnto, Jije hwomu Aisak mta'ni imu pi'ningo engo wokijapmmnono. Ose ko ulonto Anitu kako Apilohammo yamofo ulohommentisofu. Apiloham kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyimntiso so'no kakoe hwomu Anitumne'no sojopo wofonjokisahumu lonto imentisofu. ¹⁹ Ose yonto kako huno ole syafihu'mnto, Nje hwomu poyo pe'ningkuhwoso'no Anitu kako apa'no songo ulikafoso kako hoponoho. Ose syafihu'mntiso so'no ole liwo'ningkuhwoni, Apiloham kakoe hwomu poyo pe'nimntiso sohwo apa'no songo iwa'mentisofu.

Aisak

²⁰ Aisak kako Anituye hungkunomo simeho hi'ntnnono uyimntiso so'no kakoe hwomu Jekoupi'nji Isou oso hwa'umo yo'mayo tifi u'mayo'ne so'no aho ulonjimokumentisofu.

Jekoup

²¹ Jekoup kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyimntiso so'no kakoe sikuno poyo pe'nyoso moi'wo umo'nimnto yahoningki Jekoup kako kakoe mnopo ijofasito ehumantu Anituye yofe ho'noma'mentisoso kako Jousepiye hwomu sohwa'umo ulonjimokumentisofu.

Jousep

²² Jousep kako Anitu ne'no simeho hi'ntnnono uyimntiso so'no kako tifo nepo poyo wape'nimnto yonto kako a'amu Isilael somo ulimnto, Sekwo hwaho Ijip nuliko'mafikuji nje yokinoso nonimotawekuji hwaho Kenan sopo foho'nanihumno. Ose ulimntisofu.

Mouses

²³ Mousesiye kaningkwowho'ya'u siko hwomu milongo ma'mentisiyo sohonta uhwonimntisiyoso hwomu wopingo uhwononji hiyaso'mo hamno hufa'u shune mokosyohumamentisiyefu. Hwapingoso ole, Hwe engo hwaho Ijip mokosyohumayo sohwo kako a'amu Isilael somo ole ulimnto, Sekwo hwomu tipemafikuji fonjahumno. Ose ko ulimntiso so'no siko Anitumo simeho hi'ntnnono uyimntisiyo so'no siko hwe engo Ijip mokosyohumayo sohwoe hungkuno somne'no hwotoho feso'no iyoho munimmentisofu.

24-25 Mouses kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no kako engo imo'nonto kako hwe engofe yofe mayoso ngkilaho lonto kako Anituye a'amu Isilael so'nji tango ma'mentisofoho. Hwapingoso ole, kako syafihu'mento, Nakwo olo hwaho lopo we'enehwo nohumehwasi poyo wope'nantanoho. Oso'no ngko hwe engo hwaho Ijip mokosyohumayo sohwoe angomo we'enehwo nohumahm'mo yo'mayo yahino wonyo nje simeho wopingo n+mokiyo'ne iyoso ngkilaho. O'o, ngko nje a'amu Isilael so'nji nohumahm'mo Anituye hungkunomo un'ingkamo. Ose syafisyonto ²⁶ ole so'no syafihu'mento, Anitu uhwasopo'mentiso sohwo Kilais oso humne'no ngko tohino mayoso wopingofoho. Yo'mayo ho'yangwo wokoso Ijip mta'angoso ngkilaho. Ose syafihu'mentisofoho. Hwapingoso kako yo'mayo Anitu wopingo ulohofone so'no syafihu'mentisofoho.

²⁷ Mouses Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no kako hwe engo hwaho Ijip mokosyohumayo sohwoe simeho tohino so'no iyoho munyo'njo yahon'ngki hwaho Ijip ul'iko'manto Mouses kako Anitu'nji humayo so'no huno yahon'ngki yokompohn'nyo ito'nonto ul'iko'ma'mentisofoho. Kako asomo mappmentisofoho. ²⁸ Mouses kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no kakoe a'amu Isilael somo ul'imento, Sekwo yahu *sipsip* nfonj'kujji hon'yoso hoku'yo ponjo hwosaho somo fifulohopmno. Ose imentohofone so'no a'amu ahwomomjo sohwo kako Isilael sofe mehomi tisimaso somo mofonjasiyo'njo yonto a'amu Ijip sofe mehomi tisimaso somo fonjohumentisofoho.

A'amu Isilael pi'n'ngo engoso Anitumo simeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uyimentohofofoho.

²⁹ A'amu Isilaeliso Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentohofone so'no hofiko mijo ayo Mijo Hon'yo'nohinofoho * liwo'n'ngkohofone sopo noso'n'ngkahon'ngki nongkihnta'ni wako'mentohofofoho. I osohonta a'amu Ijip sohwa in'ngkawomentohofone sohwaso hofiko mijo ajwo sopo nto wekahon'ngkofi mijo asomo fokumo lohofonto oso a'amu sohwaso mijo mihulo'mentisofoho.

³⁰⁻³¹ Ape hwa'nte Leah angwo Jelikou humamojosi kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentiso so'no kako hwe hufa'u Isilaelnta'ango tomi'no pmmentisiye sohwa'umo ufo'ma'mentisofoho. A'amu Isilaeliso Anitumo simeho hi'ntnnono uyimentohofone so'no hofiko pone engo Jelikou sokilojo'njo sopo i'mofawent'ifi ku'moku'mofone'no yontan'ngkofi sikuno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u uyokolofahon'ngki sokilojoso nihu'nahone piwahu'mentisofoho. Nopiwesyahon'ngki a'amu Isilaeliso hofiko a'amu Jelikou hopi'nono Anituye hungkunomo hwotoho hmmotofo somo fonjahumentohofofoho. Osohonta Leah kako hwe tomi'no pmmentisiye sohwa'umo ufo'ma'mentiso so'no kako songo humamentono.

³² Nom'ne sohwanne'no wamti'mokumonntaho. U, Ngkiteyoun, Mpalak, Samisoun, Jefita, Ntefit, Samuel, a'amu Anitu hungkuno yahon'ngki limotofo oso hwanne'no hungkuno sejo'neso sikuno hopo'maho. ³³ Oso a'amu huhwo sohwa hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono umotofo so'no hofiko nom'ne hwafe hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwoe itokuso'njo sohwaso uyakolo'mentohofofoho. Hofiko hofikoe a'amu somo hofiyu mokosyohumant'ifi hon'ngkano

* 11:29: Ap. 7:36 enjwa so'mo fehonolo'mongkomaho.

nto'no m^hwatimentohofofoho. Oso a'amu huhwo soh wamo yo'mayo An^tu wosejapmmo ulⁱmentisoso ma'mentohofofoho. A'amu huhwo sohwa hofikoe mangohwa hofikimo aho nokentⁱfi sikiswojo (*laiyoun*) toho lofone'entⁱfi siki s^wwojo'njo somo uhumatⁱ'mentohofoso a'amumo toho malofe'ne An^tu kako siki s^wwojofe mangomo pⁱjwomokosyohumamentisofoho. ³⁴ A'amu An^tumo in^gkamotofo somo hofikoe mangohwa hwaho kengo mta'ango sohwa utⁱmantⁱfi toho engo sijⁱmentiso sopo uhumojahon^gkofi a'amu somo toho manⁱmmentisofoho. A'amu sohwa hofikimo hasⁱmno'nji wofantⁱfi imentohofoso muhmnⁱmmentisofoho. Hofiko po'nⁱfo nohumentan^gkofi An^tu kakoe yokumpohnⁿyo uyⁱmentisofoho. Uyⁱmentiso so'no hofiko hofikoe mango soh wamo uyakolo'mentohofoso fonjofepmnaofomentohofofoho. ³⁵ A'amu pe'nⁱmentohofoso apa'no songo likofahon^gkofi homna'wohija apa'no utⁱma'mentohofofoho. A'amu fiso impe ito'nowahon^gkofi hofikoe mango sohwa hofikoe a'apahomo wonyo umokumentohofoso hofiko poyo pe'nyo'ne imentohofofoho. Hofiko An^tumo hohujo ikinjaopijoso hofikoe mango sohwa ulⁱka'mantⁱfeho. Hofiko hofikoe mango soh wafe hungkuno min^gkgayo'njo uyantⁱfitaho. O'o, hofiko pi'nⁱmo mta'ni apa'no likafikuji songo humayoso womantⁱfeho.

³⁶ A'amu fehohnjo hofikoe yahino wopⁱngo so'ne hofikoe mango sohwa hofikimo sitofu ulⁱmentohofofoho. Nom'ne sohwa hofikoe hohujo sopo sohwo sonyo fongku'mentohofofoho. Nom'ne soh wamo impo'angomo ahwomo nano'nji intofahumentohofofoho. ³⁷ Hofikoe mango sohwa a'amu fehohnjo somo sojo'nji fongku'mentohofofoho. Nom'ne somo yamofu nⁱhu'no wonyo uloho'mentohofofoho. Nom'ne somo hofiko iyo hntofe nomantⁱfi hofikoe a'apahopo hnto'mentohofoso hufa'u imo'nⁱmentiso so'no poyo pe'nⁱmentohofofoho. Nom'ne somo hofiko hosⁱmno fahumentohofofoho. A'amu fehohnjo hofiko yo'mayoso umofonyo imentohofu so'no hofiko yahu *sipsipⁱ*'nji *meme* paho so'nji hofikoe hwapⁱfe imo'nonto yo'mayo a'apahomne'no umofonyo inyo so'nji emoyahon^gkofi mango sohwa tango uyontⁱfi wonyo uloho'mentohofofoho. ³⁸ Oso'no hofiko ango ane pa'nyohwa hon^gngkanontⁱfi hofiko hwofiki'nyo, hwaho a'amu ane sopo, hwa'imomo, sokimomo humamotofofoho. Oso hwe moy^a'mi An^tumo sⁱmeho hi'ntnnono umentohofu hiso hofiko a'amu hon^gngkano wonyo'njo somo olo hwaho lopo humayoso nto'nohinⁱ'maho. O'o, hofikoe hon^gngkano wopⁱngoso nom'ne somo hwofilo'nnyofoho. ³⁹ Oso hwe hwoya'mi hiso hofikoe sⁱmeho hi'ntnnono uyoso'no An^tu kako wopⁱngo kuyoho ko ulⁱmentisoso yo'mayo An^tu wosejapmmo ulⁱmentisoso moma'mmentohofofoho. ⁴⁰ Hwapⁱngoso An^tu kakoe a'amu ne'njo hopi'nonohinoso yo'mayo wonyoangkafo afa'no afa'no nomapitnne'ento hungkuno mtito'mentisofoho. Jisas mape sohonta oso a'amu humamotofo An^tune'no sⁱmeho hi'ntnnono uyⁱmotofoso hofiko nakumo sⁱmo'mo monapopitnnehofu. O'o, hofiko nakumne'no hontohumalofu.

12

Nakwoe Hwe Engo Jisas hon^gngkano netⁱhwayo'ne sohune'no huno wosoyⁱsyano.

¹ Oso a'amu sisihwayo pa'nyoso Anitumo simeho hi'ntnnono umotofoso hofiko simeho hi'ntnnono uyo'ne yahinoso nto netihwamentohofofoho. Hofikoe hungkunoso upa'n'wo'n'ngkuhwono. Oso'no nakwo Anituye hon'ngkanomo walokuhwone hn'nwi nakwo yo'mayo wonyoso Anituye hon'ngkano wop'ngomo pijwonesyohumaso so'nji yo'mayo yahino nakumo yokumpohn'nyo nemokosyohumawo'n'ngkiso so'nji n'ihu'nahone noho'nosyihwasi simeho anga'nohino'nji oso syoho yokumpohn'nyo Anitu nejopalokoso oso nto'no uyano. ² Ose ihwasi nakwo Jisasimo timo anga'no hon'ngkuhwasi kakimne'nohini huno wosyofisyano. Nakwo kakimo simeho hi'ntnnono uyo kako hwap'ngo hweho. Simeho hi'ntnnono uyo yahinoso kako n'ihu'no yokumpohn'nyo imokone hweho. A'amu iyo hwojiyafiku'nnyo sopo poyo pe'nimentohofoso yofe n'ihu'no wonyo ma'mentohofofoho. I oso'no Jisas kako oso wonimango engo unyoso'no mosyafisiyo'njo yonto kako po'nifo mmo'nimmentisofoho. O'o, hwap'ngoso Jisas kako huno syafihu'mento, Anitu nje simeho wop'ngo n'ngkonefoho. Oso'no syafisyonto Jisas kako simeho hi'ntnnono Anitumo uyonto nakumne'no tohino engo manto poyo pe'nimentisofoho. Oseso olohonta kako kan'ngkwowho Anituye aho angahohnta'ni nohumanto yo'mayo hopi'nonohino somo mokosyohumaho.

Anitu nakumo tango nejapososo nakumo wop'ngo namokiyo'nefoho.

³ Jisas nakumne'no a'amu wonyo somo enjwa'mo we'enehwo humamentisofoho. Oso'no hofiko kakine'no mangohwa imo'nontifi n'ihu'no wonyo ulohomentohofofoho. Oso'no sekwo Anituye syohomme'no yo'mayo tango se'mahwoso'no sekwo oso tango Jisas ma'mentiso so'no fisyafihupmno. Oso'no syafisyikujiki sekwoe syoho wop'ngo somo nusikwajikutoho. O'o, sekwo yokumpohn'nyo in'ngkakujiki syoho ito'no fiy'mno. ⁴ Sekwo yo'mayo hon'ngkano wonyo somo monje yasiyo'neso syoho yokumpohn'nyo fiy'mno. A'amu fehohnjoso hofiko hon'ngkano wonyo so'ne nakwoloha l'wo'n'ngkohoho somo nomi a'amuso hofikimo fonjahumentohofofoho. ⁵ Oso hungkuno Anitu kakoe mehomi hn'nimo yokumpohn'nyo nasosofitofone nalimentiso so'no in'ngo laseyohoho. Olo hungkuno loso nalohoho.

Nje hwomu sohwo, nakwoe Hwe Engo kako jije hon'ngkano nto'no efisopekuhwajiyone, Wonyo yahino kilohofihwoso'no oso hungkuno homo somo k'ko haloho pofu.

Oso hiso kilohofihwoso'no huno ole syafisyikutoho. Anituye hon'ngkanoso tango m'kun'imposo niyantofoho. Ose syafisyohotoho.

⁶ O'o, a'amu hopi'nono Anitu nje mehomi kuyoho ul'wo'n'ngkiso somo, Hon'ngkano wonyo n'ihu'no yohotoho ul'wo'n'ngkisofoho.

A'amu hiso hon'ngkano wonyo ifijo'manji Anitu kako yoka ul'montonoho. Ose nalimentisofoho.

⁷ K'ko Anituye hungkunomo tifi in'ngkahuji tango ku'mahwoso'no k'ko yokumpohn'nyo ne'no filohoho. Hwap'ngoso Anitu kako jije hon'ngkanomo efisopekuhwojalofoho. Ose kilohofihwoso'no k'ko huno wakiyono. K'ko kakoe mehomi hwasoho. Nan'ngkwowhosa hofiko hofikoe mehomi hn'nimo nakwoe hon'ngkanomo efisopenehwaj'wo'n'ngkohofofoho. ⁸ Nakwo a'amu hopi'nonohino

hn'nwi hon'ngkano wonyo'njo'nwoho. Oso'no An'itu kako kakoe hon'ngkanomne'no nto'no wefisopenehwajono. An'itu kako j'je hon'ngkanomo nto'no momekuhwajiyo'manji k'iko kakoe mehomi hwosi'maho. O'o, k'iko sikumehomi pa'nyo hwosoho. ⁹ Nakwo nan'ngkwowhosa hofiko nakwoe hon'ngkano wonyomo menehwajohon'ngkofi nakwo hofikoe yofe ho'nomawo'n'ngkuhwono. Oso'no An'itu kako nakumo kakoe hon'ngkanomne'no nto'no efisopenehwaj'hwoso'no nakwo haloho pehwasi hon'ngkano wop'ngo'nohini uyano. Kako nakwoe huyo'mangomo mokosyohumawo'n'ngkiso hweho. Oso'no nakwo enjwa'mo nohumehwasi nto'no wohumano. ¹⁰ Hwahoponjo nan'ngkwowhosa hofiko hofikoe huno mta'ni olo hwaho lopo we'enehwo humayo'ne nakwoe hon'ngkano nto'no menehwaj'wo'n'ngkohofofoho. I nan'ngkwowho An'itu kako kakoe hon'ngkanomne'no efisopenehwajohon'ngki nakwo wop'ngo imo'nalokuhwono. Ose nalohof'hwoso'no nakwo kako pa'nyo umo'nantanoho. ¹¹ A'amu nakwoe hon'ngkanomo nto'no menehwaj'kujo'no nakwo tango engo wot'pemantanoho. I oso'no nakwo wop'ngo humayo'ne An'itu kako nakwoe hon'ngkano wonyomo somne'no menehwaj'hwoso'no ne unto'n'montonoho. Oso ipisayo neso a'amu'nji simeho pompengo ifisyamo'nyo'nefoho.

Nakwo yokino ito'n'ngkuhwasi yokumpohn'nyo wolohofano.

¹² Ose selohe so'no sekwo An'itumne'no yokumpohn'nyo filohopmno. ¹³ Sekwoe hon'ngkano nto'no m'hwaj'kuji a'amu sife po'n'ifo'njo sen'ngkape sohwo kako map'wasyonehoho. O'o, hano ito'no ihwosi sife po'n'ifoso yokumpohn'nyo umo'n'montonoho.

¹⁴ Sekwo sekwoe a'amu'nji pompenjiyo humayo'ne syoho yokumpohn'nyo fiy'mno. I sekwo hon'ngkano wonyo hopi'nonohino foho'naopmno. Sekwo hon'ngkano wonyo n'ihu'no ane humayo so'no syoho yokumpohn'nyo fiy'mno. A'amu hon'ngkano wonyo'njoso hofiko nakwoe Hwe Engo sohomo muhwon'fitnnefoho. ¹⁵ An'itu kako wop'ngo waseloho'mo. Wosefo'ma'mo. Ose nali'hwoso'no a'amu fihwo kako nupa'n'ngkuhwosi An'itumo ole ulonoho. N'ifo'mayoso peho'neto. Ngkilaho. Ose ulonoho. Oso'no sekwo An'itumne'no yokumpohn'nyo lohof'kuji fo'ma'n'mno. An'itu kako nefe'mayoso nakwolaho uli'hwasi hofohofahn'no nakwoe simeho wonyo wonamo'n'montonoho. Simeho wonyo namo'n'ngkuhwoso'no a'amu pi'n'ingo engo somo tohino uyantanoho. A'amu simeho wonyo'njo sohwo kako nom'ne a'amu somo hon'ngkano wonyomo ipemotahwoso'no oso hwe huhwo sohomo An'itu kako wonyo hwosoho ul'montonoho. ¹⁶ A'amu fihwo sekwo'nji humaso sohwo kako a'mohufo ihwoloho. A'amu fihwo sekwo'nji humaso sohwo kako Isou An'itumo hwotoho hmentiso pa'nyo ihwoloho. Isou kako mijoho engo uyahon'ngki kan'ngkwowho Aisak kakoe tis'maso sohomo aho ulonjimokone so'no Isou kako huno ole syaf'hu'mento, U kakoe syohofoho. Nje n'ngkwahwo Jekoup kako womano. Ngko mijoho pe'nalokweno. Ose syaf'syonto Isou kakimo hwosopisyaf'hwosi Jekoup'mo aho ulonjimokone somjo wosopayo so'no ulahon'ngki Jekoup kola'wehomo oso wopayoso mpe uloho'mentisofoho. ¹⁷ Sekwo huno seyohoho. Tifi no'mo Isou oso aho wontonj'mokononto somjo hungkunoso aku woma'mo lonto yahon'ngki kan'ngkwowho Aisak muy'immentisofoho. O'o, Isou kako humotaha engo lonto oso wonyo imentyo somo wae yamo'nyoso hopo'maho.

Nakwo hwofiki'nyo wonyoangkafo Saiyon sopo nto si'momalohwono.

¹⁸⁻²¹ Anitu kako a'amu Isilael somo kakoe hungkuno hwofiki'nyo Sainai sopo uyimentiso sohonta himo sikwo'mnoso hwofiki'nyo hopo sopo ifeehu'mo yahumentisoso toho ahwomo mta'ango uhwonontifi ifofo engo yahonngki hi ulikofahonngki iyoho mikunimposo unimentisofoho. Kounoho yoka ho'nonto mampaho ahwomo mta'ni ole ho'nimento, A'amu fihwo olo hwofiki'nyo loso kako aho pm'mokoso sohomo sekwo sojo'nji fonjahumno. A'amu'nohinim'aho. O'o, yahu'nji hwofiki'nyo lopo hano weso sohomo fonjahumno. Ose ho'nngkahonngki a'amuso iyoho unngkahonngki hofiko Mousesimo ulimentohofi, Mouses kiko Anitumo ole uso, Oso hungkuno tango mikunimposo so'no nakwo iyoho nenalofoho. Nakwo olo mampaho loso nupa'nngkuhwaloho. Ose uso. Ose ulahonngkofi Mouses ulimento, Ngko huhwo'ni yomo yonji iyoho nngkohoho. Ose ulimentisofoho.

²² I sekwo soku hofiko ose uhwonimentohofoho pa'nyoso sekwo muh-wonimmentohofofoho. O'o, sekwo hwofiki'nyo Saiyon Anitu songo humaso sohwoe ahwomomjo ango engo Jelusalem osopo i'mofapmmalofo. Osopo a'amu ahwomomjo nihu'no pi'nngo engoso simonyo yontanngkofi i'mofapohoho. ²³ Osopo sekwo Anituye mehomi hopi'nono tisimaso pa'nyo kuyoho. Sekwoe yofe Anitu nto mti'mokumentisoso ahwomom weho. Anitu a'amu hopi'nonohinofe hungkunomo ikwolofo'ne yano ulofiyo sohomo sekwo i'mofapohoho. A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyontifi poyo pe'nimentohofoho somo Anitu kako Wopingo kuyoho, ulimentiso osomo wopingo ne nto imokumentisofoho. Oso a'amu hiso osopo humalofo. ²⁴ Jisas kako Anituye angopo ne'no siyo'ne honngkano songo kakoe honiyo'nji hwasampo'mentiso sehwo osohomo sekwo i'mofapohoho. Kakoe honiyo so'nji nakumo kako'nji mokojjwonahinyofoho. Oso'no Apel kakoe honiyo usihuma'mentiso somo Jisas kakoe honiyoso hwofilo'nnyofoho.

Nakwo Anituye mampaho somo haloho nto'no pehwasi i'waho nto'no uyano.

²⁵ Sekwo nto'no fisiyafihupmno. Hohonta Anitu Mousesimo hungkuno yokumpohn'nyo uyahonngki a'amu Isilaeliso haloho maposo'njo imentohofofoho. Oso'no hofikoe honngkano wonyo so'no tohino engo ma'mentohofofoho. Tohino homo somo hofiko muyakolo'mmentohofofoho.

Oseso Kilais ahwomomo humaso sohwo hungkuno yokumpohn'nyo nto nejapmmentisofoho. Oso hungkuno homo somo haloho maposo'njo ihwasi hohujo ikinjaofososo nakwo tohino engo mayo sohonta hiyaso nti'mte waneto. Nihu'no awonoho. ²⁶ Hohonta Anituye mampaho hwofiki'nyo Sainai sopo nta'ni ho'nngkahonngki hwaho hwomihwo imentisofoho. I oso'no olohonta Anitu ole nelalofi, Sikuno nom'nemo hwomihwo ihwosi hwaho nihu'nahone wae yao'mnefoho. Hwaho'nohino'maho. O'o, ahwomo hi'nji wae imnefoho. Ose nelalofoho. ²⁷ Oso hungkuno hwomihwo ihwosi hwaho wae yao'mnefoho nelalofonjo hwapngoso ole, yo'mayo yo'mayo Anitu olo hwaho lopo mti'mokumentisoso hwomihwo ihwosi wae yonefoho. I yo'mayo Anitu ngko nje angomo womokosyohumamo loso so'nohini ne'no nowentihwonefoho.

²⁸ Ose nalisoso'no nakwo sɪmonyo uyano. Anɪtu nemokosyohumayo sopo moi'wo mmo'nonehoho. O'o, ne'no nowenti'hwoneponoho. Oso'no nakwo Anɪtumo isamoyoka uli'hwasi kakoe sɪmeho wopɪngo umo'nyo'ne so'no kakoe syoho hofiyo ulohofiyano. Anɪtuye yofe ho'nomehwasi kakoe yokumpohn'nyo so'no iyoho wonanono. ²⁹ Hwapɪngoso nakwae Anɪtu kako yo'mayo wonyo iyoso'no ni'hu'no yokumpohn'nyo nelalofi, Yo'mayo wonyoso ni'hu'no ngkilaho. Ose nelalofoho.

13

Nakwo Anɪtuye temtitofo hn'nwi sɪmeho unano.

¹ Nakwo Anɪtuye a'amu ne hn'nwi nakwo sɪmeho ne'no unɪngkuhwano. ² Olo hilo so'no inɪngo mofe'eno. A'amu kengoso ango kengo'mta'ango se'mafɪkujo'no sekwo yo'mayo so'no hofɪkimo umokosyohumamno. A'amu fehohnjo ose iwo'nɪngkohofoso hofɪko a'amu ahwomomjo somo yofe mɪhwofe'njo yontɪfi hofiyo umokosyohumamentohofofoho.

³ A'amu Anɪtuye syohomme'no impo'angomo uhumatɪmentohofosomme'no sekwo hitoho selofɪhwoso'no tango malokwofoso sekwo fisomapmno. A'amu fehohnjo Anɪtuye yofe'ne osomo a'amu nom'neso wonyo ulohofɪkujo'no hofɪkoe a'apaho tohino umnɪngkuhwoso'no sekwo tohino fisomapmno. Sekwo tohino loso afa'no wasemnono.

⁴ Ape ma'nyo yahinoso wopɪngofoho. I oso'no hwe sohwo kako kakoe ape'nji yahino wopɪngo'honini uyanjiyoho. U a'amu fihwo oso yahino wopɪngo somo mtɪhupehwosi a'mohufo ihwosi u yo'mayo wonyo ihwosi kifosyoho ihwosi osohumo Anɪtu kako tango uyonefoho.

⁵ Sekwo hamniyoho engo so'no hi semo'nyo'eno. O'o, yo'mayo mokosyohumalalofo so'no sekwoe sɪmeho wopɪngo semo'nɪngkuhwosi hoponoho fihnnɪmno. Hwapɪngoso Anɪtu ole nelalofi, Ngko sekumo mosesɪkwajɪmnehono. Ngko sekumo ne'no sefo'malokweno. Ose nelalofoho. ⁶ Oso'no nakwo yokumpohn'nyo ito'nɪngkuhwasi nakwo anga'no anga'nohino hn'nwi ole wolano.

Nje Hwe Engo Anɪtu nɪfo'mantofoho.

Ngko iyoho mimnehono.

A'amu hofɪko yo'mayo ngkimo ntohopijo so'no ngko iyoho mannonehoho.

Ose wolano.

Anɪtuye hungkuno loneti'hwamotofo sohwafe yahinomo tɪfi unɪngkuhwano.

⁷ Hwe engo sohwa Anɪtuye hungkuno loseti'hwamotofo sohwa'ne'no inɪngo mofe'eno. Hofɪkoe humayoso ne into'nɪmojo so'no huno syafɪsyɪkuji hofɪkoe yahino so'nji sɪmeho hi'ntnnono uyo so'ntnne tɪfi finomokoho'nawopmno.

⁸ Jisas Kɪlɪsɪye yahinoso hohontajo mta'angoso olohontajo'nji tɪfi no'mjo'ntnneso ito'nohino iwo'nɪngkiso hweho. Kako kakoe huno mɪkwesyafɪsɪyo'njo iwo'nɪngkiso hweho. ⁹ Oseso a'amu yahino kengo kengo'njoso sekwoe sɪmeho somo wonyo semakufitoho. Hofɪkoe hungkunoso loseti'hwafɪkujoso sekumo yokino wesemano lɪkuji ifɪjoso sekwo Anɪtuye honɪngkanomo nusɪkwajɪpitnnoho. Anɪtuye hitohoso nakumo yokumpohn'nyo wosofitofonesyohumamtonoho. A'amu wosopayo so'no anga'no anga'nohino somo ulo'nyo nto'no feenɪmno.

Ose lifijoso sekwo haloho upekutoho. O'o, oso yahinoso a'amumo mufo'manehoho.

Anituye simeho wopingo umokiyo'ne yo'mayo uyofoho.

¹⁰ Nakwo Jisasimo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ingkuhwone hn'nwi nakwoe wonyo wayo'ne kako poyo pe'n'imentisofoho. I oso'no a'amu Jutaso hohontajo yahino somo in'ingkawent'ifi hofikoe wonyo wayo'ne yahu fonjokiasasy'wo'n'ingkohoho osomo Jisas kako mufo'manehoho. Hwap'ingoso Jisas hofikoe wonyo n'ihu'nahone wae yafo'ne pe'n'imentiso so'no hofiko simeho hi'ntnnono muy'wo'n'ingkiyohofoho. ¹¹ A'amufe wonyo wae syoho'njo hwe engo sohwa hofiko yahu fonjokiasasyont'ifi yahu honiyo'nohino oso anga Anitu humayoponoho mul'mentohoho somo matahumentohofoho. Honiyo loso a'amufe wonyo mpe-e'nefoho. Yahu yokino so'nji m'ikufo so'nji yo'mayoso anga mempo mongkihnta'ni toho n'wo'n'ingkisofoho. ¹² Oso pa'nyo Jisas kakoe a'amu ne imo'nyo'ne tohino engo ma'mentisofoho. Ango Jerusalem mempo hohnta'ni nope'nonto a'amufe wonyo wae n'ihu'nahone yao'mentisofoho. ¹³ Jisas ose imentiso so'ne nakwo hohontajo hon'ingkanohungkuno somo uliko'mehwasi Jisasimo tifi un'ingkuhwano. A'amu kakimo wonyo uloho'mentohoho pa'nyoso wonelohofantifeho. ¹⁴ Nakwo huno ole nayohoho. Olo hwaho lopo nakwoe hwap'ingo'maho. O'o, nakwo ahwomomjo antime nom'ne songo ne'no humayo'ne so'no hontohumalohwono. ¹⁵ Nakwo Kilaisye a'amu'nwoho l'wo'n'ingkuhwoni'ni nakwoe yahino ole, sikuno huhwo huhwi engolopohamo nakwo Anituye yofe ho'nomawo'n'ingkuhwono. Yo'mayo ne'maso so'no nakwo Anitumo isamoyoka'nohino ul'wo'n'ingkuhwone'nwoho. ¹⁶ A'amu nom'ne somo wopingo ulohofontani fo'ma'n'wo'n'ingkuhwono. Anituye yofe ho'nomayo'ne'nji a'amumo ufo'mayo'ne oso'ntnne'no yo'mayo yahino nakwoe simeho umo l'wo'n'ingkiso somo monje wesyo. Oso yahino hufa'u sofa'u Anitumne'no yaso'manji Anitu simeho wopingo umokimontonoho.

¹⁷ A'amu yofe engo'njo Anituye hungkuno losetihwalokwofo sohwa hofiko sekwoe huyo'mango fo'mayo'ne syoho yalokwofo. Oso'no sekwo hofikoe hungkunomo haloho popmno. Hofikimo enjwa'mo hofiyo fosyohumamno. Hwangku yo'mayo syoho yalokwofo so'no Anitu hofikimo ulohon'ingkahon'ingkuhwosi hofiko syoho loso'no ulantifeho. Sekwo hofikoe hungkunomo hofiyo in'ingkayo so'no u ito'no min'ingkayo so'no ulantifeho. Oso'no syoho loso hi semo'n'ingkahon'ingki yalokwofo. Sekwo haloho pekujo'no hofiko simeho tango muyonehoho. O'o, simeho wopingo'njo hofikoe syohoso uyantifeho. U, hofiko simeho tango uyo so'manji pipi sefo'mapitnnehofo.

Anitu nakumo nefo'mayo'ne jomo ulano.

¹⁸ Nakwo ole syofisyalokuhwono. Anitu nakwoe simehomo nahonnteso wopingo nehonalofoho. Nakwo kakoe hon'ingkanohungkuno wopingo somo engolopohamo nto'no un'ingkohwantane'no yihwono. Oso'no sekwo nakumne'no Mphumo jomo ul'mno. ¹⁹ I olo so'nji Mphumo jomo ul'mno. Ngko sekuyepono asomo komo'no se'ma'mne'no jomo ul'mno.

²⁰ Nakwoe Hwe Engo Jisas kako nope'n'ingkahon'ingki Anitu apa'no songo ul'ka'mentisofoho. Jisas kako nakwo Anitu'nji n'ihu'nahone

mekojijwonasiyo'ne kakoe honiyo usihumanto pe'nimentiso so'no olohonta kako nakwo kakoe yahu *sipsip* hn'nimo nemokosyohumayo'ne Hwe Engo hweho. ²¹ Oso'no ngko sekumne'no Anitumo ole ulalokweno. Anitu kako simeho pompenjiyo umokiyo'ne hwapingo sohwo kako yo'mayo wopingo wosejapmmo lihwosi wosejapmmontonoho. Sekwo oso hiso nomafikuji Anitu sekwo yo'mayo ifitne'eno lososo hofiyo uyantifeho. Oso'nji nom'neso ole jomo ulalokweno. Anituye simeho wopingo umokiyo'ne kako Jisas Kilaisiye yokumpohn'nyo'nji sekwoe simehomo syoho yokumpohn'nyo waseloho'montonoho. Oseso kakoe yofe noho'noma'ningkuhwasi kakoe yofe engoso engolopohamo ne'no nowentihwonefoho. Nehopeho.

Hungkuno ae'hyofoho.

²² U nje a'amuyo, olo hungkuno mtimokalokwe loso tifofoho. Oso'no sekwo haloho nto'no popmno. A'amu sekumo atofolo setihwentanngkuji sekwo timo saho ikutoho. O'o, sekumo yokumpohn'nyo sesosofitofonefoho. ²³ Nom'ne hungkuno sekwo upa'nimno. Nenngkwa'wehwo Timouti osohumo hofiko impo'ango mta'ni nto isihutofoma'malofofoho. Kako ngkiyepono we'enepi poso'manji ngko'nji wose'mantayoho.

²⁴ Sekwoe hwe engo sohwanji a'amu hopi'nono Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokwofo so'njimo ole ulimno. Nakwoe a'amu kuyoho selalokuhwono. A'amu oso hwaho Itali lopo Anitumo simeho hi'ntnnono uy'wo'nngkohofoso sekumne'no selalokwofo. Nakwoe a'amu kuyoho selalokuhwono.

²⁵ Anituye hitohoso sekwo a'amu hopi'nonohino sokumo wasewo'mntonoho. Hungkuno osohopeho.

Jemis

Olo Iyoswo loso Jemis Mti'mokumentisofoho. Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo aho hufa'u hopino-hino sife fehohnjo hopi'nonohintikeno tetitikeno (30) —oso'no nakwo huno monayofoho —oso soswo nto uyakolo'mentisopo olo iyoswo loso Jemis Jisasiye kon'ngkwa'wehwo mti'mokumentisofoho. Oso Jemis huhwo sohwo tajo ango Jelusalemjo samo mokosyohumawo'n'ngkiso hweho. Olo iyoswo hiloso a'amu Isilael temtitifo aho hufa'u hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo somne'no mti'mokumentisofoho. Oso a'amu hiso hofi'ko ango kengo'mo humantifi tango engo tipementan'ngkofi olo iyoswo loso Jemis oso a'amu homo somo ufo'mayo'ne mti'mokumentisofoho. Oso'no olo iyoswo hiloso nt'po humanto mti'mokumentisotikeno nakwo huno monayofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofu lihwasu tifi un'ngkohwano.

¹ Ngko Jemis'i'ni Anitu'nji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais'i'nji sikoe syoho ulohofiyo hwo'nyoho. Nje a'amu Isilael temtitifo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyoso Jisas Kilaisi'mo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkohofu soku sekwoe angopo nul'iko'mantifi ango'meemjo humalofo so'ntnne'no olo iyoswo loso semti'mokiyalokweno. Ngko nje a'amufu selalokweno.

Yamofu nalohofoso yokumpohn'nyo namokiyo'nefoho.

² Nje a'amu soku, yo'mayo tango se'masoso sekwo simeho wop'ngo wasemo'nono. ³ Hwap'ngoso ole, yo'mayo tango se'masoso sekwo yokumpohn'nyo lohofo'nefoho. Tango se'masoso sekwoe simeho hi'ntnnono engo uyo'manji yokumpohn'nyo wolohofantifeho. Oso hiso'no sekwo huno moi'wonoho. ⁴ Oso'no sekwo engolopohamo tango se'masoso i'waho ikutoho. O'lo, sekwo simeho wop'ngo'nji yokumpohn'nyo lohopijoso sekwo mop'wahupitnnehofo. Ose ikujo'no Anitu nosehon'ngkuhwosi kakoe yahino so'no sekwo umofonyo miyontan'ngkuji wasehon'montonoho. Wop'ngo humentan'ngkuji wasehon'montonoho.

A'amu kako huno wop'ngo so'no umofonyo ihwosi kako Mpohumo jomo ulono.

⁵ Sekwo yo'mayo so'no huno maseyo'manji Mpohumo jomo ulimno. A'amu fihwo huno wop'ngo so'no Anitumo jomo ulososo huno wop'ngo uy'montonoho. Anitu kako a'amu hopi'nonohino somo we'e'nohino muy'wo'n'ngkiso hweho. O'lo, engo'nohino uy'wo'n'ngkiso hweho. Sekwo jomo ujoso'no Anitu kako yoka maseloneho. ⁶ U oso a'amu sohwo kako simeho hi'ntnnono nehopi uy'hwosi Mpohumo jomo ulososo kako huno ole syafisyihwoloho. Anitu kako wontapmmontolikeno. Montape'njo umontolikeno. O'lo, a'amu simeho hufa'u'njo sohwo kako iyoswo somo ifofo hwalohwalofu iwo'n'ngkiso pa'nyo hweho. ⁷ Kako Hwe Engo wontapmmontonoho lihwasu, syafisyihwoloho. Oso hwe huhwo sohwo kako Hwe Engo sohumba'ni yo'mayoso momaneho. O'lo, a'amu simeho anga'nohino'njoso Hwe Engo sohomo jomo ulososo Anitu uy'montonoho. ⁸ Ihwoni, a'amu simeho hufa'u'njo sohwo kakoe huno

pi'n'ingo engo'njo hweho. Oso yo'mayo yahino kako yonteso'no kako hon'ngkano anga'nohino somo min'ngkayo'njo hweho. O'o, huno pi'n'ingo engo syafisyonto hon'ngkano ito'no motipemaso hweho.

A'amu ho'yango ane so'nji ho'yango engo'njo sohwanjiye hungkunofoho.

⁹ Hwe fihwo An'itumo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkiso sohwo kako hamniyoho ane, osohwo kako simeho wop'ingo umo'nono. An'itu osohumo uhwononto yofe engo mulalofoho. ¹⁰ An'itu kako a'amufe ho'yango hamniyoho so'no sikinjo ne anefoho li'wo'n'ngkisofoho. Oso hiso'no hwe nom'nehwo An'itumo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkiso sohwo kako ho'yango hamniyoho engo'njo sohwo kakoe yo'mayoso ihn'naofihwoso'no kako simeho wop'ingo umo'nono. Hwap'ingoso ho'yango hamniyoho yo'mayoso wokoso fiyo pa'nyoso umo'nao'mtonoho. ¹¹ Wokoso fiyoso mofehi'nyo si'mofap'hwosi yokumpohn'nyo li'hwosi yofoho umontonoho. Oso pa'nyoso a'amu hamniyoho'nji ho'yango engo'nji kakoe syoho yo'mayoso mji'm'hwosi hamniyoho engo so'no not'pehwosi oso hwe huhwo sohwo kako ajwo sopo wape'n'montonoho.

Yo'mayoso a'amumo yamofu ulohofu'ne hungkunofoho.

¹² Hwe fihwo yo'mayo tango'njo u'mahon'ngkuhwosi yokumpohn'nyo ne'no lohofoso sohwo simeho wop'ingo umo'nono. Yamofu hiso moi'wo nto ulohofosejwaofahon'ngki kako yokumpohn'nyo ne'no lohofu'manji osohumo An'itu nto nal'mentiso loso'no uy'montonoho. A'amu ngkine'no simeho ntaposo sohwo songo humayo'ne uy'monnoho. Ose nal'mentiso hopaso oso a'amu huhwo sohwo woma'mtonoho. ¹³ U simeho fefoyo a'amu nom'nehumo u'masoso oso simeho fefoyo sohwo hon'ngkano wonyo nont'mo ipemotawe so'manji hwe huhwo sohwo ole li'hwoloho. Olo simeho fefoyo loso An'itu ntopahon'ngki wonyo hon'ngkano loso yohono. Ose li'hwoloho. O'o, yo'mayo wonyoso An'itumo m'put'ihwanehoho. An'itu a'amu somo wonyo yahino iyo'ne m'put'ihwanehoho. ¹⁴ O'o, hwe sohwo huno wonyo syof'syahon'ngki oso huno wonyoso hon'ngkano wonyo iyo'ne kakimo ipemotosahon'ngki wonyo hilo so'no n'mo'n'ngkohoho li'wo'n'ngkiso hweho. ¹⁵ I kakoe huno wonyo somo in'ngkawesoso wonyo hon'ngkano uy'montonoho. Wonyo hiso wonyo engo toyo yihwosi wonyo hon'ngkano ne'no iwo'n'ngkuhwosi poyo pe'n'kwato lohof'hwosi ni'hu'nahone umo'n'montonoho.

¹⁶ Nje a'amufu, simeho sejopalokwe soku, huno wonyo sohwo hon'ngkano wonyo engomo ipesemotaweloho. ¹⁷ Yo'mayo wop'ingo nefe'mayo'neso a'hwomo mta'angofoho. An'itu nejap'wo'n'ngkisofoho. An'itu a'hwomomjo pomponaho mofehi'nyo, hamno, hntokwaliyo oso hwamo mt'i'mokumentisofoho. Pomponaho loso fehonta lasyonto nom'nehonta molasyohoyohoho. I An'itu oso pa'nyo hwo'maho. O'o, kako ne'nohino yahino wop'ingo'nohino nalohof'wo'n'ngkiso hweho. ¹⁸ An'itu nakwo kakoe mehomi imo'nyo'ne'no lonto kakoe hunomnohino in'ngkawento kako nan'ngkwohwo imo'n'mentisofoho. Kakoe hungkuno nehopi'nohino somta'ni mehu'menasiyoso nakwo temtitofu An'itu namt'i'mokumentiso somne'no umo'nantanoho.

An'ituye hungkuno upo'n'ngkuhwasi tifi un'ngkohwano.

¹⁹ Nje a'amu soku, sekwo olo hilo so'no huno ito'no fi'syaf'ihupmno. Olo yahino loso ikutoho. A'amu fehohnjoso hungkuno upa'n'fijoso aku hungkuno komo'no ul'kuju'no yoka wohnnant'ifeho. O'o, sekwo yo'mayo

upa'nifijo so'no huno ito'no syafisyikuji huno wopingo tipemafikuji hungkuno ito'no aku ulimno. Oso yahino iningkafijo so'no yokaso ikujohoso komo'no molikafonoho. ²⁰ A'amu fihwo simeho tohino'njo sohwo kako Anituye honingkano wopingomo miningkayo hweho. ²¹ Oso'no yo'mayo yahino wonyo so'nji honingkano wonyo so'nji foho'naopmno. Yo'mayo homo somo hi semo'ninkisoso hwotho fifijoso oso hungkuno Anitu sekwoe simeho mo'mo ho'nasehumentiso somo hofiyo tifi finingkamno. Kakoe hungkunomo haloho popijoso kako'nji ne'no nohumantikutnnefoho.

²² Anituye hungkuno losomo tifi'nohini finingkamno. Hwe fihwo haloho upa'nonteso miningkayo'manji kako simeho mo'mo hwasyo hungkuno hnniwo'ninkiso hweho. ²³ Hwe fihwo kako Anituye hungkunomo haloho ko upa'nonto haloho maposo'njo emoyiwo'ninkiso sohwo kako kakoe simanomo timo honingkonyomo ko honingkononto u kako mohoningkon'iwo'ninkiso pa'nyo hweho. ²⁴ Kako kakoe simano kiho somo honingkononto mijo miyoma'nyo'njo yonto komo'no nowento kakoe simano kiho so'no iningo mofonto nje simano kiho ane hwo'nyoho lonto emoyiwo'ninkisofoho. A'amu Anituye hungkunomo haloho maposo'njo yiwo'ninkiso pa'nyo hweho. ²⁵ Anituye hungkuno honingkano wonyo mta'ni isihutofonemawo'ninkiso hweho. Hungkuno hiloso ito'nohinofoho. Hwe fihwo olo hungkuno hiloso hwapingo ne so'mo ne'no uhwon'iwo'ninkiso sohwo kako simeho wopingo umo'ninkahoningkuhwosi Anitu wopingo uloho'montonoho.

²⁶ A'amu fihwo ole syafisyososo, Ngko Anituye a'amu ne hwo'nyoho. Ngko a'amu Jisasimo iningkayoso simeho mo'mo hwasyo hungkuno hnniwo'ninkiso hweho. Oseso kakoe simeho hi'ntnnohiniso kako Sante uhwonyoso ne ane sikinjo hweho. Mango'nohino hweho. ²⁷ Anitu huno ole syafisyiwo'ninkiso, a'amu simeho hi'ntnnono nehopi ntap'iwo'ninkiso sohwo ole yiwo'ninkiso, sikumehomi somo wopingo mokosyohumayo hweho. Oso'nji apiwojo sofamo tango u'manteso oso moya'mi sofamo kako wonyohofiyo ufo'mawo'ninkiso hweho. Nom'neso ole, yo'mayo hwahoponjo honingkano wonyo somo miningkayo'njo'manji nakwo honingkano wopingo'nohini somo ose yaso'manji nakwoe Mpohwo Anitu kako wopingo wonahonimontonoho.

2

Nakwo a'amu hopi'nonohino somo hitoho afa'nohino wonalofono.

¹ Nje a'amufo, sekwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais yo'mayo hwofilo'nnyo sohomo simeho hi'ntnnono uy'iwo'ninkkohofu kuyoho. Sekwo olo yahino loso'no fisyafihupmno. A'amu fihwo yofe engo'njo sohomo wopingo ulohofikujo'no nom'ne sohwo ho'lyango ane sohomo hohujo ikinjimofikutoho. ² Hwe fihwo wokoso wopingo'nji manji'mofu yo'mayoso wonyoangkafu'njo oso hwo sekwoe tajo angomo noswahoningki hwe nom'ne hwapi'fe wonyo imo'njo sohwo tifi swohoho. ³ Hwe simo'mjo wokoso wopingo'njo sohomo wopingo ulohofikuji ulantife, Tatohwo, ayomo. Olo epohumayo wopingo lopo fosyohumaho. I hwe tiffinjo hwapi'fe wonyo'njo sohomo wonyo ulohofikuji ulantifeho, Kiko osopo waloho'monntaho. Hwahopo wohumamonntaho. Jije hunofoho. ⁴ Oso hwe sohwa'umo oso pa'nyo ulohopifijo so'no ole syafisyalokwofo. Hwe hamniyoho'njo sohwo yofe wopingo'njo hweho. Hwe hwapi'fe

wonyo'njo sohwo kako wonyo hweho. Oso huno wonyo peho'no uy'wo'n'ngkohoho. Oso hon'ngkano wop'ngo'maho.

⁵ Nje a'amu soku, sekwo upa'n'imno. A'amu yo'mayo ho'yango so'no umofonyo iyoso hofiko yo'mayo so'no An'itumo jomo ul'fijo'manji hof'ikoe simeho hi'ntnnono An'itumo uyoso An'itu kako engo umokumontonoho. An'itu ole nto nal'imentisofoho. A'amu ngkimo simeho hi'ntnnono ntopalokunjoso nje ahwomomjo angoso hof'iko'nefoho. Ose nal'imentisofoho. ⁶ I oso'no sekwo soku, a'amu hamniyoho ane somo won'mango uy'wo'n'ngkohoho kuyoho. A'amu hamniyoho engo'njoso yo'mayo tango sejapi'wo'n'ngkohofofoho. Hungkuno ito'no m'hwajijo angoso sopo a'amu hamniyoho engo'njoso ipesemotawowo'n'ngkohofofoho. ⁷ Oso a'amu hiso hof'iko jisas Kilaisiye yofe so'no sifajo li'wo'n'ngkohofofoho. Oso yofe wop'ngo An'itu kako Kilaisiye mehomi sokumo uy'mentiso so'no sifajo li'wo'n'ngkohofofoho.

⁸ Nakwoe Hwe Engo An'itu oso hwoe hungkuno a'amu mt'i'mokumentohofoso hungkuno ole, Sekwo simeho in'wo'n'ngkohoho hopaso nom'ne a'amu somo uy'imno. Sekwo oso hungkuno somo in'ngkafijo'manji sekwo hon'ngkano wop'ngo uyant'ifeho. ⁹ I oso'no sekwo a'amu yofe engo'njo sohumo wop'ngo ulohof'ikuji nom'ne sohwo ho'yango ane osohumo hohujo ikinjaof'ikuji sekwo hon'ngkano wonyomo ufitne kuyoho. An'itu selonefo, Sekwo nje hungkunomo hwotoho fewo'n'ngkohoho kuyoho. ¹⁰ Hwe fihwo An'ituye hon'ngkano hungkuno hopi'nonohinomo ko in'ngkawowo'n'ngkiso sohwo kako hungkuno kenga'nohino somo min'ngkayo'njo'manji osohumo An'itu ulonefo, K'iko hon'ngkano wonyomo nohumanji nje hungkuno hopi'nonohinomo hwotoho fewo'n'ngkino hwasoho. ¹¹ Hwap'ngoso ole, osohwo a'mohufo iyo'eno nal'imentiso sohwo nom'ne hungkuno nal'imento, A'amumo nofonjasiyo'eno. Ose nal'imentisofoho. I oso'no k'iko a'mohufo ko miyo'njo sohwo i nom'ne sohumo fonjahiso'manji k'iko hon'ngkano wonyomo nohumanji An'ituye hungkuno hopi'nonohino hwotoho nto hnmahno hwasoho. ¹² Nakwo An'ituye hungkunomo min'ngkayo'njo'manji An'itu kako tohino wonejapmmontonoho. An'ituye hungkuno hiloso in'ngkuhwas'i'manji nakwo hon'ngkano wonyomo usikwojantanoho. Oso'no An'ituye hungkuno so'no simo'mo syaf'isyohoji osopo yo'mayo hungkuno joso yo'mayo syoho iyoso ito'no fiyo. ¹³ Hwe fihwo nom'ne a'amu somo hitoho mulohofe'njo'manji An'itu oso hwe sohumo yo'mayo hungkuno ikwolofo'ne sohonta kako hitoho mulofe'njo yonefoho. I oso'no hwe fihwo nom'ne somne'no hitoho ulof'wo'n'ngkiso sohwo hungkuno ikwolofo'ne sohonta An'itu kakine'no hitoho ulof'hwosi kako tohino muyo'njo yonefoho.

Hwe fihwo simeho hi'ntnnonohino uyo yahino wop'ngo ane sohwo kako poyo moi'wo imo'nyo weho.

¹⁴ Nje a'amu soku, hwe fihwo ole naloso, Ngko An'itumo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkohefoho. Ose naloso sohwo i kako nom'ne a'amu somne'no wop'ngo mulohofe'njo yoso sohwo kakoe simeho hi'ntnnono uyoso hopo'maho. Kako An'ituye a'amu ne hwo'maho. ¹⁵ A'amu fehohnjo An'itumo simeho hi'ntnnono uyoso i hof'iko hwap'ife wosopayo'no umofonyo iyo'manji ¹⁶ sekwo yo'mayoso a'amu homo somo muyo'njo yont'ifi ul'wo'n'ngkohofi, An'itu kako wosemokosyohumano. Sekwo hokunonji

simeho wopingo wasemo'nimontonoho. Anitu kako wosopayo'nji hwapife tohohmtno semokiyo'ne wosejapono. Noho fwanimno. Ose ulontifi hofikoe a'apahomo mufo'mayo'njo yontifi oso yahinoso ne'njo'maho. ¹⁷ Simeho hi'ntnnono inyo hi olenoho. A'amu fihwo siki humahwosi yahino wopingoso miyo'manji kakoefoho.

¹⁸ Sekwo huno ole losyofisyalokwofo. A'amufe honingkanomne'no mosyafisiyo'njo yontifi ole hnnalokwofo, Nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no oso yahinoso hoponoho. Honingkano wopingo somne'no huno mosyafisiyo'njo uyano. O'o, simeho hi'ntnnonohino uyoso hoponoho. Ose losyofisyalokwofo. I a'amu fihwo kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyonto kako nom'ne somne'no hitoho mulofe'njo yonto honingkano wopingomo miningkayo'njo yonto oso hwe sohwo ne'njotaha. O'o, kakoe honingkanomo uhwonontani huno ole nayohoho. Simeho hi'ntnnonohino neso ane hweho. I simeho hi'ntnnonohino uyo yahino ne so'no ngko wolosetihwamne'no yohono. Nom'ne ngko hitoho ntofahonngki honingkano wopingo'nohini iwo'ningkohe sohwo'nimo nohonontifi huno ole seyohoho. Kakoe simeho hi'ntnnonohino uyoso ne'njo hweho. ¹⁹ Ole lolalokwofo. Anitu kenga'nohino sohwo humaho. Oso hungkuno somo simeho hi'ntnnono luyalokwofo. Ose'manji wopingofoho. I towahuno wonyoso oso hungkuno somo simeho hi'ntnnono uyontifi yomo yomo yontifi iyoho unalofoho. ²⁰ Sekwo huno ane kuyoho. Sekwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyo'nohino'manji i nom'ne somo wopingo mulohofe'njo ifijoso sekwoe simeho hi'ntnnonohino uyoso ne ane kuyoho.

²¹ Hohonta neyakwo Apiloham sohwo Anituye hungkunomo haloho upento kakoe hwomu Aisak Anitumne'no sojopo wofonjokisahumonto imentisofoho. Apiloham ose yahonngki Anitu nuhwononto ulimento, Apiloham wopingo hwasoho. Nje hungkunomo haloho nipewo'nngkino hwasoho. ²² Sekwo huno ito'no fisyafihupmno. Apiloham kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyo'nohino'maho. O'o, kako Anitumo simeho hi'ntnnono uyonto Anituye hungkunomo haloho po'mojo hweho. U Apiloham kako simeho hi'ntnnono uyo'nohino'manji haloho maposonjo yonto simeho hi'ntnnono uyo so'nji hopo'maho. O'o, haloho pe so'nji nem'nohinoso hoponoho. ²³ Oso'no Anituye hungkuno a'amu mt'i'mokumentohofoso ne imo'nimentisofoho. Hungkuno ole, Apiloham Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso'no Anitu nuhwononto Apiloham honingkano wonyo anehwo uhwononto ulimento, Nje a'amu hwasoho.

Ose mt'i'mokumentohofofoho. Hwapingoso Apiloham kakoe hwomu Aisak Anitumne'no sojopo wofonjokisahumonto imentisofoho. Oso'no Apilohamne'no nje a'amu hweho limentisofoho. ²⁴ Sekwo huno waseyono. Hwe fihwo kako nom'ne somo wopingo ulohofa so'manji Anitu nuhwononto uliwo'nngki, Hwe wopingo hweho. I hwe nom'nehwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyo'manji nom'ne somo hitoho mulofe'njo sohumne'no hwe wopingo hweho majofoho.

²⁵ U a'mu nom'ne Leah kako ape hwa'ntefoho. Kako a'amu sohwamo hitoho ulofahonngki kako a'amu huhwo sohwamo ufo'ma'mentisofoho. Jousywa a'amu tomi'no hwaho Kenan sopo uhwojahonngki Leah kako a'amu huhwo sohwamo ito'no umokosyohumanto kako nom'ne honingkanomo asomo uhwojahonngki mango sohwa motipihwonmmentohofofoho. Oso yahino Leah imentiso so'no Anitu

uhwononto ulimonto, Leahap kako ape wonyo honingkano ane pa'nyiyoho. ²⁶ Sekwo huno waseyono. A'amu kakoe huyo'mango hi'njo sohwo songo humaho. I a'amu nom'nehwo kakoe huyo'mango nto uliko'mahwoso'no kako poyo wape'nimontonoho. Oso pa'nyoso a'amu Anitumo simeho hi'ntnnono uyoso a'amu nom'ne somo hitoho mulofe'njo'manji kakoe simeho hi'ntnnonohinosa ne ane hweho. Poyo pe'nnyo hweho.

3

Kiko jje hungkunomo nto'no mokosyohumunyo'ne hungkunofoho.

¹ Nje a'amufu, hungkuno a'amu somo luti'wayo'ne syohoso sekwo a'amu pi'ningoso monalikutoho. Hwap'ngoso a'amu Anituye hungkuno luti'wayo syoho'njo hn'nwi nakwo olo hungkuno homo somo ito'no min'ngkayo'njo ni'manji tohino engo nomanefoho. I oso tohino hiloso nom'nefe tohino somo uyakolofonefoho. ² Nakwo hopi'nonohino hn'nwi omomo yahino yiwo'ningkuhwonefoho. I hwe fihwo kako hungkuno wonyo ni'hu'no majo'njo sohwo kako hwe wop'ngo ne hweho. Oso hwe huhwo sohwo kakoe melanyo ito'no mokosyohumayo sohwo yo'mayo wonyo kakoe a'apaho uyimo lihwosi ko yososo kako miy-onehoho. ³ Sekwo huno moi'wonoho. Nakwo yahufe ahomo nano intof'wo'ningkuhwonefoho. Hwap'ngoso nakwoe honingkanomo ito'no nen'ngkayo'nefoho. Oso'no oso nano we'e so'nji nakwo honingkano yo'mayo yo'mayo somo ipemotawowo'ningkuhwonefoho. ⁴ U nom'ne, sekwo kale engo so'no huno seyohoho. Kako honingkanomo kunto'no wento a'amu nokilonjipente sohwo kako aho mi'hwajiyi we'e somo honingkano nom'nemo wamo lonto aho mi'hwajahon'ngki kale engo sohwo oso honingkano somo tifi in'ngkawowo'ningkisofoho. ⁵ Oso pa'nyoso a'amufe melanyoso we'e ne sohwo hungkuno wonyo loso'manji yo'mayo wonyo umokumontonoho.

Sekwo huno seyohoho. Ti'melanyo we'e sohwo kako iyoswo we'e so'mo sijonto engo ihm'nto iyo hopi'nonohino somo toho naof'wo'ningkisofoho. ⁶ Nakwoe melanyo oso ti'melanyo pa'nyofoho. Nakwo huno wonyo syof'isyontani yo'mayo simehomo mta'ni melanyo sohwo lonteso a'apaho wonyo imokuwo'ningkohoho. Melanyo sohwo hungkuno wonyo lonteso simeho toho hopa nonto honingkano wonyo imokuwo'ningkiso hweho. Olo hungkuno wonyoso tikano mta'angofoho. ⁷ A'amu hn'nwi nakwo yo'mayo tongo, yi'hufo, homa, mijomjo so'nji nakwo hof'ikoe huno somo hwotoho fehoningkuhwoni hof'iko enjwa'mo humawo'ningkohofofoho. Oso pa'nyoso olohonta a'amu ifit'nehofo. ⁸ I oso'no hwe fihwo kako kakoe melanyomo hwotoho mafenehoho. O'o, yo'mayo huno wonyoso simeho mta'angoso melanyo sohwo wonyo hungkuno liwo'ningkisofoho. Melanyo sohwo iku'nant'ngo wonyo a'amumo fonjasiyo'ne pa'nyo hweho. ⁹ Nakwoe melanyo so'nji nakwo Hwe Engo Anitu sohomo isamoyoka uliwo'ningkuhwonefoho. I oso melanyo hiso'nji nakwo a'amu nom'neso Anitu pa'nyo mti'mokumentiso somo sitofu uliwo'ningkuhwone'nohoho. ¹⁰ Nakwoe mango mta'ni Mpohumo isamoyoka ujo so'nji a'amu nom'ne somo sitofu ujo so'nji swap'wo'ningkisofoho. Nje a'amufu oso yahinoso wop'ngo'maho. ¹¹ Mijo me'wampe'njo so'nji mijo iyoho'njo so'nji afamo lolifaweho. O'o, awonoho. ¹² Nje a'amufu, iyo fisayo somo ikwonjajo unto'nawo'montolaho. Iyo solongkoyo somo fisayo

unto'nawo'montolaho. Oso pa'nyoso mijo iyoho'njo lifaweso sopo nta'ni nakwo mijo me'wampe'njo mifonanehwono. I ose'manji nakwoe mango mta'ni nakwo Mpohumo isamoyoka ujo so'nji a'amu somo sitofu ujo so'nji molanehwono.

Huno wop'ngoso An'itu mta'angofoho.

¹³ Hwe fihwo sekwo'nji humaso sohwo kako huno wop'ngoso notipemanto yo'mayoso huno uy'wo'n'ngkisohwolaho. Kako humaso'manji kako hon'ngkano wop'ngoso'nohini yihwosi a'amu nom'ne somne'no wop'ngoso'nohino uloho'montonoho. Oseso yo'mayo wop'ngoso yososo'no kako kakoe yofe moho'no ma'nyo'njo yoso'manji kako huno'njo ne hweho. ¹⁴ I jije simeho mo'mo a'amu nom'ne sohumne'no wonyo mnawe'manji u nom'ne a'amumo hwotoho fenji jije yofe ho'nomo'nalokuno, ose'manji ole syafisyohotoho. Ngko huno'njo hwo'nyoho. An'ituye hungkunomo in'ngkwalokweno. Ose syafisyonji k'ko hwasyo hungkuno hnnalokuno. ¹⁵ Oso hunoso An'itu mta'ango'maho. O'o, hwahoponta'angofoho. Seten oso hunoso kijapmmasofoho. ¹⁶ A'amu fihwo oso huno syafisy'wo'n'ngkisoso simeho mo'mo nom'ne sohumne'no wonyo mnawojoso kako kakoe yofe ho'noma'n'wo'n'ngkiso sohwo kako yoka lonteso yo'mayo wonyo y'wo'n'ngkiso hweho. ¹⁷ I An'itu kakoe huno wop'ngoso nejaposo'manji nakwo huno wonyo ane wop'ngoso'nohino wosyofisyantanoho. I nakwo nom'ne a'amu sohwanji ikujoho mafongki'nyo'manji simeho pompenjiyo'njo wohumantanoho. Nom'ne a'amufe hungkunomo haloho wopeantanoho. Nom'ne a'amu somne'no hitoho nalofihwoso'no hofikimo ufo'mantanoho. U nakwo An'ituye huno wop'ngoso hi'njon'i'manji nakwo a'amu hopi'nonohino somo wop'ngoso'nohino ulohof'wo'n'ngkuhwone'nwoho. Mango'nohino l'wo'n'ngkuhwone'n'i'maho. O'o, ne'njo'nohino l'wo'n'ngkuhwone'nwoho. ¹⁸ A'amu simeho pompenjiyo'njo hn'nwi nom'ne so'nji simeho afa inontani nakwoe yahinoso wopuyo pa'nyofoho. Wopuyo hiso hulasoso wopuyo engo me'wampe'njo umo'n'ngmontonoho. Oso pa'nyoso nakwoe hon'ngkano wop'ngoso'nohino imo'nonefoho.

4

A'amu hwahoponjo yahinomo in'ngkawowo'n'ngkiso sohwo An'ituye mango hweho.

¹ Yo'mayo yoka so'nji ikujoho so'nji peho emawo'n'ngkisoto. Yo'mayo so'no simeho fefoyo semo'nonto huno wop'ngoso ehilofahon'ngki simeho fefoyoso ifeehu'mokasi lohofonto yoka'nji ikujoho'nji emawo'n'ngkisofoho. ² Yo'mayo so'no hi semo'n'ngkahon'ngki oso hiso'no mayoso hopo'maho. Oso'no yo'mayoso mayo'ne a'amu somo wofonjosityantife'no y'wo'n'ngkohofofoho. Nom'ne a'amufe yo'mayoso uhwonont'fi womano lont'fi i oso'no mayo hon'ngkanoso p'ku'nnyo so'no sekwo yoka hnnont'fi ikujoho fongki'n'wo'n'ngkohofu kuyoho. Sekwo An'itumo yo'mayo so'no jomo mujo'njo yont'feso momaso'njo y'wo'n'ngkohofu kuyoho. ³ I oso hi semo'n'ngkiso so'no An'itumo jomo ul'fijio'manji kako mosejaponehoho. Hwap'ngoso sekwoe huno ito'no mosyafisiyo'njo yont'fi a'apahomnohino syafisy'wo'n'ngont'fi jomo ulahon'ngkofi mosejap'wo'n'ngkisofoho. ⁴ Sekwo olo pa'nyo kuyoho. Ape fisi kakoe hwehumo elojisyasi lohofonto hwehwoe mango

sohwanji humawo'n'ngkisiyoho. Sekwo huno maseyoho liyohoho. Hwe fihwo yo'mayo hwahoponjo yahino so'no umo'n'ngkiso'manji kako Anituye mangohwo nto i'mofapohoho. Sekwo Anituye mehomi soku sekwo hwahoponjo yahino so'no hi semo'nososo sekwo ape fisi kakoe hwehume elojisyasi lohofonto hwehwo mango sohwanji humawo'n'ngkisiyo pa'nyo kuyoho. ⁵ Anituye hungkuno ole naliso, Anitu kako nakumo namt'i'mokumentiso sohonta kako nakwoe huyo'mango nejapmentisofoho. Nakwoe huyo'mango hiloso yo'mayo wonyo hwahoponjo somne'no umo'n'wo'n'ngkiso hweho. Oso hungkunoso siki mt'i'mokumentohofa so'no losyofisyalokwofo.

⁶ I oso'no oso simeho fefoyo yo'mayoso nelohofahon'ngki Anitu kakoe yokumpohn'nyo hwahoponjo somo uyakolofonto wonyohofiyi nefa'mawo'n'ngkiso hweho. Anituye hungkuno mt'i'mokumentohofa sohwa nom'nepo ole naliso, A'amu yokumpohn'nyo imo'nont'fi hahn'nyo iwo'n'ngkohofa somne'no Anitu kako ngkilaho liwo'n'ngkisofoho. I a'amu hwahopo pawowo'n'ngkohofa somo Anitu wonyohofiyi ufo'ma'mtonoho. ⁷ Oso'no sekwo Anituye hungkuno haloho popmno. Kakoe hungkunomne'no enjwa'mo fosyohumamno. Sekwo Setenimo hwotoho fifijosos kako hiyaso wale'mo'mtonoho. ⁸ Sekwo Anitu kakine'nohini wosyofisyano lifijo'manji kako sekumne'nohini wosyasyefisyono. Sekwo hon'ngkano wonyo'njo sohwasi oso wonyo hiso nihu'nahone foho'naopmno. A'amu hofikoe aho kiho'njo hon'ngkonont'fi mijo yatiku'nontifeso kiho'maso imo'n'wo'n'ngkiso hopaso sekwoe simehoso wasemo'nono. Sekwo simeho hufa'u'njo soku sekwo Anitumo jomo ulimno. Sekwoe wonyo wae weesemo'montonoho. ⁹ Sekwoe hon'ngkano wonyomne'no hi tango seyihwoso'no humotaho filimno. Sekwo hon'ngkano wonyo'njo tikafo jalokwofo soku sekwo humotaho filimno. Sekwoe hon'ngkano wonyo so'no simeho wop'ingo'njo soku hi tango waseyono. ¹⁰ Sekwo Mpohumo ole ulimno. Ngko wop'ingo ane hwo'nyoho. Kiko monifo'mayo'manji ngko nihu'nahone hwo'nyoho. Ose ulifijo so'no Anitu sekwoe simeho anga'nohino sehon'ngkuhwosi kako sekwoe yofe woho'noma'mtonoho.

Nom'ne a'amu somne'no sitofa nulohotoho.

¹¹ Nje a'amufu, Anituye hungkuno ole nalohi, sekwo nom'ne somne'no sitofa wonyo hungkuno'nji nohnyo'eno. I oso'no a'amu fihwo sitofa uloso sohwo kako Anituye hon'ngkanimne'no sitofa lalofoho. Sekwo Anituye hon'ngkanomne'no hungkuno wonyo lifijo'manji sekwo Anituye hungkunomo hwotoho fifijosos Anituye hungkunomo ito'no wom'ihwojant'ife'no yalokwofo. ¹² Hon'ngkano hungkuno hwap'ingoso Anitu kenga'nohino hweho. Kako'nohini a'amufe hungkunomo ito'no ihumajiyo hweho. Kako'nohini kakoe hungkunomo a'amu haloho peso somo asomo utimayo'ne hweho. U kako'nohini kakoe hungkunomo a'amu haloho maposo'njo somo tikanomo m'ihwajone hweho. Oso'no sekwo nom'ne somne'no sitofa ujo soku hofikoe hon'ngkanomo ito'no m'ihwajiyo ku'maho. Nehopi, sekwo hopo'maho.

Nakwo yokumpohn'nyo imo'n'ngkuhwaloho.

¹³ Sekwo ole hni'wo'n'ngkohofa, olohontal'ikeno mo'n'ngkal'ikeno nakwo ango nom'nepo nuhwasi soswo anga'no neyakolofihwoso'no syoho

yaḥwasi hamniyoho engo wotiḥpemantanoho. Ose hnniwo'n'ngkohoho soku haloho upa'n'imno. ¹⁴ Sekwo mo'n'ngka i'mofapone so'no huno maseyohoyoho. Nakwo olo hwaho lopo humalohwoneso tḥkayo pa'nyo'nwoho. Tḥkayo hiloso nosyonteso moi'wo komo'no imo'n'ngkiso pa'nyo'nwoho. Nakwo olo hwaho lopo sikuno pi'n'ngo mohumulohwono. Oso'no nakwo yo'mayo so'no uyano molanehwono. ¹⁵ O'o, ole wolano. Nakwoe Hwe Engo sohomo ole umo'noso'manji nakwo nohumehwasi yo'mayo syohoso uyantanoho. Ose wolano. ¹⁶ I olohonta sekwoe yokumpohn'nyo so'no ho'noma'nontifi yo'mayo syoho iyo so'no nakwo hoponoho lalokwofo. Ose syafisyikutoho. Oso yokumpohn'nyo yahino imo'nyoso wonyofoho. O'o, ole fisyafihupmno. Yo'mayo nakwoe Hwe Engo sohomo umo'nososo oso'nohino uyano. ¹⁷ Oso'no hwe fihwo kako hon'ngkano wopi'ngo so'no huno uyo'manji oso hon'ngkano hiso miyo'manji kako wonyo iwo'n'ngkiso hweho.

5

A'amu hamniyoho engo'njo sohwife hungkunofoho.

¹⁻⁶ Sekwo a'amu hamniyoho engo'njo soku nje hungkunomo haloho upa'n'imno. Sikuno mofonepo moi'wo umo'nimonte'no yalofoho. Oso'no sekwo hamniyoho engo peho'no hu'mesyalokwofo. Sekwo olo hwaho lopo nohumantifi yo'mayo ho'yango wokoso hwapife nomantifi sekwoe a'apahomne so'no syafisyontifi simoho wopi'ngo'njo humawo'n'ngkohoho kuyoho. Yahino olo so'no fisyafihupmno. Nakwo yahu fihumo wosopayo engo uyontaneso engo imo'n'ngkahon'ngki nakwo fonjasyontane noniwo'n'ngkuhwone'nwoho. Oso pa'nyo sekwo wopayo engo nontifeso yahu pa'nyo afofo'njo imo'n'ngkahon'ngkofi we'enepi sekwoe sikuno sekumo fonjasesiyo'neso mofonepo nto imo'nimaho. Sekwo a'amu wonyo hon'ngkano ane somo hungkuno ito'no mihwajiyo ango somo ipemotapontifi hofikine'no fonjasiyo'ne hungkuno ho'nasyiwo'n'ngkohofofoho. Hofikoe hungkuno ane'njo nohumentan'ngkofi fonjahumentohofofoho.

Upa'n'imno. Sekwoe syoho selohofiyoso syoho tohohmtno'njo yahon'ngkofi hofikoe hamniyoho fehohnjoso sekwo muyo'njo mokosyohumentan'ngkofi syoho selohofiyi sohwife humotahoso ho'n'ngkahon'ngki nakwoe Hwe Engo Anitu yo'mayo ahwomomjo somo yokumpohn'nyo mokosyohumayo sohwo kako nto upa'n'ngkohoho. Oso hiso'no yo'mayo tango se'maso so'no sekwo huno syafisyikuji joho likuji humotaho filimno. Sekwoe ho'yango hopi'nonohinoso wonyo umo'nimonte'no yohoho. Hwapife somo wonafiyonji mote'nji wonao'montonoho. Sekwo a'amu nom'ne somo mufo'mayo so'no hamniyoho yo'mayo hu'meesyiwo'n'ngkohofoso wonyo umo'nimontonoho. Sekwo hamniyoho engo so'no simoho semo'nyoso oso huno sohwo sekwoe a'apahomo toho hopa nihu'nahone wonyo wonasemo'mtonoho.

Hwe Engo asomo pone so'no nakwo yokumpohn'nyo wolohofano.

⁷ Oseso nje a'amufo, sekwo hofiyi fohontohumamno. Sekwo huno seyohoho. Syoho kakwo'yohwo sohwo wopayo wopi'ngo imo'nyo so'no hontohumaho. Ifoyo syonto mofehi'nyo lonteso kako wopayo'no hofiyi uhwontohumawo'n'ngkisofoho. ⁸ Oso pa'nyo sekwo Hwe Engo asomo peso'no hofiyi fohontohumamno. Kakoe sikuno mofoneponoho. Oso'no sekwoe simoho fisosofitofisyohumunimno.

⁹ Nje a'amufu, Sekwo yoka'nji sitofu'nji hnnyo'eno. Anitu sekumo hungkuno ito'no mesehwajonohoho. Nakwoe Hwe Engo nopihwosi kakoe sikuno hungkuno ikwolofo'neso we'enepe umo'n+monte'no yohoho. ¹⁰ Nje a'amufu, Hwe Engo sohwoe hungkuno kakoe yokumpohn'nyo'nji a'amu limotofo sohwanne'no fisyafihupmno. Yo'mayo tango hofikimo u'mahonngki Hwe Engo hofikimo utimayo'ne hofiyo hontohumamotofofoho. Oso pa'nyo sekwo hofiyo fohontohumamno. ¹¹ Ole liwo'n'ngkuhwoni, Anituye a'amu tohino mantifeso yokumpohn'nyo lohofontifi simeho wopingo'njofoho. Ose liwo'n'ngkuhwonefoho. Sekwo Joup oso humne'no nto upa'n+mentohofofoho. Kako tango mikunimposo notipemanto Anitumne'no yokumpohn'nyo loho'mentiso hweho. Tifi Anitu kako Joupimo wonyanga'kafo ulohomentiso so'no sekwo huno moi'wonoho. Oseso Anitu kako a'amu so'nyumo hitoho engo ulofahonngki simeho wopingo mikunimposo nejap'wo'n'ngkiso hweho.

Nakwo hufa'u sihunehwanne'no lohono eso nolihwaloho.

¹² Nje a'amufu, olo hungkuno tango'njo upa'n+mno. Sekwoe hungkuno nehopi imo'nyo'ne so'no nehopi Anitumne'no lohono eso nolikutoho. O'o, sekwo hungkuno nehopi'nohino lifijo so'no nom'ne hungkuno peho'neto. Oso'no sekwo eno ulikui eno'nohino eso hophonoho. Sekwo awonoho ulikui awonoho eso nehopi'nohino ulimno. Sekwo Nehopi Anitumne'no lohono eso hwasyo ose lifijos Anitu kako tohino sejapoloho.

Anituye a'amu ne sohwo a'amu mnokino'njo somne'no Mpohumo jomo ulososo wopingo umokumontonoho.

¹³ A'amu fihwo sekwo'nji humaso sohwo tango u'maso'manji kako Mpohumo jomo ulono. Nom'nehwo simeho wopingo'njo humaso'manji kako Anitumo isamoyoka ulihwosi Anituye yofe ho'nomayo'ne ta walono. ¹⁴ A'amu mnokino'njohwo humaso'manji kako hwe engo a'amu Anituye simeho a'amu somo mokosyohumayo somne'no joho ulono. Hofiko nopikui hwone mijo ahopo ehasikui a'apahopo aho ulonjimokukui Hwe Engo Jisas sohomo wopingo umokinyo'ne jomo ulife. ¹⁵ A'amu hiso Hwe Engo sohomo simeho hi'ntnnono nehopi uy'wo'n'ngkohofom'nanji Hwe Engo sohomo jomo ulihwoso'no oso Hwe Engo kako mnokino'njo sohomo wopingo umokumontonoho. A'amu mnokino'njo sohwo honngkano wonyo'njo'manji Anitu wonyo homo somo wae weeo'montonoho. ¹⁶ Sekwo honngkano wonyo imalofom'nanji senngkwa'wehwosamo yoloho ulimno. Sekwo senngkwa'wehwosanjimne'no Hwe Engo sohomo jomo ulifijo so'no kako nosefo'mahwosi wopingo wosemukumontonoho. A'amu honngkano wonyo ane simeho anga'nohino'njo sohwo kako Hwe Engo sohomo jomo ulosom'nanji Hwe Engo sohwo yokumpohn'nyo ufo'ma'mntonoho. ¹⁷ Ilaija Anituye hungkuno limojo sohwo kako nakwo pa'nyo humamojo hweho. Kako simeho anga'nohino'njo nohumanto Mpohumo ifoyo masiyo'ne jomo ulahonngki soswo hufa'u sihune nom'ne hwasयो upakolofontanngki ifoyo mahu'mmojofoho. ¹⁸ Oso hohosohonta Mpohumo ifoyo siyo'ne apa'no jomo ulahonngki ifoyo syahonngki yo'mayo nonyo wosopayo apa'no foka'mentisofoho.

A'amu Anituye honngkanomo hwsopefososo nakwo asomo utimano.

¹⁹ Nje a'amufu, hwe fihwo sekwo'nji humaso sohwo kako Anituye hungkuno ne somo ulikom'anto honngkano wonyomo apa'no inngkaweso'manji nom'ne sohwo oso a'amu huhwo sohomo honngkano

wopɪngomo asomo ipemotasoso so'no ole so'no huno fɪsyafɪsyo. ²⁰ A'amu fihwo kako nom'nehwo honɪngkano wopɪngomo asomo ipemotaso so'manji kako oso hwe wonyo sohwoe huyo'mangoso tɪkano mta'ni iwosɪpema'masofoho. Anɪtu kako hwe wonyo sohwoe wonyo honɪngkano somo wae weeo'montonoho. Hungkuno osohopeho.

1 Pita

Olo Iyoswo S⁺imo'mj^o loso Saimoun Pita

Mt⁺'m^okumentisofoho.

Olo Hungkuno S⁺imo'mj^ofoho.

Jisas ahwomomne'no nto s⁺imentiso sohonta soswo *teti-tili* (33) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo s⁺imo'mj^o loso Saimoun Pita mt⁺'m^okumentisofoho. Pita kakoe ango Mpet⁺saita humanto inan⁺ku syoho imojo hweho. T⁺fi kako Jisas⁺ye inomokomoyo imo'n⁺imentisofoho. Pita olo iyoswo hiloso a'am^u Jisas⁺mo in⁺gkunyoso hof⁺koee angopo ul⁺ko'mant⁺fi hwaho engo Pountos, Ngkolesiya, Kapotousiya, Esiya, Mpitiniya, oso'm⁺meeemne'no mt⁺'m^okumentisofoho. Hwap⁺ngo olo iyoswo mt⁺'m^okuyoso olenoho. Yo'mayo tango n⁺hu'no toho pa'nyo oso a'am^u homo somo uma'monto yahon⁺gki Pita nakwo s⁺imeho hi'ntnnono yokumpohn'nyo uy⁺hwasi An⁺tuye songo ne'no humayo so'no wohontohumano. Hof⁺kimo Pita ose ul⁺monto mt⁺'m^okumentisofoho. Olo Pitafe iyoswo ko hiloso Sailas umt⁺'m^okuy⁺mentisot⁺ikeno. Sailas Pitafe Ngk⁺lik hungkunoso ito'no m⁺hwajonto mt⁺'m^okumentisot⁺ikeno. Olo iyoswo loso Pita ango Loum humanto mt⁺'m^okumentisofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atof^o l⁺hwasi t⁺fi un⁺gkohwano.

¹ Ngko Pita'ni Jisas K⁺lais⁺ye hungkuno l⁺ku'mofo (*apouse*) syoho'njo hwo'nyoho. Sekwo a'am^u An⁺tu sehwasopo'mentiso soku sekwo sekwoe pone hwap⁺ngo sopo nul⁺ko'mant⁺fi hwaho Pountos⁺nji Ngkolesiya'nji Kapotousiya'nji Esiya'nji Mpitiniya osopm⁺meeemne'no humpo'mentohof^o sokune'no olo iyoswo loso semt⁺'m^okuyalokweno. ² An⁺tu kako sekune'no huno syasyef⁺syonto kako sekumo kakoe a'am^u ne imo'nyo'ne sehwasopo'mentiso kuyoho. Oso'no sekwoe s⁺imeho mo'mo An⁺tuye Towahuno Wop⁺ngo sohwo kako syoho yalofoho. Osopo nohumanto kako Jisas K⁺lais⁺ye hungkunomo sekwo t⁺fi nto'no in⁺gkafitne so'no kako sekwoe hon⁺gkano wonyo somo wae yasemofo'ne syoho iwo'n⁺gkisofoho. Jisas K⁺lais kakoe hon⁺yo sekumne'no us⁺huma'mentiso so'no sekwoe wonyoso wae yaofahon⁺gki sekwo a'am^u songo pa'nyo kiho'maso kuyoho. An⁺tu sekune'no s⁺imeho wop⁺ngo umo'nyo so'nji kakoe hitoho engo so'nji sekumo engo weesemofono.

Nakwo songo ne'no humayo'neso ahwomomo nehontohumaho.

³ An⁺tu kako nakune'no hitoho engo ulofahon⁺gki kakoe hwomu Jisas K⁺lais nakwoe wonyo'ne poyo pe'nyo'ne uhwat⁺mentisofoho. Jisas nope'n⁺ngkahon⁺gki An⁺tu kako apa'no songo ul⁺ka'mentiso so'no nakwo kakoe a'am^u ne imo'nontani olohonta nakwoe yahino songo'nji humalohwone hn'nwi kako asomo net⁺imayo'ne hontohumalohwono. Oso'no nakwo nakwoe Hwe Engo Jisas K⁺lais⁺ye kan⁺gkwohwo An⁺tu osohumo isamoyoka ul⁺hwasi kakoe yofe woho'nomano. ⁴ Yo'mayo wop⁺ngo nakwo An⁺tuye a'am^u ne hn'nwi maneso An⁺tu kako ahwomomo ho'nahumentisoso weho. Oso yo'mayo wop⁺ngo ahwomomjo wojo hiso wonyo mmo'nonehoho. O'o, ne'no nowent⁺hwonefoho. An⁺tu kako oso hiso nto'no esyohumanto nakune'no ahwomomo motohontonemokosyohumaho. ⁵ Sekwo An⁺tumne'no huno ne'no syaf⁺syont⁺fi s⁺imeho hi'ntnnono uy⁺won⁺gkohof^o so'no An⁺tu kakoe yokumpohn'nyo'nji

hofiyo semokosyohumentan'ngkuhwosi sekwo yo'mayo wop'ngoso wom-ant'ifeho. S'ikuno moi'wo imo'noso sohonta Jisas nakumo asomo netimayo'ne poso sohonta yo'mayo wop'ngo nakumne'no nto'no esyohumasoso utihwa'nyopo i'mofap'hwoso'no uhwonantanoho.

6 Sekwo Anitu yo'mayo wop'ngo sejapone so'no huno syaf'siyakuji simonyo fiy'mno. I oso'no olohonta yo'mayo tango se'mayo so'no sekwo iyoho sen'ngkuhwoloho. O'o, yo'mayo wop'ngo sekwo tifi no'mo mapitne so'no sekwo huno syaf'siyakuji simeho wop'ngo'nji fesyohumamo. 7 Anitu kako ole syof'syalofoho. Yo'mayo tango u'masoso hof'iko ngkine'no simeho hi'ntnnono ntopalokwofoso yokumpohn'nyo uto'monnoho. Anitu kako ose syof'syalofoho. Oso pa'nyoso a'amu ahwomo yokino mt'i'mokuwo'n'ngkohoho sohwa hof'iko ahwomo yokinoso toho engo sopo iloho yont'ifi yo'mayo hintalinyoso moi'wo imo'n'ngkahon'ngki ahwomo yokino ne'nohinoso lifawowo'n'ngkisofoho. Oso ahwomo yokinoso sekwoe simeho hi'ntnnono Anitumo uyalokwofo somo muyakolofonehoho. O'o, oso ahwomo yokinoso wonyo imo'n'ngkuhwoso'no sekwoe simeho hi'ntnnonohino uyoso ne'no nowent'ihwonefoho. Yo'mayo tango se'masoso sekwoe simeho hi'ntnnono uyoso yokumpohn'nyo imo'n'ngkuhwoso'no ne'no nowent'ihwonefoho. Oseso Jisas Kilais utihwa'nyopo p'hwoso'no sekwo simeho hi'ntnnono uyalokwofo so'no sekwoe yofe engo nomaf'ikuji Kilaisiye yokumpohn'nyo so'nji nomaf'ikuji ne'no nohumantokutnefoho. 8 Sekwo Kilaisimo muhwonyo'njo ko yont'ifi kakine'no sekwo simeho umentohofofoho. I olohonta sekwo kakimo muhwonyo'njo yont'ifi kakine'no huno ne'no syaf'siyont'ifi simonyo yalokwofo. Oso simonyo iyo hiso yo'mayo hwahoponjo somne'no simonyo iwo'n'ngkohoho somo hwofilo'nnyofoho. U a'amu hof'iko oso simonyo iyo homo somne'no huno muyoso hof'ikoe huno nto'no ehohosasiyo'neso nakwo pipi ufo'manehwono. O'o, awonoho. 9 I hwap'ngoso nakwo Anitumo simeho hi'ntnnono uyalokuhwone so'no Anitu kako nakwoe huyo'mangoso songo imokalofoho. Huyo'mango songo hiso Anitu'nji ne'no humayo'nefoho.

10 Oso wop'ngo Anitu nelohofalokunjo so'no hohonta a'amu Anitu hungkuno uyahon'ngki l'motofo sohwa hof'iko hungkuno hiso ifalifaliyo mt'i'mokont'ifi hwap'ngo ne so'no wejokwojosyano lont'ifi syoho engo ko imentohofoso hof'iko hwap'ngo ne so'no huno mosyaf'ihu'mmentohofofoho. 11 Kilaisiye Towahuno osohwo kako hof'ikoe simeho mom'mo nohumanto hof'ikimo ul'imento, Tifi no'mo Kilais kako tohino kengo kengo mahwosi kako yofe engo manefoho. Ose ulahon'ngki hof'iko ul'imentohofi, S'ikuno nt'isomo imo'noneto. Oso s'ikuno homo somo peho peho imo'noneto. 12 Oseso Anitu hof'ikimo utihwamento, Ngko olo hungkuno selalokwe loso sekwoe sikuno lomne'no moselalokuyohono. O'o, a'amu tifi imo'n'fijo osomne'no lalokweno. Ose lut'hwamentisofoho. A'amu Anituye hungkuno mt'i'mokumentohofoso sohwa hof'iko olo hungkuno loso sekune'no mt'i'mokumentohofofoho. Oseso olohonta a'amu Anituye hungkuno wop'ngo sel'imentohofoso oso hungkuno hiso sel'imentohofofoho. Anitu kakoe Towahuno Wop'ngo ahwomo mta'ni uhwojahon'ngki oso Towahuno huhwo sohwo kakoe yokumpohn'nyoso oso a'amu somo uyahon'ngki hof'iko oso hungkuno hiso sel'imentohofofoho. I a'amu ahwomomjoso hof'iko Anituye hungkuno

wopɪŋgo umokumno. Oso'no nakwo Jisas Kɪlaisɪmne'no yo'mayo syoho yasoso'no Anɪtu kakoe sɪmeho wopɪŋgo umo'nɪmontonoho.

⁶ A'amu Anɪtuye hungkuno mtɪ'mokumentohofɔ sohwɔ Jisasɪmne'no ole mtɪ'mokumentohofɪ,

Upa'nɪmno. Ngko ango yokino hopi'nonohino somo yokumpohn'nyo itofomokosyohumayo'ne engkwosaho wopɪŋgo wonyoangkafo anga'nohino sohumo uhwosopo'mentohefɔho.

I oso engkwosaho hiso ngko pone songo Saiyon sopo wonjahumentohefɔho. I a'amu hofɪko oso engkwosaho wonjahumentohe sohumo hofɪko sɪmeho hi'ntnnono uyɪkuji hofɪko kakine'no wonɪmango munonehoho.

Ose mtɪ'mokumentohofɔho. ⁷ A'amu Kɪlaisɪmo sɪmeho hi'ntnnono uyɪwo'nɪngkohɔho somo oso engkwosaho Kɪlais sohwɔ kako hofɪkimo hofɪyo ufo'ma'montonoho. I a'amu kakimo sɪmeho hi'ntnnono muyo'njo somo kako mufo'manehoho. Ole mtɪ'mokumentohofɪ,

Olo sojo engkwosaho pa'nyo a'amu ango injuwo'nɪngkohɔho sohwɔ nakwolaho lontɪfɪ syoho iyo sohwɔ hofɪko wae yao'mentohofɔ loso olohontajo engkwosaho loso angomo sosofitofɔ'ne hwapɪŋgo imo'nɪngkohoho.

Ose mtɪ'mokumentohofɔho. ⁸ I nom'nepo a'amu sɪmeho hi'ntnnono muyo'njo somne'no hofɪko ole mtɪ'mokumentohofɪ,

Oso engkwosaho ho'nao'mentohofɔ sohumo a'amu hofɪko entofomafɪkuji wopɪwesyantɪfeho.

Ose mtɪ'mokumentohofɔho. A'amu hofɪko Anɪtuye hungkunomo hwotoho fewo'nɪngkohofɔso hofɪko oso hungkuno homo somo entofomafɪkuji hofɪko wopɪwesyantɪfeho. Anɪtu kako oso yahino hiso i'mofapone so'no huno uyɪmentisoso ne imo'nementisofɔho.

Nakwo hwe moya'mi Anɪtuye temtitofo'nwoho.

⁹ Sekwo sokumo Anɪtu kakine'no sehwsopo'mentiso so'no sekwo kakoe a'amu ne imo'nɪmentohofɔho. Sekwoe Hwe Engo nemokosyohumayo sohwɔ syoho ulohofɪyo kuyoho. Oso'no Anɪtu kako sekumo honɪngkano wonyo ane imo'nyo'ne sehwsopo'mentiso kuyoho. Sekwo Anɪtuye a'amu ne sokumo kako sekumo wopɪŋgo selohofɪwo'nɪngkiso so'no nom'ne a'amu somo flutɪhwanno. Ole nakumo naloho'mento, Sɪmo'mo sekwo sɪkwo'mjoho'mo nohumentanɪngkofi kako kakoe pomponaho wopɪngopo meshumajɪmentisofɔho. ¹⁰ Sɪmo'mo sekwo a'amu sɪkinjo pa'nyo humamotofɔho. I olohonta sekwo Anɪtuye temtitofo neku humalofo. Hohonta Anɪtu kako sekune'no hitoho ulo'mentiso so'no sekwo huno maseyo kuyoho. I olohonta kako sekumo wopɪŋgo seloho'mentiso so'no huno seyahonɪngki sekwo sɪmeho ne'njo uyalokwofo.

Nakwo Anɪtuye syoho ulohofɪyo umo'nano.

¹¹ Nje a'amu soku sekwo olo hwaho lopo kihn'nawo'nnyo kuyoho. Sekwoe hwaho neso olopo mauryoho. Ahomomo weho. Oso'no ngko olo hungkunolo waselɪmonne'no yohono. Sekwo yo'mayo hwahoponjo yahino so'nji sekwoe yo'mayo wonyoso sɪmeho umo lonte so'ntnne'no hohujo fikinjaopmno. Oso yahino wonyo sohwo kako nakwoe huyo'mango nonto wonyo namokonoho lɪkuji hohujo fikinjaopmno. ¹² Sekwo a'amu Anɪtuye hungkunomo inɪngkawowo'nɪngkohɔho soku sekwo a'amu Anɪtuye hungkunomo hwotoho fewo'nɪngkohɔho so'nji ajwopo nohumafɪkuji sekwo honɪngkano wonyo ane hano nto'no fɪwanɪmno. Sekwo

a'amu Anituye honingkanomo iningkawowo'ningkohoho so'no hofiko sekumo sitofo seliwo'n'ngkohoho oso a'amuso hofiko ikinjaofontifi sekwoe syoho wopingo somo sehonontifi oso sikuno Anitu kako hungkuno ikwolofo'ne poso sohonta hofiko Anitu kakoe yofe noho'nomapitnnefoho.

¹³ Sekwo Anitumne'no huno nto'no syafisyikui'manji olo hwaho lophonjo hwe engo yofe hwofilo'nnyo sohwo hwaho lopo sekumo semokosyohumawo'n'ngkiso sohwoe hungkunomo tifi fin'ngkamno. Anitu kako sekumo hofikoe sifilaku'nyo'mo sehumaji'mentiso so'no sekwo kakoe hungkuno somo haloho popmno. ¹⁴ Oso hwe yofe engo hwofilo'nnyo huhwo sohwo nom'ne a'amu yofe engo'njo sohwo enjwa'mo humalofo. Oso huhwafe hungkunomo tifi fin'ngkamno. Hwe yofe engo'njo sohwa hofiko hofikoe syoho ulohofiyi sohwa hofiko a'amufe yahino wonyo somne'no tohino uyo'ne uhwajikui nom'ne a'amuso hofiko hwe engo sohwoe hungkunomo haloho pewo'n'ngkohoho osohware yofeso woho'nomantifeho. ¹⁵ Anitu kako olo so'no umo'n'ngkohoho. Sekwoe yahino wopingo'nohini yahon'ngkui a'amu hofiko Anituye syoho wopingo somne'no sitofo liwo'n'ngkohoho sofe huno wonyo syafisyiwo'n'ngkohoho somo sekwoe yahino wopingosohofikoe mangomo mampi'nyo umokumontonoho. ¹⁶ Sekwo oso hon'ngkano hungkuno Mouses sejjampmentiso somta'ni Anitu isihutofosema'mentisofoho. I oso'no sekwo hon'ngkano wonyoso nihu'no mifitnnehoho. Sekwo ole likutoho. Ngko Anituye a'amu ne nto imo'n'maleno. Oso'no ngko hon'ngkano wonyo i'meso tohino moma'mnehono. Ose likutoho. O'o, sekwo oso yo'mayo hungkuno homo somo hohujo ikinjaofikui yofeso Anituye syoho oso'nohini ulohofiyimno. ¹⁷ Sekwo nom'ne a'amufe yofeso monje isyikutoho. O'o, sekwo hofikoe yofeso foho'nomapmno. I Anituye a'amu ne somne'no simeho uyikui hofikimo wopingo'nohini ulohopmno. Sekwo Anituye hungkunomo haloho pekuji kakoe yofe foho'nomapmno. Hwe yofe engo hwaho mokosyohumayo huhwoe yofeso foho'nomapmno.

Jisas K'ilaisiye hwotohomo inimokoho'nawehwasi tohino womano.

¹⁸ Sekwo syoho ulohofiyi soku, sekwo sekwoe hwe engo nosemokosyohumawo'n'ngkohoho sofe hungkunomo haloho popmno. Hofikoe hungkuno homo somo haloho pekuji hungkuno homo somo sekwo enjwa'mo fosyohumamno. Hwe engo wopingo selohofiwon'ngkohoho somnohin'maho. O'o, hwe engo wonyo selohofiwon'ngkiso sohwoe hungkunomo enjwa'mo fosyohumamno. ¹⁹ Sekwo Anitune'no hon'ngkano wopingo'nohini ikujo'no sekwoe hwe engo nosemokosyohumawo'n'ngkohofoso hofiko tohino siki sejapikujo'no sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo ne'no lohofikujo'no Anitu kakoe simeho wopingo umon'ntontonoho. ²⁰ Sekwo hon'ngkano wonyo imofikutan'no hofiko tohino sejapikujo'no sekwo timonohini uhwontohumentan'ngkui Anitu kako sekune'no hitoho mulofe'njo umontonoho. I oso'no sekwo hon'ngkano wonyo ane wopingo'nohini yontan'ngkui hofiko sekumo tohino siki sejapikujo'no sekwo timonohini uhwontohumentan'ngkui Anitu kako sekumo wopingo waselohomontonoho. ²¹ Hwap'ngoso oso tohino siki mayo yahino homo somo in'ngkayo'ne Anitu kako sehwsopo'mentisofoho. K'ilaisiye kako sekwoe wonyomne'no tohino ma'mentiso sohonta kako tohino siki mayo'ne yahinoso hofiyi'no setihwamentisofoho. Kakoe hwotohomo

fin'ngkamno. ²² Jisas kako hon'ngkano wonyoso n'ihu'no mimmentisofoho. Kakoe mango mta'ni hwasyo hungkunoso maho'n'immentisofoho. ²³ Hofiko kakimo sifajo ko ulahon'ngkofi kako hofikimo sifajo aku mul'immentisofoho. Hofiko tohino ko uyahon'ngkofi kako ole mujofoho. Hwangku ngko tohino m'kun'imposo wosejapmmnonho. Ose mujofoho. O'o, Jisas kako Anitu a'amufe yahino somne'no yano nto'no ulof'wo'n'ngkiso sohwoe ahomo yo'mayo hiso ho'nahinonto kako Anitu ufo'mayo'ne hontohumamentisofoho. ²⁴ Jisas kako kakoe a'apaho wop'ngo somo nakwoe wonyo hungkunoso kotosahon'ngki kako iyo hwojiyafiku'nnyo somo pe'n'immentisofoho. Oso hopo sopo nope'nonto oso yahino wonyo nakumo yokumpohn'nyo nemokosyohumamojo somta'ni wop'ngomnohini un'ngkowanano. Jisas nakwoe wonyomne'no tohino m'kun'imposo ma'mentiso so'no kako sekumo wop'ngo semokumentisofoho. ²⁵ Hohonta sekwo yahu *sipsip* pa'nyo hon'ngkano hwasyomo uhwosopentifi we'mo imo'naofamentohofofoho. I olohonta Kilais sekwoe huyo'mango semokosyohumawo'n'ngkiso sohwoe kako asomo noset'mahon'ngki sekwo kakimo yahu *sipsip* pa'nyo soku in'ngkawalokwofo.

3

Hwe moya'misiyoswafe hungkunofoho.

¹ A'am nom'ni hwanne'no syoho ulohofiy'wo'n'ngkohofoho sohwa kakwo'yohumo enjwa'mo humawo'n'ngkohofoho oso pa'nyoso sekwo moya'mi hwehwanjo sofasi sekwoe hwehwafe hungkunomo enjwa'mo fosyohumamno. I hwehwo huhwo sohwa hofiko Anituye hungkunomo tifi min'ngkayo'njo ikujo'no sekwo hofikimo hungkuno pi'n'ngo luti'hwafikutoho. O'o, hofiko sekwoe yahino wop'ngo somo sehon'ngkuji wop'ngofoho hnn'ngkuji hofiko huhwa sekwoe Anitumo tifi wosen'ngkapife. ² Sekwoe hwehwo sohwa ole wolantifeho, Nje ape kako Anituye hungkunomo tifi in'ngkawowo'n'ngkisosi kako yahino wop'ngo'nohini yontesi nje hungkunomo haloho n'pewo'n'ngkisiyoho. Oso'no ngko huhwo'ni Anituye hungkunomo tifi un'ngkamno. Hofiko sekwoe hon'ngkano wop'ngo somo sehon'ngkuji ose wohnnantifeho. ³ Moya'mi sofasi sekwo sekwoe a'apaho somne'no a'amuso wonahonife likuji wokoso yo'mayo yo'mayo manji'mofosongo oso ikuji mijiyomjo oso yo'mayo so'no huno pi'n'ngo syaf'hu'n'ngkutoho. ⁴ O'o, sekwoe simeho ajwomo'mo oso wokoso wonyoangkafoso fotofahin'mno. Oso simehomjo wokoso hiso olenoho. Sekwo nom'ne a'amuso somne'no yoka hungkuno simeho tohino masemnyo'njo sekwoe simeho wop'ngo'nji fosyohumamno. Oso wokoso hiso muyon'mofe'njo ne'no foto'naweho. Oso wokoso homo somo Anitu kako nokohon'ngkuhwosi kakoe simeho wop'ngo umo'n'imntonoho. ⁵ Hohonta moya'mi sofa hofiko Anitumo simeho hi'ntnnono umotofo sofa hofiko oso simeho'mjo wokoso hiso foto'n'immentohofofoho. Oso wokoso hiso nofoto'nontifi hofikoe hwehwafe hungkunomo enjwa'mo humamentohofofoho. ⁶ Apiloham'ye ape Sola, kako ose imojiyoho. Sola kako Apiloham'ye hungkunomo tifi in'ngkawento nje hwe engo hwosoho ul'immentisofoho. U sekwo oso Solafe yahino somo tifi in'ngkafijo'manji sekwo yo'mayo hungkuno sekwoe

hwehwo sohwa selifijo so'no iyoho masenonehoho. Oso'no sekwo Solafe mehomi umo'nantifeho.

⁷ Sekwo hwe ape'njo sohwasi sekwo huno wop'ingo tipemafikuij sekwoe ape sofanji hofiyo'no fosyohumamno. Sekwoe yokumpohn'nyo sekwoe moyami sofafe yokumpohn'nyo somo yakolo'nnyo hwasoho. Oso'no sekwo hofikine'no syafisyikuij ufo'mapmno. Oso hwoya'mi hofa sofamo Anitu kako hofikimo wop'ingo uloho'mentiso so'no hofiko sekwo'nji songo ne'no humantokutnnefoho. U sekwo oso hwoya'mi sofamo wop'ingo ulohofikujono sekwo Anitumo yo'mayo so'no jomo ujosoyo'mayo wonyoso sekwoe mampaho Anitumo jomo ujo somo maseholohofonehoho. O'o, kako wosepa'nimontonoho.

Nakwo simeho afa in'ingkohwasi wohumano.

⁸ Olo hungkuno losojwaofoneso ngko sekwo a'amu hopi'nonohokune'no waselimonne'no yoho'no. Sekwo simeho afa in'ingkuji nom'ne a'amu somo simeho uyimno. Sekwo sen'ingkwawehwosamne'no hitoho selofiwon'ingkiyo pa'nyoso sekwo a'amu hopi'nonohino somne'no hitoho selofihwoso'no wop'ingo ulohopmno. Yokumpohn'nyo yahinoso foho'naopmno. ⁹ U, a'amu sekumo wonyo selohofikujono u sekwo hofikimo aku uyo'eno. Hofiko sitofo selikujono sekwo sitofo aku nulikutoho. O'o, sekwo Mpohumo oso a'amu homo somo simeho pompenjo umofone isamoyoka ulimno. Sekwo ose ikujono Anitu kako wop'ingo waselohomontonoho.

¹⁰ A'amu fihwo kako Anituye hungkuno fehohnjo mtimokumentiso sohwo ole mtimokumento, U a'amu kako ngko simeho wop'ingonji wohumamo lihwosi'manji kako hungkuno wonyoni hwasyo hungkuno'nji malonehoho.

¹¹ Kako yahino wonyo somo hohujo ikinjaofihwosi kako yahino wop'ingonohini uyono.

Kako simeho pompenjiyo so'no syoho ihwosi oso yahino wop'ingo hiso notipemahwosi oso yahino homo somo tifi un'ingkaweno.

¹² Anitu kako kakoe a'amu yahino wop'ingonjo somo uhwon'ingkiyofoho.

Oseso Anitu kako sikuno engolopohamo hofiko jomo uliwo'n'ingkohofa somo haloho pewon'ingkiyo hweho.

Oseso Anitu kako a'amu hofiko wonyo iwo'n'ingkohofa somo uhwononto kako hofikine'no simeho tohino umningkuhwoso'no kako tohino uyo'ne hweho.

Ose mtimokumentisofoho.

Nakwoe yahino wop'ingo iwo'n'ingkuhwone somne'no tohino mayoso wop'ingofoho.

¹³ U sekwo hon'ingkanoyop'ingomowowano likuij yokumpohn'nyo yohoni'fijoso wonyo tihwo wasemokumontolo. O'o, awonoho. ¹⁴ I oso'no sekwoe yahino wop'ingo somne'no tohino mafikuij u sekwo simonyo engo fiyimno. I oso'no sekwo sekwoe yahino wop'ingo somo in'ingkowentan'ingkuji hofiko nosehon'ingkuji hofikoe yahino wonyo so'nji sekumo iyoho wesemofano likuij selohofikujono sekwo iyoho sen'ingkuhwoloho. Huno pi'n'inggo seyihwoloho. ¹⁵ O'o, awonoho. I Kilais kako jije Hwe Engo imokohojo'no kako'nohino wokumokosyohumano. I oso'no a'amu hofiko sekumo ole woselohonantifeho. Sekwo

yo'mayo wopɪngoso womano lontɪfi hontohumalofoso peho'neto. Ose selohonɪngkujo'no sekwo hofɪkimo hungkuno asomo komo'no ujo'neso sekwo nto'no fesyohumamno. Hungkuno hiso hofɪkimo hofɪyo'no filutɪhwamno. Sekwo hofɪkoe hunomo monje isyɪkutoho. ¹⁶ U sekwo yo'mayo iwo'nɪngkohoho so'no sekwoe sɪmeho sohwo wonyo hwosoho makijo'njo yoso'manji a'amuso hofɪko sekwo Kɪlaisɪmo inɪngkwalokwofo so'no sitofɪ selikujo'no hwangku sohonta hofɪko hwasyo hungkuno sejo so'no wonɪmango engo unɪmontonoho. ¹⁷ U nakwoe yahino wopɪngo iwo'nɪngkuhwone somne'no Anɪtu ole lososo tohino womapɪfe lososo tohino mayoso wopɪngofoho. U yo'mayo yahino wonyo somne'no nakwo tohino manoho lɪhwasi miyanehwono. Oso hiso nɪhu'no wonyofoho.

Kɪlais kako nakwoe wonyo wae yafo'ne pe'nɪmentisofoho.

¹⁸ I nakwoe Hwe Engo Kɪlais kako wonyo nɪhu'no ane sohwo kako Anɪtuye pone'no upenemotasɪmo lonto nakwoe wonyo'mne'no sɪkuno anga'nohino somo tohino manto poyo pe'nɪmentisofoho. Hwe wopɪngo'nohini sohwo nakwo wonyo hn'nɪmo nayohope sohwo pe'nɪngkahonɪngki kakoe huyo'mango sohwo apa'no songo likafonto kako songo humaho. ¹⁹ Kako nope'nonto kakoe huyo'mangoso tɪkanomo nowento kako a'amu poyo nto pe'nɪmentohoho osomo kakoe hungkuno wopɪngo lutɪhwamentisofoho. ²⁰ Oso a'amu hiso hofɪko Nɪwa nohumentanɪngki hofɪko Anɪtuye hungkunomo hwotoho hɪmotofoho. Oso'no Anɪtu kako hofɪkoe yahino wonyo somne'no tohino komo'no umentiso'maho. O'o, Anɪtu kako hofɪko hofɪkoe honɪngkano wonyoso noho'naofɪkuji ngkimo sɪmeho wontopantɪfitɪkenonto hontohumamentisofoho. Oso hohosohonta Nɪwa kako yofayokino nomtɪ'mokonto oso yofayokino homo somo a'amu aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sɪhune'nohini humamentohofoho. Anɪtu mijomo mta'ni songo nohumentanɪngkofi asomo utɪma'mentisofoho. Mijomo mape'nɪmentohofoho. ²¹ Oso mijo hiso mijo kiyomayo huyo'mango pa'nyofoho. Nɪwa'montohwamo Anɪtu mijo mta'ni songo nohumentanɪngkofi asomo utɪma'mentisofoho. Oso mijo kiyomayo yahinoso a'apahomjo kiho wonyoso wae yafo'ne'maho. O'o, Anɪtu kako nakwoe sɪmeho mo'mo wonyo wae yao'mentiso so'no utɪhwayo'nefoho. Mijo kiyomayo yahino neso olenoho. Kɪko ngkimo mijo wokiyonɪmapɪfe lohoji u kiko Mpohwo Anɪtumo ole uso, Jisas kako poyo pe'nonto apa'no songo lika'mentiso so'no ngko a'amu songo pa'nyo jɪje honɪngkano wopɪngomo nto'no unɪngkamo. Ose uso. Mijo kiyomayo yahino neso osohifoho. ²² Jisas kako ahwomomno sɪmentisoso osopo nosonto kanɪngkwohwo Anɪtuye aho anga sohohta'ni humaho. A'amu ahwomomjo hopi'nonohino so'nji yofe engo'njo so'nji yo'mayo yo'mayo yokumpohn'nyo so'nji Jisas kakimo enjwa'mo weho.

4

Nakwo hwahoponjo yahinoso noho'naofɪhwasi Kɪlaisɪmne'no tohino womano.

¹ Kɪlais kako nakwo'nji olo hwaho lopo nohumentani kako nakwoe wonyomne'no tohino ma'mentisofoho. I oso'no nakwo yokumpohn'nyo ito'nɪngkuhwasi Kɪlais kako ma'mentiso hopa nakwo tohino womano. U a'amu fihwo kako Anɪtuye honɪngkanomo ito'nohino inɪngkawento

yahino wonyo somne'no n̄hu'no ngkilaho ne'no lonteso'no nom'ne a'amu hofiko kakimo tohino uȳwo'n̄ngkohofoho. Oso a'amu huhwo sohwo kako hon̄ngkano wonyo somo n̄hu'nahone hohujo nto ikinjao'maho. Hon̄ngkano wonyo hiso oso hwe sohumo apa'no momokosyohumane-hoho. ² Oseso sekwo olo hwaho lopo nohumafikuji yo'mayo wonyo sekwoe simeho umo lonto a'amu yonte hopa somo in̄ngkakutoho. O'lo, sekwo yo'mayo yahino An̄tu kakoe simeho wop̄ngo umokiyo'ne somno-hini fiȳmno. ³ A'amu An̄tuye hungkunomo hwotoho fewo'n̄ngkohofoso fe yahino pa'nyoso sekwo hohonta imotofoho. Hofikoe yahino hiso olenoho. Apohufo, yo'mayo wonyo somne'no simeho fefoyo, mijo yokumpohn'nyo nontifi nilohofo, wosopayo engo ne'no n̄wo'nontifi siki humawo'nyo, mijo yokumpohn'nyo ne'no n̄wo'nontifi fon̄fonyo yahino yontifi An̄tuye hungkunomo hwotoho fewo'nyo, hwahoponjo an̄tu hwasyo hwoso sohumo hwomtame ulohofontifi kakoe yofe ho'nomayo oso yo'mayo yahino wonyo hiso'no sekwo hi semo'n̄ngkahon̄ngki imotofoho. ⁴ Olohonta sekwo oso yahino wonyo somne'no hohujo ikinjaofontifi oso yahino wonyo homo somo sekwo hofiko'n̄ji apa'no miyalokuyohofo. Oso'no hofiko nosehonontifi yomo yontifi sitofo selalokwofo. ⁵ Hwangku sohonta An̄tu oso a'amu hisomo hofikoe yahino wonyo homo somne'no hungkuno ikwolofone hohwafo sopo humafikuji osopo An̄tu'n̄ji hofikoe hungkunoso ikwolopitnnefoho. An̄tu kako oso a'amu songo humalohwone hn̄nnonji poyo pe'n̄mentohofoso fe yahino wonyo somne'no yano ilofonehwajiyō'neso nto'no esyohumaho. ⁶ Hohonta Kilais kako a'amu poyo nto pe'n̄mentohofoso fepono nowento kakoe hungkuno wop̄ngoso uȳmentisofoho. Oso a'amu hiso hofiko nakwoe hwaho lopo nohumantifi hon̄ngkano wonyo somo in̄ngkawentifi a'amu hopi'nonohinoso pe'n̄wo'n̄ngkohofoso hopaso pe'n̄mentohofohofo. Kilais a'amu homo somo u'manto hofikoe huyo'mango An̄tu'n̄ji humafitnne'ento kakoe hungkuno wop̄ngoso ul̄mentisofoho.

Syoho ulohofiyō wop̄ngo sohwo An̄tuye pompenjiyoso yano ulofiyonefoho.

⁷ Olo hwaho lophonjo yo'mayo hopi'nonohinoso moi'wo umo'n̄monto yalofoho. Oso'no sekwo yo'mayo wonyo somo monje yasȳkuji huno nto'no syafisȳkuji ehohosasesȳhwoso'no sekwo yo'mayo so'no Mpo humo jomo ul̄wo'n̄ngkuno. ⁸ Oso'no nakwo olohonta nohumentan̄ngkuhwoni yahino anga'nohino nom'ne somo yakolo'n̄nyoso olenoho. A'amu nom'ne somne'no huno syafisȳkuji simeho uȳmno. Sekwo simeho uȳkujo'no hofikoe yahino wonyoso sekumo selohofikujo'no'manji oso wonyo homo somo sekwo sekwoe hohujopo meho'naopmno. ⁹ A'amu nom'neso hofiko sekumo se'mafikujo'no sekwo hofikimo hofiyō ulohopmno. Oso syoho nom'ne a'amu somo wop̄ngo ulohofoso so'no iyoho sen̄ngkuhwaloho. o'lo, simeho wop̄ngo'n̄jo fiȳmno. ¹⁰ Sekwo a'amu anga'no anga'nohino sokumo An̄tu kako syoho wop̄ngoso sejapmmentisofoho. Oso'no sekwo An̄tuye yokumpohn'nyoso nomafikuji nom'ne a'amu somo ufo'mapmno. Sekwo ose ikujo'no An̄tuye syoho ulohofiyō wop̄ngo soku sekwo An̄tuye yahino wop̄ngoso yano ulofiyalokwofo. ¹¹ Hwe fihumo An̄tu kakoe hungkuno lut̄hwayo'ne syoho uyo so'manji kako wolut̄hwanō. An̄tu kako a'amu nom'nehumo a'amumo fo'mayo'ne syoho uyoso'manji An̄tu kakoe yokumpohn'nyo'n̄ji oso hwe huhwo sohwo kako hofiyō ufo'mano.

Sekwo ose ikujo'no a'amu hofi'ko nosehon'ngkuji ole wolantifeho, Jisas K'ilaisiye a'amuso wop'ingo'nohini iwo'n'ngkohofofoho. Ose likuji hofi'ko Anitu'ye yofe engo woho'nomantifeho. Kakoe yofe engo so'nji kakoe yokumpohn'nyo so'nji ne'no nowent'hwonefoho.

Hofi'ko K'ilaisi'imo wonyo uloho'mtohofo hopaso nakumo wonyo ose'nohini wonelohofantifeho.

¹² Nje a'amu soku yo'mayo tango toho pa'nyoso sekumo wosema'monte'no yalofoho. Sekwo nom'ne tango ne'makwoho likuji yomo ikutoho. O'o, yokumpohn'nyo foyohumamno. ¹³ Yo'mayo tango se'malokunjo so'no sekwo simonyo fiy'mno. Hwap'ngoso oso wonyo sekumo selohofalokwofoso K'ilaisi huhumo uloho'mentohofofoho. Oso'no K'ilaisi kako asomo poso sohonta kakoe yofe engo'nji kakoe yokumpohn'nyo so'nji ut'hwanyopo i'mofap'hwoso'no sekwo simonyo engo ikuji simoho wop'ingo'nji wohumantifeho. ¹⁴ Sekwo Jisas K'ilaisiye yofe aho yokumpohn'nyo kemokosyohumalofo so'no a'amu nom'neso hofi'ko sekumo sitofo sel'ikujo'no'manji sekwo simonyo engo fiy'mno. Hwap'ngoso Anitu'ye Towahuno yokumpohn'nyo hwofilo'nnyo sohwo sekwo'nji humaho. ¹⁵ A'amu fihwo kako sekwo'njo ajwo samo humaso sohwo kako a'amu fonjasiyo, yo'mayo yo'mayo hufo, yo'mayo yahino wonyo iyo, a'amufe foyohumayo somo wonyo imokiyo, oso a'amu huhwo sohwo kako sekwo'nji mohumanehoho. O'o, oso yahino wonyo hopi'nono sekwo'njopo wojo so'no tohino malokwofo so'no nakwo mupo'nanehono. O'o, sekwo oso yahino wonyo somne'no ni'hu'no ikutoho. ¹⁶ U hwe fihwo kako Jisas K'ilaisiye yofe so'no kako tohino tipemaso'manji won'mango munonehoho. O'o, awonoho. U sekwo a'amu K'ilaisi we'e imo'n'mentohofoho so'no sekwo kakine'no isamoyoka ul'ikuji Anitu' kakoe yofe foho'nomapmno.

¹⁷ Oso sikuno a'amufe yahino somne'no tohino mayoso nto i'mofapohoho. Nakwo Anitu'ye mehomi ne hn'nimo tohinoso kaki'no wone'ma'montonoho. I nakumo oso tohino hiso simo'mo ne'maso'manji a'amu Anitu'ye hungkunomo haloho mapewo'n'ngkiyohofoso Anitu' kako t'fi no'mo tohino m'kun'imposo uyonefoho. ¹⁸ A'amu Anitu'ye hungkuno mt'i'mokumentohofoho sohwa ole mt'i'mokumentohofi, A'amu Anitu'ye hungkunomne'no wop'ingo'nohini y'wo'n'ngkiso sohwo kako Anitu'nji engolopohamo wonyoangkafopo humayo'ne oso hwe sohwo ito'no foyohumayo'ne olohonta yo'mayo tohinoso malofoho. I ose'manji a'amu Anitu'ye hungkunomo hwotoho fewo'n'ngkohofoso t'fi no'mo peho tohino mapitnneto.

Ose mt'i'mokumentohofofoho. ¹⁹ Anitu' kako a'amu fihumo tango u'mano loso'manji oso a'amu huhwo sohwo kako hon'ngkano wop'ingo'nohini ihwosi kako Anitu' kakimo umt'i'mokumentisoso oso hwoe ahomo wohu-mano. Anitu' kako sekumo asomo woset'ima'monnoho sel'imentisoso so'no syaf'isy'ikuji hunoso ole waseyono. Anitu' kako hungkuno sel'imentisoso ne umo'n'montonoho. Huno ose waseyono.

5

Sekwo hwe engo sohwaso Anitu'ye yahu sipsip somo nto'no mokosyohu-mamno.

1 Sekwo hwe engo sohwasimo, ngko hungkuno ole waselꞑmne'no yohono. Ngko huhwo'ni hwe engo hwo'nyoho. Oseso ngko nje tꞑmo so'nji Kꞑlais kako tohono engo nomanto pe'nꞑngkahonꞑngki uhwonꞑmentohefoho. Jisas Kꞑlais asomo poso sohonta yo'mayo wonyoangkafo ne'masoso ngko huhwo'nnonji womantanoho. Oseso ngko olo syoho loso sekwo hwe engo sohwasiyeh ahopo wohu'meesehumonne'no yohono. 2 Sekwo Anꞑtuye a'amu ne yahu *sipsip* pa'nyoso hofꞑko sekwoe ahomo humalofo somo nto'no mokosyohumamno. Olo syoho Anꞑtu kako sejapꞑmaso loso'no sekwo sꞑmeho semo'nꞑngkuhwoso'no hofiyo'no fiyꞑmno. Olo syoho hiloso sekwo hamniyoho mayo'ne'nohini ikutoho. O'o, sekwo Anꞑtumne'no syafꞑsyꞑkuji syoho yokumpohꞑnyo fiyꞑmno. 3 Oso a'amu Anꞑtu kako sekwoe ahopo sehumajꞑmentiso somo sekwo hofꞑkoe hwe engo sohwasih hofꞑkimo aho yokumpohꞑnyo kemokosyohumafꞑkuji yoka ulꞑkutoho. O'o, hofꞑko sekwoe humayo somo sekwoe syoho wopꞑnggo somo sehonꞑngkuji hofꞑko oso sekwoe yahino wopꞑnggo homo somo hofꞑko tifi wosenꞑngkopantꞑfeho. 4 Sekwo ose ikujo'ne'manji Anꞑtuye yahu *sipsip* somo mokosyohumayo kakwo'yohwo ne sohwo oso yahu *sipsip* somo woma'mo lꞑhwosi utꞑhwa'nyopo asomo poso sohonta Anꞑtu kako sekumo yo'mayo wonyoangkafoso sejapososo engolopohamo ne'no nowentꞑhwonefoho.

Nakwoe hunoso nto'no syofꞑsyꞑhwasi nakwoe yofeso monje ehinꞑngkuhwasi nom'ne a'amu somne'no hwahopo wopowano.

5 Oso'no sekwo hwe songo sohwhannnonji sekwoe hwe engo sohwafe hungkunomo enjwa'mo pahumno. Oso'nji sekwo a'amu hopi'nonohino soku Anꞑtuye a'amu ne somne'no hwahopo pawomno. Ufo'ma'nꞑmno. Anꞑtuye hungkunoso ole nelalofi, Anꞑtu kako a'amu kakoe hungkunomo hwotoho fifijo somo kako hofꞑkimo ilojaofꞑhwosi ngkilaho ulꞑmontonoho. I oso'no a'amu hofꞑko nom'ne a'amu somne'no hwahopo pawowo'nꞑngkohoho somo Anꞑtu kako hofꞑkimo wopꞑnggo ulohofꞑwo'nꞑngkiso hweho.

6 Oso'no sekwo sekwoe sꞑmeho sohwo yo'mayo wonyo umo lonto iwo'nꞑngkisoso monje feehumno. Monje yasyꞑkuji sekwo Anꞑtuye aho yokumpohꞑnyo somo enjwa'mo fosyohumamno. Anꞑtu kakoe sꞑkuno jije yofe woho'nokuma'mo lꞑhwosi ou, kako jije yofe ho'nokumayoso hoponoho. 7 Yo'mayo tango sekumo se'masoso sekwo Anꞑtu sekumo hofiyo'no semokosyohumaso sohwoe ahopo foho'nahumno.

8 Sekwo nto'no humafꞑkuji Seten sekwoe mango sohune'no i'waho nto'no fiyꞑmno. Seten kako sikisꞑwojo pa'nyo sohwo hano utꞑhwa'nyopo emoyonto houhouyo engo lonto a'amumo wonyo umokumonto iwo'nꞑngkiso hweho. 9 Sekwo Anꞑtumo sꞑmeho hi'ntnnono yokumpohꞑnyo uyꞑkuji yokumpohꞑnyo lohofꞑkuji Setenꞑmo mjiyohotofapꞑmno. Sekwo huno seyohoho. Anꞑtuye a'amu ango'meemjo humalofoso hofꞑko oso tango sekwo malokwofo hopaso malokwofo. 10 Anꞑtu kako wopꞑnggo nalohofꞑwo'nꞑngkiso sohwo kako sekumo Kꞑlaisꞑnꞑji ufohi'nyo'ne sehwasopo'mentisofoho. Oso'no sekwo kakoe yofe hwofilo'nnyo so'nji kakoe yokumpohꞑnyo so'nji ho'nomapijoso sekwo songo ne'no nohumantokutnnefoho. Oseso we'nepi sekumo tango se'maso so'no Anꞑtu kako sekumo apa'no wopꞑnggo wasemokumontonoho. Anꞑtu kako sekumo yokumpohꞑnyo lohoho'ne sesofitofꞑhwoso'no sekwo

kako'nji yokumpohn'nyo wolohofantifeho. Ikinji ikinjiyo miyofoho. ¹¹ Oseso Anitu kakoe yokumpohn'nyoso moi'wo mmo'nonehoho. O'o, engolopohamo songo ne'no nowentihwonefoho. Oso hungkunoso nehopeho.

Hungkuno ae'uyofoho.

¹² Olo hungkuno tifo selalokwe upo'nalokwofo loso ngko Sailasimo ulahon'ngko kako mt'i'mokalofoho. Ngko huno ole syofisyalokweno. Sailas sohwo kako nen'ngkwa'wehwo ne hweho. Olo iyoswo loso ngko sekwoe huno Anitu kako nakumo wop'ingo nalohof'wo'n'ngkiso so'no huno nto'no wosyafihup'fenji semt'i'mokiyalokweno. Ngko Anitu kakoe yahino so'no huno niyahon'ngki sekumo yoloho selohono. Oso'no sekwo olo hungkuno hiloso nupa'n'ngkuji aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno.

¹³ A'amu Mpapilounjo * somo Anitu kako hofikimo sekwo'nji kakoe a'amu ne imo'nyo'ne sehwsopo'mentisofoho. Oso a'amu hiso hofiko sekumo nakwoe a'amufo selalokwofo. Nje hwomu Mak huhwo nje a'amufo selalofoho. ¹⁴ Sekwo hopi'nonohino soku sekwo nom'ne a'amu somo uhwon'ngkuji oso a'amu hiso'nji sekwo aho po'n'mno.

Sekwo K'lais'i'nji humalofo. Oso'no sekwoe simehoso pompenjiyo'nji fosi'yohumamno. Nje hungkuno osohohweho. Ngko Pita'ni selohono.

---

* **5:13:** Osohonta Pita Mpamilounne'no pahnnimo hungkuno Loumne'no limentisofoho. Hwap'ngoso a'amu Mpapilounjoso hofikoe yahino hohontajoso imotofofoho.

2 Pita

Olo Iyoswo Tifinjo loso Saimoun Pita Mt'mokumentisofoho. Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *teti-foua*'nji (34) *teti-et*'nji (38) nto uyakolo'mentiso ajwo sopolikeno olo iyoswo tifinjo loso Saimoun Pita mt'mokumentisofoho. Olo iyoswo loso a'amu simeho hi'ntnnono uyimentohofu somnefoho. Olo iyoswo tifinjo mt'mokinyo hwap'ngoso olenoho. Oso a'amu Jisasimo in'ngkuno soku sekwo a'amu hwasyo hungkuno'njo sohwanne'no i'waho fiy'mno. Pita kako ose ulimonto olo iyoswo loso mt'mokumentisofoho. Olo iyoswo loso nt'ipo humanto mt'mokumentiso so'no malinyofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atofu lihwasi t'fi un'ngkohwano.

¹ Ngko Saimoun Pita'nyoho. Ngko Jisas K'laisiye syoho ulohofiyu sohwo'ni kako'ne hungkuno l'iku'mofo (*apouse*) syoho'njo hwo'nyoho. Jisas K'lais kako yahino wop'ngo'njo sohwo nakwoe An'ituyoho. Kako nakwoe wonyo somjo tohino somta'ni is'hutofonemayo'ne hweho. Sekwo soku oso hiso'no upa'nont'ifi hungkuno homo como simeho hi'ntnnono nakwo uyalokuhwone hopa uyont'ifi An'ituye hungkuno aho yokumpohn'nyo kemokosyohumalofo. Olo hungkuno loso sekumne'no mt'mokalokweno.

² Sekwo An'itu'nji nakwoe Hwe Engo Jisasi'ntnne'no sekwo s'kuno huhwo huhwi huno engo fit'ipemapmno. Huno engo tipemapijoso siko sekumo wop'ngo selohofohosi sekwoe simeho wop'ngo engo wasemo'nimontonoho.

An'itu kako nakwo kakimo ufohi'nyo'ne nahwosopo'mentisofoho.

³ An'ituye yokumpohn'nyoso yo'mayo hopi'nono An'ituye yahino wop'ngo como in'ngkayo'ne nejapmmentisofoho. Nakwo Jisasi'mne'no huno engo tipemehwasi yo'mayo nejapmmentiso so'no huno wonay'montonoho. Jisas huhwo sohwo kakoe yofe engo so'nji kakoe yahino ito'nohino so'nji mayo'ne johu nal'imentisofoho. ⁴ Kakoe yokumpohn'nyo engo so'nji An'itu kako yo'mayo wop'ngo wonyoangkafo engo nakwo kakoe hon'ngkano ito'no in'ngkayo'ne wosejapmmo nal'imentisoso lohonta kako nakumo nto nejapmmentono. Oso'no olo hwaho lopo yo'mayo wonyo nakwoe simeho nel'ikafoso nakumo wonyo wonamokumonto yonte como nakwo An'ituye yokumpohn'nyo'nji hwotoho fehwasi nakwo An'ituye yahino wop'ngoso womantanoho.

⁵ Oseso nakwo An'ituye hon'ngkano ito'nohino in'ngkayo'ne nakwo An'itumo simeho hi'ntnnono uyoso nto'nohin'maho. O'o, nakwo An'itumo simeho hi'ntnnono uyihwasi nakwo hon'ngkano wop'ngo imo'nyo'ne syoho yokumpohn'nyo uyano. Oso'nohinoso nto'nohin'maho. O'o, osopo nakwo s'kuno huhwo huhwi An'itune'no huno engo tipemayo'ne huno nto'no syofisyihwasi An'itu kako yo'mayo hof'iko ifitne'ento imentiso so'no nakwo huno wonayono. ⁶ Nakwo oso'no huno nto'no naihwoso'no osopo nakwoe a'apaho wonyo'ne syofisyasoso hwotoho wofeeno. Nakwo yo'mayo wonyoso hwotoho monje fesiyihwasi yo'mayo tango ne'mahwoso'no nakwo yokumpohn'nyo wolohofano. Nakwo

yokumpohn'nyo lohofihwaso'no nakwo Anituye yahino hopa uyano. ⁷ Ose ihwaso'no ou osopo nakwo nom'ne a'amu somo nakwoe a'amu kuyoho ulano. Ose ulihwasi hofiyo ufo'mano. Hofiyo ufo'mehwasi nakwo simeho nehopi unano.

⁸ Oso yahino ngko seloheso ne'no mjimihwasi nakwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye yahinoso nakumo toyo enaofihwoso'no yo'mayo syoho nakwo kakine'no yasoso ne umo'nimontonoho. ⁹ Anituye a'amu ne fihwo kako oso yo'mayo yahino homo somo momaso'njo yoso'manji oso a'amu huhwo sohwo kako timpinyo pa'nyo hweho. Oso a'amu timpinyo huhwo sohwo kako Anitu kakoe wonyo wae yimomentiso so'no kako huno muyofoho. Kako iningo mofalofoho. ¹⁰ Oseso nje a'amu soku sekwo oso hopa ikutoho. Anitu kako sekune'no joho selonto kakoe a'amu ne imo'nyo'ne sehwsopo'mentisofoho. Oso yahino ngko selohe somo mayo'ne syoho yokumpohn'nyo yoho'ningkuji a'amu hofiko nosehon'ingkuji ole woselantifeho. Sekwo Anituye a'amu ne kuyoho. Sekwo ose ifijoso mopiwahupitnehoho. ¹¹ O'o, sekwo Anituye yahino wopingoso nomafikujono oso hon'ingkanu Anitumo u'mayo'neso sekune'no hwsompo'naweho. Osopo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako nakwoe wonyomne'no poyo imo'nimentiso sohwo'nji sekwo engolopohamo ne'no nohumafikujono kako sekumo hofiyo semokosyohumanefoho.

¹² Oseso olo hungkuno loso ngko ne'no seliwo'n'ingkohefoho. Sekwo olo hilo so'no huno ko seyahon'ngki sekwo aho yokumpohn'nyo ko kemokosyohumalofoso ngko apa'no selalokweno. ¹³ I ngko olo so'no ni'mo'n'ingkohoho. Sikuno hopi'nonohino somo ngko olo hwaho lopo songo humahm'mo sekwo huno aku syafisyiyo'ne olo hungkuno hiloso ngko sekumo ne'no waselimonne'no yohono. ¹⁴ Ngko olo so'no huno niyohoho. We'enepi ngko olo hwaho lopo uliko'ma'monnoho. Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako olo hilo so'no ngkimo huno nto lanifohoto'masofoho. ¹⁵ Oseso ngko apa'no syoho engo yonji sekune'no olo hungkuno hiloso mtimokosesyalokweno. Hwangku ngko poyo pe'nime sohonta sekwo olo hungkuno homo losomo apa'no huno ne'no syafihupitne'nenji mtimokosesyalokweno.

Nakwo Anituye pomponahoso Kilaisimo wentan'ngki uhwonimentihwonefoho.

¹⁶ Nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kakoe yokumpohn'nyo engo so'nji kako asomo pe-e'ne so'ntnne'no noselahon'ingkuhwoni sekwo nto upa'nimentohofofoho. Oso hungkuno nakwo Kilaisimne'no selimentihwone hwapingoso a'mane hungkuno'nji siki hungkuno oso'njo mta'ango'maho. O'o, nakwo Kilaisinji nohumentani yo'mayo wonyoangkafo imentiso somo timo uhwonimentihwonefoho. ¹⁷⁻¹⁸ Ou, oso hwofiki'nyo sopo nakwo nohumentan'ingkuhwoni kan'ingkwowho Anitu kakoe hwomufe yofeso ho'nimahan'ngki Jisas kakoe a'apahoso pomponaho lahumentisofoho. Nakwo ahwomo mta'ni Anitu kakoe mampahoso kakoe hwomumo ulahon'ngki nakwo ole upa'nimentihwoni, Oloso nje hwomufoho. Ngko kakine'no wopingo ni'mo'nantohofoho. Nje simehoso kakine'no wopingo ni'mo'nantohofoho. Nakwo ose ho'n'ingkahon'ngki upa'nimentihwonefoho.

¹⁹ Oseso a'amu Anitu hungkuno uyahon'ngki limotofo sohwa oso hungkuno hiso hofiko mtimokumentohofono somo nakwo nupo'nontani nehopi limotofo lontani simeho yokumpohn'nyo uyalokuhwono. I

oso'no sekwo hoku hofikoe hungkuno homo somo aho yokumpohn'nyo fikesyohumamno. Hofikoe hungkuno hiso sikwo'mjoho so'mo tipomponaho hopa losyalofoho. Oso pomponaho hiso ne'no nolosyantaningkuhwosi iyoho walongkonimo lihwosi iyohohwe'nji i'mu si'mofapiwo'n'ngkiso uhwon'wo'n'ngkuhwone hopaso Jisas kako oso i'mu hopa imo'n'ngkuhwosi kako kakoe pomponahoso sekwoe si'meho mo'mo lasesyonefoho. ²⁰ Sekwo olo hilo so'no huno waseyono. Anitu kakoe a'amumo hungkuno uyahon'ngki limotofo sohwa iyoswo mti'mokumentohoho somo nakwo atofu lontani a'amu fi'hwu nakwo'njo mta'ango sohwo kako oso hungkuno homo somjo neso kakoe huno mta'ni syafisyihwosi yoloho molijwaofonehoho. Awonoho. ²¹ Hohonta hwe fi'hwu kako ole majofoho. Anitu kakoe hungkuno nomahm'mo a'amumo ulimne'no yohono. Kakoe huno mta'ni ose majofoho. O'o, Anituye Towahuno kako'nohini hofikoe hunomo kakoe huno mta'nnohini tipemanto uyahon'ngki a'amu huhwo sohwa hofiko Anituye hungkuno limotofofoho. Huno ose waseyono.

2

A'amu Anituye hungkuno hwasyo li'wo'n'ngkohoho sohwafe hwasyo yahino wonyo so'ne hungkunofoho.

¹ Hohonta a'amu fehohnjoso hofiko a'amu Juta somo Anitumne'no hwasyo hungkuno limotofofoho. Oso hopaso a'amu fehohnjo hwasyo hungkuno'njoso sekwo'njo ajwo so'mta'ni wolikofantifeho. Hofiko sekumo hungkuno ole masel'fitnnehofo, Nakwo olo hungkuno selalokuhwone loso kengo mta'angofoho. Ose masel'fitnnehofo. O'o, hofiko sekumo ole woselantifeho. Nakwo olo hungkuno selalokuhwone loso Anituye hungkuno selalokuhwono. Hofiko sekumo ose hwasyo selikuiji hofiko Anituye hungkuno so'nji hofikoe huno kengo mta'ango hwasyo so'nji woselantifeho. Sekwo hofikoe hwasyo hungkuno homo somne'no si'meho hi'ntnnono uyifijoso oso a'amu hiso sekumo wonyo wosemokantifeho. Jisas Kilais kako hofikoe wonyo somta'ni mpe ko nto ema'mentisoso hofiko kakimo hohujo apa'no ikinjimo'mentohofofoho. Hofiko hohujo ikinjimo'mentohofoho so'no hofiko wonyo komo'no imo'n'fitnnefoho. ² A'amu pi'n'ngo engoso nakwo Anituye a'amu ne'nwoho likuiji hofiko hofikoe yahino kengo kengo wonyo somo un'ngkowan'feho. Oso a'amu hofiko yo'mayo wonyo yontife so'no a'amu nom'neso hofiko nuhwon'ngkuiji Anituye a'amu nefoho syafisyikuiji hofiko Anitu kakoe hungkuno ne'njo somne'no sitofu woselantifeho. ³ Oso a'amu hwasyo hungkuno'njo hiso hofiko sekwoe hamniyoho so'no hi umo'n'ngkuhwoso'no hofiko sekwoe yo'mayo hamniyoho wosemano likuiji sekumo hungkuno kengo kengo hwasyo woselantifeho. Oso'no hohonta Anitu kako oso a'amu hiso hofiko Anitu'nji hungkuno ikwolofikuiji wonyo imo'nyo'ne sikuno ho'nahumentisoso weho. Oso'no Anitu kako timo mopeku'nohumuyoho. O'o, kako timo hontohumaho.

⁴ A'amu ahwomomjo fehohnjo wonyo imentohofoho sohwafo Anitu kako hofikimo timo'nohini uhwon'mentiso'maho. O'o, kako hofikimo tikano uhumant'ifiso sohwa hofiko osopo sikwo'mjoho n'hu'no wonyo so'mo humant'ifi oso sikuno Anitu'nji hofiko hungkuno ikwolofone so'no hontohumalofo ⁵ Hohonta hwe moyami hofiko Ni'wa'nji humamentohofoho somo

Niwa kako yahino wopingo so'no hungkuno yoloho ko lutihwahonngki hofiko Anitumne'no hohujo ikinjimo'mentohoho so'no Anitu kako mijo ayo engo somo hungkuno ulahonngki oso mijo ayo engo huhwo sohwo hofikimo ifehu'mokosyahonngki oso a'amu hiso hofiko mijo meepolo'mentisofoho. Oso hohosohonta Niwa kako hwe wopingo'nohino sohwo'nji kakoe a'amu aho fehohnjo hopi'nonohini nom'ne mta'ni hufa'u oso a'amu hofiko yofayokinomo songo humamentohofofoho. ⁶ Oso a'amu ango pone hufa'u Soutom'nji Ngkoumoulajo humamotofoso hofikoe honngkano wonyo somne'no ahwomo mta'ni Anitu kako oso ango hopo sopo t'iposyo ho'nao'mentisoso hwakufo nimo'nimentisofoho. Oseso olohonta a'amu hofiko Anitumne'no hohujo ikinjaofiwon'ningkohofoso hofiko oso ango hufa'u somne'no tohino mayoso'no huno uyihwoso'no hofiko Anitu'nji hungkuno ikwolofoso so'ne sikuno somne'no iyoho unono. ⁷ Oso ango hufa'u soponta'ango fihumo Anitu kako songo humayo'ne utima'mentisoso anga'nohino hweho. Kakoe yofeso Loutiyoho. ⁸ Oso hwe wopingo Lout huhwo sohwo kako a'amu wonyofe yahino wonyo somne'no kakoe simeho tango engo uyimentisofoho. ⁹ Oseso nakwo huno wonayono. Anitu kako a'amu kakoe yahinomo t'ifi inngkawowon'ningkohofoso somo yo'mayo tango u'mayo so'no ufo'mawon'ningkiso hweho. Oso'nji Anitu kako a'amu honngkano wonyo'njo somo hungkuno ikwolofoso sohonta tohino nuyonefoho. Huno ose wonayono. ¹⁰ A'amu fehohnjo hofiko Anituye hungkuno so'no ne anefoho syafisyikuiji Anitumne'no hohujo ikinjaofikuiji nakwo Anitumo enjwa'mo humayoso nakwolaho likuiji yo'mayo wonyo hofikoe simeho umonyo somo inngkafijosomo a'amu homo somo Anitu kako tohino engo uyonefoho. Hofikoe tohinoso nom'ne somo yakolo'nnyofoho. Oso a'amu Anituye hungkuno hwasyo liwo'n'ningkohofoso hofiko yokumpohn'nyo imo'nontifi hofikoe hunomnohino inngkawowon'ningkohofofoho. Oso'no hofiko a'amu ahwomomjo somne'no sitofo ujoso'no iyoho munyofoho. ¹¹ I oseso oso a'amu hwasyo hungkuno'njo somne'no a'amu ahwomomjoso hofikoe yokumpohn'nyo'nji yofe engo'nji yakolo'nnyo ko huhwa hofiko oso a'amu hwasyo hungkuno'njo huhwo sohwanne'no Anitumo sitofo mujo'ne hwafoho.

¹² Oso a'amu hwasyo hungkuno'njo wonyoso hofiko yo'mayo wonyo hofikoe simeho umonyo somo iwo'n'ningkohofofoho. Hofiko yahwohuno'njo hwafoho. Yo'mayo so'no hofiko huno nto'no mosyafisiyo'njo ifijososo hofiko oso hiso'no sitofo wolantifeho. Yahu kona'wohi mu meesyososo a'amu fonjasyontife pa'nyoso oso a'amu homo somo Anitu kako ose imokonefoho. ¹³ Hofiko nom'ne a'amu somo tango engo uyiwon'ningkohofoso so'no hofiko tango engo womantifeho. Hofiko wonmango munyo'njo yo'mayo wonyo hofikoe simeho umonyoso utihwa'nyopo iwo'n'ningkohofofoho. Ose yontifi hofiko simonyo iwo'n'ningkohofofoho. Ole seliwon'ningkohofi, Nakwo ho'nwi Anituye a'amu ne'nwoho selontifi sekwo Anitumne'no uhu'mokuwon'ningkohofoso sohonta a'amu hiso'nji sekwo ifohutn'nyo sopo swo'nontifi oso a'amuso hofikoe yahino wonyoso hwapife halojo sopo kiho lopisyafisyo pa'nyo'njo hwafoho. ¹⁴ Hofikoe yahinoso olenoho. Hofiko ape hwa'ntesimo uhwonano liwo'n'ningkohofofoho. Hofikoe honngkano wonyo somne'no inngkayo'ne mijoho uyiwon'ningkisofoho. Oso hiso

hofikoe simeho somo simeho muhnniwo'n'ngkisofoho. Oso a'amu hiso hofiko a'amu nom'ne Anituye hungkunomo aho yokumpohn'nyo nto'no mokemokosyohumawo'n'ngkoho yohofo somo afofo hungkuno ulontifi hwasyo hon'ngkanomo in'ngkayo'ne ipemotawowo'n'ngkohofofoho. Hofiko nom'ne a'amufe yo'mayo so'no hi umo'n'iwo'n'ngkisofoho. Oso a'amu homo somo Anitu kako wae yaofonefoho. ¹⁵ Hofiko hon'ngkano nto'nohino somo hohujo ikinjaofontifi hofiko olopole nonje nonje ilohofomiwo'n'ngkohofofoho. Hofiko oso hwe hohontajo Mpeyouye hwomu Mpelam sohwo kako hamniyoho engo mayo'ne yahino wonyo imentiso oso pa'nyofoho. ¹⁶ Yahu *toungkiso* a'mohungkunoso mal'iwo'n'ngkoho yohofo. I oso'no Mpelamiye yahu *toungki* fihwo kako Mpelamiye hon'ngkano wonyo somne'no wopijwahumonto oso yahu huhwo sohomo Anitu a'mohungkuno kakoe hunomo ho'n'isyahon'ngki oso yahu sohwo kako Mpelammo yoka ulimentisofoho. Oso'no yahu huhwo sohwo kako a'mohungkuno'nji Mpelamiye yahino wonyo somo pijwahumentisofoho.

¹⁷ Oso a'amu Anituye hungkuno hwasyo luti'hwawo'n'ngkohofoso hofiko mijilimno somo jefo yonto sa'n'iwo'n'ngkiso pa'nyofoho. Oso a'amu hwasyo hungkuno'njoso hofiko oso humeengo engo saponte somo ifofo yokumpohn'nyo engoso ponto mtihupo'meefiwo'n'ngkiso pa'nyofoho. Oso a'amu hisomne'no Anitu kako hofiko ango ni'hu'no sikwo'mjoho so'mo humafitne'ento sokafo esyohumaho. ¹⁸ Oso a'amu hiso hofiko hofikoe yo'mayo wonyo iwo'n'ngkohofoso somne'no hofiko hofikoe yofe ho'noma'n'iwo'n'ngkohofofoho. Hofiko ni'hu'no huno anefoho. Hofiko nom'ne a'amu wonyo hon'ngkanomo kahopi ho'nosyalokwofo oso a'amu somo hofiko afofo hungkuno ulontifi hofiko oso a'amu homo somo hon'ngkano wonyo somo ne'no apa'no asomo ipemotawalokwofo. Ole luti'hwawo'n'ngkohofi, Yo'mayo wonyoso jije simeho kumo'n'ngkiso somo noho fiyo. Ose ulahon'ngkofi a'amu hiso hofikimo tifi in'ngkwalokwofo. ¹⁹ Oso a'amu hwasyo hungkuno'njoso hofiko ole luti'hwawo'n'ngkohofi, Yo'mayo wonyoso sekwo sekwoe simeho semo'noso'manji u sekwoe syohofoho. Sekwo hon'ngkano hungkuno somo enjwa'mo humayoso peho'neto. Sekwo yahinoso nom'ne a'amu semokosyohumunyo ku'maho. O'o, sekwo kongkaku mokosyohumunyo kuyoho. Ose ku ulahon'ngkofi hofikoe yahino wonyo so'nji hwasyo hungkuno so'nji hofikimo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumunyofoho. Hofiko yahino wonyofe syoho ulohofiyofoho. ²⁰ A'amu fiso hofiko Jisas Kilais kako hofikoe wonyomne'no poyo imo'n'imentiso so'no hofiko oso hungkunoso mupa'n'immentohofoso hofiko wonyo we'e humalofo. I oso'no a'amu fiso hofiko hofikoe wonyo hon'ngkano somo hohujo ikinjaofikuji osopo hofiko hon'ngkano wonyoso nto ho'naopijoso apa'no nomafikuji aho yokumpohn'nyo kemokosyohumafijo'manji oso hohosohonta hofikoe fesyohumayo somo Anitu kako hofikimo ni'hu'no wonyo fesyohumentan'ngkuji uhwon'montonoho. ²¹ Oso a'amu hiso hofiko hon'ngkano wonyo ni'hu'nahone nto ho'nao'mentohofoso apa'no ma'mentohofoso hofikimo Anitu kakoe hungkunoso hofikimo mu'maso'njo yontentesi hofiko wop'ngo humafikutnesohilo. I oso'no hofiko Anituye hon'ngkano wop'ngo somne'no huno wop'ngo tipema'mentohofoso homo somo hofiko aku hohujo ikinjao'mentohofoso so'no hofiko tohino m'kun'imposo engo

womantifeho. ²² A'amu Anituye hungkunomo upa'nontifi hungkuno homo somo hwotoho hmentohofoso hofikimne'no oso hungkuno oso siwojo yahu yahino'njofoho. Oseso nehopi liwo'n'ngkohoho. Siwojo kakoe yahinoso hwolaho mjasyihwosi apa'no woman'montonoho. Yahu sohwa mno nto ijontife somo apa'no wentifi ijiwo'n'ngkafo pa'nyofoho. Oso a'amuso hofiko Anituye hon'ngkanomo tifi we'enehwo in'ngkawentifi osopo hofiko Anitumne'no hohujo ikinjaofiwo'n'ngkohofoso hofiko siwojo yahu osohwafe yahino'njofoho.

3

Nehopi'nohini nakwoe Hwe Engo sohwo kako asomo noponefoho.

¹ Nje a'amu soku olo iyoswo hufa'uyo mtimokalakwe loso iyoswo simo'mjo so'nji olo tiffinjo lo'nji hungkuno wopingo nto upa'nimentohoho so'no sekwo huno aku syafisiyo'ne semti'mokiyalokweno. ² Hungkuno hiso olenoho. Hohonta Anitu kakoe a'amumo hungkuno uyahon'ngki hofiko mtimokumentohoho sohwa hofiko yo'mayo tifi no'mo imo'none so'no mtimokumentohofofoho. Sekwo oso hungkuno so'nji nom'ne hungkuno nakwoe Hwe Engo Kilais kako nakwoe wonyomne'no poyo imo'n'mentiso sohwo kakoe hungkuno liku'mofa (*apousel*) syoho'njo sohwna'nta'ni upa'nimentohoho so'ntnne'no sekwo huno nto'no fisyafihupmno.

³ Simo'mo sekwo huno olo so'no huno waseyono. We'enepi sikuno ae'uyoso moi'wo umo'nimo lihwosi yoso sohonta a'amu fehohnjoso hofiko yo'mayo hofikoe hunoso umo lonto yahonjo somo hofiko tifi in'ngkawowo'n'ngkohofoso hofiko sekumne'no sitofo woselantifeho.

⁴ Hofiko sekumo ole woselantifeho. Sekwoe Hwe Engo sohwo kako sekumo ole selimentisotaha. Hwangku ngko asomo wapmmnonoho. Ose selimentisotaha. I kako ntimo humaho. Nakwo kakimo muhwonyofoho. Kako sekuyepono asomo maponehoho. Anitu hohonta yo'mayo mtimokumentiso sohonta yo'mayo imo'n'mentisoso ne'no wo'mopontan'ngki nakwoe ajuyohwosa hofiko nohumamopontifi pe'nimentohoho somta'angoso olohonta oso yo'mayoso ne'no weho. Oso pa'nyoso ne'no nowentihwonefoho. Sekwoe Hwe Engo sohwo kako maponehoho. Hofiko sitofo ose woselantifeho. ⁵ Hofiko olo hungkuno anga'nohino losomo simeho hi'ntnnono uyoso nakwolaho lalokwofo. Hohonta Anitu kako hungkuno'nohini lahon'ngki hwaho'nji ahwomo'nji imo'n'mentisofoho. Oso hwaho hiso mijo ajwopo wo'mentisofoho. Mijo fehohnjoso yokintahopo ho'nahumentisoso fehohnjoso hwaho lopo wo'mentisofoho. ⁶ Oseso sikuno nom'ne somo Anitu kako lahon'ngki mijo oso hwaho somo ifehu'mokosyahon'ngki a'amu hopi'nono wonyo humamotofoso mijo mapolo'mentono. ⁷ Oso pa'nyoso tifi no'mo Anitu lahon'ngkuhwosi olo hwaho lo'nji ahwomo'nji uhwoniwo'n'ngkuhwone somo Anitu lihwoso'no toho nonasyonefoho. Oso hohosohonta a'amu hofiko Anitumne'no hohujo ikinjaofiwo'n'ngkohoho somne'no oso Sikuno Engo Anitu'nji hofikoe wonyo so'ne hungkuno ikwolopitnnefoho. Oso hiso'no Anitu kako hontohumaho. Oso hungkuno homo somo a'amu sitofo'njo huhwo sohwa hofiko simeho hi'ntnnono muyo'njo hwafoho.

⁸ Nje a'amu soku sekwo olo hilo so'no huno nosyafisyikutoho. Anitu kako hontohumayo ne'nohinoso peho'neto. O'o, sekwo huno olo so'no fisyafihupmno. Anitu kako huno syafisyonteso sikuno anga'nohinoso

soswo wan tausen (1,000) pa'nyofoho. U soswo wan tausen^{iso} (1,000) sⁱkuno anga'nohino pa'nyofoho. Nakwo sⁱkuno so'ne atofu lⁱwo'nⁱngkuhwone hopaso Anⁱtu kako oso sⁱkuno so'ne atofu majofoho. ⁹ Nakwoe Hwe Engo Anⁱtu sohwo kako ole lⁱmentiso, U ngko yo'mayoso umonnoho lⁱmentiso uyⁱmontonoho. A'amu fehohnjoso hofⁱko huno ole syofⁱsyalokwofo. Anⁱtu kako oso hungkuno lⁱmentiso inⁱngo mofalofoho. O'o, kako inⁱngo mamofonehoho. I oso'no Anⁱtu kako huno ole syofⁱsyalofoho. A'amu anga'nohino fihwo kako tⁱkanomo uyoso'no nⁱhu'no wonyofoho. Ose lonto ole lalofi, a'amu hopi'nonohinoso hofⁱkoe honⁱngkano wonyo somo hohujo ikinjaofⁱkui ngkine'no sⁱmeho hi'ntnnono yⁱwolo'mokukui wontapⁱfe. Anⁱtu kako huno ose syafⁱsyonto kako a'amu honⁱngkano wonyo'njo somne'no hontohumaho.

Olo hwaho lo'nji ahwomo lo'nji moi'wo imo'nonefoho.

¹⁰ Oseso a'amu hufo uyantⁱfe pⁱwo'nⁱngkohofu hopaso nakwoe Hwe Engo sohwo kakoe sⁱkuno asomo pe-e'neso oso pa'nyofoho. Oso sⁱkuno homo somo ahwomo engo nolⁱhwoso'no ahwomo hiso moi'wo umo'nⁱmontonoho. Oso hohosohonta hntokwaliyo so'nji hamno mofehi'nyo nakwoe hwaho yo'mayo so'nji toho moi'wo nonefoho. ¹¹ Hwangku oso yo'mayo i'mofapone so'no sekwo huno syafⁱsyⁱkui olohonta sekwoe humayoso pipi wehumantⁱfito. Sekwo honⁱngkano wopⁱngⁱnohⁱni ikuji Anⁱtuye yahino wopⁱngomnohⁱni nto'no finⁱngkakuno. ¹² Ose ikuji sekwo Anⁱtuye Sⁱkuno Engo so'no fohontohumamno. Sekwo Anⁱtu kakoe syohoso yokumpohn'nyo ifijo'manji kako komo'no wapmmontonoho. Oso sⁱkuno homo somo yo'mayo ahwomomjo somo toho nⁱngkuhwoso'no sojo hwaho yo'mayoso afofo mijo pa'nyo imo'nonefoho. ¹³ Hohonta Anⁱtu kako ole nalⁱmento, Ahwomo'nji hwaho'nji moi'wo imo'noso sohonta ngko ahwomo songo'nji hwaho songo'nji mtⁱ'mokumnefoho. Oso hopo sopo a'amu hofⁱko yahino wopⁱngⁱnohⁱni mapitnnefoho. Anⁱtu ose nalⁱmentiso so'no nakwo oso hiso'no hontohumalohwono.

Nakwo nakwoe humayoso nto'no ehumehwasi nakwoe Hwe Engo sohumne'no wohontohumano.

¹⁴ Oseso nje a'amu soku sekwo yo'mayo yahino wonyo somo nⁱhu'nahone ho'naofⁱkui yahino wopⁱngⁱnohⁱni iyoso'no syoho engo ikuji oso sⁱkuno engo somne'no fohontohumamno. Ose ifijo so'no Anⁱtu kako sekumo tⁱmo wonyo masehononehoho. O'o, sekwo kako'nji sⁱmeho afa unantⁱfeho. ¹⁵ Jisas kako asomo komo'no mape'njo peho'no yalofoho. Hwapⁱngoso kako nom'ne a'amu hofⁱkoe honⁱngkano wonyo somo hohujo ikinjaofⁱkui ngkimo tⁱfi wonⁱngkapⁱfento hontohumaho. Olo hungkuno ngko semtⁱ'mokiyalokwe hiloso Anⁱtu kako nenⁱngkwa'wehwo Poul huhumo uyahonⁱngki kako huhwonji sekune'no iyoswo mtⁱ'mokumentisofoho. ¹⁶ U yo'mayo iyoswo Poul mtⁱ'mokuwo'nⁱngkisoso kako sⁱkuno ae'uyo yo'mayo somne'no mtⁱ'mokuwo'nⁱngkisofoho. Hungkuno fehohnjo mtⁱ'mokonteso yoloho ne tⁱpemayo'ne'entani syoho engo iwo'nⁱngkuhwonefoho. I oso'no a'amu huno aneso Anⁱtuye hungkunomo hofⁱko aho yokumpohn'nyo mokemokosyohumayo'njo hofⁱkoe hwasyo hunoso iwo'nⁱngkohofoso hofⁱko Poulye hungkuno yoloho neso huno muyahonⁱngki hwasyo lutⁱhwawo'nⁱngkohofofoho. Poulye hungkuno'nohinⁱ'maho. O'o, nom'ne hungkuno Anⁱtuye iyoswo

mta'ango hi yoloho neso hwasyo luti hwawo'n'ingkohofoho. Oso'no hofi'ko tohino engo notipemapitnnefoho.

¹⁷ Nje a'amu soku, sekwo oso a'amu Anituye hungkuno hwasyo luti hwamojo so'no huno nto seyohoho. Oseso sekwo oso a'amu somne'no i'waho nto'no fiyimno. Oso a'amu Anituye hungkuno hwasyo loseti hwawo'n'ingkohofoso hofi'ko sekumo hon'ingkano hwasyomo ipesemotafitnnoho. Sekwo nopiwahupitnnoho. ¹⁸ Sekwo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais kako nakwoe wonyomne'no poyo imo'n'imentiso sohune'no sekwo kakine'no simeho hi'ntnnono uyalokwofo soku sekwoe simeho pompenjiyo uyoso engo umo'nono. Sekwo kakoe yahino wop'ingo somne'no sekwo huno engo fitipemapmno. Nakwoe Hwe Engo Jisas kakoe yofeso engolopohamo ne'no noho'nomehwanefoho. Nje hungkuno osohopeho. Ngko Pita'ni selohono. Nehopeho.

1 Joun

Olo Iyoswo Simo'mjo loso Joun Mti'mokumentisofoho. Olo Hungkuno simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *fouti'*nji (40) *sikisiti'*nji (60) nto uyakolo'mentiso ajwo sopolikeno olo iyoswo simo'mjo loso Jisas iye inomokomoyo Joun mti'mokumentisofoho. Joun sohwo iyoswo simo'mjoso nto mti'mokumentisohwo olo nom'ne loso mti'mokumentisofoho. Hungkuno hwapingoso afafoho. Oso'no hofiko huno olenoho. Olo iyoswo loso Joun mti'mokumentisofoho. Hofiko huno ole, olo iyoswo loso Joun kako a'amu hwaho engo Esiya ango'mmeemjo Jisasimo in'ngkunyonyo somne'no mti'mokuyahotimentisofoho. Joun oso a'amu hwasyo hunguno'njo a'amu Nositikiso hofiko a'amu Jisasimo in'ngkunyofe simoho hi'ntnnonohino somo wonyo umokontan'ngkofi yokumpoh'nnyo umokumonto mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo homo lomjo hungkuno hwapingoso olenoho. Simoho uyoso'no huno syafihunoho. (Hungkuno hiso 1 Joun sohe engo 2, hon'ngkano we'e 5. Osopo weho.) Olo iyoswo hiloso Joun ango ntip'o humanto mti'mokumentisotikeno. Oso'no nakwo huno monayofoho. Oso'no nakwo olo iyoswo homo lomo atof'o lihwas'i tifi un'ngkohwano.

Jisas songo ne'no humayo'ne hungkunoso hwapingo hweho.

¹ Jisas K'laisimne'no ngko ifalifaliyo wamt'i'mokumone'no yohono. Kako songo humayo'ne hungkuno hwapingo hweho. Nakwo hwaho mamti'mokiyo sohonta Jisas kako ne'no humamojo hweho. Nakwo kakoe hungkunomo nupo'nontani kakoe simo'mangomo timo nuhwonontani kakoe a'apahomo aho upm'mokumentihwonefoho. Oso'no nakwo kakine'no hungkuno selalokuhwono. ² Olo songo humayo hwapingo lohwo kako utihwa'nyopo i'mofopahon'ngki nakwo uhwonimentihwonefoho. Uhwonimentihwone so'no kakine'no hungkuno songo ne'no humayo'ne selalokuhwono. Kako Anituye hungkuno huhwo lohwo kako a'amu nonto utihwa'nyopo i'mofopahon'ngki uhwonimentihwonefoho. ³ Yo'mayo hopi'nono upa'nimentihwone so'nji uhwonimentihwone so'ntnne'no selalokuhwono. Oso'no sekwo'nji nakwo'nji simoho afa ufohi'nyo'ne uyantane'yihwono. Nakwo'nji Mpohwo Anitu'nji kakoe Hwomu Jisas K'lais sohwo'nji simoho afa ufohi'n'ngkuhwone hopaso sekwo'nji simoho afa ufohi'nano. ⁴ Olo hungkuno semti'mokiyalokwe loso tifi in'ngkafijo'manji nakwoe simoho'nji sekwoe simoho'nji wopingo'nohini umo'nimontonoho.

Nakwo hon'ngkano wopingomnohini wemoyihwano.

⁵ Olo hungkuno Anituye hwomu nalimentisoso selalokuhwono. Hungkuno ole, Anitu kako wopingo'nohinoso hwapingo hweho. Kako wonyo hon'ngkano ni'hu'no ane hweho. ⁶ Oso'no nakwo Mpohwo'nji simoho afa ufohi'nano kolihwas'i nakwo hon'ngkano wonyomo oseno mohumentan'ngkuhwasi'manji nakwoe hungkuno hiso hwasyofoho. Nakwo mango'nohino'nwoho.

⁷ Nakwo Mpohwoe hungkunomo in'ngkawasoso Jisas kako in'ngkawowo'n'ngkiso pa'nyoso nakwo a'amu hwahoponjo so'nyuye simeho afa'njo wohumantanoho. Ose ihwasi'manji Jisas Anituye Hwomu sohwoe honiyo nakwoe wonyo wae enaofihwoso'no nakwoe simeho kiho'maso'nji wohumantanoho.

⁸ Nakwo wonyo ane'nwoho hnnaso'manji nakwoe simehomne'no hwasyo hnnalokuhwono. Hungkuno neso nakwoe simehomo monauyoho. ⁹ Nakwoe wonyo yoloho lijwaofaso'manji Anitu wop'ingo'nohini iwo'n'ngkiso sohwo kako monesikwajonehoho. O'o, kako nakwoe wonyo wae enaofihwoso'no nakwo simeho kiho'maso'nji wohumantanoho. ¹⁰ Nakwo ole hnnaso, Ngko wonyo ane hwo'nyoho. Ose hnnaso'manji nakwo Mpohwo Anitu sohumne'no hwasyo hweho lalokuhwono. Kakoe hungkuno nakwoe simehomo monauyoho. Hwap'ingoso Anitu nalohoho, A'amu hopi'nono wonyo hi'njo kuyoho.

2

Jisas Kilais nakwoe Nefo'mayo hweho.

¹ Nje mehomi soku, olo hungkuno mti'mokalokweso sekwo hon'ngkano wonyo miyo'nefoho. I oso hiso'no a'amu fihwo wonyo yososo nakwo'ne nefo'mayo'ne oso hi'nji'nwoho. Huhwo sohwo Mpohwo Anitu'nji humaho. Nakwoe wonyomne'no kako Mpohumo jomo ulimontonoho. Oso hwe wop'ingo sohwo Jisas Kilaisiyoho. Yo'mayo iwo'n'ngkiso so'no Mpohwo simeho wop'ingo umo'n'wo'n'ngkisofoho. ² Oso hwe huhwo sohwo nakwoe wonyomne'no tohino m'kun'imposo ma'mentisofoho. Kakoe honiyo nakwoe wonyo wae yafo'ne imo'mentisofoho. Olo hiloso nakwoe wonyomne'nohinimaho. O'o, a'amu hopi'nonohino olo hwaho lopo humolawotofoto sofe wonyomne'no imo'mentisofoho.

³ Nakwo huno ole nayohoho, Nakwo Anituye hungkuno hofiyi in'ngkayo'manji Mpohwo'nji nakwo'nji simeho afa nto in'ngkuhwono. Nakwo kakoe a'amu ne nto imo'n'ngkihwo'no. ⁴ A'amu ole lososo, Ngko Anituye a'amu ne hwo'nyoho. Ose lososo Anituye hungkunomo ito'no min'ngkayo'njo sohwo hwasyo'nohino hweho. Hungkuno neso kakoe simeho mo'mo mawo'nnyo hweho. ⁵ A'amu Anituye hungkunomo ito'no in'ngkaweso sohwo kako Anitumo simeho uyoso engo umo'nimontonoho. Oso hiso kiko isoso kiko huno wakiyono. Kiko Anitumo humahnno. ⁶ A'amu fihwo ole lososo, Ngko Anituye a'amu ne hwo'nyoho. Ose l'hwosi kakoe hon'ngkano Jisasiye hon'ngkano pa'nyo umo'nono.

Hwe fihwo nom'ne a'amumo simeho ne uyalokunjo sohwo kako pomponahopo humaho.

⁷ Nje a'amu soku, olo hungkuno sekwo in'ngkayo'ne mti'mokalokweso songo'maho. O'o, yofohofoho. Hohonta simo'mo ne'mo nto upa'nimotofofoho. ⁸ I oso hungkuno hohontajoso huno naimentisoso olohonta Jisasi'mo uhwon'ngkahon'ngkuhwoni hon'ngkano hungkuno hohontajoso songo pa'nyo imo'nalofoho. Oso'no sikwo'mjohoso moi'wo imo'nalofoho. Pomponaho wop'ingoso weho.

⁹ Hwe fihwo ole lososo, Ngko pomponahopo humaleno. Ose lososo kako a'amu nom'ne sohumo simeho wonyo uyososo sikwo'mjoho'mo humaho. ¹⁰ A'amu fihwo a'amu nom'ne sohumo simeho uyososo kako pomponahopo humaho. Oso hopo sopo nohumahwosi kako a'amu nom'ne somo hon'ngkano wonyomo mipemotawenehoho. O'o, hofiko kakine'no

mopɩwasiyofoho. ¹¹ A'amu nom'ne sohune'no simeho wonyo uyososo kako sikwo'mjoho'mo wohumamontonoho. Kako sikwo'mjoho'mo emoyonto honɩngkano'no pijipijo iwo'nɩngkisofoho. Kakoe wonyomne'no tɩmpi'nyo imo'nonto honɩngkano ito'no muhwonyofoho.

¹² Nje mehomi soku, Anɩtu kako Jisasɩmne'no sekwoe wonyo wae yao'mentiso so'no ifalialiyo semti'mokiyalokweno. ¹³ Sekwo hwe engo sohwasi olo hwe lohwo sɩmo'mo ne so'mo humamojo sohwo olohonta oseno humaso sohomo sekwo huno moi'wonoho. Oso'no semti'mokiyalokweno. Sekwo hwe songo sohwasi sekwoe yokumpohn'nyo hwe wonyo Seten sohomo uyakolo'malof so'no semti'mokiyalokweno.

¹⁴ Sekwo mehomi soku, sekwo Mpohumo huno ito'no seimentiso so'no semti'mokimentohefoho. Sekwo hwe engo sohwasi olo hwe lohwo sɩmo'mo ne so'mo humamojo sohwo olohonta humaso sohomo sekwo huno seimentiso so'no semti'mokimentohefoho.

Nakwo hwahoponjo yahino somne'no namo'nɩngkuhwoloho.

¹⁵ Sekwo yo'mayo hwahoponjo somne'no simeho uyɩkutoho. A'amu fihwo hwahoponjo yahinomo inɩngkaweso sohwo kako Anɩtuye hungkuno ne'njo somo minɩngkayofoho. ¹⁶ O'ho hofɩko yo'mayo wonyo so'no simeho fefoyo, yo'mayo hwaponjo somo tɩmo uhwononto hi umo'nɩngkahonɩngki yokumpohn'nyo mokosyohumayoso nakwo huno ole nayohoho. Oso hiso Anɩtu mta'ango'maho. O'ho, hwahoponjo honɩngkanofoho. ¹⁷ Yo'mayo hwahoponjo so'nji honɩngkano wonyo so'nji moi'wo imo'nonefoho. I a'amu Anɩtuye hungkunomo inɩngkayo sohwo songo ne'no nohumantɩhwonefoho.

Jisasɩmne'no hungkuno hwasyo ulɩmotofohohwa nto i'mofapohoho.

¹⁸ Nje mehomi soku, sikuno moi'wo imo'nyoso mofoneponoho. Hohonta sekwo nto upa'nɩmentohofohoho. Jisas Kɩlaisɩye mango sohwo wapmantonoho. Olohonta kakoe mango sohwa nto i'mofapmmalofoho. Oso'no nakwo huno ole. Sikuno moi'wo umo'nɩmonte'no yohoho. ¹⁹ A'amu fehohnjo nto nelɩko'ma'malofohoho. Osohwa nakwoe a'amu'njo'maho. Hofɩko nakwoe a'amu'ntentesi hofɩko nakwo'nji ne'no nohumafɩkutnnesohilo. I oso'no nto nelɩko'ma'malofohoho. Oso'no nakwo huno ole moi'wonoho, nakwoe a'amu ne'maho.

²⁰ I oso'no sekwo Anɩtuye Towahuno Wopɩngo moi'wo nto ma'malofohoho. Oso'no sekwo honɩngkano neso huno moi'wo nto seimaho. ²¹ Sekwo honɩngkano ne so'no huno maseyoho isoso'no mamti'mokalokuyohono. O'ho, sekwo honɩngkano ne so'nji honɩngkano hwasyo so'nji yofe uhwofɩwo'nɩngkohohohoho. Hwasyo hungkunoso hungkuno nehopi mta'ango mmo'nonefoho huno seyohoho. Oso'no semti'mokiyalokweno.

²² Hwe hwasyo hungkuno'njo sohwo tɩhwolo. Hwe ole lɩwo'nɩngkiso hweho. Jisas sohomo Anɩtu nakumne'no uhwosopo'mentiso'maho. Ose lɩwo'nɩngkiso sohwo kako Jisas Kɩlaisɩye mango hweho. Kako Mpohwo Anɩtu'nji kakoe Hwomu Jisasɩnjimo ngkilaho ulɩwo'nɩmojo hweho.

²³ A'amu fihwo Anɩtuye Hwomu sohomo ngkilaho lɩwo'nɩngkiso sohwo Mpohwo huhune'no ngkilaho lɩwo'nɩngkiso hweho. A'amu fihwo Hwomu sohomo simeho hi'ntnnono uyɩwo'nɩngkiso sohwo Mpohwo huhune'no simeho hi'ntnnono uyɩwo'nɩngkiso hweho.

Anɩtuye Towahuno hungkuno ne'njo lonetɩhwawo'nɩngkiso hweho.

²⁴ Oso hungkuno hohonta upa'nimotofoso aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno. Oso hungkuno hiso simeho'mo wosewo'mto'manji Mpohwo Anitu'nji hwomu sohwo'nji sekumo aho yokumpohn'nyo wosemokosyohumanjiyoho. ²⁵ Olo hilo so'no nalimentisofoho. Nakwo kako'nji songo ne'nohini nohumetihwanefoho.

²⁶ A'amuo sekumo honingkano hwasयो ipemotasewofitno-hontnne'no semti'mokiyalokweno. Oso'no sekwo huno waseyono.

²⁷ Sekwo Anituye Towahuno nto mahoningkofi kako sekwo'nji humaho. Oso'no Anituye Towahuno Wopingo sohwo kako sekwo'nji ne'no humahwosi yo'mayo hopi'nonohino so'no wolosetihwahwono. Kako hungkuno nehopi'nohini losetihwayo hweho. Hwasयो hungkuno ane hweho. Anituye Towahuno Wopingo losetihwaso hopaso sekwo Jisas Kilaisimo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno.

²⁸ Ou, nje mehomi soku, sekwo Jisasimo fosyohumamno. Oseso kako poso sohonta nakwo yokumpohn'nyo lohofihwasi wonimango monanyo'njo kako'nji woswo'nantanoho. ²⁹ Sekwo huno moi'wonoho. Jisas Kilais sohwo hwe wopingo hweho. Olo hilo so'no sekwo huno ole waseyono. A'amuo honingkano wopingo'nohini iwo'nngkiso sohwo Anituye mehomi ne hweho.

3

Olohonta nakwo Anituye mehomi'nwi humalohwono.

¹ U Mpohwo Anitu kako nakumne'no hitoho mikunimposo nejapmentisofoho. Kako nakumo nalowo'nngki, Nje mehomi kuyoho. Ose nalowo'nngkiso hweho. Oso'no pisopisaho likuji huno fusyafihupmno. Ou, nehopeho. Nakwo Anituye mehomi ne'nwoho. A'amuo hwahoponjoso Anitune'no huno muyoso'no nakwo'ntnne'no hofiko huno muyofoho. ² Ou nje a'amuo soku, nakwo Anituye mehomi nto imo'nngkuhwono. Nakwo hwangku pipi imo'nanehwono. Oso hiso huno monayo'njofoho. I oso'no nakwo huno ole nayohoho. Jisas kako asomo poso sohonta nakwo kako pa'nyo imo'nanefoho. Hwapingoso nakwo Jisas ne sohomo uhwonanefoho. ³ A'amuo fihwo olo hilo so'no hontohumaso sohwo kako honingkano wonyo apa'no miyo'njo hweho. O'o, kako simeho kiho ane'njo Jisas pa'nyo wohumantonoho.

⁴ A'amuo yahino wonyo'njo sohwo kako Anituye hungkunomo hwotoho fewo'nngkiso hweho. Yo'mayo yahino wonyoso Anituye hungkunomo mtihupewo'nngkisofoho. ⁵ Sekwo huno ole seyohoho, Nakwoe wonyo wae so'no Jisas kako a'amuo imo'nimentisofoho. Kako wonyo ane hweho. Kako Anituye honingkano hungkunomo mamtihuposo'njo hweho. ⁶ A'amuo Jisasimo humaso sohwo wonyo miyo'njo hweho. A'amuo fihwo honingkano wonyo iwo'nngkiso sohune'no nakwo huno ole wonayono, Oso hwe huho sohwo Jisasimne'no huno muyo hweho.

⁷ Nje mehomi soku a'amuo hwasयो hungkuno sejo'njo somne'no iwahofiyimno. A'amuo honingkano wopingo'njo Jisas Kilais pa'nyo sohwo hwe wopingo'nohini hweho. ⁸ Hwe wonyo Seten sohwo hohonta nakwoe hwaho mmo'nyo sohonta kako wonyo'nohini imojo hweho. A'amuo olopo humaso sohwo wonyo ne'no yalokuso sohwo Setenye mehomi hweho. Anituye hwomu sohwo yo'mayo Seten iwo'nngkiso so'no wae yafo'ne pmentisofoho. ⁹ A'amuo Anituye mehomi imo'nyo sohwo kako honingkano wonyomo minngkayo'njo hweho. Hwapingoso Anituye Towahuno kakimo humaho. Oso'no kako wonyo miyo'njo hweho. O'o,

Anıtuye hwomu hweho. ¹⁰ Anıtuye a'amu neso tıhwolo. Setenıye a'amu neso tıhwolo. Oso'no huno nayıhwoso'no'manji oloso'no huno wosyofısyano. A'amu honıngkano wonyo'njo a'amu nom'ne somo sımeho muyo'njo osohwo Anıtuye a'amu'maho. O'ı, Setenıye a'amufoho.

A'amu nom'ne'nji sımeho inyo yahinoso olenoho.

¹¹ Sımo'mo ne'mo sekwo hungkuno ole upa'nımentohofı, Sekwo a'amu nom'ne somne'no sımeho uyımno. ¹² Nakwo a'amu Kein osohwo pa'nyo miyanehwono. Oso hwe huhwo sohwo Setenıye a'amu hweho. Konıngkwa'wehumo fonjahumentisofoho. Peho'no fonjahumentisoto. Hwapıngoso ole. Kein kako honıngkano wonyomo inıngkamojo hweho. Apel kako honıngkano wopıngomo inıngkamojo hweho.

¹³ Oso'no a'amu olo hwaho lophonjoso sekumne'no nakwolaho selıfıjo'manji sekwo yomo iyo'eno. ¹⁴ Nakwo a'amu nom'ne Jısasımo sımeho uyıwo'nımotofo somo sımeho uyıwo'nıngkuhwone'manji nakwo huno ole, Mpohwoe tojo somo humalohwono huno nto nayohoho. Hwapıngo ole, Nakwo Setenıye hantojo tıkanı honıngkano somo ulıko'mentanı Anıtuye hantojo songo ne'no humayo'ne somo humalohwono. Olo hılo so'no huno pipı nayohoho. A'amu fıhwo kako a'amu nom'ne somo sımeho muyo'njo yoso sohwo kakoe songo ne'no humayoso tohıno mıkunımposo ne'no umnonefoho.

¹⁵ A'amu konıngkwa'wehumne'no sımeho tohıno umnosı sohwo wofonjahumonne'no yohono loso sohwo pa'nyo hweho. Sekwo huno moi'wonoho. A'amu nom'ne sohomo wofonjahumonne'no yohono loso sohwo Anıtı'njopo songo ne'no mohumanefoho. ¹⁶ Jısası olo hwaho lopo nakumne'no imentıso so'no nakwo huno nayohoho. Jısası nakumne'no poyo pe'nımentisofoho. Oso'no nakwo nakwoe a'amumo ufo'mayo'ne'no nakwoe songo humayoso hofıkımo uyano. Nakwoe a'amu somo ufo'mehwaso hn'nwı poyo pe'nasoso wopıngofoho. Jısası hnne'efoho.

¹⁷ A'amu olo hwaho lophonjo hamniyoho hı'njo sohwo konıngkwa'wehwo umofonyo yalofonjı sohomo hitoho mulofe'njo'manji kako ole lososo peho'neto, Ngko Anıtumo sımeho uyıwo'nıngkohe hwo'nyoho. Ose peho'no lalofoho. Mango'nohıno hweho. ¹⁸ Nje mehomi soku, nakwo nom'ne a'amu somno namo'nyoso mango'nohıno ulıhwaloho. O'ı, nakwo hofıkıne'no hitoho nalofıhwoso'no hofıkımo wopıngo ulohofano.

A'amu Jısasımo tıfı inıngkawowo'nıngkohofoso Anıtumne'no iyoho munonehoho.

¹⁹ Sımeho uyo yahıno ne'nji utıhwehwasi nakwo Anıtuye honıngkanomo nehofı humalohwoneso huno wonayono. Oso'no nakwo Anıtı'njopo lohofıhwasi nakwo wonımango monanonefoho. ²⁰ I oso'no jıje sımeho mo'mo wonyo hwo'nyoho hnıwo'nıngkino'manji Anıtı jıje sımehomo yakolo'nnyo hweho. Kako yo'mayo hopı'nonohıno so'no huno hwapıngo'njo hweho. Oso wonyo hıso kako wae nto kıloho'maho Anıtı huno uyohoho. ²¹ Ou, nje a'amu soku, nakwoe sımeho mo'mo oso hungkuno monajo'manji nakwo Anıtuye sımanopo wonımango ane yokumpohn'nyo wolohofano. ²² Nakwo kakoe hungkunomo tıfı inıngkawowo'nıngkuhwone'manji yo'mayo iwo'nıngkuhwone so'no Mpohwoe sımeho wopıngo umo'nıngkısı'manji yo'mayo so'no Mpohumo jomo ulasoso wonejapmmontono. ²³ Anıtuye hungkunoso olenoho. Nakwo kakoe Hwomu Jısası Kılaisıye yofe somo sımeho hı'ntnnono uyıhwasi nom'ne a'amumo sımeho uyıhwano. Oso hıso kako nalınyofoho.

²⁴ A'amu Jisasiye hungkunomo tifi in'ngkawowo'n'ngkiso somo An'itu kakimo ufo'malofoho. An'itu kako hwe huhwo sohumo humaho. An'itu kakoe Towahuno Wop'ngoso nejopahon'ngki Towahuno sohwo ole net'i'hwalofoho. An'itu nakumo humaho.

4

An'ituye Towahuno ne'nji towahuno hwasyo so'ntnne hungkunofoho.

¹ Nje a'amu soku, a'amu pi'n'ngo hwasyo hungkuno'njoso nakwoe hwahopo emoyalokwofo. Oso'no hungkuno hopi'nonohino upa'n'fijo oso hungkuno somo simeho hi'ntnnono ukutoho. O'o, a'amu ole selososo, Ngko An'ituye Towahuno hi'njo hwo'nyoho. Ose selahon'ngkuhwosi sekwo yamofu fiy'imno. Oso hwe huhwo sohwo An'ituye hwo'ikeno. Hwahoponta'ango hwo'ikeno. ² Huno ito'no t'ipemapitnne'no yamofu fiy'imno. A'amu fiho hungkuno ole loso'manji, Jisas An'ituye Hwomu Ne sohwo a'amu imo'n'imentisofoho. Ose loso sohwo kako An'ituye Towahuno ne hi'njo hweho. ³ Oso hungkuno hiso a'amu majo'manji kako An'ituye Towahuno ane hweho. O'o, kako towahuno Jisasiye mango sohwa mta'ango hi'njo hweho. Sekwo ole nto upa'n'imentohofi, Jisasiye mango sohwo noponefoho. Ou, kakoe towahuno sohwo nto pmmaho.

⁴ Nje mehomi soku, sekwo An'ituye kuyoho. Sekwo a'amu hwasyo hungkuno'njo somo hwotoho nto hmallofo. Hwap'ngoso oso Towahuno j'je simeho mo'mo humaso sohwo kako towahuno hwahoponjo somo ni'hu'nahone uyakolo'mentisofoho. ⁵ Oso a'amu hwasyo hungkuno'njoso hwe wonyo sohwoe a'amufoho. Hof'koe hungkunoso hwahoponta'angofoho. Seten'ye a'amuso hof'koe hwasyo hungkuno hwahoponta'ango somo upa'n'wo'n'ngkohofofoho. ⁶ I oso'no nakwo An'ituye'nwoho. A'amu fiho kako An'itu ne sohune'no huno unyohwo'manji osohwo kako nakwoe hungkuno upa'n'imtonoho. Ou, nom'ne a'amuhwo kako An'itune'no huno muyohwo'manji i nakwoe hungkunomo mupa'nonehoho. Olo hilo so'no hungkuno An'itu mta'ango so'no nakwo huno wonayono. Nakwoe hungkunomo nen'ngkap'fijohwa'manji An'ituye Towahuno ne'njofoho. Ou, nakwoe hungkunomo monen'ngkap'fijoso hwe wonyo sohwoe towahuno hi'njo hwafoho.

An'itu kako nakune'no hitoho ulofalofoho.

⁷ Nje a'amu soku, nakwo nom'ne a'amumne'no simeho umo'nyo yahinoso uyano. Nom'ne a'amumne'no simeho umo'nyo yahinoso An'itu mta'angofoho. A'amu nom'ne somne'no umo'n'wo'n'ngkiso sohwo kako An'ituye mehomifoho. Kako An'itune'no huno uyalofoho. ⁸ A'amu nom'ne somo simeho muyoso An'itune'no huno muy'i'hwafoho. O'o, An'itu simeho uyoso kako hwap'ngo hweho. ⁹ An'itu nakune'no hitoho m'kun'imposo nejapmmentisofoho. Oso'no kako nakwo'nji songo ne'no humayo'ne imo'mentisofoho. Oso hiso'no kakoe hwomu anga'nohino sohumo oso songo humayoso uyo'ne'ento nakune'no hwahopo uhwat'mentisofoho. Oso'no An'itu nakune'no simeho nejaponto net'i'hwamentisofoho. ¹⁰ Simeho inyo neso ole, nakwo An'itumo simeho uyo pa'nyo'maho. Oso, neso ole, An'itu nakumo simeho nejaponto kakoe Hwomu nakwoe wonyomne'no tohino m'kun'imposo mayo'ne nejapmmentisofoho. ¹¹ Nje a'amu soku, nom'ne a'amumne'no namo'nyo so'no An'itu

umo'nalofoho. Oso'no nakwo nom'ne a'amune'no wonamo'nono. ¹² Nakwo hopi'nonohino so'nwi Anitumo muhwonyo'nwoho. I nakwo a'amu nom'ne uhwon'wo'n'ngkuhwone somo simeho ne'njo uy'wo'n'ngkuhwaso'manji Mpohwo nakwo'nji nohumahwosi kako nakumo simeho nejape so'no huno wonayimontonoho.

¹³ Kakoe Towahuno nejapmmentiso so'no nakwo huno ole nayohoho, Anitu nakwo'nji humaho. Nakwo kako'nji humalohwono. ¹⁴ Mpohwo Anitu a'amu hwahoponjo so'nyumne'no asomo nemayo'ne kakoe Hwomu uhwatimentisofoho. Oso hiso uhwonimentihwone so'no selalokuhwono. ¹⁵ A'amu fihwo Jisasimo simeho hi'ntnnono nehopi uyihwosi a'amu somo ole uloso, Jisas Anituye Hwomu hweho. Ose loso sohwo Anitu kakimo humaho. Kako Anitumo humaho. ¹⁶ Nakwo huno wonayono Anitu nakune'no hitoho nejapmmentiso so'no nakwo simeho uyalokuhwono. A'amumne'no umonyo yahinoso Anitu mta'angofoho. A'amu fihwo nom'ne a'amumne'no umo'n'wo'n'ngkiso sohwo kako Anitu'nji humaho. Oso'no Anitu huhwo kako'nji humaho.

¹⁷ Jisas nakumo nonehumentan'ngki nakwo nom'ne a'amumne'no namonyo yahino wop'ngo yalokuhwoneso olehoho. Sikuno Engo hungkuno tango'njo ikwalofone somo nakwo yokumpohn'nyo nolohofihwasi wonimango monanonefoho. Hwap'ngoso nakwoe songo humayoso olo hwaho lopo Jisas sohwo nakwoe simeho mo'mo humaho. ¹⁸ A'amu fihwo nom'ne a'amumne'no umo'n'wo'n'ngkiso sohwo iyoho miy'wo'n'ngki yohoho. O'o, iyoho iyoso ni'hu'no awonoho. Iyoho iyo hwap'ngoso olenoho. A'amu fihwo iyoho yososo nakwo huno wonayono nom'ne a'amumne'no umonyo yahinoso ito'nohino'maho. ¹⁹ Nakwo nom'ne a'amumne'no namo'n'wo'n'ngkohoho. Hwap'ngoso Anitu kako nakune'no simo'mo umo'n'imentisofoho. ²⁰ A'amu nom'nehwo ole lososo, Ngko Mpohune'no simeho uyalokweno. Ose loso sohwo a'amu nom'ne sohomo simeho wonyo uyoso osohwo kako hwasyo hungkuno lalofoho. A'amu fihwo kako olo hwaho lophonjo a'amu uhwon'wo'n'ngkiso somo simeho muyo'manji kako Mpohwo Anitumo muhwonyo sohomo simeho pipi uyimontolo. ²¹ Jisas Kilais ole nalimento, Kiko Anitumne'no simeho uyo'manji jije a'amu homne'no simeho uyo. Ose nalimentisofoho.

5

A'amu Jisasimo tifi in'ngkawowo'n'ngkohofoso yo'mayo hwahoponjo yahino somo hwotoho fewo'n'ngkohofofoho.

¹ Hwe nakwoe wonyo wayo'ne Anitu uhwasopo'mentiso sohwo Jisasiyoho. Oso hungkuno hiso a'amu fihwo huno nehopi uyoso sohwo Anituye mehomi hweho. A'amu Mpohumo simeho uy'wo'n'ngkiso sohwo kakoe mehomi'ntnne'no simeho uy'wo'n'ngkiso hweho. ² Nakwo Anitumo simeho uyihwasi kakoe hungkunomo tifi in'ngkawasomanji nakwo huno ole wonayono. Nakwo Anituye mehomi somo simeho nehopi uy'wo'n'ngkuhwone'nwoho. ³ Nakwo Anituye hon'ngkanomo tifi in'ngkawasomanji nakwo Mpohumo simeho nehopi uy'wo'n'ngkuhwonefoho. Anituye hon'ngkano somo tifi in'ngkayoso tango'njo'maho. O'o, kakoe yokumpohn'nyo nejap'wo'n'ngkiso hweho. ⁴ Anituye a'amu neso yo'mayo hwahoponjofe yokumpohn'nyo somo hwotoho fe-e'ne yokumpohn'nyoso hi'njofoho. Oso yokumpohn'nyo hwotoho fe-e'neso hwap'ngo ole, Nakwo Jisasimne'no huno nayohoho.

Kakoe yokumpohn'nyo nefe'mayo'ne sohune'no huno nayohoho. ⁵ Yo'mayo hwahoponjo somo yakolo'nnyo tihwolo. A'amu fihwo kako huno ole uayososo, Jisas Anituye Hwomu hweho. Huno ose uyahonngki kako yo'mayo hwahoponjo somo yakolonoho.

Anitu kakoe hwomumne'no hungkuno yoloho limentisofoho.

⁶ Olo Jisas huhwo sohwo mijo wokiyonmano lonto, nje honiyo usihuma'mo lonto nakwoe hwahopo pmentisofoho. Mijo'nohini so'no pmentisomaho. O'lo, mijo'nji honiyo'ntnno pmentisofoho. Anituye Towahuno Wopingo hungkuno nehopi hwapingo sohwo kako Jisasimne'no olo hilo so'no yoloho limentisofoho. ⁷ Oso hufa'u sihune sohwa Jisasimne'no yoloho lalokwofo. ⁸ Anituye Towahuno Wopingo'nji mijo'nji honiyo'nji oso hifoho lalokwofo. Oso hufa'u sihune sohwa hofikoe hungkuno afa'nohinoho. Jisas sohwo Anituye Hwomu ne hweho. Ose lalokwofo. ⁹ A'amu hwahoponjoso hungkuno lontifeso nupo'nontani nehopeho lwo'nngkuhwonefoho. Anitu lonte hungkunoso nehopeho. A'amu lontife somo yakolonoho. Oso hungkuno hiso Anitu nto limentisofoho. Kakoe Hwomumne'no linyofoho. ¹⁰ A'amu Jisasimo simeho hi'ntnnono uyo sohwo kako huno ole uyohoho, Jisas Anituye Hwomu ne hweho. A'amu nom'neso kako hungkuno hiloso simeho hi'ntnnono muyo'njo yonto kako Anitu hwasyo hungkuno'njo hweho lwo'nngkiso pa'nyo hweho. Hwapingoso Anitu nalohoho, Jisas nje Hwomu hweho. ¹¹ Olo hungkuno loso Anitu nehopi ole nalimento, Ngko songo ne'no humayo'neso nto sejapmentohefoho. Ose nalimentisofoho. Oso songo ne'no humayo'ne hwapingo kakoe Hwomumo weho. ¹² A'amu fihwo Anituye Hwomumo humunyo sohwo Anitu'nji songo ne'no humayo'ne hweho. A'amu Anituye Hwomumo mohumunyo sohwo kako Anitu'nji songo ne'no humayo'neso motipihwononefoho.

Nakwo huno ole wonayono, Nakwo songo ne'no fosyohumayo'ne hi'nj'nowoho.

¹³ Sekwo a'amu Jisasimo simeho hi'ntnnono uywo'nngkohofu soku, sekwo songo ne'no humayoso hi'njo kuyoho. Oso'no sekwo huno waseyonontnne'no semti'mokiyalokweno. ¹⁴ Nakwo yo'mayo Anitu syonefisyalokunjo so'no namo'nngkohoho lontani oso'no jomo ulihwaso'no kako wonepa'nimontonoho. ¹⁵ Nakwoe hungkuno Anitu nepo'nalokunjo so'no huno ole nayohoho. Yo'mayo nakwo jomo uliwo'nngkuhwone so'no nejopalokunjoso oluhifofo.

¹⁶ Honingkanano anga'no wonyoso a'amu yososo Anitu kako wae mmofe'njo umtonoho. O'lo, hi'nji pe'nngkuhwosi tikanomo wene hweho. Oso'no a'amu oso wonyo hiso yoso sohomo uhwonngkohoji oso a'amu huhwo sohummne'no Mpohumo jomo mujo'njo fiyo. Yo'mayo honingkanano wonyo nom'neso a'amu yoso sohomo uhwonngkohoji oso humne'no Mpohumo jomo ulisoso Mpohwo kako wae yimofihwosi songo humayo'ne uyimtonoho. ¹⁷ Anituye hungkuno mtohupeso hopi'nono wonyofoho. I oso'no fehohnjo so'no Mpohwo kako wae wee'mtonoho. Anga'nohinoso tikanomo nihu'nahone wenefoho.

¹⁸ Anituye mehomi ne sohwo kako honingkanano wonyo miyo'njo yiwo'nngkiso hweho. O'lo, Anituye hwomu osohomo yokumpohn'nyo mokosyohumawo'nngkiso hweho. Oso a'amu huhwo sohomo Seten mupm'mokonohoho.

¹⁹ Nakwo huno moi'wonoho. Nakwo Anıtuye mehomi'nwoho. A'amu nom'ne sofe hwe engo mokosyohumayo sohwo Seteniyoho.

²⁰ Nakwo huno moi'wonoho. Anıtuye hwomu nto pmmmentono. Kakine'no huno ito'no uyo'ne huno nto nejapmmmentono. Nakwo Anıtumo ufohi'nyo'ne hwapıngoso Jisasiyoho. Jisas Kılais Anıtuye hwomu sohwo kako Anıtu ne hweho. Kako songo ne'no humayoso hwapıngo hweho.

²¹ Nje mehomi soku, yo'mayo hwahoponjo jıje simeho mo'mo Anıtumo uyohopo'mto yalokunjo so'no sekwo i'waho ito'no fiyımnno. Osohopeho. Ngko Joun'ni mtı'mokohono.

2 Joun

Olo Iyoswo Tifinjo loso Joun Afahwo Mti'mokumentisofoho. Olo Hungkuno Simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *sikisiti'nji* (60) *sikisiti-sikisiti'nji* (66) nto uyakolo'mentiso ajwo sopolikeno olo iyoswo tifinjo loso Joun afaahwo mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo loso a'amu anga'nohino syine'no mti'mokumentisofoho. Oso hisi nehopi a'amu anga'nohinyinetikeno. A'amu fiso hofikoe hunoso ole, A'amu Jisasimo in'gkunyoto temtitofa hopa imo'nohumunyo somne'no mti'mokumentisofoho. Joun oso a'amu homo somo a'amu hwasyo hungkuno'njo somne'no i'waho ito'no fiyimno ulimonto mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo loso ntipo humanto mti'mokumentisotikeno. Ango kako nohumanto olo iyoswo loso mti'mokumentiso so'no malinyofoho. Oso'no nakwo olo hungkuno homo lomo atofa lihwasi tifi un'ingkohwano.

¹ Ngko Anituye mehomi somo mokosyohumawo'n'ingkohe sohwo'ni olo iyoswo loso mti'mokalkweno. Kiko a'mu siki, Anitu kako syohomne'no kuhwosopo'mentiso sikononji jije mehomi sohwantne'no olo iyoswo loso semti'mokiyalokweno. Yahino nehopi'nohino somo ngko kakine'no simeho kijopalokweno. Oso hiso ngko'nohinim'aho. O'lo, a'amu hopi'nono Anituye hungkuno ne'njo somo huno'njo so'nji hofiko sekune'no simeho umo'nalofoho. ² Jisas Kilaisiye hungkuno ne'njoso nakwoe simehomo wojo so'no nakwo sekune'no simeho namo'n'iwon'ingkohoho. ³ Mpohwo Anitu'nji kakoe Hwomu Jisas Kilaisi'nji siko nakumne'no wopingo nalo-hofohosi hitoho ulofihwoso'no humayo wopingo nejapohosi so'no nakwo hungkuno nehopi'nohini hnn'ingkuhwasi simeho afa unantanoho.

Nakwo hitoho nalofa yahino somo un'ingkwano.

⁴ Jije mehomi fehohnjoso hofiko Anitu kako yahino ne so'no nalimentiso hopaso hofiko kakoe hon'ingkanano ne somo in'ingkwokalokwofo. Oso hiso'no nupa'nonji ngko simonyo yalokweno. ⁵ Oso hiso'no ngko, nje nampohwo siki, olo so'no wakilimonne'no yohono. Nakwo nom'ne a'amu somne'no simeho uyo yahino hiso songo'maho. O'lo, nakwo Anituye hungkunoso simo'mo upo'noma'mentihwone oso mta'angofoho. ⁶ Hitoho ulofa yahinononolenoho. Nakwo Anituye hon'ingkanomoti tifi un'ingkwano. Hohonta olo hon'ingkanano loso upa'n'imentihwoni, Sekwo nom'ne a'amumne'no simeho umon'yo yahino somo fin'ingkamno.

Nakwo Kilaisiye hungkunomoti aho yokumpohn'nyo wokemokosyohu-mano.

⁷ A'amu pi'n'ingo engoso hofiko nakumo hwasyo hungkuno nelane'entifi angomeemo liku'mofalokwofo. Oso'no hofiko nakumo ole nelalokwofo. Jisas Kilais Anitu sohwo kako nakwoe hwaho lopo a'amu imo'n'imentiso'maho. Hofiko nakumo ose nelalokwofo. Oso a'amu hiso hofiko hwasyo hungkuno l'iwon'ingkohofoso Kilaisiye mango hwafoho. ⁸ Sekwo soku, oso a'amu ose sohwanne'no i'waho

nto'no fiyimno. Hwapingoso sekwo Anituye syoho yokumpohn'nyo iwo'n'ngkohoho so'no Anitu kako ngko sekumo yo'mayoso wosejapmmo selimentisoso sekwo hwasyo hungkuno homo somo in'ngkafijo'manji sekwo momapitnnehofo. O'o, sekwo Anituye hungkunomo nto'no in'ngkafijoso u sekwo yo'mayoso womantifeho. ⁹ A'amu fihwo kako Kilaisiye hungkunomo aho yokumpohn'nyo mokesyohumayo'njo yoso sohwo kako hungkuno nom'ne kengomo in'ngkaweso'manji osohwo Anitu kako'nji mohumuyoho. Hwe fihwo kako Kilaisiye hungkunomo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumaso osohumo Anitu'nji kakoe hwomu Kilaisi'nji siko'monta'i siko kako'nji humasiyo. ¹⁰ U hwe fihwo kako sekumo se'maso sohwo kako sekumo Kilaisiye hungkuno masejo'njo ihwosi kako nom'ne hungkuno kengo selihwoso'no osohumo sekwo kakimo sekwoe ango'mno ipemotakutoho. Sekwo nakwoe a'amuhwe eso nulikutoho. ¹¹ A'amu fihwo kako oso a'amu hwasyo hungkuno'njo osohumo nje a'amuhwe uloso sohwo kako oso hwe hwasyo hungkuno'njo sohwoe syoho somo ufo'malofoho.

Hungkuno ae'uyofoho.

¹² Ngko hungkuno sawemo waselimonji ko yoheso u olo hungkuno hiloso ngko iyoswomo mamt'i'mokumnehono. O'o, ngko sekumo se'mahm'mo ngko sekwo'nji hungkuno hnn'ngkuhwasi nakwoe simehoso wopingo wonamo'n'montonoho.

¹³ Anitu kakoe syoho somne uhwosopo'mentisoso jije nanohwo esi'nji kakoe mehomi so'ntnne'no nakwoe a'amufu selalokwofo. Nje hungkuno osohpeho. Ngko Joun'ni mt'i'mokohono.

3 Joun

Olo Iyoswo Nom'ne Tifinjo loso Joun Afahwo Mti'mokumentisofoho. Olo Hungkuno simo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *sikisiti*'nji (60) *sikisiti-sikis'*nji (66) nto uyakolo'mentiso ajwo sopolikeno olo iyoswo ne'no tfinjo loso Joun afahwo mti'mokumentisofoho. Olo iyoswo hiloso Ngkaiyas+mne'no mti'mokumentisofoho. Ngkaiyos sohwo Jouniye a'amu hweho. Kako oso hwaho engo Esiya sopo humunyo hweho. Joun oso ango hopo sopo ne'no a'amu syoho'njo sohwa uhwaj+monto imentisoso Ntiyoutilefes kako oso a'amu yofe hwe engo'njo umo'nimonto oso a'amu syoho'njo sohwo monje esyahanngki Joun kako hwe anga'no kakoe yofe Ntemitiliyos osohumo yofe ho'nomanto uhwaj+mentisofoho. Olo iyoswo loso Jouniye a'amu Ngkaiyos sohwo Ntemitiliyos syoho yahanngkuhwosi hofiyo umokosyohumane'ento olo iyoswo loso'nji mti'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo hungkuno homo lomo atofolihwasi tifi uningkohwano.

¹ Ngko Anituye mehomi somo mokosyohumawo'n'ingkohe sohwo'ni ngko nje n'ingkwahwo Ngkaiyos sohwo hne'no olo iyoswo loso kumti'mokiyalokweno. Ngko kikimo nehopi simeho kijopalokweno.

² Nje a'amu sohwo, kiko yo'mayo syoho wop'ingo yontan'ingkini Anitu kufomalokunjo so'nji kiko wop'ingo humahno so'no ngko Mpo-humo jomo ulalokweno. Jije huyo'mango so'no ngko huno niyohoho wop'ingo humaho. I jije huyo'mango wop'ingo humaso hopaso jije a'apaho hi'nji wop'ingo osenohini humahno so'no Mpohumo jomo ulalokweno. ³ A'amu fehohnjo Anitumo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ingkohofoso jije angopo nta'ni ni'mant'ifi ntimalofi, Ngkaiyos sohwo kako Anituye hungkuno ne somo aho yokumpohn'nyo kemokosyohumanto hofiyo'no in'ingkowalofoho. Ose ntahon'ingkofi ngko simonyo imalefoho. ⁴ Nje mehomi hofiko Anituye hungkuno ne somo in'ingkowalokwofo so'no upa'nonji oso'no ngko simonyo iwo'n'ingkohe hwo'nyoho. Oso simonyo iyo hiso nom'ne yo'mayo so'no simonyo iwo'n'ingkohofoso somo yakolo'nyofoho.

Ngkaiyos syoho wop'ingo imentisofoho.

⁵ U nje a'amu sohwo, kiko a'amu Anituye hungkuno liku'mof'wo'n'ingkohofoso sohwo ufo'mawo'n'ingkinoso oso wonyoangkafofoho. Jije a'amu'nohin'maho. O'o, a'amu kengo mta'ango sohwanjoho. ⁶ Oso a'amu huhwo sohwa hofiko olopo ni'mant'ifi kiko hofikimo wop'ingo uloho'mahno so'no nakwo Anitune'no uhu'mokontan'ingkuhwoni nal'malofofoho. Kiko a'amu Anituye hungkuno liku'mofoso sohwo jije angopo nta'ni hano hofiyo'no hmf'hwajo. Ose yahan'ngkiji Anituye simeho wop'ingo umo'nimontonoho. ⁷ Hofiko oso syoho yalokwofoso Kilaisiye yofe ho'nomayo'ne yalokwofo. A'amu Anitumo simeho hi'ntnnono muyo'njo sohwa mta'ni hofiko hamniyoho yo'mayoso momaso'njo yalokwofo. ⁸ Nakwo Anituye a'amu ne hn'nwi nakwo oso a'amu huhwo sohwo

ufo'mano. Ose ihwasi oso hungkuno syoho ne'njo so'no nakwo syoho afa'no womojoku'nantanoho.

Ntiyoutilefes kako yahino wonyo imentisofoho.

⁹ Ngko oso a'amu Ntiyoutilefesi'nji Anitumne'no uhu'mokuwo'n'ingkohoho somne'no ngko iyoswo nom'neso nto mt'i'mokumalefoho. Ntiyoutilefes sohwo kako a'amu hiso hofiko nakwoe hwe engo hwosoho ulantife'no yalokunjo so'no kako nje hungkunomo haloho manipewo'n'ingkiso hweho. O'o, kako nje hungkunomo hwotoho nifewo'n'ingkiso hweho. ¹⁰ Oseso ngko sekumo se'ma'me'manji ngko yo'mayo kako iwo'n'ingkiso so'no waselimonnoho. Kako nakune'no yo'mayo hungkuno wonyo lalofoho. Kako hwasyo hungkuno lalofoho. Oso'nohini'maho. O'o, kako a'amu Anituye hungkuno liku'mofo sohwoamo kakoe angomo mipemotasyiwo'n'ingkiso hweho. I a'amu nom'neso hofiko oso a'amu Anituye hungkuno liku'mofo somo nje angomo upemokosyawo'mo loso sohomo Ntayoutilefis sohwo kako hofikoe hon'ingkanano pijumofiwo'n'ingkiso hweho. Oseso kako oso a'amu homo somo hofiko Anitumne'no uhu'mokiyo somta'ni wae weeo'mto yalofoho.

Ntemitiliyos sohwo kako yahino wopingo iwo'n'ingkiso hweho.

¹¹ U nje a'amu sohwo, kiko yahino wonyo somo tifi in'ingkahutoho. O'o, hon'ingkanano wopingo somnohini tifi fin'ing kayo. A'amu kako yahino wopingo'njo sohwo kako Anituye a'amu hweho. A'amu kako yahino wonyo iwo'n'ingkiso oso hwo kako Anitune'no huno mosyafisiyo hweho.

¹² A'amu hopi'nonohino sohwa hofiko Ntemitiliyosiye yofe ho'nomalokwofo. Nakwo Ntemitiliyos osohumo uhwonontani nakwo Kilaisiye yahino ne somo uhwonalokuhwono. Oso'no ngko huhwo'ni kakoe yofeso ho'nomalokweno. Oso'no kiko huno kiyohoho, Nje hungkunoso ne'njofoho.

Hungkuno ae'uyofoho.

¹³ Oseso ngko hungkuno sawemo waselimonji ko yoheso oso'no ngko iyoswomo mamti'mokumnehono. ¹⁴ We'enepi ngko noku'mahm'me'no nekwo hungkuno wohnnantaeho.

¹⁵ Jije simehoso pompengo ufisyakumofono. Jije a'amu olopo humalofo sohwa hofiko nje hwomuhwe kilalokwofo. Nje a'amu kiko'nji humalofo sohwanne'no nje a'amufu ulalokweno. Kiko hofikimo njiyo. Osohopeho. Ngko Joun'ni hungkuno loso mt'i'mokohono.

Jut

Olo Iyoswo loso Jut Mt'i'mokumentisofoho. Olo hungkuno somo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *teti'nji* (30) *teti-fai'f'i'nji* (35) nto uyakolo'mentisopolikeno olo iyoswo loso Jut mt'i'mokumentisofoho. I oso'no oso yofe Jut'iye so'nji Jutasiye so'nji afafoho. (Oso'no Matiyu sohe engo 13, han'ngkano we'e 55 so'nji Mak sohe engo 6, hon'ngkano we'e 3, osopo Jisasiye hohm'ngkwa'wehwosamne'no yofe hi'njoponoho.) I oso'no hofikoe hunoso olenoho. Olo iyoswo loso Jisasiye n'ngkwahwo mt'i'mokumentisofoho. Jut a'amu Jisasi'mo in'ngkuno somne'no mt'i'mokumentisofoho. Iyoswo hiloso a'amu ango nt'ponjomne'no mt'i'mokumentisotikeno. O'lo, nakwo huno monayofoho. Olo iyoswo lomjo hungkuno s'imo'mjoso olenoho. Sekwo nakwo s'meho hi'ntnnonohinosa aho yokumpohn'nyo kemokosyohumafikuji a'amu hwayo hungkuno'njo sohwafe hungkuno somo nupa'n'ngkutoho. Jut ose ul'monto mt'i'mokumentisofoho. (Hungkuno hiso Jut hon'ngkano we'e 3 osopo weho.) Oso'no olo iyoswo hiloso nt'ipo humanto mt'i'mokumentisotikeno. Ango kako nohumanto olo iyoswo loso mt'i'mokumentiso so'no malinyofoho. Oso'no olo hungkuno homo lomo atofu lihwasu t'ifi un'ngkohwano.

¹ Ngko Jut sohwo'ni Jisas Kilaisiye syoho ulohofiyu Jemisiye kon'ngkwa'we hwo'nyoho. An'ituye a'amu soku ngko olo iyoswo loso sekwo a'amu An'itu sehwasopeehon'ngki in'ngkamentohoho sokune'no mt'i'mokalokweno. Mphwo An'itu s'meho engo sejapahon'ngki Jisas Kilais kako sekumo wop'ngo semokosyohumaho. ² An'itu kako sekune'no hitoho ulof'hwoso'no s'meho pompenjiyo so'nji s'meho hitoho so'nji wosejapono. Oso hiso sejaposo so'no engo imo'nyo'ne'engi An'itumo jomo ulalokweno.

Kilais Jisasiye hungkuno somne'no hwasyo hungkuno lut'hwawo'n'ngkohofu sofe hungkunofoho.

³ Nje a'amu soku, s'imo'mo ngko huno pi'n'ngo syaf'isonji An'itu kako asomo net'imayo'neso sekune'no iyoswo mt'i'mokumne'engi i olohonta nom'ne hungkuno mt'i'mokalokweno. Nakwo Jisas Kilais'mo s'meho hi'ntnnono uyaso hn'n'mo An'itu kako asomo wonet'ima'mtonoho. Oso hungkuno An'itu nejapmmentisoso sekwo syoho yokumpohn'nyo ikuji s'meho hi'ntnnono uyalokwofo soku, sekwo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno. Oso'no sekwo nom'ne hungkuno hwasyo somo nupa'n'ngkutoho. O'lo, hungkuno hwasyo homo somo filomnjahumno. ⁴ A'amu fehohnjo An'itumne'no sekwo'nji uhu'mokont'ifi humentan'ngkofi a'amu fehohnjoso hof'iko nom'ne huno so'nji hiyaso motohusosyohumant'ifi hof'iko poji ehumamentohofofoho. A'amu hiso hof'iko ole lalokwofo, An'itu kako nakumo wop'ngo naloho'mentiso so'no nakwo kakine'no iyoho monan'ngkiyohoho. Yo'mayo wonyo nakwoe s'meho uy'imo lososo u uy'hwono. An'itu kako s'meho nejopalokuso sohwo kako tohino monejaponehoho. Ose lalokwofo sohwa nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais'imne'no hof'iko hohujo ikinjao'mentohofofoho. Hohonta a'amu

nontifi Jisasi+mne'no syafisiyo'ne wopayo'nji mijo'nji nyo sohonta hofiko wonyo so'nji sekwo'nji nuhu'mokontifi oso uhu'm'ingo homo somo wonyo imokuwo'n'ngkohofofoho. Hwap'ngoso hofikoe hon'ngkano wonyo somne'no wonimango mun'ngkahon'ngki hunoso hofikine'nohini syafihu'nontifi wopayo n'wo'n'ngkohofofoho. I oso'no hofiko nom'ne a'amu somne'no huno monosyafihu'n'wo'n'ngkiyohoho. A'amu hiso olo pa'nyofoho. Hwaho hoho'm hoho'minnyo sohwo kako ifoyo'no hontohumanteso himo kako ifoyo ane'njo sohwo nopahon'ngki ifoyo masiyo'njo yahon'ngki ifoho n'hu'nahone motole'ofalofoho. Oso a'amu hiso hofiko oso himo ifoyo ane'njo sohwo pa'nyo hwafoho. Ne anefoho. U nom'ne hungkuno upa'nimno. Oso a'amu sohwa hofiko oso iyo kakoe sikuno somo ipisayo into'nyo sohonta ne ane imo'nyo oso pa'nyo hwafoho. Oseso iyo hiso kakwo'yohwo kako pmpongo hi'nji yofihwosi tohomo ho'nayofonefoho. Oso a'amu hiso oso pa'nyofoho. ¹³ Oso a'amu oseso hofiko hofikoe hon'ngkano wonyo somne'no wonimango munyo'njoso utihwa'nyopo yontifi hofiko olo pa'nyofoho. Mijo ifofayo yonto yo'mayo hintalinyo ifohulijisyafihwo'n'ngkiso pa'nyo hwafoho. Hofiko hntokwaliyo ifufosonto sikwo'mjoho'mo imo'naofwo'n'ngkiso pa'nyofoho. Anitu kako oso a'amu homo somne'no hofiko'ne nohumafitnne'ento ango n'hu'no sikwo'mjohoso nto'no esyohumamentisofoho. Oso hopo sopo hofiko ne'no nohumantokutnnefoho.

Hofiko hon'ngkano wonyomne'no tohino engo mapitnnefoho.

¹⁴ Atamiye imu sohwa mjimo'n'imopontifi aho fehohnjo hopi'nono imo'nonto nom'ne mta'ni hufa'u imo'n'imentiso sohonta Inouk humamojofoho. Oso a'amu huhwo sohwanne'no kako Anituye hungkuno ole limento, Hwe Engo sohwo kako kakoe a'amu ahwomomjo pi'n'ingo engo so'nji motapiso uhwon'ngkohefoho. ¹⁵ A'amu Jisasiye hungkunomo tifi min'ngkayo'njo somo hungkuno ikwolofone spono uhwajonefoho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko Anitumne'no hohujo ikinjaofontifi hon'ngkano n'hu'no wonyo yontifi Anitumo sitofo hungkuno n'hu'no wonyo uli'wo'n'ngkohofofoho. Oso'no hofiko hofikoe yahino wonyomne'no tohino engo womantifeho. ¹⁶ A'amu huhwo sohwo yo'mayo u'mante so'no nakwolaho lontifi wonyo hungkuno li'wo'n'ngkohofofoho. Nom'ne a'amu sohwanne'no hofiko hwasyo hungkuno somjili'wo'n'ngkohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko oso hon'ngkano wonyo homo somne'no hofikoe simeho fefoyo uyahon'ngki oso homo somo in'ngkawowo'n'ngkohofofoho. Oso a'amu huhwo sohwa hofiko hofikoe yofe woho'nomo'nano lontifi hofiko mango engo li'wo'n'ngkohofofoho. Oso a'amu hiso hofiko nom'ne a'amu somta'ni hofikoe yo'mayoso siki mayo'ne afofo hungkuno uli'wo'n'ngkohofofoho.

Sekwo Anituye hungkunomo simeho hi'tnnono uyikuji aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno.

¹⁷ I oseso Anituye a'amu kakoe hungkuno liku'mofiwo'n'ngkohofo (apousel) sohwa hungkuno selimentohofi so'no huno fisyafihupmno. ¹⁸ Hofiko sekumo ole selimentohofi, Sikuno moi'wo imo'noso sohonta a'amu hofiko i'mofapikuji Anituye hungkuno somne'no tikafa jifitnnefoho. Hofiko Anituye hungkuno somne'no hohujo ikinjaofikuji hon'ngkano wonyo somne'no hofikoe simeho fefoyo uyonefoho. Ose

selimentohofofoho. ¹⁹ A'amu hiso hofiko Anituye Towahuno ane nohumantifi hofiko yo'mayo hwahoponjo so'nohini syafisyontifi hwasyo hungkuno losetihwawo'nngkohofofoho. Sekwo oso hwasyo hungkuno hiso nupa'nontifi husilo husilofo lohofalokwofo.

²⁰ U sekwo nje a'amu soku, sekwo oso yahinoso ikutoho. O'lo, sekwo sekwoe simaho hi'ntnnono kiho'maso wop'ingo'nohini Anitumo uyalokwofoso yokumpohn'nyo fisosofito'nimno. Anituye Towahuno Wop'ingo kako sekumo kakoe yokumpohn'nyo sejapeso so'no sekwoe simaho mo'mo yo'mayo Mpohwo wonejapono likuji oso homo somne'no Mpohumo jomo ulimno. ²¹ Sekwo nohumafikuji Anitu sekumne'no hitoho ulofiwon'ngkiso so'no huno ne'no syafisyikuji oso huno homo somo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno. Sekwo osopo nohumafikuji nakwoe Hwe Engo Jisas Kilaisiye hitoho engoso ujo ehontojwasiyo'ne sikuno so'no fohontohumamno. Nohontohumafikujo'no kako songo ne'no humayoso wosejapmmontonoho.

²² A'amu hofiko Anituye hungkunomne'no huno ito'no mosyafisiyo'njo somne'no hitoho selofihwoso'no Anituye hon'ngkano tipemayo'neso ufo'mapmno. ²³ A'amu tikanomo walokwofo somo sekwo hofikimo komo'no utimamno. Nutimafikuji sekwo hofikimo ufo'mapmno. A'amu hon'ngkano wonyo'njo somne'no hitoho selofihwoso'no sekwo Anituye hon'ngkanomo tipemayo'ne hofikimo ufo'mapmno. Nufumafikuji hofikimo wop'ingo ulohopmno. I oso'no sekwo hofikoe hon'ngkano wonyo somne'no i'waho nto'no fiyimno. Oso hon'ngkano wonyo kiho'njo homo somo ipenemotafitnnoho likuji i'waho fiyimno.

Jut kako Anituye yofe ho'noma'mentisofoho.

²⁴ Anitu kako sekwo mopiwasiyo'ne nto'no semokosyohumayoso hoponoho. Yo'mayo Jisas Kilais sekumo seloho'mentiso so'no sekwo hon'ngkano wonyo ane'njo kakoe ango wonyoangkafo sopo kako humaso hopo sopo motasesiyoso hoponoho. Oso'no sekwo osopo kako'nji nohumafikuji simonyo engo uyantifeho. ²⁵ Nakwoe Anitu ni'hu'no anga'nohino sohwo kako yo'mayo nakwoe Hwe Engo Jisas Kilais naloho'mentiso so'no asomo netimane hweho. Oso'no nakwo kakoe yofe woho'nomano. Kako nakumo nemokosyohumayoso nakwoe Hwe Engo ne hweho. Kako yo'mayo hopi'nonohino somo huli'mokomokosyohumawo'nngkiso sohwo kako oso yo'mayo homo somo kakoe yokumpohn'nyoso hwofilo'nnyo'njo hweho. Kako simo'mta'ango sohwo ne'no mjohumamopihwosi olohonta ne'no humahwosi hwangu kako ne'no mjohumamawene hweho. Oso'no engolopohamo kakoe yofe woho'nomehwano.

Olo hungkuno loso nehopeho. Ngko Juti'ni mtimokohono. Hungkuno osohopeho.

Toho Wojo Honajo Hungkuno

Olo Toho Wojo Honajo Hungkuno loso Kílais kakoe

Inomokomoyo Jounímo Umentisofoho.

Olo Hungkuno Símo'mjofoho.

Jisas ahwomomne'no nto simentiso sohonta soswo *teti'nji* (30) *sikísiti-sikísi'nji* (66) nto uyakolo'mentiso ajwo sopolíkeno olo iyoswo loso Jisasíye inomokomoyo Joun mtí'mokumentisofoho. Joun huhwo sohwo iyoswo aho fehohnjo hopi'nono mtí'mokumentisofoho. Símo'mo mtí'mokumentiso so'nji tífi iyoswo hufa'u síhune mtí'mokumentiso so'nji ae'uyoso olo Toho Wojo Honajo Hungkuno mtí'mokumentisofoho. Olo iyoswo hiloso soswo *tetiíkeno* (30) a'amu Loumjo hwaho mokosyohumayo sohwa hofíko a'amu Jisasímo iníngkuno somo tango engo uyímentohofofoho. (Hungkuno hiso Toho Wojo Honajo Hungkuno sohe engo 1 honíngkano we'e 9 osopo weho.) Osohonta Joun kako hwaho we'e Patímous humamentisofoho. Kako oso hopo sopo humentaníngki Anítu yo'mayo yo'mayo hwangku ifawene so'no utíhwamentisofoho. Olo iyoswo hiloso yo'mayo hwangku ifawene so'ne hungkuno'njofoho. Joun kako olo iyoswo loso hwaho we'e hopo sopo humanto mtí'mokumentisofoho. Oso'no nakwo olo hungkuno homo lomo atofó líhwasi tífi uníngkohwano.

¹ Yo'mayo we'enepe imo'none so'no Jisas Kílais kako ntíhwahoníngki olo iyoswo lomo ngko Joun'ni mtí'mokalokweno. Símo'mo Anítu kako Jisasímo hungkuno loso ulahoníngki Jisas kakoe ahwomomjo a'amu fihumo ngkiyepono líhwojahoníngki Jisasíye syoho ulohofíyo sohwna'nímne'no hungkuno homo somo kako lontíhwamentisofoho.

² Yo'mayo hungkuno Anítu mta'ni upa'nímentoheso yo'mayo Jisas Kílais lontíhwamentisoso yo'mayo uhwonímentoheso yoloho líjwaofalokweno.

³ A'amu soku olo hungkuno loso yo'mayo imo'none so'no atofó líjwamo'níngkuji u nupa'níngkuji hungkuno homo somo haloho pekuji tífi iníngkafíjo'manji wopíngofoho. Hwapíngoso síkuno moi'wo imo'nyoso u'mofapmmonto tífoneponoho. Oso hohosohonta yo'mayo hiso ne imo'nonefoho.

A'amu antíme aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo somne hungkunofoho.

⁴ Hwaho Esiya ango aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo oso ponjo a'amu Jisasíye yofe ho'nomayo'ne uhu'mokuwo'níngkohofó sokune'no olo hungkuno loso ngko Joun'ni mtí'mokalokweno. Nakwoe Anítu hohonta humamojo osohwo olohonta ne'no humaho. Kako hwangku asomo nopone hweho. Kako yo'mayo hopi'nonohino so'nji sekwo a'amu hopi'nonohino sokumo semokosyohumawo'níngkiso sohwo kakoe Towahuno Wopíngo so'nji siko sekumo sefo'mahosísi símeho pompenjíyo wosejapiyo. ⁵ Jisas Kílais sohwo kako Anítuye hungkuno hopi'nonohinoso nto'nohini lutíhwawo'níngkiso hweho. Kako poyo pe'nonto apa'no songo líka'mentono. Songo nolíkafonto níhu'nahone poyo mape'nyo'njo'ne

simo'mta'ango hweho. Kako hwe engo olo hwaho loso mokosyohu-mawo'n'ngkohoho sohwife Hwe Engo hweho. Kako huhwo'nji sekumo nosefo'mahwosi simeho wop'ingo wosejapono.

Jisas huhwo sohwo kako nakune'no hitoho ulof'wo'n'ngkiso sohwo kako nakwoe hon'ngkano wonyo mta'ni isihutofonemayo'ne kakoe hon'yo usihuma'mentisofoho. ⁶ Ose yonto kakoe a'amu ne namokonto nto'no enemokosyohumawo'n'ngkisofoho. Oso'no nakwo a'amu nom'ni hwamne'no Mpohumo jomo ujo'ne syohoso nejapmmentisofoho. Nakwo Jisasiye yofe engolopohamo woho'nomehwano. Kako engolopohamo ne'nohini yokumpohn'nyo nemokosyohumant'hwone hweho. Ou, hungkuno loso nehopeho.

⁷ Ihwoni, Jisas kako himopo nopahon'ngkuhwosi a'amu hopi'nonohino hn'nwi nuhwonanefoho. A'amu hopi'nonohinoso hof'iko Jisas poyo wape'nono limentohofoso Jisasi mo uhwon'ngkuji hof'iko yaf'iyafe ikuji humotaho engo l'ifitnnefoho. Ou, olo hungkuno hiso ne i'mofaponefoho.

⁸ An'itu kako nakumo ole nal'imento, Ngko yo'mayo syoho emayo so'nji esojwaofa so'nji ngko hwap'ingo hwo'nyoho. Ose nal'imentiso sohwo olo An'itu oloho hweho. Kako ae'mta'ni humamojo sohwo olohonta ne'no humaso sohwo hwangku nopone hweho. Kako yo'mayo hwahoponjo yokumpohn'nyo samo hwofilo'nnyo hweho.

Joun kako K'lais Jisasi mo uhwon'mentisofoho.

⁹ Ngko Joun'ni sen'ngkwa'we hwo'nyoho. Nakwo Jisasiye a'amu hn'nwi sekwo ngko'nji ejoku'nohumentani An'ituye syoho somne'no yo'mayo tango so'nji tohino so'nji t'ipemalokuhwono. I Jisas nakumo nto'no enemokosyohumawo'n'ngkiso hn'nwi nakwo yokumpohn'nyo ito'nontani lohokuhwono. Ngko An'ituye hungkuno a'amumo ulonji ngko Jisasi mo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkohe so'no ulahon'ngko hof'iko ngkimo wae yan'mo'mentohofofoho. Yan'mofont'ifi hof'iko olo hwaho we'e Patimous ayo ajwo lopo impo'angomo hopa n'humati'mentohofofoho. ¹⁰ Olopo nohumanji s'ikuno iyoho humayo Sante somo An'tumo jomo ulontan'ngko kakoe Towahuno Wop'ingo ngkimo ifehu'mokon'syahon'ngki wojo hopa uhwon'mentohefoho. Nje hohujo mta'ni mampaho engo kaunoho yoka hopa ho'n'ngkahon'ngki ole upa'n'mentoho, ¹¹ Yo'mayo hopi'nonohinoso kit'ihwam'me'no kiko nuhwon'ngkohojo oso hiso iyoswomo mt'i'mojo. Nomti'mokohojo ango aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo oso ponjo a'amu Jisasiye yofe ho'nomayo'ne uhu'mokuwo'n'ngkohoho osomne'no olo hungkuno loso uyahojo. Ango Efesos'i'nji Simena'nji Pekamom'i'nji Taiyotaila'nji Satis'i'nji Filatel'ifiya'nji Laoutisiya'ntnne'no uyahojo.

¹² Ose ho'n'ngkahon'ngki oso hwe hungkuno nt'imentiso sohomo uhwon'nomonji ikinjaofonji uhwon'mentoheho sikiloho ahojo wonyoangkafo aho fehohnjo hopi'nonohino nom'ne mta'ni hufa'uyo somo uhwon'mentohefoho. ¹³ Oso sikiloho'njo ajwo sopo Hwe Anga'nohinohwo lohofontan'ngki uhwon'mentohefoho. Oso hwe huhwo sohwo kako nakwoe hwahoponta'ango hwo'maho. I oso'no kako a'amu pa'nyo hweho. Osohwo nohumanto manji'mofa sawemo'njo ahuloho ahojo wonyoangkafo so'nji inyo sohomo uhwon'mentohefoho. ¹⁴ Kakoe mnokino'nji mijiyo'nji n'ihu'no halojofoho. Humeengo pa'nyofoho. Kakoe t'imoso t'ipomponaho pa'nyofoho. ¹⁵ Kakoe s'ifeso sojo

hwoyango hnn'ngkiso pa'nyofoho. Kakoe mampahoso mijiyoka hopa ho'n'ngkahon'ngki upa'n'imentohefoho. ¹⁶ Kakoe aho anga sohhonta'ni hntokwaliyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo ose mokosyohumamentisofoho. Kakoe hungkunoso s'ihu yohosi yohohnta'ni s'ihu mampo'nyo hopaso kakoe mango mta'ni swopahon'ngki uhwon'mentohefoho. Kakoe s'imanoso mofehi'nyo yokumpohn'nyo liso pa'nyofoho. ¹⁷ Oso huhwo sohumo uhwononji ngko kakoe s'ifi'ki'nyo'mo poyo pa'nyo p'iwahu'mentohefoho. Oseso kakoe aho anga sohhonta'ni nokisan'syonto nt'imento, K'iko iyoho yohotoho. Ngko syoho ae emayo so'nji esojwaofa so'nji yo'mayo hopi'nonohinoso hwap'ingo hwo'nyoho. ¹⁸ Yo'mayo songo humayo neso ngko hwap'ingo hwo'nyoho. Hohonta ngko pe'n'imentohe sohwo'n'mo nohonyo. Ihwoni, ngko songo ne'no humawo'n'ngkohe hwo'nyoho. Apa'no mape'n'imnehono. Ngko poyo pe'nyo so'nji t'ikanomo uyoso'nji mokosyohumayo hwo'nyoho.

¹⁹ I oso'no kako ose ntonto nt'imento, Yo'mayo uhwon'ngkino so'nji yo'mayo wojo so'nji yo'mayo t'ifi no'mo i'mofapone somo uhwon'ngkohoji iyoswomo ifalifaliyo mt'i'mojo. ²⁰ K'iko nje ahamo hntokwaliyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u mokosyohumentan'ngko nohon'ngkino so'nji sikiloho na'nohino aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo so'nji uhwon'ngkinoso hwap'ingo neso olenoho. Hntokwaliyoso a'amu ahwomomjo hwafoho. Hof'iko oso a'amu Anituye yofe ho'nomayo'ne anga aho hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sopenjo a'amu uhu'mokuwo'n'ngkohofa somo mokosyohumawo'n'ngkohofihwafoho. Sikiloho aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoso olenoho. K'laisiye a'amu anga aho hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo oso ponjo a'amusofoho. Jisas ose nt'imentisofoho.

2

A'amu Efesos somne hungkunofoho.

¹ Jisas kako ole nt'imento, Joun, k'iko hwe engo a'amu Anituye yofe ho'nomayo'ne anga Efesos somo mokosyohumawo'n'ngkohofa somne'no hungkuno ole mt'i'mojo. Ngko sohwo'ni hntokwaliyo aho fehohnjo hopi'nonohino nom'ne mta'ni hufa'uyoso nje ahamo mokosyohumunyo ngko sikiloho ahojio wonyoangkafu, aho fehohnjo hopi'nonohino nom'ne mta'ni hufa'uyo sopo hano emoyalokwe sohwo'ni ngko hungkuno ole selalokweno. ² Sekwoe yo'mayo yahino so'no ngko huno niyohoho. Sekwo syoho yokumpohn'nyo yont'ifi ngkimo mon'is'ikwajiyofoho. Yo'mayo tango se'mahonjoso sekwo yokumpohn'nyo lohof'iw'o'n'ngkohofa so'no ngko huno niyohoho. Sekwo a'amu hon'ngkano wonyo'njo somne'no nakwolaho liwo'n'ngkohofa kuyoho. Hof'iko nose'mant'ifi Anitu mta'ango (*apousel*) hwona'nyoho selahon'ngkofi hof'ikoe hwasyo hungkuno so'ntnne'no hwasyo yahino so'ntnne'no sekwo huno seyahon'ngki sekwo hof'ikoe hungkuno so'nji yahino so'nji yano ilof'ihwaj'iw'o'n'ngkohofa so'no ngko huno niyohoho. ³ Sekwo nje yofe so'no nn'ngkopantokwofo so'no a'amu nom'ne sohwa nosehonont'ifi wonyo selohofalokwofo. I oso'no sekwo yokumpohn'nyo lohofont'ifi tango engo t'ipemalokwofo. Oso tango t'ipemayo so'no sekwo iyoho masenyofoho. Oso hiso'ntnne'no ngko huno niyohoho.

4 I oso'no anga'no wonyo yalokwofo so'no ngko sekumne'no hungkuno'njo hwo'nyoho. Hohonta sekwo simeho hi'ntnnono kahopi ntapmmentohoho sohonta nehopi ntapmmentohofofoho. I, olohonta awonoho. 5 Hohonta sekwo yahino wonyoangkafo imotofofoho. Oseso sekwo oso yahino wopingo homo como nusikwajontifi nto p'wahu'malofo. Oso'no sekwo yahino wopingo imotofo so'no huno ikwesyafisyikuji sekwoe simeho fiwolo'mokumno. Iwolo'mokukuji yahino simo'mo imotofo hopaso apa'no fiyimno. U sekwo simeho miwolo'mokiyo'manji ngko nose'mahm'mo sekwoe sikilohoso wae weesemo'monnoho. 6 I yahino wopingo anga'no yalokwofo so'no ngko simeho wopingo ni'mo'n'ngkohoho. Oso yahino hiso olenoho. Sekwo a'amu hwahoponjo yahinomne'no sekumo aku ipesemotayo somne'no nakwolaha ulalokwofo. Ngko huhwo'ni ngkilaha ulalokweno. Sekwo ose yalokwofo so'no nje simeho wopingo ni'mo'n'ngkohoho.

7 Sekwo haloho hi'njiku'manji olo hungkuno hiloso Anituye Towahuno Wopingo sohwo Kilaisiye a'amu sokumo selalokunjo como haloho popmno. A'amu fihwo kako hwahoponjo yahino como uyakolo'nnyo sohwo ngko osohumo songo humayo'neso uyimono. Oso a'amu huhwo sohwo kako Anituye angopo wosopayo syoho hulimentisoso mta'ni iyo songo ne'no humayo'ne ipisayoso wosomjan'montonoho. Mjanoso sohwo songo ne'no nolohofantihwonefoho.

A'amu Simena somne hungkunofoho.

8 Hwe engo a'amu Simena como mokosyohumawo'n'ngkohoho somne'no hungkuno ole mti'mojo. Ngko simo'mta'ango sohwo'ni yo'mayo emayo so'nji esojwafo so'nji ngko hwapingo hwo'nyoho. Hohonta ngko poyo pe'nimentohe sohwo'ni i olohonta ngko songo humaleno. Ngko olo hungkuno hiloso selalokweno.

9 Sekwoe yo'mayo tohino so'nji tango so'nji se'malokusoso yo'mayo so'no umofonyo yiwo'n'ngkohoho so'no ngko huno niyohoho. I oso'no ngko sekwo'nji humantohe so'no sekwo a'amu ho'yango engo'njo pa'nyo kuyoho. A'amu fehohnjo sekumne'no sitofo hungkuno selalokwofo so'no huno niyohoho. Oso a'amu hiso nakwo Juta a'amu hwona'nyoho hwasyo hungkuno lalokwofo. Hofiko Seteniye a'amufoho. 10 Yo'mayo tango se'maso so'no sekwo iyoho sen'ngkuhwoloho. Seten kako yamofu waseloho'montonoho. Fehohnjo sokumo Seten kako sekumo impo'angomo sehumajihwosi sekwo yokumpohn'nyo wolohofantifetikeno lihwosi wasehoni'montonoho. Oso sikuno tango'njo sikuno pi'ningo engo moyakolofonehoho. O'o, sikuno aho hufa'u hopi'nonohino pa'nyofoho. Oso'no yo'mayo tango se'maso sohwo poyo wasemokumo lihwosi yihwoso'no sekwo po'nifo wekutoho. O'o, sekwo simeho hi'ntnnono ne'no ntap'wo'n'ngkuno. Ose ifijo so'no ngko sekumo ho'yango songo ne'no humayo'neso wosejapmmonnoho.

11 U sekwo haloho hi'njiku'manji olo hungkuno hiloso Anituye Towahuno Wopingo sohwo Kilaisiye a'amu sokumo selalokunjo como haloho popmno. A'amu fihwo hwahoponjo yahinoso kakimo upemotamo lihwosi yoso como monje yasyoso sohwo hungkuno ikwolofone sikuno como tohino momanehoho. Kako toho ne'no nalokunjo como maswonehoho.

A'amu Pekamom somne hungkunofoho.

¹² Jisas ole ntimento, Joun, kiko hwe engo a'amu Anituye yofe ho'nomayo'ne ango Pekamom sopo uhu'mokuwo'n'ngkohoho somo mokosyohumawo'n'ngkohoho sohwanne'no hungkuno ole mt'i'mojo. Ngko hwakuhwajo s'humampo'nyo yohosi yohohnjo mokosyohumanji olo hungkuno hiloso selalokweno.

¹³ Oso ango engo sekwo humawo'n'ngkohoho sopo Seten yokumpohn'nyo mokosyohumawo'n'ngkisofoho. A'amu pi'n'ngoso hofi'ko Seten'ye yofe ho'nomawo'n'ngkohoho so'no ngko huno niyohoho. I oso'no sekwo ngkimo simeho hi'ntnnono ne'no ntopalokwofe. I Antipas sohwo nje hungkuno hofiyo lijwao'mojo sohwo sekwo'nji nohumanto kako nje hon'ngkanomo tifi n'ngkamentiso so'no a'amu Seten mokosyohumawo'n'ngkisoso kakimo ko fonjosyahan'ngkofi sekwo ngkine'no hungkuno yoloho lijwaofo'neso iyoho masenyofoho. O'o, Antipas poyo pe'n'imentiso sohonta tango m'kun'imposo ko se'manteso sekwo Anitumne'no ajwopo yokumpohn'nyo loho'mentohofofoho. ¹⁴ Sekwo oso wonyoangkafo ko yalokwofoso nom'ne yahino wonyo so'no hungkuno hi'njo hwo'nyoho. Sekwo a'amu Pekamom soku, a'amu fehohnjo sekwo'nji humalofoso Mpelam'ye yahinomo yokumpohn'nyo kemokosyohumalofe. Yahino hiso olenoho. Mpelam sohwo kako hwe engo Mpelak osohumo Isilael somne'no yahino wonyo kompemayo so'ne lufi'hwahon'ngki Mpelak sohwo kako a'amu Isilael somo kompemahon'ngki Isilael'so pi'wahu'mentohofofoho. Nop'i'wasyont'ifi hofi'ko hwahoponjo an'itu hwasyo sohumo yofe ho'nomant'ifi yahu hwahoponjo hwasyo an'itu sohumne'no ho'nahinyoso n'imentohofofoho. Nonont'ifi a'mohufo imentohofofoho. ¹⁵ Oso pa'nyoso a'amu fehohnjo sekwo'nji humalofoso hofi'ko a'amu Nikoulas'ife hungkuno wonyomo yokumpohn'nyo kemokosyohumalofe. Oso'no hofi'ko hwahoponjo yahinomo in'ngkwalokwofe. I sekwo oso a'amu wonyo homo somo kengopo mol'hwajiyon'joso peho'neto. ¹⁶ I oso'no oso yahino wonyoso noho'naofikuji simeho fi'wolo'mokumno. U m'wolo'mokiyo'manji we'enepe ngko nose'mahm'mo nje hungkuno s'humampo'nyo pa'nyo so'nji a'amu wonyo hisokumo wae weese'monnoho.

¹⁷ Sekwo haloho hi'njiku'manji olo hungkuno hiso Anituye Towahuno Wopingo sohwo selalokunjo somo haloho popmno. A'amu fihwo kako hwahoponjo yahino somo uyakolo'nnyo sohumo ngko hofiyo umokosyohumamonnoho. Hohonta nje a'amu Isilael mokosyohumamote hopaso oso a'amu sohumo hofiyo mokosyohumahm'mo wosopayo ahwomo mta'ango uyimonnoho. Oso'nji sojo halojo yofe songo mt'i'mokinyo so'nji uyimonnoho. Oso yofeso a'amu sojo homo somo maso sohwo kako'nohini huno uyonefoho.

A'amu Taiyotaila somne hungkunofoho.

¹⁸ Jisas ose ntonto ole ntimento, Joun, kiko hwe engo a'amu Anituye yofe ho'nomayo'ne ango Taiyotaila sopo uhu'mokuwo'n'ngkohoho somo mokosyohumawo'n'ngkohoho sohwanne'no hungkuno ole mt'i'mojo. Ngko Anituye Hwomu sohwo'ni timo tipomponaho pa'nyo'njo sife sojo hwoyango hnnyo pa'nyo sohwo'ni olo hungkuno loso selalokweno.

¹⁹ Yo'mayo syoho engo y'w'ngkohoho so'no huno niyohoho. Sekwo a'amu nom'ne so'nji simeho inont'ifi ngkimo simeho hi'ntnnono ntapont'ifi a'amu nom'ne somo wopingo ulohof'wo'n'ngkohoho so'no ngko huno niyohoho. Yo'mayo tango se'manteso sekwo ajwopo yokumpohn'nyo

lohofiwon'ngkohofu kuyoho. Olo yahino hohonta ema'mentohofoso wop'ingo imo'nonto engo imo'nalofoho. ²⁰ Oso yahino wonyoangkafo ko yalokwofoso nom'ne yahino wonyo so'no hungkuno hi'njo hwo'nyoho. Ape wonyosi Jesepel kako sekwo'nji nohumentan'ngki sekwo kengopo molihwajiyon'jo yohoho. Kako Anituye hungkuno'nji'nyoho hwasyo hungkuno selalofoho. Kako nje syoho ntohofiyu sohwaso hon'ngkano wonyomo ip'it'hwanto ipemotowalokunjo so'no hofiko a'mohufu yontifi hwahoponjo anitu hwasyo sohumne'no wosopayo ho'nahinyoso nalokwofu. ²¹ Oso a'musi kako simeho uwolo'mokononji ko hontohumaheso awonoho. Kako nje hungkunomo hwotoho fento kako oso hwa'nyo iyo yahino somo woho'nao'mo huno ose mualofiyoho. Oso yahino wonyo hiso kakimo nto ifehu'mokahumaho. ²² Sekwo upa'nimno. Oso a'mu simo mnokino engo uyimo a'amu sohwa kako'nji hwa'nyo loho'nyo sohwa hofiko hofikoe hon'ngkano wonyo somne'no simeho m'wolo'mokiyomanji tohino engo uyimonnoho. ²³ A'amu oso a'mu siye yahinomo in'ngkawowo'n'ngkohofu somo poyo umokomonnoho. Ose i'me'no a'amu hopi'nonohino nn'ngkap'iwon'ngkohofu olo so'no huno uyimontonoho. Ngko Jisas sohwo'ni a'amu hopi'nonohinofe huno simeho somo huno niyohoho. A'amu anga'no anga'nohino sokumo yo'mayo y'w'on'ngkohofu so'no yamofu waselohomonnoho. Ngko a'amu wonyo homo somo poyo imoku'me'no hofiko huno ole uyimontonoho.

²⁴ A'amu Taiyotaila humawon'ngkohofoso a'mu wonyo siye yahinomo tifi min'ngkayo'njoso sekwo Seten'ye yahino wonyo ne somne'no huno mosyafisiyon'jo yalokwofu sokumo ngko ole selalokweno, Ngko nom'ne syoho mosejapmnehono. Olo syoho anga'no sejopalokwe loso olenoho. ²⁵ Sekwo syoho wop'ingo yalokwofoso ne'no ikuji nje hungkunomo aho yokumpohn'nyo fikesyohumamno. Mokosyohumentan'ngkuji ngko nose'ma'mnefoho. ²⁶ Nje a'amu soku sekwo hwahoponjo yahino somo uyakolon'nyo soku sekwo nje yahino somo ne'no nn'ngkopontan'ngkuji sikuno moi'wo imo'noso sohonta ngko sekumo mnokino engo'njo imo'n'ngkuji womokosyohumantifeho. ²⁷ Nje Mpo-hwo Anitu kako a'amumo mokosyohumayo so'no yokumpohn'nyo ntapmentis hopaso ngko nje yokumpohn'nyo sekumo wosejapmmonnoho. Hwakwontoho fompilofiso hopaso a'amu wonyo somo sekwo nomokosyohumafikuji hofikoe yokumpohn'nyo so'nji hofikoe yofe engo so'nji wofongkulofantifeho. ²⁸ Oso hohosohonta ngko im'ngo ne so'nji i'muso wasejapmmonnoho.

²⁹ Sekwo haloho hi'nj'iku'manji olo hungkuno hiloso Anituye towahuno sohwo nje a'amu sokumo selalokwe somo haloho popmno.

3

A'amu Satis somne hungkunofoho.

¹ Jisas ose ntonto nt'imento, Joun kiko hwe engo a'amu Anituye yofe ho'nomayo'ne ango Satis sopo uhu'mokuwon'ngkohofu somo mokosyohumawon'ngkohofu sohwanne'no hungkuno ole mtimojo. Ngko Anituye Towahuno mokosyohumaleno. Ngko hntokwaliyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo somo mokosyohumale sohwo'ni sekumo ole selalokweno. Sekwoe yo'mayo yahino so'no huno niyohoho. A'amu sekumne'no ole lalokwofu. A'amu Satis soku Anituye

yofe ho'nomayo'ne uhu'mokuwo'n'ngkohofoso sekwo wonyoangkafo humalofo. Ose ko lalokwofo so'no ngko huno ole niyohoho. Sekwo poyo pa'nyo humalofo. Hwap'ngoso sekwo nje hungkunomo nto'no man'ngkwalokuyohoho. Oso'no sekwo huno ito'no fi'syafi'hupmno. Sekwo Anituye pono mas'fitnnohoho. ² Sekwo yomo yaofi'kuji ngkine'no huno nto'no fi'syan'fohupmno. Sekwo yahino wop'ingo we'e wojo sohwo poyo wape'nimonto yalokunjoso sekwo yokumpohn'nyo usofitopmno. Yo'mayo hopi'nonohino yi'wo'n'ngkohoho somo nje Anitu nuhwononto ole lalofoho. Hofiko nto'no miyo'njo yi'wo'n'ngkohofofoho. Ose lalofoho. ³ Sekwo Anituye hungkuno kahopi upa'nontifi yokumpohn'nyo kemokosyohumamotofo pa'nyo so'no huno syafi'syikuji oso pa'nyoso apa'no nokemokosyohumafi'kuji sekwoe yahino wonyoso ni'hu'nahone foho'naopmno. Moho'naofe'njo ikuji nto'no molikofohumayo'manji ngko a'amu hufu uyimo lihwosi poso hopaso wose'ma'monnoho. Osohonta sekwo yomo m'kun'imposo uyantifeho. ⁴ Sekwo a'amu Satis pi'n'ngo soku sekwo hon'ngkano wonyo'njo ko humentan'ngkofi a'amu anga'no anga'nohino soku sekwo hon'ngkano wonyo miyo'njo humalofo sokumo ngko sekumo songo humayo'ne hwapife halojo pa'nyo sejapm'me'no sekwo hoponoho. Ngko'nji songo ne'no nohumentihwanefoho. ⁵ Sekwo hwahoponjo yahino somo monje yasyi'wo'n'ngkohoho soku sekumo songo humayo so'no hwapife halojo pa'nyo sejapm'me'no womiyantifeho. Oseso oso iyoswo a'amu songo ne'no humayo'ne yofe'njo somta'ni sekwoe yofeso wae meesemo'mnoho. O'o sekwo nje Mpohwo'nji kakoe a'amu ahwomomjo sohwanjo sopo nolohofi'kujo'no ole ulimonoho. Olo nje a'amufoho. Ose ulimonoho.

⁶ Sekwo haloho hi'nji'ku'manji olo hungkuno hiloso Anituye Towahuno Wop'ingo sohwo nje a'amu sokumo selalokunjo somo haloho popmno.

A'amu Filatel'fiya somne hungkunofoho.

⁷ Jisas nt'imento, Joun kiko hwe engo a'amu Anituye yofe ho'nomayo'ne ango Filatel'fiya somo mokosyohumawo'n'ngkohoho sohwa'ne'no hungkuno ole mt'i'mojo. Ngko hon'ngkano wop'ingo'nohini'njo sohwo'ni ngko yahino ne'njo sohwo'ni olo hungkuno loso selalokweno. Oso hwe yofe engo'njo Ntefit sohomo Anitu kako oso pone engo Jelusalem mokosyohumamojo so'no yokumpohn'nyo uyimentiso hopaso Anitu ahwomomjo pone engo Jelusalem songo sopo ne'no mokosyohumayo'ne kako ngkimo yokumpohn'nyo ntapmmentisofoho. Oseso ngko ahwomomjo hoku'yo somo a'amumne'no hwsompee'meso nom'ne a'amuhwo mopi'jwasyonehoho. Ngko oso hoku'yo homo somo a'amumne'no pi'jwahumeso nom'ne a'amuhwo mohwosampenehoho.

⁸ Yo'mayo yahino iwo'n'ngkohoho so'no ngko huno niyohoho. Sekwoe si'manopo ngko hoku'yo hwsompeesyoheso uhwon'mno. Oso hoku'yo hwsompeesyoheso nom'ne a'amuhwo mopujasyonehoho. Sekwoe yokumpohn'nyo we'e so'no ngko huno niyohoho. Oso yokumpohn'nyo we'e so'nji nje hungkunomo nn'ngkapontifi nje yofe nom'ne sohwo yoloho lijwaofone'neso iyoho masenyofoho. ⁹ Upa'nimno. Oso a'amu Seten'ye yahinomo in'ngkawowo'n'ngkohofoso hwasyo hungkuno ole selalokwofo, Nakwo a'amu Jutafe hon'ngkanomo in'ngkwalokuhwone hn'nwi nakwo'nohini Anituye a'amu ne'nwoho. Oso a'amu ose selalokwofo homo somo ngko sekwoe sifi'ki'nyo'mo wop'ihumojamonnoho. Nop'ihumojao'me'no hofiko huno ole uyimontonoho. Sekwo a'amu

Filatelifiya sokune'no nimo'nantofoho. Hofiko huno ose uyimontonoho.

¹⁰ I sekwo nje hungkunomo tifi nn'ingkapontife so'no yo'mayo tango se'mahonjoso sekwo yokumpohn'nyo lohofwo'n'ingkohoho kuyoho. Oso'no ngko sekumo hofiyo wosemokosyohumamonnoho. Tifi no'mo hwe moya'mi olo hwaho lopo humolawotofo sofe hungkuno ikwolofo'ne sohonta yo'mayo tango u'maso pa'n'ingoso sekumo mose'manehoho. O'o, ngko oso hiso'no ngko yokumpohn'nyo wosemokosyohumamonnoho.

¹¹ We'enepi wose'ma'monnoho. Ou, ngko nje syoho sejapmmentoheso sekwo aho yokumpohn'nyo fikemokosyohumamno. Ose miyo'manji a'amu nom'neso sekwoe ahwomomjo ho'yangyo fehohnjoso nosemapitnoho.

¹² Sekwo yo'mayo hwahoponjo yahino samo nuyakolofikuji'manji sekwo nje Anituye angomo nohwafikuji engkwosaho pa'nyo umo'nantifeho. Sekwo Anitumo musikwajifitnehoho. O'o, sekwo ne'no humantokutnefoho. Ngko nje Anituye yofe'nji nje yofe songo'nji sekumo wasenti'mokimonnoho. Hwap'ingoso sekwo nje a'amu ni'hu'nahone kuyoho. Oso'nji ngko Anituye pone songo osomne'no yofe Jelusalem'nye eso sekumo wasenti'mokimonnoho. Hwap'ingoso sekwoe pone ni'hu'nahonefoho. Oso pone hiso ahwommta'ni wapmmonnoho.

¹³ Sekwo haloho'njo ku'manji olo hungkuno hiloso Anituye Towahuno sohwo nje a'amu sokumo selalokunjoso haloho popmno.

A'amu Laoutisiya somne hungkunofoho.

¹⁴ Jisas ose ntonto ole ntimento, Joun kiko hwe engo a'amu Anituye yofe ho'nomayo'ne ango Laoutisiya sopo uhu'mokuwo'n'ingkohoho samo mokosyohumawo'n'ingkohoho sohwanne'no hungkuno ole mt'mojo. Ngko hungkuno ne'njo hwap'ingyo sohwo'ni yo'mayo Anitu nt'iwon'ing'kiso samo in'ingkawowo'n'ingkohe hwo'nyoho. Yo'mayo hungkuno Anitu nt'imentisoso yoloho li'jwao'mentohe hwo'nyoho. Oso syoho hiso ito'no imentohefoho. Yo'mayo Anitu mt'mokumentiso hwaho'nji ahwomo'nji yo'mayo so'nji ngko hwap'ingyo sohwo'ni olo hungkuno loso sekumo selalokweno.

¹⁵ Yo'mayo yahino iwo'n'ingkohoho so'no ngko huno niyohoho. Sekwo ngkine'no syanifisyontife sohonta sekwo nakwolaho manjo'njo ko yontifi sekwo nje hungkunomo aho yokumpohn'nyo mokemokosyohumayo'njo yontifi sekwo hwasyopo humalofo. Sekwo ngkine'no nakwolaho lontifijontentesi wop'ingyo'nesohilo. I nje hungkuno aho yokumpohn'nyo mokosyohumantifijontentesi wop'ingyo'nesohilo. I oso'no sekwo hwasyopo humayo so'no ngkilaho. Hwap'ingoso sekwo hwasyopo nohumantifi ole hnnalokwofo. Nje yahinoso peho'no iwolo'mokumnehono. O'o, olo yahino homo lomo wohumamonnoho. Ose hnnalokwofo.

¹⁶ Sekwo ngkine'no we'enepi nn'ingkapontifi hwahoponjo samo we'enepi in'ingkawentifi hwasyopo humalofo so'no ngko s'moyihu'nalokweno. ¹⁷ Hwap'ingoso sekwo ole hnn'iwon'ingkohofi, Nakwoso yokumpohn'nyo so'nji yokumpohn'nyo ito'nontani ho'yangyo engo malokuhwono. Nakwo huno'nji'nwoho. Yo'mayo so'no umofonyo miyo'nji'nwoho. Wop'ingyo humalohwono. Ose hnn'iwon'ingkohofofoho. I oso'no sekwo ose ko hnnontifi sekwo t'impini'nyo kuyoho. Sekwo ho'yangyo neso ane'njo soku a'apaho'nohino kuyoho. Sekwo ni'hu'no wonyo nohumentan'ing'kofi ngko nosehononji sekumne'no hitoho ntokwoho.

¹⁸ Oseso nje hungkunomo haloho popmno. Ho'yangyo engo womano likuji ngkinta'ni ahwomomjo ho'yangyo mpe ntohopmno. Oso ho'yangyo mpe

iyo'ne sekwo tohino engo mayo'manji u yo'mayo umofonyo iyo'manji wop'ingofoho. Mpe noho ntahopmno. Sekwo ngkinta'ni hon'ngkano wop'ingo'nohini hwap'ife halojo mapijo'manji sekwo mpe ntahofikuij sekwoe a'apahomo ekoi'syahon'ngkuji nom'ne a'amu somne'no sekwo wonimango masenehoho. Sekwo ngkinta'ni molasin mpekuji sekwoe t'imo t'imp'i'nyoso nosefisahu'mokuhwoso'no sekwo t'imo wohonantifeho.

¹⁹ A'amu hopi'nonohino somne'no n'imo'n'iw'o'n'ngkiso so'no hof'iko wonyo ifijo'manji ngko yoka hungkuno uli'mo hof'ikoe hon'ngkano nto'no wom'ihwat'imo. Oso'no sekwoe yahino wonyo so'no huno syaf'isy'ikuiji yomo yaof'ikuiji s'meho fi'wolo'mokumno. Hon'ngkano wop'ingo so'no hi semo'n'ingkuhwosi nto'no fin'ngkamno. ²⁰ Sekwo upa'n'imno. Ngko sekwoe s'mehomjo hoku'yopo lohofonji woswapmmonji hungkuno selalokweno. U, sekwo nje mampaho nupa'n'ngkuji nohwosompent'maf'ikuijo'no ngko noswapm'mo. Ngko sekwo'nji wohumamonnoho. Oso hopo sopo nekwo wosopayo non'ngkuhwasi nekwo a'amu afa umo'nantaeho. U kako nje a'amu ne umo'n'imotonoho.

²¹ A'amu fihwo kako hwahoponjo yahino somo yakolo'nnyo sohumo ngko yo'mayo hopi'nono yokumpohn'nyo mokosyohumame sohonta oso hwe huhwo sohumo ngko kakimo ngko'njo lopo wom'ihumat'i'monnoho. Nohumehwasi yo'mayoso nakumo enjwa'mo nowent'ihwonefoho. Oso pa'nyoso ngko sekwoe hwahopo nohumanji yo'mayo hwahoponjo somo uyakolofonji ngko hon'ngkano wonyo miyo'njo imentohefoho. Oso'no olohonta ngko nje Mpohwo'nji kakoe epohumayo engo sopo humanji yo'mayo somo mokosyohumaleno.

²² U, sekwo haloho hi'njo ku'manji olo hungkuno hiloso An'tuye Towahuno Wop'ingo sohwo nje a'amu sokumo selalokunjo somo haloho popmno. Ose nt'imentisofoho.

4

A'amu ahwomomjoso An'itumne'no hwo'mtame ehumalofo.

¹ Moi'wo ntahon'ngki uhwon'mentoheho, U ahwomomjo hoku'yo nohwosomp'o'nowentan'ngki uhwon'mentohefoho. Ose uhwononji mampaho kounoho yoka hopa s'imo'mo upa'n'ngkoho ole nt'imento, Oyomo. Olopo fisape. Ngko yo'mayo t'ifi i'mofaponeso wokit'hwamo. ² Ose ntahon'ngki ngko t'imo komo'no uhwon'mentoheho An'tuye Towahuno Wop'ingo ifehu'mokon'syahon'ngki ngko ahwomomo nohumanji uhwon'mentoheho, U ngko hwe engo a'amumo mokosyohumawo'n'ngkiso sohwoe epohumayo somo uhwononji ole syaf'ih'u'mento, U nakwoe Hwe Engo An'itu kako a'amu hopi'nonohinomo mokosyohumayo sohwo humaho. ³ Ose syaf'isonji uhwon'mentoheho sojo hon'kot'ikojo'njo pomponaho'njo pa'nyo sohwo nohumentan'ngki uhwon'mentohefoho. Kakoe epohumayo sopo sakungkwolan'ngo kopmno'nowentan'ngki uhwononji l'imento, An'tuye pomponaho wonyoangkafo'njo uhwon'mentohefoho.

⁴ An'tuye epohumayo a'amu mokosyohumayo sohwoeso ajwo'mo wentan'ngki nom'ne epohumayo s'ife aho hopi'nono nom'ne mta'ni os'ofosofahu'no nomotoku'mo'nowentan'ngki uhwon'ngkeso osopo hwe engo sohwa hof'ikoe hwap'ife halojo'nohino'njo mnokino manji'mofo na'nohino'njo sohwa nohumentan'ngkofi uhwon'mentohefoho. Oso epohumayo so'nji mnokino manji'mofo na'nohino'njo somo uhwononji ngko huno ole syaf'ih'u'mento, U a'amumo mokosyohumayo'ne hwafoho.

⁵ Ose syafisyonji Anituye epohumayo'njo sopo nta'ni emta'mingo yonto mampaho pi'ningo ahwomo yoka pa'nyo ho'n'ngkahon'ngki upa'nonji uhwon'mentoheho kwefoho aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo Anituye epohumayo'njo sopo nosijontan'ngki uhwononji limentoho, U, Anituye Towahunofoho. Ose limentohefoho. ⁶ Anituye epohumayo somo mitifongo timo hon'ngkonyo pa'nyoso lifawo'nnyoponoho.

Anituye epohumayo momingo sopo yo'mayo kengo songo humayo osofosofahu'nohino sohwa nohumentan'ngkofi uhwon'mentohefoho. Oso songo sohwa hofikoe timo pi'ningo engo'njo hofikoe s'mano hohnta'ni hohujo hohnta'ni ifeehu'mokahinyo hwafoho. ⁷ Oso songo huhwo sohwa s'mo'njo sohwo kako ahwomomjo a'amu sikis'wojo (*laiyoun*) paho pa'nyo'njo hweho. Ose feponjo sohwo kako ahwomomjo a'amu a'apahoso yahu *mpulimokau* pa'nyo'njo hweho. Ose feponjo sohwo kako ahwomomjo a'amu kakoe s'manoso a'mos'mano'njo hweho. Ae'uyo sohwo kako ahwomomjo a'amu kakoe a'apahoso yihufo s'we sohwafe a'apaho'njo hweho. ⁸ Oso songo humayo osofosofahu'nohino sohwa hofiko anga'no anga'nohino sohwa hofikoe fefeelohoso aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohino'njo hwafoho. Oso fefeelohoso timo pi'ningo engo'njoso a'apaho hohnta'ni angihnta'ni wo'nnyo'njo hwafoho. Hofiko im'ngonji hinjopo sikuno'nji sikuno huhwo huhwi olo ta loso ne'no lwo'n'ngkohofi,

Nakwoe Hwe Engo Anitu yo'mayo yokumpohn'nyo hwofilo'nnyo sohwise kiko wop'ngonohino hwosoho.

Kiko wop'ngonohino hwosoho.

Kiko wop'ngonohino hwosoho.

Kiko pa'nyo a'amu fihwo mohumuyoho.

O'o nakwo hopi'nonohino kengo'nwoho.

Kiko ae'mta'ni humamopmentohino sohwise olohonta ne'no humahnno.

Kiko engolopohamo ne'no nohumantitne hwosoho.

⁹ Oso songo humalofo a'amu osofosofahu'nohino sohwa hofiko Anitu songo ne'no humant'hwone sohwo kakoe epohumayo sopo humaso sohwoe yofe engo'nji kakoe yokumpohn'nyo ntnne'no ta lont'fi noho'nomant'fi isamayoka uliwo'n'ngkohofofoho. ¹⁰ Ose lwo'n'ngkohofoho sohonta oso hwe engo sife aho hopi'nono nom'ne mta'ni osofosofahu'nohino sohwa hofiko Anitu kakoe epohumayo sopo humaso sohume'no hwomtame ehument'fi ipitofawent'fi oso Anitu songo ne'no humant'hwone sohwoe yofe engo ho'nomant'fi hofikoe mnokino manji'mofa na'nohinoso kakoe sifeki'nyo'mo ho'nahumentohofofoho. Ose uhwononji ole syafihu'mentoheho, U, hwe engo sohwa hofikoe yokumpohn'nyoso Anitu mta'ango nt'hwamentohofofoho. Ose nt'hwant'fi ta ole limentohofi,

¹¹ U, nakwoe Hwe Engo Anitu kiko yo'mayo hopi'nonohino mt'i'mokumentohino so'no

a'amu hopi'nonohinoso jije yofe engo'nji jije yokumpohn'nyo hwofilo'nnyo so'nji ho'nomayo'ne kiko hopoenohino hwosoho.

Kiko yo'mayo so'no huno syafisyonji want'i'mokumo lonji imentohinoso yo'mayo imo'n'mentisofoho.

Oso ta hiso nol'wo'n'ngkohofofoho.

Hwap+ngoso a'amu kikimo fonjakohumentohofoso jije hon+yo us+ihuma'mentohinoso a'amu hopi'nonohinoso wonyo somta'ni mpe ema'mentohinoso hofiko jije a'amu ne imo'n+imentohofofoho.

Kiko oso a'amu hiso temtifo hopi'nonohino mta'angoso hungkuno kengo kengo'njo a'apaho kengo kengo somta'ni hwaho kengo kengo somta'ni ma'mentohinofoho.

¹⁰ Kiko oso a'amu huhwo sohwo nomanji An+tu'njopo mokosyohumanji hofiko An+tuye syoho ulohofiyone mmokumentohinofoho.

Oseso hofiko hwahoponjo a'amu hopi'nonohino somo womokosyohumant+feho.

Oso ta hiso Jisas+mo ul+imentohofofoho.

A'amu ahwomomjo sohwa Jisas A'amufe Wonyomne'no Poyo Pe'n+imentiso sohwoe yofe ho'noma'mentohofofoho.

¹¹ Ngko Joun'ni apa'no uhwononji upa'n+imentoheso a'amu ahwomomjo pi'n+ingo engo sohwo mampahoso ho'n+mentisofoho. Oso hopo sopo hofiko An+tuye ephumayo so'nji yo'mayo songo humalofo osofosofahu'nohino sohwanji hwe engo sohwanji nohumentan+ngkofi hofiko ku'moku'mofo ihumaj'+mentohofofoho. ¹² Hofiko mampaho engo'nji ole limentohofi,

An+tuye Hwomu A'amufe Wonyomne'no Poyo Pe'n+imentiso sohwo kako yo'mayo mokosyohumayo'ne yofe engoso, yo'mayo ho'yangoso, yo'mayo huno wop+ngoso mayo'ne kako hopenohino hweho.

Nakwo kakoe yofe engoso noho'nomehwasi kakoe yokumpohn'nyo so'no yoloho lijwaof+hwasi isamoyoka ulano.

Kakoe simeho wop+ngo umo'nono.

Mango mohm'no ose limentohofofoho. ¹³ Ose upa'nonji ole upa'n+imentoho, Yo'mayo An+tu mt'+mokumentiso ahwomomjo sohwanji hwahoponjo hn'nnonji a'amu poyo pe'n+imentohofoho sohwanji mijo ayomjo sohwanji nakwo hopi'nono ole liment+hwoni,

An+tu kakoe ephumayo sopo humaso sohwo'nji kakoe Hwomu A'amufe Wonyomne'no Poyo Pe'n+imentiso sohwo'njimo isamoyoka m+kun+imposo selalokuhwono.

Nakwo sikoe yofe ho'nosemalokuhwono.

Sikoe yofe engo'nji sikoe yokumpohn'nyo'nji ne'no nowent+hwonefoho.

¹⁴ Ose ulahon+ngkofi oso songo humalofo osofosofahu'nohino sohwa ole limentohofi, Ou, nehopeho. Ose lahon+ngkofi hwe engo sohwa hofiko sikoe yofe ho'nomayo'ne hwomtame imentohofofoho.

6

Joun oso iyoswo impe mijaho'njoso lojwohofojahinyoso lokefamo'nnyo uhwon+mentisofoho.

¹ Ngko nohumanji uhwon+mentoheso Nakwoe Wonyo'ne Tohino Ma'mentiso sohwo impe mijaho'njo lojwohofojahinyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni s+mo'mjo nto lokefoma'mentisofoho. Ose yahan+ngki songo humalofo osofosofahu'nohino somjo anga'nohino sohwo kako mampaho ahwomo yoka hopa a'amu fihumo ole ul+mento, Oyomo. ² Ose ulahon+ngki uhwon+mentoheso yahu (*hous*) halojo a'amu hn'nomokom+wo'n+ngkiso sopo a'amu mekinonjo sohwo nokehumanto

hwe engo sohwoe mnokino manji'mofoso nomanto nowento kakoe mango sohwo hwo toho hmmentisofoho.

³ Oso impe mijaho'njo hufa'u lojwohofojahinyoso nolokoefomahon+ngki oso songo humalofo osofosofahu'nohino somjo osofeponjo sohwo nom'ne a'amu fihumo ole ho'nimento, Oyomo. ⁴ Ose upo'n+ngkahon+ngko yahu (*hous*) honiyo'nohino a'amu hn'nomokom+wo'n+ngkiso sohwo i'mofapmmentisofoho. Oso a'amu yahu sopenjo kehumaso sohomo a'amu hwahopo humalofo sofe simeho pompenjiyoso wae yafo'ne yokumpohn'nyo uy+mentisofoho. Oso simeho pompenjiyoso wae ihwoso'no a'amu hwahoponjoso hofiko nolikafikuji nofonjahin+fitnnefoho. Oso'nji hwakuhwajo engoso uyahon+ngkofi umentisofoho.

⁵ Oso impe mijaho'njo hufa'u sihune lojwohofojahinoso nolokoefomahon+ngki upa'n+mentoho oso songo humalofo osofosofahu'nohino somjo hufa'u sihune sohwo ul+mento, Oyomo. Ose ulahon+ngki uhwon+mentoheso yahu a'amu hn'nomokom+wo'n+ngkiso sikwo'mno sohwo i'mofapmmentisofoho. A'amu oso yahu hopo sopo kehumayo sohwo kako wosopayo yano ulofiyone mt+mokinyoso mokaho'n+mentisofoho.

⁶ Oso hohosohonta songo humalofo osofosofahu'nohino ajwo so'mta'ni mampaho ole ho'nimento, Mijoho engo nto i'mofapohoho. Oseso hwe fihwo hamniyoho syoho'njo sohwo kako sikuno anga'nohino syoho somjo hamniyohoso hofiko'montohwamne'no sikuno anga'nohino somne'no ahu'mo wosopayo aho fehohnjo'nohino mpe uy+montonoho. Wosopayo engo'maho. U hwamo'manji aho hopi'nono sife fehohnjo hopi'nono. I ijayo'nji humo'nji hamniyoho honje moho'naopitnnehofo. Ose ho'n+ngkahon+ngki upa'nonji wosopayo'ne hamniyoho yokintahopo imo'n+ngkohoho syafi'hu'mentohefoho.

⁷ Nakwoe Wonyo'ne Tohino Engo Ma'mentiso sohwo impe mijaho'njo lojwohofojahinyo osofosofahu'nohino somo lokoefomahon+ngki oso songo humalofo osofosofahu'nohino ae'uyo sohwoe mampaho nom'ne a'amu fihumo ole ho'nimento, Oyomo. ⁸ Ose ulahon+ngki ngko apa'no uhwon+mentoheso yahu a'amu kehumawo'n+ngkiso *hous* sohwo i'mofapmmentisofoho. Nolohofahon+ngki a'amu kehumunyo sohwo kakoe yofeso a'amumo poyo imokiyo'ne hweho. Nom'nihwo t+finjo sohwo kakoe yofeso a'amumo t+kanamo m+hwajiyone hweho. Oso a'amu huhwo sohwa'u nowenji a'amu hwahopo humalofo hopi'nonohino somo osofosofahu'nohino hotito'mentisiyefoho. Osofosofahu'nohino hotito'mentisiyo anga'no nomehwasi poyo imokahnne'enji yokumpohn'nyo ma'mentisiyefoho. A'amu fehohnjo hwakuhwajo'nji poyo umokanjyoho. Fehohnjo mijoho pe'n+ngkuji poyo wope'nant+feho. Fehohnjo mnokino uy+hwosi wope'nant+feho. Ae'uyo somo sikis+wojo wolo'menaomtonoho.

⁹ Hwe nakwoe Wonyo'ne Tohino Ma'mentiso sohwo impe mijaho'njo lojwohofojahinyo aho anga'no hopi'nonohino somo lokoefomahon+ngki uhwon+mentoheso a'amu An+tuye yofe'no poyo pe'n+mentohoho sofe huyo'mango oso ijempoho yo'mayo An+tumne'no ho'nasy+wo'n+ngkohoho enjwa so'mo nohumentan+ngkofi uhwon+mentohefoho. Oso a'amu hiso hwahopo songo humamotofo sohonta hofiko An+tuye hungkuno lut+hwamotofo so'no nom'ne a'amuso hofikimo fonjahumentohofoho. ¹⁰ Oso huyo'mango sofe mampaho engo'njo ole li+mentohofi, Ou, nakwoe Hwe Engo, kiko yo'mayo hopi'nonohino yokumpohn'nyo

mokosyohumahnno sohwoosi kiko wopango'nohini hwosoho. Jije yahino nto'nohino'njo hwosoho. Yo'mayo hungkuno liwo'nningkino so'no nakwo huno nayohoho. Ne umo'nimontonoho. Nakwoe honiyo somne'no kiko a'amu hwahoponjo samo aku tohino ntohonta uwonneto. I, oso'no hofiko hofikoe hungkuno somne'no ntohonta ikwolopitnneto. ¹¹ Ose ulahonngkofi a'amu ahwomomjo sohwa hofiko a'amu anga'no anga'nohino hisomo hwapife halojo sawemoso uyontifi ulimentohofi, Hofahiyo. Sekwo we'enepi fohontohumamno. Hwangku Anituye syoho ulohofiyo seningkwa'wehwosa hofiko sekwo sapmentohoho hopa sapitnnefoho. Anituye syoho ulohofiyo nom'ne samo a'amu hwahoponjoso hofiko sekumo fonjasehumentohoho hopaso hofikimo fonjahufijoso sekwoe ae'uyo (*nampa*) sopo hopoeno imo'nningkuhwoso'no sekwo tohino so'no aku tohino uyonefoho.

¹² Hwe nakwoe Wonyo'ne Tohino Ma'mentiso sohwo impe mijaho'njo lojwohofojahinyo aho anga'no hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohino samo lokoefomahonngki uhwonmentoheso hwomihwo mikunmposo imentisofoho. Oso hohosohonta mofehinyoso sikwo'mno titiso pa'nyo imo'nngkahonngki hamno honiyo'nohino imo'nimentisofoho. ¹³ Osohonta hntokwaliyo ahwomo mta'ni hwahopo piwahu'mentisofoho. Oso hiso'no nakwo huno moi'wonoho. Ifofo engo yonto solongkoe ufo'nji mojo'nji wasyiwonngkiso hopa hntokwaliyo piwahu'mentisofoho. ¹⁴ A'amu ife popojasyiwonngkohoho hopaso ahwomo oso hopa popojonto moi'wo imo'nimentisofoho. Hwofiki'nyo hwanji mijo'njo saponjo hwaho we'e sohwanji hofikoe angoso nuliko'mantifi we'enehwo nonje ehumentohofofoho. ¹⁵ A'amu yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwanji hwe engo hopi'nonohino sohwanji a'amu itokuso'njo sohwo mokosyohumawo'nngkohoho sohwanji a'amu hamniyoho'njo sohwanji a'amu yokumpohn'nyo sohwanji a'amu syoho ulohofiyo sohwanji a'amu siki'nyo so'nji a'amu hopi'nono hofiko iyoho engo unngkahonngki limentohofi, Nakwo sokimo'mo hwa'imo'mo woswantane'no ihwono. ¹⁶ Ose ulontifi ulimentohofi, Hwofiki'nyo sohwoosi, oso hwe kakoe epohumayo sopo humaso sohwo'nji hwe nom'ne nakwoe Wonyo'ne Tohino Ma'mentiso sohwo'nji siko nakumo yoka nal'sihhnoho kiko nofosomahoji nakumo fifehu'mokonasyo. ¹⁷ U, siko nakumo yoka nal'sihhne sikunoso olohonta nto i'mofapohoho. I oso'no nakwoe wonyo somne'no siko nakumo aku nejapiso sohonta yokumpohn'nyoso tihwo waloho'mtolo. O'o, awonoho. Ose limentohofofoho.

7

A'amu Isrlael 'wan hantilet fouti-foua tausen' (144,000) sofe hungkuno-foho.

¹ Ose uhwononji nom'ne wojo hopa uhwonmentoheso, a'amu ahwomomjo osofosofahu'nohino sohwa hwaho tokwajo ae sopo lohofontifi ifofo oso'mo so'mta'ango osofosofahu'nohino samo aho kesyohumentanngkofi uhwonmentohofoho. Oso ifofo hiso mijo ayomo hwahomo iyo oso'njo sopo muloho'mentisofoho. O'o, ifofo homo samo pijwahumentohofofoho. ²⁻³ Ose uhwononji uhwonmentoheso, a'amu ahwomomjo nom'ne sohwo mofehi'nyo si'mofapiso so'mta'ni nosaponto Anitu songo ne'no humayo sohwoe ifalifaliyo mt'i'mokiyo'neso ahomo nomokosyohumanto mango engo

ulimonto, Sekwo a'amu ahwomomjo osofosofahu'nohino sohwasu sekwo hwaho'nji mijo ayo'nji wonyo imokiyo'ne yokumpohn'nyo mokosyohumalofo sohwasu we'e nehwo fohontohumamno. Simo'mo nakwo Anituye syoho ulohofiyu sohwasu yomohu'nyopo Anitu kakwo'yohwo sohwoe ifalifaliyo mt'i mokosyihwasu i'osohonta sekwo hwaho'nji mijo'nji iyo'nji wonyo hnmokumno. ⁴⁻⁸ Ose upa'nonji a'amufe yomohu'nyopo ifalifali mt'i mokinyo neso atofu linyoso ole upa'nimentoho. A'amu Isilael temtitofu aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo somta'ango a'amu *wan hantilet foutifou tausen* (144,000) somo Anitu kakwo sohwoe ifalifaliyo mt'i mokinyo hwasu. Temtitofu homo homta'ango a'amu *tewelif tauseniso* (12,000) ma'mentohofofu.

Jutafe temtitofu *tewelif tausenfoho* (12,000).

Lupeniye temtitofu *tewelif tausenfoho* (12,000).

Ngkatkiye temtitofu *tewelif tausenfoho* (12,000).

Asyafe temtitofu *tewelif tausenfoho* (12,000).

Napitalaiye temtitofu *tewelif tausenfoho* (12,000).

Monaseye temtitofu *tewelif tausenfoho* (12,000).

Simeyuniye temtitofu *tewelif tausenfoho* (12,000).

Lifaiye temtitofu *tewelif tausenfoho* (12,000).

Isokafe temtitofu *tewelif tausenfoho* (12,000).

Sepiyulaniye temtitofu *tewelif tausenfoho* (12,000).

Jousepiye temtitofu *tewelif tausenfoho* (12,000).

Mpenyaminieye temtitofu *tewelif tausenfoho* (12,000).

Oso a'amu hofosofe yomohu'nyopo Anituye ifalifaliyo hi'njofu.

Anituye a'amu ne pi'n'ngo engoso hofiko Anituye yofe ho'nomayo'ne uhu'mokumentohofofu.

⁹ Ose uhwononji nom'ne wojo hopa uhwonimentoheso hwe moya'mi pi'n'ngo engoso oso a'amu hiso a'amu hofiko atofu joso hopo'maho. Oso a'amu hiso temtitofu homo homta'angoso hwaho kengo kengo a'apaho kengo kengo hungkuno kengo kengoso hofiko hwapi'fe sawemo halojo inyoso Hwe Engo sohwoe epohumayo simano sopo loho'mentohofofu. Osopo lohofontifi Anituye mango hwamo uyakolo'mentohofu so'no tohe hweho nomantifi simonyo yontifi ¹⁰ mampaho engo'nji ole limentohofi, Nakwoe Anitu epohumayopo humaso sohwo'nji Jisas nakwoe Wonyo'ne Tohino Engo Ma'mentiso sohwo'nji siko nakumo asomo netimahan'ngki nakwo wop'ngo humalohwono.

¹¹ Ose ulahon'ngkofi a'amu ahwomomjo sohwa Anituye epohumayo somo ehofu'mokosyohumalofo sohwa hwe engo sife aho hopi'nono nom'ne mta'ni osofosofahu'nohino sohwanji yo'mayo songo humalofo osofosofahu'nohino oso hwanji hofiko Anitumne'no hwo'tame ehumantifi Anituye yofe ho'noma'mentohofofu. ¹² Ole limentohofi, Nehopeho. Nakwo nakwoe Anitumne'no simonyo engo uyano. Kakoe yofe engo, kakoe yokumpohn'nyo so'ntnne'no woho'nomano. Kakoe huno wop'ngo yakolo'nyoso, kakoe yokumpohn'nyoso ne'no nowentihwonefoho. Oso'no nakwo kakimo isamoyoka engolopohamo ulihwano. Oso hungkunoso nehopeho. Ose ulimentohofofu.

Oso a'amu pi'n'ngo engo sofe tohino so'no Jounimo lutihwamentisofu.

¹³ Ose uhwon+ngkahon+ngko hwe engo sife aho hopi'nono nom'ne mta'ni osofosofahu'no somta'ango fihwo nt+mento, Olo a'amu hwapife halojo sawemo'njo lohwa tihwalo. Nti'mta'ango hwalo.

¹⁴ Ose ntahon+ngki ul+mentoho, Hwe engofo, ngko huno maniyohoyohoho. Kiko huno kiyohoho. Ose ulahon+ngko oso hwe engo huhwo sohwo kako tango mikun+imposo i'mofapone so'no ole nt+mento, Anitu kako oso tango mikun+impososo hwahopo uy+mentiso sohonta a'amu hiso nohumantifi Anitumne'no yokumpohn'nyo lohofontifi poyo pe'n+ngkahon+ngkofi Anitu kako hofikimo olo pone'no motosahopohoho. Simo'mo hofikoe hon+ngkano wonyo somne'no hwapife mijo yaj+jwohoho hopaso hofikoe hon+ngkano wonyo somo Jisasiye honiyo'nji wae yao+mentisoso hwapife kiho ane pa'nyo halojo imo'n+mentisofoho. ¹⁵ Oso hiso'no hofiko Anituye epohumayo sopo lohokwofo. Sikuno huhwo huhwi im+ngo'nji sikuno'nji hinjopo hofiko Anituye ango ahwomomjo somo kakoe syoho ulohof+wo'n+ngkohofofoho. Anitu kako kakoe epohumayo sopo humanto hofiyo umokosyohumawo'n+ngkisofoho. ¹⁶ Oseso hofiko mijoho apa'no mape'nyofoho. Hofiko mijo'no mumo'nyofoho. Mofehi'nyo hofikimo toho mufojiyofoho. Tohino muhmnyofoho. ¹⁷ Hwap+ngoso hwe hofikoe wonyo'ne tohino ma+mentiso sohwo kako Anituye epohumayo sopo nohumanto hofiyo mokosyohumaho. Kako a'amu homo somo mijo timo so'mo ipemotasyihwosi mijo songo ne'no humayo'ne n+fitnnefoho. Osopo Anitu kako hofikoe timijo wae imofihwosi hofiko humotaho apa'no mal+fitnnefoho.

8

Impe mijaho'njo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo loj-wohofojahinyoso lokoefoma+mentisofoho.

¹ Ose uhwononji oso wojo hapa simo'mo uhwon+mentoheso apa'no uhwon+mentohesoho. Oso hohosohonta nakwoe Wonyo'ne Poyo Imo'n+mentiso sohwo kako impe mijaho'njo iyoswomo lojwohofojahinyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoso lokoefomahon+ngki osohonta a'amu hopi'nono oso hopo sopo humamentohofoso hofiko songo songo miyo'njo yontifi mampi'nyo humantifi tifi no'mo hwahopo tango imo'none so'no humafisohunyo imentohofofoho. Osopo nohumentan+ngkofi mofehi'nyo we'enehwo umentisofoho. ² Mofehi'nyo we'enehwo noposahon+ngki uhwon+ngkoheso a'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ango hufa'uyo sohwa Anituye epohumayo'njo simanopo humawo'n+ngkohoho sohwo Anitu kako kounoho anga'no anga'no hu'muy+mentisofoho.

³⁻⁴ Nohu'muyahon+ngki ahwomomjo nom'ne sohwo ijempoho Anitumne'no yo'mayo ho'nasyiwo'n+ngkohoho sopo lohofonto kako noswanyo na'nohino'njo tikayo akino wopingo'njo usimokiyo'ne mokosyohumamentisofoho. Hofiko kakimo hwamno pa'nyo engo akino wopingo'njo umentohofofoho. Kako Anituye hwe moya'mi somne'no jomo ujo hungkuno so'nji hwamno pa'nyo akino wopingo'njo so'nji manto nom+hu+mokonto ijempoho na'nohino Anitumne'no yo'mayo ho'nasyiwo'n+ngkohoho sopo Anituye simano sopo wojo somo tikayo akino wopingo'njo so'nji Mpohumo jomo ujo hungkuno so'nji wa+mentisofoho. ⁵ Akino wanto kako oso ijempoho somta'ni toho nomanto

oso noswanyo homo somo toho ihm'mofonto hwaho ayo yawojo'mne'no umokwaj+mentisofoho. Oso toho hiso n+mokwojahon+ngki ahwomo yoka emta'm+ingo engo yonto hwaho hwom+ho engo imentisofoho. Ose uhwononji ole syaf+hu'mentoho, oso hungkuno An+umo jomo ujosot+kayo'nji An+tuwe s+mo sopo s+mentiso hungkunoso ne umo'n+monto yalofoho.

A'amu ahwomomjo osofosofahn'nohino sohwa kounoho yoka li+mentohofoho.

⁶ A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ango hufa'uyo sohwa hof+ko kounoho yoka wolano lont+fi ito'no esyohumamentohofoho.

⁷ A'amu ahwomomjo s+mo'mjo huhwo sohwo kounoho yoka lahon+ngki ifoyo wosoho pa'nyo'nji toho'nji hon+yo'nji nem'no uhwoso'mokonto hwaho ayo yawojo'mo mo'mentisofoho. Oso hiso nomofahon+ngki iyo hwaho hoja hopi'nono hufa'u s+hune imo'n+mentisoso anga'no toho n+ngkahon+ngki hufa'u lohofoho.

⁸ A'amu ahwomomjo osofeponjo sohwo kako kounoho yoka lahon+ngki hof+ko toho hwof+ki'nyo pa'nyo m+kun+mposo engoso mijo ayo hopi'nonohinomo ho'nao'mentohofofoho. ⁹ Oso toho hiso mijo hufa'u s+hune mto+hupo'mentisofoho. Oso mijo anga'nohino sohumo hon+yo'nohino imo'nonto yo'mayo inan+ku songo humamentohofoso poyo pe'n+mentohofofoho. Yofayokino oso ho'mo so'mo a'amu hi'nji nowentan+ngki a'amu hi'nji wae yao'mentisofoho.

¹⁰ A'amu ahwomomjo hufa'u s+hune sohwo kounoho yoka lahon+ngki hntokwaliyo engo sohwo toho kwefoho pa'nyo sohwo mij+li+mno nom'ne sopo ho'nao'mentisoso oso mijo huhwo sohwo hufa'u s+hune mto+hupo'mentisofoho. Anga'nohino sohumo mo'mentisofoho. ¹¹ Oso hntokwaliyo engo huhwo sohwo kakoe yofeso Noufo iyoho'njo Pa'nyo hweho. Oso mo'mentiso hopo saponjo mijoso iyoho'njo imo'n+ngkahon+ngki a'amu hof+ko ifan+mentohofoho oso iyoho huhwo sohwo polo'meehumentisoso fehohnjoso pe'n+mentohofofoho.

¹² A'amu ahwomomjo osofosofahu'nohino sohwo kounoho yoka lahon+ngki mofehi'nyo hamno hntokwaliyo oso hufa'u s+hune mt+hupo'mentisofoho. Oso anga'no anga'nohino homo somjo hufa'u s+hune hufa'u s+hune mt+hupo'mentiso homo somjo anga'no anga'nohinoso s+kwomno imo'n+mentisofoho. Oso hiso'no mofehi'nyo hamno hntokwaliyo liwo'n+ngkiso sohonta pijijo imo'n+mentisofoho. Fehohnjo majofoho.

¹³ Ose imo'n+mentiso sohonta uhwon+mentoheso s+we m+kun+mposo sohwo ahwomomo fekwoswahon+ngki uhwononji ole syaf+hu'mentoho, U tango m+kun+mposo u'mofapmmonte'no yalofoho. S+we sohwo mampaho mohm'no ole limento, Nje a'amu, nje a'amu, sekwo hwahopo humalaho soku, sekumne'no hitoho ntokwoho. A'amu ahwomomjo hufa'u s+hune ae'uyo sohwa kounoho yoka wolant+fi yalokwofo. Nol+kujo'no tango engo m+kun+mposo wose'ma'montonoho. Ose li+mentisofoho.

9

A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nonohino sohwo kako kounoho yoka limentisofoho.

¹ A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nonohino sohwo kako kounoho yoka lahon+ngki uhwon+mentoheso hntokwaliyo anga'nohino sohwo kako hwahopo p+wahu'mentisofoho. Nopi+wesyahon+ngki hofiko oso hntokwaliyo homo somo pi'nimo hwapingo ane'njo sopo hano hwosampesoso uy+mentohofofoho. ² Pi'n+momjo hoku'yo hwosompohon+ngki oso pi'nimo homo somjo toho engo somta'ni tikayo sikwo'mno engoso sappmentisofoho. Oso tikayo hiso mofehi'nyo'nji ifofo simano esyaofol'neso sikwo'mno imo'n+mentisofoho. ³ Oso tikayo homo somta'ni mpompali'me pa'nyo pi'n+ngo engo folofomanto hwaho ae yawojo'mo ifehu'mokahumentisofoho. Oso mpompali'me pa'nyo huhwo sohwa hofikoe yokumpohn'nyoso a'nant+hwoyo sohware yokumpohn'nyo pa'nyo hwafoho. Oso yokumpohn'nyo hiso'nji a'amumo mokintofol'nefoho. ⁴ Hofiko mpompali'me pa'nyo sohware ole ul+mentohofi, Sekwo hoja hwanji iyo hwanji yo'mayo hwaho lophonjo foka'nyo somo fon+fonyo imokukutoho. O'o, hwe moya'mi An+tuye ifalifaliyo yomohu'nyopo mamti'mokinyo'njo somo tohino engo uy+mno. ⁵ Sekwo hwe moya'mi hopi'nonohino homo somo tohino engo uyontan+ngkuji hamno aho fehohnjo hopi'nono woseyakolo'montonoho. I oso'no sekwo poyo umokukutoho. Ose ulahon+ngkofi mpompali'me pa'nyo huhwo sohwa tohino engo a'nant+hwoyo sohwa uy+wo'n+ngkohofoho hopaso uy+mentohofofoho. ⁶ I oso hohosohonta a'amu tohino engo mafikujo'no poyo wape'nife ko likuji tohino uy+fijoso a'amuso hofiko poyo pe'nyo'ne hon+ngkanoso moti+pemap+fitnnehofo. Oso hiso'no poyo umo'nano ko lifijoso poyo mmo'n+fitnnehofo.

⁷ Ngko uhwon+mentoheso oso mpompali'me pa'nyo huhwo sohwa hofiko oso yahu a'amu hn'nomokom+wo'n+ngkohofoho sohware engo pa'nyo hwafoho. Hofiko ikujoho wofongki'nano lont+fi ito'no esyohumentan+ngkofi uhwon+mentohofoho. Hofikoe mnokino sopo wokoso wonyoangkafo foto'n+mentohofofoho. Hofikoe simanoso a'lom+simano'njo hwafoho. ⁸ Hofikoe mijiyoso sawemofoho. Hofikoe mangoso siwat+mangofoho. Mango hiso yokumpohn'nyo yahu sihwano pa'n+ngofoho. ⁹ Oso mpompali'me pa'nyo sohwa hofikoe swokinoso mijo yi+humo sohware a'apaho ni+hu'no sojo pa'nyo uhwon+wo'n+ngkuhwoneso pa'nyo'njo hwafoho. Hofikoe fefeeloho peengku peenjo mpuyo pi'n+ngo engo'njo pa'nyofoho. Yahu pi'n+ngo engo sohware kunto'yoka pa'nyofoho. ¹⁰ Hofikoe somiso a'amu somo montitofontan+ngkofi hamno aho fehohnjo hopi'nono uyakolo'mentisofoho. Toino engo mikun+mposo uy+mentohofofoho. ¹¹ Mpompali'me pa'nyo sohware hwe engo sohwo kako towahunyo wonyo sohwo pi'nimo hwapingo ane so'mo mokosyohumawo'n+ngkiso hweho. Kakoe yofeso a'amu Hip+lusole li+wo'n+ngkohofoso Opeeton. A'amu Ngkilik+iso ole li+wo'n+ngkohofi Opaliyon. Oso hungkuno hwapingoso olenoho. A'amumo Wonyo Umokuwo'n+ngkiso hweho.

¹² Osohonta uhwon+mentoheso tango engo mikun+mposo si+mo'mjoso moi'wonoho. Nom'ne hufa'u weho. Tango hufa'u umo'n+montonoho.

A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohino sohwo kako kounoho yoka limentisofoho.

13 A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohino sohwo kounoho yoka limentisofoho. Oso Anituye si'mano sopenjo ijempoho na'nohino'njo Anitumne'no yo'mayo ho'nasyi'wo'n'ingkohoho sopo hwolafeso osofosofahu'nohino'njo sopo yahu mpulimokau sihwano hopa uhwon'imentohefoho. Oso ijempoho hopo sopo nta'ni mampaho ho'n'imentisofoho. 14 Oso a'amu ahwomomjo kounoho yoka limentiso sohomo mampaho hiso ole ul'imento, Kiko towahuno wonyo osofosofahu'nohino sohwa Mijo Yufiletis tafe sopo impe into'nawotofu sohwamo nu'mahoji fisihuto'mihwajo. 15 Ose ulahon'ngki kako nowento isihuto'mihwaj'mentisofoho. Oso towahuno osofosofahu'nohino wonyo sohwamo Anitu kako olo soswo lomo olo hamno lomo olo sikuno lomne'no impe into'nawo'mentisofoho. Hofiko nowekuji a'amu hwahoponjo hopi'nonohino somo hufa'u sihune hotitofikuji anga'nohino somo fonjasyikuji mtitofu hufa'u umo'n'montonoho. 16 Oso towahuno wonyo sohwamo isihuto'mihwojahon'ngkofi ole upa'n'imentoho, Towahuno wonyo huhwo sohwafe a'amu ikujoho'ne yahupo kehumalofo sohwa hofiko nihu'no pi'n'ngo hwafoho. *Tu hantilet miliyon (200,000,000) hwafoho.* 17 Ngko wojo hopa uhwon'ngkoheso olenoho. A'amu yahupo kehumalofo sohwafe manji'mofu sojo pa'nyoso honijwo, sonjijo hwosi'mijo'njo hwafoho. Yahu sohwafe mnokinoso sikis'wojo sohwafe mnokino'njo pa'nyo hwafoho. Yahufe mango mta'ni tikayo akino wonyo'njo sikwo'mno hwosi'mijo'nji toho'nji sijomokoho'naweho. 18 Oso toho hiso'nji tikayo akino wonyo sikwo'mno'nji hwosi'mijo'nji hofikoe mango mta'ni a'amu hwahoponjo somo hufa'u sihune hotitofonto mtitofu anga'nohino somo poyo imokumentohofofoho. 19 Oso yahu sohwafe yokumpohn'nyoso hofikoe somimo hofikoe mangomo wo'nyyoponoho. Hofikoe somiso homa a'amumo toho lofiwo'n'ngkiso sohwafe mnokino'njo pa'nyo hwafoho.

20 A'amu poyo mape'nyoso hofiko nohumantifi hofikoe yahino wonyomne'no simeho m'wolo'mokiyo'njo imentohofofoho. O'o, hofiko towahuno wonyo homo somne'no hwomtame ulohofiwo'n'ngkohofofoho. Oso towahuno wonyo huhwo sohwafe yofe ho'nomayo'ne so'no hofiko hwasyo anituye huyo'mango sojo mta'ni iyo mta'ni hwafo mta'ni mt'i'mokontifi osomo hwomtame imentohofofoho. Oso mt'i'mokumentohofoso haloho mupa'nyofoho. T'imo muhwonyofoho. Hano memoyo'njofoho. 21 A'amu hiso hofiko nom'ne a'amu somo nofonjasyontifi ki'nyo imokontifi a'mohufu yontifi yo'mayo ho'yangoso hufo ma'mentohofofoho. Oso yahino wonyo homo somne'no hofikoe simeho m'wolo'mokiyo'njo imentohofofoho.

10

A'amu ahwomomjo sohwo Jounimo iyoswo uyahon'ngki Jouni'mentisofoho.

1 Ngko oso hohosohonta uhwon'mentoheho, a'amu ahwomomjo nom'ne yokumpohn'nyo sohwo ahwomo mta'ni pmentisofoho. Kakoe manji'mofoso himofoho. Kakoe mnokinopo sakungkwolan'ngo

kotofahinyo hweho. Kakoe s⁺manoso mofehi'nyo pa'nyofoho. Kakoe sifeso toho sitnnyo pa'nyofoho. ² Kakoe ahomo iyoswo we'e popojahinyofoho. Oso iyoswo hiso fisojwahinyofoho. Kakoe sife angahohnjoso mijo ayo sopo fesyohumaho. Sife hwonamonyoso hwahopo fesyohumaho. ³ Oso hopo sopo kako nohumanto mampaho mohm'no sikis⁺wojo hauwayo yoka hopa lahon⁺ngki ahwomo yoka aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u ho'n⁺ngkahon⁺ngki oso homo somta'ni hungkuno upa'n⁺imentohefoho. ⁴ Oso hungkuno ahwomo yoka somta'ni upa'n⁺imentoheho wamti'mokumonji yahon⁺ngko mampaho ahwomo mta'ni nt⁺imento, Oso hungkuno ahwomo yoka aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo ho'n⁺ngkisoso k⁺iko ifalifaliyo nomti'mokohotoho. Hiyaso mokosyohumaho.

⁵ Oso a'amu ahwomomjo sife anga'no mijo ayo sopo fesyohumanto sife nom'ne hwahopo fesyohumaho huhwo sohwo kako hungkuno nehopi ujo'neso kakoe aho anga hohnjoso ho'noma'mentisofoho. ⁶ Noho'nomanto ul⁺imento, An⁺tu songo ne'no humaso sohwo yo'mayo ahwomomjo so'nji hwahoponjo so'nji mijo ayo somjo so'ntnne mt⁺i'mokumentiso sohwo yokintahopone'no hungkuno nehopi wal⁺imonne'no yohono. Hungkuno olenoho. Sikuno moi'wonoho. Oso'no An⁺tu kako mohontohumanehoho. O'o, a'amufe hungkuno ikwolofone s⁺ikunososo nto i'mofapohoho. ⁷ A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwo kounoho yoka ho'n⁺ngkuhwoso'no yo'mayo hungkuno An⁺tu kakoe syoho ulohofiyi sohwo uyahon⁺ngki nal⁺imotofoso olohonta ne umo'n⁺montonoho. Hohonta olo hungkuno hiloso huno mehohosasiyo'njo imojoso olohonta ne imo'n⁺ngkuhwoso'no a'amufe hunoso wehohosahumontonoho.

⁸ Ose lahon⁺ngki oso mampaho ahwomo mta'ni s⁺imo'mo nt⁺imentiso hopaso olohonta apa'no ntohi, Olohonta k⁺iko nuhuji oso iyoswo a'amu ahwomomjo sohwo sife anga'no mijo ayomo fesyohumanto nom'ne hwahopo fesyohumasoso sohwo kako iyoswo fisojwosyohumasoso k⁺iko maho. ⁹ Ose ntahon⁺ngki ngko nowenji ul⁺imento, K⁺iko oso iyoswo we'eso ntap. Ose ulahon⁺ngko nt⁺imento, Ou, k⁺iko olo iyoswo loso nomahoji hmnyo. K⁺iko njoso humo meyo kihwosi u jje s⁺imeho mo'mo iyoho wakimmtonoho. ¹⁰ Ose ntahon⁺ngki iyoswo we'e loso a'amu ahwomo mta'ango sohwoe aho mta'ni nomanji man⁺imentoheho nje mangomo humo meyo nyahon⁺ngki n⁺ngku'n⁺imentoheho iyoho nn⁺imentisofoho. Hwap⁺ngoso yo'mayo imo'noneso tango'njofoho.

¹¹ Ose yahon⁺ngko nt⁺imentohofi, K⁺iko hwe moya'mi ango hopi'nonohino hungkuno kengo kengo'njo hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumawo'n⁺ngkohoho oso hwamne'no oso iyoswo n⁺ngkinoso yo'mayo imo'none so'no filut⁺hwaho. Ose nt⁺imentohofofoho.

11

A'amu hufa'u hwa'u An⁺tuye hungkuno ujo'ne hungkunofoho.

¹ Ngko nohumentan⁺ngko ango imayo iyo'ne iyo ntapont⁺ifi nt⁺imentohofi, Noli⁺kafohoji An⁺tuye tojo ango engo Jelusalem lohojwo so'nji oso ijempoho yo'mayo An⁺tumne'no ho'nasyiwo'n⁺ngkohoho so'ntnne'no sawemo so'no yamofa fiyo. Ose yohoji k⁺iko a'amu An⁺tuye angomo An⁺tu kakoe yofe ho'nomayo'ne humalofa somo atofa fiso. ² Oseso k⁺iko oso angkuhwafo we'e mempo hohnjo somo yamofa yohotoho. O'o, oso

a'amu An#tumo simeho hi'ntnnono muyo'njo iwo'n#ngkohoho sofeponoho. Oso'no k#ko yamofa yohotoho. A'amu hiso hof#ko ango Jelusalem so'nji oso angkuhwafo we'e mempo hohnjo so'nji fon#fonyo yontan#ngkujji soswo hufa'u s#hune uyakolof#hwosi nom'ne hamno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'no uyakolof#hwoso'no fon#fonyo wesojwaofant#feho. ³ Fon#fonyo hiso yontan#ngkujji a'amu hufa'u hwa'u nje hungkuno ujo'ne yokumpohn'nyo uyime sohwa'u siko ifa nano ho'yoso meki'nisoso hof#koe simeho tango unyoso a'amumo ut#hwayo sohwa'u t#fi yo'mayo imo'none so'no ulanjiyoho.

⁴ Ulontan#ngkohosi soswo hufa'u s#hune nom'ne hwasyopo uyakolofonefoho. Ose ntahon#ngki uhwon#mentoheso, oso hwe hufa'u sohwa'umne'no hohonta hwe fihwo Sekolaiya kako hungkuno ifalifaliyo mt#mokumentisofoho. Siko iyo hufa'u ipisayo'njo sikiloho hufa'u An#tu yo'mayo hwa'ho mokosyohumayo sohwoe s#manopo loho'mentisiye hwa'uyoho. Ose uhwononji Sekolaiyafe hungkuno hiso ne imo'n#mentisoso uhwon#mentoheso. ⁵ Ose uhwon#mentoho, a'amu wonyoso hof#ko hwe sohwa'umo wonyo umokant#fi sikoe mango mta'ni toho sosijaofaponto sikoe mango sohwa'umo ulasy'wo'n#ngkisofoho. Ou, a'amu hwe hufa'u hwa'umo wonyo umokumo l#hwosi yoso sohwo kako oso pa'nyoso wape'n#montonoho. ⁶ Oso hwe sohwa'umo An#tu kako yokumpohn'nyo m#kun#mposo uy#mentiso so'no siko ifoyo hon#ngkano ifoyo masiyo'ne pijwasiyoso siko hoponoho. U siko ole liso'manji, A'amu somo yo'mayo tango u'mano. Ose liso'manji ne umo'nono lisoso siko hoponoho. Oso hohosohonta siko An#tuye hungkuno ulonji yo'mayoso imentisiyefoho.

⁷ Siko An#tuye hungkuno moi'wo losojwaofahon#ngki pi'n#mo hwap#ngo ane somta'ni sikis#wojo engo s#mofapmmentisofoho. Nosi'mofaponto hwe sohwa'umo toho wolofahumo lonto ikujoho fongki'nont#fi s#wojo sohwo hwe sohwa'umo hwotoho fento toho lofahumentisofoho. ⁸ Sikoe pijafoso hon#ngkano engo sopo wo'mentisofoho. Oso pone engo homo somo hohonta sikoe hwe engo sohomo iyopo fonjinto'ofahumentohofofoho. Oso pone engo so'no pahnn#mo hungkuno liwo'n#ngkuhwoneso ole, Soutom'nji Ijip#njoho. Hwap#ngoso oso a'amu huhwo sohwa hof#koe hon#ngkano wonyoso a'amu Soutom'nji Ijip#njo pa'nyo hwafoho. ⁹ Sikoe pijafoso ne'no nowentan#ngki a'amu temtitofa kengo kengo'mta'angoso hungkuno kengo kengo hwa'ho kengo kengo'mjoso nohumant#fi oso pi-jafoso somo uhwonontan#ngkofi s#kuno hufa'u s#hune nom'ne ajwopo mt#hupemjao'mentisofoho. A'amu hon#ngkano wonyo'njoso hof#ko ole l#mentohofi, Nom'ne a'amu sohwa oso hwe sohwa'uye pijafoso ijopij#syasy#kutoho. Ose l#mentohofofoho. Hwap#ngoso hwe sohwa'uye yofeso monje yasiyo'nefoho. ¹⁰ Hwe sohwa'u poyo pe'nyoso'no a'amuso simeho wop#ngo umo'n#ngkahon#ngki s#monyoyo engo yont#fi wosopayo engo iloho yont#fi hof#koe simeho wop#ngo umo'nyo so'no hof#koe a'amu somo ho'yangyo engo uy#mentohofofoho. Hwap#ngoso ole, oso hwe sohwa'u siko songo nohumentan#ngkiye sohonta siko a'amufe hon#ngkano wonyo somne'no An#tuye hungkuno ulonji tohino uy#mentisiyefoho.

¹¹ Oseso s#kuno hufa'u s#hune nom'ne ajwopo mt#hupo lohofonto memjaofahon#ngki An#tu sikimo songo ul#ka'mentisofoho. Siko nol#kofahon#ngki a'amuso hof#ko sikimo uhwonont#fi iyoho

engo imentohofofoho. ¹² Hofiiko mampaho ahwomo mta'ni ole upa'n+imentohofo, Siko olopono fisapinyo. Ose upa'nont+ifi mango huhwo sohwa nuhwonontan+ngkofi siko ahwomomno himopo s+imentisiyefoho. ¹³ Nosahon+ngki hwom+hwo engo imentisofoho. Imentisoso pone engo Jelusalemnjo poneso homo homta'ni kenga'no kenga'no ya'mi ya'me yao'mentisofoho. Olo hopa p+wahu'mentisofoho, pone aho hufa'u mta'ni hotito'nohini anga'no p+wahu'mentisofoho. Aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni osofosofahu'no loho'mentisofoho. Nop+wesyahon+ngkofi a'amu *sefen tausen* (7,000) pe'n+imentohofofoho. A'amu poyo mape'n+immentohofoso iyoho engo un+ngkahon+ngki ole l+imentohofi, U An+tu ahwomomo songo humaso sohwo Hwe Engo nehopeho. Ose l+imentohofofoho.

¹⁴ Tango hufa'u moi'wo nto imo'n+mentisofoho. Tango ae'uyoso i'mofaponeso uhwon+mentohefoho.

A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwo kako kounoho yoka l+mentisofoho.

¹⁵ Oso hohosohonta a'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwo kako kounoho yoka lahon+ngki mampaho pi'n+ngo ahwomo mta'ni ole ho'n+mento, Seten olo hwaho lomo mokosyohumamojofoho. I olohonta nakwoe Hwe Engo An+tu'nji K+lais uhwat+mentiso sohwo'nji siko hwaho loso n+hu'nahone womokosyohumanjiyoho. Kakoe yofe engo hwaho mokosyohumayo'neso ne'no nowent+hwonefoho. ¹⁶ Ose ho'n+ngkahon+ngki oso hwe engo s+ife aho hopi'nono nom'ne mta'ni osofosofahu'nohino sohwa An+tu'njopo hofi+koe epohumayo sopo humawo'n+ngkohoho sohwa hofi+koe An+tumne'no hwomtame ehumentifi An+tuye yofe ho'noma'mentohofofoho. ¹⁷ Ole l+imentohofi,

U nakwoe Hwe Engo sohwosi k+iko j+ije yokumpohn'nyoso hwofilo'nnyo'njo hwsoho.

Oseso k+iko hohonta humamopmmentohino sohwosi olohonta ne'no humahnno.

K+iko j+ije yokumpohn'nyo'nji hwaho homo somo mokosyohumomopalokuno.

Oso'no nakwo isamoyoka engo kilalokuhwono.

¹⁸ A'amu kikimo s+imeho hi'ntnnono mokijape'njoso hofi+koe s+imeho tango engo uyalofoho.

Hwap+ngoso j+ije s+ikuno hofi+kimo tango uyo'neso nto i'mofapohoho.

Olohonta k+iko a'amu poyo pe'nyo sofe yahino somne'no yano ulofimonnoho.

Hohonta a'amu j+ije hungkuno ul+motofoto sohwanji j+ije a'amu yofe engo'njo sohwanji yofe engo ane'njo so'nji kikimo enjwa'mo humamotofoto somo ho'yango wop+ngo uy+monnoho.

A'amu hwahopo wonyo imentohofoto somo wae weeo'monnoho.

¹⁹ Ose ulahon+ngkofi ahwomomjo An+tuye ango engo somjo hwsompo'nowentan+ngki uhwon+mentoheho oso ipofa a'amu Juta hohonta mt+imokumentohofoto pa'nyoso An+tuye hungkuno'njo nakwo'nji makot+iku'nyo'neso nowentan+ngki uhwon+mentohefoho. Oso hiso ngko nuhwon+ngkahon+ngko emta'm+ngo yahon+ngki yo'mayo mampaho ho'n+ngkahon+ngki ahwomo yoka lahon+ngki hwom+hwo yonto ifoyo sisayo'njo hu'mentisofoho.

12

Joun kako a'mu si'nji homa'nji uhwonimentisofoho.

¹ Ahwomomo uhwononji poji entihwayo hopaso uhwonimentohofofoho. A'mu fisi kakoe manji'mofoso mofehi'nyo pa'nyo imentiso uhwonimentohefoho. Kako hamnopo nohumanto kakoe yofe engo so'no imayo monji'ma'niyoho. Mnokino manji'mofoso hntokwaliyo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'u'njiyoho. ² Kako simeho'njosi mehomi mayo'ne tohino engo umningkahonngki youwo youwo lonto aswo woma'mto imentisofoho. ³ Ose uhwononji nom'ne poji entihwayo ole uhwonimento. Homa hon'nyo'nohino m'kun'imposo engo sohwo kakoe mnokino aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u'njo hweho. Mnokino somo anga'no anga'nohino sopo a'amu hwaho mokosyohumawo'n'ngkohoho sohwife mnokino manji'mofo montito'meehinimentisofoho. Kakoe sihwanoso aho hopi'nonohino'njo hweho. ⁴ Hntokwaliyo hopi'nonohino somo hufa'u' sihune hotito'mentisoso mtitifo anga'no homa sohwo kakoe somi'nji hulijusy'mokwojahonngki hntokwaliyo hwahopo piwahu'mentisofoho. Homa huhwo sohwo a'musi kako mehomi aswo woma'mto yontanngki homa sohwo humuhwontohumantisofoho. Hwap'ngoso kako mehomi sohomo wofonjahumonto hum'hwontohumantisofoho. ⁵ A'musi kako hwomu aswo ma'mentisofoho. Oso hwomu huhwo sohwo kako tifi no'mo a'amu hopi'nonohino somo yokumpohn'nyo mokosyohumane hweho. Oseso oso a'musi kako hwomu aswo nomahonngki a'amu ahwomomjo sohwa hofi'ko oso hwomo sohomo nut'mantifi Anitu'ye epohumayo kako'nji wojo sopo uhumatimentohofofoho. ⁶ Oso hohosohonta oso a'musi kako hwaho a'amu ane sopo Anitu kako a'mu sinne'no ango molahumentiso sopo hiyaso le'ofonto nohumentanngki a'amu ahwomomjo sohwa hofi'ko wopayo uyontifi nto'no mokosyohumentanngkofi soswo hufa'u' sihune nom'ne ajwopo mtihupo hamno aho fehohnjo hopi'nono fehohnta'ni anga'no uyakolo'mentisofoho.

⁷ Oso hohosohonta oso hiso uhwononji nom'ne uhwonimento, ahwomomo ikujoho engo lika'mentisofoho. Ahwomomjo hwe yofe engo'njo Maikel oso hwo'nji kakoe ahwomomjo a'amu sohwanji hofi'ko homa sohwo'nji nom'ne sohwa homa sohomo in'ngkamotofu sohwanji ikujoho engo fongki'n'imentohofofoho. ⁸ Oso ikujoho fongki'n'imentohofu hiso Maikel kakoe a'amu ahwomomjo sohwanji hofi'ko homa sohwo kakoe a'amu sohwanjimo hwotoho fentifi ahwomo mta'ni wae yao'mentohofofoho. ⁹ Oso'no homa sohwo kakoe hon'ngkano ahwomomo siyo'neso ni'hu'nahone hano pitofasyontifi hwahopo ni'hu'nahone ho'nao'mentohofofoho. Oso homa hohonta humamentiso huhwo sohwo Seteniyoho. Oso Seten huhwo sohwo kako hwe moya'mi hwahoponjo somo hwasyo hungkuno ul'wo'n'ngkiso hweho. Oso huhwo sohomo kakoe a'amu'njo hwahopo weho'naofapmmentohofofoho.

¹⁰ Ose yahonngkofi ahwomo mta'ni mampaho engo ole ho'n'mento, Olohonta nakwoe Anitu kako nakumo moi'wo nto menesojwao'maho. Olohonta Anitu kako Seteniyeye tojo somta'ni moi'wo nto mesejwonamokwoho. Oso'no Anitu'nji kakoe hwomu uhwosopo'mentiso Kilais oso hwo'nji sikoe yakumpohn'nyoso olohonta utihwa'nyopo nto i'mofapohoho. Olohonta

siko n̄ihu'nahone yokumpohn'nyo wonemokosyohumanjiyoho. K̄lais kako yofe hwofilo'nnyoso nto makwoho. Hwap̄ngoso Seten kako s̄ikuno huhwo huhwi An̄ituye s̄imanopo lohofonto An̄ituye a'amu somne'no hwasyo hungkuno m̄jil'mojo sohwo n̄ihu'nahone ahwomo mta'ni wae yamokwoho. ¹¹ Nakwoe a'amu Jisas hof̄ikoe hon̄ingkano wonyomne'no kakoe hon̄yo us̄ihuma'mentiso so'n̄ji An̄ituye hungkuno a'amu nom'ne somo lut̄ihwawo'n̄ingkohofoso oso An̄ituye hungkuno hiso'n̄ji hof̄ikimo yokumpohn'nyo utofahon̄ngki Seten̄mo hwotoho hmmentohofofoho. Hof̄iko olo hwaho lopo wop̄ingo humayo so'no huno mosyaf̄isiyo'n̄jo imentohofofoho. O'o hof̄iko An̄ituye syoho so'no mango sohwa hof̄ikimo fonjasiyo so'no iyoho munyo'n̄jo imentisofoho. ¹² Oseso sekwo a'amu ahwomom̄jo soku Seten kako ahwomomo ul̄iko'ma'mentiso so'no sekwo s̄imonyo f̄iȳmno. I oso'no sekwo hwahopon̄jo soku m̄ijo ayom̄jo sokune'no ngko hitohto ntokwoho. Seten kako s̄imeho tohino'n̄ji sekuyepono nto pmmaho. Seten kako kakoe s̄ikuno t̄ifo so'no huno uyohoho. Ose ho'n̄imentisofoho.

¹³ A'amu ahwomom̄jo sohwa oso homa Seten sohumo hwahopo noweho'nofopahon̄ngkofi Seten kako hon̄ingkan̄mentisoso hwahopo humanto kako a'mu hwomu aswo ma'mentiso simo t̄ifi in̄foto'mentisofoho. ¹⁴ I in̄fotofontan̄ngki oso a'mu simo An̄itu kako ȳihufo s̄iwe fefeeloho usopiyofahon̄ngki oso a'musi kako hwaho a'amu ane sopono fekwamentisofoho. Osopo An̄itu oso a'mu hne'no ango nto'no esyohumamentiso so'no homa sohwo kakimo toho molofasiyo'n̄jo imentisofoho. Oso hopo sopo a'amu ahwomom̄joso hofiyo umokosyohumentan̄ngkofi soswo hufa'u s̄ihune hamno aho fehohn̄jo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohino uyakolo'mentisofoho. ¹⁵ Homa sohwo kako ape simo m̄ijo womihulofononto kakoe mango mta'ni m̄ijo ifofayo pa'nyo swaponto oso a'mu simo t̄ifi um̄j̄hwosi womihulofononto imentisoso awonoho. ¹⁶ Oso m̄ijo hiso oso a'mu simo womihulo'mo lonto t̄ifi in̄ingkowahon̄ngki hwaho sohwo nuhwononto mango yo'mokosyohumentan̄ngki m̄ijo ukwato lohofonto oso mijoso wen̄ngku'naofamentisofoho. ¹⁷ Oso homa sohwo oso hiso nuhwononto oso a'mu hne'no s̄imeho tohino m̄ikun̄imposo um̄n̄ngkahon̄ngki oso a'mu siye imu sohwaye wofonjahumonto imentisofoho. Oso imu huhwo sohwa hof̄iko An̄ituye hungkunomo t̄ifi in̄ngkawowo'n̄ingkohofofoho. Hof̄iko Jisasiye hungkuno lont̄ifi in̄ngkawolokwofo. ¹⁸ Oso homa huhwo sohwo kako m̄ijo ayo mom̄ingo sopo loho'mentisofoho.

13

Sikis̄wojo n̄ihu'no wonyo hufa'u hwa'u i'mofapmmentisiyefoho.

¹ Ngko nohumanji uhwon̄mento. Ngko a'amu sikis̄wojo pa'nyo n̄ihu'no wonyo sohwo i'mofopahon̄ngki uhwon̄mentohefoho. Oso a'amu sikis̄wojo pa'nyo huhwo sohwo kakoe mnokinoso aho fehohn̄jo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u'n̄jo hweho. Oso mnokino hopo sopo An̄itune'no s̄ifajo hungkuno mt̄i'mokinyo wo'n̄nyoponoho. Kakoe s̄ihwanoso aho hopi'nonohino'n̄jo hweho. Oso hwe sikis̄wojo pa'nyo sohwo kakoe yofe engo ut̄ihwayo'ne kakoe s̄ihwano anga'no anga'nohino hopo sopo a'amu hwaho mokosyohumayo sohwoe mnokino man̄ji'mofa wo'n̄nyoponoho. ² Oso a'amu sikis̄wojo pa'nyo sohwo kakoe s̄ife yokumpohn'nyoso

nomonyo sife yokumpohn'nyoso pa'nyofoho. Kakoe mangoso sikis+wojofe mango'njo hweho. Oso s+wojo huhwo sohwo i'mofopahon+ngki oso homa Seten sohwo kakoe yokumpohn'nyo uyonto yofe engo kakoe pa'nyo uy+mentisofoho. Oso'no kako Seten+ye yo'mayoso mokosyohumamentisofoho. ³ Oso sikis+wojo pa'nyo mnokino pi'n+ng'o'njo sohwo kakoe mnokino anga'nohino somo uyo'njo uhwon+mentohofoho. Oso mnokino homo somo a'amu nofonjosyahon+ngkofi mape'n+mmmentisofoho. O'o ime nto l+mentisofoho. Oso a'amu sikis+wojo pa'nyo huhwo sohwo a'amu nuhwonont+fi pisopisaho lont+fi t+fi in+ngkamentohofofoho. ⁴ Oso a'amu sikis+wojo pa'nyo huhwo sohwo homa engo sohwo kako kakoe yokumpohn'nyo uy+mentisofoho. Ose uyahon+ngki a'amu pi'n+ng'o engo nohumant+fi uhwonont+fi hofiko oso homa sohwo'nji oso a'amu s+wojo pa'nyo sohwo'njimo sikimne'no hwomtame ehumentohofofoho. Ose yont+fi l+mentohofi, Olo a'amu sikis+wojo pa'nyo lohomo yakolo'nnyoso t+hwolo. O'o, awonoho. Nakwoe hwe engoso oloho hweho. Ose l+mentohofofoho.

⁵ Oso a'amu sikis+wojo pa'nyo sohwo kako An+tumne'no hungkuno n+hu'no wonyo lontan+ngki An+tu kako t+mo'nohini uhwon+mentisofoho. Oso'no oso a'amu kako kakoe yokumpohn'nyo mta'ni kakoe huno mta'ni yo'mayoso yontan+ngkuhwosi soswo hufa'u s+hune hamno aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohino uyakolofonefoho. ⁶ Kako An+tu sohwo'nji An+tuwe a'amu ne so'nji yo'mayo ahwomomjo so'ntnne'no s+fajo l+wo'n+ngkiso hweho. ⁷ Kako An+tuwe a'amu ne somo ikujoho wafongku'monto yahon+ngki An+tu kako t+mo'nohini uhwon+ngkahan+ngki kako An+tuwe a'amu ne hwahopo humalofo somo ikujoho fonjonto uyakolo'mentisofoho. Oso'no kako hwaho hopi'nonohino somo mokosyohumayo'ne yofe engo ma'mentisofoho. Kako a'amu temtitofu kengo kengo so'nji hungkuno kengo kengo'njo somo aho yokumpohn'nyo mokosyohumamentisofoho. ⁸ An+tu olo hwaholo mt+mkumentiso sohonta a'amu hopi'nono olo hwaho loponjoso hof+ko yofe iyoswo songo ne'no humayo'ne somo mawo'nnyoso hof+ko oso a'amu s+wojo pa'nyo sohwo hwomtame uloho'mentohofofoho.

⁹ A'amu haloho'njo ku'manji olo hungkuno loso a'amu sikis+wojo pa'nyo sohwo kako An+tuwe a'amu somo ulohofone so'no haloho upa'n+mmo. ¹⁰ A'amu somo impo'angomo uhwat+mo l+hwosi impo'angomo uhwat+montonoho. I a'amu somo hos+mmo'nji wofonjahumo l+hwosi a'amu nom'neso oso a'amu hisomo hos+mmo'nji wofonj+syant+feho. I oso'no An+tuwe a'amu hiso hof+ko yokumpohn'nyo lohof+kuji An+tumo s+meho hi'tntnono ne'no uy+kufo.

¹¹ Osopo nohumanji ole uhwon+mentoho, a'amu sikis+wojo pa'nyo nom'nehwo hwaho mta'ni noposwolohofahon+ngki uhwon+mentohofoho. Kakoe s+hwano hufa'uyoso yahu *sipsip* s+hwano pa'nyo'njo hweho. Kakoe mampahoso homa Seten sohwoe mampaho pa'nyo'njo hweho. ¹² Oso a'amu sikis+wojo pa'nyo s+mo'mjo sohwoe yokumpohn'nyo engoso a'amu t+finjo sikis+wojo pa'nyo sohwo oso yokumpohn'nyo engo homo somo nomanto a'amu sikis+wojo pa'nyo s+mo'mjo sohwo'nji nohumanto a'amu hopi'nonohino somo hungkuno yokumpohn'nyo ul+mento, Olo sikis+wojo s+mo'mjo lohwo a'amu kakoe mnokino anga'nohino somo fonjahumentohofu somo ime l+mentiso sohwo sekwo hwomtame fehumamno. Ose ulahon+ngki a'amu hopi'nonohinoso hungkuno hisomo t+fi

iningkamentohofofoho. ¹³ A'amu sikis+wojo pa'nyo tifinta'ango sohwo kako yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy+wo'n+ngkiyohofoso imentisofoho. A'amuso hofiko nuhwontohumentan+ngkofi toho ahwomo mta'ni hwa-hopo pi+wasiyo'ne imokumentisofoho. ¹⁴ An+tu kako oso a'amu sikis+wojo pa'nyo tiffinjo samo t+mo'nohino uhwonontan+ngki sikis+wojo sohwo kako kakoe huno mta'nnohino imojo hweho. Oseso oso a'amu sikis+wojo pa'nyo tiffinjo huhwo sohwo kako a'amu siki s+wojo pa'nyo s+mo'mjo sohwo'nji nohumanto yo'mayo wonyoangkafo a'amu miy+wo'n+ngkiyohofoso yonto a'amu hwahopo humalofo samo hon+ngkano hwasyomo ipemotamentisofoho. Hwe moya'mi homo samo a'amu sikis+wojo pa'nyo s+mo'mjo sohwo ole ulimento, Sekwo soku, oso a'amu mnokino anga'nohino samo hos+mo'nji fonjosyahon+ngkofi songo ne'no humaso sohwoe yofe ho'nomayo'ne sekwo kako'ne sojo huyo'mango mt+'mokin+mno. ¹⁵ Ose ulahon+ngki a'amuso hofiko sojo huyo'mango mt+'mukahon+ngkofi a'amu tiffinjo sikis+wojo pa'nyo sohwo peefo ulohofonto huyo'mango hiso songo umokonto mamtnno'nji mampaho'nji uy+mentisofoho. Oso huyo'mango huhwo sohwo a'amu hwo'mtame m+humayo'njo samo huyo'mango huhwo sohwo poyo umokumntonoho.

¹⁶ A'amu sikis+wojo pa'nyo tiffinjo sohwo kako a'amu hopi'nonohino samo ole ulimento, Sekwo oso a'amu sikis+wojo s+mo'mjo pa'nyo sohwoe ifalifaliyoso sekwoe ahopo yomohu'nyopo mt+'mokin+mno. U a'amu hopi'nonohino soku, sekwo yofe engo'njo yofe engo ane'njo, syoho'njo syoho ane'njo, hamniyoho engo'njo ho'yango ane'njo, sekwo hopi'nonohino hoku sekwoe yomohu'nyopo ahopo oso a'amu sikis+wojo pa'nyo s+mo'mjo sohwoe ifalifaliyoso mt+'mokin+mno. Ose ulimentisofoho. ¹⁷ A'amu oso ifalifaliyo ane'njo sohwo kako wosopayo yo'mayoso mpe miy-ohoho. U nom'ne a'amu kakinta'ni yo'mayoso mpe mulohopitnnehoho. Oso ifalifaliyoso a'amu sikis+wojo panyo s+mo'mjo sohwoe yofe u kakoe yofe uyohope-e'ne mt+'mokin+yofe. A'apahopo mt+'mokin+yofe a'amu sohwoe kakwo'yohwo huno syaf+siyo'nefoho. ¹⁸ Oso ifalifaliyo so'no huno wosyof+syano. A'amu huno'njo sohwo kako ifalifaliyo hiso atofe lihwosi huno ole uyonefoho. Ifalifaliyoso a'amumo upiyofe'nefoho. Mt+'mokin+yofe hiso olenoho, *sikis hant+let sikis+ti-sikis+foho* (666).

14

A'amu 'wan hant+let fouti-foua tausen' iso (144,000) hof+koe ta songo limentohofofoho.

¹ Ngko nohumanji ole uhwon+mentoho, oso Hwe nakwoe Wonyo'ne Poyo Pe'n+mentiso sohwo kako hwof+ki'nyo Saiyon sopo nohumentan+ngki a'amu *wan hant+let fouti-foua tausen+iso* (144,000) kako'nji humentan+ngkofi uhwon+mentohefoho. Oso a'amu hofe sofe yomohu'nyopo a'amu nakwoe wonyo'ne poyo pe'n+mentiso sohwoe yofe'nji kan+ngkwohwoe yofe'nji wentan+ngki uhwon+mentohefoho.

² Ose uhwononji mampaho ahwomo mta'ni upa'n+mentohefoho. Mampaho hiso mijifat+kusi'yoka ahwomo yoka mpompusofe tompuyo fonj+wo'n+ngkohof+yoka pa'nyo upa'n+mentohefoho. ³ Ahwomomo uhwononji uhwon+mentoheso An+tuwe epohumayo sopo yo'mayo songo humalofo osofosofahu'nohino sohwanji hwe engo sohwanji oso hwa humohumantohofe hopo sopo a'amu *wan hant+let fouti-foua*

tauseniso (144,000) nolohofontifi ta songo limentohofofoho. Oso a'amu hwahoponta'angoso hofikoe wonyoso Jisas kako wae yao'mentisofoho. Oso'no a'amu hiso hofiko'nohini oso ta songo somo huno'njofofoho. Nom'ne a'amuso huno muyofoho. ⁴ Oso a'amu hiso hofiko Anitumne'no simeho anga'no uyontifi hwasyo anitu sohumo tifi min'ngkayo'njofofoho. Nakwoe Wonyo'ne Poyo Pe'nimentiso sohwo kako hano ntonte wamo loso u oso a'amu hiso hofiko tifi un'ngkowitzefeho. Olo a'amu loso a'amu nom'ne somta'ni Anitu kako'ne'nji kakoe hwomumne'nji simo'mo ma'mentisofoho. ⁵ Hofiko hwasyo hungkuno majofoho. Hon'ngkano wonyoso ni'hu'no anefoho.

A'amu ahwomomjo hufa'u sihune sohwa hungkuno limentohofofoho.

⁶ Ngko nohumanji ole uhwon'mentoho, A'amu ahwomomjo sohwo kako Anituye hungkuno songo ne'no humayo'ne a'amu hwahopo humalofosomo lutihwayo'ne yohohisyomoyonto. A'amu hwahopo kengo kengoso a'apaho kengo kengoso hungkuno kengo kengoso temtitofo kengo kengo osomne'no yohohisyomoyonto ulimentisofoho. ⁷ Kako mampaho engo'nji ole ulimento, Anitu kako a'amufe hungkuno ikwolofone sikuno nto i'mofapohoho. Oso'no sekwo iyoho ikuji kakoe yofe foho'nomapmno. Oso hwe hwahonji ahwomoni'ni mijo ayo'nji yomayo sol'ni mt'i'mokumentiso sohumo simeho uy'kuji hwomtame fehumamno.

⁸ Ose ulahon'ngki a'amu ahwomomjo nom'ne sohwo simo'mjo sohumo in'ngkaponto ulimento, Pone engo Mpapiloun wonyo nto imo'nimaho. Pone engo hiso nto piwahu'maho. Oso hopo sponjo a'amuso hofiko hon'ngkano wonyo mikun'imposo iwo'n'ngkohofoso hofiko a'amu kengo kengoponta'ango somo hon'ngkano wonyo homo somo kompemotapmentohofofoho. Oso'no olhonta Anituye simeho tohinoso hofikimo ni'hu'nahone wonyo umokumasofoho.

⁹ Ose ulahon'ngki a'amu ahwomomjo nom'ne sohwo ahwomomjo simo'njo sohwa'umo in'ngkaponto mampaho engo'nji ole ulimento, A'amuso hofiko oso a'amu siki siwojo pa'nyo sohumo u kakoe huyo'mango sohumne'no hwomtame ehumafijoso hofikoe yomohu'nyopo ahopo siwojo sohwoe mt'i'mokinyo hi'njo'manji ¹⁰ oso a'amumne'no Anitu kako simeho tango mikun'imposo uyihwosi tohino engo uyimontonoho. Toho engo akino wonyo'njo somo uhumajoso sopo nohumafikuji tohino engo ne'no umnonefoho. Osopo nohumentan'ngkuji a'amu ahwomomjo sohwanji a'amu hofikoe wonyomne'no poyo pe'nimentiso sohwo'nji a'amu hofikimo uhwon'fitnnefoho. ¹¹ Oso toho somta'ni tikayo ne'no nosyantan'ngkuhwosi hofiko tohino mafikujoso hofiko usijo'no mohumafitnnefoho. O'o a'amu oso sikisiwojo pa'nyo sohumo u kakoe huyo'mango somne'no hwomtame ulohofontifi hofikoe a'apahopo kakoe ifalifaliyo mt'i'mokumentohofoso hofikoe sikuno'nji im'ngonji hinjopo tohino ne'no umnonefoho. Ose ulimentisofoho.

¹² I a'amu Anituye hungkunomo tifi in'ngkawo'n'ngkohofosoku Jisasimo simeho hi'ntnnono uy'wo'n'ngkohofosoku sekwo olo hungkuno hiloso upa'nifjo'manji yomayo tango ko se'masoso sekwo Anitumne'no yokumpohn'nyo lohopyitnnefoho.

¹³ Ngko nohumanji ahwomo mta'ni mampaho ole upa'nimentoho, Kiko nje hungkunomo ifalifaliyo ole mt'i'mojo, Yomayo uhwonalokuso somo mol'wo imo'n'ngkuhwosi oso hohosohonta a'amu Anituye syoho ikuji

pe'n+ifijos simeho wop+ngo umo'n+montonoho. Ose ntahon+ngki An+tuje Towahuno Wop+ngo ul+mento, Ou, nehopeho. A'amu hiso hof+ko syoho engo noho'naof+kuji usijo'no wohumant+ifeho. Hwap+ngoso a'amu An+tuje syoho'njo sohwo kako An+tuje hungkuno ne'no lut+hwahon+ngki a'amuso hungkuno homo somo simeho hi'ntnnono uyont+ifi in+ngkamentohoho sohwa hof+ko kako'nji ahwomomo sifetnnefoho. Oso'no kakoe syohomjo neso kako'nji ne'no went+hwonefoho.

Hwahoponjo wosopayo moja mayo'ne s+kunofoho.

¹⁴ Ngko nohumanji uhwon+mentoheso, U himo halojo nowentan+ngki i hwe fihwo kako A'amufe Hwomu Pa'nyo sohwo nohumanto kako hwakuhwajo s+humampo'nnyoso kakoe ahomo nomokosyohumentan+ngki uhwononji uhwon+mentoheso kakoe mnokinopo mnokino manji'mofo na'nohinoso kakoe mnokinopo monj+mo'nosyohumentan+ngki uhwon+mentoheso. ¹⁵ A'amu ahwomo mta'ango nom'ne sohwo kako An+tuje ahwomomjo tajo anggo engo somta'ni noswaponto a'amu himopo humentanjo sohomo kako mampaho engo ul+mento, S+kuno moi'wo nto imo'n+maho. Hwaho ponjo wosopayoso toyo nto imaho. J+je hwakuhwajo s+humampo'nyo so'nji filohm'memaho. ¹⁶ Ose ulahon+ngki hwe himopo humamentiso sohwo kako kakoe hwakuhwajo hwahopo yoho'mo ulohofonto oso wosopayo ne somo loh+m'mema'mentisofoho. Oso hiso nuhwononji ngko l+mento, U oloso wosopayo'no molalofiyoho. O'o, a'amumne'no lalofoho. Ose syaf+hu'mentohefoho.

¹⁷ Ose uhwononji uhwon+mentoheso a'amu ahwomomjo nom'ne sohwo kako An+tuje anggo somta'ni kakoe hwakuhwajo'nji swomotol+kofapmmentisofoho. ¹⁸ Osopo a'amu ahwomomjo nom'ne sohwo a'amu hof+ko yo'mayo An+tumne'no ho'nasy+wo'n+ngkohoho ijempoho sopo nta'ni swapmmentisofoho. Oso a'amu huhwo sohwo kako a'amu yo'mayoso An+tumne'no toho uyof+wo'n+ngkohoho somo mokosyohumawo'n+ngkiso hweho. Kako a'amu ahwomomjo hwakuhwajo swomotol+kofapmmentisohomo mampaho mohm'no ole ul+mento, J+je hwakuhwajo s+humampo'nyoso nomahoji nant+pe wain somjo moja ehumasoso filoku'memaho. ¹⁹ Ose ulahon+ngki oso a'amu ahwomomjo sohwo kakoe hwakuhwajo'nji nant+pe wain somjo ipisayo moja ehumunyoso loku'memayo hopaso kako a'amu An+tumne'no simeho muyo'njo somo ahwonte mijo il+moku'mofo'ne somo hu'mi'mo'mentisofoho. Oso hopo sopo An+tuje mango sohwa hof+ko An+tu mta'ango tohino engo ma'mentofofofoho. ²⁰ Oso ahwonte ipisayo mji'mo'nyoso pone engo somo mempo sohohtn+ni il+mokumentohofoso oso ahwonte somta'ni hon+yo swofijwaoponto mijo hopa wamentisoso kakoe sawemoso *t+li hant+let* (300) *kiloumitafoho*. Oso hon+yo huhwo sohwo kako a'amufe swokinopo siyapmmentisofoho.

15

A'amu ahwomomjo sohwa hof+ko a'amumo wonyo imokiyo'ne wonyoso mokosyohumalofo.

¹ Osopo nohumanji ahwomomo poji ent+hwayo nom'ne somo uhwon+mentoheso so'no pisopisaho l+mentohefoho. A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwa hof+ko a'amumo wonyo imokiyo'ne wonyo engoso mokosyohumentan+ngkofi

uhwonimentohefoho. Hofiko oso wonyo engoso a'amumo uyikujo'no Anituye simeho tohinoso moi'wo umo'nimontonoho.

² Ose uhwononji uhwonimentoheho mijo ayo engo timo honingkonyo pa'nyo somo ti'melanyo'njo uhwonimentohefoho. Oso mitimom'ngo hopo sopo a'amuso hofiko oso a'amu sikiswojo pa'nyo sohwo'nji kakoe huyo'mango so'njimo hwoomtame mehuma'nyo yontifi kakoe ifalifaliyoso hofikoe a'apaho sopo mamti'mokinyoso hofiko oso mitimom'ngo hopo sopo lohofontifi hofiko Anituye tempuyo ahomo mokosyohumamentohofofoho. ³ Oso hopo sopo nohumantifi hofiko oso ta Mouses Anituye syoho ulohofiyohi sohwo hohonta limentiso pa'nyo Anituye hwomu kako nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentiso sohwoe yofe ho'nomayo'ne ta hiso limentohofofoho. Ole limentohofi, Nakwoe Hwe Engo Anitu sohwoi kiko jije yokumpohn'nyo hwofilo'nnyo'njo hwosoho.

Oso'no nakwo kiko yo'mayo iwo'n'ngkino so'no wonyoangkafo uhwonon-tani nakwo pisopisaho l'wo'n'ngkuhwono.

Kiko nakwo a'amu hopi'nonohino hwa'omeemjo hn'nimo nemokosyohumahnno sohwoi jije yahino ito'nohino ne'njofoho.

⁴ Hwe Engofo, kiko'nohini honingkano wonyo ane'njo hwosoho.

Oso'no kikine'no iyoho miyo'njosos t'hwolo.

Jije yokumpohn'nyo engoso yofe moho'nomayo'njosos t'hwolo. O'o, awonoho.

A'amu nihu'no hopi'nono kikine'no hwomtame wekuhumantifeho.

Hwap'ngoso jije yahino wop'ngo'nohinoso ut'hwanyopo i'mofopahoningki uhwonimentohefofoho.

Oso ta hiso limentohofofoho.

⁵ Oso hohosohonta ta lahon'ngkofi ngko nohumanji uhwonimentoheho Anituye ahwomomjo tajo ango engo somjo ango ajwomo'mjo kako humawo'n'ngkiso somjo hoku'yoso nohwosomp'nowentan'ngki uhwonimentohefoho. ⁶ Oso ango engo homo somta'ni a'amu wonyo imokiyo'neso ahomo mokosyohumantifi swomotolikofapmentohofofoho. Hofikoe hwapifeso halojo nihu'no pomponaho'njosos yontifi ahuloho na'nohinoso hofikoe swokinopo imentohofofoho.

⁷ Oso songo humalofo osofosofahu'nohino sohwafe anga'nohino sohwo a'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sohwo solijwanyo na'nohinoso anga'no anga'no hu'mu'mentisofoho. Oso noswanyo homo somo Anitu songo ne'no humaso sohwo kako a'amufe honingkano wonyo somne'no simeho tohino umningkahon'ngki oso solijwanyo homo somo a'amu wonyo imokiyo'neso ho'nahumentisofoho. ⁸ Hu'mu'ma'mentisoso Anituye pomponaho yokumpohn'nyo oso mta'ni tikayo swapihwososi ango engo montimo weuhnao'montonoho. Oso'no a'amu fihwo oso ango homo somo maswoneho. O'o nihu'no awonoho. Hofiko oso a'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwa hofiko a'amumo wonyo imokiyo'ne aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'yoso moi'wo esojwaofikujo'no osohonta a'amu hofiko wohotoswantifeho.

1 Osopo nohumanji Anıtuye ahwomomjo tajo ango engo somta'ni mam-paho engo ole upanımentoho, Sekwo a'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwası sekwo solıjwanyo Anıtuye sımeho tohino wo'nnyoso nomafıkuji hwahopo ayo yawojo'meemo fıwontofaopmno.

2 Ose ulahonıngki a'amu ahwomomjo sımo'mjo sohwo kako solıjwanyo hiso hwaho ayo yawojo'meemo iwontofao'mentisofoho. Iwontofaofahonıngki a'amu hopi'nono sikisıwojo pa'nyo sohwo'nji kakoe huyo'mango'njimo hwomtame yıhumantıfi kakoe ifalifaliyo hofıko a'apahopo mtı'mokinımentohoho sofe a'apahopo uyo pisakino wonyo'njosı iwongkọao'mentisofoho.

3 A'amu ahwomomjo hufa'uyo sohwo kako solıjwanyo hiso mijo ayo yawojo'meemo hopi'nono iwontofaofahonıngki mijo ayoso honıyo hoıkufe'nohını imo'nıngkahonıngki yo'mayo mijo ayomjosı poyo pe'nımentisofoho.

4 A'amu ahwomomjo hufa'u sıhune sohwo kako solıjwanyo hiso mijimomo iwontofaofahonıngki mijosı honıyo imo'nımentisofoho.

5 Honımjosı nolıfıwahonıngki a'amu ahwomomjo mijimo mokosyohumayo sohwo Anıtumo ulımento, Kıko ae'mta'ni humampmentohino sohwası olöhonta kıko ne'no humahnno sohwası jıje yahino wopıngo'nohını iwo'nıngkino hwosoho. Kıko olo tango loso olo a'amu lomo uyohinoso ito'nohinofoho. 6 Hwapıngo so'nji a'amu jıje hungkuno ulımotofo sohwanjimo olo a'amulo hofıko osohwafe honıyo usıhumantıfi fonjahumentohofofoho. Oso'no kıko hofıkimo honımijo nape'nyoso uyohino ito'nohinofoho. 7 Ose ulahonıngki Anıtuye ijempoho yo'mayo kakineno ho'nasyıwo'nıngkohoho sopo nta'ni nom'ne mampaho ole upa'nımentoho, Ou, nehopeho. Hwe Engo Anıtu Yokumpohnınyo Hwofilo'nnyo sohwası, kıko a'amufe yahino somne'no ikwolofoneso hopenohino hwosoho.

8 Ose ulahonıngki a'amu ahwomomjo osofosofahu'nohino sohwo kako solıjwanyo hiso mofehi'nyopo iwontofaofahonıngki Anıtu kako mofehi'nyomo toho pa'nyo imokahonıngki mofehi'nyo hiso a'amumo toho ulahumentisofoho. 9 Oso mofehi'nyo hiso a'amumo toho ulosyahonıngki a'amu hiso hofıko Anıtu oso tango uyo hwapıngo sohune'no sıfajo hungkuno ulımentohofofoho. Hofıko honıngkano wonyoso moho'naofe'njo yontıfi hofıko Anıtuye yofeso moho'noma'mmentohofofoho.

10 A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nonohino sohwo kako solıjwanyo hiso a'amu sikisıwojo pa'nyo sohwoe a'amu kakimo enjwa'mo humamotofo somo iwontofaofahonıngki a'amu oso sıwojo pa'nyo sohune'no hwomtame ihumawo'nıngkohoho somo sıkuno mjımfahonıngki tohino engo tıpemantıfi mango kilampohu'mentohofofoho. 11 Oso tohino mıkunımposo engoso ma'mopontıfi Anıtu ahwomomo humaso sohune'no sıfajo hungkuno lımopmentohofofoho. Hofıko hofıko wonyo somne'no tohino ko tıpemantıfi sımeho mıwolo'mokiyofoho.

12 A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni anga'nohino sohwo kakoe solıjwanyo kako mijo engo yofe Yufıletis sopo iwontofaofahonıngki mijo hiso so'na'mentisofoho. Oso mijo hiso

sa'nimentisoso a'amu mofehi'nyo s'i'mofapiso sohojnjo hwe engo hwaho mokosyohumawo'n'ngkohoho sohwa ikujoho'ne sap'i'fitnne'ento mijo tafepo sosayoso hon'ngkano imofahumentisofoho. ¹³ Ose uhwononji ole uhwon'mentoho, towahuno wonyo molongo s'mano'njo hufa'u si'hune sohwa anga'nohinohwo kako homa mango mta'ni swapmmentisofoho. Nom'nihwo oso a'amu sikis'wojo pa'nyo sohwoe mango mta'ni swapmmentisofoho. Nom'nihwo a'amu An'tuye hungkuno hwasyo l'mojo sohwoe mango mta'ni swapmmentisofoho. ¹⁴ Oso towahuno wonyo Seten mta'ango hufa'u si'hune sohwa hof'iko a'amu t'ifi nen'ngkape-e'ne'ent'ifi yo'mayo a'amu miy'iw'o'n'ngkiyohofoso it'i'hwamentohofoho. Oso towahuno wonyo sohwa hof'iko oso hwe hwaho mokosyohumawo'n'ngkohoho sohwafepono went'ifi An'itumo uyokolofano lont'ifi a'amu An'itu'nji ikujoho fongki'nyo'ne nto'no esyohumayo'ne m'ihu'mokumentohofoho. Oso'no hof'iko An'itu Yo'mayo Hwahoponjo Yokumpohn'nyo Somo Hwofilo'nnyo sohwoe Si'kuno Engo so'no nto'no esyohumamentohofoho.

¹⁵ Oso si'kuno somne'no Jisas hohonta ole nal'imento, Upa'n'imno. Ngko a'amu hufu uyant'ifi pohoho hopaso wapmmonnoho. A'amu ngkine'no nohontohumalofoso hof'ikoe hwap'ife wop'ingo yont'ifi nohontohumalofa. Oshonta ngko nop'me'no hof'ikoe hwap'ife esyohumayoso nje pe sohonta won'i'mango munonefoho. O'o, hof'iko si'monyo engo uyant'ifeho. Ose nal'imentisofoho. Oso hwap'ife'ne fahosi'hwoyo hungkuno neso olenoho. Hon'ngkano wop'ingo moh'o'nasiyo'nefoho.

¹⁶ Oso towahuno wonyo huhwo sohwa a'amu hopi'nonohinoso Amaketoun sopo uhu'mokumentohofoho. Oso hwaho yofe Amaketoun'yo eso a'amu Hip'ilu sofe hungkunofoho.

¹⁷ A'amu ahwomomjo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwo kakoe noswanyoso ifofopo iwontofao'mentisofoho. Ose uhwononji towahuno wonyo somne'no syafi'hu'mentohefoho. Ose iwontofaofahon'ngki An'tuye ahwomomjo tajo ang'o engo kako humawo'n'ngkiso epohumayo somta'ni mampaho engo ole ho'n'imento, Tango ae'uyoso nto i'mofapohoho. Oso tangoso moi'wo esojwaof'nefoho. ¹⁸ Ose ho'n'ngkahon'ngki emta'm'ingo'nji ahwomo yoka'nji mjoho'n'i'm'wahon'ngki hwom'ihwo m'ikun'imposo imentisofoho. Hwom'ihwo oso pa'nyo nakwoe hwaho ayo yawojo'meemo m'wfafefoho. O'o, oso hwom'ihwo huhwo sohwo kona'wohiyoho. ¹⁹ Oso hwom'ihwo huhwo sohwo yahon'ngki pone engo Mpapiloun sopo mt'ihupento hufa'u si'hune imo'n'imentisofoho. Oso a'amu sikis'wojo pa'nyo sohwo oso ang'o somta'ni a'amu hopi'nonohino hwaho ayo yawojo'meemjo angoso mokosyohumamojo hopo p'iwahu'mentisofoho. Oso ang'o engo Mpapiloun sofe hon'ngkano wonyo somne'no An'itu huno syaf'isyonto si'meho tohino m'ikun'imposo umn'ngkahon'ngki oso ang'o hopo sopo tohino m'ikun'imposo engo uy'imentisofoho. ²⁰ Oso hwaho we'e mijo ayo'njo sohe sopenjo hopi'nonohinoso moi'wo imo'n'imentisofoho. Hwaho engo sopo hwof'iki'nyo hopi'nono n'ihu'no hopi'nono isonjahumentisofoho. Hintafa'nohino imo'n'imentisofoho. ²¹ Ahwomo mta'ni sisayo m'ikun'imposo mo'mentisofoho. Oso sisayo hiso kwope ho'yo engo pa'nyoso ahwomo mta'ni nop'iwasyonto a'amumo fonjahumentisofoho. Oso tango m'ikun'imposo a'amu huhwo sohwo

⁹ A'amu huno wopⁱngo'njo sohwo kako olo so'no huno syafⁱsyⁱhwosi kako huno wopⁱngo wotⁱpema'montonoho. Mnokino aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwa oso hwofⁱki'nyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyoho. Oso a'mu hisi kako pone engo oso hwofⁱki'nyo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyojopo humawo'nⁱngkisiyoho. ¹⁰ Oso mnokino aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwa hwapⁱngo nom'neso olenoho, a'amu yofe engo'njo hwaho mokosyohumayoso aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo hwafoho. A'amu huhwo sohwa aho fehohnjo hopi'nonohino sohwa nope'nⁱngkahonⁱngkofi anga'nohino sohwo humaho. Nom'ni sohwo kako tⁱfi i'mofaponefoho. I'mofapⁱhwosi kako olopo we'e nehwo wohumamontonoho. ¹¹ Oso a'amu sikisⁱwojo pa'nyo sohwo hohonta humamentiso sohwo olohonta mohumunyo sohwo kako hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo hweho. Oso hwe engo aho fehohnjo hopi'nonohino sohwa pe'nⁱmentohofⁱ mta'angoso olo sⁱwojo lohweho. Tⁱfi kako apa'no i'mofapⁱhwosi kako hwe engo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'u sⁱhunehwo umo'nⁱmontonoho. Nohumahwosi tⁱkanomo wene hweho.

¹² Oso sikisⁱwojo sⁱhwano aho hopi'nonohinoso hwe yofe engo'njo sohwa hwaho hopi'nonohinomo mokosyohumayo'ne hwafoho. Hofⁱkoe yofe engoso tⁱfi no'mo mapitnnefoho. Hofⁱkoe yofe engo nomafⁱkuijⁱ oso a'amu sikisⁱwojo pa'nyo sohwo'nji hofⁱko'nji hofⁱkoe a'amu hopi'nonohino somo we'e nehwo womokosyohumantifeho. ¹³ Hwe yofe engo'njo sohwa hofⁱko sⁱmeho afa inⁱngkuji hofⁱkoe yokumpohn'nyo yo'mayoso oso a'amu sikisⁱwojo pa'nyo sohwo uyⁱkuijⁱ oso siki sⁱwojo sohwo enjwa'mo wohumantifeho. ¹⁴ Tⁱfi hofⁱko'nji hwe nakwoe wonyo'ne poyo pe'nⁱmentiso sohwo'nji hofⁱko ikujoho fongki'nⁱngkuji Jisas kako hofⁱkimo nuyakolofonefoho. Hwapⁱngoso Jisas kako hwe yofe engo'njo hopi'nonohino sohwafe Hwe Engo hweho. Kakoe a'amu ne kako'nji humalofo somo kako nuhwosopento nnⁱngkapmno ulahonⁱngki hofⁱko sⁱmeho hi'ntnnono uyontⁱfi kakimo hofiyo inⁱngkoyalokwofo. Hwangku kako'nji hofⁱkoe mango sohwoyo uyakolopitnnefoho.

¹⁵ Ose ntonto ole ntⁱmento, Oso mitⁱmomⁱngo sopo apesi kako nohumentanⁱngki uhwonⁱngkinoso oso mijo hiso olenoho, a'amu hwaho kengo mta'ango so'nji hungkuno kengo kengo'njo hopi'nonohinofoho. ¹⁶ Oso sikisⁱwojo sⁱhwano aho hopi'nonohino pa'nyoso hwe engo aho hopi'nonohino sohwanji a'amu sikisⁱwojo pa'nyo sohwo'nji hofⁱko oso a'mu pone Mpapiloun siye mangohwa umo'nantifeho. Oseso hofⁱko oso pone engo somjo yo'mayoso hufo mahonⁱngkuji pone hiso i'mmo'nohino pa'nyo nohumahonⁱngkuhwosi hofⁱko oso pone somo toho ifuntofⁱkuijⁱ nⁱhu'nahone wae yaopitnnefoho. ¹⁷ Oso hiso'no Anⁱtu kako hofⁱko ifitnne'ento kako hofⁱkimo huno uyososo'no hofⁱko sⁱmeho afa inⁱngkuji yo'mayoso ifitnnefoho. Oseso hofⁱkoe yokumpohn'nyo so'nji hofⁱkoe a'amumo mokosyohumawo'nⁱngkohofⁱ so'nji a'amu sⁱwojo pa'nyo sohwo uyantifeho. Oso hopya imⁱkuijⁱ Anⁱtuye hungkunoso ne umo'nⁱmontonoho. ¹⁸ Oso ape wonyo uhwonⁱngkinosi kako oso ango pone engiyoho. Kako hwe engo hwaho kengo kengo mta'ango sohwoyo mokosyohumawo'nⁱngkisiyoho. Ose ntⁱmentisofoho.

18

Pone engo Mpapiloun wonyo imo'n+mentisofoho.

¹ Oso hohosohonta uhwon+mentoheso a'amu ahwomomjo nom'ne sohwo kako ahwomomo uli'ko'manto pmentisofoho. Kakoe yokumpohn'nyo engo'nji noponto kako olo hwaho lopo pomponaho engo hopa lahumentisofoho. ² Kako mango engo'nji ole l+mento, Pone engo Mpapiloun+iso we'enepe ni+hu'nahone wop+wahu'montonoho. Olohonta Seten+ye angoso ni+hu'nahone wonyo umo'n+montonoho. Olohonta kakoe towahuno wonyo sohwanji hofi'ko osopo humalofo. Yo'mayo wonyo pisakino'njo kiho'njo nakwo nakwolaho l+wo'n+ingkuhwone osomo humalofo.

³ Hwap+ingoso a'amu oso hopo sopo humamotofoso hofi'ko hon+ingkano wonyomo a'amu pi'n+ingo engo hwaho ayo yawojo'mta'ango somo kompemotawowo'n+ingkohofofoho.

Hwe engo hwaho mokosyohumayo huhwo sohwanji oso hon+ingkano wonyo homo somo in+ingkamentohofofoho.

A'amu hwaho engo mta'ango hamniyoho syoho iwo'n+ingkohofoso hofi'ko oso anga ponjo a'amu somta'ni hamniyoho m+kun+mposo tipema'mentohofofoho.

Hwap+ingoso oso angoponjo a'amu hofi'ko hamniyoho engo'njo nohumant+fi yo'mayo ho'yango so'no hi umo'n+mentisofoho.

⁴ Ose lahon+ingki mampaho nom'ne ahwomo mta'ni ole ho'n+mento, Nje hwe moya'mi soku sekwo osopo nul+ko'maf+kuji olo mempo lohohnta'ni fusyol+kofaopmno.

U sekwo hofi'ko'nji hon+ingkano wonyo jwo'n+l+hopitnnoho. Oso hiso'no sekwo tohino mapitnnoho.

⁵ Hofi'koe wonyo engoso a'amu hu'meehumosont+fi ahwomomo si'mof+hwonesohilo.

Oseso hofi'koe wonyo so'no An+tu kako in+ingo mamofonehoho.

⁶ Hofi'ko An+ituye a'amu somo wonyo uloho'mentohofoho hopaso An+tu hofi'koe wonyo somne'no tohino engo uy+montonoho.

I An+tu oso wonyo uloho'mentohofoho so'no kako aku ikwesaloku ulohofonefoho.

⁷ Oso a'musi kako kakoe yofe ho'noma'nonto kakoe huno yo'mayo umo lonte somo in+ingkamojofoho.

Kako oso wonyo imojo so'no An+tu kako aku tohino uy+montonoho. Aku tohino afapo uyonefoho. Oso tohino uhwoso'no kako humotaha engo walono.

Kakoe si'meho mo'mo ole nto hnn+mento, Ngko ape yofe engo'nji'nyoho. Ngko a'amu somo yokumpohn'nyo mokosyohumaleno. Ngko a'moyawoso pa'nyo'n+maho. Oso'no yo'mayo tangoso mon+manehoho.

O'o, ngko si'meho wop+ingo'nji ne'no humant+mnefoho. Oso'no ngko humotaha malimnehono. Ose hnn+mentisofoho.

⁸ Si+kuno anga'nohino somo kako oso hopa kakoe yofe ho'noma'nyo so'no yo'mayo tohino aku uyoso komo'no u'manefoho.

Nakwoe Hwe Engo An+tu kakoe yokumpohn'nyo hwofilo'nnyo'njo sohwo Mpapiloun+ye wonyomne'no kako yano ilof+hwoso'no mijoho engo i'mofap+hwosi mnokino engo i'mofap+hwoso'no hwe moya'mi humotaha l+fitnnefoho.

Osohonta Mpapiloun toho nonefoho.

⁹ Oso hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumayo sohwanji oso ape wonyosi'nji hon'ingkanu wonyo imofont'fi yo'mayo yahino wonyo imentohofu sohwa hof'iko oso ango pone engo Mpapiloun saponjo toho engoso nontan'ingkuhwosi uhwon'ifijoso oso hwe engo sohwa t'ikayomo uhwon'ingkuji humotaha hwaho lal'ifehi'n'ifitnnefoho. ¹⁰ Ape wonyosi kako tohino engo mentan'ingkuhwosi oso hwe engo huhwo sohwa hof'iko iyoho un'ingkuhwoso'no ikanopo lohof'ikuji pisopisaha l'ikuji ole l'ifitnnefoho. U, nakwoe ango Mpapilounne'no hitoho nalokwoho. K'iko ango engo yokumpohn'nyo sohwoosi mofehi'nyo we'enepe (*wan aua*) posahon'ingki jije tohino aku komo'no mahino. Ose l'ifitnnefoho.

¹¹ Nom'ne a'amu hamniyoho syoho'njoso oso t'ikayo somo nuhwon'ingkuji simeho tango uyonefoho. Oso simeho tango uyo hwapingoso olenoho. Ole wosyof'isyant'ifeho, Nakwoe ho'yangoso t'ihwo wonema'montol'keno. Simeho tango engo uy'hwoso'no humotaha engo sul'ifitnnefoho. ¹² Oso ho'yango engoso olenoho. Yo'mayo wokoso na'nohino, n'ikuyoho wonyoangkafo'nji, hwap'ife wopingo hon'ijwo, halojo, miyo'nohino oso'nji, iyo akino wopingo'njo yo'mayo mt'umokumentohofoso'nji yahu s'ihwano mta'ni yo'mayo mt'umokumentohofu so'nji ahwomo yokino, sojo oso mta'ni wokoso wonyoangkafo mt'umokumentohofofoho. ¹³ Ho'yango nom'neso olenoho. Yo'mayo ka'nyo, nalofe, tofoyo, yo'mayo akino wopingo wopingo'njo, hwone mijo a'apahomo ehahoho'nyo'ne, ipisayo mijo, yahwo-afoho'nji wosopayo'nji yahu'nji yahu a'amu hn'nomokom'wo'n'ingki oso'nji hano emoyo'nji oso yo'mayoso hof'ikinta'ni a'amu mpe imentohofofoho. Oso'nji a'amu yahu mpe y'wo'n'ingkohofu hopaso a'amu fehohnjoso hof'iko nom'ne a'amu siki syoho ulohof'iyone mpe imentohofofoho. ¹⁴ A'amu hamniyoho syoho'njoso ole ul'ifitnnefoho, Yo'mayo ho'yango sekwo hi semo'n'wo'n'ingki oso nosel'ikoma'nto mtn'nao'maho. Yo'mayo wosopayo me'wampe'njo yo'mayo wokoso wonyoangkafo so'nji sekwoe yofe engo so'nji nto mtn'nao'maho. Ose ul'ifitnnefoho.

¹⁵ Oso a'amu ho'yango syoho'njo sohwa oso ango somta'ni hamniyoho engo ma'mentohofu sohwa hof'iko oso ango hopo sopo tango engo i'mofop'ihwoso'no iyoho un'ingkuhwoso'no hof'iko ikano nampo nta'ni uhwon'ihwojap'ikuji humotaha engo jongkuso mapitnnefoho. ¹⁶ Ole ul'ifitnnefoho, Sekwoe ango engo somne'no hitoho nalokwoho. Hohonta sekwo manji'mofu, hwap'ife wopingo'nohino yont'fi wokoso na'nohino wopingo so'nji n'ikuyoho, hamniyoho engo'njo so'nji inont'fi wopingo humamentohofofoho. ¹⁷ I mofehi'nyo we'enepe (*wan aua*) posahon'ingki sekwoe hamniyoho wokoso wopingoso yo'mayoso n'ihu'nahone imo'namokwoho. Ose ul'ifitnnefoho.

A'amu yofayokino syoho'njo ho'yango'nji yofayokinomo nohnawo moji'motofu sohwa hof'iko kengopo lohof'ikuji ¹⁸ t'ikayo ango Mpapiloun nta'ni uhwon'ihwojakuji ole ul'ifitnnefoho. Youwo youwo. Pone engo olo pa'nyoso nom'ne nt'ipolo. O'o, awonoho. ¹⁹ Ose l'ikuji humotaha hwaho ole lal'ifehi'n'ifitnnefoho. Youwo youwo. Pone engo hopo sopo nakwo mijo ayopo emoiwo'n'ingkuhwone hn'niw'osopo nta'ni hamniyoho engo ma'motohwonefoho. Mofehi'nyo we'enepe posolohofahon'ingki yo'mayoso n'ihu'nahone moi'wo imo'n'maho. Oso a'amu yofayokino syoho'njo sohwa ose ul'ifitnnefoho.

²⁰ Sekwo a'amu ahwomomjo sohwasi oso pone engo moi'wo imo'nyo so'no sekwoe simeho wopingo wasemo'nono. Sekwo a'amu Anituye sikunonji sekwo Anituye hungkuno uyohojiku'mofo (*apouse*) syoho'njo sohwa hnnonji sekwo a'amu Anitu hungkuno sejopahoningki limotofosi sikunonji sekwoe simeho wopingo wasemo'nono. Oso pone engo sekumo wonyo seloho'mentiso so'no Anitu kako oso pone engo sohumo aku tohino uyohoho.

²¹ Oso hungkuno moi'wo losojwaofahoningki a'amu ahwomomjo yokumpohn'nyo sohwo kako sojo m'kun'imposo nomanto mijo ayomo meho'naofonto ulimonto, Oso sojo ho'naofohe hopaso oso pone engo Mpapiloun sopo nomafikuji sojo hopa mohm'no nihu'nahone meho'naopitnnefoho. Oseso a'amu hofiko apa'no muhwon'fitnnefoho. Oseso Mpapiloun nihu'nahone moi'wo imo'nonefoho. ²² Oseso yo'mayo tempuyo hwomeyoka mpompulompuyo'nji kounoho yoka'nji oso ango sopo nta'ni apa'no mupa'nyo'nefoho. A'amu syoho iwo'n'ngkohoho sohwo oso ango sopo a'amu muhwonyo'nefoho. Oseso a'amu hofiko hofikoe syoho ikuji mtopmtopi'yoka peeloku loku'yoka pom'yoka apa'no mupa'nyo'nefoho. Wosopayo fiji fiji'yoka sojo ekawojiyo singki singki'yoka apa'no mupa'nyo'nefoho. ²³ Oso ango hopo sopo sikiloho apa'no momongkujahufitnnefoho. Hwe moya'mi ape songo ma'n'ngkuji simeho wopingo in'ngkuji tikafo jahon'ngkujoso mupa'n'fitnnefoho. Hohonta sekwoe a'amu hamniyoho syoho'njo sohwa hamniyoho engo'nji imo'n'notofoso hofikoe yofe engo hwaho ayo yawojo'mo ihulo'mentisofoho. I lohonta moi'wonoho. Sekwoe peefo so'nji ki'nyo so'nji a'amu pi'n'ngo engo hwaho ayo yawojo'mo hwasyo hon'ngkanomo ipemotapmmmentohofofoho.

²⁴ Anitu oso pone engo somo uhwon'mentisoso kakoe a'amu ne somo fonjasyontifi a'amu kakoe hungkuno limotofosi sohwo fonjasyontifi hofikoe hon'yoso oso'mo wentan'ngki uhwon'mentisofoho. I Anituye a'amu hopi'nonohino somo hwaho ayo yawojo'mo a'amu nom'ne hofikimo poyo umokumentohofosi osohwafe hon'yoso oso'mo wentan'ngki Anitu uhwon'mentisofoho. Oso wonyo hwapingoso osoho hwafoho.

19

A'amu ahwomomjo sohwa pone engo Mpapiloun piwahu'mentiso so'no hofiko simonyo engo imentohofofoho.

¹ Oso hohosohonta ahwomo mta'ni mango engo ho'n'ngkahoningki ngko huno ole syafi'hu'mentoho, a'amu ahwomomo hopi'nonohino humalofosi hungkuno lalokwofo. Ole upa'n'imentoho, Nakwo Anituye yofe engo woho'nomano. Nakwoe Anitu sohwo kako nakumo kako'nohini nefe'mawo'n'ngkiso hweho. Kakoe yofe engo kako yokumpohn'nyo engo'njo hweho. ² Anitu kako a'amufe wonyomne'no yano ilofihwajiyoso hopoenohinoho. Oso ape wonyosi hwe moya'mi pi'n'ngo engomo hon'ngkano wonyomo ipemotamentisofoho. Oso a'musi kako Anituye syoho ulohofiyosi sohwo fonjahumentisoso oso'no Anitu kako oso a'mu simo aku tohino uy'mentisofoho.

³ Ose lontifi apa'no limentohofi, Nakwo nakwoe Anituye yofe woho'nomano. Oso pone Mpapiloun soponta'ango tkayoso engolopohamo ne'no syonefoho. ⁴ Hwe engo sife aho hopi'nonohino nom'ne mta'ni osofosofahu'nohino sohwanji oso songo humalofosi osofosofahu'nohino

sohwanji hofiiko Anitu kako a'amumo mokosyohumayo'ne kakoe epohumayopo humaso sohune'no hwomtame ehumentafi ulimentohofi, Ou nehopeho. Nakwo nakwoe Anituye yofe engoso woho'nomano. ⁵ Ose ulahoningkofi Anituye epohumayo sopo nta'ni johole ho'nimento, Sekwo nakwoe Anituye syohole ulohofiyo soku, sekwo Anituye hungkunomoto tifi iningkawo'ningskohofosoku sekwo a'amu yofe engo'njosoku yofe we'e'njohopi'nono kakoe yofe woho'nomano. Ose ho'nimentisofoho.

A'amufe Wonyo'ne Poyo Pe'nimentiso sohwo ape mahoningki wosopayo ilohole engo imofapmmmentisofoho.

⁶ Osohonta mampahole engo apa'no ho'ningskahoningki ngkole apa'no syafihu'mentohole, a'amu pi'ningole engosole ahwomomole humantafi lalokwofole. Mampahole hisole mijole sampsopoyole mta'ni mtitoyokole hople ahwomole yokole hople'njole ho'ningskahoningki upa'nimentohefohole. Ole ho'nimento, Nakwoe Hwe Engole Anitu sohwoe yofe woho'nomano. Nakwoe Hwe Engole Anitu nemokosyohumayole sohwoe yokumpohn'nyosole hwofilonnyo'njole hwehole. Kako nakumole yokumpohn'nyole nemokosyohumahole. ⁷ Osole Hwe nakwoe Wonyo'ne Poyole Pe'nimentisole sohwoe sikunole kakoe ape woma'mte sikunosole mofoneponohole. Osole kakoe apesole kake wokosole hwapifole osole yomayosole nto'no esyohumahole. Osole'no nakwoe simonyole uyano. Nakwoe nakwoe Anitu yokumpohn'nyole hwofilonnyole sohune'no yofe engole woho'nomano. ⁸ Anitu kako osole ape simole manjile mofole sawemole halojole wonyoangkafo kihole anesole uyahoningki kako nto yohohole. Ose ho'nimentisofohole. Osole manjile mofole sawemole halojosole Anituyele hwe moyamifole honingskanole wopingole somole uhwonimentohefohole.

⁹ Osole hisole nuhwoningkahoningkole hwe ahwomole mta'angole sohwoe ntimento, Kikole olo hungkuno hilosole nomahojile ifalifaliyole mtimojo. Osole Hwe nakwoe Wonyo'ne Poyole Pe'nimentisole sohwoe ape mayo'ne wosopayo ilohole engole wentantifehole. Anitu osole a'amu wosopayole elijwanyole sople ne'no fipmno nto ulosole sofe simehosole wopingole umolalofohole. Ose nntontimento, Olo Anituyele hungkuno losole nehopehole. ¹⁰ Ose ntahoningki ngkole osole hwe ahwomomjole sohwoe sifiki'nyole'mole hwomtame yihumentaningkole ntimento, O'ole, filikahole. Kikole ngkimole ose enihumahotohole. Ngkole kikole pa'nyole Anituyele syohole ulohofiyo hwo'nyohole. Osole'no kikole Anitumnohinile hwomtame fehummamno. Ngkole'njole sekwo a'amu hwahoponjole Jisasi'mole simehole hi'ntnnonole uyontifile kakole hungkuno lutihwawo'ningskohofole sohwa hnonnjole nakwoe a'amu ahwomomjole sohwonannonjole nakwoe syohosole afa'nohinole'njole hwo'nyohole. A'amu Anitu kakole hungkuno uyahoningki limotofole sohwoe Anituyele Towahunole Wopingole ufo'ma'mojole hople olohonta sekwo Jisasiye hungkuno lijwaofiwoningskohofole sohwasimole sefo'malofohole. Ose ntimentisofohole.

A'amu fihwo kako yahu halojole sople kehumamentisofohole.

¹¹ Ngkole ahwomole nomtompeehoningki uhwonimentohehose yahu a'amu hn'niwo'ningskisole halojole sohwoe nohumentaningki uhwonimentohefohole. Osole a'amu yahule sople kehumanyole sohwoe yofe hufayuysole olenohole. Anituyele hungkunomoto'no iningkawowoningskisole hwehole. Hungkuno nehople'nohinole l'wo'ningskisole hwehole. Kako hwe moyamifole yahinomme'no yano ilofole so'njole a'amumole tango uyo so'njole kako yahinole hople'no iwoningskisole hwehole. ¹² Kakole timosole tohole sijisole pa'nyole'njole

hweho. Kakoe mnokino sopo hwe hwaho mokosyohumawo'n'ngkohoho sohwafe mnokino manji'mofoso kakoe mnokinopo pi'n'ngo engo'njo hweho. Kakoe yofe kakoe mnokino manji'mofoso sopo mti'mokinyoso kako'nohino hwap'ngo neso huno uyohoho. A'amu nom'neso hofi'ko hwap'ngo neso huno muyofoho. ¹³ Kakoe manji'mofoso sawemoso hon'i'mijo somo yomanto nto imentisofoho. Oso hiso'no a'amu kakoe yofeso ole mi'imentohofi, An'ituye hungkuno hweho. ¹⁴ A'amu ahwomomjo itokuso'njo hwap'ife halojo wop'ngo'njo sohwa hofi'ko yahu halojo sopo kehumant'ifi t'ifi in'ngkamentohofofoho. ¹⁵ Hofi'koe Hwe Engo Jisas sohwo kakoe mango somta'ni hwakuhwajo si'humampo'nyo yohosiyohosi lojinyo swap'wo'n'ngkisofoho. Oso hwakuhwajo si'humampo'nyo neso olenoho. Kakoe hungkunofoho. Oso si'humampo'nyo so'nji kakoe mango sohwaome iwofito'meefo'nefoho. A'amu huhwo sohwaome yokumpohn'nyo mokosyohumentan'ngkuhwosi hofi'ko kakoe hungkunomo haloho maposo'njo ikuji min'ngkayo'njo ikujo'no tango engo uy'montonoho. An'itu oso a'amu somne'no si'meho tohino umn'imentiso so'no Jisas kako hofi'kimo hwotoho wahm'montonoho. Kakoe yokumpohn'nyoso hwofilo'nnyo hweho. ¹⁶ Oso Hwe Engo sohwoe manji'mofoso sawemo somo popasoponjo somo kakoe yofe mti'mokinyoso olenoho. Kako hwaho hopi'nonohinoso mokosyohumayo hweho. Hwe engo hopi'nonohino sohwafe Hwe Engo hweho.

¹⁷ Ose uhwononji uhwon'imentoheso, a'amu ahwomomjo sohwo kako mofehi'nyo'njo mofone sopo lohofonto y'hufo yokintahopo fekwowentan'ngkofo sohwaome mango engo ul'imento, Sekwo olopono fi'pmno. An'itu kako sekumo wosopayo wosejap'm'montonoho. ¹⁸ Oseso sekwo hwe engo sohwafe a'apaho'nji hofi'koe a'amu itokuso mokosyohumawo'n'ngkohoho sohwafe a'apaho so'nji a'amu yokumpohn'nyo yahupo kehumawo'n'ngkohoho sohwafe a'apaho'nji hofi'koe yahufe a'apaho so'nji hmnaop'mno. Sekwo hwe yofe engo ane'njo yofe engo'njo, a'amu syoho ulohofiyo so'nji a'amu siki humawo'n'ngkohoho oso a'amu hopi'nonohino somo wonant'ifeho.

¹⁹ Ose ulahon'ngki uhwononji ole uhwon'imentoho, Oso a'amu sikisiwojo pa'nyo sohwo'nji hwe yofe engo'njo hwaho mokosyohumawo'n'ngkohoho sohwanji hofi'koe a'amu itokuso'njo sohwanji hofi'ko oso a'amu hwe yahu halojo sopo kehumamentiso sohwoe a'amu'nji hofi'ko ikujoho fongki'nyo'ne uhu'mokumentohofofoho. ²⁰ Oso a'amu An'ituye hungkuno hwasyo li'mojo sohwo kako a'amu sikisiwojo pa'nyo t'ifinjo hweho. Kako oso hwe si'wojo pa'nyo si'mo'mjo sohwo'nji kako nolohof'wo'nonto yo'mayo engo a'amu miy'wo'n'ngkiyohoho itihwahon'ngki a'amu hofi'ko a'amu sikisiwojo pa'nyo sohwoe yofe hofi'koe a'apahopo mti'mokinont'ifi kakoe huyo'mangomne'no hwomtame ehumamotofoso somo hwasyo hon'ngkanomo ipemotap'mmentisofoho. Jisas kakoe a'amu so'nji hofi'koe oso a'amu si'wojo pa'nyo sohwo'nji oso a'amu An'ituye hungkuno hwasyo li'mojo sohwo'njimo impe intofont'ifi hofi'ko intofahumentohofofoho. A'amu ahwomomjoso hofi'ko oso a'amu si'wojo pa'nyo sohwo'nji An'ituye hungkuno hwasyo li'mojo sohwo'nji songo nohumentan'ngki hofi'ko toho engo mit'fongo pa'nyo sijontanjo somo meho'nao'mentohofofoho. Oso toho homo somo tikayo hwas'i'mijo akino wonyo'njo si'wo'n'ngkisofoho. ²¹ Oso a'amu yahupo kehumawo'n'ngkiso Jisas oso hwoe mango mta'ni hwakuhwajo si'humampo'nyo swahop'wo'n'ngkiso so'nji a'amu nom'ne

Ngkouki'nji Mekouki'nji hofi'ko Anitu'nji ikujoho'ne uhu'mokufitnnefoho. Oso a'amu hiso iyoswo pa'nyofoho. A'amu we'yo'maho. ⁹ Hofi'ko hwaho Isilael hopo sopo ifehu'mokosyahon'ngkuji oso ango sopo Anituye a'amu Jerusalem sopo Anituye a'amu neso nohumentan'ngkuji oso Seten kakoe a'amu wonyoso hofoyo hufitnnefoho. Oseso a'amu wonyo somo toho ahwomo mta'ni nopihwosi nonefoho. ¹⁰ Anitu kako Seten a'amu hwasyo hon'ngkanomo ipemotawomentiso sohumo nuti'mahwosi oso toho mijo ayo pa'nyo sijontan'ngkuhwoso somo nihu'nahoni wakeho'ni'mo'montonoho. Oso toho tikayo hwasimijo akino wonyo'njo somo Anitu kako sikisi'wojo pa'nyo sohwo'nji oso hwe Anituye hungkuno hwasyo limojo sohwo'nji nto ho'ni'mo'mentisofoho. Osopo hofi'ko nohumafikuji im'ngo'nji hinjopo sikuno'nji sikwo'miyomo engolopohamo hofi'ko tohino umnonefoho.

Hungkuno ikwolofo'ne hungkunofoho.

¹¹ Oso hohosohonta ngko nohumanji uhwon'mentoheho hwe engo hwaho mokosyohumayo sohwoe ephumayo halojo sopo hwe fihwo nohumentan'ngki uhwon'mentohefoho. Oso hohosohonta nakwoe hwaho lo'nji ahwomo'nji moi'wo imo'nao'mentisofoho. Apa'no muhwonyo'njo imentohefoho. ¹² A'amu pe'nimentohofu hopi'nonohino yofe engo'njo sohwanji yofe engo ane'njo so'nji hofi'ko oso ephumayo sopo lohofahon'ngkofi fisaku'mentisofoho. Nom'ne iyoswo fisojwahinyoso songo humayo'nefoho. Yo'mayo yahino wop'ngo'nji wonyo'nji a'amu poyo pe'nimentohofoso imotofo so'no iyoswomo mti'mokumentiso somta'ni kako yano ilofihwaj'mentisofoho. ¹³ A'amu mijo ayomo pe'nimentohofu sofe pijafu mijo mta'ni Anitu nomanto a'amu hwahopo pe'nimentohofu sofe pijafoso Anitu ma'mentisofoho. A'amu hopi'nonohino sofe huyo'mango somo Anitu uti'ma'mentisoso a'amu nihu'no hopi'nonohino somo kako anga'no anga'nohino sofe yahino somne'no yano ilofihwaj'mentisofoho. ¹⁴ A'amu yahino wonyo'njo somo yano ilofihwaj'mento oso toho engo mijo ayo pa'nyo sijontanjo somo meho'ni'mo'mentisofoho. Oso poyo pe'nyo yahino so'nji oso ango poyo pe'nyo sohwafe huyo'mango hontohumalofo sopo'njo so'nji toho hisomo meho'ni'mo'mentisofoho. Oso toho hisomo a'amu pe'nimentohofoso Anitumo simo hi'ntnnono muyoso nihu'nahone humantokutnnefoho. Osopo humayoso poyo pe'ni'wo'ningkofoso hufa'uyoso osohifoho. ¹⁵ Oso iyoswo songo ne'no humayo'ne somo a'amu fihwo yofe muhwonyo'njo ihwosi oso a'amu somo oso toho pi'ni'momjo somo womeho'ni'mo'montonoho.

21

Ahwomo'nji hwaho'nji songofoho.

¹ Ngko nohumanji uhwon'mentoheho, ahwomo'nji hwaho'nji songo imo'ningkahon'ngki uhwon'mentohefoho. Ahwomo simo'njo so'nji hwaho simo'njo so'nji moi'wo imo'ni'mentisofoho. Oso hwaho songo sopo mijo ayo aneponoho. ² Oso hohosohonta ngko uhwon'mentoheho ango songo Jerusalem uhwon'mentohefoho. Ango songo Anitu mta'ango hwaho songo sopo pmmentisofoho. Oso ango songo hopo sopo wokoso wonyoangkafo'njoponoho. A'amu ape womanti'fi hoti'fo fofolofasyi'wo'ningkohofu pa'nyo'njoponoho. ³ Anituye ephumayo sopo nta'ni

mampaho engo ole upa'n+imentoho, Uhwon+imno. An+ituye angu neso a'amunji wo'nnyoponoho. Oseso An+itu kako hofiko'nji humentanjoso hofiko kakoe a'amunimo'nohumalofo. An+itu huhwo kako hofiko'nji nihu'nahone wohumamontonoho. ⁴ An+itu kako kakoe a'amufe timijoso nihu'nahone wo'umomntonoho. Hwap+ingoso oso hohosohonta a'amunimo poyo mape'n+ifitnehofo. Tohino mumnonehofo. Oso'no humotahoso apa'no mal+ifitnehofo. Oso yo'mayo hiso hwaho s+imo'mta'ango somjoso moi'wonoho.

⁵ Oso hwe An+ituye epohumayo sopo humaso sohwo ulimento, Sekwo uhwon+imno. Ngko yo'mayo songo mt+imokumalefoho. Ose ulonto ngkimo nt+imento, Kiko olo hungkuno loso mt+imojo. Olo hungkuno loso nehopeho. Oseso hwe moya'mi hofiko nje hungkuno somo s+imeho hi'ntnnono ufijo'manji hofikoe s+imeho wop+ingo umom'nimomntonoho. Hwap+ingoso hungkuno loso ne umom'nimomntonoho. ⁶ Ose ntonto nt+imento, Ngko yo'mayo yo'mayoso moi'wo nto esojwao'maleno. Ngko yo'mayo somo hwap+ingo sohwo'ni oso nje yo'mayo homo somo moi'wo nto esojwao'male hwo'nyoho. A'amunimo fihwo kako mijo'no mijoho pe'n+ingkuhwosi ngkimo n+imasoso ngko kakimo mijo songo ne'no humayo'neso ufimomntonoho. Oso mijo hiso ngkinta'ni kako mpe miyonehofo. O'o, ngko kakimo siki ufimomntonoho. ⁷ A'amunimo yo'mayo hwahoponjo yahino wonyo somo monje yasyoso sohume'no ngko kakine'no yo'mayo wop+ingo uloho'momntonoho. Ose ulohohm'mo ngko kakoe An+itu'ni humahon+imo kako nje mehomi umom'nimomntonoho.

⁸ I oso'no a'amunimo ngkine'no yokumpohn'nyo malohofe'njo so'nji a'amunimo s+imeho hi'ntnnono montape'njo so'nji a'amunimo hon+ingkano wonyo'njo so'nji a'amunimo a'amunimo fonjahumentohoho so'nji a'amunimo a'mohufo imotofe so'nji a'amunimo ki'nyo'njo so'nji a'amunimo an+itu hwasyo sohomo hwomtame y+humawo'n+ingkohoho so'nji a'amunimo hwasyo hungkuno li'wo'n+ingkohoho sontne'no hofiko oso toho mijo ayo pa'nyo s+ij+wo'n+ingkiso sopone'no ufitnehofo. Oso hopo sopo toho tikayo hwas+imijo akino wonyo'njo syalokunjo sopo poyo pe'nyo t+ifinoponoho. Osopo ne'no nohuman-tokutnehofo.

Anjo songo Jelusalemne hungkunofoho.

⁹ A'amunimo ahwomo mta'ango sohwo ngkimo n+ima'mentisofoho. Oso a'amunimo ahwomomjo huhwo sohwo a'amunimo aho fehohnjo hopi'nono nom'ne mta'ni hufa'uyo sohwa sol+ijwano na'nohino a'amunimo wonyo umokiyo'ne mokosyohumunyo somta'ango hweho. Osohwo non+imanto nt+imento, kiko oyomo. Oso Hwe sekwoe Wonyo'ne Poyo Pe'n+imentiso sohwoe ape wokiti+hwamo. Olohonta kako oso ape hisi woma'mte'no yohoho. ¹⁰ An+ituye Towahuno Wop+ingo ngkimo ifehu'mokan+humentisofoho. Oso Towahuno hiso ngkimo ifehu'mokon+syahon+ingki a'amunimo ahwomo mta'ango sohwo ngkimo hwo'fiki'nyo sawemo sopo ipen+imotas+imentisofoho. Oso hopo sopo ipen+imotasonto Jelusalem pone songo An+ituye a'amunimo ne humunyo sopo An+itu mta'ango pontan+ingki nt+ihwamentisofoho. ¹¹ Anjo Jelusalem sopo An+itu mta'ango yokumpohn'nyo so'nji pomponaho so'nji lahumentisofoho. Oso anjo wonyoangkafo hopo sopo nta'ni t+ipomponaho timo hon+ingkonyo hopo hwalomokumentisofoho. ¹² Oso anjo hopo sopo tojo sawemo inyoponoho. Hoku'yoso aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo'njoponoho. Oso hoku'yo hopo sopo a'amunimo ahwomo

mta'ango aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwa humunnyoponoho. A'amu Is!lael!fe temtitofa aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyo sohwafe yofe mt!'mokinoponoho. ¹³ Oso mofehi'nyo si'mofapiso sohohnta'ni hoku'yoso hufa'u si'hune'njoponoho. Mofehi'nyo ikwo'mokiso sohohnta'ni hoku'yo hufa'u si'hune'njoponoho. Angahohnta'ni hoku'yo hufa'u si'hune'njo hohnta'nyoho. Hwonamonyo hohnta'ni hoku'yo hufa'u si'hune'njo hohnta'nyoho. ¹⁴ Oso ango pone homo somjo tojo somjo sojo aho hufa'u sife mta'ni hufa'uyoso yokumpohn'nyo sosofitofomokosyohumayo wo'nnyo sopo a'amu (*apouse!*) aho hufa'u sife mta'ni hufa'uyo Jisasiye hungkuno uyohojiku'mofiwo'n'ngkohofa sohwafe yofe wo'nnyoponoho.

¹⁵ Oso a'amu ahwomomjo hungkuno nt!mentiso sohwo kako toke na'nohino yamofa iyo'neso nomanto oso pone so'nji hoku'yo so'nji toke so'nji yamofa imentisofoho. ¹⁶ Oso pone homo somjo sawemo so'nji tifo so'nji afa'nohinofoho. Kakoe honje so'nji afapoenohinoho. Nom'ne isalo'nnyo'njo'maho. O'o, afapoenohinoho. Kakoe sawemo engoso *tu tausén foua hant!let* (2,400) *kiloumitafoho*. ¹⁷ Oso pone homo somjo tojo somo yamofa imentisofoho. Kakoe sawemoso *wan hant!let fouti-foua* (144) *mitafoho*. Oso toke yamofa iyoso a'amu yamofa iwo'n'ngkohofa pa'nyofoho.

¹⁸ Oso tojoso An!tu mt!'mokumentisoso sojo wonyoangkafo t!pomponaho t!mo hon'ngkonyo hopo hwolo'mokumentisofoho. Oso ango ne hiso na'nohino t!mo hon'ngkonyo pa'nyofoho. ¹⁹⁻²⁰ Sokilojo yokumpohn'nyo sosofitofomokosyohumayo sojoso wokoso wonyoangkafo mt!'mokumentisofoho. Oso sojo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyoso kengo kengo wo'nnyofoho. Sojo wonyoangkafo fehohnjo halojo, fehohnjo yamo'nohino, fehohnjo sontijo, fehohnjo hon!jwo, fehohnjo hwos!mijo, nom'nihwo sontijo'nji hwos!mijo'nji ulohopihn'nyofoho. A'amu nakwoe hwaho lopo oso sojo wokoso we'e'nohino ihn'nyo'neso mpe y!wo'n'ngkohofoso hamniyoho m!kun!mposo'njofoho. Oso tojomjo sojoso sojo ewafo pa'nyofoho. ²¹ Oso hoku'yo aho hopi'nono sife mta'ni hufa'uyoso kame engo wonyoangkafo sohwo hoku'yomo kijahinyofoho. Oso ango hopo sopenjo hon'ngkanoso t!mo hon'ngkonyo na'nohino pa'nyofoho.

²² An!tuye ahwomomjo tajo ango engoso aneponoho. O'o, nakwoe Hwe Engo An!tu Yokumpohn'nyo Engo Hwofilo'nnyo'njo sohwo'nji nakwoe Wonyo'ne Poyo Pe'n!mentiso sohwo'nji siko nohumanji ango homo somo uyohope-e'ne monta'iyoho. ²³ Oso ango hopo sopo mofehi'nyo'nji hamno so'nji malinyoponoho. O'o, An!tuye yokumpohn'nyo pomponaho hopa lasy!wo'n'ngkisoponoho. Jisas sohwo kako sikiloho pa'nyo hweho. ²⁴ Oso pomponaho wonyoangkafo hopo sopo a'amu hano emoiwo'n'ngkohofoponoho. A'amu hwaho mokosyohumamotofo sohwafe wokoso wop!ngoso oso ango sopeno'no motapmmntohofofoho. ²⁵ Hoku'yo engoso mop!jasiyo'njo ne'no nohwosompo'nawowo'n'ngkisoponoho. Oso hopo sopo s!kuno mamiyoponoho. ²⁶ Yo'mayo hwahoponjo wokoso wonyoangkafo oso'nji hamniyoho so'nji oso ango somo An!tuye yofe ho'nomayo'ne womotoswant!feho. ²⁷ I oso'no yo'mayo wonyo a'amu hon'ngkano wonyo'njo hungkuno hwasyo liwo'n'ngkohofoso hof!ko n!hu'no

mahufitnnehofo. O'lo, a'amu hofikoe yofe Jisasiye iyoswo songo humayo'ne somo wo'nnyoso hofiko oso pone engo somo woswantifeho.

22

Mijo songo ne'no humayo so'nji iyo songo ne'no humayo so'ntnne hungkunofoho.

¹ Oso hohosohonta ngko nohumentaningko a'amu ahwomomjo sohwo kako mijo engoso ntihwamentisofoho. Oso mijo songo ne'no humayo'ne hiso timo honingkonyomjo pomponaho pa'nyofoho. Oso mijo timoso a'amu nakwoe Wonyo'ne Poyo Pe'nimentiso sohwo'nji Anituye epohumayo somta'ni swofijwaoponto ² ango pone engo somne honingkanosomo mtihupento walofoho. Honingkanosomo yohosiyo hohnta'ni momtifamo'nyofoho. Oso honingkanosomo homo somo yohosiyo hohnta'ni iyo songo ne'no humayo'ne loho'nnyoponoho. Oso iyo homo somjo ipisayo unto'nimonteso hamno huhwi into'n'wo'nngkisofoho. Oso iyoswo inoho iyo homo somjoso hwe moya'mimo wopingo umokuwo'nngkisofoho. ³ Yo'mayo Anitu ngkilaho l'wo'nngkisoso mawo'nnyoponoho.

A'amu nakwoe wonyo'ne poyo pe'nimentiso sohwo'nji Anituye epohumayo so'nji wo'nnyoponoho. Oso hopaso Anituye syoho ulohofiyoso kakine'no hwomtame yuhumafitnnefoho. ⁴ Hofiko Anituye simanomo uhwoningkuji Anituye yofe hofikoe yomohu'nyopo mtimokinyofoho. ⁵ Sikunososoma'no m'mofaponehoho. Hofikoe Hwe Engo Anitu sohwo hofikoe pomponaho hweho. Oso'no hofiko kwefoho mofehi'nyosonihu'no anefoho. Hofiko hwe engo imo'nngkuji engo lopahomo ne'no nohumantifitnnefoho.

Jisas kako nihu'no komo'no ponefoho.

⁶ Ose ntonto ntimento, Olo hungkuno kilalokwe losonehopeho. A'amu hopi'nonohino olo hungkuno losomo nupa'nngkuji simeho hi'ntnnono ufijomanji simeho wopingo umo'nimontonoho. Hwapingoso hungkuno hiloso ne umo'nimontonoho. Hwe Engo Anitu kako kakoe hungkunoso a'amumo uy'wo'nngkiso so'no hofiko a'amumo lutihwawo'nngkohofofoho. Anitu kako a'amu ahwomomjo sohwaso kiko Jounimo yo'mayo imo'none so'no kitihwayo'ne uhwatimasofoho. Oseso kiko Anituye syoho ulohofiyosomo utihwaho. Ose ntimentisofoho. ⁷ Sekwo upa'nimno. Jisas ole nalimento, Ngko sekumo komo'no wose'ma'monnoho. Yo'mayo imo'none so'no hungkuno olo iyoswo lomo wojo somo a'amu tifi iningkaweso'manji wopingofoho. Ose nalimentisofoho.

⁸ Ngko Joun'ni olo hungkuno losomo nupa'nonji yo'mayo tifi imo'none somo uhwonimentohefoho. Ngko yo'mayoso nuhwonosojwaofonji oso a'amu ahwomomjo yo'mayo ntihwamentiso sohwoe sifiki'nyo'mo hwomtame wehumamonji yahoningko ⁹ ntimento, Kiko ngkine'no hwomtame enihumahotoho. Kiko jije a'amu'nji a'amu Anituye hungkuno Toho Wojo limotofosohwanji olo hungkuno lomo tifi iningkawowo'nngkohofosonji nakwo hinjoho'nwo Anituye syoho ulohofiyohwona'nyoho. Oso'no kiko Anitu kakine'nohinihwomtame fihumaho. ¹⁰ Ose ntonto ntimento, Kiko olo hungkuno yo'mayo imo'none lo'no mtimokohinoso kiko hiyaso mokosyohumahotoho.

O'o, yo'mayo loso Anitu kako we'eneppi kako hungkuno lososo moi'wo umo'nimontonoho. ¹¹ A'amu honingkano wonyo iwo'ninkkiso sohwo kako honingkano wonyo somo ne'no wamjimmontonoho. Hwapingoso honingkano iwolo'mokinyo'ne mofehn'nyoso awonoho. A'amu honingkano pisakino'njo iwo'ninkkiso sohwo kako oso honingkano pisakino'njoso ne'no wamjimimontonoho. A'amu kako honingkano wopingomo nto'no iningkawowo'ninkkiso sohwo kako honingkano nto'nohino somo ne'no wamjimimontonoho. A'amu honingkano wonyo ane'njo sohwo kako honingkano wonyo ane'njo ne'no wamjimimontonoho. Ose ntimentisofoho. Hwapingoso Jisas kako asomo pone so'no honingkano iwolo'mokiyo'ne mofehn'nyoso awonoho.

¹² Jisas apa'no ntimento, Kiko olo hungkuno loso a'amumo uso. Upa'nimno. Ngko we'eneppi wapmmnonoho. Oseso ngko nopm'mo a'amu hopi'nonohino sofe yo'mayo yahino wonyo so'nji wopingo so'nji yano ulofiyone wapmmnonoho. ¹³ Ngko yo'mayoso emayo sohwo'ni moi'wo nto esojwao'maleno. Ngko yo'mayo somo hwapingo sohwo'ni oso nje yo'mayo homo somo moi'wo nto esojwao'male hwo'nyoho.

¹⁴ A'amu hofikoe honingkano wonyo ho'nao'mentohoho somo ngko hofikimo hwapife songo ulohohm'me'no hofiko simonyo engo uyantifeho. Osopo hofiko nohumafikuji iyo ipisayo songo ne'no humayo'neso woningkuwantifeho. Oso pone songo Jerusalem sopenjo hoku'yo somo suyoso hofiko hoponoho. ¹⁵ A'amu siwojo pa'nyoso a'amu peefo'nji ki'nyo'nji ywo'ninkkohofoso a'amu a'mohufo yahino'njoso a'amu nom'ni hwamo fonjasiyo yahino'njoso a'amu hwasyo anitu sohwo'ni yofe ho'nomawo'ninkkohofoso a'amu hwasyo hungkuno liwo'ninkkohoho so'nji a'amu hwasyo hungkuno so'no hi umo'nyo so'nji hofiko Anituye angosomo ni'hu'no mahufitnnefoho. ¹⁶ Ose ntonto ntimento, Ngko Jisasi'ni nje a'amu nje yofe ho'nomawo'ne uhu'mokuwo'ninkkohoho soku nje hungkuno lomo upa'nifitne so'no nje a'amu ahwomomjo sohomo sekuye pone'no lihwajmalefoho. Ngko hwe engo Ntefit'ye hwapingo sohwo'ni kakoe Imu hwo'nyoho. Yo'mayo hungkuno Anitu Ntefit'mo uyimentisoso ngko ne imokumontohefoho. Ngko Imingo'nji Hntokwaliyo I'mu sohwo imingo'nji liwo'ninkkiso sohwo pa'nyo hwo'nyoho. Ose ntimentisofoho.

¹⁷ Anituye Towahuno Wopingo sohwo'nji a'amu Jisasi'mo simeho hi'ntnnono uywo'ninkkohoho kakoe ape pa'nyo so'nji Jisasi'mo ole ulalokwof, Oyomo. A'amu kakoe hungkuno lomo upa'noso sohwo kako oyomo ulono. A'amu kako mijo'no umo'ninkkuhwoso'no kako waponono. A'amu kako mijo wanimo lihwosi kako nopihwosi mijo songo ne'no humayo'neso wanono. Mijo hiso mpe miyonehoho. O'o, Anitu uyimontonoho.

¹⁸ Olo hungkuno loso ngko yokumpohn'nyo waselimonne'no yohono. Olo hungkuno yo'mayo imo'none lo'no iyoswo lomjoso upo'nalokwof soku, a'amu fihwo olo hungkuno loso'nji nom'ne hungkuno kengo mta'angoso ufisyipomasoso yo'mayo tango olo iyoswo lomo wojoso Anitu kako nomihu'mokuhwosi oso a'amu sohomo uyonefoho. ¹⁹ U a'amu fihwo kako olo iyoswo lomjo hungkuno fehohnjo wae yaofoso sohomo Anitu kako kakimo wae yaofonefoho. Oso hwe huhwo sohwo kako iyo songo ne'no humayo'ne somjo ipisayoso manonehoho. Oso Anituye pone songo Jerusalem iyoswo lohwo naliso hopo sopo mohumanehwono.

²⁰ Jisas kako olo hungkunolo nalimentiso sohwo ole nelalofi, Ou nehopeho. We'eneppi ngko komo'no wapmmnonoho. Jisas ose nelalofoho.

Ou Hwe Engo Jisas, ngko Joun sohwo'ni ole kilalokweno. Kiko komo'no fi'pe. Ose kilalokweno.

²¹ Nakwoe Hwe Engo Jisasiye hitohoso sekwo hopi'nonohino kunonji waweno. Joun kako ose limentisofoho. Olo hungkuno loso osohopeho.